Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

Lucianus Samosatensis cognoe blasphemus aut ἄθεος /id est impius
nam et Gentilū Religionē ridicula facit, et Cristianorū in
peregrini cita perstringit, Inq ipsum Cristū blasphemus est,
Vixisse fertur sub Traiano Cesare, et obiisse, discerptus a canibus
plura vide apud Suidam
Luciani verba sunt terse, et phrasis dilucida /Atticus est/ verbor
apparatū instructus ac numens, Rerum inanis prorsum / Vives
Lūcianus ille blasphemus, nec Dijs nec hominib⁹ pepercit Lact. li. 5. C.
Erasmus eum vocat felicissimū nugatorem
Lucianus Syrus fuit Vt ipse testat⁹ in Dialogo Scyta folio 104

LVCIANI SAMO/

SATENSIS OPERA, QVAE QVIDEM EXTANT, OMNIA, E GRAECO SERMONE IN LATINVM, PAR- tim iam olim diuersis autoribus, partim nunc demum per Iacobum Micyllum, translata.

Cum Argumentis & Annotationibus eiusdem passim adiectis.

BIBLIOTHECA

LVCIANVS, DE SEIPSO.

Lucius hæc scripsi, prisci, stultiq; peritus.
Id quoq; enim stultum, quod sapit, esse solet.
Nulla homini constans de rebus opinio fertur,
Atq; eadem risu hic excipit, ille probat.

Cum Cæsareæ, ac Regiæ Maiest. Gratia & Priuilegio.

FRANCOFORTI, Apud Christianum Egenolphum Hadamarium.

AVTORES, Qui in hoc Opere uertendo elaborarunt.

D. Eraſmus Roterodamus.
Philippus Melanthon.
Thomas Morus.
Petrus Moſellanus.
Bilibaldus Birckhaimerus.
Anaſtaſius.
Vincentius Obſopœus.
Ioannes Sinapius.
Martinus Bolerus.
Ottomarus Luſcinius.
Ponticus Virunius.
Iacobus Micyllus.

Chriſtianus Egenolphus.

Cautum eſt, Inuictiſs. DD. Noſtr. CAROLI V. Roman. Imp. & FERDINANDI Reg. FFr. AA. Priuilegijs atque Edictis, antea à nobis euulgatis. Ne quis hunc Autorem, aut quemuis alium cuiuſcunq; Linguæ, aut diſciplinæ, librum, à nobis editum, intra octo annos, à quotacunque editione noſtra proximos, excudat, excudiue faciat: aut etiam alibi excuſum, intra Rom. Imp. fines importet, aut diſtrahat: pœna eorundem operum amittendorũ, & decem Marcarum auri, partim Fiſco Imper. partim nobis fraudatis perſoluendarum, ab eodem conſtituta. Quod hic admonitos omnes ac ſingulos uolumus, ne quis deinceps ignorantiam, aut imprudentiam, culpæ, ſi fortè in eam incurriſſet, prætexat.

IACOBI

IACOBI MICYLLI, AD ORNATISS. VIRVM, PHILIPPVM REIFFENSTEIN, GEN. DN. LVDOVICI COM. Stolbergen &c. Conſiliarium. &c. In Luciani translationem, Præfatio.

ON clam me eſt, Philippe ornatiſs. pleroſque doctorum hominum in ea opinione uerſari, ut meliorib. hiſce literarum ſtudijs non parum obeſſe exiſtimẽt autores Græcos ex lingua ſua transferre, & eoſdem Latinè legendos, promiſcuè ac quoslibet proponere. Principio enim, aiunt, proximis his annis, dum paſſim, & abſq; delectu, ex utraq; lingua, Græci, Latiniq; ſcriptores, in alias conuertuntur, pauciores, qui utramuis rectè ac plenè diſcerent, extare cœpiſſe. Deinde autem & illud accidere ſolere, ut, quia pleraq; Græca ita ſcripta ſunt, ut niſi in ſuo ac proprio ſermone legantur, neq; gratiam eandem retineant, neq; parem poteſtatem, plurimum interim elegantiæ atque nitoris, optimis atq; elegantiſſimis quibuſque translatis decedat. Ac mihi quidem cogitanti, propemodum ita res habere uidetur. Vt enim quiſq;, non dico ignauiſſimus, ſed diligentiæ atq; operę parciſſimus eſt, ita protinus ad id quod proximum & ante pedes eſt, diuertit: & relictis ueris uiuiſque fontib. ad turbidos interim, & utcunq; deductos riuos deflectit. Quo fit, ut bona atq; humana hęc ſtudia, ex altera ſui parte, iampridem intermittantur, & illud amœnum ac ſuaue eloquentiæ Græcæ, ut ita dicam, uiretum, deſertum atq; neglectum, paulatim iterum emarceſcat. Quæ quidem res, & me dudum ita commouit animo, ut cùm nuper ab amico noſtro Egenolpho rogatus eſſem, ut quæ Luciani reliqua, nec adhuc dum conuerſa reſtarent, ea conuertenda Latinè ſuſciperem, & autoris iſtius uelut lacunas quaſdam, à ſuperiorib. relictas, explerem: ipſe quoq; aliquandiu ſubſiſterem, & quid faciundum in hac re eſſet, nonnihil addubitarem. Eſt enim omnino autor hic talis, ut eadem elegantia, eadẽq; feſtiuitate reddi prorſus nequeat: & ſi Latino ſermone, ſuauitatem illius exprimere coneris, nihilo plus agas, quàm ſi phœnicopterum, aut pſittacũ aliquem, detractis propriis atque natiuis plumis, alieno, ac translatitio colore ſpectandũ exhibeas. Attamen quia uidebam cum alios non paucos, tum uerò in primis Eraſmum noſtrũ Roterodamum, uirum ob excellentiam doctrinæ, & inexhauſtam dicendi copiam, omni poſteritati memorabilem, in hoc uertendo nõ parũ elaboraſſe, eaſq; translationes in manibus paſsim haberi ac uolui, exemplum atque autoritatem illorum neutiquam fugiendam, aut improbandam putaui. Nam rurſus neque illud ſatis æquum uidebatur eſſe, tantos lepores, tantamq; rerum propè omnium ſcientiam, una tan-

tã lingua includi,& ab uno duntaxat quaſi populo,uoluptatem hanc omnem parari. Proinde collectis omnibus aliorum uerſionibus,quas quidem reperire licebat,& ijſdem argumentis & annotatiunculis quibuſdam adiectis,ſicubi res poſtulabat,proximo hoc anno,dũ in ſchola Heidelbergenſi eaſdem literas Græcas publicè doceo, quantum à reliquis laboribus ocij mihi ſuppetebat, id omne in hanc operam impendi,& quæ reliqua reſtabant, quæ quidẽ obſcuriſſima ac difficilima nõnulla erant,Latino ſermone, quo ad fieri potuit,expoſui. Rem conatus,ut quidem dicere te ſcio,non parum arduam,& plus multò audaciæ,quàm laudis præ ſe ferentem. Quis enim non uereatur poſt tot præclaros & excellentes interpretes ſuum quoq;, ut hoc uerbo utar,aſſumentum apponere:& quę ab alijs uel ob difficultatem,uel ob uerecundiam quoque relicta eſſent, ea tanquam nouus aliquis & nuper natus Hercules,aggredi ſuſtinere? Sed audendũ tamen fuit,quando quidẽ Audentes fortuna iuuat,ut poeta ait. Neque uero uideo cur mirum adeo,aut inſolens alicui uideatur,ſi ipſe quoque fortunam experiri uolui,ſupraq; uires aliquid meas in me ſuſcepi, quando & Comicos antiquos illos uidemus mutuò ſibi frequenter obieciſſe: quòd fabulas ex Græcis bonis,Latinas facerent non bonas. Nam ſi æquum eſt,ut idem Comicus ait,ignoſcere. Quę ueteres factitarunt,ſi faciunt uoui: maior utique uenia nobis danda erit, qui & infeliciore ſeculo quàm illi,& alia atque diuerſa lingua nati ſumus. Iam,ſi qua eiuſmodi fortè ſunt,(ut fortaſſe multa ſunt) ut in ijs uertendis nonnihil à uero aberrarim,cogitari illud quoque decet, quòd omnia ea Græcè quoque talia ferme ſunt,ut ueniam magis interpreti,malè uertenti,quàm culpam promereri debeant. Nam illud demum reprehenſione dignum eſt, non ſi quis inſuetum atque aſperum, ſed ſi quis cõmune ac tritum iter ingreſſus,in eo alicubi labatur, aut impingat. Quanquam equidem arbitror,quicquid huius eſt,facilem apud doctos & æquos lectores excuſationem inuenire poſſe:præſertim cũ uiderint,me non minore diligentia & cura in difficilioribus iſtis uerſatum eſſe, quàm alios interim in expeditis & planis. Illud uerò inuidioſum & graue,quòd quoſdam clamitare audio, autorem impium ac deteſtabilem in uulgus nos edere, cuius ſcripta ſatius multò fuerat ſupprimi, quàm eorum lectione aures pias offendi. Neque enim mala ſerenda eſſe,quando ea ultrò,& ut Græcum prouerbium habet,neque quærentibus nobis obueniant. Nam quis ignorat,inquiunt,Samoſatenſem iſtum deorum pariter & hominum irriſorem, tot retrò ſeculis ob impietatem damnatum,& ab alijs atheũ,ab alijs etiam apoſtatę cognomento diffamatum? Sed ueniam nobis dabunt hac quoque in parte lectores. Neque enim nunc primùm hoc opus ipſi aggredimur, & ante nos in eodem edendo elaborarunt uiri, quorum autoritatem atque doctri-

nam

nam nemo non ſequitur, omnes ſibi proponunt, & iam totus propẽ orbis comprobauit. Deinde autem quænam inuidia fuerit, ob unum fortaſſe næuũ aliquem, in parte hærentem, totum corpus, uenuſtum alioqui, & numeris, quod aiunt, omnibus abſolutum, abſcere? Nam ut liuorem alibi, aut maculam, in ebore, aut marmore ſculpto tolera mus, ſi cætera artireſpondeant, ita & in autoribus, opinor, uicium unum aliquod diſſimulandum erit, ſi cætera eiuſmodi ſunt, ut legentibus utilitatem aliquam nõ paruam afferre poſsint. Impius Lucianus eſt: at contrà ſumma in eo eloquentia, ſumma dicendi feſtiuitas eſt, magna rerum uarietas, magna ſcientia, multa eaq; perfecta & ſolida item doctrina: & ſeu ridendo aliorum uicia corrigit, ſiue monendo aliquid præcipit ac docet, cum ſumma prudentia, ſummum quoq; iudicium cõiunctum. Et ſi dicere licet, in uno eo, omnium aliorum ſcriptorum exemplar. Quas ſanè uirtutes ac dotes adeo uarias ac multas, ob unũ aliquod uicium repudiare, quàm ſit æquum aut dignum, iudicandum alijs relinquo: mihi certè ne ipſum quidem hoc pium ſatis uidetur. Ni ſi uerò neq; Liuius aut Cicero, neq; Thucidides aut Plato, neq; denicq; quiſquam eorum, qui uel exemplis, uel doctrina communem hominũ uitam erudire atq; informare poſſunt, legendus propterea fuerit, quia ethnicus, & tanquam paganus, à noſtra ac uera religione abfuiſſet. At etiam de Chriſto religioſè parum ſenſit. At fecerunt hoc alij itẽ multi, quorum tamen ſcripta, & hodie nõnulla legimus, & ab antiquis olim tolerata fuere. Nam ſi protinus, ut quiſque de fide in Chriſtum, de religione ſyncera, ac recta, minus piè ſentit, aut loquitur, ita exterminandus atq; extirpandus erit, non modò ex ueteribus ſcriptoribus haud ita multos retinebimus: ſed fortaſſis nec hodie quidam ferendi erunt. Sed ut hoſti aperto, nemo quicq; credit, ſimulanti amiciciam, multa etiam arcana interdum committimus: ita nemo puto erit, qui alioqui ſanæ mentis ſit, qui, etiam ſi uideat Lucianum, pro inſita atq; innata illa dicacitate, non ſolum humanas res, uerum etiam diuinas & ſacras omnes arripere, & ueluti pro ludo quodam habere, ex eo quicquam offendetur, aut illius orationem in exemplum trahet. Denique cur mirum adeo, aut nouum hoc putemus, ſi homo ethnicus, & qui nũc cauſſas agendo, nũc declamando, poſtremo etiam circa principum aulas uerſando, dicendi, cauillandiq; artibus, omnem propè ætatem exegit, irreligioſè quædam, & irreuerenter dicta reliquit, cũ ne ipſi quidem illi, qui ex profeſſo uitam religioſam ac ſanctam degunt, religioſe omnia faciant, & dicant? Quorũ aliquando mores, & facta, quia non omnino illorũ diſſimilia ſunt, quę, quoties ſuorũ temporum philoſophiam, & uanam iſtam uirtutis, atq; doctrinę ſimulationem irridet, à Luciano deſcribuntur. Iam illud quoque in mentem alicui uenire haud immeritò poſſet, num ob hoc quidam illi tantopere ſuccẽſeant, quòd

Excellentia Lucian

in eius dialogis,& deſcriptionibus iſtis, ſimilitudinem atq; imaginem: Vt papiſt
ſui quandam elucere,& perinde ut in tabula depictam cerni, pertimeſcant. Odimus enim ferè, quæ malè facimus, & quoties factorum memoria in oculos incurrit, tanquam uulnera nuper ſanata, necdũ ſatis concreta, quemlibet etiam tactum reformidamus. Quare iſtorum quidem accuſatio, haud quaquam eò apud nos ualere debet, ut autorem talem ac tantũ è manib. abijciamus,& tot præclara omnis propè generis ſcripta, Vulcano atq; igni, quod illis fortaſſe placeat, conſecremus. A longiore etiam defenſione forſitan opus mihi foret, ſi ad aliũ quàm ad te, Philippi candidiſſime, cui opus hoc dedicandum putarem, inſtituiſſem ſcribere: neq; enim cuiuſuis aures ad has uulgi opiniones, obfirmatę ita ſunt, ut ijs nihil moueantur, aut eaſdem etiam ultrò contemnant. At uero, quia tecum mihi res eſt quẽ & familiariter multos iam ãnos cognoui, & quid ipſe de reb. ſiue ſacris, ſiue profanis, quod ad hanc cauſſam attinet, ſentire ſoleam, ſatis certò iam olim ſcire confido: nihil neceſſe, opinor eſt hic nunc longius immorari. Quamobrẽ ut uela aliquando contraham, & orationi huic finem imponam, ego quia iam olim optaui amoris atq; animi ergate mei ſignificationem aliquam tibi dare, neq; tamen hactenus ulla eius rei occaſio ſeſe mihi obtulit, qua id cõmodè potuiſſem: nõ indignũ aut alienum duxi, ſi hanc meam operam, quam in hiſce Luciani reliquijs abſoluendis impendi, tuo nomini inſcriberem, ibiq; dedicarem. Nam ut cæteri amantes ſolent, munuſculis quibuſdam, aut alijs interdum rebus idoneis memoriam ſuam, apud eos quorum affectu ac deſiderio tenentur, ſubinde renouare, ita neq; nobis inhoneſtum erit, arbitror, ſenſus ac uoluntates noſtras, hiſce, in quibus uerſamur, rebus ac ſtudijs declarare. Neque uero indignum aut inconueniens hoc tibi donum erit: nam ſi naturam atque ingenium tuum ſatis noui, aut huius, aut nullius autoris lectione æquè delectabere. Tanta eius ubiq; facundia, tanta rerũ omnium elegantia atq; feſtiuitas eſt. Proinde accipe à me, quicquid hoc operis tandem eſt, quod à me profectum, ad aliorum labores acceſſit. quod te principio quidem conſuetudinis ac uoluntatis erga te meę admoneat: deinde autem & à laboribus curiſq; iſtis grauioribus, in quibus ferè uerſaris, digreſſum excipiat & refocillet. Nam hic profectò inuenies, quod te quomodocunq; affectum animo, reficere atq; exhilarare poſſit: & ſiue feria, ſiue iocoſa, ſiue domi, ſiue in agris: ſiue deniq; inter ruſticandum, ſiue inter peregrinandum, lectione aliqua oblectare te uoles, unus hic autor ad omnia loca & tempora aptiſſimus erit, ſemperq; aliquid, quod uel legiſſe, uel addidiciſſe te iuuet, quaſi recens ac nouum ſubminiſtrabit.

IN

IN LVCIANI OPVscula omnia Index.

a. priorem. b. alteram chartæ faciem notat.

A.

Abauchus & Gyndanes amici. 195 a
Academici. 59 b
Accusatio deorum barbarorum. 325 a
Adulatio dominorum doctos se uideri uolentium. 77 a
Adulatores & sectantes cœnas. 6 a
Aegyptiorum scribæ. 269 b
Aegyptiorum superstitio. 57 b
Aganthonius. 270 a
Agatho. 243 b
Agathocles & Dionis. 188 b 270 a
Alcedinis cantus. 15 b
Alexander. 242 b
Amicitiæ fides. 188 a
Amicitiæ Græcorum. 188 b
Amicitiæ Scythicæ. 190 b
Amoris indicia. 315 a
Anacreon. 271 a
Annulus magicus. 247 b
Anteas. 270 a Antigonus. ibi.
Antiochi Soteris historia de pugna contra Galatas. 100 b
Antipater. 270 a
Apellis & Regis Persarum factum. 259 b
Aphyæ pisciculi. 66 b
Apollo quo pacto mulcinetur. 317 b
Apollodorus. 271 a
Apophras quid. 263 b
Arabum Mythologi. 269 b
Archelaus. 270 b
Arenæ usus & commoda. 238 b
Ariarathes. 270 a
Arignotus Pythagoricus. 248 a
Aristippi encomion. 336 a
Aristobolus. 271 a
Artabazus. Artaxerxes. Asander. 270 b
Aspectus pulchrorũ alliciendi uim habet. 267 a
Assentatores & simulati amici. 14 a
Astrologia à quibus primum inuenta. 166 b
Astrologiæ utilitas. 167 b
Astrorum potestas ac uis. ibi.
Astrologiæ quæ quis sigillatim obseruarit. 167 a
Athenarum encomium. 5 b
Athenienſium classes. 105 b
Athenodorus. 270 b
Athotæ. 269 b
Atreus & Thyestes. 167 a
Attica subsannatio. 3 a
Attalus. 270 a
Audacci atq; improbos fortunã iuuare. 11 a
Aularecepta quæ sublimenda. 73 b
Auri encomion. 213 b Aurel. Daniel. 277 a

B.

Bacchus exercitum educit contra Indos. 252 a
Bardylis. 270 a
Belutas & Bastibes amici. 192 a
Benè agendi doctrina. 7 a
Brachmanes. 269 b
Branchus & Apollo. 268 b

C.

Calamides statuarius. 287 b
Calumniæ finitio. 260 a
Calumniatorum arma. 261 a
Campus Acherusius sive Elisius. 50 b 118 a
Capita sine robore. 44 a
Carchesium. 172 a
Carneades. 270 b
Castor & Pollux nauigantium numina. 276 a
Ceramicum locus Athenis. 62 b 288 a
Certaminum species & genera. 234 b
Χαίρειν uerbi usus. 80 b
Chaldæi. 269 b
Charixenus Sicyonius. 190 a
Chelidoneæ. 275 b
Chrysippus. 270 b
Ciuitatum propria studia. 219 b
Cinyra. 243 b
Cleanthes. 270 b
Cœlum, domicilium & nidus deorum. 56 b
Colitta. 289 c
Combabi & Stratonices amor. 315 b
Concubitus Veneris & Martis. 167 b
Concertatio Σίγμας cum Ταῦ. 8 b
Concertatio Alcidamantis & Morionis. 310 a
Consilium de non admittenda calumnia. 262 a
Consilium de pumendis malis. 301 b
Contra apathian. 7 a
Crates. 243 a Cratinus. 271 a
Critolaus. 270 b Ctesibius. ibid.
Cuncta mortis obnoxia. 55 b
Cinyci. 58 b Cypselus. 161 b
Cyrenaici. 59 a Cyrus. 207 a

D.

Dandamis & Amixocus amici. 191 a
Dædalus. 167 a
De cœlo & rebus sublimibus. 217 b
Decretum contra diuites fastuosos. 51 a
De deo. 218 a
Defunctorum iudicia, accusatores & pœnæ. 50 a
De infimo. 218 a
Demetrius & Antiphilus amici. 190 b
Democritus. 270 b
Demosthenis & Homeri collatio. 319 b
Demosthenis laudes. 321 b
Demosthenis mors. 313 b

De mundo. 218 a
Deorum conuiuia. 220 b
Deorum gentilium confutatio. 331 a b
Derceto. 314 b
Deucalion, & de diluuio. 314 a
Deucalionis arca. ibi. b
Diasia Iouis festa. 334 b
Diogenes. 270 b
Dipsas, & eius natura. 273 a
Disputatio de prouidentia deorum. 209 a
Disputationis modus & lex. 236 a
Diuitiarum uerus usus in mediocritate. 11 a b
Diuitias stultis & improbis obuenire. 12 a
Diuitiarum accusatio. 13 a
Diuitiarum effectus. 12 b 13 b
Diuitiarum comites seu accidentia. 14 a
Diuitiarum confutatio. 277 b
Diuitias non liberalitate, sed parsimonia retineri. 10 b
Diuitijs plus oneris, quã uoluptatis inesse. 306 a
Diuitum fastuosorum hypotyposis. 6 a
Diuitum molestiæ. 215 a
Diuitum atq; potentum notatio. 327 a
Doctus ac sapiens unde iudicandus ac cognoscendus. 86 a
Duplex amor in animis humanis. 320 b
Euxeby totius uitæ aulicæ. 77 b
Empedoclis æreæ crepidæ. 44 b
Empusa. 156 a
Endamudas Arethæus. 190 a
Endimon. 113 b 167 a
Ensis Persei falcatus. 34 a
Ephestris. 288 b Epicharmus. 271 a
Epicurei. 59 b Epicurei athei. 221 a
Eratosthenes. 271 a
Europa Agenoris filia. 313 b
Euthydicus & Damon. 189 b
Exitus respondere principijs. 7 a
Exitus ac missio ab aula, iucunda. 77 a
Extremarum uoluntatum stulticia. 7 a
Εὖ πράττειν. 81 a
Fabula de Saturno. 303 b
Felicitatis finis quis. 169 b
Fons Sileni. 52 b
Fortuna, fatum, & Parcæ an idem. 202 a
Frugalitas & uitæ modestia. 9 a
Gallus in auem conuersus. 212 a
Gelonis os putridum. 88 b
Gloriam quam in hac uita maxim plerique appetunt, uanam esse. 51
Goësus. 270 b Gorgias. 271 a
Gymnasium. 234 b
Halcionis fabula. 15 b
Hecatæ sacrificium. 35 a
Hegesias. 243 a
Heraclitei. 59 a
Hercules apud Pholum. 309 b
Herculis & Thesei habitus. 327 a b
Herculis Gallici imago. 253 a
Hermes Agræus. 209 a
Hesiodus ex pastore poëta. 242 b
Hieron. 270 a Hieronymus. 271 a
Hippodamia & Proci. 336 b
Historiæ proprium, seu officium. 105 b
Historiam scribenti, quæ fugienda. ibid.
Historiographo quæ potissimũ spectanda. 109 b
Historiæ proœmia &c. 111 b
Historia impotentis cuiusdam amoris. 173 b
Hominum tota genera. 269 b
Hominũ ineptiæ circa cultum & religionẽ. 57 a
Hormum saltare. 155 b
Humanitatis imago & descriptio. 1 b
Hyperæ. 36 b Hyporchemata. 156 a
Hippotyphia. 111 a Hypsicrates. 271 a
Hyssasynes. 270 b
I.
Idomeneus Iouis parasitus. 231 a
Ignorantia & error hominum. 55 a
Imagnis pulchræ compositio. 181 a
Indi ex uino in furorem acti. 4 b
Indoctorum uana doctrina. 143 b
Inferorum descriptio. 50 a
Inferorum æqualitas. 50 b
In gulosos. In molles. 7 b
In philosophos amarum. 166 a
In tergore sedendi consuetudo. 193 a
In uoluptuarios. 7 a
Iouis origo, successus, & res gestæ. 56 b
Iouis inepta cura. 220 a
Isocrates. 271 a
Iusiurandum Scythicum. 192 a
Iusticiæ querela. 222 b
L.
Libertas historiæ. 110 a
Literas resoluerit quæ ar te Alexander. 149 b
Lunæ diuersorium. 218 b
Lunæ querela de philosophorum contumelijs 219 b
Lycurgi leges. 167 b
Lycurgus. 271 a
Lysimachus. 270 a
M.
Macẽtæ, Lõchates, & Arsacomas amici. 191 b
Magorum potentia & superstitio 49 b 269 a
Mala cognoscenda ut facilius euitemus. 286 b
Masinissa. 270 b
Medea interficiens liberos. 269 a
Medici & Phrenetici congressus. 310 a

Mesori. 333 b
Minerua & Vulcanus. 269 a
Minous mensis. 118 a
Mithridates. 270 a
Miasicites. 270 b
Momus quae in Vulcano reprehenderit. 86 a
Mortuus rediuiuus. 248 a
Morum descriptio mulieris pulchrae. 181 b
Mulieres prostituuntur. 313 b
Musca Pythagorae. 256 a
Muscarum reuuiscentia. 255 b

N.

Nauis magnae descriptio. 275 b
Negocios a mathematica. 333 b
Nestiothes. 243 a
Nestor. 269 b 270 b
Nestor Parasitus. 138 a Neurospasta. 315 a
Nisaei equi. 110 a
Numa. 269 b

Operariae imago & descriptio. 1 b
Opum confutatio. 327 a
Oracula etiam ad astrologiae rationem relata fuisse. 167 b
Oresti & Pyladis historia. 187 b 268 b
Orion Cedalion. 269 a
Orphei lyra quae. P. 166 b
Pangratium. 234 b
Panegyrici conuentus. 318 a
Pan, & eius de Marathone fabula. 223 a
Panos forma. 324 b
Pasiphaë. 167 a
Patroclus Achillis parasitus. 232 a
Pauonis superbia.
Pauperes immodesti & intemperantes. 307 b
Paupertatis effectus. 13 a
Pentele Pagus Atticus. 205
Peripatetici. 60 b
Perseus & Andromeda. 268
Perseus & Meduſa. 269 a
Phaëton. 113 b 167 a
Phalli. 317 a
Phallorum conscensores. 316 b
Pherecides: Philemon. 271 a
Philaeterus. 270
Philosophiae effectus. 6 a
Philosophi & rustici altercatio. 97 b
Philosophi moribus quae conueniant. 168 b
Philosophi recentiores & fucati, qui solum quaestum ex philosophiae professione sectantur. 299 b
Philosophi simulati. 6 b
Philosophorum descriptio. 221 a 123 a b
Philosophorum contentio & pugna. 311 a 312 a
Philosophorũ incertae & diuersae doctrinae. 49 a
Philosophorum ignauia. 131 b
Philosophandi uia quae potissima. 85 a 87 b
Phryxus. 167 a
Pictura Actionis scitissima. 99 a
Pictura Hippocentauri. 100 a
Pictus equus inuersus. 321 b
Pitys, 28 a
Πιτυοκάμπης. 4 a
Plato. 270 b
Plebeiorum res ac studia. 219 a
Podagrici heroes. 283
Poecilum. 63 a Polybius. 271 a
Possidonius. 270 b Potamus. 271 a
Priuatorum uita optima. 48 b
Prometheus. 3 a 56 b Promethei affixio. 16 b
Prouidentia diuina. 218 a
Pfetta piscis. 66 b
Ptolomaei spectaculũ, camelus in Aegypt. 3 b
Ptolomaeus. 270 a
Pythagorae metamorphoses. 112 a 214 a
Pythagorae unitas notata. 112 a
Pythagorici. 58 a

Q.

Quamdiu philosophandum, ut felicitas summa illa comparetur. 83 b
Quatenus poetarum dicta accipienda. 174 a
Quae sapientis animũ labefactare possint. 6 a
Quae discenda ac facienda. 244 b
Quid in encomijs sequendum. 320 a
Quid ex authoribus discendum. 258 a
Quomodo & quatenus philosophandum. 311 a
Quo pacto philosophi legendi. 91 a b

R.

Regum uita, & mores. 219 a Rhea. 56 b
Rhetorices imago. 243 a
Rhetorices uetae praecepta. ibidem.
Ritus peragendi festa. 304 b

S.

Salethi factum. 78 b
Saltatori quae res necessariae. 157 b
Sardanapalus. 243 b
Saturnus cur ligatus dicatur. 167 b
Saturnaliorum origo & causa. 303 b
Satyrorum formae. 324 b
Sceptici. 60 b
scientiarum commoda ac praemia. 2 a
Scorpius sacer. 317 a
scyphus Nestoreus. 84 b
Semiramidis statua. 318 a
Seres. 269 b Seruius Tullius. 270 a
Sidonij mercatoris consilium. 242 b
Sileni forma. 324 b
Simonides. 271 a
Simulachra Iouis & Lunonis. 317 a
Sinarthocles. 270 b
Socratis comprobatio. 178 b
Solon. 270 b
Somniorum ratio. 213 b
Sophistae in sapientiae professione quaestum captantes. 14 b
Sophistae quales, & unde. 299 b

Sophocles. 271 a
Sordidorum descriptio. 11 a
Stat sua cuiq; dies. 94 b
Stesichorus 271 a
Stoa contra uoluptatem 225 a
Stoica uita elata 85 b
Stoici. 59 b
Stratonices & Antiochi amor 315 a
Studia ob inopiam non posthabenda. 2 b
Studia & cognitio liberaliū disciplinarū 182 b
Studiorum & cupiditatum humanarum descriptio. 54 a
Sycophantæ, haeredipetæ & fumi uenditores. 14 a

T.

Tarquinius 270 a
Tartarus quis sit 167 b
Teres 270 a
Tereus 270 b
Thesei & Helenæ exemplum 336 a
Thesmopolis Stoici fortuna. 76 b
Thesmophoria Cereris festa. 286 b
Tigranes. 270 b
Timæus. 271 a
Tiresias. 167 a. 269 b
Toxaris & Sisimnes amici. 194 b
Tragicorum & Comicorum differentia. 237 b

V.

Vanum studium plura possidendi. 219 b
Veneris cognomina. 263 b. 289 b
Veneris Gnidiæ templum. 175 a
Viæ ad Rhetoricam duæ. 243 a
Viæ omnes cognoscendæ, ei qui ueram eligere uelit. 91 a
Victorum præmia. 236 a
Virtutis icon, & eius uiæ. 78 b
Virum bonum operi alicui intentum esse debere. 80 a
Vlysses fingens insaniam. 269 a
Vocis suauitas & sermonis. 182 a
Vota hominum examinantur. 270 b
Vulgi insciitia. 217 b

X.

Xenocrates. 270 b
Xenophanes. 270 b
Xenophilus. 270 b
Xenophon. 270 b

Y.

ὑγιαίνειν. 81 a

Z.

Zeno. 270 b
Zenotheuis & Menecrates amici. 290 a

OPERVM LVCIANI ELENCHVS.

(a) priorem, (b) alteram chartæ faciem notat.

Somnium seu uita Luciani. fol. 1. a
Contra eum qui dixerat: Prometheus es in uerbis. 3 a
Nigrinus, siue de moribus Philosophorum. 4 a
Iudicium uocalium 8 b
Timon, siue Misanthropos 10 a
Halcyon, siue de transformatiõe. 15 b
Prometheus siue Caucasus 16 b

DEORVM DIALOGI.

Promethei & Iouis 19 a
Cupidinis & Iouis 19 b
Iouis & Mercurij 19 b
Iouis & Ganymedis 19 b
Iunonis & Iouis 20 b
Iunonis & Iouis 21 a
Apollinis & Vulcani 21 b
Vulcani & Iouis 22 b
Neptuni & Mercurij 22 a
Mercurij & Solis 22 b
Veneris & Lunæ 22 b
Veneris & Cupidinis 23 a
Iouis, Aesculapij & Herculis 23 b
Mercurij & Apollinis 23 b
Mercurij & Apollinis 24 a
Iunonis & Latonæ 24 a
Apollinis & Mercurij 24 b
Iunonis & Iouis 25 a
Veneris & Cupidinis 25 a
Deorum Iudicium 25 b
Martis & Mercurij 27 b
Panos & Mercurij 27 b
Apollinis & Bacchi 28 a
Mercurij & Maiæ 28 b
Iouis & Solis 29 a
Apollinis & Mercurij. 29 b

DIALOGI MARINI.

Doridis & Galatheæ 30 a
Cyclopis & Neptuni 30 b
Alphei & Neptuni 30 b
Menelai & Protei 31 a
Panopes & Galenes 31 a
Tritonis, Amymones et Neptuni. 31 b
Noti & Zephyri 32 a
Neptuni & Delphinum 32 a

Neptuni

Neptuni & Nereidum 32 b
Iridis & Neptuni. 32 b
Xanthi & Maris 33 a
Doridis & Thetidis 33 a
Neptuni & Enipei 33 b
Tritonis & Nereidum 33 b
Zephyri & Noti 34 a

MORTVORVM DIA.

Diogenis & Pollucis 35 a
Pluto, seu Contra Menippum 35 b
Menippi, Amphilochi, & Trophonij 35 b
Mercurij & Charontis 36 a
Plutonis & Mercurij 36 b
Terpsionis & Plutonis 36 b
Zenophantæ & Callidemidæ 37 a
Cnemonis & Damippi 37 q
Simyli & Polystrati 37 h
Charontis & Mercurij 38 a
Cratetis & Diogenis 39 a
Scipio 39 b
Diogenis & Alexandri 40 a
Alexandri & Philippi 41 b
Antilochi & Achillis 42 a
Diogenis & Herculis 42 b
Menippi & Tantali 43 a
Menippi & Mercurij 43 b
Aeaci, Protesilai, Menelai, ac Paridis 43 b
Menippi & Aeacis 44 a
Menippi & Cerberi 44 b
Charontis & Menippi 45 a
Plutonis & Protesilai 45 a
Diogenis & Mausoli 45 b
Nirei, Thersitæ & Menippi 46 a
Menippi & Chironis 46 a
Diogenis, Antisthenes et Crate. 46 b
Menippi & Tiresiæ 47 b
Aiacis & Agamemnonis 48 a
Minois & Sostrati 48 a
Menippus, seu Necyomantia 48 a
Charon, siue Contemplantes 52 a
De Sacrificijs 57 a
Vitarum auctio 57 b
Piscator, seu Reuiuiscentes 61 b
Cataplus, siue Tirannus 67 a
De ijs qui mercede conducti, in diuitum familijs uiuunt. 71 a
Pro eo, quod inter salutandum uerbo lapsus fuerat 80 b
Hermotimus, siue de sectis 83 a
Herodotus, uel Aetio 98 b
Zeuxis uel Antiochus 99 b
Harmonides 101 b
Scytha, uel Hospes 102 b
Quomodo historia scribēda sit. 104 b
Historia uera 112 b
Tyrannicida 122 a
Declamatio Luciāicę respōdēs. 125 a
Abdicatus 19 a
Phalaris primus 143 b
Phalaris secundus 146 a
Alexander, seu Pseudomantes. 147 a
De Saltatione 154 a
Lexiphanes 161 b
Eunuchus, seu Pamphilus 165 a
De Astrologia 166 a
Demonactis uita 168 a
Amores 171 b
Imagines 180 a
Toxaris, siue de amicicia 187 a
Lucius, siue Asinus 198 b
Iupiter confutatus 201 b
Iupiter Tragœdus 204 b
Somnium, seu Gallus 211 b
Icaromenippus, siue Hypernephelus 217 a
Bis accusatus, seu fora 222 a
De parasito, seu quòd ars sit, parasitica. 227 b
Anacharsis, seu de Gymnasijs 234 b
De luctu 239 b
Rhetorum præceptor 242 b
Philopseudes, siue incredulus 243 b
Hippias, seu Balneum 250 b
Allocutio, seu Bacchis 252 a
Præfatio, seu Hercules Gallicus. 253 a
De Electro, seu cygnis 254 a
Muscæ encomion 255 a
Aduersus indoctum, librorū longa supellectile tumentē, Sermo. 256 a
De nō temerè credēdo calūnię. 259 b
Pseudologista, siue de Apophrade, hoc est, die atro. 262 a
De domo 266 a
Macrobij 269 b
Patriæ encomion 172 b
De dipsadibus 272 b
Dissertatio cum Hesiodo 274 a
Nauigium, seu uota 275 a
Tragopodagra 280 a
Ocypus 284 b

Sophocles. 271 a
Sordidorum descriptio. 11 a
Stat sua cuiq; dies. 54 b
Stesichorus 271 a
Stoa contra uoluptatem 225 a
Stoica uita elata 85 b
Stoici. 59 b
Stratonices & Antiochi amor 315 a
Studia ob inopiam non posthabenda. 2 b
Studia & cognitio liberaliū disciplinarū 182 b
Studiorum & cupiditatum humanarum descriptio. 54 a
Sycophantæ, haredipetæ & sum uenditores. 14 a

T.

Tarquinius 270 a
Tartarus quis sit 167 b
Teres 270 a
Tereus 270 b
Thesei & Helenæ exemplum 336 a
Thesmopolis Stoici fortuna. 76 b
Thesmophoria Cereris festa. 286 b
Tigranes. 270 b
Timæus. 271 a
Tiresias. 167 a. 269 b
Toxaris & Sisimnes amici. 194 b
Tragicorum & Comicorum differentia. 237 b

V.

Vanum studium plura possidendi. 219 b
Veneris cognomina. 263 b. 289 b
Veneris Gnidiæ templum. 175 a
Viæ ad Rhetoricam duæ. 243 a
Viæ omnes cognoscendæ, ei qui neram eligere uelit. 91 a
Victorum præmia. 236 a
Virtutis icon, & eius uiæ. 78 b
Virum bonum operi alicui intentum esse debere. 80 a
Vlysses fingens insaniam. 269 a
Vocis suauitas & sermonis. 182 a
Vota hominum examinantur. 270 b
Vulgi insciti. 217 b

X.

Xenocrates. 270 b
Xenophanes. 270 b
Xenophilus. 270 b
Xenophon. 270 b

Y.

ὑγιαίνειν. 81 a

Z.

Zeno. 270 b
Zenothemis & Menecrates amici. 290 a

OPERVM LVCIANI ELENCHVS.

(a) priorem, (b) alteram chartæ faciem notat.

Somnium seu uita Luciani. fol. 1. a
Contra eum qui dixerat: Prometheus es in uerbis. 3 a
Nigrinus, siue de moribus Philosophorum. 4 a
Iudicium uocalium 8 b
Timon, siue Misanthropos 10 a
Halcyon, siue de transformatiõe. 15 b
Prometheus siue Caucasus 16 b

DEORVM DIALOGI.

Promethei & Iouis 19 a
Cupidinis & Iouis 19 b
Iouis & Mercurij 19 b
Iouis & Ganymedis 19 b
Iunonis & Iouis 20 b
Iunonis & Iouis 21 a
Apollinis & Vulcani 21 b
Vulcani & Iouis 22 b
Neptuni & Mercurij 22 a
Mercurij & Solis 22 b
Veneris & Lunæ 22 b
Veneris & Cupidinis 23 a
Iouis, Aesculapij & Herculis 23 b
Mercurij & Apollinis 23 b
Mercurij & Apollinis 24 a
Iunonis & Latonæ 24 a
Apollinis & Mercurij 24 b
Iunonis & Iouis 25 a
Veneris & Cupidinis 25 a
Deorum Iudicium 25 b
Martis & Mercurij 27 b
Panos & Mercurij 27 b
Apollinis & Bacchi 28 a
Mercurij & Maiæ 28 b
Iouis & Solis 29 a
Apollinis & Mercurij. 29 b

DIALOGI MARINI.

Doridis & Galatheæ 30 a
Cyclopis & Neptuni 20 b
Alphei & Neptuni 30 b
Menelai & Protei 31 a
Panopes & Galenes 31 a
Tritonis, Amymones et Neptuni. 31 b
Noti & Zephyri 32 a
Neptuni & Delphinum 32 a

Neptuni

Neptuni & Nereidum 32 b
Iridis & Neptuni. 32 b
Xanthi & Maris 33 a
Doridis & Thetidis 33 a
Neptuni & Enipei 33 b
Tritonis & Nereidum 33 b
Zephyri & Noti 34 a

MORTVORVM DIA.

Diogenis & Pollucis 35 a
Pluto, seu Contra Menippum 35 b
Menippi, Amphilochi, & Trophonij 35 b
Mercurij & Charontis 36 a
Plutonis & Mercurij 36 b
Terpsionis & Plutonis 36 b
Zenophantæ & Callidemidæ 37 a
Cnemonis & Damippi 37 a
Simyli & Polystrati 37 b
Charontis & Mercurij 38 a
Cratetis & Diogenis 39 a
Scipio 39 b
Diogenis & Alexandri 40 a
Alexandri & Philippi 41 b
Antilochi & Achillis 42 a
Diogenis & Herculis 42 b
Menippi & Tantali 43 a
Menippi & Mercurij 43 b
Aeaci, Protesilai, Menelai, ac Paridis 43 b
Menippi & Aeacis 44 a
Menippi & Cerberi 44 b
Charontis & Menippi 45 a
Plutonis & Protesilai 45 a
Diogenis & Mausoli 45 b
Nirei, Thersitæ & Menippi 46 a
Menippi & Chironis 46 a
Diogenis, Antisthenes et Crate. 46 b
Menippi & Tiresiæ 47 b
Aiacis & Agamemnonis 48 a
Minois & Sostrati 48 a
Menippus, seu Necyomantia 48 a
Charon, siue Contemplantes 52 a
De Sacrificijs 57 a
Vitarum auctio 57 b
Piscator, seu Reuiuiscentes 61 b
Cataplus, siue Tirannus 67 a
De ijs qui mercede conducti, in diuitum familijs uiuunt. 71 a
Pro eo, quod inter salutandum uerbo lapsus fuerat 80 b
Hermotimus, siue de sectis 83 a
Herodotus, uel Aetio 98 b
Zeuxis uel Antiochus 99 b
Harmonides 101 b
Scytha, uel Hospes 102 b
Quomodo historia scribēda sit. 104 b
Historia uera 112 b
Tyrannicida 122 a
Declamatio Luciāicę respōdēs. 125 a
Abdicatus 19 a
Phalaris primus 143 b
Plalaris secundus 146 a
Alexander, seu Pseudomantes. 147 a
De Saltatione 154 a
Lexiphanes 161 b
Eunuchus, seu Pamphilus 165 a
De Astrologia 166 a
Demonactis uita 168 a
Amores 171 b
Imagines 180 a
Toxaris, siue de amicicia 187 a
Lucius, siue Asinus 198 b
Iupiter confutatus 201 b
Iupiter Tragœdus 204 b
Somnium, seu Gallus 211 b
Icaromenippus, siue Hypernephelus 217 a
Bis accusatus, seu fora 222 a
De parasito, seu quōdars sit, parasitica. 227 b
Anacharsis. seu de Gymnasijs 234 b
De luctu 239 b
Rhetorum præceptor 242 b
Philopseudes, siue incredulus 243 b
Hippias, seu Balneum 250 b
Allocutio, seu Bacchis 252 a
Præfatio, seu Hercules Gallicus. 253 a
De Electro, seu cygnis 254 a
Muscæ encomion 255 a
Aduersus indoctum, librorū longa supellectile tumentē, Sermo. 256 a
De nō temerè credēdo calūnię. 259 b
Pseudologista, siue de Apophrade, hoc est, die atro. 262 a
De domo 266 a
Macrobij 269 b
Patriæ encomion 272 b
De dipsadibus 272 b
Dissertatio cum Hesiodo 274 a
Nauigium, seu uota 275 a
Tragopodagra 280 a
Ocypus 284 b

DIAL. MERETRICII.
Glicera & Thais. 286 b
Mirtium, Pamphilus & Doris 286 b
Mater & Philinna 287 a
Melissa & Bacchis 287 b
Clonarium & Leæna 289 b
Crobyle & Corinna 289 a
Mater & Musarium 289 b
Ampelis & Chrysis 289 a
Dorcas, Pannixis, Philostratus, Polemon. 290 b
Chelidonium & Drose 291 a
Tryphæna & Charmides 291 b
Ioessa, Pythias & Lysias 292 a
Leotichus; Cheidas et Hymnis. 293 a
Dorio & Myrtale 294 a
Cochlis & Parthenis 294 b
De morte Peregrini 295 a
Fugitiui. 299 b

SATVRNALIA.
Sacerdos & Saturnus 303 a
Chronosolon, id dst, Saturnalium legum lator. 304 a

EPISTOLAE SATVRNALES.
Ego Saturno Salutem. 305 a
Saturnus mihi charissimo. 306 a
Saturnus diuitibus. 306 b
Diuites Saturno 307 b
Symposium, uel Lapithæ 308 a
De Syria Dea 313 b
Demosthenis encomion 319 b
Deorum Concilium 324 a
Cynicus 326 a
Pseudologista 338 b
Philopatris, seu qui docetur, 331 a
Charidemus, siue de pulchritudine. 334 b
Nero, siue de fossione Isthmi. 338 b
Palinurus 339 b
Virtus Dea. 346 b

LVCIANI VITA, EX SVIDA.

LVCIANVS Samosatensis, cognomento blasphemus, siue maledicus, autatheos potius apellatus, eo quòd in Dialogis suis ridicula etiam illa esse proponit, quæ de rebus diuinis et sacris prodita sunt. Dicitur aũt uixisse tẽporibus Traiani Cęsaris, et deinceps. Cæterũ fuit ab initio causidicus, Antiochiæ, quæ in Syria est, sed cũ ea res illi non satis ex sententia succederet, ad scribendũ sese cõuertit, scripsitq; adeo infinita. Obijsse aũt ipsum fama est, à canib. laceratũ, quoniam et cõtra ueritatẽ uelut rabiem exercuisset. Nam in uita Peregrini Christianissimum quoq; insectatur, ipsum Christũ cõtumeliose incessit, scelestus ille. Quare & rabiei istius pœnas sufficientes in præsenti uita dedit, & in futurum, hęres æterni ignis, unà cum satana erit. Hæc ille. Addit autem Volaterranus, nescio quo autore, cum ab initio Christianus fuisset, postea eiusdem religionis desertorem factum esse, dictitantem se nihil ex ea consecutum, quàm quòd nomen ipsius corruptum esset, ex Lucio, Lucianus, factum. Fuit autem Samosata, ut hoc quoque addamus, urbs, non longè ab Euphrate sita, Comagenes metropolis. Plinius, & Stephanus.

LVCIA.

LVCIANI SAMOSATENSIS OPERA.

DE SOMNIO SEV VITA LVCIANI, IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Occasio huius narrationis uidetur sumpta esse ex 2. Xenophontis, de dictis Socratis, ubi Prodicus Sophista eodem modo Herculi pueritiam egresso, narrat uirtutem ac uoluptatem apparuisse: & utramq; illum ad se pertrahere contendisse. Consilium autem & scopus in fine ab ipso Luciano explicatur. Nam ut adolescentes præ inopia deficientes, & ad deteriora animum applicantes, reuocaret, & ad literarum studia conuerteret, sermonem hunc ait à se institutum esse.

DESIERAM nuper in ludum ire, factus iam ætate adolescens, cum pater una cum amicis consiliũ capiebat, quam nam artem potissimũ discendam mihi proponeret. Pleriscq; igitur uidebatur humanitas seu literarũ studium & labore multo, & tempore longo, & sumptu non exiguo, denicq; & fortuna quadam, opus habere. Nostras autem res cum paruas esse & modicas, tũ uerò celere quoddam auxilium postulare. Quòd si igitur artem aliquam mechanicã didicissem, fore, ut principio, statim ab ipsa arte, necessaria uitæ comparare possim: necq; necesse haberem, adeo ætate iam prouectus, domi, decq; paterna mensa uiuere: sed non multo pòst etiam ipsum patrem exhilaraturũ esse me, referendo domum semper aliquid ab arte quæsitum. Alterius itacq; consultationis caput propositum inde est: Quæ nam ars & optima, & ad discendum facillima, & homine libero maximè digna foret. Deinde & minori sumptu atque instrumento egeret, multum autem & sufficientem quæstum suppeditaret. Proinde alio aliam laudante, prout quisq; animo affectus, aut usu expertus erat. Pater ad auunculum aspiciens (aderat enim is quoq;, statuarius tum habitus optimus, & poliendo marmore inter præcipuos laudatus) minime fas, inquit, est aliam artem hic uincere, te præsente: sed hunc acceptum (mecq; demonstrabat) abduc tecum, & doce, lapidum artificem probum, & eorundem compositorem, ac statuarium nobis esse. Poterit enim & hoc, natura, ut scis præditus felici ac dextera. Fecerat autem hanc de me coniecturam pater ex ludicris à me aliquando è cera confictis. Quando enim à præceptoribus domũ dimittebar, abradens ceram, nunc boues, nunc equos, interdum per Iouem & homines fingebam, non omnino ineptè, ut tum uidebar patri. Ob quæ tum à præceptoribus quidem plagas accipere solebam, hic autem ad probandam ingenij dexteritatem hæc quoque in parte laudis ducebantur. Atq; adeò bonam ex eo spem de me omnes concipiebant, ut qui breui adeò artem hanc, secundum fingendi illam facilitatem, perdiscere possem. Simul igitur & idonea dies uidebatur ea esse, auspicandæ arti, & ipse tradebar auunculo, non admodum, per Iouem, iniquè aut grauiter ferens: sed mihi etiam lusum quendam non insuauem ipsa res uidebatur habere: & apud æquales ad ostentationem & laudem facturum esse, si & deos sculpere, & parua quædam simulachra, cum mihi, tum illis, quibus uellem, adornare possem. Ac tum primum quidem illud, & incipientibus solitum, fiebat: celtem enim quandam auunculus mihi tradens, paulatim tabulam lapideam, quæ in medio posita erat, contingere, atq; artem auspicari iubet, tritum illud admonens:

Dimidium facti, qui cœpit, habet.

Cæterum durius impingente me, præ imperitia, ut fit, tabula rumpitur. Auunculus autem indignatus, & scuticam quandam propè iacentem corripiens, nequaquam mansuetè, aut uti docentem conueniebat, excepit atque initiauit me, ita ut mox in lachrymas prooemium artis mihi uerteretur. Aufugiens igitur inde, domum redeo, continuèq; ululando, & lachrymis oculos opplendo, commemorabam scuticam, demonstrabam uibices, nimiamq; illius crudelitatem accusabam. Hoc quoq; addens, quòd inuidia quadam ista fecisset auunculus, uidelicet metuens, ne se in arte superarem. Irascente itaque matre, & multa fratri conuicia faciẽte, posteaquam nox superuenit, dormiui, plenus adhuc lachrymarum, totamq; noctem cogitabundus iacens. Atq; hactenus quidem quæ diximus, ridicula puerilia q; sunt: quæ uerò deinceps audietis, nequaquam contemnenda sunt, ò uiri, sed quæ admodum auscultandi cupidos auditores quoque requirant. Nam ut iuxta Homerum dicam: Venere mihi diuino somnia nutu. Almam per noctem, ita clara & manifesta, ut nihil ab ipsa ueritate distarent. Adhuc igitur etiam post tantum temporis interuallũ, & habitus eorum, quæ mihi tum apparuere, in oculis hærent, & ipsa uox auribus quasi insonat, adeò tum plana fuerunt omnia. Duæ mulieres manibus corripientes, trahebant me in diuersum, utraque ad se uidelicet, uiolente admodum & ualidè: parum itaq; abfuit, quin me discerperent, dũ inter se ambitiosè adeò cõtendunt. Nam modo hæc superabat, & propemodum totum tenebat me: modo altera, eademq; me ad se retrahebat. Clamabant autem ambæ, accusabantq; mutuo se se: Hæc, quòd me suum uidelicet, illa possidere uellet: illa uerò, quòd hæc frustrà aliena sibi usurparet. Erat autem altera quidem operaria, & uirili aspectu, squalida coma, manus callo passim obductas habens, succincta ueste, & marmoreo puluere oppleta, qualis & ipse auunculus esse solebat, tunc cùm lapides poliebat. Altera uerò facie admodum honesta, habitum decentem præ se ferens, & uestes ornatas ac mundas induta. Postremo autem permittunt meo iudicio, ut utri earum conuersandum mihi putem, sententiam ipse feram. Ac prior quidem dura atque uirilis illa sic cœpit: Ego, chare puer, statuaria sum, ea quam tu heri discere cœpisti, familiaris adeo tibi & cognata à parentibus. Nam & auus tuus (addens nomen aui materni) marmorarius fuit, & auunculus pariter & patruus tuus eandem artem exercuere, et per nos inter præcipuos celebrati sunt. Quòd si igitur uoles, deliriis ac nugis, circa quas ista uersatur (indicans alteram) abstinere, ac mecum degere, principio generosè educaberis, humerosq; habebis ualidos, & ab omni inuidia alienus eris, neque unquam in terras alienas atq; externas hinc abibis, relicta patria, atque domesticis tuis, neq; etiam ob uerba & orationem modo hudabunt te omnes. Neq; uero auersaberis corporis hanc fragilitatem, aut uestiũ sordítiem. Nam ab his initijs profectus etiam Phidias ille, Iouem spectandũ exhibuit, & Polycletus Iunonem fabricauit: præterea Myron laudibus uectus est, & Praxiteles in magna admiratione fuit. Adorantur itaq; nunc illi cum ipsis illis Dijs, quos sculpsere. Quòd si igitur horum unus tu quoq; fores quomodo nõ celebris & ipse apud omnes homines fieres? Patrem certe beatum efficeres, & patriam tuam omnibus spectabilem redderes. Hæc atq; etiam plura his, balbutiendo, & pleraq; barbarè pronunciando, dixit Statuaria, ualde sane studiosè omnia connectens, & me in suam sententiam adducere cupiens. sed non ultrà memini, plurima enim memoriam iam effugerunt. Cæterum ubi tandem finem fecit, tum altera illa in hunc fermè modum orditur: Ego uero, ò fili, Humanitas sum, iam nunc consueta ac nota tibi, tametsi ad finem aut plenum nondum periculum mei feceris. Quanta igitur bona Statuaria ista tibi præstatura sit, si eam artem didiceris, ipsa modo enumerauit. Nihil enim aliud nisi operarius eris, corpore laborans, & in eo totam spem uitæ positam habens, obscurus ipse degens, modicum & minimè

Somnium ſeruatio Luciani.

Statuarij inſignes.

folio 86

Verba Humanitatis.

minimè generoſum quæſtum faciens, deiectus animo, tenuis ac pauper reditibus. Denique neq; amicis expetibilis, neq; inimicis formidabilis, neq; etiam inter ciues beatus habitus: ſed hoc ſolum, opifex uidelicet quiſpiam, & ex multa atq; promiſcua plebe unus, præſtantiorem ſe ſemper formidans, & dicendo ualentem præ oculis habens ac palpans. Et in ſumma, leporis quandam uitam agens, potentioriſq; lucrum exiſtens. Quòd ſi etiam Phidias uel Polycletus ſi as, præclaraq; & admiratione digna multa opere præſtiteris, artem quidem laudabunt omnes: at qui ex aſpicientibus tibi ſimilis eſſe optarit, nemo erit, qui modò mentem habebit. Qualis qualis enim fueris, nihil niſi rudis quiſpiã opifex, manibus laborans, & ipſidem uictum quæritans, cenſeberis. Contrà autem, ſi mihi obſequeris, principio tibi oſtendam multa ueterum uirorum præclara opera, & res admiratione dignas. Deinde & orationes illorum tibi renunciando, & omnium (ut ſic dicam) expertum te reddendo, animum (quod præcipuum in te eſt) exornabo tibi multis ac præclaris ornamentis: Modeſtia ſcilicet, Iuſticia, Pietate, Manſuetudine, Aequitate, Prudentia, Fortitudine, amore honeſti, & pulcherrimarum quarumcunq; rerum deſiderio. Hæc enim animi ornamenta ſunt uere ſyncera atq; perpetua. Neq; autem latebit te, neq; ueterũ quicquam, neq; eorum quę in præſens geri debent. Sed ea, quę agi conueniet, quęq; decent, me duce longè antè proſpicies. Et in ſumma, omnia quęcunq; ſeu diuina, ſeu humana ſunt, paruo tẽpore docebo te: & qui nunc pauper atq; inops es, iſtius neſcio cuius filius, qui de arte adeò illiberali, neſcio quid conſultas, haud ita multò poſt, nimium felix, nimiumq; beatus omnibus uideberis, dum & honoribus afficieris, & laudibus effereris, & pulcherrimarũ quarumcunq; rerum gloria celebraberis, illius etiam, qui diuitijs ac genere cæteris antiſtant, in te animis atq; oculis conuerſis. Ac ueſtitum quidem talem geres (demonſtrans ſuũ gerebat autem admodum ſplendidũ) Magiſtratibus uerò, & primo in conſeſſu honore ante alios dignus exiſtimaberis. Et ſi quãdo aliquò peregere abiens proficiſceris, etiam in aliena terra non ignotus aut obſcurus eris. Talibus ſcilicet ornamentis ego te inſignem atq; conſpicuum reddam. Vt eorum quoq; qui te aſpicient, quiſq; proximè aſtantem leniter impellens & cõmonens, digito te demõſtret, atq; hic eſt ille, dicat. Iam ſi quid ſtudio dignum accidet quod uel ad amicos, uel etiam ad ipſam ciuitatem pertinebit, omnes in te oculos atq; ora conuertent. Atq; ſi tũ aliquid fortè dixeris, plericq; hiantes auſcultabunt, admirantes & prędicantes tum te ob dicendi uim, & orationis poteſtatẽ, tum etiam patrem tuum, ob felicitatem prolis. Et quod dici uulgo ſolet, quòd ex hominibus quidam immortales reddantur, id quoq; tibi dabo. Nam poſtquam ipſe ex hac uita deceſſeris, nunquam deſines conuerſari doctis, & conſuetudinem habere cum optimis. Demoſthenem illum certè uides, cuius filius fuerit, & quantum ego eundem reddiderim. Vides & Aeſchinem, qui Tympaniſtriæ cuiuſdam filius erat, & tamen propter me, etiam Philippus rex illum palpauit. Socrates autem, qui & ipſe inter ſtatuariam hanc artem enutritus fuit, ſimulatq; primùm intelligere cœpit meliora, & relicta illa, transfugit ad me, nimirum audis, ut nũc ab omnibus decantetur. Igitur relinquens tantos ac tales hoſce uiros, res adeo ſplendidas, orationes tam graues ac illuſtres, ueſtium ornamenta, honorem, famam, laudem, primos aſſeſſus, potentiam, imperia: denicq; & illam, quam ex dicendo conſequeris gloriam, & qua te omnes ob prudentiam prædicabunt, felicitatem, tunicula m aliquam indues ſordidam, habitumq; aſſumes ſeruilem, uecles præterea & celtes & id genus cætera ſculpendi cedendicq; inſtrumenta in manibus habebis, deorſum inclinatus in opus, humi repens, demiſſus, denique modis omnibus abiectus & contemptus, nunquam autem neq; expergiſcens, neq; uiríle aut libero homine dignum quicquam cogitans: ſed in opera intentus, ut illa uidelicet proportionibus ſuis conſona, & bene formata tibi redda-

ἐντιμίας τινὸς προσόδου lego, non πρόσοδου

tur, De te ipso autem, ut & concinnus & ornatus incedas, minimè curam gerens, sed te ipsis istis saxis contemptiorem reddens. Adhuc igitur dicente hæc illa, non expectato orationis fine, surgens sententiam tuli, & relicta deformi et operatrice illa, transiui ad Humanitatem, admodum gaudens, præcipue postq; mihi etiam in mentem uenit scuticæ, & quòd plagas statim non paucas incipienti mihi pridie illa inflixisset. Porrò relicta illa, principio quidem indigne ferebat, complodebatq; manus, & dentibus infremebat: postremo autem, quemadmodum Nioben audimus, ita hæc quoq; diriguit, & in saxum mutata est.

Quòd si igitur incredibilia passa esse uidetur, ne mireminí, Somnia enim mirifica sunt, & mira operari solent. Altera autem ad me respiciens, proinde, inquit, ego tibi hanc iustitiam rependam, quoniam causam hanc bene & recte iudicasti. Veni igitur & ascende uehiculum hoc, (commonstrato quondam uehiculo, quod alatis equis quibusdam, Pegaso similibus uehebatur) ut uideas qualia ac quanta ignoraturus fuisses, si me non secutus esses. Cæterùm postquam ascendi, illa quidem agitare atq; aurigari coepit, Ego uero ubi iam in sublime sublatus fui, obseruabam & contemplabar, ab oriente incipiens, usq; ad occidentem, urbes uidelicet, & populos, non aliter quàm Triptolemus olim, spargens quiddam in terram: quanquam non amplius memini, quidnam illud fuerit, quod tum spargebam, nisi hoc solum, quòd sursum aspicientes homines laudabant me, & ad quos cunq; uolando peruueneram, cum multa prædicatione & gratulatione me prosequebantur, & quasi deducebant. Porrò ubi illa hæc tanta mihi, & meipsum collaudantibus illis demonstrasset, reduxit rursum, nõ amplius eadem uestе illa indutum, quam habueram ab initio uolans, sed uidebar mihi tum admodum delicatus & splendidus redire. Deprehendens igitur & patrem astantem atque expectantem me, commonstrauit ei uestem illam & me ipsum qualis redirem, submonuitq; eum, quàm parum abfuerit, quin minimè digna de me ille cum amicis suis statuisset. Atq; hæc quidem memini uidere me, cum primum è puericia egressus essem, plagarum metu, ceu mihi uideor, tum exturbatus. Sed interea dum hæc dicuntur, ô Hercules, inquit quispiam, quàm longum hoc somnium, & iudiciale est. Deinde alius quidem hoc eludens: Hiemale, dixit, somnium est, quando nocte sunt longissimę: aut fortassis etiam trinoctiale, qualis & ipse Hercules est. Quid igitur in mentem uenit illi, nugari talia nobiscum, mentionemq; facere puerilis istius noctis, somniorumq; ueterum, & ætate iam obsoletorum. Frigida enim & ingrata est omnis inepta ac futilis oratio. An fortè somniorum quorundam quasi quosdam interpretes esse nos credidit? Nequaquam ô bone. Quoniam neq; Xenophon quondam exponens somnium illud, quo pacto ipsi uisum fuerat in domo paterna, & deinceps: nostis enim ut coniectationem quandam proponens, uisionem suam, aut quòd ita nugari statuisset, narrauit: præsertim in bello & summa rerũ desperatione constitutus, circumstantibus undiq; hostibus, sed quòd utilitatem quandam secum habebat illa narratio. Proinde & ego somnium hoc uobis exposui ea uidelicet gratia, ut adolescentes ad meliora studia conuerterentur, & humanitatem amplecterentur, & maximè siquis eorum præ inopia & paupertate peius de seipso statuit, animumq; ad deteriora declinat, ingenium non illiberale, illiberaliter perdendo. Confirmabitur enim talis aliquis, fat scio, & quasi conualescet, ubi sermonem hunc audierit, idoneum atque sufficiens exemplum me sibi proponens, ubi uidelicet ipse secum cogitabit, qualis ego ab initio existens ad optima prouectus fuerim, humanitatemq; appetiuerim, minimè dejectus aut fractus animo ob eam paupertatem, in qua tunc fui. Deinde qualis & huc ad uos ascenderim, quicertè ut nihil aliud aut amplius, nullo tamen statuariorum istorum inferior aut obscurior euasi.

Videtur somnium hoc intelligere, quod est lib. 3. Anabaseos, quo uidit Xenophon per quietem domũ suam paternam fulmine totam collustrere ardere.

CON

CONTRA EVM, QVI DIXERAT, PROMETHEVS ES IN VERBIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Apologia quædam est contra eum, à quo Prometheus in uerbis, appellatus fuerat, quâ quantum hanc collationem in se admittat, & quantum non, cum acerba quadam regestione, respondet. Vt autem in superiore narratione somnij, generis, educationis, ac studiorum suorum rationes exposuit, ita hic uidetur dictionem & dicendi genus suum, quale, et ad quod exemplum comparatum esset, indicare uoluisse. Nempe, quod ad materiam & res attinet, Comœdiam: quod autem ad compositionem & ipsam orationis figuram spectat, Dialogos, quales scilicet Platonis sunt, sese imitari.

PROMETHEVM igitur me esse ais? siquidem ea ratione, ô optime, quasi & mea opera lutea sint: agnosco collationem, ac fateor me similem illi esse, nec recuso, lutifigulus etiam ipse dici: tametsi lutum mihi uilius sit, quale scilicet extriuijs colligitur, scœnum propemodũ ac fœtulentũ quoddam. Quòd si uerò adeo extollens orationem meã, perinde ut artificiosam et fabre factã, doctissimi illius Titanum nomine eam cohonestas & laudas: uide ne quis Ironiam dixerit, & quasi quãdam Atticam subsannationem subesse huic laudi. aut unde enim adeo fabrefactũ est, quod ego facio? Quæ uero ista nimia & Promethea sapientia in scriptis meis? Nam mihi certè illud satis fuerit, si non omnino terrena atq; fictilia tibi uideantur, aut digna adeo Caucaso. At uero quanto iustius uos comparari Prometheo poteratis, quicunq; in iudicijs & cautissis agendis celebres estis, cũ ueritate certamen instituentes? Viua enim reuera, atq; animata uobis opera sunt. Et per Iouem etiam calor illorum ignitus est. Quod ipsum quoque ex Promethei rebus sumptum uideri possit, nisi si sic decidatis hic, quòd minimè ex luto fingatis uos, sed quod aurea uobis plerisq; figmenta sua sint. Nos aũt qui ad uulgus prodimus, atq; ibi tales nostras auscultationes facta mus, nihil aliud quàm simulachra quædam rerum spectanda exhibemus: Et in summa, circà lutum quidem, quemadmodum paulò ante dixi, ipsa hæc figulina uersatur, perinde ut & aliorum figulorum, præterea autem nec motus similis ineſt, nec animæ seu uitę aliqua significatio, sed delectatio quædam inanis, & quasi quidam lusus, totum illud negocium est. Vt interim etiam cogitare incipiam, num ita me Prometheum dicere uolueris, ut Comicus ille Cleonem, nosti siquidem: Cleon, inquit Prometheus ille, post negocia est. Cæterum etiã ipsi Athenienses figulos ollarũ, & furnorum constructores, & quicunq; circa lutum uersantur, Prometheos uocabant olim, alludentes ad lutũ, opinor, & ad illam, quæ fit in igne, uasorum assaturam. Quòd si etiam hoc sibi uult Prometheus iste tuus, admodum directè ac certò iaculatus es, & omnino secundũ Atticam illam mordẽdi acerbitatẽ, dixisti. Quoniam & nostra opera fragilia sunt, perinde ut illorum ollulæ, & modicũ quispiam lapillum iniiciens facilè contriuerit omnia. Atqui dixerit aliquis, consolando nos: nequaquam ista assimilasse Prometheo, sed nouitatem hanc, & ea quę nullo alio exẽplo facta, aut ad imitationem comparata sunt, laudare uoluisse te. Quemadmodum & ille, nondũ existentibus hominibus excogitatos, atq; de nouo inuentos illos tũ finxit, talibus animalibus effigiatis & exornatis, quę & mouerentur facilè, & aspectu gratiosa forẽt. Et in summa, architectus ipse erat, sed cooperabatur tamen etiã Minerua illi, qtę et lutũ inspirabat, & figmẽta illa animata reddebat. Talia quidem ille aliquis dicere posset, atq; ita in meliorẽ partem dictũ istud exponere. Et fortassis hęc sententia etiam dicti fuit. Sed mihi nõ ita satis est, si uidear noua fingere: Quoniam nec uetustius aliquid dicere quisquã poterit eo figmento, ad cuius

mutationem ac formam hoc deductũ & quaſi progenitum eſt. Sed tamen niſi & gratiam quandam atq; uenuſtatem prę ſe ferat, puderet me ſanè, ſat ſcias, illius, & cõculcando abolere cuperem. Neq; enim illi eò profuerit apud me nouitas hęc, quo minus conteratur, ſi deforme exiſtat. Et ſi quidem non ita ſentiam, dignus mihi uideor, qui à ſedecim uulturibus attõdear, ut qui non inrelligam, quòd multò deformiora ea ſunt, quæ hoc ipſum quod ſunt, cum peregrinitate quadam coniunctum habent. Ptolomeus igitur Lagi filius, cum aliquando duas res nouas in Aegyptum adduxiſſet: Camelum uidelicet Bactrianam totam nigram, & hominem bicolorem, cuius altera pars planè nigra, altera aũt excellenter candida erat, per totum corpus æqualiter diſtincta atq; diuiſa. Congregatis in theatrum Aegyptijs, exhibuit illis cum alia multa ſpectacula, tum inter poſtrema hęc quoq;, camelũ uidelicet, & ſemialbũ hominem, putauitq; ſe magnam admirationem iſto ſpectaculo concitaturum eſſe. At illi ad cameli quidem conſpectum perterriti ſunt, & parum abfuit quin exilientes profugiſſent, quanq; tota ea auro exornata, ac purpura inſtrata erat, frenum aũt etiam gemmis compactum habebat, ex Darij alicuius, aut Cambiſis, aut etiam ipſius Cyri theſauris depromptum. Ad hominis aũt intutũ, plerique ridebant, alij autem etiam ut monſtrum aliquod ipſum auerſabantur. Quare Ptolomęus intelligens ſe illis non adeo laudem conciliaſſe ſibi, neq; nouitatem apud Aegyptios in admiratione eſſe, ſed præ ipſa quod concinnum atq; cõpoſitum, iuſtaq; forma prędituſ foret probari, tranſtulit illos inde, hominemq; nõ amplius eodẽ honore habuit, quo antea. Ac camelus quidem, neglecta atq; relicta tum, mortua eſt, hominem aũt illum duplicem, Theſpidi cuidam tibicini, cum ad pocula benè cecinìſſet, dono dedit. Porrò uereor, ne & mea, camelus in Aegypto, ſint, homines autẽ adhuc frenum illius, & purpuram admirentur. Quoniam neq; illud, ex duobus optimis compoſitum, Dialogo uidelicet & Comœdia, per ſe ipſum ſatis ualet, ad formam & elegantiam, niſi & cõpoſitio inter ſe conſentiens, iuſtaq; proportione temperata fuerit. Licet quippe ex duobus pulchris, compoſitionem alienam atq; peregrinam fieri, quale illud uulgatiſſimum eſt, Hippocentauri. Non enim facilè dixeris, amabile aliquod animal eſſe hoc, ſed potius contumelioſiſſimum, ſi modò conuenit pictoribus credere, exhibentibus temulentiam et cędes illorum. Quid ergo? an non rurſum quoq; benè formatũ ac pulchrum aliquid ex duobus optimis compoſitum fieri poteſt? Vt ex uino & melle cõmiſtum & temperatum, ſuauiſſimum equidem aio eſſe. Quanq; de meis compoſitionibus hoc contendere nõ auſim, quòd ipſę quoq; tales ſint; ſed metuo, ne utriuſq; pulchritudinem, ipſa temperatura corruperit. Neq; enim omnino cõſueta inter ſe atq; affinia ab initio Dialogus & Comœdia fuere. Siquidem ille domi et ſecum ipſe, me Hercle, in ambulacris cum paucis quibuſdam, diſputationes ſuas habebat; Comœdia aũt tradens ſe totam Dionyſio, in theatrõ cõuerſabatur, ſimulq; ludebat, & ridicula erat, gaudebat ſalibus & dicacitate, et cũ numeroſitate quadam ad certamen & palmam ueniebat. Interdũ etiam anapęſticis uerſibus prorſum in ſublime euecta, Dialogi ſectatores ac ſocios, ut plurimũ, irridebat ac ſubſannabat, curarum exercitores, ac uanos ſublimiſum rerum diſceptatores, & id genus alia uocitando. Quin & unam hanc adeundi uiam habebat, ſuggillando illos, & Dionyſiacam iſtam libertatem in ipſos effundendo, nunc in aere ambulantes, & cum nubibus congredientes illos exhibens nunc pulicum ſaltus metientes fingens, ut qui ſcilicet de aëreis & ſublimibus iſtis rebus nimis exiliter argutarentur. Dialogus autem contrà maximè graues ac uenerabiles diſputationes habebat, cum de natura rerum, tum de uirtute philoſophorũ ita ut Muſicorum illud: δὶς διὰ πασῶν, hoc eſt, bis per omnes chordas ſiue diſtãtias tonorũ, nempe à ſummo atq; acutiſſimo ad imum atq; grauiſſimũ uſq; inter eos diſconueniret. Et tamen auſi fuimus nos, hęc ita ſeſe habentia, inter ſeſe cõiungere &

Compoſitio diuerſa & uaria Hippocentaurus nocatur.

Dialogus.

Comœdia.

Qualia de Socrate, et eius diſcipulis fingit Ariſtophanes in Nubibus.

quia

quasi conciliare, atq; mutuò coaptare, quæ neq; omnino obsequuntur, neq; facile communionem et societatem aliquam sustinent. Vereor itaq;, ne denuo simile aliquid Prometheo isti tuo fecisse uidear, ut qui femininum cum masculino commiscuerim, & ob idipsum nunc reus agar. Imò etiam ne quid aliud tale uidear, decepisse fortasse auditores, atq; ossa apposuisse ipsis, pinguedine obducta ac tecta, risum scilicet comicum, sub philosophica grauitate. Hoc enim furti fuerat. Absit hoc unũ modo, ut ne in nostris ineſſe, dici possit. Aut unde enim furaremur tale aliquid, nisi uero quispiam nos latet, qui eiusmodi pinuũ incuruatores, & Hircoceruos & ipse composuerit. Veruntamen quid facerem? Per sistendũ enim est in ijs, quæ semel cœperis, quandoquidem mutare cõsilium, Epimethei opus, non Promethei est.

πιτυοκάμπτας, quonomine Scinis appellatus fuit quẽ occidit Theseus, incuruantẽ pinus, & ex ijs alligatos homines, & in sublime emissos dilaniantem &c.

NIGRINVS, SIVE DE MORIBVS PHILOSOPHORVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hoc Dialogo uitam ac mores Philosophorum describit; conferendo inter se uerè Philosophos & simulatos. Et quòd ijs qui serio philosophari cupiunt, urbis Romæ consuetudo et luxus ne quaquam conueniant, ostendendo. Cuius rei exemplum, Nigrinum, Platonicum philosophum, & turbas istas adulatorum, cœnas & lucrum sectantium, inter se componit. Quanquam haud scius, an etiam ueræ Philosophiæ sectatores hic laudando, pro more suo troma utatur. Valde autem quadrat hic Dialogus in nostræ quoq; ætatis homines eos, qui ornatu & habitu ueterum istorum, quasi successores quidam sunt.

EPISTOLA AD NIGRINVM

LVcianus Nigrino Salutem. Noctuas Athenas, inquit prouerbium, quasi ridiculum sit, si quis eò noctuas apportet, quoniam illis ibi abundent. Ego uero, siquidem potestatem ac uim uerborum exhibere uelim, atq; ita Nigrino scribens, librum mitterem, obnoxius equidẽ huic ridiculo forem. Nunc autem quando solum sententiam meam declarare tibi uolo, quomodo uidelicet nunc animatus sum, & quòd non obiter ac leniter oratione tua correptus atq; affectus fui, effugero sanè meritò etiam Thucididis illud, quo dicitur: Imperitia audaces, res autem cogitata atq; considerata, timidos efficere. Manifestum enim est quòd non imperitia solum, uerum etiam amor ac studium orationis, huiusmodi audaciæ causa est. Vale.

Noctuas Athenas.

T uero grauis nobis admodum & sublimis redisti? Non igitur neq; aspicere nos amplius dignaris, neq; cõuersationem aliquam nobiscum habere, neq; etiam similibus, atq; isdem uerbis nobiscum uti, sed repente immutatus es, & omnino eiusmodi quispiã uideris, qui cæteros omnes pręse contemnat. Lubens igitur audierim ex te, unde ad hoc insolentiæ perueneris, & quæ eius rei causa sit. PHIL. Quid enim aliud, ò amice, quàm felicitas? LVC. Quid ais? PHI. Nam præter cõsilium atq; propositum meum, uenio tibi felix atq; beatus factus, adeoq; illud quod in scena usurpari solet, ter beatus. LVC. Papę, adeo breui? PHI. Atq; admodum. LVC. Quid autem ultrà hic est, propter quod etiam superbis, ut non summatim modò lætemur, sed & accuratè scire possimus, audito toto negocio? PHI. An non admiratione dignum tibi uidetur, per Iouem, pro seruo liberum, pro paupere diuitem, idq; adeo uerè, pro stulto autem & insano redire modestum. LVC. Maximè igitur. Sed nondum tamen planè intelligo, quid nam illud sit, quod dicis. PHIL. Profectus in urbem recta fui, ut ibi oculorum aliquem medicũ circumspicerem. Nam malũ illud, quo ex

Occasio dialogi ab inceſſu & moribus philosophi.

Narratio continens occasionem encomij.

oculis laborabam, magis ac magis ingraueſcebat tũ mihi. LVC. Scio equidẽ ſin gula, ideoq; etiam optaui, ut in bonum atq; peritũ aliquem incideres. PHI. Cum igitur uſum mihi eſſit, Nigrinum quoq; illũ, Platonicũ philoſophũ, ut quem longo ipſis interuallo non uideram, cõpellare, mane ſurgens, ad ipſum abeo, & pulſata ianua, cũ puer intrò de me renunciaſſet, accerſitus ſum. Atq; ita ingreſſus in ædes, deprehendo ipſum quidem manib. librum tenentẽ, circum aũt um dicq; multas ueterũ atq; doctorũ hominum imagines iacentes. Poſita aũt in me dio erat etiam tabella quædã, in qua Geometricæ quædam figuræ deſcriptæ erant, ac ſphæra calami illius, ad exemplũ & imitationẽ uniuerſi, ut uidebatur, cõpoſita. Admodum igitur benignè & comiter me amplexatus ille, interrogat quidnam agerẽ. Quibus omnib. illi expoſitis, & ego quoq; per uices ex eo ſcire poſtulabã, & quid ipſe ageret, & nũquid apud ſe ſtatuiſſet, in Græciã denuo nauigare. Ibi uero ille, ò amice, poſtea q; cœpiſſet de hiſce rebus mecũ colloqui, ſuamq; ſententiã explicare, tantam quãdam uerborũ ambroſiam mihi affudit, ut mihi planè uideretur Sirenes illas, ſiquę unq; fuerunt, & Aedonas, & Lotũ illum Homeri antiquũ referre. Adeo diuina quædam loquebatur. Eò enim uerbis euaſit, ut & philoſophiã laudaret, illamq; quæ ex hac proficiſcitur libertatẽ & contrà iſta, quæ uulgo pro bonis habẽtur, irrideret, utpote diuitias, gloriã, regna, honores; præterea aurũ quoq; & purpurã, & cætera quę admodum ſpectabilia pleriſq; antea uerò etiã mihi uidebantur. Quæ quidem animo ipſe intẽto atq; aperto accipiens, continuo equidẽ ita affectus fui, ut cui, quod mihi tũ acciderat, comparare poſſem, non haberẽ, ſed omnino uarius reddebar, atq; in oẽs partes rapiebar. Ac nũc quidem dolebam, quod confutari atq; refelli uidebã, ea quæ mihi cariſſima fuerant, diuitias uidelicet, argentum et gloriã, ac tantum nõ lachrymabar dãnatis atq; reiectis illis: nũc uero eadẽ ipſi mihi uidebãtur uilia atq; ridicula eſſe, gaudebamq; rurſum tanq; ex tenebroſo quodã aëre prioris uitæ, ad ſerenitatem & magnã aliquã lucem reſpiciens. Quare ſanè et oculorum, (quod tum abſurdiſſimũ erat) & eorũ infirmitatis obliuiſcebar, animo aũt acuto & perſpicax paulatim magis magiſq; fiebã. Nam ad id tempus minimè animaduertens, cæcutientem atq; obtuſam illã circumtulerã: progreſſus aũt inde, ad id tandem adductus ſum, cuius nomine tu paulo ante me criminabaris. Nam & elatus oratione illius, & tanq; in ſublime euectus ſum, & omnino paruũ atq; humile, nihil quicq; cogito. Videtur eñ ſimile quiddã mihi accidiſſe circa philoſophiam quale Indis circa uinũ accidiſſe fertur. Nã cum primũ illi uinum bibiſſent, nempe natura calidiores, accedente potu adeo forti, cõtinuo admodum in furorẽ uerſi ſunt, ac duplo q; cæteri magis ex mero inſanire cœperunt. Eodẽ pacto & ipſe tibi, quaſi quodã furore captus, ac uerbis ebrius obambulo. Quanq; hoc quidẽ nõ eſt ebriũ, ſed ſobrium atq; temperantẽ eſſe. LV. Ego uero optarim, ſi fieri poſſit, ipſam illã audire orationem. Neq; eñ contemnere ipſum, ópior, fas eſt, præſertim ſi ille qui audire cupit, & amicus eſt, & circa ſimilia ſtudiũ atq; operã aliquando poſuit. PHI. Confide ò bone. nã iuxta Homericũ illud, feſtinantem per ſe ipſum hortaris. Ac niſi præuortiſſes, iã ultrò rogaſſem, me narrantem audires. Teſtẽ eñ te relinquere apud pleroſq; uolo, quòd nõ præterrẽ inſanio. Præcipue cũ & ipſum illius crebro meminiſſe, uolupe mihi ſit, & hãc iam quaſi quandã exercitationẽ apud me inſtituo. Nã etiamſi nemo mihi adſit, tamen ſic quoq; bis uel per diẽ reuoluo mecum ipſe dicta illa. Et quemadmodum amatores puerorũ, abſentibus illis opera aliqua & ſermones ab ipſis habitos, memoria repetunt, in iſſq; immorando morbũ fallunt, perinde ac ſi illi ipſi amati adſint. Quidam uerò etiam colloqui ſecum illos putant; atq; iſs, quæ tum ſibi audire uidentur, quaſi paulo ante reuera dictis, gaudent; animumq; memoriæ præteritorum applicantes, neque quieſcere poſſunt, ob ea quæ pro pedibus & in mora ſunt, ſeſe angendo. Eodem igitur pacto etiam ipſe, philoſophiæ

Exordium, à cõmendatione ipſius Nigrini, & à ſuauitate ac ui orationis illius. Hoc eſt, philomelas.

Docilitas.

Amplificatio à ſimili.

Indi primum ui uo guſtato in furorem uerſi.

II. Exordium à commendatione orationis & eius effectu, quantum ad materiã ſiue ſubiectum attinet.

Amplificatio à ſimili.

non

hòn præsente, uerba quæ tum audiui, recolligens, & mecum ipse crebro repetens, non paruum capio solatiũ. Et in summa, perinde ac si in pelago, & per noctem alicubi ferar, ad hanc quasi quãdam facem aspicio, omnib. illis rebus quæ à me geruntur, uirum illum coram adesse existimans, semper aũt uelut audiens ipsum eadem illa sua ad me dicentem. Interdum uerò & maximè quãdo animũ erigo, & in illũ quasi infigo, etiã uultũ illius uidere mihi uideor, & uocis ipsius sonus in auribus mihi relinquitur. Etenim iuxta Comicũ, reuera aculeũ quendam in auditoribus reliquit. LVC. Desine, ò admirande parumper præludere, ac dic, ab initio repetens iam tandẽ dicta illa, quoniã non mediocriter me expectatione ista excrucias, dũ uerbis ita suspendis & circũducis. PHI. Rectè dicis, atq; ita facto opus est. sed illud quæso, uidisti ne aliquãdo siue Tragicos, siue etiam, per Iouẽ, Comicos histriones, malos istos dico, qui sibilo excipiũt, quiq; pœmata agendo corrũpunt, ac postremo theatris ejiciuntur, tametsi ipsæ fabulæ sæpenumero benè se habeant, ac palmã etiam reportent. LVC. Multos noui tales, sed quorsum hoc? PHI. Vereor ne interim & ipse illos imitari uidear, alia quidẽ inordinatè connectens, interdum aũt etiam ipsam sententiã præ imbecillitate ingenij corrumpens, atq; ita progressus, paulatim etiã ipsam damnẽ fabulam. Ac quantũ quidem ad me ipsum attinet, nõ admodũ ægrè id feram. Cæterùm argumentũ illud non mediocri dolore me affecturũ esse uidetur, si mecum una reijciatur, meaq; partes dehonestet. Proinde hoc per totã meminerís mihi orationẽ, quòd Poëta quidẽ ipse talium peccatorũ uobis innocens sit, ac procul à scena seiunctus alicubi sedeat, neq; quicq; eà curet, quę in theatro agũtur. Ego uero mei ipsius periculũ tibi faciam, qualis scilicet histrio sim, quantũcũq; memoria ualeã: quod ad cætera attinet, nihil à nuncio Tragico distans. Quare si quid etiam minus aut parcius iusto uidebòr dicere, uulgare illud tibi, & quod ubicq; in prõptu est, occurrat, quòd scilicet melius hoc fuerat, & quòd ipse poëta aliter fortassis idem dixerat. Me uero exibilaueris etiã, non admodum quicq; molestè feram. LVC. Vt benè sanè, ita me Mercurius amet, atq; adeò iuxta Rhetorum leges exordium hoc tibi peractũ est. Videris igitur etiã illa additurus fuisse, quòd non ita diu inter uos mutuo cõuersati estis, & quòd neq; ipse uenis ad dicendum paratus, & quòd satius fuerit ipsum illum dicentem audire: te enim pauca quædam, & quantũ possibile tum erat, memoria collecta & quasi comporcata habere. An nõ hæc quoq; dicturus eras? Nihil igitur opus illis amplius tibi est apud me. Existimes autẽ huius rei gratia, quod ad procemium atq; præfationem attinet, omnia te uerbis cõplexum, atq; consecutum esse. Quoniam ego iam & uociferari & applaudere paratus sum. Quod si uero longius etiam differes, malignitatis eius inter ipsum certamen meminero, ac tum acutissimè sibilabo. PHI. Equidem & hæc quæ tu modo cõmemoraſti, dicta mihi uelim, & illa quoq;, quòd neq; ordine, neq; ut ille, iusta quadam & cõtinua oratione de omnibus dicturus sum. Omnino eĩ hoc nobis impossibile est, neq; rursum illius personæ attribuendo sermonẽ, ne alio ac nouo etiam modo histrionibus illis similis fiam, qui sæpenumero aut Agamẽnonis, aut Creontis, aut etiam ipsius Herculis persona assumpta, ac uestibus auro contextis induti, & graue quiddam tumentes, mox ore in immensum diducto, exiguũ & gracile, adeoq; muliebre quiddam loquuntur, ipsa etiam Hecuba aut Polyxena multò demissius. Ne igitur et ipse eodem modo conuincar, maiorẽ omnino, quàm pro capite meo personam induisse, ipsumq; ornatum dehonestare, ex nuda tibi uolo, meaq; propria persona colloqui, ne cadẽs alicubi, ipsum illum Heroẽm, quem ago, mecum unà conuellam ac lacerem. LVC. Homo hic nunquam cessabit hodiè cõtra me crebra illa scena atq; tragœdia uti. PHI. At uero cesso quidẽ, Ad illa aũt, de quibus cœperã me nunc conuertam. Principiũ igitur orationis illius, cõmendatio quædam fuit Græciæ, & eorũ hominũ, qui Athenis cõmorantur, quòd cum philosophia sicli-

Alia à simili.

De Pericle hic uersus ex Eurpi. citatur: ἡ δὲ Περικλέους γλῶττα τοῖς ἀκροωμένοις.

III. Exordium ab extenuatione suæ, referendo uitia uidelicet personæ.

Propositio.

licet

Encomium Athenarum, & eorũ qui ibi philosophantur.

licet, & paupertate una educarentur, & neq; ciuium neq; peregrinorum quenquam oblectarentur, aspicientes, qui uoluptatem importãdo ad illos, antiquam illorum honestatẽ uiolaret. Sed si quis etiam ueniret ad illos, ita affectus, paulatim & transformarent ipsum, & ueteres mores atq; animos dedocerent, ac ad puritatem sobrietatemq; uitę transferrẽt. Memorabat itaq; quendam ex purpuratis istis, & multo auro fulgẽtibus, qui cũ uenisset Athenas, admodum insignis & conspicuus, magna comitantiũ turba stipatus, auro, uariaq; ueste exornatus, ipse quidẽ Athenienſibus omnibus existimabatur ualde beatus esse, & perinde ac deus quispiam suspiciendus: istis aũt miser atq; infelix quispiã uidebatur homuncio ille, statimq; erudire illũ aggrediebantur, nõ acerbè, neq; etiã eperte interdicentes, ne in libera ciuitate, quocunq; ipse pacto uiuere uellet, sed postq; & in gymnasijs, & in balneis quoq; molestus erat, obterens seruis suis, & in angustum cogens, obuios, ex occulto quidã submissa uoce, quasi lateret, neq; tamẽ illum perstringere uellet, subiecit: Metui, inquiens, ne ille inter lauandũ periret. Atqui pax certè longa balneũ iam tenet, proinde nihil opus erat isto exercitu. Ille aũt audiens, quę res erat, interea erudiebatur. Rursum aũt ubi uestem illam uariam atq; purpureã exuebat sese, urbanè admodum floriditatem atq; nitorẽ istum colorũ irridentes, iam uer adest, dicebãt, &, unde nobis pauo hic, &, fortassis matris ipsius hæc est, & id genus similia. Atq; eodẽ pacto etiã cętera illius cum risu carpebant, nunc annulorũ multitudinẽ, nunc comæ superuacaneã curam, nunc uictus intemperantiam atq; luxuriã notantes. Quare paulatim ad sobrietatem atq; modestiam reuocatus est, & longè melior, publicè ita emendatus ac doctus inde abijt. Quòd autẽ non puderet eos etiam paupertatem cõfiteri, referebat mihi uocem quandam, quã audiebat publicè ab omnibus emissam, audisse se in ludis Panathenaicis. Deprehensum em̃ quendã ex ciuibus fuisse, & ad præsidem ludorũ abductum, eo quòd in ueste tincta ad spectaculũ uenerat. Cęteros aũt, qui hominem uidebant, miseros illius, ac ueniã precatos esse. Atq; ubi præco iam proclamaret, quòd in leges cõmisisset, quia tali cũ ueste ludos spectaret, oẽs una uoce, quasi antea super hoc deliberassent, exclamare cœpisse: ut ueniam daretur talibus induto, neq; enim aliam uestẽ habere illũ. Hæc igitur prædicabat ille mihi, & præterea libertatẽ quoq; eam, quæ illic esset, ac uictus frugalitatem, nec non & ociũ, & quòd homines minimè curiosi atq; auidi rerũ essent, cuiusgeneris uirtutes infinitę apud illos sunt. Ac pro certo indicabat mihi, cõuersationẽ eorũ hominũ philosophiæ ipsi consonã esse, moresq; puros ac sobrios cõseruare posse, studioso uidelicet homini, & qui diuitias cõtemnere didicisset. Et qui secũdum ea, quæ natura honesta sunt, uiuere secũ ipse statuisset, ei illorũ hominũ uitam ẽ maximè aptam atq; accommodã esse. At qui diuitias amaret, auroq; delectaretur, præterea purpura atq; potẽtia felicitatẽ metiretur, qui & libertatem nunq; gustasset, & cũ seruitute enutritus esset, aut qui uoluptati toto animo incumbens, huic uni inseruire atq; obsequi statuisset, amãs epularum ac mensæ opiparè instructæ, indulgens uino ac rebus uenereis, plenus præstigiarum, deceptionis atq; mendacij. Aut rursum qui delectaretur audiendo citharariũ sonitus, aliorũq; instrumentorũ lasciuos crepitus, gauderetq; cãtilenis peditis & ęneruatis, talibus uidelicet hominib. cõuenire loci huius cõsuetudinẽ. Ibi enim rerum charissimarum ipsis, omnes plateas, omniaq; fora referta esse. Ac licere ipsis omnibus quasi portis uoluptatem recipere, partim quidem per oculos, partim autem per aures & nasum, partim etiam per gulam, & per uenerea, Qua præterea fluente, perenni ac turbulento quodam flumine, omnes, inquit, uiæ complanantur. Siquidem in unũ conueniunt & adulteriũ & auaricia, & periurium, & id genus reliquum uoluptatum. Relaxatur aũt atq; auertitur animo submerso atq; obruto undiq;, omnis uereçũdia, & uirtus, & iustitia, quibus locus ille desertus & uacuus redditus, siti aũt semper impletus, suppullulat multis ac feris cupiditatibus. Ac talẽ quidem describebat mihi urbẽ, taliumq; magis

A temperantia & honestate uitæ, & à doctrinæ effectu.

Doctrinæ cõfirmatio ab exemplo.

Continentiæ ac paupertatis cõfirmatio eiusdem rationis.

Cõllatio, et reprehensio Romanæ urbis, & eius intemperãtiæ, ut quæ philosophis minime conueniat.

magistram bonorum. Ego itaq; inquit, quando primum ex Græcia reuersus fueram, atque ista iam propius aspiciebam, reuocans me ipsum, & quasi uerbis compellans, rationem poscebam aduentus huc mei, Homerica illa uidelicet mecum ipse dictitans: Cur autem infelix, deserto lumine Phœbi, (Græcia nempe, & felicitate illa atque etiam libertate,) Venisti, ut uideas, loci huius tumultus, sycophantas uidelicet, salutationes superbas, cœnas, adulatores, homicidia, testamẽtorum expectationes & amicitias simulatas? Aut quid tandem facere decreuisti, cum neq; discedere hinc, neq; cõsuetis & inueteratis hisce uti possis? Hoc igitur pacto mecum ipse consultans, & quemadmodum Iupiter Hectorem illum, ita meipsum è telis, ut dicitur, subducens,

Verba Tiresiæ sunt ad Vlyssem, ex Odyss. M.

Eoq; hominum cæde atq; tumultibus, eoq; cruore, de cætero domi continere me statui, atq; hanc muliebrem quandam uitam & timidam plerisq; usam, proponens mihi, cum ipsa philosophia, Platone, & ueritate colloquium habeo. Ac meipsum quasi in quodam amplo ac populoso theatro collocans, ex sublimi admodum inspicio atq; contemplor ea quæ geruntur, quæ partim eiusmodi sunt, ut multũ delectationis ac risum exhibere possint: partim etiã, ut uirum uerè constantem ac firmũ tentare ac labefactare aliquo modo queant. Nam si malorum quoq; encomiũ aliquod dicere conuenit, ne credas maiorẽ ullam uirtutis palestram esse, aut uberiora usq; animorũ experimenta fieri, quàm in hac ciuitate, & in ea qua hic uiuitur consuetudine. Neq; enim parũ est resistere tot quidẽ cupiditatibus, tantis autẽ spectaculis atq; auriũ illecebris undiq; attrahẽtibus ac detinentibus, sed oportet omnino Vlyssis exemplo, præternauigare illa, non quidem ligatis manibus, ut ille, nam hoc formidulosum foret: neq; etiã auribus cera obturatis, sed audientẽ atq; liberum, & uerè animũ supra hæc elatum habentem. Licet autem & Philosophiam mirari, conferendo cũ illa tantam hominũ amentiã atq; stultitiã: Bonaq; ista fortunæ contemnere, ubi aspexeris, uelut in quadam scena, ac multiplici, personarũ uarietate, fabula, aliũ quidẽ ex seruo dominũ prodire, alium autẽ ex diuite pauperem fieri: contrà aliũ ex paupere satrapã aut regem: rursus alium amicũ huius, alium inimicũ, alium etiam exulem esse. Nã hoc certè uel gratissimũ est, quod, licet fortuna ipsa testetur sese in humanis rebus ludere, fateaturq; nihil illarũ certum ac stabile esse, nihilo minus tamen, quotidie ista aspicientes, & diuitias expetũt & potentiã: ac pleni obambulant omnes earum rerũ spe, quarum euentus nunq; sequatur. Quod autem uidelicet dixi, quòd ei ridere ad hæc, quæ alibi geruntur licet, atq; animũ oblectare, illud tibi iam exponã. Quomodo enim non ridiculi sint diuites ipsi, qui & purpuras suas spectandas exhibent, & digitorũ annulos ostentant, & omnino multas præ se ferunt ineptias. Quod autẽ omnium absurdissimũ est, etiam ob uios aliena uoce salutant, & hoc quasi magno aliquo, cõtentos esse uolunt, si solum ipsos aspexerint. Quidã uero fastuosiores adorari etiã cupiunt, non à longe, neq; ut Persismos est, sed necesse est, propius accedentem, & sese incuruantem, animo à longe demisso & humiliato, illiusq; affectu etiã corporis similitudine declarato, pectus aut dextrã deosculari, quòd sanè beatũ atq; spectabile uidetur, etiã ijs qui honorẽ hunc nunq; assequũtur. Ille uero stat in longũ tempus seipsum præbens decipiendũ. Vbi & hanc illorũ laudo inhumanitatẽ, quòd neque ore nos approbãt aut cõpellant. Cæterũ his multò ridiculi magis sunt, ipsi sectantes atq; obseruãtes, qui de media nocte surgẽtes circũcursant totã ciuitatem, & à seruis excluſi foribus, canes & adulatores, & id genus alia audire sustinent. Primi uero huius tã acerbæ circumstionis, ipsis onerosa illa atq; multorũ malorũ causa cœna est. In quaquidem illi, quàm multa ingurgitantes: quã multa autem potantes, quã multa etiam, quæ proloqui nõ decet, reprehendẽtes postremo, aut ægre ferentes discedũt: & uel ipsam criminantur cœnã, uel contumeliã aut sorditiẽ accusant. Pleni autẽ & angiportus sunt uomentibus ipsis, & circa

Amplificatio cœptæ descriptionis per distributionem.

I.

Quæ animum sapientis labefactare possint.

Consolatio & effectus philosophiæ.

II.

Quæ ridicula ac stulta: ὑποτυπωσις diuitum fastuosorum.

Adulatorum & sectantium contumeliæ.

circa uilissima quęq; prostibula depugnantibus. Et complures ipsorum in multum diem decumbentes, circumeundi causam medicis præbẽt. Quidam enim id quod absurdissimum est, neq; egrotando quiescunt, aut ocium ducunt. Ego uerò multò adulatores ipsos magis perditos esse quàm quibus adulantur, existimo, & propemodum authores illis existere superbię ac fastus istius. Nam cũ illorum opulentiam & rerum omnium abundantiam admirantur, aurum laudibus extollunt, uestibula mane complent, & accedentes ipsos quasi dominos appellant, quid quæso etiam cogitare illos consentaneum est? Quòd si uero cõmuni decreto uel paululum modò abstinerent ab hac uoluntaria seruitute, an non putas è diuerso ipsos diuites ad fores pauperum atque mendicorum uenturos esse, ultro rogantes ne ignobilem atque obscuram, & quasi absq; teste latentem ipsorum felicitatem relinquerent, néue paterentur ut inutilem, & ab omni usu remotam, & mẽsarum pulchritudinem, & domorum magnitudinem perire. Neque enim sic ipsas diuitias amant, ut propter diuitias beatos atq; felices sese existimari. Atq; ita sane res habet, ut ulla sit utilitas possidenti, neque pulchrarum ædium, neq; auri, neq; eboris, nisi sit qui illa admiretur. Oportebat igitur tali aliqua uia diminuere ipsorum existimationem, & extenuare potentiam, obijciendo, & quasi propugnaculum aliquod opponendo diuitijs, despicientiam istam atq; contemptum: nunc uerò colendo contrà & obseruando ad stultitiam atq; amentiam illos adducunt. Atq; homines quidem indoctos, & ignorantiam manifestè confitentes, huiusmodi factitare, tolerabilius meritò existimetur. At uero eos, qui philosophari quoq; se simulant, multò etiam ineptiora his, magisq; ridicula facere: illud tandem omnium grauissimum est. Quomodo enim me putas animo affectum esse, quoties uideo istorum aliquẽ, maximè eorum qui ætate prouecti sunt, adulatorum turbis immisceri, & illorum aliquem, qui honores gerunt, satellitum modo deducere atq; sectari. deinde & cum ijs, qui ad cœnam uocare solent, colloquia serere, inligniorem autem magisq; conspicuum cæteris, ob ornatum & habitum esse. Quod uel maximè indignari soleo, quòd nõ itidem personam ac habitum mutãt, cum utiq; quòd ad cætera attinet, eodem modo fabulam agant. Nam quæ in conuiuijs operantur, cui quæso adulatorum illa cõparabimus? an nõ replentur cibo, multò quàm cæteri minore molestia? an non inebriantur magis quàm alij manifestè? à conuiuio autem surgunt omnium ultimi: deinde & plura alijs auferre secum uolunt: si qui uerò ipsorum urbaniores paulò sunt, sæpenumero etiam cæstare incipiunt. Atq; hæc quidem pro ridiculis ille censebat. Præcipue uerò eram eorum mentionem faciebat, qui pacta mercede philosophãtur, uirtutemq; ipsam uenalem tanquam de foro proponunt. Ergastula igitur & cauponas illorum scolas uocabat. Ceriebat enim eum, qui diuitias contemnere, alios docere uellet, principio se ipsum lucris & quęstu superiorem gerere debere. Quoniam & ipse reuera talia agebat, non solum gratis conuersando ac disserendo cum uolentibus, sed & indigentibus necessaria subministrando, omnemq; omnino diuitiarum abundantiam contemnendo. Ac tantum aberat ab expetendo ea, quæ ad ipsum nihil spectabant, ut ne suarum quidem rerum, quæ illi interim corrumpebantur, curam aliquam gereret, ut qui & agrum, quẽ non procul ab urbe habebat, multis iam annis ne inuisere quidẽ dignatus fuerit. Quin & principio neq; suum esse illum constituebat, illud, opinor, distinguens ac disputans, quòd natura quidem istarum rerum nullius domini sumus, lege autem & per successionem usum earum in tempus incertum acquirẽtes, temporanei seu momentanei possessores habemur. Ac, posteaquam terminus ille constitutus præterierit, tunc rursum alius easdem à nobis accipiens, nomine illo fruitus. Non parua autem etiam illa præbẽt imitari uolentibus exempla, uictus scilicet frugalitas, exercitiorum iustus modus, personæ ipsius uenerabilitas, et ue-

Amplificat adulatorum dementiam ab effectu & consequentia.

Communitio ex contrario.

Alia amplificatio à personarum qualitate siue conditione.

Descriptio simulatorum philosophorum.

Ab intemperantia.

Ab auaritia.

Redit ad Nigrinum, quem ut ueri philosophi exemplum proponit. Et ut antè illius orationem, ita hic doctrinam & uitam eius commendat.

huius mediocritas, & super omnia hęc aptum ad omnia mentis attemperamentum, morumq; facilitas. Monebat autem eos, qui cum eo uersabantur, ne cum eſſent, aut in certos dies extraherẽt, bene aliquid facere, id quod multi ſolerent, pręſinientes ſibi, uelut diem aliquam conſtitutam, aut feſtiuitates ſacrorũ aut ſolemnes conuentus, tanquam ab illis auſpicaturi, mendacia uitare, & conuenientia facere. Volebat enim liberũ, & ab omni cunctatione remotum eſſe illum ad honeſta impulſum ac mentis impetum. Manifeſtõ autem apparebat, quõd & tales philoſophos damnarat, qui uirtutis meditationem eã putabant, ſi multis neceſſitatibus atq; laboribus adoleſcentes reſiſtere, exercitatione ac uſu aſſuefeciſſent. Atq; ob id multi ligare atq; uincire ſe iubebant, alij aũt flagellis uerberabant. Qui uero elegantiores paulõ erant, etiã ferro ſuperficiem corporis radebant. Putabat enim ille multõ prius in animis duritiem iſtam, et firmitatem contra dolores ac perturbationes, parandam eſſe. Et qui optimè inſtituere atq; erudire homines uellet, partim animi, partim corporis, partim etiam ætatis, & prioris educationis rationem atq; obſeruationem quandã habere debere, ut ne, ea quæ uires excederent, imponendo, reprehenſionem incurreret; Multos itaq; & mortuos ex eo eſſe dicebat, dũ pręter rationem ita ſupra uires intenderentur. Vnum autem etiam ipſe uidi, qui cum iam ea apud illos mala deguſtaſſet, quamprimum ueros ſermones ueramq; doctrinam audiuit, irretorto cabili curſu aufugiens inde, ad ipſum peruenit, uidebaturq; multõ quàm antea quietiore animo eſſe. Iam uero digrediens ab iſtis, aliorum rurſus hominum mentionem faciebat, perſequendo uerbis & eos qui in urbe fiunt tumultus, & quõ pacto alij ab alijs impelluntur. Pręterea et theatra, et Circum, et equeſtres ſtatuas, & equorũ ipſorum nomina, deq; ijs ipſis in angiportis colloquia. Multa enim reuera equorum paſſim ibi inſania eſt. Iam & multos eorum, qui pro ſtudioſis ac grauibus habentur, reprehendebat. Poſt hęc autem quaſi alteram fabulæ partem attingebat, notando ea, quæ circa funera mortuorum & teſtamenta agitantur, hoc addens, quõd unam hanc uocem, Romanorũ pueri per omnem ætatem ueram emittant, eam intelligens, quæ in teſtamentis uſurpatur, qua petunt, ne à ſua ueritate depellantur. Illa uero etiam, interea cum ab eo dicerentur, riſu proſequi coactus ſum, quõd & ſecum ſepeliri ignorantiã ſuam uelle eos aiebat, & ſtultitiam ſuam aperte ſcripto etiam teſtari, dum alij ueſtes, quibus in uita precioſioribus uſi ſunt, comburere eodem rogo ſecum mandãt: alij autem & ſeruos certos ad ſepulchra aſtare. Rurſum alij cippos ſiue columnas quoq; coronari ſertis præcipiunt, ſtolidi uidelicet etiã in ipſa morte manentes. Coniecturam igitur inde fieri uolebant, inquit, quid in uita ab illis actum ſit, quando talia de ijs quę poſt mortem ſecutura ſint, teſtamẽtis mandant. Hos enim illos eſſe, qui precioſa ac chara obſonia emere ſolent, uinumq; in conuiuijs cum plauſu et odoribus effundunt, qui media etiam hyeme opplentur roſis, raritatemq; illarum & intempeſtiuum amant. Illud autem quod ſuo tempore & ſecundum naturam fit, pro uili & abiecto faſtidiunt. Hos illos eſſe, qui & unguenta bibunt, quo nomine uel maximè eos carpebat, quõd ne uti quidem cupiditatibus ſcirent, ſed & in hiſce peccarent, finesq; earum confunderent. Vndiq; permittentes uoluptatibus animum proterendũ et conculcandum. Et hoc quod in Tragœdijs atq; Comœdijs dicitur, Iam et præter caſam incitati. Solœciſmum igitur uocabat hoc genus uoluptatum. Cæterum ex eadem ſententia illa dicebat, prorſus Momi illius uerba imitatus. Vt enim ille reprehendebat tauri artificem deũ, qui non præpoſuiſſet oculis cornua, ita ſcilicet & ipſe accuſabat eos, qui coronas geſtabant, quòd locũ, ubi eas adhibere deberent, ne ſcirent. Nam ſi afflatu atq; odore, inquit, uiolarũ roſarumq; delectantur, ſub naſum eos potiſſimũ coronari oportebat, iuxta ipſam, quãm proximè fieri poteſt, reſpirationem, ut quàm plurimũ inde uoluptatis attraherent. Eodem modõ &

II. Doctrina de bene agendo.

Contra ἀπάθειαν.

De frugalitate et uitæ modeſtia

De ſtultitia circa extremitudines.

Exitus reſpondere principijs. In uoluptuarios.

Sic Erãſmus hunc locum uertit, in prouerbio: Ita fuge, ne præter caſam.

In gulosos.

illos irridebat, qui miram quandam diligẽtiam in apparandis cœnis adhibẽrent, dum liquamentorum uarietatem, et bellariorum curiosam atq; immodicam cõpositionem sectantur. Nam rursum & hos dicebat breuis ac modico tempore duraturæ uoluptatis amore, multa negocia sustinere. Indicabat autem, quatuor illos digitorum caussa, totum hunc suscipere laborem solere. Tot enim digitorum mensuram æquat uel longissimum hominis guttur. Nam neq; antea, quã eorum quæ tam charo emuntur, quicquam ederũt, ullam uoluptatem eos capere, nec rursum postea quàm illa deuorata atq; absumpta sunt, suauiorẽ cęteris, illam, quæ fit ex tam præciosis & charis istis, repletionem reddi. Restare igitur ut illam, quę uelut in trãscursu percipitur, uoluptatem, tam grandi pecunia mercentur, Consentanea autem ipsis dicebat accidere ob inertiam atq; imperitiam istam, quòd ueriores illas uoluptates ignorarent, quas omnes Philosophia suppeditat, & quasi subministrat ijs, qui laborare uolunt. Cæterùm de ijs quæ in balneis aguntur, multa sanè commemorabat, & de multitudine prosequentium, & de contumelijs, & de ijs qui seruis impositi gestarentur, ac tantum non efferrentur. Vnum aũt maximè ac præter cętera odisse uerbum uisus est, frequens autem in ciuitate hoc est, & in balneis propemodum familiare ac patrium. Prętereuntes enim quosdã ex seruis clamare oportet, & admonere, ut pedibus prospiciant, si quid extantius paulò, aut cauum subiturí sint, atq; ita cõmonefacere eos, (id quod absurdissimum est) quo scilicet meminerint, ire sese. Graue igitur atq; intolerandum putabat esse, si cum ederent alieno ore nõ indigerent, aut manibus, neq; cum audirent, aliorum auribus uterentur, oculis autem aliorum, ualentes ac sani, ad prospiciendum opus haberent. Ac sustinerent uoces audire, quæ miseris hominibus & excœcatis conuenirent. Hæc enim ipsa accidere illis in foro, & medio die, & hoc ciuitatem atq; remp. ipsis uelut humeris suis sustinentibus. Hæc atq; huiusmodi multa alia uerbis persecutus, dicendi finem fecit. Ego uero hucusq; cum admiratione ac ueluti stupefactus auscultabam illum, metuens ne conticesceret. Vbi uerò hic loqui desijt, illud nimirum, quod Phæacibus olim accidit, ego quoq; passus sum. Longo enim tempore ad ipsum aspiciens quasi delinitus atq; permulsus, deinde multa confusione atq; uertigine correptus, partim sudore manabã, partim loqui uolens, destituebar uiribus, ac retrõ inhibebar. Ipsãq; uox deficiebat me, neq; lingua tam amplius officio seruiebat suo, postremo prędubio atq; inopia agẽdi lachrymabar. Neq; enim summam duntaxat cutem perstrinxerat, aut fortuito aliquo leuiq; ictu, oratio illa tetigerat me, sed altius, & omnino ad uiuum usq; plaga hæc peruenerat. Ac certo admodum, scitęq; librato iactu emissa oratio ipsum, si ita dicendum est, animum intercidit. Si enim deceret nonnihil & me iam philosophicos attingere sermones, ita equidem de hisce existimo; Videtur mihi animus hominis sollertis & ingenioſi, admodum similis esse scopo alicui tenero ac molli. Sagittarij autem in hac uita multi, qui plenas quidem pharetras, uarijs atq; omnis generis orationibus habent, cæterum non omnes certò iaculantur ac destinata feriunt, sed alij ipsorum, neruo nimiũ intento, uehementiori impetu cũ satis est, telũ emittunt. Et apprehendunt quidem etiam isti uiam, sagittæ autem ipsorum in scopo non manent, sed præ uehementia ictus penetrantes ac transuolantes, pertusum modo atq; hiantem uulnere animum relinquere solent. Rursum alijs diuerso huic pacto euenit. Nam præ imbecillitate uirium, & quòd laxiore neruo iaculantur, sagittæ ipsis ad scopulum usq; non perueniunt, sed soluto impetu, sæpenumero in medio cursu deficiunt ac decidunt. Quòd si uero interdum etiam scopum contingunt, summum illum quidem, & in superficie tantum perstringunt, altiorem autem plagam nequaquam infligunt. neq; enim ualido impulsu atq; impetu emissæ fuerunt. At qui bonus iaculator est, atq; huic nostro similis, principio quidem diligenter circumspiciet scopum, ne nimis, neue nimis mollis solidus,

In molles.

Conclusio, quæ et à principio rursum cõmendat orationem à re et effectu.

Amplificatio effectus à simili, et effectione

&

& tranſmittẽdo telo durior ſit. Sunt enim & ſcopi quidam qui omnino ne uulnerari quidem poſſunt. Vbi autem hæc omnia perſpecta habet, tum demum tincta atq; infecta ſagitta, non uenenò, quemadmodum Scytharum ſagittæ tinguntur, neq; reſina, perinde ut Cretum, ſed ſenſim mordicãte pariter & dulci pharmaco inuncta, uere iaculari ſolet. Illud autem quod factum eſt, bene adeo & pro modo ſuo ſatis fortiter impulſum, eoq; penetrans ut iam tranſiturum eſſe uideatur, citrà tamen deſinat, & manet pariter, & multum medicamenti illius de ſe emittit, quod uidelicet diſperſum, totum circumquaq; animum ambit & complectitur, atq; hoc illud eſt, quo & oblectantur, & cur lachrymas inter audiendum emittunt. Quod & mihi accidit, paulatim ac tacitè medicamento illo animum mihi obeunte. Succurrebat igitur mihi Homericum illud ad ipſum dicere:

Sic iace, ſiqua uiris per te noua lux oriatur.

Quemadmodum enim qui Phrygiam tibiam audiunt, non omnes inſaniunt, ſed quotquot ipſorum à Rhea corripiuntur, atq; ij audito carmine, prioris affectus ac perturbationis reminiſcuntur. Ita & qui philoſophos audiunt, non omnes attonitiac ſaucij abeunt: ſed illi ſolum, quibus quaſi fomes aliquis, philoſophiæ cognatus, iam antea, natura inſitus atq; innatus fuit. LVC. Quàm gratia & admiratione digna, atq; adeo diuina, ô amice, uerbis commemoraſti. Multaq;, reuera, ambroſia & loto ſaturatus, me non aduertente, fuiſti. Quare & interim dum tu iſta dicis, neſcio quid animo meo accidit, & nunc deſinente atq; tacente te, mœrore afficior. Ac ut tuo uidelicet exemplo dicam quoq;, ſaucius ſum. Neq; uero mireris, noſti enim quòd & illi, qui à canibus rabioſis mordentur, nõ ipſi ſolum rabie corripiuntur, ſed & ſiquos alios ipſi in eà inſania, eodem illo modo afficiunt ac ledunt, etiam illos mente deiici, atq; in furorem uerti ſolere. Nam ſimul cum morſu etiam affectionis iſtius quiddam in alium transfertur, ac morbus ille fœcunditate quadam ſubinde alios atq; alios de ſe procreat, fitq; inſaniæ iſtius omnino multiplex ſucceſſio. PHIL. Itaque etiam ipſe nobis iam amare confiteris? LVC. Prorſus igitur, teq; iam etiam oro, ut communem aliquam medicinam nobis excogites atq; inuenias. PHIL. Ergo Telephi illud neceſſe erit facere. LVC. Quodnam illud dicis? PHIL. Vt ad eum, à quo uulnerati ſumus, redeamus, & ab illo medicinam petamus. *Telephi ſagitta*

IVDICIVM VOCALIVM.

MARTINO BOLERO INTERPRE.

ARGVMENTVM.

EST (autem) luſus ualde feſtiuus atq; elegans, ad exemplum iudicialis actionis compoſitus. Queritur enim σῖγμα de ui & iniuria τοῦ, quòd ab eo plurimis dictionibus ſpolietur, & quaſi de ſua poſſeßione deijciatur. Exordiò beneuolentiam captat ſimulatione modeſtiæ, & excuſando neceßitatem ſuam. Deinde per translationem ad ἦθος uenit. Nullam literarum ſuo loco et ordine mouendam eſſe. Hinc iudicibus admonitis ut prò officio ſuo agant, & cæterarum ordinem atq; dignitatem cuiuſq; conſeruent. Narratiunculam ſubiungit, quæ confirmationem cauſſæ continet. Hanc poſtea longa primum enumeratione aliorum damnorum eidem ſibi illatorum amplificat: deinde etiam collatione modeſtiæ ſuæ, & illius petulantiæ tum erga ſe, tum erga cæteros etiam homines, & quàm idem etiam hominibus inuiſum ac deteſtabile ſit, docet.

IMPERANTE ARISTARCHO PHALEREO SEPTIMA Octobris, actionem inſtituit σῖγμα aduerſus τοῦ.

Conſtitutis iudicibus ſeptem uocalibus, de ui & rapina; ſpoliari ſe dicens omnibus illis uocibus, quæ duplici τοῦ proferri ſolent.

Exordium, à simulatione modestiæ & excusatione necessitatis.

ACTENVS quidem ô iudices Vocales, non admodũ grauiter iniuria adfectus ab hoc τοῦ, quod meis rebus abutebatur, & inde auferebat, unde minimè conueniebat, quod quidem damnum non grauiter tuli, nonnulla etiam quæ dicebantur, audiuisse me dissimulabam, propter modestiam, quam uos ipsi nostis me seruare, cum erga uos, tum erga alias syllabas: postquam uerò ad tantam auariciam & amentiam peruenit, ut non modò non sit contentum ijs

Amplificatio à futuro periculo.

quæ ego sæpe dissimulaui, uerùm iam maiorem uim inferat, ipsa me necessitas cogit ut accusem ipsum apud uos, qui utrunq; nostrùm nouistis. Non autem exiguus metus propter istam miseriam me inuasit. Nam cum prioribus iniurijs, maiores semper addat, prorsus me è domestica sede expellet, ita ut parum iam absit, dum ego ista dissimulo, quin ne inter literas quidem amplius numerer, & in simili quodam uerser metu. Est itaque æquum, non modo uos iudices, sed omnes

A translatione

etiam reliquas literas huius doli curam gerere. Nam si, ut libet unicuiq; licebit é suo ordine, in alium uiolenter irrumpere, idque uos, sine quibus nihil omnino scribitur, permiseritis, non uideo quomodo, sua quique ordines, iura, iuxta quæ à principio constituti sunt, tuebuntur. Sed non existimo uos unquam ad tantam incuriam uel negligentiam peruenturos, ut ea feratis, quæ cum æquo & iure pugnant.

Exemplũ damnante a illatis alijs quoq;.

Et ut uos certamen omiseritis, tamen mihi, qui iniuria adfectus sum, negligendum non erit. Atque utinam aliarum quoque literarum audacia ab initio statim, cum cœperunt contra leges delinquere, esset repressa, neque enim litigaret ad hunc usque diem λάμβδα cum ῥῶ, disceptans de uoce ῥίσσειν & ψαλλειν. Neque etiam τῷ γάμμα esset cum κάππα certamen, neque tam sæpe ad manus propè ueniissent in fullonia, de dictionibus γναφεῦσι & γνάφῳ disceptantes. Quin cessasset etiam hoc γάμμα cum λάμβδα contendere, dictionem μόρις illi surripiens, imò suffurans.

Locus cõmunis

Adeoq; reliquæ autem literæ, quieuissent seditiones mouere contra leges. Est enim pulchrum unamquamq; literam in eo ordine, quem primum sortita est, manere, transcendere uerò eò quo non oportet, eius est, qui ius & æquum soluit. Et qui primus uobis has leges finxit & formauit, siue Cadmus fuerit ille insularis, siue Palamedes Nauplij filius, quanquam nonnulli hanc prudentiam Simonidi tribuant, non ordinem tantum, per quem sua quibusq; literis, præsidentiæ dignitas, firmiter permanet, definierunt uide licet quæ debeat esse prima, quæ secunda, sed qualitates etiam & uirtutes, quas habent singulæ nostrum constituerunt. Et uos quidem, ô iudices, honore adfecerunt præcipuo, propterea quòd uestro Marte, potestis sonum efficere. Semiuocales uerò secundo loco dignati sunt, eo quòd sine uestro accessu exaudiri nequeunt. Ex omnibus etiam literis, quibusdam, omnium postremum locum, decreuerunt, mutis scilicet & uoce carentibus. Has itaque leges per uos uocales conseruari decet. Hoc uerò τοῦ, neque enim possum ipsum turpiori nomine ad

Propositio.

pellare, quàm quo nominari solet, per Deos, nisi duæ quædam bonæ ex uobis & aspectu decenti ἄλφα scilicet & ψῖλον se illi coniunxissent, ne audiretur quidem solum. Hoc inquam mihi maiorem uim quàm nullæ unquam literæ, inferre ausum est. Nam nominibus & uerbis patrijs me extrudere, præterea ex ipsis etiam coniunctionibus & præpositionibus expellere tentat, adeo ut istam immodicam auariciam porrò ferre nequeam. Verum iam tẽpus est dicere unde &

Narratio, continens causæ cõfirmationem.

à quibus res initium sumpserit. Peregrinabar aliquando in Cybelo, id oppidulum est non iniucundum, colonia, sicuti fertur, Athenienſium, adducebam uerò mecum fortissimum ῥῶ ex uicinis meis optimum. Diuertebam uero ad comicum quendam poẽtam, huic nomen erat Lysimacho, & à maioribus, quantum adparebat, genere erat Bœotius, sed tamen, de se dici uolebat, quòd in media Attica natus esset. Apud hunc hospitem ego huius τοῦ auariciam deprehendi,

hendi. Equidem cum hactenus paucis quibuſdam manus intuliſſet, dicendo πεντεκαίδεκατα, priuans me meis cognatis, exiſtimabam eam eſſe conſuetudinem literarum, quæ una mecum eſſent educatæ. Præterea cum τύμπανον & ſimiles quaſdam uoces mihi detraxiſſet, dicere etiã eas eſſe ſuas, audiebam patienter, nec uehementer admodum me ea res mordebat, uerum cum ab eis initium ſumpſiſſet, atque poſtea auſum eſſet etiam dicere κεφάλιτρον & κάπυμα, & πίτταν, deinceps abiecto omni pudore, βασίλιτταν quoque nominare, haud leuiter ſum cõmotus, & ita accenſus, timens ne quis temporis ſucceſſu etiam σῦκα, τῦκα adpellet, oro autem uos per ſouem, ut mihi indignanti, & iuſta ira commoto, præterea omni ope & auxilio deſtituto, ignoſcatis. Neque enim paruum hoc, aut lene eſt periculum in quo uerſor, cum præter quàm quòd aſſuetis & familiaribus literis me ſpoliauit, etiam κίοσαν, id eſt, picam, auem meam loquaciſſimam, ex medio ſinu, ut dici ſolet, abreptam, κίτταν appellauit. Quin & φάσσαν, id eſt, palumbum, unà cum νῆσσας, id eſt, anatibus, & κοσσύφοις, id eſt, merulis, abſtulerat, interdicente Ariſtarcho. Eripuit etiam non paucas apes. In Atticam uero ueniens ex media illa regione ὑμηττόν præter ius rapuit, idque uobis ipſis & aliis quibuſdam ſyllabis uidentibus. Verum quid ego iſta commemoro, cum me tota Theſſalia expulerit, uelitque eam Thettalian dicere? toto inſuper mari ſum excluſum. Neq; à bonis hominibus ſibi temperat, ut iam, quod dici ſolet, ne paxillus quidem mihi reliquus ſit. Quòd uero litera ſim, quæ nulli nocere ſtudeam, uos ipſi mihi teſtes eſtis, neque enim unquam accuſaui literam ζῦτα, quæ mihi σμάραγδον abſtulit, & totam σμύρναν ſurripuit. Nec ipſo etiam ξῦ omnia fœdera & pacta rumpenti, litem intendi, ipſo etiam Thucydide opem illi ferente. Etenim uicino meo ῥῶ uenia danda, quòd morbo adfectum ſit, & meas apud ſe μυρρίνας, id eſt, myrtus, plantarit, & quòd melancholiæ malo laborans me in faciem percuſſerit. Et talis quidem litera ſum ego. Hoc uero τοῦ quàm ſit natura uiolentum aduerſus reliquas omnes literas, & quàm à nullis omnino abſtinuerit, conſideremus, ſed & δέλτα & θῆτα & ζῆτα, & prope omnia literarum elementa iniuria adfecit. Accerſe mihi læſas literas. Auditis uocales iudices ipſum δέλτα, dicere: ſurripuit mihi meam ἐνδελέχειαν, pro qua uult ut dicatur ἐντελέχεια, quòd ſanè contrarium eſt omnibus legibus. Auditis uociferari θῆτα, & capiti capillos euellere, eo quòd priuatum eſt cucurbita. Auditis ipſum etiam ζῆτα ſuis uocibus συρίζειν & σαλπίζειν ſpoliatum eſſe, adeo ut ne γρύζειν quidem id eſt, mutire, illi porrò liceat, quis iſta quæſo ferat? aut quæ pœna ſatis magna erit tam ſceleſto? Verum hoc non tantum cognatum ſibi elementorum genus lædit, ſed iam ad homines etiam, iiſdem moribus ſe contulit. Neque enim permittit ut recta ferantur linguis. Imò uero Iudices, interim enim res humanæ rurſus me admonuerunt γλῶσσης, id eſt, linguæ, nam expulſum me hac quoque parte, γλῶσσαν facit γλῶτταν. ὦ reuera linguæ pernicioſus morbus τοῦ. Verum rurſum me conferam ad illud, quod cœperam, atq; homines defendam in iis, in quibus aduerſus eos delinquit. Nam conatur illorum uoces quibuſdam uinculis conſtringere & diſcerpere, ita ut ſi quis pulchrum quidpiam uidens, idque καλόν, adpellare uelit, hoc τοῦ ſtatim irruens ταλόν ipſum dicere cogit, adeo cupit in omnibus præſidentiam obtinere. Rurſum alius quiſpiam dicit, πόδε κλήματος, id eſt, de palmite, hoc uero, eſt enim reuera πλῆμον, id eſt, miſerum, πλῆμα facit quod erat κλῆμα. Et quidem non plebeios tantum homines iniuria adficit, ſed iam etiam magno illi regi, cuí fama eſt ipſam terram & mare ceſſiſſe, atque naturas ſuas reliquiſſe, inſidias tendit, & ex ipſo, cum κῦρος ſit, τῦρον quendam efficit. Atque in hunc modum uocem hominum lædit. Quomodo uero re ipſa & opere, eoſdem lædat, audite: plorant homines, atque ſuæ fortunæ uices deflent, atque ipſum ſæpe Cadmum execrantur, quòd τοῦ in literarum genus induxerit, aiunt enim Tyrannos eius literæ corpus ſecutos atque figuram imitatos, poſtea ſimili figura ligna fabricaſſe, in quí-

Amplificatio cõfirmationis à magnitudine iniuriæ, quã præcedentium enumeratione amplificat.

Alludit ad dictiones βάλανος, σεῦτλον πήτταλος.

Collatio ſuæ modeſtiæ & aduerſarij proteruitatis.

Alludit ad κόρη σκυτὲ κόρῃ.

À teſtimonijs aliarum.

Alludit ad uocẽ κολοκύνθη, quæ interdum per θ. interdum per τ. ſcribitur.

Quomodo pro eo συρίσδειν, & σαλπίσδειν Dores dicunt.

Cauſſam ſuam probabilem facit ex ijs quæ idem τοῦ etiam in alios peccarit.

Amplificatio à perſonæ qualitate.

Epilogus. bus homines ſuſpendant. Atque ex hoc, huic tam perniciosæ fabricæ, peſſimum nomen obueniſſe. Propter iſta omnia quot mortibus ipſum τοῦ dignum eſſe iudicatis? Ego quidem exiſtimo meritò hoc ſolum ad ſupplicium ipſius τοῦ relinqui, ut pœnam in ſua illa figura ſuſtineat, propterea quòd crux ab ipſo fabricata eſt, & ab eo nomen illi homines impoſuerunt.

Crucis ſupplicium.

TIMON SIVE MISANTHROPOS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

ORNATISSIMO IVRIS VTRIVSQVE DOCTORI THOMAE Ruthallo Secretario regio, pōſt epiſcopo Dunelmenſi, Eraſmus Roterodamus, S. P. D.

VIDE *quantum audaciæ mihi ſuppeditet ſingularis quædam ingenij tui, mortúmq; facilitas, humanißime Ruthalle: qui cum neutiquam ignorem te inter Aulicos primores, uel autoritate, uel gratia, uel ſplendore, uel eruditione præcipuũ eſſe, tamen non uerear meas nugas rudes adhuc, uixq; è prima ſcheda repurgatas ad tuam excellentiam mittere. Sed quid facerem? Iam urgebat nauita, uentos eſtum nulli ſeruire clamitans. Itaq; ne nihil mei apud hominem tam noſtri ſtudioſum relinquerẽ, id quod tum fortè erat in manibus, Miſanthropum miſi, nimirum ad uirum unum omnium Philanthropotaton. Is eſt Luciani Dialogus, quo uix alius lectu, uel utilior, uel iucundior: uerſus quidem ille iampridem ab alio neſcio quo: ſed ita uerſus, ut interpres hoc modo demonſtrare uoluiſſe uideatur, ſeſe neque Græce ſcire, neq; Latine: nec temere adeo quis ſuſpicetur eum interpretem ſubornatum eſſe ab ijs, qui Luciano malé uolunt. Tu noſtram hanc audaciam boni conſules, & Eraſmum in eorum numero pones, qui tui ſunt amantißimi. Vale, Londini. An. M. D. IIII.*

ARGVMENTVM.

Timon. HOC Dialogo de Diuitijs tractatur. Quis ſcilicet uerus Diuitiarum uſus ſit, & quomodo retinentur. Quibus potißimum obueniant, & quales reddant poſſeſſores. Occaſio Dialogi à perſona Timonis ſumpta eſt, quem Athenienſes, quòd inhumanus planè eſſet, hominumq; congreſſus ac ſocietatem uitaret, ἀμισάνθρωπον appellarunt: cuius mortui quoq; ſepulchrum (ut ſcribit Suidas) inacceſſum & inuium factum fuit, cùm mare, tanquam ipſum quoq; perſum illius inhumanitatem, inundatione eam terræ partem, ubi ſepultus erat, à reliqua abſtractam ſeclußet. In quo & tale Epitaphium inſcriptum fuiſſe fertur:

Hic iaceo, uita miſeraq; inopiq; ſolutus,
Nomen ne quæras, ſed malè tute peri.

Huic igitur Timoni ſimiles reddi & diuites, uidetur intelligere uelle Lucianus, utpotè quos diuitiæ & ſaſtuoſos & inſolentes, & planè barbaros, efficere conſueuerunt. Fingit autem ab initio diuitem fuiſſe, ſed ob liberalitatem, & quòd abſq; iudicio in quoſuis benignus eſſet, ad paupertatem redactum eſſe. Quam rem cum Iupiter ex ipſius querela, qua cum illo expoſtulando, in hominum maliciam & ingratitudinem à principio inuehitur, cognouiſſet, miſertus illius, eò quòd & in deos pius fuerat, & multa illis ſacra peregerat, diuitem denuo facere ſtatuit, ac Plutum cum theſauro ad ipſum mittit. Qui principio ire detrectat, oſtendens illum ſua culpa pauperem factum eſſe, et cum talibus hominibus minimè perdurare ſe poſſe, atq; æquè odiſſe eos, ut ſordidos atq; auaros illos, qui nunquam omninò ſe utantur. Mediocritate enim utendi ſe gaudere. Atq; hic locus uſum diuitiarum, & quomodo conſeruari eædem debeant, docet. Deinde cùm Iupiter in ſententia perſiſteret, atq; ita Plutus ducente Mercurio ad Timonem proficiſceretur, inter eundem fingitur claudicare, ibi, interrogante Mercurio, cauſſam ciuſ rei reddit, quòd quoties à Ioue mittatur, tardè incedat, neq; uideat quorſum eat, neq; norit ad quos eat: quoties aũt à Dite mittatur, etiã alatũ eſſe. Quo figmento ſignificare uidetur, improbos ac malos ſemper melioribus ſucceßibus frui: probos autem, & à Ioue dilectos, aut nunquam, aut tardè in hac uita felices ac diuites fieri. Poſtremò interrogatus à Mercurio, cur deformis ac pallidus, tantopere ametur ab hominibus, reſpondet, Inſcitia, ac cæcitate illorũ hoc fieri. Atq; ibi cum hos, tum alios effectus ſuos exponit, quæ omnia poſtremò actione, & quaſi ipſa re comprobantur, dum Timonem ab initio, Plutum reijcere atq; auerſari fingit, utpotè ex paupertate modeſtum ac temperantem iam factum, et agnoſcentem ſuperiora mala, in quæ ex Diuitiarum copia inciderat. Mox eundem acceptum cum ſumma

cura

uera aſſeruare, tumidum & inſolentem, omnes alios homines uitare atq; contemnere. Additis ad ſi-
mem etiam Adulatoribus, ſcurris, aſſentatoribus, ſycophantis, fumi uenditoribus, & id genus alijs, qui
ut corpus umbra, ſic ipſi diuitias atq; fortunam comitantur.

IVPITER Philie, hoſpitalis, ſodalitie, domeſtice, fulgurator, iuſiurandice, nubicoge, grandiſtrepe, & ſi quod aliud tibi cognomen attoniti Poëtę tribuunt, maximè quum hærent in uerſu. Nam tum illis tu multinominis factus, carminis ruinam fulcis, metriq; expleshiatum, Vbi tibi nunc magnicrepum fulgur, grauifremum tonitru? Vbi ardens, candens, ac terrificum fulmen? Nam hæc omnia iam paulàm apparet nugas eſſe, fumumque poëticum, nec omnino quicquam præter nominum ſtrepitum. Sed decantata illa tua arma eminus ferientia expromptaq;, neſcio quomodo penitus extincta ſunt, frigentque, adeo ut ne minimam quidem ſcintillulam iracundiæ aduerſus nocentes reliquam obtinent. Itaque citius quiuis ex his, qui peieraturi ſunt, extinctum elichnium metu erit, quàm flammam fulminis cuncta necantis: uſque adeo titionem quempiam in ſeſe uibrare te putant, ut incendium aut fumum ab illo proficiſcens, nihil quicquam formident, uerùm hoc ſolum uulneris inferri poſſe iudicent, ut fuligine compleantur. Quibus rebus factum eſt, ut iam Salmoneus tibi ſit auſus etiam obtonare, neque id admodum abre: quippe aduerſus Iouem uſqueadeo ita frigidum, uir ad facinora feruidus, audaciaque tumidus. Quid ni enim faciat, ubi tu perinde ac ſub mandragora ſtertis, qui neque peierantes exaudias, neque eorum qui flagitia committunt, reſpectum agas? Cæcutis autem lippitudine, & hallucinaris ad ea quæ fiunt, auresque iam tibi obſurduerunt, inſtar horum, qui ætate defecti ſunt. Quandoquidem quum iuuenis adhuc eſſes, acrique animo, uehemensque ad iracundiam, permulta in homines maleficos ac uiolentos facie bas. Neque tum unquam tibi cum illis erant inducię. ſed perpetuò fulmen erat in negocio, perpetuò obuſbrabatur Aegis, obſtridebat tonitru: fulgur continenter iaculorum in morem, denſiſſimè ex ædito loco deuolantium torquebatur: Terræ quaſſationes, cribri inſtar frequentes, ad hæc nix cumulatim, neque non grando ſaxorum in morem, atque ut tecum grandius loquar, imbreſque rapidi & uiolenti, ac flumen quotidie exundans. Hinc tantum repente Deucalionis ætate naufragium ortum eſt, ut omnibus ſub aqua demerſis, uix unica ſcaphula ſeruaretur, quæ in montem Lycorem appulit, humani generis quaſi ſcintillulas quaſdam ſeruans, unde ſceleratius etiam genus in poſterum propagaretur. Nimirum igitur dignum ſecordia præmium ab illis reportas, quum iam nec ſacra faciat tibi quiſquam, nec coronas offerat, niſi ſi quis obiter in Olympicis: ac ita ne is quidem rem admodum frugiferam facere uideatur: ſed priſcum quendam ritum magis referre, ac penè Saturnum, ò deorum generoſiſſime, te reddunt, magiſtratu abdicantes. Omitto loqui, quoties iam templum tuum ſacrilegio compilarint, quum tibi etiam ipſi in Olympicis manus admoliti ſunt. Atque interea tu altifremus ille pigritabaris, uel excitare canes, uel uicinos aduocare: ut auxilio accurrentes illos comprehenderent, quum etiamdum ad fugam adornarentur. Sed egregius ille, Gigantumque extinctor, & Titanum uictor ſedebas: quum tibi cæſaries ab illis circumtonderetur, decemcubitale fulmen dextera tenens. Horum igitur, ò præclare, quis tandem erit finis, quæ tu adeo ſecurè deſpicis? Aut quando de tantis maleficijs pœnas ſumes? Quot Phaëtontes, aut Deucaliones, ſatis idonei ſint ad expiandum tam inexhauſtam morum iniquitatem? Etenim ut de communibus ſileam: de ijs quæ mihi acciderunt dicam:

Expoſtulatio cum Ioue, quòd hominum prauitatem & malicię am inultã ſinat.

A cõſequentib. & exemplo.

Ab anteactis.

A cõſequentib. & euentu.

Descēdit à generali querela ad speciem.

quum tam multos Athenienses in sublime euexerim, ex pauperrimis diuites reddiderim: cunctisque quotquot opus haberent, suppeditarim, imò semel uniuersas opes in amicos iuuandos effuderim: simulatque his rebus ad inopiam deueni, iam ne agnoscor quidem ab illis, nec aspicere dignantur me, qui dudum reuerebantur, adorabant, meoque de nutu pendebant. Quòd si quando per uiam ingrediens, forte fortuna in eorum quempiam incidero, perinde ut euersam hominis iam olim defuncti statuam, ac temporis longitudine collapsam praetereunt, quasi ne norint quidem. Porrò alij procul conspecto me, aliò sese detorquent: existimantes sese inauspicatum, abominandumque uisuros spectaculum, quem non ita pridem seruatorem & adiutorem suum esse praedicabant. Itaque prementibus malis ad extrema redactus consilia, renone arrepto, terram exerceo, quaternis conductus obolis, atque hic cum solitudine, cumque ligone philosophor. Hoc interim lucri mihi uideor facturus, quòd post hac non intuebor pleroſque praeter meritum secundis fortunae successibus utentes. Nam illud uel maximè urit. Iam igitur tandem aliquando Saturni Rheaeq; proles excussō profundo isto, grauique somno (nam Epimenidem quoque dormiendo uicisti) denuo iactato fulmine, aut ex Oeta redaccenso, ingenti reddita flamma, iram aliquam strennuti illius ac iuuenilis Iouis ostende, nisi uera sint quae à Cretensibus de te, tuaque sepultura feruntur. IVP. Quis hic est Mercuri, quem audio sic uociferantem ex Attica, ad radicem montis Hymetti, horridus totus, ac squalidus, pelleque hircina amictus? fodit autem, ut arbitror, nam pronus incumbit homo loquax & confidens, mirum ni philosophus est, neque enim alioqui adeo impia, nefariaque in nos fuerat dicturus. MERC. Quid ais pater, an non nosti Timonem Echecratidis filium Colyttensem? Hic nimirum est, qui nos saepe numero in sacris legitimis conuiuio accepit, ille repente dives factus, ille qui totas Hecatombas, apud quem splendidè Ioualia festa consueuimus agitare.

Epilogus per exhortationem

Personae deserti ptio et occasio Dialog.

IVP. Hem quae nam ista rerum commutatio? hiccine honestus ille? dives, quem tam frequentes cingebant amici? Quid igitur accidit ut hoc sit habitu? squalidus, erumnosus, fossor conductitius, uti coniicio, quum tam grauem ligonem gerat? MERC. Ad hunc modum illum quodammodo probitas euertit, atque humanitas, & in omnes quicunque egerent misericordia. At reuera uecordia potius facilitasq;, nulluſque in suscipiendis amicis delectus, quippe qui neutiquam intellexerit, sese coruis lupisq; largiri. Quin magis quum à uulturibus tam multis misero iecur eroderetur, ob id amicos eos necessarios q; iudicabat, quasi benefi-

1.

Non liberalitate, sed parsimonia diuitias retineri.

uolentia erga sese afficerentur, quum illos epulae magis caperent. Ergo posteaquam ossa penitus nudassent, circumrosissentque, deinde si qua medulla suberat, hanc quoque admodum diligenter exuxissent, aut fugerunt, exuccum & radicitus defectum destituentes, adeo ut postea ne agnoscant quidem, aut aspiciant, tantum abest ut sint qui suppeditent, impartiantque. Has ob res fossor, & sagō, ut uides, opertus pelliceo urbem præ pudore fugiens, mercede terram exercet, aduersus ingratos atra bile stomachatur, qui quidem sua benignitate ditati, admodum fastuosè nunc praetereant, ac ne nomen quidem an Timon uocetur nouerint. IVP. Atque profecto uir neutiquam fastidiendus, neque negligendus, & iure optimo indignatur, qui ijs tantis in malis agat. Quare sceleratos istos adulatores ipsi quoque fuerimus imitati, si eum uirum neglexerimus, qui tantum taurorum & caprarum pinguissimas quasque nobis in aris adoleuerit. Quarum nidor etiamdum mihi in naribus residet. Tametsi propter negocia maximamque turbam peierantium, tum ui, non iure agentium, neque non aliena rapientium, praeterea ob formidinem quam mihi pariunt sacrilegi, qui quidem tum multi sunt, tum obseruatu difficiles, adeo ut ne minimum quidem nos conniuere sinant. Iampridem profecto ad Atticam regionem oculos detorsissem, maximè posteaquam philosophia & de uerbis digladiationes apud istos in-

Digressiuncula in Athenienſiū mores & philosophos, continens excusationem neglecti Timonis.

crebuerunt

crebuerunt, ita ut pugnantibus inter se istis uociferantibusque ne exaudire quidem mortalium uota liceat. Vnde mihi necessum est, aut auribus obturatis sedere, aut dirumpi ab eis, conficique, qui uirtutem quandam, & incorporea quędam, meraſque nugas ingenti uociferatione connectunt; hęc in causa fuerunt, ut hunc quoque neglexerim, quum haud mediocriter de nobis sit meritus. Quod reliquum est Mercuri, tu Plutum adducens, quantum potes ad istum abeas.

Porrò Plutus unà secum ducat & Thesaurum, & utrique apud Timonem perseuerent. Neque usqueadeo facile demigrent, etiam si quàm maximè rursum illos per bonitatem ex ædibus exegerit. Cæterum de palponibus illis, atq; ingratitudine qua in hunc sunt usi, in posterum cõsultabo: pœnasq; daturi sunt simul atq; fulmen instauraueró. Nam fracti sunt in eo retusa cuspide duo è radijs maximi, quum nuper auidius in sophistam Anaxagoram iacularer, qui suis familiaribus suadebat, nullo pacto esse ullos nos, qui dij uocaremur. Ac illum quidem errore nonferiebam, propterea quòd Pericles obtenta manu eum protexerit. Cæterum fulmen in Castoris ac Pollucis templum detortum, tum illud exussit, tum ipsum parum abfuit, quin ad saxum comminueretur. Quanquam interim uel id supplicij satis magnum in istos fuerit, si Timonem conspexerint egregiè locupletem factum. MERCVRIVS. Quantum habet momenti altum uociferari, & obstreperum audacemq; esse! Idq; non ijs modo qui caussas agunt, uerùm etiam, qui uota faciunt conducibile. En mox è pauperrimo diues euaserit Timon qui se imprecando clamosum & improbum præstiterit. Iouemq; reddiderit attentum. Quòd si silentio fodisset incuruus, etiam nunc foderet neglectus. PLVTVS. At ego Iupiter haudquaquam ad istum rediturus sum. IVP. Quid ita non rediturus optime Plute, præsertim à me iussus? PLV. Quoniam per Iouem iniuria me affecit ejiciens, & in multa fragmenta dissecans: idq; quum illi paternus essem amicus, ac me penè dixerim, fuscinis ex ædibus extrusit, nec aliter quàm ij, qui è manibus ignem abijciunt. Num rursus ad istum ibo, parasitis, adulatoribus & scortis donandus? Ad eos me mitte, ò Iupiter, qui munus intellecturi sint, qui amplexuri: quibus equidem in precio sim, & maiorem in modum exoptatus. At hi stupidi cum inopia commercium habeant, quam nobis anteponunt, ut ab ea accepto sago pelliceo, ligoneq; sat habeant, quum quatuor lucrantur obolos, decem talenta contemptim dono dare soliti. IVP. Nihil istiusmodi posthac in te facturus est Timon, quippe quem ligo abitndè satis corripuerit, nisi prorsus nullum dolorem sentiunt illius ilia, te uidelicet potiùs, quàm inopiam esse præoptandam. At tu mihi querulus admodum uideris esse, qui nunc Timonem incuses, quòd tibi patefactis foribus liberè permiserit uagari, neque includens, neque zelotypus in te. Porrò alias diuersa de causa in diuites stomachabare, quum diceres te ab illis repagulis, clauibus, ac lignorum obiectaculis impressis ita fuisse conclusum, ut ne prospicere quidem in lucem tibi liceret. Id igitur apud me deplorabas, affirmans præfocari te nimijs tenebris: eoq; pallidus nobis occurrebas, & curis confectus, digitis etiamnum ex assiduo colligendi, coaceruandiq; usu contractis, contortisq;: quòd si quando daretur opportunitas, ausugiturum quoq; ab illis te minitabare. In summa, rem supra modum acerbã iudicabas in æreo ferreõue thalamo, Danaës exemplo, uirginem asseruari atq; à sceleſtissimis educari pædagogis, fœnore & computo. Proinde absurdè facere aiebas hos, quòd te præter modum adamarent: neq; (quum liceret) frui audérent, neq; quum ipsis esset in manu, amore suo securè uterẽtur, sed uigiles obseruarent, ad signum ac seram oculis nunquam conniuentibus, neq; usquam dimotis semper intuentes, abundè magnũ fructum arbitrantes, nõ quòd ipsis fruendi facultas adesset, sed quòd nemini fruẽdi copiam facerent, non aliter quàm in prę sepi canis, nec ipse uescẽs hordeis, nec equũ famelicum id facere sinens. Quinetiam ridebas istos, qui parcerent, asseruarentq;, & (quod esset absurdissimum) ipsi quidem

Mandatũ Iouis. Alia excusatio, cur non statim puniat nocentes iocosa.

Epiphonema, Audaces atq; improbos fortuna iuuare.

Detrectatio Pluti, à qualitate personæ.

I.

Est aũt collatio prodigorum et auarorũ, ostendens uerũ usum diuitiarũ in mediocritate utendi consistere.

Sordidorum descriptio.

quidem ſibi ſubtraherent, uererenturq; contingere, non intelligerent autem fo-
re, ut aut ſceleratiſſimus famulus, aut diſpenſator, aut liberorum pædagogus fu-
tim ſubiret, ludibrio habiturus infelicem & inamabilem herum, quem poſtea ſi-
nat ad fuliginoſam, & oris anguſti lucernulam, ac ſiticuloſum ſcirpulum uſuris
inuigilare. Quid itaque an non iniquum, quum hęc quondam inculſaueris, nunc
in Timone diuerſa his criminari? PLV. Atqui ſi rem uere perpenderis, utrum-
que me iure facere iudicabis. Nam & Timonis iſta nimia lenitas, negligentia
potius, haud beneuolentia, ſtudiumque quod ad me pertinet, merito uideatur.
At e diuerſo, qui me oſtijs ac tenebris incluſum ſeruabant, id agentes, quo ſcili-
cet craſſior, ſaginatiorque, ac uehementer corpulentia onuſtus euaderem: quum
interim neq; ipſi contingerent, neq; in lucem producerent, ne uel aſpicerer à quo
piam, hos dementes & cõtumelioſos in me iudicabam, quippe qui me nihil com-
meritum tot in uinculis cogerent ſitu cariecq; putreſcere, haud intelligentes, quo
mox demigrent, me alijcuipiam, cui fortuna fauerit, relicturi. Nec hos igitur pro
Mediocritas. bo, ſed ne illos quidem, qui nimium facile mihi manus admouent: Sed qui (quod
eſt optimum) mediocritate utantur, uti nec prorſus abſtineant, neq; penitus pro
Amplificat ſi-militudinem. fundant. Etenim illud per Iouem conſidera Iupiter: Si quis ubi puellulam &
formoſam lege duxiſſet uxorem, poſtea neque obſeruet, nec ulla omnino zeloty
pia proſequatur, uidelicet ſinens illam noctu atq; interdiu quocunq; libitum ſit
ire, & quicunq; uoluiſſent cum his habere rem, uel producat potius ultrò ut adul
teretur, fores aperiens, proſtiturusq;, & quos libet ad illam inuitans, num hic a-
mare uidebitur? profecto hoc tu nequaquam dices Iupiter, qui ſæpenumero a-
morem ſenſeris. Rurſum ſi ingenuam lege domum deducat, uti liberos legiti-
mos progeneret, cæterum nec ipſe contingat florentem ætate, decoramque uir-
ginem, nec alium ſinat aſpicere: ſed incluſam, orbam, ſterilemque in perpetua uir
ginitate contineat, idque præ amore ſe facere prædicet, & hunc quidem præ fe-
rat, pallore, corpore exhauſto, oculis refugis, num fieri potis eſt, ut huiuſmodi
non deſipere uideatur? quippe qui quum liberis oporuerit operam dare, fruiq;
coniugio, puellam adeo formoſam atque amabilem ſinat emarceſcere, per om-
nem uitam, tanquam Cereri ſacerdotem alens. Huiuſmodi & ipſe indignè fe-
ro, quum à nonnullis ignominioſe cædor calcibus, laniorque, atque exhaurior,
à nonnullis contrà perinde ut ſtigmaticus fugitiuus compedibus uincior.
IVP. Quid eſt autem quòd aduerſus illos indigneris, quandoquidem utriq; poe-
nas egregias luunt? Alteri quidem dum Tantali in morem, neq; bibere ſinun-
tur, neque edere, ſed ore ſicco duntaxat inhiant auro. Alteri uero dum his ceu
Phyneo cibos Harpyiæ ipſis è faucibus eripiunt. Sed abi iam, Timone multò
poſthac uſurus cordatiore. PLV. An ille aliquando deſinet me ceu foraminoſo
cophino, priuſquam omnino influxerim, data opera exhaurire, quaſi conetur oc
cupare, quo minus influam, ueritus ne ſi copioſius infundar, ipſum undis obru-
am? Quo fit, ut in Danaidum dolium aquam mihi uidear allaturus, fruſtraque
infuſurus, uaſe non continente liquorem: imò prius propemodum effuſo quod
influit, quàm influxerit. Adeo latus dolij hiatus ad effuſionem, ac liber exitus.
IVP. Proinde ni hiatum iſtum obturauerit, perpetuamq; perſtillationem ſiſtere
ſtuduerit, te propediem effuſo, facile rurſum ſagum, & ligonem in dolij fece repe
riet: ſed interim abite, atq; illum diuitem reddite. At tu Mercuri fac memineris,
ut rediens Cyclopas ex Aetna tecum adducas, quo fulmẽ cuſpide reſtituta reſar
ciant. Nam eo nobis acuminato opus fuerit. MER. Eamus Plute. Quid hoc?
Num claudicas? Equidem ignorabam ò præclare, te non cæcũ modo, uerumeti
am claudum eſſe. PLV. Atqui non hoc mihi perpetuũ Mercuri: uerum ſi quando
proficiſcor à Ioue miſſus ad quempiã, tum neſcio quo pacto tardus ſum, et utro-
que claudus pede, ita ut ægrè ad metam pertingere queam: ſene nonnunquam in
terim facto, qui me operiebatur: Porrò quũ diſcedẽdum eſt, alatum uidebis mul

tò aui-

rõ auribus celeriorem. Vnde fit, ut uix iam amõto repagulo, egõ iam præconis uoce uictor pronuncier, saltu stadium transmensus, ne uidentibus quidem aliquoties spectatoribus. MERC. At ista quidem haud uera narras: imõ ego tibi permultos commemorare queam, quibus heri ne obulus quidem erat, quo restim emerent: qui hodie repente diuites facti, splendidè uiuant: albis quadrigis uehantur, quibus ante ne asellus quidem suppeditarit. Ii tamen purpurati aurum que manibus gestantes obambulant. Qui ne ipsi quidem opinor, credere possunt, quin per somnium diuites sint. PLV. Isthæc alia res est Mercuri, neq; enim tum meis ipsius ingredior pedibus: nec à Ioue, sed à Dite ad istos transmittor: qui & ipse nimirum opum largitor est, ac magna donans: id quod ipso etiam nomine declarat. Itaq; quoties est mihi ab alio ad alium demigrandum, in tabellas iniiciunt me, ac diligenter obsignantes sarcinæ in morem sublatum transportant. Interea defunctus ille alicubi in ædium tenebricosa parte iacet, uetere linteo in genua iniecto tectus, de quo feles digladiantur. Porrò qui me sperauerant obtinere, in foro operiuntur hiantes: non aliter, quàm hirundinem aduolantem stridentes pulli. Deinde ubi signum detractum est, & lineris ille funiculus incisus, apertæq; tabellæ, iamq; nouus dominus pronunciatus est, siue cognatus quispiam, siue adulator, siue seruulus obscœnus, qui puerili obsequio fauorem emeruerit, etiam tum mento subraso, pro tarijs & opiparis uoluptatibus, quas illi iam exoletus suppeditauerat, ingens scilicet præmium ferens generosus quisquis ille tandem fuerit, nonnunquam me ipsis cum tabellis arreptum, fugiens adportat cõmutato nomine: ut qui modo Pyrrhias, aut Dromo, aut Tibius: iam Megacles, aut Megabizus, aut Protarchus appelletur. Cæterum illos nequicquam hiantes, secũ mutuum intuentes relinquit: ac uerum luctum agentes, quòd eiusmodi Thynnus ex intimo sagenæ sinu sit elapsus, qui non parum magnam escam deuorarit. At hic repente totus in me irruens, homo uitæ mundioris atq; elegantioris rudis, pinguis, illotaq; cute, qui cõpedes etiam dum horrescit: & si quis præteriens loro increpet, arrectis stet auribus: quicq; pristinũ, perinde uti templum adoret: nõ est deinceps tolerandus ijs, quibus cum uiuit: uerum & ingenuos afficit contumelia, & conseruos flagris cædit: experiens, num sibi quoq; similia liceant, donec aut scortulo cuipiã irretitus, aut equorum alendorum studio captus, aut adulatoribus sese permittens, deierantibus Nireo formosiorẽ esse, Cecrope Codrõue generosiorem, callidiorem Vlysse, unum autem uel sedecim pariter Crœsis opulentiorem, momento temporis se mel profundat infelix, quæ minutatim multis ex periurijs, rapinis, flagitijs fuerant collecta. MER. Ista fermè sic habent uti narras: uerùm ubi tuis ipsius ingrederis pedibus, qui tandem cæcus quum sis, uiam inuenire soles? Aut qui dignoscis ad quosnam Iupiter te miserit, dignos illi uisos qui diuitijs abundent? PLV. Enimuero, credis me repertre istos ad quos mittor? MER. Per Iouem haudquaquam. Neq; enim alioqui Aristide præterito, ad Hipponicum & Callian accessissem, tum ad alios Athenienses, homines ne obulo quidem æstimandos. Cæterum quid facis quandoquidem es emissus? PLV. Sursum ac deorsum cursum curro, donec imprudens in quempiam incurrero: hic autem quisquis ille sit, qui forte primus me nactus sit, abducit ac possidet, te Mercurij pro lucro præter spem obiecto uenerans atq; adorans. MERC. Num ergo fallitur Iuppiter: qui quidem credat ex ipsius animi sententia, ditari abs te hos, quos ille dignos existimarit qui ditescerent? PLV. Et iure quidem optimo fallitur ò bone: quippe qui quum me cæcum esse non ignoret, emittat uestigatum rem usq; adeo repertu difficilẽ, & iam olim è uita sublatam, quam ne Lynceus quidem facilè inueniret, quę nimirum adeo obscura sit, ac minuta. Itaq; quũ rari sint boni, improbi porrò in ciuitatibus omnia obtineant, oberrans facilè in huiusmodi mortales incurro, ac retibus illorum illigor. MER. Atqui fit, ut quoties eos deseris,

11. *Quibus diuitiæ potissimũ obueniant, improbis & stultis uidelicet, raro ac tardè bonis ac modestis. id quod significare uoluit, dum à Ioue claudum & cæcum exire, et ad ignotos fingit: contrà autem à Dite alatum etiam.*

ſeris, celeriter aufugias, quum uiæ ſis ignarus? PLV. Tum demum acutum cer-
no, pedibusq; ualeo, ubi ad fugam tempus inuitat. MER. Iam illud quoq; mihi
reſponde, qui fit, ut quum ſis oculis captus (dicendum enim eſt) præterea palli-
dus, poſtremo claudus, tam multos habeas amantes, adeo ut omnes in te defi-
gant oculos? & ſi potiantur, felices uideantur: ſin fruſtrentur, non ſuſtineant
uiuere? Ex his equidem non paucos noui, qui ſic perdite te amarint, ut ſe aëreo
è ſcopulo piſcoſi in æquoris alta, præcipites abiecerint, rati faſtidiri ſeſe abs te,
propterea quòd illos nullo pacto reſpexiſſes. Quanquam ſat ſcio, tu quoque
fateberis, ſi quo modo tibi ipſi notus es, furere iſtos, qui eiuſmodi amore ſunt
dementati. PLV. At enim credis me, qualis ſum, talem iſtis uideri, nempe clau-
dum aut cæcum, aut ſi quid aliud adeſt mihi uitij. MER. Quid ni ò Pluter? niſi
forte & ipſi omnes cæci ſunt. PLV. Haud cæci quidem, ò optime, uerum inſci-
tia errorq; quæ nunc occupant omnia, illis offundunt tenebras: ad hęc ipſe quo-
que ne per omnia deformis ſim, perſona uehementer amabili tectus inauratа,
gemmisq; picturata, ac uerſicoloribus amictus eis occurro: at illi rati ſeſe natiui
uultus uenuſtatem aſpicere, amore capiuntur, diſpereuntq; niſi potiantur. Quòd
ſi quis me toto corpore renudatum illis oſtenderit, dubio procul futurum ſit,
ut ſe ipſi damnent, qui tantopere cæcutierint, adamantes res neutiquam aman-
das ac fœdas. MERC. Quid ergo poſteaquam eò peruentum eſt, ut iam diuites
euaſerint, iamq; perſonam ſibi circumpoſuerint, rurſum falluntur? Adeo ut ſi
quis illis detrahere conetur, pene caput potius, quàm perſonam abijciant? Neq;
enim ueriſimile eſt etiam tum illos ignorare, auro bracteatam eſſe formam, quæ
intus cuncta inſpexerint? PLVT. Ad id non parum multæ res, ò Mercuri,
mihi ſunt adiumento. MER. Quænam? PLV. Simulatq; qui me primum na-
ctus eſt, apertis foribus exceperit, clanculum unà mecum introit elatio, uecor-
dia, iactantia, mollities, uiolentia, dolus, atq; alia item innumerabilia: à quibus
omnibus poſteaquam eſt animus occupatus, iam admiratur quæ neutiquã ſunt
admiranda, & appetit ea quæ ſunt fugienda, neque cunctorum illorum quæ in-
troierant, malorum patrem ſtupet, illorum ſatellitio uallatum, quiduis potius
paſſurus, quàm uti me compellatur reijcere. MER. Vt leuis ac lubricus es Plu-
te, retentu difficilis, ac fugax, neq; te ullam præbens anſam certam quo prenſus
teneare: ſed neſcio quomodo anguillarum ac ſerpentum in morem inter digi-
tos elaberis. At è diuerſo paupertas, uiſcoſa, prenſu facilis, totoq; corpore mil-
le uncos gerit hamos, ut qui tetigerint, illico hæreant, nec facilè queant auelli.
Verum interea dum nugamur, rem haud paruam omiſimus. PLV. Quam?
MER. Nempe quia theſaurum non adduxerimus, quo uel in primis erat opus.
PLV. Iſthac quidem ex parte bono ſis animo. Nam non niſi in terra relicto illo
ad uos aſcendere ſoleo: iuſſoq; intus manere foribus occluſis, neq; cuiquam ape-
rire, niſi me uociferantem audierit. MER. Iam igitur Atticam adeamus. Tu me
conſequitor, chlamydi adhærens, donec extremam uiam attigerimus. PLVT.
Rectè facis Mercuri, quum me per uiam ducis. Etenim ſi me deſereres, forſan
oberrans in Hyperbolum aut Cleonem inciderem. Sed quis hic ſtridor ceu fer-
ri ſaxo impacti? MER. Timon hic eſt, qui proximè montanum & petricoſum
fodit ſolum. Papæ: adeſt & Paupertas, & Labor ille, tum Robur, Sapientia,
Fortitudo, atq; id genus aliorum turba: quorum omnium agmen Fames co-
git, longè præſtantius quàm tui ſint ſatellites. PLV. Quin igitur quàm ocyſſi-
me diſcedimus Mercuri? Neq; enim ullum operæ precium feceriinus cum ho-
mine eiuſmodi uallato exercitu. MER. Secus uiſum eſt Ioui: quare ne metu de-
terreamur. PAVPERTAS. Quo hunc nunc Argicida manu abducis? MER. Ad
hunc Timonem, adquem à Ioue ſumus ire iuſſi. PAV. Ita ne rurſum Plutus ad
Timonem? poſteaquam ego hunc antea delitijs malè corruptum ſuſcepi: com-
mendansq; Sapientiæ & Labori, ſtrenuum, multiq; precij uirũ reddidi? Adeo

ne

II. Effectus diuitiarum.

I. Inſcitia & error.

II. Vecordia ſuperbia, protervitas &c.

Collatio Paupertatis, et eius effectus.

ne despicienda, iniuriæq; idonea uobis Paupertas iudicor: ut hunc, quæ mihi unica erat possessio, eripiatis, iam exactissima cura ad uirtutẽ excultum: ut Plutus hic ubi denuo susceperit, per contumeliam & arrogantiam, illi manu iniecta, talem reddiderit, qualis erat dudum, mollem & ignauum, ac uecordem: rursum mihi restituat, ubi iam nihili factus erit, & reiiculus? MER. Sic ò Paupertas Ioui placitum est. PAV. Equidem abeo. at uos Labor & Sapientia, reliquiq; consequimini me. Porro hic breui cognoscet, qualis in se fuerim, quam nunc relinquet: nempe adiutrix bona, & rerum optimarum doctrix, qui cum donec habuit cõmercium, sano corpore, ualentiq; animo perseuerauit, uirilem exigẽs uitam, & ad sese respiciens: superuacua autem et uulgaria ista aliena, ita ut sunt, existimans. MER. Discedunt illi, nos ad eum adeamus. TIM. Quinam estis ò scelesti? aut qua gratia huc aduenistis homini operario mercenarioq; negocium exhibituri? uerum haud quaquam læti abibitis, scelesti ut estis omnes: nam ego uos illico glebis & saxis petitos cõminuam. MER. Nequaquam ò Timon, ne ferito, neque enim feries mortales: uerũm ego sum Mercurius, hic Plutus. Misit nos Iupiter, uotis tuis exauditis. Quare, quod bene uertat, opes accipe, desistens à laboribus. TIM. Atqui uos iam plorauerit is, etiam si dij sitis ut dicitis. Siquidem odi pariter omnes tum deos tum homines. Sed hunc cæcum quisquis hic fuerit mihi certum est ligone impacto cõminuere. PLV. Abeamus per Iouem Mercuri: quandoquidem hic homo mihi uidetur non mediocriter insanire, ne malo quopiam accepto discedam. MER. Ne quid ferociter Timon, quin exue potius penitus istam ferocitatem, asperitatemq;, ac manibus obuijs excipe bonam fortunam: rursum diues esto: rursum Athenien sium princeps, & ingratos illos despicito, quum solus florebis. TIM. Nihil mihi uobis est opus, ne obturbate. Sat opum mihi ligo: præterea fortunatissimus sum si neme propius ad me accesserit. MER. Adeone quæso inhumaniter?

Iam eorum, quæ quasi uerbis hactenus disputauit, exẽplum quoq; & actionem subijcit

Effectus paupertatis modestia scilicet & diuitiarum contemptus

Hæc ego sæua Ioui refero atq; immania dicta? Atqui par erat forsitan homines tibi haberi inuisos, ut qui tam multa indigna in te commisissent: deos odio te prosequi nequaq; erat consentaneum, quum illi tantopere tui curam agant. TI. At tibi Mercuri, Iouiq; quod me respicitis, plurimam equidem habeo gratiam: cæterum hunc Plutum nequaquam recepero. MER. Quid ita? TI. Quoniã pridem innumerabilium malorũ hic mihi fuit autor, quum me assentatoribus proderet, insidiatores in me inuitaret, conflaret odiũ illecebris corrumperet, inuidiæ obnoxiũ redderet: denicq; quum me adeo per fidẽ ac proditoriẽ destitueret. Contrà paupertas optima, me laboribus, uiro dignissimis exercens, mecumq; uerè & liberè conuiuens, & quibus opus erat suppeditauit laboranti, et uulgaria ista docuit cõtemnere, effecitq; ut mihi uitæ spes omnis ex me ipso penderet, demonstrans quænam essent opes uere meæ: nempe quas neque adulator assentans, neque sycophanta minitans, neq; plebes irritata, neq; cõcionator suffragiorũ autor, neq; tyrannus intentus insidijs queat eripere. Itaq; iam ualidus effectus ob laborem, dum hunc agellum gnauiter exerceo, neq; quicquam eorũ quæ sunt in ciuitate malorũ aspicio, abundè magnum & sufficientem uictum mihi ligo suppeditat. Quare tu Mercuri, quam ueneisti uiam remetiens, recurre, unà tecum Plutum adducens ad Iouem. Illud mihi sat fuerit, si effecerit, ut omnes mortales per omnem ætatem eiulent. MER. Nequaq; ò bone neq; enim omnes ad eiulandum sunt accommodi. Quin tu iracunda puerilia q; ista missa face, ac Plutum excipe: non sunt reijcienda munera, quæ à Ioue proficiscũtur. PLV. Vin' Timon ut contra te partes defendã meas, an grauiter feres si quid dixero? TIM. Dicito, ne multis tamen, ueq; cum procœmijs, quemadmodum perditissimi isti solent Oratores. Nam huius Mercurij gratia te feram pautis dicentem. PLV. Atqui multis mihi potius erat dicendum, tot nominibus abs te accusato. Attamen uide, num qua in re te, quemadmodum ais, læserim

Accusatio diuitiarum ab effectu & accidentibus:

Defensio per remotionē criminis, in malè intentem.

qui quidem dulcissimarum quarumq; rerum tibi extiterim autor, opifexq;, auctoritatis, præsidentiæ, coronarum, aliarum item uoluptatum, mea opera conspicuus eras, celebris & obseruandus. Cæterum si quid molesti ab adulatoribus accidit, non mihi potes imputare: quin ipse magis abs te sum affectus contumelia, propterea quòd me tam ignominiose uiris illis execratis suppeditaris, qui te mirabantur, ac præstigijs dementabant, mihiq; modis omnibus insidias struebant. Porrò quod extremo loco dixisti, te à me proditum, desertumq; fuisse. istud criminis in te possum retorquere, quum ipse sim modis omnibus à te relictus, præceptoq; exactus ex ædibus. Vnde pro molli chlamyde, sagum istud charissima tibi paupertas circumposuit. Itaq; testis est mihi hic Mercurius, quam topere Iouem orauerim ne ad te uenirem, qui tam hostiliter esses in me debachatus. MER. At nunc uides Plute, in cuiusmodi hominem sit commutatus. Proinde audacter cum illo consuetudinem age. Tu uerò fode ita ut facis. Tu interim thesaurum sub ligonem adducito. Audiet enim si tu accersieris. TI. Parendum est Mercuri, rursusq; dicescendum, Quid enim facias quum dij compellant? tamen uide, in quas turbas me miserum conijcies: qui quidem quum ad hunc usq; diem felicissimè uixerim, tantum auri repente sum accepturus, nihil commeritus mali, tantumq; curarum susceptarus. MER. Sustine Timon mea gratia, tametsi graue est isthuc, atq; intolerandum:, quo uidelicet palpones illi præ inuidia rumpantur. Ego porrò superata Aetna in cœlum reuolauero. PLV. Abijt ille quidem sicut apparet, nam ex alarum remigio facio coniecturā. Tu uero hic operire, siquidem digressus Thesaurum ad te transmittam, sed ferè fortius: tibi loquor auri Thesaure, Timoni huic audiens esto, offerq; temetipsum erudendum. Fodi Timon altius impingens. Cæterum ego à uobis digredior. TIM. Age iam ô ligo, nunc mihi tuas uires explica, neq; defatigere, dum ex abdito Thesaurum in apertum euocaris. Hem prodigiorum autor Iupiter, amici Corybantes, ac lucrifer Mercuri, undenam auri tantùm? Num somnium hoc est? Metuo ne carbones reperturus sim experrectus. Atqui aurum profectò est insigne, fuluum, graue, & aspectu multo iucundissimum,

Effectus diuitiarum, fastus scilicet, inhumanitas, & insolētia, & τὸ uerè μισάνθρωπον.

Pulcherrima Aurum faustitas mortalibus. Quippe quòd ignis in morem ardes, noctesq; & dies renides. Ades ô mihi charissimum desideratissimumq;, nunc demum credo uel Iouem ipsum olim aurum esse factum. Etenim quæ tandem uirgo non exporrecto sinu usque adeo formosum amatorem excipiat, per tegulas illapsum? ô Mida Croesiq;, ac munera Delphico in templo dicata, ut nihil eratis si cum Timone, cumq; Timonis opibus conferaminī: cui ne Persarum quidem rex par est. O ligo, sagum charissimum, uos huic Pani suspendi commodum est, At ego quàm maximè semotum mercatus agrū, turriculaq; seruandi auri gratia constructa, uni mihi affatim uixero: sepulchrū item inibi mihi defuncto parare est sententia. Hæc igitur decreta sunto, placitaq; in reliquum uitæ: seiunctio, ignorantia, fastidium erga mortales omneis: Porrò amicus, hospes, sodalis, aut ara misericordiæ, meræ nugæ. Tum commiserari lachrymantem, suppeditare egentibus, iniquitas, ac morum subuersio: at uita solitaria, qualis est lupis: unus sibi amicus Timon, cæteri omnes hostes, & insidiarum machinatores. Cum horum quopiam congredi, piaculum: adeo ut si quem aspexero duntaxat, inauspicatus sit ille dies. In summa: non alio nobis habentur loco, quàm signa saxea, æreáue: neq; fœcialem ab illis missum recipiamus, neq; fœdera feriamus. Solitudo terminus esto. Cæterum tribules, cognati, populares: postremo patria ipsa, frigida quædam & sterilia nomina, stultorumq; mortalium gloriæ: solus Timon diues esto: despiciat omnes: solus ipse secum oblectetur, liber ab assentationibus, & onerosis laudibus, Dijs sacra faciat: epuletur solus, sibi ipsi uicinus, sibi particeps, excutiens sese ab alijs. Ac semel decretum esto: ut unus seipsum comiter accipiat, si moriendum sit, aut

neceſſe

neceſſe habeat ſibi ipſi coronam admouere. Nullumq; nomẽ ſit dulcius, quàm Miſanthropi, id eſt, hominum oſoris. Morum autem notæ, difficultas, aſperitas, feritas, iracundia, inhumanitas: quòd ſi quẽ conſpexero incendio conflagrãtem, obteſtantem quo reſtinguam, pice oleoq; reſtinguere: rurſum ſi quem flumen undis abſtulerit, iſcq; manus porrigens, imploret ut retineatur: hunc quoq; demerſo capiti propellere, ne poſſit emicare: hunc ad modũ par pari relaturus eſt. Hanc legem Timon tulit Echecratides Colyttenſis: & concionis ſubſcripſit ſuffragijs ídem ille Timon. Age hæc decreta ſunto: hæc fortiter tueamur. Ceterum magno emerim ut id omnibus innoteſcat, quòd opibus abundo: nã illa res illos præfocauerit: ſed quid illud? Hem quæ trepidatio? undique concurrunt, puluerulenti atq; an heli, haud ſcio unde aurum odorati. Vtrum igitur hoc conſcenſo colle ſaxis eos abigo, è ſublimi deiaculans: an hac tantum in re legem uiolabimus, ut ſemèl cum illis congrediamur: ut magis angantur, faſtiditi, repulſiq;? Ita ſatius eſſe duco. Itaq; reſtemus quo illos excipiamus. Age proſpiciam: primus eorum iſte quis eſt? Nempe Gnatonides adulator, qui mihi nuper cœnam petenti, funem porrexit, quum apud me ſæpenumero ſolida dolia uomuerit, Sed benè eſt quòd ad me uenit: nam primus omnium uapulabit. GNATO. An non dixi Timonem uirum bonum non neglecturos eſſe deos? Salue Timon formoſiſſime, iucundiſſime, conuiuator beliſſime. TIM. Scilicet & tu Gnatonides, uulturum omnium edaciſſime, atq; hominum perditiſſime. GNA. Semper tibi grata dicacitas. Sed ubi compotamus? Nam nouam tibi adfero cantilenam, ex his quos nuper didici dithyrambis. TIM. Atqui elegos canes admodum miſerabiles, ab hoc doctus ligone. GNA. Quid iſtuc? Feris ò Timon? Atteſtor, ò Hercules: hei hei in ius te uoco apud Areopagitas, qui uulnus dederis. TIM. Atqui ſi cunctere pauliſper, mox cædis me reum ages. GNA. Nequaquam, quin tu planè uulneri medere, paululo auri inuncto. Mirum enim in modum præſentaneum id eſt remedium. TI. Etiam manes? GNA. Abeo. At tibi malè ſit qui quidem ex uiro commodo tam ſæuus factus ſis. TIM. Quis hic eſt qui accedit recaluaſter ille? Philiades, aſſentatorum omnium execratiſſimus. Hic quum à me ſolidum acceperit fundum, tum filiæ in dotem talenta duo, laudationis præmium, quum me canentem reliquis ſilentibus omnib. ſolus maiorem in modum extuliſſet, deierans me uel oloribus magis canorum, ubi me pridem ægrotum cõſpexiſſet: nam adieram oraturus ut mei curam ageret: plagas etiam egregius ille uir impegit. PHILIADES. O impudentiam, nunc demum Timonem agnoſcitis: nunc Gnatonides amicus & cõuiua: enimuero habet ille digna ſe, quã doquidem immemor eſt atque ingratus. At nos qui iam olim conuictores ſumus, æquales ac populares: tamen modeſtè agimus, ne inſilire uideamur. Salue here, fac ut iſtos adulatores ſacrilegos obſerues, qui nuſquam adſunt niſi in mẽſa: præterea à coruis nihil differunt. Neque poſt hac huius ætatis mortalium ulli fidendum eſt. Omnes ingrati, & ſceleſti. At ego quum tibi talentum adducerem, quo poſſes ad ea quæ uelles uti, in uia accepi, te ſummas quaſdam opes eſſe nactum, Proinde acceſſi his de reb. admoniturus te, quãquam tibi forſitan me monitore nihil erat opus, uiro nimirum adeo prudenti, ut uel Neſtori ipſi, ſi neceſſe eſt, conſilium dare queas. TI. Ita fiet Philiades, ſed age, accede quo te ligone comiter accipiam. PHIL. Virí, caput mihi comminutum eſt ab hoc ingrato, propterea quòd eum ea quæ in rem illius erant, admonui. TI. Ecce tertius huc orator Demeas ſe recepit, tabulas dextra geſtans, aitq; ſe mihi cognatum eſſe. Hic una die de meo ſedecim talenta ciuitati dependit: nam damnatus erat, ac uinctus, At quum ſoluendo non eſſet, ego miſertus illum redemi. Porrò quũ illi ſorte obueniſſet, ut Erechtheidi tribui diſtribueret æariũ, atq; ego audiens id quod ad me redibat poſcerem, negabat ſe ciuem noſſe me. DEM. Salue Timõ: præcipuum generis tui præſidium, fulcimentum Athenienſium: defenſaculũ

Miſanthropus Timon

Gnatonides Adulator

Comites, ſeu accidentia diuitiarum, adulatores & ſcurræ

Aureũ Vngüentũ

Philiades Aſſentator

Aſſentatores & ſimulati amici

Neſtori conſilium dare

Sycophantæ, Heredipetæ, & fumi uenditores.

Demeas fumi venditor

Græciæ. Profectò iamdudum te populus frequens, & utraque curia ὀperí-
tur. Sed prius decretum audi, quod de te conſcripſi: Quandoquidem Ti-
mon Echecratidæ filius, Colyttenſis, uir non modò probus & integer, ue-
rumetiam ſapiens, quantum alius in Græcia nemo, nunquam per omnem ui-
tam deſtitit optimè de Rep. mereri: Tum autem in Olympicis uicit pugil, &
lucta curſuq; die eodem, ad hæc ſolemni quadriga, equeſtriq; certamine. TIM.
At ego ne ſpectator quidem unquam in olympicis ſedi. DEM. Quid tum? ſpe-
ctabis poſthac, ſed iſta communia addi ſatius eſt: Tum anno ſuperiore apud
Acharnenſes pro Rep. fortiſſimè ſe geſſit, & Peloponenſium duas acies con
cidit. TIM. Qua ratione? Quippe qui nec unquam arma geſſerim, neque un-
quam militiæ dederim nomen. DEM. Modeſtè tu quidem de teipſo loqueris,
nos tamen ingrati futuri ſumus, niſi meminerimus. Præterea ſcribendis plebi-
ſcitis, & in conſultationibus, & in adminiſtrandis bellis non mediocrem uti-
litatem attulit Reipub. His de cauſſis omnibus uiſum eſt, curiæ, plebi, ma-
giſtratibus tributim, plebeijs ſingulatim, communiter uniuerſis, aureum ſtatu
ere Timonem iuxta Palladem in arce: fulmen dextera tenentem: radijs tem-
pora ambientibus, utq; ſeptem aureis coronis coronetur, hæcq; coronæ hodie
in Dionyſijs per Tragœdos nouos promulgentur. Siquidem hodie, illi Di
onyſia ſunt agenda. Dixit hoc ſuffragium Demeas orator, propterea quòd
cognatus illius propinquus, ac diſcipulus eius ſit. Nam & orator optimus
Timon: præterea quicquid uoluerit. Hoc igitur tibi ſuffragium, ſed utinam
& filium meum ad te pariter adduxiſſem, quem tuo nomine Timonem ap-
pellaui. TIM. Qui potes Demea, quum ne uxorem quidem duxeris unquam,
quantum nobis ſcire licuit? DEM. At ducam, nouo ineunte anno, ſi deus per-
miſerit, liberiſq; operam dabo. Tum quod erit natum (erit autem maſculus)
Timonem nuncupabo, TIM. An uxorem tu ſis ducturus, equidem haud ſcio,
tanta à me plaga accepta. DEME. Hei mihi. Quid hoc eſt rei? Tyrannidem
Timon occeptas? pulſasq; eos qui ſunt ingenui, ipſe nec ingenuus planè, nec
ciuis: uerum propediem pœnas daturus, quum alijs nominibus, tum quòd ar-
cem incenderis. TIM. Atqui non conflagrauit arx ſceleſte. Proinde palam eſt
te calumniatorem agere. DEME. Verùm effoſſo ærario diues effectus es. TIM.
Atqui non effoſſum iſthuc, unde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur.
DEME. Verùm effodietur poſthac. ſed tu interim omnia quæ in eo condita,
poſſides. TIM. Alteram itaq; plagam accipe. DEM. Hei ſcapulis meis. TIM.
Ne uociferare, aliqui & tertiam tibi illidam. Etenim res planè ridicula mihi
acciderit, ſi quum inermis duas Lacedæmoniorum acies fuderim, unum ſce-
leſtum hominem non protriuero. Tum fruſtra uicerim in Olympijs, & pugil
& palæſtrites. Sed quid hoc? an non philoſophus Thraſycles hic eſt? pro-
fectò ipſus eſt, promiſſa barba, ſubductiſq; ſupercilijs, & magnum quiddam ſe
cum murmurans accedit, Titanicum obtuens, cæſariem per ſcapulas fluentem
uentilans, alter quidam Boreas, aut Triton, quales eos Zeuſis depinxit. Hic
habitu fragilis, inceſſu moderatus, amictu modeſtus, mane mirum quàm multa
de uirtute diſſerit, damnans eos, qui uoluptate capiuntur, frugalitatem laudans:
at ubi lotus ad cœnam uenit, puerq; ingentem illi calicem porrexit, meraciore
autem maximè gaudet, perinde ut Lethes aquam ebibens, à dilucularijs illis
diſputationibus diuerſiſſima quæ ſunt exhibet, dum mílui inſtar præripit ob
ſonia, & proximum cubito oppoſito arcens, mento interim condimentis op
pleto, dum canum ritu ingurgitat, prono incumbens corpore: perinde at-
q; in patinis uirtutem inuenturum ſeſe ſperet, dumq; uſqueadeo diligenter
catinos extergit indice digito, ut ne paululum quidem reliquiarum ſinat ad
herere, nunquam non querulus, tanquam deteriorem partem acceperit, uel
ſi totam placentam, aut ſuem ſolus omnium accipiat, qui quidem edacitatis

Thraſicles

*Sophiſtæ in Sa-
pientiæ profeſ-
ſione quæſtum
captantes.*

&

& inſatiabilitatis eſt fructus. temulentus, uinoq; bacchatus, non ad cantum mo
do, ſaltationemq;, uerum ad conuicium uſq;, & iracundiam. Ad hæc multus in
ter pocula ſermo (tum enim uel maxime) de temperantia, ſobrietateq; atq; iſta
quidem loquitur, quum iam à mero malè affectus ridiculè balbutit. Accedit
his deinde uomitus. Poſtremò ſublatum eum de conuiuio efferunt aliqui, am
babus manibus tibicinæ inhærentem. Quanquam alioqui ne ſobrius quidem
ulli primariorum cesſerit, uel mendacio, uel confidentia, uel auaricia. Quin &
inter aſſentatores primas tenet, peierat promptiſſimè, anteit impoſtura, comi
tatur impudentia. In ſumma prorſus admirandum quoddam ſpectaculum eſt,
omni ex parte exactum, uariisq; abſolutum: proinde non eiulabit clarius uidelicet, quum ſit modeſtus. Quid hoc? papæ, tandem nobis Thraſycles? THR. Nõ hoc animo ad te uenio, Timon, quo plerique iſti, qui nimirum opes admirati tuas, argenti, auri, opiparorũ conuiuiorum adducti ſpe concurrũt, multaq; aſſentatione deliniũt te, hominem uidelicet ſimplicem, facileq; impartientẽ id quod adeſt. Siquidem haud ignoras offam mihi in cœnam ſat eſſe, tum opſonium ſua uiſſimum cæpe aut naſturcium, aut ſiquando lubeat lautius epulari, puſillum ſa lis. Porrò potum fons Athenis notem ſaliens uenis, ſuppeditat. Tum pallium hoc quauis purpura potius. Nam aurum nihilo magis apud me in precio eſt, q̃ calculi, qui ſunt in littoribus. Sed tua ipſius gratia huc me contuli, ut ne te ſub uerterit peſſima iſta, atq; inſidioſiſſima res opulentia: quippe quæ multis ſæpe numero immedicabilium malorũ extiterit cauſſa. Etenim ſi me audies, potiſſimum opes uniuerſas in mare præcipitabis, ut potè quibus nihil ſit opus bono uiro, quiq; philoſophiæ poſſit opes perſpicere. Ne tamen in altũ ò bone, ſed ſatis mè ad pubem uſq; ingreſſus, paulò ultra ſolum fluctibus opertũ, me quidẽ uno ſpectante. Quòd ſi hoc non uis, tutè igitur eas potiore uia ex ædibus eiicito, ac ne obolũ quidem tibi facias reliquum, uidelicet largiens ijs, quicunq; opus habent, huic quinq; drachmas, illi minã, alij talentũ. Porrò ſi qui erit philoſophus hunc æquum eſt duplam aut triplam ferre portionẽ: quanquam hoc quidẽ mihi non mea ipſius gratia poſtulo, ſed quò amicis, ſi qui egebunt, donem: ſat eſt ſi modò peram hanc largitione tua expleueris, ne duos quidem modios Aeginiticos capientem. Nam paucis contentũ, modeſtumq; conuenit eſſe eum qui philoſophatur, neq; quicquam ultra peram cogitare. TI. Equidem iſta quæ dicis probo Thraſycles: ergo ſi uidetur, priuſquã peram expleam, age tibi caput opplebo tuberibus, poſteaq; ligone ſum menſus. THR. O libertas, ò leges, pulſamur ab impuriſſimo libera in ciuitate. TI. Quid ſtomacharis ò bone Thraſycles? num te defraudaui? Atqui adijciam ultra menſurã Choenices quatuor: ſed quid hoc negocij? Complures ſimul aduenium. Blepſias ille, & Laches, & Gnipho, breuiter agmen eorũ qui uapulabunt. Itaq; quin ego in rupem hanc conſcendo, ac ligonem quidem iamduduin fatigatũ, pauliſper interquieſcere ſino? At ipſe plurimis cõgeſtis ſaxis, procul eos lapidũ grandine peto. BLEP. Ne iace Timon, abimus em. TI. At uos quidẽ nec citra ſanguinẽ, nec abſq; uulneribus.

HALCYON, SIVE DE TRANSFORMATIONE.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

IN hoc dialogo de poteſtate diuina diſputat Socrates, quòd ſcilicet Deo poßibilia ſunt omnia, & quòd nos illius operum atque effectuum cauſſas, intellectu ac ratione cõſequi non poſſumus. Eſſe enim nos, quòd ad collationẽ Dei & rerum æternarum attinet, pueros ac ueluti cæcos. Quòd autẽ Deus multa facilè efficiat, quæ nobis impoßibilia uidẽtur, probat primum à ſigno ſiue exẽplo tempeſtatũ quæ illius prouidẽtia ſeu adminiſtratõe, ex maximis et turbulentiſſimis ſubitò in ſummã tranquillitatẽ & ſerenitatẽ conuertuntur, ltẽ ab incremẽto et collatiõe ætatum hominis, cũ æquè mirũ ſit ex puero

imbecilli à paruo, firmam tantũ & tam fortem fieri. Postremò ab effectis & uirtute, quæ cũ Deo longè inferior sit, tamen ea quæ nobis ratione scilicet ac sensu omnia metientibus, impossibilia uiderã poterat, operatur. Occasio Dialogi sumitur à cantu & obiectu Alcedinis: Disputationis autem à fabula quæ de transformatione illius narratur.

CHAEREPHON.

Occasio Dialogi à cantu Alcedinis.

Vtusmodi uox aures nostras accessit ô Socrates, eminus à littoribus, & illo promontorio: quàm dulcis ac iucunda auditu. Quod uero animal cantillans istud dixerim? ferè enim muta esse cõsueuerunt, propter undas in ripis degentia. SOC. Marina quędã auicula est, ô Chærephon, multũ lugens atq; lachrymans, qua de iam olim homines istam cõmenti sunt fabulam: fuisse hanc, aiunt, quondam

Fabula Halcyonis, occasio disputationis.

desponsam Aeoli Græci filiam, suum ipsius maritum iuuenem, luctu ac moe-

Aliàs: Luciferi, stellæ illius pulchræ &c.

rore prosequi iugalis amiciciæ desiderio, Ceyca illum Trachinium Eosphori Asterenati pulchri patris pulchrum filium. Deinde, diuino quodam consilio pennatam factam, alitis in morem circumuolitare maria, quærentem illum, postea quam per omnes terras oberrando, inuenire non potuit. CHAE. Est uero hoc Halcyon quod dicis? nunquam ante hunc diẽ illius uox mihi inaudita est, sed profectò ut peregrina quæpiam auribus meis allapsa est. Proinde & lugubrem & querulum edit sonum bestiola. Quantulam autem illam auiculam esse credibile est ô Socrates. SOC. Haud magnam admodum, magnum tamen

Halcyonij dies.

propter amorem, qua maritum complexa est, à superis honorem consecuta est. Quo enim tempore nidulatur, producendi fœtus gratia, & homines eos diem festiuitate celebrant, quos uocant Halcyonios, in media etiam tempestate ab aliis serenitate differentes. Quorum omnium etiam hodiernus dies maximè unus existimandus est. Nonne uides quanta in cœlo constet serenitas, & mare ab omnibus undis & fluctibus sedatè & tranquille stet, stratum & placidũ, speculo, ut ita loquar, non absimile. CHAE. Rectè dicis, omnino enim adparet hodiernus dies esse Halcyonius, tum etiam heri talis erat. Sed per Deos age, ô Socrates, qui nam credibile esse potest, aut quomodo priscis hominibus fides habenda est, pro certo confirmantibus, ex auibus mulieres unquam factas esse,

Propositio.

aut contrà aues ex mulieribus? Prorsus enim nullo modo tale aliquid fieri posse uidetur. SO. O amice Chærephon, de rebus possibilibus & impossibilibus uidemur in uniuersum hallucinantes & cæcutientes esse iudices. Quippe rerũ causas iuxta humanam potentiam expendimus, quæ nobis ipsis incognita esse solet, atq; incerta & inuisibilis. Inde permulta nobis apparent rerum factu facilium difficillima, & minimè arduorum ardua. Tum quædam propter imperitiam multa, multa autem propter mentis & intelligentiæ infantiam. Reuera enim omnis homo puer est, maximè uero senex, quoniam omne uitæ nostræ tempus modicum est, & ferè nihil aliud quàm puericia, ad uniuersum æuum comparatum. Quid ergo ô bone, Deorum ab dæmoniorum uim atque po-

Argumentum à signo.

tentiam ignorantes, certi aut explorati hac de re pronunciare possint? Vidisti haud dubiè Chærephon, die ab hinc tertio, quanta tempestas sæuierit? adeo ut eam animo saltem repetens, uehementer inhorrescam. Vidisti præterea horrenda illa fulgura & tonitrua, tum inusitatos uentorum impetus atq; turbines? Suspicatus fuisset quispiam totam terram corruituram. Paulò uero postea ad-

Epilogus amplificatur à memori.

miranda subitò obortæ serenitatis immutatio facta est, quæ etiam in hoc usque tempus perdurauit. Vtrum igitur maius existimas atq; operosius, ex tantis furentium uentorum procellis & turbinibus talem per uniuersum mundum inducere serenitatem, quàm mulierculæ formam transmutatam in auiculæ speciem traducere? Nam & nostrates pueruli ex luto aut cera formas ducere non impe-

imperiti, ex eadam materie in manus sumpta sine negotio multas specierum naturas transformando effingunt. Cæterum Deo magna & incomparabili præstantia præpollenti ad nostras uires comparato, promptum ac facile est omnia talia effecta reddere. Quanto enim totum cœlum tibi uidetur teipsum antecellere magnitudine? Haud dubiè enim dixeris. CHAE. Et cuius hominis intelligentia tanta est, ò Socrates, qui talium rerum aliquid perspicere, aut explicare possit? Neq; enim ista humana uoce explicari possunt. SO. Proinde, maximas quasdam hominum uires inter se compositas contemplemur in potẽtia, & imbecillitate excellentes. Etenim uirilis ætas, ad pueros omnino infantes à nati- *Ab incremẽtis*
uitate quinq; aut decem annos nondum egressos immane quantum & quàm ad *hominum & æ-*
mirandum discrimen habet, quod ad robur & imbecillitatem attinet, in omnib- *tatum collatio-*
bus fermè quæ sunt in uita actionibus, cum in his quæcunque per artes illas *ne.*
celebres & uarias, tum quæcunq; corporis & animi uiribus perficiuntur. Hæc enim puerilis ætas, ut dixi, imbecillitate mentis & intellectus obstante, ne capere quidem potest. Iam unius maturæ & adultæ ætatis uiri robur, inæstimabile quanto interuallo præcellat omnium puerorum uires. Siquidem horum multa millia unus uir haud difficulter subigeret. Etenim puerilitia in totum omnib- expers est, ac sub initium ipso naturæ ductu, inualida atq; inutilis homines consequitur. Quando ergo homo, ut uidetur, hominem in tantum præcellit, quid putabimus uniuersum cœlum nostris uiribus collatum adpariturũ ijs, qui hæc contemplando assequuntur. Itaq; multis persuasum, atque credibile uidetur, quanto mundi magnitudo Socratis aut Chærephontis excellit speciem, tanto & ipsum potentia, sapiẽtia & cogitatione similiter anteire, & nostras actiones. Proinde, & tibi & mihi, alijsq; quàm plurimis nostri ordinis hominibus, multa facta sunt impossibilia. Quoniam & tibia canere canendi imperitis, aut legere, aut scribere illiteratis interea impossibilius est, dum imperiti fuerint faciendi mulieres ex auibus, aut contrà aues ex mulieribus. Cæterum, ipsa natura promodum assimilans animantem sine pedibus, nec alatam, suppositis pedibus & adiectis alis, pulchraq; & omnigena colorum uarietate exornans, apem sollertem & industriã absoluit, diuini mellis opificem & constructricem. Ex ouis autem mutis & inanimatis, quod auium effingit genera & uolatilium & pedestrium, & animalium extra aquas degẽtium, ad quæ diuinis quibusdam, ut sermo est, artibus magni ætheris abutitur. Proinde, Deorum immortalium uir- *Conclusio.*
tutes, quæ magnæ sunt & incomprehensibiles, nos mortales & modici existentes, neq; ut omnes reliquas res paulò maiores, & humanæ rationis captum excedentes, sed ne paruas quidem perspicere possumus, in pluribus hæsitantes. Et cum nihil firmiter aut constanter de ijs, quæ nobis accidunt, passionibus referre possumus, neque de Halcyonibus aut philomelis quicquam certi narrare nobis concessum est. Præclaram uerò hanc fabulam, quemadmodum à patribus accepimus, & liberis meis ò auicula lamentationum modulatrix traditurus sum super hymnis tuis. Ac tuam cum pietatem, tum amorem erga maritũ uxoribus meis Xantippæ & Myrto magnificis uerbis celebrabo, cũ alia multa, tum in primis, quem à Dijs immortalibus honorem præcipue consecuta sis commemorans. Nunquid & tu Chærephon pari studio eiusmodi quiddã mecum facturus es? CHAE. Neque uero aliter facere conuenit, ò Socrates.

A quotidiano illo usu quo alius alio differt.

Ab effectis naturæ à minore.

Et quæ iam à te sapientissimè disputata sunt, exhortatione duplici ad æquabilem conuersationem uiros atque mulieres uidentur impellere. SOC. Proinde, consalutata Halcyone, tempus est, ut è Phalarico ad urbem nos recipiamus. CHAE. Istud ergo ipsum in præsens faciamus.

LVCIANI

PROMETHEVS SIVE CAVCASVS.

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Videtur hoc dialogo Lucianus, id quod et in sequẽtibus facit, Deorum gentilium uanitatẽ, & inepta de illis persuasionẽ hominum reprehẽdere atq; irridere uoluisse. Occasionẽ autẽ sumpsit ex fabula Promethei, quẽ poetæ fingunt, eo quòd Iouẽ in distributione carnium decepisset, deinde & homines formasset: postremò autem è cœlo ignem surreptum terris intulisset, à Ioue Caucaso alligatum, aquilamq; immissam, quæ ep̃ar illius carpẽdo attereret. Fingit itaq; hic interea dum rupibus affigitur, causſam dicere, & apud Mercurium et Vulcanum, de criminibus obiectis purgare. Primum de distributione carnium, per extenuationem, dicendo iocum fuisse conuiualem non fraudem, neq; tantum supplicium mereri, ex aduerso priora suamerita referendo. Secundò loco de plastice, ubi bifariam respondet, & super eo: an homines in unuersum finxisse, Dijs damnosum fuerit: & super modo & forma, ostendens non modo nihil incommodi fictionem hominis attulisse Dijs, uerumetiã utilem & prope necessariam fuisse. Deinde et hac forma, ità ut Deos referrent facie, & rationis participes essent, necesse fuisse creari. Vltimo de furto ignis respondet, neq; cœlesti igni quicquam ademptum esse, & ad officium Deorum pertinere, ut homines iuuent: præsertim cùm ea re ipsi neq; opus habeant, neq; utantur, homines autem sacrificando inligeant, & ad ipsorum Deorum ministerium adhibeant. Occasio apologæ sumitur ex eo, quòd cum Prometheus sui misereri Mercurium iuberet, ille contrà non ritò eum pati hæc dixerat.

MERCVRIVS.

Exordium Dialogi ab occasione loci.

INtibi Caucasum ò Vulcane, cui miser hic Titan figendus est. Itaque circumspiciamus, sicubi locus pateat in præcipiti, nudatus niue, cui firmius infigantur uincula, & unde suspensus ipse magis promineat, & fiat conspicuus. VVLCANVS. Circumspectandum profectò Mercuri nobis est, ne humili loco, ac prope terram affixus, plasmatis sui (nempe hominum) experiatur auxilia, aut rursus in sublimi propendens, ijs qui in montis radice uersantur, minimè appareat. Quamobrem nisi aliter tibi uisum fuerit, hic in montis medio, supra conuallem, passis hinc atque illincè regionem manibus, cruci affigatur. MERC. Rectè dicis, prærupta enim hic undique sunt saxa, & nemini accessa, quippe propendentia parumper in præceps, tanta proinde angustia, ut nullum penitus recipiant uestigium, quum uix summis hic insistas pedibus, Denique quàm maximè opportuna, in quibus furca fiat. Ne igitur cunctaris Promethee, sed ascende, & præbete monti affigendum. PROMETH. At uos saltem, ò Mercuri & Vulcane, misereſcite mei, qui citra ullam prorsus noxam calamitatem istam incidi. MERC. Misereſcite ais, Prometheo? Tanquam parum sit tibi Caucaso alligari, nisi nos quoque ambos Iupiter eidem pœnæ mox destinet, ueluti mandato suo immorigeros? Sed tu porrige dextram, Vulcane tu reclude & affige, malleo potenter immisso. Præbe læuam, quo & illa ritè implicetur. Bene actum, iam nunc deuolatura tibi aquila iecur depascet, ne quippiam tibi unquam desit premij, pro opere illo tuo, tum pulchro, tum ingenioso. PRO. O Saturne, ò Iapete, & tu Tellus parens, infelix ego quibus afficior pœnis? qui neque facinus unquam graue admiserim. MERC. Nullum facinus ais Promethee? qui primo quidem distribuendarum carnium obiens munus, mirum quàm uafre egeris atq; improbè, opimam enim partem tibi subducens, Ioui ossibus candido adipe uelatis, imposuisti. Hesiodi ipsius mihi iam in mentem uenit, qui me hercle de hac re uerba facit. /Deinde & homines effinxisti, animantis genus, quo non est aliud uersutius magis ac callidum, & quidem maxime omnium mulier. /Super omnia autẽ ignẽ thesaurum deorũ multo omnium præstantissimũ furtim surripuisti, hominibus

Actio et affixio Promethei, unde occasio dramatis petitur.

Accusatio Prometheo.

I.

II.

III.

ciusce

eiuſce uſum tradens. At uerò quum tanta admiſeris flagitia, mirum quomodo dicere auſis te quaſi inſontem, & nemini prorſus iniurium uinculis implicari. PROME. Videris quoque & tu mihi Mercuri, iuxta poëtam incuſare innocuum, quando talia mihi obiicis, quæ ego iure optimo me feciſſe contenderim, ob quæ equidem in Pritaneo publicè alendum me, ſi pro merito mecum ageretur, cenſuiſſem. Verùm ſi uacat tibi audire ex me defenſionem minime iucundam, ego detortam in me culpam facili conatu diluere curauero, ſimul atq; perſpicuum fuerit oratione mea, quàm iniquè aduerſum me Iupiter pronunciauerit. Tu uerò quandoquidem tam eloquio polles quàm iuris ſcientia, Iouis partes tuearis, Denique effingas ut lubet, quòd me haud iniuria propè portas Caſpias Caucaſo iſti affigendum iudicarit, quo miſerrimum Scythis: omnibus fiam ſpectaculum. MERCV. Inanem inſumis operam Promethee, ſi prouocare uelis à Iouis in te lata ſententia, tentare enim iſthuc prorſus exiſtimo inutile. Verùm quando alioqui tantiſper mihi hic manendum eſt, dum ex arduo aduolet aquila, quæ epatis tui curam gerat, occaſionem nimirum hæc nobis mora miniſtrabit te auſcultandi declamantem, qui præter aſtũ quo cunctos mortales ſuperas, Rhetoricen quoque probè calles. PROME. Primùm igitur Mercuri tu uelim dicas, quibus de rebus mecum pater tuus expoſtulet, quas dein exaggerare tibi licebit, & longè grauiſſimas facere. Caueto autem imprimis, ne prætermiſſum tibi aliquid excidat. Cæterùm tu Vulcane cenſor eſto, ac de cauſſa cognoſcas uelim, VVLCAN, Ita me amet Iupiter, pro iudice accuſator tibi futurus ſum, eo quòd compilato igni, gelidam mihi officinam reddideris. PRO. Partiri igitur uos conueniet actionem, ut tu quæ ad furtum pertinent, in unum congeras: at Mercurius quæ hominum formationi conueniunt, carniumq; diſtributioni impugnare conetur. Nihil autem uideo quod uos remoretur, quum ambo ſitis egregij artifices, & ad compoſitè dicendum impendiò inſtructi. VVLCAN. Mercurius meam obibit prouinciam, cui hæc non obiter curæ ſunt, utpote Rhetori. nam ego quum haud quaquam iu iudicialibus diſſertationibus uerſor, ſed magis circa focum, ibiq; non nihil eſt quod meæ poſſunt uires, quo pacto oratorem agam non uideo. PRO. Nihil eſt quòd Mercurium de furto dicturum ſuſpicer. Quomodo enim furti me ſuggillauerit, cuius ipſe autor eſt? Vnde neceſſitudo quædm mihi cum Mercurio intercedit, propter idem artificium. Atqui tempus expetit ò Maiæ ſoboles, ſi me culpæ cuiuſpiam arguere uelis, ut modò proponas accuſationem. MERC. Si mihi propoſitum ſit male facta tua inſectari, longa profectò oratione opus fuerit, & apparatu aliquo, neque enim quaſi compendio quodam recenſere crimina ſatis eſt. Quo pacto uidelicet commiſſo tibi diſtribuendarum carnium officio, regem meliori parte fraudaueris, atque illam pro te ſeruaris. Quòdq; homines, quos eſſe minimè decebat, effinxeris. Denique quòd ignem quoque à nobis ſuſtuleris, ad illos eum perferens, Qua in re abuſus es profectò uir optime, Iouis benignitate, ac uſus es mihi eam parum intellexiſſe. At uerò ſi hæc inficiaberis te admiſiſſe flagitia, longiore tecum utemur ſermone, quo ſimul & dicta tua refellamus, & ut ueritas quàm maximè fiat perſpicua, laboremus. Cæterum ſi ea conceſſeris, quæ de carnium diuiſione diximus, hominibus recens formatis, atq; ablato igni, abunde iam mihi in hac accuſatione ſatisfactum eſt. Quid enim pluribus opus? quando aliter dicere iam planè ſit nugari. PRO. Siquidem iſthuc an ſit nugari poſthac uiderimus. Nunc uerò quoniam abſoluta tibi eſt aduerſum me (ut ais) accuſatio, Ego prępotens Mercurij hæc obiecta facilè amoliri tentauero; Et primo quidem audi obſecro quę dicam de carnibus: Cœlũ teſtor, ſi me non Iouis loco nũc pudet, ut recenſeam q̃ ille ſit puſillanimus & querulus, non tam aliam ob cauſã q̃ quia minutula quædam oſſa in portione, quæ ſibi fortè obtigerat, offendit, &

Præparatio ad defenſionẽ, ſeruiens dialogi decoro, eademq; uice exordij

Repetit capita accuſationis. II. III.

Apologia Promethei Ad I. caput de carnium diſtributione.

& huius rei gratia, me tanto nũc tempore à cunctis pro deo habitum, palis hunc affigendum misit: Immemor sanè quibus eum iuuerim beneficijs, neque satis probè perpendens cuius momenti sit tantæ indignationis origo atq; materia. Nam quis non uidet puerilem hanc esse iram, ut excandescas, & iniqno feras animo, quia maiorem partem non acceperis? Verum quanto foret æquius Mercuri conuiualium huiuscemodi fraudium deinceps ne recordari quidem? Et dimissa ira, symposij delictum ueluti lusum æstimare atq; iocum. Quippe quum in crastinum continere odium & meminisse iniuriæ ueteris, haudquaquam reges deceat, ne dicam deos. Sed agedum tollamus è conuiuijs lepores illos & sales, risum & subdolas captiones, Quid, oro, præter temulentiam, edacitatem, & silentium fiet reliqui? Quæ quum tristia admodum sint, & parum iucunda, decentius exulare crediderim huiuscemodi à conuiuio. Nam Iouem in posterum diem recordaturum, quis oro, putaret huiusce distributionis carnium? in qua nil præter iocum notares ac lusum. Vt ne interim dicam, quòd molestè nõ nihil esset laturus, tanquam his rebus leuiculis potuerit offendi, Nil enim aliud explorare uolebam in ea diuisione, quàm in delectu partium, meliorem nũ Iupiter ab alijs dignosceret. Sed age Mercuri, ut sibi iam aliquid concedamus, minorem portionem ei tradidimus in partitione: adde quòd fœdam, quòd horrendam atq; molestam, & si lubet, finge me omnino portionẽ sustulisse, Quid tum? Nunquid ideo decebat ut cœlum (ceu prouerbio dicitur) terræ miscerentur, uincula excogitarentur, & cruces totusq; Caucasus, aquilæ dehinc demitterentur, quæ epar dilaniarent? Fallor si hæc non sunt aperta pusillanimitatis indicia, animiq; ignobilis & propensi in iram. Nam quum hæc agit ob pauculas carnes, quid oro fecisset, si bos integer illi fuisset ademptus? Videre iam licet homines in pari negocio, longè modestius affectos, qui quum dijs immortalibus natura sint inferiores, acrius illos excãdescere par erat quàm deos. Atqui nemo hactenus fuit, qui coquum cruci adiudicarit, eam ob caussam, quòd carnes elixans, immissum iusculo digitum uisus sit circumlambere, aut ex ueru nõ nihil tostarum carnium uellens uorarit: Magis enim ueniam illis impertiunt, nisi uehementer fuerint irati: tunc enim incutiunt coquo pugnum, aut uerberant genas: uerùm qui in crucem ullum sustulerit, inuenias ueminem. Et hæc de carnibus, uilis sanè defensio: sed unde multò uilior planè ac turpior in Iouẽ redundet accusatio. Tempus nunc monet, ut de plasmate & hominibus à me formatis, differatur. Qua in re geminam constat sitam esse accusationem, Neque satis compertum habeo Mercuri, cuius nam culpæ me primo reum agas? Num illius, quòd homines haud quaquam procreari debuerint, qui moueretur: sed conducibilius foret terram ipsam, unde sunt progeniti, prorsus esse ocioſam: An uero, quòd formari quidem homines haud fuerit absurdum, sed longe aliter, & fermè ad aliam figuram ac formam, quàm ego illos fabricarim. Ego ad utrumq; facile respondeam, simul atq; ostendere tentauero, quòd nõ modo nulla penitus iactura malóue deorum homines in uitam sunt adducti. uerũ etiam, quòd in rem eorum isthuc potissimum cedat, magis quàm si (ut iam olim fuit) tellus deserta, & hominibus, qui eam colerẽt, destituta maneret. Sic enim nullo negocio palam fiet, num ego deliquerim, in hac formæ humanæ renouatione, quam solam constat diuinam esse, & planè cœlestem. Quum itaq; tellus inculta, rudi ac hirta sylua horresceret, ac squaleret situ, adeo ut neq; uspiã gentium uideres aras deorum, templum, statuam, simulachrum, aut aliud huiuscemodi, quemadmodum summa diligentia iam undiq; apparent hæc elaborata, non sine eximia deorum ueneratione. Ego quũ alioqui propensus sum ad prouidendum in communi, ne quid desit, quod ad incrementum rei diuinæ, decus, ac uenustatem pertineat, tacitus mecum reputaui, nec quicquam posse fieri melius, quàm si pusillum luti acciperem, & inde animãtia effingerem nobis

dijs

A persona.

dijs, forma non admodum absimilia. Quippe uel id erat unicum, in quo mihi natura diuina deficere uidebatur, quòd nullius collatione felicior appareret atq; perfectior, ueluti, modo si eam cum homine conferas, prudentia, ingenio, ac rerum optimarum captu intellectúue præstante, sed mortali tamen. Cæterùm iuxta Poetæ dictum terram aquæ commiscens ex liquida molliq; effinxi homines, Minerua interea adhortatus ut in opere absoluendo mihi ferret suppetias. Hæc sunt magna illa & ardua, quibus nos deos offendimus, totiusq; mali ut uides, hæc summa est, ex luto perfecta nobis sunt animantia, & quod ante hac immotum erat, nos ad mobilitatem perduximus. Iam uerò mirum quàm indigne tur Iupiter, ex tali terrestrium animantium formatione. Quasi uero deinceps deorum sustinere cogatur penuriam, & procreatis hominibus, iam futurũ sit, ut dijs suis orbetur: uerum quis unq; tam demens extiterit, ut solitudinem in Iouis curia propter generatos homines aliquando uerisimiliter futuram formidare queat? Nisi forte id ueretur, ne defectionem moliantur homines, & armis deos lacessant, id quod olim fecerunt Gigantes. Itaq; neminẽ fugit, qua ego sim modestia, ut iam iniquè de me quispiam queratur, uel operibus mea industria absolutis, quòd inde dij immortales offensi sint, ac damnum acceperint. Quin tu Mercuri minimum aliquod profer, et ego conticuero ueluti meritò has daturus sim pœnas. Atqui in promptu est cognoscere, quanta hinc dijs accedat utilitas. Si cõtempleris terram, quæ prius informi situ ac squalore obducta erat, urbibus, agriculturis & mitioribus plantis exornatam, mare nauigatum, insulas habitatas, undique aras & delubra, sacrificia & festiuitates, adeo ut iam passim uiæ & fora, denicq; quocũq; te uertas, prorsus omnia Iouis plena sint. Quòd si ego rei priuatę intentus, solũ mihi homines rem adeo præclaram effinxissem, profectò quantũ ex fructu conijcere licet, qui ad me inde rediret, uos dij immortales opibus et ditione ne mihi quidẽ conferendi sitis. Verùm ego in communi deorũ utilitati consulens ac cõmodi proprij negligentior, in rem uestrã homines potissimum produxi. Nam si quę ad Remp. attinent, ego attenuare molior quo res meas promoueã, uelim mihi cõmonstres templum Promethei, quẽad modum Iouis & Apollinis, nusq; non uideas. denicq; & tibi Mercuri quædã delubra sunt sacra. Cęterũ isthuc interea tecum expendas uelim, num tibi bonum aliquid appareat, sine omni penitus teste, et nũ oblectare queat habentem possessio, aut opus quod nemo uideat, nemo laudet, nemo admiretur? Quod ideo dixerim, quia nisi fierent homines, iam futurum erat, ut omnis cunctarũ rerum decor esset sine teste, & opes nostræ ne à nobis quidẽ ipsis haberentur in precio, quum nemo alius sit qui harũ admiratione caperetur. Adde, quòd nemo ex nobis felicitatem suam sit intellecturus, si non liceat se cõferre cũ illis, qui respectu quodam sunt inferiores, quippe bonorũ nostrorũ expertes. Nam quis unquam rem quandã ceu magnam æstimarit, si non cũ exigua illam dimetiatur? Verum enimuero, quũ optimo iure honorem à uobis pro rebus benè gestis in Rep. sperare debuerim, in crucem à uobis leuatus, mercedem capio mei tam salutaris cõsilij. Sed ais: flagitiosi quidam sunt inter homines, puta mœchi, bellatores, sororum mariti, & parentum acerrimi hostes: tanquam apud deos nõ æquè liceat reperire hanc scelerũ multitudinem, & huius rei gratia in cœlum culpam reijcias, ac terram unde dij fuerunt prognati. Nec uero est, quòd dicas hominum formationem dijs immortalib. facessere negocium, et augere curã, alioqui ociosis. Sic enim eandẽ ob causam pastor qui gregem curãdam susceperit, in pluuia eã non continebit, quãdo operosum sibi istud uidebitur, quũ alioqui cura illa propter coniunctã exercitationẽ, non admodũ appareat esse iniucunda. Sed adime obsecro, dijs omnẽ sollicitudinẽ, ut iam nihil sit cui prouideant, quid iam aliud agant, q; torpeant ocio, nectar imbibãt, & uentrẽ distendant ambrosia? Cetrũ malè me habet, q; inuehendo in opus à nobis elaboratũ, fœminas potissimũ repre-

II.

Multum uero etiã utilitatis inde promanasse, à consequentibus & effectis.

Obiectio quã exemplo dein de diluit.

Alia, quã per inuersionem à simili.

Negãs amplificatio obiectionis per regestionem: Altera pars huius capitis qua & de modo figmenti respondet:

reprehenderitis quas tamen impendiõ adamatis, & modò tauri, modò satyri, & cygni effecti, ad illas uos demittitis, ut ne interim dicam, quòd in cœlum ad missas, diuinitatis consortes redditis. Atqui non erat, ais, absurdum ut fierent homines, si modò ad nostram hanc formam similitudine quapiam non accederent. Ego si exemplar aliud nouissem, quod forma præcelleret, ad illius instar homines effigiassem, nisi beluinum magis deceret esse, & prorsus agreste istiusmodi animantis genus: sed si hoc dixeris, non uideo quomodo uos diuino honore afficerent, aut accumularent sacrificijs, quę quàm grata sint uobis, conijcere licet ex eo maximè, quòd non grauamini uel ultra oceanum summa celeritate proficiscí, post inculpatos Aethiopas, si quando senseritis uobis afferri ab illis hecatombas: uerùm me, qui honorum huiusce modi ac sacrificiorũ autor sum atq; origo, nescio quo iure in crucem sustuleritis. Hæc sunt quæ de hominum plasmate sat fuerit commemorasse. Ad ignem transeamus direptum (si placet) fœdam nimirum & inexpiabilem rapinam. Per Deos autem imprimis te oraueri, ne cuncteris, sed mox mihi respondeas, nunquid ex igne Dij quippiam perdiderint, ex quo ille fuit apud hoies? quod quidẽ uix unquã dixeris: quando sic natura cõparatum est, ut ignis nihilo fiat minor si quis etiam cũ alio cõmunicet: denicq; non extinguitur ideo, quia alius inde flammã transtulerit. Itaq; euidentissimum hinc colligo argumentũ inuidiæ, q̃ quum citra ullam iacturam, igne carere potueritis, ab eius tamen usu arcere in animum induxeritis eos qui hoc potissimũ egere uidẽtur. Quo contra oportebat Deos omnes esse bonos bonarũ rerum largitores, & ab inuidia longe abesse. Sed quid si omnem prorsus ignẽ surripuratus, detulissem in terrã, adeo ut nihil uobis fecissem reliqui, qua nam oro iniuria uos affecissem? quibus ignis haud quaquam potest esse usui, quum neq; coquere uobis necessum sit, neq; frigidare ambrosiam. Ad hæc non egetis artificioso lumine: uerùm hominibus quum ad alia necessaria ignis habendus est, tum maximè ad sacrificia, quòd uidelicet in biuio nidorem uobis parent, thura incendant, & pecudum coxas adoleant in aris: uerùm quum (ut uideo) ingentẽ uobis lætitiam pariat fumus ille, nihil proinde tam gratum, quod in epulorum uicem uos reficiat, quàm ubi nidor simul cũ fumo uolutatus ad cœlum usq; permeat. Itaq; parum appositè profectò, et nimium absurdè uidemini uaporem huiusce modi nunc incusare. Miror autem cur Soli potestatem facitis lucendi hominibus, neq; illi uitio uertitis, quòd in administrando deorum bono tam prodigus sit, atq; intemperans, quum ignis illi sit multò quàm hic noster diuinior, & candens magis. Dixi. Vestrum erit Mercuri ac Vulcane, ea quę perperam à me proposita sunt, ad rectitudinem perducere, & rationibus quibus potestis nostra hæc impugnare: dehinc rursus ad respondendum accingemur. MERC. Haud facilè est Promethee cum tam generoso oratore certare: uerùm uehemẽter ex te tua fuit, quòd hæc abs te non audiuit Iupiter. Id enim certè scio, sedecim uulturibus negotium dedisset, qui posthac uiscerib. tuis pascerentur, adeo grauiter ipsum criminatus es, aliud fermè agens, nam defensionem pro te dicere institueras. Mirum autem profectò quum uates sis, quomodo præsagire nequieris, has te modò daturum pœnas. PRO. Præsciui hęc Mercuri, neq; me prę terit, quòd rursus liberabor. Et nunc Thebanus quidam ueniet tibi amicus qui eminus iaculetur aquilam, quã supernè polliceris deuolaturã. MER. Vtinã hęc eueniant, solutum te à uinculis uidero, nobis conuiuã additum, at non carnes partientem. PRO. Bono sis animo, epulabor uobiscum, & Iupiter me liberabit, nõ exiguæ felicitatis gratia. MER. Ne, oro, graueris dicere, quæ sit illa felicitas. PRO. Nostin Mercuri Thetin? Sed quid uerbis opus? pręstat eĩ cælare arcanũ, quo me maneat pręmium post solutã pœnã. MER. Quando quidẽ id præstat, tecũ recondas licebit. Quin nos Vulcane abimus, iam. n. non longè abest aquila. at tu Titan prestolare tantisper, dũ tibi Thebanus (ut ais) sagittarius contingat, qui te ab alitis huius laniatu quietum reddat, ac liberum. DEO.

Transitio. III. caput, de igne è cœlo sublato.

à natura rei.

Ab officio Deorum.

Ab usu ignis.

Ab utili ex cõsequentib.

Amplificatio ab exemplo.

Amarum:

DEORVM DIALOGI.

ARGVMENTVM IN DIALOGOS DEORVM.

Dialogi, qui sequuntur, tam superorum quàm inferorum Deorum, quasi quandam summam continent, omnium ferè fabularum, quæ partim apud Homerum & cæteros Epicos poetas, partim à Tragicis, Æschylo, Euripede, Sophocle & reliquis tractantur. Sunt autem uti breuiores, ita argutiores quoq; siue res, siue uerba & compositionem spectes. Adeoq; germanam illam Atticæ eloquentiæ festiuitatem & gratiam exprimunt. Videtur autem Lucianus non hoc tantum agere uoluisse, ut Deorum gentilium & Homericorum uanitatem argueret, atq; irrideret. Quis enim ueterum, saltem mediocriter sapientium atq; doctorum unquam fuit, qui huiusce modi nugis ullam fidem adhiberet, aut numen nostris & humanis affectionibus obnoxium esse crederet? Verum illud quoq;, ut (quod in Prometheo ipse de se dicit,) Heroicam illam Dialogi personam, & Tragicam grauitatem, Comico risu temperaret. Et quia in omni genere scriptorum uersatum esse oportet eum, qui ueram ac solidam eloquentiæ atq; doctrinæ laudem assequi cupit, quemadmodum ipse infrà in Lexiphane præcipit, existimo equidem etiam exempli, & exercitationis caussa ad hunc modum in hoc genere illum se exercuisse: Nam ut hic Tragicorum & Homericorum fabulas, ita infrà Comicorum quoq; argumenta retractat, & ad Dialogorum festiuitatem reuocat. Interim tamen etiam seria obiter monet ac docet, ut in Cupidine, ubi tacitè illud indicat, quod Cicero pro Cælio multis uerbis commemorat: Studiosos, puta, & literarum amantes nullis externis ac prauis cupiditatibus alligari ac uinci. Quod idem & Theocritus de Musis apertè dicit:

Nam quos aspiciunt illæ (inquit) exhilarant & uidendo
Nulla uenenosæ læduntur pocula Circes.

PROMETHEI ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PROMETHEVS.

SOLVE me Iupiter, grauia enim iam passus sum. IVP. Solue te, ais, quem oportebat grauiores pedicas habentem, & Caucasum totum super caput incumbentem, à sedecim uulturibus non solum corrodi epar, sed & oculis carere effossis, Eo quòd talia nobis animalia, homines uidelicet, effinxeris: & ignem furtim surripuisti: & mulieres fabricatus es. Nam quibus me ipsum decepisti, in distributione carnium, ossa pinguedine obducta, mihi apponens, & meliorem partium tibiipsi seruans, quid attinet dicere? PRO. Igitur sufficientem iam pœnam exolui, tantum tempus Caucaso affixus, pessimam auium perditam aquilam nutriens epate. IVP. Ne minimum quidem hoc eorum, quæ te oportet pati. PRO. Atqui non si me mercede me solues Iupiter, sed tibi significabo ualde necessarium. IVP. Blandiendo decipis me Promethee. PRO. Et quid plus habebo? Non enim ignoras rursus ubi Caucasus est? neq; indigebis uinculis, si quo modo uersutias agens deprehendar. IVP. Dic prius, quamnam mercedem persolues necessariam nobis existentem? PRO. Si dixero ad quem locum uadis nunc, fide dignus ero tibi & de reliquis uaticinans. IVP. Quomodo enim non? PRO. Ad Thetin, coiturus cum ipsa. IVP. Hoc quidem nosti. Quid igitur postea? uideris enim uerum quid dam dicere. PRO. Nihil ô Iupiter rei habeas cum Nerine hac: si enim ipsa grauida reddetur ex te, fœtus similia faciet tibi, qualia & tu fecisti Saturno. IVP. Hoc ais, expulsurum me regno? PRO. Vtinam ne fiat, ô Iupiter. Veruntamen tale aliquid coitus ipsius minatur. IVP. Valeat igitur Thetis: te uero Vulcanus ob hæc soluat.

CVPIDINIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CVPIDO.

T si quid etiam peccaui, Iupiter, ignoſce mihi, puer enim admodum ſum, & adhuc imprudens. IVP. Tu puer autem Cupido? qui antiquior multo Iapeto es? An quia neq; barbam habes, neque canos produxiſti, propterea etiam infans putari cupis? ſenex & uerſutus adeo cum ſis? CVP. Qua uero iniuria affecit te, ego ſenex ille, ut tu ais? cur me uincire quoque cogitas? IVP. Specta, ô ſceleſte, an parua? qui me ita ludibrio habes. Itaque iam nihil eſt, quod me non effeceris: Satyrum, taurum, aurum, cygnum, aquilam, omnia hæc feciſti me. At quæ me uiciſſim amaret, nullam plane unquam feciſti, neque intellexi me, etiam uxori, propter te gratiorem fuiſſe. Sed oportet me præſtigijs uti ad illas, & meipſum abſcondere. Illæ autem taurum, aut cygnum exoſculantur, me uero ſi aſpiciant, moriuntur præ formidine. CVP. Meritò, neque enim ferunt, ô Iupiter, ut quæ mortales ſint, aſpectum tuum. IVP. Quomodo igitur Apollinem Branchus ille & Hyacinthus tantopere amant? CVP. At Daphne etiam fugiebat illum, quamuis comatum & imberbem. Quod ſi autem uoles amabilis eſſe, neq; concutias Aegidem, neque fulmen geras, ſed quàm ſuauiſſimum te ipſum perhibe, utrinque demiſſo capillo, eoq; mitra reuincto, ueſtem ſume purpuream, crepidas ſubliga auratas, ad tibiam & ad tympana compoſito greſſu incede, & uidebis quòd plures te ſequentur, quàm Bacchum Mænades. IVP. Apage. Equidem nolim amabilis eſſe iſtoc pacto, ut talem meipſum exhibeam. CVP. Proinde & amare nolis. Nam hoc certè facilè eſt. IVP. Quin amare quidem uolo, minore autem negocio illo potiri. Atq; ob hæc nunc dimitto te.

Hoc eſt, Thorace cum ſeu lorica. ſic enim Martialis exponit lib. 7. epiſt.

IOVIS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVPITER.

Io in uaccam.

LLAM Inachi puellam pulchram noſti Mercuri. MERC. Etiam, Io dicis. IVP. Non amplius puella illa eſt, ſed iuuenca. MERC. Monſtroſum hoc. Quomodò mutata eſt? IVP. Zelotypia mota Iuno, transformauit ipſam. Sed & nouum aliud quoddam malum inſuper excogitauit. Infelici illi bubulcum quendam multioculum, Argum nomine, cuſtodem addidit, qui iuuencã paſcit, inſomnis ac peruigil ipſe exiſtens. MER. Quid igitur nos oportet facere? IVP. Deuolans in Nemeam ſyluam, illic alicubi Argus paſcit, illum quidem interficito: Ipſam uero Io per pelagus in Aegyptum abducens, Iſim facito, & deçtero pro deo ab incolis habeatur, Nilumq; attollat, & uẽtos immittat, & præterea nauigãtes ſeruet.

IOVIS ET GANYMEDIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

IVPITER.

GE ô Ganymedes, peruenimus enim quo oportebat, oſculare me iam; ut uideas non amplius roſtrum aduncum me habere, neq; ungues acutos, neq; alas, qualis uidebar tibi modo, cum uolucris eſſe apparebam. GA. Mi homo, an non aquila modo fuiſti? ac deuolans rapuiſti me à medio ouili?

ouilis. Quo pacto igitur alæ illæ ablatæ tibi sunt? tu uero ipse alius quispiam subito appares. IVP. Sed neque homo quem uides, adulescentule, neque aquila, sed omnium rex Deorum ego ipse sum: qui meipsum ad tempus ita transformaui. GAN. Quid ais tu? Pan ille es? deinde, quomodo fistulam non habes, neque cornua, neque hirsutus es crura? IVP. Solum enim illum existimas Deum? GAN. Etiam. Atqui adeo sacrificamus ipsi, coleatum hircum ad speluncam agentes, in qua ipse positus est. Tu uero plagiarius quispiam uideris mihi esse. IVP. Dic mihi, Iouis uero nomen non audisti? neq; etiam aram uidisti illius in Gargaro, pluentis scilicet atq; tonantis, & fulgura facientis? GAN. Tu te optime uir ais esse, qui paulò ante effudisti nobis copiose grandinem, qui habitare supra nos dicteris, faciens strepitum, cui arietem pater sacrificauit. Denicq; quidnam improbè tentantem me sursum rapuisti rex Deorum? Iam uero & oues fortassis lupi diripuerunt, defertas illas inuadendo. IVP. Adhuc enim cura est tibi ouium immortali facto, & hic conuersaturo nobiscum. GAN. Quid dicis? An non dedisces me tandem in Idam hodie? IVP. Nequaquam, quoniam frustra aquila fuissem pro deo factus. GAN. Igitur inquiret me pater, & indignabitur non inueniens, uerberaq; postea capiam, relinquens ouile. IVP. Vbi ille uidebit te? GAN. Nequaquam, desidero uero iam ipsum. Quòd si uero dimittes me, promitto tibi, & alium hircum ab ipso immolatum iri, redemptionis precium pro me uidelicet. Habemus autem triennem illum, & magnum, qui præit cæteris in pascua. IVP. Quàm simplex hic puer est, & minimè malus, atq; idipsum solum, puer adhuc. Verum ò Ganymedes, illa quidem omnia ualere sine, & obliuiscere ipsorum, ouilis uidelicet & Idæ. Tu autem (iam enim cœlestis es) multa bene facies hinc & patri & patriæ. At pro lacte quidem & caseo, Ambrosiam edas, & Nectar bibas. Hoc tamen & alijs nobis ipse infundendo præbebis. Quod autem maximum est, non amplius homo, sed immortalis eris, atq; etiam sydus tuum apparere faciam pulcherrimum, & omnino felix eris. GAN. Si uero ludere cupiam, quis colludet mecum? in Ida enim multi coætanei eramus. IVP. Habebis & hic collusorem tibi hunc Cupidinem, & astragalos ualde multos. Confide solum, & lætus sis, & nihil desideres inferiorum. GAN. Quid uerò uobis utilis ero? An oues pascere oportebit & hic? IVP. Non, sed ministrabis uinum, & ad nectar paulopost ordinaberis, & procurabis conuiuium. GAN. Hoc quidem non difficile, scio enim ut oporteat effundere lac, & coronare poculum pastorale. IVP. Vide, rursus hic lactis meminit, & hominibus se ministrare putat. Hoc uero cœlum est, & bibimus, quemadmodum dixi, nectar. GAN. Dulciùs ò Iupiter lacte? IVP. Scies post pusillum, & cùm gustaueris, non amplius desiderabis lac. GAN. Porrò ubi dormiam nocte? An cum coætaneo Cupidine? IVP. Non, sed ob hoc te rapui, ut simul dormiremus. GAN. Solus enim non possis, sed suauius dormire mecum? IVP. Profecto, cum tali qualis es tu Ganymedes, sic pulcher. GAN. Quid enim te ad somnum ituabit pulchritudo? IVP. Habet quoddam incitamentum suaue, & facilius inducit ipsum. GAN. Atqui pater meus indignabatur mihi condormienti, & narrabat mane, quomodo turbarem ipsius somnum uolutatus per lectum, calcitrans, & aliquid loquens interea quando dormirem: qua propter ad matrem remittebat me dormiturũ sępiuscule. Quare, si ob hoc, ut ais, rapuisti me, tempus tibi est, ut me denuo in terram deponas, uel molestia afficieris nihil dormiendo. Turbabo enim te continuè, huc atq; illuc me reuoluens. IVP. Atqui hoc ipsum suauissimum mihi feceris, si tecum uigilare cogas. Osculabor enim interea te eò sæpius & amplectar. GAN. Ipse uideris, ego uero dormiam te deosculante. IVP. Videbimus tunc quid agendum. Nunc uero abduc ipsum Mercuri, & posteaquam de immortalitate biberit, ducut ministret nobis, docens prius quemadmodum oporteat porrigere cyphum.

De raptu Ganymedis.

LVCIANI

IVNONIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

EX quo adulescentulum hîc Iupiter, Phrygium istum dico, ab Ida raptum huc adduxisti, minus aduertis mihi animum. IVP. Etiam ob hunc, Iuno, zelotypa iam es, simplicem adeo, & minime molestum? Ego uerò putabam mulieribus solis difficilem te esse quęcunq; conuersantur mecum? IV. Neq; illa quidem recte facis, nec conuenientia tibi ipsi, qui omnium deorum dominus existens, relinquens me legitimam uxorem, in terram descendis, ibiq; adulteria exerces in aurum uel taurum conuersus. Veruntamen illę mulieres tibi in terra manent, Ideo autem hoc puero rapto, etiam in cœlum subuolasti, Deorum generosissime, & nunc ille nobiscum habitat, ante oculos mihi adductus quasi æmulus, scilicet ut pocillaretur tibi, sic enim aiunt. Ità ne uero carebas pocillatoribus? aut defessi adeo sunt & Hebe & Vulcanus ministrando? Tu uerò etiam calicem non aliter ab eo accipis, quàm simul et osculatus fueris ipsum antea, omnibus aspicientibus. Et deosculatio ista suauior tibi est ipso Nectare. Atq; ob id sæpenumero, neq; sitiens, petis bibere. Interdum autem etiam ubi degustasti solùm, porrigere ipsi soles. Deinde bibente ipso arripis calicem, & quantum in illo reliquum restat, omne ebibis, ea etiam parte, unde ipse bibit, & ubi applicuit labia, ut & bibas simul & osculeris. Nuper uero rex ille atq; omnium pater, depositis Aegide ac fulmine, sedisti talis ludendo cum illo, barbam ipse tantam & tam promissam habens. Omnia igitur uideo hæc, quare ne te putes latere. IVP. At quid adeo graue hoc, ò Iuno, adolescentem adeo pulchrum inter bibendum deosculari, oblectariq; utroq; illo, & osculo uidelicet, & nectare. Quid si igitur uel semel committam ipsi, quo & te osculetur, non amplius accusabis me, quòd osculum illius præstantius nectare puto. IV. Pædiconum uerba hæc sunt. Ego uerò non ita insaniuero, ut labia mea adplicem molliculo isti Phrygi, adeoq; effœminato. IVP. Ne conuiceris, generosissimâ tu, amores meos, nam mulierosus, & barbarus, & molliculus iste, suauior & desiderabilior, nolo autem dicere amplius, ne te magis irritem. IV. Vtinam uero & in uxorem illum duxisses, mei gratia. Memineris igitur, qualibus mihi, propter egregium istum pocillatorem, temulenter insultas. IVP. Imò uero Vulcanum istum, filium tuum oportebat nobis pocillari, claudicantem uidelicet, & à fornace uenientem, plenum adhuc fauillis, depositio paulo antè forcipe. Et ab illis ipsis digitis, accipere nos calicem, attractumq; ipsum interea osculari; quem neq; mater tu libenter osculata fueris, præ fulgine quæ si tota illius exusta facie. Nimirum suauia hæc, adeoq; multum etiam pocillatoris iste, cohonestat deorum conuiuium, nonne? Ganymedes autem hic iterum in Idã hinc ablegandus est, quippe purus ac candidus est, & digitos habet roseos, etiam scitè porrigit poculum: & quod te omnium mordet maximè, osculatur decius ipso nectare. IV. Nunc tibi & claudus, ò Iupiter, Vulcanus est, & refertus fuligine, atq; nauseam afficeris, cum aspicis ipsum, ex quo formosum & capillatum istum Ida enutrijt. Olim autem non uidebas ista, neq; tum fauillæ, neq; fornax ipsa absterrebat te, quo minus bíberes illo porrigente. IVP. Aegritudine Iuno, te ipsam afficis. nihil aliud agis, & mihi amorẽ eò magis incendis, quia zelotypa es. Quòd si uero grauaris, à puero formoso accipere poculum, tibi quidem filius ministret potum. Tu uero Ganymedes, mihi soli imple calicem, & cum quolibet bis osculare me, & cum plenum porrigis, & cum rursum à me illum accipis. Quid ita lachrymaris? Ne metue. Malum enim feret, si quis tibi molestus esse uoluerit.

IVNO.

IVNONIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

IXIONEM hunc uides Iupiter, quibus nam moribus affectum putas? IVP. Hominem esse utilem Iuno, & combibonem: non enim conuersaretur nobiscum, si indignus conuiuio foret. IVNO. At indignus est, contumelioſus certè existens: quapropter non amplius conuersetur uobiscum. IVP. Quid autem contumeliæ intulit? oportet enim (ut puto) & me scire. IV. Quid uero aliud. Etenim erubesco dicere ipsum, tale est quod sibi sumpsit. IVP. Atqui ob hoc tanto etiam magis dicere debebas, in quantum ille turpia quoq; conatus est. Num igitur sollicitauit aliquam ad stuprum? intelligo enim cuiusmodi turpe sit, quod reformidaueris dicere. IV. Ipsam me, non aliam quampiam Iupiter, longo iam tempore. Ac primum quidem ignorabam quid rei esset, cur attentè adeo in me aspiceret. Ille autem etiam ingemiscebat & sublachrymabatur. Et si quando bibens tradidissem Ganymedi poculum: hic petebat ex eo iam ipso bibere, & capiens osculabatur interea, & ad oculos admouebat, & rursus prospectum in me intendebat: hæc intelligebam amatoria esse, & multo quidem tempore uerecundabar dicere ad te, putabamq; cessaturum à furore hominem. Postquam uero & sermones ausus est mihi adhibere, ego dimittens illum adhuc lachrymantem, & ad genua prouolutum, obturatis auribus, ut ne cõtumelias supplicantis illius audirem, abijt tibi dicerem, Tu uero ipse uide quomodo explores uirum. IVP. Etge, sceleratus ille, in me ipsum, & usque ad Iunonis nuptias etiam? adeõne inebriatus est nectare? Cæterum nos autores horum sumus, & ultra modum amatores hominum, qui quidem & conuiuatores nostros ipsos fecimus. Digni igitur uenia sunt, si bibentes similia atque eadem nobiscum: deinde & aspicientes cœlestes istas formas, & quales nunquam uiderunt in terra, concupiuerunt frui illis, amore capti uidelicet. Est autem amor uiolentum quiddam, & non hominibus solum imperat, sed & nobis ipsis interdum. IV. Tuus quidem & ualde hic dominus est, & ducit te, & fert naso (ut aiunt) trahens, & sequeris ipsum quocunq; duxerit te, & immutaris facile in quodcunq; iusserit, & prorsus possessio & ludus Amoris es tu. Et nunc Ixioni, scio, quòd ueniam tribuis, ut qui & ipse adulterio cognoueris aliquando illius uxorem, quæ tibi Pirithoum peperit. IVP. Adhuc enim tu memineris illorum, si quid ego lusi in terram descendens. Sed nosti, quid mihi uideatur de Ixione, multandum quidem ipsum nequaquam, neq; à conuiuio extrudendum esse, rusticum enim foret. Sed quia amat, & ut ais, lachrymatur, & intolerabilia patitur. IV. Quid nam õ Iupiter, metuo enim ne & tu contumelioſum aliquid dicas. IVP. Nequaquam. Sed simulacrum ex nube fingentes tibi simile, postquam solutum fuerit conuiuium, & ille uigilat (ut par est) præ amore, ad concubitum adhibeamus ipsi afferentes. Sic enim ab angendo animo fortassis desistet, putans se consecutum esse desiderium. IV. Apage, ut nunquam quicquam tempestiuum illi contingat, quando ea ita, quæ supra ipsum sunt, concupiscit. IVP. Attamen patere ò Iuno. Quid enim adeo graue tibi accidet ex hoc figmento, si cum nube Ixion congrediatur? IV. Sed nubes ego esse apparebo, & turpitudinem istam in me committet propter similitudinem. IVP. Nihil istud dicis; neque enim nubes hæc cunq; Iuno erit, neq; tu nubes. Ixion autẽ solum decipietur. IV. Sed (ut omnes homines arrogantes sunt) gloriabitur descendens forsitan, & narrabit omnibus, dicens: coijsse cum Iunone, & Ioûis riualem esse: forsitan etiam dixerit, me ipsum amare: illi uero credetur, quando non uiderunt, quomodo cum nube coierit. IVP. Igitur si quid tale dixerit, in infernũ præcipitetur, ac rotæ miser alligatus, cum ipsa perpetuò circumuoluetur, & laborẽ nunquam cessaturum

Ixion

Amoris uis

Leno Iup.

fustinebit, poenas uidelicet has pro amore dependens. IV. Non enim gratiæ hoc quidem, ob iactantiam.

APOLLINIS ET VVLCANI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VVLCANVS,

De furacitate Mercurij.

IDISTIN' Apollo Maiæ infantulum illũ, nuper genitum, ut formosus est, & arridet omnibus, & iam quoq; tale quiddam præ se fert, quasi in magnum aliquod bonum euasurus sit. APOL. Illum ne ego infantem dicam, ò Vulcane, aut in magnũ aliquod bonum euasurum? qui ipso Iapeto antiquior est, quantum ad fraudulentiam attinet. VVL. Et quem adeo iniuria afficere potuerit, iam primùm in lucem æditus? APOL. Interroga Neptunum, cuius tridentem surripuit: aut Martem, nam & huius subtraxit clãm è uagina gladiũ, ut interim de me ipso non dicam, quem & arcu spoliauit & sagittis. VVL. Hæccine infantulus & modo natus ille? qui uixdum mouebatur in cunis inter inuolucra? APOL. Scies Vulcane, si modo ad te aliquando uenerit. VVL. At qui uenit iam pridem. APOL. Quid igitur, habes ne omne fabrile instrumentum, nec dum quicquam illius tibi amissum est? VVL. Omne Apollo. APOL. Attamen inspice diligenter. VVL. Per Iouem, forcipem non uideo. APOL. Sed uidebis illum alicubi inter inuolucra in cunis infantis. VVL. Adeò ne aduncas manus habet, perinde ac si in ipso uentre iam tum meditatus esset furandi rationem? APOL. An non audisti ipsum loquentem quoque iam arguta ac uolubilia quædam. Atq; hic etiam ministrare nobis uult. Heri autem uocato ad se Cupidine, statim illum palæstra superauit, nescio quo pacto pedes illi subtrahens. Deinde cum à cæteris laudaretur, interea Veneri surripuit cingulum, cum illa amplexata ipsum fuisset ob uictoriam. Ioue autem ridente, sceptrũ illius sustulit, & nisi grauius fuisset, et plus ignis habuisset, ipsum quoq; fulmen subtraxisset. VVL. Celerem atq; agilem quendam puerũ mihi narras. APOL. Quinimo & Musicum præterea. VVL. Vnde nam huius rei coniecturam facis? APOL. Testudine mortua alicubi inuenta, instrumentum ex ea compactum dedit, Brachijs enim adaptatis, & iugo super inducto, deinde calamis (chordarum ansulis uidelicet) infixis, fundoque infrà, & quasi quodam dorso subiecto, atq; inde septem chordis suspensis & intentis, iucundũ adeo quiddam modulatur, & concinnũ, ut ego quoq; illi iam inuideam, qui iam olim personando cytharam me exerceo. Cæterum ipsa Maia illud quoque dicebat, quòd neq; in cœlo noctu maneret, sed præ nimio agendi studio ad inferos usq; descenderet, furaturus scilicet etiam inde aliquid. Alatus autem quoque est, ac uirgam quandam apparauit, mirificam potestatem ac uim habentem, qua animas euocat, & educit mortuos. VVL. Ego illam dedi ipsi, ut esset quasi ludicrum. APOL. Proinde & mercedem istam tibi retulit, forcipem uidelicet. VVL. Recte sanè admonuisti, quare ibo, ut illum recipiam, si cubi, ut ais, inter inuolucra in cunis inueniri poterit.

Musicũ instrumentũ è testudine.

VVLCANI ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VVLCANVS,

De eo quòd Pallas è cerebro Iouis nata est.

QVID me oportet facere, Iupiter? uenio enim ita ut iussisti, securim habens acutissimam, etiam si lapides opus sit uno ictu dissecare. IVP. Rectè sanè Vulcane. Sed iam impacta illa, diuide mihi caput in duas partes. VVL. Tentas me, num insaniam? Impera igitur uere, quod uis tibi fieri. IVP. Diuidi mihi caluariam uolo: si uerò non obedieris

dieris mihi, me experieris non nunc primum irascentem. Verùntamen ferire oportet audacter, & præsenti animo, neque cunctari. Pereo enim præ doloribus, qui mihi cerebrum inuertunt. VVL. Vide Iupiter, ne quid mali faciamus: Acuta enim securis est, & non absque sanguine, neque etiam ad Lucinæ morem, tibi obstetricabitur. IVP. Incute modo Vulcane, audacter. Ego enim noui quid sit conducibile. VVL. Inuitus quidem, sed tamen feriam. Quid enim agat aliquis, te iubente? Sed quid hoc, puella armata hæc est. Magnum ò Iupiter, malum habuisti in capite. Meritò igitur iracundus fuisti, tantam intra cerebri panniculum, uirginem uiuam nutriens, idque armatam: mirum castra, non caput habuisti, non aduertens. Hæc uero etiam saltat, & cum armis tripudiat, clypeum concutit, ac hastam uibrat, & quasi quodam furore concitatur. Et, quod maximum est, formosa admodum, ac maturis nubilis annis, breui adeo iam facta est. Ceruleos quidem oculos habens. Sed tamen & huic gratiam addit galea. Quare ô Iupiter, obstetricandi premium hoc mihi refer: Desponde mihi illam. IVP. Impossibilia petis, Vulcane, perpetuò enim uirgo manere uult. Ego certè, quantum in me est, nihil repugno. VVL. Hoc uolebam. Reliquum quod est, ipse curabo. Ac iam simul rapiam hinc ipsam. IVP. Si tibi facilè adeo hoc, facias licet. Veruntamen illud scio, quòd amas ea, quæ tibi contingere nequeunt.

NEPTVNI ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

LICET ne Mercurii, conuenire Iouem nunc? MERC. Nequaquam Neptune. NEP. Attamen intrò renuncia de me ipsi. MERC. Ne molestus sis, inquam, Importunum enim hoc. Quare non poteris ipsum uidere in præsentia. NEP. Num igitur cum Iunone concumbit? MER. Non, sed diuersum quiddam est. NEP. Intelligo, Ganymedes intus est. MER. Neq; hoc, sed ipse infirmus aliquantulum est. NEP. Vnde hoc Mercuri? Nescio enim quid graue narras. MERC. Pudet dicere, tale quid piam est. NEP. At nihil eo tibi opus est apud me, patruus utiq; cum tibi sim. MER. Peperit paulo antè, Neptune. NEP. Apage. An peperit ille? Ex quo? Itaq; latuit ille nos Hermaphroditus existens? At neq; uterus eius tumorẽ aliquem præ se tulit. MER. Rectè dicis. Neq; etiam ille partum intra se habebat. NEP. Noui, rursum ex capite peperit scilicet, quemadmodum & Mineruam, habet enim ille caput quoddam puerperum. MER. Neq; illud, sed in fœmore gestauit partum, illum uidelicet ex Semele receptum. NEP. Euge generosus, ut ille totus nobis, & ex omni parte corporis impregnando, idoneus atq; fœcundus est. Sed quæ nam Semele ista est? MERC. Thebana mulier, ex filiabus Cadmi una. Huic congressus prægnantem eam reliquit. NEP. Deinde uero ipse pro illa peperit? MERC. Atq; admodum. Etiamsi tibi alienum ac mirum uideatur. Nam Semelen dolis aggressa Iuno, (nosti autem ut sit zelotypa hæc) persuadet illi, ut petat à Ioue, quo cum fulmine ac fulgure ad se ueniat. Quæ cùm uerbis huius inducta credidisset, uenissetque Iupiter fulmen secum portans, conflagrauit tectum, ipsaq; Semele ex igne periit. Me autẽ iubet Iupiter, ut incisa illius aluo, partum ad se afferam, imperfectũ illum quidem adhuc, & intra septimũ mensem conceptum. Quod ubi feci ssem, ille dissecto fœmore suo, intrò illum recipit, ut ibi perficeretur. Atque ita iam tertio, postquam factum illud est, mense, denuò illum peperit, & nunc ex doloribus aliquantulũ languidus est. NEP. Vbi igitur

De eo quòd Bacchus ex fœmore Iouis natus est.

infans ille iam est? MERC. In Nysam hinc ablatum, tradidi illum nymphis enutriendum, Dionysium cognominatum. NEP. Ergo utrumque, Dionysij huius & pater & mater ille est. MERC. Ita uidetur. Abeo igitur, ut illi aquam ad uinum afferam, ac cætera ea, quæ ex more atq; consueto fieri solent, quasi puerperæ procurem.

MERCVRII ET SOLIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

De concubitu Iouis cũ Alcmena & nocte pro longitate.

AVDIVI ô Sol, ne hodie currum agas, inquit Iupiter, neq; in crastinum neq; etiam in diem perendinum: sed intus mane, fiatq; interea perpetua una nox longa. Quare equos quidem iterum soluant Horæ, tu uero restingue ignem, et nunc tandem post longum interuallum temporis te ipsum recrea. SOL. Noua hęc atq; omnino aliena denuncians uenis. Sed nunquid transgredi, siue peccare uisus sum inter agendum, & extra fines cursum habuisse? atq; id nunc irascitur ille mihi, noctemq; triplo maiorem die facere statuit? MERC. Nihil tale, neq; hoc etiam perpetuo fiet: sed ipsi enunc opus habet, noctem sibi fieri cõsueto longiorem. SOL. Vbi autem etiam ille est? aut unde ipse emissus es, ut hæc nunciares mihi? MER. Ex Bœotia, ab uxore Amphitryonis, cum qua concumbit. SOL. Amator illius? atq; ita illi satis non est nox una? MERC. Nequaquam. Nasci enim quendam oportet ex hoc concubitu, magnum, atq; multorum certaminum uictorem, deum. Hoc igitur una nocte absoluiac perfici impossibile est. SOL. Sed absoluat atq; ad exitum perducat ille, quod faustum felixq; sit. Veruntamen hæc Mercuri, temporibus Saturni non fiebant, (soli enim hic nos sumus.) Neque ille tum ab uxore Rhea diuertebat, aut seorsim cubabat: neq; etiam relicto cœlo Thebis dormiebat. Sed dies quidem tum dies erat, nox autem ad suum certum spacium, secundum proportionem horarum agebatur: peregrinum uero aut immutatum nihil. Neque ille tum unquam cum muliere mortali quicquam rei habuit. At nunc infelicis mulierculæ caussa, oportet omnia sursum & deorsum uerti. Ac equos quidem præfractiores & difficiliores fieri, ob ocium et desidiam, uiam autem asperiorem eò quòd toto triduo non usurpabitur. Homines præterea miserè in tenebricoso uiuere. Hoc boni ex amoribus Iouis consequentur illi scilicet, sedebuntque expectantes, donec ille athletam istum, quem dicis, absoluerit sub longis tenebris. MERC. Tace ô Sol, ne quid mali pro his dictis tuis nanciscare. Ego uero ad Lunam hinc abiens, & ad Somnum, renunciabo etiam illis, quæ Iupiter mandauit: illi quidem, ut ne procedat citius: huic autem, ut ne remittat à se homines, quò ignorent longam adeo noctem hanc fuisse.

VENERIS ET LVNAE.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VENVS.

Luna deperit Endymionem.

VID hęc ô Luna, facere te aiunt, quoties ad Cariam peruenis, ut currum sistas, ac desuper aspectes Endymionem, dormientem sub dio tanquam uenatorem aliquem: interdum autem etiam descendas ad ipsum ex media uia? LV. Interroga ô Venus filium tuum, qui mihi harum rerum autor est. VEN. Sine. Contumelioſus ille est. Me quippe matrem ipsius, quibus modis affecit? nunc quidem in Idam adigens Anchisę caussa Troiani: nunc autem in Libanum ad Assyrium illum adolescentem, quem & Proserpinæ desiderabilem fecit, & me ex dimidia parte, amoribus meis priuauit. Quare iam sæpe illi interminata sum, ni desinat talia facere, fracturam

esse

ipse me ipsius & arcus & pharetram, amputaturam autem etiam alas. Iampridem uero & plagas ipsi in nates incussi sandalio, sed ille, nescio quo pacto, tum quidem statim metuens ac supplicans, paulo post omnium obliuiscitur. Verum die mihi formosus ne Endymion iste est. Nam hoc quidem solatio fuerit malo huic. LVN. Mihi quidem etiam admodum formosus ò Venus, uidetur, & maximè quando instrata super rupem chlamide dormit, læua tenens sagittas, paulatim è manu prolabentes. Dextra autem circa caput sursum uersus reflexa, decorem affert faciei, cui circumfunditur. Ipse uero solutus somno, anhelat ambrosium illum halitum. Tunc igitur tacitè equidem & sine ullo strepitu descendens ac summis digitis insistens, ut ne expergefactus ille, perturbari possit. Scis igitur quid tibi post hæc dictura fuerim, sed pereo equidem amore.

VENERIS ET CVPIDINIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

VENVS.

CVPIDO gnate, uide quæ facis flagitia. Non iam de his loquor, quæ te impulsore mortales in terra, uel inse quisq; uel inuicem alij in alios faciunt, uerum de his ago, quæ apud superos quoq; designas, qui quidem Iouem ipsum cogis uarias assumere formas, in quodcunq; tibi pro tempore uisum fuerit, eum uertens, tum Lunam è cœlo deuocas. Quin & Solem aliquoties compellis lentum apud Clymenem cessare, aurigandi muneris oblitum, nam quicquid iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter ac tanquam tutò facis. Verum tu quidem ò deorum omnium confidentissime, Rheam insuper ipsam iam anum, præterea deorum tam multorum parentem, eò perpulisti, ut pusionem adamet, atq; in Phrygium illum adolescentulũ depereat, ac tua iam opera insanit, iunctisq; leonibus, adhibitis item Corybantibus, quippe qui & ipsi furore quodam sunt afflati, per Idam montem sursum ac deorsum oberrat, ipsa quidem Attis amore eiulans. Cæterum Corybantum alius suum ipse penem ense desecat, alius demissa coma per montes fertur insanus, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cymbalo perstrepit: breuiter, omnis undiquaq; Ida tumultus atq; insaniæ plena est. Proinde cuncta timeo: metuo ne tale quid accidat, quandoquidem te produxi, ut si quando resipiscat Rhea, uel potius si pergat insanire, Corybantibus imperet, ut te correptum discerpant, aut leonibus obijciant. Hic me sollicitat metus quòd uideam tibi periculum imminere. CVP. Ocioso animo esto mater, si quidem leonibus etiam ipsis iam familiaris sum factus, ita ut sæpenumero, conscensis eorum tergis, prehensaque iuba, equitis ritu insidens, illos agitem. At uerò illi interim mihi caudis abblandiuntur, ac manum ori insertam receptant, lambuntq;, deinde mihi reddunt innocuam. Porrò Rheæ ipsi, quando tandem uacauerit, ut me ulciscatur, quum in Atte sit tota? Postremò quid ego pecco, quum res pulchras, ut sunt, offero ac demonstro? Vos ne appetite res pulchras, quare his de rebus ne in me crimen conferte. Num uis ipsa tu mater, uti neque tu posthac Martem ames, neque ille te? VENVS. Vtes petulcax, & nulla in re non superas. Attamen horum quæ dixi, aliquando memineris.

De Cupidine omnes deos, tum Rheam anum, etiam bestias exagitante.

IOVIS, AESCVLAPII, ET HERCVLIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVPITER.

Aesculapius et Hercules de sessione contendũt

DESINITE, ô Aesculapi & tu Hercules, contendere inter uos iurgijs, perinde ut homines. Indecora enim hæc, & à conuiuio deorum aliena. HERC. At uis, ô Iupiter, medicamentarium istum priore loco accumbere, quàm me? AES. Quid ni, per Iouem, melior quoq; enim sum. HERC. In quo igitur ô attonite: an quòd te Iuppiter fulmine aliquando percussit, eò quòd, quę nefas erat, fecerat: nunc autem ex misericordia iterum immortalitatis particeps factus es? AES. Oblitus uero etiam tui es Hercules, quòd in Oeta conflagrasti, quandoquidem mihi ignem obijcis? HERC. Nequaquam æqualia atq; similia sunt quæ uterq; in uita egimus, ut qui ipse quidem Iouis filius sim, tantos autem labores sustinuerim, expurgata uita, deuictis bestijs & hominibus contumeliosis, uindicta ac pœna affectis. Tu uero radicum incisor es, & circulator, ægrotantibus fortassis hominibus utilis medicamenta adhibendo: uirile autem nihil quicquam operę præstitisti. AES. Rectè dicis, quoniam & inustiones tuas curaui, quando paulo ante ascendisti ad nos semiustulatus, corpore utrinq; corrupto ac perdito, & à tunica ista, & post illam, etiam à flamma. Ego uero quid si nihil aliud, tamen neque seruiui, quemadmodum tu, neq; lanificium exercui in Lydia indutus purpura, & ab Omphale uerberatus sandalio aureo, neq; uero etiam insaniens, occidi liberos & uxorem. HERC. Nisi desinas conuiciari, statim admodum senties, quòd non multum tibi profutura sit immortalitas. Quoniam sublatum hinc, è cœlo præcipitem dabo te, ut ne ipse quidem Pæon curauerit te, diminuto atq; effracto tibi cerebro. IVP. Desinite, inquam, & ne perturbate nobis conuersationem hanc, aut ambos hinc ablegabo uos è conuiuio. Quanquam etiam æquum est ô Hercules, priore loco accumbere Aesculapiũ, quippe qui & prior mortuus est.

MERCVRII ET APOLLINIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

VID uero tristis es Apollo? APOL. Quoniã ô Mercuri, miser atq; infelix circa amores sum. MERC. Dignũ quidem mœrore hoc: sed tu quo pacto miser atq; infelix es? An adhuc dolore afficit te, id quod cum Daphne accidit? APOL. Nequaquam, sed amasium doleo, Laconem illum Oebali filium. MER. An mortuus est Hyacinthus? dic mihi. APOL. Atque admodum. MERC. Vnde Apollo? aut quis ita ab omni amore alienus fuit, ut occiderit formosum illum puerum? APOL. Meum ipsius factum hoc est: MERC. Quid igitur, insaniuisti Apollo? APOL. Non, sed infortunium quoddam inuito mihi accidit. MERC. Quomodo? cupio enim audire rationem hanc. APOL. Discoludere discebat, atq; ego una cum illo ludebam. Cæterum uentorum omnium pessime perditus Zephyrus amabat quidem longo iam tempore etiam ipse illum. Verum neglecto eo, & contemptum istum non ferente, ego quidem, quemadmodum consueueramus, discum in altum sursum uersus iaculabar, ille autem deorsum à Taygeto spirans, ablatum hunc in caput puero inflixit, ita ut ex ea plaga & cruor manaret affatim, & ipse puer statim morere-

Hyacinthus cũ Apolline discoludens interficitur.

sagittis, fugientemque ad montem usque persequendo. Puero autem, & tumulum extruxi in Amyclis, quo loco discus eum prostrauit, & florem ex cruore illius, terram induere feci, suauissimum illum quidem Mercurii, atque omnium fragrantissimum: præterea & literas quasdam habentem, quæ mortuum ipsum quasi deplorant. Num tibi igitur præter rationem mœstus fuisse uideor? MER. Sane uero, Apollo, Noras enim mortalem te comparasse amasium tibi. Quare dolere non debes, mortuo iam illo.

MERCVRII ET APOLLINIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

TAN' autem Vulcanum, cum & claudus ipse sit, & artem adeo fabrilem & contemptam exerceat Apollo, pulcherrimas duas uxores duxisse: Venerem atq; Gratiam? APOL. Felicitas quædam hæc, Mercuri. Veruntamen illud equidem miror, quòd cum illo rem habere sustinent, & maximè quando uident sudore fluentem, in fornacem demittere atque incuruare sese, multa adeo fuligine facie illius oppleta. Et tamen talis ipse cum sit, amplectuntur ipsum, & osculantur, & una dormiunt. MER. Hoc & ipse indignor, & Vulcano inuideo. At tu comam nutri, Apollo, ac cytharam persona, animum ob pulchritudinem elatum atq; superbum præ te ferens: ego autem etiam ob habitudinem corporis & lyram. Cæterum ubi cubitum eundum fuerit, soli dormiemus. APOL. Ego uero aliàs quoque habeo Venerem minus propiciam, ad res amatorias. Quippe etiam, quos duos maximè præter cæteros amaui, Daphnen & Hyacinthum, illa quidem aufugit, atque odit me, adeo ut in lignum conuerti maluerit, quàm mecum rem habere, hic autem à disco interfectus est, & nunc pro illis, coronas habeo. MER. At ego iam aliquando Venerem, sed non oportet gloriari. APOL. Noui, atque etiam Hermaphroditum istum ex te aiunt peperisse ipsam. Veruntamen illud mihi dic, si nosti: quomodo non æmulatur Venus Gratiam, aut contrà illa Venerem? MER. Quoniam, Apollo, illa in Lemno cum ipso consuetudinem habet, Venus autem in cœlo, præsertim autem hæc cum Marte plerumque uersatur, atq; illum amat. Quapropter non ita multum fabrum istum curat. APOL. Atq; hæc putas ipsum Vulcanum scire. MER. Scit, sed quid agat? cum generosum adeo adolescentem, & præterea militarem ipsum esse uideat. Quare silentium agit, nisi quòd minatur quidem, uincula quædam excogitasse contra illos se se, ijsq; ipsos comprehensurum esse, circundato ueluti retibus quibusdam lecto. APOL. Nescio sanè. optarim uerò ipse ille, qui sic comprehenderetur, esse.

De eo quòd Vulcanus duas uxores formosissi. haberet, Venerem et Gratiam

IVNONIS ET LATONAE.

IACOBO MICYLLO INTERP.

IVNO.

VLCHRÒS enimuero Latona & liberos procreasti Ioui. LA. Nõ enim omnes, ò Iuno, tales parere possumus, qualis Vulcanus est. IV. At hic claudus quidem, utilis certè tamẽ est, artifex optimus existens, ac cœlũ nobis exornauit quoque, Veneremq; uxorem duxit, à qua & studiosè obseruatur,

tur. Contrà autem tuorum liberorum, altera quidem uirilis ultra modum, & montiuaga est, & postremò in Scythiam quoque profecta, omnes sciunt, qualia comedat, hospites mactando, ac Scythas ipsos imitando, qui humano carne uescuntur. Apollo autem simulat quidem omnia scire sese, & iaculari, & cytharà canere, & medicum esse, & uaticinari, Et erectis uaticinandi tabernis hic in Delphis, illic in Claro & Didymis, decipit consulentes se, obliqua, & in utranq; partem quæstionis propositæ inclinantia respondendo, ne uidelicet erroris possit damnari: atque ita ex hoc quæstum facit & ditescit. Multi enim amentes sunt, seque ipsos exhibent præstigijs deludendos. Verum non ignoratur utique à prudentioribus, quòd pleraque falsa ac ficta dictitet, quippe ille ipse uates ignorabat, quòd interfecturus amasium suum esset disco: neque prædixerat ipse sibi, quòd fugitura ipsum esset Daphne, idq; adeo formosum atq; comatum. Quare non uideo, qua caussa pulchriores liberos te quàm Nioben illam, procreasse putaris. LAT. At uero liberi hi, hospitum mactatrix ista, uidelicet, & mendax uaticinator ille, scio, quo pacto mordeant te, dum conspiciuntur inter deos, & maximè quando hæc quidem ob pulchritudinem laudatur, ille autem cytharam personat in conuiuio, omnibus ipsum admiratione prosequentibus. IV. Nequeo risum continere Latona. Illùm ne admirantur? Quem Marsyas, si iustè modo iudicare Musæ uoluissent, excoriasset meritò, ut qui ipse in Musica uicerat, nunc autem circumuentus miser ille, periit, iniustè sanè damnatus. Hæc autem formosa tua uirgo, ita formosa nimirum est, ut posteaquam animad uertit se se cõspectam ab Acteone fuisse, uerita ne adolescens ille, turpitudinem ipsius euulgaret, immiserit illi canes. Vt interim non dicam, quòd neque parturientibus obstetricatura fuisset, si uirgo utique & ipsa foret. LAT. Valde animo elato es Iuno, eò quòd cum Ioue concumbis, & unà cum eo regnas: & propterea absque metu contumelicsa es. Veruntamen uidebo te non ita multo post rursum lachrymantem, quando te relicta in terram descenderit ille, in taurum aut cygnum conuersus.

Apollis Oracula

APOLLINIS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

Deprehensi Mars cum Venere, à Vulcano uinculis colligantur.

APOLLO.

VIDES Mercuri? MER. Quoniam maximè ridicula Apollo, uidi. APOL. Dic igitur, ut & ipse auditis illis, tecũ ridere possim. MER. Venus cum Marte concumbens, deprehensa est, ac Vulcanus comprehensos illos uinculis constrinxit. APOL. Quomodo? Suaue enim quiddam dicere uideris. MERC. Longo iam tempore, opinor, cognitis his, quæ agebantur, expiscatus est illos, & lecto occultis quibusdam uinculis circumdato, abiens ad fornacem opus faciebat. Post hæc Mars ingreditur secretò, ut quidem ipse putabat. Videt autem ipsum ex alto Sol, & rem ad Vulcanum defert. Vbi igitur lectum conscendissent, & in opere essent, & iam intra retia tenerentur, circumuoluuntur ipsis quidem uincula, astat autem Vulcanus. Illa igitur (nam & fortè tum nuda erat) pudore affecta, non habebat, quo se tegeret. Mars uero, ab initio fugere tentabat, sperabatque se uincula illa disrupturum esse. Cæterum posteaquam intellexit, se undique captum teneri, neque effugere quoquam posse, supplicare cœpit. APOL. Quid igitur, soluit ne ipsos Vulcenus. MERC. Nondum, sed conuocatis dijs, spectandum ipsis exhibuit adulterium. Illia autem nudi ambo, & colligati mutuò, inclinatis deorsum capitibus erubesce-

erubescebant. Atq; adeo spectaculum hoc dulcissimum mihi uisum est, cum tandem non ipsum opus exhiberent. APOL. At faber ille, an non pudore afficitur etiam ipse, cum spectandam ita exhibet coniugij sui turpitudinem. MER. Non per Iouem, quippe qui etiam arrideat ipsis astans. Ego uero, si opus est uerum dicere, inuidebam Marti, non solum quòd cum formosissima dea adulterium exercuisset; sed etiam, quòd collígatus cum ipsa una esset. APOL. Proinde & tu ligari hoc pacto sustineres? MERC. Tu uero non, Apollo? Aspice modo & accedens, collaudabo enim te, si non eadem ipse quoque optabis, ubi uideris.

IVNONIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

O, VIDEM erubescere ò Iupiter, si mihi talis esset filius, effœminatus adeo, & perditus ebrietate. Mitra quidem religata coma incedens, ut plurimum autem cum insanis mulieribus consuetudinem habens, mollior ipsis illis, ad tympana, & tibias, & cymbala choreas agens, & in summa cuiusmagis, quàm patri tibi similis. IVP. At uero hic mitratus, & mulierosus, non solum ó Iuno, Lydiam subegauit, & eos qui ad Tmolum habitant, cepit: præterea & Thraces sub se redegit, uerumetiam contra Indos profectus, cum multebri isto exercitu, & elephantos cepit, & terra potitus est, ipsumque regem, qui aliquantulum resistere ausus fuerat, captiuum abduxit. Atq; hæc omnia fecit, saliens pariter & choream ducens, hastis utendo hederaceis, ebrius interea, ut ais, atque furore correptus. Quod si uerò quispiam illum conuiciari aggressus sit, contumelioſe de sacris illius loquendo, etiam hunc ulcisci solet, uel palmitibus ipsum implicando, uel à matre, perinde ut hinnulum, lacerari faciendo. Vides quàm uirilia hæc, & me patre minimè indigna. Si uero lusibus quoque & delicijs inter hæc indulget, non est, quòd inuideas, et maximè si quis cogitet, qualis hic sobrius futurus erat, quãdo etiam ebrius hæc facit. IV. Tu mihi uideris etiam laudare intuentum ipsius, uitem uidelicet, & uinum: & hoc cum uideas, qualia inebriati isti facitent, titubantes, & ad contumeliam prolabentes, & in summa, insanientes præ uino. Itaque & Icarium illum, cui primo donauit palmitem, ipsi compotores interfecere, ligonibus cæsum. IVP. Nihil hoc dicis. Non enim uinum hæc, neque ipse Dionysius efficit, sed immoderatus potus, & ultrà quàm decet & satis est, repleri mero. Cæterum si quis moderatè bibat, hilarior ille quidem, & suauior fieri solet. Qualia uero Icarius passus est, tale nihil ulli compotorum facilè fecerit. Sed tu adhuc zelotypia afficiuideris, ac Semeles reminiſci, Iuno, Siquidem res Dionysij calumniaris, quæ sunt omnium pulcherrimæ.

Calumniatur Iuno Bacchum ut inuentorem.

VENERIS ET CVPIDINIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

VENVS.

VID tandem in causſa est, Cupido, ut quum reliquos Deos omneis adortus expugnaris, Iouem ipsum, Neptunum, Apollinem, Iunonem, me denique matrem: ab una Minerua temperes, utque aduersus hanc nec ullum habeat incendium tua fax, & iaculis uacua sit pharetra, tum & ipse arcu careas, neque iaculari noris? CVP. Equidem hanc metuo, mater, est enim formidabilis truculentoque aspectu, ac ferocitate

Cupido omnes deos superat exceptis Minerua musis, et quibusdam aliis &c.

quadam ſupra modum uirili: proinde ſi quando tenſo arcu petam illam, galeæ criſtam quatiens, expauefacit me, moxque formidine tremere occipio, ſic ut arma mihi è manibus excidant. VENVS. Atqui Mars an non erat hac formidabilior? & hunc tamen ſuperatum exarmaſti. CVP. Imò ille cupidè me recipit, atque ultrò etiam inuitat: Verùm Minerua ſemper adductis ſupercilijs obſeruat, quin aliquando temerè ad illam aduolaui, facem propius admouens, at illa, ſi quidem ad me acceſſeris, inquit, per parentem Iouem, quouis modo te confecero, aut lancea te transfigam, aut pedibus arreptum in tartara dabo præcipitem, aut ipſa te diſcerpam. Plurima item id genus comminabatur. Ad hęc acerbis obtuetur oculis: poſtremò & in pectore faciem quandam geſtat horrendam, uperis capillorum uice comatam, hanc nimirum magnopere formido: territat enim me, fugioque quoties eam aſpicio. VEN. Eſto ſanè, Mineruam metuis, ut ais, atq; huius geſtamen Gorgona reformidas, idque quum Iouis ipſius fulmen non formidaueris. Cæterum Muſæ quam ob cauſam abs te non feriuntur, atq; à tuis iaculis tutæ agunt? num & hæ criſtas quatiunt, aut Gorgonas prætendunt? CVP. Has quidem reuereor mater, ſunt enim uultu pudico ac reuerendo; præterea ſemper aliquo tenentur ſtudio, ſemper cantionibus animum intentum gerunt: quin ipſe etiam non raro illis aſſiſto, carminis ſuauitate delinitus. VEN. Eſto, nec has adoriris, propterea quòd ſint reuerendæ; at Dianam qua tandem gratia non uulneras? CVP. Vt breuiter dicam, hanc ne deprehendere quidem uſquam ſum potis, quippe perpetuò per montes fugitantem: ad hæc alterius cuiuſdam ſui cupidinis illa tenetur cupidine. VEN. Cuius ô gnate? CVP. Nempe uenatu ceruorum & hinnulorum, quos inſectatur ut capiat, ac iaculo figat. Ac prorſum tota rerum huiuſmodi ſtudio tenetur: tametſi fratrem eius, qui nimirum arcu ualet & ipſe, feritque eminus. VENVS. Teneo gnate, eum ſæpenumero ſagitta uulneraſti.

DEORVM IVDICIVM.

IACOBO MICYLLO INTERP.

IVPITER.

De Iudicio Paridis.

MERCVRI, acceptò hoc pomo, abi in Phrygiam, ad Priami filium, paſtorem armenti, paſcit autem in Ida monte, qua parte Gargarum uocant. Ac dic illi: Iupiter, inquiens, ô Pari iubet te, poſteaquam & ipſe formoſus es, & rerum amatoriarum doctus, ſententiam ferre inter deas, quænam illarum omnium formoſiſſima ſit. Certaminis autem præmium, ea quæ uicerit, pomum accipiat. Porrò tempus iam eſt, ut & ipſæ uos abeatis ad iudicem. Ego uerò ablego à me arbitrium, ut qui ex æquo omnes uos amem, ac ſi modo poſſibile foret, libenter omnes uos victrices uidere uellem, præſertim quando & neceſſe eſt, qui uni pulchritudinis ſummam adiudicabit, eum omninò in odium cæterarum plurium incurrere. Quare equidem ipſe uobis idoneus iudex non ſum, adoleſcens autem ille Phrygius, ad quem hinc abitis, regio quidem genere prognatus eſt & Ganymedis huius cognatus. Cæterum ſimplex & montanus, neq; quiſq; illum cognitione hac indigno meritò putauerit. VEN. Ego uero Iupiter, etiam ſi Momum ipſum præſtituas nobis iudicẽ, præſenti animo iturus ſum, ad documentum mei prębendũ. Quid enim adeo reprehẽderit ille in me? Sed oportet etiam hiſce placere,

placere hominem. IVNO. Neq; nos, Venus, timemus quicquam, etiam si Mars iste tuus electus sit arbiter: sed recipimus & hunc Parim, quisquis etiam fuerit. IVP. Num igitur & tibi, eadem hæc, filia, placent? quid respõdes, auertis te, & erubescis? Est quidem peculiare hoc uirginibus uobis, uerecundia affici erga talia, sed tamen annuis. Abite igitur. Ac uidete, ne infensiores fiatis iudici, quæcunque uictæ fueritis, neue malum aliquod inferatis ipsi adulescentulo. Neq; enim fieri potest, ut æqualiter omnes formosæ sitis. MERC. Procedamus ergo rectà uersus Phrygiam. Ac ego quidem præibo, uos autem non lentè & sequimini me; & bono animo este. Noui ego Paridem hunc: adolescens est formosus, & quod ad cætera attinet, amori deditus, & ad talia disceptanda maximè idoneus, neque ille facilè iudicauerit malè. VEN. Hoc quidem totum benè, adeoq; pro me narras, iustum uidelicet esse nobis iudicem. Vtrum autem & uxore adhuc caret hic; an & mulier quæpiam ipsi cohabitat? MERC. Non omnino absq; uxore est Veneris. VEN. Quomodo hoc dicis? MER. Videtur quędam cum eo habitare mulier Idæa, sic satis formosa. Cæterum rustica, atq; inter montes malè consueta. Sed non admodum adhibere animum ipsi uidetur. Cuius igitur gratia hæc interrogas? VEN. Nullius sanè rei, sed ita temerè in mentem uenit. MINERVA. Malè legationem nobis, heus tu, qui priuatim cum hac consilia confers. MERC. Nihil mali, Minerua, hoc: neque etiam contra uos. Sed interrogabat me, an uxore adhuc careret Paris. MIN. Quamobrem igitur hoc superstitiose adeo illa curat? MERC. Nescio. Aiebat igitur, quòd temerè ita in mentem uenisset hoc, neq; ex cõposito interrogasset me. MIN. Quid ergo, caret ne uxore adhuc? MER. Non uidetur. MIN. Quid autem, Bellicæ ne rei studio aliquo tenetur, atq; amans gloriæ est, an nihil aliud quàm bubulcus est? MER. Verum quidem non possum dicere. Coniecturam autem facere licet, iuuenis cum sit, etiã has res consequi illum cupere, ac uelle præcipuum in prælijs esse se. VEN. Vides? nihil egò nunc conqueror, neq; crimini uerto tibi, quòd cum hac seorsim nunc loqueris. Querulorum enim hoc, non Veneris. MER. Etiam hęc fermè eadem interrogauit me: quam ob rem grauiter ne feras, né ue putes eò minus consecuturam esse te, quòd huic quoq; simpliciter & absq; dolo respondi. Verum interea dum sermones cedimus, iam multum progressi, reliquimus post nos stellas, & prope modum Phrygiam contingimus. Ego uero etiam Idam uideo, adeoque totum Gargarum exactè: &, si non fallor, ipsum quoque iudicem uestrum Paridem. IVNO. Vbi autem is est, neq; enim ipsa etiam uideo illum. MER. Hac uersum, Iunò, ad sinistram respice, non ad summum montem, sed secundum latus, ubi antrum illuc, & armentum uides. IV. An non uideo armentum? MER. Quid ais? an non uides buculas secundum meum hunc digitum, ex medijs rupibus progredientes, & quendam à scopulo deorsum currentem, pedum manu tenentem, & prohibentem, ne longius dispergatur armentum. IV. Video nunc tandem, si modo ille est. MER. Ille uero. Sed quia propè iam sumus, in terram, si uidetur, demissi; pedibus faciamus iter, ne conturbemus illum, supernè ex improuiso deuolando. IV. Rectè dicis, atq; ita faciamus. Cęterum posteaquam descendimus, tuum iam est Venus, ut præeas, ac uiam nobis ducendo commonstres. Tu enim, ut consentaneũ est, locorum perita es: quippè quę sæpius, ut fertur fama, huc ad Anchisem descenderis. VEN. Non admodum, Iuno, me tua ista mouet dicacitas. MER. At igitur ego uos ducam, nam & ipse frequenter in Ida uersatus sum, quando Iupiter amabat adolescẽtulum istum Phrygium: ac sæpius huc ueni, ab illo missus, ut quid ageret puer, obseruarem. et cum iam in aquilam conuersus esset, unà quoque cum ipso aderam, & unà formosum illum subleuabam. Et si modo satis memini, ab hac ipsa rupe illum in sublime abripuit. Nam hic quidem fortè tum fistula canebat ad ouile, Iupiter autem à tergo ipsi deuolans, leniter admodum uinguibus circumiectis, et ore in tiaram, quam super caput habebat, impresso, in altũ

ſuſtulit puerum, perturbatum, & ceruice reflexa in ipſum intuentem. Tum igitur ego fiſtulam ſuſtuli, abiecerat enim illam præ timore. At enim arbiter hic propè eſt, quare compellemus ipſum: Salue bubulce. PARIS. Et tu certè adoleſcens. Quis autem ipſe es, qui huc ad nos aduenieris: aut quas nam has adducis mulieres? Non enim eiuſmodi apparent, quæ in montibus uerſari commodè quæant, formoſæ adeo cum ſint. MER. At non ſunt mulieres. Iunonem uerò, Pari, & Mineruam, & Venerem uides, & me Mercurium uidelicet, Iupiter ad te miſit. Sed quid tremis & expalleſcis? ne metue, nihil enim periculi hic. Iubet autem te iudicem eſſe pulchritudinis ipſarum. Quandoquidem enim, inquit, & formoſus ipſe es, & doctus rerum amatoriarum, cognitionem hanc tibi cõmendo: certaminis autem præmium ſcies, lecto hoc pomo. PAR. Cedo, ut uideam, quid ſibi etiam uelit: Pulchra, inquit, capiat. Quo pacto igitur, ô here Mercuri, potero ego, mortalis cum ſim ipſe ac ruſticus, iudex eſſe tam inopinati ſpectaculi, & maioris adeo, quàm pro bubulci captu. Nam huiuſmodi cauſſas diſceptare, deliratorum atq; urbanorũ magis eſt. Quod aũt ad me attinet, utra capella formoſior altera ſit, & iuuenca num alia aliam ſuperet, fortaſſis ex arte diiudicare poſſim. Hæ uero & formoſæ pariter omnes ſunt, & non uideo, quo pacto aliquis ab una ad aliam tranſferendo, aſpectum auellere queat. Non enim facilè abſiſtere uult, ſed cuicunq; ſe primo appr̃ at, ei inhæret, & quod præſens eſt, laudat. Inde ſi ad aliud tranſierit, etiam illud formoſum uidet, & immoratur, & ſemper ab ijs, quæ propiora ſunt, ceu per ſucceſſionem excipitur. Et in ſumma, circumfuſa mihi eſt pulchritudo ipſarum, & totum me complexa tenet. Ac doleo, quòd non & ipſe, quemadmodum Argus ille, toto corpore uidere poſſum. Videor autem mihi, bene tum iudicaſſe, ſi omnibus pomum hoc reddidero. Nam & rurſum illud quoq; accedit, quòd hæc quidem Iouis ſoror & coniunx eſt: illæ uero filiæ. Quomodo igitur non periculoſum etiam hoc pacto iudicium hoc fuerit? MER. Neſcio, niſi quod non licet detrectare Iouis imperiũ. PAR. Vnum igitur hoc, Mercuri, perſuade ipſis, ne ſuccenſeant mihi duæ illæ reliquæ, quæcũq; uictæ fuerint: ſed quiſquid peccatum uidebitur, id ſolis oculis imputent. MER. Ita facturas ſe aiunt. Tempus autem iam tibi eſt, ut peragas iudiciũ. PAR. Faciemus periculum. Quid enim agat quiſpiam? Cæterum illud primũ ſcire uolo, utrum ſatis erit ſpectare ipſas, ut nunc ſunt ueſtitas: an uerò etiam exuere ſeſe neceſſe erit, ut diligentius inſpici atq; examinari eò poſſint. MER. Hoc tuum officium erit, uidere, utpote Iudicis. Ac imperes ipſis licet, quomodocunq; etiam uoles. PAR. Quomodocunq; etiam uolo? Nudas igitur uidere uolo. MER. Exuite, heus, uos. Tu uero inſpice eas. Ego interim auertam me. VEN. Rectè ô Paris. Atq; prima certè exuam me, ut noris, quòd non ſolũ lacertos habeam candidos, neq; etiã magnos & auguſtos oculos præ me ferendo, ſuperbiam, Aequaliter uero ſum tota, & uniformiter pulchra. MIN. Ne prius ipſam exueris, ô Paris, quàm Ceſtum à ſe depoſuerit. Incantatrix enim eſt, ne te præſtigijs circũueniat per illum. Et certè quidem oportebat, neq; etiã ſtudioſe ita exornatam hic adeſſe, neq; tot coloribus fucatam eſſe, perinde ac uere meretricem aliquã, ſed ipſam formam nudam exhibere ſpectandam. PAR. Rectè ſanè admonent illud de ceſto, atq; etiam deponè illũ. VEN. Cur non igitur & tu Minerua, galea depoſita nudũ caput ſpectandum exhibes: ſed concutis conũ, & perterres iudicem. An uereris, ne tibi obijciat & reprehendat cæruleũ iſtud oculorum, ſi dempto terribili iſto aſpiciatur? MIN. Ecce tibi galea hæc ablata. VEN. Ecce tibi & Ceſtus hic. IV. Sed exuamur tandem. PAR. O Iupiter monſtrifice, quod ſpectaculum? quæ pulchritudo? quæ uoluptas? qualis uirgo hæc? ut uero regalis illa & uenerabilis effulget, adeoq; uerè digna Ioue. Tuetur autem ſuaue quiddam & iucundum, ac blandum & illecebroſum, etiam arriſit. Sed iam ſatis habeo felicitatis huius. Si uidetur autem, etiam ſeorſim unamquamq; inſpicere uolo: quoniam nunc certè ambiguus ſum, neq; ſatis

ſcio

ſtrò ad quid etiam me referam, uiſu in omnes partes diſtracto. VEN. Ita faciamus. PAR. Abſcedite igitur uos duæ. Tu uero Iuno hic mane. IVNO. Maneo. Ac poſteaquam me diligenter inſpexeris, tempus tibi erit & cætera iam ſpectare, num pulchra uictoriæ meæ dona propoſita tibi. Nam ſi me, Pari, formoſiorem eſſe iudicaueris, uniuerſæ eris Aſiæ dominus. PAR. At non donis noſtra hæc geruntur. Sed tamen abi, Mox enim agetur, quicquid æquum uiſum erit. Tu uero accede Minerua. MIN. Adſum tibi. Quod ſi igitur me ô Pari, formoſam eſſe, iudicio declaraueris, haud unquam ex pugna uictus abibis: bellatorem enim te, & uictorum compotem efficiam. PAR. Nihil, Minerua, opus mihi eſt bello, & pugnis. Pax enim, ut uides, in præſentia tenet Phrygiam ac Lydiam, & ab hoſtibus quietum eſt patris imperium. Sed tamen confide, neq; enim eò minus feres, tametſi ob munera nequaquam iudicium feramus. Sed indue te tandem & impone galeam, ſatis enim te inſpexi. At nunc Venerem adeſſe tempus eſt. VEN. Eccam meipſam tibi. Ac contemplare ſingillatim unumquodq; diligenter, nihil curſu præteruehendo, ſed immorando ſingulis etiam membris. Quod ſi uero placet, ô formoſe, etiam hæc mea dicta accipe. Ego enim iamdudū aſpiciens te iuuenem adeo & formoſum, qualem neſcio an ullum alium nutriat Phrygia, beatum quidem te puto ob pulchritudinem: reprehendo autem, quòd non relictis hiſce rupibus & ſaxis, in urbe alicubi uitam degis, ſed corrumpi pulchritudinem iſtam ſinis in ſolitudine. Quid enim te montes iſti iuuant? aut quid proficiunt pulchritudine iſta tua boues? Decebat autem te iam & uxorem duxiſſe, non tamen ruſticam aliquam & indigenam, quales per Idam paſſim mulieres ſunt, ſed ex Græcia aliquam, uel Argiuam, uel Corinthiam, uel Lacænam, cuiuſmodi Helena illa eſt, adoleſcentula & formoſa, & nulla parte me ipſa inferior, & quod maximum eſt, amori quoq; dedita. Nam illa, ſi ſolum etiam aſpiciat te, ſatis ſcio, relictis omnibus, ſeque ipſa ceu in deditionem tradita, ſequetur, & cohabitabit tecum. Prorſum autem & tu audiſti iam aliquando de ipſa. PAR. Nihil etiam, ô Venus. Nunc autem lubens audiero, omne quicquid eſt, de illa, te narrantem. VEN. Eſt hæc filia quidem Ledæ, formoſæ illius, ad quam Iupiter è cœlo deuolauit, in cygnum conuerſus. PAR. Qualis autem aſpectu eſt? VEN. Candida quidem, qualem conſentaneum eſt eſſe, è Cygno prognatam: tenera autem, ut quæ in ouo enutrita fuerit, nuda plerumq; exercens ſeſe, & palæſtricæ rei dedita. Adeo igitur magnopere ab omnibus paſſim expetitur, ut & bellum ipſius cauſſa ſuſceptum fuerit, cum Theſeus nondum nubilem illam rapuiſſet. Poſtea uerò cum iam ad florem ætatis perueniſſet, optimus quiſque Achiuorum, ad petendas illius nuptias ſeſe obtulerunt. Antepoſitus autem reliquis tum Menelaus fuit, ex genere Pelopidarum natus. Quod ſi autem uoles, ego tibi conficiam has nuptias. PAR. Quid narras? eius ne quæ iam nupſit alteri? VENVS. Iuuenis adhuc es, & ruſticus. Ego uerò noui, quo pacto talia perficere conueniat. PAR. Quo modo, cupio enim & ipſe ſcire VEN. Tu quidem proficiſceris ad perluſtrandam Græciam, atq; ubi Lacedæmona peruenieris, uidebit te Helena. Poſt illa uerò, meum iam opus erit, efficere, quo illa amore tui capiatur, teque ſectetur. PAR. Hoc ipſum etiam incredibile mihi uidetur, ut illa relicto coniuge, cum homine barbaro atque hoſpite è patria nauigare, in animum inducat. VEN. Bono animo eſto. Nam huius certè rei gratia, liberos duos habeo pulchros, Amabilitatem & Cupidinem uidelicet, quos tibi tradam, qui tibi duces itineris futuri ſint. Ac Cupido quidem, totus ſubingrediens illam uicoget amare mulierem. Amabilitas autem tibi ipſi circumfuſa, id quod ipſa eſt, & expetibilem te reddet & amabilem. Deinde autem & ego unà præſens, rogabo Gratias, quo & illæ comites ſe præbeant, atque ita omnes ipſam, ad hoc quod uolumus, impellemus. PAR. Quomodo fortaſſis hoc procedet, incertum adhuc, Venus eſt. Veruntamen amo iam Helenam, & neſcio quo pacto etiam

uidere ipſam mihi uideor, & nauigo rectà uerſus Græciam, & in Sparta peregrè abſum, & redeo unà cum uxore, & doleo quòd non omnia hæc iam nuncfacio. VEN. Ne prius amaueris Pari, quàm pronubam me & ſponſæ concilia tricem, iudicio hoc remuneratus fueris. Decet enim & me uictoriæ compotem factam adeſſe uobis, & celebritatem peragere nuptiarum pariter & uictoriæ. Omnia enim licet tibi hæc, & amorem, & formam, & nuptias pomo iſto mercari. PAR. At metuo, ne me poſt latum iudicium negligas & contemnas. VEN. Vis igitur, ut iurem tibi. PAR. Nequaquam, ſed tantum promitte denuo. VEN. Promitto igitur, Helenam tradituram me eſſe uxorem tibi, & futuram comitem proficiſcenti ad ipſam: deinde & Ilium uenturam eſſe ad uos. Atq; adeo ipſa præſens adero, & ad omnia opitulabor. PAR. Etiam Cupidinem & Amabilitatem, & Gratias tecum adducas? VEN. Bonum animum habe: quin & Deſiderium & Hymenæum præterea comites aſſumam. PAR. Ob hæc igitur do tibi pomum, ob hæc accipe.

MARTIS ET MERCVRII.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

Iouis loquentia irridetur.

MARS.

VDISTIN' Mercuri cuiuſmodi nobis minatus ſit Iupiter? quàm ſuperba, quamq; dictu abſurda? Ego, inquit, ſi uoluero, cathenam ex æthere demittam, unde ſi uos ſuſpenſi me ui detrahere conemini, luſeritis operam: nunq; enim me deorſum trahetis. Contrà ego uos, ſi uelim, in altum attrahere, non uos modo, uerumetiam tum terram ipſam, tum mare pariter ſubuectum in ſublime ſuſtulero. Ad hæc alia permulta, quæ tu quoq; audiſti. At ego, ſi quidem cum uno quolibet ſingulatim conferatur, ita præſtantiorem eum eſſe, uiribuſq; ſuperiorem, haudquaquam negauerim: uerum unum tam multis pariter in tantum antecellere, ut eum ne pondere quidem uincere queamus, etiam ſi terram ac mare nobis adiunxerimus, id neutiquam crediderim. MERC. Bona uerba Mars. Neq; enim ſat tutum eſt iſta loqui, ne quid fortè mali nobis hæc petulantia conciliet. MARS. An uero crédis apud quemlibet hæc dicturum me? imò apud te ſolum id audeo, quem linguæ continentis eſſe ſciebam. Sed quod mihi maximè ridiculum uidebatur, tum quum hæc minitantem audirem, haud queam apud te reticere. Etenim memineram, quum non ita multò antè Neptunus, Iuno ac Pallas, mota aduerſus eum ſeditione, machinarentur comprehenſum illum in uincula conijcere, quantopere formidarit, utq; in omnem ſpeciem ſeſe uerterit, idque cum tres duntaxat eſſent dij. Quòd ni Thetis miſericordia commota, Briareum Centimanum illi auxilium accerſiuiſſet, ipſo pariter cum fulmine ac tonitru uinctus erat. Hæc reputanti mihi ridere libebat eius magniloquentiam iactantiamque. MERC. Tace, bona uerba, neq; enim tutum eſt iſta uel tibi dicere, uel audire mihi.

PANOS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERP.

Pan deus Arcadiæ, paſtorum, muſicum, ſocius Bacchi, filius Mercurij.

PAN.

ALVE, pater, Mercuri. MERC. Salue utique & tu. Sed quo modo ego pater tuus ſum? PAN. An non Cyllenius ille Mercurius es tu? MER. Atq; admodum. Quo pacto igitur filius meus es? PAN. Adulterinus ſum, ex amore tibi natus

his. MER. Per Iouem Hirci fortasse cuiusdam, qui capram per adulterium cognouit. Nam meus quomodo fueris, qui & cornua habes, & nasum talem, & barbam hirtam, & pedes bifidos, hircinosq; præterea & caudam super natibus? PAN. Quæcunq; in me conuiciando dicis, iis tuum ipsius filium, pater, probrosum ac turpem declaras: imò potius teipsum, qui eiusmodi generas, & tales liberos procreas. Ego uero extra culpam sum. MER. Quam autem etiam matrem tuam ais esse? Num ignorans, alicubi cum capra adulterium exercui ego? PAN. Non cum capra, sed tibi ipse in memoriam reuoca, num in Arcadia quandoque puellam liberam per uim stupraris. Quid mordendo digitum, quæris, ac diu dubitas? Icarij filiam dico Penelopen. MER. Quid igitur illi accidit, quòd pro me, hirco similem te peperit? PAN. Dicam tibi, quæ ex illa ipsa audiui. Quando enim me in Arcadiam ablegabat: O puer, inquit, Mater quidem tua ego sum, Penelope, ex Sparta nata. Cæterum patrem noris habere te deum, Mercurium illum Maiæ ac Iouis filium. Quòd si igitur cornutus ipse es, ac pedes hircinos habes, ne id ægrè feras. Quando enim mecum rem habebat pater tuus, hirco seipsum assimilauerat, quo facilius lateret: & ob id similis hirco tu quoque euasisti. MER. Per Iouem, memini me tale quiddam facere. Ego igitur formosus ille, qui ob formam ac pulchritudinem animum elatum præ me fero, qui adhuc imberbis ipse sum, pater tuus uocabor? & ab omnibus risu accipiar ob præclaram liberorum procreationem? PAN. At uero dedecori tibi pater, non sum. Nam & Musicus sum, & fistula cano, admodum pleno spiritu. Et Bacchus ille, nihil absq; me facere quicquam potest, sed & socium, & consultatorem fecit me, & duco ipsi chorum. Iam & ouilia mea si uideas, quod & per Tegeam & per Parthenium habeo, admodum delectaret te. Impero autem & Arcadiæ opti. Nuper uero etiam Athenienſibus auxilium ferens, ita præclarè rem gessi in Marathone, ut ceu donum militare quoddam, rettulerim, antrum illud, quod est sub arce. Quod si igitur Athenas ueneris, cognoscès quantum ibi sit nomen Panos. MER. At dic mihi, duxisti ne uxorem iam? Hoc enim opinor, dicitant te. PAN. Nequaquam, pater, amator enim sum, neq; cum una aliqua rem habere contentus forem. MER. Capras uidelicet conscendis. PAN. Tu quidem irrides me, at ego tamen & cum Echone, & cum Pity rem habeo: præterea & cum omnibus Bacchi Mænadibus, atq; admodum studiosè ab illis obseruor. MER. Scis igitur, quid te gratificari mihi, fili, omnium uelim? PAN. Impera pater, nos autem uidebimus, hæc uti fiant. MER. Et accedas ad me, & prehenses licet: patrem autem uide ne me appellaris, quoquam audiente.

Pityspinus est, tametsi Gaza Laricem uertat hac autem Pan coronari solebat.

APOLLINIS ET BACCHI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

APOLLO.

VID igitur, dicendum ne est, Bacche, fratres esse Cupidinem, Hermaphroditum & Priapum? adeo dissimiles forma & studijs cum sint: Nam hic quidem formosus omnino & iaculator est, & potestate non parua comparata sibi, omnibus imperat. Ille autem mulierosus ac semiuir, ambiguam quoq; faciem præ se ferens, ut nõ facilè dignoscas adolescens ne sit, an uirgo. Tertius uerò, etiam supra modũ uirilis est, Priapus uidelicet. BAC. Ne mireris Apollo, non enim ipsa Venus in causa est, sed patres, qui diuersi fuere. Quandoquidem & ij qui eodem patre, eademq; matre nascuntur, sæpenumero alius uir, alius fœmina, quemadmodũ & uos, nascuntur. APO. Ita sane est, ut dicis; sed nos tamen similes sumus, et circa eadem studia uersamur, Sagittarij enim ambo sumus. BAC. Quantũ quidem ad arcum & sagittas attinet, eadem ambo exercetis, Apollo: Illa uero similia nequaquã sunt, q; Diana quidẽ

De Cupidine Hermaphrodito & Priapo. Fratribus scilicet, diuersorum studiorum.

hoſpites mactat apud Scythas, tu autem uaticinaris, & medicaris ægrotantibus. APOL. An tu putas ſororem delectari Scythis? quæ quidem etiam adornauit, ſi quis Græcus aliquando in Tauricam aduenerit, ut cum eo inde enauiget, iam olim perosa mactationes illas. BAC. Rectè ſanè illa. Sed hic Priapus? Ridiculum enim quiddam narrabo tibi, quod cum Lampſaci nuper eſſem, mihi accidit. Ego quidem ad urbem acceſſeram, ille autem me recepit, hoſpitio apud ſe præbito. Poſteaquam igitur quieti nos dedimus, in conuiuio affatim madefacti, circa mediam propè noctem exurgens generoſus ille: ſed pudet dicere. APOL. Solli citauit ne te? BAC. Huiuſmodi quippiam eſt. APOL. Quid tu autem porro ad hæc? BAC. Quid enim aliud, quàm riſi. APOL. Rectè ſanè, quòd neque acerbè, neq; ruſtice quicquam. Venia enim dignus eſt, ſi te formoſum adeò ſollicitauit. BAC. Huius igitur gratia, etiam te, Apollo, ſollicitatum meritò uenerit. Formoſus enim & tu, & præterea comatus, ut uel ſobrius Priapus ille aggredi te queat. APOL. Sed non aggredietur Bacche, me facilè. Nam præter comam etiam arcum gero.

MERCVRII ET MAIAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

Conqueritur miſeriam & labores ſuos immenſos.

MERCVRIVS.

ST uero, mater, deus quiſquam in cœlo me miſerior? MA. Caue ne quid iſtiuſmodi dixeris Mercuri. MER. Quid non dicam? qui quidem tantum negociorum ſolus ſuſtineam, quibus delaſſor, in tam multa miniſteria diſtractus? Nam mane protinus ſurgendum eſt mihi, ſtatim q; uerrendum cœnaculum, ubi dij compotant. Tum ubi curiam in qua conſulcant, undiq; ſtrauero, ac ſingula ita, ut oportet, compoſuero, Ioui neceſſum eſt aſſiſtere, ac perferendis illius mandatis toto die ſurſum ac deorſum curſitare, inſuper quum redeo, puluerulentus adhuc, Ambroſiam apponere cogor. Porrò priuſquam notitius iſte pocillator aduenisſet, ego nectar etiam miniſtrabam. Quodq; eſt omnium indigniſſimum, ſoli omnium ne noctu quidem agere quietem licet, uerum id quoq; temporis neceſſe habeo defunctorũ animas ad Plutonem deducere, maniumq; gregi me ducem præbere, tum autem & tribunalibus aſſiſtere. Neq; enim mihi ſufficiebant ſcilicet diurna negocia dum uerſor in palæſtris, dum in concionibus præconis uices ago, dum oratores inſtruo, ni hæc quoq; prouincia accedat, ut ſimul etiam umbrarum res diſponam. Atqui Ledæ filij alternis inter ipſos uicibus apud ſuperos atq; inferos agitant. Mihi neceſſe eſt quotidie tum hoc, tum illud pariter agere: deinde duo illi, Alcmena ac Semele miſeris prognati mulieribus, ociosi in conuiuijs accumbunt, at ego Maia Atlantide progenitus illis miniſtro ſcilicet. Qui nunc quum recens Sidone à Cadmi filia reuerſus eſſem: nam ad hanc me legarat, uiſum quid ageret puella: priuſquam reſpiraſſem, & adhuc anhelũ de uia, rurſum ad Argos emandauit uiſurum, qui cum Danaë ageretur. Rurſum inde in Bœotiam profectus, inquit, obiter Antiopam uiſito: adeo ut planè iam pariturum me negarim. Quod ſi mihi licuiſſet, lubens profectò feciſſem, id quod ſolent ij, qui in terris duram ſeruiunt ſeruitutem. MA. Miſſa fac iſta gnate: decet enim per omnia morem gerere patri, quum ſis iuuenis: ac nunc quò iuſſus es, Argos cõtende, deinde in Bœotiam, ne ſi ceſſaris, fueriſque lentior, plagas etiam auferas: nam iracundi ſunt qui amant.

Hi duo Dialogi qui sequuntur, in aliis circa finem posterioris tomi ponuntur. Quos nos, quia & ipsi Deorum superiorum sunt, cum superioribus conungendos putauimus.

IOVIS ET SOLIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVPITER.

VALIA fecisti autem, Titanum pessime, qui quę in terris sunt, perdidisti omnia, adulescentulo fatuo ac stulto commisso curru; qui alia quidem exussit, nimis prope terram cursu delatus: alia uero præ frigore corrumpi fecit, longius ab ipsis abstracto igne. Et in summa, nihil non conturbauit & commiscuit. Ac nisi ego animaduersis ijs quæ gerebantur, deturbassem ipsum fulmine, nullæ ne reliquiæ quidem hominum mansissent. Talem nobis pulchrũ istum aurigam atq; rectorem currus emisisti. SOL. Peccaui, Iupiter, sed ne offensior eo fias, si credidi puero multa supplicanti. Nam unde uel sperare potui hoc tantum futurum esse malum? IVP. An non norâs, quàm multa opus habebat diligentia negocium hoc? & ut, si quis etiam modicum excidat à uia, pereant protinus omnia? Ignorabas autem etiam equorum uehementiam, ut oporteat uti quadam continere frenum? Si quis enim permittat illis, arrepto eo continuo diuersi abeunt, quemadmodum uidelicet & istum transuerse abripuerunt, nunc quidem ad læuam, paulò autem post ad dexteram, interdum etiam in contrarium, eius quem cœperant, cursus, & in summa sursum ac deorsum, quocunque ipsis libitum fuisset. Ille autem ignarus nesciebat, quomodo utendum ipsis esset. SOL. Equidem omnia hæc sciebam, & propterea resistebam quoque aliquandiu, neque illi aurigationem committere uolebam. Postquam autem impensius obsecrabat, lachrymando quoque, & mater Clymene unà cum ipso, in currum impositum, submonui, quo pacto oporteret insistere uiæ ipsum, quantum in sublime agitantem, sursum ferri. deindè rursum per decliue deorsum uergere, & uti habenas regere, neque impetum permittere equis deberet. Dixi autem etiam quantum periculum foret, si non recta uia ageret. At ille, puer enim erat, conscenso tanto igne, & uastæ adeo profunditati supernè incumbens ut consentaneum est, obstupuit. Equi uerò, ut senserunt, non me esse eum, qui conscendisset, contempto adulescentulo, è uia diuerterunt, & hæc tanta mala perpetrarunt. Ille autem dimissis habenis, metuens, opinor, ne excideret ipse, iugi currus apprehendit ac tenuit. Sed & ille iam poenas suas dedit: & mihi, Iupiter, satis supplicij, luctus hic est. IVP. Satis autem? qui talia ausus sis? At nunc quidem ueniam tibi tribuo, de cæterò autem si quid simile deliqueris, aut talem alium quem successorem tibi emiseris, statim senties, quanto igne tuo fulmen nostrum plus ignis habeat. Quare illum quidem, sorores ipsius sepulchro tradant iuxta Eridanum, quo loco etiam decidit, curru excussus, electrum ipsi illachrymantes. Deinde & in populos conuertantur præ dolore. Tu uerò compacto curru, fractus enim temo ipsius est, & alteram rotarum comminuta, aurigare, iunctis denuo equis. Ac uide ut me mineris horum omnium.

De eo quòd Phaëton currũ Solis perperam ducens, punitus sit.

APOL-

LVCIANI

APOLLINIS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

De Caſtore & Polluce colloquuntur.

APOLLO.

DOTES ne mihi dicere, Mercuri, uter iſtorum Caſtor eſt, aut uter Pollux? Nam ego quidem non facilè diſcreuero ipſos. MERC. Ille qui heri conuerſatus nobis eſt, Caſtor erat, Hic aũt Pollux eſt. APOL. Quomodo dignoſcis, ſimiles enim ſunt? MER. Quòd hic quidem, Apollo, habet in facie ueſtigia uulnerum, quæ aliquando ab ijs accepit, quibus cum pugillatu certauit, & maximè, quibus à Bebryce Amyce filio uulneratus fuit, quando cum Iaſone in Colchum nauigabat. Alter autem nihil tale præ ſe fert, ſed purus eſt atque integer facie totus. APOL. Operæ precium feciſti, qui diſcrimina, quibus inter noſci queant, docueris me. Nam cætera certè omnia, æqualia ſunt, oui pars dimidia, & ſtella ſuperne imminens, & iaculum in manu, & equus utriq; candidus. Quare ſæpe equidem appellaui hunc Caſtorem, qui Pollux erat: & rurſus Caſtorem Pollucis nomine. Sed & illud mihi dic: Cur non ambo pariter nobiſcum uerſantur, ſed ex diuiſo nunc quidem mortuus, nunc autem Deus eſt alteruter ipſorum. MER. Fraterno amore hoc faciunt. Nam cum oporteret alterum ex Ledæ filijs mortem obire, alterum autem immortalem eſſe, diuiſerunt ita inter ſe ipſi immortalitatem. APOL. Non ſanè prudenti, Mercuri, diuiſione. Siquidem nec aſpicient ſeſe mutuò, hoc pacto: quod uel maximè, opinor, deſiderabant. Aut quo modo enim? cum alter apud deos, alter apud manes exiſtat. Veruntamen, quemadmodum ego uaticinor, Aeſculapius medetur, tu palæſtricam doces, puerorum exercitator optimus, Dianam autem obſtetricatur, atq; aliorum ſuam quiſq; artem habet, uel Dijs, uel hominibus utilem, hi uero quid agent nobis: an inertes atq; ocioſi conuiuabuntur nobiſcum, tam grandes cum ſint? MER. Haud quaquam. ſed iniunctum illis eſt, Neptuno ut miniſtrent & ſubſeruiant, & obequitare ipſos oportet pelagus: & ſic ubi nautas tempeſtate periclitantes aſpexerint, inſidentes nauigio, præſtare incolumes nauigantes. APOL. Bonam, Mercuri, & ſalutarem narras artem.

DIALOGI MARINI.

ARGVMENTVM IN DIALOGOS MARINOS.

NEque horum Dialogorum diuerſa aut alia ratio eſt, quod ad occaſiones et argumenta pertinet, ſuperiorum. Nam & ipſi ex Homericis ac Tragicis fabulis deſumpti ſunt, & eadem elegantia ac feſtiuitate nitent. Niſi quòd omnes (quod idem tamen & in ſuperioribus propè fit) de rebus amatorijs tractant. Vnde illud quoq; ueriſimile eſt, Lucianum oſtendere uoluiſſe, quod quæcunq; ſub hac tota mundi machina mouentur & uiuunt, inter cæteros affectus, præcipuę amori obnoxia ſint, ac uoluptatem appetant. Illumq; adeò generalem quendam omnium tam deorũ quàm hominum dominatorem eſſe. Quòd autem Deos maximè ex amare deſipere atq; inſanire: deinde & uoluptatibus deditos eſſe fingit, ex profeſſione ſua facere uidetur. Fuit enim quanquam omnibus Philoſophorum factionibus ex æquo propè infeſtus, ad Epicuream tamen magis quàm cæteras, inclinatus, qui & uoluptatem finem bonorum aſſerebant, & Deorum prouidentiam negabant. Id quod cum alibi paſſim, tum in Demonacte, & in Concilio Deorum animaduertere licet.

DORIDIS

DORIDIS ET GALATEAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

DORIS.

FORMOSVM amantem Galatea, nempe Siculum iſtum paſtorem aiunt amore tui deperire. GALA. Ne ride Doris: etenim qualis qualis eſt, Neptuno patre prognatus eſt. DOR. Quid tum poſtea, ſi uel Ioue ipſo ſit progenitus, quū uſqueadeo agreſtis atque hiſpidus appareat, quodque eſt omnium deformiſſimū, unoculus? An uero credis genus illi quicquam profuturum ad formam? GAL. Ne iſthuc quidem ipſum, quòd hiſpidus eſt atq; agreſtis, ut tu uocas, illum deformat, quin uirile magis eſt. Porrò oculus media in fronte decet etiam, quo quidem nihilo ſegnius cernit, quàm ſi duo forent. DOR. Videris Galatea non amantem habere Polyphemum, ſed illum potius adamare, ſic eum prædicas. GAL. Equidem haud adamo, ſed tamen inſignem iſtam ueſtram inſultandi opprobrandique petulantiam ferre non queo. Ac mihi nimirum inuidentia quadam iſthuc facere uidemini, propterea quòd ille quum fortè aliquando gregem paſceret ſuum, nosque è littorali ſpecula in littore ludentes cerneret in prominentibus Aetnæ pedibus, quà uidelicet inter montem & mare littus ſeſe in longum porrigit, uos ne aſpexerit quidem: at ego omnium una uiſa ſim formoſiſſima, eoq; in unam me coniecerit oculum. Ea res uos malè habet, nam argumentum eſt, me forma præſtantiorem eſſe ac digniorem, quæ amer: uos contrà faſtiditas eſſe. DOR. An iſtud tibi putas inuidendum uideri, ſi primum paſtori, deinde luſco formoſa uiſa ſis? quanquam quid aliud ille potuit in te probare, præter candorem? Is illi placet opinor, quòd caſeo & lacti aſſueuerit: proinde quicquid his ſit ſimile, id protinus pulchrum iudicat. Alioqui ubi libebit ſcire, qua ſis facie, de ſcopulo quopiam in aquam, ſi quando tranquilla ſteterit, deſpectans, temetipſam contemplare, uidebis aliud nihil niſi perpetuum candorem, uerum is quidem non probatur, niſi rubor admixtus illi, decus illi iunxerit. GAL. Atqui ego illa immodicè candida, tamen eiuſmodi habeo amantem, quum interim è uobis nulla ſit, quam uel paſtor, uel nauta, uel portitor aliquis miretur: cæterum Polyphemus (ut alia ne dicam) etiam canendi peritus eſt. DOR. Tace ō Galatea, audiuimus illum canentem, quum nuper pruriret in te, ſed ō ſancta Venus aſinum rudere dixiſſes: nam lyræ corpus ſimillimum erat ceruino capiti oſſibus renudato: dum cornua perinde quaſi cubiti prominebant, iis iunctis, inductisq; fidibus, quas ne collope quidem circumtorquebat, agreſte quiddam & abſonum cantillabat, quum aliud interim ipſe uoce caneret, aliud lyra ſuccineret, ita ut temperare nobis nequiuerimus, quin rideremus amatoriam illam cantionem. Nam Echo ne reſpondere quidem illi uoluit balanti, quum ſit adeo garrula: imò puduiſſet, ſi uiſa fuiſſet ſtridulum illius, & ridiculum cantum imitari. Ad hæc geſtabat in ulnis amaſius iſte delicias ſuas, urſi catulum pilis hirtum, ipſi non diſſimilem. Quis autem non inuideat tibi amicum iſtum Galatea? GAL. Quin tu igitur Dori, tuum ipſius amicum nobis commonſtra, qui meo ſit formoſior, quiq; doctius ac melius uel uoce canat, uel cithara? DOR. Mihi quidem nullus eſt amator, neq; me hoc nomine iacto, quaſi ſim uehementer amabilis, uerumtamen iſtiuſmodi amicū, qualis eſt Polyphemus, nempe totus hircū olens, tum crudis uictitans carnibus, & hoſpites, ſi qui appulerint deuorans, tibi habeas, eumq; tu mutuum ames.

De eo quòd Polyphemus nimiis deformis & fœtidus adamauerit Galateam. et amatus ab ea

CYCLO

LVCIANI
CYCLOPIS ET NEPTVNI,
IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CYCLOPS,

Vlysses Polyphemum excæcauit.

PATER, qualia passus sum ab execrabili isto hospite, qui me inebriatum excæcauit, somno grauatum aggressus. NEP. Quis uero est, qui ista hæc facere ausus fuit, Polyphemes? CYC. Principio quidem seipsum Nemunem uocabat, postquam aũt effugit, atq; extra tela, ut dicitur, fuit, Vlyssem nominari se aiebat. NEP. Nouit, quem dicis, Ithacensem illum, ex Ilio autem nauigabat. Sed quo pacto hæc peregit, cum alioqui non ita audax atq; animosus sit? CYC. Deprehendi in antro, è pascuis domum reuersus, multos quosdam, insidiantes uidelicet pecuariis. Posteaquam autem apposui foribus operculum, (saxum autem quoddam mihi est, perquàm magnum) atque ignem resuscitaui, accensa arbore, quam de monte mecum ferebam, uisi sunt, abscondere se se parare. Ego uero comprehensis ipsorum quibusdam, ut par erat, deuoraui, ut qui prædones essent. Hic igitur uersutissimus ille, siue Nemo, siue Vlysses fuit, dat mihi bibere, infuso quodam ueneno, dulci illo quidem, & fragranti, cæterum ad insidias struendas præsentissimo & maximè turbulento. Nam statim omnia uidebantur mihi, posteaquàm bibissem, circumagitari, & antrum ipsum inuertebatur, & prorsum, apud me amplius ipse non eram. Postremo autem somno correptus iacui. Ille uero excarato uecte, eodemque igne succenso, insuper etiam excæcauit me, dormientem. Et ex eo iam tempore cæcus tibi sum Neptune. NEP. Vt altè nimis dormisti, fili, qui non interea exilueris, cùm excæcareris. Vlysses igitur ille, quo pacto effugit? Non enim, sat scio, potuit dimouere saxum à foribus. CYC. At ego amoui ipsum, quo facilius illum comprehenderem inter egrediendum. Ac collocato me ipso ad fores, extentis manibus uenabar, solis dimissis in pascua ouibus, & arieti negocio dato, quænam ipsum agere pro me oporteret. NEP. Intelligo rẽ. Sub illis latuit te, clam se subducens. At cæteros certè Cyclopas conueniebat te inuocare contrà ipsum. CYC. Conuocaui illos, pater, atque etiam uenerunt. Sed postquam me interrogassent insidiatoris nomen, atque ego dicerem Nemmem esse, insanire me arbitrati, relicto me iterum discesserunt. Ita imposuit mihi execrabilis ille, nomine. Et quod omnium maximè mihi ægrè fuit, contumelioſe obiecta mihi clade hac: Ne pater quidem Neptunus, inquit, leuabit te hoc malo. NEP. Confide fili, ulciscar enim ipsum, ut sentiat, etiamsi cæcitatem oculorum mederi non queam, nauigantes certè tamen seruare uel perdere, penes me esse, nauigat autem adhuc.

ALPHEI ET NEPTVNI.
IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

Alpheus amnis dulcem aquam in mari retinet.

VIDE hoc, Alphee, quòd tu solus aliorũ, in mare delapsus, neque cum salsugine misceris, perinde ut solent cætera flumina omnia; neq; cohibes teipsum, aquis diffusis, sed per mare, uelut concretus, ac dulci custodito fluore, incorruptus etiam & purus curſu laberis? Nescio quo locorum in profundum te ipso, quemadmodum gauiæ atq; ardeæ faciunt, submisso. Ac uideris rursum emergere quoq; alibi, & te ipsum iterum spectandum exhibere. ALPH. Amatoria quædam res hæc est, Neptune,

Neptune, quamobrem, ne mihi uicio tertas. Amasti autem & ipse sæpenume rò. NEP. Mulierem ne, Alphee, an nympham amas, an etiam Nereidum ipsarum unam aliquam? ALP. Non, uerum fontem Neptune quendam. NEP. Vbi igitur terrarum ille manat? ALP. Insularis est, in Sicilia, Arethusam ipsum uocant. NEP. Scio. Non deformem sanè, Alphee, Arethusam amas: sed & liquidus fons ille est, & perpurum scaturiendo ebullit: atque ipsi aquæ etiam calculi gratiam addunt, supra quos tota ea uelut argentea apparet. ALP. Vt uere nostrum fontem hunc. Neptune, ad illum igitur abeo nunc. NEPT. Sed abi quidem, & feliciter utère amore. illud autem mihi dic, ubi tu Arethusam conspicatus es, Arcas ipse cum sis, fons autem ille, in Syracusis manet? ALPH, Properantem me moraris Neptune, curiose nimis interrogando. NEP. Probè dicis. Abi igitur ad amatum. Ac emergens iterum è mari, eodem alueo cum fonte illo misceris, & in unam aquam redigamini.

MENELAI ET PROTEI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENELAVS.

AT in aquam conuerti te Proteu, incredibile adeo non est, marinus utique cum sis: etiam arborem fieri, tolerabile: præterea & in Leonem aliquando mutaris licet, tamen neque hoc supra fidem est. Quòd si autem & ignem fieri te possibile est, cum in mari habites, hoc omnino miror, neque adducor ut credam. PRO. Ne mireris Menelaë, Fieri enim soleo. MEN. Vidi equidem ipse: ueruntamen uideris mihi (dicetur enim hic apud te) præstigias quasdam adhibere rei, atque intuentium oculos decipere: cum interim ipse nihil tale fias. PRO. Et quæ nam adeo deceptio, in rebus sic manifestis fieri queat? An non apertis oculis uidisti in quam multa ipse me transformauerim? Quòd si uero non credis, & res hæc tibi falsa uidetur, nempe apparentia quædam inanis ante oculos obuersans, posteaquam ignis factus fuero, applica mihi, heus generose tu, manum. Nimirum senties, uidear ne tantum ignis, an & urendi uim habeam. MEN. Periculosum est experimentum hoc Proteu. PROT. At tu Menelaë uideris mihi neque Polypum uidisse unquam, neque etiam quid piscatori huic accidere soleat, scire. MEN. Verum Polypum ipsum quidem uidi: quæ uerò accidant illi, libenter ex te cognouerim. PRO. Cuicunque saxo accedens, acetabula sua applicuerit, atq; affixus inhæserit cirramentis, illi seipsum similem efficit, mutatque colorem, imitando saxum, quo uidelicet lateat piscatores, nihil ab illo uarians, neque ob hoc manifestè apparent, sed omnino saxum referens. MEN. Ferunt hæc. Sed tuum hoc multo magis omnem opinionem excedit Proteu. PRO. Nescio Menelaë, cui nam alteri facilè credas, qui tuis ipsius oculis non credas. MEN. Videns equidem uidi, sed tamen res ipsa monstro similis est, eundem uidelicet ignem atque aquam fieri.

Protheus cum in uarias formas tum in ignem &c. conuertitur.

Polipus

PANOPES ET GALENES.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PANOPE.

IDISTI ne, Galene, heri, qualia fecit Eris ad cœnam in Thessalia, propterea quòd non & ipsa uocata fuerat ad conuiuium?

GALE. Haud conuiuata equidem uobiſcum tum fui. Nam me Neptunus tuliſſe rat, tranquillum interea, Panope, ſeruare pelagus. Sed quid fecit Eris, cum præſens non adeſſet? PAN. Thetis ac Peleus conceſſerant intrò in thalamum, deducentibus ipſos Amphitrite ac Neptuno. Interea autem Eris, clam cæteris omnibus (id quod facilè illi tum fuit, aliis bibentibus, quibuſdam autem applaudentibus, uel Apollini cytharam perſonanti, uel Muſis ore modulantibus adhibendo animum.) proiecit in conuiuium, pomum quoddam admodum pulchrum, atq; aureum, Galene, totum. Inſcriptum autem erat his uerbis: Formoſa accipiat. Dum igitur uolutatur hoc, tanquam ex compoſito iactum, peruenit eò loci, ubi Iuno, & Venus, & Minerua accumbebant. Deinde ubi Mercurius ſublato illo, legit ea, quibus illud inſcriptum erat: Nos quidem Nereides cum ſilentio ſedebamus: quid enim agendum erat, illis præſentibus? Illæ uero inter ſe contendebant, ac quæ libet ſuum illud eſſe uolebat. Et niſi Iupiter ſe ipſum interpoſuiſſet, etiam ad manus uſque res hæc proceſſiſſet. Verum ille, ipſe quidem, inquit, non feram iudicium de hoc, tametſi illæ ipſum iudicare uellent, ſed in Idam ad Priami filium abite, qui & diſcernere nouit, quæ nam formoſior ſit, utpote elegantiæ ſtudioſus & ipſe, & non facilè, talis cum ſit, iudicauerit malè. GALE. Quid igitur ad hæc Deæ illæ, Panopæ? PANO. Hodie, arbitror, in Idam abeunt. GAL. Et quis ueniet paulo poſt, qui nobis renunciet eam, quæ uicerit? PAN. At iam nunc tibi affirmo, quòd nulla alia uincet, ueniente in certamen Venere, niſi arbiter ipſe omnino cæcutiat.

TRITONIS, AMYMONES, ET NEPTVNI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

TRITON.

D Lernam, Neptune, quotidie uenit aquatum uirgo, pulchra omnino ſpecies. Haud equidem ſcio, formoſiorem ullam puellam uidiſſe me. NEP. Liberãm ne dicis, Triton, an uero ſerua quæpiam eſt, quæ aquam ferre ſolet. TRI. Minimè uero, ſed Danaï illius filia, una ex quinquaginta iſtis, etiam ipſa eſt, Amymone nomine. Interrogaui enim, & quæ uocaretur, & genus ipſius. Danaus autẽ durriter admodum educat filiãs, et opus manu facere ipſas docet, & ad aquam hauriendam mittit, & ad alias res agendas inſtituit, impigræ ipſæ ut ſint. NEPTV. Solã ne autem uenire ſolet longam adeo uiam, ex Argis ad Lernam uſque? TRIT. Sola, nam ſiticuloſum ipſum Argos eſt, ut noſti. Quare neceſſe eſt, ſemper aquatum uenire illam. NEPTVN. Non mediocriter affeciſti me animo, ò Triton, qui mihi hæc de puella narraris. Quare eamus ad ipſam. TRIT. Eamus, iam enim tempus quoque eſt, cum aquatum ire ſolet. Ac propè mediam circa uiam alicubi eſt, petendo Lernam. NEP. Proinde currum iunge, uel, an hoc longiorem rebus moram iniiciet, ſubmittere equos iugo, & currum apparare? Tu uero potius delphinem mihi aliquem, ex uelocibus illis, huc ſiſte, inequitando enim illi quàm celerrimè prouehar. TRI. Ecce tibi hunc delphinum omnium uelociſſimum. NEP. Probè ſanè, prouehamur igitur. Tu uero iuxtà natando conſequere me, Triton. Ac poſteaquam ad Lernam iam aduenimus, ego quidem hîc in inſidijs ero: tu aũt ſpeculando obſerua, quando illam accedentẽ ſentias. TRI. Eccã tibi, propè eſt. NEP. Formoſa, Triton & in ipſo ætatis flore, puella hęc, ſed cõprehendenda nobis eſt. AMY. Heus homo, quò me hinc correptã abducis? plagiarius quiſpiã es, ac uideris ab Aegypto,

patruo

patruo noſtro, allegatus eſſe, quare clamando patrem uocabo. TRI. Tace Amymone, Neptunus hic eſt. AMY. Quid Neptunum mihi narras? Cur mihi ô homo, uim facis, atque hinc in mare abſtrahis? Ego uero ſuffocabor miſera, ſubmerſa aquis. NEPTV. Bono animo ſis. Nihil graue patiaris, faciam: ſed & fontem cognominem tibi emanare hic ſinam, percuſſo tridente ſaxo, hoc iuxta æſtuarium, & tu ipſa felix atque beata eris, ac ſolâ ſortium obita morte, aquam non geſtabis.

NOTI ET ZEPHYRI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NOTVS.

VM hanc, Zephyre, iuuençam, quam per mare in Aegyptum Mercurius ducit, Iupiter, amore captus, uiciauit? ZEPH. Hanc ipſam, Note, ſed iuuenca tum non erat, ſed puella, Inachi fluuij filia. Nunc autem Iuno talem ipſam effigiauit, æmulatione amoris commota: propterea quòd uidebat Iouem illam prorſus deperire. NOT. Proinde etiam nunc bouem illum amat? ZEPH. Atq; admodum. & propterea in Aegyptum ipſam miſit, nobisq; edixit, ne conturbaremus mare, donec illa tranſnataſſet, ut quæ illic paritura ſit: fert autem uterum modo, Deusq; fiet, cum ipſa, tum quod ex ea partum erit. NOT. An iuuenca Deus? ZEPH. Atque admodum, Note, imperabitq;, inquit Mercurius, nauigantibus, ac noſtra erit domina, ut quemcunq; noſtrum uolet, emittat, uel prohibeat ſpirare. NOT. Colenda igitur obſeruandaque nobis erit, Zephyre, iam domina certè cum ſit. Nam per Iouem, beneuolentior eo pacto nobis erit. ZEPH. Sed enim iam traiecit, & in terram enatauit. Vides, ut non amplius quadrupes incedat, ſed erectam ipſam, Mercurius denuo mulierem, formoſam prorſus reddidit. NOT. Mira nimirum hæc Zephyre, nuſquam amplius neq; cornua illius, neque cauda, neq; tibiæ biſidæ, ſed amabilis puella eſt. Cæterum Mercurio quidnam accidit, qui ſeipſum mutauit, & ex adoleſcente factus eſt quiſpiam, caninam faciem præ ſe ferens. ZEPH. Ne curioſius perſequamur iſta, quando quidem melius ille, quæ faciendâ ſint, nouit.

Io in uaccam.

NEPTVNI ET DELPHINVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

AVDO, rectè facitis Delphines, quòd ſemper amantes hominum eſtis. Nam & olim Inonis filium in Iſthmum portaſtis, exceptum à Scironijs ſcopulis: unde cum matre præcipitatus fuerat. Et nunc tu Citharœdo iſto Methymnenſi, cum ipſo ornatu & cithara recepto, in Tenarũ enataſti, neq; paſſus es indignè à nautis perire illum. DELPH. Ne mireris Neptune, ſi hominibus bene facimus: nam & ipſi ex hominibus piſces facti ſumus. NEP. Atq; equidem ob id reprehendo Bacchũ, quòd uos naturali præſidio ſuperatos ita transformauit, cum deberet captiuos ſolum in deditionem accipere: quemadmodum & cæteros in poteſtatem redegit. Sed quo pacto cum Arione hoc, quod accidit, ſeſe habet? DELPH. Periander iſte, puto, delectabatur homine, ac ſæpe illum ad ſe accerſe-

Delphini amatores hominum. ſic Arion tranſuectus.

bat, artis gratia. Ille autem diues iam factus à tyranno, concupiuit, nauigando in patriam, Methymnam uidelicet, spectandas ibi diuitias suas exhibere. Ac conscensa ad trajiciendum naui, hominum quorundam sceleratorum, posteaquàm cognitus est, multum auri secum ferre: ubi ad medium ferme Aegeum peruentum fuit, insidiari illi nautæ cœperunt. Ille uero (nam auscultabam omnia, iuxta nauigium natando) quoniam hoc uobis ita uisum est, inquit, at me saltem assumpto ornatu, & decantato prius mihi ipsi funebri aliquo carmine, uolentem sinite præcipitare meipsum. Concesserunt nautæ. Tum ille assumpsit ornatū, & cecinit admodum lene ac blandum quiddam, atque ita in mare præcipitauit se se, tanquam statim omnino moriturus. Ego uero excepto atque imposito illo, enataui unà cum ipso in Tenarum. NEP. Laudo studium erga Musicam tuū, dignam enim mercedem rettulisti ipsi pro eo quod auscultaras.

NEPTVNI ET NEREIDVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

Helle ab ariete in mare dela. psa.

RETVM hoc quidem angustum, in quod puella delapsa, submersa est. Hellespontus ab ipsa uocetur, Cadauer autem ipsum, uos Nereides acceptum, in Troadem auferte, ut ibi ab incolis sepeliatur. NER. Nequaquam, Neptune, sed hic in cognomini pelago sepeliatur. Miseremur enim ipsius, ut quæ miserabilia maximè à nouerca passa fuerit. NEP. At hoc quidem, Amphitrite, fas non est, neq; etiam aliàs honestum, hic illam alicubi sub arena iacere. Sed quod dixi, in Troade, in Chersoneso mox sepelietur. Illud autem pro solatio ei erit, quòd paulo post eadem, ipsa quoq; Ino patietur, & præcipitabitur, persequente illam Athamante, in pelagus, ex summo Citheronе, qua in mare porrigitur, unà cum filio, quem in ulnis gestabit. NER. Sed & illam seruare conueniet, gratiam hanc Baccho faciendo. Educauit enim illum Ino, eademq; nutrix illius fuit. NEP. Non decebat, adeo prauam. Sed tamen Baccho non gratificari, Amphitrite, indignum foret. NER. Sed quid accidit huic, quòd ab ariete decidit? frater autem eius, Phryxus, tutò uehitur? NEP. Meritò, adolescens enim est, & contra impetum obsistere potest. Illa uerò, eò quòd insueta eius rei erat, conscenso uidelicet uehiculo nouo & inopinato, et despiciendo in profundum immensum, perculsa animo, & pauore pariter attonita, præterea & uertigine correpta, præuehementia & impetu uolatus, retinere cornua arietis amplius non potuit, quibus se eò usque sustentauerat, atq; ita in mare decidit. NER. An non igitur matrem ipsius Nephelen decebat opem ferre cadenti? NEPT. Decebat sanè, sed Parca quàm Nephele multò potentior est.

IRIDIS ET NEPTVNI.

IACOBO MICYLLO INTERP.

Delos insula fluitās subsistit. Alludit ad nomen δῆλον, quo ipsa insula dicta est.

IRIS.

INSVLAM istam errantem Neptune, quę à Sicilia reuulsa atq; undis submersa, mari innatat. Eam, ita iubet Iupiter, consistere facias iam atque apparare, & ut tantundem manifesta atque conspicua in medio Aegæo inconcusse ma-

maneat, fundata firmiter admodum illa. Opus enim illa nonnihil habet. NEP. Fiet hoc, Iri, sed tamen quem usum illi præbebit, manifesta apparens, & non amplius fluctuans? IRIS. Latonem in ipsa oportet parere, iam enim male habet à doloribus. NEPT. Quid igitur? an non sufficit illi cœlum, ut in eo pariat? Quod si minus autem illud, at certe nec tota terra partus illius recipere poterat? IRIS. Non, Neptune. Nam Iuno obstrinxit iureiurando magno Tellurem, ne præberet Latonæ parturienti ullum receptaculum. Hæc igitur insula, iuramento non tenetur, Abscondita enim tum fuit. NEPT. Intelligo rem. Igitur subsiste Insula, atq; emerge iterum ex profundo, & non amplius fluctues aut titubes, sed immota maneas. Ac suscipe, ô felicissima, fratris mei liberos duos, deorum omnium pulcherrimos. Et uos, Tritones, trajicite Latonem in ipsam, omniaque tranquilla sint. Serpentem autem istum, qui nunc uelut astro exagitat illam, perterrefaciendo, ipsi infantes, posteaquam in lucem editi fuerint, aggredientur, ac matrem uindicabunt. Tu uero uade, renuncia Ioui, omnia bene habere. Stabilita est Insula. Veniat Latona ac pariat.

XANTHI ET MARIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

XANTHVS.

VSCIPE me, ô Mare, grauia enim passus sum, extingue mihi uulnera. MAR. Quid hoc rei est Xanthe? quis te deussit? XAN. Vulcanus, sed igne candesco prorsus, miser, et efferuesco. MAR. Cur aũt iniecit tibi ignem? XAN. Propter filium Thetidis. Postquam enim occidentem illum Phrygas, supplex deprecatus sum. Ille autem ab ira nihil remisit, sed occisorum corporibus etiam obstruxit mihi alueũ, ego misertus miserorum, occurri, ut aquis inundarem atq; inuoluerem illum, quo eo periculo absterritus, ab occidione uirorum cessaret. Ibi igitur Vulcanus, (nam tum forte quadã propè aderat) uniuerso igne, quantum, opinor, usquam habebat, quantumq; & in Aetna, & si quibus alijs locis, illius est, allato, processit obuiam: ac exussit quidem ulmos, & myricas, assauit autem & infelices pisces & anguillas. Me uerò, cum efferuescere fecisset, parum abfuit, quin totum aridum ac siccum reddiderit. Vides nimirum quo pacto exustionibus istis deformatus sim. MAR. Turbidus es, ô Xanthe, & calidus, ut consentaneum est, cruore, à cadaueribus: calore autem, ut ais, ab igne ueniente. Ac meritò, Xanthe, ut qui contra filium meum impetum feceris, non ueritus, quòd Nereidis filius ille esset. XAN. An non igitur decebat misereri me Phrygum, uicinorum adeo meorum? MAR. Vulcanum uero, an non contrà decebat misereri Achyllis, Thetidis adeo filij?

Xanthus fluuius ut pene exustus.

Fortàssis nepotem legendum, id est, pro υἱόν, ἔκγονον.

DORIDIS ET THETIDIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

DORIS.

VID lachrymaris Theti? THE. Pulcherrimam Dori, puellam uidi, in arcam à patre coniectam, tum ipsam, tum infantem ab ea paulo antè genitum. Iussit autem pater nautas, arcam illam acceptam, postquam in altum à terra prouecti essent, in mare abijcere, ut ita periret & misera illa, & infans.

Danaè, à Ioue in aurum uerso decepta à patre exponitur in mare.

una cum ea. DO. Quamobrem autem, ò soror, hoc? quandoquidem compertu habes exactè omnia. THE. Pater illius Acrisius, quia pulcherrima erat, in æreum quendam thalamum inclusam, perpetuæ uirginitati destinarat. Deinde, uerum quidem dicere non possum, Iouem autem aiunt, conuersum in aurum, delapsum per impluuium ad ipsam esse. Accipiente autem illa in sinum demanantem deum, grauidam ex eo factam fuisse. Quod cum pater animaduertisset, utpote durus quidam & zelotypus senex, grauiter indignatus est. Et quia ab aliquo stupratam fuisse illam arbitratus est, coniecit in arcam hanc, cum paulò antè peperisset. DO. Cæterum illa quid agebat Theti, quando abripiebatur? THE. Pro se quidem nihil dicebat, Dori, sed tacitè ferebat dãnationem: pro infante autem deprecabatur, ne morti traderetur, lachrymando, atq; illum auo ostentando pulcherrimum sanè puerum, Dori. Ille autem præ ignorantia malorum, etiam arridebat matri, Oppleor rursum lachrymis, cum in mentem illius uenit. DO. Et me flere fecisti. Sed nunquid iam mortui sunt? THE. Haud quaquam, natat enim adhuc arca circa Seriphum, uiuis illis custoditis. DO. Cur igitur non conseruamus ipsam, piscatoribus istis Seriphijs, in retia immittendo? Qui extractos illos, incolumes præstabunt scilicet? THE. Rectè dicis, atq; ita faciamus. Non enim perire decet, neq; ipsam, neq; infantem adeò cum sit formosus.

NEPTVNI. ET ENIPEI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ENIPEVS.

Neptunus amicam Enipei uiciat.

INIME uero præclara hæc, Neptune (dicetur enim uerũ) qui circumuenta amica mea, assimulatus in formam meam, uiciasti puellam. Putabat enim illa mecum rem esse sibi, & ob id exhibebat sese. NEP. Tu enim, Enipeu fastuosus es & tardus, qui puella adeo formosa quotidie ad te nante, ac præ amore pereunte, despexeris illam, & gauisus sis, si posses illi ægrè facere. Illa uero iuxta ripas mœrore affecta, atque ibi inambulans, seseq; lauans, non semel optabat in conspectum sibi uenire te. At tu fastuosus deludebas illam. ENI. Quid igitur? an propterea oportebat te præripere amorem mihi, & uelut histrionem aliquem pro Neptuno, Enipeum te gerere, atque ita decipere Tyron istam, puellã adeo simplicem? NEP. Sero nunc uero nunc zelotypus es, Enipeu, cum prius superbum & contemptorem te gesseris. Ipsa autem Tyro nihil graue passa est, quandò se putauit à te uiciatam esse. ENIP. Nihil autem? Dixisti enim abiens Neptunum esse te, quod uel maximè dolore affecit ipsam; atq; ipse eò abs te iniuria affectus sum, quòd & quæ mea esse debuerat, eam uoluptatem percepisti tu, & præterea composito circa uos fluctu purpureo, sub quo absconditi ia cum istis cum puella pro me tute rem habuisti. NEP. Tu enim non uolebas Enipeu.

TRITONIS ET NEREIDVM.

IACOBO MICYLLO INTERP.

TRITON.

ALÆNA ista uestra, Nereides, quam contra filiã Cephei Andromedam emisistis: neq; puellã ipsam iniuria aliqua affecit, perinde ut uos putatis, & ipsa iam mortua est. NER. A quo, Triton? Num Cepheus, tanquam illectamẽto alio quo proposita puella, aggressus illã occidit, ex insidijs cum multa uis adortus? TRI. Non. Sed nostis, arbitror, Iphianassã, Persetum illum,

Dan

Danaës puerum illum paruum, quem unà cum matre in arca abiectum in mare, ab auo materno, conseruastis, misertę illorum uidelicet. IPHI. Noui quem dicis. Consentaneum uero, illum iam adolescentem factum esse, atq; admodum genero sum, & pulchrum aspectu. TRI. Hic occidit Balænam. IPHI. Quamobrem Triton? Neq; enim huiusmodi conseruationis præmia persoluere nobis debebat. TRI. Ego uobis exponam omnem rem, ita ut gesta est. Missus hic fuit ad Gorgonas, ut hoc quasi quoddam certamen regi perageret. Postquam autem peruenit in Libyam. IPHI. Quomodo, Triton, solus ne, an & alios secum socios abduxit. nam alioqui difficile hoc iter. TRIT. Per aërem profectus est. alatum enim ipsum Minerua reddidit: postquam autem eò loci uenit, ubi illæ agebant, illæ quidem dormiebant, opinor. At hic amputato Medusæ capite, iterum auolauit. IPHI. Quo pacto autem aspexit illas? Aspici enim nequeunt, uel quisquis illas aspexerit, non amplius quicquam post hac aspicit. TRIT. Minerua illi clypeo uelut face aliqua, prælato. (Talia enim audiui ipsum narrantem apud Andromedam, postea & apud Cepheum.) Minerua igitur, inquam, in clypeo refulgente, tanquam in speculo aliquo, exhibuit ipsi spectãdam Medusæ imaginem. Postea sinistra, arrepta illius coma, & inspecta imagine, dextra autem sublata harpe, abscidit caput ipsius: atque ita priusquam sorores reliquæ expergiscerentur, auolauit. Porrò ubi circa maritimam hanc Aethiopiæ oram uenisset, terræ iam propinquior aliquanto uolans, uidet Andromedam, expositam, in rupe quadam prominente palo affixam, pulcherrimam, ò Dij, promissa coma, & seminudam, longè usque infra ubera. Ac primum quidem misertus fortunæ illius, interrogat caussam damnationis huius. Paulo autem pòst, amore captus, (oportebat enim incolumem seruari puellam) opem ferre illi statuit. Atque ubi iam Balęna accessisset, terribilis admodum, & quasi mox absorptura Andromedam, in altum sublatus adolescens, manu ad capulum admoto, harpam tenens, altera quidem ferit, altera autem Gorgona spectandam proferens, in lapidem illam conuertit. Illa igitur mortua est, & diriguere ipsius membra omnia, quæcunque Medusam aspexerunt: at hic solutis uinculis, quibus uirgo alligata fuerat, suppositaque manu, suscepit illam, summis pedum digitis descendentem è rupe, arduam illa quidem atque procliui: & nunc cum eadem nuptias peragit in ædibus Cephei, abducetq; illam secum Argos. Quare pro morte, nuptias neq; eas uulgares illa inuenit. NER. Equidem non ita ualde ægre fero factum hoc. Quid enim adeo nobis iniuriæ fecit puella, si mater ipsius superbè extulit sese tunc, ac pulchriorem nobis esse uoluit? TRIT. Quòd hoc pacto magnum dolorem perceptura fuisset ob filiam, mater certè illius cũ sit. NER. Ne meminerimus Dori istorũ amplius, si quid barbara mulier, suprà ęq; decebat, loquax fuit. Satis enim supplicij tulit, quę tanto in metu, filiæ caussa cõstituta fuit. Gratulemur igitur nuptijs.

Ensis falcatus Perſei fuit.

ZEPHYRI ET NOTI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ZEPHYRVS.

VNQVAM equidem pompam magnificentiorem uidi in mari, ex quo ego sum, & spiro. Tu uero an non uidisti Note? NOT. Quam nam hanc dicis Zephyre pompam? aut qui nam sunt qui illam duxerunt? ZEPH. Suauissimo spectaculo caruisti, & quale non facilè aliud unquam uideris. NOT. Iuxta rubrum mare occupatus fui, afflaui autem & partem Indiæ nonnullam, quantum uidelicet eius terræ mari adiacet. Proinde nihil eorum noui, quæ tu dicis. ZEPHY. Quid? Sidonium illum Agenorem uidisti? NOT. Etiam, Europæ patrem scilicet. Quid tum? ZEPHY. De illa ipsa narrabo tibi. NOT. Num, quòd Iupiter iam

olim amare puellam cœpit? Nam hoc etiam pridem sciui. ZEPH. Igitur quod ad amorem attinet, noßti. Quæ uerò postea contecuta sunt, ea nunc audi. Descenderat Europa ad littus, ludendi gratia, assumptis secum æqualibus suis. Iupiter autem in formam tauri assimulatus, ludebat una cum ipsis, pulcherrimus tum apparens. Nam & candidus erat, ut nihil supra, & cornua habebat reflexa pulchrè, uultumq; præ se ferebat admodum mansuetum ac placidum. Saltabat igitur & ipse in littore, & mugiebat suauissimè, ita ut Europa etiam conscendere ipsum iam sustineret. Cæterum ubi hoc factū est, citato cursu Iupiter quidem una cum illa in mare prorupit, atq; ibi, uti inciderat, natabat. Illa uero admodum perculsa animo ex hac re, sinistra apprehendit ac tenuit cornua, ut ne delaberetur: altera autem manu, diffluentem uento uestem continebat. NO. Dulce hoc spectaculum, Zephyre, uidisti, & amatorium, natantem uidelicet Iouem & ferentem secum amores suos. ZEPH. At uero quæ consecuta sunt, suauiora multò, Note. Nam & mare statim compositis fluctibus quietum fuit, & tranquillitate ultrò attracta, placidum ac planum se ipsum præbuit. Nos autem omnes silentium agentes, nihil aliud quàm spectatores tantum, eorum quæ fiebant, quasi quidam comites, sequebamur. Cupidines uero iuxtà uolitantes, paulum supra mare, ita ut interim summis pedibus contingerent aquam, accensas ferentes faces Hymenæum cantabant. Nereides autem emersæ undis, delphinum tergis insidentes obequitabant, applaudentes, seminudæ pleræq;. Præterea & Tritonum genus, & si quid aliud marinorum, aspectu metuendum non est, omnia illa circum puellam quasi choream ducebant. Nam ipse quidem Neptunus conscenso curru, & quasi pronubus incedens, una cum Amphitrite lætus præibat, ueluti uiam aperiens natanti fratri. Supra omnes autem, Venerem duo Tritones uehebant in concha recubantem, ac flores omnis generis aspergentem sponsæ. Atque hæc à Phœnicia usque in Cretam fiebant. Postquam autem in Insulam ascendit, ipse quidem taurus non amplius adparebat. Iupiter autem apprehensam manu Europam, in antrum Dictæum abduxit, erubescentem, atq; oculos demittentem. Intelligebat enim iam, ob quam rem ita duceretur. Nos autem incumbentes mari, alius aliam illius partem fluctibus agitabamus. NOT. O beatum Zephyre, te, qui isthæc uideris. Ego uero interea Gryphas & Elephantos, & nigros homines aspiciebam.

MORTVORVM DIAL.

ARGVMENTVM IN DIALOGOS INFERORVM.

QVanquam ex eadem occasione & hi Dialogi, quibus inferorum querelæ, iudicia, pœnæ, & id genus alia describuntur, exceptis paucis quibusdam, quorum argumenta de suis temporibus sumpsisse Lucianus uidetur, cum superioribus prognati sunt: alium tamen atque diuersum ab illis finem habent, aliaque monent ac docent. Supra enim amores & affectus deorum tractantur. at hic illud indicatur, atque etiam oculis pene subijcitur, quod apud Inferos, & eos Iudices, quorum sententiæ post hanc uitam subijciendi omnes sumus, itulla personarum ratio, nulla potentiæ, diuitiarum, honorum, famæ, aut cuiuscunq; fortunæ æstimatio futura est: sed quòd omnes, quod ad cõditionem attinet, æquales futuri, & pro eo ac quisq; in hac uita se gerit & meretur, supplicium aut præmium accepturi sumus. Tametsi illud quoq; non ignorem, Lucianum ex ironia magis pleraq; hæc quàm quòd ita animo senserit, dixisse uideri posse, utpote Epicureũ, et, ut ab alijs uocatur, ἄθεον, qui neq; de dijs, neq; de immortalitate animarũ rectè quicquã senserit. Veruntamen etiã alias, cum de ueris morib. philosophorũ scribit, ut in Nigrino, Demonacte, et cæteris quibusdã, eiusmodi de præsentis uitæ reb. et actionibus præcipit, & tradit, quæ illum haud dubiè de futura quoq; nonnihil cogitatione ac sensu præcepisse confirmare possint. Vtut aũt hæc se habeant, digni tamen dialogi isti sunt, qui legantur, & ob oculos quàm sæpißi-

mè

mus renocentur: uel ob hoc solũ, ut à cupiditatibus ac rerum externarum desiderio mentem auocemus, & ad illud respiciamus, quod poëta dixit: Puluis & umbra sumus. quodq; post hanc uitam, neq; opes, neq; potentia, neq; ullæ aliæ fortunæ defunctos sequentur, aut iuuabunt.

DIOGENIS ET POLLVCIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRET.

DIOGENES.

COMMENDO tibi, Pollux, quam primum ad superos ascenderis (tuum enim est, ni fallor, cras reuiuiscere) ut, si cubi uideris Menippum, canem illum, (inuenies autem ipsum Corinthi, circa Cranéum, aut in Lycéo deridentem contendentes istos inter se Philosophos, dicas illi: Menippe, inquiens, iubet te Diogenes, si satis ea, quæ super terram sunt, derisisti, quo & huc ad inferos descendas, ubi multò plura, quæ rideas, habiturus es, Illic enim in ambiguo tibi adhuc risus fuit, & frequens illud obiici potuit: Quis enim omnino scit, quę post uitam futura sint? Hic autem, non desines constanter atq; perpetuò ridere, quem admodum ego quoque nunc facio. Et maximè postquam uideris, diuites istos ac satrapas & tyrannos ita humiles & obscuros esse, soloq; eiulatu ab alijs dignosci. Tum quòd & molles & ignaui sunt; reminiscentes eorum quæ in uita geruntur. Hæc illi quæso ut dicas, & ut præterea etiam pera ueniat impleta & multo lupino, & si cubi in triuio positam inueniat, Hecates cœnam: aut ouum ex lustratione relictum, aut simile quippiam. POL. At renunciabo hæc illi, Diogenes. Sed quo melius illum agnoscere queam, cuiusmodi facie est? DIOG. Senex est, caluaster, pallio indutus lacero, & uento cuiuis peruio: præterea & diuersorum pannorum assitmentis uariegato. Ridet autem semper, ac plerumque arrogantes istos philosophos acerbè perstringit. POL. Facilè erit inuenire illum, ex his utique signis. DIOG. Vis ne ut ad ipsos quoque philosophos illos aliquid tibi mandem? POLL. Mandes licet, non enim graue neque hoc mihi fuerit. DIOGEN. In uniuersum, adhortare illos, ut desistant à nugis suis, neque de toto contendant, neque cornua sibi mutuò affingant, neque crocodilos faciant, neque huiuscemodi sterilia atque ieiuna interrogare, animum instituant. POLL. At indoctum me & ineruditum esse dicent, qui doctrinam illorum reprehẽdam. DIOG. Tu uero plorare illos meo nomine iube. POL. Et hæc nunciabo illis. DIO. Diuitibus autem, ò lepidissimum caput, hæc nostro nomine annuncies quæso: Quid? ò uani, inquiens, aurum tantopere custoditis? quid autem excruciatis uos ipsos? supputantes usuras, & talentum aliud super aliud accumulantes: quos non plus quàm unum obolum habentes, uenire huc paulo post oportet? POLL. Dicentur & hæc ad illos. DIOG. Sed & formosis istis, & robustis dicas, Megillo puta Corinthio, & Damoxeno palæstritæ, quòd apud nos neque flaua coma, ne cœrulei nigriue oculi, neque rubor faciei, amplius ullus est: neque præterea nerui intenti & robusti, neq; humeri laborum tolerantes, sed omnia unus pulueris, ut aiunt, nobis, caluaria forma nudata scilicet. POL. Non molestum erit, neq; hęc ad formosos & robustos illos dicere. DIO. Etiam pauperibus ò Lycon, dicas licet, (multi autem sunt, quibus & ea res perquã molesta est, & inopiã lugent) ut neq; lachrymentur, neq; plorent, exposita illis ęqualitate hac, quę hic est: & quòd uidebũt, eos qui illic diuites sunt, nihilo meliores, quàm sese hic esse. Lacedæmonijs aũt tuis, hæc si uidetur, nomine meo obijcias, molles & eneruatos ipsos esse dictitans. POL. Ne de Lacedæmonijs, Diogenes quicquà dicas, non enim

Mos erat diuitibus ut singulis mensibus Hecatę sacrificando in triuijs panes atq; alia quędã ponerent, quæ postea à pauperibus auferebantur, hanc Hecates cœnam dicebant. Suidas et Athenæus lib. 7.

Diuites

Athenienses autem & theatra & conciones et cæteros cõuentus hominum lustrare solebant adhibitis paruis & uilibus quibusdam hostijs.

formosi

Vt Suidas tradit, eò uidetur hic alludere.

Paupertas

Lacedemones

enim feram? Sed quæ ad cæteros mandasti, ea illis renunciabo. DIOG. Missos igitur faciamus hos, quando tibi ita uidetur. Tu uero quibus antea dixi, adeos sermones hos meos defer as.

PLVTO, SEV CONTRA MENIPPVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CROESVS.

NON poterimus ferre, Pluto, Menippum hunc canem, cohabitantem nobiscum. Quapropter aut illum hinc amotum alio loco colloca, aut nos hinc alio commigrabimus. PLVT. Quid autem uobis mali adeo facit, quando eodem modo mortuus est, ac uos? CROE. Postquam nos ploramus & ingemiscimus, illorum reminiscentes, quæ apud superos habuimus, ut pote: Midas hic auri, Sardanapalus autem multæ uoluptatis, Ego uero thesaurorum: irridet, & cum conuiciis exprobrat ea nobis, mancipia & piacula nos uocitando. Interdum autem etiam cantando, conturbat ploratus nostros: & in summa, ualde nobis molestus est. PLVT. Quid hæc audio de te, Menippe. MEN. Vera Pluto. Odi enim ipsos, ignaui ac perditi adeo cum sint, quibus non satis fuit, uixisse malè, sed etiam mortui, insuper cogitatione atq; animo illis, quæ apud superos sunt, inhærent. Delector itaq; ægrè ipsis faciendo. PLVT. Sed non decet. Dolent enim, non exiguis rebus priuati. MEN. Etiam tu deliras Pluto, qui gemitus istorum tuo quoq; calculo approbas? PLVT. Haud quaquam, uerum nolim uos discordes ac seditiosos esse mutuo. MEN. At uero, ô pessimi Lydorum, Phrygum, & Assyriorum, ita de me cognoscite, ut qui neq; unquam desiturus sim. Nam quocunq; abieritis hinc, eodem sequar, ægrè faciendo, cantando atq; irridendo uos. CROE. An non hæc contumelia est? MEN. Non, sed illa contumelia erant, quæ uos facere solebatis: quando & adorari uos uolebatis, & hominibus liberis pro libidine abutebamini: neq; tum mortis quicquam memores eratis. Proinde plorate nunc, omnibus illis despoliati. CROE. Multis certè ô Dij, & magnis possessionibus. MID. Quanto equidem ipse auro? SARD. Quanta uero ego uoluptate? MEN. Rectè sanè, ita facite: lugete uos quidem, ego uerò tritum illud: Nosce te ipsum, identidem connectendo, uobis occinam, decet enim huiusmodi ploratus, si crebrò illis accinatur.

MENIPPI, AMPILOCHI ET TROPHONI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

MENIPPVS.

VOS nimirum Trophoni atq; Amphiloche, quum sitis mortui, tamen haud scio quonam modo phanis estis donati, uatesq; creditmini, ac stulti mortales deos esse uos arbitrantur. TRO. Quid? an nobis igitur imputandum, si per insciitiam illi de mortuis huiusmodi opinantur? MEN. Atqui non ista fuissent opinati, ni uos, tum quum uiueretis, eiusmodi quædam portenta ostentassetis, tanquam futurorum fuisse uis præsci, quasiq; prædicere potuissetis si qui percontaretur. TRO. Menippe, nouerit Amphilochus hic, ipsi pro sese respondendum esse. Cæterum ego Heros sum, uaticinorq; si quis ad me descenderit. At tu uidere nunquam omnino Lebadiam adisse, neq; enim alioqui ista non crederes.

MEN.

MEN. Quid ais? equidem nisi Lebadiam fuissem profectus, ac linteis amictus, offam ridiculè manu gestans, per angustum aditum in specum irrepsissem, nequaquam fieri potuisset, ut te defunctum esse cognoscerem, perinde atque nos, solaq; præstigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipsam diuinandi artem, quid tandem est Heros? neque enim intelligo. TROPH. Est quiddam partim ex homine, partim ex deo compositum. MEN. Nempe quòd neque sit homo, quemadmodum audio: neque deus: uerum pariter utrumque. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quò nunc recessit? TROPH. Reddit oracula Menippe, in Bœotia. MEN. Haud intelligo quid dicas Trophoni, nisi quod illud planè ideo, te totum esse mortuum.

Heros

MERCVRII ET CHARONTIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

MERCVRIVS.

RATIONEM supputemus portitor, si uidetur, quantum mihi debeas iam, ne denuo aliquando de eo inter nos contendamus. CHA. Supputemus Mercuri, Satius enim est, mature id agere, deinde & minoris negocij. MER. Anchoram ut mandaras, comparaui tibi quinq; drachmis. CHA. Carò, dicis. MER. At per Plutonem, quinq; emi illam: & præterea lorum, quo remum alligares, obulis duobus. CHA. Pone quinq; drachmas, & obulos duos. MER. Et pro resarciendo uelo, quinque obulos, ego exolui. CHA. Etiam hos appone. MER. Et ceram, ad oblinendas nauigij rimas tibi emi: & clauos præterea, & funiculum, unde Hyperam feci sti, omnia hæc duabus drachmis. CHA. Rectè, laudo, hæc utili emisti. MER. Hæc sunt, quæ tibi exposui: nisi siquid reliquum est, quod me fugit inter computandum. Quando autem hæc redditurum te promittis? CHA. Nunc quidem, Mercuri, non possum. Si uero pestis aliqua, aut bellum, confertos & frequentes huc demiserit aliquos, licebit mihi tum allucrari aliquid, subtracto clàm nonnihil ex portorio. MER. Proinde ego, nunc sedebo, pessima quæque ut eueniant, precando, ut inde fructum aliquem capiam. CHA. Fieri aliter non potest, Mercuri. Nam pauci nunc, uides, ad nos descendunt. Pax enim est. MER. Satius est ita esse, etiam si ob hoc abs te prorogatur nobis debiti istius solutio. Verum enimuero prisci illi, Charon, nosti quales aduenire solebant, quàm fortes atque animosi omnes, cruore madidi, & uulneribus pleni plerique? Nunc autem, aut ueneno aliquis à filio interfectus, aut ab uxore; aut præ nimia uoluptate, tumefacto uentre & cruribus aduenit. Pallidi enim omnes, & ignaui, neque similes prioribus illis. Plurimi autem ipsorum etiam pecuniarum causa ueniunt, factis, ut uidetur, mutuo sibi insidijs. CHARON. Omnino enim expetibiles illæ sunt. MER. Proinde neque ego uidear peccare grauius aliquid, si uel acerbius abs te exigam, ea quæ mihi debes.

Hyperæ sunt cuiusdam antennarũ cornua traducuntur. Vnde prouerbium: Omissa hypera, pedem quæris. Vide Erasmum & Suidam.

PLVTO.

LVCIANI
PLVTONIS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PLVTO.

In hereditatis qui ſepe antequam captati moriuntur.

ENEM ne noſti, iſtum ætate omnino confectum dico, Eucratem diuitem, cui liberi quidem nulli ſunt, hæreditatis autem captatores plus quàm quinquaginta millia. MERC. Nouì. Sicyonium illum dicis. Sed quid poſtea? PLVT. Viuere illi quidem, Mercuri ſine, ultra eos quinquaginta annos quos ætate peregit, alteris totidem accumulatis, ſi modo poſſibile ſit, atque etiam pluribus. Adulatores autem ipſius, Charinum adoleſcentem, & Damonem, & cæteros abripe huc ordine omnes. MER. Atqui abſurdum hoc uideri queat. PLVT. Haudquaquam, imò iuſtiſſimum. Quam enim ob cauſſam illi adeo optant illum mori? niſi quia pecuniam illius ambiunt, nulla propinquitate iuncti. Quod autem omnium ſceleratiſſimum eſt, interea cum talia precantur, tamen obſeruant & colunt manifeſtè utique illum. Ac quæ ægrotante illo, apud ſe conſultent, nemo ignorat: attamen ſacrificaturos ſeſe promittunt, ſi conualeſcat denuò: & in ſumma, uaria quædam adulandi ratio illorum hominum eſt. Quamobrem ipſe quidem immortalis ſit, illi autem præ ipſo abeant, fruſtra hiantes. MERC. Ridicula patientur, ſceleratí cum ſint. Sed tamen & ille admodum ſcitè circumducit illos, & ſpe paſcit inani, & in ſumma, ſemper morituro ſimilis, multò ualidus magis eſt, quàm quiſquam iuuenis. Illi autem hæreditate inter ſe diuiſa, paſcuntur, uitam quandam beatam ſecum ipſi animo præcipientes. PLVT. Proinde ipſe exuta ſenectute, quemadmodum Iolaus ille, in iuuenem redeat. Illi autem in ipſa media ſpe, diuitijs illis, quaſi per ſomnum ſpectatis, deſtituti, abeant iam huc, mali malè mortui. MER. Alias res cura, Pluto, ſam enim accerſam tibi illos, alium ſuper alium ordine, ſeptem autem, opinor, ſunt. PLVT. Deducas licet. Ille autem mittat ſingulos præ ſe, ex ſene iterum in adoleſcentem conuerſus.

TERPSIONIS ET PLVTONIS.

P. VIRVNIO INTERPRET.

TERPSION.

Expoſtulatio quòd plerique ſenes iunioribus ſuperuiuant.

VSTVM ne hoc eſt ò Pluto, me quidem è uita cbiſſe, triginta cum ſim annorum: Tucritum uerò ſenem ſeptuagenarium, & ultrà, adhuc uiuere? PLV. Iuſtiſſimum quidem ò Terpſio. Nam & ſi ipſe uiuit, certè ad nullius tamē mortem affectus eſt: tu uero omni tempore illius hæreditatem expectans, eum mori autidiſſimè cupiebas. TERP. Nonne opus fuerat, quum ſenex ſit, nequeatq; decætero ſuis uti diuitijs, locum dare iuuenibus? PLV. Nouas ò Terpſio ſtatuis leges: quum ad uoluptatem diuitijs uti nequeat, ipſum è uita decedere. Aliter autem & Parca & natura ſtatuiſſe uidetur. TERP. Proinde hanc ob huiuſcemodi accuſo ordinem, decebat enim has res ſucceſſione graduq; fieri, ſenem primo, deinde qui in ea ætate ſequeretur mori. Haud quaquam aūt exerceri, aut uiuere, qui ſenectute decrepitus eſſet, qui tres dunta xat dentes habeat, cui uix deſeruiunt oculi, qui curuatus à quatuor famulis deducitur, deguttantes nares, lipposq; oculos habens, nihil denicq; uoluptatis deguſtans, haud aliter exiſtens, quā animatum quoddam ſepulchrum, ab ipſa iuuentute detiſum. Et contrà mori

optí-

optimos atq; robustissimos adolescentes. Nam hoc perinde esse uidetur, ac si flumina sursum deferantur. Aut saltem scire necesse foret, quando & senum qui libet obiturus esset, ne quos, prout eis mos est, fallerent. Nunc uero illud accidit, quod prouerbio dici solet: Quadriga bouem sæpissime ducit. PLV. Hęc quidem ô Terpsio, prudentius fiunt, quam tibi profectò uidentur. Verum et uos quid passi estis? quòd rebus alienis gaudetis, & senibus, filijs orbatis, uos inter tantopere in adoptiouem tradatis: quamobrem in derisum adducti, ab filijs sepeliminl, quod quidem plurimis fit periucundum. Nam quanto uos magis mori illos peroptatis, tanto plus omnibus quàm gratissimum est, si ante eos uos mori cõtingat. Etenim nouam quandam in medium adducitis artem, anicũlas atque decrepitos cum amatis: præsertim quidem, si liberis sint orbati. qui uero liberos habent, illorum uobis non est cura. Atqui ex ijs qui amantur plurimi, minimè uestri ignari æstus, etiam si ipsis liberos esse cõtingat, illos odisse dissimulant, ut & ipsi habeant amatores. Inde ijs in testamento exclusis, qui munera diutissime obtuleruut, liberi, sicuti profectò dignum est, omnem eorum substantiam consequuntur: at illi tristicia affecti, suaq; spe delusi, dentibus fremunt. TER. Omnia hæc uera sunt quæ de me & Tucrito autumas. Quantum enim meorum ille deuorauit, quum semper eum mori putarem. Ac quoties ad eum ingrediebar, gemendo, & interdum quiddam, perinde atq; ex ouo pullus aliquis immaturus, stridendo ægritudinem simulabat. Vnde quanto citius eum ad sepulchrum duci existimabam, tanto plus illi donorum mittebam, ut ne ij, qui amore concurrebant, muneribus me præclaris uincerent. Plerumq; etiam præ nimia sollicitudine insomnis iacebam, singula enumerans, ac unumquicque disponens. Eaque etiam causa integritus mihi fuit, cutræ uidelicet & uigiliæ. Ille autem deglutito hoc illectamento meo tanto, adstitit mihi, quando sepeliebar paulo ante, arridens. PLV. Euge ô Tucrite, diutissime uiuas, unà & diuitijs abundans, & huiusce modi homines derides: neq; prius moriaris, quàm hos blanditores cunctos præmittas. TERP. Hoc quidem ô Pluto periucundum mihi foret, si ante Tucritum Chariades uita decederet. PLVT. Boni animi sis ô Terpsio, & Phido etiam, & Melanthus, & omnes penitus ipsum præcedent: suis ipsorum curis confecti. Hæc ego summopere laudo, ô Tucrite diutissime uiuas.

ZENOPHANTAE ET CALLIDEMIDAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

ZENOPHANTES.

Italice artes quibus et Veneti et Ro: Epi adepti Hereditates nõ sũt Regna nemo quod alteri paraverat periit.

T tu Callidemides, quo pacto interiisti? Nam ipse quemadmodum Diniæ parasitus quum essem, immodica ingurgitatione præfocatus fuerint, nosti, aderas enim morienti. CAL. Aderam Zenophantes. Porrò mihi noui quiddam atq; inopinatum accidit. Nam tibi quoq; notus est Ptœodorus ille senex. ZEN. Orbum illum dicis, ac diuitem, apud quem te assiduè uersari conspiciebam? CAL. Illum semper captabã, colebamq;, id mihi pollicens fore, ut meo bono quamprimum moreretur. Verum quum ea res in longum proferretur, sene uidelicet, uel ultra Tithonios annos uiuente, compendiariam quandam excogitaui uiam, qua ad hereditatem peruenirem. Siquidem empto ueneno, pocillatori persuaseram, ut simulatq; Ptœodorus potũ posceret, bibebat autem prolixius, præsentius in calicem iniiceret, haberetq; in promptu, porrecturus illi. Quod si fecisset, iureiurando confirmabam, me illum manumissurum. ZENO. Quid igitur accidit? nam inopinatum quiddam narraturus mihi uideris. CAL.

Vbi iam loti ueniſſemus, puer duobus paratis poculis, altero Pœodoro cui uenenum erat additum, altero mihi, neſcio quo modo errans, mihi uenenum, Pœodoro porrexit innoxium. Mox ille quidem bibit, at ego protinus humi porrectim ſtratus ſum, ſuppoſititium uidelicet illius loco funus. Quid hoc? Rides Zenophanta? Atqui non conuenit amici malis illudere. ZEN. Rideo profectò, nam eleganter ac lepidè tibi hæc res euenit. Porrò ſenex ille, quid interim? CAL. Primum ad caſum ſubitum atq; inexpectatũ ſanè conturbatus eſt. Deinde ſimul atq; intellexit, id quod acciderat, puta pocillatoris errore factum, riſit & ipſe. ZEN. Rectè ſanè. Tametſi non oportuit ad compendium illud diuertere, ſiquidem ueniſſet tibi populari, uulgataq; uia, tutius certiusq;, etiam ſi paulò ſerius.

CNEMONIS ET DAMIPPI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

CNEMON.

Ad hæredipetas

OC illud eſt quod uulgo dici cõſueuit: Hinnulus leonem. DAM. Quid iſthuc eſt, quod tecum ſtomachare Cnemon? CNE. Quid ſtamacher rogas? Equidem hæredem reliqui quendam præter animi ſententiam, uidelicet aſtu deluſus miſer, ijs quos maxime mea cupiebam habere, præteritis. DAM. Sed iſthuc quinam euenit? CNE. Hermolaum nobilem illum diuitem, quum orbus eſſet, imminente morte captabam, aſſidens atq; inſeruiens. Nec; ille grauatim officium meum admittebat. At interim illud quoq; mihi uiſum eſt ſcitum, conſultumq;, ut teſtamentum proferrem ac publicarem, quo illum rerum mearum in ſolidum hæredem inſtitueram, nimirum ut ille uiciſſim idem faceret, meo prouocatus exemplo. DAM. At quid tandem ille? CNE. Quid ille ſuo in teſtamento ſcripſerit, id quidem ignoro. Cæterum ego repente atq; inſperato è uita deceſſi, tecti ruina oppreſſus. Et nunc Hermolaus mea poſſidet, lupi cuiuſpiam in morem ipſo hamo cum eſca pariter auulſo. DAM. Imò non eſcam modo cum hamo, quin etiam te quoque piſcatorem ſimul abſtulit. Itaque techniam iſtam, in tuum ipſius caput ſtruxeras. CNE. Sic apparet, idque adeo deploro.

Piſcatores

SIMYLI ET POLISTRATI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

SIMYLVS.

Plures: unius diutis hereditatem ambientes delusi.

ENISTI tandem & tu Polyſtrate ad nos, quum annos uixeris haud multò pauciores centum opinor. POL. Nonaginta octo Simyle. SIM. Sed quinam triginta iſtos annos egiſti, quibus mihi fueras ſuperſtes. Nam ipſe periit fermè ſeptuagenario. POL. Quàm ſuauiſſimè profectò, etiam ſi hoc mirum tibi uidebitur. SIM. Mirum uero, ſiquidem tibi primum ſeni, deinde inualido, poſtremo etiam orbo quicquam poterat eſſe in uita ſuaue? POL. Principio nihil erat quod non poſſem, præterea pueri formoſi complures aderant, tum mulieres nitidiſſimæ, unguenta, uinum mirè fragrans, poſtremo menſæ uel Siculis illis lautiores. SIM. Noua narras, nam ego te plane ſordidum ac parciſſimũ eſſe ſciebam. POL. Atqui uir præclare, ex alienis arcis opes mihi ſubſcatebant. Tum diluculo protinus quam plurimi mortales ad fores meas uẽtitabant, ſimulq; ex omni terrũ genere, quę terrarũ ubiuis pulcherrimæ reperiũtur, munera deportabãtur.

SIM.

SIM. Num me defuncto regnum gessisti? POL. Minimè, uerum amantes habebam innumeros. SIM. Non possum non rideré: tũ ne amantes, tantus natu qui esses, uxõq; tibi dentes superessent quatuor? POL. Habebam per Iouem equidem optimates ciuitatis: quumque essem tum senex, tum caluus, sicuti uides, præterea lippiens etiam, ac sento cæcutiens: postremo naribus mucosis, tamen cupidissimè mihi inseruiebant, adeo ut is felix uideretur, quemcunq; uel aspexissem modo. SIM. Num tu quõq; quemadmodum Phaon ille, Venerem aliquam è Chio transuexisti, ut ob id optanti tibi illa dederit rursum ad iuuentam redire, ac denuo formosum atq; amabilem fieri? POL. Haud quaquam, quin magis quum tu is essem, qualem dixi, tamen supra modum adamabar. SIM. Aenigmata narras. POL. Atqui notissimus est hic amor, quum uulgo sit frequens, nempe erga senes orbos diuites. SIM. Nunc tua forma unde tibi profecta fuerit intelligo uir egregie, nimirum ab aurea illa Venere. POL. Veruntamen non parum multas commodirates ab amantibus tuli, Simyle, propemodum etiam adoratus ab illis. Porrò sæpius etiam quasi procax illis illudebam, excludens interdum nonnullos eorum: interim illi inter sese decertabant, & in ambiendis primis apud me partibus, alium alius anteire nitebatur. SIM. Sed age, de facultatibus tuis quid tandem statueras? POL. Palam quidem affirmabam, me unumquemq; illorum relicturum hæredem: idque illi quum crederent futurum, certatim se quisque ob sequentiorem atque adulantiorem præbebat. Cæterum alteras illas ueras tabulas, quas apud me seruaueram, reliqui, in quibus omnes illos plorare iussi. SIM. At postremæ illæ tabulæ quem pronunciabant hæredem? num è cognatis quem piam? POL. Non per Iouem, imò nouitium quendam ex formosis illis adolescentulis, natione Phrygem. SIM. Quot annos natum Polystratem? POL. Viginti fermè. SIM. Iam intelligo quibus obsequijs ille te demeruerit. POL. At tamen multò illis dignior qui scriberetur hæres, etiam si Barbarus erat ac perditus, quem iam ipsi etiam optimates colunt captantque. Is igitur mihi extitit hæres, iamq; inter patricios numeratur, subraso mento, barbaroq; cultu ac lingua: quin eum Codro generosiorem, Nireo formosiorem, Vlysse prudentiorem esse prædicant. SIM. Non laboro, uel totius Græciæ sit imperator, si libet, modò tibi illi potiantur hæreditate.

CHARONTIS ET MERCVRII.

MARTINO BOLERO INTERP.

INTERLOCVTORES. Charon, Mercurius, Mortui, Menippus, Charmoleus, Lampichus, Damasias, Philosophus, Rhetor.

CHARON.

VDITE quo loco sint res uostræ. Equidem parua est nobis, quemadmodum uidetis, & cariosa nauicula, et quę undiq; perfluit: quòd si in alteram partem se inclinarit, plane submersa peribit, atq; uestrum tam multi simul cõfluunt, & singuli plurimas sarcinas adferũt. Quòd si cum his nauiculã cõscenderitis, uereor ne postea uos facti pœniteat, maxime uero eos, qui nandi sunt imperiti. MORT. Quid igitur faciendum erit, ut sine periculo nauigemus? CHAR. Ego uobis dicam: nudos uos ingredi oportet, atq; ista omnia quæ superflua sunt, in littore relinquere. Nam sic etiam uix capiet uos nauicula. Tibi uero Mercuri deinceps cũ tæ erit, neminem ex illis recipere, nisi nudus sit, & supellectilem abiecerit. Itaq; ad ipsas scalas te statuas, ipsosq; cognoscito, & suscipito, nudosq; ingredi cogito.

Charon

Mortui

Mercurius
Menippus
Charmoleus
Lampichus
Damasias
Philosophus

MER. Rectè dicis, atq; sic faciemus. Quis est ille primus? MEN. Ego Menippus sum. Ecce autem peram & bacillum in paludē abieci: uerum recte feci, qui pallio non acceperim. MER. Ingredere ō Menippe uir optime, primumq; apud gubernatorem nauis, locum accipe, in ipsa summitate, quo omnes possis intueri. Verū quis ille formosus est? CHA. Charmoleus sum Megarensis ille amator, cui osculum unum duobus talentis constitit. MER. Exue igitur istam pulchritudinem, et labia una cum osculis, istam etiam densam comam, & genarum ruborem, adeoq; totam cutem. Bene se res habet, expeditus es, ingredere nunc. Quis uero ille est purpuratus & diademate præcinctus, grauitatem quandam præ se ferens? Quis es tu? LAMP. Lampichus sum Geloorum tyrannus. MER. Quid igitur cum tot sarcinis uenisti? LAMP. An ne nudum aduentare conueniebat tyrannum? MERCV. Nequaquam tyrannum, sed mortuum, itaque depone ista. LAMP. Ecce abieci diuicias. MERCV. Sed superbiam ō Lampiche & fastum etiam abij te, nam ista si in nauiculam coincidant, uehementer grauabunt eam. LAMP. Igitur sine ut diadema habeam saltem & stragulum. MERCV. Nequaquam, imò & hæc relinquito. LAMP. Sit ita. Quid præterea uis? Nam omnia, ut uides, abieci. MERC. Crudelitatem etiam, & amentiam, & uiolentiam, & iracundiam, atque his similia depone. LAMP. Ecce nudus sum. MERCV. Ingredere nunc. Tu uero pinguis admodum & carnosus quis es? DAMA. Damasius ego sum athleta. MERC. Certè, uideris ille esse, scio enim te sæpe in palæstris à me uisum. DAMA. Ita est ō Mercuri, uerum accipe me, nudum existentem: MER. Nequaquam ō bone uir, nudus es tanta carne circundatus? itaque exue eam. Nam si uel alterum tantum pedem in nauem posueris, submerges eam. Sed & coronas istas & præconia abijcito. DAMA. En planē nudus sum, ut uides, & simili cum alijs mortua statura. MER. Sic præstat leuem esse, itaque inscende iam. Et tu ō Crato diuitias abijce, præterea molliciem & delicias, neque feras tecum Epitaphia, neq; maiorum tutorum dignitates. Relinque etiam genus, & gloriam. Item ciuitatum de quibus scilicet bene meritus es, publica præconia, statuarum inscriptiones, & dicas, ne tibi magnum sepulchrum construant, nam & hæc grauant, si in memoriam reuocentur. CRATO. Inuitus certē, sed tamen abijciam, quid enim faciam? MERCV. Papæ, Quid tibi uis armatus? aut quid istud trophæum tecum circumfers? CRAT. Quia uici Mercuri, & res præclaras gessi, propterea ciuitas hoc me honore adfecit, MERCV. Relinque trophæum in terra, apud inferos enim pax est, neque ullis armis opus est. Verum quis ille est, ipso habitu grauitatem quandam præ se ferens? elatus, & contractis supercilijs, propter curas, longa barba, quis est ipse? MENIPPVS. Philosophus quidam est ō Mercuri, imò præstigiorum & nugarum plenus. Itaque & hunc exue, uidebis enim multa, atque ridicula, sub palliolo occulta esse. MERC. Depone tu hunc habitum primum, deinde hæc quoque omnia. O Iupiter, quantam ille arrogantiam, quantam inscitiam, & quantum contentionum, & inanis gloriæ, quantum quæstionum dubiarum, quantum spinosarum disputationum, & cogitationum perplexarum, circumfert? imò quàm multos uanos labores, & deliramenta non pauca, quantas item nugas, & quantam curiositatem. Sed per Iouem aurum etiam hoc, & uoluptatem, & impudentiam, iracundiam, delicias & molliciem secum habet: neque enim latent me ista, etiam si studiose celas. Verum abijce mendacia etiam & superbiam, & opinionem illam, qua existimas te omnibus reliquis præstantiorem esse. Nam si cum rebus omnibus ingrediaris, quæ quinqueremis te acciperet? PHIL. Depono igitur ea, quandoquidem sic iubes. MEN. Sed & barbam hanc deponat Mercuri, grauem equidem & hirsutam, ut uides, capilli sunt trium minarum ad minus. PHIL. Sed quis abradet? MER. Menippus ille securim accipiens, quibus naues fabricantur, eam resecabit: utetur autem scalis naualibus, quibus superposita barba, resecetur. MEN. Nequaquam Mercuri,

sed

sed da mihi ferram, hoc enim erit magis ridiculum. MER. Sufficiet bipennis. MEN. Euge, Humanior nunc adpares, deposito hircino fœtore: uis ne ut parum etiam de supercilijs auferam? MER. Maximè, Nam has super frontem etiam ac tollit, neq; scio quò seipsum extendat. Quid hoc rei est? Etiam ploras sceleste? & mortem times? ingredere igitur. MEN. Vnum quidda adhuc grauissimum gestat sub alis. MER. Quid Menippe? MEN. Adulationem, Mercuri, quæ illi, dum uiueret, multum profuit. PHILO. Igitur & tu Menippe, tiam abijce libertatem, & loquendi audaciam, lætitiam, animi magnitudinem, & risum. An tu solus alios omnes ridebis? MER. Nequaquam, sed retine ista, leuia enim sunt & planè facilia portatu, & ad nauigandum prosunt. Tu uero Rhetor, abijce istam tantam uerborum contradictionem & antitheses, & similitudines, item periodos & Barbarismos, atq; alia sermonis pondera. RHETOR. En abijcio. MERC. Benè se habent res. Itaque solue funem, attollamus scalas, attrahatur anchora, expande uelum, tuq; nauta clauum dirige, Simus hilares. Quid ploratis ô uos amentes? præsertim tu Philosophe, qui paulo antè tua barba spoliatus es. PH. Quia existimabam immortalem esse animam. MEN. Mentitur, nam alia sunt, quæ uidentur eum mœrore adficere. MER. Qualia? MEN. Quia non amplius tam opiparas cœnas habebit, neque noctu exiens, clam omnibus circumuoluto palliolo capiti, ordine omnia accedet scorta, nec mane deceptis adulescentibus sua sapientia, pecuniam accipiet, hæc sunt quiæ illi dolent. PHILO. An tibi molestum non est, Menippe, quòd mortuus es? MEN. Quomodo posset esse molestum mihi, qui ad mortem festinaui, nemine uocante. Verum nonne clamor quidam interim dum nos confabulamur, exauditus est? ueluti quorundam in terra uociferantium? MER. Certè Menippe, uerum non uno tantum loco exauditur clamor, sed quidam in unum cœtum conuenientes, cum uoluptate derident mortuum Lampichum, & illius uxorem mulieres circumstrepunt, atque illius pueri nuper admodum geniti, multis lapidibus à pueris obruuntur. Quidam Diophantum Rhetorem laudant, in Sicyone funebres orationes recitantem, de hoc Cratone. Et per Iouem Damasiæ mater ululans, lamentationem inceptat una cum mulieribus pro Damasia. Te uero, Menippe, nemo est qui deploret, & solus iaces tranquillus. MEN. Nequaquam, nam haud ita multò post, audies canes miserabiliter latrantes propter me, & coruos alas concutientes, quando ad sepeliendum me conuenient. MERC. Fortis es, Menippe. Sed quia iam transfretauimus, abite uos rectâ per hanc uiam ad forum iudiciale. Ego uero & nauta alios transuectabimus. MEN. Felicitet naugate ô Mercuri, nos quoque progredemur. Verum quid præterea de uobis futurum est? Iudicium de uobis ferre oportebit, & quidem aiunt pœnas esse graues, rotas, aquilas, & lapides, uniuscuiusque autem uita examinabitur.

Rhetor

CRATETIS ET DIOGENIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

CRATES.

OPES ICHVM diuitem, nouerasne Diogenes? illum, inquam, supra modum diuitem, illum Corintho profectum, cui tot erant naues onustæ mercibus, cuius consobrinus Aristeas quum ipse quoq; diues esset, Homericum illudin ore solebat habere:

Sola uirtus deè functorum cómes.

Aut me confice tu, aut ego tete. DIOG. Cuius rei gratia sese captabant inuicem Crates? CRAT. Hæreditatis causa, quum essent æquales, uterq; alterum captabant;

Iamque testamenta publicauerant ambo, in quibus Mœrichus (si prior moreretur) Aristeam omnium rerum suarum dominum relinquebat, Mœrichum uicissim Aristeas, siquidem ipse prior è uita decederet. Hæc igitur quum essent in tabulis scripta, illi inter sese captabant, & alter alterum adulationibus obsequi ilsque superare contendebat. Porrò diuini, haud scio utrum ex astris id quod futurum sit coniectantes, an somnijs, quemadmodum Chaldæi faciunt: quin & Pythius ipse, nunc Aristeam uictorem fore pronunciabat, nunc Mœrichum, ac trutina quidem interim ad hunc, interim ad illum propendebat. DIOG. Quid igitur tandem euenit? nam audire est operæ precium, Crates. CRAT. Eodem die mortui sunt ambo: cæterum hæreditates ad Eunomium ac Thrasyclem deuenerunt, quorum uterq; cognatus illis erat: atqui de his nihil prædixerant diuini futurum, ut tale quippiam accideret. Etenim quum Sicyone Cirrham uersus nauigarent, medio in cursu, obliquo orto Iapyge, euersa naui perierunt. DIOG: Rectè factum: at nos quum essemus in uita, nihil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Neque enim ego unquam optabam ut moreretur Antisthenes, quo ni mirum baculus illius ad me rediret hæredem) neque tu Crates opinor, desiderabas, ut me mortuo, in possessionum mearum successionem uenires, puta dolij aperæ, in qua quidem lupini choenices inerant duæ. CRAT. Neque enim mihi quicquam istis rebus erat opus, imò ne tibi quidem Diogenes: siquidem quæ ad rem pertinebant, quęq; tu Antisthenis succedens accepisti, deinde ego succedens tibi, ea nimirum multò sunt potiora, multoq; splendidiora, quàm uel Persarum imperium. DIOG. Quæ nam sunt ista quæ dicis? CRA. Sapientiam, inquam, frugalitatem, ueritatem dicendi, uiuendiq; libertatem. DIOG. Per Iouem memini me in istiusmodi opum hæreditatem Antisthenis successisse, tibiq; eas longè etiam maiores reliquisse. CRAT. Verum reliqui mortales hoc possessionum genus aspernabantur, neq; quisquam nos ob spem potiundæ hæreditatis obsequijs captabat, sed ad aurum omneis intendebant oculos. DIOG. Nec iniuria, neq; enim habebant, quo facultates eiusmodi à nobis traditas acciperent: quippe rimosi am, uiciatiq; delicijs, non aliter quàm uasa carie putria. Quo fit, ut si quando quis in illos infundat uel sapientiam, uel libertatem, uel ueritatem, effluat illico persti letq;, fundo quod immissum est continere non ualente. Cuiusmodi quiddam & Danai filiabus aiunt accidere, dum in dolium pertusum hausta aquam important: at ijdem aurum dentibus & unguibus, omniq; ui seruabant. CRA. Proinde nos hic quoq; nostras possidebimus opes: illi simulatq; huc uenerint, obulum duntaxat secum ferent, ac ne hunc quidem ulterius quàm ad portitorem.

LVCIANI SCIPIO.

P. VIRVNIO INTERPRET.

INTERLOCVTORES. ALEXANDER, HANNIBAL, MINOS, SCIPIO.

ALEXANDER.

LIBYCE, me decet præponi. melior equidem sum. HAN. Imò uero me. ALEX. Iudicet ergo Minos, qui semper iustissimus iudex est habitus. MIN. Quis es tu? ALEX. Hic est Hannibal Carthaginensis: ego autem Alexander Philippi regis filius. MIN. Per Iouem utriq; glorioso. Sed quæ de re uobis altercatio est? ALEX. De præstãtia: dicit enim is sese meliorem quàm ego ducem exercitus fuisse: ego uero quemadmodum omnes sciunt, non hoc solum sed omnibus fermè qui ante meam ætatem fuere, in re militari præstantiorem me esse affirmo

firmo. NIN. Dicat ergo uterq; uicissim pro uirili: tu uero ò Libyce prius loquaris. HAN. Vnum hoc me iuuat, quòd & hic sermonem græcum dedicerim, ut neq; etiam hac in re Alexander me superet. Porrò illos maxime laudis dignos puto, qui quum parui à principio fuere, propria uirtute ad magnam gloriam euasere: potentesq; per se ipsi facti, & principatu digni habiti. Ego igitur cum paucis quibusdam Hispaniam primũ inuadens, quum subcõsul essem, fratri additus, maximis rebus idoneus atq; optimus iudicatus. Ibi tũ Celtiberos cœpi, atq; Gallos ipsos deuici. Et quum magnos montes transmigrassem, omnem Eridanũ transcurri, multasq; ciuitates euerti, et planã Italiam subiugaui, & usq; ad suburbia Romę grassatus sum, totq; uno die Romanos cecidi, ut eorũ annulos modijs mẽsurari oportuerit, & ex cadaueribus põtes fluminibus fecerim. Atq; hæc omnia peregi, nec Ammonis dictus filius, neq; deũ me fingens, aut matris insomnia narrans: sed me hominem fatebar, pugnabamq; cõtra duces magna prudentia, contra milites magna audacia atq; fortitudine prędítos. Non aduersus Medos, aut Armenos, qui anteq; quispiam sequatur, fugiunt, & facile cuiuis audenti uictoriam tradunt: Alexander uero regni patris successor, & id fortunæ quodã impetu ampliauit. Qui quum deuicto misero illo Dario, apud Issum & Arbelas uictoriam cepit, antiquam ex patre consuetudinem omittens, adorari sese uoluit, seseq; ad Medorũ delicias inuitari libenter tulit. atq; in conuiuijs amicos interemit, interficientibusq; auxiliũ tulit. Ego autem patriæ dominatus sum, quæ quum me reuocaret, hostiũ magna classe aduersus Libyam nauigante, parui: continuoq; me hominem priuatum dedi, & damnatus æquo animo rem tuli. Atq; hæc egi barbarus cũ essem, omnisq; Græcorũ disciplinæ expers, & neq; Homerum, ut hic, edidici, neq; Aristotele sophista magistro eruditus fui, sed solum mea natura optima sum usus. Hæc sunt quibus me meliorem Alexandro esse puto. Si uero ea causa mihi hic præferẽdus est, quòd caput diademate ornauerit, id decorum forsan apud Macedones est: non tamen ob id præstantior hic uideri debet generoso duce, & uiro, qui mentis sententia magis quàm fortuna est usus. MIN. Hic certè orationem neq; ingenerosã, neq; ut Libycum decebat, dixit: tu uero Alexander, quid ad hæc inquis? ALEX. Oportet quidem ò Mínos, hominí adeo temerario níhil respõdere. Sola enim te fama satis edocere potest, qualis ego rex, qualis hic latro habitus fuerit. Aduerte tamen, an parum ipsum superauerim, qui cum adolescẽs adhuc essem rẽ aggressus, regnum obtinui, & de patris mei interemptoribus supplicium sumpsi. At quum Thebas subuertíssem, toti Græciæ terror fui, ab ea dux electus. Neq; dignum putaui, Macedonum regno me contentum esse, quod pater reliquerat, sed totũ terrarum orbem sitiui: durumq; putans, nisi rerũ omnium dominus essem, paucos quosdam mecum agens, in Asiam, exercitũ traduxi, & apud Granicum magna pugna uici: Lydiam, Ioniam, & Phrygiã cepi. Et tandẽ quæcunq; transieram subiugans, ueni ad Issum, ubi Darius me expectabat, infinitos exercitus secum agens. Post hæc ò Mínos, uos ipsi scitis, quot ad uos uno die mortuos miserim, Dicit enim Charon, tunc sibi scaphã non sufficisse: sed ratibus compositis, illorũ plerosq; se transportasse: atq; hæc confeci meipsum periculis opponẽs & in pugna uulnerari non timens, Et ut quæ apud Tyrũ & Arbelas gesta sunt omittam, usq; ad Indos ueni, atq; Oceanum mei regni terminum feci, & illorũ hominum elephantes cepi, ac Porum captiuum adduxi. Scythas uero homines certè non spernendos, Tanaim transiens, magna equitũ pugna uici, ac amicos meos remuneraui, inimicos autẽ ultus sum, Si uero Deus hominibus uidebar, parcendum illis erat. Nam rerum magnitudine, ut tale aliquid de me crederent, inducti sunt: tandem mors me regem occupauit. Hic autem Hannibal apud Prusiam Bithyniæ exulauit, ut crudelissimo & pessimo homini conueniens erat. Nam quo pacto Italos uicit, omitto dicere: nam non uirtute, sed malicia atq;

Hannibalis preclara gesta

Alexandri preclara gesta

perfidia & dolis id peregit: nunquam autem alicuius clarifudinis aut iuſti mẽ mor. Sed quoniam, quod delitioſe uixerim, uituperauit, oblitus mihi uidetur eorum, quæ apud Capuã admiſerit. Ibi enim mulieribus deditus fuit, & uoluptatibus uir ille mirabilis, belli gerendi occaſiones prodidit. Ego uero niſi ea quæ ſub occidente ſunt, parua quidem putans, uerſus Orientẽ me impuliſſem, quid nam adeo magni perfeciſſem? Qui Italiam abſq; ſanguine capere, ac Libyam, omnemq; eam oram uſq; ad Gades, ſub poteſtatem redigere facile potuiſſem? Sed hæc ego tanta contentione digna non putaui, præſertim iam antea illis perculſis, ac dominum me agnoſcentibus. Dixi. Tu uero, Minos, iudica. Nam & hæc é multis protuliſſe ſatis eſt. SCIP. Non, niſi me quoq; prius audias ô Minos. MI. Quis tu uir optime es? aut unde, quod hiſce claris ducibus te cõferre audes? SCI. Scipio Romanus, qui Carthaginem deleui, & Afros multis magnis prælijs deuici. MI? Audiendus quippe es. SCI. Ego, ô Minos, hæc non dicam, quo præferri uelim. Nunquam enim huiuſcé generis honoris auidus fui, ſed ſemper eſſe, quàm uideri malui: nec ut, quod alij utriq; fecerunt, in me laudando alios uituperem. Iam puero mihi omne uitium diſplicuit, & bonis artibus à primis annis deditus, humanitatiq; inſeruiens, ſcire ſolum turpe putabam: ſed operè ſemper perficere quicquid magnificũ à maioribus natu, aut literis didiciſſem, conatus ſum. Ita adolecens uixi, ut maxima patriæ ſpes fuerim. Quæ illam fruſtrata non eſt. Nam quum Senatus maximo timore, an eſſet patria relinquenda, conſultaret: uix iuuenis (quum ei ætati non liceret) in medios ſenes proſilij, & ſtricto enſe, hoſtem me habiturum profiteor eum, qui deſerendæ patriæ ſententiam protuliſſet. Quare uix quartum & uigeſimum annum agens, dux electus, non cum magno exercitu uerſus Carthaginem fui: atque Hãnibalem ſecutus, uici, eum quoque in turpem fugam conuerti. Et deuicta Carthagine, non rei felicitate elatus ſum: eundem me amici, eundem me patria, poſt uictoriam habuit. Diuitias uerò in bonis amicis eſſe putaui, non in auro. Nam per quatuor & quinquaginta annos, quibus uixi, nihil unquam emi, aut uendidi. Ex foro quoque nunquam diuertiſſem, niſi quempiam mihi aliquo modo amicum feciſſem: & ut mercatoribus pecunias lucrari ſtudium eſt, ita mihi ut adiſcerer homines, omni metallo præſtantiores, cura erat. Quibus qualis fuerim, T. Liuius, cæteriq; Hiſtorici teſtari poſſunt. Ac ex Carthagine reuerſus triumphum egi, Cenſorq; factus ſum. Aegyptum, Syriam, Græciam percurri. Iterumq; abſens Conſul electus, bellum maximum confeci. & Numantiam euerti, atque alia egi. Nunquam me quis aut in proſperis eleuantem fortunam, aut in aduerſis opprimentem uidit: quin tanta animi liberalitate uſus ſum, ut quum grandis dominus eſſe potuerim, quatuor & uiginti ſolum libras argẽti reliquerim. Illud non tacebo ſcilicet, me nunquam iniuſtum aut crudelẽ fuiſſe, aut alicuius generis uoluptate corruptum. Et hæc uti inſipiens dixi, non ea ratione, quòd præferri uelim renuli, ſed graue erat non monſtrare, ut eſt, Romanos omni genere uirtutis cæteras gentes ſupetaſſe. Itaq; ut uiuus pro patria pugnaui, patriæq; pietatem mihi & rebus cæteris prætuli, ſic nunc apud te ô Minos pro patria hæc dicta ſunt. MIN. Per Iouem, ô Scipio, & recte, & uti Romanum decet locutus es. Itaq; quum diſciplina militari, rebusq; bellicis hiſce æqualem, aut te præſtantiorem diſcamus, te præferendum cenſeo: & Alexander ſecundus ſit, & tertius Hannibal, nec hic quidem ſpernendus eſt.

Scipionis pclara geſta.

Hæc omnia (quæ ſignaui) in Græcis exemplis non habentur, ſed à Viruuio, uel quiſquis alius hic fuit, afficta uidentur. Nam ſtatim poſt edium Scipionis nomen ac titulum, in Græcis exemplis, ita ſequitur:

MI. Quid igitur & tu dicis? SCIP. Alexandro quidem minorem eſſe me, Annibale autem præſtantiorem: ut qui ipſum perſecutus fuerim, & ad turpem fugã compulerim. Quomodo igitur non impudens iſte uideatur, qui tum Alexandrõ

ro fese comparet, cui ne ipse quidem Scipio, qui istum deuici, comparare me aussum. MIN. Per Iouem æqua dicis, Scipio, quapropter primus quidem iudicetur Alexander, deinde post illum tu, atque tum, si placet, tertius hic Hannibal, quippe qui nec ipse contemnendus existat.

DIOGENIS ET ALEXANDRI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

DIOGENES.

VID hoc rei Alexander, ita ne defunctus es tu quoque, perinde atque nos omnes? ALEX. Vides nimirum Diogenes: tametsi mirandum non est, si homo cum fuerim, defunctus sim. DIOGE. Num ergo Iupiter ille Hammon mentiebatur, quum te suum esse filium diceret, an uero tu Philippo patre prognatus eras? ALEX. Haud dubiè Philippo, neq; enim obstissem, si Hammone parente fuissem progenitus. DIOG. Atqui de Olympiade, etiam consimilia quædam ferebantur, puta draconem quendam cum ea fuisse congressum, utisum que in cubiculo, ex eo grauidam perperisse te: porrò Philippum errare, fallique, qui se tuum patrem esse crederet. ALEX. Inaudieram quidem & ipse ista, quemadmodum tu, at nunc uideo, neque matrem, neque Hammonios illos uates, sani quicquam aut uere dixisse. DIOG. Attamen istud illorum mendacium, Alexander, ad res gerendas haudquaquam tibi fuit inutile, propterea quòd uulgus te uerebatur, metuebatque, quum deum esse crederet. Sed dic mihi, cuinam tam ingens illud imperium moriens reliquisti? ALEX. Id equidem ignoro Diogenes: celerius enim è uita submouebar, quàm ut esset ocium de illo quicquam statuendi, præter id unum, quòd moriens Perdiccæ anulum tradidi. Sed age, quid rides Diogenes? DIOG. Quid ni rideam? an non meministi quid Græci fecerint, quum nuper tibi arrepto imperio adularentur, principemque ac ducem aduersus Barbaros deligerent? nonnulli uero in duodecim deorum numerum referrent, ac phana constituerent: denique sacra facerent tanquam Draconis filio? Sed illud mihi dicito, ubi te sepelierunt Macedones? ALEXANDER. Etiamdum in Babylone iaceo tertium iam diem: porrò Ptolemæus ille satelles meus, si quando detur ocium ab his rerum tumultibus, qui nunc instant, pollicetur in Aegyptum deportaturum me, atque inibi sepulturum, quo uidelicet unus fiam ex dijs Aegyptijs. DIOG. Non possum non ridere Alexander, qui quidem te uideam etiam apud inferos desipientem, sperantemque fore, ut aliquando uel Anubis fias, uel Osiris. Quin tu spes istas omittis ò diuinissime, neque enim fas est reuerti quenquam, qui semel paludem transmiserit, atq; intra specus hiatum descenderit, propterea quòd neque indiligens est Aeacus, neque contemnendus Cerberus. Verum illud abs te discere peruelim, quo feras animo quoties in mentem redit, quanta felicitate apud superos relicta, huc sis profectus, puta corporis custodijs, satellitibus, ducibus, tum auri tanta ui, ad hoc populis qui te adorabant: præterea Babylone, Bactris, immanibus illis beluis, dignitate, gloria: deinde quòd eminebas conspicuus, dum uectareris, dum amiculo candido caput haberes reuinctum, dum purpura circumamictus esses? nunquid hæc te discruciant, quoties recursant animo? Quid lachrymaris stultè? an non id te sapiens ille docuit Aristoteles, ne res eas quæ à fortuna proficiscantur, stabiles, ac firmas existimares? ALEXANDER. Sapiens ille, quum sit assentatorum omnium perditissimus? Sine me solum Aristotelis facta scire, quàm multa à me petierit, quæ mihi scripserit: deinde quemadmodum abusus sit

Irridetur Alexand. superbia qui mortalis cũ esset, diuinos tamen honores sibi passus sit exhiberi.

Aristoteles assentatõr

sit mea illa ambitione, qua cupiebam eruditione cæteris præstare, quum mihi præ-
paretur interim, ac prædicaret me, nunc ob formam, tanquam & ipsa summi bo-
ni pars quædam esset, nunc ob res gestas atq; opes: nam has quoq; in bonorum
numero collocandas esse censebat, ne sibi uitio uerteretur, quòd eas acciperet.
Planè præstigiosus uir ille quidem erat, ac fraudulentus ò Diogenes: quanquam
illud fructus scilicet ex illius sapientia fero, quòd nunc perinde quasi summis de
bonis excrucior, ob ista quæ tu paulo antè commemorasti. DIOG. At scin' quid
faciesᵉ ostendam tibi molestiæ istius remedium. Quandoquidem in his locis ue
ratrum non prouenit, fac ut Lethei fluminis aquam auidis faucibus attrahens bi
bas, iterumq; ac sæpius bibas: atq; eo pacto desines de bonis Aristotelicis discru
ciari. Verum enim Cleum etiam illum & Calisthenem uideo, cumque his alios
complureis raptim huc sese ferentes, quo te discerpant, pœnasque sumant ob ea
quæ quondam in illos commisisti. Quare fac in alteram hanc ripam te conferas,
& crebrius, ut dixi, bibas.

ALEXANDRI ET PHILIPPI.

OTTOMARO LVSCINIO INTERP.

PHILIPPVS.

ON igitur inficiaberis Alexander ex me prognatum te esse
filium, nam ad Iouem Hammonem genus paternum refe-
rens, mortem non obiisses. ALEX. Neq; uero nescius eram
pater, Philippi Amyntí me esse filium: sed quia ad res gerendas sic mihi usum erat conducere, commento hoc usus sum uaticinio. PHIL. Quid aisᵉ Conducibile id tibi usum, ut ua-
tibus impostoribus fallendum te exponeresᵉ ALEX. Non
isthuc, sed barbaros in mei admirationem tractos, facilius hoc prætextu nostro
subdidimus imperio: quum nemo unus uiribus nostris hactenus restiterit: quip
pe hac sola opinione ducti, quòd aduersus deum sibi esset præliandum. PHIL.
Quos tu igitur tanto conatu dignos, usquam uicistiᵉ qui cum timidis illis arcu-
lis, peltarijs, ac gerris uimineis pugnare solitis, semper congressus esᵉ Atqui
Græcos armis domare, Bœotios, Phocenses, Athenienses, & id genus alios,
operis fuerat strenui atq; magnifici. Arcadum insuper sustinere armaturam,
equitatum Thessalum, Eleorum iaculatores, Mantineos peltis instructos, aut
cum Thracibus, Illyricis, Pæonibusue manum conserere, operosum profecto
atque arduum id fuisset imprimis. Cæterum Medos, Persas & Chaldæos deli-
catos ac plurimo auro conspicuos, non satis compertum habeo, quonam modo
ante te, duce Clearcho mille uiri bello adorti expugnarint, foedè in fugam actos
anteaquam ad manus uentum fuisset. ALE. At uero Scythæ, pater, & Indici ele
phantes res sunt non usqueadeò abiectæ & contemptibiles. Et tamen neq; con-
citatis inter ipsos intestinis odijs, neque per proditionem mihi uenundari passus
sum uictoriam. Sed neq; deieratus unquam, aut per nugas à pollicito recessi, fi-
demque solui uictoriæ gratia. Adde, quòd & Græcos alios sine sanguine in de
ditionem accepi, Thebanos autem, fortassis ipse audisti, quomodo aggressus fue
rim. PHI. Noui hæc omnia ex Clito, quem tu inter epulas, eò quòd nomen meum celebraret, & meas res gestas cum tuis conferre auderet, traiecto per corpus
telo, tum iugularas. Tu uerò & Macedonicam chlamydem abijciens, candyn,
Persicum amictum, recepisti (ut aiunt) & tiaram rectam. Vt ne interim comme-
morem, quòd à Macedonibus, uiris utique liberis, adorari debere te, in animo
duxeris. Et qui, quòd maximè omnium erat ridiculum, hominum abs te uicto-
rum mores imitatus es. Tempero mihi, ne memorem alia, quæ turpiter admi-
seris,

Culpatur Alexandri arrogantia, et commentum quo deum se haberi uoluit.

ferís, uiris doctis in leonũ claustra inclusis, & nuptijs talibus peractis. Quòd que Ephestionem plus quàm esset satis, amaris. Vnum est quod solum laudo abs te gestum, in Darij uxore uidelicet, forma præstante, quia ab illius comple xu abstinueris, & gentricis illius, atq; filiarum, ne uim paterentur, curam susce peris. Regium certè id opus extitit, quod tum factitasse te accepimus. ALEX. Quomodo autem tibi non probatur, pater, quòd in Oxydracis, gente Indica, iubens me in periculum coniecerim, atq; acceptis plurimis uulneribus, muros primus omnium transilierim? PHIL. Non probo, Alexander. Neque id, quia pulchrum esse negem, uulnerari quandoque imperatorem, & in subeundis pe riculis præstantare uiam: sed quia ex re tua isthuc erat minimè. Siquidem pro deo habitus, quos, oro, risus præbebas spectatoribus, quando post acceptum uulnus, ab exercitu magno tumultu direptus, mœrens ac eiulans sanguine fluitabas? Adde quòd Iupiter Hammon tanquam præstigiator quispiam, & uanus propheta, reus mendacij palam tum arguebatur. Non enim uideo qualiter risum contineat, qui Iouis filium uiderit animum deijcere, & in desperatione rerum efflagitare medicorum auxilia. Denicq; quum iam tandem mortẽ obieris, quem credas obsecro, qui confictam illam adoptionem, qua Iouis dictus es filius, non carpat maledictis? Potissimum ubi dei istius cadauer porrectum iacere, turgidum sanè, & iuxta aliorũ corporum morem contactu suo omnia labefactans, aspexerit. Cæterum quòd ais Alexander, tibi fuisse conducibile, quo facilius rerum potireris: id profecto multum tibi gloriæ ex benè etiam ac strenuè gestis eripuit. Nam quanquam insigniter multa, tamen dijs longè inferiora agere usus, uacillare ob hoc iudicatus es, & tota ratione deficere. ALEX. Haud quaquam de me isthuc sentiunt mortales. Sed cum Hercule me & Baccho conferunt, ueluti æmulum, pariq; cum illis gloria certantem. Nam & Aornum, a neutro etiam illorum armis subactum, ego facilè cepi. PHIL. Etiam dum uideris ista ut Hammonis filius diceret? quando nec Baccho quidem cedis, aut Hercu li. Sed nec erubescere nosti Alexander, solitamue dediscere arrogantiam, teip sum dein noscere, uel iam tandem sapere, etiamsi serius, ubi fato occubueris.

ANTILOCHI ET ACHILLIS.

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRET.

ANTILOCHVS.

VAE NAM sunt illa Achilles, quæ tu Vlyssi iam primum commemorando in mortem executus es, ut minimè generosa, ac Chirone atque Phœnice, quibus tu aliquãdo usus præceptoribus, parũ digna. Audiui enim magis ex re tua futurum tibi uideri, si uilis agricolę munus obiens, ino pi, cui nec uictus suppetat, loces operam, quã ut omnibus uita functis domineris. Quæ si rudis quidam plebeius, ex media Phrygia ortus, atq; immodicus insuper etiam uitæ affectator diceret, ferendum fortè id esset, atq; condonandum non nihil rusticitati. Verum ex Peleo prognatum, & ex omni heroũ numero periculorũ contemptorem acerrimum, in tam abiectam & humilẽ de seipso descendere opinionem, fœdũ sanè atq; pudendũ imprimis. Denicq; ijs quæ in uita strenuè gesseris equidem haud scio quomodo ista conueniant. Nam dum in Phthio regnare tibi, ad senectam usq; licuisset, citra gloriam tamen, tu glorioſam oppetere mortẽ maluisti, quàm potiri regno. ACHIL. At ó Nestoris fili, nondum etiam tum fecerã, rerũ earũ periculum, & quid cui prę ferrem ignorans, gloriolam hanc infelicem

Aequalem omnium apud inferos esse conditionem, neminemq; præferri mortalium.

propo

proponebam uitæ. Atqui ſero iam tandem intelligo quàm egerim imprudenter. Apud uiuos enim reperies fortè, qui res benè geſtas celebrent literarũ monumentis: ſed hic apud manes non uideò quàm frugiferum opus eſſe creditu, ubi unus eſt honos omnium. Sed neq; uires iam adſunt corporis Antiloche, aut forma, interciderunt omnia, pari rerum ſtatu uiſuntur omnia, nulluſq; ſapientiæ, aut alterius rei diſcrimen eſt. Adde quòd nulli iam ex Troianorum mortuis formidabilis ſum, nemini Græcorum uenerandus, prorſus omnium de mortuis exiſtimatio eſt: ſiue boni fuerint, ſiue improbi. Hæc ſunt quæ me angunt, & miſerè ſollicitant, & ob quæ doleo, quòd non potius loco operas, & uiuo. ANTI. At uero Achilles, quid agat quiſpiam? quando ſic natura comparatum eſt, ut omnes prorſum cogantur ſemel uitam relinquere, quæ lex quum in uni uerſum iam obtinuit, nec abrogari ullo modo queat, patienter hanc feras oportet. Cæterum aſpice nos, quotquot penes te ſumus: deniq; & Vlyſſes quoque poſt puſillum aduenier. Vnde ſolatium tibi meritò afferet ſocietas: id quod & aliis in rebus plerũq; uſu uenire ſolet. Non enim ſolus uideris in hæc mala coniectus. En tibi Herculem, Meleagrum, & alios pleroſq; qui nõ parum multos in admirationem traxere: qui quidem (ni fallor) haudquaquam in uitam uidentur redituri, ſi quis eos ad inopes & uictu indigos mittat, ut illis pro mercede ſeruiant. ACHIL. Sociorum hæc quidem admonitio eſt; uerum haud ſcio quo pacto eorum, quæ in uita aguntur, memoria, impendiò me excruciat. Arbitror autem & ueſtrũ unuquenque ita affici, etiam ſi non palàm confiteamini: nequores ſanè in eo, quòd tacitè hiuiuſcemodi per quietem toleratis. ANTI. Non equidem Achilles, ſed longè tibi præſtamus: quippe qui intelligimus quàm ſit inutile, de iis rebus uerba facere. Silere enim & æquo animo ſuſtinere omnia, quæ accidunt, datum nobis eſt. ne tibi affectu iſto ſimiles ipſi quoq; ridiculi omnibus merito uideamur.

DIOGENIS ET HERCVLIS.

P. VIRVNIO INTERP.

DIOGENES.

Ridetur diuinitas Herculis

VNQVID Hercules hic eſt? Haud quiſquam me hercule alius, Arcus, claua, pellis leonina, magnitudo ipſa, totus denique Hercules eſt. Igitur è uita deceſſit, qui Iouis erat filius? Dic quæſo ò uictoriose, mortuus ne es? Ego enim quaſi terræ ſupereſſem, tibi haud ſecus quàm deo ſacrificaui. HER. Rectè quippe ſacrificaſti: Hercules enim ipſe in cœlo una cum diis immortalibus cõſiſtit, Hebenq; apud ſe habens eruribus formoſiſſimã. Ego uero qui te alloquor, ſua ſum umbra. DIOG. Quidnam dicis amabo? umbra ipſius dei? Fieri enim poteſt, altera eiuſdem ex parte deum eſſe, altera uita deceſſiſſe. HERC. Vtiq; Ille enim nequaquam mortuus eſt, ſed ego dũtaxat imago ipſius ſum. DIOG. Intelligo rem: Te uirum pro uiro Plutoni pro ſe dedit, & tu nunc pro illo mortuus es. HERC. Sic res ſe habet. DIOG. Quo pacto igitur callidiſſimus cum ſit Aeacus, te nequaq; illum eſſe non nouit, ſed admiſit tanquam ſuppoſititium Herculem. HER. Quoniam ille ipſe eſſe uideor. DIOG. Vera autumas: nam ita perſimilis es, ut ſi ille ipſe ſis. Caueas igitur ne contrà fiat ut tu quidem Hercules exiſtas, imago uero apud deos immortales Hebem in uxorem duxerit. HER. Audax nimium es atq; loquax: & niſi à ſcommatibus, quæ in me iacis, abſtinueris, ſenties quàm primum qualis dei imago ſim. Arcus enim nudus eſt atq; paratus. DIOG. Cur autem deçetero te timeam, quum ſemel mortuus ſis? Sed per tutelã Herculem dic

quæſo

quæso, dum ille uiuebat, eras ne una cum ipso, & tunc imago existens, aut unus quidem eratis in uita, posteaquam autem è uita decessistis separati: ille quidem ad deos immortales adscendit, tu uero umbra, ut dignum uidetur, ad inferos adiisti? HERC. Etsi fas equidem foret, nequaquam respondere uiro sophistice percunctanti: attamen aures quoque ad hoc porrigas. Quicquid enim Amphitryonis in Hercule erat, idipsum morte affectum est, quod nempe ego sum (ut dixi) totum: quod autem ex Ioue erat, cum dijs immortalibus conuersatur. DIOG. Perspicue nunc intelligo, autumas enim eadem uice Alcmenam duos peperisse Hercules: unum quidem ex Amphitryone, alterum uero ex summo Ioue: ex quo factum est, ut gemini unius matris utero latentis. HERCV. Nequaquam ô insane, idem profectò ipsi eramus ambo. DIOG. Neque adhuc ad intelligendum id facile est, duos Hercules in unum esse compositos, nisi quis diceret, uos tanquam Hippocentaurum in unum fuisse copulatos, hominem uidelicet, & deum. HER. An non & homines eodem pacto ex duobus componi tibi uidentur, animo uidelicet & corpore? Vnde quid prohibet animum quidem ipsum ex summo Ioue natum, adesse cœlo, me uero mortalem ad inferos uenisse? DIOG. Vtique eleganter hæc disseruisses, ô optime Amphitryoniade, si corpus hac tempestate esses, sed incorporea es imago: itaque periculum est, te triplicem iam feciſſe Herculem. HERC. Quonam modo triplicem? DIOG. Hoc quidem modò: nam si unus in cœlo existit, tu uero apud nos imago, corpus autem in Oeta, iam in puluerem uersum, hæc tria iam sunt, animaduertas igitur uelim, quem tertium corpori esse intelligas patrem. HERC. Audax es, atque sophista, sed quod nomen tibi est? DIOG. Diogenis Sinopei imago: ipse autem, per Iouem, minime cum dijs immortalibus, sed cum mortuorum optimis conuersor, Homerum atq; huiuscemodi fabulas deridens.

MENIPPI ET TANTALI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

MENIPPVS.

QVID eiulas ô Tantale, aut quid tam deploras fortunam, stagno imminens? TAN. Quoniam siti enecor Menippe. MEN. Vsqueadeò piger es atq; iners, uti non uel pronus incumbens bibere noris, uel caua uola hauriens? TAN. Nihil profecero si procumbam: refugit enim aqua simulatq; me propius admoueri senserit. quod si quando hausero, oriq; coner applicare, prius effluxit, quàm summa rigem labia. Atq; inter digitos effluens aqua, haud scio quomodo rursus manum meam aridam relinquit. MEN. Prodigiosum quiddam de te narras Tantale: uerum dic mihi isthuc ipsum, quorsum opus est bibere, quum corpore careas: nam illud quod esurire poterat, aut sitire, in Lydia sepultum est. Cæterum tu quum sis animus, quinam postmodò aut sitire queas, aut bibere? TAN. Atqui hoc ipsum supplicij genus est, ut anima perinde quasi corpus sit, ita sitiat. MENIP. Age, hoc ita habere credamus, quandoquidem affirmas te siti puniri: At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Num metuis ne potus inopia moriare? At equidem haud uideo alteros inferos, si quis hos relinquat, neq; locum alium in quem morte demigret quispiam. TANTA. Rectè tu quidem dicis: uerum hoc ipsum supplicij genus est, sitire, quum nihil sit opus. MEN. Desipis Tantale, & uti uerum tibi fatear, non alio potu uideris egere quàm ueratro mero, nam diuersum quiddam pateris, ijs quos canes rabiosi momorderint, ut qui non aquã quærat modũ illi sed sitim horreas. TAN. Ne ueratrũ quidem recusarim bibere

Tantalus à labris sitiens fugientia captat Flumina.

Menippe,ſi liceat modo. MEN. Bono es animo Tantale,certum habens nunquam fore,ut uel tu,uel reliquorum Manium quiſpiam bibat: Nec enim fieri poteſt: quanquam non omnibus quemadmodum tibi, pœna adiudicata eſt, ut ſitiant, aqua illos non expectante.

MENIPPI ET MERCVRII.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

MENIPPVS.

Formæ bonum fragile.

TVbinam formoſi illi ſunt,ac formoſæ Mercuri? ducito me docetoq;,utpote recens huc profectum hoſpitẽ. MER. Haud mihi licet per ociũ Menippe, quin tu iſthuc ipſo è loco dextrorſum oculos deflecte. Illic & Hyacinthus eſt,& Narciſſus ille,& Nireus,et Achilles,& Tyro,& Helena, & Leda. breuiter quicquid eſt ueterum formarum. MEN. Equidem præter oſſa nihil uideo,caluariasq; carnibus renudatas,inter quę omnia nihil ſit omnino diſcriminis. MERC. Atqui hęc ſunt,quæ poëtæ cuncti mirantur ac celebrant, oſſa ſcilicet quæ tu uideris contemnere. MEN. At Helenam ſaltem mihi commonſtra: nam ipſe quidem haud queam dignoſcere. MER. Hæc uidelicet caluaria, Helena eſt. MEN. Et huius ſcilicet oſſis gratia,mille naues ex tniuerſa Græcia,acto delectu,ſunt impletę,tantaq; tum Græcorum,tum Barbarorum multitudo conflixit,tot urbes ſunt euerſæ? MER. Cæterum Menippe non uidiſti mulierem hanc unuã,quod ſi feciſſes, forſan diceres tu quoq;,uitio dandum non eſſe,

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui ſi quis flores etiam arefactos marcidoſq; contempletur, poſteaquam eo roris decus abiecerint,deformes nimirum uideantur. At ijdem donec florent coloremque obtinent,ſunt ſpecioſiſſimi. MEN. Proinde illud iam demiror Mercuri,ſi Græci non intellexerunt ſeſe pro re uſqueadeo momentanea, quæq; tam facilè emarceſceret,elaborare. MER. Haud mihi uacat tecum philoſophari, quare delecto loco ubicunque uelis,proſterne temet ac recumbe,mihi iam aliæ ſunt traducendæ umbræ.

AEACI, PROTESILAI, MENELAI, AC PARIDIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

AEACVS.

Proteſilaus primus græcorum interfectus.

VAMOBREM,Proteſilaë in Helenam irruens,ſtrangulas illam? PRO. Quia huius cauſa Aeace, imperfecta quidem domo relicta,& uidua uxore quã nuper duxi,reddita,mortuus ſum. AEA. Accuſa igitur Menelaũ, qui uos omnes pro tali cõiuge recuperanda,contra Troiam duxit. MEN. Nequaquã me,ſed multõ iuſtius Parídem, qui hoſpiti mihi,uxorem contra omne ius eripuit. Hic enim non modo abſte,uerum ab omnibus tum Græcis tum Barbaris meritò ſtrangulari debebat,ut qui tam multis,mortis cauſſa extiterit. PROT. Melius hoc: Proinde malè nominate, Pari,nunquam te dimittam è manibus. PARIS. Iniuriam adeo num facis Proteſilaë,idq; eo magis,quòd eandem tecum artem exerceo. Nam & amori etiam deditus ipſe ſum,& ab eodem deo quaſi uinctus teneor. Noſti aũt quòd quædam ſunt,quę inuitis nobis geruntur,et neſcio quis deus

nos

nos ducit, quocunq; ipsi placet, atque impossibile est, illi repugnare. PROT. Recte dicis. Vtinam igitur Cupidinem ipsum hic comprehendere mihi liceat. AEAC. At ego etiam pro Cupidine tibi respondebo, quę iusta uidentur. Sic enim ille dicet: Sese quidem Paridi fuisse fortassis causam amandi, sed mortis causam tibi fuisse neminem alium, quàm teipsum, Protesilaē, qui clam uxore nuper ducta, postquam appropinquabatis Troadi, ita omni contempto periculo, & uelut desperatus ante reliquos omnes in littus exiliisti, gloriae nimirum cupidus, propter quam & primus, in egressu nauium occisus fuisti. PROT. Proinde & ego pro me ipso, tibi, Aeace, respondebo, multò iustiora, quàm tu. Neque enim ego mihi horum caussa fui, sed fatum: & quòd iam inde ab initio ita praedestinatum fuerat. AEAC. Probè, quid ergo istos accusas?

MENIPPI ET AEACI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENIPPVS.

ER Plutonem, ô Aeace, expone mihi, quęso, hic quę apud inferos sunt, omnia. AEAC. Haud facile, Menippe, omnia. Verum quae summatim & ueluti per capita indicari possunt, hęc accipe: Hic quidem, quòd Cerberus sit, nosti. Deinde & portitorem hunc nosti, qui te traiecit: praeterea & lacum, & Pyriphlegethontem iam uidisti, cum ingressus es. MEN. Noui haec, & praetereate quoque, quòd hic in uestibulo sedes, atq; aditum obseruas. Etiam regem ipsum uidi, & Furias. Homines uero priscos, quaeso, ostende: & maximè eos, qui inter cęteros nobiliores fuere. AEAC. Hic quidem Agamemnon est, ille autem Achilles. Rursum hic Idomenes, qui propius assidet, post hunc Vlysses. Deinceps Aiax & Diomedes, & cęteri Graecorum praestantissimi. MEN. Papae Homere, ut tibi Rapsodiarum tuarum capita, humi proiecta iacent, ignobilia atque obscura, cinis ac puluis omnia, & nugae meraę, denique uerè, ut abs te dictum est, capita infirma & caduca. Sed hic, Aeace, quis nam est? AEAC. Cyrus est. Ille autem Croesus, & iuxta ipsum Sardanapalus. Vltra hos autem Midas, & deinceps ille, Xerxes. MEN. Et te, ô sceleste, tota exhorruit Graecia? iungentem pontibus Hellespontum, & per ipsos montes nauibus traijcere affectantem? Qualis uero & ipse Croesus est? Cęterum, Sardanapalo, quaeso, huic Aeace, permitte, ut demulceam caput, inflicto colapho. AEAC. Nequaquam. Commi nueres enim ipsi caluariam, muliebris ac fragilis adeo cum sit. MEN. At certè tamen amplexabor illum, utpote semiuirum ac mulierosum planè. AEAC. Vis ne tibi ostendam, & doctos illos? MER. Per iouem etiam. AEAC. Primus en hic tibi Pythagoras est. MEN. Salue Euphorbe, siue Apollo, siue denique quodcunque uoles. PYTH. Ita sanè, & tu utique Menippe. MEN. Quid? an non amplius aureum istud femur habes? PYTH. Non. sed age cedo, siquid manducabile tibi habet pera ista. MEN. Fabas habet, quare nihil hic est, quod tu manducare queas. PYTH. Da modo. Nam hic apud manes alia dogmata atque instituta didici: nempe, quod nihil hic inter se similes sunt, fabae & patrantium testiculi. AEAC. Porrò hic Solon est, filius Execestidis, praeterea ille Thales, & iuxta ipsos Pittacus, & cęteri illi, septem autem omnes sunt, ut uides? MEN. Laeti hi sunt Aeace, soli atque alacres praeter cęteros. Sed hic oppletus cinere, tanquam subcinericius panis aliquis, hic crebris pustulis quasi sufferue factus, quis nam est? AEAC. Empedocles, Menippe, semicoctus ab Aetna monte huc profectus. MEN. O Aetipes optime, quid obsecro acciderat tibi, cur teipsum in crate

Homerus pater fabularum.

κεφαλὴ καὶ φλυαρία, capita sine robore: clausula frequens apud Homerum.

Pythagoras.

Empedocles.

res Aetnæ inijceres? EMP. Insania quędam, Menippe. MEN. Non, per Iouem, sed inanis quædam gloriæ affectatio, & fastus, & multa dementia. Hæc te conflagrare fecerunt, una cum ipsis crepidis, cum dignus minimè esses. Veruntamen nihil tibi commentum istud profuit, deprehensus enim es & ipse mortuus. Cæterum Socrates ille, Aeace, ubi locorum tandem est? AEAC. Cum Nestore ac Palamede ille plerunq; nugatur. MEN. Cuperem tamen uidere ipsum, sicubi locorum hic foret. AEAC. Vides ne caluum illum? MEN. At omnes hic calui sunt, quare omnium æquè notatio hæc fuerit. AEA. Simum istum dico. MEN. Etiam hoc simile omnium est. Nam & simi omnes sunt. SOCR. Mene quæris Menippe? MEN. Teipsum Socrates. SOCR. Quo pacto res Athenis se habent? MEN. Multi iuniorum philosophari se profitentur. Ac habitum certè ipsum, & incessum si quis aspiciat, meri philosophi uidentur, admodum multi. Cæterum autem uidisti opinor, qualis & Aristippus huc ad te uenerit, & Plato ipse, alter quidem olens unguenta, alter autem in Sicilia tyrannis adulari doctus. SO. At de me quid sentiunt? MEN. Beatus, Socrates, quispiam es: quod ad huiusmodi res utiq; pertinet. Omnes itaq; te admirabilem fuisse uirum existimant, atque omnia cognouisse hæc (decet enim opinor, uerum hic dicere) cum nihil scires. SOC. Et ipse dicebam hæc ad illos, sed illi tum simulationem quandam, eam rem esse putabant. MEN. Sed quinam isti sunt circa te? SOC. Charmides, Menippe, & Phædrus, & Cliniæ filius ille. MEN. Euge, Socrates, quoniam & hic artem tuam exerces, neq; formosos istos negligis. SOC. Quid enim aliud quod quidem suauius sit, agerem? Sed huc propius nobiscum recumbe, si uidetur. MEN. Non, per Iouem. Ad Croesum enim & Sardanapalum, redeo, prope illos habitaturus. Videor quippe mihi, non pauca habiturus ibi esse, quæ rideam, quando plorantes illos audiam. AEAC. Et ego quoq; iam abeo, ne quis mortuorum clam nobis subducat sese. Pleraq; autem alia uidebis Menippe, quando iterum conuenerimus. MEN. Abeas licet, nam & hæc Aeace, uidisse sufficit.

Alludit ad id quòd Empedocles dicitur ex eis crepidis ausus fuisse, ut est apud Diogenem.

MENIPPI ET CERBERI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

Verisimilem Socratis fabulam fuisse.

EVS Cerbere, quandoquidem mihi tecum cognatio quędam intercedit, quum & ipse sim canis, dic mihi per Stygiam paludem, quomodo sese habebat Socrates, quum huc accederet? Verisimile est autem te, deus quum sis, non latrare modo, uerum etiam humano more loqui, si quando uelis. CER. Quum procul adhuc abesset Menippe, usus est cõstanti atque interrito adire uultu, perinde quasi mortem nihil omnino formidaret, tanquam hoc ipsum uellet ijs, qui procul à specus ingressu stabant, ostendere: uerum simulatque despexit in hiatum, uiditq; profundum atque atrum antri recessum, simulq; ego cunctantem etiam illum aconito mordens pede correptum detraherem, infantium ritu eiulabat, suosque deplorabat liberos, nihilque non faciebat, in omnem speciem sese conuertens. MEN. Num igitur fucatè sapiens erat ille, neque uerè mortem contemnebat? CER. Haud uerè: cæterum ubi uidit id esse necesse, audaciam quandam præ se ferebat, quasi uerò uolens id esset passurus, quod alioqui uolenti nolenti tamen omnino fuerat ferendum, uidelicet quo spectatoribus esset miraculo. Equidem illud in totum de uiris istiusmodi uerè possim dicere, ad faces usque specus intrepidi sunt ac fortes: porrò intus quum sunt, nihil molliùs

neque

fractius. MEN. Cæterum ego quonam animo tibi uisus sum subiisse specũ? CER. Vnus mortalium Menippe, sic mihi uisus es subire, ut tuo dignum erat genere, & prior te Diogenes, propterea quòd nequaquam adacti subieritis, aut intrusi: uerum tum ultronei, tum ridentes, atq; omnibus plorare renunciantes.

CHARONTIS ET MENIPPEI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

CHARON.

REDDE naulum sceleste. MEN. Vociferare, siquidem isthuc tibi uoluptati est Charon. CHA. Redde, inquã, quod prõ traiectione debes. MEN. Haud quaquam aue ferre queas ab eo qui non habeat. CHA. An est quispiam, qui ne obulum quidem habeat? MEN. Sit ne alius quispiam præterea, equidem ignoro, ipse certè non habeo. CHA. Atqui præfocabo te per Ditem impurissime, ni reddas. MEN. At ego illiso baculo tibi comminuam caput. CHAR. Num ergo te tam longo traiectu gratis transuexero? MEN. Mercurius meo nomine tibi reddat, ut qui me tibi tradiderit. MER. Belle mecum agatur per Iouem. siquidem futurum est, ut etiam defunctorum nomine persoluam. CHA. Haud omittam te. MEN. Quin igitur uel huius gratia perge, ut facis, nauim trahere, quanquam quod non habeo, quinam auferas? CHA. At tu nesciebas, quid tibi fuerit adportandum? MEN. Sciebam quidem, uerũm non erat. Quid igitur? num ea gratia erat mihi semper in uita manendum? CHA. Solus ergo gloriaberis te gratis fuisse transuectum? MEN. Haud gratis ò præclare, siquidem & sentinam exhausi, & remum arripui, & uectorum omnium unus non eiulaui. CHA. Istanihil ad naulum, obolum reddas oportet, neq; enim fas est secus fieri. MEN. Proinde tu me rursum in uitam reuehe. CHA. Belle dicis, nimirum ut uerbera etiam ab Aeaco mihi lucrifaciam. MEN. Ergo molestus ne sis. CHAR. Ostende quid habeas in pera. MEN. Lupinum si uelis, & Hecatæ cœnam. CHAR. Vnde nobis hunc canem adduxisti Mercuri? tum qualia garriebat inter nauigandum? uectores omnes irridens, ac dictèriis incessens, unusque cantillans, illis plorantibus. MER. An ignoras Charon quem uirum transuexeris: planè liberũ, cuiq; nihil omnino curæ sit. Hic est Menippus. CHAR. Atqui si unquam posthac te recepero. MEN. Si receperis ò præclare: nè possis quidem iterum recipere.

De naulo Charonti reddẽdo litigant.

PLVTONIS ET PROTESILAI.

IACOBO MICYLLO INTERPRET.

PROTESILAVS.

DOMINE ò rex, ò noster Iupiter, & tu Cereris filia, ne despicite preces amatorias. PLV. Tu uero quid precaris à nobis, aut quis denique es? PROT. Equidem Protesilaus sum, filius Iphicli, patria Phylacenses; qui cum reliquis Græcis in expeditione ad Troiam profectus, ac primus omnium contra Ilium pugnando, occisus sum. Precor autem ut dimissus hinc, modicũ temporis, in uitam redire denuo permittar. PLVT. Hunc amorem, Protesilãe, omnes mortui amant: sed nullus tamen ipsorũ potitur eo. PROT. At non uitam, ò Pluto, tantopere amo, uerum equidem uxorem, quam nuper duxeram, domi reliqui, atq; in belli

Prote. unum dẽm impetrat esse apud superos cũ uxore:

nauigando profectus ſum, Deinde infelix, in egreſſu nauium, ab Hectore occiſus ſum. Amor itaq; iſte uxoris, non mediocriter me, ô Domine, enecat, uoloq; ſi uel paululum ab ipſa conſpectus fuero, rurſum huc deſcendere. PLVT. Non bibiſti, Proteſilaë, aquam Letheam? PROT. Bibi equidem, ſed hæc res præualuit pondere. PLVT. Igitur expecta, aduenient enim & illa quandoque, neq; nunc opus quicquam erit, iterum aſcendere te. PROT. Sed moram hanc ferre nequeo. Amaſti autem tu quoq; aliquando, ac noſti, qualis res, Amor ſit. PLVT. Et quid adeo iuuabit te, unum diem reuiuiſcere? deinde autem paulo poſt eadem hæc lugere? PROT. Spero me etiam illam adducturum eſſe, ut huc ad uos ſequatur me: quare pro uno mortuo, paulo poſt duos recipies. PLVT. Haud fas eſt, iſta fieri, neque etiam ſimile unquam factum eſt. PROT. At ego in memoriam tibi reuocabo, Pluto, Nam Orpheo ob ipſam hanc cauſam Euridicen uxorem reddidiſtis, & cognatam meam Alceſtim emiſiſtis, Herculi gratificantes. PLVT. Optaris autem cum iſta nuda atq; deformi caluaria, formoſæ illi ſponſæ tuæ in conſpectum uenire? Quo pacto autem illa etiam aſpiciat te? quæ ne dignoſcere quidem amplius te poterit? Terrebitur enim, ſat ſcio, atq; au fugiet, tuq; fruſtra tantum iter exanclaueris. PROSERPINA. Proinde mi uir, tu iſti quoque rei medicinam aliquam adhibe. Ac Mercurium iube, ut poſtquam ad lucem peruenerit Proteſilaus, contactum uirga, mox in adoleſcentem formoſum conuertat illum, qualis uidelicet antea fuit, cum ex ſponſæ thalamo prodiret. PLVT. Quoniam, Proſerpina, & tibi hoc uidetur, age perductum hunc iterum ad ſuperos, Mercuri, ſponſum facito. Tu uero memineris, non amplius quam unum diem tibi permiſſum eſſe.

DIOGENIS ET MAVSOLI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

DIOGENES.

Contentio de ſepultura, alterius quidem magnificentiſs. alterius neglectiſs

HE tu Car, quare tandem inſolens es, tibiq; places, ac dignum te credis, qui unus nobis omnibus anteponare? MAV. Primum regni nomine ô tu Sinopenſis, quippe qui Cariæ imperauerim uniuerſæ, præterea Lydiæ quoq; gentibus aliquot: tum autem & inſulas nonnullas ſubegerim: Mile tum uſque peruenerim, pleriſque Ioniæ partibus uaſtatis. Ad hæc formoſus erã ac procerus, ac bellicis in rebus præualidus. Poſtremo, quod eſt omnium maximum, in Halicarnaſſo monumentum erectum habeo, ſingulari magnitudine, quantum uidelicet defunctorum alius nemo poſſidet, neq; pari etiam pulchritudine conditum, uiris ſcilicet atq; equis, pulcherrimo è ſaxo, ad uiuam formam abſolutiſſimo artificio expreſſis, adeo ut uel phanum aliquod ſimile haud facile quis inueniat. Num iniuria tibi uideor has ob res mihi placere atque efferri? DIOG. Num ob imperium ais, ob formam, atque ob ſepulchri molem? MAV. Per Iouem ob hæc inquam. DIOG. Atqui ô formoſe Mauſole, neq; uires iam illæ, neque forma tibi iam adeſt, Adeo ut ſi quem arbitrum de formæ præcellentia delegerimus, haudquaquam dicere potis ſit, quam obrem tua ealuaria meæ ſit anteferenda: ſiquidem utraque pariter tum calua, tum nuda: utrique dentes pariter oſtendimus, pariter oculis orbati ſumus, pariter naribus ſimis ac ſurſum hiantibus deformati. Cæterum ſepulchrum ac ſaxa illa præcioſa, Halicarnaſſeis forſitan iactare licebit, & hoſpitibus gloriæ cauſſa oſtentare, tanquam qui magnificam quandam apud ſe ſtructuram habeant: uerum quid hinc commoditatis ad te redeat, uir egregie, nequaquam uideo, niſi forſan illud commodum uocas, quòd

plus

plus oneris, atq; nos ſuſtines, ſub tã ingentibus ſaxis preſſus ac laborans? MAV. Itane nihil illa mihi conducunt omnia? planeq; pares erunt Mauſolus ac Diogenes? DIOG. Imo haud pares, inquam, uir clariſſime: nam Mauſolus diſcruciabitur, quoties earum rerum in mentem ueniet, quibus in uita florere conſueuit: ac Diogenes interim eum ridebit. Atq; ille quidem de ſuo illo monumento, quod eſt in Halicarnaſſo, memorabit, ab uxore Artemiſia atq; ſorore parato: contra Diogenes neid quidem ſuo de corpore nouit, nunquid habeat ſepulchrum. Neq; enim illi res ea curæ eſt, uerum apud uiros excellentiſſimos ſui memoriam famamq; reliquit, ut qui uitam peregerit uiro dignam, tuo monumento, Carum abiectiſſime, celſiorem, ac tutiore in loco ſuuſtructam.

NIREI, THERSITAE, ET MENIPPI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

NEREVS.

CCE denique uel Menippus hic iudex erit, uter noſtrũ ſit formoſior. Dic Menippe, an non tibi uideor forma præſtantior? MEN. Imõ quinam ſitis, priuſ arbitror indicandum, nã hoc opinor, ſcito eſt opus. NIR. Nireus ac Therſites. MEN. Vter Nireus, uter Therſites, nondum enim uel hoc ſatis liquet. THER. Iam unum hoc uinco, quòd tibi ſum ſimilis, neq; tantopere me præcellis, quantopere te cæcus ille Homerus extulit, unum omnium formoſiſſimũ appellans: quin ego faſtigiato uertice, rariſq; & impexis capillis ille, nihilo te inferior uiſus ſum arbitror. Iam uero tempus eſt, uti pronuncies Menippe, utrum altero formoſiorem exiſtimes. NIR. Mirũ ni me Aglaia Charopeq; prognatum,

Cõtentiõ de pulchritudine, quæ apud inferos nulla eſt.

Quiuis pulcherrimus unus,
Omnibus è Graijs Priameia ad Pergama ueni. MEN. Atqui non item ſub terram opinor, pulcherrimus ueniſti; quippe qui reliquis quidem oſſibus alijs appareas aſſimilis: porrò caluaria hoc uno inſigni à Therſitæ caluaria dignoſci poſſit, quòd tua delicata eſt ac mollicula: quandoquidem iſthuc habes effœminatum ac neutiquam uiro decorum. NIR. Attamen Homerum percontare, qua ſpecie tum fuerim, quum inter Græcorum copias militarem. MENIP. Tu quidem ſomnia mihi narras: at ego ea ſpecto quæ uideo, quæq; tibi adſunt in præſentia: cæterum iſta norunt, qui id temporis uiuebant. NIR. Quid igitur tandem? annon ego formoſior Menippe? MEN. Neque tu, neque quiſquam alius formoſus hoc loco: ſiquidem apud inferos æqualitas eſt, paresq; ſũt omnes. THER. Mihi quidem uel hoc ſat eſt.

MENIPPI ET CHIRONIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

QVIDE mi audiui Chiron, te, deus quum eſſes, tamen optaſſe mortem. CHI. Vera nimirum ſunt iſta quæ audiſti Menippe, qui ſecundum planeq; mortuus ſum, ſicuti uides, quũ mihi licuerit immortalẽ eſſe. MENIP. At quænã te mortis cupido tenebat, rei uidelicet quam uulgus hominum horreat? CHIR. Dicam apud te, uirum neutiquã ſtultum atq; imperitũ: Iam mihi deſierat eſſe iucũdum, immortalitate frui. MENIP. Quid? an iniucundum erat te uiuere, lucemq; tueri?

Præſentibus ac qui ſecundum.

CHIR. Erat inquam Menippe, nam quod iucundum uocant, id ego neutiquam simplex, sed uarium quiddam esse arbitror. Verum quum ego semper uiuerē, atq; iisdem perpetuo rebus uterer, sole, luce, cibo, tum horæ eædem reciīrrent, reliqua item omnia, quæcunq; contingunt in uita, reciproco quodam orbe redirent, atq; aliis alia per uices succederent, satietas uidelicet eorum me cepit: Neq; enim in eo uoluptas est sita, si perpetuò fruaris iisdem, sed omnino in permutando posita est. MEN. Probè loqueris Chiron: cæterum hæc quæ apud inferos agitur uita, quinam tibi procedit; posteaquam ad hanc tanquam ad potiorem te contulisti? CHIR. Haud insuaviter Menippe: siquidem æqualitas ipsa quiddam habet admodum populare. Nihil autem interest utrum in luce quis agat, an in tenebris: præterea neq; sitiendum est nobis quemadmodum apud superos, neque esuriendum, sed eiusmodi rerum omnium egentia uacamus. MEN. Vide Chiron ne temet ipse inuoluas, neue eòdem tibi recidat oratio. CHIR. Quamobrem isthuc ais? MEN. Nempe si illud tibi fastidio fuit, quòd in uita semper iisdem similibusq; rebus utendum erat, quum hic itidē similia sint omnia, eundem ad modum parient fastidium. At de integro tibi quærenda erit uitæ commutatio, atq; hinc quopiam aliam in uitam demigrandum, id quod arbitror fieri non posse. CHIR. Quid igitur faciundum Menippe? MEN. Illud nimirum, uti sapiens quum sis, quemadmodum opinor, & uulgo prædicant, præsentibus rebus sis contentus, bonisq; consulas quod adest, neq; quicquam in his esse putes, quod ferri non queat.

DIOGENIS, ANTISTHENIS, ET CRATETIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

DIOGENES.

CIVM nunc agimus, Antisthenes, & tu Crates: quare, cur nō, obsecro, imus deambulatum, recta ad ingressum & fauces orci, ut ibi spectemus eos, qui descendunt, qui iam sint, & quid quisq; eorum agat? ANT. Eamus Diogenes. Etenim spectaculum hoc iucundum fuerit, uidere alios quidē ipsorum lachrymari, alios autem ut dimittantur, supplicare: quosdā autem ægre descendere, &, quanquam ceruicem urgente ac impellente Mercurio, reluctari tamen, & resupinos obniti, nulla necessitate aut commodo suo. CRA. Ego uero etiam exponā uobis, quæ ipse uidi in uia, quando huc descendebam. DIOG. Exponas licet, Crates, uideris enim quædam omnino risu digna dicturus esse. CRA. Cum alij multi nobiscum descendebant tum uero inter ipsos maximè nobiles: Ismenodorus ille dives, ex nostris, & Arsaces Medorum præfectus, & Armenius Orates. Ismenodorus igitur (occisus enim fuerat à latronibus circa Citheronem, quando Eleusinē, ut arbitror, proficiscebatur.) & gemebat, & uulnus in manibus præ se ferebat, liberos suos paruos, quos reliquerat identidem uocando, sibiq; ipsi ob audaciam succensendo. qui cum Citheronem transisset, ac loca illa circa Eleutheras, deserta, ac bellis uastata, peragrasset, non amplius quàm duos seruos secum adduxisset, idq; etiam, cum phialas quinq; aureas, & Cymbia quatuor, secum haberet. Arsaces autem (senior enim iam erat, & per louem, pro Barbarico illo ritu, facie non adeo inhonesta aut contemmenda,) grauiter ferebat atq; indignabatur, quòd pedibus incederet, uolebatq; sibi equum suum adduci. Nam & equus una cum eo mortuus fuerat, una plaga ambobus transfossis, a Thracensi quodam scutato, in eo prælio, quod cum rege Cappado cum ad Araxem fluuium commissum fuerat. Nam Arsaces quidem, infesto cursu in hostem ferebatur, longè, ut quidē

ipse

ipſe narrabat, ante alios euectus. Thrax autem expectato illo ſubſiſtens, ac ſcutum præ ſe tenens, uenientem Arſacis haſtam excutiendo diuertit, ipſe autem ſubmiſſa parumper ſariſſa ſua, & equum & inſidentem illum tranſuerberat. ANTIS. Sed quo pacto fieri potuit, Crates, ut uno ictu ambos tranſuerberaret? CRA. Facillimè Antiſthenes, Nam ille quidem curſu ferebatur, contum quendam uiginti cubitalem prætentum habens, Thrax autem ubi pelta obiecta, plagam excuſſiſſet, & iam cuſpis ipſum præteruecta eſſet, in genu procumbens, excipit ſariſſa uenientis impetum, ac equum ſub pectus uulnerat, quo mox præ furore ac uehementia curſus ſe ipſum tranſadigente, eadem haſta etiam Arſaces per inguina utrinq; ad nates uſq; penetrante, transfoditur. Intelligis nimirum quo pacto acciderit, cum non uiri, ſed equi magis hoc opus fuerit. Veruntamen indignabatur ille, quòd non ampliore honore, quàm cæteri, habebatur, uolebatq; eques huc deſcendere. Orates autem, priuatus quiſpiam erat, atque admodum debilis pedibus, quippe qui neq; ſtare humi, nedum incedere ullo modo poterat. Accidit autem hoc prorſum Medis omnibus, ut poſtquam ab equis deſcenderint, ueluti qui ſuper ſpinas ingrediuntur, ſummis pedum digitis, uix atq; ægrè incedant. Quamobrem, cum per ſe ipſum humi delectus iaceret, neque ullo prorſum pacto reſurgere uellet, bonus ille Mercurius ſublatū in ſe hominem, ad cymbam uſq; portauit, ego uero ſequens ridebam. ANTIS. Et ego porrò, quando huc deſcendebam, neq; admiſcui me ipſum cęteris, ſed relictis plorātibus illis, ad cymbam accurrendo, præoccupaui mihi locum, quo commodius nauigarem. Inter nauigandum uero, alij quidem lachrymabantur, alij autem nauſeabant: ego uero inter ipſos ſedens admodum oblectabar. DIOG. Tu quidem Crates & tu Antiſthenes, huiuſmodi ſortiti eſtis itineris comites. Mecum autem Blepſias ille fœnerator, ex Piræo, & Lampis Acarnan, qui mercenarios milites ductauerat, & Damis diues ille Corinthius, ſimul deſcendebant. Quorum Damis quidem à puero ueneno interemptus fuerat, Lampis autem ob amorem Myrtij meretricis, ſe ipſum iugularat. Blepſias uero fame miſer periiſſe dicebatur, & apparebat ſanè adhuc pallidus ſupra modum, ac tenuis maximè. Ego uero quanquam antea noram, interrogabam tamen, quo pacto quiſque mortuus eſſet. Ac Damidi quidem accuſanti filium, non iniuſta uero, inquam, paſſus es ab illo, qui talenta cum haberes coaceruata mille, ac ipſe in delicijs uiueres, annos nonaginta natus, adoleſcenti illi quatuor obulos ſcilicet ſuppeditabas. Tu uero Acarnan, (gemebat enim & ille, ac deuouebat Myrtium) quid amorem accuſas, inquam, & non potius te ipſum? qui hoſtes quidem haud unquam perhorreueris, ſed te ultro periculis offerendo, ante alios in prælium deſcenderis. A puella uero uulgari illa quidem ac fortè oblata, & à lachrymis atque ſingultibus factitijs, generoſus ipſe tu captus fueris. Nam Blepſias quidem ipſe ſeſe accuſat, ob nimiam ſtultitiam, quòd pecuniam uidelicet cuſtodierit hæredibus nulla neceſſitudine ſibi coniunctis, dum uanus ipſe in perpetuum uicturum eſſe ſe putat. Verum mihi quidem non uulgarem uoluptatem præbuerunt tunc lamentantes iſti. Sed iam circa fauces ſumus. Aſpicere nos illuc oportet, atque à longè contemplari aduenientes. Papæ, multi certè, & uarij, omnesque lachrymantes, præter pullos iſtos & infantes. Quin & ætate nimia confecti illi lugent. Sed quid hoc? num philtro aliquo uitæ tenentur? Iſtum igitur decrepitum interrogare lubet: Quid ploras heus tu, tam prouecta ætate mortuus? Quid indignaris bone uir, præſertim cum ſenex huc aduéneris? Eccubi rex fuiſti? MENDICVS. Haudquaquam. DIO. Verum ſatrapa? MEND. Neq; hoc. DIO. Num igitur diues fuiſti: ideoq; malè te habet, quòd relictis multis delicijs ac uoluptatib. mori coactus fueris? MEN. Nihil tale, ſed annos quidem circiter nonaginta natus fui, uitam autē difficilē egi, arundine & linea uictū quęritans, ultra modum egenus ac pauper, liberis carens,

& præ-

& præterea claudus quoq;, & parum oculis uidens. DIOG. Etuiuere cupiebas cum talis esse? MENIP. Certè quidem, dulcis enim erat lux. Mori autem graue & horrendum. DIOG. Deliras ò senex, & iuueniliter te geris erga necessitatem, & hoc, cum sis coæqualis portitori huic. Proinde quid iam de adolescentibus dicamus, quando etiam decrepiti isti tantopere uiuere cupiunt? quos decebat ipsam mortem etiam consectari, tanquam remedium quoddam, eorum malorum, quæ secum fert senectus? Sed abeamus iam, nequis & nos suspicetur tales esse, qui hinc aufugere cupiamus, quando circa fauces hic nos obertare uiderit.

MENIPPI ET TIRESIAE.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENIPPVS.

Tiresiae utrunque sexum expertus, muliebrem pronunciat suauiorem.

N uero & cæcus sis, Tiresia, non ampliùs cognitu facile est. Nobis enim cunctis, æquè sunt uacui oculi, at solæ illorum sedes relictæ; quòd aũt ad cætera attinet, non facile dixeris, qui Phineus, aut qui Lynceus fuerit. At uero, quòd uates fueris, & quòd utrumq; solus teipsum perhibueris, marem ac fœminam, auditis aliquando poëtis, noui. Proinde, per deos, dic mihi, utram uitam expertus es suauiorem, uirne quando fuisti, an cũ fœmina? TIRE. Potior multò fuit, Menippe, muliebris uita, expeditior enim: & dominãtur quoque uiris mulieres: neq; ipsis necesse est in bellum proficisci, neq; ad propugnacula stare, neque in concionibus dissidere, neque in foro atq; iudicijs contendere. MEN Quid? annon audisti, Tiresia, Euripidis Medeam, qualia dixerit, cũ mulierum genus deplorando commemorat, quam miseræ sint, & intolerabilem parturiendo laborem sustineant? Verum dic mihi (commonefecerunt enim me uersiculi isti Medeæ) peperisti ne etiam aliquando, cum mulier esses: an uerò sterilis, & absq; semine uitam illam degisti? TIR Quid hoc, Menippe, interrogas? MEN. Nihil acerbè, Tiresia, Verùm respondè, si tibi molestum non est. TIRES. Non fui sterilis quidem, sed neque peperi tamen. MENIP. Sufficit hoc. Vtrum enim & uuluam habuisses scire uolebam. TIR. Habui scilicet. MEN. Successu autem temporis, uuluane illa euanuit, & membrum muliebre obturatum est; mamillæq; iterum complanatæ, deinde uirile succreuit, & barbam produxisti, an uero repente ex muliere uir factus prodijsti? TIRE. Non uideo quid sibi uelit interrogatio hæc. Videris autem mihi pro dubio habere, factum ne hoc ità sit, an non. MEN. Quid? an non dubitare, Tiresia, de huiusce modi rebus conuenit? sed perinde ac fatuum aliquem, non perpensis, fieri ne possint, an non, protinus proueris recipere? TIR. Tum tu igitur neq; cætera credis hoc pacto contigisse, puta quum audieris, ut quædam ex mulieribus aues factæ sint, aut arbores, aut feræ: Philomela uidelicet, aut Daphne, aut Lycaonis istius filia. MEN. Quòd si quando & in illas incidero, tum quid ipsæ dicant quoq; scibo. Tu uerò, ò optime, ecquid, cùm mulier esses, uaticinatus quoque es tum, quemadmodum & postea, an uerò pariter & uir & uates didicisti esse? TIR. Vides: ut cuncta ea quæ de me feruntur, ignoras: puta quo pacto & litem quandam Deorum diremi, & Iuno uisu me priuauit: Iupiter autem in solatium damni eius uaticinandi artem mihi dedit. MEN. Adhuc ne Tiresia, mendacijs istis caperis? Sed facis hoc more patrum. Consuetum enim uobis hoc est, nihil iam sani dicere.

AIACIS

AIACIS ET AGAMEMNONIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

AGAMEMNON.

I tu, dũ furore correptus fuisti, Aiax, te ipsum interfecisti, nos autem cunctos etiam membris, ut putabas, detruncatis, deformasti, quid quæso Vlyssẽ accusas? Ac paulo antè neq; aspicere ipsũ uoluisti, cũ ueniſſet huc uates cõsulturus, neq; alloqui dignatus es uirũ cõmilitonẽ ac sociũ, sed superbè admodũ ac grandi incedẽs gressu, præteriisti. AIAX. Meritò Agamemnon. Ille enim mihi furoris huius autor extitit, ut qui solus mecũ pro armis iudicio contendere ausus fuerit. AGAM. An uero dignũ censebas te, qui absq; aduersario, atq; absq; puluere, ut dicitur, superares omnes? AIAX. Quid ni? in tali utiq; causſa. Nam armatura ea cognationis quodam iure ad me pertinebat, cũ fratris mei patruelis certè fuerit. Deinde uos cæteri, qui multo quàm ille, præstantiores eratis, detrectastis certamẽ & cessistis mihi arma; ille autẽ Laertæ filius, quem ego non semel in summo periculo seruaui, cũ iam à Troianis prope concideretur, melior esse me uoluit, ac dignior qui armis illis potiretur. AGAM. Accusa igitur, ô generose, Thetim, quæ cum tibi debuisset armorum successionem ac hæreditatem, ut potè cognato, tradere, in medium allata illa posuit. AIAX. Haud quaquam, sed Vlyssem, ut qui solus sese mihi opposuerit. AGAM. Ignoscendum, Aiax est, si homo cum esset, appetiuit gloriam, rem dulcissimam, cuius gratia etiam nostrum quilibet obire pericula sustinet, præcipue quando & uicit te postea, & hoc, Troianis ipsis iudicibus. AIAX. Noui ego quæ me damnarit, sed fas non est, de dijs aliquid dicere. Vlissem igitur aliquàm odisse, non possum, Agamemnon, non si mihi ipsa Minerua hoc imperet.

MINOIS ET SOSTRATI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MINOS.

RAEDO hic quidẽ Sostratus, in Pyriphlegetontẽ præcipitetur, Sacrilegus autẽ ille à Chimera discerpatur, Tyrãnus uero iste, Mercuri, iuxta Tityũ, in longũ extentus, arrodendũ & ipse epar præbeat uulturib. Vos autẽ, boni ac probi, abite quàm celeriter in campũ Elysiũ, insulasq; beatorũ habitate, pro ijs, quæ rectè ac iustè in uita fecistis. SOST. Audi ô Minos, nũ tibi iusta dicere uidear. MIN. An ego denuo nunc audiã? An nõ cõuictus es, Sostrate, quòd & malus fueris, & tam multos occideris? SOST. Conuictus quidẽ fui, sed uide, nũ iustè ob id supplicio afficiar. MIN. Atq; admodũ, si modo id iustũ est, pro merito quenq; suo pœnã depẽdere. SOS. Attamen respõde mihi ô Minos, Breue enim quiddã interrogabo te. MIN. Dic, sed ne prolixè modo, quo deinceps & cæteros dijudicare possimus. SOST. Quæcunq; in uita egi, utrum uolens ea feci, an ita à Parcis agglomeratum mihi fuit? MIN. A Parca scilicet. SOS. Proinde & boni pariter omnes, & nos, qui mali uidemur, eadem agimus, dum illi obsecundamus. MIN. Ita profecto. Clotho uidelicet illi parentes, quæ unicuiq; insungit, cum primum natus est, quæ agenda ipsi

Si fatali necessitate omnia peraguntur, immerito puniuntur fontes.

Sententia Minois irritata fit.

ipſi ſunt. SOS. Siquis igitur ui compulſus ab alio, occiderit aliquem, cum non poſſit illi contradicere, a quo compellitur: ut uerbi gratia: ſi carnifex, aut ſatelles quiſpiam, alter iudici parendo, alter, tyranno: quemnam cædis iſtius reum ages? MIN. Quem alium, niſi iudicem aut tyrannum. Quoniam neque ipſum gladium accuſare poſſumus: ſubſeruit enim hic, tãquam inſtrumentum quoddam, animis atque furori accommodatus illius, qui primo cauſſam hanc præbuit. SOS. Rectè ſanè ò Minos, latido quòd hęc etiam exemplò, quaſi quodam auctario locupletas. Siquis autem, mittente hero, ueniat ipſe aurum uel argentum afferẽs, utri nam ea gratia haberi debet, aut utri beneficium hoc acceptum referendum eſt? MIN. Hi, qui miſit, Soſtrate: nam ille qui attulit, miniſter tantum fuit. SOST. Vides ne igitur quam iniuſta facis, dũ ſupplicio afficis nos, qui miniſtri tantum fuimus eorum, quæ Clotho nobis imperauit: & rurſum, dum honore proſequeris eos, qui in alienis bonis ueluti diſpenſatores quoſdam ſeſe geſſerunt. Non enim illud dicere quiſquam poterit, quòd contradicere, aut imperata detrectare licitum fuerit in ijs, quæ cum omni prorſum uiæ neceſſitate imperata fuere. MIN. Multa, ò Soſtrate, & alia uideas licet, minimè ſecundum rationem fieri, ſi diligenter expendas. Verũtamen tu ex hac quæſtione hoc boni conſequeris, quandoquidem non prædo ſolum, uerumetiam Sophiſta quidam eſſe uideris. Solue ipſum Mercuri, nẽue deinceps amplius puniatur. Cæterum illud uide, ne & cæteros manes ſimilia interrogare doceas.

MENIPPVS SEV NECYOMANTIA.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Videtur hoc Dialogo Lucianus illud maximè commentatum uoluiſſe, quòd in fine, Menippus ait à Tireſia inaurẽ ſibi dictum fuiſſe. Principum uidelicet hominum uitam optimã atq; tutiſſimã eſſe, quod idẽ Græci notò illo prouerbio dicitãt: Τῶν λαῶν βιοτὴ κρείσσων. *Nã diuitias, potentiã, gloriã & cætera, quæ mundus appetit, nanq; omnia & incerta eſſe: præcipue autem diuitum atq; magnorum hominum, ut uitam ipſam periculoſam, & pompis ſolennibus, item tragicis quoq; fabulis ſimilem eſſe, ita inferos plerumq; ſortiri exitus. quod eo decreto uidetur intelligere uelle, quod apud inferos contra diuites factũ fuiſſe dicit, quo & corpora illorum ſuppliciis deſtinantur, et animi in aſino mugire iubentur, quod & ipſum nimirum eam ſignificationem habet, quòd diuitum animi plerumq; incerti, & omnis doctrinæ expertes eſſe ſoleant. Inſcribitur autem Necyomantia, quaſi dicas, ab inferis ſeu mortuis petitum reſponſum. quo uel maximè apparet, eum Dialogi ſcopum habẽdum eſſe, qui reſponſo iſto Tireſiæ proponitur. Semper enim ex titulis alterno bilioremDialogi perſonam, alter argumenti quaſi quãdam ὑλὴν indicat, Platonico more, quem maximè in hoc Lucianus imitatus eſt Conſtat autem perpetua quadam narratione, qua & cauſſam & modũ ſui ad inferos deſcenſus, & præterea occaſionem, qua dictum illud de diuitibus audierit, commemorat. In hac præcipui quidem loci ſunt & maximè illuſtres: de incerta doctrina Philoſophorum, de Magorum ſuperſtitione & poteſtate, De inferorum locis, ſupplicijs & æqualitate: & poſtrema illa collatio uitæ humanæ cum pompa ſolenni, & cum fabulis Tragicorum. Occaſio & exordium Dialogi ab habitu & percunctatione Menippi ſumuntur.*

MENIPPVS, PHILONIDES. MEN.

Occaſio Dialogi, ab inceſſu & habitu Menippi.

AL. VE atrium, domuſq; ueſtibulum meæ: Vt te lubens aſpicio luci redditus. PHI. Num nam hic Menippus eſt canis ille? Non hercle alius, niſi ego forte ad Menippos omneis hallucinor. At quid ſibi uult habitus huius inſolentia? clauа, lyra, leonis exuuiæ? Adeo nudus tamen eſt. Salue Menippe. Vnde nobis adueniſtis? diu eſt quòd in urbe uon uidimus. MENIP.

Adſum reuerſus mortuorum è latibulis,

Fori

Foribusq; tristium tenebrarum nigris:
Manes ubi inferi manent superis procul.

PHIL. O Hercules clàm nobis Menippus uita fũctus est, reuixitq; denuò. MEN. Non, sed me adhuc uiuum recepit tartarus.

PHIL. Quæ nam causa tibi fuit nouæ huius atq; incredibilis uiæ? MEN.

Iuuenta me incitauit, atque audacia,
Quàm pro iuuenta haud paululum impotentior.

PHIL. Siste ô beate Tragica, & ab Iambis descendens, sic potius simpliciter eloquere: quæ nam hæc uestis, quæ causa tibi itineris inferni fuit, quum alioquin neq; iucunda, neq; delectabilis sit uia? MEN.

Res dilecte grauis me infernas egit ad umbras,
Consulerem manes ut uatis Tiresiai.

PHIL. Atqui deliras, alioqui non hoc pacto caneres apud amicos consarcinatis uersibus. MEN. Ne mireris amice, nuper enim cum Euripide atq; Homero uersatus, nescio quo pacto uersibus sic impletus sum, ut numeri mihi in os sua sponte confluant. Verum dic mihi, quo pacto res humanæ hic se habent in terris? & quid nam in urbe agitur? PHIL. Nihil noui. Sed quemadmodum prius actitabant, rapiunt, pcierant, fœnerantur, usuras colligunt. MEN. O miseri atque infelices. Nesciunt enim, qualia de nostris rebus nuper apud inferos decreta sunt, qualesq; sorte iacti sunt in diuites istos calculi, quos per Cerberum nullo pacto poterunt effugere. PHIL. Quid ais? Noui ne aliquid apud inferos nostris de rebus decretum est? MEN. Per Iouem, & quidem multa, uerum prodere non licet, neq; arcana quæ sunt, reuelare, ne quis fortè nos apud Rhadamanthum impietatis accuset. PHIL. Nequaquam Menippe, per Iouem, ne amico sermonem hunc inuideas. Nam apud hominem tacendi gnarum, & initiatum præterea sacris edisseres. MEN. Dura profectò iubes, & nequaquam tuta, uerum tui gratia tamen audendum est. Decretum est ergo, diuites istos ac pecuniosos aurum tanquam Danaën seruantes abstrusum. PHIL. Ne prius ô beate, quæ sunt decreta dixeris, quàm ea percurras omnia, quæ abs te audire libentissimè uelim. Quę uidelicet descensus causa fuerit, quis itineris dux, deinde ex ordine, & quæ illic uideris, & quæ audieris omnia. Verisimile est enim te, quum res pulchras uidendi curiosus sis, eorum quæ usu aut auditu digna uidebantur, nihil omnino prætermisisse. MEN. Parendum etiam in his tibi est. Nam quid facias, urgente amico? Ac primum sanè tibi expediam, quæ res animum meum ad hũc descensum impulerit. Ego igitur quum adhuc puer essem, audiremq; Homerum atq; Hesiodum, seditiones ac bella canentes, non semideorum modo, sed ipsorum etiam deorum, adulteria quoque, uiolentias, rapinas, supplicia, patrum expulsiones, & fratrum & sororum nuptias: hæc me Hercle omnia bona pulchraque putabant, & studiosè erga ea afficiebar. Postquam uero in uirilem iam ætatem peruenirem, hic leges rursus iubentes audio poëtis adprime contraria, neque uidelicet adulteria committere, neq; seditiones mouere, neque rapinas exercere. Hic igitur hæsitabundus constiti, incertus omnino quo me pacto gererem. Neq; enim deos unquam putaui mœchaturos, aut seditiones inuicem fuisse moturos, nisi de his rebus perinde ac bonis iudicassent. Neq; rursus legumlatores his aduersa iussuros, nisi id conducere existimarent. Quoniam igitur in dubio eram, uisum est mihi philosophos istos adire, atque his me in manus dedere, rogareq; uti me utcunque libèret, uterentur, uitæq; uiam aliquam simplicem ac certam ostenderent. Hæc igitur mecum reputans ad eos uenio, imprudens profecto, quòd me ex fumo (ut aunt) in flammam conijcerem. Apud enim hos maxime diligenter obseruans, summam repperi ignorantiam, omniaque magis incerta, adeo ut præ his ilico mihi uel idiotarum uita iam aurea uideretur. Alius enim soli me iussit uoluptati studere, atque ad eum scopum uniuersum uitæ

Occasio argumenti.

Narratio continens causam descensus ad inferos.

Philosophorũ incertæ & diuersæ doctrinæ

ſurſum dirigere. In eo ipſam ſitam eſſe felicitatem. Alius rurſus omnino labo rare, corpuſq; ſiti, uigiliis, ac ſqualore ſubigere, miſerè ſemper ad fectum, contu meliisq; obnoxium aſſidue, Heſiodi ſedulo inculcans celebria illa de uirtute car mina, & ſudorem uidelicet, & accliuem in uerticem montis aſcenſum. Alius contemnere iubet pecunias, earumq; poſſeſſionem indifferentem putare. Ali us contrà bonas ipſas etiam diuitias eſſe pronunciat. De mundo uero quid di cam? de quò ideas, incorporeas ſubſtantias, atomos, & inane, ac talem quandam pugnantium inuicem nominum turbam in diem audiebam, & quòd abſurdo rum omnium maximè fuit abſurdum, de contrariis unuſquiſque quum diceret, inuincibiles admodum rationes ac perſuaſibiles adferebat, ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idem, prorſus eſſe contenderent, contrà quicquam hiſcere potuerim, atque id, quum tamen manifeſtè cognoſcerem fieri nunquam poſſe, ut eadem res calida ſimul frigidaque ſit. Prorſum igitur tale quiddam mihi acci debat, quale ſolet dormitantibus, ut interdum capite annuerem, interdum con trà abnuerem. Præterea quòd multò erat iſtis abſurdius, uitam eorum diligen ter obſeruans, comperi eam cum ipſorum uerbis præceptisque ſummopere pu gnare. Eos enim qui ſpernendam cenſebant pecuniam, auidiſſimè conſpexi colligendis diuitiis inhiare, de fœnore litigantes, pro mercede docentes: omnia denique nummorum gratia tolerantes. Ii uero qui gloriam uerbis aſpernaban tur, omnem uitæ ſuæ rationem in gloriam referebant. Voluptatem rurſus om nes fermè palàm inceſſebant: clanculum uero ad eam ſolam libenter cõfluebant. Ergo hac quoque ſpe fruſtratus magis adhuc ægrè moleſteque tuli. Aliquan tulum tamen inde memet conſolabar, quòd una cum multis & ſapientibus & ce leberrimis uiris ipſe inſipiensque eſſem, atque uerè adhuc ignarus oberrarem.

II. *Modus deſcenſus. Magorum potentia & ſuperſtitio.*

Peruigilanti mihi tandem, atque hiſce de rebus mecum cogitanti, uenit in men tem ut Babylonem profectus, magorum aliquem ex Zoroaſtri diſcipulis ac ſuc ceſſoribus conuenirem. Audieram ſiquidem eos inferni portas carminibus quibuſdam ac myſteriis aperire, & quem libuerit, illuc tutò deducere, ac rurſus indereducere. Optimè ergo me facturum putaui, ſi cum horum quopiam de deſcenſu paciſcens, Tireſiam Bœotium cõſulerem, ab eoque perdiſcerem (quip pe qui uates fuerit & ſapiens) quæ uita ſit optima, quamq; ſapientiſſimus quiſ que potiſſimum elegerit. Ac ſtatim quidem exiliens quàm poteram celerrimè Babylonem uerſus recta contendi. Quò quum uenio, diuerſor apud Chaldæo rum quendam hominem certè ſapientem, atque arte mirabilem, coma quidem canum, admodumq; promiſſa barba uenerabilem. Nomen autem illi fuit Mi throbarzanes: orans igitur obſecransq; uix exoraui, ut quauis mercede uellet, in illam me uiam deduceret. At tandem homo me ſuſcipiens, primum quidem di es nouem ac uiginti cum luna ſimul incipiens abluit ad Euphratem, mane ſolem orientem uerſus perducens, ac ſermonem quempiam longum muſſitans, quem non admodum exaudiebam. Nam (quod in certamine præcones inepti ſo lent) uolubile quiddam atque incertum proferebat, niſi quòd quoſdam uiſus eſt inuocare dæmones. Poſt illam igitur incantationem ter mihi in uultum ſpuens deducit rurſus, oculos nuſquam in obuium quenquam deflectens. Et cibus quidem nobis glandes erant, potus autem lac atque mulſum, & Choaſpi lym pha: lectus uero in herba ſub dio fuit. At poſtquam iam præparati ſatis hac die ta ſumus, medio noctis ſilentio ad Tigridem me fluuium ducens, purgauit ſi mul atque abſterſit, faceq; luſtrauit ac ſquilla, tum pluribus itidem aliis, & magi cum ſimul illud carmen ſubmurmurans, deinde totum me iam incantans, ac ne à ſpectris læderer, circumiens, reducit domum, ita ut eram, reciprocantem: ac re liqua noctis parte nauigationi nos præparauimus. Ipſe igitur magicam quan dam ueſtem induit, Medorum ueſti ut plurimum ſimilem: ac me quidem his quę uides, ornauit, claua uidelicet, ac leonis exuuiis, atque inſuper lyra. Iuſſit præ-

terea

tereârit nomen ſi quis me roget, Menippum quidem ne dicerem, ſed Herculem, Vlyſſem, aut Orpheum. PHIL. Quid ita ō Menippe? neque enim cauſam aut habitus, aut nominis intelligo. MEN. Atqui perſpicuum id quidem eſt, ac neutiquam arcanum. Nam hi qui ante nos ad inferos olim uiui deſcenderant, putauit ſi me his aſſimilaret, fore ut facilius Aeaci cuſtodias fallerem, atque nullo prohibente tranſirem, utpote notior tragico admodum illo cultu emiſſus. Iam igitur dies apparuit, quum nos ad flumen ingreſſi in receſſum incumbimus. Parata ſiquidem ab illo fuerant, cymba, ſacrificia, mulſa, & in id myſterium denique quibuſcunque opus erat. Hæc poſtquam ergo quæ prompta erant, impoſuimus, tum nos quoque

Ingredimur triſtes, lachrymiſq; implemur obortis.

Atque aliquantiſper quidem in fluuio ferimur: deinde in ſyluam delati ſumus, ac lacum quendam, in quem Euphrates conditur. Tum hoc quoq; tranſmiſſo, in regionem quandam peruenimus ſolam, ſyluoſam atque opacam, in quam deſcendentes (præibat enim Mithrobarzanes) & puteum effodimus, & oues iugulamus, & foueam ſanguine conſpergimus. At magus interim accenſam facem tenens, haud amplius iam ſummiſſo murmure, ſed uoce quàm poterat maxima clamitans, dæmones ſimul omnes conuocat, Pœnas, Erynnes, Hecaten nocturnam, excelſamq; Proſerpinam, ſimulq; polyſyllaba quædam nomina barbara atq; ignota commiſcet. Statim ergo tremere omnia, & rimas ex carmine ſolũ ducere, ac porrò Cerberi latratus audiri, & iam res planè triſtis ac mœſta fuit. *Poëtica hypotypoſis orci carminibus magicis excitati.*

Vmbrarum at timuit rex imis ſedibus Orcus.

Ac protinus quidem inferorum patebant pleraque, lacus Pyriphlegethon, ac Plutonis regia. Tum per illum deſcendentes hiatum, Rhadamanthum prope modum meum reperimus extinctum. Ac Cerberus primum quidem latrabat, commouitque ſeſe. At quum ego lyram celerrimè correptam pulſaſſem, cantu ſtatim ſopitus, obdormit: deinde poſteaquam ad lacum uenimus, tranare ferè nõ licuit. Iam enim onuſtum erat nauigium, & eiulatu certè plenum. Vulnerati quippe in eo nauigabant omnes, hic femur, ille caput, alius alio quopiam membro luxatus, uſqueadeo, ut mihi certè ex bello quopiam adeſſe uiderentur. At optimus Charon, qui tim leonis uideret exuuias, eſſe me ratus Herculem, recepit, tranſque uexit libens, tum exeuntibus quoque nobis monſtrauit ſemitam. Sed quoniam iam eramus in tenebris, præcedit quidem Mithrobarzanes, ego autem à tergo continuus illi comes adhæreo, quoad in pratum quoddam uenimus maximum, aſphodelo conſitum, ubi circumfuſæ undique mortuorum ſtridulæ nos ſequuntur umbræ. Tum paulò procedentes longius, ad ipſum Minois tribunal acceſſimus. Erat ipſe quidem in ſolio fortè quodam ſublimi ſedens. Aſtabant autem illi Pœnæ, Tortores, mali Genij, Furiæ. Ex altera parte plurimi quidam adducti ſunt ex ordine, longa funè uincti. Dicebantur autem adulteri, lenones, mœchi, homicidæ, adulatores, ſycophantæ, ac talis hominum turba quidquis in uita patrantium. Seorſum autem ditites ac fœneratores prodibant, pallidi, uentricoſi ac podagrici, quorum quiſque trabe uinctus erat, ferri pondere duorum talentorum impoſito. Nos igitur aſtantes, & quæ fiunt omnia conſpicimus, & quæ dicuntur auſcultamus. Accuſant autem noui quidam atq; admirabiles rhetores. PHIL. Quinam ergo hi, per Iouem, ſunt, ac ne iſthuc quidem te pigeat dicere. MEN. Vmbras ne unquam iſtas noſti, quas oppoſita ſoli reddunt corporas? PHIL. Quid ni? MEN. Hæ nos igitur quum primum functi uita ſumus, accuſant, teſtantur, atque redarguunt quicquid in uita peccauimus, & ſanè quædam ex his dignæ admodum fide uidentur, utpote nobiſcum uerſatæ ſemper, noſtrisque nuſquam digreſſæ corporibus. Minos igitur curioſe quemlibet examinans, impiorum relegabat in cœtum, pœnas ibi ſceleribus ſuis dignas luiturum. In hos præcipue tamen incenditur, quos opes dum uiue- *Deſcriptio inferorum.* *Iudicia & Accuſatores, & pœnæ defunctorum.*

rent, ac dignitates inflauerant, quicq; adorari se ferè expectabant, nimirum breui perituram eorum superbiam fastumque detestatus: quippe qui non meminissent mortales ipsi quum sint, sese bona quoque mortalia consequutos. At nunc splendida illa exuti omnia, diuitias inquam, genus, munia, nudi ac uultu demisso steterunt, tanquam somnium quoddam, humanam hanc felicitatem recogitantes, adeo ut hæc dum conspicarer nimis quàm delectatus fuerim. Et si quem eorum fortè agnoueram, accessi, atque in aurem silenter admonui, qualis in uita fuerat, quantoperèque fuerat inflatus: tum quum plurimi mane fores eius obsidentes, pulsi interim excluſique à famulis, illius expectabant egressum: At ipse uix tandem illis exoriens, punicens, aureus aut uersicolor, felices ac beatos se factuorum salutantes putabat, si pectus dextrámue porrigens, permitteret osculandam. Illi uerò audientes ista molestè ferebant. At Minos quiddam etiam iudicauit in gratiam. Quippe Dionysium Siciliæ tyrannum multis & atrocibus criminibus & à Dione accusatum, & graui Stoicorum testimonio conuictum, Cyrenæus Aristippus interueniens (Nam illum ualde suscipiunt inferi, eiusq; plurimum ibi ualet autoritas) fermè iam Chimæræ alligatum absoluit à pœna, asserens illum eruditorum nonnullos olim iuuisse pecunia. Tum nos à tribunali discedentes, ad supplicij locum peruenimus. Vbi ô amice & multa, & miseranda audire simul, ac spectare licuit. Nam simul & flagrorum sonus auditur, & ejulatus hominum in igne flagrantium, tum rotæ & tormenta, catenæ, Cerberus lacerat, & Chimæra dilaniat, cruciantur que pariter omnes, captiui, reges, præfecti, pauperes, mendici, diuites, & iam scelerum omnes pœnitebat. Et quosdam quidem eorum, dum intuemur, agnouimus, uidelicet qui nuper è uita discesserant. At hi se pudentes tum occulebant, nostroque subtrahebant aspectui, aut si nos aliquando respiciebant, id seruiliter admodum abiectèq; faciebant, atque hi quidem quàm olim putas onerosi fastosique in uita? At pauperibus malorum dimidium remittebatur, & quum interquieuissent, denuo repetebantur ad pœnam. Sed illa quoq; quæ fabulis feruntur, aspexi. Ixionem, Sisyphum, Phrygiumque grauiter affectum Tantalum, genitumq; terra Tityum, Dij boni, quantum! Integrum stratus agrum occupabat. Hos tandem prætereuntes, in campum uenimus Acherusium, ubi semideos, heroidasq; reperimus, atq; aliam simul mortuorum turbam, in gentes tribusq; dispositam, alios quidem uetulos quosdam ac marcidos, atq; (ut Homerus ait) euanidos, alios uero iuueniles & integros, & hoc potissimum ob illam condiendi efficaciam Aegyptios. Verum dignoscere quemlibet haud procliue fuit, adeo nudatis ossibus omnes erant inuicem simillimi, nisi quòd uix tandem eos diu intendentes agnouimus. Quippe conferti considebant obscuri atq; ignobiles, nullumq; seruantes amplius pristinæ formæ uestigium. Cum igitur multi simul ossei consisterent, inuicem omnino similes, qui terrificum quiddam per cauos oculorum orbes transpicerent, dentesque nudos ostenderent, hæsitabam certè mecum, quonam signo Thersitem à Nireo illo formoso discernerem, aut mendicum Irum à Phæacum rege, aut Pyrrhiam coquum ab Agamemnone. Quippe quibus iam nihil ueteris permansit indicij, sed ossa fuerunt inter se similia, incognibilia, nullis inscripta titulis, nullisq; unquam dinoscenda. Hæc igitur spectanti mihi, persimilis hominum uita pompæ cuipiam longæ uidebatur, cui præsit ac disponat quæq; fortuna, ex his qui pompam agunt, diuersos uariosque cuiq; habitus accommodans. Alium siquidem fortuna deligens, regijs ornat insignibus, & tiaram imponens, & satellites addens, & caput diademate coronans. Alium serui rursus ornatum induit, hunc formosum effigiat, hunc deformem atq; deridiculum fingit: nam omnigenum, ut opinor, debet esse spectaculum. Quin habitus quorundam plerunq; in media quoq; pompa demutat, neq; perpetuò eodem sinit ordine cultuq; progredi, quo prodierant. Sed ornatu cõmutato, Cræsum quidem coëgit serui captiuiq;

Campus Acherusius siue Elysium.

Aequalitas inter eorum.

Mortalium res

tuique ueſtes induere. Macandrium autem olim inter ſeruos incedentem, Polycratis uicißim ornat tyrannide. Et aliquantiſper quidem eorum lusui permittitur, uerum ubi iam pompæ tempus præteriit, apparatū quiſq; reſtituens, & cum corpore ſimul exuens amictū, qualis ante fuit efficitur, nihilo à uicino differens. Quidam tamen ob inſcitiam, quum ſuos fortuna cultus exigit, ægre ferunt atq; indignantur, tanquam propriis quibuſdam bonis priuati, ac non potius alienis, quibus pauliſper utebantur, exuti. Quin in ſcena quoq; uidiſſe te plerunq; puto hiſtriones iſtos tragicos, qui (ut fabulæ ratio poſcit) modo Creontes, modo Priami fiunt, aut Agamemnones. Idemque (ſi ſors tulerit) paulo antè tam grauiter Cecropis aut Erechthei formam imitatus, paulo poſt ſeruus, poëta iubente progreditur. At quum fabulæ iam finis affuerit, quiſq; auratas illas ueſtes exuens, perſonam deponens, & ab altis illis crepidis deſcendens, pauper atque humilis obambulat, haud amplius Agamemnon ille Atreo prognatus, aut Creon Menoecei filius, ſed Polus filius Charidei Stimenſis, aut Satyrus filius Theogitonis Marathonius. Sic ſe mortalium res habent, quemadmodum mihi tum ſpectanti uidebatur. PHIL. Dic mihi Menippe, iſti qui magnificos altoſq; tumulos habent ſuper terram, & columnas, imagines, titulos, nihilone ſunt apud inferos plebeis quibus liber umbris honoratiores? MEN. Nugaris tu quidem, nam ſi uidiſſes Mauſolum, Carem illum dico Pyramide celebrem, ſat ſcio, numquam ridere deſiiſſes, ita in antrum quoddam abiectuſum deſpectim abiectus eſt, inter reliqua mortuorum turba deliteſcens. Hoc tantum commodi mihi uidetur ex monumento referre, quòd impoſito tanto pōdere, laborat magis & premitur. Nam quum Aeacus ò amice, locum cuiq; metitur, dat autem cui plurimum haud amplius pedem, neceſſe eſt eo iacere contentum, ſeſeq; ad loci modum contrahere. At uehementius multò riſiſſes, opinor, ſi reges hoſce noſtros, ſatrapaſq; uidiſſes apud eos mendicantes, & aut ſalſamenta uendentes, aut primas ipſas literas urgente inopia profitentes, & quemadmodum contumelijs à quouis afficiantur, atque in faciem cædantur, perinde atq; uiliſſima mancipia. Itaq; Philippum Macedonem conſpicatus, continere me certè non potui, oſtenſus eſt mihi in angulo quodam, detritos calceos mercede reſarciens. Quin alios præterea multos erat uidere mendicantes in triuijs, Xerxes uidelicet, Darios, ac Polycrates. PHIL. Admiranda narras iſta de regibus, penèq; incredibilia. Socrates autem quid faciat ac Diogenes? & ſi quis eſt ſapientum alius? MEN. Socrates profectò etiam ibi obuerſatur, omnesq; redarguit: uerſantur aūt cum illo Palamedes, Vlyſſes et Neſtor, & quiſquis eſt alius inter defunctos garrulus. Inflantur autem illi etiam num, atq; intumeſcunt exhauſto ueneno crura. At optimus Diogenes Sardanapalo uicinus Aſſyrio, Midæq; Phrygio, atq; alijs item pluribus ex iſtorum ſumptuoſorum numero manet, quos quum eiulantes audit, ueteris fortunæ magnitudinem recogitantes, & ridet & delectatur, ac ſupinus cubans, ut plurimum cantat, aſpera nimis atq; iniucunda uoce illorum eiulatus obſcurans, adeo ut id ægrè ferentes, nec Diogenem ferre ualentes, de mutanda ſede deliberent. PHIL. De his iam ſatis quidem: cæterum quod nam illud decretum eſt, quod initio dixeras aduerſus diuites eſſe ſanctum? MEN. Bene admones: neſcio enim quo pacto quum hac de re dicere propoſuiſſem, ab inſtituto ſermone procul aberraui. Dum igitur ibi uerſabar, magiſtratus concionem aduocauerunt, his uidelicet de rebus quæ in commune conducerent. Conſpiciens ergo multos concurrere, me quoq; cum illis ſimul immiſcens, unus de numero eorum qui in concione aderant, efficior. Agitata ſunt igitur & alia multa: poſtremo uero de diuitibus negocium, in quos poſteaquam plurima fuiſſent obiecta, uiolentia, ſuperbia, faſtus, iniuriæ: aſſurgens tandem ex populo primas quidam, huiuſmodi decretū legit. Quoniam, inquit, multa diuites perpetrant in uita, rapientes ac uim inferentes, inopesq; omnimodo deſpectui habentes, Curiæ populoq; uiſum eſt, ut quum functi uita fue-

Obiectio.

Vanam eſſe gloriam, quam in hac uita maximi pleriq; appetunt.

Philippus calceorū refector.

Decretum contra diuites factum.

tint, corpora quidem eorum poenas cum alijs sceleratorum corporibus luant, animæ uero sursum remissæ in uitam, in asinos demigrent, donec in tali rerum statu quinquies ac uicies decem annorum millia transegerint, asini semper ex asinis renati, onera ferentes, atq; à pauperibus agitati. Dein ut liceat illis è uita excedere. Hanc sententiam dixit Caluarius, patre Aridello, patria Manicensis, tribu Sergiana. Hac igitur lege recitata, approbauerunt principes, sciuit plebs, adfremuit Proserpina, allatrauit Cerberus: sic enim rata quæ inferi statuunt, autenticaque fiunt. Quæ igitur in concione agebantur, erant huiusmodi. Tum ego statim, cuius gratia ueneram, Tiresiam adeo, atq; illi re, uti erat, ordine narrata, supplex ut, ut mihi diceret, quodnam optimum uitæ genus putaret. Hic uero subridens (est autem seniculus quispiam cæcus, pallidus, uoce gracili) ô fili inquit, causam uæ perplexitatis scio à sapientibus istis profectam, haudquaquam idem inuicem ijsdem de rebus sentientibus, uerum haud fas est id tibi proloqui: siquidem quod Rhadamanthus interdixit. Nequaquam, inquam, ô pater eule, sed dic amabo, neque me contemnas, qui in uita te etiam ipso cæcior oberro. Abducens ergo me, procul ab alijs auferens, ad aures mihi inclinans: Optima est, inquit, idiotarum priuatorum ꝯ uita, ac prudentissima. Quamobrem ab hac uanissima sublimium consideratione desistens, mitte principia semper ac fines inquirere, & uanos hosce syllogismos despuens, atque id genus omnia nugas æstimans, hoc solum in tota uita persequere, ut præsentibus bene compositis minimè curiosus, nulla re sollicitus, quam plurimum potes hilaris uitam ridensq; traducas. Hæc quum dixisset, rursus in Asphodelorum pratũ sese corripuit. Ego igitur (nam & nunc uesperat) age, inquam, ô Mithrobarzane, quid cunctamur? ac non hinc rursus abimus in uitam? Ad hæc ille: confide, inquit, ô Menippe, breuem quippe facilemq; tibi monstrabo semitam: & me protinus abducens in regionem quandam magis priore tenebricosam, manu procul ostendens subobscurum tenuemq; ac uelut per rimam influens lumen: illud, inquit, Trophonij templũ est, atque illac ad inferos è Bœotia descenditur, hac ascendes, atq; illico eris in Græcia. Ego igitur hoc sermone gauisus, salutato Mago, difficile admodum per angustas antri fauces subrepens, nescio quo pacto in Lebadiam perueni.

Suntus & scopus totius Argumenti.

riuatorũ tam optiam esse

CHARON SIVE CONTEMPLANTES.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Eiusdem fermè argumenti est hic Dialogus cum superiore. Nam ut illic Menippus apud inferos inuidere atq; audire supplicia et miseros exitus diuitum atq; potentum fingitur. Ita hic Charon apud superos hominum dementiam contemplatur, stulta illorum consilia & actiones deridendo. Quippe qui in his quæ incerta ac momentanea maximè sunt, pulæ robustate corporis, potentia, diuitijs, fortuna, gloria, & id genus alijs omnem spem atq; fiduciam collocent. Mortis uero, quæ omnium certissima, et mox consecutura est, nullam rationem habeant. Id quod ipse Charon in fine Dialogi apertis uerbis indicat, & paulò suprà quoq; ubi homines stulticiæ suæ admonet, & ad meliorem mentem reuocat. Tractantur autem hæc primo per speciem, propositis exemplis Midonis, Cyri, Cræsi, Polycratis, & aliorum: mox & in genere descriptis hominum & priuatorum & regum affectibus studijsq;, postremo etiã confutata opinione, quam multi de defunctorum honoribus habebant, Et in summa non hominum modò res & corpora, uerum & ciuitates & flumina, denicq; omnia morti subiecta esse ostenduntur, quamo faciliorem cuique esse, quo mundanis istis rebus ac opibus minus impeditus aut captus fuerit. Prior pars Dialogi etiam spectaculum est, dum Mercurium tam exoratus à Charonte, montes alios alijs imponit, & locum unde prospectus in omnes terras pateat, extruit.

MERCVRIVS, CHARON. MER.

Quid

VID rides ò Charon? aut cur deserto nauigio in hanc lucẽ ascendisti, non admodũ assuetus superum rebus interesse? CHA. Cupido me cepit ò Mercuri, uidendi, & quæ nam in uita gerantur negocia, & quibus studijs homines teneantur: tum etiã quibus bonis exuti plorent omnes, ubi ad nos descenderint. Neq; enim ex ipsis quisquam citra lachrymas traiecit. Quare exemplo illius Thessali adulescentis, cõmeatu à Dite impetrato, ut unum salte m die à naue abesse liceret, in lucẽ ascendi, ac mihi uideor in ipso plane tempore in te incidisse. Nam peregrinus cũ sim, sat scio, te non grauari, quin obumbulando me ducas, singula q; demonstres, ut qui uniuersa iam habeas cõperta. MER. Non est ociũ o portitor. Nam abeo iam nunc, negociũ quoddam, quod ad mortaliũ statum pertinet ab Ioue summo datũ, expediturus. Ille aũt ad iracundiam propensior est, ut plane uerear, ne cunctantẽ me, uel totum uestræ sortis esse permittat, caligini uidelicet addictũ, uel quemadmodũ nuper Vulcanũ, ita & me correpto pede, é sum mo deijciat cœlo: nimirum, quo & ipse pocillatoris munere fungens, claudicãdo risus moueam. CHA. Despicies ergo me temere & indecore in terra oberrantem, præsertim amicus & nauigationis socius, tũ & nostræ reipub, ex parte legatus? Atqui conueniret, ò Maiæ proles, illicrũ te etiam nũ meminisse, quòd te uel sentinam exhaurire, uel remũ agitare ne unq; quidem iusserim. Quin tu interim, quandoq; adeo robustus es humeris, in nauigij dorso porrectus stertis, aut, si quã fortè ex Vmbris loquacem offenderis, cum hac inter nauigandũ perpetuo confabularis. Ego uero quantumuis senex, remigium agens duplex, solus remigo. At te per patrem obsecro, ò charissime Mercuriole, ne me deseras, sed ut nouo aliquo conspecto, redeam, indica quæ nam in uita geruntur. Quod si tu me neglexeris, nihil planè ab ipsis cæcis differre uidebor. Vt enim illi lubrico gressu per caliginem titubant, ita rursus ego ad lucem tibi hallucinabor: quin tu hanc mihi das gratiã, ò Cyllenie, perpetuo memori futuro. MER. Hæc profecto res uerborum mihi causſa existet, adeo, ut iam hinc commonstrationis huius mercedem non sine tuberibus nobis fore prospiciam: obsequendum tamen. Quid enim facias ubi amicorum quispiam impellat? Principio ergo, ut omnia singulatim & examussim conspicias, frustra laboras, ò portitor, nam hoc multorum annorum fuerit negocium: deinde & ipsi mihi uerendũ, ne interim tanquã transfugam Iupiter me abdicet, Tibi uero quo minus mortis munia peragere posses fuerit impedimento, neq; non Ditis imperio detraxerit, cum uidelicet longo adeo tempore umbras aduecteres nullas. Postremo & Aeacus, qui portorio colligendo præfectus est, stomachabitur, ut qui tanto tempore ne obulum quidem lucrifecerit. Verum qua uia ipsa rerum capita uidere possis, iam consilium nobis erit captandum. CHA. Ipse ò Mercuri, quod optimum facto fuerit, uideris. Ego uero peregrinus cum sim in terra, quid rerum hic agatur, nescio. MERC. Breuiter, ò Charon, editiore aliquo loco opus erit, ut inde cuncta queas prospicere. Cæterum si in cœlum subuolare tibi foret facultas, non laboraremus. Cũ autem te, cui semper cum mortuorum simulachris commercium fuit. Iouis regiam calcare minimè liceat, iam tempus fuerit, excelsum aliquem montem disquirere. CHAR. Nosti, ò Mercuri, quæ ad uos inter nauigandum dicere consueuerim, siquidem ubi & procellosus uentorum flatus obliquo uelo incubuerit, ut in sublime tollantur fluctus. Ibi uos, quæ est uestra imperitia, iubetis uel uelum trahere, uel pedem paulisper accommodare, uel etiam ipsius uenti cursum sectari. At ego quietem uos agere iubeo, ipsum enim me, quod optimum sit, non ignorare. Quin ergo & tu quidem imitaris, & in præsentia quum sis gubernator, quæ tibi conuenire uisa fuerint, facito. Ego uero, ut est uectorum conditio, tacitus sedebo, per omnia tibi iubenti obsecundans.

Propositio.

Exhortatio ad ciuilem cõditionem personæ.

à merito et pœna cõpensatione.

Exordium aliud à rei magnitudine ac difficultate.

Aeacus collector portorij

Consilium de cæpiendo loco unde prospectus pateat.

MER. Rectè admones ò Charon, ipſe enim quid facto opus ſit, ſciero, ac ſpecu-
lã nobis idoneam inuenero. Nũ ergo Caucaſus idoneus, aut hoc altior Parnaſ
ſus, aut utroq; eminentior Olympus ille? At qui in Olympum mihi intuenti nõ
contemnendi cuiuſdam conſilij inmentem uenit. Verum ad hanc rem tuo & la
bore & obſequio pariter erit opus. CHA. Tuum ergo fuerit imperare ò Mer-
curi, equidem pro mea uirili in omnibus parere conabor. MER. Homerus po-
eta dicit, Aloei filios, cùm & ipſi duo eſſent, ad hæc pueri, ſtatuiſſe olim unà cum
radicibus Oſſam euulſũ Olympo ſuperimponere: deinde & huic Pelion, quod
arbitrarentur hoc pacto ſufficientem ſe gradum & aſcenſum in cœlum habitu-
ros. Verum hi adoleſcentuli, cum impij eſſent, audaciæ ſuæ pœnas dederunt.
Nos autem qui hæc in deorum iniuriam minimè molimur, cur non & ipſi eadem
uia ædificamus montem monti adglomerando? quo uidelicet exactiorem &
commodiorẽ habeamus proſpectũ. CHA. Et duobus nobis ò Mercuri, uires ſuf
fecerint ad loco mouendũ uel Pelion, uel etiã Oſſam? MER. Quid ni ò Charõ?
an tu nos abiectiores, magisq; imbecillos infantulis illis iudicas? maximè quum
ſimus diſſ? CHA. Nequaquam, ſed res ipſa incredibilem quandam magnifici o-
peris oſtentationem continere uidetur. MER. Non iniuriã, ruſticus enim es, et
in elegantia poëtica minimè uerſatus. At egregius Homerus duobus ſtatim
uerſibus acceſſum nobis parauit in cœlum, adeo facile congeſtis montibus. Por-
ro demiror hæc tibi prodigioſa uideri, quũ tamen Atlanta non ignores, qui uel
ſolus cœlum ipſum fert, uniuerſos nos ſuſtinens. Sed & de fratre meo Hercule
fortè audiſti, quomodo ipſi illi Atlanti in officiũ ſucceſſerit, ipſeq; ſe oneri tan-
tiſper dum ille interquieſceret, ſuppoſuerit? CHAR. Audio ſane huiuſmodi.
An autem uera ſint, tu & poëtæ uideritis. MER. Veriſſima ò Charon. Alioqui
qua gratia uiri illi ſapientes mentirentur? Itaq; quod felix fauſtumq; ſit, pri-
mum Oſſam eruamus, quemadmodum carmen præſcribit, & ipſe architectus
Homerus: At ſuper Oſſam Pelion arboribus denſum. Vides quàm citra ne
gocium pariter & quàm poeticè effecerimus? Age hac mole conſcenſa diſpici-
am, num aut hæc faciant ſatis, aut plura ſuperſtruere oporteat. Papæ, quid hoc?
Hæremus adhuc in ipſa cœli radice. Etenim ab oriente ſole uix Ionia & Lydia
conſpiciuntur. Ab occidente uero non amplius Italia ac Sicilia. Porro à ſepten
trione ea ſolũ, quæ Iſtro adiacent, apparent. Illinc autem Creta, neq; hæc admo-
dum apertè. Quare, ſicuti uidetur, et Oetam tranſponere oportet. Poſtremo o-
mnibus ſuperimponendus Parnaſſus. CHA. Sic faciamus. At hoc ſolũ uide, ne
plus æquo attenuando, opus ipſum tenuius, fragiliusq; reddamus, ita ut tandem
unà cum ipſa mole deturbati, Homericam illam ædificandi rationem nimis ama
ram experiamur, nimirum caluariis ex caſu perfractis. MER. Bono animo es ò
Charon, res omnis in uado erit: tu Oetam tranſpone, aduoluetur & Parnaſſus.
En iterum conſcendam, bene habet, cuncta iam conſpicio: & tu nunc aſcende.
CHA. Manum mihi porrige ò Mercuri, neq; enim paruam ac humilem mo-
me facis aſcendere. MER. Si ſingula contueri geſtis ò Charon, diſcrimini te cõ-
mittas, oportet. Non enim ita comparatum eſt, ut ſimul & extra periculum ſis
conſtituras, & tamen, quæ cupis, liceat ſpectare. Poſtremo hac mea dextra nite-
re, ac pedetentim ſcandẽdo, ne in lubrico pedem figas, caue. Nunc omni ex par-
te res bene ſe habet, quum & tu ſuperaris. Iam uero, quoniam bicipiti uertice
prominet hic Parnaſſus, uterque altero occupato conſidamus. Tu autem nunc
oculis in orbem mihi ductis, intuere uniuerſa. CHA. Terram uideo amplam, ac
paludem quandam ingentẽ, quæ undiq; terram circumfluit. Tum montes ac flu-
uios & Cocyto & Phlegethonte ampliores. Ad hæc, homines admodũ exiles
pariter & horum nidulos quoſdã. ME. Vrbes illæ ſunt, quos tu nidos arbitraris?
CHA. Vides quàm nihil nobis tanto labore ſit effectum? Quin fruſtra ſede mo
uimus Parnaſſum unà cum Caſtalio, tum & Oetam, cæteroſq; montes omnes.

MER.

Accedit ad rem et contemplatio nem omnũ quæ in terris uel ge-runtur, uel ap-petuntur.

Breuis hypoty-poſis terræ.

MER. Quid ita? CHAR. Equidem è sublimi exactè despicio nihil. Desiderium autem erat non urbes solum, neq; montes ipsos tanquam in tabula depictos intueri, uerum & homines ipsos, tum quæ faciant, quæq; loquantur exaudire, haud secus ac prius cum tu obuius mihi factus ridentem cõspiceres, ac quidnam riderem, percunctareris. Nam cum ridiculum quiddam audirem, mirum in modum delectabar? MER. Quod nam hoc erat? CHA. Cum quidam ab amicorũ quopiam ad cœnam, opinor, uocatus esset, in posterum, inquit, diem ueniam maximè. Atq; interim dum hæc diceret, tegula quædam, nescio quo deturbante à tecto in caput huic irruens, ipsum necauit. Risi ergo hominem, ut qui promissa minimè præstaret. Sed & nunc quo magis audiam, magisq; uideam, descendendum mihi censeo. MER. Quietus es. nam & huic malo remedium inuenero. Atq; incantatione quadam ab Homero accepta, uidendi aciem acutissimam tibi uel breui reddidero. Ac posteaquam carmina ipsa pronunciaro, memor sis non amplius hallucinari, uerum apertè cuncta contueri. CHA: Dic solum. MER:

Tacita reprehensio per cunctationem.

Dimoui nubem, uisum quæ texerat antè,
Vt tandem agnoscas, qui sint hominesue deiue.

CHA. Quid est? MERC. An non iam uides? CHAR. Maximè, cæcus sanè Lynceus ille, si mecum componatur. Itaq; desinceps hoc primum me uelim doceas mihiq; percunctanti respondeas. Sed heus tu, uin' & ipsum me Homericis uersibus tecum agere, quò uidelicet intelligas, neq; ipsum me ab Homeri elegantia abhorrere? MER. Vnde tu quæso illius aliquid scire posses, natura cum sis, & cũ remis rem habeas? CHA. Vides, opprobria sunt hæc in artem. At ego, cum illum uita iam functum trascerem, multa ex ordine canentem audiui, quorũ nonnulla adhuc in memoria hærent. Porrò tempestas non mediocris tum nobis incubuit. Etenim posteaquam cantilenam quandam nauigantibus non admodum prosperam, neque salutarem fuisset auspicatus, carminum ui impulsus Neptunus & nubes conuocauit, atq; tridente uelut unco quodam hamo iniecto, cum fluctuum procellas excitauit, tum alijs multis turbis uniuersum miscebat mare, adeo, ut parum abfuerit, quin tempestas, quæ una tum densa caligine imminebat, nauem nobis subuertisset. Tum ergo & ille nauseabundus bonam carminũ partem Scyllæ & Charybdi euomuit. Sed & Cyclopi. MER. Non ergo difficile fuit ex tanto uomitu paucula aliqua reseruare. CHA. At dic mihi.

Crassus & ille quis est uir magnus conspicuusq;
Vertice sublimi, atq; humeris latissimus amplis.

MER. Milo Crotoniata, hic est athleta, applaudunt autem ei Græci, quòd taurum sublatum solus per medium ferat stadium. CHA. At quanto iustiori causa ô Mercuri ipsum me laudibus ueherent, qui paulo pòst ipsum tibi Milonem quantus est, correptum in nauiculam imponam? nempe ubi à morte inuictissimo aduersario, lucta superatus, ad nos uenerit, quando nec ipse planè intelliget, qua cruris implicandi ratione sit deiectus. Tum profectò nobis plorabit, recordatus & harum coronarum, & huius applausus. Nunc autem quia, propterea quòd taurum gestarit, est admirationi, grandia sapit, ac mirificè sibi placet. Quid ergò de ipso arbitrabimur? Num quòd mortem etiam aliquando sibi imminere speret? MERC. Quid? ille mortis recordaretur in tanto flore? CHA. Missum hunc face, ô Mercuri, risum nobis haud ita multò pòst exhibiturum, quandoui delicet nobiscum nauigans, neculicem quidem amplius, nedum taurum ferre poterit. Sed illud tu mihi dicas uelim, quis alius ille uir grauis, ac seueritate quadam uerendus, nec tamen Græcus, quantum ex peregrino habitu conijci potest? MERC. Cyrusô Charon, Cambysis filius, qui imperium quod olim Medi obtinebant, ad Persas transtulit. Atq; idem Assyrios nuper deuicit, & Babylonem expugnauit. Ad hoc exercitum in Lydiam traducere iam parat, hoc iam in animo destinans, ut Cræso superato imperium habeat in omneis. CHA. At

I. *Robur corporis.*

II. *Potentia.*

Cræsus

Croesus ubi tandem ille? MER. Illorsum oculos deflecte in magnam illam arcem, quæ triplici muro est septa, Sardis ille. An non Croesum ipsum uides in
III. Diuitiæ. aureo sedentem solio, ac cum Solone illo Atheniense differentem? Vis auscultemus qua de re uerba faciant. CHA. Volo ô Mercuri. CROE. O hospes Atheniensis, quia iam diuitias nostras uidisti, thesauros scilicet, & quantum nobis auri sit rudis, tum & aliam suppellectilem præciosam, dic mihi, quem nam omnium hominum felicissimum arbitraris? CHAR. Quid tandem dicet Solon? MER. Ocioso es animo, nihil ô Charon uel ingenerosum, uel contemnendum. SOL. Felices quidem admodum pauci. Verum ex his quos ego noui, Cleobin & Bitonem sacerdotis filios arbitror felicissimos extitisse. CHA. Argiuæ sa-
Locus cõmunis de felicitate, & cõtra diuitias. cerdotis hic dicit, qui nuper postquam matrem uehiculo insidentem ad sacrarium usque, ipsi iugum subeuntes, adduxissent, è uiuis statim excesserunt. CROE. Esto, habeant illi felicitatis primas. At quis tenebit secundas? SOL. Tellus Athenienſis, qui præterquam quòd bene uixit, mortem etiam pro patria obire non recusauit. CROE. Ego uero, ô scelus, non tibi uideor felix esse? SOL. Nondum ô Croese statui, quòd necdum ad uitæ metam peruenieris. Rectissimus enim eius rei index ac certissimus mors ipsa existit, & uita ad finem usque feliciter perducta. CHAR. Optime facis ô Solon, quòd nostri non es oblitus, quoniam cymbam ipsam his de rebus iudicare censes. Sed qui nam illi, quos Croesus emittit, aut quid humeris gestant? MER. Aureos Pythio lateres dicat, oraculi eius mercedem, cuius beneficio paulo pòst peribit. Est enim uir ille plus æquo uatibus deditus, adeo ut omnino ex ipsis pendeat. CHA. Et illud est aurum splendidum scilicet, quodq; subpallidum refulget rubore: nunc enim, quum antè iam sæpe de eo audierim, ipsum primum uideo. MER. Hoc celebre illud est nomen cuius gratia tantopere pugnatur. CHA. Atqui non uideo quonam precio commendetur: nisi hoc forte ad rem pertinet, quòd, qui ferunt, eò grauantur. MER. Non enim nosti, quod huius gratia bella, quot insidiæ, quot latrocinia, quot periuria, quot cædes, quot uincula, quamq; longinqua nauigatio, quot mercaturæ, quot seruitutes. CHA. Propter hoc ne ô Mercuri, quòd partim ipsi æri præstat? Nam æs noui, ut qui à singulis uectoribus, quod & tu ipse non ignoras, obulum cum delectu accipiam. MER. Est ita, ut dicis, ô Charon. Verum æs, quia magna est eius copia, non est in precio. Aurum uero, & huius quidem parum, hi qui terræ uenas scrutantur, ex immenso profundo effodiunt. Attamen ex terra prouenit, quemadmodum & plumbum, & reliqua metalla. CHA. Insignem quandam hominum stulticiam narras, qui tanto amore prosequuntur rem tum pallidam, tum etiam grauem. MER. At Solon ille, aurum minimè mirari uidetur, ut & planè uides. Nam cum Croesum ipsum, tum uero maximè hominis barbari iactantiam deridet, adeo ut uideatur etiam mihi hac ipsa de re Croesum uelle percunctari. Quamobrem auscultemus. SOL. Dic mihi, ô Croese, putàs ne latere horum indigere Apollinem? CROE. Per Iouem, nullum enim ipsi est donarium Delphis sui pensum tam magnificum. SOL. Arbitraris ergo te deum beatum reddere, si inter alia multa, tuo beneficio & aureos lateres possideat? CROE. Quid ni? SOL. Magnam mihi paupertatem in cœlo narras, ô Croese, si deos, cum fortè desiderent aurum, ex Lydia aduehere oportebit. CROE. Vbi enim alibi auri proueniret tantum, quantum apud nos? SOL. Rursus illud mihi dicito: ferrum in Lydia nascitur? CROES. Non temere. SOL. Potioris ergo rei indigetis. CROE. Qui nam ferrum præstantius auro? SOL. Si citra stomachum respondere uelis, facilè quidem intellexeris. CROE. Interroga tu modò ô Solon. SOL. Vtri præstantiores, an qui seruant ac defendunt, an qui seruantur & defenduntur. CROES. Qui seruant profectò. SOLON. Quid ergo. Si quemadmodum quidam narrant, futurum, Lydos Cyrus adortus fuerit, aureos ne gladios militi tuo facies, an ferro tum erat opus? CROES. Ferro sanè, ferro. SOL.

Et si

Et ſi huius copiam non apparaueris, futurum ut egregium illud aurum captiuum ad Perſas abeat. CROE. Bona uerba ò homo. SOL. Dij meliora uelint, quã ut hæc hoc modo fiant. Verum tu hac uia uideris ferrum auro nobilius fateri. CROES. Ferreos ergo lateres Deo me conſecrare iubes, aurum autem reuocare? SOL. Neque ferro ille indignerit. Sed ſiue æs ſiue aurum dicaris, alijs ſanè futuram prædam ac poſſeſſionem ſuſpenderis, & id quidem aut Phocenſibus, aut Bœotijs, aut Delphis ipſis, aut etiam prædoni alicui tyranno. deus autem aurifices tuos planè nihil moratur. CROES. Semper tu quidem diuitias mihi inuides & oppugnas. MERC. Non fert delicatus hic Lydus, ò Charon, uerborum & libertatem, & ueritatem. Quin ei peregrina quædam res & noua uidetur hominem obſcuro loco natum ac pauperem, ea quæ urgeant, intrepidè dicere. Atqui haud ita multò poſt Solonis recordabitur. Nimirum quando eum à Cyro captum, in conſtructum rogum oportebit conſcendere. Nam quæ cuique Parcarum fuſo ſint decreta, ipſam Clotho nuper legentem audiui, in quibus & hæc erant ſcripta: Cræſum quidem à Cyro captiuum duci, ipſum autem Cyrum à Maſſagetide illa necari. Viden' Scythicam illam fœminam, candido uehentem equo? CHA. Per Iouem. MER. Tomyris eſt, quæ ſua ipſius manu Cyri caput detruncatum in utrem cruore refertum intrudet. Sed & filium Cyri uides adoleſcentem? Cambyſes ille eſt. Is patre defuncto in imperium ſuccedet. Ac ubi mille modis errarit, & in Lydia & in Aethiopia, tandem inſania correptus, occiſo à ſe Api, migrabit è uita. CHAR. O riſum inexhauſtum. Sed num quis uel aſpicere ſuſtineat ipſos, adeo ſibi præ cæteris placentes? aut etiam cui credibile uideri poterit, illum ſcilicet paulo poſt fore captiuum? Hunc autem caput in utre ſanguine pleno habiturum? Atqui nam is eſt ò Mercuri, cui pallam purpuream fibula nectit? quem corona adornat, cuius cocus piſcis uentre diſſecto, annulum exhibet, in gente mari ſepta, regis ſe nomine iactat? MERC. Belle ò Charon, quod interim occinis. Cæterum Polycratem Samiorum tyrannum uides, qui ipſe ſe modis omnibus felicem putat. Verum & hic tandem ab aſſiſtente famulo Mæandrio, Oroëtæ ſatrapæ proditus, in crucem ſuffigetur. Miſer ſane, qui uel temporis momento ex uniuerſa felicitate exciderit. Nam & hæc nuper ex Clotho audiui. CHAR. Præclarè, ô Clotho, ita & ipſos in crucem ſuffige, & eorum capita generoſe detrunca, quo ſe homines tandem agnoſcant: ſed & tuo beneficio in ſublime adeo ferantur. nimirum ut poſtea quanto altiori ruina, tanto grauiori dolore decidant. Porrò quod ad me attinet, quemcunque horum nudum in nauigio agnouero, eum maximè ridebo. Quando neque purpuram, neque regium capitis tegmen, denique neque ſolium ſecum adferat aureum. MERC. Et horum quidem fortuna ſic ſe habebit. Sed & uaſtam quandam multitudinem uides, atque ex hac alios natare uiuentes, alios bella gerentes, alios in foro litigantes, alios terram aratro proſcindentes, alios fœnerantes, poſtremo alios mendicantes? CHAR. Turbam quandam uideo uariam, ac promiſcuam, & uitam perturbationum plenam. Ad hæc ciuitates conſpicio apum examinibus ſimiles, in quibus proprium quendam peculiaremq; ſinguli habent aculeum, quo ſibi uicinos pungunt. Quidam autem ex ipſis uelut crabrones, aguntq; feruntq; imbecilliorem, ac uiribus inferiorem. At agmen illud, quod ex improuiſo ipſos circumuolitat, qui nam ſunt? MERC. Spes, ò Charon, & metus, & amentia, tum uoluptas, auaritia, ira, odium, atque id genus alia. Ex his autem, ignorantia infimæ turbæ eſt permiſſa. Atque in eadem cum ipſis reſpub. degit ira, odium, æmulatio: tum & imperitia, hæſitantia, auaritia. Porro metus & ſpes ipſos ſuperuolitantes: ille quidem horrorẽ incutit, aliquando uero tantum trepidare facit: hæ autem ſupra caput in altum uergentes, ubi quiſpiã apprehendere cõetur in ſublime uolantes, aufugiunt, illis inhiantibus relictis, quod ipſum & Tantalũ apud

Tomyris

Cambyſes

IIII. Fortuna.

Polycrates

Cõmunis deſcriptio ſtudiorum & cupiditatum humanarum & primo priuatõrum.

apud inferos ab aqua pati uides. Quòd si in aciem intenderis, conſpicies in alto & Parcas ipſas ex penſo ſingulis adnere tenuia quędam fila, quibus uniuerſum mortalium genus ſubnixum dependet, uideri quali quoſdam araneorum nexus ab ipſis fuſis, in ſingulis demiſſos. CHA. Equidem filum ut plurimum, admodum tenue ac fragile cuicq; è ſublimi innexum uideo: hoc quidem illi, illud uero alij. MERC. Rectè uidès ò portitor. Nam ab ipſo fato imminet interitus illi ab hoc, huic autem ab alio. Atque hunc hæredem fore eius, cuiuſcunque filum fragilius fuerit, rurſus autem illum huius, tale enim quiddam connexio ilia portendit. Vides ergo cunctos à tenui filo ſuſpenſos. Atq; hic quidem ex ipſis in altum ſubtractus, ſublimis eſt, uerum paulo poſt, ubi ponderi tanto ſuſtinendo non amplius par fuerit, filo dirupto decidens, ingentem excitabit ſtrepitum. Alius autem, qui paululum tantum à terra fuerit ſubductus, tametſi cadat, citra tamen ſtrepitum iacebit, adeo ut ruinam uix ipſi exaudiant uicini. CHA. Nimis quàm ridicula ſunt hæc ò Mercuri. MER. Atqui ne uerbis quidem ullis pro dignitate conſequi poſſis, quàm ſint ridicula, maximè ardua ipſorum ſtudia, & quòd nonnunquam, interea dum multa ſpe aluntur, intereunt, ab optima ſcilicet morte arrepti. Cuius nuncij & miniſtri, ut cernis, admodum ſunt multi, puta febres, tum feruidæ, tum frigidæ (latinis ueteribus quercerę dictæ) tabes, pulmoniæq;, tum gladij, latro, inſia, aconita, iudices quoq;, ac tyranni. Et horum nihil omnino mentem eorum ſubit, tantiſper ſanè, dum conatus eorum feliciter proceſſerint. At ſi quando ſua ſe ſpe fruſtratos ſenſerint, tum illud ohe frequens in ore pariter & eheu, eheu, & hei mihi, hei mihi. Quòd ſi iam inde ab initio ſecum perpenderent, mortales ſe eſſe, ac poſteaquam paululum hoc temporis in uita fuerint peregrinati, hinc relictis rebus terrenis omnibus, uelut è ſomno migraturos, profecto & prudentius circumſpectiuſq; uitam ducerent, & cum emoriendum eſſet, minus angerentur. Nunc autem, quia præſenti rerum ſtatu uſuros ſe perpetuò ſperant, cum miniſter aut uocarit, aut abducere fuerit conatus, irretitos uel febre, uel tabe ſtomachantur, & ducenti remittuntur. Propterea ſane quod abſtrahendos ſe è bonis præſentibus ne expectarint quidem. Sed enim quid non faceret ille, qui domum magno ſtudio ædificando operari os urget, ſi proſpexerit eam quidem finē habituram, ipſum autem ſe, cum iamdudum faſtigium impoſuerit, deceſſurum, domo ita relicta hæredi, ut is fruatur: ipſe autem miſer, ne ſemel quidem in ea cœnet. Iam qui ſtirpe uirili auctus, continuo excipit amicos, patris nomen nempe ſuum, puero imponit: ſi præſciret puerum ſeptem annos natum, emoriturum, nunquid ob prolem ibi uideretur gaudio ferri tam immodico? Verum in cauſſa eſt, quòd in eum quidem intuetur, cui in filio res proſperè cadunt, cui patrem eſſe contingit, uel athletæ, uel eius qui uicerit olympia. Vicinum autem, qui natum cremandum effert, non inſpicit, neq; nouit quo funiculo, quámque tenui ſibi ſit ſuſpenſus. Qui in & eorum qui de finibus digladiantur, quanta ſit turba, uides, & quàm multi coacer uent pecunias, qui tamen, antequam ipſis frui liceat, ab imminentibus, quos dixi, tum nuncijs, tum miniſtris uocantur. CHA. Video iſthæc omnia, & mecum ipſe cogito, quid nam ſit eis in uita iucundum. aut quid tandem ſit illud, quo ſpoliati tantopere ſtomachentur. MER. Quin etiam ſi ipſorum reges, quos uel omnium feliciſſimos eſſe apparet, introſpiciat quiſpiam diligenter: nimirum, præterquam quòd inſtabili & ancipiti fortunæ ludo iactantur, inuenerit eis inhærere triſtia longè plura iucundis: tot timoribus, tot turbis, tot odijs, tot inſidijs, tot iris, tot adulationibus, miſeri illi inuoluuntur. Prætermitto & luctus, & morbos, tum & affectus, qui ex æquo tum uulgo & his dominantur, uſque adeo, ut non minoris fuerit & temporis & negocij, horum hic recenſere mala, quàm & priuatorum. CHA. Tibi ergo ò Mercuri dicere uolo, cui nam mortales adſimiles mihi ut deantur, atque horum uita omnis: Vidiſtin aliquando bullas illas

Stat ſua cuiq; dies, breue et irreparabile tẽpus Omnibus eſt uitæ.

Tollũtur in altũ, ut lapſu graui ore ruant.

Miniſtri mortis.

II. *Publicarũ perſonarum.*

Hominũ natura Bullæ comparatur.

illas in aqua, torrente aliquo cum ſtrepitu ſcaturiente, exiſtentes? Tumores illos inflatos dico, quibus cogitur ſpuma. Earum ſanè quædam ſunt paruæ & exiles quæ iam ſtatim diſſolutæ euaneſcant. Aliæ uero diutius durant, atq; aliis ad ſe coactis, uehementer inflantur, ac in maximum ſurgunt tumorem. Tandem & hæ diſſoluuntur omnino, pereuntq;. Neque enim ſecus fieri poterit. Hæc tibi hominum uita. Singuli flatu tumeſcunt, ita ut alij ſint maiores, alij autem minores. Poſtremo alij quidem momentaneam, moxque deficientem ſentiant inflationem, alij uerò priùs deficiant, quàm omnino conſtituantur. At omnes deſtrui & euaneſcere neceſſe eſt. MER. Nihil tu quidem infelicius, hominum naturam, ſimilitudine expreſſiſti, quàm uel ipſe Homerus, qui uniuerſum mortalium genus arborum foliis comparat. CHA. At cum tam fragilis ſit eorum conditio, uides tamen, ut inuicem auidè contendant pro imperijs, pro honoribus, poſſeſſionibusq; certando: cum tamen ipſos, uniuerſis his poſt ſe relictis, unico tantum obulo onuſtos ad nos uenire oporteat. Vis igitur, quoniam in edito conſiſtimus loco, quàm poſſum magna uoce acclamando, eos adhorter: Primum quidem, ut à conatibus & ſtultis & uanis abſtineant, Deinde, ut mortem ſemper præ oculis habentes, hunc uitæ curſum tranſigant. In hanc ſententiam uerba proclamans: O ſtulti, quid tanto ſtudio in his rebus molimini? Deſiſtite à laboribus, neque enim perpetuò uiuetis. Nihil ex his, quæ hic præclara habentur, perpetuum eſt: nec aliquid iſtorum, quum moriendum eſt, ſecum auferre quiſpiam poterit. Quin neceſſe eſt, hominem quidem (quiſquis is tandem fuerit) nudum abire, domum autem atq; agrum, & aurum in aliorum tranſire manus, ſemperque dominum mutare. Hæc atque eiuſmodi alia, ſi, undè exaudiri poſſint, ipſis inclamarem, an non putas uitæ eorum magnæ fore utilitati. ita, ut etiam prudentiores longè indè fieri queant. MER. O beate, neſcis quàm fortiter eos, tum ignorantia, tum error occupauerit? adeo ut eorum aures ne terebro quidem amplius aperire queas. Tanta obturarunt cera, haud aliter, ac ſociorum aures & Vlyſſes, ueritus ne Sirenum cantus exaudirent. At quinam audire poterint, etiam ſi uocem in tantum intendas, ut rumparis? Nempe quod apud uos obliuionis fons poteſt, idem hic præſtat ignorantia. Quanquam ſunt in eis & pauci quidam, qui, quoniam ceram in aures non acciſunt, ad ueritatem ipſam declinant, atque in ipſis rebus cernentes acutum, quales ſint, agnoſcant. CHA. Vel illis ergo ſolis acclamarem. MER. Superuacaneum fuerit, ea quæ ſciunt, ad eos dicere. Vides quomodo à uulgi turba ſemoti, ridcant, quæ alij facitarint. Tum neutiquàm conuenit ipſis cum uulgo, adeo, ut iam nunc appareat, ipſos fugam è uita ad nos adornare. Verum omnibus odioſi ſunt, eo quòd iſtorum imperitiam redarguant. CHA. Belle ò generoſi uos, tametſi ô Mercuri, admodum ſunt pauci. MER. Vel hos eſſe fuerit ſatis. Sed nunc deſcendamus. CHA. Vnum ad hùc diſcere deſiderium eſt, quod ubi docueris, perfectam ſanè doctrinam dederis. nam contueri geſtio, in quæ cadauera reponant, dùm in terram defodiunt. MER. Sepulchra, conditoria & monumenta hæc uocant. Cæterum tumulos illos ante urbes uides, tum columnas, & pyramidas. Omnia illa mortuorum ſunt receptacula, cadauerumq; tentoria. CHA. Quid ergo ſaxa illi coronant, unguentoq; inungunt? alij præ tumulis conſtructo rogo, ac fouea effoſſa ſumptuoſas illas exurunt cœnas, & uinum mulſumq; (quantū coniecturis aſſequi poſſum) in ipſas foueas infundunt? MER. Equidem ignoro ô Portitor, quid hæc ad eos, qui apud inferos agunt, pertineant. Verum illis perſuaſum eſt, umbras ab inferis reduces cœnare quidem, utcunq; liceat, circum nidorem uolitando, bibere autem è foueis mulſum. CHA. Illos adhuc bibere, uel eſitare, quarum caluariæ ſunt ari diſſimę? At qui ridiculū eſt, me tibi hęc dicere, qui quòd quotidie ipſos deducas, probe noſti, an ubi ſemel terram ſubierint, denuo uelut poſtliminio iure ad ſuperos remeare queant. Quin & ipſe maximè ridicula paterer, tot negocijs occupa-

Amplificatio per collationē.

Homines arborū foliis comparant

Commonitio Charontis.

Ignorantia & error, quibus hominum animi excæcantur

Confutatio opinionis de defunctorum honoribus.

ass,ſi eos traijciendo non deducere ſolum,ſed reducere oporteret,ſi quando uelient bibere. O ſtulti,quæ eſt hæc amentia? Non ſcitis quam latè diſtantibus finibus uiuentiũ & mortuorum res ſunt ſeiũctę,quoq; pacto ſe res habeãt apud nos? Vbi Mortuus eſt æque tumuli qui neſcit honorem,
Et qui ſortitur ſpectandi funera ſaxi.
Atq; honor unus adeſt & regi Agamemnoni,& Iro
Therſitæ,& ſimilis Thetidos formoſus Achilles.
Vmbræ nam pariter ſiccæ nudæq; pererrant
Aſphodeli campos confracto uertice cunctæ. MER.
Papæ,quàm multa ex Homero hauris. Sed quia me ſubmonuiſti,Achillis ſepulchrum tibi uolo indicare. Videsillud quod prope mare ſitum eſt,illic Troianum eſt Sygeum. E regione autem conditus eſt Aiax in Rhetæo. CHA. Non magnifica neq; inſignia ſunt monumenta. Verum celebriores urbes mihi commonſtra,de quibus infernè tam magnifica audimus,Ninum ſcilicet Sardanapali urbem,Babylonem,Mycenas quoque,tum & Cleonas ſimul,& Ilium ipſum,nam illinc oriundos multos memini traijcere,adeo ut totis iam decem annis neque nauem ſubduxerimus,neq; ea interim refrixerit. MER. Ninus quidem,ô Portitor iam eſt euerſa,ita ut ne ueſtigium eius ſit reliquum,neq; ubi ſita fuerit olim facile dixeris. Babylon autem tibi illa eſt tot turribus bene munita,quæq; magno illo ambitu eſt ſepta,haud ita multò pòſt & ipſa deſideranda,quemadmodum nunc Ninus. At Mycænas & Cleonas me ſanè commonſtrare pudet. Omnium uero maximè Ilium,alioquin,ubi deſcenderis,ſat ſcio,præfocaris Homerum,propterea quòd tam magnificis uerſibus has nugas decantare non erubuerit. Veruntamen & quondam extiterunt felices,nunc autem mortuæ ſunt & ipſæ: urbes enim ô Portitor,perinde ac homines emoriuntur. Et quod longè mirabilius,ſolidi etiam fluuij,ita ut Inachi ipſius in Argo ne monumentum quidem reliquũ appareat. CHA. Vah quę laudes Homere,quanq; ſuperba nomina,
Ingens Ilium ac
Mœnibus amplum. Tum
Structæ bellè Cleonæ.

Non hominũ tantũ, uerũ & urbes, & propè cuncta mortali obnoxia eſſe.

VI. *Monumenta et gloria rerum geſtarum.*

Sed interim dum fabulamur,qui nam illic dimicant, & qua prò re ſe mutuò cedunt? MER. Argiuos uides & Lacedæmonios ô Charon,atq; ſemimortuum Imperatorem Othryadem ſuo ipſius nomine trophæum inſcribentem. CHA. At pro quo eis eſt pugna? MER. Pro eo ipſo agro,in quo pugnant. CHA. O hominum amentiam,qui haud ſciunt ſe,etiam ſi nunc quiſq; eorum totum Peloponneſum poſſideat,unius tamen uix pedis locum ab Aeaco acceptурus. Campum autem aliàs alij colent,ſæpe etiam hoc trophæo per aratrum reuulſo. MER. Hæc quidem hoc modo ſe habebunt. At nos iam hinc deſcendamus,ac montibus his in ſuas ſedes repoſitis,regrediamur. Ego quidem quo ſum ire iuſſus,tu uero ad nauem. Equidem pòſt paulùm ueniam,& ipſe tibi umbrarum gregem mecum adducens. CHA. Probè feciſti ô Mercuri,atq; in eorum album adſcriberis,à quibus beneficio me affectum perpetuò agnoſcam: quandoquidem tua ope in hac peregrinatione plurimum ſum adiutus. O qualia infelicium hominum ſtudia. Reges,lateres aurei,magnificta ſacrificia,prælia,Charontis autem nulla habetur ratio.

Epilogus & ſcopus Dialogi

DE SACRIFICIIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Deridet hoc ſermone Lucianus uanitatem et ſuperſtitionem hominum circa colendos deos,ut quæ primũ de dijs impia quædã opinentur ac ſentiant. Deinde eoſdem inepciore ac alicuiore cultu

quàm

qui pro natura ac dignitate numinis prosequantur. Propositio est, Ridicula esse ea, quæ homines tum sentiunt de Dijs, tum circa illorum cultum faciunt. Id confirmat expositione, primum earum opinionium, quæ de dijs traduntur, quam ueluti causſam superſtitionis istius esse ostendit. Deinde & ritum, quibus tum Græci, tum Aegyptij, quos cæteris multò ineptijs istis antecreuindicat, uti solent. Et hunc quasi quendam effectum, ex superioribus opinionibus sequi, uidetur uelle intelligere.

NIMVERO si quis recensere uelit, quæ stultissimi mortales factitant in sacris, in festis diebus, in adeūdis salutandisq; dijs: tum quas res ab illis petant, quæ uota faciant, cuiusmodi sint, quæ de illis sentiunt, statuuntque, equidem haud scio, sit ne quisquam animo curis ita confecto, usque adeo mœsto, quin risurus sit, ubi perpēderit negocij, tum absurditatem, tum amentiam. At multò ante quàm ridere incipiat, opinor, secum illud expendet: utrum pios istos appellari conueniat, an contrà dijs inimicos, atq; infelices, ac Genios malos; qui quidem numen ipsum rem usqueadeo humilem atq; abiectam existimant esse, ut humanis egeat obsequijs, utq; adulatione capiatur ac gaudeat: rursum ut stomachetur, atq; ira undè ferat, si negligatur. Nam Aetolica illa mala, simulq; Calydonsorum calamitates, totque hominum cædes, ad hæc & Meleagri interitum, hæc omnia à Diana autore profecta esse prædicant, quæ uidelicet grauiter ferret, quòd ab Oeneo non esset ad sacrificium adhibita. Vsqueadeo nimirum alte dolor hic animo illius insederat, quòd sacris epulis esset frustrata: Quin illam iam mihi uidere uideor, ut erat id temporis, in cœlo solitariam, reliquis dijs ad Oenei conuiuium profectis foras miseris modis gerentem sese, ac miserabiliter eiulantem, quòd ab eiusmodi festo esset absuturа. Contrà Aethiopes illos fortunatos, ac multis modis felices quis dixerit, si modo Iupiter illis gratiam referret pro humanitate, quam in initio poëmatis Homerici in ipsum exhibuerant, duodecim perpetuos dies epulis acceptum, idq; quum reliquis etiam dijs comitatus ad conuiuium ueniret. Vsqueadeo nihil, ut apparet, quicquid faciunt illi gratis faciunt: uerum sua bona uendunt mortalibus, atque emere quidem ab illis licet omnia, puta bonam ualetudinem bucula, diuitias bobus quatuor, tum regnum bobus centum. Præterea sospitem ab Troia in Pylum reditum tauris nouem. Iam ex Aulide ad Ilium transmittendi facultatem regia puella. Nam alius quidam ne id temporis urbs caperetur, à Minerua mercatus est bobus duodecim, ac peplo. Verisimile est autem, esse præterea quædam, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thure ab illis redimi queant. Hæc igitur quum non ignoraret, opinor, Chryses ille, utpote tum sacerdos, tum senex, diuinarumq; rerum egregiè peritus, postea quam re infecta rediſſet ab Agamemnone, tanquam qui pridem Apollini mutuum dediſſet beneficium, ita nunc imputat ac reposcit uicem, quin conuiciatur etiam propemodum, nempe quum sic ait: Equidem Apollo egregie, templum tuum, quum id temporis adhuc esset incoronatum, sæpenumero coronis ornaui, deinde tam multas tibi in aris adoleui coxas taurorum, pariter atq; caprarum, At tu contrà, me negligis, quum huiusmodi patiar iniurias, proque nihilo ducis hominem bene de te meritum. Qua quidem oratione in tantum ille pudefactus est, ut protinus arrepto arcu, ac suprà nauium stationem sese collocans, pestem in Græcorum copias iacularetur, ne mulis quidem & canibus intactis. Sed quoniam de Apolline incidit mentio, referam de eodem & alia, quæ de illo sapientes isti tradunt, non illa quidem, quoties quàm infeliciter amarit, non Hyacinthi cædem, neque Daphnes superbiam, uerum quemadmodum damnatus etiam fuerit, & ob Cyclopes interfectos in exilium exactus. Vnde factum, ut è cœlo in terram demitteretur, humana iam sorte usurus, nostrisque malis factis ob noxius. Præterea autem quemadmodum in Thessalia mercenaria iam operam

Propositio.

Amplificatio propositionis à fictione numinis.

Confirmatio per expositionem, quæ et causſam cōtinet tantæ superſtitionis.

Epiphonema.

Amplificatio à consequentibus

Redit ad expositionem, et propositæ rei confirmationem.

ſuam locarit apud Admetum. tum item in Phrygia apud Laomedontem, atque apud hunc quidem haud ſolus, uerum cum Neptuno, quum ambo propter egeſtatem lateres componerent, inq; conſtruendis mœnibus operam præſtarent. Ac ne mercedem quidem ſolidam à Phryge illo tulerunt, uerum debebat illis ad huc de ſumma, ut ferunt, plus triginta drachmas Troiani nomiſmatis. Quid enim? An non hæc in Deorum honorem fabulantur poëtæ? atque his etiam multò diuiniora de Neptuno, de Prometheo, de Saturno, de Rhea, denique de uniuerſa fermè Iouis familia, idque inuocatis, ut adſint canentibus in exordio pœmatum, Muſis, à quibus tandem uelut afflati numine, id quod apparet, huiuſmodi quædam cantant. Quemadmodum Saturnus ut primum Cœlum patrem ſuum execuiſſet, ipſe in eo regnauerit, deinde liberos ſuos deuorarit, ſicuti ferunt feciſſe & Argiuum illum Thyeſtem. Deinde quemadmodum Iupiter furtim occultatus à Rhea, ſaxum pueri loco ſubiiciente, in Cretam ſit ablegatus, atque inibi à capella nutrice ſit alitus, itidem uidelicet, ut Telephus à cerua, Cyrus Perſa, is qui prior regnauit à cane narratur enutritus. Poſtea quemadmodum expulſo patre, atque in uincula conjecto, ipſe potitus ſit imperio. Duxerat autem uxores complureis quidem alias: ſed poſtremo loco Iunonem germanam idq; iuxta Perſarum & Aſſyriorum inſtitutum. Tum autem quòd eſſet in amores propenſus, atq; in Venerem effuſus, facile cœlũ liberis expleuerit. Quorum alios ex ſuæ ſortis deabus crearit; alios contrà nothos, ex mortali terreſtriq; genere ſuſtulerit. Quum interim generoſus ille, nunc in aurum, nunc in taurum, nunc in cygnum aut aquilam uerteretur; ac in ſumma plures ſibi formas aſſumeret, quàm uel Proteus ipſe. Porrò Mineruam è ſuo ipſius capite progenuit, hanc planè ſub ipſo cerebro cõplexus. Nam Bacchum imperfectum adhuc (ut aiunt) è matre etiamnum conflagrante ſurreptum, in ſuum femur illatum defodit. Deinde urgente partu, execuit. Nec his diſſimilia de Iunone etiam canunt. Nempe hanc citra uirilem congreſſum, ſubuentaneo conceptu grauidam puerum ædidiſſe Vulcanum: atque eum quidem non admodum fortunatum, uerum excuſorem ac fabrũ ærarium: quique perpetuò tum in igni, tum in fumo uerſetur, ac ſcintillis oppletum; quippe cuius ars in fornacibus exerceatur. Tum autem ne pedibus quidem integris: claudicare enim è ruina, quum à Ioue præceps datus eſſet è cœlo. Quòd ni Lemnij pro ſua bonitate eum, dũ adhuc ferretur in aëre, ſuſcepiſſent, perierat nobis Vulcanus: non aliter quam Aſtyanax è turri deiectus. Quanquam quæ de Vulcano narrant, toleranda uideantur. Cæterum de Prometheo, cui non cognitum eſt, quam atrocia ſit paſſus, propterea quòd ſupra modum humanæ gentis amans fuerit? Siquidem hunc Iupiter in Scythiam deportatum, ſuper Caucaſum montem crucifuffixit; adhibita illi aquila, quæ iecur illius aſſidue circumroderet. Hic itaque pœnas pendit. Porrò Rhea (nam ſunt hæc quoque ſimul referenda) an non indecorè atque indignè facit? Iam anus quum ſit, & ætate exacta, ipſaq; rebus intempeſtiua: deinde tam multorum mater deorum, dum pueros adhuc adamat, eosq; zelotypia proſequitur: dumq; Atten ipſum leonibus ſecum circumuectat, præſertim quum iam utilis eſſe non queat? Itaque quinam poſt hac uitio uertat aliquis, uel Veneri quòd adulteretur: uel Dianæ, quòd ad Endymionem frequenter medio è curſu diuertens deſcendat? Sed age miſſas faciamus has fabulas: atque ipſum cœlum conſcendamus, poëtico illo more ſubuolantes: ea nimirum uia, quam unam pariter cum Homero Heſiodus commonſtrat, contemplaturi, quem in modum ſingula apud illos ſint ordinata. Ac primum quidem quòd forinſecus ſit ferreum: uel ab Homero, qui id ante noſtram ætatem dixit, audiuimus. Quòd ſi ſuperas, ac ſublato paulum capite ſurſum aſpexeris, ac planè in ipſum quaſi dorſum perueneris, ibi ſimul & lumen apparet candidius, & ſerenior ſol, & aſtra fulgentiora, nihilque uſquam oculis occurrit niſi clarus dies, ac ſolum undique aureum.

II. De Iouis origine, ſucceſſione & rebus geſtis.

IIII. De Prometheo

V. De Rhea.

VI. De cœlo, & domicilio, & uita deorum.

Cæterum

Cæterum introgredientes, primo loco manſitant Horæ: quippe portas ſeruant. Poſt eas Iris ac Mercurius: utpote miniſtri, ac Iouis internuncij. Deinde Vulcani fabrilis officina, omnigenò referta artificio. Poſtea deorum ædes, ac Iouis ipſius regia: quæ quidem omnia Vulcanus pulcherrimè fabricatus ſit. At uero dij iuxta Iouem aſſidentes (conuenit enim opinor, ut in ſupernis illis ſedibus magno ſtrepitu, faſtuq; utuntur) in terram deſpiciunt; & quoquo uerſum inten to capite, circumſpectant; ſicunde ſubuolantem ignem uideant, aut nidorem in aëre ſurgentem, circaq; fumum rotantem ſeſe. Quod ſi quis forte ſacrum faciat, epulantur omnes, fumo inhiantes, ac muſcarum in morem ſanguinem exugen tes circum aras effuſum. Alioqui ſi domi cibum capiant, nectare atque ambroſia uictitant. Nam olim homines etiam ab illis in conuiuium ſunt adhibiti, unaq; cum eis potarunt: nempe Ixion ac Tantalus; uerum illi quoniam uim & raptum pararent, eſſentq; futiles & garruli: ob id in hunc quoq; diem poenas luunt. Porrò reliquo mortalium generi cœlum iam inacceſſum eſt, atq; occultũ. Et in hunc quidem modum uiuitur à dijs. Proinde uidelicet & iam mortales ipſi in colendis illis conſimilia quædam atq; iſtis conſentanea moliuntur. Nam primum lucos illis attribuerunt, tum & montes dicarunt, præterea aues conſecrarunt: deinde ſuam cuiq; arborem aſſignarunt. His factis per regiones illos diſtributos colunt, eosq; uelut in ciuitatem ſuam receptant. Nempe Apollinem Delphi Delijq; Mineruam Athenienſes, quæ quidem Græcis Athena dicta, uel ipſo uocabulo ſe ei Reip. familiarem eſſe teſtatur. Argiui Iunonem: Mygdonij Rheam: Venerem Paphij. Rurſum autem Cretenſes Iouem affirmant, non modò uixiſſe apud ſeſe, nutritumq; fuiſſe: uerum etiam ſepulchrum illius oſtendunt. At nos ſcilicet interim tam multis iam ſeculis fallimur: qui quidem opinemur Iouem tonare, pluere, reliquaque omnia peragere. Et illud nos latuit, eum iam olim fuiſſe defunctum, & apud Cretenſes ſepultum. Deinde uero phanis in honorem illorum erectis, ne tectis uidelicet aut penatibus careant, formas illorum exprimunt, adhibito ad id uel Praxitele, uel Polycleto, uel Phidia. At hi quidem artifices, haud ſcio ubinam uiſam, eorum effigiem repræſentant. Ac Iouem quidem barbatum fingunt, Apollinem uero ſemper puerum. Mercurium iam pubeſcentem, primamq; ducentem lanuginem. Neptunum nigro capillitio, cæſijs oculis Mineruam. Attamen qui templa ingrediuntur, non iam arbitrantur ſe ſe uidere, uel ebur ab Indis aduectum, uel è Thracum uenis effoſſum aurum: uerum ipſum Saturni Rheæq; filium à Phidia in terram hoſpitem adductum, iuſſum Piſanorum in ſolitudine cuſtodem ac ſpeculatorem aſſiſtere: idq; hoc conſuetum præmio, bonoq; conſulentem, ſi intra quinque perpetuos annos, dum Olympia celebrantur, interim obiter illi ſacrificet aliquis. Tum autem conſtitutis aris, deſignatis ſacrorum ſeptis, puris uaſis collocatis, uictimas offerunt: bouem aratorem agricolæ, agnum opilio, capram capratius. Eſt qui thus, eſt qui placentulam offerat. At ſi quis pauper: is ita deo lirat, ut dexteram duntaxat ſuam ipſius exoſculetur. Iam uero quum immolant (nam ad illos redeo) primum ſertis coronat pecudem, multoq; antè explorant, num legitima ſit, & ſacris idonea: ne quid fortè mactent ex his, quæ religio repudiat: deinde ad aram applicant, ac ſub oculis dei iugulant, flebile quiddam emugientem, beneq; ſicuti licet conijcere, ominatam: denique uoce iam leuiore ad ſacri tibias reſpondentem. Quis uero non facile coniectet gaudere deos, quum iſta ſpectent? Quin & in frontiſpicio poſita ſcriptura denunciat, ne quis intra pura uaſa conſiſtat, qui manibus ſit impuris. Atqui ſacrificus ipſe ſanguine fœdatus, neque aliter quàm Cyclops ille pecudem incidit, inteſtina eduxit, cor reuellit, cruorem aræ circumfundit. Et quid tandem non obtens, peragensq; quod ad pietatem, ſacrorumque rem pertineat? Poſt omnia demum incenſo igni, capram ipſam pariter cum pelle deportatam imponit: ipſam item cum ſuis bouem. Nidor interim ille ſacer

Hactenus opiniones uanas de dijs recenſuit, tanquam cauſſam ſuperſtitionis. Iam & hominum ineptias circa cultum et religionem, tanquam effectum deſcribit.

Amplificatio uanitatis à repugnantibus.

atq; diuinus ſurſum fertur, atq; in ipſum uſq; cœlum ſubuectus, paulatim diffunditur. Iam uero Scythæ reliquis omnibus hoſtijs omiſſis, ut quas uiles atq; humiles exiſtiment, ipſos homines mactant Dianæ, atq; eo ritu deam placant. Verum hæc fortaſſis modeſta uideantur: cumq; his ea quæ factitant Aſſyrij, quæ Phryges, quæ Lydi. Verum, ſi in Aegyptum proficiſcaris: ibi demum, ibi uidebis permulta religioſa, planeque cœlo digna: puta Iouem arietino uultu: Mercurium illum optimum facie canina: Panem uero totum hircum. Ad hæc alium Ibim, alium Crocodilum, alium etiam Simiam. Quod ſi his quoq; de rebus

II. *Aegyptiorum ſuperſtitio.*

Quo planè pernoſſe queas, didiciſſe libebit,

complureis ſophiſtas audies: tum ſcribas, ac prophetas, mento raſo, qui tibi narrent (Sed prius, ut dici ſolet: Fores occlude prophane.) Quemadmodum uidelicet quondam ea ſeditione territi, quam mouerant hoſtes atque gigantes, in Aegyptum deuenerint: ut illic in poſterũ tuti ab hoſtibus latitarent. Et ob eam cauſſam alius hircum induerit, alius arietem, nimirum præ formidine, alius feram, alius auem. Atq; hinc eſſe, ut dij nunc etiam eas obtineant formas, quas id temporis aſſumpſerant. Nam hæc diligenter mandata literis, idque ante annos plus decies mille in adytis illorum repoſita ſeruantur. Porrò ſacrorum peragendorum idem fermè apud illos ritus, niſi quòd hoſtiam luctu proſequuntur: iamque mactatæ circumfuſi membra laniant. Sunt qui ſepeliant duntaxat, poſtea quàm occiderint. Nam Apis ille, qui quidem deus apud illos eſt maximus, ſi quando moriatur, quis uſqueadeo magni faciat cæſariem ſuam, qui non eam detondeat, ac nudo capite luctum præ ſe ferat: etiam ſi uel purpuream Niſi comam habuerit? Eſt autem hic Apis deus ex armento iam antea ſuffragijs deſignatus: utpote multò formoſior ac uenerabilior reliquis illis priuatis & gregarijs bubus.

Epilogus. Hæc igitur quum ſic habeant, & tamen à uulgo uera ſeriaq; credantur? mihi quidem poſtulare uidentur, non qui reprehendat, ſed uel Heraclitum potius aliquem, uel Democritum: quorum hic amentiam eorum rideat, ille deploret inſcitiam.

VITARVM AVCTIO.

MARTINO BOLERO INTERP.

ARGVMENTVM.

Argumentum huius Dialogi planum eſt, uel ex ipſa inſcriptione. Deridet enim philoſophos, enumerando omnes propè illorum ſectas, & exagitando ea, quæ in unaquaq; earum ridiculè maximè docentur. Fingit autem uenales illas proponi hominibus à Ioue, mercatorum exemplo, ut, quemadmodum illi, cum mancipia, iumenta, aut etiam alias res uendunt, uſum ac precium cuiuſq; indicant, ita ipſe quoq; occaſione hac mores, doctrinam, ac totam denique uitæ omnium rationem, maiore licentia exponere atq; irridere poſſet.

INTERLOCVTORES. Iupiter, Mercurius, Mercator, Pythagoras, Diogenes, Democritus, Heraclitus, Socrates, Chryſippus, Philoſophus.

Exordium ab ipſa actione & more uendentium.

IVPITER.

AGe quidem compone ſcamna, & locum adorna, his qui adueniunt, tu uero uitas (id eſt philoſophorum ſectas) adducito, easq; ordine ſiſte. Verũtamen exornatas prius, ut formoſæ adpareant, & quàm plurimos emptores alliciãt. Tu autem Mercuri, quod felix fauſtumq; ſit, proclama, & aduoca emptores, ut iam adſint ad forum, proclamabimus actæ omnis generis Philoſophicas uitas, & uariarum ſectarum.

Quòd

Quòd ſi quis in præſentia pecuniam numerare nequit, is ſaltem conſtituto alíquo, qui pro ſe ſponſor ſit, in futurum annum ſoluat. MERCV. Multi accedunt, itaque non oportet differre, neque diu detinere eos. IVPIT. Vendamus igitur. MERCV. Quem uis ut primum producamus? IVP. Ionicum illum comatum, grauitatem enim quandam præ ſe fert. MERC. Heus tu Pythagorice, deſcende, neque conſpiciendum præbe, his qui congregati ſunt. IVP. Proclama. MER. Optimam uitam, maximeq; uenerandam, uendo: quis emet? quis maior homine eſſe uult? quis cupit uniuerſitatis, adeoque omnium rerum harmoniam cognoſcere? quis uult reuiuiſcere? MERCAT. Forma certè eſt non illiberalis: uerum quid potiſſimum ſcit? MER. Arithmeticam, Aſtronomiam, prodigiorum ſcientiam, Geometriam, Muſicam, præſtigiorum artem, uatem uides ſummum. MERCAT. Licet ne eum interrogare. MER. Quod fauſtum ſit, interroga. MERCATOR. Cuias es tu? PYTHAG. Samius. MERCA. Vbi uero inſtitutus es? PYTHAG. In Aegypto apud ſapientes, qui illic ſunt. MERCAT. Age quòd ſi te emam, quid me docebis? PYTHA. Nihil equidem docebo te, uerum commonefaciam. MERCAT. Quomodo? PYTHA. Primum quidem animam tuam puram faciam, repurgans eam à ſordibus, quibus nunc immerſa eſt. MERCAT. Equidem finge me iam purum eſſe, quis modus eſt commonefaciendi. PYTHA. Principium quidem eſt, longa quies & taciturnitas, & totis quinq; annis nihil loqui. MERCAT. Ergo, bone uir, Croeſi te filium erudire conuenit, ego enim loquax, non ſtatua eſſe uolo: uerum quid poſt illud ſilentium, & quinquennium fiet? PYTHA. In Muſica, & Geometria exercebere. MERCA. Rem ſanè gratam narras, ſi prius quàm ſapiens fiam, citharœdum me eſſe oportet. PYTHAG. Poſt hæc numerandi artem addiſces. MERCAT. Nunc etiam numerare ſcio. PYTHAG. Quomodo numeras? MERCAT. Vnum, duo, tria, quatuor. PYTHAG. Vides decem eſſe ea, quæ tibi uidentur quatuor, & perfectum trigonum, noſtrumq; iuſiurandum. MERCA. Per maximum igitur iuramentum quatuor, nunquam neque diuiniores neque ſanctiores ſermones audiui. PYTHAGO. Poſt hæc uero hoſpes, de terra, aëre, deque aqua & igne ſcies, cuiuſmodi ſit illis impetus, quam habeant formam, & quomodo moueantur. MERCATOR. Formam ne habent ignis, aër, & aqua? PYTHAGO. Certè minimè obſcuram, neque enim ſine ſpecie & forma moueri poſſent. Præterea ipſum etiam Deum numerum eſſe, & harmoniam cognoſces. MERCAT. Mira narras. PYTHAGO. Ad hæc teipſum quoque unum uideri, ſcies, neque pro eo, qui es, conſpici. MERCA. Quid narras, alius ſum, & non is, qui nunc tecum colloquor. PYTHAGO. Nunc quidem ille es, quondam uero, in alio corpore, & alio ſub nomine uidebaris, & temporis progreſſu rurſum aliud corpus indues. MERCAT. Ità ne dicis? Immortalem me fore, ſubinde alias atque alias formas induendo, uerum de his ſatis. Iam quod ad rationem uictus attinet, qualia es? PYTHAGO. Nullum quidem animal edo, reliqua uero omnia, præter fabas. MERCAT. Quamobrem odiſti fabas? PYTHAG. Nullo quidem odio illas proſequor, uerum quia ſacræ ſunt, & mirabilem quandam naturam obtinent, ab illis abſtineo: primum quidem planè genitales ſunt. Et ſi fabam adhuc uiridem exuas, uidebis eam omnino uirilibus membris ſimilem naturam habere: elixam autem ſi deponas, certis noctibus ſanguinem feceris. Et quod maius eſt, Athenienſium lex eſt, fabis magiſtratus eligere. MERCA. Præclarè & religioſe omnia dicis, uerum exue te ueſtibus. Nam nudum te uidere cupio. O Hercules, aureum illi femur eſt, deus aliquis, & non mortalis eſſe uidetur: itaq; omnino illum emam. Quanti illũ æſtimas? MER. Decem drachmis. MERC. Habeo, tanti acceptũ. IVP. Scribe nomen emptoris, et unde ſit. MER. Ex ea parte Italiæ eſſe uidetur, quæ circa Crotonẽ & Tarentũ, atq; eius loci

I. Pythagoricè.

Pytagoras Decem drachmis uenalis

Græciam ſita eſt. Atqui non unus tantum, ſed propè trecenti communitatem ipſum emerunt. IVPI. Abducant, alium adducamus. MERCA. Vis ſqualidũ illũ ex Ponto? IVPI. Omnino quidem. MERCA. Heus tu peram dependentem habens ex humeris, accede, & totũ hunc conſeſſum circumeas. Vitam uendo planè utilem, uitam optimam & generoſam, uitam liberam, quis emet? MERCAT. Quomodo inquis, preco, an liberum tu uendes hominem? MERCV. Maximè. MERCAT. An non times, ne te acculet tanquam plagiarium, aut in Areopago ſecum intendat. MERCV. Non eſt illi curæ quòd uenditur, omnino enim ſe liberũ eſſe putat. MERCA. Quis autem illius tam ſordidi & miserè adfecti uſus eſſe poteſt? niſi fossorem forte, aut lixam ex ipſo facere aliquis uelit. MERCV. Non hoc tantum, imò ſi ipſum quoq; cuſtodem domus conſtitueris, multò fidelior erit, quàm ulli canes, ſiquidem & ille canis appellatur. MERCA. Cuias autem eſt? aut quæ artem profitetur? MERCV. Ipſum interroga, iſtud enim præſtiterit. MERCA. Timeo uultum ipſius ſeuerum admodum, & triſtem, & ne me accedentem allatret, aut per Iouem mordeat. Nonne uides quomodo lignum ſuſtulerit, & contractis ſupercilijs minaciter frementi & irato ſimilis appareat. MERCV. Ne time, cicur enim eſt. MERCA. Primum quidem ô bone, dic unde es? DIOGENES. Vnde uis. MERCA. Quomodo dicis? DIO. Mundi ciuem uides. MERCA. Quem uero imitaris? DIO. Herculem. MERCA. Cur igitur & leoninam non induis? Nam baculo illum quidem refers. DIO. Hoc quidem palliolum leoninæ pellis uice mihi eſt, pugno autem non ſecus atq; ille aduerſus uoluptates, idq; nemine imperante, ſed mea ſponte facio: ſic enim uitam meam repurgare conſtitui. MERCAT. Euge quàm præclarum inſtitutum, uerum quid maximè te ſcire dicamus, aut qualem artem nouiſti? DIOG. Homines liberos facio, præterea medeor illorum adfectibus. In ſumma, uerearis & audaciæ in loquendo propheta eſſe uolo. MERCA. Age ô propheta, ſi te emam, quæ re me exercebis? DIO. primum cum accepero, exutum delicijs, palliolo amictum, in egeſtatem concludam. Poſtea ad labores compellam, tum humi dormire, aquam bibere, atq; ijs rebus quæ caſu offeruntur, ueſci faciam. Quòd ſi pecuniam habes, hanc, meo conſilio in mare abijcies. Neq; tibi uxor, liberi, aut patria curæ eſſe debebunt: quin iſta omnia tanquam deliramenta exiſtimare oportet, & relicta patria domo, ſpecum aut deſertam turriculam, aut dolium inhabitabis: peram præterea lupulo & libris opiſtographis refertam habebis: hoc modo inſtructus, uel magno aliquo rege felicior eris. Quòd ſi uapulabis, aut ab aliquo torquebere, nihil horũ molestum eſſe putabis. MERCA. Quid narras? num cæſus non dolebo? neq; enim teſtudinis aut carabi cutem circumfero. DIO. Iſtud Eutipidis imitari te oportet, pauris tantum immutatis uerbis. MERCA: Quale hoc eſt? DIO.

Id eſt, locuſta marina.

Dolente mente, lingua ſit dolens nihil.

Hæc uero ante omnia tibi adeſſe neceſſe eſt, impudentem te eſſe oportet & audacem, & omnibus ſine delectu, tam regibus quàm priuatis maledicere, ita enim fiet ut omnes in te oculos conijciant, teq; fortem eſſe exiſtiment. Barbara quoq; uox, & abſonus ſonitus tibi ſit, quiq; canino planè ſimilis exiſtat. Vultus ſit intentus, tum ingreſſus ſit, qui talem uultum deceat. In ſumma beluini & agreſtes planè ſint tibi mores, pudor autem & manſuetudo & modeſtia procul abſint, ruborem quoq; omnem de facie abſtergas, loca autem quæq; celeberrima, & in quibus maxima eſt hominum frequentia, accedito, & in his ipſis ſolus, ſine ullo commercio eſſe uelis, neq; amicum, neq; hoſpitem accedẽdo, his enim rebus hoc regnũ ſoluetur. In conſpectu uero omnium ea facias, quæ ne priuatim quiſquam alius facere auderet: & in re uenerea exercenda, ea quæ ſunt maximè ridicula eligito. Poſtremo, ſi tibi uidetur, crudum aliquem Polypum, uel Sepiam deuorando, morere. Hæc eſt illa felicitas, quam tibi procuramus. MERCA. Apage, ſceleſta enim & inhumana ſunt iſta quæ narras. DIOG. Sed heus tu, ne

II. Cynici.

mo

mò non iſta facillimè aſſequi poteſt. Neque enim ad gloriam conſequendam ò-pus erit eruditione, orationibus, atque his nugis: uerum compendiaria ad illam uia eſt, etiamſi ex uulgo aliquis fueris idiota, coriarius uidelicet, aut ſalſamentarius, aut faber, aut numularius, tamen nihil uetat, quo minus te mirentur, ſi modò inſigniter impudens & audax fueris, atque omnibus egregiè conuiciari didiceris. MERCAT. Ad has artes tui minimè indigeo. Nauta uerò, aut hortulanus fortaſſe per occaſionem fieri poſſes, præſertim ſi te ille ad maximum duobus obulis uendere uelit. MERCV. Recipe eum, etenim libenter liberamur ab illo, qui clamoribus ſic nos obtundit, prorſusq; omnes iniuria & contumelijs adficit. IVPI. Alium accerſe, Cyrenæum illum purpura amictum, & coronatum. MERCV. Agite, animum aduortite omnes. Res ſumptuoſa eſt, quæq; diuitibus indiget, Vita eſt hæc iucunda, uita ter beata. Quis cupit delitias? quis emet molliſſimum? MERCAT. Accede tu, & dic quid noris, emam enim teſti utilis fueris. MERCV. Ne obturba, ò bone, neque interroga ipſum, ebrius enim eſt, itaque non poterit tibi reſpondere, lingua, ut uides, titubans. MERCATOR. Quis mentis compos, emat tam corruptum et immodeſtum mancipium? quodq; rot unguenta olet, quàm uerò greſſu lubrico, & ratione carente incedit. Sed utique Mercuri dic, quibus artibus præditus ſit, aut quæ tractare ſoleat. MERCV. In ſumma, conuiuator eſt, & compotor egregius: quin ad exercendas impudicas & laſciuas ſaltationes, una cum tibicina, admodum idoneus eſſet amatori cuidam & perdito hero. Quod ad alia adtinet, parandorum bellatiorum gnarus eſt, & in adornandis edulijs exercitatiſſimus. Breuiter, uoluptatis artifex eſt: inſtitutus enim eſt Athenis, atque Syciliæ tyrannis ſeruiuit, apud quos in magno precio fuit. Summa uerò propoſiti ſui ſeu doctrinæ eſt, omnia contemnere, & omnibus rebus uti, undique uoluptatem conquirere. MERCA. Tempus eſt ut alium emptorem, nempe diuitem, & multas habentem pecunias, quæras, ego enim minimè idoneus ſum, qui tam hilarem uitam emam. MERCV. Ille ò Iupiter, quantum apparet, inemptus nobis manebit. IVPIT. Traducito, atque alium adduc, uel potius duos iſtos, quorum alter, Abderites ſcilicet, ridet: alter uerò Epheſius, plorat, ſimul enim uendi uolunt. MERC. Deſcendite in medium. Optimas uitas uendo, omnium ſapientiſſimos proclamo. MERCAT. O Iuper quanta diſſimilitudo: alter enim non deſinit ridere, alter autem aliquem lugere uidetur, omnino enim plorat. Heus tu, quid hoc ſibi uult, cur rides? DEMOCRITVS. Interrogas? quia mihi omnia, quæ uos facitis, ridicula uidentur, adeoq; uos ipſi etiam. MERCA. Quid narras, nos omnes tu derides? atq; omnia noſtra opera nihili facis? DEMOC. Sic ſanè eſt. Nam in illis nihil eſt præclarum, aut ſtudio dignum. Inania enim ſunt omnia, & atomorum cumulus, & infinitum quidpiam. MERCA. Nequaquam, imò tu uanus es reuera, & experientia cares. O contumeliam, nondum deſinis ridere? Tu uerò ò bone, quid plorас? multò enim melius erit, ut exiſtimo, tecum quàm cum Democrito loqui. HERACLITVS. O hoſpes, ego omnes humanas res calamitoſas & deflendas eſſe exiſtimo, atque in illis nihil non eſſe fato obnoxium, ideoq; miſeret me ipſarum, & deploro eas. Neq; magni facio præſentia, futura uerò puto planè grumoſa fore: conflagrationes dico, & totius mundi calamitatem: iſta ſunt quæ ego deploro, quòdq; nihil ſolidum eſt, ſed quodammodo omnia in cyceonem conuoluuntur, tum quòd eadem res delectat & offendit, eſtque cognitio, ignorantia, magnum, paruum, atque ſurſum deorſumq; feruntur omnia, & per uices mutantur in ludo huius ſeculi. MERCAT. Quid eſt ſeculum? HERA. Puer, ludens, ludens talis, contendens. MERCAT. Quid uerò homines ſunt? HERA. Dij mortales. MERCAT. Quid uerò Dij? HERA. Homines immortales. MERCAT. Heus tu ænigmata loqueris, an griphos componis? planè enim tam quam Apollo, nihil explicas. HERACLIT. Nihil uos curo. MERCAT. Igitur

DIOGENES venalis duobus obulis

III. Cyrenaici.

Potio eſt ex multis comixta.

IIII. Heraclitici.

neq;

neque quisquam mentis compos te emturus est. HERA. Ego uerò à pueris ijs beo plorare omnes, tam eos qui me emunt, quàm qui non emunt. MERCAT. Hoc certè malum parum differt ab insania, neutrum horum emam. MER. Et illi quoque apud nos manebunt, cum non sint uendibiles. IVP. Alium accerse. MERCV. Visne Athenien semillum facundum? IVPIT. Maximè. MERCV. Heus tu huc ueni. Vitam bonam & prudentem proclamamus, quis emet sanctissimum hominem? MERCAT. Dic mihi, quam potissimum noſti artem? V. Academici. SOCRATES. Pæderastes sum, & in rebus, quæ ad amorem spectant, prudens. MERCAT. Quanti igitur emam te, nam pædagogo indigeo, est enim mihi puer egregius. SOC. Quis magis idoneus me esse queat, qui cum formoso puero uersetur. Neq; enim corporum amator sum, Animam enim formosam esse existimo, & quanquam sub eodem palliolo mecum recumbant, audies illos, uel ipsia testibus, nihil graue à me perpeti. MERCA. Incredibilia sunt quæ dicis, pæderastes cum sis, tamen nulla de re te esse sollicitum, quàm de anima, præsertim cum copia fiat, ut sub eadem ueste iaceatis. SO. Atqui per canem & per platanū iuro, rem sic habere. MERCA. Hercle, quanta absurditas deorum. SO. Quid ais? An non uidetur tibi canis esse deus? Nonne uides quantus sit in Aegypto Anubis, atq; ille in cœlo Sirius, nec non apud Inferos Cerberus? MERCA. Rectè dicis. Ego uero peccaui: uerum quale habes genus uitæ? SO. Mihi ipsi ciuitatem quandam extruo, peregrina autem utor politia, measq; præscribo leges. MERCA. Vnum aliquod ex tuis dogmatibus audire cupio. SO. Audi ergo maximum quidem illud, in quo mea de uxoribus sententia comprehensa est: uidetur mihi nullam debere cuiusquam esse propriam, uerum unamquanque passim debere accedere ad eum, qui eam adpetat. MERCA. Quid ais? Num abrogandæ sunt leges de adulterio? SO. Per Iouem non illas solum, uerum omnes reliquas nugas ea de re constitutas. MERCA. Quid uero tibi de pueris iam maturis uidetur? SO. Et illi quidem optimatibus, qui aliquid præclari gesserunt, præmium erunt, ut eos ament scilicet. MERCA. Papæ quanta libertas, quæ sapientia? uerum quæ est tuæ doctrinæ summa? SO. Ideæ, & eorum quæ existūt paradigmata. Quæcunq; enim uides, terram ipsam, quæq; super terram sunt, cœlum, mare, horum omnium imagines obscuræ existunt extra totius uniuersitatem. MERCA. Vbi autem existunt? SO. Nusquam. Nam si alicubi essent, non essent. MERCA. Non uideo ista, quæ tu dicis paradigmata. SO. Meritò, cæcus est enim tibi animæ oculus, ego uero omnium uideo imagines, & te latentem & me alium, in summa, duplicia uideo omnia. MERCA. Ergo emendus es, sapiens cum sis, & acutè cernas. Age scire uolo, quid tu à me exigas pro ipso. MERCV. Da duo talenta. MERCA. Emi ita ut dixisti, pecuniam uero in posterum numerabo. MERCV. Quod igitur tibi nomen est? MERCA. Dion Syracusius. MERCV. Age quod felix faustumq; sit, recipe eum. IVP. Te iam uoco Epicure. Quis emet illum? Est enim illius risoris discipulus, necnon illius qui ebrius est, quos haud multò antè proclamauimus, unius autem cuiusdam rei cognitione illos uincit, multò magis enim impius est quàm ulli. Quod uero ad cætera attinet, suauis & gulæ amans est. MERCA. Quo precio uenditur? MERCV. Duabus minis. MERCA. Accipe: uerum ut hoc quoq; sciam, quibus delectatur edulijs. MERCV. Dulcia edit & mellita, maximè uerò ficus. MERCA. Bene se res habet, emam enim illi totas massas caricarum. IVP. Alium accerse, illum corpore hirsuto, uultu seuero, ex Stoa. MER. Rectè dicis, uidetur enim magna ipsum multitudo, quæ ad forum adcurrit, expectare. Ipsam uirtutem uendo, uiam perfectissimam. Quis cupit omnia scire solus? MERCAT. Quid tu dicis? MER. Quia solus ille sapiens est, solus bonus, solus iustus, fortis, rex, rhetor, diues, legislator, & quæcunq; alia sunt his similia. MERCA. Num, ô bone, & coquus solus est, & per Iouem coriarius, & faber, & his similia? MER. Sic uidetur. VI. Epicurei. VII. Stoici.

MERCA.

MERCAT. Accede, ô bone, & dic mihi tuo emptori, qualis nam sis: ante omnia autem, num tibi doleat, quòd uenderis & seruis. CHRYS. Nequaquam, neque enim in nobis hæc sunt. quæcunq; uero in nobis non sunt, ista indifferentia esse solent. MERCAT. Non intelligo quid dicas. CHRY. Quid ais? non intelligis, quòd horum quædam sunt prælata, quædam uero rursus non prælata. MERCA. Ne nunc quidem intelligo. CHRY. Merito quidem, neq; enim assuetus es nostris nominibus, neq; imaginationem habes, quæ facile adprehendat. Verũ studiosus Dialecticæ contemplationis, non hæc tantum nouit, uerum etiam qualiter & quantũ accidens, & præter accidens inter se differant. MERCAT. Per Philosophiam quæso, ne inuideas explicare quidnam accidens sit, & præter accidens, nescio enim quomodo perculsus sim præ numero uocum istarum. CHRYS. Citra inuidiã dixero, Si quis claudus existat, illiscq; pede, quo claudicat, ad lapidem ex inopinato uulnus acceperit, is certè accidens habet claudicationem, uulnus autem præter accidens accepit. MERCAT. O argutiam, præter ea uero quidnam scire te potissimum profiteris? CHRYS. Retia sermonũ, quibus capio & obstringo, denicq; tacere cogo, eos qui contra me disputant, planè freniũ quoddam illis imponens, isti uero tantæ orationis ui nomen est Syllogismus celeberrimus. MERCAT. Hercle fortè quendam & inexpugnabilem syllogismũ refers. CHRY. Vide ergo, est ne tibi puer? MERCAT. Quid ni? CHRY. Quid si hũc ad flumen forte ambulantẽ Crocodylus rapiat, postea uero se redditurũ polliceatur, hac lege ut illi uerum dicas, quidnam de puero reddendo apud se decreuerit: quid tu dicis ipsum in animo constituisse. MERCAT. Quæstionẽ rogas, ad quam difficile admodum est respondere, dubito enim utrũ dicere debeam, quo puerũ recipiam. Sed per Iouem quæso te, responde tu, & puerũ mihi serua incolumẽ, ne præuortat, ipsumq; deuoret. CHRYS. Bono es animo: etenim & alia quædam docebo te, quæ plus admirationis habent. MERCAT. Quæ nam sunt ista? CHRYS. Istũ inquã colligentem sermones, tum quoq; illũ dominantem, præterea illam quæ supra omnes est, Electram, tandem opertũ illum sermonem. MERCAT. Quis ille opertus sermo, aut quæ illa tandem Electra est, de quibus dicis? CHRYS. Electram illã dico Agamemnonis ualde celebrem, quæ quidem eandem rem simul norat & non norat. Astante enim illi Oreste adhuc incógnito, nouit quidem Orestẽ suum esse fratrem, quòd uero illi Orestes est, ignorat. Rursus uero opertum illũ adeoq; omnino mirabilem audies sermonem. Responde mihi: nostin' tuum patrem. MERCAT. Maximè. CHRY. Quid igitur, si prope te statuerem aliquem coopertum, atq; interrogarem: Nostin' hunc? quid diceres? MERCA. Scilicet me non nosse, dicerem. CHRY. Sed ille ipse pater erat tuus. Itaq; si istum non nosti, palam est te patrem tuum non nouisse. MERCA. Nequaquam, uerum ego detracto uelo, num uerum sit explorabo. Sed quisnam tuæ sapientiæ finis est? aut quid tandem facturus es, si ad uirtutis summum peruèneris? CHRY. In his quæ in natura prima sunt, uersabor. Dico autem: diuitias, sanitatem, & his similia. Primũ autem oportet multos labores impendere, libris enim exiguis literis descriptis incumbere oportet, & interpretationes congerere, & Solœcismis & absurdis uocibus impleri. In summa, nequaquam decet sapientem fieri, prius quam ter ex ordine helleborum bibas. MERCAT. Egregia sunt ista tua, & forti uiro digna: Verum auarum fœneratorem esse, ista enim tibi inesse uideo, num illa dicemus esse uiri, qui helleborum biberit, & iam ad uirtutem idonens sit? CHRYS. Certe, solum enim sapientem fœnus exercere decet. Quandoquidem etiam illius proprium est, syllogismis concludere: usuras autem colligere, & fœnus computare, atque syllogismis colligere, parum differre uidentur. Sed quemadmodum hoc solo studioso competit, ita quoque illud, nec decet illum fœnus simpliciter, quemadmodum alij solent, accipere, uerumetiam alterius quoque fœneris fœnus. Nisi fortè ignoras, fœnus aliud esse primum, aliud secundum

προηγμένα καὶ ἀποπροηγμένα. Cicero, producta & præcipua uertit. uide 3. de finibus bonorum.

secundum, uelut quandam illius progeniem. Vides ut sit, & syllogismum quendam uulgo iactari, Si primum fœnus acceperit, accipiat etiam secundum. Verum accepit primum, igitur & secundum accipiet. MERCAT. Num ergo & de mercede quem tu à iuuenibus quos instituis, capere soles, similia dicenda sunt? quippe cum manifestum sit solos studiosos mercedem à uirtute accepturos esse. CHRY. Discis, certè non mea caussa accipio, uerum illius gratia qui dat. Nã cum alius sit effusor, alius uero comprehensor, me quidem ipsum comprehensor ut sim, præparo, discipulum uero ut fiat effusor. MERCAT. Atqui contrarium dicis, iuuenem esse comprehensorem, te uero qui solus diues es, effusorem. CHRYS. Heus tu scommate me perstringis? sed uide tu ne ke petam syllogismo ineuitabili. MERCA. Quid uero mali ex hoc telo accidet? CHRYS. Dubitatio, & silentium, præterea mentis & intellectus subuersio: & quod omnium est maximum, si uoluero, in lapidem te conuertam. MERCAT. Quomodo lapidem feceris, neque im Perseus, ò bone, mihi esse uideris. CHRY. Hoc modo. Lapis est corpus. MERCA. Certè CHRY. Quid uero? Nonne & animal corpus est? MERCAT. Imo maximè. CHRY. Tu uero animal es. MERCA. Si uidetur. CHR. Lapis igitur es, cum corpus sis. MERCAT. Nequaquam, Sed per Iouem solue me, & de nodo hominem me fac. CHRYSIP. Non est difficile factu, igitur rursus sis homo. dic uero mihi? Nonne omne corpus animal est? MERCAT. Non. CHRY. An uero lapis animal est? MERCAT. Non. CHRY. Tu uero corpus ne es? MERCAT. Maximè. CHRYS. Corpus autem cum sis, animal ne es? MERCA. Euge effecisti, ut iam mea crura non aliter atq; Niobis refrigerata & saxea facta sint, uerum coëmam te. Quantum pro ipso numerabo? MERCV. Duodecim minas. MERCA. Accipe. MERCV. Solus ne ipsum emisti? MERCAT. Non per Iouem, uerum illi omnes, quos uides. MERCV. Certè multi sunt, & fortes habentes humores, & digni sermone colligante. IVP. Quid moraris, alium aduoca. MERCV. Peripateticum accerso, te inquam honestum & diuitem. Age, te quidem aptissimum qui uendaris, quippe qui omnia solus noris. MERCAT. Qualis nam ille est? MERCVR. Modestus, æquis, uita bene composita: &, quod maximum est, duplex existit. MERCAT. Quomodo dicis? MERCV. Alius quidem foris adparet, quam intus esse uidetur. Itaque si ipsum emes, memento, ut hunc internum, illum uero externum adpelles. MERCAT. Quid uero potissimum nouit? MERCV. Nouit triplicia esse bona: animæ scilicet, corporis, & rerum externarum. MERCAT. Humana sapit, quanti uero uenditur? MERCV. Viginti minis. MERCAT. Pluris certè. MERCV Nequaquam, equidem & ipse pecuniam habere uidetur. Itaq; non est quòd in illo emendo possis esse celerior, quam deceat: præterea non ita multò post disces ab eo, quandiu uiuat culex, & quam profundè sol radios immittat in mare: denique qualem animam habeant ostrea. MERCAT. O Hercules quãta argutia. MERCV. Quid si audias alia multa his acutiora, de semine uidelicet & generatione, deq; embryonis formatione in utero, & quo modo homo risibilis sit, asinus uero animal, quod neque ridere neque ædificare, neque nauigare possit. MERCAT. Plane admiranda sunt ea quæ narras, & ualde utilia dogmata. Itaque emam ipsum uiginti minis. MERCV. Quis adhuc reliquus est? Scepticus ille. Heus tu Pyrrhia accede, ilico proclamandus es, iam enim multi abeunt & diffluunt, atque in paucis erit uenditio, Veruntamen quis emet illum? MERCAT. Ego. Sed primum dic mihi, quid nosti? PHILOSOPHVS. Nihil. MERCAT. Quid ita? PHILO. Quia omnino nihil mihi uidetur existere. MERCAT. Igitur neq; nos aliqui sumus. PHILO. Nec hoc quidem scio. MERCAT. Neq; tu aliquis existis? PHILO. Hoc ego multò magis ignoro. MERCAT. O ignorantiam, uerum quid sibi uolunt hæ stateræ? PHILO. Sermones in illis trutinor, & ad æqualitatem redigo: postquam autem illos planè similes & æquale pondus habere cognouero, tunc ignoro, quis horum uerior sit. MERCAT. In alijs autem rebus, quid potissimum-

picucci XII minis enales

Id est, digni qui colligãt manipulos, aut opus in agris faciãt. allusione facta ad significationem propriam ἅπαξ εἰρ.

VIII. Peripatetici.

IX. Sceptici.

rum facere ſoles? PHILO. Omnia facio, præterquam quòd fugitiuos non per ſequor. MERCAT. Quid? An ne hoc tibi impoſſibile eſt? PHYLO. Quia ô bone non comprehendo. MERCAT. Iure, tardus enim & piger eſſe uideris. Verùm quis tuæ ſapientiæ finis eſt? PHYLO. Ignorantia, & nihil neque audire neque uidere. MERCAT. Num ergo & ſurdus ſimul & cæcus es? PHILOSO. Imò ſenſu etiam & iudicio careo: breuiter nihil à uerme differo. MERCAT. Propterea emendus es. Quantillum æſtimas? MERCVR. Attica mina. MERCAT. Accipe. Heus tu quid ais? ego te emi. PHIL. Non eſt certum. MERCA. Nequaquam, emi, & pecuniam numeraui. PHILO. De eo nunc cogito, atq; iſtud conſidero. MERCAT. Atqui ſequere me, quemadmodum ſeruum decet. PHILOS. Quis nouit num uera ſint que dicis? MERCA. Præco, & Attica mina, & illi qui adfuerunt. PHILO. An aliqui etiam nobiſcum ſunt? MERCA. At ego te iam confectum in piſtrinum, perſuadebo tibi ſecundum peiorem cauſam, me tuum eſſe herum. PHILO. Ea de re nunc mecum delibero. MERCA. Sed per Iouem iam pronunciaui & ſententiam tuli. MERCV. Tu quidem deſine te huic opponere, atq; ſequere eum, quandoquidem te emit. Vos autem cras aduocabimus, proclamaturi idiotas, & fabriles, atq; uiles uitas.

Sceptici vna mina uenales

Alludit ad λόγους ἀγοράσαι et πρᾶσιν, quos uocant.

PISCATOR SEV REVIVISCENTES.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGVMENTVM.

Hic Dialogus, quaſi quædã Apologia ſuperioris eſt, quantũ ad Luciani perſonam attinet. Exponit enim ille cauſam hic, cur toties in philoſophos inuehatur: Nempe quod plerique ſimulato nomine, pro ueris falſos ſe gerant, quæſtumq; magis, quàm uirtutem ſectentur. Series argumenti ita ſe habet: Finguntur Philoſophi illi uetuſtioris, Pythagoras, Socrates, Plato, Ariſtoteles, Chryſippus, Diogenes, atq; alij, ad ulciſcendum Lucianum, cum propter alia conuicia, tum quòd proximo Dialogo uenales eos propoſuerat, idq; etiam uiliſſimo precio, ab inferis redire, ac reuiuiſcere, ſquomeatu in unum diem impetrato. Qui cum illum ſaxis perſecuti, in fugam conuerſum cepiſſent, occidere primum ſtatuerunt. Ille uerò prouocando ad ipſam Philoſophiam, eoq; obtento, ut ea ſibi dicere liceret, poſtquam à Diogene, utpote Cynico, & cæteris liberiore, communi omnium nomine accuſatus eſſet, tanquam qui contumelioſiſſimè omnes Philoſophiæ cultores, uiros de tota uirtute & rebus mortalium optimè meritos, proſciderit, ita ſeſe defendit, ut diceret ſe minimè negare obiecta, ſed conſilio & ratione adductum, & hæc, & plura etiam his feciſſe; non quidem in ueros philoſophos, ſed in eos, qui nomine tantum illo ſeſe iactarent, cùm interim non modò Philoſophiam ueram ignorarent, ſed planè diuerſa etiam à præceptis & regulis illius factitarent. Proinde ſe non modo ſupplicio nullo dignum eſſe, ſed contrà etiam præmijs, tanquam ueræ Philoſophiæ amatorem, atq; aſſertorem, donari debere. Hoc iudicio peracto, cum ille non ſolum ab accuſatione liberatus, ue rumetiam in ſocietatem eorum, à quibus antè accuſabatur, aſcitus fuiſſet, à Philoſophia deinceps & falſi illi philoſophiæ ſimulatores citantur, ut ſuæ profeſſionis cauſſam redderent. Qui cum iudicium hoc omnes ferme declinaſſent, mittitur Lucianus unà cum Elencho, ut illos inquirat, ac bonos quidem honoribus afficiant, malos autem adempto habitu ſtigmate inurant. ſed prius quàm id fieret, Lucianus ſeu Parrhiſiades (ita enim ſeſe apud Philoſophiam appellat) puta quo iam re ipſa comprobaret, quod uerbis antea dixerat, accepto hamo, eoq; auro, Carycis & placentis abſcondito, quaſi piſcator aliquis, allectos & attractos ſimulatores iſtos capit, captos autem de communi reliquorum conſenſu de ſaxo præcipites mittit. Habet autem Dialogus hic duos titulos, quorum alter ab ijs, quæ à principio geruntur nomen accepit, alter ab exitu ſeu Cataſtrophe, ſumptus eſt. Simili musq;, quod ad argumentum & eius tractationem attinet, alicui ueteris Comœdiæ fabulæ eſt.

SOCRATES.

NICE, iniice lapides crebros execrandum in hunc, proice glebas, adijce testas, percute fustibus calumniatorem, ut desis effugiat, & tu Plato iacta, & tu Chrysippe tuquoque, agite, omnes pariter in illum obarmemur.

Pera ut reddat opem peræ, baculusq; bacillo,
Siquidem communis est hostis, nec quispiam è nobis existit, quem non iniuria affecerit: tu uero ò Diogenes, si unquam alias, præcipue nunc baculo utere, non desinas, dignas conuiciator pœnas luat. quid hoc rei est? nunquid Aristippe desessistis? atqui minimè oportebat.

Este cati, atq; acris nemo nunc immemor iræ.

Aristoteles, accelera, quin proprius accede, benè habet, capta est fera. deprehensus ne es scelerate? porrò confestim intelliges quos nam uiros maledictis tuis lacessieris: uerùm quale nam fatum ipsum manebit? siquidem uarium quoddam mortis excogitabimus genus, crudelitate cuius omnes exaciari ualeamus: etenim æquum est, septies cum singulis nobis morte pœnas expendere. PLATO. Mihi quidem per Iouem erutis oculis, abscisaq; lingua, cruci fustigendus uidetur, prius tamen flagris cæsus. Tibi uero Empedocles quid? EMPEDOCLES. In Aethnæ crateras præcipitandus, ut meliores conuiciis incessandos haud esse addiscat. PLATO. Quinimo optimum esset, si Penthei uel Opheltis instar, inter petras dilaniatus inueniretur, ita ut particulam unusquisq; digrediens secum auferre posset. LVCIANVS. Minimè, uerùm mihi parcatis obsecro. SOCRATES. Arctius astringe, amplius non dimittaris, num quid Homerus dicat, uides?

Non est tuta fides hominum generiq; leonum.

LVCIA. Atqui & ego quoq; per Homerum uos oro, forsitan enim illius reuerebimini carmina, meq; uersus connectentem haud spernetis.

Me uiuum capite, haud hominem prauum, hæc quoq; dona
Suscipite, æsq; aurum, quæ curant & sapientes.

PLATO. Verum neq; nobis aduersum te Homerica deerit responsio, audi igitur

Nec mihi mente fugam tu persuadere ualebis.
Postquam te teneo, & licet aurea uerba loquaris.

LVCIA. Hei malorum, siquidem spes maxima Homerus, nos frustratur, ad Euripidem igitur mihi confugiendum erit, siquidem ille me forsitan saluabit.

Ne supplicem interficite, haud fas occidere est.

PLATO. Atqui nunquid & hæc sunt Euripidis?

Scelesta qui patrarunt, mala decet pati.

LVCIA. Igitur iuxta uerba hæc me interficietis? PLATO. Recte per Iouem, inquit enim ille idem:

Effrenioris & exlegis dementiæ extremum infelicitas occupat.

LVCIA. Proinde quoniam omnino me interficere decreuistis, nullumq; mihi restet effugium, Agite, saltem hoc mihi indicate, qui nam estis, quæue tam intoleranda à nobis perpessi litis, ut tam intoleranter iratscamini, ac me mortis causa sacceperitis. PLATO. Quibus nos affeceris contumelijs, à teipso sceleratissime perquire, bellulisq; illis tuis sermonibus, in quibus Philosophiã ipsam conuiciis lacessiuisti, erga nosq; iniurius fuisti, cũ tanquam ex conciliabulis, uiros sapientes præconio diuulgares, & quod maximum est, liberos: quapropter indignatione moti, propter te emersimus, ac tãtisper inferos dereliquimus. Chrysippus iste, ac Epicurus, Ego quoq; Plato, & Aristoteles ille, silensq; hic Pythagoras, nec non Diogenes, omnes denicq; quos sermonibus tuis infamasti. LVCI. Respira tui, siquidẽ non me interficietis, si intellexeritis qualis nam ego erga uos extiterim, quapropter lapides abijcite: quin potius reseruate, nam contra meritos usui erunt. PLATO. Nugaris, te etenim hodie perire necesse est, iamq; adeo ob perpetrata

petrata ſcelera, lapideum induas amictum. LVCIA. Atqui uiri optimi, quem ſe-
lum ex omnibus laudare oportebat, familiarem ueſtrum, beneuolum, & cõue-
nientem, quin ſi proloqui moleſtũ non eſt, ſtudiorum ueſtrorũ procuratorem,
ut inteligatis, interficietis, ſi me occideritis, qui tot propter uos labores exan-
claui, uidete igitur ne inſtar philoſophorũ qui nunc ſunt, agatis, ut ingrati, iracũ-
di, ac perfidi erga uirum beneficũ uideamini. PLATO. Proh impudentiam, num
quid tibi ob cõuicia gratias debemus? uerè hic cum mancipijs ſibi rem eſſe exi-
ſtimat, quandoquidẽ ob tantas iniurias, uerborumq; debacchationẽ, beneficia
nobis enumerare conatur. LVCIA. Vbi nam ego, uel quando uos iniuria affeci,
qui ſemper Philoſophiam admiratus, ac uoſipſos ſummis extuli laudibus, cũ ſer-
monibus quoq; à uobis derelictis aſſiduè cõuerſatus ſum, quin & hæc ipſa quę
proloquor, unde quàm à uobis accepi, ac inſtar apiculæ decerpens, hominibus
oſtendo? at illi laudant, ac unuſcuiuſq; florem, unde, à quo, & quemadmodũ col
legerim cognoſcunt, meq; oratione ob florigeram hanc meſſem cõmendãt. ſed
uerius uoſipſos, ac prata ueſtra amœniſſima, qui tam uaria & uerſicoloria pro-
duxiſtis, extollunt: quæ ſi quis rectè ſecernere, connectere, ac concinnare noue-
rit, ita ut minimè alterũ ab altero diſcrepet, nunquid cũ tam egregie quis à uo-
bis affectus fuerit, obloqui conabitur uiris benefactoribus, quorũ gratia exiſti-
mationis alicuius eſſe reputatur? ni eiuſdẽ ſit naturę, cuius et Thamyris uel Eu
ritus, ita uel muſas, à quibus canendi normã acceperit, canendo, uel Apollinem
iaculationis præceptorẽ iaculando prouocare audeat. PLA. Verum generoſe,
hæc omnia Rhetorũ more, ac maximè rebus contraria protuliſti, ſiquidem pro
teruiorem tuam oſtendunt audaciã, manifeſtamq; præ ſe ferunt iniuſticiã ac in-
gratitudinem, ſi cũ a nobis, ut ipſe fateris, iacula acceperis, ea contra nos iacula
tus es, hunc unũ ſcopum obſeruans, ut nos omnes cõuicijs laceſſes, talem ſiqui
dem à te conſequimur gratiã, quoniam prata illa florida tibi reſeruimus, nec ut
decerperes, ſinuq; repleto diſcederes inhibuimns, ideo maximè ob hanc noxã
mori dignus es. LVCIA. Videte, iræ aures præbetis, & quæ iuſta ſunt minimè
conſideratis: ego uero me nunq; in Platonis, uel Chryſippi, ſeu Ariſtotelis, aut
reliquorũ ueſtri ordinis ſram incidere poſſe exiſtimaſſem: ſed lõge ab illis mi-
hi diſtare uidemini, uerũ ò admirandi, ne indemnatũ, cauſaq; nõ cognita me in
ſerficiatis, quamuis & id uos deceat, ne uehementia ac manifeſta uiolentia graſ-
ſari uideamini, iure ſcilicet cõtrouerſias diſſoluere, rationes dãtes pariter & ac-
cipientes, iudicem eligere, meq; uel unà omnes accuſare, aut qui omnium uice
id agat eligere. Ego uero obiectis reſpondere ſum paratus, & ſi aliqua in re iniu
rius eſſe cõuictus fuero, ac ita de me ſtatuerit iudicium, meriſta expendam ſup-
plicia, uosq; uiolentum nil pepetrabitis: ſi uero crimina diluere uidebor, ac in-
ſons et ab omni culpa alienus eſſe inueniar, me iudices dimittent, uos uerò in eo
os qui uos deceperunt, ac contra nos inſtigarunt, ſram conuertetis. PLA. Hoc
illud eſt, equum in campum, ut iudices eludere queas, educere conaris. ſiquidè
te Rhetorem & cauſidicum uehementem, in orationibusq; admodum callidũ
eſſe dicunt. Proinde quem nam iudicem fieri cupis? quem muneribus, ut pro te
ſentẽtiam ferat (qualia iniuſta multa perpetrare cõſueuiſtis) corrumpere haud
ualeas. LVCIA. Confidite, huius enim rei gratia nullum arbitrum ſuſpectũ, uel
ancipitem, ſeu qui pro me iniuſte calculũ ferat, mihi euenire deſidero, & ut cer-
tius id cognoſcere poſſitis, Ego Philoſophiam ipſam unà uobiſcũ iudicem eli-
go. PLA. At quiſnam accuſabit, ſi nos iudicauerimus? LVCIA. Voſmetipſi ac
cuſate & iudicate, neq; enim illud timeo, quoniã tam iuſta antecello cauſa, tãq;
luculenter & abundè me reſponſurum confido. PLATO. Quid faciemus ò Py
thagora et Socrates? nam uir iſte quoniam iudicio experiri dignum ducit, haud
abſurde prouocare uidetur. SOCRATES. Quid uero aliud quàm ut ad iudicium
pergamus, aſſumptaq; Philoſophia, quid nam reſponſurus ſit audiamus. nam

absq; cognitione quid conari, non ad nos, sed potius ad uiros quosdam iracundos, & qui iustitiam in manibus sitam cõtinent, spectare uidetur, præbebimus enim occasionem obloqui uolentibus, si uirum lapidabimus, nec pro se respondere permittemus, & hæc nosmetipsi iusticiæ ualedicentes. Proinde quid Anito & Melito accusatoribus meis, uel qui me tum damnarunt iudicibus, respondebo, si hic inauditus occubuerit, & aquæ omnino compos nõ fuerit. PLA. Recte ò Socrates, admones, ad Philosophiam igitur pergamus, & illa quidem diiudicet, nos uero quicquid statuerit, amplectemur. LVCIA. Euge uiri sapientissimi, meliora hęc & iustiora, lapides uero, ut dicebam, seruate, siquidem paulo pòst in iudicio indigebitis. Verũ ubi nam Philosophiã quis inueniet? ubi enim habitet non noui, quamuis longo circumerrauerim tempore, domũ, ut eam conuenire possem quærens, inde in quosdã, uilibus amictos uestibus, barbasq; promissas gestantes incidi, qui cum ad eandem se pergere assererent, eos scire existimans, interrogaui. at illi, quoniã me longè plus ignari essent, ne de ignorantia redargui possent, uel omnino nil respondebant, uel ianuã aliam pro alia ostendebant: ego uero in hunc usq; diem, domũ reperire haud quiui. Sæpius uero ipse suspicans, uel ductore quopiam, ad quasdam ianuas perueni, certissimè tũ inuenisse sperans, á multitudine ingredientiũ & egredientiũ cõiecturam sumẽs, qui omnes seueritatem quandam præ se ferebant, forma erant decora, uultu uero meditabundi: hosce insecutus, & ipse quoq; sum ingressus, ibi uiraginem cõspexi quandam, nõ incuriose, sordidè uel inconcinnè excultam: uerum quã primum deprehendi, eam dependulos cincinnos minimè ornando negligere, uestitusq; cultum studiose affectare. & quamuis tam exquisitis mundicijs ornata esset, cultum tamẽ decoris gratia dissimulare nitebatur, apparebat & fucus quidam, lenocinium q;, & uerba perquam meretricia: ab amatoribus uero laudata, admodum gaudebat, & si quis aliquid dedisset, auide suscipiebat: opulentiores quoq; iuxta se locabat, amatores autem inopes nec aspicere dignabatur. Sæpius quoq; cũ se casu denudasset, torques aureas, anguillis crassiores conspiciebam. Hæc cũ uidissem, cõfestim ad pedes sum conuersus, oppido q; miseratione cõmotus, ob infelices illos, non naribus sed barbis ad illã pertractos, ac Ixionis instar, pro Iunone Idolo cõgredientes. PLA. Hæc quidem rectè dixisti, non enim manifestum nec cunctis notum est hostium, atq; haud necesse erit ad illius accedere domum, hic enim in Ceramico ipsam opperiemur, illa uero iam aderit, ex Academia reuertens, ut etiam in Pœcilo obambulet, id enim quotidie facere cõsueuit. quin potius iam præsto est: uides ne ex effigie decorem, mansuetudinem ex aspectu, ipsam uero cogitabundam placidè incedere? LVCIA. Multas effigie, incessu, & uestitu similes uideo, atqui inter has omnes solum una uera est Philosophia. PLATO. Rectè loqueris. uerum quæ nam sit, cum solum loqui cœperit, ostendet. PHILOSOPHIA. Papæ, cur Plato, Chrysippus quoq;, & Aristoteles nec nón reliqui omnes, ipsa mea discipli narũ capita apud superos? Cur rursus in uitam? ecquis uos ex inferis læsit, iracundis similes estis. quisnam hic existit, quem comprehensum ducitis? nunquid fur est? seu homicida? uel sacrilegus? PLATO. Ita per Iouem ò Philosophia, & omnium sacrilegorum incuinatissimus, qui te sanctissimã maledictis incessere conatus est, pariter q; nos omnes, quotquot abs te quippiam didicimus, ac posteris utendũ dereliquimus. PHILO. Ita q; maledicente quopiã indignamini? cũm sciatis quæ nã ego à Comœdia in Dionysijs audire soleo, attamen ipsam amicã esse duco, nec q; in ius uoco, seu accedẽs incuso, uerũ conuenientia, & festo cõgruentia ludere permitto: noui em quòd nil ob scõmata redditur deterius, sed ecõtra quodcunq; bonũ existit, tanto q; aurũ cum erutum inciditur, clarius relucet, fitq; splẽdidius: at uos nescio quẽ admodũ iracundia ac indignatione accensi estis? proinde cur eum strangulatis? PLA. Vnum hunc postulãtes diem, cõtra illum emersimus, ut ob cõmissa male facta

Oratores ad aquæ mẽsurã properabant.

Ceramicus locus Athenis, ubi qui in bello ceciderant, sepeliebantur. à uarietate picturarũ, Pœcilus dictus porticus, nam ibi bella uaria, quæ Athenienses aduersus hostes gesserãt, depicta erãt. meminit Pausãias.

facta dignas persoluat pœnas. Fama etenim cognouimus, qualia contra nos in uulgus sparserit. PHILO. Igitur eum indemnatum ac inauditum interficietis? atqui dicere quid uelle uidetur. PLATO. Minimè. uerum negocium omne tibi committemus, ut cognita causa, quicquid uisum fuerit, statuas. PHILO. Quid tu ais? LVCIA. Hoc idem ò hera Philosophia, quandoquidem sola ueritatem inuenire potis es, uix enim multis obtinui precibus, ut tibi causa delegaretur. PLATO. Nunc ò execrande, ipsam dominam appelas, paulo antè uero rem esse turpissimam philosophiam asserebas, cùm in tanto theatro, etiã pro duobus obulis unumquemq; singulatim uenalem proponeres, meministi ne sermonũ? PHILO. Atqui uidete ne non philosophiam iste, uerũ præstigiatores uiros, sub uestri nominis obtentu multa ac fœda committentes maledictis insectatus sit. LVCIA. Quàm primum cognosces, si saltem respondentem audire uelis, tãtum modo ad Arium abeamus pagum, seu potius in arcem ipsam, ut tãquam ex specula, cuncta pariter quæ in urbe sunt, manifestè pateant. PLATO. At uos ò amicæ, in pœcilo tantisper deambuletis porticu, adero etenim quàm primũm dijudicatum fuerit. LVCI. Quæ nam ò philosophia, hæ sunt? nam & ipsæ admodũ ornatæ esse uidentur. PHILO. Virilis hæc uirtus ipsa, illa uero modèstia, penes quam iustitia: at anteſignana disciplina, dubio uerò colore, & uix apparens illa, ueritas est. LVCI. Non uideo quam nam dicis. PHILO. Nonne inornatam illam cernis, nudam inquam, subterfugientem semper ac subterlabentem? LVC. Vix nunc tandem cerno. uerum cur & non has ducis? ut penitus repleatur consessus: siquidem ueritatem, & patrocinium ad iudicium pariter ascendere uolo. PHILO. Rectè per Iouem: sequimini igitur & uos, non enim difficile erit unicũ iudicare iudicium, præcipue cum de nostris agetur. VERITAS. Abite uos, nil enim mea refert ea audire, quæ quidem qualia sint noui. LVCI. Verum ò Veritas, ut iudicio adsis, ac singula diligenter exquiras, maximè nostra interest. PHILO. Nunquid famulicium hoc, mihi admodum beneuolum deducam? LVC. Valde quidem, & quemcunq; uolueris. PHILO. Sequimini ò ingenuitas, loquẽdiq; libertas, ut miserum hunc homuncionem amatorem nostrum, ac nullo prętextu iusto periclitantem, saluare possimus: at tu Elenche illic remane. LVCIA. Minimè ò Hera, quin ille quoq; ueniat, & si quis alius. haud enim cum fortuitis necesse est me depugnare feris, uerũ cum arrogantibus difficilimæq; redarguti onis hominibus, & qui semper effugia quædam inueniant, ita ut necessarius sit Elenchus. PHILO. Igitur & admodum necessarius, melius si & Demonstrationem tecum assumas. VER. Sequimini omnes, quandoquidem ad iudicium necessarij uidemini. ARIST. Cernis ne ò Philosophia? quemadmodũ propter nos Veritati subblanditur. PHILO. Nunquid ò Plato, Chrysippe, & Aristoteles, uereminí ne sui causa, cùm Veritas sit, mentiatur? PLATO. Non hoc. sed admodum callidus est, & blandiculus, ita ut illi persuadere posset. PHILO. Confidite, nil iniqui, cùm Iustitia hæc adsit, fieri poterit, abeamus igitur: uerũ dic mihi tu, quod tibi nomen est? LVCI. Mihi Parrisiades, Alethionis Elenxiclei. PHIL. Patria uero quænam? LVCI. Syria, ò Philosophia, iuxta Euphratem, Sed quid hoc est? noui enim quosdam ex his meis aduersarijs, nõ minus quàm ego sum, barbaros genere, moribus uero, & disciplina, non Solenses, uel Cyprios, seu Babylonios, aut Stagiritas. Siquidem quãtum ad te pertinet, nil refert, si quis uoce sit barbarus, dummodo iuste ac rectè sentire uideatur. PHILO. Benè dicis. uerum & hoc quæro: quam nam artem nosti? quoniam & id scire decet. LVCIA. Arrogantiæ sum osor, & uersutiæ osor, & mendacij osor, & insolentiæ osor, omnesq; eiusmodi coinquinatorum hominum odi species, sunt enim, ut nosti, perquam multæ, PHILO. Hercules, odij plenam exerces artem? LVCIA. Recte dicis, cernis etenim quibus nam odio sim, & quemadmodũ propter eam periclitor. uerum & contrariam admodum probè noui artem, eam

folio 108 78 80 104

Locus Athenis ubi Oreſtes cauſam dixit, & ubi que ad rempſpectabant ſeuerissimè administrabantur.

Virilis Virtus
Modeſtia
Iuſtitia
Diſciplina
Veritas

Patrocinium.

Ingenuitas

Elenchus

Demonſtratio

Audax locutor Lutianus, Cyrus

ueri dici gloriosi redarguitoris filium.

Arrogantia
Verſutia
Mendatium
Inſolentia
Coinquinati

Amatoc

Oſoc

Oratio Lutiani ad Pall:

Oratio DIO: pro philoſoph:

Herologum.

inquam, quæ ab amare exordium ſumit, ſum enim ueritatis amator, & honeſti amator, & ſyncéritatis amator, ac omniū quæ ad amare ſpectare uidentur, ueri pauci admodum hac arte ſunt digni. Qui uero ex aduerſo ſunt conſtituti, ac odio magis familiares infiniti, periclitor igitur illam quidem ob ſegniciē iam dediſcere, hanc uero etiam nimiū callere. PHILO. Atqui haud oportebat, eiuſdem enim ferunt eſſe & illa, & iſta, ita ut indiuiſibilis ſit ars: unica etenim eſt, quam uis binæ eſſe uideantur. LVCIA. Melius tu hæc ò Philoſophia, noſti: meum uero ita ſe habet, ut prauos odio habere, bonos autem laudare & amare conſueuerim. PHILO. Age, quo oportebat iam deuenimus: hic in Mineruæ iudicabimus ueſtibulo. Heus ſacerdos, diſpone ſedilia: nos interim deā adorabimus. LVCI. Obſecro Pallas, contra arrogantes mihi auxiliū ferto, ac recordare quanta ipſorum periuria quotidie audis, ſola enim tanquam ſpeculatrix quæ perpetrant uides, nunc tempus illos ulciſcendi adeſt: ſi uero me uictū cernes, nigroſq; ſuperare, tuum adijce calculū, meq; ſaluato. PHILOS. Agite iam conſedimus, ueſtras parati audire querelas: uos uero ex omnibus quempiā eligatis, qui egregiè accuſare ac redarguere nouerit, quandoquidem impoſſibile eſt uos omnes pariter loqui. Tu aūt Parriſiades dehinc reſpondebis, REVIVISCENTES. Quis igitur è nobis, ut potiſſimum hanc agat cauſam idoneus erit? tua ò Plato excellens prudentia eſt admiranda, eloquentia uero redundans, et Attico lepore referta, flexanima et uenuſta, cognitio aūt ac diligentia, nec non tempeſtiua demonſtrationum inductio, hæc omnia copioſe tibi adſunt: quapropter accuſationē ſuſcipe, & pro cunctis, quæ digna ſunt, eloquere, ac omnium illorū nunc reminiſcaris, & in hoc unum confer, ſi quid aduerſus Gorgiam, aut Polū, ſeu Prodicum, uel Hippiam à te dictū eſt, uehementior hic exiſtit. expedi igitur ironias, & ſales, copioſaſq; illas & iocundas comitates: quin ſi uidebitur, nonnunquā exupere, ut magnus Iupiter alatū impellat currum, ac indignatione moueatur, ni ille debitas expendat pœnas. PLA. Minimè, ſed uehementiorē quendā eligamus, Diogenem hunc, uel Antiſthenem, aut Cratetē, ſeu te Chryſippe: non enim elegantiæ perpolitæ in præſenti, nec cōſcribendi acrimonię eſt tempus, ſed redargutionis cuiuſdā, ac iudicialis exercitationis. Rhetor enim eſt Parriſiades. DIO. Proinde ego ipſe accuſabo, non em̄ ſermonibus nimiū longis opus eſt arbitror accedit quod præ cunctis reliquis iniuria ſim affectus, paulo antè precio duorū obulorū, præconis uoce uenalis expoſitus. PLA. Diogenes ò Philoſophia, pro cunctis loquendi prouinciā ſubibit, uerum ò generoſe memineris, te accuſationē iſta non ſolum rem tuā, ſed communē agere. ſi enim inuicem in quibuſdam diſcrepamus, tu id nunc minime ſcruteris, nec quis rectius ſentiat inquirere curabis, ſed ob hoc ſolum, quoniam pyiloſophia ipſa iniuria ſit affecta, ac malè in Parriſiadis audierit ſermonibus, indigneris. opiniones uero, in quibus diſſidere uidemur, omitte: pro ea re, quæ omnibus cōmunis eſt, digladiare, uide ſis, te ſolū præpoſuimus, ac nunc in te cuncta noſtra periclitant̄, ut uel maximè ſyncera uideantur, uel talia, qualia ille deſignauit eſſe credant̄. DIO. Confidite, nihil prætermittemus, pro omnibus uerba faciā. proinde, & ſi Philoſophia ſermonibus cōmota, natura em̄ manſueta ac mitis eſt, ipſum abſoluere ſtatuerit, non tamen mea deerunt, illi em̄, quòd baculos haud fruſtra geramus, oſtendā. PHIL. Minimè hoc, uerū potius ſermone: ſatius em̄ lingua, quām ligno, rem agere. ne igitur cunctēris, iam enim effuſa eſt aqua, conciliūq; in te oculos conjecit. LVC. At reliqui quoq; ò Philoſophia, cōſideant, ac uobiſcū dijudicent. Diogenes uerò ſolus accuſet. PHI O. Verūm nunquid uereris, ne contra te calculū ferant̄. LVC. Minimè. plures enim ſuperare uolo. PHI O. Generoſa hæc tua, deſedete igitur. tu uero Diogenes loquere. DIO. Quales nam circa uitā ò Philoſophia, uiri extiterimus, tute optime noſti, uel bisq; minimè indiget. nam ut de me ſileam, quis nam ignorat quanta bona Pythagoras iſte, & Plato, & Ariſtoteles, &

Chry-

Chryſippus, reliqui denique in uitæ humanæ uſum contulerint? uerùm qui ibus nam contumelijs, quamuis tales extiterimus, ſceleſtiſſimus hic Parriſiades nos laceſſierit, iam dicere pergam. Cum cẽ Rhetor, ut aiunt, fuiſſet, derelicto foro ac illius exiſtimatione, quicquid uehementiæ ac oratorij uigoris cõſecutus eſt, uniuerſo illo contra nos ſe inſtruens, non deſinit maledictis inſectari, præſtigiatores ac deceptores ſubinde uocans, multitudinique ut nos derideat & contemnat, tanq; nullius ſimus momenti, perſuadet: quinimo multorũ iam odium non in nos ſolũ, ſed contra te quoq; ò philoſophia, ſuſcitauit, potiſſima etiã tua, mendacia ac nugas appellans, & quæ nos edocuiſti, ſubſannatione inceſſens, ita ut à ſpectatoribus laudetur, ac non uulgariter illi applaudeat, nos uerò intolerandis afficiamur iniurijs. uulgus ſiquidem eiuſce ut plurimum eſt naturæ, ut cum rei cauillatione ac maledicentia agatur, gaudeat, præcipue, cum ea quæ abſolutiſſima eſſe uidentur, mordicus arripiuntur, quemadmodũ olim gaudebat, cum Ariſtophanes, & Eupolis, irriſionis gratia, Socratem hunc in ſcenam introducerent, Comœdiasq; abſurdas quaſdam de illo cõmentarentur. Et illi quidem contra uirum unũ talia ſunt auſi, ac in Dionyſijs, cùm id facere conceſſum eſſet, ſcõmataq; pars quædam feſtiuitatis uiderentur, forſitanq; deus, cum lepidus quiſpiam eſſet, delectaretur. at iſte deliberatè ac multo ſtudio inſtructus, in optimos quoſq; inuectus eſt, librũ enim ingẽtem blaſphemijs quibuſdam refertum conſcripſit, magnaq; uoce Platoni, Pythagoræ, Ariſtoteli huic, Chryſippo illi, mihi, omnibus denique maledicit, cũ id nec feſtiuitas permittat, nec priuatum aliqua in re à nobis læſus fuerit, parcendum enim ſibi foret, ſi talia iniuriam repellendo, non inferendo ageret, & quod omnium grauiſſimum exiſtit, ſub tui nominis prætextu, talia ò philoſophia facere audet. nec non eodem conatu, dialogo familiari noſtro auxiliatore, & mimo contra nos utitur: quinetiam Menippo, uiro nobis amico, perſuaſit, ut quàm plurimũ in comicis illis cauillis ſibi aſſiſtat: qui ſolus non adeſt, neq; nobiſcũ, prodita ſocietate, accuſat: pro quibus omnibus pœnas luere eſt dignus. Quid enim contra hæc dicere poſſet: cũ exactiſſima quoq;, coram tot teſtibus carpere auſus fuit: in quorũ utilitatem hoc quoq; redundabit, ſi ipſum pœna affectum ſpectauerint: nemo enim dehinc philoſophiam tã facile contemnere audebit. Proinde in hac re quietem agere, & iniuriantem tolerare, non modeſtiæ, ſed extremæ ignauiæ & amentiæ indicium cenſendum eſſet. Cæterum poſtrema cui nam ferenda ſunt? Siquidem nos tanquã mancipia in uenalicium deducens, ac præconis, ut aiunt, uoce diuendidit, non nullos precio ingenti, quoſdam mina Attica, me uero ſceleſtiſſimus ille, obulis duobus, ita ut circũſtantibus riſum moueret: eã ob cauſam indignatione perciti, in illũ manus iniecimus, teq; rogamus ut nos turpiſſimis affectos iniurijs ulciſcaris. REVIVIS. Euge ò Diogenes, pro cunctis, ut decebat, egregie peroraſti.

PHIL. Deſinite inuicẽ laudare, infunde reſponſuro: tu uero Parriſiades dicere pergas, nunc eñ tibi aqua defluit, ne igit cuncteris. PARRI. Non omnia mea, ò Philoſophia, in accuſatione ſua Diogenes recenſuit, uerũ magna ex parte, quæ difficiliora erãt, neſcio qua ratione ductus, prętermiſit, tantũ uero aberit, ut me illa minus dixiſſe negem, uel pręmeditatã excuſationẽ quandam prætendã, ut ſiqua ille idẽ reticuit, uel ego antea haud protulerim, nunc uel pręcipuè expedire uidear, ita eñ intelliges, quos nã arrogantes & præſtigiatores appellans diuulgauerim, aut maledictis meis laceſſierim: proinde hoc ſolũ mihi cõſiderate, nunquid incunctis ueritatẽ dixero: quod ſi blaſphemi, uel aſperi quid in ſe oratio habere uidebit, non me redarguendũ, ſed rectius ut arbitror illos, qui talia cõmittunt, accuſandos eſſe puto. Ego ſiquidẽ confeſtim ac percepiſſem, quãtis incõmodis rhetores, degrauare neceſſum eſſet, deceptionibus ſcilicet, mẽdacijs, emeritate, clamore, prẽſſionibus, infinitis denique alijs, hæc quidem, ut decebat, cuncta declinaui, ad tuaq;, ò Philoſophia, bona aſpirans, quantum mihi uitæ

Rhetor

Verte Homologum

adhuc reliqui eſſet, tãquam ex fluctuatione ac tempeſtate, in tranquillum quendam ſubiens portum, ſub tua protectione uiuere expetebam. ac poſteaquam ad ueſtra tantummodo tranſgreſſus eſſem, te quidem pro ut cõueniens erat, ac reliquos omnes, qui uitæ optimæ inſtitutores fuiſſent, admirabar, tanquam qui manus ad eos feſtinantibus porrigerent, ad optimaq; & utiliſſima adhortarentur. Si quis ſolum ea tranſgreſſus non eſſet, ſeu neglexiſſet, uerùm firmiter regulas quas tuliſſetis inſpexiſſet, ad illasq; uitam ſuam direxiſſet, ac inſtruxiſſet, quod quidem per Iouem inter nos pauci facere conſueuerũt. Cum uero quàm plurimos cernerem, philoſophiæ amore minimè teneri, uerũ ob huius rei gloriolam ſolam, prompta hæc ac uulgaria, & quæcunq; omnino faciliter imitantur, admodum rectè, bonorum inſtar uirorum aſſimilare, barbam inquam, ac inceſſum, nec non induuium: cæterum uitam ac eorum actus formæ contradicere, uobisq; penitus contraria exercere, ac profeſſionis dignitatem corrumpere, indignabar, uidebaturq; mihi res admodum ſimilis eſſe Tragico mimo, qui mollis eſſet ac muliebris, Achillem uero, ſeu Theſeum, uel Herculem ageret ipſum: cum tamen neq; heroicè incederet, uel loqueretur, uerùm ita ſub tali laſciuiret perſona, ut nec Helena uel Polyxene, cum id earũ modeſtiæ minus conueniret, tolerare poſſent. taceo Herculem Callinicum, qui, ut mihi uidetur, quam primum conuerſus, claua talem uerberaſſet, ipſum inquam ac perſonam illam, quæ tam effœminatè eum repræſentando contaminaſſet. Talia igitur cùm uos ipſos quoq; ab illis perpeti uiderem, non tuli hypocriſeos impudentiam, ſi cum Simiæ eſſent, heroum perſonas aſſumere, nel Cumanum illũ aſinũ imitari auderent, qui leonina indutus pelle, leo quoq; ipſe uideri uolebat, cũ aduerſus Cumenſes ignaros admodum horrendè & aſperè rugiret, donec hoſpes quidam ipſum non leonem, ſed aſinum eſſe deprehendiſſet, uerbis redarguiſſet fuſtibusq; inſecutus uerberaſſet. Proinde quod maximè intolerandum mihi uidebatur, id erat: nemo non hominum, ſi quempiam ex illis flagitioſum, ſeu turpe aut impudicum aliquid committere uidiſſet, confeſtim Philoſophiam ipſam, ſiue Chryſippum, aut Platonem, ſeu Pythgoram, uel cuiuſcunq; cognomen, nõ doctrinam deliuquẽs ille aſſumpſerat, accuſabat: & quoniam ille coinquinatè uiuebat homines malè quoq; de uobis, multis antea ſeculis defunctis, coniectabantur: non enim de uiuentibus uobis inquiſitio fiebat, ſed iam ex pedibus ſublatis, omnes uero manifeſtè cernerent, quàm moleſta & impudica ille committeret, uos quoq; indicta cauſſa condemnabant, ac pari calumnia dilacerabant. Ego uero cum hæc cernerem, ferre non potui, uerùm eos redarguebam, à uobisq; ſecernebam: uos uerò honore propter hæc me dignum, in iudiciũ rapitis. Nunquid igitur ſi initiatum quempiam uiderem, occulta deorum prodentem, ac in publicum efferẽtem myſteria, ideoq; indignarer, & reprehenderẽ, mèimpium eſſe exiſtimaretis? atqui minus iuſtè, quandoquidem certaminũ quoque præfecti, Mimos, qui uel Palladis, aut Neptuni ſeu Iouis aſſumpſere perſonã, non tamen cõmodè, nec ex deorum egere dignitate, flagellare conſueuerunt: at ij minimè iraſcuntur illis, ſi flagelliferos, quempiam perſona ornatum, ſeu forma decoratum, uerberare iuſſerunt, uerùm ut arbitrot uapulantes potius laudare conſueuerunt. Seruum enim uel nuncium, minus aptè repræſentare, paruus error. At Iouem ipſum, ſeu Herculem haud pro dignitate ſpectatoribus oſtendere, turpe ac piaculo ſimile eſſe uidetur. quinimo & hoc omniũ eſt abſurdiſſimũ, quòd cùm multi ex eis dogmata ueſtra exactè calleant, ita tamen uiuunt, ac ſi ideo tantum illa legerint, ac meditando operã impenderint, ut contraria exercere poſſint. Cuncta enim quæ dicunt, uelut pecunia, ac gloriæ contemptum, ſolumq; honeſtum bonum eſſe arbitrari, ira uacuum eſſe, & ſplendida quuq; deſpici debere, bonis æqualiter perfruendum eſſe, honeſta per deum admiranda, ſapientiæ & ueritatis ſunt plena: at ij qui hæc ipſa ſub mercede do-

Herculem ſaltantẽ & Cerberum ab inferis extrahentem memmit Heſychius.

cen-

cent & diuites admirantur, & argento inhiant, caniculis iracundiores, leporibus timidiores, simijs blandiores, asinis petulãtiores, felibus rapaciores, gallis contentiosiores, ita igitur affecti, quid aliud quàm risum mouẽt, inuicem circà diuitum ianuas se cõculcantes, cœnasq; diuersas appetentes, & in illis ipsis molestè laudantes, ac ultra honestatem se ingurgitãtes, cuncta reprehendentes, & inter calices illepida & absona philosophantes, merũ denicq; minimè ferentes. Idiotæ uero, quos conuiuio interesse contingit, rident scilicet, ac Philosophiæ, quoniam piacula talia producat, insultant. Est & illud omnium absurdissimũ, quòd cum unusquisq; nullius se rei indigere affirmat, sed solũ sapientem diuitẽ esse uociferatur, paulo tamen post accedens postulat, & si non accipit indignatur, pariter ac si quis regiè ornatus, arduam gestat Tiaram, nec nõ diadema, & reliqua signa regia, friuolarum tamẽ rex indigus, mendicet. Proinde cum ipsi quid accipere debent, multus quòd omnia communia esse conueniat sermo, & quòd indifferentes diuitiæ, & aurum uel argentum, nil à littoralibus differat lapillis. At cum uetus quispiam amicus & familiaris, auxilij indigens accedit, & paucula quędam ex multis postulat, taciturnitas, & indigẽtia, & ruditas, & dictorum in contrarium palinodia, uarijq; de amicicia sermones illi, nec nõ uirtus ac honestum, quo nam abeant ignoro: sunt enim uerba hęc uerè pennata, et penitus euanescentia, quę illi frustra in quotidiana conuersatione, umbratili inter sese iactitant pugna, eo usq; enim unusquisq; eorum amicus existit, quousq; nec de argento, neq; de auro, seu de cõmodo agitur: quòd si quis obulum tantũmodo ostenderit, confestim pax soluitur, ac omnia turbantur implacataq; reduntur, libri excidunt, & uirtus aufugit. quemadmodum & canibus euenit, inter quos si quispiam os proiecerit, confestim exiliunt, ac iunicem mordent, & illi qui prior os rapuit, allatrant. Fertur Aegyptius rex quidã simias ut tripudiarent instituisse, animaliaq; (nam admodũ ad res humanas imitandas sunt apta) celerrimè didicisse, ut personata ac purpurata saltarent, eratq; admodũ uisu res digna, donec spectator quispiam urbanus, nuces è sinu depromptas, in medium abijceret, id simiæ uidentes, tripudij oblitæ, id quod erant, simiæ prosaltatoribus euaserunt, personas conterebant, uestitum discerpebant, inuicemq; pro fructibus depugnabant, ita ut Pyrriches ordo dissolueretur, à theatroq; rideretur. Talia & hi perpetrant, quos ego conuicijs insectatus sum, nec unquam redarguere, & comicis morsibus impetere desinam. uerum non ita insanio, ut in uos, seu uobis similes (sunt enim sunt profectò nonnulli qui uerè philosophiam amplectantur) blasphemiæ quid, uel siniſtrum euomam, quamuis si quid haberem quod dicerem, nunquid hoc uos ad uitam reducere deberet? at uero ut glorioſi illi, ac deo inimici odio habeantur, admodum dignum existimo. Proinde tu Pythagora, & Plato, & Chrysippe, & Aristoteles, nunquid tales uobis congruere, uel in humanæ uitæ usum familiare, seu conueniens quid ostendisse dicitis? ita per Iouem inquiunt, Hercules & simia, an quia barbas nutriunt, & seueritatem præ se ferre, philosophiam quoq; exercere uidentur, ideo uobis similes erunt? quinimo pertuliſſem si ad simulationem ipsam quoq; apti fuissent, nunc uerò citius uultur lusciniam imitabitur, quàm illi Philosophos. Proinde quæ pro meipso dicẽda erant exposui. at tu ueritas, nunquid uera sint testificare. PHILOS. Nunc longius ò Parrisiade absiste: quid uobis agendum erit, quomodo uobis uir dixisse uidetur? VIRTVS. Ego quidem ò Philosophia interim cum iste peroraret, terram subire optabam, adeo uera omnia protulit. Siquidem audiens unum quemq; qui talia faceret, agnoscebam, interimq; dicta aliqua in hunc, alia uero in eum, qui grauia perpetraret, referebam. etenim per quàm manifestè uiros, tanquam pictura quadam cuncta conferens, expressit, ac non solum corpora, sed & animas ipsas admodum exactè designauit. PHILOSOPIA. Et ego quoque ò uirtus admodum erubui: uos uero quid dicitis?

RHE-

Simiæ saltantes

folio 79

THESVS. Quid aliud, quàm à crimine eum absolui, inter amicos q; & benefactores nostros ascribi debere. plane etenim nobis idem quod Iliēsibus euenit, qui hunc tanquam Tragœdum quempiam aduersus nos excitauimus, qui Phrygū decantaret clamitates. Canat igitur, & dei inimicos tragicè exagitet. DIOGE. Et ego quoq; ô Philosophia, admodum uirum laudo, ac cuncta quæ illi obieci, execror: & quia generosus est, amicum eum facio. PHILO. Euge ò Parrisiades quoniam in omnibus superior euasisti, ab accusatione te absolumus, dehinc uero noster eris. PARRIS. Hanc primam adoraui: uerum aliud magis Tragicum opus mihi superresse puto. Siquidem ô ualde ueneranda Victoria, quotidie ui tam meam uenerabilem reddis, nec coronare desinis. VIRTVS. Nunquid igitur & illos citemus, ac à secundo iam ordiamur crateres ut pœnas ob ea, propter quæ in nos iniuriq; fuere, expendant, Parrisiades autem unumquēq; accusabit. PARRI. Rectè, ô Virtus, elocuta es: quapropter heus tu minister Sylogisme, ocyus in urbem deflectere, Philosophosq; ut præsto sint, citare pergas. SYLLOGIMVS. Audi, tace, philosophos ut in arcem ascendant, ac de uirtute, philosophia, ac iustitia rationem reddant, cito. PARRIS. Videsne pauci citationi obedientes conueniunt, partim uerò iudicium timent, ac plurimi ociosi non sunt, circa diuites enim uersantur: si uero cunctos aduenire cupis, de ijs præconium ô Syllogisme, pronuncia. PHILO. Minimè, uerum tu Parrisiade ex arbitrio tuo illos conuoca. PASRIS. Atqui minimè hoc difficile erit, Audi, tace, quicunq; se philosophos esse dicunt, & quicunq; nomen hoc ad se spectare arbitrantur, ad distributionem in arcem ueniant, singulis enim minæ dabuntur duæ, sesaminaq; placenta. Quicunq; uero barbam profundam ostenderit, ille & caricarum massam accipiet: nemo uero, seu modestiam, uel iustitiam, aut continentiam afferat, siquidē hæc si non aderint, necessaria sunt minimè, quinq; præterea syllogismos unusquisq; apportet, non enim fas absq; his sapientem esse. duo deniq; auri talenta in medio exponentur, quibus illum donabimus,

Qui uerbis omnes possit contendere contrà,

Papæ, quàm refertus est impellentium multitudine ascensus, quemadmodum ob duas tantum accelerant minas, apud Pelasgicum quidam, & iuxta Aesculapij templum alij, circa Arion pagum quoq; multi, nonnulli & penes Tali sepulchrum, quin reliqui admotis scalis, per geminorum ædem turmatim, ut pœnas dent, irrumpunt, & per Iouem apum instar racematim, ut Homeri uerbis utar, sed & hinc quàm plures, illinc quoq; innumeri,

Quot folia & flores nascuntur tempore uerno,

Atqui breuiter, considentium clangore repleta est arx, ac undiq; pera, barba, assentatio, impudentia, baculi, gulositas, Syllogismus, auaricia, ac pauci illi, quicunq; ad primum illud conuenerant præconium latentes, & ignoti reliquorum multitudini intermixti, sub aliarum formarum similitudine delitescunt. Est & hoc ò Philosophia molestissimum, & in quo te maximè quis reprehendere queat, quòd minime notas & signa illis inussisti, siquidem præstigiatores isti, sæpius ad persuadendum, uerè philosophantibus sunt aptiores. PHILO. Paulo pòst hoc fiet, uerum iam animum aduertamus. PLATONICVS. Primos nos Platonicos ipsos accipere decet. PYTHAGORICVS. Minimè, sed nos Pythagoricos, prior enim erat Pythagoras. STOICVS. Desipitis, præstantiores nos, qui à porticu. PERIPATETICI. Minimè quidem, uerum nos de Peripato, in rebus sumus priores. EPICVREI. Nobis Epicureis placentas date, & caricarum massas, de minis uero expectabimus, donec ultimi accipere debeant. ACADEMICI. Vbi duo sunt talenta? siquidem nos Academici ostendemus, quantum alijs simus contentiosiores. STOICI. Non, nobis Stoicis præsentibus. PHILO. A contentionibus desistatis, uos uero Cynici ne in uicem impellatis, nèue baculis uerberetis, nam propter alia uocati estis: ego enim Philosophia, nunc unà cum Virtute &

Veri-

Victoria

Syllogismus

Loca Athenis iuxta arcem.

Platonici
Pitagorici
Stoici
Epicurei
Academici
Diudicatio
Cynici

ueritate dñudicabimus, qui nam sint qui uerè philosophentur, inde qui nostris institutis uiuere inuenientur, felices erunt, et optimi esse iudicabuntur. At sub dolos illos, nilq; ad nos spectantes, malos malè perdemus, nedum sibijpsis contraria committunt, arrogantia tamen efferantur. uerũ quid hoc est? fugitis nec ita per Iouem, multi per confragosa desiliunt, adeo ut penitus euacuata sit arx, præter paucos illos, qui iudicium haud formidantes remansere. uos uero ministri peram, quam Cyniculus fugiendo abiecit, tollatis. Sed quid in illa latet? num quid lupini? seu libri? uel panes tosti? PARRIS. Minimè, sed aurum hoc, & unguentum, ac culter sacrificulus, speculum quoq;, & tali. PHILOS. Euge ò generose, hæc tibi exercitij erant uiatica? cum illisq; omnibus conuiciari, ac alios docere audebas? PARRISIA. Nobis itaq; illi tales, cæterarum uos considerare decet, quo pacto error hic tollatur, ac homines cognosci queãt, qui nam ex illis boni, & qui rursus alterius uitæ existant, tu uero ò ueritas inquire, tua enim interest, ne tibi mendacium prævaleat, neue propter errorem, uiri mali bonis intermixti, deliteant. VERITAS. Hac in re ex Parrhisiadis arbitrio, quoniam probus ac nobis benevolus esse uidetur, teq; Philosophia præcipue admiratur, ita agemus: secum Elenchum assumat, & omnes qui se philosophari profitentur, conueniat, ac quemcunq; inuenerit, legitimũ & uerę Philosophiæ alumnum, illum corona coronet oleagina, & in prytaneum cõuocet, Si uero alicui (quemadmodum multi sunt) uiro execrando, ac Philosophiæ hypocritę, obuiam factus fuerit, attritam dilaceret uestem, barbamq; Tragica abradat nouacula, frontiq; stigmata imprimat, uel inter media inurat supercilia. sit uero deustionis figura, uulpis uel Simia. PHILOS. Euge Veritas, siquidem Elenchus ò Parrisiade talis erit, quales & aquilarum pulli, contra solem esse feruntur, non per Iouem tamẽ ut ij quoq; luminis splendore probentur, ac æstimentur. uerum coram illis aurum, gloriam, ac uoluptatem exponas, & quemcunq; uideris ea negligere, ac minimè eorum aspectu moueri, is erit qui oleagina coronetur. quem uero fixè intuentem, manumq; ad aurum protendentem uidebis, hunc ut inuretur, abducas, abrasa tamen prius barba. PARRISIA. Hæc ò Philosophia ut censes erunt, ac confestim perquàm multos eorum, simia, uel uulpecula notatos uidebis, paucos uero coronatos, quinimo si placuerit, nonnullos per Iouem uobis huc reduxero. PHILOSO. Quid ais? nunquid fugientes reduces? PARRIS. Et maximè, si sacerdos parum per funiculum hunc & hamum, quos ex Pyræo piscator seruauit, mihi commodare uoluerit. SACERDOS. En accipe, pariter & calamum ut cuncta habeas. PARRIS. Nunquid ò Sacerdos & Caricas aliquas mihi suppeditabis, ac auri paux illum? SACER. Accipe. PHILOSO. Quidnam uir hic facere intendit? PARRIS. Hamum placenta & auro inescare, in summitate q; muri considens in urbem demittere. PHILOSO. Quid agis ò Parrisiade? nunquid ex Pelasgico lapides piscari decreuisti? PARRISI. Tace ò Philosophia, ac præda expecta, tu uero Neptune uenator, ac optime Amphitryte, uarios nobis mittito pisces. uerum lupum quendam maximum cerno, quin potius auratam: LIBERTAS. Minimè, sed felis, hians enim ad hamum nitare uidetur, aurum subolet, propè iam adest, tetigit, captus est, attrahamus. PARRISI. Et tu ò Elenche pariter nunc funiculum apprehende, attractus est. Age ò optime, inspiciamus quis nam piscis existat, hiat iste: Hercules quales nam dentes, quid hoc rei est? nunquid ò generose circa petras liguriendo discurrens, captus es? ubi prædari sperabas, ibi tu præda facta es. at nunc omnibus à branchijs appensus, manifestus eris. extrahamus illecebras huic, & hamum, uacuus en hamus, placenta iam cum auro in uentrem descendit. DIOG. At per Iouem euomuit, quapropter & alios inescemus. PARRI. Benè habet. quid ais ò Diogenes? tu hunc quis nam siet nostin? num ad te attinet? DIOGEN. Minimè. PARRISIAD. Proinde quo

Stigmatis signa et Caute. notu

Consecratus hamus

Sacerdos

Lupus marinus. meminit Aristoteles & Plinius.

Felis galeus Gazamustela interpretatus, est piscis rapax.

precio

precio dignum hunc afferere oportet? ego etenim paulo antè duobus obulis eum appretiaueram. DIOG. Nimium dicis, mollis enim est, & turpis, & morosus, & iners, uerso capite, hunc tu à petra præcipitato, & alium demisso hamo attrahe, atqui uidesis ò Parrhisiade, ne tibi calamus inflexus abrumpatur. PAR. Confide ò Diogenes, tenues sunt & Aphyis leuiores. DIOG. Et per Iouem leuissimi quoque, subinde tamen extrahe. PARR. En quis nam alius hic latus, tanquam semisectus piscis accedit? Pfetta quædam in hamum impegit, deglutiuit, capta est. DIOG. At trahatur. quis nam est? PARR. Platonicum se asserit: PLATO. Et tu execrande ad aurum accedis? PARR. Quid ais ò Plato? quid cum illo agamus? PLATO. Abhac eadem petra & ille. DIOG. Ad alium capiendum consideas. PARR. Proinde per quàm bellulum quendam accedere uideo, uelut in profundo apparet, colore uario, ac uittas quasdam aureas in humeris habentem, cernis ne ò Elenche? Aristotelem hic refert, accessit: atqui rursus abijt, diligenter arbitratur: iterum redit, degustauit, captus est, extrahatur. num hic tibi Aristoteles cognitus est? ARISTO. Ne me ò Parrhisiade de ipso interroges, nam quis sit ignoro. PARRIS. Nunquid igitur & hunc ò Aristoteles per petras? ARISTO. Et maximè. DIOG. Sed ecce multos hic conspicio pisces, paricolores, spinosos, in superficie asperiores, Echinis magis aculeatos, uerriculo aliquo opus esset, uerùm non adest, satis erit si unum ex grege tantùm extrahamus: atqui ad hamum accessit, qui ipsorum est ferocissimus. ELENCHVS. Conside, si uidetur, ac prius funiculum longè ferro circumda, ne dentibus adrodant, & auri deglutiant. PARRIS. Desedi, at tu Neptune capturam secunda, Papæ, pro illecebris depugnant, partim congregati Caricas circumrodunt, alij uero deuorantes, ab auro detinentur, benè habet, adhæsit quidam admodum robustus. Age dic, cuius tu cognomen referas? Atqui ridiculus sum, piscem loqui cogens, muti siquidem sunt. ceterum tu Elenche dic quem nam hic magistrum habet? ELEN. Chrysippum hunc. PARRIS. Intelligo, quoniam aurum, ut arbitror, nomini conuenire uidetur. At tu Chrysippe per Mineruam refer, nosti ne uiros, uel talia ipsos facere doces? CHRYSIPPVS. Contumelioſe per Iouem ò Parrisia des interrogas, qui nobis quicquam cum ijs, qui tales existant, conuenire suspicaris? PARRIS. Euge generosus es ò Chrysippe, igitur et iste cum alijs in caput præcipitetur, quoniam spinosus est, ac timendum, ne si à quopiam comestus fuerit, guttur offendat. PHILOS. Satis ò Parrisiades piscatus, ne quis (ueluti multi solent) abrupto auro & hamo aufugiat, indeq; sacerdoti abstere petere sit necesse. Proinde nos ad deambulationem pergamus, tempus quoque instat, ut & uos cò unde uenistis, reuertatis, ne ultra præscriptum tempus moram ducere uideamini: tu uero Parrisiades & Elenche per Gyrum ad cunctos accedatis, & quemadmodum iussi, aut illos coronate, aut inurite. PARRI. Fient hæc ò Philosophia. ualete uirorum optimi, nos uero ò Elenche proficiscamur, ac iussa exequamur, uerum quò primum pergere necesse erit? nunquid in Academiam, uel Stoam? ab Lyceo exordium faciamus, nil hoc refert, attamen hoc noui, quoscunque gentium peruenerimus, paucis equidem coronis, multis uerò indigebimus cauterijs.

Aphyæ, pisciculi quos parit limus, uermiculorum instar scaturientes. meminit Aelianus. Plinius uerò Aquas à latinis appellari dicit, quòd ex aqua & pluuia procreentur.

Pfetta piscis latus. meminit Aristoteles & Suidas.

Echinus latine Erinaccus, spinis aculeatis.

CATAPLVS SIVE TYRANNVS.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

VT suprà in Menippo, diuitũ exitus ac pœnas descripsit, recitato etiã decreto, quo animæ illorũ in asinos migrare iubẽtur, ita hic sub Megapẽthis personã, Tyrãnorũ uitã, mores, exitus, et quæ ãdẽ post hãc uitã, animorũ supplicia et cruciatus illos manẽtã, exponit, Amplificatis his etiã antithesi,

Vbeſi quadam, dum ſutorem Micyllum, & Philoſophũ Cyniſcum, utrumq; pauperem, alterũ etiam uirtuti ac ſapientiæ deditum, cum illo cõponit. Illud uidelicet innuens, quòd, qui potentiã & diuitias ſectantur, & uitam plerumq; peßimam atq; nequißimã agant, & mortem quàm grauißimam animo patiantur. Contrà autem, qui à rebus iſtis mundanis, ijſdemq; malorum omnium principijs & cauſsis, animum remotum ac liberũ habent, quiq; uirtutem præ ijs, quæ uulgus appetit & miratur, colunt, illos & mortem contemnere ſolere, neque ullis cõſcientiæ flagris facilè perterreri. Tractat autem hæc, pro more ac inſtituto ſuo, fabuloſo rurſum dramate quodam, ficta umbrarũ transfretatione apud Acherontem. in qua dum & tyrannus hic traijciendus fieret, mora cæteris, renitente ac mortem deprecante illo, inijcitur. Quam rem Charonte atq; alijs grauiter ferentibus, tandem Mercurius collo attractum illum, in nauem cõpellit, adiuuantibus ad id pauperibus illis Cyniſco & Micyllo. Porrò ubi iam traiectum eſſet, rurſus apud Rhadamantum eodem pacto iudicium ſubterfugere uelle idem fingit, ſed tamen & ibi in medium protractus, & à Cyniſco accuſatus, extremo tandem ſupplicio damnatur.

CHARON. CLOTHO. CHARON.

AGE uero ô Clotho, nauis quidem hæc iamdudum nos expectat parata, & ad nauigationem commodè admodum inſtructa: Siquidem & ſentinam exhauſimus, & malum ereximus, tum & uelum eſt paſſum, ac remi ſuo loco collocati omnes, ita ut, quod in me eſt, obſtet planè nihil, quin anchora ſubtracta iam hinc ſoluamus. Verum Mercurius, qui iam diu adeſſe debuiſſet, ſolus eſt in mora. Itaq;, quum hodie iam ter traieciſſe licuiſſet uectoribus, ut uides, adhuc uacuum eſt nauigium: Et iam ad ueſperam uergit dies: nos autem nondum ne obulum quidem demeruimus. Porrò Pluto, fat ſcio, me huius more autorem ſuſpicabitur, idque quum apud alium ſit negocij culpa. Ille autem bonus & egregius umbrarum dux, quemadmodum & alius quiſpiam ex umbris hauſto apud ſuperos obliuionis fonte, ad nos redire oblitus eſt. Et ut conijcio, cum ephœbis luctatur, aut cytharam pulſat, aut fabulas aliquas denarrat, ſcilicet quàm ſit bellus nugator oſtentans. Vel etiam interim, dum regreditur inter uiam furandi ſtudio forſan occupatur. Nam ex artibus quas profitetur, hæc uel præcipua eſt. Adhunc ergo modum pro ſuo arbitrio liberè nobiſcum agit, nihil etiam ueritus, quòd media ex parte eſt noſter. CLO. At quid noſti ô Charon, an negocio aliquo detineatur, Ioue uidelicet poſtulante, ut in procurandis Superum rebus plus quàm iuſtum tempus inſumat? Herus autem eſt & ille. CHAR. At non ita ut ultra iuſtum modum communi mancipio debeat imperitare: quando nos, cum abeundi tempus eſſet, ne unquam quidem eum detinuimus. Sed ego rei cauſſam propemodum coniecturis aſſequor: nempe apud nos malua tantum eſt cum libamentis, & placentulæ, ſilicerniaq;. Cætera uero caligo, & nebula, tenebræq;. In cœlo autem, præterquam quòd clara ac lucida ſunt omnia, Ambroſia multa, pariter & Nectar affatim ſuppetit, adeo, ut mihi quoq; hoc nomine ſuauius lubentiusq; apud illos cunctari uideatur: quin & à nobis ſubuolare conſueuit, perinde ac ſi è carcere aliquo auffugeret. Vbi uero deſcendendi fuerit tempus, lentè admodum, & pedetentim uix tandem accedit. CLO. Mitte iram iſtam ô Charon, ſiquidem hic propè adeſt, complureis ſecum adducens: imò ut cernis, denſam turbam uelut gregem uirga præ ſe agit. Sed quid hoc? uinctum herclè quendam in ipſis conſpicio? Tum alium riſu diffluentem. Porrò alium quendam pera ſuccinctum, ac baculum manu geſtantem, aſperumq; ac toruum quiddam obtuentem. Denicq; alijs, ut gradum addant à tergo imminentem. An non & Mercurium ipſum uides ſudore perfuſum, pedibus puluere conſperſis, tum & cerebro anhelantem, adeo, ut os ei ſuſpirijs ſit diſtentum? Quid hoc rei eſt ô Mercuri? Hem quæ eſt hæc trepidatio? Nobis certè uehementer perturbatus uidere. MER. Quid aliud ô Clotho, quàm quòd, dum

ſcelestum hunc auſugientem proſequor, penè acciderit, ut ego ad hanc nauem hodie non fuiſſem rediturus. CLO. At qui nam eſt, aut quid ſibi quærens, conatus eſt transfugere? MER. Hoc quidem eſt uel cuiuis manifeſtum, quòd diutius uiuere cogitauit. Eſt autem uel rex quiſpiam, uel tyrannus, quantum ex eius eiulatu conijcere licuit. Nam ingenti quadam ex felicitate ſe deiectum querebatur. CLO. Et quum filum, quod ei erat innexum, iam defeciſſet, ſtultus tamen ille, quaſi ſuperuiuere queat, auffugit? MER. Auffugit narras? Quod ſi non generoſiſſimus hic, qui baculum manu geſtat, mihi fuiſſet auxilio, ſicq; ipſum comprehenſum uinculis alligaſſemus, è noſtris profecto manibus egregie effugiſſet. Etenim ex quo eum mihi tradidit Atropos, per omnem uiam retrahere, atque obniti nunquam deſtitit. Quin pedibus ſolo oppoſitis, ita ſe affirmauit, ut inter ducendum nobis non parum negocij exhibuerit. Aliquoties autem ſupplicabat, ac deprecabatur, ingentia daturum ſe pollicens, ſi uel paululum dimitteretur. Ego uero cum hominem ea quæ contingere non poſſent, ambire uiderem, ut & me decuit, minimè dimiſi. At ubi iam ad ipſum hoſtium uſq; peruenijſſemus, ipſeq; umbras ut moris eſt, Aeaco adnumerarem, & ille uniuerſas ad ſummam à ſorore tua tranſmiſſam, recenſeret, perditiſſimus hic, neſcio quomodo clam nobis auffugerat. Itaque quum ſummæ unus deeſſet, Aeacus adductis ſupercilijs, non in omnibus, inquit, paſſim tu furandi artificium intende. Satis tibi ſit, quòd eiuſmodi ludos in cœlo reddere conceditur. Vmbrarum autem res omnino ſunt planæ, neque quicquam nos aliqua uia fallere poteſt. Quatuor ſupra mille, ut uidet, ſumma habet inſcriptos, tu uero uno minus adducis? Niſi forſan excuſas, quod te circumuenerit Atropos. Ad hunc ego ſermonem rubore perfuſus, quæ in uia acciderant, in memoriam reuocare cœpi. Et cũ oculis in orbem ductis, hunc nuſquam cernerẽ, facilè animo collegi, eum transfugiſſe. Quare uiam quæ recta ad Tænarum reducit, quàm potui celeriter, remetior, hic autem optimus uir ſua ſponte me comitabatur. Itaque uelut è carceribus emiſſi celeri curſu uolantes ipſum iam in Tænaro deprehendimus, uſqueadeo parum abfuit, quin effugiſſet. CLOT. Et nos ô Charon Mercurium adhuc ignauiæ damnamus? CHAR. Quid ergo diutius cunctamur? quaſi non ſatis ſit moratum? CLOT. Probè dicis, inſcendant. Ego uero, ſumpto in manus libello, ingredientes ſingulos, qui & unde nati, quoq; modo uita functi ſint, ex more dignoſcam. Tu autem ô Mercuri ipſos excipe, & omnes ſuo ordine collocato. Verum tu infantulos iſtos primum inijce, quid enim mihi interroganti quiuerint reſpondere? MER. En tibi ô Portitor ſunt hi numero trecenti, præter eos qui à parentibus ſunt expoſiti. CHAR. Papæ, quæ eſt hæc ſoli fertilitas, egregius es umbrarum ductor, uuas immaturas nobis adducis. MER. Vin tu ô Clotho, ab his, indefletos introducamus? CLOTH. Vetulos iſtos dicis? maxime. Quid enim attinet, ut quæ ante Euclidem hucuſque contigerunt ſciſcitando, ipſa mihi negocia faceſſam? Vos qui plus ſexaginta annos nati eſtis, adeſte. Sed quid hoc? Itan' eorum aures annis ſunt obturatæ, ut me non exaudiant inclamantem? forſan & hos ſublatos importare oportebit. MERCVR. En duodequadraginta flaccidi omnes & apprimè maturi, ac in ipſo planè tempore decerpti. CLOTH. Per Iouem quandoquidem iam omnes ſunt uuæ paſſæ. Saucios ô Mercuri, nunc adducito. Vos quo mortis genere, uitam clauſeritis, mihi primum dicite. Sed cur non ipſamet, quæ cuique neſtrum ſint inſcripta, inſpicio? Octoginta in prælio cadere heri apud Medos decretum erat, atque unà cum his & Oxeartis filium Gobarem. MERCVR. Adſunt. CLOTHO. Præ amoris impatientia ſibi ipſi mortem conſciuere ſeptem. In primis autem Theagenes philoſophus, propterea quòd ſcorto Megarenſi, cuius amore flagrabat, potiri non poſſet. MERCV. En tibi propè adſunt. CLO. Porrò ubi illi, qui de imperio certando, mutuis ſe cædibus confecere?

MER.

MER. Hîc aſtant. CLO. At quem adulter, in hoc iuuante uxore, neci dedit, is ubi eſt? MER. En tibi hic adeſt. CLOT. Quos iudicum ſententia capitis damnauit tandem adſint, eos inquam, qui carnificinam ſenſerunt, quiq; in crucem ſunt adacti. Tum ſexdecim illi, quia latronibus ſunt iugulati, ubi ſunt ô Mercuri? MER. Adſunt ſaucij illi, quos uides. Mulieres porrò non & eas unà uis adduci? CLO. Maximè, pariter & eos, qui naufragio perierunt. Simul enim & eadem mortis ratione, uitam exiuerunt. Sed & quos febris interemit, hos ſimul adducito. Tum Agathoclem medicum. Sed ubi nam philoſophus Cyniſcus, quem Hecates cœna ac ouis luſtralibus, cumq; his ſepia cruda deuoratis uitam finire decretum erat? CYN. Iam dudum hic tibi aſſiſto ô tu præclariſſima Clotho. Verum hoc interim mecum admiror, quonam iniuriæ genere maieſtatem tuam læſerim, quòd me tam longo tempore apud ſuperos errare permiſeris. Nam uniuerſum colum ferè uni mihi adglomeraſti. Ipſe certè quanquam filum ipſum dirumpere ſæpe ſum conatus, tamen quum neſcio quomodo infragile eſſet, quod moliebar, efficere non potui. CLO. Equidem te humanorum peccatorum uelut inſpectorem ac medicum relinquebam. Iam autē quod felix faustumq; ſit, inſcende. CYN. Minimè gentium, priuſquam uinctū hunc inſcende re compulerimus: uereor enim ne te precibus ſuis à ſententia dimoueat. CLO. Age, uideam quis eſt. MER. Megapenthes Lacydæ filius, tyrannus. CLO. Inſcende tu. MEGAPENTES. Nihil minus ô regina Clotho, potius autem ad ſuperos me remeare pauliſper ſinito. Quod ſi feceris denuo, ultro me huc recipiam, uel nullo uocante. CLO. At quidnam eſt, cuius gratia tantopere in uitam redire geſtis? MEGA. Equidem domum ſemiperfectam reliqui, quam ut prius per te liceat ad faſtigium perducere, uehementer oro. CLO. Nugas ais, quin mox inſcendis? MEGAP. Non multum temporis flagito ô Parca, diem hunc ſaltem mihi apud ſuperos agendum concede, quo tempuſculo de pecunijs noſtris uxori nonnihil iniungam, atq; ubi defoſſum theſaurum habuerim, demonſtrem. CLO. Fruſtra laboras, ſtat ſententia. MEGA. Ergo tantum auri peribit? CLOT. Quin tu hac gratia animo es ocioſo: Nam Megacles potietur tuus conſobrinus. MEGAPEN. O inſignem contumeliam, ille mihi inimicus, quem ego præſegnicia non occidi? CLO. Ille ipſe, qui non modo non paulo plures, quàm tu uiuet annos, uerum & pellices tuas, & ueſtes, & quicquid eſt auri nanciſcetur. MEGA. Præter æquum facis ô Clotho, quòd hominibus inimicis, & hoſtiliter infeſtis meas fortunas attribuis. CLOT. Quaſi uero tu non eadem hac uia quæ Cidimachi erant, nactus eſſes, non ſolum ipſo occiſo, ſed & liberis eius in conſpectu ſpirantis adhuc & palpitantis mactatis. MEGAPEN. Sed iam tum mea erant. CLOT. Itaque tui dominij tempus iam effluxit. MEGAPEN. Auſculta ô Clotho, quæ tibi priuatim ſemotis arbitris dicere uolo: uos hinc pauliſper abſcedite: Si me effugere permiſeris, auri puri mille talenta me tibi hodie daturum repromitto. CLOT. Ridiculum caput, adhuc aurum, & talenta habes in memoria. MEGAPEN. Sed enim, quando ita uis, duos crateras addam, quos occiſo Cleocrito mihi uendicaui. Eorum uterque auri puri, defecatiq; centum æquat talenta. CLOT. Corripite hominem: neque enim apparet eum ſua ſponte ingreſſurum. MEGAPEN. Teſtor uos, murus manet imperfectus, & nauium ſtatio inchoata: Quæ omnia, ſi quinque ſaltem dies amplius uiuere licuiſſet, ad faſtigium perduxiſſem. CLOT. Securus es, alius extruet. MEGAP. Atqui hoc ſaltem æquum poſtulare uideor. CLO. Quid hoc? MEGAPEN. Vt tantiſper ſupereſſe liceat, dum Piſides ſubiugum miſero, & Lydis tributum imperauero, dumq; mihi ipſi magnificentiſſimo monumento erecto, inſcripſero, quæcunque in uita geſſi, uel magna, uel egregij imperatoris uirtute digna. CLO. Quid? tu non unam poſtulas diem, ſed fermè uiginti annorum moram. MEGAPENT. Atqui ſponſores uobis exhibere ſum paratus, & tam breuis moræ, & mei re-

ditus. Quinetiam, si cordi fuerit, obsidem pro me relinquam Agapetum. CLO. O sceleſtum, eum ne, quem relinquere in terris ſuperſtitem ſemper tibi in uotis erat? MEGAP. Olim is erat animus, nunc autem, quod melius eſt, uideo. CLOT. Veniet & ille tibi haud ita multo poſt, abeo, qui nunc regem agit, è medio ſublatus. MEGAPEN. Cæterum illud ſaltem non negabis ô Clotho? CLO. Quid hoc tandem eſt? MEGAP. Equidem ſcire geſtio, ut ſeſe res mea habitura ſit poſt me. CLOT. Auſculta, tametſi, ubi audieris, ſat ſcio, animo magis angeris. Principio uxore tua Midas ſeruus potietur, quam iam antè quoque non ſemel conſtuprauerat. MEGAPENT. Ille ne ſceleroſus, quem equidem dum uxori gratificari ſtudeo, manu miſi. CLOT. At filia tua in pellicum gregem, eius qui iam tyrannidem exercet, adnumerabitur. Porrò imagines & ſtatuæ, quas olim ciuitas tibi erexit, iam euerſæ omnes, ſpectantibus riſum mouent. MEGA. Hoc mihi expedias uelim: nullus amicorum meorum illis, qui hoc faciunt, obſiſtit? CLOT. At quiſnam tibi amicus erat, aut ex qua cauſa iuſta quempiam tibi conciliaras? Neſcio quòd qui uos uelut deos adorant, & quæcunq; uel feceritis, uel dixeritis, laudant: aut timore, aut certè ſui compendij ſpe ea omnia faciunt. Nimirum imperij ipſius amici, ac interim tempori ſeruientes. MEGA. Atqui ſi quando in conuiuijs ex more unum libarent, magna uoce omnia mihi bona precabantur, adeo ut ſi fieri poſſet, unuſquiſque eorum etiam pro me mortem ſubire paratus eſſet. In ſumma, per nihil aliud, quàm nomen meum iurabant. CLO. Propterea ex cœna, quam heri cum quodam eorum cœpiſti, ſtatim mortem oppetiſti. Nam poculum tibi poſtremo temperatum, huc te demiſit. MEGAPEN. Hoc illud eſt, quòd amarum quiddam guſtaram. Sed quid ex eo ſcelere ſibi uoluit? CLO. Nimis multa percunctaris, quū iamdudum inſcendendi tempus fuiſſet. MEGAPEN. Vnus adhuc reſtat ſcrupulus, qui me omnium maximè ſollicitat, cuiusq; gratia in uitam uel tantillum reſpicere geſtiebam. CLO. Quid hoc tandem eſt, ingens enim aliquod foreapparet? MEGAPENT. Carion famulus meus ſtatim, ut me mortuum aduertit, circa ueſperam conclaue, in quo iacebam, ingreſſus, cum deſerta omnia offendiſſet (neq; enim quiſquam mei curam gerebat) attractis foribus tanquam nemo adeſſet, pellicem meam Glycerium ſubegit, cum qua opinor, iam multo ante rē habere conſueuerat. Poſtea uero cum iam animum uoluptate expleſſet, oculis in me defixis: Tu quidem, inquit, homuncio ſceleſte, ſæpe mihi nihil commerito uerbera non pauca inflixiſti. Et cum dicto, comam mihi uellicabat, ac caput tuberibus opplebat. Tandem autem, quum rictu ampliter diducto, in me deſpuiſſet, ac ut in impiorum regionem faceſſerem, iuſſiſſet, abiuit. Ibi ego, quanquam ira ſuccendebar, tamen, quia iam frigidus & exanguis eram, hominem ulciſci non potui. Porrò ſceleſta famula, cum aduenientium quorundam ſtrepitum ſenſiſſet, ſcilicet ut me lugere uideretur, oculis ſputo inunctis, eiulando, nomenq; meum lugubri uoce inclamando, abſcedebat: quos ſi prehendero. CLOT. Quin tu minis omiſſis celeriter inſcendis? Iamdudum enim tempus, ut in iudicium concedas. MEGA. At quis contra hominem regem pronunciare audebit? CLOT. Contra regem quidem nemo. Verum contra umbram Rhadamanthus, quem in ſententijs, pro cuiuſque merito ferendis, mox æquiſſimum experieris. Quare in præſentia non amplius cunctare. MEGAP. Priuatum ſaltem, & unum ex pauperibus iſtis facias, licebit. Imò pro rege ſeruum, modo reuiuiſcere ſinas. CLOTHO. Vbi is, qui baculo armatus eſt, & tu Mercuri. Quin hominem correpto pede intrò trahitis? Neque enim uoluntarius inſcenderit unquam. MERCV. Sequere nunc fugitiue, cape hunc Portitor unà cum illo altero, atque ut malo fortiter adalligetur, cura. MEGA. Atqui conuenit honeſtiſſimo me ſedere loco. CLO. Quid ita uero? MEGAP. Quod rex fuerim, per Iouem, & ſatellites habuerim complureis. CLO. Et iniuria te

uelli-

uellicabat Carion, hominem sæuum adeo, ac intractabilem? Iam certè tyranni dem admodum acerbam experieris, nimirum huius gustato baculo. MER. Et Cyniscus mihi baculum illidere audebit? Non ego tenuper, quòd liberius & asperius quàm pro maiestate, obiurgasses, tantum non cruci adfixi? CLO. Propterea & tu nunc hic manebis malo astrictus. MICYLLVS. Dic mihi ó Clotho, *Micillus* quando uobis mei nulla est cura, an quia pauper sum, propterea me postremum inscendere oportet? CLO. Tu uero quis tandem es? MICY. Equidem sum Micyllus sutor. CLO. Quid? quòd tam grauiter fers moram? Non uides quàm multa se daturum polliciatur hic Tyrannus, si uel paulũ in uitam remittatur. Vnde mirari succurrit, cur non & tibi mora sit iucunda. MIC. Ausculta rem paucis Parcarum optima. Non admodum me delectat munus illud Cyclopis, uide licet in hunc modum polliceri.

Post omneis alios, tandem ipse uorabitur Vtis.

Siue enim primum siue postremum, ijdem me dentes manent. Sed enim neq; aliàs meæ res, ut diuitum se habent. Nostra enim & illorum uita (quemadmodum aiunt) perpendiculo inter sese distant. Quandoquidem tyrannus, qui in uita horrendus omnibus & suspiciendus uidebatur, nunc auro, argento, uestibusq; exutus: tum & equis, cœnis, pueris floridis, & mulieribus formosis post se relictis, eorum desiderio nõ iniuria cruciatur, ac à tot commodis se abstrahi ferr grauiter: quibus, nescio quomodo, anima ipsa, uelut glutino hæret affixa, neq; se facilè sinit auelli, ut quæ eis iamdiu inhæserit. Quin magis tanquam uinculum aliquod est infragile, cui ipsos illigari irretiriq; cõtingit, adeo, ut ubi quispiam eos abducere parariť, plorent. Ac cum in cæteris sint feroces, in hac tamẽ uia quæ ad inferos ducit, meticulosi deprehenduntur. Itaq; subinde dant terga & ad ea quæ procul in luce apud superos gerũtur, respicere gestiunt. Sicut stultus hic faciebat, qui non solum in itinere aufugere conabatur, uerum etiam hic mortem frustra deprecatur. At ego, ut qui in uita pignus haberem nullum, nõ agrum, non domũ magnificè extructam, non aurũ, nõ supellectilem, nõ nominis gloriam, non imagines, ad mortem expeditus meritò erã. At statim ut mihi solum innuit Atropos, abiectis & subula, & loro geniculari, tantũ crepidã quãdam manu portans uoluntarius sequebar. usqueadeo haud grauatim, ut dum præfestinandi studio subsulto, neq; calceos subligarim, neq; atramẽtum absterserim: imò uero præcurrebam, quæ ante me essent, spectare gestiens. Neq; enim à tergo mihi erat relictum quicquam, quod me uel cõuertere, uel reuocare potuisset. Et per Iouem, quæcunq; hic apud uos uideo, mirum quàm mihi placeant: nam pares honorum gradus hic dari, nec quenquam uicino præstare, res mihi omnium longè suauissima uidetur. Deinde coniecturam facio, ne æs quidem alienum hic à creditoribus reposci, neq; tributum cuiquam pendi, neque, quod omnium maximum est, hyberno tempore quenquam rigere, neq; ægrotare, neque potentiores in humiliores pugnos ingerere. Postremo pace constituntur omnia, & in contrarium tota uitæ ratio uersa. Siquidem nos pauperculi ridemus, discruciantur autem & plorant diuites. CLO. Ergo quum iamdudum ridentẽ te conspexerim, quid tandem sit, quod potissimum tibi risum mouerit, audire percupio. MIC. Ausculta dearum mihi maximè uerenda. Cum apud superos propter tyrannum habitarem, quæ apud eum fierent, nimis quàm accuratè inspectabam. Ac tum quidem feliciter ex æquo cum dijs uiuere mihi uidebatur. Nam cum purpuræ florẽ spectarem, & comitantium turbam numerarem, aurum ac pocula gemmis distincta mirarer, lectos argenteis pedibus suffultos stuperem, beatum planè hominem prædicabam. Ad hæc eorum, quæ in cœnam apparabantur, nidor sæpe me prurire faciebat. Iam uero quum pro maiestate in publicum prodiret, & se ipse subinde erigẽs, uelut resupinaret, obuijsq; stuporem inijceret, cæteris mortalibus pulchrior, & fortunæ beneficio totq; penè

regio cubito ſublimior uidebatur. Sed ubi iam uita functus eſſet, ipſe quidem iſtis delitijs exutus, ridiculo fuit omnibus, ego uero meam ſtulticiam multo magis ridebam, qui eiuſmodi non hominem, ſed hominis probrum, adſtupore uſq; miratus fuiſſem, cuius felicitatem ex epularum tantũ nidore æſtimaſſem: quenque ob ſanguinem, qui Laconici maris teſtudinibus innaſcitur, beatum prædicaſſem. Neq; uero hic ſolum mihi ludo fuit, uerum etiam cum Gnipho nem illum fœneratorem gementem uiderem, & quòd pecunijs, dũ licuiſſet, uſus non fuiſſet, propriam ſortem deplorantem: imò, quòd ne ſemel quidem illis à ſe guſtatis, uerũ luxu perdito Rodochari relictis, è uiuis exceſſiſſet (hic enim quia genere proximus erat, in hæreditatem lege uocabatur) hæc inquam, cum cernerem, riſum ſiſtere nullo modo potui, præſertim recordatus, quàm in uita pallidus ſemper & ſqualidus obambulaſſet, & uultu, præ curarum magnitudine, triſti. Deinde, quòd ſolis digitis opulentus fuiſſet, quibus talenta & milliones ſupputare conſueuiſſet, ea paulatim & minutatim corradendo, quæ fortunatiſſimus Rodochares, haud ita multo poſt, fuerat egregiè diſtracturus. Sed quid iam non hinc ſoluimus? Etenim ſiquid reliquum eſt, hoc inter nauigandum ridebimus, quando & hos plorantes uidere licebit. CLO. Inſcende tandem, ut anchoram Portitor ſubtrahat. CHAR. Quid hic? quò fertur? inſibi operire. Cras te prima luce traijciemus. MIC. Iniquus es ô Charon, qui me umbram iam penè exoletam relinquis. Age, age, ut lubet. Equidem tibi diem dicam apud Rhadamanthum. Hei miſero mihi, iam nauigant, at ego hic ſolus relinquor. Atqui cur non ad eos natando contendo? Neq; enim cum iam antè ſim mortuus, periculum eſt, ne denuo ſubmerſus præfocari queam. Deinde, ut maximè nauigare liceat, ne obulus quidem eſt, quo naulum reddam. CLO. Quid hoc rei ô Micylle, quin iſthic manes? haud fas eſt Micyllum iſta ratione transfretare. MICYL. Et quid ſi citius quàm uos, ripam attigero? CLOT. Nequaquam. Potius naue adacta, eum recipiamus. Tu Mercuri corripe hominem. CHAR. At ubi nunc ſedebit, cum, ut cernis, plena ſint omnia? MERCVR. Si uidebitur, Tyranni humeris inſidat. CLOT. Quàm hoc appoſitè Mercurio uenit in mentem. Aſcende ergo, atque ſceleſti huius dorſum fortiter proculca. Nos autem proſperiter nauigemus. CYNISCVS. Aequum fuerit ô Charon, ut iam hic tibi, quod uerum eſt, detegam: Equidem obulum, quem pro traiectu debebo, ſoluere non potero, quando præter peram, quam uides, & baculum, habeo planè nihil. Cæterum ſi uel ſentina ſit exhaurienda, uel agendus remus, en tibi adſum paratus. Porrò Charontem Cyniſci non pœnitebit, dum modo agilem & firmum dederis remum. CHAR. Remiga. Nam à te uel hoc lucri facere, fuerit ſatis. CYN. Non & cantu remiges accendere profuerit? CHA. Per Iouem, ſiquidem nauticam aliquam cantilenam tenes. CYNIS. Teneo, & quidem multas. Verum, ſicuti tute uides, obſtrepunt hi plorando, ſic ut cantus ipſe interturbetur. DIVES. Hei mihi, quæ reliqui prædia. ALIVS. Heu quàm fertiles agros. Me miſerum, qualem reliqui domum. ALIVS. Ve, ue infantulis meis. AGRICOLA. Quis nũc uuas decerpet è uitibus, quas hoc anno plantauit? MER. Tu uero Micylle, nihil ploras? Atqui fas non eſt quemquam citra lachrymas pernauigare. MIC. Bona uerba. Nam cum ſecundo flatu nauigem, quid plorem, non uideo. MER. Attamen pro more pauliſper ingemito. MIC. Quin hac gratia, quando ita uis, plorabo: Hei mihi quot lora reliqui, hei crepidas antiquatas. Eheu marcidos calceos. Non ego infelix poſt hac à mane ad ueſperam uſq; ſine cibo peragam. Nec hyemis tempore ſine calceis, & ſeminudus oberrabo, dentes præ frigoris acerbitate complodendo. Quis tandem meam habebit ſubulam? quis aciculam? Satin' lamentatum ô Mercuri? Iam enim iam ripam fermè attigimus. CHAR. Age uero prius naulum

reddite

mputatio in digitis

Vide Bedã

reddite. Tu redde, ab alijs omnibus habeo. Obulum redde Micylle. MIC. Iocaris ô Charon, aut quemadmodum aiunt, in aqua scribis, qui à Micyllo obulum expectes. Ipse certè antequam huc uenissem, quadrangulus ne esset obulus, an rotundus, ne noueram quidem. CHA. Egregiam uero & quæstuosam nauigationem hodiernam. Abscedite tamen. Ego uero ad equos, boues & canes, reliquaq; id genus animalia me recipiam. nam & ea traijcere oportet. CLO. Mercuri, tu hos exceptos abducito. Equidem in aduersam ripam renauigabo, Indopatem & Heramitrem aduectura, quandoquidem hi de agrorum finibus rixando, mutuo se confecerunt. MER. Heus uos, progrediamur. imò uero omnes uno agmine me sequimini. MIC. O Hercules, quæ est hæc caligo? Vbi nunc formosus ille Megillus? Aut quo nam indicio quis Phryne formosiorem Symmachen hic dignosceret? Hic enim paria & eiusdem coloris omnia, adeo ut nihil sit neq; formosum, neque formosius. Quin palliastrum meum, quod ante hac fœdum uidebatur, æquè nunc est in precio, q̃ ipsa regis purpura. nempe quòd ambo sint obscura, ac eisdem tenebris obducta. Tu autem Cynisce ubi tandem es? CYNIS. En tibi Micylle hic adsum, sed si commodum uidetur, pariter eamus. MIC. Probè dicis, dextram mihi inijce. Dic mihi, quando Eleusinijs sacris initiatus es, non tibi hæc similia uidentur illis, quæ istic fiunt? CYNIS. Rectè confers. En adeo quædam facem gestans accedit, obtuens terrificum quiddam & minabundum. An non est Erinnys? MIC. Apparet certè ex habitu. MERCVR. Excipe hos ô Tisiphone, supra mille quatuor. TISIPHONE. Atqui iamdudũ Rhadamanthus hic uos expectat. RHADAMANTHVS. Adduc ipsos ô Erinny. Tu uero Mercuri, ut est præconis munus, æditis nominibus, singulos accerse. CYN. O Rhadamanthe, per patrem te obsecro, meam caussam primum omnium cognoscas. RHADA. Qua gratia? CYNIS. Omnino gestit animus accusare quendam de malis, quæ in uita me conscio commisit. Alioqui ni prius qui sim, & qua ratione uitæ cursum transegerim, fiat manifestum, non dignus ero, cui fides adhibeatur. RHADA. Quis ergo es? CYNIS. Cynicus sum, ô præclare, professione Philosophus. RHADAM. Huc ades, & primum ad iudicium assiste. Tu uero accusatores accerse. MERCV. Si quis Cynisce huius est accusator, huc prodeat. RHADA. Nullus accedit, quanquam hoc satis non est, ô Cynisce, sed uestimenta detrahe, ut de te, notis tuis inspectis, pronunciem. CYNIS. At ubi Cynicus notis esset inustus? RHADAM. Quot scelera quisque uestrum in uita patrarit, tot notas, sed quæ non facile appareant, in anima circumfert. CYNIS. En tibi nudus assisto, quare notas quas dicis, inuestiges licebit. RHADAM. Hic per omnia est purus, præter treis quatuórue cicatrices admodum obliteratas, ac uix dum conspicuas. At at quid hoc? uestigia certè, & inustionum signa. Verum haud scio quomodo sunt deleta, imo uero in totum excisa. Quid hæc ô Cynisce? aut qui denuo purus es factus? CYNIS. Equidem rem tibi indicabo: Olim cũ per imperitiam uitiosus essem, atque hoc nomine complureis commeruissem notas, sapientiæ studio me ipse dedere cœpi. Cuius beneficio, haud ita multò pòst uniuersas maculas ex animo absterſi. RHADAM. Bono profecto & præsentissimo es usus remedio. Sed iam hinc in Beatorum Insulas abito (illic enim inter optimos locũ habebis) si prius Tyrannum, de quo dicis, accusaris. Alios aduoca Mercuri. MIC. Quod ad meam causam attinet, parum sanè est, & breui cognitione indiget. iamdudũ enim hic tibi nudus adsum. Quare me introspicias, licebit. RHA. At quis tandem es? MIC. Sum Micyllus sutor. RHA. Euge ô Micylle purus es omnino, & ne punctulo quidẽ notatus. Cõcede & tu ad hunc Cynicũ. Accerse nunc tyrannũ. MER. Megapẽthes Lacydę filius prodeat. Quorsum te agis? accede, te uoco tyrãne. quin ipsum ô Tisiphone, in me-

dium proiicis, capite in terram ſtatuto. Benè habet. Tu nunc ô Cyniſce, & hominem de ſceleribus conuince. Iam enim hic tibi propter adeſt. CYN. Principio quamuis in accuſando ne uerbis quidem opus fuiſſet, quandoquidem cuius monetæ ſit, uel ab ipſis notis agnoſcere potes, tamen quo res fiat ſole clarior, & ipſum tibi uirum detegere, ſermoneq; depingere conabor. Ac flagitia quæ ter ſceleſtus nebulo tantiſper dum priuatam agebat uitam, peregit, equidem ceu ſeo prætermittenda. Sed ubi partim hominum perditiſſimorum atq; audaciſſimorum, quos in hoc ſibi conciliarat, fauore, partim ſatellitum collecta manu, tyrannidem arripuit, plus ſexcentos indicta cauſa trucidauit. Deinde cum hac uia ſingulorum ciuium opes exhauriendo, diuitias ſummas corraſiſſet, nullã libidinis ſpeciem intentatam reliquit. Quin genus omne cum iniuriæ, tum crudelitatis in miſeros ciues exercuit, uirgines uitiando, aduleſcentes ſtuprando. Breuiter, modis omnibus in ſubditos debacchando. Iam pro faſtu, pro ſuperbia, proq; eius in obuios omneis fremitu, ſupplicium factis dignum ſumere non poſſis, quando minori periculo in ſolem, quàm in hũc defixis oculis tueri licuiſſet. Porrò noua ſupplicia & ad crudelitatem eius explendam recens inuenta, quis poterit recenſere? qui ne ab intima quidem familiaritate coniunctis abſtinuerit? Quod ſi abeo interemptos huc aduocaris, facile comperies hæc haud quaquam à me calumniandi ſtudio confingi. Imò uero non uocati & uoluntarij, ut uides, hic adſunt, ipſumq; circumſiſtentes malè urgent. Hi omnes ô Rhadamanthe, huius crudelitate uitam amiſerunt: quorum alij formoſarũ uxorum gratia, inſidijs ſunt circumuenti: alij quòd liberorum ſuorum, quos ad iniuriam uiolenter abducebat, nomine ſtomacharentur, ſunt trucidati: alij, quòd opibus illorum inſidiaretur. Porrò alij, quòd boni eſſent & prudentes, quibus haud quaquam cum illius factis conuenire poterat. RHAD. Quid ad hæc dicis ſacrilege? MEG. Cædes, quas dicit, equidẽ perpetraui. Cæterauero omnia, nempe adulteria, læſam puberum pudicitiam, uirginum ſtupra, hæc omnia Cyniſcus falſò criminatur. CIN. Quin & horum teſtes proferam ô Rhadamanthe. RHAD. Quos eos dicis? CYN. Mercurii eius mihi Lucernam aduoca & Lectum. Hæc enim in medium progreſſa, quæ ſeſe conſcijs hic ter ſceleſtus patrarit, teſtabuntur. MER. Et Lectus & Lucerna Megapenthis huc aſſint. Benè ſane quòd obſequuntur. RHAD. Exponite ergo uos, quæ uobis teſtibus commiſerit hic Megapenthes. Tu Lecte dic prior. LECTVS. Vera planè ſunt omnia, de quibus à Cyniſco accuſatur. Me tamen ô here Rhadamanthe, hæc dicere ſane pudet, eiuſmodi ſunt, quæ ſupra me patrauit. RHAD. Itaq; eum teſtimonio tuo apertiſſime damnas, cum eius facinora ne dicere quidem ſuſtineas. Et tu iam Lucerna da teſtimonium. LVCERNA. Equidem quæ interdiu ſint facta, neſcio: neq; enim aderam. Verum quæ noctu uel in alios fecit, uel ipſe eſt paſſus, horreo dicere. Cæterum nephanda multa, & quouis iniuriæ genere ſuperiora ſæpenumero ſpectaui, adeo ut & ipſa quidem aliquoties extingui geſtiens, oleum ultro non adbiberim. At ille, quo mihi lucem modis omnibus conſpurcaret, etiam abominandis facinoribus me inuitam adhibuit. RHAD. Satis eſt teſtimoniorum. Sed purpuram hanc exue, ut & notarum numerum conſpiciamus. Papæ, hic totus eſt liuidus & inſignis, imo præ cicatricum crebritate cœruleus. Nunc autem quo tormenti genere eſt puniendus, in Phlegethontem ne inijciẽdus, an tradendus Cerbero? CYN. Minimè, ſed ſi tibi eſt cordi, nouum quoddam ſupplicium & hoc planè dignum, indicabo. RHAD. Dic modo. Nam ego tibi uel hoc nomine magnam habebo gratiam. CYN. Mos eſt ni fallor, ut qui moriuntur, ex obliuionis fonte bibant? RHAD. Eſt quidem. Sed quid tum? CYN. Hic ergo ſolus à poru arceatur. RHA. At qua gratia? CYN. Hac uia graues ſanè & moleſtas dabit pœnas. Videlicet cum recordabitur, & qui fuerit, quantaq; apud ſuperos potentia præualuerit. In primis autem ubi delitias illas ſuas in animo

recolere

recolere cœperit. RHADA. Probè dicis. Itaq; ad eum modum damnatus esto. Et ad Tantalum uinculis alligator, semperq; in animis uersato, quæ, dum uixit, peregit iucundè.

DE IIS QVI MERCEDE CONDVCTI, IN DIVITVM FAMILIIS VIVVNT.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Avlicæ uitæ molestias & incõmoda, oratione hac depingit Lucianus, quàmq; indigna ea sit homine, præsertim docto & liberaliter instituto, exponit. Cõfutatis etiam caussis ijs, quibus sese tuentur, qui hoc uitæ genus sectantur, & in seruitutem ultrò sese præcipitant. Exordiũ ab attentione incipit, amplificando rei magnitudinem, fidemq; faciendo dictis, ab eorũ persona, qui in eadem uita aliquandiu uixerunt. Mox & beneuolentiã captat, Timoclis, cuius ad quem scribit ab officio amicitiæ, indicans se hæc propterea illi scribere, ut quia illũ iam olim de hac uita suscipienda, cõsilia agitare intellexerit, ne quid olim, si res malè cadat, et illũ consilij sui pœnitere incipiat, accusare sese possit, ut à quo admonitus, aut reuocatus nõ fuerit, præsertim quando sciat hanc uitam nõ modo per se difficilem atq; periculosam esse: ucrũ etiã homini philosopho, aut quocunq; deniq; disciplinarũ genere docto, minimè conuenire. Exordio in hunc modũ peracto, confutationẽ statim subiungit earũ caussarũ, quibus sese tueri solent qui hoc uitæ genus ultrò amplectuntur. Diluit aũt omnes eas per inuersionẽ, ostendens ea maximè uel sequi, uel negari, quæ illi cũ primis euitare, uel consequi studeant, ac postremo etiã turpe esse homini docto & ingenuo, ob solam spem uoluptatis alicuius, in uoluntariam seruitutem sese dare. Atq; hinc iam ad ipsam rem accedit, propositis per diuisionem ijs, de quibus dicturus sit. Principio igitur recensẽt quanta incõmoda, quantæq; molestiæ perferendæ sint, antequam mansam recipiaris. Deinde, quæ & quanta toleranda, atq; adeo deuorãda, ubi iam receptus fueris, circa primæ cõuiuia, circa pactionem mercedis, circa seruitutem reliquam, quæ mox exceptũ atq; perdomitum, paulatim in contemptum adducit, & ad adulandũ impellit. Præterea & metu periculisq; inuoluit, ob quæ uariæ exinde querelæ, & uitæ mutatæ pœnitentia sequuntur. Atq; hæc omnia non domi solum perferenda esse indicat, uerumetiã foris, ubi interim multò sordidiora ministeria imponuntur, etiam à mulieribus, quibus æquè ac uiris adulandum est. Post hæc & circa munerum compensationes, quo pacto nuncij ac dispensatores conciliandi, & circa mercedis solutionem, quanta cũ molestia exigenda illa, quantaq; aliorũ etiam inuidia accipienda sit, & postremo, quàm ignominiosi exitus plerosq; maneant, senes iam & exhaustos, cũ clàm aut turpiter ab aula profugiunt, aut reijciuntur. Quæ omnia ad finem, uelut in tabella quadam proposita, breui sed eleganti admodum imagine depingit, & ob oculos ponit, amplificatis etiam in media passim oratione ijs, quæ maximè urgere aut commendare uoluit.

Cquid tibi primum amice, aut quid postremum, quemadmodũ uulgo dici consueuit, recenseam, ex his quæ tũ facere, tũ pati coguntur, qui mercedis gratia sese in alienas domos, cõuictumq; tradunt alienum, quiq; in locupletum istorũ amicitiam accersentur, si modo eiusmodi illorum seruitutem conuenit amicitiã appellare? Noui enim permulta, atq; adeo pleraq; omnia, quæ illis ibi soleant accidere, non per Iouẽ quod ipse ea experimento cognorim (neq; enim mihi unquam experiundi incidit necessitas, ac nequando incidat, Dij prohibeant) sed quòd complures, qui in hoc uitæ genus inciderant, apud me soliti sint commemorare: partim qui in ipsis etiamdum malis constituti, quæ & quanta ferrent, deplorabant: partim qui tanquam è carcere quodam profugi, non absq; uoluptate recordabantur cõmemorabantq; ea, quæ fuerant perpessi. Imò iuuabat reuocare ob oculos, quas ærumnas effugissent. Atque hi quidẽ digniores mihi uisi sunt, quibus fides haberetur: ut qui eius sacrificus (ut ita dixerim) omnis omniaq; mysteria perdidicissent, cuncta q; ab initio ad finem

Exordium ab attentione et rei magnitudine.

Fidẽ expositi tione parat à conditione personarum.

finem usq; perspexissent. Hos igitur haudquaquam indiligenter, nec oscitanter audire soleo, ueluti naufragium quoddam, ac præter spem obiectam salutem enarrantes. Cuiusmodi sunt isti, qui in templis deraso capite, complures simul obambulantes, immanes undas, procellas, sublatos in cœlu mfluctus, iactus, malos fractos, gubernacula reuulsa narrant. In primis autem geminos Castorem & Pollucem apparentes (nam hi peculiariter ad hanc Tragœdiam pertinent) aut alium deum quempiam repente, quemadmodum in fabulis fieri conuenit, exortum: summisq; antennis insidentem, aut iuxta clauum adsistentem: qui nauim ad littus aliquod molle dirigeret: ad quod appellens futurum esset, ut & ipsa paulatim ac lentè solueretur: & ipsi tutò in solum descenderent, idq; ope fauoreq; diuino. Atque isti igitur per multa id genus ad præsentem commoditatem exaggerantes, commemorant: quo uidelicet à pluribus stipem accipiant: si non calamitosi modo, uerum etiam dijs chari esse uideantur. Porro ij dum eas quas in tectis tulerunt tempestates referrent, atq; immanes illas undas, quinetiam decumanos fluctus, si fas est dicere: & quemadmodum primum à littore soluerint mari tranquillo: quantumq; molestiarum perpetua nauigatione sint perpessi: dū sitiunt, dum nauseant, dum salo perfunduntur. Denicq; quemadmodum infelici naufragio in cautem quampiam sub undis latentem, aut in scopulum aliquem præruptum, & asperum illiso, fractoq; miseri ægrè enatarint, nudi, cunctarumq; rerum inopes. Hæc inquam quum referrent, mihi quidem uisi sunt permulta præ pudore subticere, uolentesq; ac scientes obliuisci. At ego etiam illa, præterea autem & alia nonnulla ex illorum narrationibus coniectans deprehendi quicqui, dærumnarum cum eiusmodi conuictibus coniunctum est. Quæ quidem omnia haud grauabor optime Timocles, tibi percensere. Iam pridem enim mihi uideor animaduertisse, te de capessenda hac uitæ ratione cogitare. Nam olim quum his de rebus sermo incidisset: mox ex his qui præsentes erant, quispiam mercenarium hoc uitæq; genus laudare cœpit: fortunatissimos eos affirmans, quibus contigisset horum uti familiaritate, qui apud Romanos essent optimates: tum conuiuijs adesse opiparis, idq; immunes: præterea splendidis in ædibus diuersari: tum peregrinari omnigena cū cōmoditate, uoluptateq;, alba interim in rheda (si forte libeat) resupinatos. Insuper ob hanc amiciciam, obq; commoditates quibus afficiuntur, etiam mercedē capere: id uero non mediocre uideri. Istis enim haud dubiè citra sementem ac culturam (quod aiunt) cuncta prouenire. Hæc igitur atq; id genus alia quum audires, animaduerti quemadmodū ad ea inhiaueris, quāq; auidè ad escam os apertum porrexeris. Proinde ne quid mihi certè in posterum possis imputare, neq; expostulare queas: quòd quum te conspiceremus tantum unà cum esca deglutientem hamū, non reuocaremus, neq; priusquam in guttur demergeretur, reuulserimus, neq; præmonuerimus: uerum posteaquam cessasse mus, donec eo iam adacto atq; infixo trahi iam, ac ui duci conspiceremus, tum quum nihil opis afferri possit, frustra adesse nos atq; illachrymari. Hæc inquam, nequando possis dicere: quæ si dicantur, meritò profectò dicantur, neq; à nobis refelli possent, quo minus peccasse uideremur, ut qui prius ista nō indicassemus: audi nunc ordine omnia. Ac rete quidem ipsum cuiusmodi sit, quamq; nullū habeat exitum, non intus medijs in sinibus inuolutus, sed foris tutò atq; per ocium ante contemplator, unciæris aculeum reflexā hami aciem, ac tridentis cuspides manu tētans, malaq; admotas experiens. Quod nisi uehementer acuta, nisi sic illigantia, ut effugiendi nulla sit facultas, nisi dira uulnera facturam uideant, acriter trahentia, & inexplicabiliter retinentia, nos quidem inter formidolosos, atq; ob id etiam pauperes, famelicosq; adscribito: ipse uero sumpta fiducia, uenatū istū, si uidetur aggreditor, Lari in morem totam escam hiatu deglutiens. Atque in uniuersum quidem forsitan tua causa omnis hic sermo dicetur. Quanquā nō solum

Amplificatio ex contrario

Beneuolētiæ captatio à personæ cui scribit instituto, et sua erga illum beneuolentia.

Assēueratio.

lum de uobis philosophis, aut his quicunq; uitæ institutum sibi delegerunt cum uirtutis studio coniunctius, uerumetiam de grammaticis, rhetoricis, musicis: breuiter de omnibus, qui in doctrinæ professione uersari, quæstumq; facere proposuerunt. Cæterum quum omnia sint inter istos communia, eademq; prorsus accidant omnibus, palàm est philosophorum conditionem non esse à reliquis eximiam. Imo hoc illis turpius ista contingere, quum sint cum alijs communia, si ij qui conducunt, non alijs præmijs eos quàm reliquos dignos iudicent, nihiloq; magis quàm cæteros in honore habeant. Sed quicquid erit, quod narrationis series aperiet, eius culpam potissimum in ipsos conferre par est, qui eiusmodi faciunt: deinde in eos, qui talia sustinent. Ego uero culpari non debeo, nisi fortè ueritas & libertas in commemorando reprehensionem mereatur. Ac reliquũ quidem hominum uulgus, pura palæstricos quospiam, aut adulatores imperitos, sordidoq; animo, ac suopte ingenio humiles & abiectos homines, ne operæ precium quidem fuerit ab eiusmodi conuictu dehortari, quippe nequaquam obtemperaturos: neq; rursum æquum sit illis uitio uertere, quod non relinquant suos conductores, etiam plurimis abillis contumelijs affecti. Sunt enim ad eam uitæ rationem accommodati, factiq;, neq; ea uidelicet indigni. Præterea ne habeant quidem aliud quippiam, ad quod sese conuertant, & in quo sese exerceant, adeo ut si quis eam uitam illis adimat, ignauiillico, contijnq; inopes, desidiosi atque inutiles reddantur. Quam ob rem nec ipsi rem aliquã indignam patiantur, nec illi contumelioſè facere uideantur: si (quod aiunt) in mateſlam imminxerint. Etenim ad eas ipsas contumelias iam inde initio præparati, conferunt sese in familiam, atq; hæc sola illis ars suppetit, ferre & perpeti quicquid acciderit.

Amplificatio à perſonæ officio.

A collatione pſonarum & cæterorum, qui in aulis ſeruiunt.

Cæterum eruditorum nomine, de quibus instituera m loqui, meritò indignandum, enitendumq;, ut quàm maximè fieri potest, eos inde reuocatos, in libertatem uindicemus. Videor autem rectè facturus, si quibus de caussis se quidam ad hoc uitæ genus conferunt, eas caussas excussero, parumq; idoneas, atq; efficaces esse demonstrauero. Siquidem eo pacto omnis illis præripietur excusatio: summusq; ille titulus, quo suam spontaneam seruitutem solent obtexere. Iam igitur plericq; paupertatem & rerum necessariarum inopiam proponunt: atq; eam umbram satis idoneam existimant, qua suum factum prætexant, quòd ultrò ad eam uitam accesserint. Ac sibi sufficere credunt, quum aiunt, se quiddam ignoscendum facere: qui id quod est in uita molestissimum, nempe paupertatem, studeant effugere. Postea in promptu Theognis, atque illud plurimum in ore:

Accedit alĩ cauſſã, & primo cõfutatis cauſſis, quibus plerique addu cti ſeruiũt, inſtitutũq; ſuũ defendunt.

Nam quemcunq; uirum paupertas enecat.

Paupertas prima Cauſa.

Et si quæ alia terricula abiectissimi quique poetæ de paupertate prodiderunt. Equidem si uiderem ex huiusmodi conuictu paupertatis effugium aliquod uerè contingere, non admodum anxiè cum eis de uehementer amplectenda libertate disceptarem. At posteaquam eiusmodi quædam accipiunt, cuiusmodi sunt ægrotantium alimenta (quemadmodum egregius ille dixit orator) qui queant effugere, quo minus in hoc ipsum parum rectè sibi consuluisse uideantur, nimirum semper illis manente eodem uitæ illius argumento? Semper enim manet paupertas, semper accipiendi necessitas, nihil q̃d seponatur, nihil supereſt quod reseruetur. Verum quicquid datum fuerit, ut detur, ut uniuersum etiam capiatur, prorsus omne insumitur, ita tamen, ut ne id quidẽ in usus sufficiat. Rectius autem futurum fuerat, si nequaquam causſas eiusmodi comminiscerentur, quæ paupertatem seruant alunt q;, atq; eatenus duntaxat opitulant, uerũ quæ illam tandem aliquando tollant. Ac forsitan tibi hoc uolebas Theogni quum diceres eam in altum mare, ac præruptis de scopulis præcipitem dari oportere. Quod si quis semper pauper, semper egens, cũ semper mercede conductus mereat, hoc ipso sese arbitretur aufugisse paupertatem: nõ uideo quì fieri possit, quo minus

Diluitio per Inuerſionem.

Cõmonitio à contrario.

hic

hic ipſe ſeſe fallere uideatur. Rurſum alij negant ſeſe paupertatem formidatu-
I. Cauſſa. Cõditio uitæ uel ætas uel ualetudo corporis. ros, ſi modo reliquorum hominum in morem poſſint ſuo labore, ſuaq; induſtria ſibi uictum ſuppeditare. At nunc ſibi fractas eſſe corporis uires, ſeu ſenio, ſeu morbis: eoq; ad eam uitam mercenariam facilem uidelicet atq; commodam confugere. Age igitur, inſpiciamus num uera prædicent, & num ea quæ dantur ex facili illis ſuppetant, non multo, neq; adeo maiore labore conſtent, quàm uulgo ſuus uictus. Nam id quidem etiam uotis expetendum, uti citra laborem, citra ſudorem, nullo negocio paratum argentum accipias. Verum quàm hæc abſint à uero, iſtud profecto ut dignum eſt, ne dici quidem ſatis poteſt: tantum laborum, tantum ſudorum in eiuſmodi conuictibus exhauriendum, ut hic ne ualetudo quidem ad id par ſit, quippe quum quotidie ſexcenta non deſint negocia, quæ corpus conficiant, adq; extremam uſq; defectionem delaſſent. Verum hæc ſuo loco dicemus, quum etiam reliquas illorum incommoditates commemorabimus. In præſentia ſat erat oſtendere, qui ſe aiunt hac de cauſſa in ſeruitutem addicere ſeſe, ne iſtos quidem uera dicere. Supereſt iam ut eam cauſſam referamus: quæ quidem ut eſt ueriſſima, ita ab illis minimè profertur. Nempe
Dilutio per inuerſionem.
III. Cauſſa. Spes uoluptatis diuitiarũ ipſos uoluptatis gratia, & amplis illis ſpebus incitatos, ultrò inuadere familias diuitum, auri argentiq; uim & copiam admiratos: præterea quòd felices ſibi uideantur ob conuiuia, reliquas eius uitæ delitias: ſperantes futurum, uti mox, nemine uetante, affatim aurum bibant. Hæc nimirum ſunt quæ illos adducunt: atq; ex liberis ſeruos conſtituunt. Non rerum neceſſariarum uſus, quem præterexebant: ſed rerum non neceſſariarum cupiditas, atq; ingentium illarum & amplarum opum admiratio. Enimuero quemadmodum miſeros iſtos, atq; infelices amantes, callidi quidam & ueteratores amaſij receptant & faſtidienter ducunt, lactantq; uidelicet, quo iugiter amantes, ambiant ipſos atq; inſeruiant. Cæterum ex amoris fructu, ne ſummo quidem oſculo impertiunt. Intelligunt enim copia facta diſſoluendum amorem. id igitur ne fiat, præcauent, diligenterq; ſui copiam ſubtrahunt. Alioqui ſpe ſemper retinent amantem: metuentes, ne deſperatio minuat cupiditatis ardorem: amantemq; ab ſe alienet. Proinde ſemper arrident, pollicenturq;, ſemper facturi ſunt, ſemperq; gratificaturi: ſemperq; ingentium ſumptuum rationem habituri: donec imprudentes ambo ſenuerint, atq; utriq; iam præterierit ætas: huic ad amandum, illi ad dandum. Atq; ita omni uita nihil illis peractum eſt ultra ſpem meram. Atqui uoluptatis cupiditate nihil non ferre, id quidem forſitan non uſquea deo uicio uertendum: quin magis uenia danda, ſi quis uoluptate capiatur, & hanc undequaq; conſectetur, quo poſſit ea potiri: quanquam turpe forſan ac ſeruile, ſi quis ea gratia ſemet in ius tradat alienũ: propter ea quòd uoluptas, quæ ex libertate percipitur, multo ſuauior eſt, quàm ea quam ille libertatis iactura ſectatur. Attamẽ hoc quoq; aliquò
Dilutio I. Quòd neq; hæc illos perficiat, argumento à ſimili amplificato
II. Argumentum ab inhoneſto per hypotheſin. pacto ignoſcendum illis ſit, ſi modo conſequantur. Verum enimuero ob ſolam uoluptatis ſpem, multas perferre moleſtias, equidem & deridiculum arbitror, & ſtultum: maximè quum uideant labores certos eſſe, manifeſtos & ineuitabiles: porrò illud quod ſperatur, quod quidem nihil aliud tandem eſt quàm uoluptas, ne tam longo quidem tempore contigiſſe. Præterea autem, necuerſimile uideri, ut contingat aliquando, ſi quis modo rem recta reputet uia. At Vlyſſis quidem ſocij, dulci quadam guſtata loto, reliqua negligebant, ac præſenti uoluptate deliniti, honeſta contemnebant, ut non prorſus cum ratione pugnarit in illis honeſtatis obliuio: nimirum animo uoluptatis illius ſenſu occupato. Verum ſi quis famelicus alij cuipiã loto ſeſe ingurgitanti, neq; quicquam inde impertienti, aſſiſtat, idq; ſolam ob ſpem, quòd credat fore, ut & ipſi aliquando deguſtandam lotum porrigat: aſſiſtat, inquam, ad hunc modum, recti atq; honeſti oblitus, dij boni quàm hoc ridiculum, planeq; uerberibus quibuſdam Homericis dignum. Ergo quæ iſtos ad diuitum conuictum adducunt, & quibus im-
Amplificatio per collationem à contrario.

pulſi

pulsi sese illis dedunt, ad quodcunque lubitum fuerit utendos, hæc sunt, aut his fermè simillima. Nisi si quis & illos commemorandos esse iudicat, quos hæc una res ad id commouet, quod glorioſum arbitrantur, cum illustribus atq; opulentis uiris habere consuetudinem. /Sunt enim qui hoc quoq; præclarum ac magnificum supraq; plebem esse existiment. Nam ego quidem, quod ad me propriè attinet, reculârim uel cum Persarum rege conuiuere duntaxat, conuictor q; uideri, si nullus ex eo conuictu fructus ad me redeat. Quum itaq; causſa eius uitę susc ipiendæ sic illis habeat, age iam consideremus apud nosmetipsos: primum cuiusmodi sint illis perferenda priusquam admittantur, priusquam obtineant. Deinde cuiusmodi in ipsa iam uita constituti patiantur. Postremo quæ tandem catastrophe, quis fabulæ exitus illis contingat. Neq; enim illud dicere possunt: hæc tametsi molesta sint, tamen assuesci facile, neq; ad id multo opus esse labore, sat esse si uelis modo: postea reliqua omnia factu fore facilia. Imo necesse est, ut primum diu sursum ac deorsum curſites, mane excitatus assiduè proforibus obuerseris, ut perdures, quum protuderis, quum excluderis, quum improbus interdum atq; importunus uideris, cum ianitori malè Syrissanti, ac nomenclatori Libyco subsiceris, quumq; nominis tui memoriam mercede redimere cogeris. Quin etiam uestitus tibi est apparandus suprà tuæ rei facultatem, pro dignitate eius cuius conuictum ambis, delegendus color, quo ille potissimum gaudeat, utine discrepes, néue oculos illius offendas. Postremo uti gnauiter assectere necesse est, uel antecedas potius, à famulis protrusus, ac ueluti pompam quandã expleas. at ille interim complures iam dies ne aspicit quidem te. Quod si quando res tibi felicissimè uerterit, sitę respexerit, si accersiuerit, dixeritq;, quicquid illud fuerit, quod illi fortè in buccam uenerit, tum denicq;, tum plurimus sudor, tum multa oculorum caligo, tum intempestiua trepidatio, tum sannæ eorũ qui adsunt, hæsitantiam tuam ad perplexitatem ridentium. Qua quidem nõ raro accidit, ut quum oportuerit respondere, quis fuerit rex Achiuorum, mille naues illis fuisse respondeas. Atq; id si qui sunt modesti pudorem uocant: immodesti timiditatem nominant: improbi insciti am. Ita fit, ut tu primam hanc diuitis comitatem, tibi periculosissimam expertus, ita discedas, ut tantam animi tui imbecillitatem ipse condemnes. Porrò ubi multas iam noctes insomnes duxeris: ubi plurimos dies cruentos egeris: haud quidem Helenæ gratia per louem, neq; ob Priameia Pergama, uerum spe quinque obulorum, contigerit autem & deus quispiam tragicus, qui tibi sit auxilio: iam illud restat, ut exploreris ex cutiariscq;, num literas noris. Atq; ea quidem disceptatio non iniucunda est ipsi diuiti: quippe qui laudatur interim, ac felix esse prædicatur. Cæterum tibi uidetur, de uita ipsa, deq; omni fortuna tum certamen esse paratum: propterea quòd tibi uenit in mentem, idq; meritò, futurum ut alius nemo sit admissurus, si prius ab hoc reiectus ac repudiatus uideare. Interim in uarias curas distraharis oportet: dum inuides ijs qui pariter ex æquo tecum examinantur. Fingę enim & alios esse, qui eiusdem fortunæ tibi sint competitores: te uero tibi uideri cuncta parum absolutè respondisse, metuentem interim simul & sperantẽ ac miserè de illius uultu pendentem: qui si quid parum probet eorũ quę dixeris, periisti. Sin arridens auscultat, hilaresci s & spe bona fultus consistis. Porrò consentaneum est, esse non paucos, qui tibi aduersentur, atq; alios in tuum locum uelint inducere. Horum unusquisq; clanculum uelut ex insidijs in te iaculatur. Iam uero illud considera: quale sit uirum promissa barba, cana coma, examinari, nunquid bonæ rei didicerit, & alijs quidem didicisse uideri, alijs secus. Superior interim uita, & omnis anteacta ætas tua curiosius disquiritur. Quod si qs aut cuius inuidia, aut uicinus leui quapiam de causa prouocatus te deferat, & adulterę dicat uel pęderastę: is protinus, iuxta uetus illud prouerbium, ex Iouis tabulis testis. Porrò si pariter omnes bene de te prædicent, suspecti, leues, ac largitione

IIII. Causſa. Gloriæ cupiditas, quã cõfutat rogatio nc eorũ quæ pferẽda sunt.

Propositio sequentis orõis p diuisionem

I.

Quæ faciẽda ferendaq; an teq; in familiã admittantur

I.

Salutatio & assectatio.

II.

Exploratio uitæ & an idoneus satis sit.

III.

Inuidia cõpetitorũ et delationes.

Amplificatio à conditione personæ.

redempti uidebuntur. Nam admodum omnia tibi constent oportet. Nihil pro-
Transitio cũ amplificatiõe gratulatiõis. sus sit, quòd tibi queat obsistere, alioqui nũquam obtinueris. Age sanè, hoc quo-
que contigit, ac bona quapiam fortuna cuncta tibi feliciter cesserunt, & proba-
uit ipse doctrinam tuam, & amicorum præcipui, quibus ẽ ille huiusmodi in re-
bus plurimam habet fidem, non dehortantur. Adhæc uult etiam uxor. Non re-
feratur domus præfectus, neq; item dispensator. Nemo tuam insimulauit uitã,
dextra omnia & omni ex parte benè promittunt sacra. Vicisti igitur ô fortuna
te, & coronatus es Olympia. Quin Babylonem magis cepisti, aut Sardium ar-
cem occupasti. Habebis copiæ cornu & gallinaceum lac emulgebis, iam sanè
par est, ut aliquando præmia capias, maxima uidelicet, & quæ laboribus tantis
respondeant, ne corona tua frondea duntaxat sit, simul ut merces haud quaquã
contemnenda præstituatur, eaq; commodè ad usum citraq; negocium persol-
uatur, utq; reliquus item honos tibi præter ministrorum uulgus suppeditetur.
Cæterum à laboribus illis, à luto, à cursitationibus, à uigilijs, in ocium te recipi-
as, uti id quod uulgo solent optare mortales, porrectis pedibus dormias, nihilq;
tam facias præter ea sola, quorum gratia primum receptus es & in quæ conduc-
tus, ita enim cõsentaneum fuerat Timocles, neq; ingens malum erat futurum,
si quis subdita ceruice ferat iugum, leue nimirum & portatu facile, quo dẽ est o-
mnium maximum, auro illitum. Atqui longè secus res habet, imo nihil horum re-
peritur. Siquidem in medijs ipsis id genus conuictibus, sexcentæ res accidunt,
uiro ingenuo neutiquam tolerandæ. Quæ quum audieris, ipse tecum ordine re-
putato, num quisquam ea perpeti queat, cui quidem cum eruditione uel mini-
II. mum commercij fuerit. Exordiar autem, si uidetur, à primo conuiuio, unde
Quæ in ipsa aula receptis iam sustinenda sint. consentaneum est, te consuetudinem illam auspicaturum. Primum igitur, ad-
est tibi quispiam, qui te iubeat ad conuiuium accedere, famulus non incomis,
qui tibi prius placandus, datis in manum, ne uidearis inciuilis, ut minimũ quin-
que drachmis. At ille Accissans, leq; quum maximè cupiat, cupere dissimulans:
Apage, inquit, Egóne quicquam abs te? Addit & illa, absit, dij prohibeant. Tan
Insolentia cõuiuiorum. dem flectitur atq; obtemperat, ac discedit, te latè diducto rictu subsannans. Tu
porrò nitida sumpta uelte, mũdissimeq; cultus, lotus accedis, sollicitus interim,
ne prior alijs aduenias: nam id inurbanum, quemadmodum postremum uenire, graue. Proinde media inter utrunq; obseruata oportunitate ingrederis, teq;
sanè quàm honorificè excipiunt. Tum arrepta manu te quispiam iubet accum-
bere, paulò suprà diuitem, inter duos fermè ueteres amicos. At tu perinde atq;
in Iouis ædes ueneris, nihil non admiraris, & ad omnia quæ geruntur, suspen-
sus inhias, propterea quòd noua tibi atq; inusitata sint cuncta. Interim familia te
spectat, omnesq; qui præsentes sunt, quid agas obseruant. Neq; uero ea res cu-
ræ non est ipsi diuiti, quippe qui famulis aliquot præmonitis negocium dede-
rit, ut oculis obseruent, quemadmodum te geras in pueros aut in uxorem, nũ sub
inde ex obliquo respectes. Ac reliqui quidem conuiuæ, simulatq; te uident pro-
pter imperitiam ad ea quæ fiunt attonitum, ac stupefactum, deridentclanculũ,
coniectantes te nunquã antea apud alium quempiã cœnasse, nouumq; tibi esse,
ut mantile apponatur. Proinde, sicuti ueri simile est, præhæsitantia sudes opor-
tet, ac neq; cũ sitias, audeas potum poscere, ne uinosus uideare: neq; uarijs appo
sitis opsonijs, & in ordinẽ quendam extructis, scire posses, cui prius aut poste-
rius manum admoueas. Quare ad eum qui proximus accumbit respectes necesse
est, atq; eundem imitatus, conuiuij rationem & ordinẽ discas. Alioqui anceps se
des, & uarians, animoq; penitus perturbato, & ad omnia quæ illic geruntur ob-
Amplificatio à cõsequẽtib. stupescens. Atq; interim quidẽ, diuitis admiraris felicitatem, propter auri uim
& eboris, tantasq; delicias. Interim tuam ipse deploras infelicitatem, qui quum
nullius sis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunquam & illud in mentem uenit,
fore ut admirandam & expetendam quandam uiuas uitam, quippe qui sis om-

nibus

omnibus delitijs illis fruiturus, cunctorumq; ex æquo futurus particeps. Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebraturũ. Quin & adolescentuli formosi præministrantes, ac silentio arridẽtes, suauius in posterum hoc uitæ genus pollicentur, ut Homericum illud nunquam desinas in ore habere;

Haud uitio uerti debet si Troia pubes.
Armatiq; simul Danai, sub Marte laborum
Pondera tanta ferant:

Ob tantam uidelicet felicitatem. Accedunt ad hæc inuitatiunculæ ad bibendum. Ac postulato perquam ingenti scypho quispiam, præbibit tibi, præceptorem, aut aliud quiddã denicq; te appellans. At tu recepto scypho quid uicissim oporteat respondere, propter eiusmodi morũ imperitiam ignoras, iamq; rusticanus, & inelegans esse uideris. Cæterum ea propinatio multorum ueterum amicorum inuidiam in te concitauit, è quibus nonnullos iamdudum tuus accubitus clanculum urebat, quòd modo cum adueneris, ijs anteponare, qui multos annos seruitutem exhauserint. Protinus itaque talia quædam de te inter illos dicta feruntur: Illud scilicet malis nostris deerat, ut etiam ijs qui nuper in familiam commigrarunt, posthabeamur. Et solis Græculis patet urbs Romana. Et quid habent, quamobrem nobis debeant anteponi? Num mirificam quandam utilitatem adferre uidentur, quum uerbula quædam misera dicunt? Rursus alius, hæc: An non uidisti, quantum biberit, quemadmodum cibos appositos auidè corripiens deuorarit? Homo inelegans, ac fame enectus, qui ne per somnium quidem unquam fuerit albo pane saturatus, multo minus alite Numidica, aut Phasiano, è quibus nobis uix ossa reliqua fecit? Porrò tertius, fatui, inquit, priusquam quinq; abeant dies, uidebitis hunc nihilo pluris fieri quàm nos. Nam nunc quidem non secus atq; calcei noui solent, in precio est, & habetur charus: uerum ubi crebro iam fuerit calcatus, lutoq; deformatus, tum misere sub lecticã abijcietur cimicibus, quemadmodũ nos, oppletus: Atq; inter illos talia permulta de te iactantur. Ex quibus aliquot iam tũ etiam ad calumniandum insimulandumq; te incitantur. Omne igitur illud conuiuium tui plenum, ac plericq; de te sermones. Tu uero propter insolentiam atq; insuetudinem plus quàm sat est, hauris uini tenuis & acris, eoq; iamdudum aluo tibi cita discrutiaris: uerum neq; decorum tibi ante alios è conuiuio discedere, neq; rursum manere tutum. At producta interim in longum potatione, dum sermo alius ex alio nascitur, dum spectacula alia post alia proferuntur in conuiuium (nam uniuersi sumus fortunæ suæ strepitum tibi cupit ostentare) non mediocriter discrutiaris, cui non liceat, neq; uidere quæ geruntur, neq; auscultare, si quis uoce citharáue canat egregiè dilectus adolescentulus. At laudas tamen inuitus: cæterum animo illud optas, ut aut terræmotus repens ortus ea cuncta discutiat, aut incendium aliquod renuncietur, quo simul cõuiuium tandem aliquando dirimatur. Habes amice primum illud scilicet & suauissimum conuiuium, quod mihi quidem haud quaquam suauius sit cepis, candidoq; sale, libere quum uelim ex his, & quantum uelim edenti. Verum ut ne tibi cõmemorem ructus acidos, quin deinde sequũtur, ut ne nocturnos uomitus, mane uobis erit de mercede pacto transigendum, quantum, & qua anni parte te oporteat accipere. Ergo præsentibus duobus aut tribus amicis, accersito te, & considere iusso, sic loqui incipit: Facultates nostræ cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti, quam nullus in his fastus, sed citra ostentationem, moderata ac popularia omnia, sed mediocria omnia ac plebeia. Sic autem animum inducas uelim, ut existimes omnia nobis fore communia. Nam ridiculum profecto, si quum charissimam possessionum mearum partem, puta meam ipsius uitam, aut per Iouem, liberorũ etiam (si fors illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum item rerum te mecum ex æquo dominum ac possessorem existimem. Cæterum quando certi quippiam est præfiniendum, equidem uideo uitæ tuæ frugalitatem, & animum paucis

Propinatores.

Ab æmulatione & inuidia aliorum.

Calcei noui in precio.

A periculo ualetudinis.

II.

Pactio mercedis.

contentum. Neq; non intelligo haud mercedis adductum spe, te in nostram uenisse familiam: uerum aliarum gratia rerũ, puta nostræ in te beneuolentiæ causa, tum honoris, qui tibi præter omnes continget. Attamen præfiniendũ est aliqd. Quin ipse magis quod uidebitur statuito, habita ratione, uir amicissime, munerum etiam illorum quæ quotannis festis diebus à nobis accepturus uideris. Neq; enim uel ista nobis fuerint neglectui futura, etiam si nunc hæc pactione non cõplectamur. Scis autem complures per annum eiusmodi munerum occasiones incidere. Horum igitur habita ratione, moderatius nimirũ præmium nobis præscribas. Præterea decet etiam uos homines eruditos, pecuniam negligere. Hæc ille dicens, totumq; te uaria spe labefactans, mitem sibi ac tractabilem reddidit. Tu porrò qui dudum talenta, ac multa nummũ millia somniaras, solidos agros, & familias, sentis quidem tacitus apud te hominis sordes ac parsimoniam: nihilominus blanditur tibi pollicitatio tamen, atq; illud: communia futura sunt omnia, ratum & uerum fore arbitraris: ignarus eiusmodi dicta:

Summis è labijs, non imò è corde profecta.

Tandem præ pudore ipse statuendi ius defers. Verum ille facturum sese negat. Cæterum ex amicis præsentibus quempiam in eo negocio ueluti medium interponere iubet, qui salarij modum pronunciet eum: qui neque ipsum grauet, ut cui plurimas tum alias in res magis his necessarias sumptus sit faciendus: neque rursus ei qui laturus est, sit omnino indignus. Atq; is seniculus quispiam, diuitis æqualis, unà cum illo à pueris adulando educatus: Eho tu inquit, num inficias ire potes, quin unus sis qui in hac urbe uiuunt omnium fortunatissimus, cui primum contigerit, quod pluribus miserè cupientibus, uix à fortuna dari possit: nempe ut in huius hominis consuetudinem admittaris, ut communes penates habeas, ut in familiam inter Romanos primariam recipiaris? Id nimirum tum Crœsi talenta, tum Midæ diuitias superat, si modo modestus esse noris. Equidem non paucos noui magni nominis uiros, qui cupijssent, etiam si quid ultrò dandum fuisset, gloriæ duntaxat caussa, cum isto uiuere, & familiares apud hunc atq; amici uideri. Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam prædicem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam fortunam, etiam præmio addito admitteris. Proinde, mihi satis esse uidetur, nisi planè es insolens, si tantum accipias. simulq; pronunciat, sanè minimum quiddam, præsertim ad spes illas tuas: attamen boni consulas necesse est. Neq; enim iam possis effugere, quum intrà retia teneare. Frenum igitur recipis, mussitans, ac dissimulans, ac initio quidem non magnopere illi reluctans, facileq; sequeris, ut quod nõ admodum te torqueat, neq; stringat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum uero ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirantur, quòd te conspiciant intra cancellos uersantem, ac nullo prohibente introeuntem, prorsus præclaris illis opibus delitijsq; domesticum quendam ac familiarem esse factum. At ipse nondum uidere pores, quam ob rem illi te felicem existiment, nisi quòd gaudes tamen teq; ipse fallis, semper futura meliora fore existimans. Cæterum contrà atq; speraris euenit, & quemadmodum adagio dicitur: iuxta Mandrabuli morem negocium procedit, in singulos (ut ita dixerim) dies, deterius ac retro relabens. Vnde paulatim uelut in luce dubia, tum demum dispiciens intelligere incipis, aureas illas spes, nihil aliud fuisse, quàm pullas quasdam inauratas, labores autem esse graues, feros, ineuitabiles, ac perpetuos. Sed qui nam isti sint, forsitan me rogabis. Neq; enim uideo inquies, quid in hac consuetudine sit adeo molestum, neq; intelligo ista quę commemoras. grauia atq; intoleranda. Audi igitur uir egregie, non molestiam modo negocij perpendens, uerum fœditatem, humilitatem, prorsusq; seruilitatẽ, uel præcipuè interim considerans. Principio memineris ex eo tempore, te iam neque libertum, neque ingenuum posse uideri. Noueris enim te hæc omnia, genus, libertatem,

VI. Seruitutis cõsequens cõditionẽ accepta.

pro-

progenitores ante limen relinquere, quũ in huiusmodi seruitutẽ temet ipsum addicens in ædes ingrederis. Siquidem libertas tibi comes ire recusarit, ad uitam tam indignam, tam humilem te conferenti. Seruus itaq; (tametsi nomine ipso grauiter offenderis) seruus inquam, uelis nolis, futurus es: neq; unius seruus, uerum complurium, operamq; seruilẽ præstare cogeris, obstipo capite, à diluculo in uesperam usq;, idq; mercede uili atq; indigna. Adde, quod ne placebis quidem admodũ, neq; domino satis facies, neq; ab illo magnifies, ut qui nõ à puero fueris ad seruitiũ institutus, sed sero didiceris, atq; ætate multum aliena cœperis ad id erudiri. Excruciat autem te pristinæ libertatis memoria, animo recursans, facitq; ut interdum resilire conere, reluctaris q;, atq; ob id ipsum fit, ut seruitus tibi molestior accidat. Nisi fortè illud tibi ad libertatem sufficere putas, quòd non fueris Phyrria aut Zopyrione patre prognatus: aut quòd non sic, uti Bithynicum aliquod mancipium, uociferante præcone diuendaris. Atqui tum uir egregie, cum instante nouilunio, Pyrrhijs & Zopyrionibus immixtus, manum itidem, ut alij seruuli protendis, capisq;: quodcunque illud tandem est quod datur, hæc uidelicet est auctio. Nam præcone nihil opus erat homini qui ipsus sui fuerit præco, quiq; ipse ultrò sibi multo tempore dominũ ambierit. Age iam ô sceleste (cur enim non dicam, præsertim in eum qui se philosophum esse dicat?) si quis te pirata inter nauigandum captum, aut si quis prædo in seruitutem tradidisset, teipsum deplorares, tanquam indignam fortunæ iniuriam patientem. Aut si quis manu iniecta, te duceret in seruitutem asserens, leges inclamares, omnia faceres, acerbè ferres, &, ô terra, ô dij, magno clamore uociferareris. Nunc uero, quum ipse te, ob paucos obulos, id ætatis in qua etiam si seruus natus esses, tamen tempestiuum fuisset, iã ad libertatem aspirare, cum ipsa uirtute ac sapientia ultrò adductum uendideris, nihil illa reueritus, quæ permulta ab egregio Platone, Chrysippo, Aristotele disseruntur, quũ libertatem laudant, seruitutem damnant: an non te pudet, quum inter homines assentatores, & emptitios, ac scurras uersans ex æquo cum illis æstimaris, quum in tanta Romanorũ turba, solus peregrino in pallio uersaris, quũq; Romanam linguam perperam ac barbarè sonas: præterea, quum agitas conuiuia tumultuosa, magna hominum turba conferta, quorum pleriq; collectitij, quidam sunt & improbi? Atq; inter hos laudas odiose, bibisq; prætermodum: deinde mane ad tintinabulum expergefactus, discussa ab oculis dulcissima somni parte, unà sursum ac deorsum circuncursas, hesterno luto etiamdum tibijs adhærente? Vsq; adeò ne te lupini, aut holerum agrestium tenuit penuria? Vsq; adeo tibi defuerunt fontes frigida manantes aqua, ut per desperationem ad ista deuenires? Haud puto. Quin potius palàm est, te, non frigidæ aquæ, neq; lupini, sed bellariorum, atq; obsoniorum, uiniq; odoratiq; cupiditate captum eò ue nisse. Quæ dum lupi piscis in morem auidius appetis, tuo merito euenit, ut hamus tibi fauces transfixerit. Itaq; præsto sunt huius intemperantiæ, gulæq; autoramenta. Ac perinde atq; simia à trunco reuinctus collo, reliquis quidem omnibus risui es: at ipse tibi delitijs affluere uideris, cui contigerit, affatim expleri caricis. Cæterum libertas, ingenuitas, unà cum ipsis gẽtilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euanida cuncta, atq; istarum rerũ ne memoria quidem ulla: quanquã hoc quoq; ferendum, si uita ista cum hac turpitudine duntaxat esset coniuncta, quòd è libero seruum uideri facit, non labores etiam accederent, cum illa seruorum colluuie communes. Sed uide, num quæ tibi imperantur, leuiora sint his, quæ Dromoni aut Tibio mandantur. Nam doctrinæ quidem, cuius rei cupiditate simularat te in familiam suam accersisse sese, perquàm exigua illi cura est. Quid enim (ut dici solet) commercij asino cum lyra? An non uides uidelicet, quàm miserè macerentur immodico desiderio, uel Homericæ sapientiæ, uel Demosthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonicæ sublimitatis? Quo-

Obiurgatio amplificata à minori et p fonæ qualita te

Assentatores Emptitij Scurræ Collectitij Improbi

Colluuies seruorũ

Amplificatio seruitutis ab accidentibus & causse inuersione.

fastus
Mollities
Lascivia
Luxus
Ferocitas
Imperitia
Antreambulones

rum me hercle ex animis si quis aurum, argentum, atq; harum rerum curas tollat, nihil fuerit reliquum, præter fastum, molliciem, lasciuiam, luxum, ferocitatem, imperitiam. Atq; ad ista nihil prorsum opus te. Verum quoniam tibi barba ingens propendet à mento, quoniamq; uultu ipso graue quiddam & uenerandum præ te fers, tum quia pallio Græconico decenter amictus es, noruntq; iam omnes te grammaticum esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrũ ille sibi putat, ut & eiusmodi quispiam, ante ambulonum suorum pompæ permixtus esse uideatur. Futurũ enim hac re, ut Græcanicæq; disciplinarũ studiosus reliquæq; omnis doctrinæ neq; negligens, neq; rudis esse putetur. Vnde fit ut in periculum uir egregie uenias, ne non tam ob admirandas illas artes, quin magis ob barbam palliumq; conductus esse uideare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neq; absis unquam, uerũ ut diluculo relictis stratis, in famulitio temet exhibeas conspiciendum, neq; locum in acie deseras. Porrò ille iniecta nonnunquam tibi manu, quicquid fortè in mentem inciderit, de hoc tecum nugatur, obuijs ostentans, quàm ne per uiam quidem ingrediens, incuriosus sit literarum, quin ut illud ipsum etiam otium, quod inter inambulandum datur, in re quapiam honesta collocet. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim, nunc scansim plerunq;, nunc descensim (nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritum anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quopiam, ad quem accessit, cõfabulante, quum tibi interim locus desit, ubi uel assidere queas, librum uidelicet stans in manũ sumis, quoq; fallas tædium, legis. Post ubi ieiunum te sitientemq; nox occupauit, incommodè lotus intempestiuè, puta nocte ferme concubia, ad cœnam accedis, haud perinde de inceps in precio habitus, neq; conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenerit recentior, tu post tergum reijceris. Itaq; in angulum aliquem abiectissimum retrusus, accumbis, testis duntaxat ac spectator eorum quæ apponuntur, canum ritu ossa circumrodens, si fors ad te perueniat, uel aridum maluæ foliũ, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur abijs qui supra te accumbunt, præ fame libenter arrepturus. Audi iam & aliud contumeliæ genus. Quid quòd ne ouum quidem soli tibi apponitur. Neq; enim conuenit, ut tu semper eadem requiras, quæ hospitibus atq; ignotis ministrantur, quãdoquidem hæc tua sit insciti atque inurbanitas. Neq; auis eiusmodi tibi apponitur, qualis alijs, uerum diuiti illi pinguis & succulenta, tibi pullus dimidiatus, aut palumbus aliquis aridus atque insipidus, non auis uidelicet, sed manifesta contumelia ludibriumq;. Neq; uero raro fit, ut siquando desit alibi, minister repente te inspectante submouẽs ea, quæ tibi erant apposita alijs apponat: illud tibi ad aurem immurmurans, tu profecto noster es. Quod siquando interim dissecetur, uel porca fœta, uel ceruus, aut structorem tibi modis omnibus propitium habeas oportet, aut certe Promethei partẽ feres: nempe ossa adipe circunfecta. Nam quòd ei qui supra te accumbit patina sinitur adstare, quoad satiatus repudiet, te contrà tam celeriter prætercurrat, quis tandem isthuc ferat, qui modo sit ingenuus, cuiq; tãtum insit bilis, quantum uel ceruis adest? Atq; illud equidem nondum dixi, quod reliquis suauissimum ac uetustissimum uinũ bibentibus, tu solus malum quoddam & pingue bibis. Proinde illud semper cures, ut auro argentóue bibas, ne colore prodente, palàm fiat, te usq; adeo contemptum neglectumq; esse conuiuam, quanquàm benè tecum ageretur, si uel illud ipsum ad satietatem usq; bibere liceret. At nunc ubi crebrius poposcerit, minister audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res, quæ te discruciẽt, imò nihil esse fermè, qd non sit acerbũ, maximè quũ tibi cinædus aliquis antefertur, quin pluris te sit is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos contexit. Alexandrinus quispiam homunculus. Nam qui tibi speres tu ut in accubitu æqueris ijs, qui uoluptates & amatoria subministrant, qui literulas in pectore gestant? Proinde in obscuro quo-

Cursim
Gradatim
Scansim
Descensim

II.
Quotidianus victus.

V.
Contẽptus et reiectio post Cinædos & saltatores.

quopiam conuiuij latibulo tectus, præcp pudore abstrusus, suspiras, uti conlectandum est, tecp ipsum deploras, ac fortunam incusas tuam, quæ tibi ne pauxillulum quidem leporis ac uenustatis asperserit. Ac prorsus ita uideris affectus, ut optes poëta fieri, ut amatorias conscribas cantiones: aut si id non contingit, ueleam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas dignè canere. Vides enim quibus in rebus situ est, ut quis efferatur, plurimicp fiat. Quin & illud ferre queas, ut magi quocp, aut arioli personam (si necesse sit) induas, ex horum genere, qui amplas hæreditates, qui imperia, qui cumulatas opes pollicentur. Quando quidem hos quocp uides nõ mediocriter à diuitibus amari, plurimicp fieri. Eccp uel unũquodlibet horũ fieri percupias, uti ne prorsus reiiculus, atcp inutilis appareas. Atqui ne ad ista quidem docilis es infelix: proinde submittas te oportet, mussitescp ac tacitus feras, clàm apud te plorans, ac neglectui habitus. Etenim si te famulus aliquis susurro deferat, qui solus omnium non laudaris puerũ heræ saltantem, aut cithara canentem, ista scilicet ex re non leue discrimen impendet. Quapropter terrestris in morem ranæ sitiens uociferaris necesse est, id operam dans, ut in laudantium numero insignis ac præcipuus appareas. Quin læpicule, silentibus reliquis, tibi ficta quædam laus proferenda: quæcp multam sapiat assentationem. Iam uero magnopere ridiculum est, cum esurias interim sitiascp, unguentis collini, ac uertice gestare coronam. Siquidem id temporis nõ dissimilis uidere sepulchrali columnæ, uetusti cuiuspiam cadaueris, quæ gestare solet ea, quæ manibus inferuntur. Nam huic infuso unguento, impositacp corona, ipsi & bibunt, & edunt apparatas epulas. Porrò si etiam zelotypus quispiam fuerit, sintcp illi uel pueri formosi, uel uxor puella: necp tu prorsus à Venere Gratijscp fueris alienus, profecto nõ satis tuta res, necp periculũ negligendum: propterea quòd regis plures sunt oculi, qui quidem non uera solum uident: sed semper ueris aliquid addunt ad cumulum, ne cõniuere uideantur. Quas ob res uultu demisso tibi est accumbendum: quemadmodum in Persicis conuiuijs fieri mos est, uerito, ne quis eunuchus sentiat te in concubinam aliquam conijcientem oculos: moxcp alter eunuchus, cui iamdudum arcus in manu tensus est, quia uideris quæ uidere nephas, inter bibendum, malam iaculo transfigat. Iam peracto conuiuio, ubi paululum dormieris, ad galli cantum expergefactus: O me miserum inquis, ô infortunatum, cuiusmodi quondam conuictus: quos amicos reliqui: tum uitam tranquillam & ocij plenam, somnum quem me apte cupiditate metiri soleo, deambulationes liberas, atcp ex his in quale barathrum memet præcipitem dedi? Et deum immortalem: cuius tandem rei gratia? Aut quod nam istud magnificum præmium? At ne fieri quidem potuit, ut mihi unquam aliàs plures commoditates suppeterent, quàm tum suppetebant. Tum autem accedebat libertas, atcp omnia pro meopte arbitrio faciẽdi facultas. Nunc porrò iuxta id quod prouerbio iactatum est: Leo chordula uinctus sursum ac deorsum circunferor. Quodcp omnium est miserrimum, maximecp deplorandum, necp efficere possum ut placeam, necp gratiam emereri queo: propterea quòd harum rerum sum imperitus ac rudis, maximè compositus collatuscp cum his, qui hæc uelut artem profitentur. Proinde iniucundus sum, ac neutiquam aptus conuiuijs, quippe qui ne risum quidem concitare norim. Quinetiam sentio me non raro molestum esse & importunum, quum adsum, maximè, quum ipse seipso festiuior esse conatur, nam illi tetricus uideor. In summa, nullam inuenio uiam, qua me illi accommodem. Etenim si meam ipsius autoritatem ac seueritatem tueri pergo, iniucundus uideor, ac propemodum horrendus ac refugiendus. Contra si risero, uultumcp quàm possum maximè ad hilaritatem composuero, fastidit ilico ille, & auersatur. Ac prorsus tale quiddam mihi uidetur, quale sit, si quis in persona tragica Comœdiam agere tentet. Postremo quam tandem aliam uitam mihi uiuam demens, postea quam hanc

VI. *Adulatio ridiculorum.*

VII. *Pericula & metus.*

VIII. *Pœnitentia.*

præſentem alteri uixerim? Dum hæc tecum loqueris, iam ſonuit tintinabulũ, iamq; ad eadem tibi redeundum eſt, obambulandum, ſtandum, ſed ceromate inunctis ante femoribus poplitibusq;, ſi modo uelis par eſſe certamini, præmioq; tollendo idoneus. Deinde conuiuium idem & eadē apparatū hora. Iamq; adeo diuerſa uiuendi ratio ſuperioriq; contraria, tū inſomnia, ſudor, defatigatio, paulatim quaſi ſuffoſſis cuniculis inducunt uel tabem, uel pulmonis exhulcerationem, uel inteſtini tormina, uel egregiam illam podagram. Reluctaris tamen ſedulo, ac frequenter quū ualetudo poſcat, uti lecto decūbas, ne hoc quidem licet, eo quòd aſſimulari morbus, quo munia officiaq; iuſta defugias, exiſtimatur. Hinc præter omneis perpetuo palles, ſemperq; iamiam morituro uidere ſimilis. Et hactenus quidem de his quæ domi ferenda ſunt. Quod ſi quando fuerit peregrinandū (ut ne interim referam alia incommoda) ſæpe fit ut pluuio cœlo, ubi poſtremus ueneris (nam is locus tibi ſorte contigit) uehiculū opperiaris, donec nullo iā reliquo loco ubi diuerſeris, proximè coquum, aut heræ comptorem te reclinā, neſtipulis quidem affatim ſubſtratis. Neq; uero tibi referre grauabor, quod mihi Theſmopolis iſte Stoicus narrauit ſibi accidiſſe, rē profecto nimiſquàm ridiculam, quæ tamē eadem poſſit & alij cuiuis accidere. Conuiuebat enim cū opulenta quadā ac delicata muliere ex illuſtribus iſtis & urbanis. Eam, quū aliquando peregre proficiſceretur (nam id primum aiebat ſibi maximopere deridiculū accidiſſe) in curru ſibi uiro nimirū philoſopho adiunxiſſe cinædum quempiā, picatis cruribus, deraſa barba. Quem illa honoris (ut conijcio) gratia ſecum ducebat. Quin nomen quoq; cinædi cōmemorabat. aiebat enim Chelidonium uocari. Iam primū illud cuiuſmodi fuerit, uide: iuxta uirum ſeuerum tetricūq;, tum ſenem canoq; mento (Scis autem quàm profundam ac uenerabilem barbā habuerit Theſmopolis) aſſidere nihili hominem & effœminatum, picturatis oculis, lubrico uultu, fracta ceruice, non Chelidonem per louem, id eſt hirundinē, ſed uulturē magis, reuulſis barbæ plumis. Quod ni magnopere illum fuiſſet deprecatus, ne faceret, futurū fuiſſe ut flammeū etiā in capite geſtans aſſideret. Præterea autē perpetuo hoc itinere moleſtias innumerabiles pertuliſſe ſeſe, illo cantillāte garrienteq;, demū (niſi idem hominem coërcuiſſet) in rheda etiā ſaltante. Addebat ſecundo loco tale quiddā ſibi fuiſſe mandatum. Accerſito illi mulier, Theſmopoli inquit, ita tibi dij benè faciāt, magnū quoddā officiū abs te requirā, quod caue recuſes, neq; expectes ut quicq; re ſim rogatura ſtudioſus. Atq; hoc (ut eſt credibile) omnia ſe facturum pollicito: hoc inquit, te rogo, quando quidem uideo te uirum probū, diligentem & amantem, caniculam, quam noſti, Myrrhinam, in uehiculū recipe, eamq; mihi ſerua, curans ne quid illi deſit. Nam miſera grauida eſt, atq; adeo propemodum iam propinqua partui. At iſti ſceleſti & immorigeri miniſtri, non dicam huius, ſed ne mei quidem ipſius magnopere rationem habent in peregrinationibus. Quare ne te putes mihi mediocre beneficiū facturum, ſi chariſſimā mihi iucundiſſimamq; caniculā ſeruaris. Recepit Theſmopolis quum illa tantopere rogaret, ac propemodum etiam fleret. Porrò ſpectaculum erat ſupra modū ridiculum. Canicula è pallio prominens proſpectāsq; paulò infra barbam ac ſubinde immeiens (tametſi hæc quidem Theſmopolis reticuit) ac gracili uoce latrans (huiuſmodi enim catellæ iam in delitijs ſunt) neq; non philoſophi mentum oblingens, maximè ſi quid pridiani iuris inhæreret. Porrò Cinædus aſſeſſor ille, quum non inſulſe ſuper conuiuium dicteria quædam iecíſſet in eos qui aderāt, ac denique & ad Theſmopolim uſq; dicacitas peruenìſſet; de Theſmopolide, inquit, unum hoc poſſum dicere, eum è Stoico Cynicum iam nobis eſſe factū. Equidem audiui caniculam etiā peperiſſe in Theſmopolidis pallio. Huiuſmodi delicijs illudunt, uel (ut uerius dicā) huiuſmodi conrumelijs ac ludibrijs tractant eos, qui cū ipſis uiuunt, paulatim eos cicures ac māſuetos ad ferēdas cōtumelias

IX. *Tranſitio ad ea quæ foris perferenda atq; hæc ſub exemplo Theſmopolis Stoici cōmemorat.*

melias reddentes. Præterea autem & Charcharorum Oratorem noui, qui iussus super cœnam declamabat, neutiquam inerudite per Iouem, imo grauiter & ab solutissimè, ac laudabatur interim ab illis bibentibus, quum non ad aquæ modum, sed ad uini amphoram oraret. Atq; eam molestiam, ob ducentas drachmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem fortassis utcunq; toleranda. Porro si dies ipse, aut poëticus fuerit, aut historicus, qui sua ipsius scripta in conuiuio recitare gaudeat: tum uero maximè futurum est, ut discrutieris ac dirũpariis. Nempe quum admirari, quum assentari, quum nouos quosdam laudandi modos comminisci necesse habes. Sunt autem qui & formæ nomine studeant admirandi uideri. Eos nunc Adonidas, nunc Hyacinthos appelles necesse est, etiam si illis naris nonnunquam cubitali hiet specu. Quod ni laudaris, protinus in lapidicinas Dyonisiacas asportaberis, tanquam qui illi tum inuideas, tum insidieris, maleq; uelis. Ad hæc & sapientes & rhetores sint necesse est. Quod si etiã rustice quippiam dixerint, tum uero iuxta illud, quod dici solitum est: Atticæ atq; Hymetti plenam orationem uideri uolunt, atq; in legem abire, ut deinceps ita loquantur homines. Quanquam quæ uiri faciunt, ferri forsitan queant. At uero mulieres (nam mulieribus etiam illud studio est, ut doctos aliquot in suo conuictu conductitios habeant, quiq; sese mercede affectentur) quandoquidem hoc quoque ad reliquum cultum elegantiamq; pertinere putant, si dicantur eruditæ, si philosophi, si carmina componere Sapphicis haud multò inferiora, ob hæc sanè hæ quoq; conductitios Rhetores, Grammaticos, Philosophos circunferunt. Hos autem audire solent (id quod ipsum est ridiculum) tum temporis, quum uel comuntur, aut capillos in orbem religant, uel in conuiuio: Nam aliàs non superit illis ocium. Porro sæpenumero fit, ut interim dum philosophus quippiam differit, interueniens ancilla, literulas ab adultero porrigat. Ac præclari illi de pudicicia sermones intermittuntur, opperientes donec illa rescripserit adultero, atq; ita redeat ad auditionem. Porro si quando post multum temporis instantibus saturnalibus, aut panathenæis, misera quæpiam umbella tibi mittatur, aut tunicula semiputris ac detrita, tum denicq; plurima missitentur oportet. Atq; aliquis qui statim subauscultarit, herum id facere destinantẽ, præcurrit, ac primus rei index, abiensq; non exiguũ precium aufert qui renunciarit. At mane plus tredecim te adeunt idem apportantes nuncij: quorum quisq; commemorat quàm multa dixerit, quemadmodum submonuerit, quemadmodum adhortans commodiora subiecerit. Omnes itaq; donati præmio discedunt, at non sine murmure tamen, qui non plura dederis. Porro salarium ipsum sex fermè obolorum. Idq; si tu postules, grauis atq; importunus haberis. Proinde quo illud aliquando auferas: primum ipsi hero aduleris, supplexq; fias necesse est: deinde captandus & dispensatoris fauor, nam hoc quoq; quoddam est seruitutis genus. Neque uero negligendus is, quem in consilium adhibet, neq; item amicus. Deinde quod acceperis, iamdudum debebatur uel uestiario, uel medico, uel cerdoni cuipiam. Vnde fit ut sera atq; intempestiua, eoq; inutilia præmia tibi accedant. Cæterum inuidia ingens. Iamq; etiam calumniæ quædam paulatim struuntur in te, apud hominem qui iam non inuitis auribus accipiat, si quid aduersum te dicat. Quippe qui perspiciat te laboribus assiduis iam detritum, & ad obeunda munia famulatus claudicantem, atque obaudientem, ac podagra subinde grauari. Proinde posteaquam id quod erat in te florentissimum decerpsit, æuiq; partem maximè frugiferam ac præcipuum corporis uigorem detriuit, iamq; te lacerum panniculum reddiderit, tum modis omnibus circumspicit in quod sterquilinium te portarum abiiciat, atq; alium perferendis laboribus idoneum, in tuũ substituat locũ. Ibi insimulatus, uel quod pusionem illius tentaris: uel quod homo senex uxoris ancillam uirginem uitiaris: uel alio quouis impositio crimine, noctu obuolutus ac præceps datus extruderis, discedisq; desertus ab omnibus, atq; omni-

X. *Adulatio dominorum doctos se uideri uolentium.*

Mulierum.

XI. *Compẽsatio munerum.*

XII. *Difficultas exigendæ mercedis.*

XIII. *Exitus ac missio ignominiosa.*

omnium inops rerum optimam podagram unà cum senecta comitem ducens. Cum interim quæ quondam sciueris, tanto temporis spacio dedidiceris, tũ uentrem culeo reddideris ampliorem, tibiq; parauerís inexplebile quoddam & implacabile malum. Etenim gula ea quibus assueuit, flagitat. Quæ cum negantur, indignatur. Adde quòd præterea nemo te posthac recepturus est in familiam, utpote cuius iam præterierit ætas, quiq; similis euaseris equis senio affectis, quorum, ne pellis quidem perinde ut aliorum animãtium est usui. Quin ex hoc ipso quòd eiectus es, calumnia quàm potest proximè ad ueri similitudinem cõficta, facit ut aut adulter, aut uenefícus, aut aliud quippiam tale uidearís. Nam accusatori uel tacenti fides habetur. Tu uero Græculus, moribus leuibus, & ad omne facinus facilis. Siquidem huiusmodi nos omnes esse ducunt, idq; iure optimo: uideor enim mihi causſam aduertisse, quamobrem eiusmodi de nobis obtineant opinionem. Nam pleriq; qui in familias accedunt, propterea quòd alioqui nihil bonæ rei didicerunt, diuinationẽ ac maleficia profitentur, conciliationem amorum, abductiones in hostes, atq; id quũ faciunt, doctos sese affirmant, pallijs amicti, barbisq; neutiquã contemnendis onusti. His rebus fit, ut non iniuria eandem de reliquis omnibus habeant opinionẽ, quãdo eos quos prçcipuos esse iudicant, uideant tales. Maximè uero, posteaquã animaduerterint, quã sint in conuiuijs, reliquoq; conuictu adulantes, quàm ad lucrũ humiles ac seruiles: deinde eiectos eosdem iam oderunt, neq; id iniuria, ac modis omnibus adnituntur, ut eos funditus perdant, si quo modo possint. Verentur enim, ne cuncta illa uitæ suæ mysteria in uulgus efferant, quippe qui nihil non exactè norint, quiq; illos nudos conspexerint. Ea res igitur illos malè angit. Omnes eñ similes sunt pulcherrimis istis libris: quorum aurei quidem umbilici, purpurea foris pellis: cæterum intus aut Thyestes est liberos in cõuiuio comedẽs, aut Oedipus matris maritus, aut Tereus cũ duabus pariter sororibus rẽ habens. Eiusmodi sunt & illi, splendidi, conspicuiq;. Porrò intus sub purpura uarias occultant Tragœdias. Quorum unum quemq; si euolueris, explicueris q;, fabulã non mediocriter longam reperies, Euripidis cuiuspiam, aut Sophoclis. Contrà foris nihil nisi purpura splendida, aureiq; umbilici. Harũ itaq; rerũ sibi conscíj oderunt illos, atq; insidias parant, si quis penitus ab illis defecerit, qui eos probè cognitos depingat, qualesq; sint, euulget. Iam uero libet mihi Cebetis illius exemplo & imaginem quandã huius uitæ tibi depingere, ut eam contemplatus scire queas, num ex usu tuo sit eam adire. Equidẽ magnopere cupiã uel Apellem quempiam, uel Parrasium, uel Aetionem, uel Euphranorẽ ad hanc depingendam tabulam adhibere. Verum quoniam fieri potis non est, ut aliquem artificẽ tam egregium atq; absolutum nanciscamur, in præsentia tenuẽ quandam pro mea uirili imaginẽ adumbrabo. Ergo pingatur uestibulum sublime atq; inauratum, neq; id humi situ in solo, uerum procul à terra in ædito collis fastigio. Præterea inaccessum fermè & abruptum, lubricoq; aditu, ita ut plerunque qui se iam ad summum usq; uerticem penetrasse sperant, lapso pede præcipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulentia sedeat, tota (sicuti uidetur) aurea, maiorem in modum formosa, atq; amabilis. Porrò amator ubi uix tandem conscendit, iamq; ad fores accesserit, obstupescat, oculis in aurum defixis: deinde Spes, quæ & ipsa specioso uultu est, ac uersicoloribus amicta, manu prehensa introducat, mirè iam ipso ingressu attonitum. Atq; ab eo quidem tempore Spes usq; illum antecedat, ducatq;, tum aliæ mulieres illum excipientes, puta Fallacia, Seruitusq;, tradant Labori. At is miserum penitus defatigatum tandem Senectæ tradat tam morbidum, coloreq; commutato. Postremo Contumelia, arreptum illum ad desperationem pertrahat. Et hoc quidem tempore Spes auolans euanescat. Tum ille non per aureum illud atrium, per quod ingressus fuerat, sed per posticum quoddam, & occultum exitũ extrudatur nudus, uentricosus, pallidus, senex, læua quidem pudorem

Apelles Parrasius Aetion Euphranor

ἀνάλυσις totius uitæ suprà descriptæ.

Celebres Pictores

rem occultans, dextra uero seipsum strangulans. Occurat autem exeunti Pœnitudo frustra lachrymans, & miserum bis etiam conficiens. Atq; hic quidem esto picturę finis. Cæterum tu Timocles optime, ipse diligenter consideratis singulis expende, num è re tua sit ut in hanc imaginem per aureas illas fores ingressus, per illas longè dissimiles tam turpiter excutiaris. Quicquid autem feceris, memineris sapientis illius, qui dixit: Deum in culpa non esse, uerum qui sua sponte delegerit.

APOLOGIA PRO IIS, QVI MERCEDE CONDVCTI, SERVIVNT.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hæc Apologia est, non in genere omnium eorũ, qui mercede conducti seruiunt, sed libri seu Oratiõis superioris propriæ, & autoris ipsius, Luciani. Nam post scriptum illud editum, senior iam in aulã atq; familiã Cæsaris sese contulerat, & conditionem procuratoris, ut uidetur, principis in Aegypto accepe- Procurator Aegypti fuit Lucianus
rat, ut infra ex ipsa quoq; oratione patet. Hoc igitur factum suum, quia cũ superiore scripto prorsus pugnare uidetur, defendit primũ à diuisione seu diuersitate conditionum, quòd longè alia res sit, principi operam suam locare, quàm apud diuitẽ aliquem priuatum seruire. Deinde quòd non omnes mercenarios miseros dixerit, sed solum eos, qui prætextu doctrinæ & literarũ, seruiant: se uero alio pacto mercedem accipere, quã illos, nempe cũ præter salariũ ingens, etiam in magna existimatione uiuat, publici q; rebus procurandis præstitutus, tam certam quoq; spem, totius alicuius prouinciæ, aut regni aliquando administrandi, propositã habet. Deniq; quòd cũ nemo quicquam ferè gratis faciat, & tamen bonũ uirum conueniat, certo alicui operi intẽtum esse, neq; ignauiter feriari, neq; ipse adhuc dũ eò perfectionis uenerit, ut omnem mercedem, aut honorem prorsus contemnere queat. Atq; huic defensioni, præmittit Sabini (cuius ad quem scribit) accusationem per prosopopœiã, qua seipsum fingit ab illo grauiter accusari, ut qui suprà quidẽ de seruitute apud diuites, optimè atq; utilissimè scripserit, nunc aũt contrà, quasi mutata sententia, idem uitæ genus ingressus sit, perinde quasi aliud lingua sonare uoluerit, aliud animo senserit, exaggerata hac uitæ, scriptorumq; diuersitate ac repugnantia, multis uarijsq; tum similibus tum exemplis. Exorditur autem per præoccupationem, à simulatione admirationis, quam & ipsam à circumstantijs ætatis & caussæ amplificat.

AMDVDVM apud me ipse cogito, præclare Sabine, quę tibi nostrum de ijs, qui mercede conducti seruiunt, libellum legenti uerisimile est in mentem ueniisse, quæq; credibile est te dixisse. Nam quod in eo legendo risum non tenueris, mihi uel in primis constat. Sed quæ inter legendum ad singula à te subinde sint obiecta, ea nunc nostris à te iam lectis conor accommodare. Quare si non frustra diuinandi artem didici, audire mihi uideor te sic tecum submurmurantem: Et quis hic tandem est, qui cum hæc ipse scripserit, & graui adeo accusatione aulicam uitam incessat, postea tamen omnium oblitus, uelut testula, quod aiunt, transmutata sua sponte in seruitutem manifestariam adeo & illustrem, se ipse coniecit. Quot Midæ? quot Cresi? quot Pactoli uel toti hunc hominem à sententia diducere adeo potuerunt, ut dulcissimam illam libertatem, in qua iam inde à pueris est enutritus, repudiet, & tametsi iam non procul ab ipso abest Aeaco, imò tantum non alterum pedem in Charontis cymba habet, tamen præbeat sese alieno arbitrio huc atque illuc distrahendum, perinde ac si collario quopiam aureo foret innexus, non aliter, quàm à diuitum illorum ac delicatorum collo amuleta illa, & corallia dependent. Longè ergo lateq;, hoc uitæ genus, in quo nunc es, à scriptis dissidet tuis, iamq;

Exordium à præoccupatione & simulatione admirationis.

Amplificatio ab ætate.

ſamq́ hoc ſanè uideri poſſet, quod prouerbio dicunt: flumina ſurſum incedere, omniumq́ rerum ordinem inuerti, atque cuncta in deterius recantari, Idq́ non Helenæ placandæ gratia per Iouem, neq́ eorum quæ apud Ilium geſta ſunt nomine, ſed quòd uerba, quę antè probè dici ſunt uiſa, nunc ipſo autoris opere ſub uertantur. Hæc ſanè te ueriſimile eſt tecum diciſſe. Nec pigebit forſan te, & ad meipſum eius generis conſilium adferre, idq́ non intempeſtiuum, neq́ importunum, ſed amicum, & quale tibi uiro, cum bono, tum erudito congruat. Itaq́ ſi tuam perſonam, quam induere iam paro, feliciter geſſero, optimè quidem nobiſcum actum putabo, atq́ in hoc eloquentiæ præſidi Mercurio ſacrificabo. Si uero quod ſequor, parum aſſequor, tuæ partes erunt, quæ mihi deſunt, explere. Iam ergo fuerit tempus, ut quaſi ſcena transformata, & actoribus permutatis, ipſe quidem uocem teneam, meq́ tibi ſalutis gratia ſecandum, &, ſi & hoc neceſſe fuerit, urendum præbeam. tu uero medicinas adornes, ſimulq́ acum, unà cum uſtorio habeas in promptu. Nunc igitur tu, ô præclare Sabine, dicendi uice à me accepta, ſic mecum agis: Olim quidem, ô amice, hic tuus libellus non immerito erat in precio, & quemadmodum, qui tum audiuerunt, nobis narrarunt, cum uulgo ceu magnum quiddam oſtentabatur, tum præcipue eruditorũ manus occupabat, quotquot eiuſmodi rerum ſtudioſi, literas tractare operę precium ducunt. Neq́ id admodum eſt mirum, quandoquidem, præterquam quòd ipſe dictionis tuæ color culpa caret, & narratio planè eſt uaria, miraq́ eſt rerum experientia, maximam quoq́ habet gratiam, quòd omnia à te nõ ſcitè ſolum, ſed & dilucidè recenſentur. Super omnia uero eſt, quod quæ ſcripſiſti utilia ſunt, cũ omnibus, tum maximè eruditis, uidelicet, ne per rerum inſcitiam in ſeruitutem poſt hac ſeſe conijciant. At cum iam ſententia planè in diuerſum mutata, aulicã hanc uiuendi rationem præſtare ſtatueris, & libertati longum ualere dixeris, tũ iambicum illud ſeruile nimis, & generoſo animo indignum, ſumpſeris imitationem exprimendum.

A fine.

Accuſatio ſub perſona Sabini.

A collatione ſuperioris orationis & præſentis uitæ.

Vbi eſt lucrum natura adacta ſeruies.

Videndum tibi erit, ne quiſpiam te id libelli legentem fortè auſcultet, imò ſumma ope curandum, ne cuiquam ex ijs, qui præſentem uitæ tuæ ſtatum norunt, tua ſcripta legenda exhibeas. Ad hæc feceris operæprecium, ſi à Mercurio illo inferorum legato, uotis impetres, quo is omnium aures, qui antè de hoc libello quippiam audiuerunt, obliuionis fonte aſpergat. Alioqui ſimile quiddam tibi accidet, quod iuxta fabulam illam Corinthiam Bellerophonti. Vt enim ille literas in ſuam perniciem tulit, ita tu librum aduerſum te ipſe ſcripſiſti. Quod ad me attinet, qua defenſionis facie ſaltem æqua, aduerſum accuſatores uti poſſis, non uideo: præſertim, ſi actionem ſuam nonnihil iocis & ridiculis condiant. Nimirum ut ſcripta tua, atq́ item libertatem, quam præ ſe ferunt, laudent: teuero ſcriptorem ſeruientem uideant, & ſponte tua collum iugo ſubdentem. Itaq́ non iniuria agerent, ſi libellum ipſum, uel altero generoſiorem ſcilicet, aſſererent, te uero interim uelut Graculum alienis exultare plumis: uel ſi tuus eſſet, ſimilẽ quidem tuam eſſe cauſſam dicerent Salæthi illius iudicio, qui cum contra adulteros legem duriſſimã Crotoniatis tuliſſet, & per hoc multis admirationi eſſet, paulò poſt cum fratris ſui uxore in adulterio fuit deprehenſus. Quare non ineptè quiſpiam te Salæthum illum diceret, niſi quòd illius factum nõ paulò eſt tolerabilius, qui q̃d fecit (ut & ipſe dum cauſam diceret, fatebatur) amore captus fecit, & uoluntarius, nihil reluctans, in ignẽ animo magno inſilijt. Tametſi Crotoniatæ hominis miſerebantur: &, ſi luberet, exulandi facultatẽ permittebant. At tuum negocium multis partibus eſt abſurdius, qui uitæ quidem eiuſmodi ſeruilem conditionem accuratè etiam libris æditis es perſecutus, & grauiter incuſas, ſi quis in diuitis alicuius famulitium incidat, ſeq́ ipſe uelut uinculis aſtringi ſuſtineat, interim nihil non moleſtum, cum faciens, tum patiens, attamẽ ipſe

Amplificatio ab exemplo Salæthi.

in

in extremo ſenectutis gradu, & certè longè ultra limen illud Homericum progreſſus, ingeneroſum adeo & abiectũ ſeruitutis genus elegiſti, atq; ob id tãtum nõ ſerio triumphas. Ergo qui tibi malè uolunt, quanto magis inſignis ac conſpicuus appares, tanto te aiunt magis omniũ riſui obnoxium: uita nimirum tua tantum ſcriptis ipſis reclamante. Et quid attinet nouam accuſandi rationem aduerſum te quærere, poſt celebrem illam & admirandam Tragœdiam, quæ dicit:

Sapientem eum odi, qui ſibi ipſe non ſapit.

Tametſi & alia multa, quibus te adoriantur, accuſatoribus tuis ſuppetunt. Nempe alij ſimilem te facient Tragicis actoribus, quorum quiſq; in ſcena quidem eſt uel Agamemnon, uel Creon, uel etiam Hercules ipſe, foris autẽ depoſitis perſonis, fiunt Polus aut Ariſtodemus, ſcilicet ad agendas fabulas mercede conducti, qui, ut uiſum fuerit ſpectatori, iam eiiciuntur, iam exibilantur, interim aliqui & flagris cæduntur. Porro alij idem tibi cõtigiſſe dicent, quod ſimiæ, quam magna illa & celebris Aegypti Regina Cleopatra habuiſſe dicitur. Ea enim ſaltationum genera probè edocta, cum aliquandiu compoſitè modulateq;, non ſine magna ſpectantium admiratione, ſaltantis habitum exhibuiſſet, ac decorum ſeruaſſet, iamq; Hymenæum uoce ac cithara canentibus reſpondiſſet: poſteaquam caricas ne an nucem neſcio, procul iacentem conſpexiſſet, perſona abiecta, imo præfeſtinatione diſcerpta, modulis, & ſaltationibus longum ualere iuſſit, nucem uero correptam arrodere cœpit. Non aliter & tu non hiſtrio quiſpiam, ſed ipſe pulcherrimarum rerũ autor, & uelut legumlator, oſtenſo alterius uitæ ſplendore, quaſi nuce quadam, te ipſe ſimiam eſſe prodidiſti, ut qui ſummis tantum labijs philoſophus, quiq; nihil quidem ueritus inferorum portas, alia quidem mente occultes, alia uero lingua depromas. Vt non immerito quis de te diceret, quæ ſcribas, quibusq; te uendites, ea labra quidem tua rigaſſe, palatum autem interius aridum reliquiſſe. Quam ob rem ſtatim ante pedes quoq; ultricem pœnã ſenſiſti, qui cum antè audacia procaci humanarum rerum neceſſitatibus inſultaris, ipſe tamen haud ita multo poſt, libertatem uelut ſub præconibus abiuraris. At qui apparet Adraſteam, iam tum tibi à tergo aſſiſtentem, ea quibus tu partim te ipſe uenditabas, partim alios incuſabas, egregiè riſiſſe. Quippe, quæ dea cum ſit, non ignorarit futurum, ut & ipſe mutata ſententia in ſimile uitæ genus tranſires. Tum quod non prius in tuum ipſius ſinum inſpueris, quàm eos accuſares, qui ob uarias fortunæ uiciſſitudines eiuſmodi facere ſuſtinent. Iam ſi quis, uerbi gratia, Aeſchinem poſt grauem illam orationem, qua Timarchum accuſauit, fingat ipſum in idem incidiſſe ſcelus, ac per hoc in ſimile crimen uocatum, quantus quæſo hinc ſpectantium riſus fuerat futurus, quòd Timarchum quidem eius peccati gratia, ad quod hominem ætas tulit, grauiter inceſſuerit, ipſe uero iam ſenex eadem in ſeſe commiſerit? Denique ſimilis uideris illi Pharmacopolæ, qui cum remedium contra tuſſim uenditaret, & qui eo uterentur, eos ſtatim eo malo liberari polliceretur, miſer tamen ipſe, eius morbi uehementia interim concuti cernebatur. Hæc atq; id genus alia quiſpiam accuſando tibi obijceret, præſertim in hac materia adeo copioſa, quæq; mille anſas aduerſario præbeat. Cæterum nunc apud me ipſe cogito, quam uiam me expurgandi mei apud te inuenire queam. Num ergo optimum fuerit, ut me ad malum hoc, mea uoluntate coactum confitear, dorſum uerberaturo aduertam, improbitatem non negem, ſed ad communem illam excuſandi rationem confugiam, nimirum fortunæ fatiq; ineuitabilẽ neceſſitatem meo facto prætexens. Atq; interim ab obiurgantibus ueniam deprecer: ob id, ſpero, noſtræ cauſſæ æquioribus, quòd non ignorent, quàm nihil ſit in noſtra ipſorũ manu, quòdq; potentioris alicuius numinis, Fortunæ ſcilicet aut Fati arbitrio, uel contra noſtram uoluntatem impellimur, adeo, ut crimẽ nullum in nos hæreat, quantumuis aliquid, uel dicamus uel faciamus. Aut hæc uia nimis eſt uulgaris, ut ne tu quidem (quanquam amiciſſimus) huiuſmodi excuſa-

A collatione Tragicorum hiſtrionum.

Simiæ ſaltantes

A conſilio et euentu.

Ab exemplo καθ' ὁμοιότητα.

Tuſſis

Reſpõſio per occupationẽ.

A facto.

tionis obtentu me ſinas elabi, etiamſi patronum habeam Homerum, eiuſq; carmina hæc decantem.

Fatorum nexus fugiſſe, haud dixero quenquam

Tum illud:

Filum Parcæ dedit naſcenti matris ab aluo.

Itaq; ſi hac ratione tanquam parum proba, neque fide digna poſthabita, illud dicerem, neq; pecuniæ cauſſa, neq; ſpe aliqua alia ineſcatum me, præſentem ſeruitutem ferre, ſed ipſius principis prudentiã, fortitudinem & magnanimitatẽ, admiratũ, rebus eius intereſſe uoluiſſe. hic uereor ne ad prioris criminis inuidiam adulationis quoq; nota accedat, uidearq;, quod aiunt, clauũ clauo pellere, & crimen minus maiori uelle obſcurare, quatinus adulatio malorum omnium maximè eſt ſeruile, & ob hoc peſſimum cenſetur. Quid ergo, ſi neq; hæc neq; illa uidentur dicenda, nobis reſtat: niſi ut ingenuè fateamur, nihil nobis eſſe ſincerum ac ſanum, quo deinceps uitium noſtrum palliemus? Vna forſan anchora ad hoc nobis ſupereſt, quam in aquam nondum dimiſimus, uidelicet, ſenectutem noſtram ac morbum in miſerationem uocare, pariterq; paupertatem cauſari, quæ ut euitari queat, hominem nihil non tum facere, tum pati perſuadet. Quo loco non intempeſtiuum fuerit Medeam illam, quæ eſt apud Euripidem, in auxilium aduocare, quę huc progreſſa lambica illa nonnihil huc detorta, pro me tibi occinat:

Haud neſcio quàm ſint mala hæc, quæ nunc paro,
Sed mentis imperio reclamat pauperies.

Nam illud Theognidis quis ignorat, tametſi nullus citem, non uitio dare, ſi quis ſe ipſe, uel in profundum mare demergat, uel è rupe præcipitet, modo paupertatis onus hoc pacto excutiat. Hæc ferè ſunt quæ quis in eiuſmodi cauſſa pro ſe dicere poſſet, etiamſi nihil eorum admodum decoram gerat perſonam. Tu uero ô amice, quantum ad me attinet, bono animo es, quando quidem in mea defenſione id genus auxilijs nullis ſum uſurus. Neq; enim, ſpero, tanta fames unquam urgere poterit Argiuos, ut de caua Arabia ſerenda cogitent. neq; ipſi nos iuſta adeo excuſatione deſtituemur unquam, ut ſi quando accuſemur, eiuſmodi latebras quærere cogamur. Quin illud mihi conſidera, quã magno hæc inter ſeſe diſcrimine diſtent, uidelicet in prædiuitis alicuius familiam adſcriptum, ſeruire ſeruitutem, eaq; omnia perferre, quæ libellus ille meus recenſet, & publicè rem populi tractantem, ac pro uirili remp. adminiſtrantem, hoc nomine ab Imperatore ſalarium accipere. Age cõtemplare hæc, & utrũq; per ſe, ac ſeorſim pende. Reperies certè res ipſas, iuxta illud Muſicorũ prouerbiũ: δίς δία πασῶν, hoc eſt, longiſſimo interuallo inter ſeſe diſſidere. Tum duas has uitæ rationes tantum inter ſe conuenire, quantum eſt affinitatis plumbo cum argento, æri cum auro, anemonæ cum roſa, homini cum ſimia. Siquidem ut illic, ita & hic merces accipitur, & accidit utrobiq;, ut alteri ſit parendum. Cæterum in ipſa negocij ratione ingens eſt diſſonantia. Quandoquidem illic ſeruitus eſt manifeſta, & qui illorum conditionem accipiunt, empticijs illis & manuarijs ſeruis, non admodum præſtant. At qui remp. tractant, & in uſum ciuitatis nationumq; totarum ſtrenuam operam collocant, nullo iure, ob ſolam mercedem in calumniam uocari poterint, inq; crimen cum illis commune trahi. Alioqui fieri non poterit, quin hac ratione & præfecturę omnes exautorentur, ut neq; tot ac tantarum gentium prę ſides, neq; ciuitatum rectores, neq; ordinũ militarium ductores, imò nec ipſi totius exercitus imperatores, rectè facere uideantur. Quandò horũ omnium laboribus propoſita ſunt præmia. Cæterum unius mercedis nomine, non oportet, opinor, uel bona omnia euertere, uel mercedem accipientibus, æqualem conditionis gradum tribuere. Denicq; mercenarios miſeræ uitæ obnoxios illic dicebã, non omnes, ſed qui doctrinæ prætextu in diuitum famulitio ſeruiũt, eos tanquã

ærumno-

A perſona et qualitate principis. II.

Abætate et inopia rerum. III.

Reiectio qua ad ucrã & priam defenſionẽ facti tranſit.

I. Argumentũ à diuiſiõe et diuerſitate conditionũ.

Amplificatio à cõſequẽtib.

II.

Interpretatio dicti, & quomodo mercedem accipiat.

terum nosos miserabar./At nostrum negotium, ô amice, modis omnibus est diuersum. Quanquam enim quæ ad domesticam uitam pertinent, nobis cum illis sunt communia, publicè tamen summi imperij participes sumus, eiusq; administrandi prouinciam cum rege partimur. Ipse ego, si diligenter expendas, Aegyptiaci regni portionem non minimam sub manibus habeo. Dum nunc pœnas statuo, nunc iusta tributa impero, nunc dictorum factorumq; omnium rationaria conscribo, nunc litigantium acta certa lege perpendo. Ad hæc principis ipsius decreta ad certissima simul, & rectissima quæq; summa fide perduco, eademq; diligenter adseruata, subditis trado, reipub. cura in omne æuum conseruanda. Deinde proponitur merces non uulgaris, sed à principe: nec ea exigua, sed talentis numerata./Post hæc, modo recta uia res procedat, superest spes, neq; hæc contemnenda: uidelicet, ut prouinciæ alicui quasi iam emeritus præficiaris, aut Regium aliquod negocium tibi demandetur. Iam uero gestit animus in hac loquendi libertate paulò magis progredi, & crimen ab accusatoribus supra modum exaggeratum, itidem copiosius refellere./Equidem apertè pronuncio, neminem quicquam facere gratis, ne si uel maximarum rerum administratores obieceris: quando nec ipse princeps mercedis est expers. Non hic dico tributa, nec uectigalia, quæ per singulos annos à subditis penduntur: uerum principi maxima fuerit merces, si à laudatis laudetur, si nomen eius ab omnibus celebretur, si beneficiorum nomine numinis uice adoretur./Porrò imagines, templa & aræ, & quæcunq; eius generis à subditis suis habent, mercedis loco sunt & ipsa. Nimirum pro curis, proq; solicitudine, qua commune ciuium bonum procurant, cunctaq; in melius prouehunt./Et, ut magnis parua componam, si initio iam inde ab ipsius uelut acerui cacumine sumpto per singula quibus compositus assurgit, descendas, uidebis sanè nos non nisi magnitudine & paruitate, à summis differre: cætera mercenarij simul omnes sumus./Itaque si hanc tulissem legem, neminem quicquam facere debere, non iniuria iniquitatis reus essem. Sin hoc in nullo libelli nostri angulo à me est dictum, & bonum uirum operi alicui intentum esse decet, qui posset operam suam collocare quis rectius, quàm ut ad optima quæq; promoueat amicos, ac in medio omnium luceq; de se det periculum, quanta fide, quáue diligentia, qua postremo animi beneuolentia, negocia commissa queat expedire. Ne uidelicet locum habeat illud Homericum:

Telluris inutile pondus:

Atqui meos obiurgatores meminisse oportet, quòd cum me reprehendunt, haud quaquam sibi res est cum sapiente quopiam (si modo est aliquis hoc dignus nomine) Sed eo qui sit unus è media plebe, ex literarum exercitatione mediocrem nominis celebritatem nactus: attamen qui ad supremam illam uirtutem, quo non nisi summatibus datur adytus, non admodum sit institutus. Quanquam ne hoc quidem nomine grauius dolere debeo per Iouem, cum in nullum unquam inciderim, qui omnes sapientiæ, quam profitebatur, numeros expleret. Te uero, quòd hanc uiuendi rationem nobis uitio uertis, non possum non mirari, qui iam olim eidem crimini obnoxium non obiurgaris, cum non sine ingenti mercede dicendi facultatem, publicè agendis caussis locarem. Quo tempore tu peragrata simul Gallia, ad occidentalis oceani spectaculum profectus, forte fortuna in nos incidisti, cum inter quæstuosos Rhetores & nobis erat locus. Hæc sunt, mi amice, quæ obijcienti tibi, quanquam mille negocijs districtus, utcunq; respondi. Nimirum ut uideas, quàm non in postremis habeam, si tuo suffragio candido plenoq;, nostra caussa probetur. Nam quod ad alios pertinet, etiamsi simul omnes accusent, mihi tamen sufficerit illud:

Haud curat Hippoclides.

Lutianus Aegypti procurator fuit Cesaris

Locus uoĩs: Neminẽ quic quã gratis fa cere, & tamẽ bonũ uirũ operi alicui intentũ esse debere.

III. A conditione persone & qualitate.

LVCIANI

PRO EO, QVOD INTER SALVTANDVM VERBO LAPSVS FVERAT.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

REspondet hac Apologia, pro errato, quòd inter salutandum ipsi accidérat, cũ mane & in prima salutatione, quando χαῖρε, hoc est Aue seu salue dicendum fuerat, ipse ὑγίαινε, hoc est, Vale dixisset. Oratiõis status est iuridicialis assumptitius. Fatetur enim & ipse peccasse se, qa ordinẽ inuerterit, et quod postremũ dici conueniebat, à principio usurparit, Sed tamen culpã hanc mitigat atq; eleuat. Primũ usu ac potestate ipsorũ uerborum, ostendens τὸ χαίρειν nõ in principijs tantũ à ueteribus, sed etiã in fine atq; discessu usurpatũ fuisse, ὑγιαίνειν aũt utroq; loco frequenter à multis, à quibus dã etiã in principio semper positum fuisse. deinde & efficaciorẽ atq; auspicatiorem uim ac significationem habere, idq; probat multis & poëtarum & aliorum testimonijs adductis. item historiarum exemplis, ubi uel eodem errore, ὑγιαίνειν pro χαίρειν positum fuisset uel aliàs usurpatum, cõmodum aliquod utentibus attulisset. Post hæc ordinis inuersioni opponit euentũ erroris, quòd tale uerbũ, pro alio, dixerit, cuius uis seu potestas, hoc est, ualere seu sanum esse, cuiuis tempori, nisi matutino tantum, conueniat, & quòd hæc salutatio cæteris potior atq; efficatior sit. Deniq; et principes hoc idem primum atq; præcipuũ suis mandant, ut salutis seu ualetudinis curam gerant, & priuati quoq; in re salutando saluos esse iubeant. Hinc & caussam erroris siue euentus huius, in deum aliquem transfert. Animi aũt consternationem, quæ caussam errori dederit, à consueto, & obiecto seu caussa defendit. Deinde & uoluntatem principis pro se interpretatur ficta conformatione, idq; argumento à cõsequentibus, & exemplo ducto. Ad finem, ficta alia ac noua obiectione, orationem in uotũ seu precationem desinit. Exordium à loco communi sumitur.

Exordium à loco communi.

DIFFICILE sanè est, homo cũ sis, alicuius Dei impulsionẽ ac uim euitare. Multò autẽ difficilius defensionem inuenire errati eius, quo quis præter rationem, & ceu numine quodã impellente, lapsus est. quod utrunq; mihi nunc accidit, qui cũ ad te uenissem, quo te ex more, primo mane salutarem, deberemq; cõsueta ista uoce uti, ac te saluere iubere, ego aureus ille, nescio quo pacto oblitus, ualere te iussi, uerbo & ipso non malo, aut ominoso, sed intempestiuo tamen, ut quod uesperi, non auroræ conueniat. Ipse igitur confestim sudaui atq; erubui, uarieq; meipsum gessi, cum quid agerem, nõ haberem: At cęteri qui tum aderant, alij quidem lapsum me esse lingua, ita ut consentaneum erat, alij præ ætate delirare, alij uero ex hesterna crapula repletum atq; ebrium adhuc esse existimabant: tametsi tu ipse, animo maximè æquo accipiebas id, quod tum acciderat, ne risu quidem modico, notando linguæ erratum. Visus igitur mihi sum, operæ quoddam precium facturus esse, si consolationem aliquam mihi ipsi componerem, ne nimis ægrè ob lapsum hunc animo afficerer, néue intolerabile putarem, si senex aliquis, præsentibus tot testibus, nonnihil ab eo, quod decorũ fuerat, aberrãdo deflexissem. Nam quantum quidem ad ipsam linguam attinet, defensione aliqua opus, puto, non erat, præsertim quando in tam bonam & auspicatam precationẽ errando prolapsa fuerit. Incipienti itaq; mihi, ab initio statim uidebar in difficilem quæstionem incursurus esse. At uero ubi iam progressus aliquãtulum fuissem, offerebant se multa, quæ commodè dici posse uidebantur. Quæ tamen non antea dicam, quàm de ipso uerbo Saluere, de uerbo Bene agere, & de uerbo ualere, quæ consentaneum atq; æquum erit, exposuero. Verbum igitur χαίρειν (quod saluere nos dicimus) antiqua uox est, & in salutationibus iam olim usurpata, uerunt tamen non mane tantum, neq; in primo solum congressu, sed etiam cum, qui antea se mutuo nunquam uiderant, alius in alium incideret, salutatione hac uti solebant. Quale illud est:

Propositio.

I. χαίρειν & eius usus.

Verbũ χαίρειν ubiq; salutere exposu-

Salue

Salue, ô, soli, rex, istius Tirynthij.

Deinde & à cœna, cum iam ad mutuas confabulationes uentum esset, ut apud Homerum:

Salue Pelide, nil cœnæ æqualis eges nunc

quo tum Vlysses usus est, quando in legatione missus, oratorio modo mandata illi exponebat. Præterea & cum à se mutuò iam discedere uellent, eadem utebantur. Quale est illud:

Saluete, atq; deum me agnoscite, morte carentem.

a Certum autem tempus nullum præfinitum fuit salutationi huic, neq; ut nũc, matutino solũ tempore usurpabatur, quandoquidem & in infaustis et abominabilibus rebus, eadem aliquando usi quidam reperiuntur. Vt apud Euripidẽ Polynices, iam moriturus:

Saluete (inquit) nam totus tenebris iam tegor.

Neq; etiam amicorum inter se nota tantum, siue indiciũ erat, sed & ad eos, quibus infensi erant, adhibebatur, cũ significare uellent, nihil rei sibi mutuo cũ illis posthac fore. b Nam hoc, cum μακρὰν χαίρειν, hoc est, longum saluere dicunt, intelligunt, nempe nullam amplius curam alterius alteri futurã esse. Primus autem hoc uerbo usus fertur Philippides, is qui uno eodẽq; die, narratur, ex Marathone cursu itinere peracto, Athenas uictoriã annũciasse, et ad magistratus quo loco cõsederant, atq; anxij de euẽtu pugnæ cogitabãt, dixisse: SALVETE, Vincimus. eoq; dicto, statim concidisse mortuus, peracto iam nuncio, unà cũ ipso illo uerbo expirans. In epistolæ autem initio Cleon ille, Atheniensium tribunus, cum ex Sphacteria scriberet, primus omniũ, hoc uerbũ pręposuit, gratulari uidelicet illis uolens, ob uictoriam eo loco partã, & quòd Spartonos captos, in potestatẽ redigisset. Ac prorsus certè, post illũ, Nicias dux, cũ ex Sicilia scriberet, antiquam epistolarũ formam retinuit, statim ab ipsis rebus exordiendo. Quin & admirabilis ille Plato, uir fide dignus ac legislator huiuscemodi rerum, uerbum hoc saluere, planè ualere iubet atq; omnino improbat, ueluti malum ac prauũ, & quòd nihil serium aut dignum præ se ferat. Contrà autem τὸ εὖ πράττειν, hoc est, benè agendi uerbũ pro eo introducit, tanq; cõmune, tam corporis quàm animi benè recteq; affecti, symbolum, siue indiciũ. Ac missis ad Dionysium literis, reprehendit ipsum, q; cum ad Apollinem uersus quosdam conposuisset, deum ipsum saluere iussisset, quippe q; hoc ipso Pythio indignum foret, & nõ modo dijs, uerumetiã ne hominibus quidem paulò dexterioribus decorum. Diuinus certè quidem Pythagoras ille, tametsi ipse nihil propriũ suorũ scriptorum nobis relinquere post se uoluerit, quantũ tamen ex Ocello, Lucano & Archita, & cæteris ipsius discipulis, coniecturã facere licet, nec uerbum Benè agere, ab initio literis suis præmisit, sed ab ὑγιαίνειν, quod est, ualere seu sanum esse, exordiri iubebat. Cuncti itaq; illi, qui professionem atq; doctrinã ipsius secuti fuere, quoties missis inter se mutuo literis graue aut seriũ aliquid scriberẽt, Valere siue sanos esse sese, statim ab exordio iubebãt, tanq; et hoc ipsum uerbum tam animę q; corpori accõmodatum maximè foret, summatimq; comprehenderet, uniuersa hominis bona. Prętera & triplex ipsorũ triangulus iste qui alternatim inter se iunctus, quinquelinearẽ figuram constituit, quo symbolo, ac ueluti nota quadam, ijdem ad eos, qui eiusdẽ professionis erant, eandẽq; doctrinam sectabantur, uti solabant, Valetudo siue Salus ab ipsis appellatur. Et in summa, ipsum quidẽ Valere, putabant, esse, uerum neq; Benè agere, neq; saluere omnino idem quod ualere. Sunt aũt & qui Quaternionẽ, maximum ipsorum iusiurandũ, aut perfectissimum ipsis numerũ perficere * dicant, alij uero etiam salutis seu ualetudinis principium uocarunt, inter quos & Philolaus est. Et quid attinet uetustiores cõmemorare, quando & Epicurus, qui alioqui τὸ χαίρειν, hoc est, gaudendi uerbo, admodum gaudebat, uoluptatemq; cæteris rebus

imus, ppter cõmodũ uersionis, quanq; nõ ignorẽ à Martiale atq; aliis frequẽtius per Aucre reddi, quãdo salutãtis est. Nã alioq; et Gaudere significat, interdũ et ualere, ut infra, cum discedẽtibus mutuo est. Vt et τὸ ὑγιαίνειν, quod nos ubiq; uale re uertimus, et saluũ siue sanũ esse interi significat ad quas significationes infra in græcis testimonijs, quæ citãtur crebræ alluſiones fiũt, præsertim, cum à principio ponitur.

a Atq; in hisce exẽplis, Saluere eodẽ modo ponitur ut apud Virgil. Salue æternũ mihi maximè Palla etc.

b Atq; hoc Latini lõgũ ualere uertũt, ut Vir. Et lõgũ firmo se uale, uale inquiet etc.

c Quanq; hic τὸ χαίρειν nonnihil & ad gaudẽdi significationẽ alludit, ut et in sequenti exemplo.

II.
Εὖ πράττειν.

Et hic ad gaudẽdi significationẽ Plato alludit, uide epistol. 3

III.
ὑγιαίνειν.

* Et huc fortasis pertinet, quod in carmine illo Pythagoræ, aureo legitur. ναὶ μὰ τὸν ἀμετέρᾳ ψυχῇ παραδόντα τετρακτὺν παγὰν ἀενάου φύσεως. &c.

omnibus anteponebat, in epistolis, quas de rebus paulo grauioribus scribebat (sunt autem earum perquàm paucæ, & nõ nisi ad præcipuos amicorũ datę) sta tim à principio ualere iubebat? Frequens autem & in Tragœdia & Comœdia, ueteri illa quidem, reperias idem hoc uerbũ, à principio fermè positũ. Nã illud

Vale, & multum mihi salue

doctè prudenterq; ualendi uerbum, auere, siue saluere illi præpositum habet. Alexis autem

O here, uale (inquit) ut tardè admodum aduenis.

Quo loco ὑγιαίνειν ponitur, ut apud latinos, Saluus sis. u: et in sequẽti exẽplo. Hoc est χαίρειν, quod et gaudere significat, ut suprà quoq;.

Et Achæus:

Venio peracta re graui, at tu mihi uale.

Philemon quoq;:

Primum (inquit) ualere cupio, dein agere benè.
Saluere tertio, ultimo debere nil.

Nã qui cõuiuiale illud carmẽ cõposuit, cuius & Plato meminit, an nõ et ille ait?

Equidem hoc iudico primum,
Valere, dein pulchrum uideri,
Post esse ditem.

Verbi autem saluere siue auere, omnino ne meminit quidem. Et ut notissimũ quoq; illud, & quod omnibus in ore est, tibi dicam.

Superum antiquissima diua salus.
Tecum, mihi liceat
Viuere quod supereſt.

Quare si antiquissimis salus seu Valetudo est, merito etiam ipsius ὄπυς, hoc est ualere, saluumq; ac sanum esse, reliquis omnibus anteponendum est. Infinita au tem & alia exempla, tum ex poëtis, tum ex historicis & philosophis, commemo rare tibi possim, ubi idem hoc uerbum, ualere, antepositũ reliquis atq; prælatũ reperitur. Quæ tamen omnia in præsentia omittam, ne mihi scriptũ hoc in lo quacitatem quandam ineptã ac puerilẽ adeo prolabat, uidearq; ipse clauo alio alium trudere uelle. Pauca uero ueteris historię, quantũ adhuc memoria teneo quantumq; ad hanc præsentem causam pertinere propriè uidetur, nõ incõmo dum huc adscribi posse existimaui. Nam cũ Alexander Magnus pugnam illam ad Issum initurus esset, quemadmodũ Eumenes Sardianus in epistola ad Anti patrum refert, mane in tabernaculum eius ingressus Hephestio, siue tũ ita obli tus sui fuerat, siue consternatus, quemadmodũ & ego, siue etiã numine aliquo impellẽte, idem tũ, quod ego, dixit: ὑγίαινε βασιλεῦ, hoc est, Vale rex. tẽpus iam est in aciem educi exercitum. Conturbatis aũt cæteris, qui tum aderant, ob ino pinatam ac nouam salutandi formã, ac ipso Hephestione, propemodũ præ me tu emoriente, Alexander respondẽs, recipio, inquit, omen. Nã nos, saluos atq; integros è pugna reuersuros esse, hoc uerbum mihi nũc pollicetur. Antiochus aũt, cognomẽto Soter, quando cum Gallis conserturus prælium esset, per quie tem uidit astare sibi Alexandrũ, & iubere, ut tesseram hanc ante pugnã militi bus daret, ὑγιαίναν uidelicet. Ac sub hac tessera seu nota militari, prȩclarã illam uictoriam mox cõsecutus est. Preterea & Ptolomęus, Lagi, missis ad Seleucũ literis, planè ordinem inuertit, à principio quidẽ epistolæ ualere illum iubens. Proeo aũt ubi alij Vale scribunt, in fine τὸ χαίρειν, hoc est, auere subscribẽs, quẽ admodum Dionysodorus tradit, is qui epistolas illius collegit. Non iniquũ au tem fuerit & Pyrrhi Epirotæ illius mentionẽ facere, qui post Magnum Alexã drum, secundas in re militari tenuit, uarias q; fortunę mutationes ac uices pertu lit. Hic igitur, cum deos, precando, sacrificando, donaria q; consecrando quoti die ueneraretur, nunq; tamen uel uictoriã ab illis, uel regni alicuius ampliorẽ maiestatem, uel gloriam, uel diuitias ue abundantiam, postulauit, sed unum hoc ὑγιαίνειν, hoc est, ualere ac sanum esse, precari solebat, ut qui putaret, quam diu

Hactenus de usu uerborũ, et cui tẽpori à quibus q; ac cõmodata fuerint. Iã et exempla eorum recenset, qui uel simili errore aliq̃ lapsi fuere, uel meditatò, eodẽ quo ipse, uerbi usi magnũ ex eo cõmodum cõsecuti sunt.

I Hephestionis et Alexãdri

II. Antiochi.

III. Ptolomæi Lagi.

IIII. Pyrrhi.

hoc

hoc uno frueretur, & cætera facillimè euẽtura ſibi eſſe. Ac rectiſſimè, opinor, ſentiebat, illud nimirum ſecum reputans, quòd cæterorũ bonorũ omnium, nullus fructus foret, quàm diu unũ τὸ ὑγιαίνειν, hoc eſt, ſanitas iſta corporis atq; animi ſola abeſſet. Sed iam ſatis de eo, quo quicque horum uerborũ tempore, prior dici, ſolitum fuerit, à nobis expoſitum eſt. Fortaſſis aũt dixerit quiſpiam: Tu uero, immutato ordine illo, etiã ſi nihil aliud dixiſſes, tamen iure optimo accuſandus ac reprehendẽdus fores, pinde ac ſi quis galeã tibiæ, aut rurſum ocreas capiti alligatas imponat. Verum: ô optime (reſponderem & ego illi) meritò ſanè hæc diceres, ſi quod in uniuerſum tẽpus foret, quod ſanitate ſiue ſalute opus non haberet. Nunc autem & Mane, & meridie, & noctu quoq; ſalute ac ſanitate ſẽper opus eſt, & maximè principibus uobis, qui multis occupati negociis eſtis, eoq; ad plura corpore integro ac ſano neceſſe habetis? Prẽterea autem ille qui χαίρειν, hoc eſt, Aue, ſeu gaude, dicit, auſpicato tãtum principio utitur, ipſaq; res nõ aliud, quàm precatio ſiue optatio quædam eſt: at qui ualere iubet, ille & utile quiddam facit, & omnium eorum admonet ſimul, quæ ad ſanitatem ſiue ſalutem aliquid conferunt, neq; ſolum comprecatur, uerum etiam denunciat atq; imperat. Quid autem, an non & in libello mandatorum ſeu negociorum, quod ſemper & à rege quoq; accipitis, hoc primum eſſe ſolet, quod uobis præcipitur, quo ſanitatis atq; ſalutis ueſtræ curam habeatis? Ac meritò ſanè. Neq; enim ulla ueſtri utilitas, ad res cæteras obeundas foret, niſi integri ac ſalui eſſetis. Sed & ipſi uos, ſi modo Romanum ſermonem, ego quoq; non nihil intelligo, cum ſalutantes, uiciſſim uerbis accipitis, ſalutis nomine plerunq; reſpondere illis ſoletis. Atq; hæc omnia dixi, non quòd de induſtria, omiſſo uerbo χαίρειν, pro eo τὸ ὑγιαίνειν dicere ſtudio quodam affecterim, ſed quia hoc ipſum inuito mihi accidit. Aut quomodo enim non ridiculus forem, ſi & aliena lingua loquerer, & tempora ſalutationum immutarem? Gratiam autem & Diis ago, quòd mihi erratum hoc, in aliud longè auſpicatius uerbum conuerſum fuit, atque ipſe in melius, errando prolapſus ſum. Et quid ſi hoc Salutis, aut etiam Aeſculapij ipſius prouidentia quadam factum eſt? qui tibi per me ſalutem ac ſanitatem promittere ita uoluerit? Nam quo pacto ipſe equidem, niſi Deo aliquo impulſus, quicquam eiuſmodi committerem, qui antea per omnem ætatem nullo ſimili pacto turbatus atque animo perculſus fuerim? Quod ſi uero & humanam quandam defenſionem pro eo quod accidit, afferre conuenit, nihil nouum aut peregrinum, hoc eſt, ſi, cũ admodum in eo elaborauerim, ut ex optimo atque potiſſimo tibi notus fierem, deinde ex nimia cupiditate ac feſtinantia in diuerſum, animi conſternatione quadam, incidor? Iam & à recta cogitatione atque animi conceptu, facile etiam deturbauerit aliquem, militum multitudo atque frequentia, quorum alij quidem aduerſos protrudunt & impellunt, alij autem ordinem ſalutantium impediunt & diſturbãt. Tu uero, ſat ſcio, quantũuis alij dementiã, aut inſcitiam, aut etiam deliberationẽ quandam, factum hoc interpretantur, pro uerecundiæ & ſimplicitatis quodam ſymbolo atque indicio ipſe accepiſti, animiq; nihil forenſe aut uafrum, nihil artis aut callidꝰitatis, habentis ſignum eſſe exiſtimaſti, quando certè nimia in his rebus audacitas, non multum à temeritate atq; impudẽtia diſtat. At ipſe quidem optarim, ut ne unquam contingat mihi in hunc modum errare; q; ſi uero aliquando contingat, ut id in fauſtam & auſpicatam comprecationẽ aliquam ſemper euadat. Temporibus igitur primi Auguſti, etiam tale quiddam accidiſſe dicitur, Nam cũ ipſe forte quadam iudicio cuidã præſidiſſet, ac cauſſa rectè atq; legitimè iudicata, hominẽ quẽdam iniuſtè calumnioſeq; delatũ, à maximo quodam crimine abſoluiſſet, ille, gratiam agere uolens, alta uoce proclamauit: Gratiam tibi, inquiẽs, Imperator habeo, q; malè atq; iniuſtè iudicaſti.

Obiectio immutati ordinis, cui reſpõdet, primo à ui et poteſtate uerbi, q; ea oĩ tẽpori cõueniat.

II.

A collatione ſalutationum

III.

A pprio exẽplo et uſu corũ, à quibus reprehẽditur

II.

Intelligit, qđ cũ ſaluere aliquẽ latini iubẽt, illi cõtrà ſaluũ eſſe, qđ et ipſum ὑγιαίνειν ſignificat, iubent. Trãslatio erroris, in deũ aliquem.

Alia defenſio, qua et, perrore et animi perturbatione reſpondet.

I.

A conſueto.

II.

A remotione cauſæ.

Cõformatio. qua uoluntatẽ principis ꝑ ſe interpretatur à conſequentibus.

Ab exemplo.

Ibi cum cęteri qui circa Auguſtum erant, grauiter indignarentur, hominemq; diſcerpere ac lacerare uellent: Deſiſtite, inquit ille, ab indignatione. Neq; enim linguam ipſius, ſed animum examinare atq; inſpicere æquum eſt. Ita tum ille. At tu, ſiue animum inſpicere & cõtemplari uoles, beneuolum reperies, ſiue linguam, neq; ipſa inauſpicatum aut ominoſum aliquid dixit. Cæterũ uideor hoc loci iam conſtitutus, non immeritò & aliud quiddam uereri debere. uidelicet, nẽ quis me putet ex compoſito erraſſe hoc pacto, quo hanc apologiæ ſcribendæ cauſam haberem. Atq; utinam quidem, ô optime Aeſculapi, eiuſmodi hęc appareat oratio, ut non apologiæ ſpeciem, ſed oſtentationis alicuius captatam occaſionem præ ſe ferat.

alia obiectio καθ' ὑποθ. σιμ, cui reſpõdendo oratiõ nẽ concludit κατ' ὄνομα

HERMOTIMVS, SIVE DE SECTIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

HIc Dialogus didacticus eſt. Diſputat autem de ſectis philoſophorum, quænã optima ſit, & ad felicitatem, quam omnes promittunt, certiſſimè ducat. Et quia impoßibile apparet, ex tam multis, tamq; diuerſa ſentientibus, quid optimum atq; ueriſſimum ſit, eligere, tandem cõcluditur, Satius eſſe nõ philoſopharì, quàm fruſtra ætatẽ ac operam in eo, quod aſſequi nequeas, cõſumere. Series Dialogi ita ſe habet. Occaſionẽ & exordiũ ab inceſſu & habitu Hermotimi, Stoicæ philoſophiæ ſectatoris, ſumitur, qui, quoniã uiginti iam annos perpetuos philoſophos audierat, neq; tamẽ adhuc mediã ad uirtutẽ uiã ſuperauerat, diſputationi occaſionẽ & materiam ſubminiſtrat. Prima igitur quæſtio tractatur, quanto omnino tẽpore opus ſit, ad uirtutem & felicitatem conſequendã, Luciano longitudinem illius ut nimiã accuſante, Hermotimo autẽ cõtrà præmia, & mercedem tanti laboris opponente. Atq; hoc diſputationis prohœmio, & quaſi quadam ſylua præmiſſa, mox ad principalẽ quæſtionẽ uenitur, puta quænã philoſophorũ ſecta certiſſima atq; optima ſit, & quomodo eadẽ deprehendi debeat. Ibi Hermotimo Stoicã præferente, eiuſq; rei rationes quaſdã nõ ſatis idoneas adhibẽte, à Luciano deridetur magis quàm confutatur. Idem autẽ mox totã hanc diſputationem quaſi de integro orditur. Ac primo quidẽ Virtutis Icone quadã propoſita, oſtendit, cũ multi adeo ſint, qui uiam ad illam polliceantur, in tam diuerſa turba, tamq; graui cauſa optimum & certiſſimũ ducẽ quærendũ atq; eligendũ eſſe. Quem cum alter ex Stoicis ſumendũ eſſe, rurſum diceret, eiuſq; rei argumentũ etiã hic nõ ſatis idoneũ afferret, Lucianus per proſopopœiam reliquorũ philoſophorũ, ſe ipſos immerito, cauſſa indicta, damnari, ac Stoicis, iſtis recentioribus, præponi, querentium, apologiã ſubiungit, Hermotimũq; reprehendit, qui quos nũquam cognouit ac legerit, temere adeo damnet. Et hunc locũ ita cõcludit, ut dicat, quoniam in incerto ſit, quænam philoſophandi uia alijs præferri debeat, omnes æquè relinquẽdas eſſe. Hinc uarijs ſimilitudinibus utrinq; res agitur, Hermotimo defendẽte Stoicam uiã, & cõtendente, apud unũ aliquẽ deprehẽſa ueritate, nõ eſſe opus, alios ultrà conſulere, contrà autẽ opponente Luciano, ſed apud unũ aliquẽ, nõdum inuentam ac deprehenſam illam eſſe, & ob id pariter omnes perſcrutandos & cognoſcẽdos eſſe. Quo obtento, iam & de tempore agitur, quo ad cognoſcẽdos omnes opus ſit, quod tam longũ præfinitur, ut impoßibile uideatur, uel partem illorũ, etiam per omnem ætatẽ ab uno aliquo euoluì atq; cognoſci poſſe. Rurſum igitur quod ſuprà cõcluditur, quoniam impoßibile ſit omnes euoluere, & tamẽ idẽ neceſſariũ, ſi ueram uiam ad uirtutem deprehendere uelis, ſatius eſſe in totum ab illis abſtinere. Et hinc quoq; ad ſimilitudines deueniunt, Hermotimo cõtrà hãc longitudinem tẽporis cõtendente, nõ eſſe neceſſe, ut omniũ omnia ſcripta euoluantur, ſed ex parte cognoſci ac iudicari totum poſſe. Luciano autẽ contrà negãte, niſi ſi totũ idem uniformè ſit, & antea aliquando, quale ſit, uiſum ac cognitũ fuerit, Nam philoſophiã ipſam nõ unius generis eſſe, ſed de multis ac diuerſis rebus tractare. Poſt hæc idẽ alijs quoq; argumẽtis oſtẽdit difficultatem eligendi & iudicandi, tum de ipſis uijs, tum de ducibus & præceptoribus. Deinde ut maximè de uia et duce conſtet, inanem tamen ac uanã ſpem propoſitã eſſe. & hæc multis ſimilitudinibus paſſim amplificantur. Poſtremo per fictionem cõceſſo eo, ut Stoicorum optima uia ſit, teſtimonio ipſius Hermotimi comprobat, neminem adhuc illorũ inuentum fuiſſe, qui, quod promitteret alijs, ipſe præſtitiſſet. Deniq; & mores & uitam illorũ cum officio & effectu uirtutis pugnare, quod & exemplo cuiuſdam Stoici præceptoris confirmat. Concludit igitur philoſophandũ hoc pacto non eſſe, id quod mox Hermotimus facit, ex pœnitentia, priore uita atq; habitu reiectis.

Quantum

LVCIANVS.

VANTVM cum ex codice, tum properandi ſtudio coniecturam facere licet, Hermotime, ad præceptorem gradũ maturanti ſimilis eſſe uideris. Volũtas uero ſedula agitatione inter progrediendũ aliquid in animo, cũ ipſa labia cõmouere ſoleas ſenſim & tacite ſubmurmurando. Quinetiam ipſam manũ iam in hanc iam in alteram partem transfers, quaſi orationẽ aliquam apud ſe digeras. Quæſtionem aũt aut alioqui ex obliquis illis captiunculis quiddam cõponis, aut etiam diſceptationem ſophiſticam cõminiſceris. Ita, ut neq; per uiam incedens otium agere ſuſtineas, uerũ ſemper in negocio feruens & ſedulus nunquam non quidpiam ſeriæ rei conficis, adeo, ut itineris quoq; laborem ad diſciplinarũ exercitium referre ſoleas. HER. Sanè per Iouem Luciane, tale quiddam eſt quod dicis. Commodum enim heſternæ diſputationis conuerſationem, quæq; ille ad nos diſſeruerat ſingula recogitãdo inter eundum in memoriã reuocabam. Aequum uero eſſe opinor, ne quod tempus uacuũ laboris temere & negligenter prẽterea mus, præſertim cum nobis obſcurum non ſit ueriſſimũ eſſe quod medicus dixit Hippocrates, nimirum hanc uitam anguſtis circumſcriptã eſſe terminis, ipſam uero artem infinitæ prolixitatis. Sed enim hoc ipſum ille de arte Medica protulit, quæ quidẽ res multõ minore labore perdiſcitur. Cæterum philoſophia multo tempore haud ita comprehenſu facilis eſt, niſi quis ſumma uigilantia inconniuenter & perpetuo oculos habuerit in eam coniectos. Atqui neq; de paruis rebus aut ludicris in periculum uenimus, aut enim oportet miſeram & ærumnoſam in promiſcua priuatorum multitudine ætatẽ agere, aut philoſophiæ ſtudijs excultum, uitam felicẽ degere. LVC. Enimuero ipſa præmia quæ dixiſti, ô Hermotime, admirationis plena ſunt, & quantiuis prẽcij exiſtimanda. Porrò opinor illa ipſa fermè te contigiſſe, neq; ita procul à tee ſſe ſepoſita, ſi quo modo fas eſt coniecturam facere ex temporis longitudine, quod in philoſophicę ſtudijs perdiſcendis contriuiſti. Inſuper etiam ex labore, quẽ mihi non mediocrẽ iam olim impendiſſe uiſus es. Quippe, ſi rectè commemini, hic fermè annus eſt uigeſimus, ex quo te nihil aliud rei facere conſpexi, q̃ præceptores frequentantem, & q̃ plurimum libris prono & obſtipo capite intẽtum. Ad hæc diſſertationũ philoſophicarum cõmentarios deſcribentem, ſemper diutinis curis & cogitationibus pallidum, & exucco corpore prorſus aridum, adeo ut ſomni quoq; parciſſimus mihi uiſus ſis, ea tua eſt in ſtudijs urgendis frequentia & ſedulitas. Hęc itaq; cũ mecũ memoria repeterẽ, breui fore ſpero, ut exoptatã felicitatẽ apprehẽdas, atq; adeo, niſi nobis ignaris impoſueris, iam dudum cum illa cõuerſatus es. HER. Vnde nã hãc animo ſpẽ cõcipis, ô Luciane, qui ad uiam prolato iam primũ capite proſpicere incipio. Ipſa porrò uirtus, ſi qd Heſiodo credimus, ualde procul ſita eſt, ad quã pertingendam, ut uia eſt lõga, ita nõ minus ardua & aſpera, non parũ ſudoris & laboris uiatoribus exhibens. LVC. Ergo nõdum ſatis tibi ſudatum eſt, neq; ſatis confectum itineris? HER. Mihi quidẽ non uidetur, nihil cẽ prępedimento mihi eſſe uiderẽ, quo minus nõ per omnia felix eſſem, ſi unq; mihi conceſſum fuiſſet in ſummo faſtigio cõſiſtere, nunc uero Luciane tantum adhuc incipio. LVC. Atqui principiũ ille ipſe Heſiodus dimidiũ totius eſſe dixit. Itaq; ſi iuxta mediũ te ingreſſum eſſe dixerimus, fortaſſe non multũ à uero aberrabimus. HER. Nullo modo, ne hoc quidem dixeris, quantumuis multum nobis confectum ſit. LVC. Proinde ubi tandem in itinere te conſtitutum eſſe rectè dixerimus? HER. In ipſo montis radice conſiſtentem, ô Luciane, modo porrò ire conantem. Eſt uero omnino uia lubrica & aſpera, ac planè eo opus eſt, qui manu protenſa aſcendentem ſubleuet. LVC. Nunquid igitur præceptor tuus ad hoc tibi ſatis idoneus eſt, quem admodum Iupiter Homericus, cathena quadam aurea ex ſummo demiſſa, ſuas ipſius orationes, opinor, quibus te uidelicet ſubductum, cum ad ſe, tũ

Exordium ab occaſione.

Occaſio diſputationis ex diuturna auſcultatione.

Via ad Virtutem

Ratio auſcultationis à deſcriptione uirtutis.

ad Virtutem ſubleuare queat, præſertim cum ipſe multò antè aſcenderit. HER. Hoc ipſum profecto Luciane quod dixiſti, à præceptore ſedulo factum eſt. Etenim quantum ad illius operam attinet, iam olim ſubductus ſum, & cum illis conuerſationem habui, quantũ uero ad me attinet, nondum aſcendi. LVC. Atqui bonum animum habere oportet, optima ſpe mente concepta, ad itineris finem & felicitatem in ſummo propoſitam conſpicientem, maximè uero illo animoſis inclamationibus cohortante & inclamante. Veruntamen ualde ſcire poſſim, quænam ſpes ab illo tibi oſtenſa ſit, ſuperato iam cacumine? An mox futurum coniectandum ſit, te in ſummo fore poſt myſteria, aut omnino poſt Panathinea. HER. Perexiguum eſt quod dicis, Luciane. LVC. An poſt quinquennium iam ſubſequens? HER. Et hoc quidem modicum eſt cum ad uirtutem exercendam, tum ad felicitatis poſſeſſionem conſequendam. LVC. Proinde ad ſummum poſt decennium. Niſi extremè pigri & lenti haberi uelitis, cum neq; tanto tempore ad uirtutis faſtigium aſcendere queatis, quanto unus aliquis ter à columnis Herculeis ad Indos uſque haud difficulter ire atq; redire poſſit, ſi non recta aut citra intermiſſionem perpetua profectione iter faceret, uerum apud populos iacentes in medio pauliſper cõmoratus oberraret. Et quo nam modo tandem credibile eſt, petram, ſupra quam uobis Virtus habitare creditur, altiorem decliuio rẽq; eſſe illa Aorna Indica, quæ paucis in diebus ab Alexandro ſumma ui euerſa eſt funditus. HER. Diſſimile prorſus eſt quod adfers ô Luciane, neq; eẽ eadem res eſt quã tu confingis, quæ tam in exiguo temporis ſpacio confici aut capi queat, non ſi infiniti Alexandri ad unum omnes ſuas uires coniunxerint. Quoniam multi qui conſcendere moliebantur, fuerunt, iam uero nõ parũ multi ualde forti aſcendunt animo, & proficiunt partim quidem nõ nimiũ, partim uero altius. Cæterùm, ubi mediũ itineris iã attigerint, multis perplexi difficultatibus, protinus omnia faſtidiunt, et reuertunt̃ grauiter anhelantes, multoq; ſudore perfluentes, itineris laboribus abſterriti. Quicũq; aũt omnibus nauiter ſuperatis incõmodis & diſcriminibus in finẽ uſq; animoſè perdurauerint, illi tandẽ ad faſtigium uſq; cõſcendunt, & ex illo felices facti, uitã quandam admirandã per reliquam ætatẽ exigunt, alios quidẽ mortalium non ſecus atq; formicas è ſublimi cõtemplantes. LVC. Papæ ô Hermotime, quantulos homunciones nos eſſe oſtendis, qui neque Pygmæis quidẽ ipſis nos conferre dignaris, ſed in totum humi repentes, in cauernis terræ degere confingis, nõ iniuria alta, & quæ ſurſum ſunt ſapis. Nos uero infimæ plebeculæ extrema fex, & quotquot per humũ repentes ſumus, poſt deos etiã uos ſupplicibus uotis deueneramur in alto cõſtitutos, animũq; properãdi addentes conſcendentibus. HER. Vtinam ſaltem aſcendendi facultas unq; nobis daretur, uerum multum adhuc uiæ conficiendæ ſupereſt. LVC. At tu nondum expoſuiſti, quanto temporis ſpacio opus ſit, ut in complexu uirtutis interquieſcas. HER. Neq; ipſe admodũ hoc ipſum exactè calleo ô Luciane, opinor tamẽ nõ minus uiginti annis per opus eſſe, quibus exactis, omnino me in ſummo faſtigio futurũ eſſe confido. LVC. O Hercules, per longũ eſt quod dicis. HER. Siquidem de maximis rebus nobis labor eſt propoſitus. LVC. Fortaſſe illud uerũ eſſe nõ ualde negauerim. Quòd aũt uiginti annos adhuc uicturus ſis, quo nã modo præceptor tuus certũ te reddidit, nedum ſapiẽs exiſtens, uerum etiã fatidico ſpiritu præditus, aut unus ex illis, q Chaldaica diſciplina ſunt imbuti? Aiunt itaq; et hæc ſciri poſſe, neq; eẽ ueriſimile eſt, adeoq; iniquũ eſſet, ut tu uitæ tuæ incertus, num unq; in humanis agens uirtutẽ amplecturus ſis, tantos labores temere ſuſcideres, tot perpeſſis diu noctuq; difficultatibus, præcipue uero cũ prorſus ignores, nũ in propinquo ſummitatis te conſiſtentẽ imminens Parca pede correptũ, atq; ab omni ſpe potiundæ uirtutis deiectum deorſum detractura ſit. HER. Apage iſta, quippe nefas & irreligioſum eſt talia loqui ô Luciane. Atqui abundè ſat eſt, ſi unicã tantũ dieculã ſapiens factus, felicitate illa perfruar. LVC. Ergo p tãtis exant-

Elenatio ſtudijtanq; inanis à ſimili.

Dilutio à negatione, & euentu.

Redit ad primam quæſtionem quamdiu philoſophandum ſit, ut felicitas ſumma illa comparetur.

exantlatis laboribus unius dieculæ ſpacium tibi ſatis eſſe uidetur? HER. Mihi equidem breuiſſimum etiam tempuſculum ſatis eſt. LVC. Cæterum illam ſupernè contingendam felicitatem, cuiuſmodi nam ſit, cuius gratia dignum exiſtimas nihil non perferendum eſſe, unde nam habes perſpectam & cognitam, neq; enim ipſe unquam in uirtutis uſq; cacumen aſcendiſti? HER. At ego præceptori differenti fidem habere ſoleo, cui hæc ad unguem explorata eſſe dubiũ non eſt, cum præ omnibus ſit in ſummo uirtutis faſtigio excelliſſimus. LVCIA. Dic uero per Deos, qualia nam illic eſſe, aut cuiuſmodi tandem felicitatem gnauiter aſcendentes manere adfirmabat? Nunquid confertas diuitias? an dignitatem & gloriam? aut uoluptates quaſpiam non æſtimandas? HER. Bona uerba ô amice, neq; enim hæc quicquam faciũt ad uitam uirtuti uacantem. LVC. Quæ igitur ſunt illa bona, ſi ne hæc quidem hi, qui ad exercitij finem deuenerunt habituri ſunt? HER. Sapientiam, animi magnitudinem, ipſiuſq; honeſti & iuſti precium, præterea autem omniũ rerum exactam & abſolutam cognitionẽ certò & conſtanter perſuaſum nihil ſapientem deſideraturũ. Porrò diuitias, dignitates, uoluptates, & cætera quæcunq; ſunt corporis, hæc inquam, in uniuerſum infrà relinquit. Quibus exutis & abiectis, omni euicta difficultate, in ſummitatem emergit, non ſecus atq; Herculem in Oeta monte combuſtũ, ad Deos migraſſe tradunt, & ipſum deum factum. Etenim ille cum à ſe abieciſſet, quicqd à matre humani atq; mortalis contractum acceperat, ſeruata pura & incorrupta diuinitate, probè prius extructæ pyræ incendio purgatus, in cœlum ſubuolaſſe creditur. Ad hunc modum illi quoq; philoſophiæ opera & adminiculo tanquã igni quodam perpurgati, omnibus illis reciſis, & à ſe amputatis, quæ uulgi animis digna precio & admiratione uidẽtur, parũ recto & ſano utentis iudicio, cõ ſcenſo cacumine felicem & beatam degunt uitam, diuitiarũ, dignitatũ & uoluptatum ne memores quidem amplius. E ſublimi deridentes eos potius, à quibus hæc alicuius momenti eſſe ducuntur. LVCI. Ita ſanè per Herculem Oeteũ Hermotime, eſt quædã animi excellentia, magnitudoq; & felicitas, quæ penes ipſos eſt. Cæterum hoc mihi quæſo ediſſere, an nunq; è faſtigio illo Virtutis, ubi uelint, regrediantur poſtliminio, rebus quas à tergo reliquerunt uſuri? An omnino neceſſariũ eſt ſemel delatos in uerticem, ibidem perpetuã uitam agere, cum ipſa Virtute ſuauiter conuerſantes, medio ungue oſtenſis diuitijs, honoribus & uoluptatibus. HER. Non ſolum hoc illis liberum eſſe ſcias ô Luciane, ſed quencunq; Virtute conſummatum conſpexeris, eundem neq; iracundiæ, neque timori, neq; ullis concupiſcentijs turpiter deditũ eſſe aut ſeruire putato. Nõ, ſi res bus inſigniter dubijs iactetur, aut triſticia affectus fuerit, ullum animo dolorem concipit. LVC. Sed enim ſi fas foret, me nihil reuerituũ ueritatem proloqui: uerũ ſatius eſſe opinor, optabiliora & iucundiora afferre in mediũ, neq; religioſum eſſe accuratiore indagine ea perquirere, quæ fiunt à ſapientibus. HER. Nequaq; imò quicquid habes audacter dicito. LVC. Vide mi amice, quã omnibus modis ad dicendum pigrè & cunctanter affectus ſim. HER. Atqui nihil eſt ô generoſe, quod apud me ſolũ dicere reformides. LVC. Enimuero alia omnia, quæ dixiſti Hermotime, haud difficulter perſuaſus, ita ſe habere credidi, nimirum ſapientes eſſe philoſophos, & magno animo præditos, neq; non æqui ſeruantes. Et me hercule nõ mediocrẽ tua oratione perſenſi dulcedinẽ. At ubi eoſdem affirmabas & diuitiarum cõtemptores, atq; etiam dignitatis & uoluptatũ negligentes eſſe, neq; moueri iracundia, neq; triſticia cõturbari, nõ potui (ſoli enim ſumus) nõ uehementer addubitare, cũ in mentẽ ea mihi uenirent, quæ nõ multò ante uidebãtur fieri. Atq; em ſi placet, producã quẽdam? & ſi hoc non parũ tibi eſſe uidetur, etiã nullo ædito nomine? HER. Nunquã facias, uerũ nominatim perſtringe eundem, quicunq; tandẽ fuerit. LVC. Ille ipſe præceptor tuus, uir cũ aliàs quidẽ ueerandus, tum ætate penè confecta. HER. Quod igitur ſe indignum admiſit ſceleris?

Cauſſa tanti laboris & effectus.

Effectus cõſutatio ab exemplo.

LVC.

LVC. Hoſpitem illum Heracleotem, qui multò iam tempore in ijſdem philoſophiæ ſtudijs diſcipulus eius fuit, flauicomum & contentioſum illum nouiſti? HERM. Noui quem dicis, Dioni, ni fallor, illi nomen eſt. LVC. Illum ipſum dico, proinde cum fortaſſe non reddidiſſet illi mercedem in tempore, ad prætorẽ paulò antè rapuit miſerum, pallio eius collo iniecto uociferans & excandeſcens admodum. Et niſi è familiaribus quidam è manibus furioſi adoleſcentem eripuiſſent, qui forte fortuna ei rei interfuerant, periculũ erat, ne nares miſero mordicus auulſiſſet ſenex, adeo impotẽter debacchabatur incenſus iracundia. HER. Semper quidem & aliàs durus & implacabilis eſſe conſueuit, ſi quis non in tempore pactam mercedem Luciane numeret, nunquam tamen aduerſus illos non paucos, quibus uſuræ pendendæ gratia mutuo dedit utendam pecuniam, quicquam tale deſignauit, ſiquidem ad præſcriptum tempus præſentaria pecunia ſemper reddunt fœnora. LVC. Quid? ſunt ne ò beate, qui illi pendant fœnora? An dum etiam illi à philoſophia diligentiſſimè perpurgato earum rerum faciendarum cura eſt, quibus in Oeta relictis nihil opus habet? HER. Equidem hæc ſui gratia, ut tu fortaſſe falſo ſuſpicaris, non facit, ſed ſunt illi infantes pueri, quorum, ne olim preſſi inopia grauiter egeant, curam habere cogitur. LVC. Atqui conueniebat ô Hermotime, ut & illos ad uirtutem ſubduceret, quo communi cum illo felicitate poſthabitis diuitijs unà fruerentur. HER. Non eſt mihi ſane hiſce de rebus tecum diſputandi ocium Luciane, accelero enim ut ipſum iam audiam, ne per omnem ætatem in obſcuro mihi deliteſcendum ſit. LVCIA. Bono animo eſto ô bonè, quippe hodie à philoſophicis commentationibus uacatio promulgata eſt. Itaq; quod reliquum eſt itineris, tecũ unà conficiam. HER. Quomodo dicis? LVCI. In præſentia quidem ipſius tibi non dabitur uidendi aut audiendi copia, ſi qua fides inſcriptioni habenda eſt. Siquidem tabella quæ piam præ foribus ſuſpenſa literis maiuſculis in hunc loquebatur modum: Hodie philoſophicis diſſertationibus non uacabimus. Porrò tuum præceptorem apud Eucratem, filiæ ſuæ natalicia celebrantem, heſterna nocte cœnitaſſe dicebant. Multa præterea in ſympoſio ſuper rebus philoſophicis commentatum eſſe, ad hæc aduerſus Euthydemum peripateticum nõnihil exaſperatũ eſſe, ſuſcepta cũ eo ipſo his de rebus contentione, pro quibus nunquam non cum Stoicis digladiari ſolent Peripatetici. Præ nimia uero uociferatione, etiam capitis dolorem, & uehementem quidem contraxiſſe, & in multam uſq; noctẽ ſudaſſe, producta in longum diſputatione. Quin etiam iuſto largius, ut arbitror, poculis ſemet inuitauerat, cũ hi qui aderant frequentius, ut par eſt, præbibentes eundem philoteſijs prouocaſſent. Inſuper in ipſa cœna immodeſtiori crapula quà ſeni conuenerat, ſemetipſum onerauit, adeo ut domũ reuerſus multa euomere cogeretur. Solas uero carniũ portiunculas, quas puero à tergo aſſiſtenti in conuiuio adſeruandas dederat, numeratas recepit, ne quem intromitteret magnopere interminans. Hæc itaq; è Mida famulo eius audiui, diſcipulis quibuſdam commemorante, qui & ipſi, cum illorũ eſſent non pauci, domum regreſſi ſunt. HERM. Vter uero illorum Luciane, obtinuit uictoriam, præceptor meus an Euthydemus? Nunquit etiam tale quippiã Midam commemorantem inaudiſti? LVCI. Initio quidem Hermotime, aiebat illos penè per omnia fuiſſe pares, ipſum uero finem uictoriæ tandem penes uos fuiſſe, ita ut ſenex longè fuerit in pugna ſuperior. Euthydemum porrò incruentum haud quaquam abiſſe, nempe qui per magnum in capite inflictum uulnus haberet. Cũ enim immodicè eſſet arrogãs, & contentioſus, nec perſuaderi uolebat, neq; ſeni ſe præberet facile redarguendum atq; conuincendum, præceptor tuus ille uir optimus eidẽ iuxta accumbenti inuſitata magnitudine & pondere ſcyphum Neſtoreũ, quem fortè tenebat in manibus, fortiter incutiendo, in caput illi ſit, atq; hac quidem ratione uictoriæ palmam ſuperato aduerſario obtinuit. HERM. Macte animo præceptor, atqui haud

Affectus phos.

Fœnerator phs

Dilutio exempli à cauſſa.

Inuitat ad diſputationẽ, ficta opportunitate ocij, cũ deſcriptione quadã præceptoris Hermotimi, cuius exẽplo, mox ad cõfutãdos Stoicos utetur.

Iliad. λ. Vide Neſtorei poculi deſcriptionem.

haud sanè alio modo æquum erat agere cum his qui recusant cedere melioribus. LVC. Probabilia quidem admodum sunt quæ dicis, Hermotime, Quorsum enim attinebat, ut Euthydemus hominem senem exasperaret, alienum ab tracundia, animoq; longè præstantiorem, scyphum insuper tam grandem & grauem tenentem in manibus. Sed enim ocium iam agimus, quid obstat, quo minus mihi tuo familiari exponis, quo nam modo sub initium philosophari inceperis, ut & ipse, si fieri possit, communem uobiscum professionem suscipiam, nunc primum facto ad eandem exordio? Neque enim temere me excludetis à communi itinere hominem familiarem. HER. Si modo hæc res tibi cordi esset Luciane, breui uidebis quantum excellas omnes cæteros, pueros, sat scio, opinaberis omnes alios præ te, tantum ipse ingenio & intelligentia præpollebis. LVC. Mihi uero abunde satis esset, si post uiginti annos iam exactos, talis euaderem, qualis tu nunc es. HER. Profecto & ego ipse cum in tua essem ætate, tunc primum ad philosophiam animum appuli, iam fermè annos quadraginta natus, à quibus te non multum abesse arbitror. LVC. Rem ipsam putasti Hermotime, tot enim annos iam habeo. Quare si eam iam comprehensam tenes, age & me adducito, haud enim iniusta postulo. Et primum quidem, hoc mihi responde, est ne philosophiæ candidatis relicta & concessa contra dicendi libertas, si quod parum rectè dictum illis uidebitur, aut non hæc libera est natu iunioribus? HER. Haud admodum, tibi tamen si quid uolueris, interea & quærendi & contradicendi facultatem liberam facio, ita enim facilius perdisces singula. LVC. Euge sanè per Mercurium, ô Hermotime, dic mihi: est ne unica uia ad philosophiam adducens uidelicet Stoicorum uestrorum. Nisi enim falsa audierim, etiam alios complures esse certum est. HER. Et ualde quidem multi sunt, uidelicet Peripatetici & Epicurei, & qui Platonis titulo philosophiam profitentur. Sunt item complures quoq; Diogenis & Antisthenis asseclæ, tum etiam ipsius Pyrhagoræ imitatores, & alij his quoq; longè numerosiores. LVC. Vera sunt hæc, omnino enim illorum magnus est numerus. Vtrum autẽ Hermotime, eadem omnes uno ore dicant, an diuersa? HER. Diuersissima. LVC. Prorsum tamen unum alicubi esse uerum, in quo consentiant omnes, credibile est: ita, ut non omnia pugnent, quæ ab illis pro uero affirmantur. HER. Admodum. LVC. Proinde age ô amice, hoc mihi expedi, cui nam fidem habuisti tu subinitium, quando ibas philosophiæ operam daturus, cum multas uideres ianuas tibi apertas & patentes, omnibus alijs progrediendo deuitatis, in Stoicorum potissimum diuerteris, tanquam hæc sola uera fuerit, ac illa quæ compendiosam ad uirtutem uiam ingredientibus exhiberet, alijs omnibus in obliqua & deuia ducentibus? Quibus nam argumentis, aut coniecturis hæc tum potuisti deprehendere? ac mihi non eum qui nunc es, in animo concipe siue semisapientem, siue absolutę sapientiæ Hermotimum, qui nunc præ multis millibus optima discernere & iudicare possit. Sed ita responde ac quispiã homo idiota, qualẽ tunc agebas, aut ego nũc possim. HER. Quid sibi hæc tua uerba uelint Luciane, haud intelligo. LVC. At qui non admodum obliquum est quod percontabar, cum multi sint philosophiæ principes, uidelicet Plato, Aristoteles, Antisthenes, præterea maiores nostri Chrysippus & Zenon, alijq; complures quotquot tandem sunt, cui nam inquã credidisti, posthabitis & omissis alijs, ut ea ex omnibus desumens, quæ quidem à te selecta sunt, sustineas iuxta illa philosophiæ studijs incumbere? Nunquid etiam te, ut Cherephontem, Apollo Delphicus, ad Stoicorum placita delegauit, ubi prædixisset oraculo illos ex omnibus longè esse optimos? Siquidem illi mos erat, alium ad aliam philosophiæ rationem & formam cohortandi, quippe cui probè perspectum erat, ut opinor, quæ cuique potissimum congrueret. HER. Nihil tale est ô Luciane, neq; de his unquam deum consului. LVC. Quid? an indignam æstimabas hanc rem diuina consultatione, aut ipse sufficiens tibi

II. *Quæ nã philosophandi uia potißima sit, & quæ certißimè ad uirtutem & felicitatem ducat.*

Philosophiæ principes

uidebare, qui quod optimum erat & præstantissimum, per teipsum possis elígere, non consulto Deo monitore. HER. Ita mihi quidem uidebar. LVC. Quin igitur & nos isthuc ipsum doces, quo nam modo statim ab initio queamus noscere, quæ optima sit & uerissima philosophandi ratio, & quam quispiã, præ-

Rationes quibus adductus Stoicã uiam prætulerit.

termissis alijs, rectissimè eligeret HER. Ego haud quaquam isthuc dicere grauabor, cum multos uiderem ad eandem certatim uiam affectantes, facilè æstimabam Stoicam philosophandi rationem cæteris esse præstantiorem. LVC. Quorum igitur numerosior erat turba, Epicureorũ, an Platonicorum, an Peripateticorum? Proinde illos numerasti ueluti in ferendis colligendisq; suffragijs usuuenire solet. HER. Atqui non numeraui, sed coniecturis deprehendi.

Cõfutatio ab absurdo.

LVC. Vt quid igitur me tantopere cupientem non doces, sed uana spe lactas, ac decipis, affirmans de tantis rebus coniectura & multitudine fretum iudicasse.

Alia ratio.

HER. Non solum hoc quidem ô Luciane, sed omnes quoq; cæteros mortales sæpenumero affirmantes audiui: Epicureos quidem esse corruptos delitijs, uoluptatumq; extremè amantes. Peripateticos autem ad rem attentiores, parandis cumulandisq; diuitijs inseruire, & quosdam ex illis immodicè cõtentiosos. Porrò Platonicos arrogantes, & nimio fastu turgidos, gloriæq; cupientissimos. Cæterum de Stoicis multorum semper idem fuit testimonium, uidelicet quòd uiriles essent, masculo animo præditi, & nihil illos fugeret. Et quòd eam uiam ingressus, solus rex, solus diues, solus sapiens, breuiter in uniuersum nihil non esset. LVC. Videlicet ista tibi de illis dixerunt alij. Neque enim ueri simile est hæc illis de se ipsis prædicantibus, suaq; superbè collaudantibus te credidisse. HER. Non. uerum hæc ab alijs prædicata audiui. LVC. Facilè tamen conijcio hæc diuersæ sectæ & opinionis affirmasse neminem. Quare anilli quos tu te audiuisse prædicas, è numero philosophantium fuerint, nescio. HER. Ne ij quidem.

Confutatio eiusdem rationis.

LVC. Proinde homines idiotas hæc dixisse credibile est. HER Et ualde quidem. LVC. Vide obsecro, ut iterum me deceptum ab omni spe dejjcere soleas: neq; uerum sermonem exponis, sed existimas te cum Margito quopiam insulso & stupido uerba facere, ut planè persuasum haberem, Hermotimum uirum singulari præditum cum ingenio tum industria, amos nunc natum quadraginta, hominibus tamen idiotis de sapientiæ studio, deq; uiris philosophiæ candidatis credidisse, illorumq; inductum testimonio & prædicatione rectiore uia philosophantium electionem fecisse, neq; enim ista tibi prædicanti facile crediderim.

III. Ratio.

HER. At ne hoc quidem te fugiat Luciane, me non solum credidisse alijs, uerum mihi quoq; ipsi. Etenim conspiciebam illos honestè & ornatè incedentes, splendido & decenter amictos, nunquam non certis commentationibus cogitabundo animo intentos, aspectu tetricos & terribiles, demissa barba, & longa coma uenerandos, nihil molle aut parum uirile, aut citra delectum aliquid admittentes, quod quidem alijs stuporem induceret, aut planè uideretur impudens & Cynicum: sed in media & regia uia constitutos, quæ quidem ab omnibus affirmabatur esse optima.

Confutatio à superiori exemplo.

LVC. Nunquid igitur & hæc illa, quæ paulo ante præceptorem facientem, me uidisse testabar, ipsos designantes uidisti? uidelicet fœnori & usuræ seruientes, amarulenter & contentiosè mercedem à discipulis exigentes, in conuiuijs aut colloquijs immodestè & pertinaciter digladiantes, aliaq; quæcunq; indecorè plerumque peccare consueuerant. Aut fortasse harum rerum nullam curam habendam esse existimas, modo uestitus sit probè mundus, & nitidè compositus, & barba profunda, prolixaq; in capite cæsaries? Quare in posterum, ut uideo, hic nobis certus erit canon & regula, rectò philosophantes exactè cognoscendi, quem uidelicet proponit Hermotimus, oportetq; omnino ex habitu mundiore, grauiore eq; incessu, & capillo prolixiore optimorum cognitionem sumere. Itaq; cui hæc decesse uiderimus, neq; ille tetricus fuerit, aut perpetuis intentus cogitationibus obambulauerit, reprobandus

bandus,& nihili æstimandus est. Sed uide Hermotime,ne & hæc illudendi gratia ad me dixeris, periculum faciendo,num deceptum me esse sentiam. HER. Quorsum istud dicis? LVC. Quòd hæc,ô bone,rectius statuarum sit cognitio atque indagatio,quàm tu ab habitu sumendam esse dixisti. Omnino enim illæ habitu ferè sunt elegantiore, & amictu ornatiore, quas aut Phidias quispiam,aut Alcumenes,aut Myron ad pulcherrimum absolutæ formę archetypum expresserit. Quòd si etiam maximè inde coniectura capienda est in illis dignoscendis,quid ille aget, qui uisu captus philosophiæ perdiscendæ desiderio tenetur? Qui enim fieri posset,ut in habendo delectu non tota uia aberret,cum neque habitus neque incessus perspiciendi facultatem habeat. HER. Ego uero ô Luciane, non ad cæcos uerba facio, neque illorum mihi quicquam curæ est. LVC. Atqui conueniebat, ô bone, ut tantarum rerum, adeoq; omnibus necessariarum cognitu, communis quædam esset cognitio. Sed enim quando ita tibi uidetur à Philosophiæ commercio, cæci excluſi maneant, posteaquam orbati sunt oculis, tametsi cum primis operæ pretium mihi uidebatur,illos præ omnibus alijs Philosophiæ studio incumbere, ne acceptam amissi uisus calamitatem ferrent immoderatius. Cæterum illi qui probè uident, etiamsi fuerint perspicacissima oculorum acie præditi, quo nam pacto ea,quæ in animo recta sunt, peruidere possunt, ab illa externa ueſtitus mundicie? Nisi enim me fallat animus, tale quiddam est quod dicturus sum, nimirum te parandæ & colligendæ sapientiæ cupidine,cum istiusmodi uiris conuersari, utq; ea indies aucta cumulatius euadas melior. HERMO. Et maximè quidem. LVC. Qui igitur tibi promptum fuit, atque adeo factu possibile, ut ab ijs ipsis, quas dixisti cognitionibus, philosophantem aut secus perspiceres? Neque enim ista perinde solent propalam esse conspicua, sed sunt abstrusa ualde, atq; adeo in obscuro reposita,quæ multis uix orationibus & congressibus, postremum uero operibus consimilibus licet animaduertere. Qualia enim Momus in Vulcano reprehenderit,opinor aliquando inaudiuisse te: quod si me fallit opinio,audi iã nunc, sic enim habet fabula: nimirum Mineruam,Neptunum,& Vulcanum contentionem inter se suscepisse,de artificij principatu & prçstantia,atq; ipsum quidem Neptunum taurum effinxisse,Mineruam uero domum excogitasse, porrò Vulcanus hominem composuit,fabricauitq;. Cæterum ubi iam ad Momum uentum esset,quem certaminis arbitrum & expensorem elegerant,& ille singulorum opera diligentissimè inspexisset,in alijs quidem,quæ reprehenderit superuacaneum fortasse foret referre. Illud tamen in hominis opificio potissimum calumniatus est,atq; ipsum quidem Architectum Vulcanum non mediocriter perculsit, quod artifex non in pectore ostiola quædã addidisset, quibus apertis & recluſis, perspicuum fieret omnibus,quid ille uelit,aut in animo struereț & cogitaret: nũ mentiretur,an uerum diceret. Atq; ille quidẽ uelut cæcutiens,sic de hominibus statuit. Tu uero nobis ipso etiam Lynceo es perspicatior,qui,sicuti uidetur, pectus ipsum,quæ intus sunt cernis,suntq; tibi aperta omnia, adeo ut non solũ certo teneas,quid quisq; uelit aut cogitet,uerum etiam uter sit melior aut deterior. HER. Tu quidem Luciane ludos ex me facis, ego uero Apollinis ductu & auspicio delectum habui,neq; prorsus electionem moror,atque hæc quidem satis Hermotimo. LVC. Atramẽ ne sic quidem mihi dignaris exponere,ô amice, sed me in ima uulgi fece uersantem superbè contemnis. HER. Nihil fortasse illorum tibi placebit,quæ dixero. LVC. Nequaquam,ô bone,uerum nihil eorum uis dicere,quod me delectaturum esset. Et quia tu me cælas de industria, nobis inuidens,ne fortè tibi pares euadamus, si Philosophiæ indagandæ studio operam nauaremus, periculum faciam, si quo modo fieri possit, ut per me exactam iudicandi rationem,minimeq; fallibilem delectus habendi uiam inue-

Alia per absolutionem.

Statuarij

Vnde iudicãdus ac cognoscẽdus sit doctus ac sapiẽs

Amplificat fabula.

Momus quid de hoc statuerit

Redit ad caput quæstionis latius ac plenius exponens

do illam, ficta Icone Virtutis et eius uia.

niam. Quocirca tu, si uolueris, arrectis auribus attento fac sis animo. HERM. Prorsus isthuc uolo, ô Luciane, fortassis quiddam scitu dignum dicturus es. LVC. At uide, ne naso me suspendas, si illud omnino rusticè & ineptè proposuero. Ita enim facto opus esse uideo, posteaquam tu, qui harum rerum es multò peritior, illud manifestius & disertius explicare grauaris. Itaque Virtutem urbis instar esse fingas uolo, quæ ciues habeat honestissimè & integerrimè Rem publ. administrantes, quemadmodum tuus quoque præceptor, qui isthuc aliquando peruenit, idem hoc affirmare non dubitat: præterea summa sapientia uiros exornatos, magno infractoq; animo præditos, iusticiæ seruantissimos, modestia admirandos, parum infra Deorum conditionem consistentes. Cuiusmodi multa apud nos designantur, rapina, uiolentia, iniuria, habendi cupidine, eorum flagitiorum, ne tantillum quidem quenquam audere in ea urbe conspicere res. Sed pacati & concordes Reipublicæ munia simul obeunt & administrant. Nec iniuria, ea enim quæ alijs in urbibus seditionum, & factiosarum contentionum concitandarum occasionem suppeditant, quorumq; gratia alter alterum clandestinis petit insidijs, ea, inquam, omnia è medio illorum sublata & remota sunt. Neque enim aut aurum, aut uoluptates, aut honores habent in precio, tanquam alicuius momenti ista apud illos habenda sint, uerum iam olim hæc in uniuersum, tanquam parum necessaria existimantes, ad benè gerendam Rempublicam, urbe eiecerunt. Itaque tranquillam quandam & omnibus modis felicem degunt uitam, bonis legibus, æqualitate, libertate, & omnibus denique bonis institutam. HERMOT. Quid igitur ô Luciane, annon tibi uidetur æquissimum esse, ut omnes certatim eius urbis ciues fieri desiderent, ita ut itineris tam laborioſi molestiam pro nihilo reputent, neque temporis longinquitate uicti, animum despondeant, certò & constanter persuasum habentes, se omni euicta difficultate in ciuium numerum relatum iri, eiusq; politiæ se participes futuros. LVCIA. Sanè per Iouem, ô Hermotime, omnibus omnes neruos in hoc intendendos esse arbitror, cætera uero negligenda, ne patriæ tenaciter nobis inhærentis magna cura habenda est. Neque ualde moueri decet, aut frangi animo parentum, aut liberorum nos detinentium complorationibus. Sed & illi pari opera ad eandem profectionem nobiscum suscipiendam cohortandi sunt. Quòd si aut sequi nos recusauerint, aut per ætatem non potuerint, illis relictis & posthabitis, recta ad urbem omnium felicissimam animose tendendum erit, reiectis etiam uestimentis, si eisdem amicti detineremur, illic haud dubie cõ uestiendi. Neque enim periculum est, ne quis te eo nudo corpore delatum excluſurus sit. Iam enim & aliàs uirum multa canicie reuerendum differentem audiui, qui nam illic se res haberent, meq; magnopere cohortabatur ille, ut me ei ad urbem eunti comitem adiungerem, si quidem pollicebatur itineris ducem se fore, & quòd me ciuitate donare uellet, unumq; ex tribulibus facere eius adscriptum sodalitio, adeo ut nulla non ex parte benè & feliciter agerem. Cæterum ego id ætatis rectè monenti non obtemperabam, stulticia & rudibus annis dehortantibus, nondum enim egressus eram annum quintum & decimum, fortassis si secutus fuissem, iam in suburbio aut præportis consisterem. Porrò de ciuitate, si rectè cõmemini, cum alia multa, tum hæc quoq; prædicare solebat, quemadmodum omnes eius urbis incolæ essent aduenæ & peregrini, nec ullus esset indigena. Quin etiam illud addebat, non parum multos in eadem Repub. uersari barbaros, & seruilis conditionis homines informes, modicos, pauperes, breuiter neminem non eius Reipub. fore participem, quem penes modo uoluntas esset, eo tendendi. Quandoquidem illis morem ciuitate donandi aduenas affirmabat nõ sumi, aut ab externa cultus & uestitus elegãtia, aut à corporis proceritate & formositate, neque à generis splendore, aut claris maioribus, sed ea pro nihilo

Imaginis Virtutis descriptio

Vide Vtopiã To: Moti

nihilo æstimari apud illos. Oportere tamẽ eos, qui ciuitatis ius indipiſci uelint, intelligentia inſtructos eſſe, rerumq; honeſtarum tangi cupidine, labore non frãgi, nullis uoluptatum illecebris capi, neque effœminari, aut emolleſcere rebus dubijs & difficilibus inter eundum ingruentibus. Quiſquis itaq; hæc præſtiterit, expoſuitq;, ubi primum urbem attigerit, actutum in ciuium communionem aſſumitur, quicunque tandem fuerit parem experturus honorem. Porrò peior, an melior, an nobilis, an ingeneroſus, an ſeruus, an liber, aut an prorſus infimæ ſortis & conditionis homo ſit, in ea ciuitate, ne nominatur quidem. HERMO. Hinc perſpicere potes Luciane, quòd non temere, aut pro rebus ſiculneis, tantos ſudores perferam, cum adeo felicis & exoptatæ Reipub. ciuis fieri concupiſcam. LVCIA. Et ego quidem harum rerum communi tecum cupiditate teneor, atque haud ſcio, an quicquam ſit, quod perinde præ his mihi uotis expetendum putem. Iam ſi in propinquo urbs ſita foret, & omnium proſpectui expoſita, iam olim, ut ſcis, nulla animi ambiguitate præpeditus, eam fuiſſem ingreſſus, incẽpta multum iam temporis uerſando contriuiſſem. Poſtea quam uero, quemadmodum uos perhibetis, nimirum tu & Heſiodus ille rapſodus, ualde procul hinc remota eſt, operepræcium mihi eſſe uidetur, ut & uiam ipſam, quæ rectà nos ad urbem ducat, inueſtigemus, nec minus operæ & ſtudij in duce quamoptimo deligendo ponamus. An non ita quoque tibi faciendum uidetur Hermotime? HERMOT. Et qui nam alia ratione eo quis perueniret? LVCIA. Nonne uides igitur immenſam multitudinem promittentium & affirmantium, ſe uiæ peritos eſſe? Multi enim ad hoc parati circũſtant, quorum nemo non ſe indigenam eſſe perſancte deierat. Cæterum non eſſe unam tantum uiam, illud apparet liquidò, ſed innumeras & ualde diuerſas, nec quicquam habentes, in quo inter ſe conueniant. Nam hæc quidem ad occidentalem plagam urgit, illa ad ſolem exorientem, mox altera ad Septentrionem uiatorem ducit, altera uero rectà ad meridiem. Rurſus, hæc quidem per florida prata, & molles plantas ſub umbra amœna & delectabilis, nihil habens aſperitatis aut difficultatis. Altera autem petricoſa, & omnibus modis aſpera, multum exhibens uiatoribus, cum ſitis, tum ardoris, tum etiam laboris & moleſtiæ. Et tamen omnes illæ cum multæ ſint, ad eandem urbem, quæ una eſt, tendere perhibentur, tametſi ſint inter ſe diuerſiſſimæ. Inde incredibilis animum meum habet perplexitas & hæſitantia, etenim in quancunq; forte fortuna incidero, uirum quempiam circa ingreſſum diuerticuli conſiſtentem offendo, antiqua Virtute & fide admirandum, ſtatim in introitu accedẽti manus porrigentem, uehementerq; cohortantem, ut ipſius uiam ingrediar, uſq; adeo certatim unuſquiſq; illorum ſe compendioſæ uiæ gnarum eſſe iactat idẽtidem. Alios uero tota uia aberraſſe, necq; unquàm eò perueniſſe, necq; aliorũ inſequentium duces eſſe poſſe. Tandem ubi proximum acceſſero, audio & illum de uia ſua magnifice pollicentem, aliosq; malitioſe uituperantem. Ad eũ quoq; modũ facit is, qui huic uicinus eſt, & ſic deincepsomnes reliqui. Hinc itaq; uiarũ multitudo & diuerſitas non mediocriter me conturbant, animũq; meũ incertũ diuerſe diſtrahunt, maximè uero duces ipſi præter modum uociferantes, dum quiſq; ſua immodicis laudibus deprædicat. Necq; enim calleo in quã declinans, aut quem potiſſimum ex ducibus ſecutus, urbem accedere queam. HER. At ego te Luciane, ab omni hæſitatione liberabo. Etenim haud facile, ſi ijs qui ante nos idem itineris confecerunt, fidem habueris, aberrabis. LVC. Quibus tu habendum fidem dicis? aut quem ex ducibus ſequuti ſunt, aut per quam uiam ingreſſi ſunt? Iterum enim nobis ſub alia forma eadem appar et animi perplexitas, à rebus ad homines translatis. HERMOT. Quonam modo iſthuc dicis? LVCIA. Quoniam quidem qui in Platonis uiam digreſſus eſt, & illo duce ſe in uiam dedit, illam haud dubiè laudaturus eſt. Rurſus qui Epicurum ducem ſi-

Hactenus uitutis imaginẽ deſcripſit, iã & de uia ad ipſam.

Redit ad quæſtionẽ ſuperiorẽ, quæ nam uia philoſophandi potiſſima ſit.

bi ſequendum elegit, Epicuri, ita omnino alius aliam commendabit. Tu uero ueſtram omnibus alijs præferes. Aut non ita futurum eſſe Hermotime credendum eſt? HERMOT. Et cur non? LVCIA. Proinde, ab ancipiti animi perplexitate me non liberas, cum etiamnum ignorem ex uiatoribus, cui nam potiſſimũ fides adhibenda ſit. Video enim unumquenque illorum, & ipſum & ducem eius unius tantum uiæ feciſſe periculum, ac illam laudare affirmantem, hanc ſolam eſſe quæ perducat ad urbem. Ego autem num uerum dicat, ſcire non poſſum. Quod enim ad finem aliquem delatus ſit, & ciuitatem quandam conſpexerit, fortaſſe illi haud difficulter conceſſerim. Cæterum num illam uiderit, quam oportebat, in cuius Repub. ego & tu uerſari concupiſcimus, in Corinthum delati, ille autem Babilonem profectus, Corinthum ſe uidiſſe putarit, quod quidem etiamnum mihi incertum eſt. Neq; enim ille qui aliquam ciuitatem uidit, ſtatim & Corinthum uidit, ſiquidem non ſola Corinthus eſt ciuitas. Quod autem omnium maximè me facit animi incertum & ambiguum, illud eſt, quòd ſciam neceſſario unam atque adeo ueram eſſe uiam, ſiquidem nec plures quàm una Corinthus eſt, aliæ autem quoquo gentium magis uiatorem quàm in Corinthum perducunt. Niſi quis uſqueadeo dilirus eſſet, & mente captus, ut putaret, & eam quæ ad Indos tendit, & in Corinthum recto tramite perducere. HER. Quonam pacto hoc fieri poſſet ô Luciane? cum alia, aliò tendat. LVCIA. Proinde, ó bone Hermotime, non mediocri opus eſt conſilio in eligendis, cum uijs, tum ducibus. Neque illud uulgo iactati prouerbij committendum eſt, ut quocunque nos pedes duxerint, eo inconſultò abeamus, quomodo ita haud dubiè præcepti pro Corintho ad Babylonios, aut Bactras abiremus. Atqui ne hoc quidem ualde mihi conſultum factu uidetur, ut fortunæ tantam rem comittamus, tanq; optimam fortaſſe adprehendentes, ſi citra omnem uiarum exactam perueſtigationem, in unam aliquam quamcunque tandem temerè irrueremus. Nihil enim obſtat, quo minus & fieri poſſit, & fortaſſe iam olim in tanta temporis longinquitate factum eſt. Haud quaquam uero æquum eſſe opinor, ut tam inconſideranter de rebus adeo magnis ſpem abijciemus, aut ita in auguſtum coactam conſtringamus, uirgultea ſcapha (quod aiunt) Aegeum aut Ionium tranſmittere uolentes. Neque enim recte aut probabiliter fortunam incuſaremus, ſi ſagittando & iaculando nõ prorſus aſſecuta ſit ueram illam uiam, unam nimirum inter tot infinitas, falſas & erroneas exiſtentem. Quod nec Homerico quidem ſagittario conceſſum fuit, qui cum debuiſſet columbam arcu fixam deijcere, linea uincula rupit, opinor autem fuiſſe Teucrum. Sed enim hoc multò magis rationi conſentaneum eſt, ſpem habere multa uulnerandi, & iaculo petendi, quàm omnino illud unum ex omnibus. Quoniam periculum non mediocre eſt, ſi pro recta & compendioſa uia, in unam ex erraticis & deuijs imprudentes incideremus, ſperantes fortunam meliorem pro nobis electuram eſſe: opinor autem in tali re comparatione utendum & demonſtrandum eſſe. Neque enim promptum & facile eſt reuocare curſum, ſaluumq; & incolumem retrò euadere, ſi quis ſoluta naui mari ſeſe met commiſerit: uerum neceſſarium eſt, in pelago fluctuum arbitrio iactari & circumferri, nauſeantem ut plurimum, & metu perculſum, capiteq; marinis fluctibus grauatum. Aequum uero fuerat, ſub initium priuſquam uela uentis permiſiſſet, conſcẽſſa ſpecula explorare ſi mare eſſet nauigabile, & ſecundus flaret uentus, Corinthum nauigare uolentibus. Et per Iouem quidem gubernator quiſpiam optimus ſummo cum iudicio illi deligendus fuerat, præterea nauis ſatis firma conquirenda, quæ tantis fluctibus & curſui par eſſe potuiſſet. HERMOT. Eſt quidem Luciane, quod dicis non improbandum. Verum enimuero hoc ſatis certò ſcio, quòd ſi etiam per circulum omnes ad unũ

Amplificatio à ſimili.

Alia à fine.

acceſ-

acceſſeris, non tamen alios inuenies, neq; duces meliores, neque gubernatores maiori peritia præditos quàm Stoicos. Atque ſi animus tibi eſt aliquando Corinthum perueniendi, illos ſequendos eſſe putabis, per Chryſippi & Zenonis ueſtigia incendendo, alioqui fruſtra hanc uiam tentabis. LVCIAN. An non ſentis, ô Hermotime, commune quiddam te dixiſſe, haud dubiè eũ hoc ipſum dixerit, & quiſque qui communem cum Platone uiam ingreditur, & qui Epicurum ducem ſequitur: inſuper & alij, me uidelicet Corinthum nunquam uenturum, niſi cum illorum aliquo itineri memet accingam, ita ut neceſſariũ mihi eſſe uideam, aut omnibus ſine diſcrimine credere, quod abſurdiſſimum eſt, aut omnibus iuxtà diffidere, quod quidem multò turpiſſimum eſſe opinor, donec uera pollicentem inuenerimus. /Age uero, ſi quemadmodum nunc ignarus ſum, etiamnum certum non habens, qui nam ex omnium philoſophantium ordine & numero uerum diceret, ueſtræ ſectæ me addicerem, habita tibi fide uiro amico & familiari, attamen Stoicæ ſaltem philoſophiæ perito, tantumq; unicam illam uiam ingreſſo. Poſtea uero Deorum aliquis ab inferis in uitam reuocaret Platonem & Ariſtotelem, præterea etiam alios omnis generis philoſophos. Illi autem circumſiſtentes interrogarent, & per Iouem quoque in ius pertractum contumeliæ accuſarent, dicentes: Quid uero paſſus es optime Luciane, aut à quo perſuaſus Chryſippum & Zenonẽ nobis, qui multò antè fuerimus, propoſueris, homines heri & paulo antè natos, cum nos neque ſermonis participes feceris, neque prorſus quæ loquamur tentaris. Quod ſi hæc ab illis dicerentur, quid nam illis reſponderem? An ſatis mihi fore exiſtimas, ſi dixero me ab Hermotimo uiro familiari ita perſuaſum eſſe? Atqui dicerent, ſat ſcio, nos uero Luciane, quis ille ſit Hermotimus iuxta cum imperitis ignoramus, ſed neque ille nos nouit. /Quare æquum non fuit, omnibus in totum repudiatis, nos indicta cauſſa condemnare, fidem dantem uiro unicam tãtum in philoſophia uiam, ſed neque illam fortaſſe exactè ſatis perſpectam habendi. Sed enim legum conditores ô Luciane, ad hunc modum non imperant faciendum iudicibus, nimirum ut altero tantum audito, alteri facultas pro ſe loquendi ea quæ exuſu ſuo eſſe intellexerit, non cõcedatur. Verum utrunque iuxtà audiendum eſſe præſcribunt, quo facilius diuerſis ſermonibus inter ſe examinatis & perpenſis, quæ uera, quæ falſa ſint inuenire queant. Quod niſi ſic factitarum fuerit, permittit lex adpellandi libertatem, ut in aliud iudiciũ ea tranſferantur, quæ illos loqui par eſt. /Aut ſi quiſpiam fortaſſe illorum me interrogaret: Dic mihi, inquiens, ô Luciane, ſi quis Aethiops qui nunquam alios homines conſpexiſſet, quales nos ſumus, propterea quod nunquã peregre extra patriam profectus ſit, in quadã corona & cõuentu Aethiopum pertinaciter affirmaret, diceretq;, nuſquam gentium homines albos aut flauos reperiri, neq; ullius alterius coloris quàm nigros, nũquid alijs fidem ſatis dictis faceret? Diceret autem ad illũ quiſpiam ex ſenioribus Athiopibus, Tu uero unde hæc cognita & explorata affirmas audaciſſime, neq; enim unq; à nobis ſuſcepta ad exteros populos profectione peregrinatus es, neq; per Iouẽ qualia apud exteras nationes ſint unquam perueſtigaſti, aut præſens oculorũ teſtimonio didiciſti. An uero hunc ſenem non rectè & grauiter ſentire prædicarem? Aut quid tu conſilij in mediũ adfers Hermotime? HER. Imò uero tu ę ſententiæ aſſentior, iuſtiſſime enim mihi uidetur eius temeritas ita poſſe cõpeſci. LVC. Et quidẽ mihi ô Hermotime. Cæterũ quod poſt hac dicturus ſum quomodo tibi mecum conueniat, ſcire non poſſum. Mihi quidem & illud iam ualde perſuaſum eſt. HER. Quale nam illud eſt? LVC. Nempe uir ille probabili inductiõe inferet dicturus, ergo abſurde ppoſitus eſt nobis quiſpiã Luciane, qui ſaltẽ Stoicorũ placita calluerit, quẽadmodũ amicus ille tuus Hermotimus. Cum aũt nunq; peregre profectus, neq; ad Platonis Academiã ſe cõtulerit,

Redit ad id, qd ſuprà propoſitum fuit, Stoicã uiã eſſe optimam. Confutatio à reiectione cauſſæ.

Proſopopœia cæterorum philoſophorũ ſeſe cõtra Stoicos defendentium.

A iuſto et forma iudiciorũ

Ab abſurdo ex ſimili.

neque apud Epicurum diuerterit, neque omnino cum alio quoquam familiari
A modo et officio iudicantis. tatem contraxerit. Itaque si dixerit, nihil ita pulchrum, aut ita uerum inueniri apud omnes reliquos, qualia Stoicorum sunt, & quæ ab illis asseruntur, an nõ iure optimo temerarius & audax tibi uideri debeat, de omnibus definiendi & pronunciandi autoritatem sibi sumens, maximè uero cum tantum unius sectæ peritus sit, neque unquam ex Aethiopia, uel alterum pedem protulerit. Quid uero existimas illi respondendum esse? Nũ ueriſſimum illud nos uidelicet Stoicis addictos, illorum philosophiam perdiscere, iuxta quam dignum putemus
Obiectio cui respõdet, à persone qualitate. philosophari. Neq; tamen nobis obscura sunt ea, quæ dicuntur ab alijs. Siquidem præceptor noster & illa inter differendum proponit, refellens subuertensq; illa satis argutè. Num uero existimas hoc responso audito, tacituros esse Platonicos & Epicureos, tum etiam alios? An non in risum soluti iure optimo ad me dicerent, qualia nam facit familiaris tuus Hermotimus, ô Luciane? qui dignatur aduersarijs de rebus nostris fidẽ habere, prorsus existimans, eiusmodi esse omnia nostratia, qualia ipsi falsò confingunt & dictitant, quorũ aut ipsi imperiti sunt, aut ipsam ueritatem de industria cælantes obfuscant impro
Amplificatio à simili. bi. /Aut igitur si uiderit aliquem ex athletis exercentem se priusquã in harenã descenderit, calcitrantem in aëra, aut pugnis inanem quampiam plagam inferentem, quasi cæderet aduersarium, illum ideo statim proclamabit præfectus certaminis esse inuincibilem? Aut non potius existimabit perfacile & tutum esse, ita pueriliter & iuueniliter Thrasonem gloriarum plenum agere, nullo aduersario illi repugnante: ipsam autem uictoriam tunc primum decernendã esse, quando aduersarium foriter deuictum prostrauerit, & superior certando euaserit, altero lassitudine confecto, alioqui uero nequaquam. /Proinde, neque Hermotimus ab his, qbus præceptores sui aduersum nos absentes, in umbra dimicant atque digladiantur, illos uictores esse putet, aut ea qnæ à nobis asseruntur, tam sine negocio posse refelli, aut subuerti. Quoniam illud persimile
Alia à collationibus. esset puerorum ædiculis, quos illi ut infirmas parare solent, ita protinus subuertunt ac diruunt. /Aut per Iouem etiam his, qui exercitio sagittandi sunt occupati, qui stipulis quibuspiam colligatis, & super contum fixis, nec ita procul positis emisso telo iaculantur: ac si quando forte fortuna collimantes scopum tetigerint, stipulasq; præfixas iaculo penetrauerint, ilico exclamãt, quasi re magna peracta, si telum per sarmenta euolarit. /Cæterum nequaquam ad hunc modum Persæ facere consueuerunt, sed neque Scythæ quotquot illorum arcu & arte iaculandi præcellunt: uerum initio ipsi equis insidentes, obequitando emittunt iaculum. Deinde etiam ea ipsa faciunt mobilia, ad quæ arcu collimant, non stabilia, aut sagittam expectantia donec inciderit, sed cum plurimum fugientia, nempe feras, & maximè uolucres feriunt. /Quod si nunnunquam scopus quoque feriendus est, emissi teli firmitate & impetu, lignum transuersim obiectum, aut scutum bouinis corijs confectum præponentes, transfigunt: at tunc quidem bonam spem habent, fore, ut eorum tela etiam per arma, ubi usus erit, penetrent. Quapropter ô Luciane, dic nostris uerbis Hermotimo, præceptores eius sarmentorum seu stipularum fasciculos, propositos telis petere: deinde ambitiose gloriari homines armatos se deuicisse: insuper aduersus imagines nostras depictas pugilum more depugnare, quibus etiam, ut par est, superatis, nos prostratos esse existiment. Atqui unusquisque nostrum ad illos dicere possemus, quod ab Achille dictum est de Hectore: Ille meam haud quaquam galeam, cristasq; comantes Aspicere audebit. Hæc quidem uno ore dicturi sunt omnes, singulatim autem alius alia. Plato haud dubiè mihi uidetur aliquid narraturus, eorum quæ facta comperit in Sicilia, quorum non pauca habet comperta. /Siquidem perhibent Geloni Syracusiorum Tyranno os
Alia ab exemplo Gelonis. fuisse putridum, infectumq; graueolentia, id quod per multum temporis illum

latuit

latuit, cum nemo auderet ob hoc ipsum reprehendere uirum præpotentem tyrannide, donec illi mulier peregrina adducta, rem ut se haberet, sumpta audacia exposuisset. Qua re ille inflammatus iracundia, uxorem suam accessit, graui-
ter cum ea expostulans, quòd illi non palàm fecisset fœtidi oris graueolentiam, cum eius uicioſæ animæ probè fuisset conscia. Illa uero orauit sibi habendam esse ueniam, propterea quòd nunquam antea ullum alium uirum sit experta, neque cum quoquam tam propè congressa, ita ut pro certo putarit, in uniuersum omnes uiros, non aliam animam ore exhalare. Itaque Hermotimus, quia cum solis Stoicis commercium habuit, procul dubiò diceret Plato, non iniuria nescius est, qualia nam aliorum sint ora. Non dissimilia fortasse & Chrysippus diceret, & his etiã multò plura, si illo indemnato & indicta caussa relicto, ad Platonis Academiam à quodam eius assecla persuasus me reciperem. Iam, ut tandem paucissimis uerbis totius rei summam complectar, ita statuo, dum quidem incerto fuerit, quæ nam uera sit secta philosophandi, nullam esse eligendam: propterea quòd non careat contumelia, si hac electa, aliam neglexerit. HER. Per societatem domesticam Luciane age, Platonem quidem & Aristotelem, quin etiam Epicurum, & alios missos faciamus. Neque enim ex dignitate mea est, ut aduersus illos ego conflicter. Cæterum nos duo, ego inquam & tu, accuratè discutiamus, num res philosophica tale quiddam sit, cuiusmodi ego esse affirmo. Aethiopas autem, aut Gelonis uxorculam, quorsum nam opus erat, ex Syracusis usq; ad nostrum colloquium accersere? LVCIA. Sanè illos quidem missos faciamus, quandoquidem tibi ad nostram disceptationem, parum utiles & superuacanei uisi sunt. Tu uero dic modo, appares enim similis quiddam admirandi dicturo. HERMO. Mihi equidem prorsus uidetur Lucia ne, omnibus modis fieri posse, eum, qui tantũ modo Stoicorum dogmata perdi dicerit, ex illis ad ungnem cognitis, uerum nosse, tametsi aliorum decretis postha-
bitis nequaquam singula per discendo excusserit. Considera uero, tecum ad hunc modum ratione inita, si quis hoc tantùm ad te dixerit, duabus dyadibus numerum quaternarium absolui. Ergo tibi iam circumeundum est, & uiritim exquirendum ab alijs omnibus, quotquot arithmeticæ non sunt rudes, ne fortè quispiam inter illos sit qui dicat, bis duobus quinq; aut septem constituí? An nõ ilico tibi planum sit eum uirum uera dicere? LVC. Ilico quidem, ô Hermotime. HER. Qui igitur tibi fieri posse non uidetur eum, qui solum in Stoicorum scholam inciderit ueritatem dicentium, illorumq; sermonibus planè persuasum, aliarum non amplius egere ductu & auspicijs, cum certus iam factus sit, nunq; fore, ut quatuor quinque fiant, non si infiniti Platones, aut Pythagoræ diuersum affirmauerint. LVC. Nihil aduersum, quod aiunt, dicis, ô Hermotime, cum ea quæ omnibus iam dudũ sunt certa & persuasa, rebus dubijs & incertis assimulare non dubites, longè lateq; inter sese dissidentia. Quid aũt respondes? esse ne aliquem quo cum tu sermonem sociaris contendentẽ duas dyadas coniunctas, aut septenariũ, aut undecenarium numerum constituere? HER. Haud quaquã ego, nisi fortasse per insaniam deliraret, negans ex his non nisi quatuor excrescere. LVC. Quid aũt, incidisti ne aliquando (& per Gratias uerum dici uolo) in Stoicum aliquem, & Epicurum, de rerum principijs, & bonorũ fine inter se nõ dissidentes? HER. Nunquam. LVC. Proinde etiam atq; etiam uide, ne tuis falsis & euanidis rationibus me fraudulenter decipias, maximè uero amicum tuum existentem. Cum enim nos subinde quæramus, qui nam in Philosophiæ studijs uera loquantur, tu nihil cunctatus hoc præoccupatum Stoicis attribuisti, dicens, illos esse, qui bis duo quatuor esse statuerint, quod quidem obscurum est, num in se res habeat, fortasse enim dicerent Epicurei, aut Platonici, uestram hanc esse compositionem, nos autem quinque, aut septem illa esse dicimus.

Finis & scopus disputationis.

III.

Alia definitio Stoicorũ, cõtinens hanc quæstionẽ: an ex una aliqua uia ueritas cõparari possit, an omnes cognoscẽdæ.

Cõfutatio ab inæqualitate similitudinis

An.

Ab exemplis dogmatum.

An non uidentur hoc ipsum tibi egregiè præstare, cum uobis hoc solum quod honestum est bonum esse putantibus, Epicurei uoluptatem summum bonum esse statuant. Et cum uos pertinacissimè contendatis, omnia esse corporea, Plato tamen eius opinionis est, ut censeat in rerum natura, nonnihil quoq; esse incorporeum. Et quod primo loco dixi, nimium auidè illud, quod in dubio uersatur, tanquam minimè dubitanter proprium illud Stoicis habendum tradidisti. Iam cum alij hoc sibi uendicent, dicantq; illud esse, sanè ibi tum summo iudicio opus esse opinor. Porrò autem si apud omnes in confesso esset, solos Stoicos uerè autumare, bis duo esse quatuor, alijs mea quidem sententia concedendum est. Quamdiu uero ea de re inter ipsos contentiosè digladiantes anceps est controuersia, omnes ex æquo audiendi sunt, aut compertum habere uideri, nos ad gratiam ferre iudicium. HERM. Non uidere mihi Luciane intellexisse, quid dicere uoluerim. LVCI. Ergo crassius & manifestius explicandum tibi erit aliud quippiam dicturo, tantum uide ne tale aliquid dehinc adducas.

Alia defensio per diuisionẽ à simili.

HERM. Scies actutum cuiusmodi sit quod dico. Ponamus enim duos aliquos in Aesculapij, aut Dionysij fanum ingressos, deinde phialam quandam è rebus sacris esse sublatam, atque deperditam, haud dubiè iam summopere necessarium est, ut ambos inuestigatione habita perscrutemur, uter namillorum phialam in sinu abditam habeat. LVC. Maximè. HER. Omnino autem alterum habere necesse est. LVC. Et cur non, siquidem deperdita est. HER. Proinde, si apud priorem amissam phialam inueneris, alterum nequaquam exuendũ esse putas, iam enim palàm est illam non habere. LVC. Sanè palàm est. HER. Et si in prioris sinu reperta non fuerit, alterum habere sanè consentaneum est, neq; hic longa perscrutatione opus est. LVC. Certè enim habet. HER. Ergo nos quoq;, si apud Stoicos phialam iam inuentam habemus, alios perscrutandos esse supervacuum & indignum existimamus, habentes quod dudum tantopere quærebamus: aut quàm ob rem inani labore nos ipsos amplius defatigaremus? LVCIA. Nullius profecto gratia, si reperta phiala penes uos fuerit, illaq; incerta pro certò compertum habetis, illud ipsum esse, quod erat deperditum: aut planè uobis cognitum est donarium. Iam uero, ô amice, non saltem duo sunt, qui templum ingrediuntur, ut necessarium sit alterum habere rem furto subtractam, uerum profecto illorum magna est copia. Deinde non minus obscurum est, quid illud tandem sit, quod deperditum est, num phiala quæpiam, num scyphus, num corona. Quorquot enim sacerdotes sunt, subinde alius aliud esse affirmat: quippe qui neque de ipsa materia unanimiter consentiunt, uerum hi ex ære, alij ex argento factum, partim autem aureum, partim uero argenteum illud esse dictitant. Itaq; planè operæ precium esse uides, detractis uestimentis omnes in templum ingressos exui, si animus est rem amissam inuenire. Quanquam enim apud primum aurea phiala tibi reperta fuerit, nihilo secus tamẽ & cæteri pari opera sunt exuendi. HERMO. Quam ob rem, ô Luciane. LVC. Propterea quòd incertum sit, num phiala illud ipsum sit, quod erat amissum. Tametsi uero & hoc uno ore omnes confessi fuerant, haud tamen omnes auream fuisse phialam confirmabunt. Porrò autem ut maxime inter omnes constet, auream phialam esse amissam, tamen ne sic quidem alios perscrutandi finem facies, neque enim tibi constabit, num Dei sit illa ipsa, aut non reputas infinitas esse phialas aureas.

Cõfutatio ab inæqualitate similitudinis

HERMOT. Sanè censeo LVCIA. Igitur omnibus modis necessarium est perscrutantem omnes accedere, & illis quæ apud quenquam inuenerit in medium depositis, conijcere, quid nam ex eisdem diuinum donarium potissimum sit existimandum. Etenim quod omnium maximè dubio inuoluit animum, illud est, quod unusquisque exutorum aliquid apud se habeat, hic scyphum, ille phialam, alius coronam, & hic quidem ex ferro fabricatam, alter autem

tem auream, tertius argenteam. Nondum uero clarum est & perspicuum, num hæc sit res sacra, quod habetur. Quare magnam tibi impositam esse uides necessitatem dubitandi, quem nam ex tanto numero sacrilegij insimules. Vbi uero omnibus essent paria & similia, iuxta foret incertum cognitu, qui nam diuina donaria sustulisset, sunt enim harum rerum possessiones etiam priuatæ. Cæterum ignorantiæ causſam unam esse arbitror, quod nullo titulo inscripta sit deperdita phiala. Ponamus enim amissam esse phialam, quæ si Dei nomine, aut eius qui illam templo dicatam consecrauit, foret insignita titulo, minori in perscrutando labore defatigaremur, & ea quæ in scriptiuncula notata foret reperta, finem faceremus alios exeundi & perturbandi. Opinor autem Hermotime, iam te sæpenumero gymnicis certaminibus interfuisse. HERM. Et rectè quidem opinaris, iam enim persæpe interfui. LVC. Nunquid igitur etiam aliquando iuxta Athletas consediſti? HERM. Per Iouem nuper in Olympijs læuum latus iudicum sedendo claudebam, Euandrida Elei filio inter ciues suos spectaculum mihi præoccupāte. Cupiebam enim singula propius inspecta cognoscere, quæ fierent circa iudices. LVC. Proinde, etiam illud exploratum habes, qua sortiendi ratione uti soleant, cui nam cum quoq; luctandum, aut Pancratio decertandum sit. HER. Planè perspectum habeo. LVC. Longè itaque promptius & melius tu expedies, qui ista propius & curiosius sis cōtemplatus. HERM. Apud priscos quidem prȩsidente in certaminibus Hercule, laurea folia. LVC. Ne mihi quæso priscorum instituta percenseas, Hermotime, sed quæ ipse coram conspexisti, cedo. HER. Initio quidem urna argentea Deo sacra in medium proponitur, in eam paruæ quædam sortes conijciuntur, fabacea fermè magnitudine literis inscriptæ. Inscribuntur autem duæ utraque uidelicet litera α, deinde in alteras duas scribitur β, mox in alias γ, ac deinceps iuxta eandem rationem inscribuntur, & reliquæ pro numero athletarum, si plures fuerint, ita ut semper binæ sortes ijsdem sint insignitæ literis. Accedit deinde quisque ex athletis susceptis uotis Ioui supplicans, immissaq; in urnam manu, unam ex sortibus extrahit, & post illum alius. Quibus singulis assistens flagellifer protensa manu obstat, ne legantur literæ, quæ à singulis extractæ sunt. Cæterum ubi iam singuli singulas sortes habuerint, tum demum Alytarches, ut ego opinor, aut unus ex iudicibus, neque enim amplius memoria teneo, circumeundo contemplatur, & explorat sortes in circulo consistentium. Atque ita eum quidem, qui α habuerit, cum altero sortem α inscriptam habente, aut luctu, aut Pancratio decertaturum committit. Deinde pari ratione etiam eum, qui β habet extractum cum altero eiusdem literæ, qui tenor committendi seruatur, etiam in alijs consimilium literarū sortes habentibus. Et hæc est ratio componendorum athletarum numero illorum æquali seu pari existente. nimirum octo aut quatuor, aut duodecim illorum fuerint. Quòd si dispares accesserint, quinque uidelicet, aut septem seu nouem, tum litera quæpiam superuacua sorti inscripta, unà cum alijs in urnam mittitur, non habens literam sibi respondentem. Quicunq; ergo illam extrahendo consecutus fuerit, alijs ad ultimum usque prȩsidet, expectans donec alij finitis certaminibus decertauerint, neque enim habet literam suæ oppositam. Estq; illa non mediocris athletæ felicitas, quippe qui ad huc uiribus integer, cum defessis congressurus sit. LVC. Iam quidem pauliſper interquiesce: etenim illud est, cuius egebam maximè, ergo illorū iam nouem sunt, omnesq; immissa in urnā manu, sortem extraxerunt, tu uero age iā circumeundo (prospectatore eīm certaminis iudicis officiū tibi deferam) contemplare literas. Haud quaq; eīm credo prius tę cogniturū, quis ex illis prȩses dicendus sit, q; ad omnes ueneris, & illos inter se cōposueris. HER. Quorsum uero ista dicis Luciane.

Superiori similitudini opponit aliā

Sortes Athletarū in Olympico certamine

LVC.

LVC. Horsum uidelicet, quod nullo modo fieri posse uideatur, ut ilico reperiatur litera illa declarans præsidem, fortasse enim inuenire potes literam, incertus tamen eris, num illa sit, neq; enim ulla exceptione prædictum est α, aut μ, aut ι, fore eam literam, quæ præsidem sit constitutura. Atqui ubi in α incideris, alius α habens tibi quærendus est, quo inuento, illos inter se ad congrediendum cõponis. Deinceps in β prolapsus, alterũ β ubi sit studes inuestigare, quod inuento aduersum est. Ac ita quidẽ agis cum cæteris omnibus, donec ille tibi relictus fuerit, qui solitariam habuerit literam, nullum aduersarium indicantem. HER. Quid autẽ si ad illum forte fortuna prima, aut secunda uice delatus fueris, quid tum faciendum tibi uidetur? LVC. Nihil equidem, uerum tu græcorum iudex scire possim quid facturus sis, an actutum eundem pro præside sis proclamaturus, aut potius putes omnes in circulo necessario accedendos & inspiciendos esse, num uspiam consimilis penes aliquem relicta esset litera, ita ut nisi omnium sortes uiritim tibi inspectæ fuerint, nunquam cognosces præsidem. HER. At qui perfacile scire possum Luciane, nouem illorum existentibus. Etenim si e primo aut secundo loco inuenero, planè certus sum, eum fore præsidem, qui eo sortem inscriptam habuerit. LVC. Quonam pacto ô Hermotime? HERM. Ad hunc quidem modum, illorum enim duo α habere certum est, consimiliter etiam alij duo β, sibi uendicant. Iam cum adhuc quatuor sint reliqui, duos illorum γ, alteros δ, extraxisse, dubium non est. Et iam quatuor literæ in octo athletas distributæ & absumptæ sunt. Pro certo igitur constat tantummodo superesse ε, quod qui extraxerit, præses haud dubiè constituitur. LVC. Vtrum igitur Hermotime, collaudem ne ego te ob singularem ingenij tui industriam, an placet, ut ea refellam, quibuscunq; tandem probabiliter contradici posse reor? HER. Ita per Iouem, uehementèr enim animi pendeo, etiam atq; etiam cogitans, quid nam his ratione probabili possis contradicere. LVC. Equidem tu, quemadmodum literæ pinguntur ex ordine, dixisti, ueluti primo loco α ponitur, secundo ε, ac deinceps aliæ, secundum illarum seriem, usq; ad unam illam, in qua terminatur athletarum numerus. Et sanè facile assentior tibi ita fieri in Olympicis certaminibus. Quid autem si non seruato literarum ordine quinq; ex omnibus indiscriminatim eligeremus, uidelicet ipsum χ, deinde σ, mox ζ, postremo κ, & θ. Quatuor itaq; literæ octo sortibus inscribentur, ipsum autem ζ super nonam solum, quo præses nobis indicabitur. Quid ergo iam faciesstatim sub initium literula ζ, inuenta? Quomodo uero cognosces præsidem existentem eum qui illam habuerit, nisi omnes accedens, nihil huius simile inueneris? Neq; enim tibi integrum erit, quemadmodum nunc ex illarum ordine cognoscendi præsidis coniecturam facere. HERMO. Rem arduam ex me interrogas, ad quam ut tibi respondeam, mihi promptum non est. LVC. Age si placet hoc ipsum alia ratiõne considerandum tibi proponam. Quid si nullis literarum figuris, sed signis quibusdam & characteribus sortes connotarentur, cuiusmodi permulta literarum loco depingunt Aegyptij, puta homines caninis, aut leoninis capitibus. Aut illa quidem, si uidetur, missa faciamus, cũ sint peregrina & exotica, & à nostro instituto prorsus aliena. Age uero simplicia illa & uniformia sortibus inscribamus, quemadmodum fieri potest assimulantes, nimirum binis sortibus homines, deinde binos equos alteris binis, mox duos gallos, postremo duos canes. Porro nonæ, tanquam præstantissimæ, leonis imago insculpta sit. Proinde si mox initio in sortem leoninam ferentem imaginem incideris, quibus nam coniecturis persuasus, dices eam esse, qua præses designatur, nisi omnes accuratè circumspiciendo perlustraueris, num quis etiam alius præter hunc adsit, habens sortem leoniferam. HER. Nihil habeo Luciane, quod tibi ad hæc respondeam. Non iniuria, neq; enim uideo, quid possit apte respondi, adeo, ut si animum induxerimus, aut eum inuenire, penes quẽ sacra sit phiala, aut quæ inter athletas præsi-

præsidis loco habendus sit, aut cuius ductu & auspicio felicissimè in Corinthum urbem illam florentissimam peruenire queamus, omnes necessario accedendos esse putem, summaq; diligentia detractis uestimentis, omnibus tentatis solertissimè exquirendos; etenim uix etiam sic ueritatem indagantes perueſtigabimus. Quod si quis mihi unquam futurus esset consiliarius fide dignus super rebus philosophicis, contendens omnino operam esse nauandam philosophiæ studijs, ille demum solus erit, quem eorum quæ dicuntur ab omnibus, ad unguem peritum esse cognouero. Reliquos autem omnes ut inutiles, & nulla re dignos contemnam, nihil fidei illis habiturus; donec etiam unius fuerint nescij, quæ fortasse ex illis esse possit omnium optima. Neque enim si quis adducto homine formoso dicat, hunc ex omnibus hominem esse formosissimum, statim ille suis uerbis mihi fidem facturus est, ut credam eum uera loqui, nisi certum habuero, omnes homines illi uisos esse: fieri enim fortasse potest, ut hic homo non sit contemnendæ elegantiæ: quod autem summæ sit inter omnes formæ & uenustatis, scire haud quaquam possum, nondum uisis omnibus. Nos porro non formoso tantum egemus, sed formosissimo, quem nisi inuenerimus, parũ fudatum, & nihil actum esse putabo. Non enim cõtenti erimus, in qualemcunq; tandem amabilis & honestæ formæ hominem inciderimus, uerum summam illam qua maior esse non potest, formæ elegantiam perueſtigamus, quam necessariò unam esse negare non potes. HER. Vera sunt hæc. LVCIA. Quando ergo aliquem mihi produces, totius in philosophia itineris peritum, quemq; ea non fugiant, quæ cum à Pythagora, tum à Platone, præterea quæ ab Aristotele, Chrysippo & Epicuro, alijsq; omnibus dicuntur & affirmantur. Denique, qui una uia ex omnibus electa experimento edoctus pro certo compertum habeat, eam solam esse uiam, quæ recta ducat uiatores ad felicitatem tanto perquæsitam. Etenim, si talem quempiam quærendo consecuti essemus, desineremus nos molestis onerare negocijs. HER. Haud quaquam Luciane, eiusmodi uir inuentu facilis est. LVC. Quid igitur faciemus Hermotime, neque enim animus abijcien dus est, propterea quod eiusmodi ducis inopia in præsentia laboramus. Ergo illud aggrediamur, quod facto mihi uidetur multo consultissimum & tutissimũ, ut quisque ab initio exorsus, omnes sectas percurrat, eaq; accurata & diligenti inquisitione consultando examinet, quæ dicta sunt ab omnibus. HERM. Quantum quidem tua uerba intelligo, ita facto opus esse uidetur, nisi quod illud quod non multo antè à te dictum est, cum his mihi pugnare uidetur, uidelicet arduũ & graue esse, eum qui uni uiæ iam sese tradiderat expãsis denuo uelis recurrere. Quo modo enim fieri potest, ut is qui in priori iam occupatus detinetur, reliquas omnes percurrat. LVC. Illud equidem paucis tibi expediam, nimirum Theſei instituta imitabimur, filoq; à tragica illa Ariadne accepto, nullum non Labyrinthum ingrediemur, nec dubito quin sine negocio, tantum ductu fili ita nobis licebit regredi. HERMO. At unde tandem nobis illa Ariadne comparebit, aut unde filum parabimus? LVCIA. Bonum habe animum ô amice, iam enim uideor mihi reperisse, cuius ductum sequuti haud dubiè egrediemur. HER. Quod nam igitur illud est? LVC. Certè meum non est quod dicturus sum, sed cuiusdam ex sapientibus uiri summi, nempe illud: sobrius esto, & memento diffidendum esse. Etenim, si minimè leuiter & facile persuasi, quibusuis auditis fidem habuerimus, sed more iudicum, aljs quoque fandi copiam concesserimus, fortasse haud difficulter horum Labyrinthorum inextricabiles errores effugiemus. HERMOT. Benè sanè dicis, illud quoque nobis faciendum intelligo. LVC. Videlicet, cæterum ad quem illorum omnium primum nos conferemus? aut non permagni illud interesse putas? Ab eo tandem quicunq; sit, incipiamus, nempe à Pythagora, quandoquidem ita cessit. Quantum uero temporis statuemus omnibus Pythagoricæ philosophiæ placitis perdiscendis suf-

Adaptatio similitudinis & finis quæstionis. Oes esse cognoscẽdas uias, eiq; ueram eligere uelit.

Amplificatio à simili.

γνῶθι σεαυτὸν, quã monet quo pacto philosophi legendi sint.

fecturum? Volo autem annos, in quibus ſub initium Pythagoricæ ſectæ candi- folio 94
datis conſileſcendum eſt, excipi. Opinor omnino cum illis quinq; ſatis fore tri-
ginta, aut ad minimum omnibus modis uiginti peropus eſt. HER. Ponamus
ita eſſe, deinceps uero totidem alij Platoni concedendi ſunt, ac mox nihilo pauci
ores Ariſtoteli. LVC. Non pauciores profecto. HER. Chryſippo autem quot
impendendi ſint, non eſt quod multis te interrogem. Iam enim certus, antea ex
te audiui quadraginta uix ſuffecturos eſſe. LVC. Ita ſanè. Deinde Epicuro &
alijs. Quòd autem non nimium illis tribuere uidear, hinc perdiſces facillimè,
apud animum tuum conſiderando, quot nam ſint octogenarij cum Stoici tũm
Epicurei, atq; etiam Platonici ingenuè fatentes, nondum cuncta ſuæ ſectæ ſibi
eſſe explorata & cognita, ita ut in diſciplinarum cognitione, nihil in ipſis deſide
rari queat. Quòd ſi alij in hoc tergiuerſari uidentur, non tamen, ut opinor, hoc
negabit Chryſippus & Ariſtoteles & Plato. Potiſſimum autem præ cunctis So
crates, illis certò non poſtponendus, qui omnium teſtimonio profeſſus eſt, ſe nõ
tantum omnia, ſed in uniuerſum nihil noſſe, aut hoc tamen ſe ſcire, quod neſci-
ret. Computemus igitur ſubducta ratione ab initio, uiginti Pythagoræ attribu
ti ſunt, deinde totidem alij Platoni, mox nihilo pauciores alijs cõceſſimus. Quot
ergo in ſumma iſti ſunt anni ſimul comprehenſi, ſi decem ſaltem in philoſophia
diſciplinarum ſectas conſtituerimus. HERM. Plures quàm ducenti ó Lucia-
ne. LVCI. Ergo ſi tibi conſultum factu uidetur, quarta pars annorum auferatur, ſaltem quindecim ſtudijs noſtris ſatisfacere putantes, aut omnino partem
dimidiam. HERMOT. Tu quidem multò melius hac de re, quid faciendum ſit,
ſtatues. Ego hoc probè perſpicio, per quàm paucos, ad hunc modum, omnes ſe
ctas percurſuros, tametſi ſtatim abeunte puericia philoſophiæ ſtudium exor-
ſi fuerint. LVC. Quid autem faciendum ſuades Hermotime, cum ita ſe res ha
beat? An ſubuertenda & refellenda ea exiſtimas, quæ iam antè haud dubitan-
ter confeſſi ſumus, neminem uidelicet unquam electurum, id quod ex multis o-
mnium eſt præſtantiſſimum, niſi omnium facto periculo ſingula deguſtauerit.
Adeo ut qui magiſtra experientia delectum non habuerit, ei oraculo magis aut
reſponſo Veritatem inueſtigandam eſſe. An non iſtiuſmodi inter nos dicta
ſunt? HERMOT. Sanè. LVC. Proinde ſummopere neceſſarium eſſe uideo,
tantum temporis nos ætatem agere, ſi unquam omnibus pertentatis rectè elige
re conſilium eſt, iamq; facto delectu philoſophiæ incumbere, qua percepta & co-
gnita felicem uitã uiuere queamus. Priuſquàm ita fecerimus, in tenebris,
quod aiunt, ſaltaremus, in quæcunque incideremus illiſo pede impingimus. Et
quodcũq; primum in manus nobis uenerit, illud quod quærimus eſſe exiſtimabi
mus, propter ueritatis ignorantiã. Quòd ſi etiam maximè bona fortuna ad illud
delati fuerimus, conſtanter tamen nunq; ſciemus, num id ſit quod tantopere à
nobis quæſitum eſt. Sunt enim non parum multa his ipſis ſimilia, ſingulis affir-
mantibus hoc ipſum eſſe multò omnium ueriſſimum. HER. Haud ſcio, ô Lucia
ne, quàm mihi uideare argumenta perſuaſionis bonarumq; rationũ plena inter
diſputandum producere, uerum enimuero non mediocriter me perturbas iſta
differendo, nimiumq; argutè & anxiè diſquirendo, quod ad rem parum attinet.
Fortaſſe autem uideor etiam in auſpicato hodie pedem domo extuliſſe, cum e-
greſſus tibi obuiam uenerim, qui me propè ſpei portum conſiſtentem, ineuitabi
lem animi deſperationem inieciſti, Veritatis inuentionem impoſſibilem eſſe o-
ſtendens, tantum uidelicet temporis requirentem. LVC. Cur ergo hoc ipſum,
ô amice, non multò iuſtius cum patre tuo Menecrate, & matre tua, quod-
cunque tandem illi nomen fuerit, neque enim teneo, expoſtulas? aut potius
cum natura omnium noſtrum parente, quòd te quoque non ut Tithonum an-
noſum & longæuum conſtituerit, ſed præfinito deſtinarit homini uitam etiam

longiſ-

Quo et quanto tẽpore qui q; philoſophi cognoſcendi. et hic locus ſi nẽ diſputationis ſeu ſcopũ (de quo ſuprà) confirmat uidelicet q; impoßibile ſit, omnes philoſophorum doctrinas & uias cognoſcere ut ex ijs quæ uera ſit, eligatur.

Tithonis annoſitas

longissimam centum annorum numerum non excedentem. Cæterum, ego te cum considerando repperi, quod è disputatione nostra potissimum potuit elici. HER. Nequaquam, uerum tu semper quidem conuiciator es, atq; haud scio quì nam factum sit, ut tu extremè odio habeas philosophiam, eosq; qui sapientiæ studijs sunt addicti, salibus & dicterijs delusos naso suspendas. LVCI. Cuiusmodi nam res sit Veritas ô Hermotime, uos lõgè melius & promptius, qui sapientia ornati estis, expedietis, nimirum tu & præceptor tuus. Ego saltem hoc me planè scire arbitror, hanc non nimium auditu iucundam, & dulcem esse mortalibus, quoniam longè lateq; mendacio est inferior & uilior. Est enim hoc apud homines multò in speciem formosius & præcellentius, atque hoc nomine quoque auditu iucundius & dulcius. Illa uero, quia nihil in se habet insynceritatis aut adulterini, cuius sibi esset conscia, magna cum libertate disserit inter homines, eamq; ob rem plerisque intolerabilem adfert molestiam. Quemadmodum & tu nunc indignaris, nec mea dicta fers humaniter, quibus tecum super hisce rebus Veritatem erui, tibiq; planè indicium feci, cuiusmodi ea sint, quorum utrique iuxtà immodico & amore & desiderio teneamur, quã prorsus illa nactu non sint facilia. Veluti si statuam aliquam non informem infando amore deperires, eaq; te posse potiri, in animum induceres, suspicans esse hominem. Ego uero intuitus, aut lapideum, aut æreum esse simulachrum pro mea in te beneuolentia tibi significarem, rerum quarum potiundarum nulla esset relicta copia, te amore capi, ac tu iniquum tunc & maleuolentem me tibi censeres, quia nolim te decipi absurda & monstrosa, nec spei consentanea sperantem. HERM. Eò igitur hæc tibi dicta sunt Luciane, quasi putes nullam operam philosophiæ studijs nobis nauandam esse, sed oportere nos socordiæ & inertiæ addictos priuatam uitam in terris agere. LVCIA. Et quando aut ubi ista me dicentem audiuisti? Ego quidem non eò, quasi non sit philosophandũ ista dico, uerum quandoquidem omnino philosophiæ studendum est, uiæ autem ad illam sint non paucæ, quarum nullum non perhibetur compendiosissimum esse ad Virtutem diuerticulum, tametsi etiamnum in incerto sit, quæ ex illis uera sit, diligentem & exquisitam diuisionem faciendã esse existimo. Quì enim fieri posse sperem, multis nobis propositis, ex illis eligere quod optimum est, nisi quis omnia faciendi periculi gratia accesserit. Deinde, num longa adhuc superest peregrinatio, aut an finis iam instare uisus sit. Cæterum quid tibi uidetur? iam enim de integro te interrogabo, num eum qui sub initium tibi occurrerit, sequeris? cumq; illo communibus philosophiæ disciplinis inuigilabis atque illete certum faciet? HERMO. Quid uero tibi amplius respondeam? qui neges quenquam rectè discernere posse, nisi phœnicis annos uixerit, omnesq; per orbem periculum faciendo accesserit. Neque dignum ducis fidem habere illis, qui iam olim harum rerum sunt expertissimi, neque multis illis ista collaudantibus, suoq; testimonio comprobantibus. LVCIA. Quos tu mihi multos illos narras, num qui harum rerum sunt probè gnari, & ijdem iam omnium facta indagine periti. Quòd si quispiam talis esset, mihi quidem uel unus sufficeret, neque multis opus haberem. Porrò si imperitos dixeris, nunquam illorum multitudine adduci potero ad credendum, donec de omnibus nullius ignari definiendi facultatem sibi parauerint. HERMOT. Proinde, tu solus Veritatem perspexisti, cæteri uero quotquot philosophantur, in uniuersum omnes uecordes sunt, & sine iudicio. LVCIA. Tu quidem Hermotime, falso me mendacij coarguis, cum dicere non uerearis, quòd me ipse cæteris omnibus anteponam, aut omnino in numero eruditorum haberi contendam, parumq; memor esse uidere eorum, quæ per me antè dicta sunt. Neq; quidem me præ aliis Veritatem dinoscere contentiose uociferor, uerum ingenuè fateor, me cum alijs omnibus iuxtà ignarum esse. HER. Atqui Luciane, quòd ais omnes acce-

Hominis præfinita ætas

Redit ad propositionẽ mitigãdo illam diuisione.

Phœnicis anni

dendos esse, eorumq; experimentum sumendũ, quæ dicuntur ab alijs, neq; alĩ rationem meliorũ eligendorum supersesse, fortasse non ualde improbarim. Cæterum cuiq; experientiæ tot annos impẽdi oportere, perquàm ridiculum mihi uidetur, quasi uero non & è paucis cuncta perdiſci queant. Mihi equidem ista perpendenti, haud quaquam graue, aut operosum hoc uidetur, quodq; multo exercitio eget minimè. Siquidem aiunt quendam ex statuarijs, opinor autem fuisse Phidiam, tantum ab ungue leonis conspecto æstimasse, in quantam magnitudinem totus leo exurgeret, si iuxta unguis rationem fuisset sculptus atq; formatus. Neque mihi dubium est, quin & tu, si quis tantum hominis manum tibi commõstraret, reliquo corpore obuelato, nihil cunctatus actutum scies hominem esse, quod absconditum est, & si totum corpus non uideris. Ita quoque rerum capita, de quibus multus est multorum sermo, sine negocio in exiguo etiam puncto diei perdiſces. Accurata autem, & exacta harum rerum cognitio, cui consequendæ longa perquisitione opus est, nullo modo ad electionem melioris requiritur, uerum etiam ab illis quæ dixi, indicium facere licebit. LVCI. Papæ, quàm firma sunt & fortia quæ dixisti Hermotime, contendens ex partibus totum cognosci posse. Quanquam ego me tuæ sententiæ diuersum audire memini, ut qui totum cognouerit, etiam partem perspectam habeat. Porrò qui partem saltem, is non statim etiam totum habet cognitũ. Iam tu hoc mihi quoq; responde, quomodo Phidias, quondam leonis ungue cõspecto, cognoscere potuit leoninum esse unguem, nisi antè alias totum leonem uidisset? An uero tu hominis manu saltem uisa dicere posses hominis esse, cum antea hominem neque uidisses neq; cognouisses unquam? Cur autem taces? Nunquid uis, ut ego pro te respondeam, ad quæstionem tibi propositam, uidelicet, quòd nullo modo posses? adeo ut periculum sit, ne Phidias infecta re abeat, leone ne quicquàm incepto & exculpto. Nihil enim ista ad Bacchũ, quę à te proponuntur, faciunt. Aut quomodo hæc inter se sunt similia? Neque enim tibi & Phidiæ alia cognoscendarum partium caussa fuit, quàm prior totius cognitio, hominis dico & leonis. Cæterum in philosophia, nempe quam tradunt Stoici, quo nam pacto ex aliqua parte cognita, etiam reliqua cognosces? Aut quomodo illa ut honesta & pulchra demonstrabis? Neque enim totum nouisti, cuius illa sunt partes. Quòd autem dicis, totius philosophiæ capita, auditu facilè posse comprehendi, etiam immodica diei portiuncula, nimirum quæ rerum sint principia, qui fines, quã opinionem de Dijs habeant philosophi, præterea quid animam esse sentiant. Et quod nonnulli omnia corporea esse affirment, rursum alij etiam pleraque incorporea esse contendant. Tum quod pars illorum uoluptatem, pars autem nescio quod honestum, summum bonum, felicitatemq; esse statuant, atque id genus sexcenta alia. Hæc, inquam, auditu facile discerni & definiri posse, nihilq; in his excutiendis & statuendis esse operæ, nosse autem eum qui uera dicat, uide ne unius saltem dieculæ particulam requirat, sed multorum potius dierũ opus & labor sit. Aut quid animi illis fuisse putas, qui de his ipsis rebus, aliquot librorum centurias & Chyliades conscribere non grauati sunt, nimirum non ob aliam caussam, quàm ut persuasum facerent omnibus uera esse, ut mea fert opinio, pauca illa & modica, quæ tibi uidentur facilia, nulloq; labore comprehensibilia. Iam uero omnino uate tibi opus esse opinor ad meliorum electionem faciendam, nisi, ut dixi, exercitij impigro studio illud consecutus fueris, ut in deligendo accuratè uniuersa discutias, & unumquemque totum ad unguem exploratum cognoueris. Haud enim ualde negauerim hoc pacto philosophiam in compendium contrahi posse, neq; habituram multas uariarum rerum comprehensiones, neque ullam moram aut cunctationen, si constitutum uatem omnium rerum capita percensentem audieris, & inter audiendum ad singula mactatis hostijs sacra feceris. Hoc enim pacto infinitis labo-

Confutatio tẽporis, quod à Luciano præfinitũ fuerat ad singulos cognoscẽdos

Diluit obiectionẽ ab ipsius argumẽti serie, et ab inæqualitate exempli.

Amplificatio à signo.

laboribus Deus te ſubleuabit, poſteaquam ex oblatis extis tibi commonſtrauerit, quæ nam potiſſimum tibi eligenda ſint. /Quòd ſi autem uolueris, & aliud multò minoris negocij compendium eligendi tibi ſubijciam, quod ſecutus, neq; uictimæ tibi offerendæ ſunt, neq; ullus ex ſacerdotibus magna mercede conducendis tibi aſciſcendus eſt: uerum coniectis in urnam literulis, cuiusque philoſophorum nomina habentibus, iube puerum aliquem impuberem floreſcente ætatula, ad urnam accedentem extrahere, eam literam, quæcunque primum illi ſub manum uenerit, ac tandem inſpecta literula ducem cognoſces, quem tibi in philoſophia ſequendum exiſtimo. HERM. Iſta quidem Luciane, ſcurrili dicacitate à te, & non ex animo, dicta ſunt. Tu uero reſpõde mihi, nunquam ne ipſe uinum commercatus es? LVCIA. Et per ſæpe quidem. HER. Nunquid ergo per orbem circuire ſoles, quotquot in urbe ſunt caupones, deguſtãs, licitans, atque expendens uinã? LVCIA. Nequaquam. HERM. Opinor enim illud, cui ſub initium bono & digno incideris, auferendum tibi eſſe. LVC. Ita per Iouem. HERM. Proinde à modica illa & tenui deguſtatiuncula, pronunciare iam potes de toto uino cuiusmodi ſit. LVC. Haud dubiè poſſum. HERMO. Porrò ſi diceres, aſſiſtens cauponibus, poſteaquam uini ſeſtarium cõemeruerim: Agite ô amici, date quæſo unuſquiſq; ueſtrum totum dolium mihi ebibendum, ut omnibus exhauſtis certum habeam, qui nam ueſtrum generoſiora uina uenalia habeat, & unde mihi uinum ſit commercandum. Quod ſi hæc inquam, diceres, an non iure optimo pro inſano ab illis deridendus eſſes? atq; ſi illos acriter inſtando perturbandi finem non faceres, fortaſſe etiam aqua ab illis perfundere. LVCI. Sanè opinor, & profectò meritis meis digniſſima pateres. HER. Non ſecus ſe quoq; habent res philoſophicæ, quid enim neceſſarium eſt totum uas exhaurire potando, cum etiam à modica illa deguſtatiuncula nobis promptum ſit noſſe, quale ſit futurum. LVC. Quàm lubricus es, ô Hermotime, quanq; tergiuerſando laberis è manibus. uerum profectò tua tergiuerſatione parum promouiſti, cum enim ſperares te effugiſſe, in eaſdem plagas incidiſti. HER. Quorſum iſta dicis? LVC. Quoniam rei per ſe planæ & indubitatæ, omnibus certæ & cognitæ, nempe uino, longè diſſimillima aſſimulando comparas, & ea quidem de quibus nemo non incertus animi ambigit in obſcuro conſiſtentibus. Ita ut ego me Hercule dicere nequeam, quatenus tibi uinum & philoſophia ſimilia uideantur. Niſi fortaſſe in hoc ſolo, quòd & philoſophi in quæſtu habeant diſciplinas uænum expoſitas, quemadmodum caupones uinum, quas quidem commiſcentes doloſe & fraudulenter adulterant, & maligna menſura diuenditant. Ad hunc uero modum, quod dicis, cõſiderabimus. Ais aũt uinum in uaſe exceptum, totum eſſe ſui ſimile, & profectò nihil abſurdi in hoc à te dictum eſt. Atqui ſi quis etiam deguſtauerit illud, hauſto ſaltẽ modico, ſtatim compertum habet, quale totum ſit dolium, & hoc in confeſſo eſt apud omnes, nec eſt quòd quicquam tibi in his contra dicam: uide uero etiam poſthac, philoſophia eiuſq; alumni, nempe præceptor tuus, num eadem quotidianis prælectionibus ad uos diſſerit, ijſdemq; de rebus nunquam non uerba facere conſueuit, an nõ ſubinde alio tempore alia uobis ſolet præponere? Eſſe enim non parum multa philoſophiæ abſtruſa myſteria, iam olim amice, nemini obſcurum eſt. An non uero tu etiamnum, ut par eſt, inſtar Vlyſſis apud illũ perduras circumeundo & oberrando, ſi ſemper ſonat eadẽ, per eadem, at fortaſſe ſatis eſt, ſi ſemel quippiam inaudieris. HERM. Et cur non. LVC. Qui nam igitur fieri potuit, ut tu primo guſtu ſtatim noſceres uniuerſa? Neq; enim ſemper eandem cantilenam nobis ſolet occinere, ſed ſubinde noua nouis diſſerendo agglomerat. Non ô amice, ut uinum quod ſemper idem eſt, adeo ut niſi totum uas ſtrenue exhauſeris, nequicquam inebritatus obambulabis. Planè em in fũdo mihi uiſus eſt Deus philoſophiæ adyta abſtruſiſſe, ſub ipſam fecẽ uſq;.

Proſectis noſtri temporis in pap...

Vetus

Irriſio.

Aliud ſimile, quo idẽ cõtendit ex parte cognoſci totũ poſſe.

Reſpõdet eadem ut ſupra rationc. inæqualẽ eſſe collationem.

Itaq; totum dolium postremo exhaurias necesse est, si unquam consilium tibi fuit nectaream illam potionem inueniendi, quam aridis faucibus iam olim aui dissimè sitire mihi usus es. Porrò autem eam persuasionem tibi persuasisti, ut putes tale quippiam esse philosophiam, ut si saltem leuiter illam primoribus, quod aiunt, labris degustaueris, statim fore, ut omnibus sapientiæ numeris euadas absolutissimus. Quemadmodum perhibent de diuinatrice illa in Delphis, quæ simulatq; sacra fluenta degustauerit, actutum affiata numine, accedentibus respondet oracula. Atqui non ita se habet philosophiæ studium. Itaque te, quẽ ultra medium iam dolij ebibisse cõstat, adhuc incipere perhibeas. Quare uide ne rectius huic philosophia comparari queat. Dolium enim & cauponem, adhuc tibi sinemus, nihil autem insit uini, sed potius, omnium frugum confusum quoddam seminarium, in summo quidem triticum, cui subsint fabæ, quibus deinde subiectum sit hordeum, mox lentes, quinto cicera, postremo aliæ quæpiam diuersorum semium species & genera. Iam si institorem accederes, seminum mercatorum gratia, illéque à summo tritici aliquot grana inspicienda in manum tibi traderet, posses ne igitur conspectis granis dicere, cicer esse mundum, & lentes probè purgatas, fabas autem inanes? HER. Nullo modo. LVCI. Proinde, neque philosophiam ab uno aliquo eorum quæ quis dixerit uniuersam pernosces, cuiusmodi tota sit. Neque enim una aliqua res est, quale est uinum, cui quidem tu illam, tametsi ualde in æquali comparatione contulisti, contendens similem esse totam primo gustui. Quod autem diuersum quiddam uisum est, curiosa perscrutatione non eget. Etenim, si quis uinum acetosum, aut alioqui malum emerit, duorum obulorum iacturam facit. Porrò autem in media plebe uersari, sicut & tu dixisti statim initio non mediocre malum est. Alioqui qui totum uas epotare uoluerit, ut uini sectarium coëmat, damno cauponem afficiet, tam inciuiliter & insolenter degustando. Nihil autem tale philosophia patitur, uerum tametsi nimis multa biberis, uas tamen non imminuitur, neque ullam iacturam facit cauponam exercens. In idem enim loci fluit exhaustum negotium laborq;, iuxta prouerbium & contra fit atq; in Danaidũ dolio, illud enim quicquid infusum fuerit, nõ continet, sed protinus hac atq; illac perfluit. Hinc uero etiam si multa abstuleris, multò tamen plura relinquuntur. Cæterum aliud quiddam nõ dissimile de philosophiæ gustu tibi proponã, tu uero caue putes, in philosophiæ cõtumeliam ista me dicere, si dixero illam similem esse exitiali & pernitioso pharmaco, cuiusmodi est cicuta, aut aconitum, aut aliud tale quippiam. Neq; enim illa tametsi sint lætalia & mortifera, statim mortem inferunt, si quis modico quopiam de illis ablato, summo ungue degustauerit: uerum si non tantum, quantum ad conscisendam mortem necessarium est, & qua ratione fieri oporteat, & cum quibus sumendum sit certè non moreris. Tu autẽ contendis ad totius cognitionem parandam minimũ quodq; sufficere. HER. Sint sanè ista Luciane, quemadmodum ipse uoluerís, quorsum igitur cẽtum annos nobis uiuendum autumas, et tantorum negociorũ molem sustinendam, quasi uero alioqui nobis philosophari non foret integrum. LVC. Non profectò Hermotime, neq; hoc tibi graue & arduũ auditu uideatur. Etenim si sub initium uera dixisti, uitam uidelicet breuem esse, artem uero longã, nunc nescio quì fiat, ut tu grauiter succensere soleas, nisi, priusquam sol diurni cursus pensum absoluerit, nobis Chrysippus, aut Plato, aut Pythagoras euadas. HER. Insidiosè imponis mihi ô Luciane, meq; in angustum constringis, nihil unquam mali à me passus, nimirũ præ inuidia, quòd ego quidem in disciplinis nonnullum operæprecium fecerim, te ipsum uero nihili pendens dare soles neglectui, nullis disciplinis liberalibus animum excolens, tantus ætate existens. LVCI. Scis igitur quid faciendum tibi putem? Mihi quidem tanquam

Superiorẽ similitudinẽ dilluit alia.

Aliud acerbius paulò, cũ præfatiũcula

atra

atrabili percito,& insanienti ne dicto audiens esto, neue mentem adhibeas,sed fine nugari me liberè. Tu uero ut quidem iam facis in præsentia,porrò,perge uiam tuam, atq; ad illa quæ initio decreuisti persequi,alacriter contende. HER. Atqui tu nullam mihi permittis deligendi copiam,tam uehementer & uiolenter me urges,nisi omnium experimentum sumpsero. LVC. Si quidem planè peritum esse oportet,ut ne quid interim dicam aliud. Quòd autem me uiolentum dicis, uidere mihi insontem & inculpabilem iuxta Poëtam incusare,nisi dum altera tibi inuenta fuerit oratio pro te faciens,nunquam quod iam illatũ est auferetur à uiolentia. Ecce his multò etiam uehementiora tibi proponeret oratio, tu uero illa omissa me fortasse incusares. HERM. Qualia nam? demiror enim si quid etiamdum abstrusum illi relictum sit. LVC. Parum esse ait,neq; sufficere, omnia perspexisse,illaq; obiter perlustrasse,ut possis iam optimum eligere, uerum adhuc opus esse re quapiam maxima. HER. Qua tandem? LVC. Critico quopiam ô admirande,excussoq; iudicio,menteq; acuta & solerti,intelligentia insuper summa & acri,qualem esse summopere necessarium est,de rebus tantis iudicantem. Aut semel nequicquam uniuersa uisa sunt,quinetiam per multũ temporis huic rei tribuendum esse confirmat,quod omnibus exactè & diligenter excutiendis & indagandis sufficiat,omnibusq; in medium propositis,eligere oportere cunctantem & tardantẽ, nullo modo autem differentis annos spectandos esse,neque habitum suspiciendum,neque opinionem sapientiæ reuereri oportere,sed in morem Areopagitarum cuncta esse facienda,quibus mos est, noctu & in tenebris cognoscendis causis dare operam, ut non in dicentes, sed in ea quæ dicuntur defigant oculos. Ad hunc quidem modum tibi eligenti promptum erit philosophari. HER. Iuxta uitæ rationem tu dicis,ex his enim quæ dixisti, nullius hominis uita satis longa esse potest, ut omnia percurrat,& unumquodq; non oscitanter perspiciat, perspectaq; iudicet,iamq; iudicata eligat,delectuq; habito,philosophetur. Hac enim sola ratione,uerũ inuenire posse contendis,alioqui nequaquam. LVC. Vereor ad te dicere ô Hermotime,ne hoc quidem satis esse, uerum adhuc mihi uidemur nosmetipsos fallere ,existimantes aliquid certi et firmi nobis inuentũ esse, cum tamẽ nihil inuenerimus. Quemadmodum hoc ipsum non raro usuuenire solet piscatoribus, qui cũ in capturam retia eiecerint,& aliquid graue ac ponderosum senserint,attrahunt rete,sperantes piscium copiosam multitudinem conclusam esse. Deinde,postquam attrahendo nimium delassati fuerint,aut ingẽs lapis,aut uas aliquod arena refertum,præter spem illis adparet. Proinde,etiam atq; etiam tibi considerandum est, ne & nos tale quippiam subtraxerimus. HERMOT. Non intelligo quid sibi ista uelint retia,planè tamen ijsdem me irretitum inuoluis. LVCIAN. Proinde ego te rursum extricare conabor. Neque enim mihi dubium est peritia natandi te præcellere,si quis etiam alius. Etenim ego, etsi ad uniuersos uenerimus experimenti sumendi gratia,& illud aliquando fecerimus, nondum tamen planum & certum esse existimo, penes quem illorum, illud quod quærimus delitescat. Possibile enim est,ut eius omnes in totum ignari sint. HER. Quid ais? an opinaris penes nullum illorum esse? LVCIAN. Incertum est, nunquid non uidetur tibi fieri posse, ut mentiantur omnes, ipsaq; ueritas alia quæpiam res sit, quæ penes nullum horum inueniri queat? HERMO, Quinam fieri posse credam? LVC. Ad hunc modum, sit enim nobis certus aliquis numerus ex composito constitutus,nempe uiginti. Iam si quis uiginti fabas in manum sumeret, & ea clausa decẽ quospiam interrogaret, quot nam fabas in manu sua conclusas haberet. Illi autem ducti coniectura,hic quidem septẽ,ille triginta,alter uero decẽ aut quindecim,prorsusq; alius aliũ numerũ diuinaret. Possibile eñ est aliquem forte fortuna uerũ dicere,an non uerisimile tibi uidetur? HER. Sanè. LVC. Ergo ne hoc quidem factu impossibile credendum est,ut omnes

Aliud argumentũ à difficultate.

Aliud itẽ eiusdẽ rationis.

Amplificatio à simili.

ex æquo alius alium numerum dicat, falsum tamen, & à quo longè lateq; absit certus ille numerus, adeo ut nullus ex illis dicat uirum in manu sua habere uiginti fabas. Quid autem tu ad ista respondes? HERM. Fieri posse. LVC. Non alia ratione quotquot philosophantur felicitatem quærere insistunt, cuiusmodi nam tandem res sit, planeq; alius aliud quiddam esse somniando confirmat. Hic quidem uoluptatem, ille honestum, alius alia quæpiam de illa comminiscitur. Consentaneum autem est, unum quiddam ex illis esse felicitatem. Contrà uerisimile est, præter hæc omnia aliud quid dã esse. Ac nos planè uidemur cõuerso rerum ordine, secus quàm oportet, ante inuentum principium ad finem festinare. Oportebat autem prius, ut mea fert opinio, manifestum esse, ueritatem esse cognitam, esseq; ex philosophantium numero aliquem, qui eandē certò cognorit. Deinde primum quærere, cui potissimum fides adhibenda sit. HERM. Ergo ea ista dicis Luciane, quod & si omnem philosophiam excusserimus, nunquam tamen facultatem nobis parabimus ueritatem inueniendi. LVC. Quid me interrogas, ô bone, quin potius istum sermonem exquiris, & fortasse respondebit tibi, nunquam hoc fore, quoad incertum fuerit, Num unum quiddam illorum sit, de quibus illi uerba faciunt. HERM. Proinde nunquam, ut tu contendis, philosophiæ dabimus operam: sed necessarium omnino esse uideo, ea abdicata, priuatam quandam uitam cum uulgo nos agere. LVCIA. Illud quidem accidit, quod dicis philosophari promptum non esse, estq; ei qui quidem homo sit ineuitabile. Iubes enim, ut is qui philosophiæ operam daturus sit, statim initio optimam quanq; deligat. Ipsius autem delectus habendi, ratio in hoc solo accuratè tibi uidet cõsistere, si tota philosophia perlustrata, elegerimus quàm uerissimam, Deinde numerum quoq; annorum computando, quantus unicuiq; perscrutãdæ satis est, longè lateq; excidisti omni spe frustratus, ipsum negocium producens, atq; reijciens in aliud seculum, ita ut ipsa ueritas uniuscuiusq; uitæ ultra præstitutum tempus uix deprehendi queat. Postremo, ne hoc quidem ut ambiguum unquam perpendisti, cum incertũ esse dicas, num à philosophis iam olim inuenta sit ueritas, nec ne. Cæterum tu Hermotime, posses ne iureiurando interposito confirmare, ab illis inuentam esse? ego quidem nequaquam iurarè uelim. Non illibenter uero & alia multa tacens prætergredior, quæ & ipsa indagatione non indiligenti discutienda forent. HER. Qualia nam sunt illa? LVC. Nonne audis Stoicos aut Epicureos, aut Platonicos dicentes, esse partim quidem, qui teneant omnium rerum rationes: partim uero illarum prorsus esse rudes & imperitos, ex quibus per multi sunt fide longè spectatissima. HER. Vera sunt hæc. LVC. Proinde, discernere peritos, ab imperitis, semet tamen peritos perhibentibus, nonne res tibi uidetur plena laboris & negocij? HER. Ita profectò. LVC. Oportebit itaq; te, si uolueris Stoicorum optimum cognoscere, tametsi non ad omnes, ad plurimos tamen illorum accedere eorundemq; periculum facere, meliorem q; præceptorem præstituere, qui prius multis sit exercitatus, quiq; censoria quadam eligandorum præceptorum facultate animum tuum imbuat, ne uidelicet tibi imponat, deterior per electionem cæteris prępositus. Atqui hoc tibi quoq; considerandum uenit, quantum hoc requirat tẽporis, quod egò de industria prætermisi, ueritus, ne tu meis uerbis commotus stomachabere. Et sanè quòd maximum iuxta ac summopere necessarium est, in talibus puta rebus hisce dubijs & ambiguis, unũ illud esse opinor. Insuper sola fides & spes non fallax & inconstans tibi relicta est ueritatis, eiusq; inuentionis cõsequendę, alioqui nihil aliud, quàm ut discernere queas, & seiungere à ueris quæ falsa sunt, utq; possis in morem argentariorum discernere ea quæ proba sunt, & non adulterina, à fucatis & ficticijs. Hãc inquam facultatem & artem consequutus, cõferre te potes ad supradictorum perpẽsionem: sin minus, plane tibi persuasum resto, nihil obstaculo esse, quo minus non

Aliud argumentũ, à difficultate eligẽdi præceptoris.

ab

ab unoquoq; nare (quod aiunt) traharis, aut prælatum & floreſcentem oliuæ ramum te ſequi, perinde ut oues. Magis autem aquæ cuius in menſa uſus eſt aſſimulabere, in quamcunque enim partem te quiſpiam traxerit, ſummo digito duceris. Aut per Iouem arundini cuipiam fluuiali iuxta littus enatæ, ad quemcunq; flatum ſemet flectenti, & ſi tenuis & per modica quæpiam aura flauerit, illam illico commouere ſolet. Non ſecus tecum quoq; agetur præceptore quopiã inuento, qui de demonſtrationibus & rebus dubijs diſcernendis alicuius artis gnarus te docuerit, ceſſabis haud dubiè temetipſum onerare negocijs. Siquidẽ actutum quod optimum eſt tibi comparebit, ipſaq; ueritas arte illa compendiaria & demonſtratiua eruetur, neque non mendacium deprehenſum redarguetur. Tuq; iam certo & conſtanti iudicio delectu habito philoſophiæ perdiſcẽdæ nauabis operam, atq; ter exoptatam felicitatem conſequutus, conuerſationem cum illa ſociabis iucundiſſimam, uniuerſis bonis in totum ſemel fruens & abundans. HER. Euge ô Luciane, quanto iam præſtantiora, & ſpem non mediocrem oſtendentia quam dudum dixiſti. Eſtq; nobis omnino, ut par eſſe uidetur, eiuſmodi uir quiſpiam ſtudioſe conquirendus, cuius opera earũ rerum cognitionem & iudicium nobis paremus, & quod maximum eſt, infallibilem demonſtrationem. Hoc pacto confido fore, cætera deinceps comprehenſu facilia nec nimium operoſa aut laborioſa futura, quæq; non multũ ſint requiſitura exercitij. Atq; ego quidem magnas tibi iam habeo gratias, propterea quòd nobis tandem compendiariam quandam & optimam uiã inueneris. LVC. Atqui iure optimo nullæ mihi abs te habendæ ſunt gratiæ, neq; enim quicquam meo labore inuentum tibi demonſtraui, quo ſpem tibi firmiorem, aut ei te uiciniorem feciſſem: ſed multo magis ab omni ſpe remoti excidimus, quàm ante fueramus. Ac prorſus iuxta uulgo iactatũ prouerbium nobiſcum agitur: Cum multum laborauerimus, in eodem loco ſumus. HER. Quorſum iſthuc Luciane? uidere quiddam ſupra modum triſte & admirandũ dicere. LVC. Quoniam ô amice, tametſi inuentus nobis fuerit is, qui polliceatur ſe quandam ſcire demonſtrationem certam & infallibilẽ, ſecq; docturũ alium, non ſtatim propterea, ut opinor, illi fidem habebimus, ſed alitũ aliquẽ quærere conabimur, qui iudicio exactè habito, diſcernere ualeat, nũ uir ille uera polliceatur. Iam ubi etiã illum ex ſententia nacti erimus, nihilo ſecus tamen etiamdum incerti erimus, num ille quẽ ad cognoſcendum aſciuimus, probè cognoſcere poſſit rectè iudicantẽ, nec ne, & ſic iterum deinceps ad priorem alio ad cognoſcendum appoſito nobis opus erit. Nos enim, unde nam tanta prædititi intelligentia, ſciremus diſcernere eum, qui optimorum iudiciũ haberi poſſit? Vides ne quouſq; protendatur, & quàm immenſum fiat, anxio & ſuſpenſo animo eſſe eum, qui comprehendere nequeat. Quandoquidem ipſas quoq; demonſtrationes, qualeſcunque tandem inueneris, dubias & incertas eſſe comperies, nihil habẽtes in ſe firmitudinis. Plurimæ igitur ex ipſis per alias non minus dubias ad perſuadendũ nos certè eſſe per uim adigentur. Aliæ autem rebus omniũ confeſſo manifeſtis obſcuriſſima coniungentes, & ne tantillum quidem cum illis participantia, illorum tamen demonſtrationes eſſe perhibentur. Velutiſi quis contenderet, ita demonſtrari poſſe Deos eſſe, quòd in illorũ cultum & honorẽ aræ paſſim conſtructæ cernerentur. Proinde, ô Hermotime, neſcio quo nam modo, quemadmodum ij, qui in circulo currunt, ad ipſius initij carceres, & omnium rerum deſperationem deuenimus. HERM. Quàm inſigni me afficis iniuria Luciane, cum pro theſauro non niſi carbones mihi exhibeas. Et quemadmodum ueriſimile eſſe uidetur, tot anni quos ſtudijs philoſophiæ impendi, mihi planè ſine fructu periere: inſuper etiam labor ille, & ſudor immodicus nequicquam exhauſtus eſt. LVCIA. Sed enim ô Hermotime, multo minus animo perturbato diſcrutiaberis, ſi cogitaueris te non ſolum rerum ſperatarum deſiderio falli & fruſtrari, uerum

Aliud ab inutili doctrina philoſophorum, & ſpe fallaci diſcentium

uerum omnes, ut habet prouerbium, de asini umbra digladiantur philosophi. Aut, potest ne quispiam per hæc omnia, quæ dixi uagari & discurrere, quod quidem nullo modo fieri posse iam ante ipse confessus es. Nunc autem non absimile quiddam mihi uidere facere, quàm si quis perfundendo lachrymas fortunam culparet, quòd illi in cœlum non liceret conscendere. Aut, quòd nō perinde ut monstra natantia mare ingressus à Sicilia natando apud Cyprum emergeret. Aut, quòd non in sublime sublatus remigio alarum uno die è Græcia ad Indos usq; extremos peruolaret. Caussa autem eius tristiciæ ea est, quòd sperauerit, ut opinor, aut uisum aliquando somnium eiusmodi, aut rem à seipso ita sibi confictam, cum parum sub initium expenderit, num ea in optatis habuerit, quæ consequi poterat, neq; essent præter hominis naturam. Præcipue uero te ô amice, multa & admiranda uersantem in somnijs, cum pupugisset ratio, è somno te exilire fecit. Deinde in illam commotus, excanduisti, uixdum aperiens oculos, somnumq; non facilè discutiens præ uoluptate eorum quæ uidisti. Patiuntur idem tecum persæpe, qui inanem quandam uoluptatem & euanidam sibi confingunt, cum interea sibi uidentur ampliter esse nummati, effodientes thesauros, regnantes & dominantes, breuiter, quantum ad omnia alia attinet, felicem uitam agentes. Qualia perquàm multa Dea illa sine negocio operatur, nempe uotum existens liberale & magnificum, nulli rei quamlibet absurdæ contradicens, adeo ut si quis alatus fieri concupiscat, aut Collossea mole esse conspicuus, aut optet montes prorsus aureos inuenire. Quòd si igitur hæc ab illis in animo uersantibus puer accedens postularet aliquid rerum necessariarum, uidelicet unde panis esset coëmendus, aut quid nam responsi dandum sit, pro locatis ædibus pensionem flagitanti, qui multo iam tempore expectasset, adeo inflammantur iracundia, ac si ab interrogante & odiose interturbante omnibus illis bonis uel cum puluiſculo sint exuti atq; dispoliati, ac propemodū pueri interpellantis nasum solent mordicus abripere. Veruntamen, ô amice, ne ad hunc modum uelis quoq; erga me animatus esse, site thesauros effodientem & uolantē, cogitationesq; quaspiam naturæ nostræ non consentaneas animo concipientem, eaq; sperantes, quæ nullo modo te cōsequi posse uideo, amicus tibi existens, non patiar aut permittam per omnem uitam, nequicquam somnio iucundo fortasse illo & dulci, somnio tamen congredientem oblectari, cum uehementer cupiam te regressum ad sanitatem agere quiddā, quod magis ex usu tuo esset. Cumq; te emittere cogitem, ut reliquum ætatis, quod superest ad communes cum alijs uitæ actiones sapientius institutum componeres. Nam quod hactenus feciſti, & nunc facis, atq; etiam tecum uersaris in animo, nullo discrimine à fabulosa Hippocentaurorum & Chimerarum, Gorgonumq; narratione discerni potest. Præterea quæcunq; alia cum à somnijs offeruntur, tum à poëtis & pictoribus confinguntur, quæ neq; fuerint unquàm, neq; post unquā fieri possunt, quibus tamen promiscua uulgi multitudo credit, & nō mediocri uoluptate ista uidendo aut audiendo adficitur, quia peregrina sunt, & auditu admiranda, nec passim obuia. Et tu, fabulatore quopiam audito confirmante mulierem quandam esse supra modū formosam, quippe quæ ipsas gratias pulchritudine superet, quæq; planè cœlesti quadam forma prædita sit, non prius apud animum tuum expendens, num uera diceret, & num uspiam gentium esse putanda sit, eiusmodi tam amabilis formæ mulier, statim eandem miserè deperires, quemadmodum perhibent Medeam ex solo somnio exarsisse in amorem Iasonis. Hoc autem quod maximè ad amorem te illexit, aliosq; quotquot eius simulachri desiderio inflammati sunt, illud erat, ueluti mihi coniecturam facienti res apparet, quòd is qui de muliere memorabat, posteaquam statim initio narrationis creditus est uera dixisse, priori orationi non aliena aut dissimilia induxisse uideretur. In hoc enim solum attenti estis, & per hoc nare uos trahit

Amplificatio à collatione.

Alia à causſa impellente.

hit, posteaquam semel illi sub initium ansam suppeditastis, uosq; ad dilectam perduxit, per eam quam prædicebat rectam uiam. Nulla enim difficultate conficiuntur, & reliqua, ut ego quidem opinor, neque quisquam ex uobis iuxta ingressum conuersus exquirebat, num uerus sit, & an obliuione seu errore ductus eam uiam ingressus esset, quam deuitare oportebat. Verum ille eorum qui præcesserunt sequendo insistit uestigijs, ueluti oues præcedentem pastorem, aut arietem consequuntur, cum æquum fuerat statim in ingressu perpendere, nunquid in eam uiam diuertendum fuerat. Illud autem quod dicturus sum, manifestius fortasse & facilius intelliges, si tale quiddam non absimile priori perspexeris. Quòd si enim quispiam ex poëtis Herculea audacia nihil non affirmare audentibus diceret, olim fuisse tricipitem quendam & senis manibus instructũ hominem. Iam si statim initio ista non grauatim credenda susceperis, neque habita ratione discusseris, num fidei consentanea dixerit, sed nihil cunctatus, constanter credis ita se habere, pari ratione & reliqua inferet, uidelicet quod etiam senos habuerit oculos, neque non senas auriculas, præterea quòd tres uoces semel pariter emiserit, quodq; per tria ora cibum sumpserit, quòd triginta digitos habuerit, non quemadmodum quisque nostrũm decem in utrisque manibus. Tum quoties illi belligerandum erat, tres manus tenebat unaquæq; aut peltam, aut parmam persicam, aut clypeum. Tres autem aliæ, illa quidem securim ancipitem ferebat, altera hastam uibrabat, tertia gladio utens depugnabat. Et quisnam hæc illi affirmanti fidem habere dedignabitur? Valde enim hæc omnia principio sunt similia & consentanea, de quo statim sub initium considerandum fuerat, num ista omnia citra contradictionem suscipienda & concedenda erant, ita se constanter & pro certo habere. Porrò autem si semel illa concesseris, etiam cætera consequuntur. Nec iam facilè est illis fidem denegare, posteaquam ista à principio prius concesso, non discrepant, sed planè cum illo conuenium, cuiusmodi & uos patimini. Siquidem præ magnitudine amoris & alacritatis, non expendentes ea, quæ circa quenque ingressum uobis obijciuntur quo pacto cuncta se habent, subinde porro progredimini, rerum consequentiæ ductu protracti, parum, aut nunquam in deliberationem sumentes, num quod priori uidetur consentaneum etiam falsum esse possit. Velut, si quis diceret, bis quinque septem esse, & tu illi fide habita, per suasus, apud te non numerares, haud dubiè consimili quoq; ratione inferet, ter quinq; esse quatuordecim, quod quidem faciet, quousq; libuerit, aut sibi uisum fuerit. Qualia permulta admiranda illa geometria facilitate consueuit. Etenim illa ab his qui primum eam artem exordiuntur, cum postulata quæpiam exotica & absurda efflagitet, eaq; ipsa sibi concedi contendat, nullo modo subsistere queuntia signa nonnulla indiuisibilia, literulasq; quaspiam informes, aliaq; eius generis consimilia eiusmodi fundamentis putridis substruit, uolens ad demonstrationem faciendam uera adducere, tametsi à falsis facto initio, artem exordiatur. /Non secus uos quoque unamquanq; sectam exorsi, cæteris quibusq; deinceps sequentibus fidem habetis, ueritatis certam cognitionem illorum consequentiam, licet falsam esse existimantes. Interea partim quidem uestrum spebus, nequicquam amplis & magnificis animo conceptis, immoriuntur antè aliquanto, quàm ueritatem conspexerint, eosq; à quibus illis turpiter impositum est, didicerint. Partim uero tametsi sagaciter subodorati fuerint, se miseris modis deceptos esse, sero tamen cum iam penè senio sint confecti, piget illos ab incepto regredi, uerentes ne tanti natu cum sint, confiteri cogantur, se puerilibus negocijs hactenus fuisse occupatos. /Proinde, pudore obstante in studijs semel cœptis perseuerant, ea immodicè collaudantes & commendantes. Et quoscunque persuadere possunt, ad ea pertrahunt, ut non ipsi soli decepti uiuant, sed consolationem habeant ex his, qui eadem fraude illecti, communibus cum illis malis conflictantur.

Amplificat similitudine quadam.

Etenim

Etenim & illud acutè perſpexerunt: quòd ſi ueritatem ſemel ingenuè fatererentur, fore, ut non amplius uenerandi haberentur, quemadmodum in præſentia, neq; ſupra plebeiam ſortem in ullo precio æſtimarentur: ſed ne tantillum quidem, ut priùs, illo honore habito, honeſtè conſalutarentur. Quare haud quaq; libenter iſta fatendo commemorant, cum non ſint neſcij à quibus rebus illis excidendum foret, & æquali cum alijs omnibus, honore & ſorte fruendum. Vix enim fieri poteſt, ut in perquàm paucos illorum incidas, qui magnitudine animi præditi, ſe deceptos eſſe confirmare audeant, alioſq; abinauſpicato inſtituto auertere atque dehortari ſimilia tentare quæ ſtatuiſſent. Quod ſi in eiuſmodi uirum unquam incideris, illum ſanè, ueritatis amantem, & uirum bonum, & iuſtum, atque etiam ſi uis, philoſophum compellato. Hunc enim ſolum huius nominis compellatione dignum exiſtimauerim. Cæteri uero aut nihil de uero compertum habent, utcunq; ſibi eius gnari & periti eſſe uideantur, aut ſi aliquid explorati habuerint, illud tamen præ paruitate animi & pudore, & deſiderio, quo præ alijs in præclara hominum opinione & precijs haberi concupiſcunt, occultant ſedulo. Et ſanè per Mineruam, quæcunq; hactenus à me diſputata ſunt, miſſa faciamus hoc ipſo loco abiecta, & ſit ſempiterna quædam omnium illorum oblitio, qualem fuiſſe perhibent earum rerum, quæ ſub Euclide duce Athenis peractæ ſunt. Cæterum ponamus philoſophiam Stoicam præ omnibus alijs ueram & rectam eſſe, diſpiciamusq; num illam ullo modo queant conſequi, aut num hi fruſtra laſſitudine afficientur malè locata opera, quicunq; eius conſequendæ deſiderio capti ſunt. Etenim promiſſiones magnificas, & illas quidem admirandas audio, uidelicet per omnia felices & beatos fore, quicunque ad ſummum philoſophiæ faſtigium unquam conſcenderint. Solos enim illos omnibus bonis haud dubiè ſemel potituros perhibent. Sed enim quod deinceps dicturus ſum, tu me longè exactius ſcire potes, num unquam cum eiuſmodi Stoico tibi commercium fuerit, atque inter Stoicos ſummo illo, nimirum quem nullus adfectus animi, ulla triſticiæ nebula perturbaret, quem nullæ uoluptatum illecebræ commouerent, qui non inflammatus iracundia, aliquando in furorem erumperet, qui inuidiæ contagio non eſſet infectus, qui diuitiarum amore & deſiderio nõ tangeretur, ſed illas pro nihilo duceret: breuiter, qui per omnia felix eſſet, quam regulam & amuſſim certiſſimam eſſe oportet, uitæ planè uirtuoſæ. Etenim in quo uel minimum quiddam deſideratur, ille etiamdum imperfectus habendus eſt, tametſi cæteris omnibus abundet, hoc tamen cum conſecutus nõn ſit, nondum exoptatæ & tantopere quæſitæ felicitatis particeps dicendus eſt. HERMOT. Nullum quidem talem unquam me uidiſſe, mihi ſum conſcius. LVCIA. Euge Hermotime, quandoquidem lubens mendacium non dixeris. Ad quem ergo finem intentus, philoſophiæ perdiſcendæ impendis operam, cum neq; præceptorem tuum, neq; illius, neq; ullum alium ex prioribus, neq; ſi ad decem retro ſecula deſcenderis, quenquam Stoicorum perfectè ſapientem uideas, & per hoc quoq; fuiſſe felicem? Neque enim, ut opinor, hoc à te rectè dicetur, ſufficere, ſi quis ſaltem felicitati proximus fuerit, poſteaquam nihil inde fructus & utilitatis capi poſſit. Nihilo ſecus enim extra uiam ſub dio uerſatur is, qui iuxta oſtium foris ſtat excluſus, quàm qui eminus adhuc labore itineris conficitur. Niſi, quod ueriſimile eſt, illum non mediocri perturbatione diſcrutiari, uidentem in propinquo ea quibus priuatus eſt. Deinde, ut quam proximè etiam felicitatem accedas (illud enim tibi concedam) tanta laborando perfers, temetipſum miſeris modis abſumens & conficiens, atq; ita tantum ætatis per ſocordiam & ſupremam negligentiam tibi elapſum eſt, immenſo labore & uigilijs multis attenuato, & obſtipo capite in terram defixo. Quinetiam de integro, ut ais, alios uiginti annos ad minimum laboribus temetipſum exercebis, ut euadas octogenarius. Quis autem obſtricta fide ſponſor tibi factus eſt, te certò

Redit ad Stoicam uiam κατ' ἐνστάσεις, oſtendēs etiã illã ueram & optimã exiſtente, tamen non eſſe fruſtra adeo in illa tempus terẽdũ, quia nihil reipſa præſtet, eorũ quæ uulgo pollicentur.

Anthypophora per ſimile.

certò tot annòs uicturum? Nihilominus tum eorum in numero habeberis, qui felicitatis nondum sunt compotes, nisi tu solus putes illud te constanter consecuturum, & insectando capturum, quod ante te non parum multi & boni, multoq; uelocitate præstantiores omnibus uiribus consectantes cõprehendere nõ potuerunt. Sed esto, si uidetur te comprehendisse, iamq; uotis tuis optata omnino contigisse, tamen omnium primum bonum illud cuiusmodi nam sit, non possum perspicere, num tantis laboribus pro illo consequendo impensis & exhaustis, dignum & conueniens æstimari debeat. Deinde, non uideo quàm illo per reliquam ætatem iucundè & dulciter frui possis, tantus natu cũ sis, quippe iam incuruatus senio, & ad omnem uoluptatem capiendam parum aptus, & accommodus, iam capulo uicinus, & alterum pedem (quod aiunt) loculo insertum habens. Nisi fortasse, ô generose Hermotime, ad aliam uitam uarijs laboribus temetipsum exerceas, ut in illam iam delatus uiuas mollius & suauius, certior iam factus, quemadmodum uita in posterum instituenda sit. Quod mihi perinde uidetur factum, atq; si quis deambulatiuncula & exercitijs quibus pri am se præpararet atque instrueret, quo maiore cum uoluptate cœnaret, donec nescius præ fame necaretur. Cæterum ne hoc unquam mihi animaduertisse uidere, ut opinor, solidam uirtutem in actione consistere, uidelicet in rectè & sapienter factis, & ijs quæ fiunt magno animo. Vos autem summi nempe philosophi, quos per uos quoties dixero innuere soleo, posteaquam in his inuestigandis & faciendis parum estis occupati, uoculas quaspiam miseras consectantes meditamini, connectentes syllogismos & perplexitates, atque in his maiorem uitæ partem sine fructu conteritis. At quicunq; in connectendis promptior fuerit & dexterior, huic uictoriæ palmam unanimi consensu defertis. Quo nomine, ut ego quidem opinor, etiam præceptor tuus tantopere uobis est in admiratione & existimatione multa, uir quidem ætatis decrepitæ, quia suos asseclas unà secum sermonem sociantes, perplexis & captiosis quæstiunculis probè calleat inuoluere, tenens quid quærendum, & quo quisque pacto Sophisticis nugis sit circunducendus, optimus nimirum dolose & callidè agendi, inq; non euitabiles laqueos conijciendi magister exercitatissimus. Hoc planè nihil aliud esse confirmare ausim, quàm neglecto fructu circa corticem occupatos esse, adeo ut tantum folia in disputationibus uestris uicissim decutere uideamini. Aut fortasse alia quæpiam sunt Hermotime, quæ uos à summo mane ad uesperam usque facere credendum est? HER. Non profecto, sed ea ipsa sunt quæ factitare solemus. LVC. An non igitur rectè quis dixerit, uos relicto corpore solam umbram uenari, aut neglecto uiui serpentis tractu, saltem exuuium consectari? Aut potius huic persimiles in agendo, qui infusam in mortarium aquam ferreo pistillo magno conatu tunderet, rem quampiam summopere conducibilem se facere existimans, ignarus tamen quòd etiam si humeros, ut aiunt, uerberando decutiat, tamen aquam quamlibet contusam manere aquam. Permitte uero, ut ego te deinceps liberè interrogem: dic mihi, num in uotis habeas excepta eruditione in cęteris omnibus per omnia præceptori tuo esse similis, nempe ut ita sis adiracundiam propensus, ita morosus, ita sordidus, ita contentiosus, denicq; in tantum uoluptatibus deditus, tametsi per Iouem ita paucis esse uideatur. HER. Quibus tandem. LVC. Si placuerit Hermotime, ea tibi commemorabo, quæ uirum quempiam multa canicie infectum super philosophia differentem audiui, ad quem per multi iuuenes sapientiæ comparandæ gratia certatim commigrant. Cum enim à quodam ex discipulis mercedem exigeret, uehementer incanduit, affirmans ultra præscriptum tempus solutionem debiti sibi prorogari, quod ante decimum sextum diem dissoluendum fuerat. Ita ẽ pactum esse, & ob hoc quidem indignabatur. Cum autem forte fortuna astaret ibidem eius iuuenis auunculus, homo rusticus, & nostrarum rerum minimè pe-

Alia confutatio ab eleuatione præmij propositi.

Amplificatio à simili.

Alia à uirtutis effectu seu fine, cum qua effectus Stoicæ philosophiæ cõparat.

Amplificatio collationis.

Aquam in mortario tundere

Comprobat exemplo rei gestæ.

ritus, Define, inquit, uir admirande, te magna iniuria adfectum esse contestari, si uoculas à te commercantes, nescio quas, mercedem tibi nondum reddiderimus. Ea enim quæ nobis feciſti, etiamdum ipse integra habes & possides, neq; quicquam tibi imminutum est ex disciplinis tuis. In cæteris autem quibus sub initium adolescentem tibi offerens, eundem desiderabam imbui, nihilo melior tua opera factus est. Quippe qui mei uicini Echecratidis filiæ raptę per uim uicium intulit: & sanè pœnam dediſſet damnatus iudicio, niſi ego à uicino paupere talento mulctam redemiſſem. Porrò autem ipſi matri nuper incuſſit alapas, quòd ipſum in manifeſto furto deprehendiſſet, ſub ſinu cadum efferentem, ut haberet, niſi fallor, unde cum ſodalibus bibens deponeret ſymbolum. Etenim quantum ad iracundiam & furorem, & impudentiam, & audaciam, & proloquenda mendacia, aliaq; uicia attinet, ſuperioribus quidem annis longè melius ſeſe habebat, quàm nunc, cum his ipſis ſit omnium contaminatiſſimus. Atqui planè mihi perſuaſeram in hiſce uitandis & dediſcendis, illum præcipue à te adiutum & formatum iri, magis quidem, quàm quòd illa perdiſceret, quæ quotidiè ille ad nos, quibus illa audire ſuperuacaneum eſt, in menſa conſueuit diſſerere, quemadmodum Crocodilus rapuiſſet puerum, patriq; pollicitus eſſet ſe redditurum, ſi reſpondiſſet neſcio quid. Aut, quòd cum dies ſit, neceſſe eſſet noctem non eſſe. Nonnunquam & cornua nobis affingere ſolet generoſus ille, neſcio quo pacto ſermonem connectens. Nos autem his auditis ridere ſolemus, maximè uero quando obſtructis auribus, ſedula agitatione ſecum meditatur, habitus & diſpoſitiones quaſpiam, præterea Catalepſes & imaginationes, multa denique id genus nomina percurrendo. Quinetiam non raro ipſum dicentem audiuimus: Deum in cœlo non eſſe, ſed per omnia certatim penetrare, nimirum per ligna, per lapides, per animantia uſq; ad ea, quę ſunt omnium deſpectiſſima. Cæterum matrem illum interrogantem, cur ad hunc modũ delirans iſta ſecum nugaretur, ſubſannare ſolet. Sed ſi eas nugas, inquit, exactè perdidicero, nihil uideo obſtare mihi, quo minus non ſolus diues, non ſolus rex ſim, cæteri uerò mihi collati, mancipia & hominum purgamenta exiſtimandi ſunt. Hæc cum dixiſſet uir ille, uide mi Hermotime, cuiuſmodi reſponſum ille dederit philoſophus, quàm uero maturum & ſenile. Atqui niſi me ille, inquit, acceſſiſſet, nonne putas quòd longe peiora flagitia admiſiſſet, aut per Iouẽ etiam traditus fuiſſet torquendus carnifici. Nunc autem frenum quoddam illi iniecit philoſophia iuxta ac uerecundia, & ob hoc ipſum modeſtior uobis noſtra opera factus eſt, & moribus adhuc tolerabilis. Illud enim pudorem illi incutit, quod indignus habitu & nomine philoſophiæ appareat. Cæterum quæ à nobis abſtulit, ea illum in diſciplina continent, ita ut iuſtus eſſe uidear, ſi mercedem à uobis accepero, etſi illum haud multò meliorem reddiderim, nam in his quæ nondũ admiſit, philoſophiam reueritus eſt. Poſteaq; nutrices quoq; talia de pueris dictitare ſoleant, nempe præceptoris ædes illis adeundas eſſe. Siquidem nuſquam alibi locorum pueris relicta eſt copia bonum quiddam perdiſcẽdi, ſed neq; mali quippiam unquam in ſe admittunt, quamdiu ſub præceptorũ cuſtodia militauerint. Ego quidem omnes officij mei partes in excolendo iuuene mihi impleſſe uideor, iam quicunq; tibi placuerit noſtrarum rerum non imperitus, illo tecum aſſumpto cras me accedas, & uidebis quàm promptè & expeditè interroget alios, quàmq; ingenioſe & argutè ad quæſita reſpondeat, tũ quantam eruditionem ſibi mea opera pararit, & quos iam libros euoluerit, de proloquijs ac ſyllogiſmis, de complexionibus & officijs, deq; alijs multis & uarijs. Cæterum quòd matrem pugnis cecíderit, atq; etiam raptas uirgines uiciarit, quid ad me attinent? neq; enim me illi pro pædagogo conſtituiſtis. Hæc quidem homo ſenex de philoſophia diſſerebat. Tu fortaſſe & ipſe Hermotime dicere, abunde ſatis eſſe, ſi ob hoc ipſum philoſopharemur, ne quid eorum quæ

mala

mala & uitiosa sunt faceremus. An non uero initio longè ampliori spe inducti philosophandum nobis esse existimabamus: non ob hoc saltem, quòd paulò quàm priuatus quispiam ex uulgo honestiores essemus. Cur igitur non & ad hoc dignaris dare responsum? HERMO. Quid uero aliud tibi respondeam, quàm quòd propemodum etiam mihi lachrymandum esse intelligo, usq; adeo me commouit oratio tua nimium uera. Et iam quidem grauiter lugeo, me miserum tantum temporis frustra insumpsisse & contriuisse, ad hæc mercedẽ tam grandem pro laboribus impendisse. Iam enim tanquam ex ebrietate profunda ad sobrietatem reuersus uideo, cuiusmodi illa sint, quorum amore capiebar, tum quantas ærumnas pro illis consequendis ego miser exhauserim. LVC. Fletu quidem & lachrymis haud opus est, ô bone, longè autem præstabilius & prudentius esse opinor, quod in fabulis Aesopus commemorat. Ait enim quendã in maris littore cõsedisse, conantem singulas undas pernumerare: cumq; undarum mutuo se trudentium, multitudine obrueretur, animoq; graniter angeretur, quòd eas numero complecti non posset, aduenies callida uulpes, non inidoneo consilio hominis perturbationẽ subleuauit. Quid discrutiaris, inquit, propter undas quæ prætergressæ sunt, hinc numerare incipias oportet, illas missas facito. Et tu, quandoquidem ita tibi uidetur, posthac magis ex usu tuo feceris, si communem cum alijs uitam uiuere decreueris, ac ita quidem cũ multis in Repub. uersaberis, nihil absurdum aut fastuosum animo concipiens aut sperans. Nec est quòd pudore afficiaris, quòd iam primũ decurso uitæ spacio, recte sapere incipias, aut mutato consilio ad meliora te recipias. Proinde hæc omnia, ô amice, quæcunque à me dicta sunt, nolim putes me de industria præmeditatum & instructum aduersus Stoicos, quasi mihi cum illis essent susceptæ inimicicię, dixisse, sed communem aduersus omnes orationem esse putato. Neque alia contra te protulissem, si aut Platonis, aut Aristotelis te sectatorem esse testatus esses, cæteris indicta caussa, contemptis & posthabitis. Nunc autem posteaquàm Stoicos cęteris omnibus anteferebas, aduersus Stoicam omnẽ disputationem quoq; nostram instituimus, nihil alioqui simultatis, aut dissidij aduersus illam susceptum habentes. HERM. Benè sanè dicis. Iam itaq; ab eo, ut ego me totum unà cum uestitu & habitu commutem. Videbis igitur in breui, non ueluti nunc me neque barbatam densa & profunda horridum, neque ita afflictam & asperam uictus rationem, uerum molliora omnia, magisq; libero homine digna sequentem, fortasse neque purpuram induere grauabor, ut omnibus fiat perspicuum, mihi priores nugas non amplius curæ esse. Atque utinam etiam ex intimis cordis penetralibus euomere ea omnia possem, quæcunque ab illis unquam audita deuoraui. Et ut pro certo scias, neque helleborum ebibere formidabo, propter hoc ipsum contrà quàm Chrysippus cõsueuit, ne quid eorum unquam posthac, quæ dixerunt, mihi in mentem ueniat. Cæterum tibi Luciane, non mediocrem habeo gratiam, quòd me hactenus iactatum & circumlatum à turbido torrente & aspero, iuxtaq; fluxum unà cum undis fluitantem extraxeris, assistens iuxta Tragœdorum prouerbium: Deus ex improuiso ostensus. Videor autem mihi non absurdè facturus, si & caput rasero, quemadmodum facere soliti sunt, qui & naufragijs enatant incolumes, ita ut salutis meæ festiuitatem hodie concelebrem, posteaquam tantarum nebularum caligo ab oculis meis discussa est. Porrò autem conspectum philosophi post hac, & si inuitus inter eundum alicui obùiam uenero, non secus deuitabo extra uiam declinando, quàm rabiosos canes fugere soleo.

Sera penitentia

Cõclusio qua fingitur Hermotimus pœnitentia ducti prioris uitæ adeo frustra consumptæ.

Mitigatio p translationẽ

LVCIANI

HERODOTVS VEL AETIO

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

OStendit hac præfatione Lucianus, se exemplo Herodoti, & post hunc Aëtionis pictoris adductũ, ut in conuentu totius Macedoniæ, exhibere se, ac specimen aliquod sui præbere uoluerit. Esse enim cõpendiosiorem hanc uiam ad laudem & gloriam cõparandam, quàm singulas ciuitates circumeundo, magno negocio, multoq; tandẽ tempore inclarescere. Exordium à uoto incipit, post narratione utriusq; & Herodoti, & Aëtionis exemplum exponit, quæ quia maiorem scripti huius partem absoluit, utriusq; nominis titulum quoq; dedit. Hinc Adaptatio sequitur, qua suum institutũ cum superioribus exemplis cõparat, amplificata per collationem, præsenti conuentui cũ Olympico, à loci & hominum qualitate. Postremo petit, ut illorum exemplo, se quoq; pro aliquo mediocri Oratore habeant, non cum optimis ac uetustissimis illis, sed cum præsentibus conferendo.

Exordium à uoto.

VTINAM uero & alias Herodoti uirtutes mihi imitari cõcessum fuisset, non omnes dico, quibus ille præditus præcelluit, maior enim uoto hæc res fuerat: uerum unã ex omnibus, uidelicet aut orationum elegantissimarũ mundiciem, aut illarum numerosam concinnitatẽ, aut propriam & naturalẽ linguæ Ionicæ dictionem, aut sententiarum grauitatem & præstantiã, aut quæcunq; alia, quæ & infinita sunt & elegantia, ille uno quasi fasciculo cõprehensa possidet, omnem imitationis spem excedentia. Cæterum, quæ cum libris à se elucubratis fecerit, tum quemadmodũ passim in breui temporis spacio apud Græcos in noticiam uenerit, mihi & tibi & alteri cuicunq; tandem imitatu haud quaquam fuerit difficile. Cum enim relicta patria soluisset ex Caria, recto cursu in Græciam delatus est, ubi de se ipso eam cogitationẽ suscepit, quo pacto q̃ celerrimè & minimo cũ negocio inclarescere, ac famigerabilis fieret, cum ipse, tum eius quoq; elucubratæ uigiliæ. At enim obambulantem nunc quidem Athenienſibus, nunc autem Corinthijs recitare historiarum monumenta à se condita, mox Argiuis aut Lacedæmonijs, partim laboriosum esse existimabat & longum: partim cunctationem & moram non mediocrem in illo fore prospiciebat. Voluit ergo negocium omne in compendium contrahere, neque ita particulatim innotescere, noticiam modice & pedetentim congregans & colligens. Callide uero obseruabat, si uspiam locorum Græcos unà congregatos omnes deprehenderet. Commodũ itaq; instabant magna olympia, Herodotus autem, hanc solam sibi uenisse occasionem arbitratus, cuius maximè erat cupidus, frequentissimis ludis obseruatis, iamq; ex omnibus locis collectis Græcorum optimatibus progressus in Opisthodomum, non spectatorem sed certatorem se ipse exhibebat, cantillans historias memoriæ à se proditas, ac præsentium aures orationis suauitate demulcens, donec & Musarum nominibus eius libri nobilitari & uocari cœpti sint, & illis nouem existentibus. Proinde, iam omnes illum nouerant multò profecto magis quàm Olympicorum certaminũ uictores. Nec quisquam erat, cui Herodoti nomen inauditũ fuerat, quem non nulli ipsi audiuerant in Olympia, alij uero ex ijs, qui ex ludis regressi fuerant audita & ipsi perceperunt. Tum uero ubicunq; in publico saltem apparuisset, certatim commonstrabatur digitis: Hic ille est Herodotus, qui pugnas Persicas lingua Ionica condidit atque conscripsit, qui uictorias nostras uenustissimè concelebrauit. Talem ipse laudem historiarum nomine consecutus est, in uno conuentu ab omni populo totius Græciæ commune nactus suffragium, non ab uno per Iouem præcone ebuccinatus est, sed in omnibus quaqua uersum ciuitatibus

Narratio.

tatibus, unde quiſq; erat eorum, qui ad ludos publicos confluxerant. Hoc cum animaduertiſſent poſtea ad parandum cognitionem uiam eſſe compendioſiſſimam & Hippias illius gentis Sophiſta, & Prodicus Cius, & Anaximenes Chius, tum Polus Acragantinus, alíq; complures, orationes ſemper habuerunt, & illi in ludis publicis, unde breui notitiam ſibi parauerunt. Quorſum uero tibi priſcos illos percenſeo, & ſcriptores, cum & hæc inter uetera cõmodè locũ habere poſſint. Etenim perhibent Aëtionem quoq; pictorem Roxanes & Alexandri depictas in tabula nuptias, in Olympiam pertuliſſe, ac imaginem ſpectandam oſtentaſſe, adeo ut Proxenides, quem tunc certaminum iudicem Græci conſtituerant, artis præſtantia delectatus, Aëtionem generum ſibi aſciuerit. Sed quæret aliquis, quod nam tantum adfuerit picturæ miraculum, per quod adductus Proxenides, Aëtioni peregrino filiam ſuam nuptum tradiderit. Eſt equidem imago in Italia, quam egomet uidi, adeo ut tibi quoque de ea comper tam ueritatem dicere poſſim. Thalamus eſt ſupra modum elegans, & lectus nuptialis ueſtimentis inſtratus. Hunc iuxta locata eſt Roxane uirgo corpore & facie uenuſtiſſima, terram modeſtè intuens, Alexandri aſſiſtentis præſentiam honorificè reuerens. Cæterum Cupidines quidam ridentes, alter quidem à tergo ſtans digitis redimiculum aufert à capite, ac Roxanen ſponſo commõſtrat. Alter nimium ſeruiliter à plantis aufert ſandalium, ut iam decumberet. Alius Alexandri chlamyde inuolutus, illum ad Roxanen pertrahit, ualde uiolenter annixus: Sed enim ipſe rex coronam quandam puellæ porrigit. Adeſt præterea & Parochus ſponſæ ductor Hephæſtion, ardentem facem tenens in manibus, formoſo admodum adoleſcenti innixus, hũc ego hymeneum eſſe opinor, neq; enim nomen adſcriptum fuerat. Ex alia autem parte tabulæ, alij Cupidines in armis Alexandri colludebant, duo quidem haſtam illius ferentes, eos imitabantur, qui ferentis oneribus grauari uidentur. Alij duo unum aliquem iacentem ſuper clypeum, penè ipſum, ut regem trahunt, ſcuti loris inuoluti. Porrò unus in thoracem ſupinè iacentem ingreſſus, inſidias tendenti ſimilis eſſe uidetur, ut illos ex improuiſo perterrefaciat, ubi trahendo ad ſe peruenerint. Neq; uero hæc ludicra ſunt aut puerilia, & in quibus exprimendis temere elaboraſſet Aëtion, ſed quibus Alexandri ad res bellicas amorem adumbrare uoluit, & quòd eadem opera & Roxanes amore flagrarit, & armorum curã per obliuionem non abiecerit. Quanquam uero & aliàs ipſa imagine nuptiale quiddam reuera oſtenſum eſt, nempe Proxenidę natã antè Aëtioni fuiſſe deſponſam, illaq; in matrimonium ducta abijt, luſis ſucciſiua opera Alexandri nuptijs, ſub rege ſponſæ ductoræ pro nuptijs colore & penicillo expreſſis ueras nuptias præmium reportans. Proinde Herodotus, regredior enim ad illum, ſatis ſuperq; ſufficere Olimpiorum ludos exiſtimauit, ad faciendam fidem Græcis eum ſcriptorem eſſe admiratione non indignum, qui Græcorum geſta illis recitaret, quẽ admodũ ipſe factitare ſolitus eſt. Ego uero, ac per Iouem Philiũ uos precor, ne inſanire me ſuſpicemini, neq; mea me cum illius conferre uelle. Propitius ſit mihi uir ille. Verum hoc mihi cum illo nõ diſſimile accidiſſe arbitror. Etenim quo tempore primum in Macedoniam ſuſcepta peregrè profectiõe ueni, apud me ipſe cogitabam, ſtrennuè mihi aduigilãdum eſſe, eaq; iam tenebar cupiditate omnibus innoteſcendi, ac quàm plurimis Macedonũ uigilias meas oſtendendi. Porrò autem ſingulas adeuntem ciuitates, interea ingraueſcente ætate conſeneſcere, haud quaquam facile factu apparebat. Sed enim, ſi conuentu ueſtro obſeruato, deinde progreſſus in medium, orationẽ propalàm habuiſſem, ſperabam omnibus ex ſententia ſuccedentibus uotis me compotem futurum. Vos itaq; conueniſtis, ex ſingulis equidem ciuitatibus quiq; præſtantiſſimi, neq; non ipſa ſumma uniuerſorum Macedonum delectiſſima. Excepit uero ueſtrum conuentum ciuitas omnium optima, qua cum nulla ex parte Piſa

Aëtion. pictor

Tabula & pictura Aëtiõis

Adaptatio ſui inſtituti ad exẽpla ſuperiora.

Collatio præſentis cõuentus et Olimpici ueteris.

conferenda est, neque ea, quæ illic est loci angustia, neque tabernacula aut tu-
A conditiõe hominum. guria & suffocatio. Iam neq; conuentum celebrantes uulgaris fex aut turba est,
magis cupida spectãdi athletas, nempe uulgus Herodoti negligens, sed pro-
fecto cum rhetorum tum scriptorum atq; Sophistarum omnium celeberrimi,
adeo ut parum mihi deesse uideatur, quo minus & mea actio perinde ut Olym-
Petitio. piorum celebris habenda sit. Cæterum si me cum Polydamante, aut Glauco,
aut Milone compositum contemplamini, ualde audax homo uobis esse uide-
bor. Sin uero ab illis memoria longè lateq; auocata, in hoc solum intenti fueri-
tis, fortasse non admodum uobis flagellandus esse uidebor, ita ut in tanto sta-
dio & hoc mihi sufficiat.

ZEVXIS VEL ANTIOCHVS.

VINCENTIO OPSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

APologia quædã, scriptorũ Luciani, est, qua ille ostendit non tantũ nouitati seu peregrinitati studere se, sed & rerũ, sententiarumq; elegantiæ, deinde & aptæ cõpositionis harmoniæ. Cæterũ quòd sola nouitas illorũ in admiratione sit, fieri cõmuni quadam hominũ natura, qui sola nouitate plerũq; deti neãtur, interim aliorũ nulla habita ratione. Idem enim & Zeusidi olim in pictura Centauri, in quã præter nouitatẽ argumenti, multã artẽ impenderat, & Antiocho, in pugna contra Galatas accidisse, hostibus nouitatem & insolentiã elephantorũ, non ipsius apparatũ pertimescentibus. Tractatur autem eadem fermè ratione, qua & superior oratio: nisi quòd hic ipsa caussa à principio ponitur, exempla autem, eaq; amplificata sequuntur. Etiam tituli eadem ratione, ut suprà, impositi sunt.

Orditur statim ab expositione ipsius caussæ.

HABITA nuper in conseſſu uestro oratione, domũ me cõ
ferebam. Permulti autem ex ijs, qui orationi interfuerãt
me acceſſerunt. Nihil em̃ prohibere opinor, quin & ista
uobis meis iam familiaribus exponam. Itaq; accedentes
porrecta dextra me consalutabant, & admiratiõe prose-
quentibus similes esse apparebant. Multo autem itinere
comitatu suo me deducentes, alius aliunde exclamabat,
laudabatq;, donec pudore quoq; me suffunderẽt, ueren
tem, ne longè lateq; à dignitate laudum, quas in me congerebant relinquerer.
Caput autem & summa laudationum hæc illis fuit. Et omnes uno ore unam e-
andemq; sententiam præ se ferebant, confirmantes orationum mearum com-
positionem & sententiam peregrinam esse, ac multum in seſe complecti noui-
tatis. Multò uero satius est, eadem illa uerba commemorare, quibus illi tum
usi fuere. O nouitatem, inquiunt. O Hercules dictionem inauditam. Homo
promptus & agilis. Certè nemo dixerit quicquam orationum tuarum cogita-
tione perinde esse nouum. Equidem illi id genus uerba permulta faciebãt, pro
ut quisq; inter audiendum oratione mea affectus aut cõmotus fuerat. Aut quã
alioqui talia mẽtiendi & assentandi aduersus me caussam habuissent, hominẽ
peregrinum, quem aliàs contemptui habentes, non magnifaciebant. Veruntа-
men ego, neq; enim tacitum dissimulabo, non mediocriter illorum laude dis-
cruciabar. Tandem uero illis abeuntibus, cum ad me rediissem, mente atq; ani-
mo sic mecum agitaui. Ergo tantum hac gratia & uenustate scripta mea condi-
ta sunt, quòd ad consuetam dicendi rationem formata non sint, nec iuxta com
munem loquendi uiam fluant, uerborum uero elegantium nihil in illis admix-
tum est, ad ueterem sermonis regulam & canonem positorum, nulla præterea
sententia argute dicta exornata sunt, nulla industria, nulla Atticę linguæ uene-
re perpolita, aut compositiõis harmonia, aut arte ad amussim elaborata, sed ab

his

his omnibus longè latèq; discrepant. Neq; enim hæc ipsa à præsentibus laudata sunt, sed uerborum nouitas illorum iudicio peregrina & aliena uisa est. Ego uero stolidus hoc ipso eos, si unquam ad me collaudandum subsilirent, potissimũ adductum iri putabam. Verissimum enim illud Homeri esse persuasum habebam: nouam quamq; cantilenam audientibus esse gratissimam. Non tamẽ tantum laudis neq; adeo summam, nouitati concedi uolebam. Verum hanc non aliter atq; cumuli loco adjici, & nonnihil sanè ornatus ad gloriã afferre. Sed ita ut quæ uera laude & auditorum applausu digna haberẽtur, illa essent. Itaq; nõ modicè commouebar, penè eò adductus, ut illis fidem haberem, unum atq; adeo solum inter Græcos esse confirmantibus. Atq; id genus alia. Thesaurus autem iuxta prouerbium, nobis carbones erant. Ac propemodum ut præstigiator quispiam ab illis laudor. Volo itaque uobis pictoris institutum denarrare. Zeuxis ille omnium pictorum præstantissimus, popularia & communia illa nequaquam pingere solitus est, aut admodum pauca, nempe heroas aut Deos, aut bella, semper autem noui aliquid comminiscendi illi consuetudo fuit. Cæterum inter alia audaciæ suæ egregia facinora & Hippocentaurum fœminam ipse Zeuxis adumbrauit, alentem adhuc uberibus pueros Hippocentauros geminos nimium infantes. Illius picturæ exemplum nunc Athenis repositum cõseruatur, ad ueram imaginem accuratissimè expressum. Ipsum porrò archetypum Sylla Romanorum Imperator unà cum alijs rebus aliquot pretiosis in Italiam misisse ferebatur. Deinde iuxta Maleam Laconiæ promontorium, ut opinor, fracta naui oneraria atq; submersa perijsse omnia, atque ipsam etiam picturam. At enim ueræ imaginis imago mihi uisa est. Ac ipse, quoad eius fieri poterit, eandem oratione uobis adumbrabo, non per Iouem, quòd pingẽdi uall de peritus sim, sed quòd adhuc in recẽti mihi hæreat memoria, quippe quã nuper admodum Athenis in pictoris cuiusdam ædibus uiderim. Ipsa quoque admiratio, qua tunc artem diligenter cõtemplando prosequebar, non parum nũc mihi adferet adminiculi ad cuncta manifestius declaranda. In cespite nimium florescente & uiridi Centaurus ipsa facta est, ea parte qua equam refert, tota humi posita, pedes posteriores retrò extendit. Qua uero parte mulieris gerit imaginem, ea sensim subsurgit, usq; ad cubiti longitudinem. Pedes anteriores nec illi quidem porrectim extensi sunt, ueluti iacentis in latere, uerum alter quidem geniculatim inflexo simílis est, ungula retrò tracta incuruus existens. Alter autem contrà exurgit, & solum attingit, quemadmodum ferè sunt equi, subsilire molientes. Cæterum infantes, alterum quidem ante se habet in ulnis complexum, quem humano more nutrit, muliebrem mammam in os illi inserens. Alterum uero ex equino lactat ubere, quemadmodum pulli à matribus lactari solent. In superiore parte tabulæ, ueluti è scopulo Hippocentaurus quispiam, uidelicet mulieris illius infantes utrinq; nutricantis maritus, prominẽti capite ridens prospicit, haud quaquam toto adparens corpore, uerum media parte equi, leonis catulum in dextra retinens, quem sustollit in hoc, ut pueros reludiera cum risu perterrefaceret. At reliquæ picturæ partes, propter quas non ubique accurata artis præstantia nobis idiotis comparere solebat, nihilo secus tamen summa industria erant elaboratæ, uidelicet linearum ductibus atque extensionibus rectissimis, colorum commixtionibus scientissimis, neque non tempestiuarum adiectionum circunductionibus. Insuper decentibus inumbrationibus, neque neglecta magnitudinis ratione, & mensurarum totius operis æqualitate atque harmonia, quæ omnia admirari solent pictores, quibus studium est, ea omnia cognoscendi. Ego uero eam in Zeuxide uirtutem & industriam præcipua laude extollebam, quòd in uno eodemq; argumento habita diuersitatis ratiõe, artis discrimen egregiè indicarit. Virum quidẽ per omnia adornauit horridũ atq; terribilẽ, ac uehemẽter agrestẽ, horrentẽ capillitio,

Odyss. lib. 1.

Thesaurus carbones.

Zeuxis.

Adaptatio ex emplorũ, quibus ostendit uulgo nouitatẽ placere, et præcæteris negligi.

Tabulæ & picturæ eius descriptio.

Amplificatio artis à modo.

cute hirtum & hiſpidum, non per equinam tantum partẽ illius, ſed per alterã quoque, qua humanam refert ſpeciem. Plurimum autem ſublimibus illum fecit humeris, uultum ridentis præ ſe ferentem, prorſus tamen ferinum & montanum ac immanſuetum. Tali quidem imagine uirum expreſſum extulit. Porrò, fœminam ad equæ pulcherrimæ imaginem adumbrauit, quales cum primis ſunt illæ Theſſalæ indomitæ, necdum ieſſoris patientes. Dimidiam uero mulieris partem, ſummа formauit elegantia, extra ambas auriculas, eas ſolas informes reliquit, & horridas. Porrò autem corporum iunctura atque commixtio, quatenus muliebris pars cum equina coit atque coniungitur, ſenſim & nõ denſè ſubſurgens, atque ex lento acceſſu deriuata, ſpectantium fallit oculos, ex altero in alterum perducta. Alter autẽ ex infantibus, non ſecus atq; pater agreſtis eſt, & iam in ætate tenera aſpectu ſæuus atq; terribilis. Neque hoc, ut mihi perpendenti uiſum eſt, admiratione ſingulari carebat, tum quòd admodum puériliter ad leoninum catulum reſpicerent, interea uterq; dependens ab ubere, colore matrem referentes. Hæc ergo cum ſingulari artificio Zeuxis expreſſiſſet, ipſe quidem in eam ueniebat cogitationem; ut putaret ob artis eximiã præſtantiam atque excellentiam, omnes in ſtuporem & admirationem ſpectantes ſe ductũrum. Illi autem actutũ exclamabant. Aut quid aliud facerent, pulcherrimo incidentes ſpectaculo? Enimuero laudibus certatim extollebant omnes, quemadmodum & nuper me illi, nempe inuentum peregrinum, neq; non nouum picturæ conſilium ignotum prioribus. Vt uero Zeuxis animaduertit, q̃ argumenti nouitate tantum illorũ detinerentur animi, eosq; ea ipſa abarte perpendenda abduceret, ita, ut neglectui darent exactam rerum expreſſarum diligentiam, affatus diſcipulum: Age, inquit, ô Miccion, inuolutam picturam atque ſublatam domum auferte, etenim illi nos tantum ob inſuetam artis materiam collaudant, eorum uero quorũ elegantia exornata eſt, quæq; arte magiſtra abſoluta ſunt, nullum illi dignantur habere reſpectum: ſed uincit operis diligẽtiam argumenti nouitas. Ad hunc quidem modum Zeuxis, & fortaſſe quàm par erat, commotius.

Alterũ exemplũ Antiochi

Cæterum Antiocho, cui cognomen erat Soteri, & illi non diſſimile quiddam accidiſſe fama eſt, in ea pugna quam ipſe aduerſus Galatas habuiſſe dicitur. Si uultis, & hanc uobis hiſtoriam ordine, ut geſta eſt, percenſebo. Cum non ignoraret & corporis uiribus & audacia Galatas eſſe præditos, inuſitataq; illorum multitudinem uideret, tum phalangem fortiter cõiunctam, à tergo uero æneis thoracibus indutos bellantes, præterea in profundum ſemper armatos uigintiquatuor ordinatos, in utrunq; autem cornu equitatum, qui uiginti millibus equitum cõſtabat, diſpertitum eſſe, porrò è medio octoginta currus falcatos erupturos, ac cum illis bigas bis totidem, Hęc inquã cum uideret, ſpem ualde malignam animo concipiebat potiũdæ uictoriæ, tanquam illis inuictis exiſtentibus. Siquidem ipſe modice inſtructo exercitu, neq; ampliter, neq; pro belli dignitate & adparatu aut magnitudine; ſanè perquàm paucos ducens aduenerat, ac illos quidẽ ut plurimum ſcutatos & nudos. Sed enim ex iis qui nudi erant, plures quàm dimidia pars exercitus numerabantur. Itaq; iam de petendo fœdere, ferendiſq; pacis conditionibus, & bello conueniẽtiſſimè componendo ſecum agitabat. Atqui Theodatas Rhodius, uir excelſi & generoſi animi, inſtruendæ aciei non imperitus, cũ præſto eſſet, regẽ perturbato animo eſſe nõ ſinebat. Et erãt Antiocho undecim in exercitu elephanti. Hos Theodatas iuſſit interea, quo ad eius fieri poſſit, habere quàm occultiſſimè, ne ex acie apparentes conſpicui fierent hoſtibus. Vbi uero tuba ſignum datum eſſet, aciam infeſtis ſignis concurrẽdum, & manus conſerendæ forent, ac hoſtium equitatus impreſſionem faceret, & Galatæ aperta phalange currus immitterent, tunc unà cum quatuor elephantis utrinq; equitibus eſſe occurrendum docebat. Octo autem reliquos aurigis & curribus eſſe immittendos.

Elephantes in pugna

Hoc

Hoc enim facto, inquit, illorum equi perterrebuntur, ac retro fugientes in ipsos Galatas illapsi impetum facient. Nec opinionem eius rei prædictæ euentus frustratus est. Cum enim antea nullum elephantum uidissent cum ipsi Galatæ, tum equi illorum, adeo nouo & inopinato elephantorum spectaculo animis consternati sunt, ut longè adhuc à beluis constituti, posteaquam solum rugientes audissent, dentesq; candore relucentes uidissent, ueluti ex toto nigro corpore, tum etiam proboscides ad prædam & direptionem faciendam sublatas, prius quàm ab arcubus tela extorsissent, uersis retro habenis, nulloq; seruato ordine aufugerunt. Sed enim pedites aliquantisper alterna cæde semet hastis confodientes, conculcabãtur ab equitibus in illorum ordinem illapsis. Currus autem subuersi, & illi deinceps denuo in suos non citra sanguinem ferebantur, ac planè iuxta illud Homeri:

Amplificatio periculi per hypotyposin

Subuersi currus passim iacuere supini.

At uero equi posteaquam semel à recta uia auersi declinassent, elephantorum impetum non sustinentes, sessores dorso excutiebant. Currus strepebant proscindentes per louem atq; dissecantes acutis falcibus, quoscunq; ex amicis comprehendissent. Non pauci uero ut in tali tumultu electi prosternebantur. Hos elephanti insequebantur, pedibus proterentes atq; conculcantes, simul atque in altum proijcientes proboscidibus, unaq; rapientes, ac dentibus correptos transuerberantes. At extremum illi summa ope annitentes Antiocho uictoriam pepererunt. Cæterum Galatæ, alij quidem dimicando occiderunt ingenti clade ædita, alij autem uiui capti in uictoris potestatẽ peuenerunt, exceptis perquã paucis, quotquot præuenientes fuga in montes semet abdiderant. Porro autem Macedones quicunque cum Antiocho in prælium descenderant Pæana canebant, ac alius aliunde accurrentes regem coronabant uictorem & clamantes. At ille profusis, ut fertur, lachrymis: Pudore afficimur, inquit, ô milites, quibus salus in hisce undecim stetit beluis, adeo, ut nisi spectaculi nouitas hostium animos perculisset, quid nos erga illos fuissemus? In trophæum nihil aliud q̃ elephantum iussit sculpere. Itaq; iam hora est considerandi, ne & mea perinde censeantur, ut Antiochi adparatus bellicus. Etenim omnia alia pugna digna æstimanda non sunt. Quidam aũt elephantes & peregrina terriculamenta spectantibus metum & trepidationem incutientia, ac plena præstigij, ea ab omnibus laude extolluntur. Porrò, quibus ego confidebam, ea non admodum in illorum sunt sermone. Sed quia mulier centaurus depicta est, hoc solũ est quod mentis stuporem, & admirationem inducit spectantibus, & quemadmodum est nouum & monstrosum illis esse uidetur. Cætera uero ne quicquam à Zeuxide facta sunt. At non frustra, etenim uos cum fingendi & pingendi artificij rudes non estis, singula arte magistra spectantes, expendite, num solum ista digna sint, ut theatro spectanda commonstrentur.

HARMONIDES.

VINCETIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

COmmendat se amico, ex principibus cuidã suo, adductus, ut ipse fingit, exemplo Harmonidæ, qui eũ magistrum suũ de paranda gloria & immortalitate consuluisset, monitus ab eodem fuerit, ut artem quam à se didicisset, nõ omnibus Græcis, nam id impossibile fore, sed optimatibus ac præstãtissimis quibusq; ostentaret, sic enim fore, ut cum illi ipsi laudati fuerint, ubicunq; ipsum laudarent, uerã ex eo gloriam ac laudem consequeretur. Statuisse igitur se, eodẽ pacto, & huic cõmendari se, suaq; debere, ut qui primũ ea præstantia, eoq; iudicio sit, ut quod ipse suo calculo approbasset, deinde et cæterorũ omnium probaretur, amplificando hanc personæ illius excellentiã, per collationem. Deinde & ex eadem patria secum natus sit, ut

uel eo nomine fauere ac patrocinari sibi debeat. Postremo & à scriptorum ratione facilitatem ac meritum causæ ostendit. Orditur statim ab expositione exempli, cuius occasione adductum ac motum se fingit. Cõcludit autem Orationem per comprecationem & uotum, à Dijs precando, ut cœptam laudem suum crescere ac perpetuam esse ueline. Titulus eadem ratione, qua in superioribus inditus est.

Occasio commendationis ab exemplo.

HARMONIDES tibicen quodam tempore Timothem magistrum suum interrogauit, Dic mihi, inquit, ô Timothee, quemodo mea arte possum euadere clarus & nobilis? Aut quid faciendum mihi existimas, ex quo in uniuersæ Græciæ cognitionem uenturus sim? Nam alia quidem omni me studio & beneuolentia iam edocuisti, nempe exquisitum tibiæ & accommodum usum. Mox lingulam tenui & modulanti spiritu insufflare, infrà autem digitos apte adhibitos crebro sustollere ac deprimere. Deinde ad numeros ingredi, & modos facere concinnos, chorocq; congruos. /Postremo, conseruare singulorum concentuum proprietates. Quiddam in Phrygio attonitum, in Lydia turbulentum, grauitatem in Dorico, in Ionico suauitatem. Hæc, inquam, omnia te magistro didici. At enim quæ maxima sunt, & quorum gratia tibiæ cognoscendæ desiderio laboraui, nondum uideo, quomodo ab illo mihi paranda sit gloria, & apud multos celebris opinio, utcq; in multitudine cum existimatione aliqua clarus & conspicuus obambulem, ac prætereuntium digito commonstrer. Tum si cubi propalàm apparuero, statim omnium oculi in me conuertantur, ac me nominatim collaudantes dicant: Hic ille est Harmonides tibicen omnium præstantissimus. Quemadmodum quo tempore & tu, ô Timothee, primum ab auitis patrijs è Bœotia profectus, tibicinem agens Pandionidi, uictoriam in Asia furente reportabas, ac melodiam tuo cognomine nobilitaras, nemo fuit, qui nomen tuum ignorasset, ac Thebanum illum Timotheum. Sed & nunc ubicunque saltem in publico apparueris, certatim ab omnibus ad te curritur, ueluti ad Nectuam reliquæ auiculæ sturnatim & graculatim conuolitant. Et hæc sunt, quorum nomine aulœdus fieri optauerim, tum quorum gratia tantum laborem strenuè exhausserim. Quandoquidem tibia canere per se citra famæ & existimationis accessionem, haud ualde concupiscerem, si in obscuro mihi delitescendum foret, tametsi hac arte ad amussim exornato, non si Marsyæ aut Olympo similis euasurus essem delitescens. Siquidem incelebris & occultæ, quod aiunt, musices nullus est respectus aut utilitas. Atqui tu, inquit, & ista me doce, quo modo mihi me ipso rectè utendum sit, tum etiam arte. Ac tibi duplici nomine habebo gratiam, cum propter tibiæ peritiam, qua me excoluisti, tum, quod maximum est, propter gloriam, quam ex illa consecuturus sum. /Ad hæc autem illi ita respondit Timotheus: Atqui, ô Harmonide, rei, inquit, non uulgaris aut mediocris amore & cupiditate ardes, id quod scire potes, nempe laudis & gloriæ, utcq; fama celebris sis, ac ulgo notus. Hanc autem quanquam tibi ad hunc modum in medium multitudinis progresso, artem ostentando, consequi in animo est, multi ac longi laboris opus aggrederis, tamen ne sic quidem uniuersi te cognoscent. Etenim ubi gentium, aut theatrum, aut stadium ita magnum inueniri potest, in quo omnes Græci tibia canentem te audiant? Vt autem aliquo pacto illis innotescas, ac tui uoti desiderio tandem potiaris, & hoc ego tibi subijciam. Vtere tu quidem arte tua, & in theatris nonnunq;, parum tamen tibi curæ sit promiscua uulgi multitudo. Porrò compendiaria & facillima ad parandam gloriam uia hæc est. /Si collectis Græciæ optimatibus, & paucis illorum, quicunque dignitate & autoritate præcellunt cæteros, atq; indubitanter uiri magni sunt, & admirandi, & aliorum omnium anteſignani, quorum

Vide Apud Latinos in floretis

Concentuum proprietates

Phrygius Lydius Dorius Ionicus

Harmonides Timotheo

Musices in occulto nullus respectus

quorum fides in utraque fortuna ſpectata ſit, iſs, inquam, ſi artis tuæ egregium ſpecimen exhibueris, illiſq; laudis ſuæ teſtimonio te cohoneſtauerint, omnibus græcis in puncto temporis te longè, lateq; innotuiſſe putato, & paſſim inclaru iſſe. Et uide in quod compendium tantam rem tibi contraxerim. Nam ſi iſ, qui omnibus noti ſunt, & quos nemo non admiratur, tibicinem præclarum & celebrem te eſſe cognoſcẽt, quorſum tibi uulgi iudicio aut opinione opus eſt, tantum eos ſequentis, qui meliores ſunt rerum expenſores & iudices? Siquidem popnlaris iſta multitudo, ferè ſemper quæ optima ſunt ignorat, cum maior illius pars manuarij ſint opifices. Cæterum, quemcunq; illi laudibus illuſtrauerint, qui reliquos uitæ ſplendore & dignitate anteeunt, eundem nequaquã temere laudari planè perſuaſum habent. Itaque magnorum uirorum inducti præconio, laudant & illi. Quippe in ipſis quoq; certaminibus multi ſpectatores athletis nonnunquam clarè ſolent applaudere, non raro etiam ſibilis illudere, penes tamen ſeptem, aut quinque, aut quocunq; tandem fuerint iudicandi, poteſtas repoſita eſt. His magiſtri ſui conſilijs parum obſecutus eſt Harmonides. Etenim inter tibias, ut fertur, cum primum in muſices certamen deſcendiſſet, magna contentione inſufflans, in ipſam tibiam inſpirando exhalauit animam, & incoronatus atque exanimis eadem ratione prima & ultima uice tibia canendi uſus in ſcena corruit, celebrante populo Dionyſia. At ſanè Timothei tam prudens oratio, non tibicinibus, neque ſolum Harmonidæ mihi dicta eſſe uidetur, uerum omnibus quicunque appetentes ſunt gloriæ, ingenij aut artis ſuæ ſpecimen publicè exhibentes, ac multitudinis laudem ſuppliciter ambientes. Quare, quo tempore & ipſe non diſſimilia de rebus meis agitabam animo, quæreremq; quo pacto quàm ocyſſime apud omnes inclareſcerem, prudentiſſimum Timothei conſilium ſecutus, conſiderabam, qui nam in Repub. omnium foret præſtantiſſimus, cuiq; plurimum fidei apud alios foret repoſitum, tum qui præ omnibus alijs eſſet acceptiſſimus. Proinde, talis tu nobis apparere debebas iuſto omnium ſermone, ueluti uniuerſæ uirtutis caput & ſumma, ac talium rerum gnomon & recta regula. Porrò, ſi mea tibi ſpectanda & excutienda offerrem, tuq; ea proſecutus eſſes laudibus, eſſent haud dubiè ita apparitura. Egoq; iam uotis tantopere ſperatis potitus eſſem in uno calculo omnes aſſecutus. Aut quem tibi in eligendo præferens, non iure optimo deliquiſſe in habendo delectu exiſtimarer. Itaque iuxta prouerbium, in uno uiro fecimus aleam. Sed me hercle non aliter factum eſt, atque ſi omnibus ubique hominibus meam in dicendo facultatem oſtendiſſem. Quippe in confeſſo eſt, quòd & ſeparatim ſingulos & collectim uniuerſos ipſe ſolus morum bonitate atque ingenij gloria exuperaris. Lacedæmoniorum reges alijs omnibus unicum tantum calculum ferentibus, ipſi ſoli præ cæteris duos ferre ſoliti ſunt. Tu uero & Ephoros, præterea & ſenes, in ſumma, uniuerſos calculorum multitudine in diſciplinis excedis. Quin etiam in primis tu candidum & ſaluti ferè ſemper ſuffragantem calculum addere conſueuiſti, quod non mediocrem in præſentia mihi addit animum, alioqui propter audacis facti magnitudinem iure optimo metuenti. Sed & illud per Iouem non uulgariter me conſolatur, quòd mea non prorſus à te ſint aliena, qui & ex ea urbe ſum oriundus; quàm tu perſæpe primum quidem priuatis officijs tandem etiam publicis iuuiſti perbenignè & liberaliter. Itaq; ſicubi & nunc in peiorem mihi partẽ calculi uergerint in oratione, ac paucior erit meliorum & candidorum numerus, tu adiecto Mineruæ ſuffragio, ex te ipſe defectum ſuppleto, tuiq; familiaris cenſorem & correctorem te egiſſe putato. Atqui ne hoc quidem contentus ero, ſi ante hac multi me admirati ſint, ſi iam per ora uirum clarus ego, & celebris uolitem, ſi orationes meæ audientium laudibus reſpondeant. Omnia illa uẽtoſa & euanida,

Vulgi iudicium

Propoſitio quæ ſe cõmendat amico ex principibus uni.

Præſtantia et iudicio perſonæ eius cui ſcribit.

Amplificatio perſonæ collatione.

II. à communi patria.

ut eſt in prouerbio, ſunt ſomnia, & uerborum umbræ. Cæterum ipſa ueritas in
III. præſens certiſſimis argumentis declarabitur. Ille exactus erit mearum lucubra-
A ratione ſcriptorum. tionum finis & terminus, nec amplius ambiguitati locus relinquetur, ne tantū quidem, quod uel ullius mentem aliquo dubio diſtrahat, ſed aut optimum iuxta diſciplinas æſtimandum eſt, quod tibi apportet gloriam, aut omnium. Sed meliora proferenda, & magis ominatiora, ad tantum certamen eunti. Videa-
Concluſio κατ' ἀνχλω mur uero ô ſuperi, hominum opinione & exiſtimatione non indigni, ac eam quæ nobis ab alijs euentura eſt, laudem confirmate, ut in poſterum fidenti animo, ad ampliorem perueniamus. Quippe omne ſtudium minus reformidandū eſt ei, qui magna olympia deuicerit.

SCYTHA SEV HOSPES.

VINCENTIO OBSOPŒO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

LAudat Macedonicos quoſdā ciues, patronos, ut uidetur, ſuos: ut à quibus maximè adiutus atq; apud cæteros promotus fuerit. Facit autem hoc collatione quadam Anacharſidis Scythæ & Solonis Atheni enſis, ad quem cum alter Athenas profectus, à Toxare, populari ſuo adductus fuiſſet, & humaniter acceptus ab illo, & breui toti ciuitati notus atq; acceptus factus eſt. Eodem igitur pacto & ſe, cū in Macedoniam uenniſſet ab omnibus, ut ad illos, de quibus encomium hoc inſtituit, diuerteret, iiſdemq; ſeſe commendaret, admonitum fuiſſe, ait. Vt enim apud Athenienſes aliquando Periclem, Ariſtotelē & Solonem, quaſi cæterorū omnium inſtar fuiſſe, ita hos inter Macedonas reliquos excellere. Titulum, ex eadē ratione, qua ſuperiores, hæc quoq; oratio habet. Cætera plana ſunt.

Exempli narratio, qua quos laudare inſtituit cū ueteri Solonecō parat, coſq; quaſi omniū aliorū inſtar quoddā facit

ANACHARSIS fuit primus Anacharſis, qui ex Scythia Athenas uſq; peregre profectus eſt, græcanicę diſciplinę perdiſcēdæ deſiderio, ſed ante illum & Toxaris, uir & multę ſapientiæ, & elegantiæ ac rerum optimarū ſtudioſus admodū. Sed qui dominon erat de ſanguine regio, neq; ex iſs qui tyaras geſtare ſolent, uerū unus è uulgo Scytharū & populariū, cuiuſmodi ſunt, qui apud illos uocātur Octipedes, quo ſignificant aliquem duorū boum & unius plauſtri eſſe dominum. Hic ergo Toxaris haud iterum poſtliminio ad Scythas regreſſus eſt, ſed Athenis manens diem ſuum obijt, ac nō multò poſt etiam heros eſſe uiſus eſt, atq; hunc peregrinum medicum Athenienſes non ſecus, atq; unū colunt ex heroum numero. Hoc enim nomen cum heros eſſe declaretur, poſſidere cœpit. Sed enim cauſſam cognominis, & quam ob rem in heroum catalogum relatus ſit, unusq; ex Aeſculapianis uiſus ſit, non alienum fortaſſe eſt percenſere ut cognoſcatis. Non Scythis tantum moris eſt immortalitate donare homines, & ad Zamolxim ablegare mortuos, ſed Athenienſibus quoque licitum eſt in Græcia Scythas Deos facere. Quo tēpore ſæua peſtilentia populus Athenienſis infeſtabatur, uidere uiſa eſt Architelis uiri Areopagitici uxor ſibi Scytham aſtitiſſe, dixiſſeq; fore, ut Athenienſes à peſtifero contagio liberarentur, ſi angiportus uino conſpergerent. Hoc cum ſæpius fieret, neq; enim Athenienſes mulierculæ uerba audita dederunt neglectui, factum eſt, ut non amplius peſtis in eos graſſaretur, ſiue uaporibus quibuſdam noxijs uini odore extinctis, ſiue aliud quiddā maioris efficacię norit heros Toxaris, quippe medicus exiſtens iſta Athenienſibus facienda ſuaſerit. Itaq; curationis merces etiam nūc illi perſoluitur, nam niuei coloris equus ad eius monimentum quotannis immolatur. Quo loci monſtrauit Dimænete illum accedentem ea quæ de uino ſpargendo diximus imperaſſe. Et inuentus eſt eo loco Toxaris eſſe ſepultus, ipſa inſcriptione

one cognitus, tametsi non integra appareat. In primis uero quòd super columnam uir ornatu scythico sculptus fuerat, læua arcum intensum, dextra uero, ut uisus est librum tenens. Etenim adhuc plus quàm dimidio corpore conspicitur, & arcus totus unà cum codice. Reliquas uero partes statuæ unà cum fronte temporis longinquitas iam deuastauit. Est autem non procul ab ædibus Dipyli, à læua in Academiam ingredientibus tumulus non magnus, & statua humi sita, uerum subinde recentibus sertis redimita. Aiuntq; nonnullos febre laborantes iam ab illo subleuatos esse, & per Iouem à uero non abhorret, quippè qui totam ciuitatem quondam peste grauatam liberauerit. Sed regrediamur ad id, cuius gratia illius mentionem fecimus. Adhuc quidē in uiuis erat Toxaris, Anacharsis autem cum nuper soluisset è patria, ex Pyreo in urbem uenit, ueluti hospes & barbarus, non mediocriter animo perturbato, omnia ignorans, ad multa meticulosus & trepidus, pendens animi quid ageret. Siquidem non obscurè intelligebat à uidentibus, se haberi ludibrio, propter habitus peregrini insolentiam, & eandem linguam sonare callentem inueniebat neminem. In summa, iam illum susceptæ profectionis pœnitebat, constitutum habens in animo, uisis tantum Athenis, actutum retrò abire in patriam, conscensoq; nauigio iterum soluere in Bosphorum, unde non multum itineris illi conficiendum restabat in Scythiam. Ad hunc modum hæc secum reputanti, Anacharsidi dæmon quispiam bonus illi fit obuiam, ut reuera credendum est, nempe Toxaris in Ceramico. Ad quod primum illum pertraxit habitus, quem uidebat sibi esse patrium. Deinde haud difficulter cogniturus erat, & ipsum Anacharsis, nempe ex illustri ortum genere, quiq; inter Scytharum primates non infimum locum obtineret. Porrò autem, Anacharsis unde cognoscere potuisset popularem sibi esse Toxarim, more Græcorum exornatum, mentum habentem deronsum, incinctum, nullo ferro munitum, iam multa facundia facetum, & lepidum, atque ex ipsis Atticis unum indigenam? Adeo iam transformatus erat longinquitate temporis. Verum Toxaris Scythica lingua affatus illum: Nonne tu, inquit, Anacharsis ille es Dauceto patre prognatus? Lachrymatus est præ gaudio Anacharsis, propterea quòd eiusdem linguæ hominem inuenisset, planeq; callentem quis esset, aut quem apud Scythas dignitatis locum obtineret, & interrogauit: Tu uero unde me nosti, ô hospes? Cui ille, inde ego sum, inquit, è uobis oriundus ex Scythia, nomen mihi est Toxari, non ex claris illis ducenti generis originem, ut per hoc tibi notus esse queam: Num, inquit, ille tu es Toxaris, de quo ego inaudiui, Toxarim quendam amore uisendæ Græciæ, relictis domi uxore, & infantibus filijs, Athenas esse profectum, & nunc ibi uersari, inq; magno esse precio apud optimates? Ego, inquit, ille ipse sum, si qua etiam nunc apud uos de me fama superstes est. Proinde, inquit Anacharsis, scias me tuum factum esse discipulum, ac amoris tui æmulum, quo huc perductus es scilicet ut uiderem Græciam. Itaq; huius negociationis gratia peregre profectus, uenio infinitis malis perfunctus apud gentes in medio sitas. Et nisi tu mihi factus fuisses obuiam, iam decrè tum erat, priusquam sol occidisset, me retrò ad nauē uoluisse referre gressum, usque adeo consternatus eram animo, peregrina & incognita omnia conspiciens. Sed age per Acinacem & Zamolxim deos nobis penates, tu me assumptum ô Toxari, ut hospitem circunducito, ac mihi pulcherrima quæque, quæ Athenis sunt, commonstrato. Deinde, si qua etiam passim in reliqua sunt Græcia admiranda & uisenda, cum leges optimè constitutas, tum uiros quosq; interrimos. Ad hæc mores & ludos publicos, & uitam illorum, & Rempubl. Quorum indagandorum gratia prior tu, exin ego post te tantum itineris exhausimus. Et ne permittas ut his omnibus nondum uisis mihi retrò pes mouendus sit. Hoc equidem, inquit Toxaris, minimè amanter dixisti, uix tactis

Anacharsis

pede liminibus, mox te rediturum postlimínio. Atqui bonum habe animum, neque enim, ut tu tecum cogitas, abibis, neque te facilè dimissura est ciuitas. Neque uero adeo modica habet erga retinendos hospites demulcimenta aut illectamenta, uerum multo magis te susceptum ita tractabit, ut neque uxoris amplius, neque liberorum, si quos interea nobis absente suscepisti, admodum memor futurus sis. Cæterum, ut quàm celerrimè uniuersam Athenienſium urbem uisam cognoscas, aut potius omnem Græciam, & ea quæ apud Græcos maximè uisenda sunt, ego tibi effectum reddam. Agit hic uir multæ & admirandæ sapientiæ, & quidem indigena: sed qui diu multumq; susceptis peregrinationibus, & in Asiam & in Aegyptum profectus sit, ac cum optimis quibusq; mortalibus uitæ consuetudinem habuit. Cætera homo non admodum diues, uerum infimæ penè fortunæ mendicus. Videbis senem adeo populariter exornatum. Veruntamen cum propter sapientiæ excellentiam, tum aliarum uirtutum, quibus præditus est, præstantiam, ab omnibus certatim colitur, adeo ut etiam pro legum autore eo utantur in constituenda Repub. neq; iuxta eius præcepta uiuere dedignantur. Hunc si amicicia tibi iunctum possederis, ac planè cuiusmodi uir sit, perdidiceris, uniuersam Græciam in te habiturum haud dubitanter existima. Et quod caput est nosse, sic habe, ex omnibus bonis hic repositis, non maiori me tibi gratificari posse, aut officio aut obsequio, quàm si huic te quàm commendatissimum reddidero. Ne igitur cunctemur, ô Toxari, inquit Anacharsis, sed me assumens quantotius ad illum ducito. Sed enim illud uereor, ne difficilis accessu sit, tuumq; erga me studium tanquam superuacaneum respuat. Bona uerba, inquit ille, uideor enim illi rem omniũ gratissimam facturum, beneuolentiæ erga hospitem ostentandæ occasionem tibi offerens. Tantum uero me sequere, statimq; qua sit erga hospites reuerentia, tum quàm à comitate non auersus, tum quæ alia eius bonitas, & ingenij amœnissimi suauitas, cognosces. Quin potius bona fortuna duce ille ipse nos accedit, nempe illi, qui cogitabundus secum loquitur. Et cum dicto Solonem allocutus: Venio, inquit, maximum tibi munus adducens, uirum peregrinum, egentem amicitiæ. Est autem genere & natione Scytha, unus apud nostrates, ex nobilibus & summo loco natis. Omnibus uero in patria relictis, huc uenit nobiscum conuersaturus, eaq; quæ per Græciam sunt præstantissima uisurus. Porrò ego eius rei compendium illi inuentum curaui, quo pacto facillimè simul & expeditissimè uniuersa perdisceret, & optimis quibusq; innoteſceret. Aliam uero ad hæc consequenda uiam compendiosiorem non tenebam, quàm si hunc tibi adductum familiarem feciſſem. Itaque, si Solonem ego planè pernoui, sic facies, ac illum in bonorum noticiam & studium perduces, & germanum ciuem Græciæ esse ostendes. Et quod tibi paulo antè dixi, Anacharsi, omnia iam uiso Solone conspexisti. Hoc sunt Athenæ, hoc est ipsa Græcia. Neque amplius hospitem te esse puta, omnes te nouerunt, omnes certatim amore te prosequuntur. Tantum tibi in hoc sene bonorum repositum esse ne dubites. Omnium in Scythia relictorum te capiet obliuio, iuncta cum illo conuersatione. Habes peregrinationis tuæ præmia, ac amoris finem tantopere desideratum. Hic tibi græca est regula, neque non Atticæ philosophiæ index certissimus. Quare hoc tibi persuade, eum esse multò felicissimum, quicunque cum Solone uersatus fuerit, eoq; amico utitur, Perlongum esset referre, quantum cum Solon sit delectatus munere, tum quibus uerbis responderit, ita ut in reliquum tempus dulcissimè simul, & coniunctissimè conuixerint, alter quidem illorum, nempe Solon, docens & instituens rebus pulcherrimis, & amicum Anacharsin in omnium familiaritatem aggregans, Græcorumq; optimatibus adducens, tum per

omnia

omnia diligentissimè curam agens, quo pacto quàm iucundissimè in Græcia in precio habitus præcelleret. Alter autem admirandam illius sapientiam attonito animo admiratus, ne altero quidem pede uolens à senis latere discedebat. Itaq; quemadmodum illi pollicitus fuerat Toxaris, ex unico Solone in puncto temporis uniuersa cognouit, ac omnibus innotuit, & illius gratia à cunctis familiariter colebatur. Neque enim mediocri laude Anacharsis uirtutes solebat extollere Solon, uerum hominibus & hoc moris erat, ut quemadmodum Soloni legislatori libenter dicto audientes erant, amore quoq; & beneuolentia prosequebantur, quoscunque ille aliquo precio dignos esse existimabat, ac prorsus eosdem in reliquum uiros optimos esse credebant. Solus uero ex Barbaris Anacharsis initiatus est, ac ciuitate donatus, si Theoxeno fides habenda est, qui præter cætera & hoc de illo literis ac memoriæ prodidit. Sed neq; ut opinor, retrò ad Scythas Anacharsis abijt, nisi Solone mortuo. Vultis igitur fabulæ finem iam imponam, ne sine capite obambulet? proinde iam tempus est cognoscendi ciues, cuius rei gratia mihi Anacharsis ex Scythia, & Toxaris in præsentia uenerunt in Macedoniam, ad quos Solonem quoq; adultæ ætatis hominem ab Athenis adduxi. Siquidem aio, & me non dissimile quiddam cum Anacharside passum esse. Ac per Gratias uos obsecro, ne indignabundo animo mihi uicio uertatis similitudinem, si uiro regio memetipse comparauero. Barbarus enim ille fuit. Cæterum nos Syros ulla in re Scythis deteriores non facilè dixeris. Atqui neque res meas cum regia magnificentia componere annitor similitudine, nisi quantum ad ea quæ diximus. Nam cum primum in uestram urbem hospes immigrassem, statim animo obstupefactus sum, uisa & eius amplitudine & pulchritudine, ac incolarum multitudine, aliaq; potentia & splendore omni cognito. Itaque multo tempore animo hærebam attonitus ad hæc, nec poteram cuncta abundè satis admiratione prosequi. Cuiusmodi quiddam & insularis ille iuuenis conspectis Menelai ædibus passus est. Neque uero alium ego obtinebam animum intuitus urbem tanto uigore uigentem, ac iuxta poetam illum omnibus bonis florentem, quibus ciuitas felix & beata solet affluere. Hoc iam affectus animo, deinceps de ijs quæ agenda forent mecum deliberabam. Iam enim olim constitutum habebam, oratione uos & laudibus illustrare. Quibus enim alijs ostendi, silentio tam præclaram ciuitatem præteriens? Quippe quærebam, neque enim ueritatem prudens celabo, si qui essent, qui reliquos dignitate anteirent, & quos aggressus aliquis, ac historia de illis memoriæ prodita, adiutoribus uteretur ad omnia. Ibi uero mihi non unus, quemadmodum Anacharsidi, & ille quidem barbarus Toxaris, sed plures, aut potius omnes eadē tantum non ijsdem syllabis respondebant. Multi quidem & alij præclari & industrij uiri, ô hospes, in hac urbe habitant, nec temere alibi eiusmodi uiros inuenies perinde bonos. Duo tamen cum primis sunt longè optimi & præstantissimi, generis splendore & dignitate omnibus longè superiores. Cæterum disciplinarum cognitione ac dicendi facultate Atticæ Musæ eos non absurdè comparaueris. Populi mirus erga illos fauor, & studium singulare existit. Et hoc quoque quod in ciuitate optimum & præstantissimum esse constat, illorum bonitatem & obuiam erga hospites humanitatem, nullamq; in tanta magnitudine inuidentiam, ac reuerentiam coniunctam cum beneuolentia, tum animi mansuetudinem & morum facilitatem quibusuis accedētibus expositam, ipse haud dubiè alijs uerbis celebrabis, paulo post harum rerum facto periculo. Atque ut mireris impensius ex una eademq; familia sunt pater & filius. Alter quidem nō alius, quàm si Solonem, aut Periclem, aut Aristidem animo conceperis. Alter uero filius, te saltem conspectum actutum domum abducturus est. Adeo præstanti corpore uisendus est, & mascula quadam forma decorus & amabilis. Quòd si modo ore in uocē soluto loqui inceperit, ducet te reuinctum ab auri-

Adaptatio suæ causæ.

Telemachus scilicet.

Collatio & Amplificatio personarum.

bus, tantam dicendi uenerem, & uerborum suauitatem iuuenis in lingua sitam possidet. Quinetiam uniuersa ciuitas ad audiendum inhiat, quoties ad populũ uerba facturus progreditur. Cuiusmodi aiunt Athenienſibus quondam accidisse in Cliniæ filio adamando, præter quàm quòd non multo post eos amoris summè pœnituerit, quo Alcibiadem complexi fuerant. Porro hunc nõ ciuitas solum arctissimè diligit, uerumetiam reuerenter habere non dedignatur. In summa, unicum hoc nobis populare bonum est hic uir, & ingens cõmoditas omnibus. Hic, si te & eius pater susceperint, & tecum amicitiam & societatem fecerint, totam ciuitatem deuinctam habebis. Tantum autem ad illum manus extendenda est, nec amplius res tuæ erunt in ambiguo. Hæc per Iouem ab omnibus dicebantur, etsi iureiurando oratio mea mihi confirmanda sit. Ac mihi iam earum rerum facienti periculum, ne minimam quidem partem dicendo assecutus esse uideor. Itaq; neq; desidiæ, neq; moræ indulgendæ locus est, ut ait Poëta Ceius, uerum omnes rudentes pariter mouendi sunt, præterea nihil non dicendum & faciendum, quo in amicitiam illorum insinuemur. Quod quidem si ex sententia consecuti fuerimus, tranquilla sunt omnia, & nauigatio non improspera, ac mare placidum, & portus in propinquo constitutus.

QVOMODO HISTTORIA SCRIBENDA SIT.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Didascalicus liber est, continens præcepta ac regulas de historia scribenda. Diuiditur autem in duas partes. In priore exposito fine seu officio Historici, & cõfutatis ijs, qui duplicem Historiæ finem faciunt. Vtile uidelicet & Delectabile, mox uicia recensetur, quæ tum in uerbis, & cõpositione, tum in ipsis rebus uitanda sit, & hoc sub exemplis aliorum, quo quisq; modo aut genere peccarint, ostendendo. In posteriore autem parte primum, quæ afferre ad hanc rem, quæq; antea quasi domi suæ comparata habere debeat, is qui ad scribendã historiam accedit, exponit. Deinde regulas primũ de rebus, deinde de expositione & phrasi uerborum, postremo & de partibus operis tradit. Etiam hic exemplis aliorum præcepta sua confirmando. Orditur autem ab occasione, quam collatione Abderitici morbi amplificat.

Præcepta ac Regulæ de scribenda Historia

Exordium à collatione.

ABDERITIS, aiunt, Lysimacho iam regnante, morbũ incidisse, optime Philo, huiuscemodi quendam: Febricitari principio quidem cœpisse, per urbẽ uniuersos, primo statim die febri cõtinua ac ualida grauiter correptos. Circa septimum autem diem aliis quidem multus è naribus profluens sanguis, aliis uero exortus sudor, etiã ipse immodicus, febrim dissoluit ac finijt. Cæterum ridicula quædam perturbatione mentes illorum, idem hic morbus inuoluit. Omnes enim quasi ad Tragœdias agendas impellebantur, & Iambica personabant, multumq; uociferabantur. Maximè autem Euripidis Andromedam, canticis referebant, & Perseï sermonem per uices recitabant. Plenaq; adeo ciuitas erat pallidis, & macilentis illis, septimanis Tragœdis, notum illud

At ô tyranne hominumq; diuorumq;, Amor. & cætera quæ sequuntur, magna uoce exclamantibus, & hoc in longum usque, donec superueniente iam hyeme, frigus nimium obortum ab insania ac nugis istis, cohiberet ipsos. Caussam uero eius rei uidetur mihi præbuisse, Archelaus Tragicus poeta, qui illis temporibus celebris erat, qui media æstate, multoq; æstu, Andromedæ fabulã ipsis egerat. ita ut multi ex theatro redirent febricitantes, & mẽtibus euersi, postea in eandem Tragœdiam delaberentur, obuersante illorum memoriæ

Andro-

Andromeda, ac Perseo unà cum Medusa, singulorum animis & cogitationibus obuolante. Vt igitur alterum cum altero comparetur, quemadmodum uulgo dicunt, Abderitucum illud malum etiam hoc tempore pleroscp doctorũ inuasit: non ut ipsi quocp Thragœdias agant, nam in hoc minus delirarent, alienis Iambicis, ijscp haud malis occupati: sed ex quo obuia illa, & uelut ante pedes exposita, semel moueri cœpere, puta bellũ istud aduersus Barbaros, & uulnus in Armenia acceptum, continuæcp uictoriæ illæ, nemo unus iam est, qui non historiam scribere uelit. Imò uero Thucidides, & Herodoti, & Xenophontes, cuncti nobis facti sunt: &, ut appareat, uerum illud tandem fuit, quod dicit: Bellum omnium pater est, quandoquidem & historiarum scriptores tam multos procreauit, idcp una hac plaga. Hæc igitur, ô amice, posteaquam uiderem atcp audirem, Sinopensis illius in mentem uenit. Quando enim Philippus rex ferebatur cum exercitu iam aduentare, Corinthij omnes trepidi, turbare cœperũt, & pro se quisq; sedulò facere, alius quidẽ arma apparando, alius aũt saxa cõportando, alius muros ciuitatis reficiendo, alius propugnacula & turres suffulciendo, deniqp alius aliud aliquid, quod ad rem pertineret subministrando. Diogenes autem, cum hæc aspiceret, quoniam ipse nihil haberet, quod ageret: nemo enim ipsum ad ullum aliquod ministerium adhibebat, cincto circum se pallio, serio admodũ & ipse dolium suum, in quo tum fortè habitabat, sursum ac deorsum per Cranium uolutare cœpit. Ac rogante quopiã, ex familiaribus, et, quid hoc, inquiente, Diogenes agis? Voluto, respondit ille, etiam ego dolium meum, ut ne solus ociose feriari uidear, inter tot laborantes. Et ego igitur, ô Philo, ut ne solus mutus forem, in hoc loquaci ac strepero seculo, neque perinde ac comicum aliquod satellitium, cum silentio hians præterueherer, non absre facturum me esse arbitratus sum, si, quoad possibile mihi esset, etiam ipse dolium uolutarem: non historiam scribendo, neq; etiam ipsas res gestas commemorando, non ita temerarius equidem sum, neq; etiam hoc de me timeas licet. Noui enim quantum periculum hoc sit, si quis per saxa ac rupes uolutet, & maximè tale, quale meum est doliolum, ne ualidè quidem satis etiam fictum ac coctum, adeo ut siquis exiguum aliquem lapillum ipsi illidat, statim admodum testæ colligendæ illi sint. Quid igitur decretum mihi est? & quo pacto bellum tutò capessam, ipse extra telii actum constitutus? Dicam equidem tibi. A fumo quidem, & fluctibus, & curis, quæcunq; historiam scribentem circumstãt, abstinebo meipsum. Admonitionem autem quandam paruam, & præceptiones hasce modicas scribentibus subministrabo, ut exædificationi saltem unà cum illis adsim, etiamsi ab inscriptione abfuero, summo tantum digito uidelicet lutum attingendo. Quanquam neq; admonitione plericp opus esse sibi ad hanc rẽ putant, non magis, quàm arte aliqua ad uadendum, aut uidendum, aut edendum, sed planè facillimum ac promptum, & cuiusuis hominis esse existimãt, historiam scribere, si quis modo exponere uerbis possit, quod utcunq; in mentem uenit. Cæterum nosti & ipse, ô amice, quòd hoc neq; facillimorum quippiam sit, neq; eorum, quæ negligenter ac temere componi possunt, sed si quid aliud usquam, inter ea quæ oratione traduntur, multa cura opus habet, hoc certè habet, si quis, ut Thucidides ait, historiam quasi perpetuam possessionem adornet. Scio igitur paucos fore, quos mea hæc oratio conuertet, imo quibusdã etiam molestus uidebor, illis maximè, quibus iam opus suum absolutum est, & historia in publicum emissa. Quòd si uero etiam laudata est ab ijs, qui tum audierunt eã, insania profecto fuerit, sperare illos immutaturos aliquid, aut transcripturos esse, eorũ, quæ iam semel ædita atcp autorata, & quasi in regiam aulam relata sunt. Sed tamen nõ absre fuerit, etiã eos ipsos admonere hic, ut si quando bellum aliud exortum fuerit, uel Galatarum cõtra Getas, uel Indorum cõtra Bactrianos, neq; enim aduersum nos puto quisquam aliquid mouere susti-

Adaptatio exempli.

Thucidides Herodotus Xenophon

Occasio consilij.

Præpositio operis.

Attentio à difficultate rei.

nebit,cunctis iam perdomitis & ſub iugum miſſis, melius ac rectius cõponere tamen poſſint,adhibita hac quaſi quadam regula,ſi modo recta eadem ipſis uidebitur:ſin minus,ipſi quidem tamen eodem cubitu,quemadmodũ & nũc,metiantur negocium,medicus autem non admodũ ægre feret,ſi omnes Abderitæ iſti,uolentes ac ultrò Andromedæ fabulam agant. Porrò quando duplex huius conſilij opus eſt,alia enim eligere ac ſequi docet,alia uero uitare. Principio age dicamus quæ nam fugienda ſint ei,qui hiſtoriam ſcribet,& à quibus integrum ac purum maximè præbere ſe debeat. Deinde quibus rebus utendo nõ aberrauerit à recta uia,& eò quo tendit,ducente: nempe quo exordio incipiendum ſit,quo ordine res quæq; iungendæ inter ſe,& componendæ ſint,quis modus ſingulis adhibendus,quæ ſilentio prætereunda,quibus immorandum,& quæ curſu præteruehi ſatius ſit,quomodo exponenda eadẽ,& coaptanda ſint. Atq; hæc quidem & his ſimilia,poſteriore loco tractabimus,nunc autem uicia ea commemorabimus,quæ malè ſcribentes,aut componẽtes ſequi ſolent. Quæ igitur communia ſcriptorum uicia ſunt,in uerbis,in ſonoritate,in ſententia,& cæteris malè & inſcitè compoſitis,longum fuerit perſequi,& à præſenti inſtituto etiam alienum. Nam communia,ut dixi,omnium ſermonũ uicia ſunt,quæ in uerbis & concinnitate uocum peccantur. Quæ uero in hiſtoria peculiariter quidã peccãt, ea facile deprehendas, obſeruãdo, id quod & mihi ſæpenumero uſu uenit inter auſcultandum,& maximè ſi omnibus illis aures apertas præbueris. Sed non intempeſtiuum fuerit, interea etiã, exempli cauſſa, quædam eiuſmodi,repetere & commemorare, quæ iam ita cõpoſita atq; ædita habẽtur. Ac primum quidem illud,quantum peccent,conſideremus. Nam plerique ipſorum,neglecto eo,ut rem ipſam,perinde ut geſta eſt,exponant,in laudibus Imperatorum & ducum immorantur, ſuos quidem in cœlum extollentes, contrà autem hoſtes, ultra modum deprimentes, ignari uidelicet, quòd non anguſto aliquo Iſthmo diuiſa & interſepta ſint,hiſtoria & encomium, ſed magno quodam muro per medium eũte,diſtincta. Et muſicorum illud,δὶς δι᾽ ὀξειῶν,hoc eſt,bis per omnes chordas:quod dici ſolet,inter ſe diſtant. Siquidem ille qui Encomium ſcribit,hoc unum ſpectat,ut quibuſcunq; modis poſſit,eũ quẽ laudandum ſuſcepit,extollat atq; oblectet, etiã ſi per mendacium fortè id cõſequatur, quò tendit,parũ id curat. At contrà hiſtoria,nihil falſum inferi ſibi,ne pauxillum quidem permittit,non magis,q̃ arteriam dicunt medicorũ pueri, eam quæ trachęa ſiue aſpera uocaẽ,quicq̃ potus aut cibi in ſe recipere. Rurſum neſcire ijdẽ uidentur,q̃ & poëtice quidẽ & poëmata,aliud promittunt,aliud hiſtoriæ regulasq; diuerſas habẽt. Nam illic quidẽ libertas nullius alterius arbitrio ſubiecta eſt,unaq; hæc lex eſt, quicquid poëtæ ipſi uiſum fuerit, Diuino eñ ſpiritu agitur,& à Muſis dependet, illarũ numine afflatus, & ſiue equos alatos curruí iungere uoluerit,ſiue alios ſuper aquam,aut in ſummas ariſtas, curſuros p illas attollet,nemo uetat,neq; etiam quando Iupiter ipſorum ex una cathena alligata,in ſublime attraxerit pariter terram & mare,quicq̃ ex eo ſibi metuũt,ne uidelicet dirupta illa,conterant ac pereãt omnia illa deorſum præcipitata. Sed & ſi Agamemnonẽ laudare uolunt, nemo prohibet quo minus illũ Ioui ſimilẽ faciant, & quod ad caput, & quod ad oculos pertinet: quod aũt ad pectus attinet,fratri ipſius Neptuno,& quod ad balteum, Marti:& omnino compoſitum quendam ex omnibus diis oportet eſſe,filium illum Atrei & Aëropes. Neq; enim ſufficit Iupiter,neq; Neptunus,neq; Mars, ut ſinguli illius pulchritudinẽ ac formam compleant. At uero hiſtoria, ſi quam huiuſcemodi adulatiõem recipiat,quid aliud,quàm pedeſtris quædam poëtice redditur, grandiloquẽtia iſta uerborum carens. Cæterum reliquas illas præſtigias ac uanitates nudas,abſq; uerſibus,& ob hoc etiam magis conſpicuas, oſtentans. Magnũ igitur hoc,imò magis, plus quàm magnum uicium fuerit,ſi quis neſciat ea quæ hiſtoriæ propria

Diuiſio.

Quæ uicia fugiẽda ſunt hiſtoriam ſcribẽti.

Propriũ, ſiue officium hiſtoriæ.

Dis Diapaſon

Poetices propria

Hiſtoricæ propria

pria

pria ſunt, ab ijs quæ ſunt poëtices, ſeparare, ſed introducit in hiſtoriam, alterius ornamentia & fucum, fabulas uidelicet & laudes, & eos, qui in his rebus ueritatis exceſſus fiunt. non ſecus, ac ſi quis athletæ alicui iſtorum ualidorum & uehementer robuſtorum, purpuram induat, ac ceteris ornamentis meretriceis eum exornet, præterea & fuco, & ceruſſa faciem eius oblinat. Vt enim, Dij boni, omnino ridiculũ redderet, deformando ipſum ornatu illo? Atqui nõ hoc dico, quaſi non & laudandum in hiſtoria interdum ſit, ſed ſuo loco & tẽpore laudandum, modumq; rebus adhibendum eſſe cenſeo, ne qua moleſtia afficiãtur, ij qui in poſterum hæc eadem aliquãdo legent. Et in ſumma, ita hæc omnia moderanda ſunt, quaſi poſteris, nõ præſentibus ſcribantur, ut & paulò poſt oſtendemus. Porrò qui putant rectè diuidi in duo hiſtoriam, puta in iucundum & utile, & ob hoc & encomium in eam introducunt, tanquam quod & iucũdum ſit, & delectet legentes: uides nimirum, quantum à uero aberrent. Primũ qui dem diuiſione mala atq; adulterina utentes. Vnum enim opus eſt hiſtoriæ, & unus finis, utilitas, quæ ex ſola ueritate conciliatur. Iucũdum uero, ſi & ipſum ſequatur, melius quidem hoc, perinde ut ſi forma ſeu pulchritudo athletam: ſin minus, nihil uetat ab Hercule prognatum eſſe Nicoſtratum illum, Iſidoti filiũ, generoſus eum ſit, & utroq; colluctatore ſuo fortior, etiam ſi ipſe quidẽ, quod ad faciem attinet, turpiſſimus uideatur. Alcæus autem formoſus ille, Mileſius colluctetur cum eo, amaſius quoq;, ut aiunt, ipſius Nicoſtrati exiſtens. Quare hiſtoria, ſi quidem obiter, & uelut auctarij modo, iucunditatem additam habeat, cõplures amatores ad ſe alliciet: ſed quatenus perfectum atq; integrum, idq; ſolum habet, quod peculiare ac proprium ipſius eſt, ueritatis expoſitionem dico, non magnam pulchritudinis rationem aut curam habet. Præterea etiam illud dicere non indignum fuerit, quòd neq; iucundũ adeo in hiſtoria, quod ualde fabuloſum eſt, & ad laudem maximè inclinat, utrobiq; auditoribus eſſe ſcilet, dum non de fece hominum, ac multa promiſcua q; plebe hoc intelligamus, ſed de ijs, qui iudicantium more, atq; adeo, per Iouem, ſycophantarum modo auſcultant, quos nihil ſubterfugere facile poteſt, utpote ipſo etiam Argo acutius ac toto corpore undique omnia intuentes, menſariorum autem more, ſingula eorum quæ dicuntur, accuratè ac diligenter explorantes, ita ut alia quidem uelut adulterina reijciant, ea uero quæ proba ſunt & legittima, & quæ typum ſeu formam accuratè & expreſſe referunt, recipiant atque approbẽt. Ad quæ etiam reſpicere decet, eos qui hiſtoriam componunt, aliorum autem nullam aut paruam habere rationem, etiam ſi rumpantur laudatores. Si uero neglectis hiſce, ſtudebis hiſtoriam ſupra modum delectabilem facere, admixtis fabulis, laudibus, & cæteris huiuſcemodi adulationibus, celerrimè ſimilem illam reddes Herculi in Lydia. Vidiſſe enim alicubi te conſentaneum eſt, pictum illum Omphalæ ſeruientem, atque admodum alieno ornatu ac habitu indutum. Illa uidelicet pelle ipſius Leonina ueſtita, & clauam manu tenente, eoq; Herculem ſcilicet præ ſe ferente. Ipſo autem in crocoto & purpura, lanam trahente, & uapulante ab Omphale ſandalio, &, quod turpiſſimũ ſpectaculũ eſt, ueſtitu cum corpore non cõueniente, neq; ad proportionem illius quadrante, atq; ipſo deo uirilem illum corporis habitum, turpiter adeo effœminãte. Ac multi quidem fortaſſis etiam hæc tua laudabunt, pauci uero illi, quos tu contemnis, ſuauiter admodum, & ad ſatietatem uſque ridebunt, aſpicientes indoctam ac diſſonam, maleq; cohærẽtem rei compoſitionem. Nam quod uniuſcuiuſq; rei proprium eſt, id pulchrum eſt. Hoc ſi mutaueris, deforme id ipſum, uſu reddetur. Omitto hic dicere, quòd ipſæ quoque laudes, uni fortaſſis alicui iucundæ ac delectabiles ſunt, ei puta, qui laudatur: cæteris uero moleſtæ, & maximè, ſi immodicos ueri exceſſus ſiue Hyperbolas habuerint, quales

Reſpõdet eorũ obiectioni q duplicẽ hiſtoriæ finem faciunt.

I. *A remotione*

II. *Ab ipſius laudis effectu.*

Hercules in Lidia

III. *à perſona eorũ q laudantur.*

ipſas pleriq; faciunt, dum beneuolentiam eorum, quos laudant, uenantur, & eò uſq; immorantur illis, donec omnibus adulationem hanc manifeſtam reddant. Neq; enim ſecundum artem hoc facere norunt, neq; adulationem tegunt, ſed irruentes, conferta omnia & incredibilia, & nuda exputunt, quare neq; illud conſequuntur, quod maximè intendunt. Nam qui laudantur ab ipſis, oderunt multò magis ipſos, & auerſantur, ut adulatores, rectè ſanè facientes, & maximè ſi uiri ac generoſo animo præditi ſunt. Quemadmodum Ariſtobulo accidit, qui ſingulare certamen Alexandri & Pori conſcripſit. Eo enim ipſo legente, hunc potiſſimum locum, quo pugnam hanc deſcripſerat (putabat enim ſe maximam apud regem gratiam hoc pacto initurum eſſe, aſſignatis illi falſo rebus quibuſdam præclariſſimè geſtis, & effictis operibus ueritatem excedentibus) Alexander accepto libro (nam tum fortè in flumine Hydaſpi nauigabant) proiecit præcipitem in aquam, & te, inquiens, eodem modo decebat Ariſtobule, præcipitari, qui talia prome ſingulari certamine pugnaueris, & elephantos ſagitta interfeceris. Et certè indignaturus ita fuerat Alexander, ut qui nec architecti illius audaciam ferre potuerit, pollicentis ſe montem Atho, ad illius imaginem effecturum eſſe, montemq; ipſum illius ſimilitudine exornaturum, ſed ſtatim pro adulatore homine illo agnito, non amplius, neq; ad cæteras res, eodem, ut antea, uſus eſt. Vbi igitur delectabile illud, in hiſce manet? niſi ſi quis uehementer amens adeo foret, ut oblectaretur huiuſcemodi laudibus, quarũ uanitas & confutatio ante pedes, & in promptu eſſet, perinde ut homines deformes interdũ ſolent, & præcipue mulierculæ, quæ pictoribus mandant, ut ſe quàm pulcherrimas pingant. Arbitrantur enim melius habituram ſibi eſſe faciem, ſi pictor ipſis & plurimum ruborem illinat, & multum candoris intermiſceat pigmento. Tales pleriq; ſcriptorum hodie ſunt, qui & propriũ & utile, quod ex hiſtoria ſperandum fuerat, palpando tractant, quos odio habere conueniebat, ut qui in præſenti adulatores manifeſti & inertes ſint, & in poſterum, ſuſpectum reddant totum negocium propter nimios ueritatis exceſſus, & incredibilitatem. Quòd ſi uero quiſpiam exiſtimat, omnino iucunditatem per totam hiſtoriam admixtam eſſe debere, præſtet cętera illa, quæ reuera delectabilia ſunt, inter reliqua ornamenta orationis, quibus pleriq; neglectis, ea quæ nihil ad rem pertinent, ingerunt atq; inuoluunt. Ego uero etiam narrabo, quæ non ita multò antè memini me audire, cum in Ionia hiſtoriarum ſcriptores, atq; adeo per Iouẽ in Achaia quoq; nuper quoſdam auſcultarem, idem hoc bellum exponentes. Ac per Gratias, ne quis pro dubijs aut incertis ea habeat, quæ dicentur. Nam uel iureiurando affirmare auſim, ſi modo urbanum foret, iuſiurandum inſerere commentario, uera illa eſſe. Ac unus quidem ipſorum, ſtatim à Muſis exordiebatur, inuocando deas, ut ipſæ ad opus hoc deſcribendum adeſſe uellent. Videsne quàm ſcitum principium, & in promptu hiſtoria, & tali orationis figuræ conueniens? Deinde paulum progreſſus, Achilli quidem, noſtrum Imperatorem comparabat, Therſitæ autem regem Perſarũ: ignorans uidelicet, quòd Achilles multò melior futurus ipſi fuerat, ſi Hectorẽ potius quàm Therſitẽ interfeciſſet, & ſi prior quidem bonus quiſpiam fugeret, perſequeretur autem ipſum multò clarior alter. Poſthæc adducebat & pro ſe ipſo encomium quoddam, & quòd dignus eſſet, qui cõſcriberet res geſtas, adeo præclaras ac ſplendidas, uideri ſe uolebat. Hinc autem deſcẽdens, etiam patriam ſuam, Miletum laudabat, illud addens, quòd rectius faceret ipſe quàm Homerus, quoniam ille nuſquam patriæ ſuæ mentionem feciſſet. Poſtremo ad finem Proœmij pollicebatur nominatim, ac planis uerbis, ſeſe noſtras res in maius ſublaturum, Barbaros autem contrà, etiam ipſum per ſe debellaturũ atq; oppreſſurum eſſe. Ac hiſtoriam quidem in hunc modum incipiebat, ſimul & cauſſas, unde id bellum cœpiſſet, commemorando; Nam ſceleſtiſſimus ac peſſimè perditus iſte, Volo-

geſus.

Exempla ſunt odioſa nimio tempore

Probat exemplo Alexãdri

Subijcit exempla uiciorũ

geſus,bellum mouere cœpit,ob talem cauſſam. Atq; hic quidem in hunc modum. Alter uero quidam Thucididis imitator ſummus quiſpiam, & ad archetypum ſeu primum exemplar,admodum bene comparatus,etiam principium perinde,ut ille,ſuo proprio nomine appoſito,fecit,feſtiuiſſimum illud quidem omniũ principiorum,& atticum animum planè ſpirans. Vide enim,Creperius inquit,Calpurnianus Pompeiopolita,conſcripſit bellum Parthorum ac Romanorum,quo pacto illud inter ſe geſſerunt,ſtatim ab eo exorſus,quando illud primum moueri cœptum eſt. Quare poſt tale utiq; principium,quid tibi cætera amplius dicam? quomodo uidelicet in Armenia perorauerit,Corcyrenſem illũ oratorem ſe ipſum exhibendo,aut qualem Niſibenis peſtẽ immiſerit,quia partes Romanorũ ſequi noluerant,à Thucidide mutuatus omnia prorſus,excepto ſolo Pelaſgico,& longis muris,in quibus tum habitarunt illi, qui temporibus illis peſte laborabant. Cętera uero etiam ab Aethiopibus exorſus eſt: quare & in Aegyptum deſcendit,& in terram regis multam, in illaq; ibi manſit, rectè ſanè faciens. Ego itaq; relicto illo,ſepeliente adhuc miſeros Athenienſes Niſibe, abij,ſatis ſciens,etiam ea quæ,me digreſſo,dicturus poſtea eſſet. Nam rurſus etiam illud abundè multum nunc eſt,putare,hoc eſſe Thucididi cõſentanea atque ſimilia dicere,ſi parum reueritus, ea quæ ſunt ipſius illius dixerit quiſpiam. ut, μικρὰ κἀκεῖνα, hoc eſt, parua & illa. &, ὡς καὶ αὐτὸς ἂν φαίης, id eſt, ut etiam ipſe dixeris &, οὐ δι' αὐτὸ νὴ Δία, id eſt, non ob eam cauſſam, per Iouem. &, κἀκεῖνα ὀλίγου δεῖν παρῆλθεν. hoc eſt, Etiam illa parum abfuit, quin præterirẽ. Nam idem hic ſcriptor, multa quoque armorum & tormentorum genera ijſdem nominibus, quibus ea Romani uocant, perſcripſit, & foſſam, itidem ut illi, & pontem, & ſimilia, dixit. Ac mihi cogita, quanta hæc hiſtoriæ dignitas, & quàm Thucididi hoc conueniens ſit, inter Attica nomina, Italica iſta, perinde ut purpuram interponi, exornantia, & decentia, & omnino conſonantia.

III. Alius uero quiſpiam ipſorum, quaſi quoddam commentarium actorum, nudum, in ſcripta relatum, ualde pedeſtre ac humi ſerpens: perinde ac ſi miles aliquis, aut faber, aut caupo, qui unà cum exercitu circumuagaretur, ea quæ in ſingulos dies acta fuiſſent, annotaſſet, compoſuit. niſi quod priuatus hic modeſtior certè fuit, quippe qui ipſe quidem ſtatim qualis eſſet, manifeſtè apparuerit, alteri autem alicui, maiori gratia prædito, quiq; hiſtoriam aliquando aggredi poſſet, materiam ſubminiſtrarit. Hoc unum in eo reprehendere ſoleo, quod ita Tragicè inſcripſit libros ſuos, magis, quàm pro ipſorum ſcriptorum fortuna, in hunc uidelicet modum: Callimorphi, medici haſtatorum legionis ſextæ, hiſtoriarum Parthicarum &c. & ſubſcriptus infrà erat unicuiq; libro numerus. Ac per Iouem, etiam Proœmium plus quàm frigidum fecerat, ita colligens, Familiare ac proprium Medici eſſe, hiſtoriam ſcribere: ſiquidẽ Aeſculapius Apollinis filius foret, Apollo aũt Muſarum dux, & omnis eruditionis princeps. Deinde q; & Ionica lingua exorſus ſcribere, mox, neſcio qua ſententia, quóue animo ſtatim admodum ad cõmunem tranſijt, ἰατρικήν, hoc eſt, medicam artem, & experientiam, & quæcunq; & morbum, pro ἰατρικὴν, & πεῖραν. & ὑγιείαν, & νόσον & πεῖραν, & ὑγιείαν, & νοῦσον dicens, cætera autem cum multitudine conſueta atq; eadem, ac plurima etiam uelut ex triuio deſumpta.

IIII. Si uero & ſapientis uiri meminiſſe me decet, ipſum quidem nomen in obſcuro poſitum ſit, ſententiam autem dicam, & ſcripta paulò antè Corinthi ædita, omni ſpe potiora. A principio enim ſtatim, in prima exordij periodo, diſputabat cum lectoribus, ſermonem omnino eruditum ac ſapientem exhibere ſtudens, q; ſoli uidelicet ſapienti cõueniret hiſtoriam ſcribere. Deinde poſt paulũ, ſequebatur alius ſyllogiſmus, deinde itẽ alius, & prorſus per omnes figuras diſputando rationabatur, illi exordium iſtud adulatorium uidelicet uſq; ad ſatietatẽ, & encomia iſta moleſta ac ualde ſcurrilia, ſyllogiſtica tamẽ & diſputatoria, & cõtracta ſeu cõdẽſata etiã illa.

Et

Et ſane etiam illud perquàm ineptum uidebatur mihi, & uiro philoſopho, & barba cana promiſſaq; minimè dignum, quod in proœmio dicebat, principem noſtrum hoc præter cæteros præcipuũ & quaſi ſeorſim habiturum eſſe, quòd eius res geſtas etiam philoſophi iam memoriæ prodere dignarentur. Nam tale, ſi modo fieret, conueniebat cogitandum nobis relinqui potius, quàm ipſum
V. dicere. At uero neq; illius fas eſt obliuiſci, qui tali principio exorſus eſt: Ve-
„ nio dicturus de Romanis ac Perſis. & paulo poſt: Neceſſe enim erat Perſis ma
„ lè euenire. Et rurſum: Fuit Oſroës, quem Græci Oxyroën nominant. & alia
VI. id genus multa. Vides igitur, ut ſimilis hic illi fuerit, in eo, quòd ille Thucidi-dem, hic autem Heſiodum bene admodum aſſimulabat. Iam alius quidam, celebris & decantatus ob dicendi uirtutem, Thucididi & ipſe ſimilis, aut etiã melior paulo illo, omnes ciuitates, & omnes montes, campos præterea & fluuios interpretatus eſt, quàm planiſſimè ac ualidiſſimè, ut ipſi uidebatur. Illud autem in inimicorum capita uerrat malorum auerruncator Hercules. Tanta enim frigiditas inerat, quæ & Caſpias niues, & glaciem Gallicam ſuperaret. Clypeus igitur Imperatoris uix toto libro ab illo deſcribebatur, & Gorgon in umbone, & oculi eius ex nigro & albo & cœruleo compoſiti: præterea & balteus arcum cœleſtem imitans, & dracones inter ſe implicati, & capillorum more dependentes. Nam Vologeſi bracca, aut frenum equi, ô Hercules, quot millia uerſuum unumquodq; horum abſoluebat. deinde qualis fuerit coma Oſroæ, natantis per Tigrim, & in quale antrũ effugerit, tectum uidelicet, ex Hedera, & myrto, & lauro, quæ eodem loco creuerant, & quaſi in unum coaluerant, atq; idem illud opacum & umbroſum fecerant. Conſidera igitur, quàm hæc ad hiſtoriam neceſſaria ſint, & quam non abſq; his, ea quæ illic geſta ſunt, ſcire potueramus. Nam præ imbecillitate, quæ inter ea quæ utilia ſunt cognitu, diſcernendo laborant, aut præ ignorantia, dum quid potiſſimum dicendum ſit, neſciunt, ad huiuſcemodi locorum & antrorum deſcriptiones diuertuntur. Ac quoties in multas ac præclarè geſtas res incidunt, ſimiles eſſe uidentur, ſeruo recens locupleti facto, qui domino ſuo nuper in bonis ſucceſſit, qui neq; ueſtem nouit, quo pacto induere debeat, neq; cœnam ex more ac legitimè capere nouit: ſed ſæpenumero irruens, gallinis, & ſuillis, & leporinis appoſitis, pro iis pulmento aliquo aut ſalſamento opplentur adeo, dum ingurgitando rumpantur. Hic igitur, de quo antea dixi, etiam uulnera deſcripſit admodum incredibilia, & mortis genera aliena, puta quo pacto in digitum pedis maiorem uulneratus quidam, cõfeſtim deceſſerit: & quod, inclamante ſolum duce exercitus, Priſco, ſeptem & octo hoſtium mortui fuerint. Præterea & in numero occiſorum, ab hac parte, etiam contrà quàm in Imperatorum epiſtolis ſcriptum cõtinetur, mentitus eſt. Nam circa Europum hoſtium quidem cecidiſſe millia trecenta ſeptuaginta, & ſex ſupra ducentos ait, Romanorum autem non amplius duobus, ſaucios autem factos fuiſſe nouem: quæ haud ſcio, an ullus ſanæ mentis, ferre queat. Iam & illud dicendum, quod neq; ipſum paruum eſt. Nam præ nimio ſtudio Atticæ elegantiæ, & quod uideri cupiebat, uocem omnino ad eius linguæ proprietatem quàm accuratiſſimè emundaſſe, uolebat eodem pacto & Romanorum nomina efferre, eademq; inter Græca tranſcribere. Vt Cronõ quidem Saturnum uocabat, Phrontin autem Frontonem: Titanium, Ticianum, & id genus alia multò magis ridicula. Præterea idem hic, de morte Seueriani ſcripſit, quòd cæteri quidem omnes decepti ac falſi ſint, qui putarunt ipſum gladio interfectum eſſe, quando inedia & cibi abſtinentia perierit. Nam hanc mortem illi facillimam, & minimè grauem uiſam fuiſſe, neſciẽs uidelicet, quòd totum illud, quod ille paſſus eſt, trium, opinor, dierum fuit. Qui autem inedia moriuntur, etiam in ſeptimum uſq; diem plerisq; ſufficiunt. Niſi ſi quis hoc credere uolet, quòd Oſroës aſtiterit expectans, donec Seuerianus fame interiret, & ob hoc

ante

ante ſeptimum diem, in aciem non eduxerit. Porrò eos, qui & poëticis nomínibus, optime Philo, in hiſtoria utuntur, quo nam loco ponamus? eos puta, qui dicunt, ἐλέλιξε, hoc eſt, ſtridorem dedit machina impulſa, & murus cadens, uehementer ἐδούπησε, id eſt, fragorem dedit. Et in altera parte præclaræ huius hiſtoriæ, Edeſſa igitur, ita armis περιεσμαραγέτο, hoc eſt, circuncirca perſonabat, & ἔτοβος erat, hoc eſt, fremitus, qualis maris intempeſtuoſi eſſe ſolet. Et, omnia illa κόραβος, id eſt, tumultus ac ſtrepitus erant. Et, ipſe dux ἐμεριμέριζεν, hoc eſt, animo huc atq; illuc uerſabat, quo pacto potiſſimũ muros inuaderet. Deinde aũt inter hęc, adeo humília & abiecta nomina, adeo plebeia & mendicis conuenientia multa infarta erant, in qbus uelut rimæ aut lacunæ cæterę obturarentur, qua le eſt illud: ἐπιστέλλει ὁ στρατοπεδάρχης τῷ κυρίῳ, hoc eſt, ſcripſit caſtrorũ præfectus, domino. Et, οἱ στρατιῶται ἠγόραζον τὰ ἐγχώρια, id eſt, milites emebant neceſſaria. Et, ἤδη λελουμένοι πρὸς ἄριστον ἐγίγνοντο. hoc eſt, iam loti, ad ipſos uenerunt, & id genus alia. Vt mihi hæc res perſimilis uideatur eſſe Tragœdo, qui altero quidẽ pede, calciamento alto & grandi incedat, alterum autẽ ſandalio ſubligatum habet. At uero & alios quoſdam reperias, qui proœmia ſplendida ac tragica, & excellenter longa compoſita habent, ut ſperes ex eo, quæ ſequentur, omnino mirabilia quædam auditurum te eſſe. At mox corpus ipſum hiſtoriæ exiguum quoddam & ingeneroſum ſubtexunt. Vt & hoc non diſſimile uideatur puero aut infanti alicui, ſicubi fortè uidiſti cupidinem ludentem, perſonam Herculis amplã & magnam, aut etiam Tirani alicuius induentem. Statim igitur, qui auſcultãt, acclamare ipſis ſolent, notum illud, Parturiunt montes &c. Decet autem non ita, ſed ſimilia inter ſe omnia, & eiuſdem coloris eſſe, & capiti reliquum corpus reſpondere, ut nõ aurea quidem ſit galea, Thorax autem omnino ridiculus, ex pannis alicunde uetuſtis, aut pellibus putribus conſutus: deinde & clypeus ſalignus, & tibialia cõchis incruſtata, aut ex corio porcino facta. Videas enim per quam multos huiuſmodi hiſtoriarum ſcriptores, qui Rhodij illius Coloſſi caput, uani alicuius ſeu pumilionis corpori imponant. Vt rurſum alios, qui corpora ſine capitibus introducunt, abſq; proœmijs, & ſtatim ab ipſis rebus incipientes, qui & Xenophontis ſectatores in hoc uideri uolunt (quoniam & ipſe ſic exorſus eſt. Darij & Paryſatidis filij naſcuntur duo &c.) & aliorum ueterũ, ignorantes, quòd quædam proœmia ui ſeu poteſtate ſunt, quæ pleroſq; latent, ut alibi oſtendemus. Quanquam hæc omnia adhuc tolerabilia ſunt, quæcunq; uel circa compoſitionem uerborum, uel reliquam diſpoſitionem peccantur. At uero circa ipſorum quoq; locorum deſcriptiones mentiri, idq; non ſolum paraſangas aliquot, ſed & totas manſiones, quantum unius diei itinere caſtra promoueri ſolent, illud quæſo cui honeſto aut pulchro comparabimus? Vnus igitur quidam, adeo oſcitanter ac deſidioſe res ipſas collegit, utpote neq; Syro aliquo conſulto, neq; uotum illud, quod uulgo dici ſolet, Epicureorum fabulis de his ipſis rebus auditis, ut cum de Europo mentionem faceret, in hunc modum dixerit: Europus, inquiens, ſita quidem eſt in Meſopotamia, manſionibus duabus ab Euphrate diſtans: deduxerunt aũt eam coloniam Edeſſæi. Neq; hoc illi ſatis fuit, ſed & patriam meam Samoſata, idem generoſus ille, in eodem libro ſublatam, unà cum ipſa arce & muris in Meſopotamiam tranſtulit, ita ut tota ambiretur ac terminaretur utroq; flumine, utrinq; altero, quaſi cutem illius præterlabendo radente, & tantum non ipſos muros alluente. Ridiculum autẽ etiam foret, ſi tibi nunc Philo, apologiam aliquã contexam, quod neq; Parthus, neq; Meſopotamita ſim: inter quos relatum me, egregius iſte ſcriptor collocauit. Quin & illud ualde ſcilicet credibile, idem hic de Seueriano dixit, appoſito etiam iureiurando, quod quæ dicat ex quodam audierit eorum, qui ex ipſo eo opere effugerunt. Neque enim gladio illum mori uoluiſſe, neq; uenenum bibere, neq; laqueo collum innectere, ſed mortem quandam excogitaſſe Tragicam, & quod

In Anabaſi Xenophõtis

Hactenus de uicijs uerborũ et cõpoſitionis, ſã quæ in rebus peccantur.

I. Vicium. Mendacium.

Patria Lutiani

Id eſt, duorũ dierũ itinere

ad

ad audaciam attineret, omnino externam ac peregrinam. Fortè enim habuisse ipsum admodum magna uitrea pocula, ex uitro pulcherrimo facta. Postquàm igitur omnino decretum illi fuisset mori, fracto ex scyphis maximo, uno quodam crustorum usum esse ad cædem, inciso uidelicet gutture, uitro. Atq; ita ne quæ gladium, neque lanceam repperit, quo moreretur, dummodo uirilis ipsi, & heroica mors obtingeret. Postea autem, quoniam Thucidides funebrem orationem quandam habuit, pro ijs, qui primi tum eo bello occubuerũt, ipse quoq; Seueriano talem habendam esse censuit. Omnibus enim ipsis cum Thucidide, eo, qui nihil in culpa fuit eorum malorum, quæ in Armenia acciderant, æmulatio atq; contentio est. Sepulto igitur Seueriano, magnificè, adducit ad tumulũ Afranium quendam Centurionem, æmulum Periclis, qui talia ac tanta rhetori co more de illo perorauit, ut ego, per Charites, multum admodum lachrymarum præ risu effunderem, & maximè, quando rhetor iste Afranius, ad finẽ Orationis lachrymans pariter, cum miserabili ploratu sumptuosarum cœnarũ, & propinationum illarum mentionem faciebat, deinde & Aiacis quendam colophonem imponebat. Nam gladio euaginato, generosè admodum, & ut Afranium decebat, aspicientibus omnibus, seipsum ad tumulum iugulauit, non indignus per Bellonam, qui multo antè mortuus fuisset, si talia rhetoricatus esset. Atq; hoc dixit idem aspicientes omnes, tum qui aderant, admiratos fuisse, laudasseq; Afranium supra modum. Ego uero etiam cætera illius damnabam, ut qui tantum non offarum & ollarum meminisset, & placentarum memoria illachrymaretur. Hoc tamen præter cætera reprehendi, quòd non scriptore ipso & actore fabulæ huius, ante se iugulato, mortuus fuerat. Multos autem & alios consimiles his, commemorare tibi, amice Philo, possem, ueruntamen paucis quibusdam adhuc additis, ad alteram promissionis partem, transibo, puta ad id consilium, quo pacto rectius ac melius historiam scribere quispiam debeat.

Quo pacto Historia recte conscribenda

II. Vicium, præteritio necessariarũ & tractatio non necessariarum.

Sunt enim quidam, qui, quæ rerum gestarum maximæ, & memoria dignissimę sunt, præter mittant, aut quasi in transcursu tantum attingant, præ imperitia autem & ineptitudine, & ignorantia eorum quæ dicenda uel tacenda sint, ea quæ minima sunt, admodum prolixè & laboriosè immorando uerbis exponunt, nõ aliter ac si quis Iouis Olympici, uniuersam pulchritudinem ac formam, quæ tanta ac talis est, non uideat, nec laudet, neq; etiam ijs, qui de ea nesciunt, quicquam narret, sed subsellij rectitudinem, & expolitionem, & crepidinis cõcinnitatem admiretur, & hæc admodum cum multa diligentia & cura exponat. Equidem audiui quendam, qui pugnã eam quæ ad Europum cõmissa fuit, ne totis quidem septem uersibus prætercurrebat, uiginti autem mensuras, aut etiam amplius, aquæ consumpserat in frigidam, & nihil ad nos pertinentem narrationem, quo uidelicet pacto Mauritanus quidã eques, Mausacas nomine, præsiti errans per montes deprehenderit Syros quosdam, agrestes, prandium apponentes, & quod principio illi metuerint ipsum: deinde uero, intellecto, quod ex amicis unus esset, receperint ad se hominem, & cibum præbuerint. Nam & illorum fortè quendam, aliquando in Mauritaniam profectũ fuisse, cum ipsius frater in ea terra militaret. Post hæc fabulæ longę, & narrationes, quo pacto ipse in Mauritania uenatus esset, & ut uidisset elephantos multos in eodem loco pascentes, & quòd parum abfuerit, quin à leone deuoratus fuisset: deinde & quantos pisces emerit Cesareæ. Atq; ita egregius iste historicus, relictis tot cædibus circa Europum factis, tot præliorum motibus, & fœderibus necessarijs, & custodijs, alijs alijs oppositis, usq; in profundam ueſperam substitit aspiciens Malchionem, Syrum istum, Cæsareæ scaros ingentes uidelicet ementem. Et nisi nox occupasset ipsum, fortassis & ad cœnam cum illo uenisset, scaris istis iam apparatis. Quæ, nisi ille tam diligenter historiæ tradidisset, magnas nimirum res ignoraturi nos fuissemus, & damnũ hoc Romanis intolerabile fuisset, si Mau-

sacas

facas iſte ſitiens, potum non inueniſſet, ſed incœnatus ad caſtra reuerſus eſſet. Atqui quàm multa alia longè magis neceſſaria, uolens ego nunc prætereo: quemadmodum & tibicina quædam uenit ex propinquo uico ad eos, & ut dona mutuo inter ſe dederunt, Mauritanus uidelicet ille Malchioni lanceam, hic autem contra Mauſacæ fibulam: atq; alia multa talia, quæ pugnæ illius ad Europum ipſa adeo capita & ſummaria ſunt. Proinde merito dixerit quiſpiam, tales ſcriptores, roſam quidem ipſam nõ uidere, ſpinas autem quæ iuxta radicem enaſcuntur, diligenter contemplari. Iam alius quidam, ô Philo, admodum & hic ridiculus, qui alterum pedem ne extra Corinthum quidem unquam protulerat, neq; ad Cenchreas uſq; peregre profectus fuerat, nedum Syriam aut Armeniam conſpicatus, in hunc modum exorſus eſt, memini enim: Aures, quàm oculi minus fide digni ſunt. Proinde ſcribo quæ uidi, non quæ audiui. atq; ita diligenter omnia uidera ,, ut diceret, dracones Parthorum (ſignum autem hoc multitudinis ipſorum eſt, mille enim dracones uiuos, draco producit) ingentes eſſe, generariq; in Perſide paulò ſuprà Iberiam. Hos aũt antea quidem ex haſtis ſiue longurijs ſuſpenſos illos, in altũ attollere, eoq; terrorem ijs qui à longe aduentarent, facere ſolere, in ipſo uero prælio, quando iam congreſſi ſunt, ſolutos illos in medios hoſtes immittere: nimirum multos noſtrorum hoc pacto deuoratos eſſe, alios autem implicantibus & compungentibus ipſos, illis, ſtrangulatos & confractos: aſtitiſſe autem ipſum atq; hæc uidiſſe, in tuto tamẽ, nempe ab arbore quadã excelſa ſpectando. Et rectè ſanè fecit, quòd propius ad feras iſtas non acceſſit: neq; enim nos tam egregium ſcriptorem, & qui eminus ipſe, præclara ac magna adeo in hoc bello effecerit, nunc haberemus. Nam & pericula multa ſubijt, & uulneratus eſt circa ſurã, à Cranio uidelicet iter faciens ad Lernam. Atq; hæc Corinthijs audientibus recitabat, ſatis ſcientibus illis quidem, q; ne in pariete pictum quidem bellum unq; uidiſſet. Sed nec arma ille quidem norat, neq; machinas, quales eſſent, neq; ordinum aut acierum nomina, prorſus enim ſtudio habuit πλαγίαν, hoc eſt, obliquam, uocare, phalangem, ἰσοπλεύρως autem, hoc eſt, protentis cornibus, id, quod exporrecta fronte educere dicitur. *Aliud exemplum.*

Aliud exemplum ciuſdẽ uicij.

Alius autem ſuauiſſimus quidam cuncta à principio ad finẽ uſq; geſta, quęcũq; in Armenia, quæcunq; in Syria, quæcunq; in Meſopotamia: præterea quæ ad Tigrim, quæq; in Medis acciderant, ne totis quidẽ quingentis uerſibus cõplexus ſcripto edidit, eoq; facto hiſtoriam cõpoſuiſſe uideri uolebat. inſcriptionẽ uero, parum abfuit, quin longiorem ipſo libro inſcripſerit, uidelicet hoc modo: ,, Antiochiani certaminis, Apollinis ſacri, uictor (nam curſus certamine, quod ,, Dolichum uocant, puer olim uicerat) eorum quæ in Armenia, in Meſopotamia, & in Medis à Romanis nunc geſta ſunt, hiſtorica narratio. Iam & quendam ego audiui, qui quæ futura eſſent, hiſtoriæ cõmendarat, & Vologeſi captiuitatem uidelicet, & Oſroæ cædem, quemadmodum leoni obijciendus eſſet, & poſtremo omnium etiam multoties ullũ deſideratum à nobis triumphũ. Adeo omnino uatis in modum ſeſe gerens, properabat iam tum ad finem ſcribendi. quin & ciuitatem idẽ iam in Meſopotamia condidit, magnitudine maximam, & pulchritudine pulcherrimam: adhuc tamen ſpeculatur & deliberat, an eam Nicæam à uictoria conueniat nominari, an uero Homonœam, an etiã Irenæam. Et ob hoc quidem adhuc in dubio pendet, & ſine nomine præclara illa ciuitas nobis eſt, nugis multis & faſtu hiſtorico referta. Quæ uero in India poſthac agentur, etiam ea promiſit ſe iam nunc ſcripturum eſſe: præterea & deſcriptionẽ maris exterioris, nauigantibus traditam. Neq; promiſſiones modo hæ ſunt, ſed & prooemium Indicæ hiſtoriæ iam compoſitum eſt, & tertium tagma, ſeu tertius liber. Ac Galli quidem & Maurorum pars quædam modica, cum Caſſio, omnes iſti iam Indum fluuiũ traiecerunt. Cæterũ quid facturi ſint, aut quomodo excipient elephantorum incurſus, non multo poſt egregius iſte ſcriptor, à Mu-

ſuridæ, aut ex Oxydracis, ad nos ſcribet. Huiuſcemodi multa, præ inſcitia & imperitia nugantur, ea quæ uiſu digniſſima ſunt, neq; uidentes, neq; etiam ſi uideant, pro dignitate exponere ſcientes. Excogitantes autẽ & effingentes, quicquid temerè in linguam, ut aiunt, uenerit. Etiam numero librorum præterea ſuperbientes, & maximè inſcriptionibus. Nam rurſum & hæ omnino ridiculæ ſunt, ut iſtius, neſcio cuius, Parthicarũ uictoriarũ libri tot, uel tot. & rurſum: Parthidos primus, ſecundus &c. ut Atthidos ſcilicet. Alius etiam urbanius paulò. Nam legi Demetrij cuiuſdam Sagalaſenſis Parthonicica. Non quòd prorſus habeam, & illudam hiſtorijs adeo præclaris, ſed utilitatis cauſſa hæc cõmemoro, quòd quiſquis hæc atq; huiuſmodi alia euitarit, is bonam partẽ hiſtoriæ rectæ ſcribendæ conſecutus iam ſit, imò pauca adeo illi etiam deſunt, ſi modo uerum illud eſt, quod Dialectica tradit, quod eorum, inter quæ medium nullum eſt, altero eleuato, alterum contrà deprimitur. At uero area ipſa, dixerit quiſpiam, purgata probè iam eſt, ac ſpinarum, quicquid fuit, & rubi exciſi, reliquorum aut ruinæ ac rudera, iam exportata ſunt, & ſi quid aſperum antea fuit, id totum ſublatum & complanatum eſt, quare tempus iam eſt, ut ædificium aliquod ſuperſtruas, etiam ipſe, quo oſtendas, non modo aliorum euertendis, generoſum eſſe te, uerum etiam per te ipſum excogitando atque inueniendo tale aliquid præſtare poſſe, quod & dexteritatem quandam præ ſe ferat, & à nemine, ne Momo quidem, reprehendi ac carpi queat. Aio igitur, eum qui optimè conſcribere Hiſtoriam uolet, duo hæc præcipua domo ſecum & deſuo afferre debere: Prudentiam quandam ſiue intellectum ciuilem, & poteſtatem dicendi. Quorum alterum quidem, nulla doctrina traditum, naturæ donum quoddam eſt. Dicendi autem poteſtas, multa exercitatione, aſſiduoq; labore, & imitatione ueterum comparanda erit. Atq; hæc quidem extra artem ſunt, neq; me conſultore opus habent. Neq; enim prudentem ſiue intelligentẽ & acutum reddere eum, qui non natura talis fuerit, libellus hic meus promittit, quoniã magni ſanè æſtimandus, imò omnibus anteferendus foret, ſi transformare, & quaſi nouo quodam ornatu induere, huiuſcemodi, ille poſſet, puta uel ex plumbo, aurum reddere, uel ex ſtanno argentum, uel ex Conone, Titormum, uel ex Leotrophide, Milonem efficere. Verum artis & conſilij utilitas ea eſt, non ut ea ſuppeditent, quæ antè adſunt, ſed ut illis rectè ac conuenienter uti doceant. Quo pacto nimirum & Iccus, & Herodizes, & Theon, & ſi quis alius artis paleſtricæ magiſter, atque exercitor fuerit, pollicerentur tibi. Perdiccam hunc acceptum (ſi modo hic eſt ille, qui nouercam amauit, & ex eo contabuit, & non potius Antiochus Seleuci filius, Stratonices illius amore captus.) Olympionicen reddere, qui cum Theagene, Thaſio illo, aut Polydamante Scotuſſæo, certamine congrederetur, non ut naturam & ingenium ad eam rem ſuppeditarent, ſed ut materiam iam antè à natura datam, & ad hanc paleſtræ exercitationem ſuſcipiendam idoneam atque habilem, per artem multò meliorem redderent. Quamob rem abſit & nobis hæc inuidia promiſſionis, ut artem aliquam rei adeo magnæ ac difficili, nos inueniſſe dicamus. Neque enim quemuis acceptum, reddere hiſtoricum nos uelle dicimus, ſed ei, qui natura intellectu bono præditus, & ad dicendum quàm optimè exercitatus fuerit, uiam quandam oſtendere rectam (ſi modo talis ulla appareat) qua utendo, citius atque aptius ad finem & ſcopum uſque quo tendit, peruenire poſſit. Non enim neque illud dixeris, eum, qui intelligentia præditus fuerit, arte ac doctrina earum rerum, quas ignorat, opus non habere. Nam ſi abſque doctrina & inſtitutione, cythara ludere poſſet, etiam tibia canere, ac cætera omnia ſciret. Nunc autem, niſi doctus ab aliquo, nihil quicquam eorum manu facilè attingit, at demonſtrante aliquo uiam ac rationẽ, & diſcit facillimè, & rectè idem adminiſtrat per ſe ipſum. Proinde nobis quoq; nunc talis diſcipulus tradatur

Vulgo ſic. Poſito contrariorũ altero, tollitur alterum.

II. Pars. Quæ ſcribenti hiſtoriã potiſſimum ſpectanda ſint.

Titormus Acetolus qdã fuit, corpore pcero, et robuſtate incredibili, q et Milonẽ uiribus ſuperauit. uide Cæliũ lib. 11. cap. 20. Leotrophides uerocorpore tenui ac macilẽto fuit, unde et prouerbiũ Macilentior Leotrophide huius & Suidas meminit.

tradatur, qui & ad intelligendas res, & ad dicendum non sit degener. sed acutum tueatur, possitq; rebus uti, si committantur illi, ac animum habeat militarem, sed tamen cum ciuilitate coniunctum: & experientiam, quam ducis militaris esse conuenit. Denique, per Iouem, & in castris aliquando uersatus sit, & milites ipsos, seu cum ad prælia exercentur, seu cum re ipsa in aciem educuntur, conspicatus sit: præterea & arma norit, & machinas quasdam, & quid sit diductis cornibus, & quid, exporrecta fronte instruere aciem, quomodo cohortes, & quomodo turmæ constituantur, unde, & quid, erumpere, & quid item circunducere equitem, sit, scias. Et in summa, neque eorum quispiam sit, qui domi desidentes, nusquam foras ipsi progrediuntur, neque facilè credat, ijs, quæ solum ab alijs narrari audiet. Maximè autem, & ante omnia, libero animo sit, ut neque metuat quenquam, neque ab ullo speret quicquam, quoniam si milis hoc pacto foret, malis iudicibus, qui uel ad gratiam, uel ad odium, accepta mercede sententiam ferunt. Quin neque curet magnopere, neque Philippum oculo ab Astere, Amphipolitano isto sagittario priuatum circa Olynthum, sed talem, qualis re ipsa est, spectandum proponat: neque illi Alexander grauiter se excruciet, ob Cliti cædem, crudeliter in ipso conuiuio perpetratam, si planè ac manifestè coloribus suis depingendus sit: neque item Cleon illum perterrefaciat, eò quòd multum in concione potens sit, & suggestum, siue tribunal quasi possessionem suam detineat, quo minus hominem exicioſum, & insanum hunc esse dicat, denique neque tota Athenienſium ciuitas, absterreat illum, ne non, ubi de cladibus in Sicilia acceptis historiam composuerit, omnia ista commemoret, quo pacto, & Demosthenes captus fuerit, & Nicias mortem obierit, quomodo exercitus siti laborarit, & qualem aquam biberint, & ut inter bibendum plerique trucidati fuerint. Existimabitur enim (id quod iustissimum est) ab ijs qui sana mente præditi sunt, non ipse in culpa esse, si ea, quæ infeliciter, aut stultè gesta sunt, ita ut gesta sunt, narrabit. Non enim ipse talia fingit, sed uerbis tantum indicat, atque exponit. Quare etiam siue prælio nauali superati fuerint, non ille tamen is est, qui eos submergit: siue in fugam conuersi fuerint, neque idem ille est, qui eos persequitur: nisi si, cum optandum fuerat, ne quid tale eueniret, ille hoc intermisit. Quandoquidem, si tacendo hæc, aut in diuersum narrando, corrigi aut emendari possent, facillimum fuerat Thucydidi, uni ac tenui calamo, inuertere quidem Epipolarum munitiones, submergere autem Hermocratis triremem, & execrabilem istum Gylipum confodere interea, dum uias obstruit, & fossis intercludit. Denicq; & Syracusanos in Lapicidinas conijcere, Athenienſibus uero copiam facere, tum Siciliam, tum Italiam, cum prima illa Alcibiadis spe, circumnauigandi. Verum enim, opinor, ea quæ semel facta sunt, neque Clotho reuoluet denuo, neque Atropos in diuersum mutabit. Proinde Historici opus unum est, ut quæque perinde ac facta sunt, exponat. Hoc autem facere non poterit, donec uel Artaxerxem metuerit, medicus ipsius existens, uel sperat Candyn purpureum, & torquem aureum, & equum ex Nisæis illis aliquem, se accepturum esse, mercedem uide licet laudum earum, quæ scriptis inseruisset. At neque Xenophon illud faciet, iustus scriptor, neque Thucydides, sed siue priuatim oderit quosdam, multò magis necessarium putabit esse, id quod publicum est, ueritatem q; pluris faciet, quàm inimiciciam, siue etiam amauerit, tamen non parcet illi, quisquis peccauerit. Vnum enim hoc, ut dixi, proprium historiæ est, ac soli immolandum ueritati, ei qui ad historiam scribendam accedet, cætera uero omnia postponenda. Et in summa, Vna una, & mensura certa est, aspicere non ad præsentes auditores, sed ad eos, qui in posterum in his scriptis legendis uersabuntur. At si quis continuò beneuolentiam & fauorem captat, meritò

I. Præceptū de libertate.

De Epipolis, Hermocrate, & cæteris, Thucydides lib. 6. & 7.

Nisæi equi uelocitate cōmēdantur, à loco Perfidis Nisæo uocanti. Suidas.

in parte adulatorum recenſebitur, quos olim Hiſtoria ſtatim ab initio auerſata eſt, non minus, quàm Comendi artem, Gymnaſtice. Alexandri igitur hoc quoque dictum refertur: Libenter, inquit, in uitam pauliſper redirem ô Thne ſicrates, poſt mortem, ut cognoſcerem quo pacto hæc legerent homines, qui tum erunt. Nam ſi nunc ea laudant, & amplectuntur, mirum non eſt, putant enim nõ paruo illectamento uidelicet iſto, quiſq; ſibi beneuolentiam apud me conciliaturos eſſe. Homero itaque, quanquam fabuloſa plurima de Achille ſcripſerit, nonnulli tamen eò adducuntur, ut illi iam & fidem adhibeant, unum hoc argumentum ad demonſtrationem ueritatis magnum exiſtimantes, quòd non de uiuo illo ſcripſit. Non enim cauſam aliquam uident, cuius gratia mentiretur. /Talis igitur mihi ſit Hiſtoricus ille, ut & metu careat, & nullis muneribus corrumpatur, & liber ſit, & dicendi libertatem, ac ueritatem amet, & quemadmodum Comicus ille ait: Ficus ficus, ligonem ligonem nominet, non odio, neq; amiciciæ quicquam tribuens, non parcens, aut miſereſcens, aut erubeſcens, aut exorari ſe facilè patiens, æqualis iudex ac beneuolus omnibus, eò tamen uſque, dum ne alteri plus æquo aliquid tribuat, hoſpes in libris, ac peregrinus, ſuis legibus uiuens, nullius imperio ſubiectus, non quid huic, aut illi placiturum ſit, ſecum cogitans, ſed id quod actum eſt, exponens. Thucydides igitur, bene admodum lege hoc conſtituit, & uirtutes ac uicia Hiſtoricorum inter ſe diſcreuit, qui cum uideret Herodotum in ſumma admiratione eſſe, adeo ut & Muſæ uocarentur ipſius libri, poſſeſſionem tamen ait ſe ſcribendo compoſiturum eſſe, quæ in perpetuum duret, potius, quàm quæ ad præſens certamen comparetur, neque ſe id quod fabuloſum ſit, amplexurum, ſed ueritatem rerum geſtarum relicturum poſteris eſſe: deinde & utilitatem addit, & quem finem is, qui rectè ſapit, hiſtoriæ ſtatuere debeat, ut ſi quando etiam rurſus ſimilia quædam incidant, inquiens, ad hæc deſcripta reſpicientes, rebus ciuitatis rectè uti poſſint. /Ac animo quidem & ſententia tali præditus, hiſtoricus ille mihi accedat. Voce autem & expoſitionis ui, uehementi illa quidem, & aſpera, & circuitionibus continua: deinde & aggreſſionibus, flexa & rotunda. Præterea & reliqua oratoriæ facultatis grauitate, non ita ualde inſtructus, & acuminatus, ſcripturam exordiatur, ſed ſedacior paulò & tranquillior ſit. Ac ſententiæ quidem inter ſe iunctæ ac ſociatæ & denſæ ſint: dictio autem, plana & ciuilis, quàm ſignificantiſſimè manifeſtans, id cui adhibetur. /Nam ut menti ſcriptoris ſcopum hunc proponimus, libertatem dicendi uidelicet, & ueritatem, ita & uoci eius unus hic ſcopus & primus propoſitus ſit, ut planè indicet, & quàm lucidiſſimè rem ipſam declaret: uerbis, neq; obſcuris, & extra communem uiam poſitis, neque etiam uulgaribus iſtis, & tabernarijs, ſed ita, ut & à pleriſque intelligantur, & ab eruditis laudentur. /Iam uero & figuris, & exornationibus utatur, minimè moleſtis, minimeq; affectatis: quoniam perinde ut ius aliquod, orationem quoque rectè conditam exhibere debet. /Ac ſententia quidem etiam cum poëticè communicet, eiuſq; partem aliquam contingat, in quantum grandiloqua & in ſublimè elata etiam illa eſt. Et maximè quoties aciebus & pugnis, & naualibus prælijs concurret. Opus enim tunc erit poëtico quopiam uento, qui ſecundo flatu uela impleat, & ſublimem, ac per ſummos fluctus nauem ſublatam prouehat. At dictio tamen, humi incedat, cum pulchritudine quidem ac magnitudine eorum quæ dicuntur ſimul elata, & ijſdem quàm maximè licet, aſſimilata, cæterum neq; peregrinitatem præ ſe ferens, neq; intempeſtiue exultans, quaſi quodam furore cõcitata. Periculum enim eſt ipſi, ne, quod uel maximum eſt, prorſus de ſtatu mentis emoueatur, & in Corybantem iſtum poëtices impingat. Quare maximè tamen fidendũ freno eſt & ratione utendũ, illud

Alludit ad locum Platonis in Gorgia, q Comẽdi artẽ gymnaſticæ opponit, inter adulatoriũ artes uidelicet.

II.

Quæ in uerbis & cõpoſitione ſpectari debent.

Illud ſcientes, quod & in uerbis non mediocre malum Hippotyphia eſt. Proinde ſatius fuerit, ſententia tunc ſuper equo incedente, expoſitionem ſeu dictionem humi iuxta currere, ephippio adhærentem, ut ne à tergo relinquatur, curſu præteruecta. At uero & compoſitione uocum temperata, ac media quadã utendum eſt, ita ut neq; nimium diſtrahantur ac diſſocientur, nam hoc aſperũ foret, neq; rurſum numeroſe omnia, id quod plerique ſtudent, continuentur. Alterum enim uicioſum, alterum autem auditoribus moleſtum eſt. Ipſæ uero res non ut fortè ſeſe offerunt, ita conſtruendæ ſtatim ſunt, ſed diligenter ac labori oſe de ijſdem ſæpius etiam interrogare decet, ac maximè præſentem & coram intuentem. Quòd ſi autem hoc fieri nequeat, tum ijs aduertere animũ, qui ſyncerè & incorruptè magis narrare uidebuntur, & quos putaueris minimũ uel ad gratiam, uel odio detracturos aliquid, aut etiam addituros eſſe, rebus geſtis. Iamq; etiam hic quiſpiam ſit, qui & coniecturis colligere facile, & quod probabilius fuerit, conſtituere poſſit. Ac poſteaquam iam omnia, aut etiam plurima collecta habuerit, principio capita rerum, & quaſi ſummarium aliquod, contexat, delinietq; corpus quoddã rude & informe, & nullis adhuc articulis expreſſum. Poſtea autem ſuperaddito ordine, & formam inducat, & colorem dictione adhibeat, & ſingulis explicandis immoretur, & eadem numeroſitate quadã concinnet: & in ſumma, ſimilem ſe tum gerat Homerico Ioui illi, qui nunc quidem equeſtrium Thracum terram aſpicit, nunc autem rurſum ad Myſorũ terram oculos deflectit. Eodem enim pacto & ipſe nunc quidem ad res Romanorũ ſeorſim aſpiciat, indicetq; nobis quales eę apparuerint, ex alto intuẽti ſibi: nunc autem rurſum ad res Perſarũ ſe conuertat, poſtea etiam utroſq; pariter cõtempletur, puta cum inter ſe pugna congreſſi fuerint. Etiam in ipſa acie nõ ad unam tantum partem reſpiciat, neq; ad unum aliquem equitem, aut peditem, niſi Braſidas quiſpiã fuerit, qui de naui proſiliat, aut Demoſthenes, qui ſcalas reſcindat, & aſcenſum in terram prohibeat. Ac ducẽs quidem primum omnium intueatur, & ſi quid hortati fuerint, illud quoq; audiat, & quomodo, & qua ſententia, atque conſilio aciem inſtruxerint, uideat. Poſtquam autem iam manus conſertæ fuerint, communis utriuſq; partis contemplatio ſit, ac tum uelut in trutina appendeat & examinet, ea quæ geruntur, ſimulq; & perſequatur fugientes, & fugiat cum cedentibus. At omnibus hiſce modus quiſpiam adhibeatur, ne ad ſatietatem uſq;, neue ineptè, neue etiã iuueniliter progrediatur, ſed cum facilitate quadam abſoluat ſeſe. Atq; his hic alicubi ſubſiſtere iuſſis, ad illa tranſgrediatur, ſi feſtinat. Deinde rurſum huc redeat, abſolutus atq; paratus futurus, quandocunq; illa reuocauerint. Ac ad omnia feſtinet, & quatenus fieri poteſt, eadem tempora omnibus tribuat, tranſuoletq; ex Armenia quidẽ in Medos, hinc autẽ curriculo uno in Iberiam, inde in Italiam, ita, ut nullam occaſionem prætermittat. Præcipue autem ſpeculo ſimilem animum gerat, liquido uidelicet ac ſplendido, & qui centrum accuratè impreſſum habeat, & qualeſcũq; operum formas receperit, tales eaſdem etiam ſpectãdas exhibeat. Peruerſum autem & obtortum, aut colore diuerſum, aut ſpecie mutatũ nihil reddat. Non enim perinde ac oratoribus ſcribunt, ſed ea quidem, quæ dici debent ſunt, & mox dicentur: facta enim iam ſunt. Cæterum ordinare oportet, & exponere ipſa. Quare non, quid dicant, quærendũ ipſis eſt, ſed quomodo dicant. Prorſus autem putandum eſt, eum qui hiſtoriam ſcribit, Phidiæ, aut Praxiteli, aut Alcameni, aut alteri cuipiam illorum ſimilem eſſe oportere. Non enim neque illi aurum, aut argentum, aut ebur, aut aliã materiam faciebãt, ſed illa antea præexiſtebat, & quaſi ad eam rem præparata erat, ſuppeditantibus illam Eleis, aut Athenienſibus, aut Argiuis. Illi uero fingebant tantum, & ſecabant ebur, & poliebant, & conglutinabant, & concinnabant, atq; auro incruſtabant. Et hoc artis illorum erat, materiam uidelicet commodè exædificare. Idem fer-

Hippotyphiã Græci proinde ſignificant, ac ſi dixeris nimia gloriæ affectatione capiuntur. Nam ἵππος equum ſignificat, τύφος aũt ſuperbiã & faſtũ ſignificat.

III.

Collatio rerum.

Intelligit ea quæ in oppugnatõe Pyli acciderũt. de quibus Thucydides libro 4.

mè igitur & hiſtorici opus eſt, ut uidelicet ea quæ facta ſunt bene ac rectè componat, & quàm fieri poteſt clariſſimè ſpectanda exhibeat. Ac quando is, qui ea ſic ſcripta, recitari audiuit, putat ſe poſtea etiam uidere, quæ dicta ſunt, atq; inde ea laudat. tum demum opus hoc exactum & abſolutum erit, propriamq; ac ueram laudem hiſtorico illi Phidiæ, ſiue artifici ſuo rettulit. Porrò omnibus ita adornatis atq; paratis, etiam abſq; procemio interim exordirilicebit, quando uidelicet non admodum urget ac poſtulat ipſa res, præoccupari quædam, & quaſi ad futurum opus præfatione aliqua præparari. Potentia uero ſeu tacitè etiam tunc procemio utetur, indicante uidelicet ac manifeſtum faciente, de quibus rebus dicendum ſit. Quando aũt etiam apertè procemio utetur, à duabus rebus tantum exordium ſumat, non ut Rhetores à tribus, ſed beneuolentiæ loco prætermiſſo, attentionem & docilitatem pariat auditoribus. Aduertent enim ipſi animum, ſi oſtẽderit, quàm de magnis, aut neceſſarijs, aut ad ipſos pertinentibus, aut utilibus denicq; rebus dicturus ſit. Docibilia aũt & plana poſteriora faciet, ſi cauſſas præmittet, ac rerum, quæ geſtæ ſunt, capita ac ſummas quaſdam præſcribet. Atq; huiuſmodi procemijs optimi hiſtoriarum ſcriptores uſi ſunt. Vt Herodotus quidem: Ne res geſtæ longinquitate temporis interirent, magnæ adeo, & admiratione dignæ, & præterea Græcorum uictorias & barbarorum clades declarantes &c. Thucydides aũt, quòd magnum etiam ipſe bellum illud futurum exiſtimaret, & memorabile maximè, & maius, cẽq; omnia ea quæ antea geſta fuiſſet. Magnum autem procemium erit, quando rebus æquale & conſonum erit, ſiue productum fuerit, ſiue abbreuiatum.

IIII. De procemijs hiſtoricis & cæteris partibus.

Transitio uero ad narrationem mollis ac placida ſit. Nam omnino omne reliquum corpus hiſtoriæ, longa quædam narratio eſt, quare & narrationis uirtutibus exornari debet, leniter atq; æqualiter procedens, atq; ipſa ſui ſimilis, ita ut neq; extet alibi, neq; hiatus aut concauitates aliquas habeat. Deinde & perſpicuitas eluceat, dictione, quemadmodum dixi, & complexione rerum adornata. Abſoluta enim & perfecta omnia faciet, & primo ad finẽ perducto, mox ſecundum inferet, continuatum illi, & in morem cathenæ coaptatum, ut neq; pertuſum, aut interruptum ſit, neq; narrationes plures, mutuo ſibi adiacere uideantur, ſed ſemper quod primum eſt, ſecundo non modo uicinum ac proximum ſit, uerum etiam cum eo communicet, & per extrema commiſceatur.

Breuitas in omnibus utilis eſt, & maximè ſi non inopia quadam fuerit rerum dicendarum, & hanc ſupeditari oportet, non tam à nominibus ac uerbis, quàm ex ipſis rebus. Dico autem, ſi præterueharis curſu, ea quidẽ, quæ parua ſunt, & minus neceſſaria, exponas autẽ & explices copioſe ea quæ ſunt magna. Imò uero & prætermittenda multa. Neq; enim ſi conuiuio accipias amicos, atq; omnia apparata fuerint, ob hoc inter media bellaria, & auiculas, & patinas tã multas, & ſues feros, & leporina, & ſumina uel uuluas, ſaperdam quoq; appones, & pulmentum, etiamſi & illud apparatum & coctum habeas. ſed quæ uiliora ſunt, miſſa facies. Maximè autem temperantia quædam adhibenda eſt, in deſcriptionibus montium, aut murorum, aut fluuiorum, ut ne uim ac poteſtatem uerborum ineptè ac præter rem oſtentare uelle uidearis, tuumq; ipſius negocium agere, hiſtoria omiſſa, ſed modice adhibitis illis, utilitatis & perſpicuitatis tantum gratia, mox inde digrediaris. Viſco ſeu glutino quod in hac re eſt, atq; uniuerſa tali gulositate euitata. Quemadmodum et Homerus utpote magnanimus fermè, ut uides, facit. Quanquam enim poëta eſt, prætercurrit tamẽ Tãtalum, & Ixionem, & Tityum, & reliquos. At ſi Parthenius, aut Euphorion, aut Callimachus eadem tractaret, quàm multis, putas, uerſibus aquam ad uſq; labia Tantali adduxiſſet? deinde quàm multis idem Ixionem uolutaſſet? Quin & Thucydides ipſe modicè hac orationis figura uſus, uide, quàm mox ab eadẽ iterũ recedat, quoties uidelicet aut machinamentum aliquod exponit, aut ob

V. De modo adhibendo.

ſidionis

sidionis speciem, quæ necessaria, atq; utilis sit, declarat, aut etiam ciuitatum formas, aut Syracusanum portum describit. Nam cum pestem illam narratione prosequitur, atque etiam longior esse uidetur: tum ipsas res considera, cognosces enim hoc pacto breuitatem, & ut fugientem illum, res gestę tum apprehendant, ac retineant, ut quæ multæ sint. Quòd si quando autem & dicentem aliquem introducere opus erit, curandum est ut maximè personę decora, & rei conuenientia ac propria dicat, deinde ut quàm planissimè etiam hæc. Nisi quòd tibi permittitur tunc rhetoricari quoq;, & ostentare uerborum & oratiõis grauitatem. Nam laudes quidem, aut reprehensiones, omnino parcæ, & circumspectæ, & calumnijs minimè obnoxiæ: præterea & cum demonstratione quadam, & breues, & non intempestiuæ texendæ sunt. Nam extra iudicium ac forum illi sunt, de quibus hæ dicunt. Alioqui in eandē cum Theopompo culpā incurres, qui inuidiose nimis accusat plurimos, & eam rem in studium & exercitationem quandam uertit, ut accusare magis, quàm historiæ tradere, res gestas uideatur. Iam uero & fabula, si qua fortè incidat, dicenda quidem erit, non tamen credenda omnino, sed in medio relinquēda, ijs, qui quoquo modo uolent, coniecturam de ea facturi sint. Tibi uero, extra periculum sit, neq; in hanc uel in illam partem magis inclinet. In uniuersum autem, illud memineris (sæpius autem idem dico) & non ad præsens solum tempus respiciens, scribas, ut ij qui nunc sunt, te laudent, & honoribus afficiant, sed in omne ævum intentus illis potius, qui in posterum uicturi sunt, historiam componas, atq; ab illis mercedē scriptionis deposcas, ut dicatur et de te aliquando: Ille uero uir liber fuit, & ad dicendum fiducia plenus, nihil neque adulatorium, neq; seruile, sed ueritatem in omnibus secutus. Atque hoc si quis modestè sapiat, ante omnes præsentium spes merito ponat, breues adeo ac momentaneas existentes. An non uides Gnidium illum architectum, cuiusmodi fecerit? Cum enim extruxisset illam in Pharo turrim, maximum atq; pulcherrimum operum omnium, ut ex ea faces incensæ nauigantibus uiam dirigerent, in multum usque maris, & ne deferrentur illi in Parætonium, locum omnino (ut aiunt) periculosum, & unde non facilè redire atque effugere licet, si quis intra angustias ac septa illius delatus fuerit. Hoc igitur opus postquam exædificasset, intus quidem in saxis, suum ipsius nomen inscripsit, supernè autem calce illita, atque ita priore inscriptione occultata, nomen eius, qui tum regnauit, superinscripsit, ratus id, quod & euenit postea, paruo admodum tempore futurum esse, ut literæ istæ foris inscriptæ, unà cum calce illita reciderent, & euanescerent, appareret autem interior titulus, hic uidelicet: Sostratus Dexiphanis filius, Gnidius, Dijs seruatoribus, pro salute nauigantium, &c. Hoc pacto neque hic ad illud tempus quod tum erat, neque ad uitam suam, quæ modica ac breuis erat, respiciebat, sed ad hoc præsens, & in perpetuum, donec turris ea superstes futura est, ars quoq; illius manebit. Oportet igitur & historiam eodem modo componi, cum ueritate magis in futuram spem, quàm cum adulatione ad gratiam & dulcedinem ijs, qui eam in præsentia nunc laudant. Atque hæc tibi regula & amussis historiæ iustæ. Qua quidem si qui examinando ac perpendendo utentur, benè res habet, & commodum hæc à nobis scripta sunt: sin minus, uolutatum est in Cranio dolium.

Lib. 2.

Theopompus

De hac turri uide Strabonē lib. 17. Fuit aũt Parætonium locus paulò supra Alexandriã uersus Libyã, ut Plinius ait.

LVCIANI.

HISTORIAE VERAE

LIBER PRIMVS.

ARGVMENTVM.

VT suprà Historiæ præcepta & regulas tradidit, ita in his duobus libris, exemplũ eiusdem proponit, non quidem rerum uerè gestarũ, sed fictarum. simul ut formam aliquam operis, ceu uidetur, proponeret, simul ut animos à rebus seriis auocatos, paulisper reficeret & delectaret. Quid autẽ in his narrationibus potissimũ spectandũ sit, nempe qua occasione, quóue cõsilio argumentũ hoc tractarit, ipse in proœmio exponit.

Præfatio.

MOS est athletarum, ac eorum, qui summa diligentia corpus exercent, nõ modo bonę habitudinis, ac exercitationis habere rationẽ, uerumetiã, quod magnam exercitationis uim habere arbitrãtur, nonnũquam remissioni corporis acquiescere. Idem literarum studiosis fieri oportere censeo, ut cum grauibus ac seriis legendis defatigati fuerint, ad animi laxamentum aliquantisper declinent, donec ad futurum laborem robustiores ac uegetiores efficiantur. Maximum uero ex hoc ocio atque quiete fructũ caperent, si talium rerũ lectioni uacarent, quæ non modo tenuem ac ieiunam, uerum neq; rudem, neq; inconcinnam speculationem præ se ferent, quale quiddam & de his scriptis sensuros suspicor. Neq; enim solum materiæ nouitas atq; festiuitas, neq; id quòd multa ac uaria mendacia uerisimiliter ac probabiliter cõfingantur, eos ad legendum alliciet, uerum id præcipue, quòd omnis fermè narratio, neminem, aut ex antiquis, aut scriptoribus aut philosophis, qui monstruosa quædam, & fabulis similiora quàm ueris, literis mandarunt, sine morsu reprehensionis prætermisit. Quorum quidem omnium nomina subiecissem, nisi ea tibi ex ipsa lectione perspicuum & manifesta fore, intelligerem. Ctesias enim Ctesiochi filius Cnidius mira quædam de Indorum regione conscripsit, atque ea quidem quæ neq; ipse audiuerat, neq; ab alio qui uera narraret, acceperat. Iambulus quoq; de his quę in mari magno sunt, multa præter fidem ac opinionem hominum suis libris inseruit, omnibus quidem apertum commentus mendaciũ, non tamen insuauis materiæ compositor. Multi præterea hos imitati in eadẽ ratione scribendi uersati sunt, qui errores suos ac peregrinationes, ac immensa beluarum corpora, & feritates hominum, & inusitatos mores enarrarunt. Huius uero scurrilitatis artifex & inuentor extitit Homericus ille Vlysses, qui apud Alcinoum uentorum seruitutem, & unoculos, crudaq; uorantes homines, & multorum capitum animalia, sociosq; meretricum ueneficijs permutatos, multaq; monstris similia rudi Phæacum populo est ementitus. In quæ quidem cum incidissem, non multum sanè his ob mendacium succensebam, quum hoc genus sermonum ab his, qui se philosophos esse profitentur, usurpari uiderem. Illud uero non parum in eis admiratus sum, si quum falsa dicerent, id alios latere existimarent. Quapropter & ipse præ reum nouarũ studio, uolens posteris aliquid relinquere, ne solus expers sim libertatis in fabulis dicẽdis (nihil enim memoratu dignũ, quod uerè narrare possem, mihi contigerat) ad mendacium me transtuli, atq; ut mea quidem fert opinio, multò tolerabilius quàm cæteri. Nam quum hoc ipsum, quod mẽtior, uerè dicam, idcirco me aliorum reprehensiones iure ac merito effugere existimaui, quoniam nihil me ueri narraturum polliceor. Ea igitur scribo, quæ neq; ipse uidi, neq; passus sum, neque ab aliis audiui, quæ præterea omnino non sunt, neq; ab initio esse potuerunt. Quare qui hoc legerit, nullam his fidem adhibeat oportet.

Narrationis initium.

Egressus olim ab Herculeis columnis, & in occidentalem Oceanum delatus secun-

ſecundis quidem uentis nauigabam. Cauſa autem peregrinationis, & argumentum, animi curioſitas, & nouarum rerum deſiderium, quodq; ſcire cupiebam, qui ſit Oceani finis, quiq; homines ultra Oceanum inhabitent. Huius igitur gratia, commeatum & ſuppellectilem multam impoſui, aquamq;, quantum ſatis erat, ac coætaneos quinquaginta eiuſdem animi mecum adiunxi, & armorum copiam parauí, gubernatoremq; optimum magno precio conducens accepi in nauem. Erat autem nauis mediocris, ad magnam ac uiolentam nauigationem robuſta. Die igitur & nocte ſecundè nauigantes, terra adhuc apparente, non adeo multa uí agebamur. Sequenti die ſimul ſole oriente uentus increuit, & fluctus intumuere, caligoq; ſuborta eſt, neq; iam demitti uelum poterat. Cum uento igitur conuerſi, & committentes nos ipſos tempeſtati, hyemauimus diebus nouē & ſeptuaginta. Octuageſima uero die, oriente iam ſole, repente conſpicimus non longè Inſulam ſublimē, & arboribus conſitam. Circa eam fluctus non aſperi frangebantur, etenim procellæ iam maxima pars quieuerat. Adeuntes igitur & deſcendentes, ut ex multa maris moleſtia, ſuper terrā ſtrati diu iacuimus. Tandē exurgentes, ex nobis ipſis quidē ſtatuimus triginta cuſtodes, qui naui adſtarent, uiginti aūt mecum qui aſcenderent, quę in Inſula erant exploratum. Progredientes igitur circiter ſtadijs tribus à mari per ſyluā, uidemus columnam quandā æream, græcis literis inſcriptam, caducis tamen, & conſumptis, quæ indicaret eo uſq; Herculē & Bacchū deueniſſe. Erant aūt & propè ueſtigia duo in ſaxo, unū quidem inſtar iugeris magnū, alterum aūt minus, ut mihi quidē uideretur, Bacchi fuiſſe quod minus erat, Herculis aūt quod maius. Venerantes igitur locum proceſſimus. Non iam longè aberamus, quū ecce flumini adſtetimus, uino fluenti ſimillimo, profecto illi quod in Chio Inſula naſcitur. Erat & fluxus inundans & multus, ita ut alicubi nauibus eſſet tranſitus. Nobis ergo maior addita eſt fides, ut literis crederemus, quas antea ſculptas in columna uideramus, animaduerſis ſignis de Bacchi peregrinatione. Cupiēs tamen & fluminis initium inueſtigare, aſcendebam contra fluctum, & fontē quidem nullum, multas tamen ac magnas uites uuis onuſtas inuenimus. Earū autē cuiuſq; radicitus uinum ſcatebat lucens, quod in unū confluens flumen efficiebat. Videbamus & in eo piſces, & colore & geſtu uino ſimiles. Nos igitur cum cepiſſemus ex illis aliquot ac uoraſſemus, cōtinuo temulenti euaſimus, quos etiam præcidentes, fece plenos inueniebamus. Denicq; re animaduerſa cōmiſcentes eos, qui ex aqua naſcunt piſces ac comedentes, uinalē uehementiā temperauimus. Tunc & flumen tranſcientes, qua uadibile fuit, uitiū portentoſam rem inuenimus. Nā truncus inferior, qui à terra ſurgebat, feraxerat & craſſus, ſuperior aūt mulieres erant, ab utero ferè ſurſum perfecta omnia habentes. Talē apud nos Daphnem ſcribunt, Apolline iam cōprehendente in arborem uerſam. A ſummis aūt earū digitis exoriebantur palmites uuis pleni. Quin & capitibus pro comis inerant clauiculi, & folia, & uuæ. Eæ ergo ad nos accedentes ſalutabant, & dextras protendebant, quædā quidem Lyda, quædam Indica, plurimæ Græca lingua loquentes, oreq; nos deoſculabantur: uerum qui oſculum ſuſcepe rat, ilico ebrius ac nutabundus reddebatur. Fructum aūt decerpi nō ſinebant, ſed eo euulſo dolebant, & quidem cum clamore. Gliſcebant autem uehementer nobis commiſceri, duoq; ex nobis cum illis coiuiſſent, ab eis non amplius ſoluti, ſed ex pudendis connexi ſunt. Traxerunt enim repente ex eadem ſpecie naturam, & conradicati manſere. Iam & ipſis palmites digiti emittebant, & clauiculis circumplexantibus uuæ plenæ erumpebant. Derelinquentes igitur eos in nauim confugimus, & cum conueniſſemus, iīs qui ibi remanſerant cum alia, tum & derelictorum comitum commixtionem cum uitibus enarrauimus. Acceptis ergo amphoris aquas hauſimus, item & è flumine uinum, inque uicino littore noctem duximus. Mane autem ferebamur, & non uiolentis flatibus.

Colūna Herculis

flūmen Vino fluen

Portentoſe Vites

Circa

uigatio in Aere

Circa meridiem uero, non iam apparente insula, repente turbo factus est, qui nauem circumuoluens, & in sublime eleuans, ad ter mille ferè stadia nõ iam in pelagus deposuit, sed sublatam suspendit, ingruensq; uelis uentus, & sinu facto deferebat carbasum. Septem igitur dies, ac totidem noctes per aëra decurrentes, octaua die inspicimus terram quandam magnam in medio aëris, uelut insulam lucidam, & circularem, multa luce micantem. Ad hanc ergo delati, portumq; ingressi descendimus. Explorantes autem regionem, inuenimus eam habitatam, & cultam: & die quidem nihil uidebamus, nocte autem apparebant & aliæ non procul insulæ, quædam ut uidebantur maiores, minores quædam, igni colore similes. Erat & alia subtus terra, urbes in se habens & flumina, & maria, & syluas, & montes, quam hanc, quæ à nobis incolitur, imaginabamur.

pogipi Equiuultures

Volentes ergo ulterius procedere, comprehensi fuimus, in Equiuultures (sic enim illos dicunt) incidentes. Hi autem Hippogypi homines sunt, equorum loco uulturibus insidentes. Magni etenim sunt uultures, & ut plurimum tribus capitibus innixi. Hinc autem discat quis illorum magnitudinem. Malo etenim onerariæ nauis unaquæque ala maior, & robustior est. His igitur Equiuulturibus imperatum est circumuolantibus terram, si quis aduena inueniretur, ad regem agere, qui & nos comprehendentes ad regem duxere. Is uero ut inspexit, ex ipsis, ut opinor, uestibus coniecturam capiens: Græci certè, inquit, uos aduenæ. Assentientibus autem nobis, quomodo, inquit, aduenistis, tantum aëris superantes? Et nos illi omnem rem retulimus. Tum ille incipiens, nobis, quæ sibi contigerant, narrabat. Quòd uidelicet homo esset, nomine Endymion, in nostra ortus terra, raptusq; olim dormiens eò delatus fuerit, ubi & regioni imperaret. Esse autem terram illam dixit, quæ infrà à nobis luna uidetur. Sed bono animo nos esse iussit, neq; periculum ullum suspicari. etenim, ait, cuncta uobis aderunt necessaria. Si autem uicero bellum, inquit, quod nunc solem incolentibus infero, omnium felicissimè apud me uiuetis. Hinc nos interrogauimus, qui essent hostes, & quæ odiorum caussæ. Tum ille: Phaëthon, inquit, eorum qui in sole sunt, Rex, etenim ille etiam habitatur, quemadmodum & luna, multò iam aduersum nos bellum gerit tempore. Cœpit autem ea, quam audietis ratione. Ego olim pauperrimis quibusq;, qui in meo erant regno, collectis, uolui coloniam in Luciferum deducere, desertum tunc & nullis habitatũ. Phaëthon autem inuidia stimulatus, transitum prohibuit, medio in itinere occurrens, Equiformicis aduectus. tunc quidem uicti (non enim apparatu æquales eramus) recessimus. Nunc autem iterum uolo bellum inferre, & coloniam emandare. Quòd si uultis mecum communicare cum exercitu, ex regijs uulturibus dabo unum unicuiq;, & cæteram armaturam. Cras autem faciemus exitum. Ita, inquam, quando tua hæc est sententia, fiat. Tunc apud eos conuiuio excepti mansimus. Mane autem exurgentes statuebamur in aciem, nunciabãt enim exploratores, hostes appropinquare. Magnitudo quidem exercitus centum milia erant, absq; peditibus & externis auxilijs, item absq; impedimentis & machinarum fabris. Horum autem octuaginta millia Equiuultures erant, qui autem ab Lachanopteris ferebantur, uiginti millia. Est autem ales hæc maxima, oleribus pennarum loco obsita. Qui uero ex his uelociores erant, pennas habebant lactucæ foliijs maximè similes. Ibi uero & cum his Cenchroboli ordinati sunt, & Scorodomachi. Aduenerunt & à septentrione auxilia Psyllotoxotæ quidem numero triginta millia, Anemodromi autem quinquaginta millia. Horum sanè psyllotoxotæ magnarum pulicum sessores sunt, unde & appellati onem trahunt. Pulicum uero magnitudo, ut duodecim elephantes. Porrò Anemodromi pedestres quidem sunt, feruntur autem uento absq; alis per medium aëra. Modus autem quo feruntur talis est, Subcingunt se talares tunicas, easq; uento sinuantes, uelorum in morem, ac uelut naues aguntur. Hi in pugna

Endymion.

Endymionis ca ptantis in Aere

Phaëthon.

quiformice

quiuultures

achanopteres

enchroboli

corodomachi

syllotoxote

nemodromi

scutis

ſcutis armari plurimum ualent. Dicebantur autem aduentare ab his, quæ ſupra Cappadociam ſunt ſtellis, Struthobalani quidem numero ſeptuaginta millia, Equogrues quinquaginta millia. Hos ego non uidi, non enim uenerant, quare neque eorum naturas ſcribere auſim. Portentuoſa quædam, ac incredibilia de his dicebantur. & is quidem erat Endymionis exercitus. Omnium autem armatura eadem erat. Galea quidem è fabarum ſpolijs. Magnæ autem apud illos fabæ & duriſſimæ. Thoraces autem ſquamei omnes, & ſquamis quidem lupinis. etenim lupinorum ſiliquas conſuentes thoracas faciunt. Sunt autem ſiliquæ ipſæ, ut cornu, duræ, ſcuta & enſes quales Græcorum. Vbi uero occaſio data eſt, ſic in aciem deducti ſunt. In dextro quidem cornu Equiuultures, & rex optimos quoſque circa ſe habens, cum quibus & nos eramus, in læuo uero Lachanopteri. Porrò inter utrumque auxilia, ut cuique magis placuit. Erat & peditatus myriadum ſex millium. Hunc ſtatuere in aciem in hunc modum, araneæ apud illos multæ, ac magnæ ſunt: nam Cycladibus Inſulis unaquæque multò maior. Has iuſſit intexere medium aëris, quod à Luna in Luciferi diffunditur. Idq; ut primum perfecerunt, campus ſubſtratus apparuit, in quo peditatum ſtatuunt. Ducebat autem hunc Nycterion Eudianactis filius. Hoſtium autem læuum quidem Equiformici, & in his medius Phaëthon. Beſtiæ autem magnæ ſunt alatæ, hiſq; quæ apud nos ſunt formicis, præter magnitudinem, non diſſimiles. Harum maxima duorum iugerum menſuram implet. Pugnabant autem non ſolum qui deſuper inſidebant, ſed & ipſæ cornibus maximè. Dicebant eſſe horum numerum penè quinquaginta millium. Aneorum autem dextro Aëroculices ferè quinquaginta millia, ſagittarij omnes magnis in culicibus inſidentes. Poſt hos autem Aëricordaces, expediti quidem illi ac pedeſtres, uerum bellicoſi. Etenim procul raphanos iaculabantur maximos, percuſſuſq;, neque parum ſubſiſtere poterat: moriebatur enim confeſtim uulnere quodam fœtore infecto. Namq; ſagittas maluæ ueneno delibutas ferebant. Hos iuxta Caulomycetes poſuerunt armis accinctos, & comminus pugnantes, numero decem millia. Dicuntur autem Caulomycetes, quoniam ſcutis quidem fungeis utuntur, haſtilibus uero aſparagorum uirgultis. Steterunt autem poſt hos & Cynobalani, quos ij miſerunt, qui canem ſtellam in habitant, quinquaginta millia numero, & hi uiri non humanis, ſed caninis uultibus ſuper alatas glandes pugnabant. Dicebant autem ab ipſis hoſtibus, & alia auxilia defeciſſe à lacteo orbe emittenda, iaculatores ſcilicet ac Nubecentauri: ſed hi commiſſo iam prælio, aduenerunt, quod utinam non feciſſent. Qui uero funda utebantur, omnino non aduenerunt. Quare iratum Phaëthonta tradunt, omnem illorum regionem igne uaſtaſſe. Et is quidem Phaëthontis exercitus erat. Poſtquam uero ſigna erecta ſunt, & aſelli ruditu undique conſtrepuere (nam his tubarum loco utuntur) committentes prælium, pugnabant, & Solarium quidem læuum confeſtim fugit. Neque enim ſufferre ualuit inſtantes Equiuultures, noſq; inſequebamur cædentes, dextrum autem illorum cornu ſuperius euadebat, noſtro, quod in læuo erat, propulſato. Exeuntes autem Aëroculices inſequebantur uſque ad peditatum. Hinc auxiliantibus illis, defecerunt è regione declinantes, idq; maximè, ubi ſenſerunt ſuos, qui in læuo fuerant, manifeſtè deuictos. Fuga uero inſigni facta, multi quidem capti, plurimi uero confecti occubuere, in ipſaſq; nubes ſanguis multus defluebat, ut inficerentur, ac rubræ apparerent, quales apud nos uidentur occidente ſole. Multus & in terram decidit, ut cogitarem, num tale aliquid olim contigiſſet, quum Homerus ſuſpicatus fuerit, Iouem in Sarpedonis morte ſanguineas guttas pluiſſe. Conuerſi autem à cæde duo trophæa ſtatuimus, unum quidem in aranearum telis, & pedeſtris pugnæ, alterum autem pugnæ in aëre ſupra nubes. His iamdudum exactis, nunciatum eſt ab exploratoribus,

Phaetontis exercitus

Equiformice

Aeroculices

Aerocordaces

Caulomycetes

Cynobalani

Nubecentauri

Pugnæ deſcriptio

Iliados v.

Nube-

Nubecentauros aduentare,& irrumpere,quos Phaëtonti antea aduenisse oportuerat.Iisq; ubi aduenere spectaculum præbuere insolitum & inexpectatum,homines erant alatis equis commixti.Magnitudo quidem hominum quanta Rhodiorum colossi à medietate sursum, equorum autem similis ualidæ onerariæ nauis. Equidem eorum numerum non scripsi, ne cui incredibile id fiat, tantus erat. Ducebantur autem à sagittario,qui est in zodiaco. Vbi autem amicos deuictos senserc,ad Phaëtõtem quidem miserunt ut iterum rediret,ipsi autem in aciem structi in lunares turbatos irruunt,inordinatos quidem,ob eam quam hostibus fecerant fugam,& iam spolia diuidentes, omnemq; nostrorum multitudinem in fugam uertunt. Ipsum autem regem insequuntur usq; ad ciuitatem, atque ex illius auibus conficiunt plurimas. Deiecerunt autem & trophæa,ac omnem aranearum contextum. Campum decurrerunt,mecq; ceperunt,& è comitibus duos. Iam autem & Phaëton aderat,& sub illis alia trophæa statuerunt. Nos autem ad solem ipso die ducebamur,araneæ telæ fragmento manibus post tergum ligatis. Hi ciuitatem obsidere omnino noluerunt,conuersi uero medium aëris uallauerunt,ut de cætero splendor à sole ad lunam minus perueniret. Vallum autẽ erat duplex, nubeum, ut lunæ defectio manifesta fieret, & iam continua nox cuncta teneret, qua in re pressus Endymion, mittens orauit,ædificium demolirentur,neq; se paterentur in tenebris uersari.Promisit autem & tributa persoluere,seq; auxiliarem & amicum fore,neq; in posterum bellaturum:insuper & obsides offerebat./Phaëthon uero congregato bis concilio, primo quidem in ira perstitit,postremo mutauit sententiam,ac pacis conditiones acceptæ sunt huiusmodi: Fœdus inierunt Solarij & horum Socij cum Lunarijs,eorumq; socijs his legibus,ut intermurale deijciant Solarij, neq; posthac Lunam inuadant,statutoq; precio captiuos reddant. Lunarij autem dimittant stellas liberas,armaq; posthac Solaribus non inferant: uicissim autem auxilientur,si quis inuaserit,uectigalium conditionem pendat,annuatim rex Lunariorum amphoras roris decem millia,obsidesq; è suis det decies mille. Colonia in Luciferum communis fiat, & ex utrisq; qui uolet, participet. Sculpantur autem fœdera columna electrina,eriganturq; in medio aeris in confinijs.
Qui uero pepigere ex Solarium quidem parte Pyronides,& Therites,& Phlogius: Lunarium autem Nyctor,& Menius,& Polylampes. & talis quidẽ pax sequuta est.confestim murus euersus est,& captiuos restituere. Vbi autem ad Lunam ipsi regressi sumus,obuiauerunt nobis socij,& cum lachrymis salutauerunt nos,& Endymion ipse. Atqui suadebat is quidem,nos ibi secum maneremus,& in colonia communicaremus,se enim daturum filium in uxorem mihi pollicebatur suum quem habebat.Nam apud eos mulieres nullæ sunt. Ego autem haud quaquam parui,sed petebã dimitti in mare. Quiut persuaderi nõ posse animaduertit,septem conuiuio acceptos diebus,tandem dimisit./Quæ interea in Luna uersatus uiderim, quæue noua & inaudita cognouerim, dicam. Primum quidem eos non generari ex mulieribus, sed maribus, nam masculis nuptijs utuntur,sed nec quid sit fœmina omnino sciunt.Nam ad quintum & uigesimum usq; annum omnes mulierum habentur loco,eo autem supra non habentur,sed habent. /Concipiunt non in uentre,sed in crurium posteriori parte. Vbi autem fœtus conceptus est,tumet crus,tandem suo tempore præcidentes educunt mortua,tum eadem ad uentum hiantia exponentes mulcent,& ad uitam excitant. Inde & mihi uidetur ad Græcos illud gastrocnemiæ uocabulũ deuenisse,quod apud illos uentris loco sura concipit. /Maius quiddam & his enarrabo:Genus hominum apud illos est, qui dicuntur arborei,idq; hoc modo nascitur: Testiculum hominis præcidentes,in terram plantantium more defodiunt.Inde autem exoritur arbor carnea maxima,ut phallus. Ramos quidem habet & frondes,fructus uero cubitales glandes. Vbi autem eæ maturæ fuerint

decer-

decerptas cudunt, atq; in homines effingunt. Pudenda autem habent appositi-tia, quidam eburnea, pauperes autem lignea quibus coeant, & uxoribus misce-antur. Postquam autem senuerit aliquis non moritur, sed ut fumus solutus eua-nescit in aërē. Cibus est omnibus unus: structo etenim igne, ranas assant super prunas. Multæ apud illos sunt ranæ per aëra circumuolantes. His autem assa-tis circunfusi uelut ad mensam lambunt eua poratum ex illis fumum, ac uescun-tur, & cibo quidem tali aluntur. Potus autem illis est aër expressus in calicem, liquorem esse ut rorem reddens. Non egerunt autem, neq; mingunt, neq; per fossi sunt ea parte qua nos: sed ne pueri quidem natibus rem obscœnam præ-stant, uerum poplitibus supra suram. nam illic perfossi sunt. Pulcher apud il-los habetur caluus, & sine coma, comatos autem abominantur. Apud eos uero, qui cometas inhabitant stellas, comati contra formosi habentur. Ad-uenerunt enim quidam qui nobis illorum mores narrauerunt. Barbam autem ad genua demittunt, & in pedibus ungues non habent, sed uno digiti sunt o-mnes. In speciem caudę brassica natibus cuiusq; illorum innascitur prolixa, sem per germinans, quæ & resupino cadente nō frangitur. Emungunt & mel ama rissimum, qui si quando uel labori insudant, uel luctantur, corpus lacte oblinūt, ut & caseus ex eo coaguletur, melle paululum distillante. Oleum autem è cepis educunt, maximè pingue, ac redolens ut unguentum. Vineas habent plurimas, & aquæ feraces: uuarum autem acini sunt uelut grando quæpiam, & mihi qui-dem uidetur ubi uentus inciderit, uites illas quati, fractis q; uuis grādinem huc ad nos mitti. Ventre ut sacculo utuntur, in eum quantum cupiunt mittentes. Apertilis etenim uenter est illis, & iterum clausilis, neq; in illo intestinum ullū, aut epar apparet, solum autem densus est intus & pilis obsitus, ita ut & paruu-li ubi frigent, in eum subeant. Amictus autem diuitibus quidem uitreus & mol lis, cæteris æreus contextus. Nam ea loca metallorum sunt fœcunda, idemq; a-qua macerata metalla ut lanam exercent. Quales autem habeant oculos omni-no non ausim scribere, ne forte me quis mentiri putet ob sermonis absudita-tem, tamen & id quidem dicam. Oculos exemptiles habent, ut qui uelit suos ex emptos seruet eos apud se donec illis ad usum egeat, quos cum reposuit, cer-nit. Et multi cum forte proprios perdiderint, ab alijs mutuantur, & uident. Sunt & locupletes qui plures habeant, occultos quidem & reconditos. Aures illis sunt platani folia, præter eos qui ex glandibus formantur. illi enim solum ligneas habent aures. Cæterum & miraculum aliud in regia conspicatus sum: Speculum maximum supra puteum positum est, non adeo altum. In puteum si quis descenderit, omnia audiet, quæ apud nos in terra dicuntur. Si uero specu-lum intueris, omnes quidem urbes, omnes q; gentes uides, non secus ac si omni-bus interesses. Tunc & ipse meos uidi, & patriam omnem: an uero & illi me uiderint, satis exploratum non habeo. Quod si fortè quis non credet hæc ita se habere, cum eò perueniet sciet, me uera dixisse. Tunc salutato rege & ijs, qui circa illum erant, nauem ascendentes ferebamur. Abeunti autem mihi dona dedit Endymion, uestes quidem uitreas duas, æreas autem quinque, lupine-amq; panoplíam, quæ omnia postea in ceto amisi. Misit & nobiscum Equiuul-tures mille, qui nos deducerent stadijs quingentis. Nauigantes autem circa ter ram illam, prouincias quidem plurimas & alias præterlapsi sumus, appulimus uero ad Luciferum nuper inhabitatum, ubi descendentes aquas hausimus. Hinc zodiacum introeuntes, ad læuam quidem solem prætergrediebamur, cir ca illius terræ marginem nauigantes. Neq; enim descendimus, & quidem socijs id summè cupientibus. Erat enim uentus, qui nos à terra propelleret, quan-quam uideremus regionem fœcundam, ac pinguem, & irriguam, ac bonorum multorum plenam. Atqui Nubecentauri, hi uidelicet qui Phaëthonti milita-bant, speculati nos longè, ac delapsi uolauerunt ad nauem, quumq; socios esse

Lucernarū Vrbs

didicissent, abiere, iam enim & Equiuultures discesserant. Nauigantes autem sequenti nocte ac die, circa uesperam peruenimus ad lucernarum urbem (sic enim illam uocant) iam iter nostrum ad inferiora secantes. Hæc autem ciuitas medio inter Pleiades, ac Hyadas stellas aëre sita est, zodiacoq; multò inferior. Descendentes autem neminem quidē inuenimus, lucernas uero multas decurrentes, & in foro & secus portum deambulantes nonnullas quidem paruas, & ut ita dicam, egenas, ex magnis autem ac potentibus paucas, & has ualde illustres ac nobiles. Domus illis, & lychneones seorsum unicuique erant, & hominum more appellabantur, & uocem emittentes audiebamus, neque nocebant, sed potius ad diuertendum inuitabant. Nos tamen formidare, nec nostrum uel unus apud illos cœnare, aut capere somnum est ausus. Palatium autē illis in media ciuitate extructum est, ubi per totam noctem earū sedet princeps, nomine unamquanq; compellans. Quæcunque uero non paret, condemnatur ad mortem ut transfuga: mors autem est extingui. Astantes autem nos considerabamus quæ fiebant, simulq; lucernas respondentes audiebamus, causasq; quare abfuissent dicentes. Hic & lucernam nostram agnoui, & allocutus rogabam, quomodo se haberent domestici nostri, ea autem mihi omnia enarrauit, & noctem quidem illam ibi mansimus. Sequenti uero die soluentes, secus nubes nauigabamus. Hic & Nephelococcygiam uidimus urbem, uidentesq; admirati sumus. neque in eam descendimus, non enim permittebat aura. Imperat autem illis Coronus Cottyphionis filius. Tum ego Aristophanis poëtæ recordatus sum, hominis quidem sapientis & ueri, ac in his quæ scripsit frustra non crediti. Tertia autem ab illa die, & oceanum iam manifestè uidebamus, terram autem nusquam, præter aërias illas, quæ iam ipsæ quidem igneæ & micantes mihi uidebantur. Quarta autem die circa meridiē molliter aspirante aura & subsidente in mare deponimur. Vt uero aquam attigimus, mirè ac suprà modum læti fuimus, & omnibus prandium ex ijs quæ suppetebant exhibuimus, & descendentes natabamus. erat enim tranquillum mare. Sed ut uidetur, sæpenumero mutatio in melius, maiorum malorum consueuit esse principium. Etenim nobis duos tantum dies feliciter nauigantibus, illucente tertia ad orientem solem, repente beluas uidemus, & cete cum multa alia, tum omnium maximum, & quingentorum & mille stadiorum magnitudine. aduenie bat autem hians, & mare procul turbans, spumaq; undique circumfusum. Dentes exerebat phallis nostris multò longiores, acutos omnes, ut pali, ac ebore candidiores. Nos igitur cum postremum nobis mutuo uale dixissemus, & amplexi essemus, præstolabamur, & cum resorberet, unà cum naui ipsa nos deglutiuit. Non autem contigit in dentes offendere, sed per eorum raritatem nauis delapsa intrò decidit. Vbi autem intus fuimus primo quidem obscurum erat, & uidebamus prorsus nihil. Tandem eo hiante uidemus cetum magnum, undiquaque altum latumq;, & ciuitatis capacem, quæ uel decem hominum milia capere possit. Erant præterea passim & parui pisces, & alia quædam animalia concisa multa, nauiumq; uela, & ancoræ, & hominum ossa, & onera. Circa medium uero & terra & colles erant, ut conijcio, ex eo quem absorpserat limo, accumulati. Igitur & sylua in his innata erat, & arbores omnigenæ, oleraq; accreuerant, ac cuncta cultis agris similia. circuitus autem terræ stadij ducenti & quadraginta. Erat autem uidere & marinas aues, laros, & alcyonas in arboribus nidificantes. Tunc uero plurimum lachrymati fuimus. Deniq; cū erexissem comites, nauem fulcimus, ipsiq; è silicibus excitantes ignem, & accendentes, cœnam ex his quæ aderant fecimus. Aderant enim omnigenum piscium carnes, aquamq; ad huc ex Lucifero etiam habebamus. Sequenti uero exurgentes die, si quando hiasset cetus, nonnunquam montes uidebamus, quandoque solum cœlum, quandoq; Insulas. nam sentiebamus eum concitè ferri ad omnem pelagi partē.

Aristophanes In Auibus.

Absorptus a Cete una cū sotijs et naui

Post-

Postquam autem mansione iam assueti eramus, accipiens è comitibus septem, deambulabam per syluam, cuncta lustrare ac explorare uolens. Nec dum quinque stadijs totis digressus, inueni sacellum quoddam Neptuni, quemadmodũ testabatur inscriptio, ac paulò post & sepulchra multa, & columnas desuper, iuxtaq; fontem perspicuæ aquæ, & canis etiam latratum audiuimus, longeq; apparebat fumus, & domum quampiam conijciebamus. Festinanter igitur accedentes, offendimus senem & adolescentem, sedulè ac diligenter sulcum quendam facientes, ac per eum aquam de fonte deriuantes. Læti ergo simul ac territi constitimus: illi uero idem & nobiscum meritò passi, sine uoce stetere. Tandem uero aliquando: Qui uos estis aduenæ, inquit senex, num ex marinis estis dijs, an infelices homines nobis similes? Etenim nos homines, & in terra nutriti, marini nunc sumus, fluctuamusq; hac belua circũcluſi, neq; quid de nobis sit, satis nouimus: mori quidem uidemur, uiuere tamen arbitramur. Ad hæc ego, & nos, inquam, ô pater, adsumus hic homines aliunde profecti, ipsa cum naui nuper absorpti. Accessimus autem nunc uolentes scire, quæ in sylua sint, quomodo se habeant, multa enim nobis & densa uisa est. Deus autem, ut uidetur, nos duxit te ut uideremus, sciremusq; nos in hac belua incluſos esse, non solos. Sed narra nobis tuam ipsius fortunam, quisquis es, & unde huc introieris. Is autem inquit: non dicam, neq; quæ apud me sunt scietis, ni prius hospitio recepti, ex præsentibus bonis fruamini, simulq; acceptos nos duxit in domum. Cum autem nobis olera & glandes apposuisset, ac pisces, uinumq; infudisset, postquã saturi fuimus, rogabat quid nobis accidisset. Cui ego omnia, ut sese habebant enarraui, nimirum tempestatem illam, & quid in insula contigisset, tum nauigationem in aëre, atq; bellum, cum reliquis alijs, usq; ad id quod à ceto absorpti fuerimus. Ille uero supra modum admiratus, & ipse ex parte quid sibi contigisset enarrabat, aiebatq;: Genere quidem hospites, sum Cyprius. Egressus autem ad mercatum cum filio quem uidetis, alijsq; meis familiaribus multis nauigabam in Italiã, naui quidem magna, ac uarijs mercibus onusta, quam forte in ore ceti dissolutam uidistis. Igitur in Siciliam usq; feliciter nauigauimus. Inde uiolento flatu ablati post tertiam diem in oceanum delati fuimus, hic in ceum incidentes, & ipsa cũ naui ac comitibus absorpti, cæteris morientibus, duo nos euasimus. Sepultis autem socijs templum Neptuno erexi mus, eam quam uidetis agimus uitam. Olera quidem ex horto legimus, uescimur uero piscibus ac glandibus. Multa autem, ut uidetis, est syluа, & sanè uineas habet plures, è quibus nobis uinum exoritur dulcissimum, fontemq; non minus optima quàm frigidissima aqua. Lectulum autem substernimus è frondibus, ignemq; succendimus copiosum, aduolantesq; uolucres aucupamur, piscamur & uiuos pisces, ad beluæ branchias sollicitatos, ubi abluimur, si quando cupimus. etenim stagnum salsum est non procul, uiginti stadiorum circuitu, quod uis piscium genus continens, in quo & namus, & nauigamus parua in cimba, quam ipse compegi. Annos autem à ceti absorptu septem & uiginti numeramus, & alia quidem utcunq; ferre possemus: sed incolæ, & uicini molesti uehementer sunt & onerosi, feriq; & agrestes. Papæ inquam ego, & alij etiam sunt in ceto? multi quidem inquit, & inhumani, ac uisu deformes. Nam occidentalem, & extremam syluæ partem, Tarichanes inhabitant, gens oculis anguillinis, & facie Carabea, bellatrix, temeraria ac mordax. Aliam quæ ad dextram est latus, Tritonomendites, tenent, superioribus quidem partibus hominibus similes, inferioribus uero felibus. Atqui alijs minus immites sunt. Ad læuam uero Carcinochires, & Thynocephali, mutua inter se amicicia & fœdere iuncti. Mediterraneam deniq; Paguradæ ac Psittopodes, genus bellicum, ac celerrimum. Quæ ad orientem, ad beluæ uidelicet os uergunt, deserta ut plurimum sunt, & à mari stagnantia: tamen & hæc ego teneo, uectigal pendens Psittopodibus, ostrea quingenta.

Hæc autem ſic ſe habet regio. Nos autem proſpicere oportet, quomodo poſſimus tot cum gentibus congredi, & quo iure uiuere. Quot, inquam ego, omnes hi? Plures, inquit, mille. armis autem quibus utuntur? nullis, inquit, niſi piſcium oſſibus. Igitur, inquam ego, feliciter dimicabimus, ſi nos his bello congrediamur, utpote nos armati cum inermibus. Si enim eos ſuperabimus, poſthac ſine timore uiuemus. Quæ ut probauimus, abeuntes ad nauem accingebamur. Belli autem cauſa futura erat, quòd penſio non perſolueretur, iam pacti tempore imminente. Et illi quidē miſerè, tributa poſtulantes: is uero ſuperbè reſpondens, nuncios perſequutus eſt. Primi igitur Pſittopodes & Paguradæ Scintharo (ſic enim uocabatur) indignati, cum tumultu ingruebant. Nos uero aggreſſum præuidentes, ſtetimus armati, inſidias ſtatuentes hominum quinq; & uiginti. Præceptum autem erat his qui ex inſidijs erant, ubi prætergreſſos hoſtes uidiſſent, inſurgerent, quod & fecere. Nam inſurgentes à tergo cędebant illos, nos uero & ipſi uiginti quinq; (ſiquidem Scintharus eiusq; filius cōmilitabant) obuiauimus, committentesq; manum ira & uiribus decernebamus. Denique conuerſos in fugam, ad ſuas uſq; latebras inſequuti ſumus. Cęſi autem ex hoſtibus ſunt nonaginta, è noſtris uero unus, & gubernator, tergū triglæ coſta perfoſſus. Die igitur illa & nocte manſimus in prælio, trophæumq; ſtatuimus, arida Delphini ſpina in ſublime erecta. Sequenti uero die aderant & alij, quę facta fuerant ſentientes. Dextrum quidem cornu Tarichanes, quos & Pelamus ducitabat, læuum Thynocephali, medium Carcinochires tenebant: nam Tritonomendites quieſcebant, neutri parti addicti. Nos uero congreſſi apud Neptuni templum obuiauimus, manumq; conſeruimus, multo clamore uſi. Reſonabat autem cetus, ut antra ſolent. His item in fugam uerſis, erant enim expediti undiq;, & in ſyluam fugatis, ex illo terra potiti ſumus, neq; poſt multum præcone miſſo, ſuſtulerunt ſuos in bello mortuos, fœdera & amicicias poſtulantes. Nobis uero de amicicia uel fœdere non eſt uiſum, ſed poſtera die conuerſi in eos, funditus omnes cecidimus, præter Tritonomendetes. Siquidem hi ut uidere quæ contigerant, dilapſi per ceti branchias deſiliere in mare. Igitur prouinciam ingreſſi iam hoſtibus uacuam de cætero abſque timore habitabamus, palæſtris, alijſq; gymnaſijs plurimum ac uenationibus dediti. Quandoque uineas exercebamus aut ex arboribus poma legebamus, omnino his ſimiles, qui in maximo & ineuitabili carcere concluſi delitijs & uoluptatibus indulgent. Annum autem & menſes octo ibi exegimus. Nono autem menſe, quinta die menſis, circa ſecundum oris hiatum (tunc enim id ſemel unoquoque anni tempore faciebat, ita ut nos coniectura aſſequeremur, quatuor ea eſſe anni tempora) Ad tertium igitur, ut prædiximus, oris hiatum, confeſtim uocem ac tumultum audiebamus, ut nautarum præcipientium ac remigantium. Turbati igitur ad ipſum beſtiæ os prorepſimus, ſtantesq; intra dentes aſpiciebamus omnia, ſpectaculum, quod quidem uiderim inuſitatiſſimum: Homines magnos dimidij ſtadij ſtatura, magnis Inſulis, non ſecus quàm triremibus nauigantes. & quanquam ſciam me non ueriſimilia narrare, dicam tamen. Inſulæ erant in longum quidem porrectæ, arduæ tamen, ſingulæ centum ſtadiorum ambitu, in quibus nauigabant exuiris illis circiter uiginti octo. Horum aliqui utrinq; Inſulæ lateribus inſidentes ordine remigabant, cupreſſis magnis, ipſis cum ramis ac frondibus, tanquam remis. Pone autem ad ipſam puppim, ut uidebatur, gubernator, ut in colle quodam ſublimi ſtabat, æreum regens gubernaculum, longitudine ſtadij unius. Ad prorā uero ex his armati circiter quadraginta pugnabant, hominibus, præter comā, omnino ſimiles. Ipſa enim coma ignis erat, & ardebat, ut galearū uſu non ſanè opus eſſet. Prouehis uero uentus in ſyluam incidens, quæ plurima cuique inerat, ſinuabat inſulam & deferebat, quo gubernator ipſe cupiebat. Erant & in his præfecti ad remigiū incitantes,

ac

ac ocyus mouebantur, quemadmodum longæ naues consueuerunt. Primum igitur duos uidebamus aut tres, postremo autem sexcenti apparuere, stantesq; seorsum committebant prælium ac pugnabant. Multæ quidem inter se commissæ obtritæ sunt, multæq; dissolutæ submersæ sunt. Aliæ connexæ certabant fortiter, neq; facile ab inuicem soluebantur. Qui autem ad proram constituti pugnabant, omnem ostendebant industriam, conscendentes & cædentes, neminem autem uiuum ceperunt. pro ferreis autem rostris polypos magnos inuicem connexos iaciebant, qui & syluis complicati tenebant insulas. Iaciebant etiam ac cædebant ostreis, quorum unum currum impleat, & spongijs iugereis. Hos autem ducebat Aeolocentaurus, illos Thalassopota. Pugnare autem ipsis ut uidebatur, contigit prædæ gratia. etenim dicebatur Thalassopotes multos Aeolocentauri delphinorũ greges surripuisse, ut erat audire, ex eo quod sibi inuicem exprobrarent, & regum nomina conclamarent. Tandem uicerunt qui ab Aeolocentauro stabant, & Insulas submerserunt centum circiter & quadraginta, tresq; ipsis unà cum hominibus ceperunt. cæteræ uero puppi collisa fugerunt. Sanè hi paululum illos insecuti, uespere facto ad naufragia cõuersi, plurima obtinuere, suaq; recepere. etenim Insulæ non minus octuaginta perierãt. Statuerunt autem tropheum insularis pugnæ in capite ceti, unam ex hostium Insulis suspendentes. Nocte quidem illa circa bestiam commorati sunt, retinacula ad illam alligantes, & ancoris non procul iactis. Nam utebantur ancoris magnis uitreis fortissimis. Postera autem die supra ceti tergum litantes, suosq; ibi tumulantes, abiere læti, & ut pæana canentes. Hæc igitur in insulari pugna gesta sunt.

HISTORIAE VERAE
LIBER SECVNDVS.

INTEREA non iam amplius illum ferens in ceto uictum, mansionisq; illius tædio affectus, quærebam qua nam arte nobis pateret exitus. Et primum quidem non inutile uisum, ad dextrum latus fodere, perq; defossum foramẽ tentare fugam. Incipientes igitur perfundebamus. Vbi uero progressi ad quinq; stadia effodimus, nihil proficientes, ab opere destitimus. Tum syluam exurere uisum est, ut sic cetus moreretur. quod si fieret, facile liceret egredi. Igitur ab extremitate incipientes comburebamus, & dies quidem septem, ac totidem noctes calorem non sensit. Porro octaua ac nona intellexim̃us illum ægrotare, quum hiabat non solita cum uehementia, cum neq; hiatum suspendebat ac protrahebat. sed confestim cõprimebat. Decima autem & undecima moriebatur, ac malè olebat. At duodecima uix sensimus periclitari nos, & in cadauere concludini hiante ceto cuneos submitteremus, quo fauces in posterum non præcluderentur. Itaq; maximis trabibus illius diuulso ore nauem parabamus, aquæ plurimum inferentes, & ad necessitatem cætera. gubernator futurus erat Scintharus. Postera autem die iam ille mortuus erat. Nos uero attrahentes nauem, & per raritatem dentium educentes, ac explicantes, leniter in mare demisimus. Ascendentes autem in dorsum apud trophæum Neptuno immolauimus, ibiq; tribus diebus mansimus (erat enim tranquillitas) quarta uero nauigantes abscessimus. Hinc nos multis ex nauali pugna cadaueribus obuiauimus, & impegimus, ubi & corpora dimensi mirabamur. Diebus autem quibusdam nauigauimus multa aëris temperie usi, tandem uiolento spirante Boria frigus magnum secutum est, ab eoq; totum glacie astrictum est pelagus, non modo in superficie, sed & in profundum & altè, ad passus trecentos, ut descendentes super glaciem curreremus. Quum autem

uẽtus præstaret, neq; amplius ferre possemus, tale quiddam commenti sumus. Qui uero in ea re consilium dederat, erat Scintharus. Igitur in aquam antrum maximum fodientes, in eo latitauimus diebus triginta, ignemq; accendebamus, ac uescebamur piscibus: siquidem fodiendo plurimos inueniebamus. Vbi uero commeatus defecit, egressi infixam nauem euulsimus, ac uelum expandimus, trahebamurq;, ut nauigantes molliter ac leniter per glaciem delapsi. Quinta autem die tepore glacies soluebatur, iterumq; omnia in aquam soluta. Iam uero & circiter stadia trecenta nauigaueramus, quum ad Insulam delati, non adeo magnam, & eam desertam aquas hausimus (iam enim defecerant) taurosq; syluestres ibi duos arcu confecimus. Ipsi autem tauri cornua non in fronte, sed in ipsis habebant oculis, ut Momo placuit. Post paulum in pelagus deuenimus, non aqueum, sed lacteum, & in ea insula apparebat alba referta uitibus. Erat autem Insula caseus maximus uehementer coagulatus, quemadmodum postea comedẽtes didicimus. Eius autem circuitus stadiorum uiginti quinq;, & uites uuis scatebant, ex quibus lac, non uinum expressimus. Templum autem erat in media insula Galateæ Nereidi sacrum, sicut ostendebat epigramma. Quamdiu igitur in Insula consedimus, escam quidem nobis ac cibum terra suppeditauit: lac autem ex uuis expressum, potum. Regnare autem in regionibus illis dicebatur Tyro Salmonei filia, cum è uita discessisset eo à Neptuno honore accepto. Exactis autem in Insula diebus quinq;, sexta egressi sumus portum, tranquillo quidem mari ab undis, ac aura quadam impellente. Porrò octaua die nauigantes non amplius per lac, sed in salsa ac cœrulea aqua, uidemus homines multos supra mare decurrentes, omnino nobis similes & corporibus & magnitudine, præter solos pedes, siquidem hos suberinos habebant. Quare, ut existimo, & Phellopodes appellati sunt. Mirabamur autẽ cum uideremus eos nõ demergi, sed supra fluctus extare, intrepideq; incedere. Qui & accedentes salutarunt nos Græca uoce, dicebant autem se in Phello patriam suam properare. Comitabantur autem aliquousq; nos præcurrentes, postea conuersi ab itinere ibant, felicem nobis nauigationem comprecati. Post paululum uero & Insulæ multæ apparuere. Propè quidem à læua Phellò, ad quam illi properabant, quæ ciuitas super magno ac rotundo subere habitabatur. Longè autem, & ad dextram magis, quinque maximæ insulæ, & altissimæ, ubi ignis accẽdebatur multus. Ad proram autem una lata & humilis, distans stadijs non minus quingentis. Iam uero non procul aberamus, cum mira quædam nos afflauit aura, dulcis & odorifera, qualem historicus Herodotus à felice Arabia spirare dicit. nam qualis à rosis, narcissis, hyacinthis, lilijs, uiolis, myrto, uel lauro redolere consueuit, talis nobis odor aspirauit, à quo deliniti, bonisq; aliquid longis ex laboribus sperantes, iam in Insulam prope aduenimus. Hic & portus uidemus plurimos tranquillos, & magnos, nitentiaq; flumina leniter in mare prorumpere, prataq; & syluas, & canoras aues, partim quidem per littora canẽtes, multas autem super ramis. Aër autem lenis, ac placidè spirans regioni circunfundebatur. Hinc suaues quędam auræ spirantes leniter syluam mouebant, ut ex motis ramis dulces, & perpetui cantus æderentur, similes ijs qui in locis desertis obliquis fistulis reddi solent. Atqui audiebatur uox quædam promiscua non tumultuosa, sed qualis in conuiuio reddi posset, cum quidam fistula canunt, alij probant, alij ad fistulam, aut citharam saltant. His illecti deferabamur in portum, egressiq; nauem, Scintharum in ea & ex socijs duos dimisimus. Procedentes autem per florens quoddam pratum in custodes incidimus, ac ministros, qui nos roseis uinculis uincientes (id enim apud eos maximum est uinculum) ad principem adduxere, à quibus & per uiam intellexímus, eam esse beatorum Insulã, regnareq; in ea Creticum Rhadamanthum: ad quem ubi adducti fuimus, stetimus in ordine iudicandorq; quarto loco. Erat aũt prima causa de Aiace Telamonio, an

Momus.

Casearia Insula

Beatorũ insula

illi in heroum numero esse liceat, an non. Accusabatur autem quod furijs actus, seipsum necasset. Deniq; multò prius habito sermõe uisum est Rhadamãtho, hausto elleboro, ac demum resipiscentem, tradere eum Hippocrati Coo medico, indeq; iam in heroum conuiuium recipi. Secunda autẽ causa amoris erat, Thesei scilicet ac Menelai pro Helena certantium, utri illa cohabitare debeat. Et Rhadamanthus quidem eam Menelao adiudicauit, qui coniugij huius gratia tantis olim laboribus sese obiecerit, periculisq;. Etenim Theseo ipsi alias esse mulieres, Amazonem ac Minois filias. Tertia uero de præeminentia inter Alexandrum Philippi filium, & Hannibalem Carthaginiensem: uisum est Alexandrum præcellere, eiq; sedes posita est apud Cyrum Persem primũ. In quartam autem causam nos adducti sumus. & is quidem interrogauit, quidnam in causa esset, quòd adhuc uiui ad sacrum illum locum deuenissemus. Nos autẽ ex ordine cuncta illi enarrauimus. Tum nobis paululum è loco summotis, secum diu pensitabat, & de nobis communicabat cum assessoribus. Consederant autẽ ei cum alij multi, tum & Athenien sis Aristides, cognomento iustus, cui ut placuit decreuit, ut daremus pœnas curiositatis, & peregrinationis, postquam moreremur. Nunc uero præscripto tempore licere nobis in insula apud heroas uersari, indeq; abire. Præscripsit autem recessus terminum, non amplius quã mensium septem. Hinc sua sponte defluentibus sertis à nobis, soluebamur, ac in urbem adducebamur, ad beatorum cõuiuium. Ipsa autem ciuitas tota aurea, murus uero smaragdo lapide cingitur. Porrò portæ septem sunt, omnes ex integro ligno & amomo. Pauimentum uero ciuitatis, & quæ intra mœnia est terra eburnea: omnium autem deorum templa beryllo lapide cõstructa sunt, & altaria in eis maxima, uno è simplici lapide Amethysto cõstant, in quibus & dijs immolant. Circa ciuitatem uero fluuius defluit unguento optimo, huiusq; latitudo regalium cubitorum centum: altitudo, ut commodè nare possis. Porrò ipsius balnea, domus magnæ sunt uitreæ, cynamomo succensæ. Atqui pro aqua ros tepidus in peluibus seruatur. Vtũtur autem uestibus purpureis, tenuissimis aranearum telis. Ii corpora non habent, sed & impalpabiles sunt, & absque carne. Formam autem & effigiem solam habent ac ostendunt. Incorporei tamen cum sint, stant, mouentur, intelligunt, uocemq; emittunt, omninoq; uidetur eorum anima nuda quædam circũuagari, corporis similitudine circũdata. Si quis autem non tetigerit, non credet quòd uidetur non esse corpus. Sunt enim ut umbræ rectæ non nigræ. Senescit nemo, sed ea ætate, qua se eò contulit, permanet. Deniq; hic haud quaquam est nox, neq; dies admodum clara, sed quale crepusculum esse solet, iam aurora apparente ante orientem solem. talis lux terram habet. quare & unum solum anni tempus nouere. Semper ẽ apud eos uer est, unusq; uentus spirat zephyrus. At locus cunctis quidem floribus, omnibus mansuetis plantis & umbrosis uiret. Quæ illic sunt uineæ duodecies quotannis ferunt, & singulis mensibus uuas reddunt: mala uero granata ac mala, cæteraq; poma terdecies ferre dicebant. Nam mense, qui apud eos Minous appellatur, bis ferre fructũ. pro frumento uero spicæ in summitate paratos panes emittunt, ut fungos. Fontes sunt per ciuitatem, aquæ quidẽ quinq; & sexaginta, ac trecenti: millis uero alij totidem, unguenti quingenti. Verum & hi minores sunt: flumina lactis septẽ, & uini octo. Conuiuiũ autem celebratur extra ciuitatem in campo, qui Elysius uocatur. Etenim pratum est pulcherrimũ, & circa illud nemus omni arborum specie consitum, umbram discumbẽtibus faciens: stratum autem substernunt è floribus. Ministrant quidem ac cuncta afferunt uenti, præterq; quòd uinum non miscent, siquidẽ eo non indigent. nam circũ conuiuiũ arbores sunt uitreæ magnæ, è micante uitro: harũ fructus pocula sunt omni specie operis ac magnitudinis. Vbi aũt quis ad conuiuiũ accesserit, unũ uel ex illis duo decerpta mensis apponit: ea confestim uino replentur. Pro

Animæ beatorũ quales

Minous mensis.

Elysium campus.

sertis

ſertis uero luſcinĩæ, canoræq; uolucres, cæteræ flores è proximis pratis ore le-
gentes, cum cantu eos ſuperuolant, aſperguntq;. Porro ungũtur ad hunc mo-
dum: Denſæ nubes unguentũ combibentes è fontibus ac flumine, ſupraq; con
uiuium ſparſæ, ſenſim exprimentibus uentis, tenuiſſimum quiddam uelut ro-
rem diſtillant. In cœna autem muſicæ & cantilenis uacant. Canuntur autem in
primis Homeri uerſus, qui & ipſe adeſt, et cum illis cõuiuatur, ſupra Vlyſſem
diſcumbens. Choreę aũt ſunt è pueris & uirginibus. præſunt uero illis & cõci-
nunt Eunomus Locrus, & Arion Lesbius, & Anacreon, & Steſichorus. Nam
& hunc apud eos uidi iam ipſi Helena reconciliata. Vbi autem ĩj quieuerunt,
ſecundæ choreæ ſuccedunt è cygnis, philomenis, ac hirundinibus. Poſtquam
& illæ canere cœperint, iam tota ſylua reſonat præſidentibus uentis. Hoc autẽ
maximum ad lætitiam habent, fontes duo ſunt circa conuiuium, unus quidem
riſus, alter uero uoluptatis. Ex horum ambobus in initio conuiuĩ omnes bi-
bunt, deinde reliquum læti ac ridentes exigunt. Volo & ex inſignibus uiris,
quos apud eos uidi, dicere. Omnes quidem ſemideos, & qui ſub Ilio militaue-
re, præter Locrenſem Aiacem, nam hunc ſolum dicebant in impiorum loco
ſupplicio affici. Barbarorum autem utrunq; Cyrum, Scythamq; Anacharſim,
& Thracem Zamolxim, Numamq; Italicum, nec non & Lacedæmonium Ly-
curgum, & Phocionem, & Tellum Athenienſes, & præter Periandrum ſapi-
entes omnes. Vidi & Socratem Sophroniſci filium cum Neſtore & Palamede
nugantem: circa quem Hyacinthus Lacedæmonius, & Theſpieus Narciſſus,
Hylas, alĩq; formoſi. Videbatur autem Hyacinthum amare, idq; multis argu-
mentis. Ferebatur autem illi ſuccenſere Rhadamanthum, & ſæpenumero com
minatum, ſi pergeret ineptire, ſe illũ ex inſula eiecturum, aut niſi omiſſa ſimu-
latione conuiuaretur. Solus Plato non aderat, ſed conditam à ſe ciuitatem habi
tare dicebatur, ubi repub. & legibus quas tulerat, uteretur. Porro Ariſtippus
& Epicurus primi apud illos habebantur, cum hilares eſſent & læti, compoto-
reſq; ſuauiſſimi. Aderat & Phryx Aeſopus, quo homine pro morione utun-
tur. Atqui Diogenes Sinopenſis tantum à priſtinis moribus degenerauerat,
ut Laidem meretricem duceret uxorem, & ſubinde ſurgeret ac temulentus ſal
taret, debaccharetur q;. Stoicorum autem aderat nemo: nam adhuc illos rectũ
uirtutis uerticem aſcendere aiebant. Quin & id de Chryſippo audiuimus, illi
non prius fas eſſe ut Inſulam ingrederetur, quàm iam quarto ſe elleboro pur-
garet, Academicos dicebant uelle quidem uenire, cõtinere ſe tamen, & adhuc
conſiderare: neq; enim ſatis adhuc capere, num uſquam talis Inſula ſit, nec ne.
Verum, ut conjcio, Rhadamanthi iudiciũ haud dubiè metuerunt, utpote qui
forum iudiciarium ſuſtulerint. Quanquam non paucos ex illis excitatos fama
erat, ut eos qui illuc præceſſerãt ſubſequerẽtur, uerum præ pigritia defeciſſe,
neq; potuiſſe aſſequi, ſed è medio itinere redĩſſe. Hi igitur inter eos qui aderãt
erant maximè memorabiles. Enimuero Achillem, & poſt illum Theſeũ in pri-
mis colunt. Quod uero ad coitum & Venerem pertinet, commiſcentur fœmi-
nis ſimul & maribus palàm, & ſpectantibus omnibus, idq; haud quaquam tur-
pe arbitrantur. Solus uero Socrates deierabat. ſe innocenter cũ iuuenibus uer
ſari, & quidem cum omnes illum peierare ſcirent. Siquidẽ Hyacinthus & Nar
ciſſus fatebantur, ille autem negabat. Fœminæ ſunt omnibus communes, ne-
que quiſquam uicino inuidet, ſed ſunt certè in hac re maximè Platonici. Pueri
quoq; uolentibus ſe exhibent, nihil reluctantes. Vix autem duos, aut tres totos
dies ueneram, cum accederem Homerum poẽtam: nam utriq; ocium erat. & cũ
alia multa, tum illud rogabam, cuias eſſet, dicens, illud maxmè apud nos ad
hunc uſq; diem eſſe in controuerſia. At ille ſe neſcire reſpondit. Nam quidam
Chium, alij Smyrneum, alij Colophonium eum arbitrantur, ipſe uero ſe Baby
lonium eſſe aiebat: ſiquidem à ciuibus ſuis non Homerum, ſed Tigranem uoca-
tum

Contes Riſũs et Volup tatis

Plato

Aeſopus
Diogenes
Stoici
Criſippus
Academici

Publicũs coitũs

Socrates

Fœmine cõmũnes

Pueri

Homerus

cum fuisse, postea uero cum apud Græcos obsidis officio functus esset, pristinã appellationem mutasse. Rogabam præterea, num & ĩj uersus, qui uulgo reiiciuntur, ab se conscripti essent, nec ne. Ille autem omnes suos esse asseuerabat. Ibi ego Zenodoti & Aristarchi grãmatici frigidas ratiocinationes non potui non damnare. Vbi autem hæc abundè disseruit, iterum rogabam, quam obrem ab ira poëmatis sui initium sumpserit. Sic enim, inquit, mihi in mentem uenit, nihil studio agenti. Tum & illud scire cupiebam, an, quod multi uolunt, Odysseam Iliade priorem scripsisset. Ille uero negabat. Nam quòd cęcus nõ esset, quod & de eo affirmant, mox cognoui. Videbam enim, quare nõ erat opus illum percontari. Quin idem aliàs sæpe agebam, ubi illi uacare uiderem. Cum autem illum adirem, rogaremq; ipse contrà promptè ad omnia respondebat, maximè uero post caussam quam uicit. Namillũ calumnię Therſites accusauerat, quòd se in poësi conuicijs agitasset. Vicit autem Homerus, caussam agente Vlysse. Aduenit & circa illa tempora Pythagoras Samius septies mutatus, qui in tot animalibus uixit, & animę errores consummauit. Erat autem eius dextra pars aurea. & uisum est, ut communi cum illis republica uteretur. Dubitabatur autem adhuc, utrum Pythagoræ, aut Euphorbi nomine appellandus esset. Empedocles uero, nam & ipse uenit semielixus, & toto corpore excoctus, non receptus est, quanquam id multis precibus postularet. Procedente autem tempore instabat certamen, quod apud illos Thanatusia appellantur. Præfuit Achilles iam quintum, Theseus uero septimum. Porrò quid in totum actum sit, longũ esset commemorare: uerum summam, ac capita rerum perstringam. Lucta quidem uicit Carus, qui ab Hercule stabat, & pro corona cum Vlysse decertabat. Pugilum æqualis fuit pugna, Arij Aegyptij, qui Corinthi sepultus est, & Epij, qui sibi mutuo congressi erant. Nam apud eos Pancratij nullum præmiũ proponitur. Porrò quis cursu uicerit, non satis memini. Ex poëtis, ut uerè dicã, quanquam longè excelleret Homerus, uicit tamen Hesiodus. Præmia autẽ omnibus erat corona expauonum pennis contexta. At iam absoluto certamine nunciatum est, eos qui in impiorum loco plecterentur, ruptis uinculis, & superata custodia, in Insulam irrumpere. Eorum duces esse Phalaridem Agrigentinũ, & Busyridem Aegyptium, Diomedem Thracẽ, & Scironem, & Pityocampten. Vt uero hæc animaduertit Rhadamanthus, statuit heroës in aciẽ super littus. Ducebat autem exercitum Theseus & Achilles, & Aiax Telamonius iam iam ad se reuersus. Commixti ergo inter se pugnabant, uicerunt; heroës, Achille uel in primis rem strenuè gerente. Fortiter se gessit & Socrates in dextro cornu constitutus, multoq; fortius, quàm quum adhuc apud Delium pugnaret. Nam ingruentibus hostibus haud quaquam fugit, sed uultu intrepido cõstitit. quamobrem præmio donatus est, nimirum luculento & amplo horto, in quem conuocatis alijs disserebat: quem locum Necracademiam appellauit. Comprehensos igitur & colligatos eos, qui uicti fuerant, remiserunt multo grauius puniendos. Eam autem pugnam scripsit & Homerus, & mihi abeunti libellos dedit ad nostros homines deferendos. Verum hos unà cum reliquis postea amisi. Erat poëmatis initium ferè in hunc modum: Nunc mihi Musa refer pugnam heroum extinctorum. Cum igitur fabas coxissent, quemadmodum illis mos est, ubi bello rem præclarè gesserint, Epinicia celebrarunt, & festum solenne egerunt. Solus Pythagoras à conuiuio illo abstinuit, & ieiunus procul desidebat, abominatus fabarum esum. Iam uero mensibus sex exactis, septimoq; ad medium deducto, res nouæ ac insperatæ exortæ sunt. Nam Cinyrus Scinthari filius, iam grandis & formosus, Helenam multo iã tempore deperibat. Ipsa aũt cõtrà manifestè adolescentẽ ad insaniã usq; redamabat. Siquidẽ in cõuiuio subinde alter alteri annuebat & prębibebat, soliq; ex cæteris surgẽtes in syluam deerrabant. Tandẽ præ amore & impatiẽtia consiliũ cẽpit Cinyrus rapiẽdi Helenã.

Pythagoras

Empedocles

Thanatusia.

Poetæ

Pugna impiorũ cũ electis

Necracademia.

Illa

Illa uero hoc probabat, ut crederent, ac in uicinam quampiam ex insulis proficiscerentur: nimirum in Phello, aut Thyroëssam. Addiderunt & huic cõsilio cõiuratos è meis comitibus tres audacissimos. Nam hæc patri non indicauerat. Sciebat enim quòd ab illo acriter increparetur. Itaq; cum ipsis oportunum uisum esset facinus perpetrarunt. Vbi enim noxa aduenit, nam tum fortè non intereram, sed inconuiuio distertebam, illi clàm alijs correpta Helena, maturè se proripuerunt. Menelaus autem, cum circa medium noctis excitatus, thorum uacuum sensisset, protinus clamore sublato, & fratre secum accepto, ad regiam Rhadamanthi profectus est. Porrò illucescente die aiebant exploratores nauẽ procul distantem apparere. Itaq; Rhadamanthus, cum quinquaginta heroës in nauem Asphodelinam, & ex integro & solido ligno constructã, collocasset, iussit eos persequerentur. At illi cum magna alacritate remis incumberent, tandẽ circa meridiem eos deprehendunt, cum iam in lacteum Oceanũ subirent, haud procul à Tyroëssa insula. tantum enim aberant ut elaberentur. Cum igitur nauem rosea catena reuinxissent, reuersi sunt. Helena itaq; flebat & erubescebat, operiebaturq;. Verum Rhadamanthus habita prius cum Cinaro diligenti quæstione, num & alij quippiam conscij fuissent, postquam ullũ fuisse negauit, uinctum hominem ex pudendis, & malua prius benè cæsum, in impiorum locum amandauit. Decreuerunt & nos ante præscriptum tempus ex Insula ablegare, data unius proximæ diei mora. Ibi ego grauiter ferre, & lachrymari, utpote qui eiusmodi felicitate relicta, rursus erraturus essem. At illi contra cõsolabantur me, quòd futurum dicerent, ut propediem ad se essem rediturus. Iamq; mihi in futurum sedem & locum optimis quibusq; uicinum ostendebant. Ego uero accedens Rhadamanthum obnixè orabam, ut quæ mihi futura essent prædiceret, & de nauigatione certiorem redderet. Is autem me quidem in patriam rediturum respondit, uerum multis prius erroribus & periculis exantlatis. Tempus autem quo essem rediturus addere noluit, sed ostensis uicinis Insulis, apparebant autem numero quinq;, & alia sexta longius, hæ, inquit, adiacentes sunt impiorum, in quibus uides ignis plurimum accensum. Sexta autem illa somniorum est ciuitas. Post hanc & Calypsus est Insula, uerum nondum tibi adhuc apparet. Vbi uero has præternauigantes, tum deuenies in magnam illam continentem, quæ è regione est ei quæ à nobis incolitur. Illic multa passus, multasq; gentes prætergressus, & inter Barbaros incultosq; homines peregrinatus, tandem in alteram terram deuenies. Hæc ubi dixisset, euulsam è terra maluæ radicem mihi porrexit, iubens ut hanc adorarem, cũ in maximis periculis uersarer. Admonuit autem, si unquam in hanc terram incolumis redirem, ignem gladione foderem, néue lupinis uescerer, néue puero supra decem octo annos nato congrederer. quorum si memor essem, bene sperarem de reditu ad Insulam. Ibi demum quæ ad nauigationem pertinent paraui, cumq; oportunũ esset cum illis cibum cepi. die deinde proxima accedens Homerum, orabam, ut mihi duorũ uersuum epigramma conderet. Quod ubi fecit, columna berylli lapidis erecta iuxta portum inscripsi. Erat autem epigramma huiusmodi:

Lucianus charus diuis hæc cuncta beatis
Vidit, & hinc iterum patrias remeauit ad oras.

Manens autem & diem illam, sequenti proficiscebar, deducentibus heroibus. Hic & Vlysses accedens nesciente Penelope, mihi literas dat in Insulã Ogygiam ad Calypso ferendas. Misit & mecum Rhadamanthus portitorem Nauplium, ut si ad Insulas appelleremus, nemo nobis manum iniceret, uelut ijs, qui ad mercatum quempiam alium nauigarent. Vbi uero progressi odoratum aërem præteriissemus, continuò nos teterrimus, nescio quis odor, excepit, uelut bituminis, & sulphuris, picisue, cum simul ardent. Nidor autem erat grauis, intolerabilisq;, uelut ab exustis hominibus. Erat & aër obscurus & caliginosus, à quo distil-

e carcaribus Impios

distillabat ros quidam piceus. Quin & uerberũ strepitus exaudiebatur, & multorum hominum eiulatus. Ad alias igitur non applicuimus. Illa uero quã ascendimus talis erat. Tota in girum præceps est, & exusta, cautibus & saxis aspera. Arbor autem aut aqua ne inerat quidem. Irrepsimus tamen per præcipitia, & per spinosam, & aculeis plenam semitam euasimus, transiuimusq; regionis tetram fœditatem. Procedentes autem ad carceres, & supplicij locum. Primum quidem loci naturam admirati sumus. Siquidem uniuersum solũ gladijs & mucronibus efflorebat, circum quod fluuij duo decurrebant, unus cœno, alter uero sanguine, & item alius intus igne, & quidem ingens & immensus: fluebat autem uelut aqua, & instar maris agitabatur. Habebat etiamnum & pisces permultos, quorum aliquot turribus erant similes, nonnulli uero minusculi carbonibus igniti, quos Lychnisços uocabant. Aditus autem unus erat, & perquã angustus. Ianitor adstabat Timon Athenienſis. Ingressi tamen duce Nauplio, uidebamus eos qui supplicio afficiebãtur, inter quos reges & priuati erant plurimi, quorum etiam nonnullos agnouimus. Vidimus & Cinyrum fumo enecari, & à pudendis pendere. Addebant & ductores singulorum uitas, & causas ob quas supplicio afficerentur. Maxima uero omnium pœna eos imminebat, qui in uita quippiam ementiti essent, neq; ueritatem literis mandassent. Inter quos erat Ctesias ille Cnidius, & Herodotus, & alij non pauci. Hos ergo cũ uiderem, bono animo esse cœpi. nam nullius mendacij mihi conscius eram. Itaque ad nauem maturè reuersus, neq; enim tale spectaculum ferre amplius poteram, salutato Nauplio discessi. Neq; ita multum post apparebat non procul somniorum insula, obscura illa & uix uisu perspicua. Habebat autem & ipsa somnijs aliquid simile. cedebat enim accedentibus nobis & subterfugiebat, ac longius se subducebat. Cum ergo tandem eam cõprehendissemus, & in portũ qui somnus dicitur, delati essemus, prope eburneas portas, ubi ædes est Gallinaceo sacra, sub obscuram uesperã descendimus, cumq; in portã progressi fuissemus, somnia multa, uariaq;, uidebamus. Verum de ipsa ciuitate libet ante omnia commemorare, quoniam de ea nemo adhuc conscripsit, solus autem Homerus eius meminit. non ita accuratè exacteq; descripsit. Circa hanc undique circumiacet sylua. Arbores autem sunt papauera procera, & mandragoræ, in quibus magna uis uespertilionum sedet. Sola enim hæc auis in ea insula nascitur. Flumen autem iuxta præterlabitur, quod ab illis Nyctiporus appellatur. Sunt & fontes duo iuxta portas, quibus & nomen est, uni quidem Negretus, alteri uero Pannichia. Ipsa autem ciuitatis mœnia alta sunt, uariaq;, iridis colore simillima. Enimuero portæ sunt, non duæ, ut uoluit Homerus, sed quatuor. Nam duæ Molliciei campum respiciunt, hęc quidem ferrea, illa uero testa constructa, per quas horrenda, & sæua, immitiaq; somnia emitti aiebant. Duæ uero alteræ ad portum & mare, ex quibus quædam corneæ erant, quædam, per quas transiuimus, eburneæ. Ingressis autem ciuitatem ad dextram est templum Noctis. Nam illam ex deis in primis colunt, & Gallinaceũ. cui iuxta portũ sacellũ dedicatum est. Ad sinistram uero Somni regia. Is enim apud eos regnat, duobus à se satrapis & prefectis constitutis, Taraxione Mataeogenis, & Plutocle Phantasionis filio. In medio autem foro fons est quem Careotin appellant, delubra duo adiacent, Impostura uidelicet & Veritatis. Vbi & illorum est adytum & oraculum, cui præfectus erat Antipho ille somniorum histrio, hunc apud Somnum honorem sortitus. Somniorum autem neque natura, neque forma eadem est. Nam quidam procera erant & formosa, suauiaq;, quidam uero breuia & deformia. Nonnulla etiam aurea, ut uidebantur, sordida item & abiecta nonnulla. Erant & inter illa alata aliquot, & monstrosa, alia uelut in pompam instructa, nimirum in Reges, aut Deos, aut aliquid eiusmodi. Quin & ex illis non pauca agnouimus, utpote ea, quæ olim apud nos uidcramus.

Somniorũ Insula

Qua-

Quædam etiam nos accedebant, salutabantq́, uelut familiaria iam & domestica, qui cum nos excepissent, ac sopiuissent, splendidè planè, ac eleganter tractauerũt, apparato magnifico alio diuersorio, pollicita reges aut satrapas ex nobis se factura. Nonnulla & in suam quemq́ patriam abduxere, & domesticos ostendere, rursusq́ eadem die reduxere. Diebus ergo triginta, & totidem noctibus dormientes, commessantesq́ apud ea mansimus. Hinc tonitru cum ingenti fragore repente ædito excitati ac cõsternati, saturi discessimus. Inde post tertiam diem in Ogygiam delati descendimus. Hic ego primum resignatis literis, quæ scripta erant legebam. Erant autem fere huiusmodi:

VLYSSES CALIPSONI S.

NOlim te ignorare, quòd ubi primum abs te discessissem, rate instaurata, postq́ naufragium feci ssem, & uix à Leucothea in Phæacum regionem seruatus fuissem, à quibus domum remissus fui, me multos uxoris procos deprehendisse, qui rebus nostris abuterentur ad uoluptates suas, quos cum omnes cõfeci ssem, tandem ipse à Telogono, quem ex Circe susceperam, è medio sublatus sum. Nunc autem in beatorum sum insula, uehementer dolens obrectam, qua apud te usus sum, consuetudinem & oblatam abs te mihi immortalitatem. Quod si per occasionem licebit, hinc arrepta fuga, ad te ueniam. Et hęc quidem quæ per literas significabantur. de nobis præterea, ut hospitio excip eremur. Ego autem procedens parumper à mari, inueni antrum tale quale Homerus descripsit, ipsamq́ lanificio dantem operam. Postq́ uero literas accepit, admisitq́, primum quidem abunde fleuit, tum nos ad hospitium inuitauit, splẽdideq́ excepit, interim de Vlysse multa scisc itata, & Penelope cuiusmodi forma esset. Num ita casta esset, quemadmodum de ea Vlysses iactauerat. Nos autem ea, quibus potissimum eam delectari eõiciebamus, respondimus. Digressi igitur ad nauem prope littus obdormiuimus. Mane autem soluimus uehementius uento insurgente. Tandem post biduí tempestatem, die tertia, incidimus in Colocynthopiratas. Colocynthopirate

Homines autem immanes sunt hi, ferisq́, qui ex uicinis insulis nauigantes infestant. At uero naues magnas habent cucurbitinas, sex cubitorum longitudine. Nam ubi exaruerint, excauata una, & medulla illius egesta nauigant. siquidem malis harundineis utuntur, & pro uelo cucurbitæ folio. Impetu ergo in nos facto, duabus instructis classibus oppugnabant, & è nostris complures sauciabant, uice lapidum cucurbitarum grana iaculati, ut plurimum enim comminus depugnabant. Circa meridiem uero à tergo Colocynthopiratarũ uidemus adnauigare Caryonautas. erant autem inter se hostes ut postea declauerunt. Nam ut eos adesse senserunt, nobis neglectis in eos conuersi, nauibus conflictabantur. At nos interea sublato uelo, illisq́ pugnantibus inter se relictis, cepimus fugam. Manifesto autem uidebantur superiores futuri Caryonautæ, utpote qui numerosiores essent. Nam illis classes erant quinque, pugnabantq́ nauibus aliquanto fortioribus. Siquidem naues habebant corticeas, è putamine nucum per medium secto excatauóque. Magnitudo autem putaminis cuiusq́ in longum decem & octo cubitos protendebatur. Vbi uero ab ijs subducti fuimus, eos qui sauciꝰ fuerant, curauimus, & postea in armis ferè stetimus, semper insidias quaspiam subueniri, neq́ id quidem immerito. Nondum enim occiderat sol, cum ab Insula quadam deserta circiter uiginti uiri, delphinibus prægrandibus insidentes nobis adequitabant. Erant autem hi prædones, quos firmos ac stabiles ferebant Delphines, perinde ac equi subsultantes, & hinnientes. Cum autem iam propè adstarent, hinc atq́ hinc diuisi, nos aridis sepijs, & cancrorum oculis feriebant. Verum cum nos sagittaremus & iacularemur, non potuerunt subsistere, sed magna parte eorum saucia, ad Insulam confugerunt. Circa mediam uero noctem cum tranquillum esset mare, non aduertentes in Alcyonis nidum mirę magnitudinis incidimus. Erat enim

Caryonautæ

Delphinorũ insessores

Nidus Alcyonis

eius

eius circuitus stadiorum sexaginta. Insidebat autem illi Alcyon, fouebatq; ouanido haud multò maior, quæ cum auolaret, parum abfuit quin alarũ uento nauem submergeret. fuga enim se proripuit, edita tristi quadam & lamentabili uoce. Nos igitur iam die apparente uidemus nidum ingenti naui similem ex arboribus congestum. Inerant autem & oua, quorum unumquodq; Chio dolio erat capacius. Atqui & pulli iam intus conspiciebantur, & crocitabant. Cum igitur unum ex ouis securibus præcidissemus, pullum implumem uiginti uulturibus ampliorem eduximus. Vbi uero propè ducentis stadijs à nido digressi fuimus, mira & inusitata prodigia nobis obuenere. Nam qui in prora erat, cheniscus subitò alas emisit, & exclamauit. Porrò gubernator Scintharus cum iam caluus esset, capillos produxit, & quod est omnium inusitatissimum, ipse malus nauis germinauit, & ramos propagauit, atq; in uertice fructũ edidit. Erant aũt eius fructus fici, & uuæ permagnæ, necdũ satis maturæ. Hæc posteaq; uidimus, non iniuria turbati sumus, deos precati, ut portentosam uisionem auerterent. Nondum aũt quingentis stadijs processeramus, cum uideremus syluam magnã & frondosam pinis & cupressis. Nos aũt arbitrabamur continentem esse, uerũ erat gurges, cui fundus non erat, arboribus quæ radices non haberent totus cõsitus. Ipsæ tamen arbores immobiles stabant ac erectæ, ac si supernatarent. Cũ ergo accessissemus propius, & totam rem animaduertissemus, dubitabamus, quid nam fieri conueniret. Nam per arbores nauigare haud facile erat, quòd densæ ac contiguæ essent, neq; reuerti facilè uidebatur. Itaq; ascendens in altissimam arborem, contemplabar quomodo se haberent quæ sequerentur, atq; syluam uideo supra quinquaginta stadia, aut paulò pauciora porrectam, aliumq; uidi Oceanum succedere. Tum ibi uisum est nobis nauem in arborũ frondes, erant enim densæ, & si fieri posset, in aliud mare transferre. quod & fecimus. Nam nauem magno fune colligauimus, ac in arbores conscendimus, eamq; ægrè in altum eduximus. quam cum super ramis demisissemus, explicatis uelis ueluti in mari uento impellente nauigabamus. Hic & mihi Antimachi poëtæ uersus in mentem uenit. Nam & quodam loco ille ait:

Iis qui syluosum tentant per cœrula cursum.

Superata tamen aliquando sylua ad aquã deuenimus, ubi demissa naui per puram & lympidam aquam nauigabamus, donec ad hiatum quendam magnum qui aqua hinc atq; hinc diuisa contigerat, peruenimus, quemadmodum in terra à terræmotu nonnunquam uoragines fieri uidemus. Nauis autem mox detractis uelis facilè constitit, quanquam parum abfuit quin in præceps delaberetur. At nos prospicientes uidemus uoraginem perquàm horrendam & incredibilem, ad mille ferè stadia patere. Nam aqua uelut utrinq; diuisa stabat. Circũspicientes autem ad dextram uidemus procul pontem extructum, aqua duo maria iungente, quantum ad superficiem attinet, & ex alio mare in aliud defluente. Incumbentes igitur remis ad illud delati sumus, ac multo labore præter spẽ traiecimus. Hinc nos suscepit mare placidum ac mite, Insulaq; non magna, ad quam facilis erat accessus. Hanc autem incolebant Bucephali homines feri ac agrestes, cornutiq;, cuiusmodi apud nos Minotaurum fabulantur fuisse. Descendentes igitur ibamus aquatum, & si usquam fieri posset, commeatum comparaturi. iam enim nobis defecerat. Et aquas quidem illic non procul inuenimus, & præterea nihil apparebat, nisi fortasse quòd mugitus creber non longè exaudiebatur. Arbitrati igitur boum esse gregem, paululũ procedentes in homines incidimus. At illi ubi nos uiderunt, mox insectati sunt, & tres è comitũ numero ceperunt, reliqui uero ad mare confugimus. Hinc nos unà omnes armis instructi, neq; enim socios inultos negligere consiliũ erat, irruimus in Bucephalos, qui iam interfectorum carnes inter se diuidebant. Terrefactos igitur ad unũ persequuti sumus, & circiter quinquaginta interfecimus, captis ex illis

Nauigatio p arbores

Antimachus.

Bucephalorũ insula

duobus uiuis, ac iterum reuerſi ſumus, captiuos nobiſcum trahentes. Porrò cõ meatus nihil offendimus. Quare nonnulli ſuadebant, ut captiui iugularentur. At mihi non probabatur, uerum uinctos ſeruaui, donec legati à Bucephalis repeterent, redimerentq; captiuos. Intelligebamus autem eos ex nutibus, & triſti quodam mugitu, quem ædebant, uelut ſupplicantes. Erat autem redemptionis precium, multi caſei, & ſicci piſces, & cepe cum ceruis quatuor, quorũ unicuiq; tres duntaxat eſſent pedes, duos quidem in parte poſteriore: nam qui in anteriore erant in unum concreuerant. His conditionibus redditis captiuis, unum tãtum diem commorati, receſſimus. Iam inde nobis piſces apparebant, & aues preteruolabant, & eiuſmodi alia, quæ terræ uicinæ ſigna ſolent eſſe, occurrebant. Neq; uero multum poſt homines uidimus, qui nouo & inſolito more arte nautica uterentur. Ipſi enim ſimul & nautæ & naues erat. Libet autem nauigationis modum indicare: Reſupinati ſuper aquam iacebant, erectis in altum pudendis: nam illa grandia ferunt, ex illis linteum extendebant, & manibus pedem tenebant, ac incidẽte uento nauigabant. Poſt hos & alij ſuberibus inſidentes, iunctis duobus delphinis remigabant equitabantq;, alij præcedentes ſubera trahebant. Hi nulla nos iniuria affecere, neq; fugerũt, ſed intrepidè et pacatè uehebãtur, nauis noſtræ figurã admirati, & undiq; circumſpectãtes. Sub ueſperam aũt appulimus ad Inſulam non admodum magnam, quæ, ut arbitrabamur, à mulieribus græca lingua loquentibus habitabatur. Nam nos acceſſerunt, & excepere unt, ſalutaruntq;, meretriciè admodum comptæ, ornatæq;, ac formoſæ omnes & iuuenculæ, talares tunicas ſecum trahentes. Inſulę quidem nomen erat Cabaluſa, ciuitatis uero Hydamardia. Suſceperunt itaq; nos mulieres, & ſecũ quęq; ſingulæ abduxerunt, ac hoſpitem fecerunt. Ego uero cunctabundus ſubſtiti, nihil enim fauſti ominabar: circumſpiciens diligẽtius, uideo multorum hominum oſſa, & caluas paſſim iacere. Vt autem clamorem ſuſcitarem, & ſocios conuocarem, ac ad arma proſilirem, non placuit: uerum accepta in manus malua enixè orabam eam, ut ex præſentibus malis euaderem. ac paulò poſt cum miniſtraret hoſpita, uidi non mulieris crura, ſed ungulas aſini. Ibi mox & eam educto gladio corripio, & uinctam de omnibus interrogo. Illa autem, & ſi inuita, faſſa eſt tamen ſe mulieres eſſe marinas, quæ Onoſceleæ appellantur, ueſciq; peregrinis hoſpitibus. Vbi enim, inquit, eos iam temulentos reddidimus, illis concumbentes dormientes inuadimus. Hęc poſtquam audiſſem ego, illam quidem uinctam reliqui, uerum ſupra tectum aſcendi ipſe, & uociferabar, comitesq; conuocabam. Qui ubi conueniſſent illis totam rem indicabam, & oſſa oſtendebam, atq; intrò ad uinctam ducebam. At illa protinus in aquam uerſa eſt, & euanuit. Ego uero experiri uolens gladiũ in aquam cõdidi, illaq; mox ſanguis effecta eſt. Ocyus igitur nauem repetentes abnauigauimus. Hinc poſtquam illuxit dies cõſpecta terra, coniecimus eſſe eã, quæ noſtro orbi oppoſita eſt. Procidentes itaq; atq; precati, quid eſſet futurum diſpiciebamus. Quibuſdam aũt placebat aſcendere duntaxat, & rurſum redire: alijs uero illic relicta naui, ad terrę meditullium proficiſci exploratum incolas. Interea cum hæc cogitaremus, oborta uehemens tempeſtas, nauem littori impactam comminuit. Nos uero ægrè enatauimus, armis, & quod quiſque poterat, ſecum correptis. Hæc autem & huiuſmodi fuere, quæ mihi, donec ad alteram terram uenirem, contigere: nimirum quæ in mari, & inter nauigandum, in Inſulis, & in aëre, & quæ poſtea in ceto, & cum ab illo exiſſemus, quæ apud heroës & Somnia. Poſtremo quæ apud Bucephalos & Onoſceleas, cætera autem, quæ in terra acciderunt, ſequentibus libris enarrabo.

Tyran-

TYRANNICIDA.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

QVod ad Argumentum Declamationis attinet, infrà ab ipso autore ponitur. Cæterũ genus orationis Iudiciale est. Status Qualitatis. De eo enim potißimũ quæritur: Dignus ne sit præmio Tyrannicidæ, qui filium tyrannũ occidit, an non. Incidit tamen legalis quoq;. Nam & de eo, qui tyrannicida uocandus sit, & de legis sententia disputatur. Exordiũ attentione & docilitate cõparanda fermè cõsumitur, dum & summã petitionis, & rei magnitudinem pariter ac nouitatẽ exponit. Nisi quòd interim & beneuolentiam sibi ex merito facti, & aduersario ex suspicione inuidiã parat. Narratione, grauitatem atq; sæuiciã tyrannidis primum persequitur, eiusq; omnẽ causſam in filiũ tyranni transfert, ut uideatur uidelicet certo consilio filiũ ante patrem aggressus esse, deinde & modũ peractæ cædis & consilium suum exponit. Hinc Propositio siue petitio sequitur. Post quam confirmatio, in qua principio petitionẽ suam cõmendat amplificatione euentus & bonorũ, quæ ex hoc facto secuta sint, cum aduersarij obiectione cõparata. Deinde uerbis legis opponit diffinitionem tyrannicidæ, à genere cõprobatam, puta quòd non solũ is, qui sua manu & gladio tyrannũ occidit, hoc nomine dicendus sit, sed etiã qui per alium, & quocunq; modo illũ tollit. Postea etiam à fine legis argumentatur contra scriptum. Vltimo locũ, quem Rhetores à summo ad imũ uocant, siue etiam cõmunem, tractat: in quo consiliũ siue uoluntas, conatus, actio, eaq; per cõparationem, aut affectionem amplificata, postremo & euentus considerantur. Peroratio autem locis patheticis constat, nam ipse quidem pro se affectus mouet à modo & instrumento actionis, à tyranni autem persona, hypotyposi quadã, seu descriptione dictorum ac factorum illius. Ad finem Propositionem repetit, & sui beneficij ueluti memoriã quandam in auribus auditorum relinquit.

QVVM duos eodem die tyrannos occiderim Iudices, alterũ quidem ætate iam affecta, alterũ æuo florentẽ, & ad scelerũ successionem capessendã paratum, unicum tamẽ pro ambobus præmiũ petitum uenio, qui quidem unus omniũ quotquot ũnquam tyrannicidę fuerũt, unico uulnere duos maleficos fuerim amolitus, necíq; dederim, filiũ uidelicet ense, patrẽ indulgenti charitate, qua filium adamabat. Itaq; tyrannus pro his quæ cõmisit, abunde magnas pœnas nobis dependit: quippe qui & uiuus aspexerit, filium prius morte sublatum, & quod est omnium maximè nouum, compulsus sit denique ipse sui tyrannicida fieri. At filius illius mea quidem manu peremptus est, cæterum occisus alteram ad cædem operam mihi suam cõmodauit, dum qui uiuo patri scelerum socius fuerat, eiusdẽ post mortem (quatenus licuit) extitit parricida. Ego itaq; sum is qui tyrannidem sustuli, pariterq; mecum gladius, quo cuncta confecta sunt, meus: tametsi cædis ordinem commutarim, ac morem modumq; nouarim conficiendi sceleratos: nempe hunc qui ualentior erat, ac sese defendere poterat, ipse perimens, porrò senem soli gladio reseruans. His igitur de causis & amplius quiddam à uobis me consequuturum arbitrabar, præmiaq; laturum, quæ numero æquarent eos qui essent interempti: utpote qui non præsentibus modo malis uos leuarim, uerum etiam futurorum formidine, quiq; stabilem pepererim libertatẽ, nullo relicto qui scelerum capessat successionem. Verum interim tantis rebus strenuè peractis, in discrimen adducor, ne præmio fraudatus à uobis discedam, ac ne solus non feram mercedem, quam leges à me seruatæ præstituunt. At qui contradicit, is mihi uidetur non Reipub. studio (quemadmodum ait) hoc facere, sed quod extinctos esse illos grauiter ferat, atque eum qui illis mortis autor extitit, ulcisci conetur. Vos igitur Iudices, mihi paulisper attendite, dum tyrannidis mala, tametsi ipsi optimè nostis, commemoro. Siquidem hoc pacto futurum est, ut & beneficij mei magnitudinem intelligatis, & ipsi plus capiatis uoluptatis, reputantes nimirum quibus sitis leuati

Exordiũ, quo dociles & attentos facit.

Beneuolẽtiã captat à sua persona.

Aduersario inuidiam concitat.

Narratio, qua magnitudinẽ tyranni dicexaggerat & oẽm eius cœuſſam in filiũ transfert.

malis. Neq; enim quemadmodum alijs quibuſdam ſæpenumero accidit, itidem & nos ſimplicem tyrannidem atq; unicam ſeruitutem ſuſtinebamus, nec uniuſ domini uiolentiam tolerabamus: uerum ſoli omnium quos ſimilis habuit calamitas, duos pro uno tyrannos habebamus, & in geminas contumelias diſtrahebamur infelices. Porro ſenex multò erat moderatior, quippe ad iras lentior, ad ſupplicia ſegnior, & ad cupiditates tardior: utpote cui iam ætas uehementiam impetus cohiberet uoluptatumq; cupiditates refrenaret. Quin ad ſuſcipienda maleficia filij inſtinctu nolens impelli ferebatur, ipſe alioqui non admodum tyrannicus, niſi quòd illi morem gerebat. Siquidem indulgens in filium ſupra q̃ credi queat, erat, id quod re declarauit, ita ut filius illi eſſet omnia. Illi parebat, per uim faciebat quicquid ille iuſſarat: ſupplicio afficiebat quoſcunq; præceperat, ac prorſus in omnibus illi obſequundabat. In ſumma, filius in patrem tyrannum quendã agebat, pater filij cupiditatum ſatelles erat. Tamẽſi huic propter ætatem honorem cedebat adoleſcens, ſolocq; imperij nomine temperabat, tamen res & caput tyrannidis erat ipſe. Et quanquam tutamentũ præſidiumq; principatui ab illo mutuaretur, ſcelerum tamen emolumentis ſolus fruebatur. Ille erat qui ſatellites continebat, qui cuſtodias obtinebat, qui tyrannidem affectantes è medio tollebat, qui inſidias formidabat, ille qui caſtrabat ephebos, qui coniugia uiolabat, illi uirgines producebantur. Tum ſi quæ cædes, ſi qua exilia, ſi quæ pecuniarum expilationes, delationes, contumeliæ, ea omnia iuuenis temeritate gerebantur. Porrò ſenex illi obſequebatur, comitemq; ſcelerum ſeſe præbebat, ac comprobabat duntaxat filij ſui flagitia. Itaque quum ea res nobis erat intoleranda, propterea quòd quum animi cupiditatibus ex imperio poteſtas accedit, nullum flagitijs modum imponunt: tum illud in primis diſcruciabat, quòd proſpiceremus diuturnam, uel æternam potius ſeruitutem eam futuram, & per ſucceſſionem alij poſt alium domino tradendam Rempub. populumq; homini ſceleſto hæreditatis inſtar obuenturum. Nam id alijs ſpem non exiguam facit, quod apud ſeſe reputant, quòd inter ſeſe dicunt: at mox coercebitur, at mox demorietur, paulo poſt liberi ſumus futuri. Verum de his nihil eiuſmodi ſperabatur, quin potius iam intuebamur paratum tyrannidis hæredem. Vnde factum eſt, ut ne aggredi quidem quiſquam fortium ciuium, & qui eadem quæ ego, animo ſtatuiſſet, auderet. Sed deſperabatur ab uniuerſis libertas, atque inexpugnabilis tyrannis uidebatur: quippe quum eſſet cum tam multis confligendum ac dimicandum. At me nihil iſta deterruerunt, neque perpenſa negocij difficultate refugi, neque ad ſuſcipiendum diſcrimen trepidaui: uerum ſolus, ſolus inquam, aduerſus adeo ualidam uariamq; tyrannidem: uel non ſolus potius, ſed gladio comite conſcendi: quippe qui mihi ſit auxiliatus, mecumq; ex parte tyrannum interemerit, quum mors mihi interim ob oculos obuerſabatur: at è diuerſo perpendenti, quòd publicam libertatem mea cæde redempturus eſſem. Ergo ubi in primam irruiſſem cuſtodiam, neque mediocri negocio ſatellites ſubmouiſſem: occidens interim, in quem incurriſſem, & quicquid obſiſteret amoliens, ad ipſum negocij caput ferebar, ad unicum tyrannidis robur, ad noſtrarum calamitatum fontem. atq; irrupto arcis propugnaculo, quum uiderem illum fortiter tuentem ſeſe, multisq; uulneribus reſiſtentem, tamen occidi. Et iam tum erat ſublata tyrannis, iam tum mihi confectum facinus. Ex eo tempore liberi omnes, niſi quòd reliquus adhuc erat ſenex ſolus, inermis, nudatus cuſtodijs: iamq; amiſſo magno illo ſuo ſatellite deſertus, neq; deinde dignus forti dextra. Ibi nimirum mecum ipſe Iudices, hæc animo reputabam. Cuncta mihi pulchrè habent, cuncta confecta ſunt, cuncta eò quò deſtinaram perducta. At eum qui reliquus eſt, quo tandem modo pœnas dare conuenit? Me quidẽ meaq; dextera nequaquam eſt dignus, præſertim ſi poſt ſplendidum facinus iuuenile atque magnificum interimatur, priorem illam cædem

Conſiliũ & modus cædis.

dede-

dedecoraturus. Carnifex aliquis quærendus est illo dignus, uerum post calamitatem, ne uel hanc ipsam lucrifaciat: uideat, discrucietur, appositum habeat ensem, huic reliqua mando. Hæc ubi mecum statuissem, ipse quidem illinc discedo: at ille peregit id quod ego prædiuinaueram, tyrannum occidit, summamq; meæ impositurit fabulæ. Adsum igitur, popularem administrationem uobis adportans, cunctisq; bono iam ut animo sint edicēs, ac libertatem annūcians. Iam meis fruimini factis: uacua, sicut uidetis, sceleratis hominibus arx: imperat nemo, quin & magistratus creare liberum est, & causas agere, & ex legibus contradicere. Atq; hæc omnia uobis mea contigerunt opera, meaq; fortitudine, uidelicet ex una illa cæde, postquam pater iam uiuere non quibat. Aequum itaq; censeo, ut his pro meritis debitum mihi à uobis præmium donetur, non quod lucri auidus, aut sordidus quispiam sim, nec is qui mercedis gratia de patria benemereri statuerim: uerum quòd præmio cupiam officia mea comprobari, neque repudiari, aut inglorios fieri conatus meos, si uelut irriti præmioq; indigni iudicentur. At hic contradicit, negatq; æquum facere me, qui decorari munere, præmiumq; ferre cupiam. Neq; enim tyrannicidam esse me, neq; quicquā à me pro legis sententia confectum esse, uerum facinori meo deesse quiddam, ad hoc ut præmium postulem. Percontor igitur illum, quid præterea requiris à me? nonne uoluit? nonne ascendit? nonne occidit? nonne libertatem peperit? num quis imperat? num quis iubet? num quis minitatur dominus? num quis nocētium manus effugit meas? haud quaquam dixeris, sed omnia plena pacis, omnes restitutæ leges, libertas manifesta, Democratia stabilis, inuiolata connubia, pueri tuti, uirgines absq; periculo, publicamq; felicitatem solennibus ferijs celebrat ciuitas. Quis igitur horum omnium autor? quis est qui illa sustulit? hæc peperit? Etenim si quisquā præ me dignus honore sit, cedam præmiū, desistam à petendo munere. Quòd si solus omnia peregi, audens, periclitans, ascendens, interimens, excrucians, alterū ultus in altero, quid mea calūniaris officia? quur facis ut populus parum erga me gratus existat? At enim num occidisti tyrannum? Porrò lex tyrannicidę præmiū decernit. Verum dic mihi, nunquid interest utrum ipse interimas, an mortis causam ministres? Mea profecto sententia, nihil: uerū hoc solū spectauit legis conditor, libertatem, Democratiam, sceleratorū; sublationē. Huic honorem decreuit, hoc præmio dignum iudicauit, quòd quidem inficiari nō potes, quin mea contigerit opera. Etenim si occidi eum, quo occiso, ille non poterat uiuere, nimirū ipse cædem peregi, ego occidi, sed illius manu. Itaq; ne discepta de cædis modo, neq; illud expende quem admodū interierit, uerū an iam perierit, & an quod perijt, id à me sit profectū. Quandoquidē & illud excussurus mihi uideris, atq; his aduersus benè de Repub. meritos calumnijs usurus, Si quis non gladio, uerum lapide, lignóue, aut alio quouis pacto peremerit. Quid porrò si fame tyrannū obsediſſem, ad mortis necessitatem compellens? num ibi quoq; requisiturus eras à me cędem, mea ipsius manu peractā? aut desiderari adhuc quiddam diceres, ad id ut legi factū à me satis uideatur: atq; id quū scelestum acerbius etiā atq; atrociore mortis genere trucidassem? Vnū hoc duntaxat specta, hoc require, hoc excute. Quis nocentium reliquus? aut quæ metus expectatio? aut quod calamitatum uestigiū? Quòd si purgata omnia, si pacata, profecto sycophanticū est, modum rei gestæ calumniantē præmio frustrari uelle, quòd ijs quæ uirtute confecta sunt, debeatur. Equidē & illud memini differtum in legibus, nisi fortè propter diutinā seruitutem oblitus sum eorū quæ ab illis dicuntur. Causſam mortis esse duplicem; puta, si quis ipse occidat: aut si non ipse quidē occidit, neq; manu facinus peregit, uerum compulit, præbuitq; mortis occasionem. Exæquo & hunc quoque lex censet supplicio affici oportere, idq; iure optimo. Neq; enim statuit minus ualere oportere audaciam quàm facinus: ac postea superuacaneum est cædis ra-

Petitio.

Confutatio

Frequentatio

1. Argumētū à finitione tyrannicidæ.

Amplificatio à collatione effectus.

Finitionē probat à genere & causſa efficiente.

tionem uiamq; ſpectare. Deinde hunc qui ſic occiderit, tanquam homicidam pœnas oportere dare cenſebis, ac nequaquam abſoluendum eſſe. At me qui per omnia conſimili modo Remp. iuui, non cenſes ea capere oportere, quæ ijs debentur, qui beneficio iuuerunt. Neq; enim illud dicere poſſis, me quidē imprudentem feciſſe, ſed exitum quendam commodum fortuito fuiſſe conſequutum præter animi ſententiam. Nam quid præterea iam formidaſſem, eo qui ualidior erat interempto? Cur autem gladium in uulnere reliquiſſem, niſi planè quod erat euenturum, idipſum prædiuinaſſem? Niſi forſan illud dices, hunc qui extinctus eſt, tyrannum non eſſe, neq; hanc appellationem in illum competere: neque uos multum præmij hoc nomine, ſi ille fuiſſet occiſus, decreturos fuiſſe. At qui iſtud dicere non queas: an tyranno interempto, ei qui cædis cauſſam miniſtrauit, præmium negabis? O curioſitatem, de illo laboras quo pacto interierit, quum interim libertate fruaris? Aut ab eo qui Democratiam reſtituit, neſcio quid ſuperuacaneum præterea requiris? Atqui lex (uti fateris) caput rei geſtæ ſpectat. Quæ uero ad id conducunt, ea omnia miſſa facit, neq; iam ultrà curioſius excutit. Quid enim, an ſi tyrannum excegerit quiſpiam, non is iam tyrannicidæ præmium cepiſſet? cepiſſet opinor, idq; iure optimo: ſiquidē & hic pro ſeruitute libertatem peperiſſet. At id quod à me patratum eſt, non exilium habet, non in poſterum inſtaurandæ tyrannidis metum: uerum abſolutā ſublationem, totiusq; generis internitionem, omneq; malum radicitus exciſum. Et mihi per deos, iam ab initio ad finem uſq; (ſi uidetur) rem totam perpendite, nū quid eorum quæ ad leges pertinent ſit prætermiſſum, & num quid in me deſideret ex his, quæ tyrannicidæ oportebat adeſſe. Principio mentem prius oportet ſuppetere fortem & amantem Reip. quæq; pro communibus cōmodis periculum adire non recuſet, quæq; priuato ſuo interitu multitudinis incolumitatem auſit redimere. Num hac parte quicquam mihi defuit? Num frangebar animo? Num quum præſcirem per quæ pericula mihi perrumpendum eſſet, per ignauiam refugi? Profecto non potes dicere. In hac interim parte tantum commorare, atq; æſtima, an non uel uoluiſſe tātum iſta, ac ſtatuiſſe, præclarum facinus futurum fuiſſe uideatur. Ac putato me ſolius animi, uoluntatisq; argumento præmium poſtulare, tanquam qui beneficio iuuerit. Tum ſi uoluntati meæ facultas defuiſſet: uerum alius poſt me tyrannum occidiſſet, dic mihi: num abſurdum aut præter æquum fuerat dare præmium? Minimè. Si dicerem, ciues, uolui, ſtatui, aggreſſus ſum: uoluntatis experimentum dedi, ſolus dignus ſum qui præmium feram. Quid tum reſponſurus fueras? Nunc porrò nō hoc dico, ſed inſuper aſcendi, periclitatus ſum, atq; innumerabilia priuſquam iuuenem occiderem, patraui. Neq; enim uſq; adeo facilem, factuq; procliuem eſſe rē exiſtimetis, cuſtodias perrumpere, ſatellites opprimere, unumq; hominem tam multos amoliri. Quin iſthuc penè maximum eſt omnium quæ ſunt in tyrannicidio, totiusq; negocij caput. Nam ipſe iam tyrannus non magna res eſt, neq; expugnatu, neq; confectu difficilis: uerum ea quæ tuentur continentq; tyrannidem, quæ quidem ſi quis ſuperarit, is nimirum cuncta quæ deſtinauit, peregerit, & perpuſillum eſt, id quod ſupereſt. Sed ad tyrannos peruenire nunquam mihi contigiſſet, ni prius qui illum cingunt cuſtodes oppreſſiſſem, omneſq; ſatellites antè debellaſſem. Nihil adhuc addo: uerum in his rurſum immoror. Cuſtodiam oppreſſi, ſatellites ſuperaui, tyrannum incuſtoditum, inermem, nudum reddidi. Vtrum his rebus confectis, non tibi uideor honore dignus? an ad huc cædem ipſam à me requires? Quin etiam ſi cędem quæris, ne ea quidem deſiderabitur. Num ſum incruentus: uerum cędem peregi, magnam ac ſtrenuam: nempe iuuenis ætate ac uiribus florentis, atq; omnibus formidandi, per quem ille ab inſidijs erat tutus, cui uni fidebat, qui complurium ſatellitū inſtar erat. An non igitur, quæſo te, præmio dignus uideor, ſed tantis rebus geſtis hono-

re

A uoluntate.

II. Argumentū. A fine legis. à minore.

III. Locus à ſummo ad imum.

I. Voluntas & conſilium.

II. Conatus.

refraudabor? Quid enim si satellitem unum, atque adeo quid si Tyranni ministrum quempiam interemissem? Quid si seruum aliquem charum: an non hoc quoque magnum uisum fuisset, conscendisse, mediaq; in arce, medijs in armis, aliquem è tyranni familiaribus iugulare? Nunc & hunc ipsum qui occisus est, cuiusmodi sit, considera. Filius erat tyranni, uel tyrannus potius crudelior, dominus intolerabilior, ad supplicia dirior, ad contumelias uiolentior, quodq; est maximum, hæres ac successor omnium, quiq; in longum nostras calamitates posset prorogare. Vin' hoc solum mihi confectum esse? Ipsum uero tyrannum uiuere adhuc, fuga ereptum? Iam horum nomine præmium postulo. Quid dicitis? Non dabitis? An non & illum uerebaminí? An non dominus, an non grauis, an non intolerandus erat? Porrò nunc negocij caput de niq; ipsum perpendite. Etenim quod hic à me requirit, hoc quàm fieri potuit, pulcherrime confeci, tyrannumq; aliena cæde occidi, non simpliciter, nec uulnere uno, id quod fuerat optatissimum illi, uidelicet tantorum facinorum sibi conscio, sed posteaquam illum prius multo dolore excarnificassem, tum quo nihil habebat charius, miserabiliter prostratum coram oculis ostendens: puta filium in ipso æui flore, tametsi scelestum quidē illum, attamē & ætate uigentem, & patri similē, sanguine taboq; oppletum. Hæc nimirum sunt parentū uulnera, ij gladij ueroq; tyrannicidarum, hæc mors digna crudelibus tyrannis, hæc ultio tantis sceleribus congruit. Cæterum protinus interire, protinus excidere sibi, neq; huiusmodi ullum spectare spectaculum, profecto nihil habet tyranni eo supplicio dignum. Neq; enim ignorabam uir egregie, non ignorabam inquam, neq; quenquam alium latuit, quanta ille charitate filium sit prosequutus, adeo, ut illo extincto, ne paululum quidem temporis sibi in uita morandum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an omnes patres hunc ad modum affecti sint erga liberos: uerum hic etiam ultra reliquos habebat quiddam, idq; meritò, quippe qui conspiceret illū unicū esse qui curaret seruaretq; tyrannidem, quiq; solus pro patre pericula susciperet, & tutamen imperio adderet. Itaq; si non ob charitatem, certè ob rerum desperationem sciebam illum protinus exiturum è uita: perpensurum enim, iam nihil esse quur uelit uiuere, adempto tutamine, quod illi filius ministrauerat. Nimirum effeci, ut hæc omnia illum agminatim circumsisterent, forma, dolor, desperatio, formido, quiq; in posterum imminebant metus: his aduersus illum auxilijs sum usus, atq; ad id extremum illum cōsilium adegi. Interijt itaq; uobis orbus, excruciatus, plorans, lachrymans. Luxit luctum, non illum quidem diuturnum, uerum qui satis magnus esset patri. Postremo quod est omnium acerbissimum, ipse sibi necē conscíuit, quod quidem mortis genus, præ cæteris miserrimum, multoq; atrocius, quàm si per aliū inferatur. Vbi mihi gladius? Num quis alius eum agnoscit? Num cuius alterius hoc gestamen erat? Quis eum in arcem adduxit? Ante tyrannum quis eo est usus? Quis eum ad illum misit? O ensis particeps, successorq; meorum egregiè factorum, post tanta pericula, post tantas cædes contemnimur, & indigni præmio iudicamur. Nam si huius tantum nomine præmium à uobis postularem: si sic dicerem Iudices: Tyrannum quum mori uellet, quum id temporis inermē se deprehendisset, meus hic illi gladius inseruiuit, & ad consequendā libertatem auxilio fuit uniuersis, hunc quoq; laude, præmioq; dignum iudicassetis. Porrò domino tam popularis rei non gratiam retulissetis? Nónne inter eos qui de Republica benemeriti sunt, scripsissetis? Nónne gladium inter sacra monumenta consecrassetis? Non illum secundum Deos uenerareminí? Nunc mihi cōsiderate, quæ uerisimile est fecisse Tyrannum, quæ dixisse, priusquam sibi mortem conscisceret. Quum iuuenis à me trucidaretur, ac multis etiam uulneribus confoderetur, idque in his corporis partibus, quæ conspicuæ magis, magisque sint oculis obuiæ, uidelicet ut quàm maximè discruciaret eum,

III. *Amplificatio rei per cōparationem.*

IIII. *Euentus.*

Amplificatio à modo.

Peroratio amplificata affectibus.

Confirmatio

Hypotyposis & pathopœia.

qui genuerat, quoq; primo ſtatim cõſpectu perturbaret, miſerabiliter inclamabat, parentem implorans non adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui ſenex iam eſſet, atq; inualidus: uerum domeſticarum cladium ſpectatorem. Nam ego interim diſceſſeram, autor qui fueram totius tragœdiæ, relinquẽs actori caduer, ſcenam, gladium, reliqua quæ ad actum fabulæ pertinebant. At ille aſtans ubi filium conſpexit, quem habebat unicum: ſemiuiuum, ſanguinolentum, cæde conſperſum, tum uulnera perpetua, plurima ac lætalia, hunc ad modũ exclamauit: O nate extincti ſumus, interempti ſumus, tanquam tyranni iugulati ſumus. Vbi mactator? Cui me ſeruat? Cui me relinquit? qui quidem iamdudum propter occiſum te filium extinctus, niſi fortè me tanquã ſenem contemnit, ac lento ſupplicio me confici t: producitq; mihi mortẽ, reddit q; mihi cædem lõgi orem. Atq; hæc locutus enſem quærebat. Nã ipſe inermis erat, propterea quod per omnia filio fideret: uerũ ne is quidẽ deerat, ut qui iamdudũ fuerit à me paratus, atq; ad facinus futurũ relictus. Euulſo igitur è cæde gladio, atq; è uulnere exempto, ait: Dudum me occidiſti, nunc finẽ malis impone gladio. Ades patri lugenti ſolamen, ſenilemq; manum & infelicem adiuua, iugula. Tyrannum occide, luctu libera: utinam prior inte incidiſſem, utinam in cæde priorem occupaſſem locũ. Occidiſſem quidem, ſed tanquã tyrannus duntaxat, ſed qui crederem mihi ſupereſſe ultorem: nunc autem tanquam orbus occumbo, nũc tanquam cui deſit etiam mactator. Atq; hæc ubi diceret, gladiũ adegit, tremens neque ſat potens. Cupiebat quidem, uerum non ſuppetebant uires ad facinus exigendũ. Quot hic ſupplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot tyrannicidia? Quot præmia? Poſtremo ſpectaſtis omnes iuuenem dudum proſtratum, nec exiguum profecto, neq; mediocrium uirium opus, ac ſenem huic circumfuſum atq; amborum ſanguinem commixtum, libertatis illam & uictorialem uictimã meiq; gladij facinora. At gladius ipſe in medio amborum: declarans quàm non indignum ſe domino præſtitit: teſtansq; quòd mihi fidam nauaſſet operam. Id ſi à me ipſo fuiſſet patratum, minus fuerat futurum. Nunc autem illuſtrius eſt ipſa nouitate. Atq; ego quidem ſum is, qui tyranni dem ſuſtuli. Cæterum actio in multos eſt diſtributa, quemadmodum in fabulis fieri conſueuit. Ac primas quidem partes egi ipſe. Secundas autem filius. Porrò tertias Tyrannus ipſe. Nam gladius omnibus inſeruiuit.

Concludit repetitione petitionis, & commemoratione meriti ſui.

DECLAMATIO D. ERASMI ROTERODAMI, NON ILLA QVIDEM VERſa, ſed quæ ſuperiori Declamationi Luciano uerſæ reſpondeat.

ARGVMENTVM.

Eiuſdẽ generis hæc cũ ſuperiore, eiuſdemq; ſtatus eſt, ſed aduerſaria. Vt enim illic contenditur præmium eſſe dandũ tanquam tyrannicidæ, ei qui filiũ tyranni interfecerat: ita hic negatur eũ ſatis feciſſe legi, aut tyrannicidam eſſe, qui non ipſum tyrannũ, ſed filiũ tyranni occidiſſet. Exordio benuolentiam captat, à perſona Iudicũ, deinde calumniæ aduerſarij, qua in ſuſpitiõem adductus fuerat, quaſi ipſe quoq; tyrannidi faueret, quia illi præmiũ dandũ negabat, reſpondet per abſolutionem primum, deinde & per inſinciationem ex locis cõiecturalibus, eleuata interim illius perſona, atq; ipſo uicißim in ſuſpitionẽ, ex modo actionis uocato. Poſt exordiũ Propoſitio ſequitur cũ attentione, & admonitione Iudicis, quorſum in hac cauſſa maximè ſpectare debeat, atq; inde ad confutationẽ uenitur. In qua primũ refellunt ordine capita illa, quæ alter in argumẽto ab imo ad ſummum tractarat, puta Volũtas, Conatus et Effectus. Ac uolũtati quidem opponit uoluntatem legis, ut quæ nõ quid quiſq; uoluerit, ſed quid effecerit, ſpectet, neq; cogitatiões, ſed facta præmijs compenſet. Conatum uero eleuat uarijs ac multis ſimilibus & exemplis, oſtẽdens in nullo pacto, aut cõtractu, aut certamine, aut alijs denig; id genus rebus ſatis eſſe, conarialiquid et cœpiſſe, ſed præſtare

ſari oporiere. Effectum conditiones ſequi, non conatum. Et quòd alter etiã conatum in legibus ſpectari dixerat, id diſtinguit, oſtendens diuerſam eſſe rationem præmiorũ & pœnarum. In maleficijs interim etiã uoluntatẽ puniri, in beneficijs aũt nunquam præmium dari, niſi ei, qui quod lex proponit, re ipſa effecerit. Poſtremo & patriæ gratis inſeruire ac officiũ præſtare ciues debere. & illum ſatis mercedis pro conatu ſuo retuliſſe, laudem & gloriam. Effectum aũt refellit, quia non ſimpliciter id effecerit, quod lex iubet, ſed fortuna ſeu numine ita ferente, eadem filij, mortem patris conſecutam eſſe. Non enim quia ipſius gladio tyrannus poſtea ſe ipſum confecerit, ob id ipſius hoc factũ eſſe, Deinde etiam incertum fuiſſe exitũ, & quid nam pater, occiſo filio facturus fuerit, & hic conſiliũ quoq; petituris ſubuertit, primo ut incertũ & periculoſum, neq; certis rationibus firmatum, deinde etiã ut fictum, & poſt euentum rei, demũ ſimulatum. Deniq; non idem eſſe occidere, id quod lex iubet, & mortis cauſſam qualemcũq; præbere. idq; iterũ multis ſimilibus probat. Atq; hoc loco diſputationẽ ſupra cœptã renouat, de eo quatenus uoluntas in legibus ſpectatur, & in quibus per ſe ſufficiat, nempe in maleficijs & nõ in beneficijs, et ob id neq; hic præmiũ illi deberi, ut qui ceperit, nõ abſoluerit beneficium. Confutatis igitur hoc pacto uolũtate, conatu & effectu, quarto loco id aggreditur, quod petitor in narratione potiſſimum amplificat, puta filium fuiſſe caput & cauſſam tyrannidis, eoq; ſublato, etiam tyrannidem ſublatam fuiſſe. Ac primo quidem filium oſtendit nõ fuiſſe tyrannũ, neq; tyrannidis caput, confutatis ſignis, & cæteris rationibus, quæ alter ad eam rem probandam adduxerat. Deinde, ut maxime fuerit, legem iubere ipſum tyrannũ, nõ ut quiſq; tyranno ſimilis, aut nocentior etiam eſt, occidere. Et hic multis uerbis de autoritate legũ diſputat, & quod non temere uerba legum huc aut illuc deflectenda ſint, alioqui multa pericula et incõmoda ex eo ſecutura eſſe. Poſtremo etiam ipſe locũ ab imo ad ſummũ tractat, & ut alter uoluiſſe, egiſſe, effeciſſe ſe dixerat, ita hic contrà neq; animum ad rem gerendam habuiſſe illum, neq; recta uia aggreſſum eſſe, neq; deniq; id quod lex iubet, perfeciſſe oſtendit. Et ſub hæc orationem concludit, breui ἀνακεφαλαιώσει, & conformatione ſeu proſopopœia, legum, reipub. & deorum quoq;, expoſtulantium cum petitore, ut iniquè & præter meritum, præmium petente.

IMIHI cauſſa hęc Iudices, apud concionem popularem, quæ ſtudijs potius, quàm exacto rerum iudicio duci conſueuit, eſſet agenda, ac non magis apud Iudices ex honeſtiſſimis ordinibus delectos, nimirũ grauiſſimos ſapientiſſimoſq;, nõnihil profectò uererer, ne omnium animis noua hac & inſperata lætitia geſtientibus, atque (ut ita dixerim) exultantibus, nec ſatis attentos, nec dociles eſſem auditores habiturus. Porrò fauentes, beneuolosq; multò minus: quippe qui frontem modo, quaſiq; perſonam huius negocij intuẽtibus, non faciem ipſam propius contemplantibus uideri fortaſſe poſſim, in communi totius ciuitatis gaudio, tum autem in cauſſa tam populari, uelut importunitus obſtrepere atque obturbare. Enimuero quum omnis affectus inutilis eſt ad rectè iudicandum, tum ingens, intemperans, atque exundans lætitia, non ſolum iudicium omne funditus tollere ſolet, uerumetiam noſtri ſenſus non raro nobis eripere: præſertim (ſi quemadmodum hæc noſtra) poſt graues diuturnasq; calamitates, ac ueluti tempeſtatem ſæuiſſimã repente præterq; ſpem (quaſi portus quidam) fuerit obiecta. Quid aũt tam acerbum liberæ multitudini, q; ſeruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatum, quàm libertas? Itaq; non rebus modo ipſis, ſed uel inanibus harum rerum uocabulis, plebis animus queat ad quidlibet impelli: maximè primis his aliquot diebus, dum gaudiorum adhuc uelut æſtus quidam impotens, omnia ſurſum ac deorſum miſcet, dum lætitiæ temulentia, dum gratulandi dulcis quædam ebrietas pectus occupans, animum ad cogitandum inſtituere non ſinit. Verum ueſtra Iudices ſingularis ſapientia perſpicacitasq;, non hoc tantum ſcrupulo me leuat, uerum & hanc mihi fiduciam ſuppeditat, uti ſperem futurum, ut hoc contradicendi munus, quod equidem nec inuidentia, nec fauore in Tyrannidem (ſicut iſte calumniabatur) ſed ſolita mea, & (ut opinor) nota Reipub. charitate ſuſcepi, uobis non modo non inuidioſum, ſed fauorabile, plauſibileq; uideatur. Etenim poſtquam uiderem manifeſta quadam Deorum beneuolentia, poſt diuturnam ac miſerrimam illam

Captat beneuolentiã à perſona Iudicũ.

Locus communis.

Reſpõdet aduerſarij calũniæ, per abſolutionem.

illam seruitutem, toties Reip. uotis expetitam libertatem aliquando contigisse, nihil prius curandum nobis esse iudicaui, quàm ut gratos nos exhiberemus in eos, à quibus nobis tam egregia felicitas esset profecta, quo uidelicet munus suum huic urbi proprium, perpetuumq; facere uellent, & constabilire, tueriq; quod largiri non essent grauati, meminissemusq; ijsdem in manu esse, ut eriperent ingratis, quod optantibus dedissent. Sunt autem uel primæ gratitudinis partes, intelligere uidelicet, cui beneficium acceptum ferre debeas. Et hac una ratione mortales diuinæ beneficentiæ gratiam referre possumus: si beneficium acceptum agnoscamus: si celebremus, si ad illos autores referamus. Neq; mihi committendum putaui, ut dum nimium candidi in ciuem esse uolumus, in deos ingrati impijq; reperiamur. Neq; enim isthoc nomine nunc perinde laboratur, ne hoc præmij pereat ærario, & huius lucris accrescat (quanquam id quoq; longa iam tyrannide exhaustius est, quàm ut inde temere dari præmia conueniat immerentibus) Illud agitur, ne dij immortales, qui huius malè consulta, nobis uerterunt benè, hoc tantum munus à nobis tanquam ingratis reposcant, si, quod ipsis solis debetur honoris, laudis, gratiæ, id illis fraudatis, in hominem contulerimus. At quem hominem obsecro? Nempe qui quum priuatus contra leges iuuenem occiderit, atq; hac temeritate sua restitutæ libertatis periculosam occasionem modo præbuerit, idq; adeo imprudens (uti mox docebimus) non uereatur pulcherrimũ tyrannicidæ titulum dijs eripere, sibi arrogare: Reipub. diem dicere, ac leges ipsas in ius uocare: ciuitatem ingratitudinis ream agere, nisi sibi totam hanc felicitatem ferat acceptam. Nullum quidem iudices facinus speciosius tyrannicidio, nullum dijs dignius: uerum hoc impudentior, qui sibi laudem tam eximiam usurpat immeritus. Nullum præmium honestius illustriusq;, quàm quòd tyrannicidæ debetur. Sed hoc impensius accuratiusq; spectandum, ne temere decernatur indigno. Permulta siquidem, permulta ad id requiruntur, ut hoc tam egregio titulo, ut hoc tam diuino præmio dignus quis esse uideatur: quorum nihil in hunc cõpetere, paulo post euincemus. Proinde quum non tolerandæ improbitatis mihi uideatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis pœnas debeat, eum à legibus præmium omnium maximum petere: petere dixi, imò flagitare: & ita flagitare, ut etiam si unum ex huius arbitrio penderint, tamẽ multa insuper isti creditori sint debituræ. Quæ cuncta quum postulare iure potuisset: maluit tamen homo uerecundus, unico persoluto, reliqua sibi deberi: ut haberet nimirum, quod obnoxiæ Reip. quoties libido sit, possit improperare. Tum illud utrum risu potius, an odio dignum existimem, quòd in tribunalibus, quòd apud ornatissimum seueriss imorum iudicum consessum, Thrasonem quendam nobis è comœdia retulit? Sensistis iudices, ut è corona pleriq; risum tenere nequierint, dum personatus iste Hercules tragœdiam illã suam nobis recitabat: de sese terq; quaterq; tyrannicida, de sapiente illo gladio commilitone suo, qui per se prudens senem interemit: digno uidelicet, qui inter sydera collocetur, domino in deorũ numerum relato. Dij boni, quibus phaleris, quibus fucis, quibus ampullis facinus illud nobis suum ornauit, iactauit, exaggerauit? quàm militari iactantia, quàm Stentorea uoce, quàm fastuoso uultu, quàm arrogantibus supercilijs, quàm stupidis oculis, suum ipse uobis encomium detonabat? Quæso Iudices, ut etiam nunc hominis uultum diligenter attendatis: nónne uobis minitari uidetur? nónne dicere? ni mihi præmium decreueritis, haud feretis impune, incolumi diuino illo meo, ac fortissimo gladio, qui uel sine me, meas uices, ubi lubebit, acturus est. Quis tandem istam ferat iactantiam, uel in eo, qui uerè tyrannum occidisset? Hæc quoq; me causa Iudices (neque enim inficiandum est) commouit, ut huius obsisterem petitioni, uel magis, ut immoderatam arrogantiam, ut odiosam huius imputationem retunderem. Videbam iam inde ab initio, quum certatim

Amplificatio à loco communi.

Eleuat personam aduersarij & factum ipsum.

Suspicionem mouet eidẽ à modo actiõis

Effictio.

tatim uniuersa ciuitas dijs libertatis autoribus gratularetur, ut hic sese ira tumens in medium ingesserit, quàm indignè tulerit uictimas dijs seruatoribus immolatas. Sibi hunc honorem eripi, sese unicum esse restitutæ libertatis autorem proclamabat, leges, aras, focos, omnia publica, priuataq́, suæ dextræ, suo magnifico gladio deberi. Agite quid futurum denicq́ Iudices auguramini, si ad huius intolerabilem iactantiam, uestra autoritas, uestra comprobatio, si præmiũ quasi pignus accesserit? Quid, nisi ut tyranno submoto, alter quidam huic ciuitati paretur, qui uentosæ linguæ, gloriæq́ quasi tyrannidem quandam exerceat? Qui quotidie nobis odiosam istam suam tragœdiam ingerat, quotidie dextram istam Herculanam, & gladium prodigiosum minitetur? Vtrum est hoc Iudices tyrannide liberari, an mutare Tyrannum? Videtis ipsi quàm minaci fronte me iam obtueatur. Quid mihi succensès? Quid minitaris oculis? Quid terres supercilio? An mihi non licebit libertate in contradicendo (tuo scilicet munere) uti, quum tu sic abutare? qui liberum tibi putaris (id quod etiam in proscenio leges fieri uetant) crimen tam atrox, tam capitale in ciuem impingere, tantum quia libuit, idq́ apud Iudices iratos, in tam frequenti ciuium corona, quod nequeas uel leuissimo confirmare argumento. Siquidem quàm reliqua gloriose, tam illud impudenter dicebas, mihi nullam fuisse causſam, quare tibi contradicendi partes susciperem, nisi quo tyranni necem, quæ me discruciaret scilicet, ulciscerer. Quo quidem tuo exemplo si uicissim in te liberet uti, mox intelligeres quàm atrocia, quanto probabilius in te possint retorqueri. Nam tuũ istud tam inuidiosum (quemadmodum tu quidem existimabas) conuicium, me longè minus etiam territabat, quàm (quod uulgo dicunt) ex pelui redditum fulgur. Etenim præterquàm quòd neq́ affinitas, neq́ cognatio, neq́ necessitudo, neque emolumentum, neq́ prorsus alia res ulla mihi cum tyranno interceſſit, quur mea referret illum uiuere, sine quibus rebus nullam in quenquam criminis hærere suspicionem, tu quoque scires, nisi nunquam tribunalia uidisses, ac nisi hodie deuium te lucelli spes feciſſet iureconsultum: equidem arbitror, meam fidem, integritatem, pietatem, totamq́ meam uitam sic huic Reipub. spectatam esse, ut isto crimine tibi potius improbitatis odium, quàm mihi suspicionem ullam conciliaris. Vides quàm multis adductus sim causſis, ut tibi obsisterem. Denique (si scire uis) bona ciuium pars id à me enixissimè flagitauit, ut sui patrocinium aduersum te capesserem, negantes sibi uideri tyrannide liberos sese, nisi te à tyrannicidæ præmio dejcerem. Non quòd pudeat homini debere hanc felicitatem: tametsi id quoque durum, ei debere qui sic imputet. Sed debere arroganti, sanè quàm molestum est: at debere, cui non debeas, isthuc uero non grauissimum modo, uerum etiam stultissimum. Equidem ne lenoni quidem, uel uerbo refrager, si modo is promereatur: sed obnoxium esse tam importuno imputatori, tum qui nihil iuuerit, id uero bis miserum est, bis stultum est. Nullus enim insolentius exprobrat beneficium, quàm qui quod non dedit, id uult dedisse uideri. Sed finge mihi nullã esse causſam quur tibi me opponerem, nisi quia sic animo lubitum sit meo, profecto nihil habes quod mihi iure succenseas. Etenim quum apud Iudices tam sanctos agatur: si uere præmium meruisti, non tibi honorem eripio, uerum etiam uehementer illustro, quando non paulò magnificentius est tyrannicidæ præmium euicisse, quàm tulisse. Sin minus, æquus ueniam dabis, si boni ciuis fungor officio, si nullo meo emolumento Remp. debiti præmij ream defendo, si stulticiæ crimen, si imprudentiæ infamiam à ciuitate depello, si non sino, ut nostro omnium periculo hæc urbs in deos existat ingrata. Postremo si deorum immortalium causſam ago, quibus honorem debitũ tu conaris interuertere, ut uel hinc satis liqueat, quanta religione reliquam causſam egeris, qui statim ingrediens tam impudenter sis calumniatus: Contradicit, igitur contra Remp. fauet tyranno.

Apostrophe, qua calũniæ aduersarij respõdet, itemq́ ex locis coniecturalibus.

Translatio, qua actionem suã defendit.

Frequentatio causarum.

Quan-

Quanquam ego illud quoq; liberæ ciuitatis esse iudico, hoc loco uel tyrannorũ causas citra fraudem agere licere. Neq; tamen à uobis postulo Iudices, ut uel mihi prosit in caussa hoc meum erga Remp. studium, uel huic obsit tam insolens arrogantia: imò non deprecor inuidentiæ suspitionem, non refugio uel atrocissimam illam, quam iste mihi conabatur impingere, inuidiam, ut tyranno fauisse uidear, nisi certioribus, quàm ut à quoquã refelli possint, argumentis euincò, nisi demum & aduersario persuadeo, modo ne tergiuersetur, ut quàm maximè ciuiliter quis agat, nullum ei deberi præmium: Sin exactius, seueriusq;, pœnã etiam ab ipso deberi. Quæ quidem dum quàm potest breuissimè facio, quæso Iudices, ut me attentis animis atq; auribus audiatis. Meministis Iudices, ut iste inter dicendum subinde nobis conatus sit ob oculos ponere, id unum spectare iusserit, quantis malis tyrannide simus leuati. Hoc passim inculcabat, hac re bonam orationis partem occupabat, nihil nos aliud perpendere uoluit, nisi quòd grauem seruitutem tolerassemus, nunc optata libertate frueremur. Nimirum id tãtum uos spectare uoluit, quod ad hoc iudicium nihil attinebat. Neq; enim hoc in quæstionem uenit, quàm misera sit tyrannis, quàm optanda libertas. Sed de illo cognoscitis Iudices, quum libertas huic urbi sit restituta, quanta hinc laudis portio huius uirtuti debeatur, & an id quod euentu cum huius facto coniunctum est, idem cum eius merito coniunctum uideri oporteat. Relegam autem eadem uestigia, quibus ipse in caussam ingressus est, quod equidem refellendi genus simplicissimum esse puto: sequarq; partes illas, quibus iste rem secuit, id nimirum agens, ut quemadmodum ingenioси conuiuatores ijsdem carnibus alio atq; alio modo coquendis, condiendisq; efficiunt, ut multa opsoniorum genera uideantur, itidem iste nobis ex unico homicidio multa faciat tyrannicidia. Repetam igitur ordine gradus illos, quibus iste facinus suum sibi uisus est mirificè attollere, & in quibus identidem restitabat. Quòd si me deturbante, uel in uno quolibet consistere poterit: tum ipse sese uictorem pronunciet licebit.

Propositio cũ admonitione, quorsum animus in hac causa intendendus sit.

Diuisio capitum.

Confutatio.

I.

Voluntatis. cui opponit uoluntatẽ legis, quæ facta non cogitationes spectet.

Quot tyrannicidia, inquit, quot præmia? Primum quòd uolui, deinde quòd conatus sum. Tum autem quòd filium occidi plus quàm tyrannum. Postremo, quòd pater ob mortem huius sibi necem consciuit. Principio quòd uoluit Iudices, quis non leuius esse uideat, quàm ut sit refellendum? nisi quòd iste tanta uoce intonabat, toties inculcabat, quòd tyrannum uoluisset occidere, atque id (ut nihil iam accideret) tamen præmio dignum asseuerabat. Quid autem tam ridiculum, quàm nudæ uoluntatis præmium à lege flagitare? quæ adeo nihil ad se pertinere putat, quid uelint, aut in animo statuant homines, ut neque pœnam irrogent, si quid uelis modo perperam: neq; præmium ostendant, si quid officiose uelis: uerum id unumquenq; uoluisse interpretantur, quod nulla ui coactus effecerit. Ergóne, inquies, non magna facti pars est uoluisse, quod quidem arduis in rebus uel solum sufficere solet? Rectè sanè. Sed apud deos modo: quippe quibus solis perspicuum est, quid nolis aut uelis, ab his præmium expectandum, si quid præclarum animo conceperis. Lex hominum uices agit, & quid in obscuris illis sinuosi cordis specubus mortales agitent, adeo sua referre nihil putat: ut non dicam abdita aut suspicioса, sed ne ea quidem admittat quæ populari sunt opinione famaq; iactata. Postremo ut non nisi comperta recipiat, non audiat nisi quæ sunt certissimis argumentis deprehensa, probata, euicta. Cedo, quod est facinus tam nefarium, cuius simplex uoluntas in crimen unquam est uocata? Ista iudicia Aeaci, Rhadamanthi q; tribunalibus seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid feceris adferto. Quòd si nulla lex ulli flagitio supplicium minatur, quod in animo statueris, quæ tandem est impudentia, pro merito quod præstare uolueris duntaxat, perinde quasi præstiteris, à lege quasi præmium postulare? Quæ quidem quum ad id unum sit comparata, ut maleficia uel deterreat, uel coërceat, multoq; magis ad eius partes pertineat,

nocen-

nocentibus erogare pœnam, & benè merentibus largiri præmia (id q̃d mox copiosius demõstrabimus) posteaq; in criminibus non accipit insimulationem mentis uoluntatis, quæso te, in petendis præmijs ostentationẽ uoluntatis admittet? Quis aũt est ciuiũ uel quantũlibet ignauus, qui non uelit tyrannũ occidere, si tuto liceat? Quis non uel leno, saltẽ emolumenti causa uelit? Denicq; quis nõ facile simulare possit uoluisse se: uidelicet quo præmiũ gratis auferat? Vis itaq; dicã, quantũ hoc totũ habeat momenti, uoluisse occidere? Nẽpe perinde est, quasi te somniaris occidisse. Par pari pensari cõuenit. Qui præstitit beneficiũ, ei lex beneficiũ rependit: at q̃ bene uoluit tantũ, ei quid debeẽ, nisi ut uicissim bene uelit resp. I nunc, & hoc in gradu nos iube consistere. Rem tã eximiã, inquis, animo uersaui, statui, decreui: an prẽmiũ negabitis? Non fraudaberis prẽmio, si isthoc nomine postules: uerũ illud interim prẽmij feres, uelut homo nimiũ perfrictæ frontis, irrisus, explosus, exibilatus discedes, quẽ nõ puduerit id à lege postulare, quod ne leno quidẽ ausit à quoq; petere, ut rem pro uoluntate auferat, nemo tam uecors qui cõcedat, ut uoluntatẽ nescio quã, hoc est, minus q̃ uerba precio redimat. At non uolui tantũ, inquis: uerũ & periclitatus sum, ascẽdi, sub moui satellites. Primum isthuc tu quidem consultè facis, q̃ de gradu illo desiliisti, in quo nimis profecto incommodè stabas, quanq̃ ne in hoc quidem multò cõmodius constiteris. Nam etiam si paulò minus absurdum uideatur, haud ita multò minus impudens tamen est, quum lex palàm prẽmium decernat ei, qui factum prẽstiterit, te q̃d conatus modo sis, præmiũ poscere. Ergo ne hoc quidem iuris erit apud te legibus, q̃d per illas est ciui priuato cum ciue priuato? Age quid si quis ciuium tecũ iniisset contractum, ita ut ille pecuniã stipulatus, tu conditionẽ pactus esses, mirũ ni suo uterq; periculo, atq; is nondum præstita conditione, num mos his uerbis abs te petat: Cedo mercedem, conatus sum, tentaui, adnisus sum: an non protinus impudenti homini respondebis: Cedo conditionẽ? Nã de tuo conatu quid mea refert? quandoquidẽ effectum abs te pactus sum, non conatũ. Puta totidem uerbis tibi nunc respondere legẽ: Agnosco cõtractum, non muto pacta: debeo prẽmiũ, sed si tu conditionem prẽstitisti, si tyrannũ occidisti. Verbis aut obligantur, aut absoluuntur homines. Si conato pollicita sum præmiũ, non grauabor dare: sin ei qui facinus peregisset, q̃d tandem ius est te ferre quod es stipulatus, me non ferre quod sum pacta. In priuatis ac minutis contractibus nemo tam improbus inuenitur, ut lucrũ cõditione promissum postulet, nõ præstita conditione, nemo tam stultus ut det, si quis postulet: & tu à Rep. maximũ omnium præmium postulas, q̃ conatus modo sis? Nihil mihi nisi nugas adfers, donec illud unũ audiã, quod te præstare oportebat. Volui, inquis, ascendi, perrupi custodias, submoui satellites, quã tulum iam est illud quod superest? Quid adhuc desideras? Nempe nihil in te desidero præter illud, cui soli debebat præmium. An non intellexisti in istiusmodi contractibus duplex esse periculũ: quorum alterum ad hunc tãtum, alterq; ad illum propriè pertineat: uidelicet persoluendæ mercedis, & præstandæ conditionis. Ego meo periculo prælij dependendi onus recipio, necq; tua referre putes, necq; refert tẽ q̃ angusta mihi res, unde corradendum quod debeã precium. Tu itidem conditionẽ tuo suscipis periculo, necq; mea quicq̃ interest, quo sudore, quo periculo sit ea tibi præstanda. Totam istã curam, totum hoc negocium tibi relinquo. Quòd si ego iã præstita abste conditione cõmemorem tibi in agris meis malè, pueniisse segetes, merces naufragio perijsse, nihil auelli à malis debitoribus, non sine graui dispendio conflari posse pecuniam, quã tibi debeã, dic obsecro, nonne nugas agere me dices, negans horum quicq̃ ad te pertinere? Hoc uno modo posse satisfieri tibi, si pecunia numeretur. Necq; quisquam est iudex tam iniquus, quin te tuo uti iure fateatur. Et mihi pulchrè satisfactum existimas, si tu mihi tragœdiã adferas, quantũ adieris periculi, quantum sudorum, quantum uigiliarũ exhauseris, dum studes

II. *Conatus cui opponit ius pactorum.*

A simili.

A minori.

Aliud simile

præstare conditionẽ? Res est (mihi crede) calumnioſior, ſcrupuloſiorq́, q̃ut legibus tam occupatis conueniat, alienã expendere uoluntatem, alienos penſiculari conatus: quorũ ſuos quiſq́ nimio ſolet æſtimare, non ſuos difficile eſt adamuſſim perpendere. At facti, facilis eſt æſtimatio. Proinde ea in legis cognitionem cadit: hinc reliqua omnia conſueuit metiri. Tametſi nõ piget interdũ ęqui bonique rationẽ habere. Verum in his litibus, quę de uetere illa formula pendẽt inter bonos benè agier oportet: at in cõtractibus, quę neq; ui, neq; dolo coierũt, quid eſt quod à præſcripto recedatur, niſi quis uelit omnino à pactis diſcedere? Quid uis? Circũſpice, & ſi potes uſquam inuenire exemplũ, non nego præmiũ. Sępenumero in pugilũ Olympicis, ſępe in certamine ſpectator (opinor) ſediſti. Cedo, num quando uidiſti quenq́ tam impudentem, qui palmam ſibi hoc nomine uendicaret, q̃ ſtrenuè certaſſet? Non arbitror, atq; id in re penè ludicra, certe ad uoluptatẽ cõparata. Et tu in tam ſerio omniumq́ ſplendidiſſimo negocio id tibi poſtulas, q̃d in ſcenicis illis pudeat uel impudentiſſimũ tentare? Age quoties & illud uidiſti euenire, ut qui ſeſe fortiſſimè, doctiſſimeq́ geſſiſſet in curſu, is à præmio longiſſimè abeſſet, & ignauiſſimo faueret euentus? Habeat ille ſanè, q̃d cauſetur, excidiſſe habenas, conſternatũ equum, fractã rotã, iactet ſeuel arte, uel uiribus tanto præcellentiorẽ, quanto Theſitæ præſtitit Achilles, niſi metã prior attigerit, profecto poſtulandi pręmij ius nullũ habebit, furtunã ſuã incuſare licebit. Cæterũ Agonothetæ nõ indignabitur: propterea q̃ hoc animo in certamen deſcenderit, ut eius uteretur cõditione, id eſt, ita demũ præmiũ ferret, ſi uirtuti fortuna fauente uiciſſet. Alioqui ſi conatui, nõ tantũ effectui præmium deberetur, tot palmis eſſet opus, quot in Olympicũ certamen ueniſſent. Quanq́ in huiuſmodi ludis, qui ſolennitatis uoluptatiſq́ gratia proponunt̃, fit interdum, ut uictis quoq́ præmia ſtatuantur, nõ honoris, ſed ſolatij gratia: uerũ ſeriis in rebus, atq; adeo periculoſis, quænam obſecro lex unq́ mercedem ſtatuit, niſi ſi quis facinus peregiſſet: & ita peregiſſet, ut omnes numeros implerit? A quo tu quantũ abſis, mox audies: nam nunc de conatu tantũ agimus. Lex igitur ciuicam promtit coronam ei, qui ciuẽ in bello ſeruarit. Quis unq́ ad hunc honorem uel aſpirauit, q̃ ſe telis obiecerit, quòd non ſine multis uulneribus diſceſſerit? Profecto niſi ciue ſeruato, nemo ciuicã petit. Quis unq́ his uerbis muralem petijt: Acriter contendi Iudices, ut mœnia ſuperarẽ. Omnia feci, ſed depulſus ſum. Quantumlibet eniſus ſit, niſi conſcenſo muro, nemo tam inuerecũdus ut muralẽ coronam ſibi deberi dicat. Obſidionalem nemo flagitat, niſi depulſa obſidione. Poſtremo nullus honos petit̃, niſi ab eo qui id effecerit, ad q̃d honor inuitat. Qui nauim in tempeſtate deſertã ad littus perduxerit, huic ex lege uendicatio eſt earũ rerũ, quæ naui uehebantur. Quorſum attinet hic tuã iactare peritiam, ſudores, pericula, conatus? Nihil non feceris, quo nauẽ in turum reduceres, ſed uictus tempeſtate deſeruiſti, audebis quicq́ ex his quæ ſunt in naui, tibi uendicare? Aut ſi auſis, futurũ ſperas, ut quiſq́ te uel pilum ſinat attingere? Non opinor. Si quis unq́ ouationẽ, ſupplicationẽ, triumphũ obtinuit, q̃ ad uictoriam omnibus neruis eſſet eniſus, q̃ gnauiter ſe geſſerit in bello, niſi ſuperior diſceſſerit, niſi præſcriptũ à lege numerũ hoſtium fuderit, aude & tu tibi præmiũ promittere, q̃ tyrannicidiũ ſis aggreſſus. Quòd ſi nemini hominũ memoria cõtigit, deſine tibi noua ſpe blandiri, deſine inaudito exẽplo poſtulare, q̃d ſperare ſit improbiſſimũ, dare poſtulanti ſtultiſſimum. Noli nobis cõmemorare, quanto capitis periculo murũ arcis conſcenderis, qua uirtute ſatellitium tyrannicum perruperis, alios depuleris, alios occideris: quorũ maximam partẽ tibi liberum eſt fingere. Ad obtinendũ tyrannicidę præmium, duobus duntaxat uerbis eſt opus, tyrannũ occidi. Quantũuis conatũ exaggeres, alleues, attollas, nõ niſi tyrannicidæ debetur præmium. Alioqui quid dices ſi eodem illo die, quo tu arcẽ cõſcendiſti, permulti pariter aggreſſi, ſua quiſq́ uirtute freti: quorũ nemo tamẽ

Ab exemplo certantium in ludis ſolennibus.

Ab exemplis militarium donorum.

A ſimili ad liud

tyran-

tyrannum interemisset: utrum omnes tyrannicidę præmio potientur ex æquo, nempe quia conati? Age quid si multis strenuè rem aggressis, uni cuipiã, qui sit omniũ ignauissimus (ut non semper uirtuti respondet fortuna) eum contingat interficere, an nõ præteritis reliquis hic unus honorẽ auferet? Quamobrem tandem? Non quia plus adierit periculi, sed quoniam id cõfecit, cui lex honorẽ decreuit. Hic tu fortasse rursus incipies deplorare, frustra sumptã operã, negabis æquũ esse uirtutis egregios conatus merito fraudari præmio, nisi fortunę suffragio adiuuentur. Sed quę tandẽ potest esse iniqua cõditio, quam nemo compelli tur accipere, nisi cui cordi sit? Quantũlibet iniqua cõditio proponitur, eã nimirum facit æquissimã, quisquis suapte sponte recipit. In aleę ludo (si fas est hoc exemplum conferre) quid iniquius, q̃ uel summũ artificẽ ab imperitissimo superari, si modo iactus cõmodè cadat. Atq; id adeo nemo tanq̃ iniquũ causatur: propterea q̃ cui lusus huius lex non probatur, ei liberũ erat non suscipere. Itaq; lex q̃d præstari uelit, id palàm atq; in medio proponit. Quid abs te præstari possit, id tibi relinquit expendendũ. Illa nihil manult, q̃ ut res quàm optimè cadat: q̃ si posteaquàm nihil iam intentatum reliqueris, quo minus effeceris, per fortunã stetit, intelligis (opinor) nihil habere te, quod legi succenseas. Fortunã, si ita lubet, in ius uoca, cum lege nihil tibi rei: quæ ut nihil promittit, ita nihil debet, nisi præstanti. Neq; uero existimemus Iudices, istud à maioribus qui hanc legẽ tulerunt, sine summa ratione fuisse factũ, ut conato præmiũ non esse statuendũ puta rint: uidelicet illud cauerũt, non tantũ ne ancipites istas & inexplicabiles huiusmodi de conatu lites inuitarent, uerumetiã q̃ intelligerent tyrannicidij conatũ non posse, nisi summo ciuitatis periculo suscipi. Vnde futurũ prospiciebant, ut si conatui præmiũ statuissent, temeritate conantiũ resp. subuerteretur potius q̃ restitueretur. Etẽ tyrannis quid aliud est q̃ graue capitaleq; ciuitatis hulcus? huic si quis medeat, ei merces digna proposita est, quã ita demũ ferat, si remediũ præsentaneũ attulerit. Verũ huic malo neminẽ oportet admoliri manum, nisi certũ artificẽ, qui sua diligẽtia peritia q̃ fretus, non sinat hoc licere fortunę, ut dum ipse salutẽ dare conatur, illa uitã penitus eripiat. Quid? utrũ tu igitur in eiusmodi discrimine conatũ præmio iudicas inuitãdũ esse: an potius pœna deterrendum, nisi q̃d conatus est quispiã, idem præstiterit? Nec illud te subleuat, q̃ mihi uidebare ratiocinando colligere, quum lex in maleficijs pœnã irroget simplici sceleris molitioni, par esse ut multò magis in benefactis conatus habeat rationem: nã oportere legẽ multo propensiorẽ uideri ad cõpensandam uirtutẽ q̃ ad retaliandã culpam. Atq; uide q̃ hic tota erras uia. Principio non animaduertis hoc tyrannicidij facinus toto genere à reliquis discedere, propterea q̃ alioqui molitio cum priuato molientis periculo modo cõiuncta est: huius cum publico reipub. discrimine copulata, ut temere moliri tyrannicidium nihil aliud sit, q̃ temeritate priuata rẽ omniũ prodere. Deinde lex nec in quouis crimine, nec quamcunq; conatum in quæstionẽ uenire sinit, uerũ in paucis duntaxat, quæ uel propter insignẽ atrocitatẽ hoc odij merẽtur, uel eiusmodi sunt, ut prius exitiũ adferãt, q̃ conatus dent significationẽ: q̃d genus parricidium, ueneficium, proditio. Postremo nõ uides nihil esse simile, totaq; natura ratione q̃ discrepare, pœnæ legitimã irrogationẽ, & honoris largitionẽ. Nam alterum quidẽ propriè legum munus, alterum quasi quędã de iure concessio, legisq; candor (ut ita dixerim) quidã est. Hoc ita habere sic demum intelliges, si reputes q̃ multa sint quæ lex iubeat, addita pœnãi pareas: q̃ multa item uetet, nisi obtẽperaris supplicium minitans: contrà, nix unũ atq; alterũ esse, ad quæ præmio sollicitet. Quædã eñ eiusmodi sunt, ut durum ac seruile uideat ad ea metu mali adigi: quo de genere sunt, uxorẽ ducere, operã dare liberis. Hic lex nimirum urbanius ac uerecundius tecũ agit, patris, non magistratus sumit habitũ, precio ad id inuitat, q̃d alioqui gratuitò te præstare decebat. Rursus alia tametsi id genus sunt, ut à quo

Obiectio.

Aequitatẽ ponit declarãdi potestatem.

A consilio legislatoris.

Finitio tyrãnidis.

Cõfutatio obiectionis. à dißimili & periculo.

Locus, de cõparatiõe præmiorum & pœnarum.

uis non improbo ciue præstari uelle oporteat, tamen & fortiora uidentur, quàm ut à multis præstari queãt: & periculosiora, q̃ ut multi uelint suscipere: nam in humanum uidetur cuiq̃ uitę suę contemptũ imperare: ad hęc igitur pręmio animat, quasiq̃ calcar addit uirtuti. Proinde non oportet hanc legum indulgentiã longius trahere, q̃ ad quæ semel ipsa astringit. Nec mirandũ est si attentior, si uigilantior, si exactior est in proprio naturaliq̃ munere suo, q̃ in eo in quo pro tẽporis ratione in alienas partes descẽdit. Huic adstipulatur illud, q̃ nouis etiã criminibus exemplũ, aut nouum noua lege solet institui, aut à simili lege mutuo sumi. Neq; tamen idẽ fieri consueuit, si quis qd noui facinoris cum laude patrauit, ut pręmiũ à simili cõstitutione decernat: nisi lex extet, quæ nominatim honorẽ statuat eius facto, qd proget, uix habebit: q̃d postulet, haudquaq̃. Cur enim legi necesse sit passim ciuiũ suorũ officium mercede redimere? quandoquidem ne sit impunita improbitas, id publicitus omniũ refert: at probus esse nemo gratis potest. Quid aũt est q̃d non uel gratus patriæ debeat ciuis? cui li uel animã impenderis, quid mirandũ, si quod acceperas, id restituis? Vt supplicio dignus sis, nisi parenti pietatis officiũ persoluas, non præmiũ illico tibi debeatur, si persoluas. Itidem, si quid in leges cõmittas, nõ potes effugere supplicium: at non statim illæ tibi præmiũ debituræ sint, si quid cum officio feceris. Nã si ciues omnes sese in officio continerent, ne opus quidẽ esset ullis legibus: quippe quæ non ad bonos mores comparatæ, sed malis è moribus natę sunt, id qd uerè uulgo dicti tant, ac pharmaci uice fungant. Finge itaq̃ nullas esse leges quemadmodũ de aureo Saturni seculo fabulant poëtæ, suo quenq̃ sponte fungi officio: an tu hic clamabis perire benefacta, q̃ nulla lex præmiũ decernat? Vti lex non minatur nisi improbis, ita nõ pollicetur optimis ciuibus. Quorsum em̃ opus promisso, quum uirtus absoluta abundè seipsa contenta sit? Proinde petere q̃d illa nõ sit pollicita, profecto plus q̃ impudentissimum est: improbè flagitare quòd ea candidè ciuiliterq̃ promiserit, ciuis est probitatis non satis spectatæ. Tu quid merueris, paulo post excutietur: interim finge sanè præcipuã quandã utilitatẽ attulisse, cui tamen ex lege præmiũ nõ debeatur. Vtrũ protinus clamitabis infrugiferũ fuisse officium ciuitatem in ius uocabis, plebẽ ingratã uociferabere, minitabere iudicibus, nisi tibi mercedẽ ex animi tui sententia decernant? An potius ipsam uirtutẽ abundè magnũ sui præmiũ iudicabis? Oblectabis te cõscientia recti. Hunc esse maximum fructũ officij duces, q̃ de alijs citra tuum emolumentũ benemerẽdo ad deorum benignitatẽ uidearis accedere? Nimirũ hæc tibi futura sunt satis, si modo ciuis sis optimus. Quòd si non contentus istis, aliud adhuc nescio quod pręmiũ desideres, certè maximo proximũ est gloria: hoc tu iã propemodũ tulisti. Quanto metiris precio, uolitare per ora mortaliũ, celebrari, laudari, digitis notari mille, oculos omniũ in te cõiectos circunferre? Ista, inquã, uel maxima pręmij pars: nam pecunia sanè q̃ exiguum momentũ adfert. Tu conatus duntaxat es, per magna portio, uel caput potius ipsum tuo deest facinori. At cũ interim his rebus frueris, dum nõ occiso tyranno, tamen uelut tyrannicida celebraris, quæso te, quantula pars abest è tuo præmio quod laturus eras, etiã si tyrannũ occidisses? Postremo ist huc ipsum pręmiũ, penè dixerim, inuidendũ mihi uidetur, quod iã tibi licuit toties Reip. tyrannicidiũ imputare, q̃d in celebri iudicio tibi contigit honestissimũ præmiũ flagitare, & in tam frequẽti theatro spectante rep. magnificã istam tuã tragœdiam peragere. Mihi uidet Iudices, beneficij tulisse gratiã, quisquis exprobrare beneficiũ potuit. Tu fortunæ, tu deorũ munus imputas ciuitati, & sunt fortassis qui tibi libertatẽ acceptam ferant. An hæc tanta præmia cõtemnis? quę uel uero tyrannicidæ sufficere debuerant, nisi lex maluisset præmio conatũ ab effectu distinguere. Quanq̃ nullũ me hercle præmiũ magis congruit ei, qui tyrannũ conatus sit occidere, nec occiderit, q̃ ut illi cõtingat tyrannicidę præmiũ sperare, nec ferre tamẽ. Hiccine erat ille gradus, in quo nos tecũ cõmorari iubebas? Quanq̃ hoc nomine tuus conatus minus ꝓmeretur pręmiũ,

De officio patriæ gratis præstando.

Collatio mercedis & gloriæ.

quod aliorum propoſito fortuna modo defuit, tibi uoluntas, ut ais. Effeciſti quod uoluiſti: id quod erat neceſſe, nec feciſti, nec uoluiſti. Sed iamdudum alium gradum (ut uideo) circumſpectas, in quem te recipias: nam in hoc quàm citra omnem præmij ſpem conſiſtas, intelligis. Age ſequemur te per omnia, & aliunde alio fugitantem perſequemur, nec uſquam ſinemus conſiſtere. Atqui non tantum aggreſſus ſum, inquis, uerumetiam occidi, nempe filium: atque id facinus in duo ſecas tyrannicidia, & quòd filium ſuſtuleris pluſquam tyrannum, tum tyrannidis ſucceſſorem: & quod parenti, necato filio, mortis cauſam miniſtraris. De illo mox nunc hoc cuiuſmodi ſit inſpiciamus. Parentem ais abs te, iugulato filio, eadẽ occiſum opera: negas enim referre, qua uia peremeris, modo ſuſtuleris: imò ſplendidius iſthuc uideri uis, quòd tuo quidem enſe, uerum ipſius dextera ſit interemptus. Hæc tam honeſta Iudices, oratio poſſit parum attentum fallere, præſertim hoc rem fucis illis ſuis & phaleris uenditande, dũ nobis ob oculos ponit ualidum illum florentemq; iuuenem, ſic patri adamatum, crebris uulneribus confoſſum: parentem ſenem miſerum, illi circunfuſum, eodem exanimatum enſe, ſanguinem utriuſq; inter ſe confuſum. Iſta quidem dictu ſplendida, ſed quid ad tuam cauſſam attinẽt? Nemo tam cæcus qui non uideat, nemo tam effrons qui neget, ſpectaculum illud multò omnium iucundiſſimum extitiſſe ciuitati, quum ſenem tyrannum iuueni uideret incumbentem, exanimem exanimi, & in altero gauderet ſeſe leuatum malis præteritis, in altero futurorum metu. Hæc quum per ſe maxima, quũ Reip. ſint gratiſſima, quid attinet uerbis exaggerare? Illud unum in hoc iudicio uertitur, utrum tibi acceptum ferri oporteat, quòd pater ſine controuerſia tyrannus occiſus eſt, an fortunæ ſuperumq; dexteritati. Quòd enim tuo gladio perẽptus eſt, id uero quã eſt futile nihiliq;. Quid ſi tuo gladio ab eo qui eum utendum abs te rogaſſet, tyrannus eſſet necatus, num tu protinus tyrannicidæ præmium petitum uenires? Lex occiſori pollicetur honorem, tu eum iugulaſti, de quo certè controuerſum eſſe poterat, tyranni nomine cẽſendus eſſet nec ne: eum de quo nihil erat dubitationis reliquiſti. Si prudens, prudens excidiſti à præmio: ſin metu, multò minus etiam cauſſæ eſt poſtulandi muneris. Verum illud tute uehementer urgebas, uti prudens uolensq; reliquiſſe uiderere. Sed quod tandem erat iſtud tuũ conſilium, quum tibi ſic in manu eſſet, non toto metu liberare Remp. ſed ultorem tui facinoris, & uerum certumq; tyrannũ relinquere? intelligebas (ut ais) omne negocium confectum extincto iuuene, propterea quòd modis omnibus futurum præſcires, ut ſenex illico ſibimet eodem gladio necem conſciſceret. Videte Iudices, in manifeſtiſſimo mendacio quàm rima conatur elabi: niſi diuinandi ſcientiam commentus fuiſſet, non poterat hinc explicare ſeſe. Siquidẽ hæc uel augur, uel haruſpex, uel uates diceres, fortaſſe nõnullos inuenires, qui iſta prædicanti fidem eſſent habituri. Nunc quid impudentius? quid uanius? quid ueri diſſimilius? quàm aſſeuerare, id certum præſciſſe te, quod tale ſit, ut quiuis alius exitus potius fuerit expectandus? An coniecturis es aſſequutus id euenturũ quod euenit? At quid aliud effici coniecturis poterat, niſi ut uel ſperares, uel ſuſpicarere? Porrò in re tam anceps iti, quæ dementia erat ſpem incertã ſequi, diſcrimen certum negligere? Sed audiamus obſecro certas illas coniecturas, quibus hic noſter uates præſenſit inopinatum omnibus exitum. Iam ætate feſſus erat, inquis, iam uiribus defectus, nec obtineri iam autumabat poſſe tyrannidẽ adempto filio. Tum indulgentius amabat, quàm ut filio uellet eſſe ſuperſtes. Nónne ſentis hæc adeo non eſſe naturæ rerum conſentanea, ut iam omnibus uideantur eſſe confutata, uel priuſquam refellantur? Vtrum ſenis mentem ullam fuiſſe putas, an non putas? Si non putas, fieri potuit ut illi tutum uideretur, quod neutiquam erat tutum, atq; ita protinus toto falleris augurio: ſin putas ſapuiſſe, quur erat quòd uſqueadeo diffideret? Quaſi uero tyrannis uiri

III. Effectus & cædes filij.

Eleuatio inſtrumenti.

A ſcripto ſeu uerbis legis.

Ab incerto euentus. Cõtra conſilium aduerſarij ut periculoſum & incertum.

I.

Eleuat coniecturas & rationes aduerſarij.

bus duntaxat unius hominis, ac non multò magis ingenio, uersutia, calliditate, largitione, crudelitate & contineatur: quæ omnia si magis in senem quàm in adolescentem competunt, quur tu in diuersum torques augurium? An non illa ætas usu rerum callentior est? an non altius dissimulat? an non cauet diligentius? an non prospicit oculatius? ira scitur implacabilius? tenacius iniuriæ meminit? meliusq; in longinquum consulit? His solis rebus imperium tyrannicũ administratur. In militiæ duce quantulum est illud momentum, quod corporis uires adferunt? at in tyranni de profectò multò minus. Cur magis illum terret ademptus filius, quàm extinctus satelles quispiam audacior? quum arx superesset approbè munita, superessent opes, arma, satellitum ingens agmen, tot in ciuitate factiosi potentesq;, qui non solum tyranni partes adiuuabant, uerũ etiam tyrannos agebant: quos equidem spero nunc nobis non esse metuendos (nolim enim infausta ominari) at ita tamen, ne nimium securè negligantur. Vsqueadeò ne senem cruda uiridiq; (quod omnes norũt) senecta callidum, animosum, ambitiosum, non stultũ, una filij mors cõsternauit, ut rebus desperatis protinus è uita sibi migrandum duxerit? præsertim quũ ille patris dominatum nihilo reddiderit tutiorẽ, sed multò inuidiosiorem, idq; ob libidinem, atq; ætatis insolentiam temeritatemq;, adeo ut expedierit propemodũ illi ad stabiliendam tyrannidem filium è medio tolli. Etenim quo propius ad iusti regni speciem accesserit tyrannis, hoc minus est inuidiæ obnoxia, magisq; tuta. Iuuenis ille solũ hoc augebat, quod maximè tyrannos solet euertere. Vera illa tyrãnidis munimenta in callidi senis pectore erant collocata. Sed tenerius adamabat filiũ, quã ut defuncto posset superesse. De matercula quapiã priuata loqueris, an de uiro sene, callido, crudeli, denique tyranno? Quid ego iudices, in eo sermone argumentis coarguendo sumam operam, quẽ ipsa natura, quem mos, quem cõmunis omnium sensus repudiat? Quis unquam isthuc audiuit? tyrannũ usqueadeo pio in liberos fuisse animo, ut non dicam commori uoluerit, sed cõuiuere commodè quiuerit? Credite mihi, priuatorum isti sunt affectus, Tyrannus neque quid natura, neq; quid pietas, neq; omnino quid sit officium nouit. Exuit hæc omnia, simulatq; tyrannum induit. Omnia commodis, omnia metu, omnia necessitate metitur. Solos hos amat (si quos tamen ille amat, qui uel deos ipsos odit) quos aut metuit, & tollere nõdum expedit, aut quorum opera ministerioq; ad fulciendum imperium indiget. Quòd si ullos ille posset amare, similes certè sui diligeret, impios, uiolentos, rapaces, scelestos, quando nihil ad conciliandã charitatem efficacius morum similitudine. Atqui ne improbi quidem illi chari sunt, nisi quatenus adiuuant, adeo ut præposterũ, uel peruersũ potius quendam Stoicum tyrãnus exprimat. Neq; enim quisquam tã Stoicus fuit, ut æque uacarit omnibus affectibus atq; tyrannus: hoc modo illos discernit, quòd philosophus honesto metitur sua consilia, hic commodo. An ille ullum pietatis ingeniculum in quẽquam mortalium sentire potuit, qui in patriam uitæq; parentem altricemq;, qui in cœlites omnium bonorũ autores tam sit impius, ut illam crudelissima opprimat seruitute, horum phana despoliet, iura contemnat? Verum ut largiamur tibi nõnihil, sinamusq; te priuatos affectus in tyrãnicum pectus, hoc est, ignem in flumen transferre, an tandem persuadebis illud, usqueadeo indulgenter illum adamasse filium, usqueadeo in eum omnes uitæ suæ spes, uoluptates, opesq; semel cõtulisse, ut illo sublato, ne minimam quidem uitæ causam sibi reliquã esse putaret? Repete, non dicam ex hac ciuitate, uerum ex uniuerso mortalium genere: non ex hoc seculo, sed ab orbe condito, & ab ipso (si uis) Promethei simulacro. Quotus quisq; fuit pater, quota quæq; matercula, quæ ob liberorum necem sibi fatũ accersiuerit? Naturalis hic dolor, & quem nemo ferè non modestè ferat. Priuatis parentibus uel indulgentissimis, mulierc ularum intemperantissimis affectibus mediocris luctus sufficit, tyrãni in filium charitati

I. *Ab accidẽtibus etiĳs quibus conseruatur tyrannis.*

Aperſonæ cõditione.

II. *A remotione cauſæ.*

Locus cõmunis et deſcriptio tyranni.

Collatio cauſæ et effectus.

Collatio cauſæ et effectus.

non

non niſi ſolam mortem ſatis factúram eſſe tu Lynceus præuidebas? Age, hoc quoq; tibi donamus, uicerit homo tyrannus priuatorum in liberos pietatem, uicerit indulgẽtia materculas omneis: quî tibi compertum eſſe potuit, utrò ſe dolor paternus inclinaret? In rabiem, an in deſperationem? Quo diligebat impotentius, hoc erat probabilius, ut ſenex natura ferus, ciuibus infenſus, uel maximè uellet eſſe ſuperſtes, uel ob id deniq; quo ueterem illam iram, nunc filij nece acerrimè exaſperatam irritatam Reip. ſupplicijs ſaturaret. Quòd ſi aliàs uitæ pertæſum fuiſſet, hæc nimirum una cauſſa poterat illum in uita retinere. Quid autem ſenili animo uindictæ cupidius? An neſcis quàm impotentes ætas illa concipiat impetus, quo rapiatur æſtu, quò flagrare ſoleat incendio, ſi quando atroci inſigniq; contumelia laceſſatur? Quæ uero potuit eſſe atrocior, quàm filij cædes ſic amati, ut tu quidem ais? Hæc nimirum quicquid in illo fuerit unquam crudelitatis, quicquid ſæuitiæ, quicquid immanitatis: ſi qua ſanguinis ſitis, ſi qua ſuppliciorum fames, deniq; ſi quid tyrannicum, id omne ſemel de integro poterat excitare, quaſiq; renouare. Mitiora etiam animalia, datæ orbitatis iniuria, in rabiem ſolet agere: & tu in tyranno (quo nullum animal immitius) nihil tale metuendum eſſe certiſſimus augur exiſtimaſti, quod in Tigribus uidemus euenire? Quòd ſi tibi uni compertũ erat, tyrannos ſic in delicijs eſſe filium, quid igitur aliud tua fiebat opera, niſi ut ſæuiſſima illa Tigris, rapto catulo, in rabiem uerſa, in miſeram hanc ciuitatem dilaniandam diſcerpendamq; inſiliret? Id ſi non euenit, magna dijs gratia, tibi magnum debetur malum: qui quantum ad te pertinet, tam diram beluam in noſtra capita fortunaſq; immiſeris. Elige nunc utrum malis, an uerum fateri, nihil fuiſſe tyranno cum noſtris affectibus commune, an confingere ſic adamaſſe, ut matercularum quoq; uicerit delitias. Certè neutro modo tua conſtabit diuinatio: quæ ni ſi conſtiterit, non eſt quod ad eius rei laudem aſpires, quæ fortunæ commoditate te imprudente euenerit. Poſtremo donemus & hoc tibi, ut præſciueris, & certum præſciueris, deo uidelicet quopiam te certiorem faciente (nam alioqui fieri nequaquam potuit) perinde eſt ac ſi non præſcieris, quum præſcientiæ tuæ fidem legi facere non poſſis. Profer quibus prædixeris id euenturum quod euenit: doce quis deorum quando iſthuc tibi prænunciarit, nihil habes quod dicas. Verum poſteaquam rem feliciter euenìſſe uideres, tum demũ poſtfactũ uates eſſe cœpiſti, quemadmodum uulgo tum fieri, tum dici conſueuit, poſt euentum ſtultos etiam ſapere: & quo fortunæ beneficiũ uerbis in te tranſmoueres, tragœdiam iſtam nobis comminiſci cœpiſti, cauſas reperiſti, quibus præſciſſe uideare: Sed dij boni, quàm non bonum poëtam te præſtitiſti, qui tã inconſiſtentia, tam cum natura pugnantia finxeris, ſæuiſſimum tyrannum ob pietatem erga filium ultrò uitam fugiſſe: ob unius capitis necem tutum ſibi nõ putaſſe in uita commorari, quum omnia ſupereſſent quibus tyrannis & paratur & obtinetur, ſublato eo in quo omne tyrannidis præſidium collocarat, repente rebus ſuis diffiſum ad inferos abijſſe. Age, mitto nunc argumenta, hæc omnia uera, non ficta credemus eſſe, tametſi ne fucum quidem ullum habent ueri, ſi mihi ex omni hominum memoria uel unum tyrannum potes nominare, qui liberos ſuos ſic adamarit, ut non ſpadones ac pallacas longè prætulerit: qui ſic illis indulſerit, ut nõ ſuſpectos haberet obſeruaretq; qui ſic illis ſit fiſus, ut non in barbaris quibuſdam latronibus, ac ſeruis ſtigmaticis plus quàm in illis fiduciæ poſuerit. Ego tibi permultos referre poſſim, q filios ſic oderint, ut uiuos eſſe pati non poſſent: adeo metuerint, ut ne cibum quidem unà capere uellẽt: adeo diffiderent, ut tum demum ſe tutos eſſe putarent, ſi quis illos è medio ſubmouiſſet. Nullus inutilior tyranni ſatelles quàm filius. Ex extrema barbarie conductitios mauult ille ſicarios, fugitiuos, homicidas, ſacrilegos: his uitam ſuam mauult committere, qui ſua patria frui non poſſint, & alienam

Amplificatio à periculo rei

Aliud argumentum à deſcriptione tyrannorum, et eorum ſatellitum contra cauſſam.

euertere gaudeant, qui barbaricis ferinisq; uiribus antecellant, & gigantes illos impios referant, qui propter animi cupiditatem non difficile ad quiduis periculi ſuſcipiendum perducuntur, & propter ingenij feritatem à nullo facinore abhorrent. Hi ſunt idonei tyrannorum miniſtri, hi fiducia, munimentum, præſidiumq; tyrannidis multò tutiſſimum: hos ſi quis ademerit, cauſſam uideatur dediſſe, cur rebus tyrannus diffidat. Nam filius qua tandem ratione dominatū ſuſtinebat: Aetate? at utilior ætas grandior: Robore? unus erat: Prudentia? magis ſapit ſenecta: Cuſtodijs quas obtinebat? at ſi aduerſus patrē obtinebat, mors illius ſeni etiam optanda. Si patris nomine, quid niſi unus ſatelles ademptus erat? Nam cuſtodiæ quò deficerent, niſi ad eum cui alebantur? Tutior igitur erat futurus tyrannus amoto filio. Res enim tyranno ſuſpecta, filius uiolentus & inſolens, propterea quòd reliqui illi Barbari ſolo lucro contenti ſunt. Filius illud præmium ſpectat, tyrannidis ſucceſſiōem. Nec ullus pietati locus, ubi mentem poſſidet dira regnandi libido. Ibi contemptis naturæ legibus, & filiū horret pater, & patris interitū optat filius. Sed dicturis iamdudū neſcio quid: mane, præſenſi, nihil inexpugnatum omittam urges, Niſi præter modum adamauit filium, niſi diffiſus eſt, cur ſibi mortem conciuit? Iſthuc uero merito demirandum, quippe quòd præter omnium, ac tuam etiam ſpem euenit. Verum ego nihil ad me pertinere puto, ut tibi rationem reddam, quid illi dij in mentem immiſerint, ut ſibi uim adferret: hoc tantum euincere ſat eſt, te nullis coniecturis hunc exitum certò præſcire potuiſſe, quantumlibet amarit filium: tametſi cauſſa non admodum obſcura. Iam deorum ſi qui fuerunt huic infenſi Reip. iras diuturna noſtra calamitas ſatiauerat. Iam propitios noſtra uota, noſtra ſacra commouerant: aderat illud fatale tempus, quum impius ille ſenex dijs atq; hominibus dignas admiſſorum pœnas daturus erat. Iam aderāt ultrices Erynnes, aderant Furiæ, facibus & hydris omnibus armatæ: hæ illi mentem ademerunt, hæ uanam formidinem incuſſerunt, hæ attonitum ad ſpontaneam ſui cædem impulerunt. Nihil minus arbitrabatur quàm fugiſſe, qui filium peremerat, quàm una cæde contentum fore, qua quidem una in re iure potes gloriari, quòd tyrannum uehementer fefelleris. Virtū eſſe putabat, qui hoc facinus peregiſſet. Credebat eſſe talē, quales audierat eſſe ſolere tyrannos, qui magno ſuæ uitæ contemptu, tyranni caput impeterent: qui non adorirentur facinus, niſi ratione probè perſpecta, qua poſſent perficere. Hanc ſuſpicionē Pan ille, aut ſi quis alius eſt deus, nouis terriculis exagitabat. Arbitrabatur inſtare ſibi carnificem, ſenſit adeſſe neceſſitatem illam fatalem, quam nemini nocentium uitare licuit. Itaq; quod huius urbis pietati, quod deorum bonitati debetur, cur tu id phaleratis dictis in te tranſferre conaris? Vbi diſcrimen erat ſubeūdum, ibi fugitabas: nunc ubi res præter ſpem pulchrè cecidit, tutumq; putas, fortunæ laudem in te deriuas. Sed finge diuerſum exitum fuiſſe conſequutum, pone tyrannum ira percitum, paſſim ciues ad exquiſita ſupplicia rapere, proſcribere, iugulare, in exilium agere, poſſeſſionibus exuere. Quid hic dices? non ſines, opinor eorum malorum cauſam in te tanq; in autorem referri, & fortunæ argumento culpā deprecaberis. Negabis tibi imputādum eſſe, ſi quid fortuitò præter propoſitū euenerit. At nunc nonne iniurium eſt, quòd boni, fortunæ commoditate præter ſpem euenit, id totum in te uelut autorem uelle traducere? Etenim te nihil expectaſſe minus, quàm id quod euenit, uel ipſa res clamitat. Si hoc animo cōſcendiſſes arcem, ut filium, non patrem occidiſſes, credi poterat te talem quandam ſpem animo concepiſſe: nunc caſu neſcio an metu potius in iuuenem incidiſti, & tum denique diuina iſta mens & futurorum præſaga, ſed quæ non niſi poſt euentum ſua prodat oracula, te corripuit. Quum eſſet fugiendum, ibi demū Iudices, in re tam tumultuoſa, ſecum uelut otioſus cōſultare cœpit, utrum ſenem ſua dextra dignum exiſtimaret, ibi demum præuidere cœpit, fore ut pater ipſe

Aliud à perſona filij.

Obiectio quā diluit, alia cauſa euentum allata.

Contra cōſilium petētis ut fictum, nec ἀνόθευτον.

ſibi

ſibi manus adferret. Et quo commentum tam impudens Iudices, efficiet paulò probabilius, quę nec uidit, nec uidere potuit, ea perinde deſcripſit, nimirum (ut iactat) poëta, quaſi ſpectator aſtiterit, quid in mentem uenerit tyranno, quid dixerit, quid fecerit, quomodo ferrum ſtrinxerit. Eiuſdem profecto impudentiæ fingere præſciſſe ſe, quod eſſet euentu conſequuturum, & quod non uideris, id ita narrare quaſi uideris. Quanto melius tuo commento, id eſt, fabulæ ſua fides conſtitiſſet, ſi ita finxiſſes: te quum perempto iuuene, ſtricto gladio ad ſenem ire deſtinaſſes, repente à tergo adfuiſſe Palladem illam Homericam, & iam euntẽ capillis reuocaſſe te: uetuiſſe ne tam luculentum facinus ſenili cæde obſcurares, ſeſe citra tuam operam curaturam, ut ille ſuapte manu, ſed tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ nihil tenebrarum offunderet, ſed multũ etiam adderet lucis: dehinc abditum te per rimam contemplatum, uel (quod eſt te dignius) repente deam ſeipſiſſe te nebula, ut tyrannicæ necis tutus & ociоſus ſpectator aſſiſteres, nec prius illinc diſceſſiſſe, quàm negocium omne confectum uidiſſes. Hæc ſi confinxiſſes, paulò minus malum poëtam te præſtitiſſes. Sed ocium, opinor, non ſuppetebat ad omnes fabulæ parteis commodè tractandas, uidelicet lucri cupiditate te protinus ad præmium poſtulandum rapiente. Nunc uel ipſa te prodit inconſtantia, figmentiq; coarguit. In arcem aſcendiſti, quo tyrannum occideres, neque tum prætuidebas, quod ſole ipſo clarius uideri uis. In medio negocio ſubito, neſcio quis deus, oculos tibi reſtituit, ut uideres futurum id quod accidit. Porrò ſi ueris fidem facere uoluiſſes, narrare debueras quemadmodum nocturnus explorator furtim arcem conſcenderis, in ædes clanculum irrepſeris, forte fortuna obuio nemine, non dicam ut tolleres aliquid, ſed ut experireris, ſi quod tuto facinus poſſes deſignare: hæc molienti commodum fauiſſe fortunam: itaque quum adoleſcentem ſolum atque incuſtoditum offendiſſes (ut eſt ea nimirum ætas ſecurior, periculiq; minus cogitans: præterea diuturna tyrannis iam magnam metus partem exuerat) tum haud ſcio (ut mores illius erant) multo uino ſepultum, atque immodica libidine defeſſum, fortiter iugulaſſe ſcilicet, & ſomnum illi cum morte, id eſt, germanum (ut ait Homerus) cum germano coniunxiſſe: deinde ubi iam cardines procul ſtridere cœpiſſent, exaudito uidelicet morientis gemitu, ibi te metu exanimatum ita fugiſſe, ut non uacarit gladium è uulnere tollere, quem nec parricidæ, nec ſicarij ſolent relinquere, ne deprehendantur. Interea domi latitaſſe te, iamdudum de fuga cogitantem, & longinquas aliquas, ſemotasq; mundi latebras animo circumſpectantem, in quibus abditus poſſes irritati patris ſæuitiam fallere. Iamq; te ad ſpontaneum exilium accincto, repente in uulgus exiſſe famam, liberam eſſe ciuitatem, tyrannum unà cum filio iugulatum, reliquos metu fugiſſe, autorem ignorari facinoris: Ibi repente ad nouam tuæ fabulæ cataſtrophen immutaſſe te animum, & qui prius de ſalute fueras ſollicitus, protinus ad præmij ſpem arrectum fuiſſe, lucriq; auiditate, priuſquàm tibi ſatis eſſet excogitata ratio, qua totam huius inopinati euentus laudem in te traduceres, proſiliſſe in medium: id quod uidimus, clamitaſſe tuum illum eſſe enſem, tuum facinus, non unum præmium tuæ uirtuti fore ſatis. Hæc nemo non credidiſſet, ſunt enim rerum naturæ conſentanea, uſu comprobata, omnium opinione recepta. At tu dum ſedulò quidem, ſed tamen parum ex arte, tuam nobis præſcientiam niteris perſuadere, quàm multa comminiſceris, non dicam tota facie à uero diſtantia, uerumetiam cum ſenſu communi, cum more, cum natura penitus pugnantia? primum tyrannũ tam maternè filiũ adamaſſe, ut ſine eo uiuere noluerit: ſic ob unius mortẽ metu fuiſſe conſternatũ, ut in uita manere non ſit auſus: ſic illi toto pectore fiſum, ut ipſe nullas circum ſe cuſtodias haberet: adeo fracti animi fuiſſe, ut tam chari pignoris truculenta cæde non potuerit ad ultionẽ inflammari: tam inualidũ, ut tua dextra fuerit indignus: tam inermem, ut nutu

Aliud argumẽtum à qualitate fictiõis.

illi

illi gladium reliquisses tuum, defuturum fuisset, quo se iugularet. Non uides q̄ non competat tam insignis in tyrannum pietas, tam secura in eam ætatem fiducia, tantus metus in hominem, excepto filio, reliquis omnibus præsidijs munitum, tanta consternatio in hominē tot periculis exercitatissimum, tanta imbecillitas in iratum? Quid igitur erat, cur tu senem illum tantopere contemseris, ut indignum habueris, qui tua ista magnifica dextera iugularetur? Tūne indignum iudicabis quem occideres, quum eum Respubl. non putarit indignum quem formidaret, quem maximo suo cum dolore ferret. Non talem illum Iudices, non talem sensimus, ut cuiquam contemnendus uideri debuerit. Neq; tu eum unquam contempsisti, nisi fortè contemnere est, miserè formidare. Sciebas arcem armis refertam, sciebas superesse satellites, quorum uel unus (si seni uires deerant) sufficiebat iugulando tibi. Non ignorabas (id quod nemo nostrum nescit) quantum uirium illi partim exercitatio, partim ingenij feritas etiā in illa senecta reliquerat. Tum non te fugiebat, frigidum illud senium sic interdum acri dolore inflammari, ut iuuenibus etiam ualidissimis sæpenumero fuerit intolerandum, si quando solitum illud robur quod ætatis gelu uelut obtorpuerat, magno aliquo animi motu recanduit. Quis autem tam inualidus est, ut non illi pudor, ira, dolor ingens uires suppeditet? Hoc erat uidelicet cur tu filium quàm patrem maluisses occidere, quòd illum inopinantem, inermem, dormientem fortuna obiecit. Cum hoc pugnandum erat, armato, uallato, irato denique. Hoc erat cur gladium relinqueres, ratus ne tantisper quidē morari tutum dum reciperes, metuens uidelicet ne tātillum sarcinæ te redderet in fuga tardiorem. Reliquisti inuitus, quo tyranno prodi posses: sed prodi maluisti quàm deprehendi. Neq; ego nunc formidinem tuam accuso, imo miror magis quòd pedibus consistere, quòd fugere potueris, quum audires moueri tyrānicam familiam, stridere arma: intelligeres tibi non cum puero, sed cum uigilantibus uiris, accinctis, armatis, sobrijs, irritatis, denique cum rabioso patre dimicandum esse: non quòd illum usq; adeo filij mors commoueret, sed quòd arbitraretur, & haud scio an uerè, se petitum fuisse, dexteram tuam errasse tātum in filio. I nunc & spera, non dicam hos Iudices uiros omnium perspicientissimos, sed uel è media plebe quenquam esse tam muccosis naribus, cui non suboleat, imò qui non planè odoretur, præsentiatq; totam hanc fabulam abs te confictam. Et quod poëtæ solent, quum hærent in explicando tragœdiæ argumento, hanc ueluti deam diuinationem arte quadam induxisti, quo præsensionem tuam iudicibus probares, sine qua uidebas præmium obtineri non posse. Sed occasionem, inquit, ministrauit paternæ mortis, qui gladium quo se feriret reliquerim: atq; id solum non modo satis esse putat ad petendum præmium; uerum etiam meritum esse, ut ipse ensis inter arma deorum consecretur, dominus pro deo præsenti colatur. O hominem suauem, si has spes uerè concepit: impudentem, si quum non speret, postulat. Ita ne tyranno gladius erat defuturus, nisi tuum illum reliquisses? Tu in arcem arma, hoc est, in syluam ligna portanda putasti? Nisi fortè tuum illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, ut ultrò ad mortis adegerit necessitatem: an uerò nihil referre putas, quam præbeas occasionem, quomodo, quo animo? Primum, gladium reliquisti, quo nihil minus deest Tyranno: nunquam ferrum abest, non in cubili, non in triclinio, non in sacris: reliquisti metu trepidus. Tua quidem in re illud interim demiror, qua fronte eum gladium tuum ausis appellare, quem habueris pro derelicto. Metui, inquam, exanimatus reliquisti, quem postea receptum optabas: reliquisti rem ancipitem. Quid si tyrannus illum eundem ensem in ciuium iugulos distrinxisset? quid si eodem lectos aliquot ex huius urbis iuuentute adolescentes filio suo inferias mactasset? Si tyrannum occidisti, quia tuo occisus est gladio, & horum omnium indigna cædes ad te pertinebit: quippe cuius en-

Aliud ab incredibili ex circūstantijs.

Persona.

Rei.

Instrumenti.

se

sē pēracta est. Id si non euenit, nihil ad te pertinet, nam anceps occasio quam in partem cadat, id dijs in manu est: si bene uerterit, nihil gratiæ debetur ei qui dedit imprudens: sin malè, temeritas imputatur. Neq; enim culpa uacat, qui periculosam ministrat occasionem: quæ si feliciter, mirentur omnes: sin infeliciter, merito accidisse dicant. At quanto probabilius erat, futurum ut tyrannus tuo ense alios in usus abuteretur. Scio me iudices hæc pluribus refellere uerbis, quam necesse uideatur, quippe tam friuola: uerum id mihi propositum est, nullum illius argumentum non excussum, non exagitatum, non reuictum prætermittere. Quare quæso ne pigeat ita ut antehac feciſtis, patienter atq; attentè cognoscere, dum hunc ab gradu firmissimo deijcio. Hic sibi uehementer fidebat, hunc acriter urgebat locum. Negabat uitari posse, quin præmium deberetur, quod patri necis causam ministrasset, si non relicto gladio (nam hoc opinor argumentum iam habet pro derelicto) certè necato filio. Nam ita in legibus dis ferrum aiebat, nihil interesse utrum manu sua quis occidat, an mortis causam præbeat. Addebat, æquum esse, ut quum in maleficijs causam datam imputarēt leges ad supplicium, multò magis idem obseruarent in benefactis ad præmiū. Hęc aiebat meminisse sese in legibus esse disputata, illud addens Thrasonicum, nisi sibi diuturna seruitus legum memoriam obliterasset. Nō tu legum oblitus propter diutinam desuetudinem, sed nunquam quid sibi uelint leges inquisisse uideris. Bis enim hic erras, qui neq; causę datę rationem, neq; dantis animū discernas, id quod legibus traditum est, nec animaduertis longè diuersam esse rationem maleficij & beneficij imputandi. Quid ais nouæ iuris interpres? Itáne satis esse iudicas uel ad pœnam, uel ad præmium, qualemcunq; quomodocunq; causam dedisse? Nihil igitur refert, Hector an Aiacem occiderit manu, an gladium illum dederit, quo se postea confodit? Atqui hanc laudem nunquam ille sibi uendicasset: tametsi probabile uideri poterat, in eū usum hosti ab hoste datum fuisse ferrum. Quin ergo fabros ærarios omnes uel ad pœnam uocamus, uel ad præmium, quoties armis in eorum officina perfectis, aut iugulantur ciues, aut seruantur? Postremo quur hoc quod tu petis præmium, non ensis isti us tui opifex petit potius? Tyrannus gladium erat habiturus, te non porrigente: tu porrigere non poteras, nisi huius industria tibi ministrasset. Age si telo inter uenandum temere missō, fortè tyrannum uicinum interfeciſſes, clamares tibi tyrannicidæ deberi præmium, an potius nihil tibi deberetur laudis, quòd imprudens & inscius iaculum torsisses? Imò inius potius uocandus esses, qui missi teli temeritate ciuem (quod in te fuit) occideris: nam quòd in tyrannum incidit, id nihil ad te. Quid si caupo uinum lene ac suaue, quale Polyphemo dedis Vlysses, tyranno uendidisses, atq; ille eius dulcedine captus, auidius sese ingurgitasset, eaq; re cōcepta febri decessisset, auderes ne caupo, uini titulo tyrannicidæ præmiū flagitare? At quis non te cum tua flagitatione, ut temulentū, uinoq; madidum exploderet? Cæterum quanto frigidiore titulo nūcidem postulas? Vtcunq; conjecturis præcipi poterat: ut ætas uinosa tam illicibili uino auidius, intemperantiusq; fruueretur, crapulā consequeretur morbus, præsertim in sene: morbum mors, uulgo hæc eueniunt. Tu eā tyranno mortis causam dedisti, cuius nullū extat in hominum memoria exemplū. Quis enim antè hac ob filij necē sibi manus intulit? Accedam propius. Finge te tyranni coquū esse: probè callere palatum domini, medicos interdicere cibum, quo tamē ille oppido cū lubens uescat: interminari morbū capitalem, ni temperet: id te non fugere. eum cibum tu arte tua, cupedijsq; & condimentis magis ac magis illecebrosum reddis. consequitur edentem morbus, quem prædixerant medici: emoritur tyrannus, liberatur ciuitas. Hiccine coquus è culina in forum prosiliens, & adhuc iure madens, fuligine niger, tyrannicidæ præmium postulabis? Mortarium, consillum, & ollas ostentabis, arma scilicet quibus tyrannidem expugnaris?

An idē sit causam mortis præbere, atq; occidere.

A dissimili.

Amplificat exemplo.

A cōsequenti

Simile.

Aliud.

Non

Non eris(opinor) tam impudens in ea cauſa, qua tamen iſta tua multò eſt abſurdior. Nam illi uoluntas occidendi non defuit, probabilem præbuit cauſam. Tu nec in hoc iugulaſti filium, quo pater ultrò uitam relinqueret, & cauſam dediſti, ad quiduis potius quàm ad iſtud idoneam. Accipe exemplum tuo ſimilius, quàm ouum ſit ouo (quod aiunt) ſimile. Quid ſi tyranni amicam, quam ille miſerè ac perditè deperiſſet, occidiſſes: eaq; cognita re tyrannus ſibi uitam abrumperet, auderes ad præmium aſpirare: auderes dicere, te certũ præſciſſe, fore, ut tyrannus ſponte fugeret è uita? Certè quanquam plures amicas extinctas ſequuti ſunt, quàm filios, nemo tamen tibi crederet, nemo tibi præmium decerneret, tuum factum periculoſum & anceps dicerent: omnes fortunę gratias haberent, cuius commoditate res ea feliciter ceſſiſſet. Tibi abundè magnum præmium exiſtimarent, ſi commiſſi uenia donatus diſcederes. Primum igitur diuerſam imputandi maleficij, & aſſcribendi beneficij rationem conueniet diſtinguere, deinde cauſſæ æqualitatem, poſtremo animum: atq; ita demum liquebit, quid tibi lex debeat. Nam quòd aiebas legem prolixiorem eſſe oportere ad reddendum præmium, quàm ad infligendam pœnam, id in priuile gijs, quæ in exemplum non uocantur, fortaſſe locum habet. In iure communi longè ſecus eſt. Siquidem (uti ſuperius demonſtrauimus) nulli nocenti lex non minatur pœnam: paucis benefactis præmium oſtendit. Tum in maleficijs etiam conatũ ſimplicem ſupplicio proſequitur, in benefactis ſemper exitum requirit. Nec mirũ, nec iniquum, ſi lex eſt diligentior in eo negocio, ad quod unum eſt nata atq; inſtituta, quàm in eo, in quo temporis ratione tanquam alienas ſibi ſumit partes. Ergo in utroq; communiter ſpectat, ut cauſa ſit idonea: deinde ut animus adſit non tantũ caſus. Hoc rurſum intereſt, quòd in benefactis nec cauſa idonea, nec animus idoneus ſatis facit legi, niſi his acceſſerit euentus item idoneus. In malefactis, ſi quid nocendi animo tentes, non expenditur nec euentus, nec cauſa: ſed ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudicat, tibi nihil ad ſcelus defuiſſe præter fortunam: qua te ſubleuari, quod tandem ius ſit? In euentu ſimul & cauſam datam, & animum expendit. Si animum uicioſum comperit, nihil moratur cauſam, quàm ſit idonea, putat animum & euentum ad pœnam commerendam ſufficere. Sin animo ſimplici data eſt cauſa mali idonea, & non conſequitur euentus: lex quaſi conniuet ad id, & non putat ad ſuam cognitionem magnopere pertinere. Sin euentus eſt conſequutus, etiam ſi de animi uicio doceri non poteſt, tamen temeritatis & negligentiæ nomine pœnam irrogat: partim propter ſuſpectam dantis uoluntatem, partim ut hæc latebra peccantibus eripiatur, imprudens feci, diſcantq; homines uel ſuo periculo cauere, quod alieno faciant periculo. Ergo qui prudens & ſciens, certam atq; euidentem nexæ cauſam dederit: eũ perinde lex cenſet, quaſi facinus manu peregerit. Veluti ſi quis hoſtem opibus copijsq; iuuerit, perinde eſt ac ſi ipſus arma contrà ferat. Siquidem id ſuppeditauit, ſine quo bellum geri non poterat. Aut ſi quis inimicum ſuum per dolum nauigio ſolutili imponẽdum curet, ut naufragio intereat: aut in conclaue penſili teſtudine inducat, ut ruina opprimatur: aut iuxta lectulum ægroti, loco pharmaci uenenũ ponat, futurũ ſperans ut eo hauſto pereat, tametſi non bibit ægrotus, tamen ueneficij poſtulari poteſt qui poſuit, propter uicioſam animi uoluntatem. Nam uehementer erat probabile id euenturum, quod ille moliebatur. Huic ſi detrahas nocendi uoluntatem, nihil illi cum lege rei futurum eſt. Si detracta nocendi uoluntate, apponas euentum: non effugiet temeritatis crimen, niſi illum inculpata ignorantia abſoluerit. Porrò ſi in loco non ad id deſtinato, puta in uia publica, aut in fundo alieno, arcu temet exerceas: lex tecum non agit, niſi ſi quem occideris, aut uulneraris, aut ſi cui damnum dederis. Cæterum quod facis, tuo facis periculo. Quòd ſi quid horum conſequutum eſt, cum lege tibi res eſt. Neq; tibi tua patrocinabitur imprudentia: quippe cui æ

culpa

Aliud.

Nona diſputatio, quatenus cauſa & uoluntas in legibus ſufficiant, et quãdo euentus ſpectari ſoleat.

culpa temeritatis non uacet. Siquidem in te fuerat præcauere, quod probabiliter poterat prætimeri. Vides quanto discrimine dissita sint, inter quę tu nihil interesse dicebas. Primum non statim imputatur ad præmium, quod ad pœnam, idq; nõ à malignitate legum latoris, sed partim ex ipsa rei natura proficiscitur, partim à legum officio. Deinde discernitur animus, causa data dijudicatur: spectatur euentus. Age nunc si libet, tuam causam, qua tuum facinus æstimari uis, expendamus. Finge te certam, ineuitabilem mortis causam tyranno dedisse, sed imprudentem, nulla tibi sit præmij petitio. Quis enim insciens bene mereri dicitur? Fortibus uiris præmia dantur, non fortunatis tantum. Nam euicimus iamdudum, opinor, ne posthac affirmes te in hoc iugulasse filium, ut pater sibi necẽ conscisceret: quod euentum ne uates quidem quisquam præscire poterat, tu nec suspicari. Imò posteaq; rem plenam discriminis, fortunæ arbitrio cõmissi, quia benè successit, hoc nomine lex te nõ postulat: atidem si malè euenisset, temeritatis pœnas eras debiturus. Neq; enim tibi succurreret inculpata ignorãtia. Quid enim æquè formidandum erat, quàm ne tyrannus, simulatq; occiso filio se peti insidijs persensisset, omnia tyrannidis mala in nos cõduplicaret? Iam ut de animo res tibi constet, causam dedisti nõ solum non idoneam, uerumetiã periculosissimam Reip. Vin' hoc tibi argumento euidentissimo demonstrari? Finge te quempiã è ciuibus uicio occidisse: tum extincti patrẽ id facere, quod modo fecit tyrannus. Vtrum tu duplici cædis crimine teneberis, an simplici? Simplici opinor. At uxor & mariti mortem imputabit, qui necato filio, seni causam mortis dederis: atq; his fermè tuis argumentis utetur. Indulgentissime filiũ adamabat, in illum omnem familiæ curam reclinauerat, illo se oblectabat, atq; hæc de priuato sene cum fide dicet, quæ tu de tyranno nimis durè (ne dicam ridiculè) dicebas. Addet ea te scisse, præuidisse futurum, ut ille uitam fugeret orbatus filio, in quo uno omnia uitæ oblectamenta collocarat. Non tibi defuisse iugulandi senis uolũtatem, sed hoc tantũ egisse, ut miserabilius sua dextra perimeretur, ut odium tuum plenius miseri patris malis exaturares. Ideo iuuenem necasse, in hunc usum gladiũ in uulnere reliquisse. Vides quanto sunt hæc probabiliora in hoc, quam in tuo negocio: & tamen negabis paternam necem ad te pertinere, atq; animi suspicionem, causæ qualitate purgabis. Negabis causam idoneã fuisse, cur ille sibimet manus adferret. Te nec præscire, nec timere potuisse id, quod sit consequutum: quod rarum extet exemplum patris, ob filij necẽ sponte fugientis è uita. Alioqui futurũ fuisse, ut & mater sibi fatum accerseret: quippe quam impotentius amare sit consentaneum, ac minus aduersum dolorem animi uiribus ualere. Hæc non dubitares tibi profutura, ad alterum crimẽ depellendum, & prodessent dubio procul. Atqui quod in maleficijs ualet, ne quid imputetur, id multò magis in hac causa ualet, ne quid acceptum feratur. Ibi te liberaret à uoluntatis suspicione, quòd causas parum idoneas dederis, hic ex causis multò minus idoneis propter personam tyranni, uideri uis non modo quod euenit, fuisse suspicatus, uerumetiam certum præscisse. Ibi temeritatis postulari non poteras, propterea quòd tametsi uitio abs te data est causa, tamẽ idonea non sit ad id quod euenit. Imò ipsi tota res imputabitur, & legibus pœnas dabit, sepultura prohibitus, quòd ciuitati citra causam idoneam, ciuem unum ademerit. Tibi non nisi unius filij mors imputabitur, etiam si mater quoq; & filiæ & sorores, & tota tribus huius necem fuerit imitata. Hic poterat, nisi feliciter euenisset: quippe ubi summum Reip. periculum & uerteretur, & prætimeri probabiliter posset. Venio nunc ad quartum illud præsidium, Iudices, quod iste tutissimum, ac penè inexpugnabile iudicabat: unde ego illum ita deturbabo, ut nõ solum sit non habiturus, quo tyrannicidij & huius laudis arcẽ obtineat: uerum uix etiam latebram inuenturus, ubi temeritatis ac maleficij pœnam effugiat, quo nimirum intelligat, quàm non inimicè, non curiosè (ut aiebat) secum

Adaptatio præsentis causæ.

IIII. Anpter filium, ut tyrãnidis cõs autorẽ et causã, occisum præmiũ debeatur.

agam: ut quum possim in crimen ac pœnam uocare, sat habeam ab honore non pro merito secludere. Ait sibi deberi præmium, uel hoc uno nomine, quòd iuuenem occiderit, iam plusquam tyrannum, tum tyrannidis paratum hæredem, etiam si hunc euentum dij nō dedissent, ut senex ipse uitam abrumperet. O deploratam impudentiam. Tu tibi præmiū peteres, si tyrannum suæ furiæ non essent ultæ? Dij quid uis potius dederint, quàm isthuc quod tu fingis. Sed tamen fingamus interim oratione, quandoquidem id tuto licet: tametsi ad solam mentionem inhorrescit animus. Túne, inquam, occiso filio, relicto sene uiuo, tyranni cidæ præmiū peteres? An potius nec ipse superesses, qui possis petere: nec esset Resp. quæ dare posset? Nam tu aut exquisitis supplicijs exanimareris, aut in extremis Orcadis exul delitesceres: nos pro tyranno iam immanissimum carnificem pateremur: & tuum caput ubicunq; terrarū latitares, diris imprecationibus deuoueremus, qui nos tua incogitantia, uel præcipiti magis lucri cupiditate in tantam malorum tempestatem coniecisses. Sed re filius erat tyrannus (inquis) patri præter inane nomen nihil erat reliquū. Quid ego audio? duos igitur hæc ciuitas tyrannos alebat? Nam de patre nemo unquam dubitauit, quin tyranni uocabulum mereretur. Quando aūt ante hac unquam fando auditum est, duos una in ciuitate sedisse tyrannos? id quod magis etiam natura repudiat, quàm eodem in corpore gemina capita. In ijsdem aluearibus duo se reges pariter non ferunt. In armentis taurus tauro cedere cogitur. In ijsdem lustris nō conuenit duobus inter se leonibus: & tyrannus (quo nullum animal efferacius) parem in eadem urbe patitur? Non uides necessario fieri, ut è duobus, aut alter alterum oppugnet, aut alter alteri cedat? Vtrum tu fuisse mauis in patre, an in filio? Si inuenis aduersus senem obtinebat tyrannidem, quid à Repub. præmium postulas? Tyranni partes adiuuisti, non Reipub. Sin patri cessit: quid tandem illum uocare potes, nisi tyranni uel præfectum, aut satellitem? Quandoquidem seniori tyrannicam appellationem ne tu quidem audes detrahere. Verum ut quoquo modo tyrannidem omnem in adolescentem oratione deriuares, quàm multa tu quidem non ex re, sed pro causæ tuæ cōmoditate comminiscebaris? Cæterum quàm in his confingendis decori, quod in personis situm est, nullam habuisti rationem? Sic enim (ut memini) inducebas in fabulam senem iam ætate mitem, & qui omnem tyrannidis acerbitatem ob senectam exuisset: non secus atq; mala, quæ natura acerba, tempore mitescunt, & in alium abeunt succum. Porro iuuenem ferocem, illo incolumi gerentem tyrannidem, iamq; patri uiuo succedentem. Priuatus paterfamilias non fert filium se uiuo successorem: & tu uis isthuc credi in tyranno? Ille non sinit ullum è liberis rem domesticam ex animi sui libidine moderari: & tyrannus sese ueluti abdicans imperio, negocium omne in adolescentē reiecerat? Non dubito, quin & ipse uideris, quàm dura sint ista, & quàm à communi sensu abhorrentia. Verum quid faceres, nisi tales personas induxisses, exitum inuenire tragœdia tua non poterat? Quæso te, an unquam auditum est Tyrannum ætate mitescere? Quando tu desines ea quæ sunt priuatorum, quæ bonorum principum, tyrannis tribuere? Vt eodem igni cera mollescit, limus durescit: ita ætate pleriq; redduntur mitiores ac temperantiores, tyrannus magis exasperatur. Vt tempus nonnullis pomis amaritudinē adimit, ut uinis nonnullis acorem conciliat: itidem tyrannis non adimit sæuitiam ætas, sed exaggerat. Vis ipsissimam tyrannici ingenij tibi demonstrem imaginem? Spinam cogita, quæ quo magis senescit, eo pungit acrius. Echinos cogita, qui quo plus habent ætatis, hoc testa sunt asperiore. Vulgaribus ingenijs fortasse nonnulla uitia senecta uel detrahit, uel certè mitigat, etiam si plura irritat, nonnulla parit. At tyrannorum mentibus ad scelus, ad crudelitatem natis, scelere & immanitate imbutis atque educatis, præter uiciorum omnium incrementum adferre senecta quid potest? Nisi fortè libidinē admit-

Quan-

Confutatio à cōsequētibus.

A conditione filij, à quo tyrānidē remouet ab incredibili.

Ab absurdita te fictionis.

Ab ætatis accidentibus ex persona patris.

Quanquàm iſta Tyrannidis quantula tandem eſt portio? Sed eſto fuerit ſanè propter ætatem ad uoluptates ſegnior, uerum erat faſtidioſior; unde fit, ut imbecillior ſit ad coitum, ad raptum auidior. Fortaſſe pauciores huic execabantur ephebi, ſed inſigniores. Pauciores producebantur uirgines, ſed exquiſitiores. Quur non autem & plures? uidelicet quo ſenile faſtidium optione & uarietate uinceret. Hoc ita eſſe, quot ego tibi teſtes citare poſſem, qui quo nobiliores ſunt, quo fortuna præſtantiores habent liberos, hoc magis eis à flagitioſiſſimi ſenis cupiditate metuebant. An tu putas unà cum uiribus ſeneſcere libidinem? Multò ſecus habet. Imò quantum ætas improborum hominum facultati detrahit, tantum adiícit cupiditati. Quanquam tyrannicum animũ his in rebus non tam uoluptatis uſus capit, quàm noſtra delectat contumelia. Vt frigeat inſene tyranno Venus, certè feruet uigetq; malicia, ſæuicia, nocendi libido. Poſtremo totum illud uitiorum agmen, quæ propria tyrannorum ſunt, cupiditas, rapacitas, improbitas, impudentia, impietas, iracundia, uiolentia, impotentia, ſuſpicio, fraus, perfidia, crudelitas, implacabilitas, immanitas, periurium (Quid autem oportet omnia commemorare nobis omnibus heu nimium nota?) horum inquam nullum non ætate fit acerbius, propterea quòd iuuenta nonnunquam naturæ bonitate uincitur: præterea quædam mala nondum didicit: at ſenecta, ſi quid pudoris, ſi quid humanitatis, ſi quid melioris ingenij à natura inſitum eſt, id omne multo ac diuturno flagitiorum uſu penitus exuit, & prorſum in immaniſſimam quandam feram abijt. Id ita euenisſe, Iudices, in execratiſſimo illo ſene, quid ego coner argumentis docere, quum ſua cuiq; memoria abundè ſatis exemplum ſuppediter? Quòd ſi iuuenis ſeſe gerebat inſolentius, uidelicet patris abutens imperio: num tu hunc continuo tyranni nomine donabis. Ergo ex eadem tyrannide ſexcentos tyrannos facilè reddideris. Nam quis eſt omnino in tyranni familia, uel extremum mancipium, qui non ipſe penè tyranno ſit ferocior, uiolentior, ſceleratior? Filius, inquit, emolumentis imperij potiebatur: patri præter nomen nihil ceſſit. Quaſi uero non ſit iſthuc omni tyrannidi commune. Longe minima fructuum pars, qui ſolent ex tyrannide capi, ad ipſum redire tyrannum. Quemadmodum in latrocinio fieri conſueuit: prædæ communiter in omnes diſtribuuntur, uel in eos potius quorum opera capiuntur. Alioqui non cohærebit cohors illa ſcelerata: niſi dux ille, quiſquis fuerit, plus etiam permittat ſuis, quàm ſibijpſi. Solum nomen ſibi propriè uendicat. Et in nullos eſt tyrannus indulgentior, quàm in ſcelerum miniſtros: quippe quorũ opera ſentiat ſuum imperium contineri. Proinde ſub unius umbra ſatelles omnis, omnis miniſter, familiaris, leno, tyrannidem quandam in ciues exercet. Ridiculè fecero, ſi hoc quoq; coner argumentatione probare; Iudices. Vidimus, ſenſimus, experti ſumus, niſi fortè tam diutinæ calamitatis memoriam, tam pauculi dies obliterauerunt. Neq; enim eſſet res uſqueadeo miſera tyrannis, ſi unius modo foret toleranda uiolentia. Quot ferendi latrones, quot ſacrilegi, quot ex extrema barbarie aduenę, feris quàm hominibus ſimiliores? Neq; deſunt, qui ſe ſimulent apud tyrannum ſceleribus ſuis gratiam promeritos eſſe, quo nimirum hoc nomine metuantur à ciuibus. Horum igitur unumquemlibet tyrannum appellabis, & pro quolibet occiſo tyrannicidæ præmium petes? Non in tantum omnem exues pudorem opinor. Sed pater ætate feſſus, omnem dominatum in filium tranſtulerat, quicquid tyrannicum in urbe gerebatur, id iuuenis uiolentia committebatur. Sed iſthuc quantum abſit ab imagine ueri, quis tam cæcus, ut non uideat? quis tam obliuioſus, ut non poſſit experimento refellere? Ego tibi complures nominare ſatellites poſſum filio inſolentiores. Ad hæc, ueriſimile mum eſt nullius inſolentiam minus approbaſſe ſenem quàm filij, uel quòd odit omnem tyrannidis affectatorẽ omnis tyrannus, uel quòd intelligit ex illius facinoribus longè plus inuidię odijq; ſibi conflari. (Callidiſſimi autem tyranni eſt,

Confutatio ſignorum à proprio tyrannorum.

II.

eatenus legitimum imitari regnum, quatenus obtineri tyrannis possit) uel quòd pater etiam pessimus, tamen liberorum nonnihil offenditur uitijs, & ad crudelitatis ministeria alienis quàm suis uti mauult. Quòd si clam patre rapinas, raptus, atq; id genus facinora designabat filius, profecto nõ tyrãnum agebat, sed insolentem satellitem. Sin approbante patre, quasiq; per illum exercente tyrannidem, utri tandem par erat imputari cõmissa, huic per quem gerebantur, an ei cuius autoritate arbitrioq; fiebant? Non arbitror obscurum, quin huic cui in manu erat nutu ne fierent uetare. Quid autem non agunt per alios tyranni? Nam ipsi quidem neque pueros emasculant, neque uirgines abripiunt, neque proscribunt, neq; bona diripiunt, neq; phana dispoliant, neq; hæreditatibus manum injiciunt, neq; compilant ærarium, neq; tormentis excruciant, neq; quenquam jugulant, neq; armis uicos expugnant: neq; incendunt uillas. Totum hunc tyrannicum ludum per ministros exercent. In unũ tamen tyranníci nominis inuidia competit, in unum occidendum lex præmium instituit, in unum stringendi ferri ius facit, illos suæ cognitioni reseruat. Quorum ut quisq; sua opera tyranno profuit, ita aliud atq; aliud uocabulum imponi potest, certè tyranni uocabulum nemini congruit, nisi uni illi, sub cuius ueluti clypeo, tota illa pernicioſissimorum hominum colluuies latitat. Arbitror uobis, Iudices, sæpenumero auditum esse, id quod eleganter à doctissimis uiris est scriptum, tyrannis non longas modo, uerum etiam plurimas esse manus, plurimos oculos, eosq; acerrimos, plurimas aures, easq; longissimas. Omnino prodigiosum quoddam est animal tyrannus, multoq; Titanibus illis Briareo & Encelado portentosius, centenis capitibus, centenis linguis, centenis manibus, pedibusq;. Quot enim habet scelerum ministros, totidem habere membra uidetur. Atq; ut ex membris corpus, ita tyrannis ex huiusmodi constat ministris. Verum ut illud quod corpus appellatur nihil est aliud, quàm quiddam omnibus ex membris aggregatum, ita in tyranníde unum quippiam est, quod neq; pes sit, neq; manus, neq; ullũ aliud membrum, contineat autem uniuersa: at ita contineat, ut ab ijs possit separari, idq; tyrannus uocatur. Proinde exaggera quantumlibet iuuenis insolentiam, uiolenti amq;, præfectum arcis uoces licebit, oculum nomines licebit, aut si mauis dextram: aut si ne id quidem satis, præcipuum tyranni caput dicas licebit: tyrannũ certè uocare nequaquam potes. Vnum enim illud portentum tyranni nomine censet, cuius autoritate tituloq; cuncta hæc membra uelut animantur: idq; unũ forti ciui permittit occidere. Non uult te in oculum aliquem inuolare: non sinit ut caput aliquod amputes, ne tale quiddam eueniat, quod de Lernæa hydra fabulantur poëtæ, ut pro uno capite resecto, duo pestilentiora subnascantur: pro uno excusso oculo, plures acriores succedãt: prouna rescissa dextera, multę robustiores subpullulent: unius uitæ te dominum, arbitrumq; constituit, qui sibi sit ausus tyranni uindicare nomen: quo sublato futurum sit ut membra reliqua quasi destituta spiritu, emoriantur, aut certè sanẽtur: At quid ego tecum iam accuratis argumentationibus ago? Possum illico tuis te uerbis reuincere, ac ueluti tuo te laqueo capere. Iuuenem paulo antè magnum patris satellitem nominabas. Non inficiabere. Rursum alio loco dicebas omnem tyrannidem occupasse filium: solius appellationis honorẽ cessisse. Qui conueniteundem & satellitem & tyrannum appellari? Tum si cessit, non igitur usurpauit tyranni nomẽ. Contractus autem uerbis aut rati sunt, aut rescinduntur. Lex hac tecum formula cõtraxit. si quis tyrannum occiderit, præmium ferat. Quid tu mihi iuuenis flagitia cõmemoras? Id te lex uoluit occidere, quodcunq; illud esset animal, quod tyrannus diceretur. Magnum (ut ipse fateris) satellitem occidisti, non tyrannum: quid tibi cum lege rei est? At rem, inquis, legis sequutus sum, non syllabas: eum interfeci, qui caput erat tyrannidis, paratus hæres paterni dominatus: libertatem peperi, seruitutem sustuli: hoc lex sensit, huius rei autori præmium præstituit.

Opponit uer balegis.

Satel-

Satellitem, inquam, occidisti, nihil moror quantum, quàm grauem, quàm ferocem, quàm sceleſtum: ſatellitem tamen occidiſti tyrannidis, non caput: aut ſi caput, unum è pluribus. Sed hæc omnia tibi ex animi ſententia largiamur: fuerit ſanè res tota tyrãnidis filius: pater nihil niſi uocabulum quoddam inane tyranni: quemadmodum in fabulis habetur, Echo nympham, nihil aliud quàm meram quandam fuiſſe uocem ſine corpore. Qui tibi licuit in re tanta, à uerbis legis diſcedere? præſertim ita dilucidis, ut perſpicuum magis nihil eſſe poſſit, & commentitiam interpretationem domi tuæ natam in iudicium adferre? Ego Iudices, nullum in Remp. exemplum pernicioſius induci poſſe iudico, quàm ſi conſueſcant homines calumnioſi à præſcripto legum recedere: & interpretamento, quod ad prætexendum facinus quiſq; ſuum maximè idoneum commiſiſci queat, id Iudicibus obijcere. Quis autem unquam meminit de legis ſententia queri ſolere, niſi quum in ſcripto quiddam apparet ambiguè, obſcureue dictum: aut quum ex uerbis & euentu abſurditas quæpiam extitit, eaq; manifeſta? In priore non cuiuſuis cõmentum, ſed iuris prudentium reſponſa, ſed Iudicum ſententia recipi ſolet. In hoc poſteriore, neceſſitas ipſa cõpellit aliquantiſp à legis uocibus deflectere: & æquitatem iuris potius, quàm uerba ſpectare. Duplex ita q; periculum uidetis Iudices: alterum ne ſuperſtitioſa cauillatione literarum legis ab eo quod lex ſpectauit abducamur: alterum ne paſſim à præſcripto diſcedendo, leges omneis & iudiciorum religionem ſubuertamus. Quorũ illud quidem multò leuius eſt: propterea quòd uix unquam accidat, ut legislator obſcurè quid uoluerit, explicuerit: aut abſurdum quiddam exoriatur. Hoc multò periculoſiſſimum, pernicioſiſſimum q;. Etenim quæ tandem lex futura eſt, quam uerſutus calumniator, quo pœnam effugiat, non facile poſſit aliquo commento ſubuertere? Neq; quiſquam non elabetur è iudicio ueſtro nocens, niſi qui ſit uſqueadeo nullius ingenij, ut ne friuolam quidem aliquam commentiunculam queat inuenire. Atq; ut cuiq; cõmodum erit, aut animi libido feret: ita pro ſene iuuenem, pro tyranno ſatellitem, pro homicidio tyrannicidiũ: & paſſim aliud pro alio interpretabitur. Veſtra interim Iudices religio, ueſtrũ iuſiurandum, qua tandem ratione ſeruabitur: quibus nihil futurum eſt certi, quod in cognoſcendo ſequamini: uerum ambiguas diuerſas q; litigatorum cõiecturas ſpectare neceſſum erit? Ergo quum in omni cauſa maximopere cauendum eſt, ne ſine grauiſſima ratione à legis præſcripto diſcedatur: tum in hac nõ periculoſum modo, uerum etiam abſurdiſſimum: quum legis uerbis nihil poſſit eſſe dilucidius: ſententia nihil æquius: interpretamento quod præter legis mentem inducitur, nihil peſtilentius. An credimus legis huius autorem uſque adeo infantem, & uerborum inopem fuiſſe, ut dicere non potuerit: qui quouis modo Tyrannidem ſuſtulerit, huic præmium eſt, ſi modo iſtuc ſenſiſſet? Neq; uero fugit illum, totam tyrannidem per ſatellites & præfectos exerceri ſolere, permultóſque in his eſſe uel Tyrannis ipſis ſceleratiores: atque ut ita dixerim, Tyrannicos magis, et omnino ſupplicio digniores: niſi & omnium omnia miniſtrorum ſcelera Tyranno imputarentur. In unum tamen illum, qui hoc nomine cenſetur, tibi ferro graſſandi facultas data eſt. In reliquos non tibi permittitur idem: nõ quòd illos uita dignos iudicet lex, ſed quòd unius cæde totam tyrannidem tolli uelit, non multorum cæde reddi duriorem. Tuum erat legi ſimpliciter parere: neq; eius uerba quaſi plumbeam quandam regulam ad tuum facinus accommodare, uerum ad illius præſcriptum factorum tuorum rationem inſtituere. Præſertim in hoc exemplo, quo non aliud poteſt admitti peſtilentius, ut ex legis arbitraria interpretatione, quem uelis, interficiendi tibi pro tua libidine licentiam ſumas. Non illud hic ſpectandum, iudices, quàm inuiſus Reipub. ſit, qui occiſus eſt, quàm maiore etiam ſupplicio dignus: uerum id etiam atq; etiam perpendere oportet, exemplum præter leges iugulandi homines, ſe-

Conceßio. Etiam ſi filius tyrannus maximus fuerit, tamen occidẽdũ non fuiſſe.

Locus à legibus, eas nõ temere à uerborũ ui deflectẽdas & interpretãdas eſſe

A periculo.

A conſilio legislatoris.

Aliud à periculo.

mel in ciuitatem receptum, semel uestris sententijs approbatum, denique præmio compensatũ, quo tãdem licentiæ sit processurum. Quod iste sibi in tyranni filium licere uoluit, hoc alus sibi uolet in ditissimum quenq; ciuium licere. Quisquis pauper à locuplete contumelia afficietur, protinus tyrannũ eum appellabit, & ueneno aut ferro adoriet. Postremo si cui magistratus nõ placebit, si cui iudex erit inuisus, nõ dubitabit è medio tollere. Porrò ad facinorisdefensionem, Sophistam quempiam aut sycophãtam consulet (si ipse ingenio stupidiore fuerit) & nouam legis interpretationẽ uobis adducet: dicet nil aliud sensisse legislatorem, quàm ut huiusmodi ciuium genus non nomine, sed re tyrannidem agentium, ferro, igni, ueneno tollatur è medio. Atq; ita breui futurum est, ut quod in uno factum semel & probauimus, & gauisi sumus: id in multis sæpius & doleamus, & improbemus. Credite mihi, non mediocre discrimen neq; conuenienter accipiendum, ut titulo reperto, priuatus hominẽ indemnatum interficiat. Id ita esse facile liquebit, siquidẽ animaduertimus, nihil omnium esse, quod lex parcius, circumspectiusq; permiserit. Etenim (si memini) tribus duntaxat temporibus lex indulsit, ut quis citra iudicium hominem occidat. Primum adulterum, sed in uxore deprehensum: id quod intemperanti & insuperabili mariti dolori donatum est. At ita si corpus utrunq; pariter interimat, si argumentis idoneis deprehensum fuisse doceat. Deinde in ui depellenda. At ita si demonstres te mortem effugere nequijsse, nisi mortem intulisses: id lex ita interpretatur, quasi sese tueri potius sit isthuc, quàm alium occidere. Vterq; tamen facti sui rationem reddere cõpellitur, statim sese prodere, nec expectare donec in ius trahatur: atq; (ut ita dicam) ultrò semet reũ facere cogitur. Quod si omnia constabunt argumenta: ita demum à lege dimittitur, ut uenia, non laude dignus esse uideatur. Postremo in tyrannicidio: ubi propter periculi susceptí magnitudinẽ lex præmium quoq; proponit: at ita, si eum quem tibi lex isto uelut insigni tyrannici nominis denotauit, fortiter occideris: non si sceleſtum alio scelere sustuleris: neq; patietur te ius occidendi permissum, latius quàm ad unicum tyranni caput trahere, nisi si quis obsistat, ut per illius necem tibi necesse sit ad illum penetrare. Iamq; hoc factum tuũ secunda illa ratione defendit. Huic tertio generi fortasse proxima uideatur hostem in bello feriendi facultas: quam tuæ tamen libidini lex non permisit. Nisi palàm hostis sit declaratus, nisi in Imperatoris uerba iuraris, nisi ille aciẽ eduxerit, nisi signa canere iusserit, tibi fraudi futurum est, hostem interfecisse. Tu dicturus es: Hostem occidi, nam plus quàm hostilia faciebat, nomen hostis tantum aberat, re hostem agebat. Lex respondebit, suarum partium fuisse, hostem declarare, ac tuo fortasse scelere fruetur: uerum ne serpat exemplum, pœnas de te sumet. Quid autem aliud abs te factum est? Vnum tibi lex nominatim designauerat: tu illius uocabulum tuapte autoritate in alium transfers, quod nisi in unum non potes competere: neq; traduci debet ab eo cui lex attribuerit, ne tibi fas sit aliquando quem uoles magistratum, quem uoles iudicem, quem uoles ciuem, tyrannũ appellare. Neque uero sine grauissimis causis lex tot uinculis astrinxit hãc in uitã alterius licentiam. Perpendit nihil maius eripi cuiquam posse, quàm uitã: uidit in extinctum facile uarias causas confingi etiam impune posse, quandoquidem ille non sit refutaturus, qui iacet. Vidit quàm multis titulis suum quisq; dolorẽ posset prætexere, si post occisum hominem nulla causa recipiatur, præter eas quæ legibus sint expressæ. Quid quòd grauatim sibi quoq; lex permisisse uideẽ, ut homini uitam eripiat: quàm comperta, quàm multa requirit argumenta, quã multa concedit reo, quàm malignè agit cũ actore, quẽ non nisi suo periculo uult accusare: quantum spacij largitur ei qui defertur: quàm liberã Iudicũ reiectionem. Quantum igitur à mente legis abesse putes, ut cuilibet permittat, uel pro suo priuato dolore, uel domestica iuris interpretatione, hoc est, subuersione, in

A uoluntate & fine legis.

Amplificatio à rei qualitate.

Epilogus.

cuius-

cuiuſquam uitam graſſari? Neq; ad rem pertinet, quantum criminum aceruum exaggeres, quantumuis etiam uerorum addo notorum: dicas parricidam, ſacri legum, inceſtum, proditorem, peculatorem, ueneficum interfeci. Tyrannum lex iubet occidi. Atqui hic unus multis tyrannis erat ſceleratior, peſtilentiorq; ciuitati. Ad iſta tam multa crimina lex tibi uerbo reſpondebit. Nihil moror q̄ fuerit ſceleroſus, qui perijt: in unum tyrannum tibi ius feceram occidendi, in re liquos in ius trahẽdi. Si detuliſſes: auditus, reuictus, damnatus à me palàm pœnas dediſſet, omniq; Reip. ſalubri exemplo fuiſſes. Nunc tu priuata libidine interficiens, pro ſaluberrimo exemplo, perniciſſimum in ciuitatem induxiſti, & legum inſtaurationem, à legis uiolatione auſpicaris: hoc eſt, malis malo mederi ſtudes. An me clàm eſſe putas, quàm multi ſint in hac turba uita indigni, morte digniſſimi? At eos meæ cognitioni, non tuis manibus ſeruo: ſunt fora, ſunt tribunalia, ſunt Iudices, ſunt carceres, ſecures, carnifices. Quur tu mihi præire conaris? quur nullo mandante magiſtratum occupas? & dum Tyrannicida uideri uis, tyrannum imitaris? Nam quo alio nomine tantopere mihi eſt inuiſus ille, niſi quòd mihi parere recuſat, & præire conatur? Ei demum ferrum tractare licebit, cuius manibus ego permiſero. Si iuuenem occidiſſes, quòd non alia patuiſſet ad tyrannum uia, darem ueniam neceſſitati: nunc occidiſti, non obſiſtentem, non auxilium ferentem patri, ſed patris opem implorantem. Huius unius cæde contentus diſceſſiſti, tyrannum nec impetiſti, in quem unum tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrũ ex uſu Reipub. fuerit, an iuuenis occideretur: malueram illum exquiſitioribus excruciatum ſupplicijs, exemplum omnibus ædere. Neq; hæc dico Iudices, quaſi parum gaudeam pariter cum patre ſublatum filium: utinam eadẽ opera ſimul omnes ſint oppreſſi, quibuſcunq; tyrannus placet. Sed quis prohibet, ſimul & gaudere, q̄ deorum bonitas nobis hanc rem benè uerterit, et tamen non committere, ut huius temeritas, ſi iudicio comprobetur, in legem atq; in exemplum trahatur? Nec de iuuenis iniuria uindicanda nunc agitur, ſed de legis uiolatæ maieſtate. Non enim par eſt, ut cuiquam perſonæ præter ius extincti odium in ſcelere ſuffragetur. Neq; tam ſpectandum in quem comiſſum ſit facinus, quàm quo exemplo commiſſum. Alioqui quur non eadem opera fas ſit in tyranni nepotes, pallacas, pueros, uxores, liberos, lenones graſſari? Bonam tyrannidis partem uxor ſæpenumero ſuggerit. Ad ſummam immanitatem nonnunquam libertus aliquis, aut uernula inſtigat: quur non & hos iugulas, ſi tibi ius eſt æſtimatione priuata meritorum ciuem iugulare? Quid quòd eſt aliquid tyranno nocentius, in quod tamen haudquaquam tibi ius ſit occidendi. Finge eſſe qui totam hanc urbem, templa, domos, curiam conatus ſit incendere, imò qui iam conpluribus locis ignem ſubiecerit, ſed incẽdium ſubito exorto imbri reſtinctum: autorem non obſcurum, uerũ abditum latitare. Eum forte fortuna repertum, manu tua trucidas. Num lex tuum factũ approbabit? Non opinor. Atqui tyranno ille quanto erat nocẽtior? Tanto nimirum, quanto eſt atrocius ciuitatem ſemel funditus euertere, quàm expilare: ciues uniuerſos uno igni finire, quàm in pauca quædam ſæuire capita. Et tamen in unum tyrannum ſtringendi ferri poteſtas priuatim permittitur. Illum deferẽdi modo ius habes. Hic in re tã aperta legis mentẽ calumniari, & nouo interpretamento tuũ facinus palliare: quid tandem aliud eſt, q̄ legum autoritatem euertere, atq; id per cuniculos quoſdam agere, quòd tyrannus palàm acui facere conſueuit? In recipienda lege fas eſt populo cauſam, æquitatemq; legis excutere. Cæterum receptæ, & longo iam uſu comprobatæ, ſimpliciter oportet obtemperare. Neq; enim exiſtimandum eſt maiores illos noſtros, uiros ſine controuerſia ſapientiſſimos, ita ſine graui ſſimis rationibus inſtituiſſe, ut priuatim interficiendi Tyranni facultas unico capite finiretur. Primum ad iugulandi licentiam, feneſtram aperiendam

Amplificat confirmatiõe

Præoccupatio.

Redit ad argumẽtum ſuperius. Non quicquid tyranno nocẽti uis aut æq; nocens occidendum eſſe.

Redit ad autoritatem legũ.

ciuibus non putauerunt: deinde perſpiciebant tyrannidem fatale quoddam eſſe Reip. malum, quod minore noxa toleraretur, q̃ malè exagitaretur: neq; poſſe ſemel tolli, niſi tyrãni ipſius cæde. Quo ſubmoto, uidelicet q legibus imperabat, non parebat, iam nihil opus eſſe priuata audacia, nimirum illis in reip. adminiſtrationem uindicatis. Quod ſi tyrannus in ius uocari potuiſſet, ne hunc quidem tuæ dextræ arbitrio permiſiſſet. Videbant & illud: tyrannidem nõnullam habere monarchiæ legitimæ ſpeciem: hoc tantum intereſſe, quòd in monarchia populus regi paret, rex legibus: in tyrannide omnia unius libidini ſubiecta ſunt. Rex publicam ſpectat utilitatem, tyrannus priuatim ſuam: unde publicitus expedit, ut tyranno ueluti principi legitimo ciuitas pareat, donec idoneus aliquis uindex extiterit, qui legum autoritatem in priſtinum ſtatum reſtituat, atq; id unius (ſi fieri poteſt) capitis iactura. Nam hac moderatione in fatalibus illis peſtibus, quæ totum Reip. quaſi corpus corripiũt, legum prudentia conſueuit uti: ut exemplo magis, quàm admiſſi talione morbo medeatur: ne dum ciuitatẽ ſanare ſtudet, magnam ciuitatis partem interimat. Hinc eſt q̃ in ſeditionibus publicis non niſi in ipſos autores conſueuit animaduerti, reliquus quos tempeſtas illa cõmouerat, dari uenia: aut uix etiam dari uenia, qui in publico Reip. tumultu quietem egiſſent. Quæ poteſt autem peſtis eſſe fatalior, q̃ tyrannis? Quæ ſeſe latius in ciuitatis membra diffundit? Quota quæq; urbis pars ab hoc uicio ſyncera poteſt eſſe? Omitto iam quicquid eſt ambitioſorum, ære alieno obſtrictorum, ſcelere contaminatorum, barbarorum (nam hæc tota ſentina hominum tyrannide gaudet, ut in qua nullis maiora, quàm ſceleratis ſint præmia) bonos etiam ciues hoc malum inuoluit, dum uel timent fortunis ſuis, uel rectum iudicant ſeruire tempori. In hoc itaq; rerum ſtatu leges non extinctæ, ſed oppreſſæ modo, cautim & circumſpicienter agunt, intelligunt hoc hulcus citra ſummam ciuitatis perniciem exaſperari non poſſe, unius capitis diſpendio cõmodè ſanari poſſe. Quare docto cuipiam medico præmiũ oſtendunt, digito demonſtrant, quod membrum ſecari uelint, quibus abſtineri. Caput indicarunt illæ, tu dextram ſecuiſti. Illæ tyrannum, tu tyranni ſatellitem occidiſti. Quo pręmio dignus? Nempe eo, quo qui morbo inſcitè exagitato, totum hominem in extremum uitæ diſcrimen adducat, quo qui hominem legibus uetantibus occidat. Neq; ego nunc de cædis reum ago, aget alius fortaſſis, cuicunq; lubitum erit: uerum illud modo conſilium fuit, oſtendere tibi quàm inſignitæ ſit impudentiæ in ea cauſſa, tam eximiam tibi uendicare laudem, tam egregia poſcere præmia, in qua nequeas obtinere, ſi modo tecum exactius ac ſeuerius agatur, ut graueis pœnas effugias. I nunc & curioſum me uoca: qui tam candidè, tamq; ciuiliter tecum agam: ut quum te poſſim in graue diſcrimen uocare, ſat habeam legis & Reipub. cauſam defendere, ne circumuẽta præmium dare cogatur ei, qui nihil boni ſit promeritus. Id quod non iudicibus modo (quibus iſthuc iam dudum liquere puto) uerum tibi etiam ipſi cupio perſuadere: & facturum me confido, ſi modo tantiſper animum poſſis attendere.

Correctio.

Locus ab imo ad ſummum.

Vin' igitur, ut quemadmodum tu faciebas, itidem & nos ſummatim totam cauſſam ob oculos reuocemus? diſpiciamusq; quàm multa tuo in facto deſiderentur ad id, ut legi ſatisfeceris: & quantum tu ſis hallucinatus, quum multa diceres etiam ſupereſſe? Tria quædam requirit lex, & ita requirit, ut ſi quodlibet horum deſit, aut pœnam te, aut certe nihil gratiæ debere ſe credat. Quorum ego non unum aliquod, ſed unumquodque deeſſe docebo. Quod ſi facio, utrum æquo animo cedes præmio, an impudenter petere perſiſtes? Ergo rem accipe. Niſi tria hæc tibi conſtiterint, non eſt quòd tyrannicidæ præmium petas: Animus, uia, & effectus. Animus duo quædam complectitur. uel quid ſperaris, uel quid propoſueris. Nam ſi tyrannum per imprudentiam occidiſſes, ſi præter propoſitum, non magis profecto præmium tibi debeatur, quàm

I

Animus.

ſi

si quis tyranno amicissimus idem fecisset, nam idem potuit accidere. Tu porrò quid propositi in arcem attuleris, ipse uideris: ita demum legi persuasum erit, te uoluisse occidere tyrannum, si occideris. Non occidisti, atq; id etiam quum tibi in manu fuerit (ut ais) si libuisset interficere. Lex negat sua referre, utrum tyrannicidij propositum in arcem non attuleris, an allatum repente mutaris. Iam quid speraris, excutiamus. Quanquam isthuc leges non ita ualde curiosè pensiculantur: sed tamen in tam absoluto facinore partes omneis constare oportet. Quid enim si tyrannum interfecisses, quo tyrannidem ipse occupares, utrum præmium sperares? an supplicium metueres? Quid si quo priuatum animi tui dolorem ulciscereris, tyrannum occidisses, atq; id esset palàm, num præmium auderes poscere? Quid, si latrones tyrannum forte fortuna obuium obtruncassent, num ad hunc honorem aspirarent? Quid si quis tyranno priuatim infensus, magna te pecunia conduxisset, quo ei tyranno uenenum dares, dedisses q;, num quæso, tyrannicidæ præmium postulares? Ego hic tecum non ago coniecturis: nihil dico in uitam tuam, quæ quidem obscurior est, quàm ut tu, alioqui tam glorioſus, quicquam de ea ausus fueris dicere: illud unum affirmare nõ dubitem, qui tyrannum quum tutò licuerit, non occidit, planè noluit occidere. Qui eum occiderit, cuius mors extremum exitium Reip. uideretur allatura, potius quàm ullam commoditatem: is aut priuatum dolorem ulcisci uoluit, non libertatem publicam uindicare, aut emolumentum suum sequutus est Reip. periculo, non suo periculo Reipub. studuit prodesse. Postremo non potest nisi gloriæ ieiunio adductus uideri, qui tam insolenter se iactat. Non potest non uideri lucrum sequutus, qui tam improbè præmium flagitat. An non uides igitur quantopere hac parte à tota legis mente dissentias? quem illa tuæ uitæ periculo sua causa uoluit occidere, eum tu non solum uolens præteristi, uerumetiã periculosè in Remp. irritasti: quem sua causa noluit occidi, eum tu maximo nostro periculo tui compendij, aut animi fortasse gratia iugulasti. Sed finge te animum tyrannicida dignum ad facinus attulisse, lucri perinde ut uitæ contemptorem: magni tamen refert, qua ratione tyrannidem tollere aggrediaris. Iam eñ omnia tibi ex animi tui libidine largior, quæ tamen nemo alius tibi concessurus est. Te in filio iugulasse patrem, in non tyranno tyrannum. Largior isthuc Delium aliquem tibi prædixisse, ut certum præscire potueris, quod ipse etiam uix diuinare Delius potuerit. Licuisse tibi patrem occidere, si libuisset, uerum hoc pœnæ genus tibi magis placuisse. Sustuleris sanè tyrannidem, idq; noua quadã & inusitata ratione. Vides quàm multa tibi dono. Tamen obsistam tibi, nec sinam ferre præmium, propterea quòd ea uia sustuleris, quæ legi non probatur, quæ non expediat moribus ciuitatis, quæ non sit forti uiro digna. Age quid si tyranni filium infantem in cunis iugulasses, & rursum adfuisset Delius ille, per quem certum præscire posses, fore ut necato puero pater sibi mortem accerseret, atq; id euenisset, utrum te tanquam tyrannicidam suspiceret Respub. an potius tanquam immanem & ferum hominem execraretur, qui in eam ſquieris ætatem, cui etiam ab hoste armato parcitur, quæ leonibus etiam miseranda uideatur? Quin ergo? Vtetur tuo maleficio Respub. cæterum exemplum haudquaquam probabit. Quid si tyranni uxorem, quam ille miserè deamaret, per uim constuprasses, atq; ille eius impatiens contumeliæ, fugerit è uita: utrum tyrannicidij laudem flagitabis, an raptus & adulterij supplicium potius formidabis? Res obscura non est, Conferam tuo facto propiora. Quid si tyranni medicus quum esses, ueneno ægrotanti dato, illum sustulisses, utrum ut uenefícum oderit te Resp. an ut uirum fortem admirabitur? Tyrannũ sublatum gaudebit, facti rationem, modumq; detestabitur. Quid si quum te tyrannus familiariter uteretur, tu in conuiuio prætextu necessitudinis uenenum porrigeres? Deniq; si per magicas imagines ac maleficas quasdã deuotiones tyranno uitã ademisses:

II. Actio.

utrum

ũtrum à lege præmium, an pœnam expectares? Atqui tyrannidem utcunq; ſuſtuliſti. Euentu gaudet lex. Verum exemplum tam pernicioſum in Rempub. non recipit: ut conſueſcant ciues ſcelus ulciſci ſcelere, patrem in filio iugulare. Vides quantum momẽti ſit in modo, uiaq;, ut factum tuum approbetur? Quod lex permittit ut fiat, non ſtatim permittit, ut id uia qualibet efficias. Adulterum ferro occidere licet, ueneno aut incantamentis non licet. Cur ita? Quia peſtilens exemplum omnino tractare uenena. Nec id ulla cauſa quantumuis honeſta, ſinit in ciuitatem irrepere. Quid quòd ne hoſtem quidem ueneno, aut malis artibus interficere fas eſt? Nam nuſquam nõ improbat maleficia lex: & ueneno tincta tela etiam in bellis interdicta ſunt. Quòd ſi modus facti ſpectatur in his, in quibus nullum petitur præmium, quanto magis id fiet in his, in quibus ſummũ petitur. Lex triumphum ſtatuit ei, qui certum hoſtium numerum fuderit. Fuderit aliquis nõ acie, ſed aquis & pabulo ueneno tinctis. Vtrum ciues hunc æquis oculis ſpectare poterũt triumphantem, an potius ſicuti ueneficũ oderint, auerſabuntur, execrabuntur? Quid quòd priuatis etiam in rebus uia, modusq; perpenditur: quo magis idem oportebit, tum in publico, tum in ſplendidiſſimo facinore, ut à quo conueniat omnem ſceleris ſuſpicionem abeſſe? Age illud tecum reputa, ſi medico mercedem pactus eſſes, quo te morbo leuaret, atq; ille nõ pharmacis, ſed maleficijs & incantamentis morbum exemiſſet, utrum præmium dabis, an magis hominem in ius trahes? iniuriæ malis artibus datæ reum ages? Clamabit ille, morbo te leuaui, qua uia quid iſthuc tua refert? Hoc tantum ſpectabas, ut morbo liber eſſes, ei rei merces eſt promiſſa. Ingratum te uocabit, qui niſi ſua opera, ne eſſes quidem, qui præmium negare poſſes. Tu protinus reſpondebis, opinor, medico te præmium eſſe pollicitum, non mago, neq; debere quicquam, niſi rem malam ei, qui beneficium malè dederit. Quanquam ne dediſſe quidem uidetur, qui malum malo tollit. Id enim mutare eſt incommodũ, non amouere. Dices enim animo nocitum, dum corpori ſubuenitur. Atq; iſtam litem uinces, etiam iniquo iudice. Atqui eadem, aut melior etiam, & uincibilior eſt tecum cauſa legi, quàm quæ tibi futura fuerat cum medico. Nam ibi de priuata mercedula diſceptaretur, hic de publico honore. Ibi falſus eſt unus, hic legi fraus facta, per quam cautum oportuit, ne quiſquam ciuium circumueniatur. Ibi ſalus data, certa quidem & efficaci, ſed ſuſpecta & improbata uia: hic nefario ſcelere (quur enim non ſic appellatur homicidium, quod in ciuem contra legem admiſſum ſit?) non libertas reſtituta, ſed in extremum diſcrimen adducta Reſp. quandoquidem tuũ factum perinde habet, ac ſi medicus quiſpiam ad curam mercede conductus, uenenum pro remedio miniſtret: quod tamen ægrotanti (ita ut non raro conſueuit accidere) per occaſionem morbum adimat. Qui reualuit, ſuis fatis acceptum feret quod uiuat. tibi mortem, tametſi uitarit, imputabit. Neq; ſua referre putabit, utrum imperitia, an perperam, ac ſtudioſe pro pharmaco uenenum porrexeris: propterea quòd tui fuerat officij, aut non ſuſcipere negocium, aut fidem ſimul, & artem, & induſtriam, ac diligentiã, & quicquid à probato artifice ſolet requiri, ad curam adferre. Sed age, ſinimus adhuc poſſidere te, quod dudum ſumus largiti: ut planè iſta uia tyrannum occideris, citra ullum Reip. diſcrimen. Lex non approbabit facinus tuum: niſi non tantum à crimine, uerum etiam ab omni criminis ſpecie procul abfuerit: ne uidelicet ea quæ in hoc potiſſimum adhibita eſt in ciuitatem, ut maleficium omne ſecludat, incolumitatem ſuam quam conueniebat, aut Deo cuipiam, aut certè Dijs ſimillimo homini acceptam referri, ſceleri debere dicatur. Non approbabit, inquam, niſi Tyrannum ipſum, quem nominatim indicauit ipſa, quaq; permittit uia ſuſtuleris: ne per rimam iſtam periculoſum exemplum in Remp. irrepat. Poſtremo non niſi ferro, non clancularijs ac maleficis artibus: niſi uirtute, niſi manu, niſi uitæ tuæ manifeſto contemptu tyrannum trucidaris. Neq; enim hoc

tantum

tantum ſpectat lex, ut Tyrannus in præſens ſubmoueatur: uerum illud multò magis reſpicit: ut omnes mortales intelligant in ea ciuitate uiros eſſe fortes, qui non uereantur uitæ ſuæ diſpendio patriæ commodis conſulere: ac præclari exemplo facinoris, omnes etiam in poſterum ab affectatione tyrannidis deterreantur: cum uideant in ea ciuitate nullum eſſe tyrannis ſatis tutum præſidium: quandoquidem illud nemo neſcit, qui uitæ ſuæ ſit contemptor, eum eſſe alienę uitæ dominum. Nam quod omnino ſatellitiũ, quæ excubiæ, qui parietes, quæ arx, quæ arma aduerſus huiuſmodi animum Tyranni caput defendant: qui patriæ libertatem ſua uita benè credat emi? Poſtremo autem: ut maximè tibi conſtet animus, ut conſtet uia, id quod eſt totius negocij caput, non effeciſti. Tantũ enim abes ut tyrannum occideris: ut quantum in te fuit, tyrannidem maiorem in modum auxeris, interfecto tyranni filio. Quid autem refert, malitia, an ſtultitia Remp. in diſcrimen adduxeris? Nam illo quod uulgo dicunt nihil uerius: Intempeſtiuam beneuolentiam nihil à ſimultate differre. Tantum abeſt ut occideris tyrannum: ut ne ſuſpicari quidem potueris id euenturum, ut ipſe ſemet occideret. Sed iuuenem occidiſti patre inſolentiorem: quid tum poſtea? ſi patri & huius ſcelera lex imputat? Magnum proinde tyranni ſatellitem, non Tyrannum occidiſti. Sed paratum tyrannidis hæredem occidiſti: in tyrannidem ſuccedit, qui prior, qui potior eſt in occupando. Verum eſto ſanè, certum hæredem ſuſtuleris: igitur qui tyrannus erat futurus, interemiſti. Atqui quod futurum eſt, id nondũ eſt. Porrò lex eum qui iam tyrannus ſit, tolli iubet: non quem aliquando futurum diuines. An qui ſtatuam ex pacto debeat, & rudem truncum præſtiterit, fidem perſoluiſſe uideatur? Non arbitrabor. Vbi nunc igitur ſunt illa tam multa, quæ tibi ad præmium poſtulandum ſupererant? Vides quàm ne unum quidem omnium tibi conſtet, quorum nihil oportebat deeſſe. Volui, inquis: id demum uoluiſſe te lex credit, quod effeceris. Poſtea è re nata propoſitum eſt commutatum. Hocigitur præmij tibi debetur, quod ei, qui in Olympijs medio è curſu, relicta meta, ad carceres reflectit habenas. At periclitatus es. Proinde id laudis auferes, quod is qui ſudauit in Olympijs, nec uicit. Sed occidiſti denique: uerum eum, quem neq; lex permittebat arbitrio tuo, neq; ex uſu publico fuerat occidi. At benè uertit ciuitati, quod feciſti. Numini igitur gratia debetur, tali, qualem Palladem Artícis fuiſſe ferunt: de qua prouerbium extat: quòd Athenienſium malè conſulta, in bonum exitum uertere conſueuit. Non tu leges ſeruaſti, ſed ſuſtuliſti: non libertatem reſtituiſti, ſed numen aliquod huic urbi propitium, quod euentum tuæ temeritati debitum, ſua commoditate à nobis auertit, quod tuam ſtulticiam nobis uertit in occaſionem reſtituendæ libertatis. Non ego ingratum erga te populum conſtituo, imò tu populum ingratum in Deos reddere laboras: quem quum ſemel in periculum uocaris, ne proſimplici Tyrannide duplicatam pateretur, nunc rurſum in diſcrimen trahere conaris, ne ab iratis ſuperis in priſtinam ſeruitutem, aut grauius aliquod infortunium retrudatur. Quid tu te fucis & phaleratis dictis in alienum meritum inſinuas? Quid tibi in eo negocio laudem uniuerſam uendicas, ex quo præter pœnam temeritatis, nihil ad te redire merito poſſit? Si Reipublicæ, ſi Iudicibus probare potes, animum tuum Tyrannicida dignum, qui nullum periculum uitæ Reipublicæ cauſſa recuſarit: ſi facinus non ſcelere, non pernicioſo exemplo, ſed legitima uia peregiſti, ſi fortuna tuis egregijs conatibus bene expeditum dedit euentum: aude Tyrannicidam te uocare: aude pulcherrimum, ac penè diuinum munus à Republica poſcere, aude nobis ſeruatas leges, reſtitutam ciuitatem: aude templa, aras, focos, fortunas omneis, tutos pueros, inuiolatas uirgines, impolluta matrimonia, denique hocipſum quod hic lege & apud Iudices agimus, exprobrare: aude mihi minari, quòd obſtiterim: aude ciuitatem ingratitudinis inſimulare, niſi laudem

III Effectus.

Peroratio.

prome-

promeritam perſoluerit: aude Iudices, uel iniquos, uel corruptos clamitare, niſi ſuis ſententijs præmium tibi decreuerint. Contrà: ſi ſuſpectum quid uolueris, ſi periculoſum, ſi contra leges, ſi cum ſcelere coniunctum quod feceris: ſit pudor, ac deſine tandem improbè præmium flagitare, quod nulla ratione promerueris: pœnam, ſi ſapis, incipe deprecari. Iſthuc fortaſſis abæquitate Iudicũ, à ciuitate deorum munere læta, queas impetrare. Neque enim putes unum me te à præmio deterrere. Imaginare iſthac in cauſſa pariter & leges, & Rempub. & deos tibi aduerſari. Puta leges his tecum uerbis agere: Si nos uerè reſtitutas uideri uis, ſine noſtram autoritatem primũ in hac tua cauſa ualere. Longè plus laudis ex hoc iudicio referes: ſi nobis ceſſeris: ſi parueris: ſi tuam cupiditatem noſtro ſubmiſeris arbitrio: ſi primum exemplum in te ciuibus ędideris, reuixiſſe nos: ſi monſtraris ciuitati iam non ex ſceleratorum libidine, ſed ex noſtro præſcripto cuiq; uiuendum eſſe. Atq; altera ex parte Rempub hac tecum oratione uti puta. Si ciuem bonum mihi præſtare ſtudes, noli hanc ſtulticiæ notam mihi inurere: ut in poſterum te cognita, dicar ebrietate quadam gaudiorũ ei præmiũ decreuiſſe, cui pœna magis deberetur: noli mihi deos, quos uix denicq; tam diutinis uotis, tot ſacris, tot precibus, tot meis malis placaui, commoui, propicios reddidi, denuo per ingratitudinẽ iratos atq; infenſos reddere. Sine ut mihi per te liceat, ſaltem illorum beneficio frui. Quòd ſi te neq; leges, neq; Reſpub. cõmouet: certè Deorum orationẽ uereri debes, quos ita tecũ agere putato. Quid tu in noſtræ laudis poſſeſſionẽ ingeris? Quid honori noſtro inuides? Quur nõ ſinis nos in hanc ciuitatem perpetuo benignos eſſe? Quur tu ipſe tam ingratus exiſtis? Ciuitas hæc ſemel mihi reſtitutam libertatem debet, tu bis debes, cõmoditati noſtræ: & quòd Rempub. ſeruauimus, cuius tu pars es, & quod cõmoditate noſtra tuam periculoſam ſtulticiam, uel ſcelus potius in maximam felicitatẽ uerterimus. Etenim niſi nos dextri, propitijq; adfuiſſemus, quid aliud tu quàm perieras, & per te Reſpub. Quòd ſi planè contendis, ut præmium aliquod feras, abundè magnum præmium à nobis perſolutũ eſt, quod per nos res à te male inſtituta, benè uerterit. A legibus merito maior relata gratia, ſi noſtræ proſperitatis reſpectu, temeritatis ſimul & ſceleris ueniam condonarint. A ciuitate ſatis amplam laudem feres, ſi ea patiatur, ut in reſtitutæ libertatis hiſtoria tuum quoq; nomen admiſceatur. Hac laudis parte contentus deſine nobis debitũ uelle præripere, ciuitati munus noſtrum eripere, legibus autoritatẽ adimere. Sed finem facio, nimirũ extillata iam aqua. Quod ſupereſt, nunc ueſtræ partes ſunt Iudices, ſtatuere, utrum ſecundum leges, ſecundum Deos, ſecundũ Rempubl. ſententiam dicere, an ſecundum hunc glorioſum oſtentatorẽ pronunciare uelitis. Vtrum hanc urbis felicitatem huius temeritati, huius ſceleri acceptam ferre malitis, ſæpius exprobrandam, & breui fortaſſis à ſuperis iratis (id quod abominor) auferendam: an in Deos quibus ſine controuerſia tota debetur, referre, eorundem pietate ſeruandam, augendam, benecq; fortunandã. Vtrum magis ex uſu ſit, ut primo hoc iudicio ſtatim leges circumuentæ dicantur, an ut appareat legum reſtitutarũ ſeueritatem, & Iudicum ſapientiam aduerſus unius iniquã poſtulationem ualuiſſe.

ABDICATVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Quidam abdicatus artem medicinæ didicit. Patrem inſania laborantem, reliquis medicis deſperantibus, dato pharmaco cum ſanaſſet, denuo receptus eſt in familiam. Poſt hæc nouercam inſania correptam ſanare iuſſus, abdicatur.

Argumen-

ARgumentum Orationis infrà patet. Porrò genus Iudiciale est, Status qualitatis. Sub hac enim & Abdicationis causſas Quintilianus ponit, quarum duas ſpecies facit: alteram Criminis perfecti, & alteram imperfecti, ad quam & præſens causſa hæc pertinet. Exordium maxima ex parte querela conſtat. Nam et de iniquitate patris conqueritur, qui ſe non ſecundum artem, ſed ad præſcriptum curare iubeat, et de ingratitudine, ut qui pro beneficio reſtitutæ ſanitatis, eam ſibi nunc gratiã referat, ut iterum abdicare cogitet, hanc querelam per onatum, ſuæ & nouercæ uidelicet, cõditionibus amplificat. Inuidiæ paternæ accuſationis etiã occurrens à conſuetò et more patris, id quod ſtatim ab initio facit. Exordium Propoſitio ſequitur, cui Narrationem ſubmittit, non tam exponendæ actionis gratia, quàm ut anteactã uitam ſuam & beneficium in patrẽ collatum iudicibus commendet. Confirmatio tribus locis conſumitur: primo, quo oſtendit non licere patri, ut in familiam receptum, denuo abdicet, à cauſſa legis & uoluntate legiſlatoris, quod argumentum ſimilitudine et fictionibus, ſeu παραδειγμασι amplificat. Secundo, quo iniquum eſſe docet, ſe, tam bene meritum de patre iterum abdicari, & pro præmio, pœna affici. Hic locus uarie amplificatur, ex qualitate beneficij, à conditione perſonæ, à difficultate & accidentibus artis, à natura & lege & cæt. Poſtremo, neq; cauſſas abdicationis ſatis idoneas aut efficaces eſſe probat. Neq; enim ſe quicq̃ peccaſſe, neq; nunc cogi debere, ut arte ſua ubiuis utatur, idq; exemplo reliquarum artiũ, & ob artis huius cõditionem & præſtantiam, deinde ex ſua perſona, qui illam non impenſis patris, ſed tum, cum à familia alienus eſſet, didicerit, alioqui etiam neceſſitatem quandã rei abſurdã conſecuturam eſſe. Deniq; non poſſe curari hunc morbum: quo loco multa de qualitate corporũ, morborum & medicinæ in genere diſputat, oſtenditq; etiã ſi aliàs ſanabilis hic morbus eſſet, in nouerca tamẽ ſuſpicionis periculũ ſibi metuendum eſſe, ſi quid ipſum fallat, aut ars deſtituat, atq; ita Orationem cõcludit, admonens patrem periculi ſuperioris, in quod ne iterũ per iram & indignationem recidat, cauere ipſum iubet.

AVD quaq̃ noua ſunt hæc Iudices, neq; miranda, quæ in preſentia facit pater, neq; nunc primum ad hunc iram ſcitur modũ, uerũ hæc lex illi facilis eſt, & aſſuetus ad hanc cauſam accedit. Verũ illud mihi nouo calamitatis genere accidit, quòd cum nullum proprium ſit crimẽ, qd mihi poſſit imponi, tamẽ in periculũ uocor, ne pœnas dem artis nomine, niſi huic iubenti p omnia parere poſſit. Qua quidẽ re quid fieri poſſit abſurdius? uti curem ex præſcripto, non iam quatenus ars ualeat, ſed patris arbitratu. Quare optarim equidem ut medicorum ars, eiuſmodi quoque remedium aliquod haberet, quod non modo laborantes inſania, uerum etiam præter æquum iraſcentes liberare poſſit, nimirum quo liceat & patris iracundię mederi. Nunc autem ipſa quidem inſania leuatus eſt, cæterum iracundia magis etiam exaſperatur. Quódq; eſt omnium grauiſſimum, erga cæteros omneis ſanus eſt, in me unum inſanit, à quo morbo fuit liberatus. Videtis igitur cuiuſmodi mercedem curationis feram, cum rurſum ab illo abdicor, iterum alienor à familia, ceu ob id ipſum ad breue tempus receptus, ut maiore infamia ſæpius ejicerer domo. At ego quidem in his quæ præſtare queam, ne expecto quidẽ patris iuſſum, ut qui pridem non accerſitus ad opitulandum acceſſerim. Verum ubi res eſt eiuſmodi, ut nulla omnino ſpes ſit, tum nec aggredi uelim. Porrò in hac muliere multò etiam minus auſim, neq; id temere. Siquidem reputo quæ in me facturus ſit pater, ſi res non ſucceſſerit, cum iam abdicet nondum aggreſſum curationem. Quare doleo Iudices, nouercæ uicem, grauiter laborantis. Erat enim proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maximè tamen mei ipſius cauſa, qui uidear immorigerus patri, cum non poſſim quæ iubeor præſtare, partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At ſanè non arbitror æquum eſſe ut abdicer, ſi quod efficere non queam id ne recipiam quidem. Itaque quibus de cauſis prius abdicarit me, facilè fuerit ex hoc negocio conijcere. Quanquam ad illas, opinor, ſatis reſpondi, ipſa poſt acta uita. Ad hæc autem quæ nunc obijcit, pro uiribus ſum reſponſurus, ſi prius de ſtatu meo pauca uobis expoſuero. Ego intractabilis ille, & immorigerus, patrem

Inuidiã paternæ actionis remouet a cõſuetu.

Querela de indignitate rei, et ingratitudine patris

Amplificatio à ſua perſona

A perſona nouerca & periculo.

Docilitas.

Propoſitio.

Narratio. dedecorans, & indigna genere meo patrans, id quidem temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine occlamanti, paucis contra dicendum esse duxi. Verum domo cedens, existimaui mihi grauissimi iudicij instar fore, ueri unq; calculum, ita actam deinde uitam, ut appareret me à paternis illis criminibus q̄ longissimè abesse, sed potius honestissimis studijs dedisse operam, cunq; optimis uiris habuisse consuetudinem. Iam uero & eiusmodi quidda prospiciebā, ac suspicabar fore, ut aliquando pater, qui non admodum animo cerneret, mihi sine causa succenseret, falsaq; in filium crimina strueret. Neque deerant qui ista morbi initium interpretarentur, minasq; ac tela paulopost irruituri mali. Nempe odium absq; causa, mores asperos, conuicia parata, censuram seueram, clamorem, iracundiam, in summa, omnia plena bilis, unde usu uenturum credebam, ut mihi aliquando arte medicinæ foret opus. Proinde foras profectus, ac probatissimorum, quos in peregrinis regionibus nancisci potui, medicorum usus doctrina, plurimo labore, uehementiq; animi studio artem perdidici. Porro domum reuersus, offendo patrem manifesta iam insania laborantem, & ab huius loci medicis desperantibus destitutum, qui non altius introspiciunt, nec admodum exactè morbos dijudicant. At ego sanè, sicuti par erat tacere frugi filium, neque superioris abdicationis iniuriam recordabar, neque ut accerserer operiebar. Neque enim erat quicquam, quod illi propriè imputare possem. Verum peccata illa omnia fuerant aliena. Nempe quemadmodum modo dicebam, ipsius morbi. Ergo cum inuocatus accessissem, non sum equidem protinus medicatus, neque enim hic nobis mos est, neque id præcipitare, uerum illud omnium primum iubemur obseruare, sanabilis ne sit morbus, an insanabilis, atq; artis terminos prætergressus. Actum si eiusmodi fuerit malum, ut commodè possimus aggredi, aggredimur, totoq; adnitimur studio, ut ægroti seruemus. Quòd si uiderimus iam inualuisse, superasseq;, nec manum admouemur omnino, idq; uetustam quandam legem eorum, qui primi medicinæ prodiderunt artem, secuti: qui negant tentandos esse morbos, qui iam inualuerūt. Itaque cum patrem adhuc intra spem esse prospicerem, neque malum supra artis uires esse, diu obseruatis ac pēlitatis singulis, ita demū aggrediebar, ac pharmacum fidenti animo porrexi. Multi sanè eorum qui tum aderant, suspectam habebant administrationem pharmaci, calumniātes curationem meam: iamq; parabant in ius uocare me. Aderat autem & nouerca pauida atq; diffidens, non id quidem odio mei, sed quòd metueret, utpote probè sciens illum grauiter laborare. Nam sola nouerat omnia, quippe familiaris & assiduā conuiuens ægrotanti. Attamen ego nihil his rebus deterritus, sciebam enim futurum, ut mihi signa non mentirentur, neque falleret ars, adhibui curam, obseruato tempore idoneo. Quanquam erant amici nonnulli, qui mihi consilium darent, ne iderem, neforte si res malè successisset, maiorem aliquam calumniam mihi accerserem, quasi patrem ueneno ultus essem, memor iniuriarū, quibus me affecerat. In summa, ille protinus conualuit, pristinæ redditus sanitati, cognouitque omnia. Familiares admirabātur: dentq; laudabat & nouercā, ac palàm omnibus utriusque nomine gaudebat, tum mihi laudem assecuto, tum illi ad sanam mentem reuerso. Atquè hic quidem, nam illud de eo testari possum, nec quicquam, neq; quopiam his de rebus in consilium adhibito, simulatque rem omnem è familiaribus cognouit, irritam fecit abdicationem, ac denuo me filium fecit, seruatorem ac beneficum appellans, confitens sese certum experimentum mei cepisse, deq; illis antè factis semet excusans. Id factum compluribus attulit uoluptatem, nimirum quotquot aderant probi. Cæterum urebat eos, quibus abdicatio filij iucundior fuerat reuocatione. Proinde uidebam tum non eodem modo arte gaudentes omnes, sed erat cuius & colorem ilicouerti sensi, & oculos turbari, & uultum iracundum, quemadmodum ex insidia, odioque solet accidere.

Non

Nos igitur ut eſt conſentaneum, in complexibus & animi gaudijs uerſabamur, utpote utroq; alteri reddito. Cæterum nouerca paulo poſt ægrotare protinus cœpit, morbo, Iudices, graui & impotenti. Nam ſtatim obſeruabam, ut naſcebatur malum, Neq; enim ſimplex erat aut leuis inſaniæ ſpecies, quin potius uetus quidam morbus, qui iam pridem delituerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in apertum prodijt. Sunt autem nobis cum alia multa ſigna, inſanabilis laborantis inſania, tum illud commune in hac obſeruaui muliere. In cæteros placatior eſt ac mitis, atq; illis præſentibus conquieſcit morbus. Quod ſi quem cõſpexerit medicum, imo ſi uel audierit tantum de medico, in hunc ſupra modum incenditur. Quod & ipſum argumento eſt, illam graui & inſanabili teneri malo. Hæc cum perſpicerem, equidem acerbè ferebam, miſerebarq; mulieris, ut debui, præter meritum tanto laborantis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neque enim nouit, uel originem mali, quo tenetur, uel cauſſam, uel morbi magnitudinem, iuſſit uti medicarer, ac ſimile pharmacum exhiberem: arbitratus idem eſſe inſaniæ genus, eundem morbum, eandem ægrotationem, quæ ſimilem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod erat ueriſſimum dico, fieri nullo pacto poſſe, ut mulier ſeruetur, fateorq; me morbo imparem eſſe, indignatur ac ſuccenſet, aitq; me ſtudio detrectare, ac mulierem deſtituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. Atq; huic quidem accidit, quod ſolet ijs qui dolent. Succenſent enim omnes ijs, qui liberè uerum loquuntur. Tamen ego ſanè pro uiribus illi reſpondebo, tum meo ipſius nomine, tum artis. Ac primum quidem à lege ſumam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat ſibi non eſſe poſthac eandem abdicandi facultatem, quæ prius fuit. Neque enim legislator omnibus, ô pater, iſtam poteſtatem permittit, neq; uti quoslibet filios, neque quoties libuerit, abdicent, neque quibuslibet de cauſis. Verum quemadmodum patribus conceſſit, certis de cauſis irasci, ita proſpexit & liberis, ne id immerentibus accidat. Eaq; gratia iuſſit, ne libera eſſet, ac citra iudicium uindicta: ſed ad Iudices uocat, æſtimatores conſtituit, qui neq; per iracundiam, neque per calumniam, quod iuſtum ſit iudicent. Nouerat enim frequenter accidere multis, ut ob cauſas iniquas ad iram commouerentur: hic quidem alicui falſæ calumniæ credens: ille famulo fidem habens, aut uxori cuipiam inimicæ. Quare noluit rem iniudicatam agi, neque indefenſa cauſſa liberos ſtatim capi, uinciq;: uerum & aquam infundit, & ratio redditur, & nihil inexcuſſum relinquitur. Quandoquidem ſolum hoc autoritatis datur patri, ut ad Iudices uocet: uerum iudicandi autoritas, an meritò accuſet, id penes uos, qui iudicio præſidetis, ac nondum ſpectate crimen, quod mihi imponit, cuiuſq; gratia nunc indignatur: uerum illud prius expendite, num poſthac illi ius ſit abdicandi, qui ſemel abdicauerit, iamq; ſit uſus facultate, quam lex cõcedit, atq; hac paternam poteſtatem expleuerit, deinde rurſum in familiam receperit, ac ſuperiorem abdicationem irritam fecerit. Nam ego certè iniquiſſimum iſtud eſſe dico, ut liberorum quoq; ſint infinitæ pœnæ, ut multæ condemnationes, ac merus perpetuus: utq; lex nunc irato inſeruiat, mox deinde faciat irritum, quod actum eſt: rurſum ut eodem modo ualeat: in ſumma, ut ius ſurſum ac deorſum torqueatur, utcunq; patribus pro tempore uiſum fuerit. Verum initio quidem æquum erat uti concederet, cumq; indignante pariter indignaretur, ac puniendi ius faceret ei, qui genuiſſet. Porrò ubi ſemel poteſtatem abſumpſerit, ac lege ſit abuſus, iracundiam expleuerit, poſt hæc rurſum in familiam receperit, & in hanc opinionem diſceſſerit, ut frugi putet, in his perſeueret neceſſum eſt, neq; poſtea reſiliendum, aut retractanda ſententia, neq; reſcindendum iudicio. Neque enim ſcire poterat, opinor, is qui natus fuerat, frugine, an contra eſſet euaſurus. Atq; hanc ob cauſam permiſſum eſt, ut genere indignos abdicent, quos cum educabant, cuiuſmodi eſſent futuri neſciebant. Cæterum ubi non coactus

Confirmatio.

Locus cõis de cauſa & ſtatu iudicorum.

1. Locus. Non licere patri ut iterum abdicet.

A cauſa et uoluntate legis

ſed ſuapte ſponte atq; autoritate ex ſeſe comprobatum recipit, qua deinde ratione poſſit mutare factum, aut quis legis uſus ſupereſt? Etenim ipſe legislator hunc ad modum tecum egerit. Hic ſi improbus erat, dignus q; quem abdicares, quid accidit uti reuocares? Cur denuo in familiam reduxiſti? Cur legem irritam feciſti? Nam liber eras, tibi q; in manu erat iſta non facere. Neq; enim tibi concedendum eſt, ut legibus tuo arbitratu abutaris, utq; iudicia utcunq; mutatus ſit animus tuus, eò trahantur. Neq; uti nunc irritentur leges, nunc rurſum ualeant, iudices interim teſtes ſedeant, uel ut rectius dicam, miniſtri tuæ uoluntatis, modo punientes, modo abſoluentes, quandocunq; tibi uſum fuerit. Semel genuiſti, ſemel educaſti, pro his ſemel item abdicare potes, atq; ita potes, ſi iſtud merito facere uidearis; uerum ut hoc fiat ſine fine, ut perpetuo, ut frequenter, ut facile, id uero ſupra patris uis eſt. Quare per Iouem iudices, ne permittatis huic, ut qui ſua ſponte receperit, ſuperioris iudicij ſententiam irritarit, iram damnarit, rurſum ad eandem prouocet pœnam, & ad patriam reuertat poteſtatem, cuius tempus iam exceſſit, euanuitq; priuilegium, nec huic uni quicquã ualens, quippe ante hac conſumpta. Etenim illud conſiderate, quemadmodum in reliquis iudicijs, ubi iudices ſortibus ferunt ſententiam, ſi quis perperam pronũciatum exiſtimat, permittitur alios adire iudices. Porrò ſi qui ipſi ſuapte ſponte Iudices, conſtituerint, delectiſq; arbitris cauſſam commiſſerint, poſthac non idem licet. Etenim ſi quis, quorum ſententijs initio ſtare non cogebatur, hos ſponte delegerit, iam æquum eſt boni conſulere quæ ſtatuerint. Itidem ſanè tu quoque, quem antea liberum erat non recipere, niſi dignus maioribus uideretur, hunc ſi probum arbitratus eſſe, denuo recepiſti, iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidem indignum eſſe, in quem iſta denuo fiant, ipſe teſtatus es, iam de integro frugi filium eſſe confeſſus. Itaque non conuenit pœnitere receptionis, ſed firma reconciliatio ſit oportet, nimirum poſt toties pronunciatam ſententiam, ac rem bis iudicatam, primum cum abdicares, iterum, cum ipſe mutaſti conſilium, meq; in familiam reuocaſti, reſciſſis decretis ſuperioribus, confirmans illa quæ poſtea ſunt placita. Proinde perſeuera in his quæ proximè ſtatuiſti, tuumq; ipſius iudicium ſerua. Pater iis oportet, quando quidem id abs te decretum, id probaſti, id ratum feciſti. Ego quidem ſi natura non eſſem filius, ſed adoptatum abdicare uelles, ne tum quidem exiſtimarim tibi licere. Quod enim initio liberum erat non facere, id ſemel factum, iniquum eſt reſcindere. Porrò eum qui primum natura ſit filius, poſtea iudicio, ſententiaq; accerſitus, quæſo num par eſt rurſum expellere, & eadem familiaritate priuare ſæpius? Age quid ſi fortè ſeruus eſſem, ac tu quidem primum improbum eſſe ratus, in uincula coniecisſes, deinde ubi cognitũ eſt me nihil peccaſſe, manum miſiſſes. nũ tibi liceret, utcunq; contigerit iraſci, rurſus in eãdem reuocare ſeruitutem? Minimè liceret. Iſtiuſmodi igitur acta, leges firma uolunt eſſe, ac perpetuò ualere. Ego cum pluribus etiam argumentis docere poſſim, nõ eſſe ius huic abdicare denuo, quem ſemel abdicatum, ſponte ſua receperit, tamen finem faciam. Nunc ſpectate cuiuſmodi filium parat abdicare. Atq; illud nondum dicam, me tũ imperitum abdicatum fuiſſe, nunc abdicari medicum (nihil em̃ mihi in hac cauſſa ſuffragetur ars) tum iuuenẽ, nunc ætate prouectum, ut ætas etiam ipſa fidem faciat, me nihil peccaſſe. Nam leue fortaſſis hoc quoq; uerũ tum quidem, etiam ſi nullo commiſſo peccato, ut ego quidẽ dixerim, ſed nec benemeritus, alienabar à familia. Nunc porrò cum nuper ſalutem dederim, ac beneficus extiterim, exigor? Qua re quid fieri poteſt ingratius? ut mea ſeruatus opera, tantoq; elapſus à diſcrimine, protinus ſanationem illam huiuſmodi factis penſet, nulla meritorũ habita ratione, ſed uſqueadeo facilè mandarit obliuioni, atq; in ſolitudinem abigat eum, qui iure ſit obſecutus, cum præter ius eijceretur, neq; ſolum non meminerit iniuriæ, uerum etiam & ſalutem attulerit, & ſanæ menti reſtituerit?

Confirmatio legislatoris.

Amplificatio à ſimili.

Epilogus.

A fictione.

Aliud à fictione:

Tranſitio.

II Locus. Iniquũ eſſe ſe abdicari.

A meritis.

Neq;

Neque enim exiguo Iudices, neq; uulgari in hunc collato beneficio, tamen huiusmodi malis nunc uideor dignus. Porrò quanquam hic ignorat, quo in statu tunc fuerit, uos tamen omnes nostis, quid facientem hunc, simul & patientem, & quibus affectum modis, ego curandũ susceperim, ac medicis reliquis desperantibus, fugientibus familiaribus, nec propius accedere audentibus, talem reddidi, ut etiam accusare possit, ut de legibus disserere. Quin magis si exemplum quæris pater, cum propemodum talis esses, qualis nunc est uxor, ad pristinam sanitatem reuocaui. Quare non est æquum, ut pro his officijs, huiusmodi mihi gratia reponatur, utq; in me unum tantummodo sanus sis. Etenim te non mediocribus à me beneficijs affectum esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris. Nam quem ob hoc odio persequeris, quòd uxorem extremo laborantem periculo, grauissimeq; affectam non sanem, qui fit, ut eundem non multò potius charissimum habeas, quam simili morbo liberarim? non gratias agas, tam acerbis ereptus malis? At tu, quod quidem est ingratissimum, simulatq; ad te rediisti, protinus in ius trahis: salute donatus, punis, & ad ueterem recurris odiũ, eandem recitas legem. Egregiam igitur mercedem persoluis arti, dignamq; pro remedijs refers gratiam, qui quidem aduersus medicum tantum sanus es. Vos autem Iudices, huic concedetis, ut de benemerito pœnas sumat, ut salutis autorem expellat, ut eum qui sanitati restituerit, oderit: ut per quem reuixit, ulciscatur. Haud profecto concedetis, siquidem quod æquũ est, facietis. Etenim si maximum aliquod flagitium in præsentia commisissem, tamen superioris beneficij nomine non mediocriter mihi debebat: cuius respectu memoriaq; conueniebat hunc præsentem iniuriam negligere, & ob illa priora facilè ignoscere: maximè si tam ingens sit beneficiũ, ut omnia superet, quæ postea possint accidere. Quod equidem mihi in hunc cõpetere puto, quẽ seruaui, qui mihi totius uitæ debitor est: cui præstiti ut sit, ut sapiat, ut intelligat: præsertim cum cæteri omnes iã desperarent, seq; morbo impares esse faterentur. Nam & illud, opinor ad meriti mei cumulum accedit, quòd cum id temporis filius non essem, cum nihil esset causæ, quæ me cogeret curationem suscipere, uerum cum liber essem, atq; alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimulaui, sed ultroneus, inuocatus, iniussus adij, succurri, adnisus sum, sanaui, restitui, meum ipsius patrẽ seruaui, de abdicatione me purgaui, iram benenolentia sedaui, legem pietate sustuli, magnoq; beneficio reditum in familiam emi, atq; in tempore adeo periculoso fidem erga patrem demonstraui, meq; ipsum artis auxilio insinuaui, ac tristibus in rebus legitimus filius apparui. Quàm multa enim me fuisse passum arbitramini, quantum & exhausisse laborum? dum assideo, dum obseruio, dum opportunitates capto, nunc cedens patris uehementiæ, nunc artem admouens, ad breue tempus concedente morbo. Est autem hoc omnium quæ sunt in arte medicorum periculosissimũ, huiusmodi medicari, ac propius accedere ad hos, qui ad eum sunt affecti modum. Fit enim non raro, ut exæstuante malo, rabiem in proximos exerceant. Me tamen nihil horum piguit, neq; grauatus sum, uerum aderam, modis omnibus cum morbo luctans,, postremo superaui pharmaco. Ne uero quisquam hoc audito, protinus apud se cogitet: Quis aut quantus labor miscere pharmacum. Etenim multa prius sunt facienda, præstruenda uia dando pharmaco, præparandum corpus, quo facilius recipiat medicationem, deq; omni corporis habitu sollicitus sit medicus oportet, inaniens, extenuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod conducit, Somnos accersendi rationes excogitans, solitudines arte reperiens. Quibus in rebus ægroti cæteri facilè pareant. At qui laborant insania, ob animi libertatem intractabiles sunt, ac gubernatu difficiles, ipsiq; medico periculosi, neq; qui facile cura expugnẽtur. Proinde sæpenumero cum effecerimus, ut iam speremus proximè adesse morbi finem, leue aliquod erratum incidens, renouato malo, cuncta illa superiora

Amplificatio beneficij à morbi difficultate.

Obiecto ingratitudinis.

A fictione.

Alia amplificatio à iua cõditiõe et difficultate artis.

Enumerat labores et molestias artis medicæ.

facile subuertit, curationem impedit, artem fallit. Eum igitur qui hęc omnia sit
sortitus, qui cum morbo tam graui sit luctatus, qui malum malorum omnium
expugnatu difficillimum uicerit, huic ut iterum abdicet permittetis, utq; leges
in benemeritum interpretetur suo arbitratu cõcedetis, atq; eum cum ipsa natu-
Alia amplificatio à natura & honestate. ra bellum gerere sinetis? Ego naturæ parens iudices, patrem mihi ipsi seruo, cu
stodioq;, etiam si hic quidem iniuria me afficiat. Quod si filium benemeritum,
leges, ut ait, secutus, perdit, & à familia alienat: hic nimirum liberorum osor e-
rit: ego pius in patrem. Ego naturam amplector. Iste naturam contemnit, fasq;
& ius uiolat. O patrem iniustè prosequentem odio. O filium iniustius aman-
tem. Nam mihi ipsi uicio uerto, patre compellente, quod odio habitus, eum pr̃
ter causam amo, & magis amo quàm oporteat. Atqui natura comparatum est,
ut patres liberos ament magis, quàm liberi parentes. Verum hic studio tum le-
ges contemnit, quæ filios nihil commeritos familiæ seruant, tum naturã, quæ pa
rentes ad uehemens natorum desiderium incitat. Non solum enim cum plures
habeat in me beneuolentiæ causas, maiorem, uti debebat, beneuolentiam nõ ad
iungit atq; addit, aut quod est minus, me saltem imitatur, meumq; æmulatur a-
morem: sed ô calamitatem, quin insuper odit amantem, charitate prosequentẽ
expellit, benemerentem lædit, complectentem abdicat, legesq; liberis fauẽtes,
ceu liberis infensas, in me torquere conatur. O bellum, quod contra natum le-
gibus moues pater. Non sunt ista, non sunt inquam, quemadmodum ru uis: le-
ges bene cõditas, malè interpretaris pater. Non pugnat natura cum lege, in his
quæ ad beneuolentiam pertinent. Hic inter sese consentiunt, & altera utriq; au
xilio est ad defendas iniurias. Cõtumelia afficis benemeritũ. Offendis naturã.
Cur legibus quoq; simul cum natura facis iniuriam? Quæ cum honestæ, iustæ,
liberorum amantes esse cupiant, non pateris esse: quippe quas aduersus unum
filium, tanquam aduersus multos sæpius tentes. Nec finis in supplicijs quietem
inuenire, quæ uelint in beneuolentia liberorũ erga parentes conquiescere: quan
Alia, à lege. quam alioqui ne positas quidẽ aduersus eos, qui nihil peccarint. At sanè leges
ingratitudinis actionem concedunt in eos, qui benemeritis non retulerint gra-
tiam. At qui non solũ non refert gratiam, uerumetiã punire conatur ob ea ipsa
quibus adiutus est beneficio, cõsiderate num quicquam facere possit iniquius?
Transitio. III. Locus. Nullo iure se abdicari. Itaq; non posse hunc iam abdicare denuo, qui paternam potestatem semel exple
uerit, ac lege sit usus: præterea nõ esse æquum, eum qui tanta præstiterit benefi-
cia, expellere, familiaq; exigere, satis opinor demonstratum. Nunc autem ad ip-
sam abdicationis causam ueniamus, & crimen cuiusmodi sit expendamus. At
rursum ad mentem eius qui legem condidit, recurramus necesse est. Etenim ut
istud tibi donemus ad breue tempus, licere quotiescunq; uelis abdicare, utq; pr̃
terea potestatem istam tibi largiamur, etiam aduersus benemeritũ, haud tamen
simpliciter opinor, neq; quibusliber de causis abdicabis. Neq; hoc dicit legis cõ
ditor. Quicquid utcunq; criminatus fuerit pater abdicato, ut satis sit tantũ uo-
luisse queri. Nam si id esset, quid opus erat iudicio? Verũ uos istud expendere
iubet Iudices, num grauibus ac iustis de causis iratescat pater, nec ne. Hoc igi-
tur in præsentia considerate. Exordiar autem ab ijs, quæ protinus huius insani
Ab intellecta uita. am sunt consecuta. Iam primum omnium quod fecit sanæ menti redditus, illud
erat: Rescidit abdicationem. Ego seruator, beneficus, breuiter omnia eram. In
his, nisi fallor, nihil adhuc esse poterat, quod cum crimine uideretur esse cõiunc-
tum. Deinde quid est omnium quod accusat? Quod obsequium, quam curam
filio dignam prætermisi? Quando foris cubui? quas intempestiuas potationes,
quas comessationes obijcis? Qui luxus? Quis leno pulsatus est? Quis accusauit?
Nemo profecto. Atqui hæc sunt, ob quæ præcipuè lex permittit abdicare. Cæ-
terum cœpit ægrotare nouerca. Quid istud mihi uertis crimini? morbi pœ-
nam à me reposcis? Non repoſco, inquit. Sed quid? Quòd eam curare iussus

recusas

recusas, ob hoc dignus fueris qui abdiceris, quippe immorigerus patri. Ast ego quidem cuiusmodi sint ista quæ iubet, in quibus quia non possim obtequi, uideor immorigerus, paulisper differam. Sed illud prius in rotium dico. Neque lex huic concedit, ut quiduis imperet, neque mihi necesse est in omnibus omnino parere. Quædam enim mandata sunt huiusmodi, ut si non paruerís, non sis obnoxius pœnæ. Quædam id genus, ut nisi obtemperaris, ira, supplicioq; sis dignus: ueluti si ægrotes ipse, & ego non curem. Si quid rerum domesticarum curandum sit, & ego negligam. Si quid rem rusticam curandam mandes, atque ego recusem. Hæc omnia atq; id genus alia, probabiles adferunt causas paternæ querelæ. Porrò cætera nostri sunt arbitrij, nempe quæ ad artes, & artium usum pertinent: Maximè si nulla in re fiat iniuria patri. Iam si cui pictori præcipiat pater: Hæc pinge fili, illa nequaquam. Rursum musico. Hanc pulsa harmoniam, illam ne pulsa: Tum fabro ærario: Ista cude, illa ne cude: num quisquam hunc patietur abdicare filium propterea, quòd non ex ipsius arbitrio artem exerceat? Nemo opinor. Atqui medendi ars, quanto est honoratior, uitæq; conducibilior, tanto conuenit esse liberiores qui hac utuntur, ac iustum est utare aliquo gaudeat priuilegio in exercendi facultate, ut neq; cogatur usquam neque ferat imperium, res sacra, deorum doctrina, uirorum eruditorum cura: neque in seruitutem trahatur legis: neque timori, pœnisq; tribunalium, neque calculis, ac patris minis, & indocti hominis iræ sit obnoxia. Proinde si tibi palam ac simpliciter ad hunc modum respondissem: Nolo curare cum possim, sed artem soli mihi didici, ac patri, cæteris omnibus imperitus esse uolo: quis est tyrannus usqueadeo ferox, ut cogat etiam nolentem uti arte? Siquidem istiusmodi officia blanditijs precibusq;, ni fallor, non legibus, ira, iudicijs, conuenit elicere: persuadere medico oportet, non iubere, ut uelit, non ut metuat: neque ad sanandum adigendus est, sed ultrò ac lubens accedat oportet, immunis à cœpulsione patris. Immunis est ars ipsa, quandoquidem ciuitates quoque publicitus honores, præeminentias, immunitates, priuilegia medicis tribuunt. Hæc igitur in genere poteram artis nomine respondere, etiam si tu me illam docuisses, si multum studij, multum pecuniarum insumpsisses, ut discerem, & unam hanc curationem, etiam si eiusmodi esset, ut præstare possem, recusassem. Nunc illud cogita, quam rem modis omnibus ingratam & iniquam facias, qui non sinas me, à meipso mihi partis libere uti. Hanc ego artem tum cum non essem filius tuus, per didici, neque tuis subiectus legibus. Atque hanc tamen tibi didici. Huius fructum primus sensisti, quum nihil adiumenti cõtuleris ad eius cognitionem. Quem præceptorem mercede conduxisti? Quem pharmacorum apparatum comparasti? Nullum omnino. Verum inops, ac rerum necessariarũ indigẽs, à præceptoribus mei misertis sum edoctus. Nam abs te patre huiusmodi mihi dabatur ad discendum uiaticum, molestia, solitudo, egestas, familiarũ odium, cognatorum auersatio. Pro istis itaq; factis postulas uti arte mea, uisq; earum rerum esse dominus, quas mihi paraui, tum cum mihi non esses dominus. Boni cõsule, si quid ante hac ultrò, nullo prouocatus officio, benè de te sum meritus: cum nullo nomine ullam abs te gratiam possem reposcere. Cæterum non conuenit sanè, ut meum beneficium mihi in reliquum tempus pariat necessitatem: ut quod uolens beneficio fuui, uertatur in uexationem, ut postea nolenti præcipias: iamq; in consuetudinem trahatur, ut qui semel sanauerit aliquẽ, semper deinde curet omnes quoscunq; uoluerit is, qui sanatus est. Etenim ad istum modum fieret, ut quos curaremus, eos dominos nobis creauerimus, nosq; met ipsos illis tradiderimus, mercedis loco seruitutem accepturi, & ad omnia quæ iusserint obtẽperaturi. Quare quid esse potest iniquius? Quoniam te grauiter adeo laborantem restitui, ob id existimas tibi ius esse arte utendi mea? Atq; hæc quidem dicere poteram; si mihi hic imperasset ea, quæ mea sint facultatis; atq

A qualitate causse.

A simili.

A conditione artis.

A sua persona & instrumento artis.

A consequentibus.

ego non omnino modis omnibus, uel inuitus obtemperaſſem. At nunc tandem perpendite, cuiuſmodi ſint huius imperata. Quandoquidem, inquit, me laborantem inſania, ſanaſti: inſanit autem & uxor, eodemq; tenetur morbo (ſic enim opinatur) & à cæteris medicis ad eundem modũ deſtituta eſt: tuq; potes omnia, id quod re demonſtraſti: ſanato hanc quoq;, ac morbo leuato. Id ſi quis ſimpliciter ad hunc audiat modum, uehementer æquum uideatur, præſertim illiterato, artisq; medicinæ imperito. Sin autem me auſcultetis artis nomine reſpondentem, intelligetis nimirum nec omnia eſſe noſtræ facultatis, neq; conſimiles morborum naturas, nec eandem medendi rationem, nec eadem remedia in omnibus efficacia. Ac tum palàm fiet, quantum interſit, nolis quippiam, an non poſſis. Vos interim patienter auſcultate me, hiſce de rebus philoſophantem: existimantes nec inelegantem fore, nec extra cauſam, nec alienam à re, nec intempeſtiuam de his diſputationem. Iam primum naturæ corporum, ac temperaturæ, haud quaquam eædem ſunt: tametſi maximè in confeſſo eſt, ijſdem exelementis conſtare. Verũ alia de his, alia de illis magis aut minus participant: idq; loquor adhuc de corporibus uirorum, quæ neq; ſimilia ſunt omnibus, neq; eadem temperatura, neq; eadem conſtitutione. Vnde neceſſario conſequitur, ut morbi quoq; tum magnitudine, tum ſpecie differentes, his accidant: utq; alia ſanatu ſint facilia, atq; ad curationem ſponte propenſa: alia rurſum prorſus deſperata: ut quæ & facillimè corripiantur, & grauiſſimè à morbis præhendantur. Proinde ſi quis exiſtimet, quamlibet febrim, aut quamuis tabem, aut peripneumoniam, aut inſaniam, quolibet in corpore unam atq; eandem eſſe genere: is nõ uideatur ponendus inter ſobrios: neq; doctos, neq; inter eos, qui in rebus huiuſmodi exquirendis elaborarunt. Quin idem malum in hoc corpore facilè ſanabitur, in hoc minimè. Quemadmodum uidelicet triticum, ſi idem in diuerſos eſicias agros: aliter proueniet in plano ſolo, profundo, irriguo, aprico, uentis ſalubribus expoſito, exculto, nimirum ubere, læto, copioſoq; fructu: Rurſum aliter in montuoſa petricoſaq; terra, aliter in opaca, aliter in ſubiecta montibus. In ſumma: pro cuiuſq; loci diuerſa natura, uariè proueniet. Itidẽ & morbi, pro ratione corporum, in quæ inciderint, aut maiores & uberiores, aut minores euenium. Verum his omiſſis pater, nec omnino diſcuſſa re, uult quamuis inſaniam in quouis corpore conſimilem eſſe, ſimilemq; deſiderare curationem. Super hæc tam multa muliebria corpora plurimum differre à uirorum corporibus, uel ad morbi corruptionem, uel ad ſanandi ſpem, aut deſperationem, facile fuerit cognoſcere. Siquidem uirorum corpora benè compacta ſunt, neruoſa: laboribus, agitationibus, uita ſub dio acta, exercitata. Contrà fœminarum, flaccida, malè compacta, in umbra alita: Candida ob ſanguinis inopiam, caloriſq; penuriam, & humoris ſuperuacanei abundantiam. Quare facilius corripiuntur, quàm uirorum: utpote morbis expoſita, nec ferentia curationem: præcipuè uero ad inſaniam procliuiora. Nam cum multum habeant iracundiæ ac leuitatis, facileq; commoueantur: porrò corporis exiguæ ſint uires,: facilè in hoc malum prolabuntur. Proinde non conuenit, in utriſq; eandem à medicis ſanandi rationem requirere. Cum intelligatis, hęc ab illis longiſſimo diſtare interuallo: iam ab ipſo protinus ortu diſcreta: tum tota uitæ ratione, tum actionibus omnibus, tum ſtudijs atq; exercitijs uniuerſis. Quare cum dicis. Inſania laborat: adde hoc quoq;: laborat mulier. Neq; confundas hic omnia ſub unam & eandem inſaniæ referens appellationem. Verum diſcretis ijs, quemadmodum & natura diſcreuit, quid in quoq; præſtari poſſit conſidera. Nam nos, quemadmodum initio dixiſſe memini, illud in primis ſpectamus: ægroti corporis naturam, ac temperaturam, & cuius qualitatis magis ſit particeps, calidius an frigidius, uigens an ætate deficiens, magnũ an puſillum, craſſum an macilentum: reliquaq; id genus omnia. Quæ ſi quis penitus expenderit, is demum erit idoneus, cui fides

A qualitate rei imperatæ.

Locus cõmunis de natura et genere morborũ & medicinarum.

fides habeatur, uel desperanti, uel recipienti. Quandoquidem & insaniæ innumerabilia sunt genera, & causæ complures: nec uocabula quidem eadem. Neq; enim idem, desipere ac delirare, rabire & insanire. Verum hæc omnia nomina significant magis aut minus obnoxium esse morbo. Porro causæ aliæ sunt uiris, aliæ fœminis. Rursum inter ipsos uiros, aliæ iuuenibus, aliæ senibus: puta iuuenibus immodica fermè repletio: senibus autem importuna calumnia, ira impotens, quæ sæpenumero incidit aduersus domesticos. Hæc initio perturbant animum: deinde paulatim uergit in insaniam. Porro mulierum corpora & multæ res infestant, & facilè in morbum adducunt: præcipuè uero si quem oderint uehementius, aut si inuideant inimico, secundis rerum successibus uenti: aut si quid molestum sit: aut si cui succenseant. Hæc paulatim subgliscentia, multoq; alia tempore, tandem in insaniam euadunt. Eiusmodi rerum aliquid uxori quoq; usu uenit pater; & haud scio, an nuper aliquid illi ægritudinem alicuiam attulerit. Nihil enim illa oderat, quanquam morbo ianè tenetur, neq; his malis ullius medici cura poterit eripi. Quod si quis alius se facturum receperit aut si quis eam liberarit: tum me oderis licet, uelut injurium. Tametsi ne illud quidem uerebor dicere pater: Etiam si non prorsus esset, ut est, desperandum: sed adhuc aliqua salutis spes leuis ostenderetur, nec sic quidem facile manū admouerem: neq; statim auderem ministrare potionem: uidelicet ueritus fortunam, ac multorum hominum obtrectationem. Vides, ut omnes arbitrantur, priuignos inuisos esse nouercis omnibus, etiam si probæ fuerint: eaq; hanc ceu communem quandam mulierum insaniam insanire. Quare facilè suspicatus fuisset aliquis, si malum hoc secus euenisset, neq; profuissent remedia, perfidam ac dolosam fuisse curationem. Atqui uxoris quidem res pater ad hunc fere habent modum: idq; loquor, quòd prorsus exploratum habeo: nunquam melius est habitura, etiam si millies biberit pharmacum: eoq; non operæpretium conari, nisi me in hoc solum urges ut frustrer: idq; uis, ut fœdam mihi famam accersam. Patere, ut mihi eiusdem artis professores inuideant. Quòd si me rursum abdicaris, ego quidem etiam si ab omnibus deserar, tamen tibi nihil imprecabor graue. Sed quid si (quod auertat deus) redeat morbus: (solent istiusmodi fermè mala irritata recurrere) quid erit mihi faciundum? Curabo, ut nosti, tum quoq; neque unquam defuturus sum officio, quod liberis natura præscripsit: neq; generis, quoad in me fuerit, obliuiscar. Deinde si resipueris, num credere debeo futurum, ut me denuo recipias, illud uide. Iam ista quum facis, accersis morbum, pestemq; refricas: heri ac nudiustertius è rantis elapsus malis, contendis, uociferaris: quodq; grauissimum est, irasceris: ad odium propensus es: leges reuocas. Hei mihi pater, istiusmodi fuerant superioris insaniæ tuæ præmia.

Periculo cessante per seruandum.

Peroratio.

Cōmenitio.

Epilogus.

PHALARIS PRIMVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Phalaris Agrigentinorum tyrannus fuit. Cui faber quidam Perillus sive Perilaus, taurum ereum obtulit, ita factum, ut in eum homines damnati cōicti, succenso igne torrerentur, atq; inter cruciandum, ex uentre ferarentur, mugitu boum ederent. Hunc tauū fingitur hic Delphos mittere, ubi ibi in templo inter cætera donaria, deo consecraretur. Et quia apud omnes pro crudelissimo atq; immanissimo idem habebatur, & ob id metuebat, ne donum hoc Delphi, ut ab impio & nefario profectum, reijcerent, Oratione hac contra famam hanc de se sparsam, per Legatos sese defendit. Oratio generis iudicialis est, status qualitatis. Nam & tyrannidem occupasse, & nocentes quasdam punisse, se fatetur. sed iniuste ac necessitate quadam factum ostendit. Ex ordium à uoto incipit. Narratione consilia & causas susceptæ tyrannidis, & quo modo eandem gesserit.

Postremo

Postremo etiam qua necessitate, ad supplicia sumenda, & custodiam corporis comparandam, compulsus fuerit, exponit, quæ & ipsa cõfirmandi uicem habent. Post hæc autem Cõfirmatio sequitur, qua sc̃a crimine cruo delitatis defendit, Argumentis à simili, à legitimi & causa, à signis et cõparatione sumptis. Eleuando interim etiam tyranni nomen & inuidiam ab exemplis, & exaggerando necessitatem puniendi, ob multitudinem periculorum in dies in hoc genere succrescentium. Peracta causa, ad commendationem muneris transit, quam à causis & honestate dedicationis trahit. Peroratio à persona Legatorum fit, quæ asseuerationc dictorum, & ipsorum obtestatione perficitur.

Exordium à uoto.

MISIT NOS HVC LEGATOS O DELPHI PRINCEPS, NOSTER Phalaris, taurum hunc Apollini adducturos, ac uobis pauca quædam auditu non inidonea, cum super duce nostro, tum super oblato munere uerba facturos. Itaq; quorum gratia huc profecti ueni mus, hæc sunt. Cæterum, hæc uobis exponenda nobis in mandatis dedit. Ego, inquit, ô Delphi, talem de me apud omnes Græcos esse existimationem qualis sum, at non qualem me odio prosequentium, aut inuidorũ mendax fama apud ignotos traduxit, præ omnibus rebus permutatione facta amplecti uelim. Maximè uero omnium apud uos talem de me opinionem esse optarim,

Ratio.

qui & cæteros uitæ sanctimonia antecellitis, & Pythij assessores estis, ac tantum nõ Dei familiares atq; domestici. Etenim persuasissimũ habeo, si me uobis purgauero atq; ostendero, frustra crudelitatis suspitionem de me incidisse, etiã aliis omnibus me per uos purgatum fore. Porro autem, ipsum Deum eorum quę

Attestatio qua fidem facit orationi.

dicturus sum testem inuoco, quem nullo modo possum decipere, aut falso & ficto sermone circunducere. Fortasse enim, hominibus imponere haud operosum est, at deo uerba dare, maximè uero huic, id uero nullo modo fieri potest.

Narratio qua uitam et actiones suas exponit.

Cæterum, ego inter Acragantinos non ex obscuris sum maioribus, uerum si quisquam alius, ex illustri loco natus, ac liberaliter educatus, tum ingenuis disciplinis & artibus imbutus, urbi memet popularem exhibere non destiti, ijs uero qui mecum in eadem uersabantur Repub. æquum & modestum me præstiti. Violentiæ autem, aut illatæ iniuriæ, aut contumeliæ, aut præcipitati iudicij,

Causa & cõsilij occupatæ tyrannidis.

nemo me unquam sub prioribus uitę annis insimulauit. Verum cum argumentis non dubijs perspicerem eos qui diuersam à me in administranda Repub. rationem sequebantur, uitæ meæ moliri insidias, ac omnibus modis mei è medio tollendi occasionem captare ac quærere (nostra uero ciuitas seditionibus factiosis dissecta ferueret) unicum illud effugium in tantis rerum difficultatibus securitatemq; reperi, pariter & ciuitati tuendæ salutem, si occupato per uim principatu, illorum ferociam refrenarem, eosq; à struendarum insidiarum studio sedatos retraherem, eademq; opera ciuitatem popularium factionibus flagrantem ad modestum & tranquillum studium adigerem. Et erant sanè non parum multi hoc meum institutum collaudantes uiri & modesti, & amantes Reipub. quibus & mea sententia & instituti iam conatus necessitas non fuit obscura. Horum itaq; usus & opera & consilio, haud difficulter uoti compos reddebar. Ex illo itaq; illi quidem non amplius rebus nouandis, aut turbis concitandis studentes inter se discordanter dissidebant, sed iussis obtemperabant. Ego

Modus administrationis.

uero imperium obtinebam, ipsa autem ciuitas sua libertate carebat. Cæterum, cædes aut insectationes aut proscriptiones ne in eos quidem à quibus sæpenumero insidiosè petitus eram, usurpaui aut exercui. Atqui operæpretium ardere eiusmodi, in tuendo principatus imperio potissimũ. Etenim humanitate, comitate, & mansuetudine, præterea ex honoris & dignitatis æqualitate mirificam in spem ueniebam, fore, ut ad obediendum omnes pertraherentur. Statim igitur omni simultate deposita, cum inimicis in pristinam & gratiam & cõcordiam redij, ac illorum plurimis, & in dandis ineundisq; consilijs, & conuersatione domestica utebar familiarissimè. Porro, cũ ipsam urbem animaduerterem

magi-

magistratuum negligentia, atq; incuria corruptam, multa furentium, aut potius communes ciuitatis opes rapientium, & aquæ ductus reparaui, & ædificiorum sumptuosis extructionibus exornaui, ac muro circunducto firmaui, prouentusq;, quotquot magistratuum curam communes erant, accessione non modica cumulaui, iuuentutis rectè educandæ impendio magnam curam habui, senes peculiari reuerentia prosequebar. Populum uerò, spectaculis aclargitionibus, præterea solennitatibus, atq; epulis publicis mihi deuinctum detinui. Virginum uero, contumelioſas corruptiones, aut epheborum stupra abominanda & nefaria, aut iniurioſas satellitum immissiones, aut comminationes tyrannicas ita auersabar, ut ne audire quidem fas putarem. Iam uero, de dimittēdo quoque imperio, principatuq; deponendo mecum inito cōsilio deliberabam, si quo modo tranquillè atq; securè à curarum fluctibus liberatus quiescerem. Etenim principem agere, ac res omnes ut rectè fierent administrare, prouinciā grauē, ac odioſam esse existimabam, & rem non sine inuidia laborioſam. Sed enim me post hac tali administratione egere et ciuitas, in ea cogitatiōe suscepta adhuc uersabar. Ac iam olim ea animo cogitabundo quærebam. Porrò autem, ciues mei cōcitata seditione iam aduersus me insurrexerant, decq; struendarū insidiarum ratione, faciendaq; defectione deliberabant. Quin etiam clandestinis conspirationibus iam conuurauerant, armaq; collegerant, pecunias priuatis impensis comportauerant, ciuitates finitimas ad ferendum missis copijs auxilium accersiuerant, iamq; in Græciam ad Lacedæmonios atq; Athenienſes legatos petitum subsidium miserant. Quorum aūt criminum reum me facturi essent, iam illis deliberatum erat, tum quemadmodum ad mortem memetipsum mihi conscīscendam adacturi forent, atrociter comminabantur. Præterea quæ supplicia excogitabant, his qui publicè puniendi forent, occultè non tulerunt. At ēm quòd nihil tale, præter illorum spem atque sententiam perpeſſus sim, dijs immortalibus acceptum refero, quorum opera mihi detectæ sunt insidiæ. Omniū uerò maximè Pythio, cuius beneficio & insomnia mihi ostensa sunt, illicq; missi quorum iudicio singula cognoui, atq; sagaciter deprehēdi. Ego uero, hoc loco uos, ò Delphi, in hoc ipso metu, quem nunc ipsa oratione quàm acerbus fuerit facilè sentitis, uolo super his, quæ tunc acta sunt, consilium mihi detis, quo tempore nulla munitus custodia fermè captus, rebus difficillimis urgētibus salutem quærebam. Proinde, paulisper animo saltem suscepta Aeragantem uersus peregrinatione ad me, uisisq; illorum apparatibus, ac minis auditis, dicite, quid nam faciendum sit? Humanitate ne erga illos amplius utendum est, concessaq; impunitate perditorum ciuiū malignitati & nefarijs conatibus parcendum, & dissimulanter ferendum scelus illorū est, tametsi mihi actutū extrema perpetienda forent? Magis aut conueniebat, ut nudus à cruentis ciuibus miserā cædem sustinerē, eosq; qui mihi fuerunt charissimi coràm crudeliter peremptos perire cernerē? An uerò talia hominis fuissent nimiū insensati, sed consentaneum erat generoſtori, uiroq; digniore cogitatiōe animo cōcepta, hominisq; prudentis & iniuria affecti iracundia suscepta illos prosequi. Mihi uerò ipse è præsentibus periculis emerso, in posterū securitatē præparare. Hæc sat scio mihi facienda suasisſetis. Quid ergo ego post hæc feci, q accersitis reis atq; noxijs, & cōcessa illis fandi atq; respōdendi copia, & adductis argumētis, singulisq; diligenter & accuratè exploratis atq; cōuictis, posteaq; nihil amplius inficiari poterant, meritū de illis sumpsi supplicium, uehementer excandeſcens, non q mihi perniciem machinati fuerant, sed q in illo proposito me permanere nō sinisſent, quod ab initio prosequendū mihi constituerā. Et iam ab illo tempore me ipse comitatu satellitū stipatū custodire non desino, atq; ex illis quotquot ex bo cultо insidioſè me petiuerint, supplicio afficere pergo. Deinde homines crudelitatis me accusant, nō ualde reputantes ab utro nostrū primum huius mali initiū

Consiliū deponendæ tyrannidis per insidiatores cucrsum:

Communicatio, qua æquitatē facti sui colligit ex causis 1.

Excircumstantijs. In

Propositio:

subiū-

ſubintroductum ſit, ea quæ in medio euenere, & quam ob rem de ciuibus nefa-
Confirmatio. rijs ſumptum ſit ſupplicium negligenter complectentes, pœnas tamen ſcelera-
tis ciuibus irrogatas in crimen uocant, easq; quæ ſibi in illis excruciandis cõmit-
ti uiſæ ſunt crudelitates. Non diſſimile factum, ſi quis apud uos ſacrilegum
A ſimili. quendam præcipitio mulctatum uidiſſet, cæterum quæ nefarie deſignaſſet, nõ
I. reputaret, quemadmodum noctu in templum ingreſſus ſublatis furtim precio-
ſiſſimis quibuſque donarijs fanum religioſiſſimum impie depeculatus eſſet, ac
etiam ſtatuis manus ſceleratas admouiſſet, magnæ tandem crudelitatis uos ac-
cuſaret, quod cum & Græci & ſancti eſſe perhibeamini, ſupplicio affeciſſetis
hominem græcum prope templum. Etenim non ita procul ab urbe fertur eſſe
petra, huic deſtinata ſupplicio. At uos, ut opinor, eiuſmodi hominis ſtoliditā-
tem riſu proſequuturi eſſetis, ſi quis hæc aduerſus uos dicere auderet, alij au-
tem omnes ueſtros aduerſus impios maleficos crudelitatem collaudabunt. In
Locus pro ty- ſumma, populi non perpendentes, qualis nā ille ſit, qui rebus imperio præeſt ſi-
ranno. ue iuſtus, ſiue iniuſtus, ſimpliciter ipſum nomē tyrannidis proſequunt odio, i-
pſiq; tyranno extremè infenſi ſunt, tametſi Aeacus aut Minos, aut Rhadaman-
tus principatum geſſerit, omnes tamē ex æquo è medio tollere approperāt; ma
Ab exemplo: los illorum ante oculos ſibi proponentes, bonos uero communi accuſationi in-
nocenter obnoxios eodem odio complectentes. Cæterū, audio apud uos quoq;
in Græcia multos fuiſſe tyrannos ſapientes, ſub hoc uicioſo, ut uidetur, nomi-
ne commodos & manſuetos omnibus ſeſe utendos præbuiſſe, è quorum nume-
ro nonnullorum orationes quoq; breues & ſuccinctæ, in delubro ueſtro unà
II. cum ſtatuis ac muneribus Pythio repoſitæ continentur. Reſpicite autem ad le-
A legibus & cauſſa. gum ſcriptores etiam irrogandarum pœnarum rationi & conſuetudini pluri-
mum tribuentes, quaſi cæterarum rerum nulla expectanda ſit utilitas, niſi me-
tus malefactoribus eſſet propoſitus, ac certa ſpes conſtituta luendi pro flagitijs
ſupplicij. Cæterum nobis tyrannis in hoc longè maior impoſita eſt neceſſitas,
Tyrannorum qui cæteris neceſſario præſumus, quiq; communem cum nobis odioſe inuiden-
pericula am- tibus tum necem machinantibus conſuetudinem agimus, ubi ne perſonati qui-
plificat ſimi- dem ullam ſecuritatis utilitatem ſentimus, ſed omnis noſtra res perinde ut fa-
litudine. bula, quæ de hydra fertur, ſe habet. Quanto enim plures præciderimus, tanto
plures nobis puniendi occaſiones ſuppullulant. Eſt autem operæprecium, ut
iſta feramus, ac capita ſubinde recreſcentia ſemper recidamus, & per Iouem iu
xta Iolai inſtitutum igne quoq; abſumamus, ſi ſalui rerum potiri cupimus. Ete-
nim, eum qui neceſſitate coactus ſemel in hæc inciderit, & ipſum materiæ non
diſſimilem eſſe neceſſe eſt, aut ſceleratis ciuibus parcentem perire funditus. In
ſumma, quem putatis uſqueadeo mentis eſſe agreſtis, efferatęq; immanitatis ho
minem, cui uoluptati ſit alios flagellis cædere, aut cruciatorum audire gemi-
tus, aut cædes & carnificinas ſpectare, niſi uehementem infligendarum pœna-
III. rum cauſſam haberet? Quoties igitur dum alij flagris cæderentur lachrymatus
A ſignis. ſum? Quoties autem meam ipſius fortunam lugere ac deplorare cogor, grauiꝰ
gymn. us ego ſupplicium & diuturnius ſufferens? Etenim uiro natura bono, neceſſita
„ te autem ſæuo & amarulento, multò durius eſt de alijs ſumere, quàm de ſe ſumi
„ ſupplicium. Si uero liberè quod ſentio proferendum eſt, ego profecto, ſi mihi
„ daretur optio, utrum uelim nonnullos innocenter punire, aut me ipſum poti-
„ us mortem oppetere, planè perſuaſum habete, quòd nihil cunctatus mori poti
„ us eligerem, quàm homines nihil mali præter æquum commeritos ſupplicio
afficere. Dixerit uero aliquis, præoptas potius ô Phalari, ipſe iniuſtè interire,
quàm iuſtis ex cauſſis pœna affligere inſidiatores, uelim profecto hoc. Rurſus
Cõmunicatio enim uos Delphos in conſilium uoco, utrum præſtabilius eſſe putatis, iniuſta
morte oppetere, an iniuſtè ſeruare eum, qui exitium machinatus ſit. Nemo, ut
opinor, adeo uecors eſt & egens animi, qui non uiuere potius præeligat, quàm

ſeruatis

seruatis hostibus interire. Et quot nam ego ex ijs, qui manus mihi admouere conati sunt, seruaui? Quorum de numero est Achantus ille cum Timocrate & Leogora, ueteris quæ mihi cum illis fuit consuetudinis & amicitiæ recordatus. Cæterum, si ita uester fert animus, atq; adeo uobis cordi est meos mores noſse propius, eos qui in Acraganta frequenter commeant hospites interrogate, cuiusmodi ego me erga illos gerere soleam aut ostendere, & num humanum & liberalem me præbeam accedentibus. Qui exploratores etiam in portis constitutos habeo, neque non auditores, qui nam & unde nauigarint, ut certior factus pro dignitate honorem habens dimittam illos. Nonnulli quoque studioſe & sua sponte me uisunt, Græcorum quidem sapientissimi, neq; nostram conuersationem respuunt aut subterfugiunt. Quemadmodum nuper sapiens ille Pythagoras ad me uenit, cum longe alia de fama mea inaudisset. Postea uero quam omnia secus se habere comperit, discessit collaudans me inscitiæ, ob crudelitatem uero necessario mihi exercendam mei miserescens. Postremo putatis ne eum, qui erga peregrinos tam humano affectus est animo, aduersus domesticos tantam exercere iniusticiam, nisi præter modum iniuria afficeretur? Hæc ferè sunt, quibus me uobis abundè purgatum esse opinor, uera profecto & iusta, ac multo magis laude, ut ego mihi persuadeo, quàm odio digna. Sed enim de misso donario, iam tempus est ut audiatis, unde nam & qua ratione taurum hunc possederim, statuarij opera non locata. Neq; enim tam dementis sum animi, ut tales possessiones mihi desiderandas esse putem. Sed erat quidam Perilaus nostratis gentis homo, egregius quidem & ingeniosus artifex, cæterum natura malus & improbus. Ille tota uia cum à sententia mea aberrasset, putauit se mihi rem admodum gratam facturum, si nouum quoddam supplicij genus excogitasset, quasi præ omnibus rebus præcipuam in sumendis supplicijs uoluptatem cupientissimè caperem. Iam uero boue fabricato, ad me uenit ferens illum, aspectu sanè pulcherrimum, atque accuratissimè ad ueri bouis imaginem expressum: Tantum illi motus & mugitus deerant, quo minus uiuus esse putaretur. Viso autem illo, statim exclamabam: dignum munus Pythio, mittendus est hic taurus Apollini. Porro Perilaus assistens, quid si, inquit, sapientiam quæ in illo est perdisceres, ac usum cui præbendo formatus est. Et cum dicto taurum per dorsum aperuit. Si quem, inquit, cruciatibus torquere uolueris, coniecto illo in machinam, ac dorso iterum concluso, hasce tibias naribus bouis admotas accommoda, ignem autem succendere iubeas. Ac ille quidem inclusus plorabit, uociferabiturq; inusitatis & ineffugilibus detentus doloribus, cæterum uociferatio per tibias, cantum tibi absoluet nimium stridulum, & lugubre quiddam modulabitur: quinetiam insuper mugitus ciebit tristissimos, ita, ut ille inter modulandum tormentis crucietur, tu uero singulari uoluptate afficieris. Porrò, ego his auditis crudelem machinam extremè auersatus sum, & immanem illam instrumenti indolem prorsus respui, conueniensq; & debitum illi supplicium imposui. Et age, inquam, ô Perilaë, ne uana uideatur esse tua promissio, ipse nobis in taurum ingressus, ueram artis tuæ industriam comprobato, ac uociferantes imitare, ut certo cognoscam, num ea quæ iactas carmina per tibias cantata exaudiantur. Perilaus nihil cunctatus his dictis prompte obtemperat. Ego autem, postquam ingressus est, concluso tauro, ignem iussi succendere. Recipe, dixi, debitum arti tuæ tam admirandæ præmium, ut magister musices ipse primas omnium canas. Ac ille enimuero iustissima passus est, sua ipsius excellenti fruens industria. Porrò autem ego uiuentem, & adhuc semiuiuum spirantem iussi eximere, ne si immoreretur, nece sua opus contaminatum impiaret, illum inhumatum per scopulos præcipitari imperaui. Taurum uero piaculis mundarum deo dedicandum legaui, omnemq; de illo historiam iussi adscribere, dedicantis mei nomen, Perilaum artificem, illius immanem

Clementiæ exempla.

Nil admirari.

V. Aminori.

Epilogus.

Transitio.

Cõmendatio donarij.

sententiam, meam in puniendis maleficis æquitatem, conueniens supplicium, primos artificis concentus & modulationes, præterea primam musices experientiam. Vos autem Delphi iustè facietis, si pro me una cum legatis sacra fecerit is, taurumq; deo in eleganti delubro dedicaueritis, ut omnibus perspicuum fiat, quo ego aduersus crimínosos sim animo, tum qua acerbitate ulciſci soleam superuacuas illorum ad perpetrandam maliciam cupiditates. Itaque hoc ipso solo facto satis superq; quibus moribus præditus sim, manifestatum est, Perilao supplicijs affecto, ac tauro dedicato, neq; amplius ad aliorum torquendorum musicam reseruato, quem nihil aliud modulatum esse pro certo affirmo, præterquàm solos mugitus artificis. Quodq; in solo ipso artis periculum fecerim, ac statim barbaram illam & inhumanam musicam compescuerim. Atque hæc quidem in præsens deo offerre libuit. Dedicabo uero illi & alia sæpenumero, ubi tantum illius munificentia consecutus fuero, ut amplius | ornatum acerbitate erga noxios non egeam. Hæc equidem, ó Delphi, quemadmodum à Phalaride facta sunt, singula quàm ueriſſimè percensuimus. Nisi uero utiq; habendi simus si fidem uobis facientes, ueritatis testimoniũ illi præstiterimus, quippe qui harum rerum non imprudentes nullam nunc mentiendi occasionem aut causſam habeamus. Quod si quoq; necesse est, pro uiro nos esse supplices, quem falso multi suspicantur esse improbum, quippe qui inuitus & coactus in malos animaduerterit, supplicamus uobis nos Acragãtini, qui & Græci sumus, & ex antiquo Dores, complectamini humanitate uestra uirum amicitiam uobiscum iungere cupientem, aceum qui multum & publicè & priuatim unicuique uestrum benefacere & prodesse studeat. Assumite igitur uos ipsi tantum, deoq; dedicatum offerte, ac pro Acragante ipsiusq; Phalaridis salute precãtes, uota facite. Et nolite nos infecta legatione dimittere, ne & illum contumelia afficiatis, eademq; opera deũ elegantiſſimo iuxta ac iustiſſimo munere priuetis.

Peroratio ex persona legatorum.

PHALARIS SECVNDVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Declamatio breuis, sed arguta est, qua ex Delphicis sacerdotibus quidam suadere fingitur, quo donum Phalaridis, de quo in superiore Oratione agitur, in templũ recipiatur, ac deo cõsecretur. Genus causæ Deliberatiuum est, Statũ negocialis. Exordium habet densum, ut in quo una fere periodo, & suspiciones eas, quibus fauore aliquo adductus, aut aliàs corruptus, ad suadendũ accesſisse uideri poterat, à se remouet, & sola beneuolentia, studioq; cõmunis utilitatis ad dicendum se progressum esse, docet: deinde & dociles et attentos eadem breuitate facit. Post Exordium Propositio sequitur. Hanc confirmat primum et locis honestatis, ostendens, impiũ ac prope sacrilegum fore, si donũ hoc à templo excludatur, neq; enim quenq; posthac quicquam oblaturum esse, & deum suis sacris, ac debito cultu priuatũ iri. Deinde contra uoluntatem ipsius dei esse, ut qui certis indicijs ac signis declarari, gratam istam legationem sibi esse. Hinc, quod de crudelitate tyranni obijciebatur, diluit, confutatis testimonijs à conditione personæ & incertitudine: & cõtra ab officio admonet, ut sacra magis procurent, & deo operentur potius, quam iudicijs nocent. Posthæc ad locum utilitatis transit, docetq; contra cõmunem utilitatem fore, si dona excludantur. Nam ex his omnem prouentum esse Delphorum, & omnem item famam & gloriam. Deniq; nullo ueterum exemplo hoc fieri. Et si maxime in deliberationem hanc rem uocare uelint, officio eos uti debere, iuste ac libere iudicantiũ, non ex effectu aliquorũ estimare. Peroratio, repetitione argumentorum, cum admonitione eorum incommodorum, quæ ex hac re consecutura sint, & quòd nihil temere innouandum sit, perficitur.

Cum

VVM antehac nulla mihi, ô uiri Delphi, neq; cũ Acragantinis ciuibus hoſpitalitas interceſſiſſet, neq; cũ ipſo Phalaride priuatim ulla domeſticæ familiaritatis cõtracta eſſet ſocietas, neq; aliam haberem erga illum aut peculiarem cauſſam ſociandæ beneuolentiæ, aut olim iungendę cum illo amicitiæ ſpem, tantũ uero miſſos ab eo legatos audierim æqua & modeſta perorantes, callidaq; proſpicerem, & quid piè à uobis fieri poſſit, & quid publicæ utilitati cõducibile foret, cũ primis uero quid Delphis nõ indecorũ factu futurum eſſet, ſurrexi in medĳ oratione mea uos cohortaturus, ne & uirum principem, & piè agentem contumelia temere afficeretis, neq; munus ipſum, quod deo iam deſtinatum eſt, à uobis alienaretis. Præſertim triũ maximarum rerum perpetuò monimentum futurum, artis præſtantiſſimæ, cogitationis crudeliſſimę, & iuſti ſupplicĳ. Itaque ego quod & in incerto habetis, quid hac de re ſtatuendum ſit, quodq; magiſtratus deliberandum uobis propoſuerint, num munus ſuſcipiendum, an iterum retrò ablegandum ſit, parum religioſum eſſe arbitror. Multò autem potius impietati nullum modum relinquetis, neque enim aliud hæc res erit, quàm nefarium ſacrilegium, quod turpitudine ſua omnia longè lateq; excedit flagitia. Nec minus impium erit factu, Deo donaria dedicare uolentibus, ne facultatem quidem offerendorum munerum concedere, quàm ea quæ Deus iam oblata poſſidet depeculari. Precor autem uos, cum & ego unus ſim è Delphorum numero, ac ex æquo publicæ gloriæ particeps, ſi conſeruata fuerit, tum diuerſæ opinioni obnoxius, ſi quid in præſens aduerſus exiſtimationem noſtram perperam admiſſum fuerit, ne templum obſeratis pĳs & religioſis hominibus, neque ciuitatem noſtram omnium mortalium contumeliæ atque calumnĳs traducendam obĳciatis, quaſi ea quæ Deo offerenda mittuntur ſycophantĳs illudentem, calculiſq; & iudicio donaria dedicantes rectificantem. Siquidem nemo quicquam poſthac muneris offerre audebit, certior factus, Deum nulla beneuolentia ſuſcepturum, quod priùs Delphis non uiſum ſit probabile. Proinde Pythius iam ante non iniquam de miſſo donario tulit ſententiam. Si enim aut Phalarim odio haberet, aut eius munus contemptim auerſaretur, facile ac promptum illi fuerat illud unà cum naui onerata, quà allatum eſt in medĳs Ionĳ maris fluctibus ſubmergere. Iam uero, ille à ueſtra ſententia longè lateq; diſſentit, cum & ſereno cœlo illis Ionium tranſĳcere præſtitit (quemadmodum ipſi teſtificantur) ac ſaluos in Cirram uſque pertulit. Quo facto ſatis manifeſtum eſt, monarchæ pietatem ſibi non improbari. Oportet autem, & uos diuinæ ſententiæ adiectis calculis, & hunc taurum reliquis templi ornamentis adiungere. Quandoquidem haud dubiè res foret omniũ abſurdiſſima, ſi quis adeo magnifico & excellenti munere huc miſſo, ueſtris calculis ab ingreſſu templi arceretur, ac præmiũ impietatis auferret, uidelicet indignus iudicatus, qui donum offerret Apollini. Cæterum, illius cuius diuerſa eſt à me ſententia, quemadmodum ex Acragante huc delatus naui-gio, cædes quaſpiam & iniurias, & rapinas, & depræ dationes à tyranno factas, nimium tragica uociferatione extulit, dicens propemodum omnia ſibi coràm uiſa eſſe oculis, quem non ignoramus ne ad portum quidem uſq; peregre profectum eſſe. Non autem diſſentaneum eſt talia ne ĳs quidẽ omnino credere, qui iſta ſe perpeſſos eſſe commemorant. Etenim nobis obſcurum eſt, num uera prædicent, ne quo modo eos, de quibus nihil certi nobis compertum eſt, iniuſtè ſceleris accuſemus. Quod ſi tale quippiam in Sicelia quoq; peractum eſt, quid hac de re Delphos ſollicitè curioſos eſſe attinet, niſi pro ſacerdotum officio iudicũ partes nobis præpoſterè uendicemus. Et iam nobis ſacrificandum erat, atq; cæteris omnibus deus colẽdus, ac ſi quis miſiſſet donaria, ea dedicare noſtri fuerat

Captat beneuolentiã à remotione ſuſpitionis & ucluntates erga remp. ſuam.

Attentio.

Propoſitio.

Confirmatio.

I.

A pietate & religione.

Amplificatio ex conſequentibus.

II.

A uoluntate dei, quã ex ſignis probat.

Amplificatio ab abſurdo.

Obiectioni ſe ſtiũ occurrit à qualitate perſonarum.

A locorũ diſtantiaet pro prio officio.

officij. Nunc hic expendentes ſedemus, ſi qui ex illis qui trans Ioniũ continentẽ incolunt, legitimè an ſecus adminiſtrent imperia. Atq; aliorum quidẽ res pro-

III. *Abinutili, ex circũſtantijs, loco & effectu ſacrorum templiq;.*

utipſi uoluerint ſe habeant. Porrò, nobis per neceſſarium eſſe opinor, ne noſtra ipſorum nobis ignota ſint, tum qui olim rerum noſtrarum ſtatus fuerit, & quo modo nunc in præſens eædem ſe habeant, & quid magis ex uſu noſtro ſit facere. Nam quod in præcipitijs & arduis cautibus habitemus, ac ſteriles petras colere ſoleamus, Homerus monitor nobis non eſt expectandus, qui nobis hæc palàm faciat, ſed iſta coràm ipſi oculis intuemur, tum quantũ ſemper in terra uerſemur cui portus ſit profundus haud obſcurè animaduertimus. Cæterum, templum ipſum & Pythius & oraculum, tum ſacrificantes & pietatis operibus ſeruientes, ij ſunt Delphorum campi, ij prouentus, inde abundantia, inde cõmeatus nobis abundè & affatim offunditur. Par enim eſt, ut apud uos quod uerũ mihi uidetur tacitũ non habeam aut diſſimulanter prætereã, & quod à poetis dicitur, citra ſementẽ, citraq; orationẽ nobis omnia prouenient, dei agricolæ opera. Qui nõ ſolum ea quæ apud alios bona naſcuntur nobis ampliter et cumulatè exhibet, ſed ſi qd precioſi aut rari apud Phryges eſt, aut Lydos, aut Perſas, aut Aſſyrios, aut Phœnices, aut Italos, aut apud ipſos denique Hyperboreos, omnia certatim ad Delphos perferunt. Ac nos ſecundo loco poſt deũ ab omnibus mirificè colimur, paratáq; rerũ copia affluentes felicem uitã agimus. Sed hæc iam olim uobis ignota non ſunt. Quod añt ad præſentem deliberationẽ attinet, dan-

III. *Anou itate rei, & q, contraueterũ ex emplafiat.*

da eſt nobis opera, ut in hoc uitæ ſemel inſtitutæ tuẽdo propoſito cõſtanter perſeueremus. Nullus, ut mea fert opinio, memoria tenet ullo tempore de quoquã donario apud nos latam eſſe ſententiã, neq; quenq; à ſacrificãdo aut donario dedicando fuiſſe excluſum aut prohibitũ. Eamq; ob cauſam, opinor, delubrũ Apollinis tantopere actũ eſſe, in tantũ, uti iam ſupra modum abundet muneribus, Oportet ita, neq; in præſens quicq; temere innouare, neq; aliquid præter morem patriũ conſtituere. Sed nec amoris reſpectu iudicanda ſunt nobis donaria,

V. *Ab officio iudicantium.*

nec generis ratione ea quæ mittunt æſtimanda, unde nam aut à quo, aut cuiuſmodi ſint quæ huc legantur. Suſcepta añt munera nulla curioſitate delubro ſacranda ſunt, ac ambabus manibus per nos inſeruiendũ eſt, cum deo, tum pietatis gratia huc uenientibus. Videmini uero mihi, ô uiri Delphi, ſuper rebus quas in præſentia deliberationi expendendas ſubieciſtis conſultiſſimè facturi, ſi primũ omnium eam cogitationẽ ſuſceperitis, de qualibus nam ac quantis rebus conſilium ineatis. Principio enim ſuper deo ipſo ac tẽplo, tũ ſacrificijs atq; donarijs, ſuper ritibus ac moribus antiquis ſimul atq; legibus uetuſtis ac gloria uaticinij. Exinde ſuper uniuerſa ciuitate, ac rebus priuatim & publicè omnibus Delphis conducentibus. Præter hæc omnia cõſultantes non contemnendũ in diſcrimen uenietis apud omnes homines aut fruendæ gloriæ, aut tolerandæ infamiæ. His profecto nihil maius (ſiquidẽ rationis cõpotes eſtis) aut perinde neceſſariũ eſſe exiſtimabitis. De quibus igitur in præſens conſultamus hæc ſunt. Non equidẽ

Peroratio, qua & capita argumentorũ repetit et Delphos admonet, ne qd temere innouẽt ſed potius cõmunẽ utilitatẽ cõſiderent.

ſolum Phalaris, neq; taurus ille, neq; æs tantum, ſed omnes reges ac principes, quotquot nunc templi utuntur opera. Præterea aurum, argentum, & quæcunq; alia precioſa, multa ac ſæpenumero deo dedicanda ueniũt. Primum enim iuxta dei conſiliũ expendere cõuenit. Cuius ergo rei gratia non ut ſemper nobis moris fuit, neque ut iã olim conſueuimus de dedicandis muneribus faciemus? Aut quid in antiquis cõſtitutionibus cenſoria nota reprehendentes, rebus nouis ſtudemus? Et quod nunc ex quo hanc urbem incolimus, ac Pithyus interrogatus reddidit oracula, & tripos loquit, & ipſa ſacerdos diuino afflatur numine, fecimus, nunc faciendum conſtituemus, iudicantes uidelicet ac expendẽteis eos, qui huc miſſitant munera. Quin potius illud apud animũ ueſtrum cogitatis ex priſco illo more & inſtituto, quo munerũ offerendorũ facultas intercluſa fuit, nemini, quantis bonis templum auctũ & cumulatum ſiet, omnibus offerentibus,

ac

ac quibusuis pro substantiæ suæ modulo donarijs deum cumulantibus. Quòd si nobis ipsi iudicum & censorum prouinciam sumemus missorum huc munerum, uereor, ne citò eorum qui nobis probandi aut expendendi sunt, penuria laboremus, nemine scilicet sufferente semetipsum reum obiectare iudicio, & in hoc ipsum impensas & sumptus facientem, ut iudicetur, deq; omnibus in periculum ueniat. Aut cui humaniter patiendum existimatis, si donariorum dedicandorum libertate indignus esse iudicabitur.

ALEXANDER SEV PSEVDOMANTIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Historica narratio est, uitæ & res Alexandri cuiusdã impostoris, qui se Podalirij filiũ faciebat, et pro uate uenditabat, exponens, lectu iucundissima, nõ per se modo, uerumetiã quòd sub huius præstigiatoris exemplo, aliorum atq; similium, quorũ nonnullos superiorætas quoq; tulit, scelera atq; impesturæ deprehendi, coarguiq; possunt. Proœmio, difficultatem suscepti operis collatione quadam amplificat, institutumq; suũ, exemplo defendit. Hinc ad Narrationẽ descendens, à descriptione personæ orditur. Cætera plana sunt.

Exordium à difficultate rei, quã collatione quadam amplificat.

HVius quidem charissime Celse, leuem fortè quandam ac facilem prouinciam tibi mandare uideris, cũ iniungis ut Alexandri Abonotichitæ impostoris uitam, cõmenta, neque non audaciam præstigiasq; libro cõplexus, uolumen ad te transmittã. Verum si quis ea conetur omnia ad plenum enarrare, id profecto nõ minoris sit negocij, quã Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res gestas literis prodere: tantus fuit scelere, quãtus ille uirtute. Attamẽ si candide ignoscenterq; legere uoles, & quod narrationi deerit, id ex te imputare atque addere: conatum hunc te autore capessam, & Augiæ bubile, si non omne, at certè pro mea uirili repurgare nitar, paucis aliquot elatis cophinis: nimirum ut ex his coniecturam facias, quantus, quamq; immẽsus fuerit simus uniuersus, quem ter mille boues multis annis reddere potuerint. Sed amborum interim nomine calumniam uereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memoriæ literarumq; monumentis tradi uirum longè sceleratissimum: meo, qui sumam operam in huiusmodi narratione, rebusq; gestis hominis, quem nequaquam oportebat ab eruditis legi, sed in frequentissimo quopiam & amplissimo theatro spectari à simijs aut uulpibus discerptum: quanquam si quis hoc crimen nobis impegerit, poterimus & ipsi nos exemplo quodam simili tueri. Etenim Arrianus ille discipulus Epicteti, uir inter Romanos cum primis laudatus, ac per omnem uitam in literarum studio uersatus, cum simile quiddam fecerit, pro nobis quoque respondurus est. Nam is quidem Tilliborí latronis uitam describere nõ est grauatus. Nos uero multum crudeliorem latronem memoriæ prodemus, quippe qui non in syluis ac montibus, sed ipsis in urbibus sit latrocinatus: neque qui Minyam tantum, aut Idam sit pergrassatus, neq; paucas quasdam Asiæ partes, uidelicet desertiores depopulatus, sed qui uniuersam (ut ita dixerim) Romanorum ditionem suo complerit latrocinio. Ac primum tibi depingam hominem effigiem eius quoad potero proximè uerbis adumbrans: tametsi non sum admodum pingendi peritus. Corpore igitur, ut interim & hoc tibi representem, procerus erat, & aspectu decorus, planeq; specie diuina quadam ac maiestatis pleno, colore candido, barba non admodũ hirsuta, coma partim natiua tectus, partim appositicia: sed hac adeo scienter efficta, ut uulgus ferè non sentisceret, imitatam asciticiamq; esse. Oculi uehementer acres & uersatiles, tum diuinum

Defendit instituti suũ, exemplo superiorum scriptorũ

Arrianus

Collatio utriusq; argumẽti.

Descriptio personæ à qua ad narrationem paulatim descendit.

quiddam relucentes. Vox dulcissima pariter & clarissima. In summa quoad has res, nulla ex parte poterat improbari: ac figura quidem hominis erat huiusmodi. Cæterum mens atq; animus, ó malorum depulsor Hercules & auctor tristium Iupiter, seruatoresq; Dioscuri, in hostes potius contingat incidere, quàm cum eiusmodi quopiam habere commercium. Siquidē ingenio, solertia, acumine longè præstabat cæteris mortalibus. Tum curiositas, docilitas, memoria, & ad disciplinas ingenij felicitas, horū unumquodq; suprà quàm dici possit illi suppetebat, quibus tamen pessimam in partem est usus. Et quum haberet arma tam egregia sibi suppeditata, illico nimirum omnium qui essent sceleribus nobilitati, facile summus euasit, uel superior Cercopibus, Eurybato, Phrynonda, Aristodemo, Sostrato. Nam ipse cum aliquando Rutiliano scriberet genero, modestissimeq; de se loqueretur, Pythagoræ semet adsimilabat. Atqui ueniam mihi dabit Pythagoras, uir ille quidem sapiens, ac mente diuina: cæterum si huius ætate uixisset, puer (sat scio) præ hoc usus fuisset. Sed heus tu per Gratias, caue putes hæc in Pythagoræ contumeliam me dicere, quasi uelim eos similitudine rerum gestarum committere. Verum si quis deterrima quæque & probrosissima, quæ de Pythagora per calumniam feruntur (quibus equidem haud quaquam fidem perinde ut ueris habuerim) si quis tamen conferat in unum, ea nimirum omnia, uix etiam minimam particulam adæquent Alexandrinæ uersutiæ. Prorsum enim imaginare mihi, & cogitatione finge, quàm maximè uariam ingenij temperaturam, indolemq; ex mendacio, dolis, periurijs, maleficijs confusam, promptam, audacem, uersatilem & ad efficiendum quæ cogitasset nullum refugientem laborem, appositam ad persuadendum, cuiq; facile fides habēda uideretur: tum quæ mirè simularet optima quæq;, ea quæ à mente essent diuersissima, præ se ferret. Primum igitur nemo cum illo congressus est, qui non hac cum opinione discesserit, ut eum mortalium omnium optimum æquissimumq;: præterea simplicissimum minimeq; fallacem iudicaret. Accedebat ad hæc omnia grandium rerum conatus, quum nihil pusillum cogitaret, sed ad maxima semper appelleret animum. Ita quum esset adolescentulus adhuc, formosus admodum, ætate uidelicet tenera, ac uelut herbescente: id quod licebat partim è stipula conijcere, partim audire ex his qui ita prædicabant: passim sese prostituebat, ac mercede sui copiam faciebat ijs quibus lubitum fuisset. Inter multos autem incidit in hunc amans quidam præstigiator, ex eorum numero, qui magiam & diuinas incantiones profitentur, tum illectamenta ad conciliandam in amoribus gratiam, malorum immissiones in hostes, rationem eruendi reperiendiq; thesauros, hereditatum successiones. Hic ubi conspiceret bene ingeniatum puerum, atq; ad subministrandum arti negocioq; suo propensissimum: ut pote qui non minus illius adamaret maleficium, quàm ipse huius formam: erudijt eum, semperq; deinceps pro adiutore & ministro eo est usus. At is publicitus quidem & apud uulgus medicum scilicet agebat: didicerat autem apud Thonis Aegyptij coniugem.

Pharmaca mixta, salubria multa, at noxia multa.

Quorū omnium successor hic atq; hæres factus est. Porrò doctor ille & idem amator natione Tyanæus erat, uidelicet ex eorum numero, qui cū egregio Apollonio Tyanæo illo erant uersati, totamq; illius tragœdiam pernouerant. Vides quanam è schola tibi hominem refero? Verum ubi tā barba plenus esset Alexander, Tyanæo illo uita defuncto, in egestatē redactus, defloreſcente simul & forma, unde uictum parare licuisset, nihil postea paruum agitabat animo. Sed inito commercio cum Byzantino quopiam, annaliū scriptore uiro, qui incertamina descendūt, omniū ingenij longè sceleratissimi: Cocconas, opinor, erat cognomen: circumibant, impostoris ludificantes, ac pingues homines (sic enim illi peculiari magorum lingua uulgus appellant) detondentes. In his Macetim mulie

rem

Hic tenus ipso nam ac ficiē hoīs depinxit deinceps ad animū & eius prauitatē accedit.

Amplificatio p collationē.

Vlnquædam & generalis uirorum descriptio.

tales sc. nec. pha

Magus Tyaneus præceptor illius Alexandri impostoris

Quando & quæ à quibus didicerit, et q bus cum uersatus fuerit.

II.

Quæ sub uirilem ætatem

Cocconas sotius Alexingues qui dicti

acetis scorta macedonia

rem opulentam nacti sunt, natu quidem grauiorem illam, quàm ut à moribus esset idonea, sed quæ studeret etiam dũ amabilis haberi. Ab hac uictus copia suppeditabatur, atq; hanc ex Bithynia in Macedoniam usq; sunt consequuti. Nam illi patria erat Pella, qui locus olim floruit sub Macedonicis regibus. nunc à paucis, ijsq; obscuris & humilibus incolitur. Ibi quũ conspicerent immani magnitudine dracones, placidos admodum ac mansuetos, adeo ut à mulieribus alerentur, & cum pueris unà cubarent, & calcãtes ferrent, neq; cõmouerentur, si quis stringeret premeret cq; denique perinde atq; infantes lac è papilla sugerent (nam sunt id genus apud illos permulti, unde uerisimile est, olim illam de Olympiade fabulam increbuisse: quũ Alexandrum conciperet, huiusmodi dracone quopiam opinor, cum ea concubente) mercati sunt ex his serpentibus unum, qui esset pulcherrimus, obolis sane paucis. Atq; (ut Thucydidis utar uerbis) hinc iã bellum oritur: nimirum quum duo facinorosissimi, et immani audacia prædicti, neq; non ad maleficia promptissimi, societatem iissent, facile perpenderunt, hæc duo potissimum in hominum uita tyrannidem obtinere, spem ac metũ: quorum utroq; si quis ad commoditatem uteretur, fore ut is illico ditesceret. Siquidem utriq; iuxta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui spe teneretur, uidebant præscientiam quàm maximè necessariam esse, summeq; desiderari: atq; hac uia Delphos olim fuisse ditatos, factosq; celebres: præterea Delum, Clarũ, & Branchydas: nimirum hominibus per hos quos modo dixi tyrannos, nempe spem ac metum, ad sacra confluentibus, ac futura prædiscere cupientibus, atq; huius rei gratia hecatombas immolantibus, aurosq; dedicantibus lateres. Hæc ubi inter sese uersassent, ultroq; ac citro agitassent, uisum est uaticiniũ oraculumq; constituere: etenim si res ea processisset, sperabãt se protinus diuites atq; felices fore.

Quod quidem negocium magnificentius etiam illis successit, quàm expectauerant initio, & uel spe melius euenit. Hinc iam spectare cœperunt: primum quidem de loco, deinde quonam exordio, quáue ratione negocium oporteret auspicari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunam esse censuit, utpote regionẽ, à negociatoribus frequentatam, tum Thraciæ Bithyniæq; confinem, neq; longè dissitam ab Asia Galatiaq;, cunctis item imminentibus populis. At è diuerso patriam suam prætulit Alexander: nam aiebat, id quod erat res, ad huiusmodi negociorũ auspicationem aggressionemq; hominibus opus esse crassis & stolidis, & qui uiderẽtur admissuri: cuiusmodi Paphlagones affirmabat esse hos, qui supra Aboni murũ incolunt, nempe superstitiosos plerosq; ac stolidos: qui si quis tantum apparuisset, tibicinem aut tympanistam, aut qui cymbala pulsaret secũ adducens, cribro (quod aiunt) uaticinans, illico uehementer omnes in illum inhient, & perinde ut cœlitum quempiã intueantur. Hac de re quum controuersiæ nonnihil inter illos fuisset, tandem cessit Alexander. Iratq; profecti Chalcedonem (nam id oppidum usum est hac parte habere nonnihil ipsis conducibile) in Apollinis templo, quod est apud Chalcedonios uetustissimũ, æreas defodiunt tabellulas, quæ dicerent, breui admodũ Aesculapium unà cum patre Apolline in Pontũ aduenturum, atq; Aboni murum inhabitaturum. Eæ tabellæ quum essent de industria repertæ, facile effecerunt, ut hic rumor in omnem usq; Bithyniam ac Pontum dimanaret, multò autem ante alios in Aboni murum: nã hi protinus statuerant etiam templum erigere, iamq; fundamentis locum effoderant. Hic igitur in Chalcedone relictus Cocconas, ancipitia quædam atq; ambigua obliquaq; conscripsit responsa. Deinde paulò post diem obit, à uipera (sicut opinor) ictus: in huius demortui locum accersitur Alexander, ac succedit iã comatus, cæsarieq; promissa, tunicam induitus purpuream albo intermixtam, supra eam ueste amictus candida, falcem tenens exemplo Persei, à quo se maternum genus ducere prædicabat. At perditissimi illi Paphlagones quũ ambos illius nossent parentes obscuros atq; humiles, tamẽ oracula crediderũt ita tanẽti:

Causa et occasio rei gerendæ. Pella et Abonoteichos.

Dracones circumferuntur.

Consilium et effectus spei et metus.

Consultatio de loco, Calcedonis et Aboni muro

Principia illa posturæ.

Cocconis mors, in cuius locũ Alexander, et quomodo ideo pro diuino habitus.

b 4

Perſides genere gratus Phœbo iſte uidetur:
Diuus Alexander Podaliri ſanguine cretus.

Podaliriũ. Hic nimirum Podaliriu⁹ libidinoſus erat, ac natura mulieroſus, adeo ut à Trica ad Paphlagoniam uſq; in Alexandri matrem ſit incitatus illecti⁹q;. Reperta eſt aliud oraculum, quaſi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtaq; Sinopam
Tirſide erit quidam Auſonia de gente ſacerdos:
Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabat
Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita
Quadrorbem numerum, referentem nomina diui,
Qui ueniet laturus opem mortalibus ægris.

Idq; propter ΑΛΕΞ. cũ quibus literis ἀνὰ compoſitũ, Alexandrũ cõſtituit. ſignificat aũt Α 1. Λ 30 Ε. 5. Χ. 60. qui numeri additi 96. cõſtituũt, numerũ quatuor et uiginti quater diuiſibilẽ Inſtrumẽta futuræ actionis

Alexander itaque multò poſt in patriam irruens cum eiuſmodi Tragœdia, cõſpicuus erat ac ſplendidus: quum interim furore aſflatum ſeſe nonnunquam adſimulabat, ore ſpuma completo: id quod ille facilè efficiebat, radiculę (ea eſt herba lauandis lanis idonea) radice commanducata. Cæterum illis diuinum quiddam, ac formidandum ſpuma uidebatur. At multò antea ſibi finxerant, parauerantq; è linteis confectum draconis caput, quod ſpeciem quandam humanã præ ſe ferret, colorum fucis mirè adſimulatum, quodq; pilis equinis os & aperiret, & clauderet. Tum lingua (ſicut eſt draconum) biſulca atra prominebat, quę & ipſa pilis agebatur. Porrò Pellæus ille draco iam pridem erat in promptu, domiq; alebatur: quum res poſtularet, tum ab illis proferendus, unaq; in partẽ Tragœdiam acturus, uel princeps potius huius futurus fabulæ. Iam uero ut erat maturum aggredi, tale quiddam machinatur: noctu ueniens ad templi fundamenta nuper effoſſa. Conſtiterat autem in eis aqua, ſiue quòd ea indidem alicundè deſtillauerat, ſiue quòd ex æthere deciderat: illic ouum antea excauatum deponit, quod quidem intus occultabat fœtum recens æditũ ſerpentis. Id quum altè demerſiſſet in abditas luti cauernas, rurſum illinc diſceſſit. At mane quum in forum proſiliſſet nudus, niſi quòd ſubligari circũ pudenda rectius erat, coq; inaurato: tum falcem illam geſtans, ſimulq; ſolutam uentilans, iaciansq; comã, eorum more, qui à Cybele deorum matre afflati conueniunt, ac numine rapiuntur: conſcenſa ſublimi quapiam ara concionabatur, ciuitatem eam beatam eſſe prædicans, quæ mox deum propalàm eſſet oſtenſura mortalibus. Porrò qui aderãt (nam concurrerat uniuerſa propè ciuitas) unà cum mulieribus, ſenibus, pueris, admirabantur, ac uota facientes adorabant. At ille uoces quaſdam ſonans incognitas, nihilq; ſignificantes, cuiuſmodi ſint Hebræorum aut Phœnicum, attonitos eos reddebat, ut qui nihil intelligerent eorum quæ dicebat niſi ſolum hoc, quòd Apollinem Aeſculapiumq; paſſim admiſcebat. Sub hæc ad inſtitutum templum curriculo fugiebat, accedensq; ad foſſam ac fontem illum, quem iam ante conditum oraculum præſtruxerant: ingreſſus aquam, magna uoce canebat laudes Apollinis & Aeſculapij, inuitabatq; deum, uti dexter ac felix in ciuitatem adueniret. Deinde phialam poſtulat, eam porrectam à quopiam, facile immergens, unà cum aqua lutoq; haurit & ouum illud, in quo nimirum ille deum concluſerat, candida cera ceruſſaq; commiſſuram operculi ferruminans. Id quum manu cepiſſet, affirmabat iam Aeſculapium tenere ſeſe. Interim illi ſtupidis defixisq; intuebantur oculis, expectantes quid nam eſſet futurum poſtea, iamdudum admirantes ouum in aqua repertum. Porrò poſteaquã ſregiſſet, idem caua uola compreſſum, ac ſerpentis illius fœtum excluſum excepiſſet, ſimulatq; mouentem hunc ſeſe conſpicerent ij qui aderant, ac digitis circumuoluentem, protinus uocem tollebant, deumq; conſalutabant, ac ciuitatem eam fortunatam eſſe dictitabant: ſingulisq; affatim uotis implebantur, theſauros, opes, proſperam ualetudinem, aliaq; id genus ab illo flagitantes bona. Hic ille rurſus curſim ſeſe domum abripuit, unà ſecum aſportans, modo æditum in lucem

lucem Aesculapium, bis natum scilicet, cum semel duntaxat nascantur homines: atq; eum non ex Coronide per louem, id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) neq; ex cornice, uerum ex anſere progenitum. Populus autem uni uersus cõsequebatur, omnes afflati deo, atq; ob spes animo conceptas furore correpti. Interdiu igitur se domi continebat, sperans fore, id quod & euenit, ut fama permoti, Paphlagonum pars maxima concurreret. Ergo posteaquam urbs ista esset hominibus referta, ut iam redundaret: sed quibus omnibus iam tũ cerebrum, tum cor esset exemptum, nec ulla parte similes uiderentur uiris pane uescitantibus (ut loquuntur poetæ) uerum qui præter solam figuram nihil à pecudibus distarent: in ædiculis quibusdam, in lecto residens, eo uidelicet ornatu, qui uatem mirè deceret: imponit in sinum Pellæum illum Aesculapium, qui quidem erat, ut dictum est, maximus pulcherrimusq;. Hunc totum ubi collo circũdedisset, caudam foras prominere linẽs (Erat aũt ingens adeo, ut cum per pectus illius effunderetur, pars tamen humi traheretur) solum aũt caput sub alis abditum teneret, illo nimirum omnia ferente: linteaceum illud draconis caput, altera in amictus parte contextum ostẽdebat, quod prorsum illius esset draconis uideretur, qui à pectore prominebat scilicet. Tam uero mihi cogita, ædiculas non admodum illustres, nec ad facietatem usq; luminis capaces: tum turbam hominum conuenarum, quiq; alijs ex locis alij concurrissent, tumultuantes: ac prius etiã quàm ista uiderent, mente attoniti stupefactiq;, deniq; spebus illis sublati: quibus ingressis, non mirum si res uisa est portentosa, uidelicet ex modo pusillo serpente, intra pauculos dies tam immanem extitisse draconẽ humana specie, atq; eum insuper mansuetum tractabilemq;. Protinus aũt ad exitum properabant, & priusquam exactius essent contemplati, protrudebantur ab ijs, qui noui semper ingrediebantur. Porrò è regione ianuæ, per quam intrabatur, patefactum erat & aliud ostium, per quod exiretur. Cuiusmodi quiddã & Macedonas in Babylone fecisse ferunt in Alexandri morbo, quum ille grauiter iam ægrotaret: illi obsessa regia desiderarent eum intueri, ac supremum alloqui. Atq; hoc spectaculi scelestus hic non semel, uerum crebrius exhibuisse dicitur, maximè si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mi charissime Celse, si uera fateri uolumus, æquum est ueniam dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassis & ineruditis, si delusi sunt, quũ draconem manu cõtingerent: nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluissent: quumq; conspicerent in dubia malignaq; luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nunc claudens, tanto artificio, ut res planè Democritum aliquem requireret, aut certè Epicurum Metrodorumue, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus adamantinam aduersus hæc atq; id genus alia, mentem obtineret: qui nullo pacto crederet, quiq; uel quid esset rei coniecturis colligeret: uel si uiam etiam modumq; præuestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidem sese modum rationemq; præstigiaturæ: cæterum quicquid esset negocij, prorsus simulatum fucatumq; esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus cõfluxit tum Bithynia, tum Galatia Thraciaq;: eorum qui renunciabant, unoquoq; ut fit, affirmante sese primum nascentem uidisse deum, deinde paulò post eundem contrectasse iam grande admodum factum, uultu etiam homini adsimilem. Accedebant ad hæc picturæ, imagines, signa deum referentia, partim ex ære, partim argento efficta. Postremo nomen etiam inditum: nam Glycon appellatus est, idq; iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Sum ille Glycon: hominum lux, ex Ioue tertia proles.

Ast ubi iam maturum esset, ut cuius rei gratia hactenus omnia fuerant excogitata, responsa quoq; redderet ijs, qui requisiuissent: diuinaretq;, accepta uidelicet ansa ab Antilocho, qui apud Cilices uatem egerat. Nam is quoq; post patris Amphiarei

Præmium fictionis, quo sibi uiã ad cætera struxit.

Simplicitas & solidi-tas uulgi illusa.

Fidẽ facit narrationi ex circũstãtijs loci & hominum.

Detestatio Impostũræ

Glycon nouus Deus & minor Aesculapius. Principij & fictionis, & cõmpositæ filiũ ab exemplo captum.

Amphiarei interitum, posteaq; quàm ille inter Thebanos extare desijsset, patria pulsus, atq; in Ciliciam profectus, haud incommodè rem gessit, quum Ciliciibus euentura prædiceret, binos obulos pro singulis accipiens responsis. Ab iis hoc, inquam, arrepta ansa, prædicit Alexander omnibus qui aduenerant, fore ut deus ipse responsa daret, eiusq; rei diem quendam certum prælocutus est.

Responsa uendita

Consulta in libellis obsignatis conscripta

Iussit autem ut quisque quod uideretur, quodq; maximè discere uellet, id in libello conscriberet, eumq; funiculis obuinctum, cera, argilláue, aut simili re quapiam obsignaret. Se uero receptis libellis, cum subisset adyta (iam enim oraculum erat extructum, & apparatæ cortinæ) ordine per præconem ac theologum euocaturum eos qui tradidissent: dehinc ubi de singulis esset edoctus à deo, libellos redditurum, ita ut traditi fuerant obsignatos: subscripto illis responso, pro cuiusque argumento, deo nimirum respondente, quacunque de re quis esset scisciatus. Erat autem hic dolus, homini cuiusmodi tu es, aut etiam (si modo dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego, manifestarius, neque difficilis animaduersu, uerum idiotis, quibusq; nares essent mucco obsitæ, minimeq; emunctæ, prodigiosum, planeq; incredibile quiddam esse uidebatur. Etenim quum uarias esset cõmentus artes, quibus signa tollerentur, quæ quisque sciscitabatur, ea legebat: atq; ita quæ uiderentur, ad interrogata respondebat. Deinde rursum obuincta obsignataq; reddebat, non sine summa admiratione eorum qui recipiebant. Plurimus enim hic inter illos erat sermo, qui tandem scire potuisset iste, quæ ego illi tradidi, sanè quàm diligenter obsignata signis, imitatu neutiquam facilibus, nisi reuera deus esset quispiam, cui cuncta sint perspicua. Sed iam quibus artibus effecerit, forsitan à me requires. Accipe, quo uidelicet imposturas eiusmodi deprehendere queas, & coarguere. Prima ratio sic habebat. Cesse chariſsime. Eam ceræ partem quæ post signum hærebat, acu candefacta liquefactam diducebat: tum ubi legisset, rursum calefactam acu ceram, eam quæ à tergo funiculi fuerat, signo eodem manente, facile coagmentabat.

Dolus Alex:

Artes quibus signa tollãt & obsignata reddãt

Quarte obsignatus lite ruere solucrit

Porro secundus modus constat per id, quod collyrium uocant. Id conficitur ex pice Berittia, bitumine, ac lapide perspicuo trito, cum cera & mastiche. Confectum igitur ex his omnibus collyrium igni calfactum, inuncto prius suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulatq; siccum esset factum (siccabatur autem protinus) cõmodè resignabat libellos: quibus prælectis, impositio ceræ denuo, perinde atque è lapide signum idem imprimebat, ad archetypi similitudinem mirè effictum. Post hæc iam tertiam accipe rationem: Calce in gluten iniecta, quo uulgo codicillos adglutinant, atque ex his confecta ceu cera, mollẽ adhuc eam admouebat signo, statimq; detrahebat. Nam illico siccescit, adeo ut cornu uel ferro potius reddatur solidius. Hac ad imprimendum signum uti consueuerat. Sunt præter has & aliæ complures uiæ, quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus, maximè quum tu in his quos de magorum artibus conscripsisti commentarijs, tum pulcherrimis, tum utilissimis, quicq; modestos reddere queãt, si quis in eis euoluendis uersetur, abundè multa retuleris, longeq; his nostris copiosiora.

Magorũ artes

Reddebat igitur oracula, diuinabatq;, nõ mediocri ad eam rem utẽs ingenio, arteq; negocium reddens probabilius, dum alijs obliqua quædam & ambigua respondet ad ea quæ proponebantur, alijs penitus obscura. Quandoquidem & hoc oraculis ille conuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabatur, prout sibi magis conducere coniectasset. Nonnullis remedia morborum, uitæq; rationes præscribebat, cum sciret (ut initio diximus) complura atq; efficacia pharmaca. Maiorem autem in modum Cyprides ab illo probabantur, id est nomen confictum emplastri, ut sino adipe confecti. Porrò spes, rerumq; successus & incrementa, neq; non hæreditatum obuentus semper in aliud tempus reijciebat, illud interim addens: Cuncta hæc tum obtingent, cum ipse uolam, quumq; uates

Modus respõdendi.

lesmeus Alexander me rogabit, procq uobis uota faciet. Denique merces erat unicuiq; responso præstituta, nempe drachma cum obulis duobus. Ne uero pu tillum & exiguum fuisse putes amice hunc quæstum, quum in annos singulos sit septuaginta & octoginta millia redierit, usque adeo auidis & insatiabilibus hominibus, ut singuli supra decem aut quindecim rogationes traderent. Cæterum ea quæ capiebat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursum ad congerendas opes in thesaurum reponere, uerum complureis & alios habebat secum adiutores & ministros, tum qui scitarentur, qui uersibus oracula conderent, qui responsa seruarent, qui subscriberent, qui obsignarent, qui interpretarentur, quorum unicuiq; pro dignitate meritoq; lucrum impartiebat. Adhæc nonnullos foras & in longinquas regiones emandarat, qui famã eius oraculi inter gentes dissiparent, affirmantes ipsum etiam prædicere reuocareq; fugitiuos, fures ac prædones indicare, thesauros effodiendos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdam etiam uita defunctos in uitam reuocare. Concurrebatur igitur undiquaque, magnoq; tumultu concitati adproperabant, sacrificabatur, dicabantur munera, eaq; duplicata, prophetæ discipuloq; dei. Iam em & tale quoddam oraculum exierat.

Præcio & Responso

Quæstus annuus.

Quibus locis & auxiliis usus.

Concursus ad nouũ Prophetã impostorẽ fit.

Muneribus decorare meum uatem atq; ministrum.
Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.

Verum ubi iam plerisq; quibus mentis pluisculum inerat, non secus atq; ex alta ebrietate resipiscentes, conspirassent in illum, præsertim ex his, qui studebant Epicuro; iamq; paulatim in oppidis deprehenderetur uniuersa præstigiatura; fictusq; fabulæ apparatus: horrendum quiddam in eos ædidit, dicens impijs & Christianis implerí Pontum, qui non uererẽt in sese turpissimè maledicere: eos iussit lapidibus pellerent, si modo uellẽt propiciũ habere deum. Porro super Epicuro huiusmodi quoddã oraculũ prodidit: Sciscitanti cuipiam, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, inquit compedibus uinctus in cœno desidet. Eradhuc miraris, si magnopere creuit eius celebritas oraculi, cũ uideas interrogationes adeuntiũ, quàm sint prudentes, quamq; eruditæ? Modis aũt omnibus bellũ erat illi cum Epicuro sæuũ & irreconciliabile, idq; iure optimo. Nam cum quo tandem iustius bellũ gerat, homo præstigiator, & monstris ac portentis amicus, ueris inimicissimus, quã cũ Epicuro, uiro uidelicet qui rectã naturam perspectam haberet, quiq; unus quid in his esset uerũ uideret? Nam Platoni, Chrysippo aut Pythagoræ erat amicus, atq; alta cũ illis pax intercedebat: At intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eum) erat illi plurimũ inuisus, atq; id merito; quippe qui hæc omnia ridicula ac ludicra duceret. Quam ob causam inter urbes Ponticas Amastrim in primis habebat exosam, eo quòd acceperat eos, qui cum Lepido erant, alios item horũ consimiles quàm plurimos ea in ciuitate uersari. Neq; unq; Amastrino cuiquã oraculum reddidit: quin ubi conaretur etiã fratri proconsulis respondere, deridiculè profecto discessit, cum nec ipse quem admodum idoneũ oraculum fingeret, inueniret, nec haberet qui sibi in tempore posset componere. Nam cum illi de stomachi dolore conquerenti, uellet præscribere, uti suillum pedem cum malua præparatum ederet, hunc in modũ ait:

Præstigiæ impostoris deprehensa a Christianis et Epicureis philosophis

Quæritur de uersarios & philosophos reuderint

Maluaca porcorum sacra cunimato Sipydno.

Crebrius autem (ut iam diximus) draconẽ ostendebat his qui uellẽt, haud totum tamen, sed caudam potissimum, ac reliquũ corpus oculis exponens: caput uero, ne uideri posset, abditum in sinu seruabat. Verum quo magis etiam redderet attonitam multitudinem, pollicitus est sese exhibiturum ipsum deum sequentem, citraq; interpretem ædentem oracula. Deinde non magno negotio, gruum arteriis contextis, ac per lineum illud draconis caput, quod erat arte adsimulatum, insertis alio quopiam per has foris insonante, responsitabat, ad ea quæ proponebantur, uoce nimirum per linteaceum illum Aesculapium

Antophonæ responsa quã & quomodo data.

ad

ad aures promanante: Huiusmodi responsa ἀντόφωνα dicebantur, id est, ipsius uoce reddita: neq; quibuslibet, neque passim dabantur, uerum splendidis modo atq; epulentis, & qui grandia largirentur. Itaque quod Seueriano redditum est, super expeditione in Armeniam suscipienda, ex Autophonis erat. Adhortans enim illum ad incursum eius regionis, sic ait:

Exempla responsorum.

Parthis Armenijsq; citato Marte subactis,
Romam urbem repetes, & claras Tybridis undas:
Victrices serta gerens radijs distincta serenis.

Deinde posteaquam uecors ille Gallus persuasus, incursionem fecisset, euenisset q;, ut unà cum exercitu cæderetur ab Othryade, hoc oraculum à monumentis sustulit, atq; aliud in eius locum substituit huiusmodi:

Agmen in Armenios ne duc: neq; enim expedit isthuc:
Ne tibi fœmineis uir amictus uestibus, arcu
Exitium immittat, uitaq; ac lumine priuet.

Siquidem & hoc interim callidissimè fuerat commentus, ut posteroribus substitutis, ijsq; responsis, ea quæ perperā maleq; euenissent, sarciret ac mederetur. Sæpius enim ægrotis priusquam morerentur, prædixerat fore ut reualescerēt: quibus morientibus, alterum oraculum ilico paratum erat, quod superiori diuersa caneret:

Posthac desine opem morbo petere exitiali:
Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.

Porrò cum non ignoraret, qui in Claro ac Didymis, Malloq; responsa ferebant 148
ipsos quoq; huiusmodi quadam arte diuinandi celebres haberi, eos sibi reddebat amicos, plerosq; consultores ad illa remittens, his uerbis:

Nunc Claron ito, mei uocem patris auditurus. Et rursus:
Branchydica accedas adyta, atq; oracula quæras: Et iterum:
Mallon abi, Amphilochi quærens oracula uatis.

Transitio ad ea quæ cū Romanis & cæteris externis acta.

Et hactenus quidem de ijs, quæ intra patriæ fines usq; ad Ioniam, Ciliciam, Paphlagoniam, Galatiamq; designauit. Vtuero & in Italiam oraculi fama permanauit, inq; ipsam Romanorum urbem: iam nemo omnium erat qui non alius alium anteuertere studeret, dum hi quidem eò proficiscuntur ipsi, illi uero mittunt, potissimum hi, qui potentia atq; autoritate plurimum in Rep. polebant: quibus princeps quasiq; signifer extitit Rutilianus, uir aliàs quidem honestus folio 147
ac probus, tum compluribus in prælijs Romanorum spectatæ uirtutis: sed qui in his quæ ad deos pertinent, parum sanè saperet, ut cui prodigiosa quædam de illis essent persuasa, adeo ut sicubi lapidem uel iniunctum, uel coronatum conspexisset, continuo procideret atq; adoraret, ac diutius aduolutus uota faceret, bonaq; ac læta ab illo postularet. Hic igitur simulatq; de oraculo inaudisset, parum aberat, quin omisso quem tenebat exercitu, in Abonoi murum auolarit, alios autem post alios eò legabat. Porrò qui mittebantur, seruuli nimirum idiotæ quidam facilè decepti, domum redibant, referentes partim quæ uiderāt, partim tanquam uidissent, audissentq; per multa insuper accumulātes illis, quo domino fierent commendatiores. Inflammarunt itaque senem infelicem, & in uehementem insaniā impulerunt. At ille passim ad omnes amicos accedens, quos habebat quum plurimos, tum potentissimos, enarrabat, partim ea, quæ ab ijs quos miserat, accepisset, partim quæ ex sese effinxerat. Et ad eum modum iste compleuit urbem, concitauitq;, quàm plurimis item aulicis expauefactis atque attonitis. Qui protinus & ipsi cupiditate flagrare cœperunt, ut aliquid suis de rebus audirent. Porrò Alexander aduenientes comiter excipiebat, ac xenijs alijsq; magnificis donatos muneribus, ad eum remittebat: hoc agens, uti non solum renunciarent oracula, uerumetiam dei laudes canerent, ac portentosa quædam de oracuio, deq; ipso mentirentur. Excogitarat autē ter sceleſtus ille quiddam

Rutilianus Romanus, deceptus falso Oraculo.

dam neutiq; inscitum, & ingeniosius, quàm ut in uulgarem competat latronem. Etenim resignatis libellis, ac perlectis: si quid offendisset in ijs, quę proponebantur, ita scriptum: ut cum periculo ac discrimine eius qui scripsisset, si proferretur, coniunctum uideretur, apud se detinebat, neq; remittebat, quo uidelicet obnoxios, ac propemodum seruos ob metum sibi redderet eos, qui miserant: quū in mentem illis ueniret, cuiusmodi de rebus consuluissent: Intelligebat autem esse consentaneum, ut qui opibus ac potentia præcellerent, eiusmodi rogationes essent proposituri. Ab his munera quàm plurima ferebat: quippe qui non ignorarent sese intra casses eius teneri. Libet autem aliquot ex his responsis cõmemorare, quæ Rutiliano reddidit. Huic scisciranti de filio, ex uxore priore suscepto, qui iam per ætatem maturus esset, ut disciplinis erudiretur, quem instituendo in literis illi præceptorem deberet adhibere, ita respondit:

Pythagoram, egregiecq; canentem prælia uatem.

Deinde paucis post diebus, extincto puero, ipse quidem hærebat: nec habebat quod incusantibus responderet: oraculo uidelicet ita re præsenti confutato. At Rutilianus optimus ultrò occupans, defendebat oraculum, affirmans hoc ipsum portendisse deum, qui iussisset neminem quidem è uiuis adulescentulo deligi præceptorem, sed Pythagoram potius, atq; Homerum iam olim defunctos, quibus cum credibile esset eum iam uersari. Quid igitur Alexandro uitio uertere conuenit, si istiusmodi homunculos dignos habuit, quibus fucum faceret? Rursum eidem percontanti, cuius tandem animam esset sortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander;
Deinde is qui nunc es: post fax phœbea futurus.
Octoginta æuum ac centum produxeris annos.

At hic septuagenarius interijt, in insaniam uersus, haud expectato dei prõmisso, quanq; hoc quoq; oraculum ex Authophonis erat. Eidem item de uxore ducenda percontanti, aliquando incunctanter ac palàm respondit:

Ducito Alexandrò natam, Lunaq; puellam.

Siquidem iam olim rumorem dissiparat, filiam quam habebat, è Luna sibi susceptam fuisse, Lunam enim ipsius amore captam fuisse, quū dormientem aliquando conspexisset: nam id illi familiare est, & formosos somno sopitos adamare. Porrò Rutilianus uir prudentissimus, nihil cunctatus, protinus accersit uirginem, nuptias conficit, spõsus iam sexagenarius, concumbitq; socrum suam Lunam solidis Hecatombis placans: tamq; sibi unus è cœlitum numero uidebatur. At hic ubi semel in Italia rem esset aggressus, maiora indies ad hæc excogitabat, & in omnes Romanę ditionis partes, qui perferrent oracula, dimittebat, prædicens ciuitatibus cauendā esse pestilentiam, incendia, terræmotus se certa remedia traditurum, ne quid horum accideret, pollicebatur. Iamq; quum pestilentia increbuisset, unum quoddam tale oraculum. Autophonon & hoc quoquo uersum gentium prodiderat, unico carmine comprehensum.

Intonsus nubem pestis depellit Apollò.

Atq; hunc uersiculum uidere erat passim pro foribus descriptum, tanquam aduersus pestilentiam remedio futurum. Verum ea res plurimis diuersam in partem euenit, propterea quòd fortuna quadam sic accidit, ut eæ domus, quibus hic uersus esset inscriptus, potissimum desolarentur. Neq; uero me putes illud dicere, carmen in causa fuisse ut interierint, uerum casu quodam ad hunc modum accidit. Et haud scio, an plerique freti carmine, negligentius ac securius uixerint, nihil aduersum pestem, præter oraculum adhibentes: perinde quasi syllabas pro sese pugnantes haberent, & intonsum Apollinem telis pestem propellentem. Exploratores item ex sua coniuratione quàm plurimos Romæ constituerat, qui sibi quid quisq; mente esset, indicarent: ac priusquam oraculum adijssent, illi significarent quid nam essent percontaturi, quidq; potissimum cu-

Exploratores

pere itideretur, ut etiam priusquam aduenissent ij, qui mittebantur, ille iam ad respondendum instructus ac paratus esset. Atq; hęc quidem & id genus alia machinamēta, à Pythagora in Italicas urbes præstruxerat. Nā præter hęc & initiationes quasdam instituerat, tædarum per manus tradendarū gestationes, & sacrorum ceremonias, quæ quidē tribus ex ordine diebus cōtinenter peragerentur. Ac primo quidē die Athenienſium ritu, denunciatio fiebat huiusmodi. Si quis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorū explorator accessit discedat. Cæterū qui deo credunt & parent, sacris feliciter initientur. Sub hæc protinus exigebantur, illo præeunte, dicenteq; Foras pellantur Christiani. Tum multitudo acclamabat uniuersa: Foras pellantur Epicurei. Dehinc Latonæ puerperiū agebatur, & Apollinis natiuitas: tum Coronidis nuptiæ: demum nascebatur Aesculapius, Altero die Glycon in lucem emergens, deiq; exortus. Porrò tertio die Podalirij cum Alexandri matre coniugium agebatur. Dadis autem is appellabatur, idq; ex re, propterea quòd faces quædam incenderentur. Postremo loco, Lunæ atq; Alexandri amores, ac nascens Rutiliani coniunx. At uerò facem gestabat, mysteriaq; agebat Endimion Alexander, cum hic dormiens scilicet, in medio iaceret: deſcenderet autē in eum è tecti fastigio, tanquam è cœlo, Lunæ uicem agens, Rutilia quædam formosissima cuiusdam è Cæsareæ domus præfectis uxor, quæ nimirum ut amabat Alexandrum, ita uicissim ab illo amabatur. Ac sub oculis perditissimi illius mariti: tum complexus agebantur, tum oscula, idq; in propatulo. Quod nisi complures fuissent tædæ, forsan nonnihil & eorum quæ fieri solent infra sinum, patratum fuisset. Paulopost rursum introibat ornatu sacerdotali, multo cū silentio. Deinde ipse primus clara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabant autē benè canori scilicet homines: nempe præcones aliquot Paphlagones, Carbatinis calceati, plurimum alij nidorem ructantes, Io Alexander. Porrò subinde inter gestandas tædas, atq; inter mysticas saltationes, femur illius de industria renudatam, aureum apparebat: pelle, sicuti cōiicio, inaurata circundata, atq; hac ad tædarum fulgorem relucente. Itaq; quum duobus quibusdam ex eorum numero, qui desipienter sapientes sunt, super hac re uerteretur altercatio: utrum Pythagoræ animum possideret, uidelicet ob femur aureum, an alium Pythagorico illi consimilem, atq; eam cōtrouersiam ad ipsum Alexandrum retulissent: rex Glycon oraculo litem dissoluit.

Pythagoræ mens emoritur q;, oritur q; uicissim,
Vatis at est animus diuina è mente profectus.
Hunc pater auxilio misit iustisq; pijsq;.

Et rursum:

Tecta Iouis repetet, Iouiali fulmine tactus.

Porrò cum cunctis alijs denunciaret, ut à puerili concubitu temperarent, ceu re nefaria, uir ille egregius tale quiddam ipse machinatus est. Ponticis ac Paphlagonicis urbibus imperabat, ut tertio quoq; anno mitterent, qui deo dicarentur, eiusq; laudes apud se canerent. Verum mitti oportere spectatos ac selectos: nempe nobilissimos & ætate florentissimos, formaq; eximios. Quibus inclusis perinde ut emptitijs ad libidinē abutebatur, modis omnibus in eos debachari solitus. Præterea legem quoq; condiderat, ne quis maior annis octodecim sese admoto ore complecteretur, neue cum basio salutaret, sed reliquis manum duntaxat osculandam porrigens, solis ætate, formaq; floridis osculum dabat: atq; his quidem inde cognomen inditum, ut intra osculum constituti dicerentur. Atq; in hunc modum uecordis ac stupidis mortalibus illudens, perpetuò deinceps suas nequitias exercebat, passim constuprans uxores, passim liberis abutēs. Quin magnū quiddā, cunctisq; optandū uidebatur, si cuius uxorem uel aspexisset modo. Porrò si quam etiam osculo dignatus fuisset, nemo nō

ita

Sacra & ritus peculiares ab eodem instituta, & quæ circa eadem flagitiose commissa. I.

Consecratio puerorum. II.

ta gutabat, quicquid esset bonarum felicitatum, id omne semel in eam domum influxurum esse. Erant insuper, atq; eæ non paucæ, quæ sese etiam peperisse ex illo iactarent, quod ita esse mariti suo testimonio confirmabant. Lubet etiam Dialogum tibi referre Glyconis & sacerdotis, uiri cuiusdam Tyanei, cuius sapientiam ex his quæ scisciatus est, conijcias licebit. Hunc equidem legi pridem aureis descriptum literis Tij, in ipsis sacerdotis ædibus. Dic, inqt, mihi rex Glycon, quisnam es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius. Num alius ab illo priore? quid ais? Haud fas est ut isthuc audias. Sed quot annos apud nos permansurus, atque oracula redditurus? Ad millesimum tertium. Deinde quò demigraturus? Ad Bactra, atq; in eas regiones. Siquidem oportet & barbaros meo conuictu, meaq; præsentia frui. At reliquæ sortes, puta quæ in Dydimis, Claro, Delphisq; redduntur: utrum ab autore proficiscuntur Apolline, an uana sunt quæ illic æduntur oracula? Ne isthuc quidem scire quæsieris, nefas enim. Cæterum ego quis tandem post hanc uitam futurus sum? Camelus, deinde equus, post hæc uir sapiens, ac uates non inferior Alexandro. Atq; hæc Glyconis cum sacerdote confabulatio. Postremo & oracula carmine cõprehensum addidit, quum non ignoraret illum amicum esse Lepido.

Exemplũ dialogi sacerdotis cuiusdam & Glyconis.

Ne pare Lepido, namq; huic fatum instat acerbum.

Mirum etenim in modum metuebat Epicurum, sicuti superius dictum est, nimirum ut artificem ac sapientem, suis artibus atq; impostoris hostem, atq; insensum. Itaq; ex Epicureis quempiam, ausum semultis præsentibus coarguere, propemodum in uitæ discrimen adduxerat. Siquidem adiens ille, clara uoce dicebat: Tu nimirum Alexander Paphlagoni cuidam persuasisti, ut seruos suos apud Galatiæ præfectum capitis accersere, hoc nomine, quasi filium ipsius, qui tum Alexandriæ erudiebatur, occidissent: Atqui uiuit adolescens, incolumis q; reuersus est, famulis iam supplicio affectis, qui tua opera bestijs traditi perierunt. Porrò huiusmodi quiddam acciderat. Cum adolescentulus amne aduerso in Aegyptum nauigasset, ad inundationem usq; subducto nauigio: persuasus est, uti pariter in Indiam nauigaret. Itaq; dum diutius abesset, infelices illi eius ministri rati uidelicet, uel in Nilo nauigantem interisse puerum, uel à latronibus (nam id temporis permulti grassabantur) esse peremptum, reuersi sunt domum, renunciantes quemadmodum è medio sublatus esset. Deinde proditum oraculum, damnati serui, sub hæc adest adolescentulus, peregrinationem suam enarrans. Atq; hæc quidem ille. At Alexander indignatione percitus, & coargueretur, neq; ferens opprobratam sibi uanitatem, iussit ut qui adessent, lapidibus illum impeterent: alioqui & ipsos impios futuros, atq; Epicureos appellandos. Dumq; illi iam lapidare cœpissent: Demostratus quidam, qui diuersabatur in ponte: primus hominem sui corporis obtegens obiectu, morti subduxit: alioqui lapidibus obruendum, idq; iure optimo. Quid enim oportebat unum inter tam multos insanientes, sanum esse, atq; à Paphlagonum stultitia malum sibi accersere? Et illi quidem hæc euenerunt. Cæterum aduocatis iuxta oraculorum ordinem ijs qui proposuerant (nam id fiebat pridie & responsa redderet) præcone rogante, an uaticinari uellet, si cuipiam illorum ex adito respondisset, in malam rem, huiusmodi hominem neq; tecto quisquam excipiebat, neq; igni, aquáue impertiebat: uerum erat illi solum aliud alio uertendum, tanquam impio, deorumq; contemptori, atq; Epicureo: quod quidem probrum omnium erat grauissimum. Quapropter unum etiam Alexander quiddam designauit ridiculum. Nactus peculiares Epicurei sententias, librum (ut scis) longè pulcherrimum, summatim Epicureæ disciplinæ decreta complectentem. medium in forum deportauit, ac lignis ficulnis exussit, tanquam autorem ipsum exureret scilicet: ac cinerem abiecit in mare, oracolo insuper eam in rem addito.

Aliud periculosum, Epicurei cuiusdam

Huic similes fuit Impostores illi nisi ipse papisse gladio et igne suos errores defendere

Epicuri optiq; liber ab impostore publice combustus

Edico decreta senis comburere cæci.

Haud perpendit sceleſtus ille, quantum adferret is liber cõmoditatem, ijs qui in eo legendo uersarentur, quantámque illis quietem, tranquillitatem libertatemq; pareret: propterea quod à pauoribus, spectris, ac prodigijs liberaret: tum spes inanes, atq; immodicas adimeret cupiditates, mentem sanam ac ueritatem insereret, plane lustraret animum, non tædia quidem, aut squilla, aut alijs id genus nugamentis: imò recta ratione, uero, ac libertate. Accipe iam facinus quod dam hominis sceleratissimi, unum inter omnia multò impudentissimum. Qui iam non mediocrem in Regiam aditum sibi patefecisset, inq; aulam Cæsaream, præsertim Rutiliano rem adiuuante, atque approbante: quum bellum quod in Germania gerebatur, maximè flagraret, diuo Marco cum Marcomannis & Quadis conserente, oraculum diuulgauit, quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danubium immitterent, uarijs cum odoribus, ac sacris quibusdam magnificis, sed præstat ipsum oraculum referre:

Alia responsorum exempla, quorum cuncta omnino diuersi fuere.

Gurgitibus fluuij turgentis ab imbribus Istri
Immisisse duos Cybeles edico ministros:
Monte feras alitas: tum quantum alit Indicus aër
Florum atq; herbarum bene olentum, moxq; futura est
Et uictoria, pax & amabilis, & decus ingens.

Ea quum essent facta, quemadmodum ille præscripserat: leones quidem simulatq; in hostium regionem enatassent, Barbari canes quospiam aut lupos esse rati, fustibus arcebant. At nostrorum protinus maxima strages est consequuta, uiginti fermè milibus simul extinctis. His cõsimilia sunt ea, quæ in Aquileia contingerunt, quum parum abfuerat, ut urbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat Delphicam illam responsionem, Crœsoq; redditum oraculum, frigidè sanè detorsit: dicens deum quidem prædixisse uictoriam, haud tamen explicuisse, utrum Romanorum esset futura an hostium. Tandem quũ plurimi iam eam in urbem confluerent: præmereturq; Abonotichitarum ciuitas multitudine eorũ, qui ad oraculum uentitabant, neq; sufficeret suppeditandis ijs, quæ ad uictũ erant necessaria, cõminiscitur oraculorum genus quoddam id, quod nocturnũ appellabatur. Siquidem libellis indormire solet, ut aiebat ipse, deinde, tanquam in somnio diuinitus edoctus respondebat: nihil certi tamen, Sed ambiguè pleumq; ac cõfusim: maxime si quos libellos conspexisset accuratius atq; obseruãtius obsignatos. Ad hunc em̃ modũ citra ullũ resignandi periculũ, quicquid temere in mentẽ ueniſſet, subscribebat: ratus & hoc ipsum oraculis conuenire. Erant aũt ad id nonnulli cõstituti interpretes, qui mercedem nõ exiguam colligebant ab ijs, qui eiusmodi capiebant oracula, ut enarrarent ea, explicarentq;, atq; hoc illorum munus conducticium erat. Nam interpretum quisq; talentũ Atticũ pendebat Alexandro. Nonnunq;, quum neq; consuleret quisquam, neq; missus esset aliquis: imò quum ne esset quidem huiusmodi quippiam: tamen oraculum ædebat, uti stultos mortales redderet attonitos. Quod genus illud erat.

Nocturna oracula.

Interpretes oraculorum.

Hunc age quære tuam qui tectus in ædibus, ac te
Clam prorsum, uxorem uultuq; oculisq; decoram
Stuprat adulterio, seruorum ex agmine primus.
Ipse cui solus suasisti hæc omnia demens.
Eius enim florem libasti, hoc dedecus ille
Nunc tibi compensans, cum coniuge dormit herili.
Quin ijdem tibi iam pridem letale uenenum
(Vt neq; quæ faciant, possis audire, nec unquam
Cernere luminibus) tectè furtimq; pararunt.
Inuenies q; tuo sub lecto pharmaca, iuxta
Parietem, sub ceruicali condita, porrò
Istis conscia criminibus tua serua Calypso est.

Quis

Quis Democritus principio non commoueretur, ubi nominatim & auto-
res & loca palam audisset designari? Verum illico despuisset, simulatq; cogno-
uisset, quo hæc artificio generentur. Insuper & Barbaris non raro respondit, si *Exempla bar-*
quis patria lingua scisciteretur, puta Syriace aut Gallice, quoties difficile erat *baris reddito-*
inuenire conterraneos eorum, qui rogationem proposuissent: proinde rece- *rum.*
ptis libellis, multum intercedere solet interualli, priusquàm oraculum redderet
quo uidelicet interim per ocium posset & soluere tutò libellos, & nancisci, qui
cuncta possent interpretari, Quod genus erat & illud Scythæ cuiusdam reddi-
tum oraculum.

Morphi ebargulis in umbram chnenchicranc, relinquet lucem.

Aliàs rursum, quum nec adesset item quispiam, neq; tale quicquam omnino
contigisset, citra carmen eloquutus est: Redito unde uenisti, Siquidem is qui te
misit hodie, periit, interemptus à Diocle uicino, accedentibus latronibus, Ma-
gno, Celere, ac Bubalo, qui nunc etiam comprehensi tenentur in uinculis. Cæte-
rum pauca nunc accipe ex his quæ mihi ipsi respõdit. Scisciteto an caluus esset *Exempla eo-*
Alexander quum libellos palàm atq; accuratè obsignassem, responsum noctur- *rum quæ ipsi*
num subscribitur: Sabar Dalachi Malach Attis alter erat. Rursum quum di- *Luciano re-*
uersis libellis eandem rogationem proposuissem, puta cuiatis esset uates Ho- *sponsa ac fa-*
merus, idq; alio atq; alio nomine: alteri subscripsit, uidelicet deceptus à puero: *cta.*
qui rogatus qua gratia uenit: ut remedium, inquit, peterem aduersus laterum
dolorem.

Cytmide de iubeo, ac Latonæ rore perungi.

Alteri uero ubi sciscitanti ei dictum esset, utrum mihi satius esset in Italiam
nauigio, an pedestri itinere proficisci, respondit: nihil quidem quod ad Home-
rum attineret.

Carpe uiam pedibus, rate ne sulcaueris undas.

Multa id genus aduersus illum sum machinatus, quorum de numero fuit &
illud, unica rogatione proposita libello pro more inscripto talis cuiusdam ro-
gationes octo, nomen aliquod ementitus, missis drachmis item octo: præterea
quod fieri solitum esset adiungens. At ille persuasus, partim missa mercede,
partim inscriptione libelli, ad unicam rogationem, ea erat huiusmodi, quando
deprehendendus esset impostor Alexander, octo misit oracula: sed quæ neque
cœlum (quod aiunt) neque terram attingerent, uerum absurda & intellectu di-
ficilia omnia. Quod ille ubi in posterum persensisset, præterea quòd Rutilia-
num à matrimonio conatus essem auertere, suasissemq; ne prorsus in diuinati-
one spes reponeret suas: oderat me uidelicet, ita uti par erat, sibiq; acerrimum
hostem iudicabat. Quodam itaq; tempore percontanti de me, Rutiliano ita re-
spondit.

Noctiuagis gaudet scortis, spurcoq; cubili.

In summa, iure optimo me inuisissimum habebat. Proinde quum me in oppi-
dum aduenisse sensisset, meq; Lucianum esse illum cognouisset: adduxeram au-
tem milites duos, alterum lancea: alterum conto armatum, quos quidem à Cap-
padociæ præside mihi tum amico acceperam, quo me ad mare usq; deducerent:
accersit illico, sanè quàm comiter multaq; cum humanitate. Ego quum aduenis- *Congressus A-*
sem, complures apud illum reperio: porrò bona quadam fortuna & milites *lexandri &*
unà mecum adduxeram. Tum ille manum mihi porrigit osculandam, quemad- *Luciani.*
modum uulgò facere consueuerat: ego admotus, perinde atq; osculum daturus,
acri morsu corripio, ita ut parum abfuerit, quo minus illi manum mancam red-
diderim. Itaq; qui præsentes erant, præfocare me accedere conati sunt tan-
hominem sacrilegum: quippe qui iam inde ab initio grauiter tulerant, quòd Alex-
andrum illum, non autem propheram, compellassem. At ille oppido quàm ge-
nerosè obnitens compescuit illos, pollicitusq; est se facile me placidum redditu-

eum declaraturumq́ quantum posset Glycon, qui nimirum & hos qui maximè sæuirent ferocirentq́, sibi redderet amicos. Moxq́ ablegatis omnibus, me cum expostulauit, negans se clam esse quæ suasissem Rutiliano. Ecquid me læsisset ut ista in sese facerem, quum possem illius opera apud illum magnas ad res promoueri? Equidem hanc hominis humanitatem commoditatemq́ libenter accipio, perpendens nimirum, quo forem in periculo constitutus: paulóque post prodibam, iam illi factus amicus. Ea res profecto ijs qui uidebant, uehementer erat stupenda, quòd tam facilè fuissem commutatus. Posthæc quum iam nauigare statuissem, missis Xenijs ac muneribus permultis (eram autem fortè solus cum Xenophonte, patre cum reliquis meis in Amastrim præmisso) pollicetur & nauim præbiturum sese, & remiges qui nos aueherent. Etenim arbitrabar hæc animo simplici, atq́ officioſè fieri: uerum ubi iam in medio essemus mari, uideremq́ gubernatorem lachrymantem, & nescio quid reliquis nautis contradicentem, non optimæ de euentu spes me ceperunt. Erat autem illis ab Alexandro mandatum, ut tollentes nos in mare præcipites darẽt. Quod si contigisset, facilè quod mecum gerebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is qui lachrymabatur, effecit ne quid in nos grauius patrarent. Ac mihi quidem ita loquutus est. Annos natus, uti uides, sexaginta, quum antehac piè atq́ inculpatè uixerim, haud quaquam uelim in hac tam grandi ætate, præsertim quum uxorem & liberos habeam, homicidio manus impiare: indicãs uidelicet, cuius rei gratia nos suscepisset, quæq́ sibi mandasset Alexander. Expositis autem nobis in Aegialos, quorũ etiam egregius meminit Homerus, retrò legit cursum: ibi fortè nactus præternauigantes legatos quosdam Bosporanos Eupatoris regis nomine in Bithyniam proficiscentes, deportandi uectigalis gratia, quod in singulos pendebatur annos: cum exposuissem illis, quod me periculum circumuallaret, atq́ illi se mihi commodos facilesq́ præberent, receptus in naurigium incolumis in Amastrim perueni: tantùm abfuerat ut perierim. Ex hoc nimirum tempore & ipse aduersus illum arma capiebam, omnemq́ (quod aiunt) mouebam funem, quo hominem ulciscerer, quem iam tum ante mihi structas insidias oderam, procq́ summo ducebam hoste, propter morum impietatem. Iamq́ ad accusationem intenderam animum, non paucis mecum facientibus, maximeq́ qui erant ex Timocratis Heracleotæ schola philosophi. Verum qui tum Bithyniæ Pontoq́ præsidebat nos cohibuit, penè supplicans & obsecrans uti desisteremus. Etenim ob necessitudinem quæ sibi cum Rutiliano intercederet nequaquam posse supplicio afficere: nec si manifesto in crimine deprehẽdisset. Atq́ ita quidem ab iracundia destiti, meq́ repressi: non in tempore rem aggressurus, cũ iudicem haberem ad eum modum affectum. Sed quid? an non & hoc inter alia facinus audax Alexandri: à principe Romano postulare ut Abonoteichi murus, commutato uocabulo, Ionopolis appellaretur: utq́ nomisma nouum signaret, altera quidem parte Glyconis obtinens imaginem, altera uero Alexandri, qui insignia auri Aesculapij, ac falcem illam Persei, unde maternum ducebat genus, teneret. Porrò cum esset de sese uaticinatus, oraculo prodito, fatis decretum esse, ut annos uiueret centum & quinquaginta, dehinc fulmine ictum, interitu maximè miserando periturum: nondum septuaginta natus annos interijt, uidelicet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen usq́ putrefacto, & uermibus scatens. Quo tempore simul & illud deprehensum est, quòd caluus esset: quum medicis caput humectandum præberet, ad mitigandum cruciatum, id quod haud quaquam facere potuissent, nisi detracto galericulo. Hunc habuit exitum Alexandri tragœdia, atq́ hæc fuit totius fabulæ catastrophe, ut res uideri possit prouidentia quadam esse gesta, quum casu nimirum ad hunc modum euenerit. Restabat illud, ut & epitaphium uita acta dignum ei constitueretur: neq́ non certamina quædam agerentur ab ijs, qui in uaticinium coniurauerant

Mors Alexandri.

rauerant, uidelicet impostoribus insignibus ac præcipuis ad Rutilianum arbitrum sese conferentibus, ut is pronunciaret, quem ex ipsis oporteret in oraculi successionem capessendam eligi, atq; sacerdotali propheticaq; corona redimiri. Erat autem in hoc numero simul & Pætus, qui artis professione medicus, tum caeus quum esset, ista faciebat, neq; medico, neq; homini cano decora. At Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remittebat, ipsi sibi diuinandi autorem seruans, posteaquam inde iam demigrauerat. Hæc amice ex plurimis paucа, quo degustamentum hominis præberem, scribenda putaui, cum uti tibi gratificarer, homini familiari atq; amico, quemq; ego unum omnium maximè iudicio: idq; pluribus nominibus, uel propter sapientiam singularem, uel ob amorem ueri, uel ob morum mansuetudinem ac moderationē, uel ob uitæ tranquillitatē, postremo comitatem atq; humanitatem erga hos, quibus cum uiuis. Tum uerò (quod quidem tibi fuerit etiam iucundius) ut Epicurum ulciscerer, uirtm uerè sacrū, ingenioq; diuino, quiq; solus quæ uerè sunt honesta & nouerit, & tradiderit: quiq; solus extiterit, qui liberos reddere solitus sit eos, qui secum haberent consuetudinē. Deniq; arbitror fore, ut ijs qui in hanc lectionem inciderint, liber hic nonnihil utilitatis afferre uideatur, dum quædā redarguit, quædam in opinionibus horum, qui & rectè sentiunt, confirmat ac stabilit. *Conclusio & dedicatio operis.*

DE SALTATIONE.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

DEfendit hac Oratione saltandi artem Lucianus, contra Cratonem quendā, à quo studiū eius rei reprehendebatur, ut effœminatum ac molle, ac uiro, præsertim philosopho indignum. Colligit autem honestatem ac dignitatem artis, Primum ab antiquitate, multis ac uarijs exemplis ostendens, quantū in usu saltandi studiū ueteribus fuerit, & quantopere eo omnes propè gentes iā inde ab initio delectati sint, quibus iūe laudibus eam artem cum poetæ tum alij quidam celebrarint. Confutata interim tragœdiæ, Comediæq; præstantia, quarum certamina atq; actiones Crato saltationibus anteposuerat. Deinde & præstantiā artis à difficultate commendat, docens multarum ac uariarū rerum peritum, multisq; tum ingenij tum corporis dotibus saltatorem præditū esse oportere. Inter quæ & effectum ac uim artis prosequitur, docens non oblectare tantū eon, uerum & corporis agilitatem quandam decentem atq; utilem inde comparari, roburq; & uires augeri. Deinde & animi quandam sapientiam ac mores hominum formari. Idq; exemplis tum philosophorum, tū barbarorum quorundam amplificat. Postremo & uicia saltatorum aliquot recenset, & præcipuè quantum nocet, aut aliàs: ita uel in primis in hac arte Cacozelia seu nimia affectatio, exēplis docet, quæres & ipsa ad difficultatem artis confirmandam pertinet. Exordium ab occasione sumitur. A quo mox Cratonis reprehensio sequitur, qui studiū huius rei in Luciano reprehendit, à personæ qualitate & modo rei, additaetiam amplificatione quadam à collatione, quàm antequam ad rem accedit, Lucianus, ab inæqualitate refutat, ipsumq; Cratonem indignè & absurdè facere ostendit, qui rem nec uisam, nec cognitam, temere reprehendat. Atq; ita ad argumentum, illo auscultandi operam pollicente, descendit.

LVCIANVS.

POsteaquam tu Craton, iam olim acerba quadā accusatio ne adornata, ac diu multūq; meditata in ius uocasti cū sationes, tū ipsum saltandi artificium, insuper aūt & nos reos fecisti tali gaudentes spectaculo, quasi in re friuola & muliebri multū ponamus operæ, audi obsecro, quantum à recto aberraris, tum quemadmodū deceptus per imprudentiam rem omniū in mortalium uita optimam innocenter accusaris. Et equidem uenia tibi habenda est, si statim sub initium asperæ uitæ temet assuescens, & tantum quod durum *Exordium ab occasione cū docilitate.*

fuerat, bonum existimans, rerum ductus imperitia, ista accusatione digna censueris. CRA. Cum uir sies, ó optime, & maximè disciplinis liberalibus innutritus, nec non in Philosophiæ studijs mediocriter uersatus, posthabeas autem ó Luciane rerum optimarum exercitium, & priscorum illorum conuictum, cæterum sedere sustineas in theatro omnium posticas sannas excipiens, & hominem effœminatum spectans mollibus uestimentis indutum, accantilenis lasciuis & turpibus perstrepentem, tum prisci seculi mulierculas amatorias imitantem, nempe libidinosissimas Phædras & Parthenopas, & Rhodopas. Et hæc omnia cum pulsationibus & lasciuis & obscœnis carminibus, & pedū strepitu, hæc inquam res est perquàm ridicula, & quæ hominem ingenuum, qualē te esse conspicio, minimè deceat. Quare ego cum certior factus essem huic tam turpi te incumbere spectaculo, non tantum me tui puduit, sed uehementer etiam discruciatus sum animo, si Platonis & Chrysippi & Aristotelis oblitus sederes, nō dissimilia cùm ijs passus, quorum aures penna leuiter perfricantur. Maximè uero alijs innumeris disciplinis existentibus, & spectaculis grauibus & seriis, si quis omnino choraules exigat, ac cytharœdos artificioſè canentes requirat. Cum primis uero cum grauem aliquā spectādo tragœdiam, aut plenā hilaritatis comœdiam, nō minorē uoluptatem capere possis, de quarū palmario certamina quoq; poetis proponi solent. Multa itaq; & accurata, ó generose, defensione apud eruditos tibi opus erit, si nolis per omnia uideri excidisse, & è bonorum grege exactus esse. Atqui istud mihi optimū factu uidetur, ut his oībus constanti negacione medearis, neq; sub initium fatearis aliquid tale te flagitioſè deliquisse. Inreliquū uero caue, ne nobis ignorantibus ex uiro quem olim egisti, in Lidenquampiam aut Bacchamamissa pristina facie transmuteris. Qua in re non tibi soum, sed & nobis culpa imputanda foret, si non Vlyssis in morem à loto degustata abstractum ad consueta literarum & Philosophiæ commercia & studia te reduceremus, priusquam omnino deceptus à Sirenibus in theatro excubantibus occuperis. Iam illæ solis insidiantur auribus, eamq; ob rem hasce nauigio prætereuntibus cera opus est. Cęterum, tu & ab oculis uidere prorsus illarum præstigijs esse subactus. LVC. Papæ ò Craton, quàm uero robustum in nos cenem solutis loris concitasti. Nisi quod exemplum sumptum à lothophagis & comparationem tractam à Sirenibus parum scite, atq; adeo ineptissime mihi induxisse uideris, ad ea quæ mihi acciderunt. Etenim ijs qui lotum degustauerant, ac Sirenas cantillantes audierant, exitio fuit manducationis & auditionis prolubium. Mihi uero præterquam quod uoluptatem spectando cepi mirificam & iucundissimam, etiam finis peruenustè cecidit. Neq; enim in obliuionem rerum domesticarum, aut negotiorum præsentium in cognitionem delapsus sum, sed si mihi ingenuè ueritas fatenda est, longè sapientia excultior, ac in rebus humanis multo solertior atq; prouidentior ex theatro regressus sum. Magis autem illud Homeri in præsentia adducere perpulchrum esse existimo, quòd is cui illud uisum sit spectaculum, multorum gnarus simul oblectatus abiuit. CRA. O Dij immortales, Luciane qualia pateris, quem istorum ne pudeat quidem, sed iactanter etiam laudi tibi ducere uideris. Igitur quod hac in re grauissimum est, nullam spem curationis aut remedij nobis ostendisti, qui laudibus efferre audeas tam execranda & turpia. LVC. Age hoc mihi responde Craton: istud de saltatione, tum ea quæ fieri in theatro consueuerunt, coram ne tibi uisa sunt, ut ea ita crebro probrosis dictis insectēris. Aut an potius spectaculi prorsus expers atq; ignarus, nihilosecus tamen illud, ut turpe atq; execrandum (ut ais) existimas? Quod si enim aliquando ea præsens uidisti, iam nobis & tu hac stulta spectandi curiositate paria fecisti. Sin non, uide ne parum modesta & nimis temeraria tua uideatur esse insectatio, ea in crimen uocans, de quibus nihil habes comperti. CRA. Ergo hoc mihi adhuc supererat, ut in tam profunda bar-

Reprehensio saltationū. à personæ conditiōe ac modo rei.

Saltationi opponit tragœdiarum & comœdiarū certamina, quā collationē infrā Lucianus refutat.

Amplificatio à collatione.

Confutat hāc collationem.

Cōfutatio reprehensionis ob absurdo.

barba & cano capite sederem inter mulierculas, & insanientes illos spectatores, applaudens & præconijs ineptissimis acclamans homuntioni cuipiam perdito, nulla necessitate lachrymas profundenti? LVC. Est equidem hoc tibi ignoscendum ô Craton, illud tamen pro certo exploratum habeo, si meis monitis morem geres tantum tempusculi spectandis saltationibus impertires, quantum uel periculo faciendo sufficeret, nihil tibi posthac rebus omnibus fore prius aut antiquius, quàm ut loco commodo occupato, seruire queas spectaculis, unde exactè & uidere, & clarè audire possis omnia. CRAT. Nunquam ergo forma fiam amabilis, si quid tale unquam prudens ac sciens fecero, semper autem membris hirsutis & barba incompta atq; horrida, ut me nunc tui ex animo miseret, omnibus modis insanietis. LVC. Vis ergo, ô amice, omissis blasphemijs atq; conuicijs, arrectis auribus attentè mihi dare operam nonnihil super saltatione, eiusq; uirtutibus differenti, tamen quemadmodũ non solum oblectamento sit spectantibus, uerum etiã emolumento, tum quantis de rebus hominum animos cõmodè admoneat & erudiat: præterea quemadmodũ spectantiũ mentes aptè componat, pulcherrimas exercens spectaculis, ac optimis præceptis imbuens: adhæc cõmunem quandam corporis & animæ pulchritudinem ostendens? Etenim quæ illi accedunt à Musica & modulationibus, hæc inquam oĩa facere, nõ dedecori aut uituperio, sed illi potius laudi tribuẽda sunt. CRAT. Quanq; mihi in præsentia ocium non est, insanientẽ hominem auscultandi, suũ ipsius morbum laudibus efferentẽ, atm̃ si nugis & inanibus fabulaq; cõmentis me opplere tibi consultum factu uisum est, paratus sum in hoc tibi officiosè inseruire, & aures præbere, uel sine cera inutilia uerba obaudire ualens. Quare cõpressa uoce hãc tibi operam dabo. Dic uero quodcunq; animo tuo libitũ fuerit, quasi nemine auscultante. LVC. Euge ô Craton, istuc ipsum oĩm maxime mihi egenti in optatis fuit. Paulo enim post ipsa re comperies, num nugæ tibi censendæ sunt, quæ in medium producturus sum. Ac principio quidem illud planissimè mihi ignorare uidere, quàm nõ nouitiũ inuentũ sit saltatio, neq; heri aut nuper natum & inceptum, puta apud maiores nostros aut illoq;. Sed qui super saltationis ortu, quàm uerissima perscrutati sunt, affirmãt illam una cũ mundi ac oĩm rerũ generatiõe natã esse, & cũ amore deo illo uetustissimo in lucẽ prodijsse. Etenim ipsa syderũ chorea, & errantium cum nõ errantibus coniunctio, eorundemq; modulata atq; cõcinna participatio, & illa bella, tũ pulchrè instituta harmonia primogenitę saltationis argumenta fuere, & inditia certissima. Ea uero tẽporis progressu subinde incrementis aucta maioribus, neq; nõ additiones melioris inuenti sortita nõ modicas, summo nunc absoluta uidẽ esse fastigio, ac res esse omnifariã uarias, & oĩbus modis cõcinna & congruens, tum bonũ multiplicis ornatus & sciẽtię. Hoc uero saltãdi artificio aiunt Rheã potissimum oblectatam, in Phrygia quidẽ Corybãtas, in Creta aũt Curetas saltare iussisse. Neq; uero modicum cepit ex illoq; cõpendium. Quippe circũsaltãtes Iouẽ illi seruarunt incolumẽ, ita ut Iupiter nõ grauatè fateat & salutis cõtributæ præmia se illis debere, pillo saltationẽ patrios dentes effugię. Porrò autẽ hęc saltatio ab armatis desaltabat, gladios ad scuta collidẽtibus, ac bellicũ quiddã & atrocitũ saltãtibus. Mox ubi inter Cretenses, ut quisq; maximè nobilitate præcellebat, summo studio hãc rem exercẽtes, præstantissimi saltatores reddebant, non tm̃ hoies priuati & humili loco orti, sed nobiliores q; & regij sanguinis & primates in populo. Homerũ q; Merionẽ nõ suggillare uerę pulcherrimo laudis testimonio ornare uolẽs, saltatorẽ nominauit. Itaq; in tm̃ claritudinis et noticię ob saltandi peritiã apud oẽs uenerat, ut hæc non Græci solum de illo cõperta tenerent, sed & Troianis hostibus non ignota forent. Videbant em̃, ut mea est opinio, eius in bellando agilitatẽ, & concinnum membroq; motum, quæ ex saltatione in usum cõuersa peculiariter possidebat. Versiculi Homeri ad hunc loquuntur modũ. *Iliad. v.*

Tecito Merione, quamuis saltare peritum Stra-

Propositio et ὕλη totius orationis.

1. Ab antiquitate.

Exemplo Syderum. 2.

Corybantum & Curetum. 3.

Cretensium. 4.

Amplificatio testimonio Homeri.

Strauiſſem in dura conſoſſum cuſpide pugna.

Tametſi eundem non ſtatuerat, ut enim in ſaltando ſemet magno ſtudio exercuerat, ſic facilè, ut opinor, effugiebat iacula in eum contorta atq; emiſſa. Iam quanquam & alius complures ex heroibus enumerare poſſim, eo ipſo ſaltandi ſtudio diligentiſſimè exercitatos, quiq; ex hac ipſa re artem fecerint, ſufficere tamen ſuſpicor uno à me producto Neoptolemo, Achillis filio, qui uſq; adeo hoc præcelluit artificio, ut cum ſpeciem quoq; ſaltandi pulcherrimam ſibi adieciſſet, Pyrrichij nomen ab illo acceperit. Achilles quoq; ipſe his de filio ſuo inauditis, maiori gaudio ſuffuſus eſt, ut ego extimo, quàm propter eius formæ præſtantiam & membrorum robur inſuperabile. Atqui interea ſemper Ilion fuit inexpugnabile, donec illius ſaltatione captum concideret, & direptum ſolo æquaretur. Lacedæmonij quoq;, qui Græcorum præſtantiſſimi eſſe cenſebantur, cum à Caſtore & Polluce Caryatiſſare perdidiciſſent, quæ ſaltationis ſpecies à Carijs urbe Laconiæ ducta erat, omnia cum carminibus facere ſoliti ſunt, adeo ut ad tibiarum quoq; modulos & rhythmum & moderatum pedis ingreſſum prælium committere illi genti moris fuerit. Ac primum quidem conſerendarum manuum ſignum Lacedæmonijs tibia dare ſolitum eſt, Proinde de omnibus quoq; reportant uictoriam, muſica & modulorum concinnitate illos ducente. Videres itaq; illorum Ephœbos nihilo minore cura ſaltationi, quàm armis exercendis dare operam. Vbi enim iam ſummis colluctati ſunt digitis, ac mutuis ictibus ſemet ceciderunt, quieſcunt parumper, & omne illorum certamen in ſaltationem ſolutum conuertitur. Quorum in medio tibicen locatus eſt, tibiam incinens, ac pedibus inſtrepens. Cæterum illi per ordinem alter alterum ſequentes, omnigenas figuras corporis agilitate exprimunt ad rhythmum ingredientes, alias quidem bellicas, alias uero ſaltatorias, quæ Baccho & Veneri gratæ ſunt. Quinetiam cantus, quem inter ſaltandum modulantur, Veneris & Cupidinum cognomento nobilitatus eſt, quaſi unà cum Venere & Cupidinibus communi choreæ ſaltationi indulgerent. Et altera quidem cantilena, duę enim canuntur, rationem quoque & præcepta ſaltandi in ſe complectitur. Procul, aiunt, ô pueri, promouete pedem, & ſaltate perfectius. Non diſparia faciunt, quibus Hormũ ſaltare curæ eſt. Hormus autem genus ſaltationis eſt, adoleſcentibus uirginibuſq; commune, alternatim ad choream diſpoſitis, ut planè hormum, hoc eſt ſegmentum referant. Solet autem adoleſcens chorum ducere more iuuenili ſaltans, quo poſtea in adoriendis hoſtibus uſurus ſit. Sequebatur hunc puella modeſtia quadam conſpicua, quæ fœmineum ſaltum decenter admodum peragebat, ut hormum ex temperantia & fortitudine compoſitum rectè dicere poſſimus. Cæterum quæ Homerus ſuper Ariadne in clypeo memoriæ prodidit, deq; choro, quem illi Dædalus inſtituerat, ea, ut iam olim tibi lecta, præteribo ſilentio. Præterea duos illos ſaltatores, quos eodem in loco Poeta Cibeſtereras uocat chorum ducentes. Rurſus quæ in clypeo memorat, in medióque duos iuuenes agitare choreas cernere erat, tanquam rem omnium pulcherrimam ſaltationem Vulcanus clypeo addidiſſet. Etenim Pheacas ſaltationem, ut par erat, uehementer fuiſſe oblectatos mirum uideri non debet, cum tantis affluerent delitijs, ac in omni rerum abundantia & fortunæ indulgentia uictitarent. Quare Homerus Vlyſſem ex omnibus quæ uiſenda apud Pheacas conſpexerat, hoc cum primis admirantem teſtatur, agilesq; pedum motiones ſpectantem. Iam in Theſſalia eo uſque progreſſum eſt ſaltationis exercitium, ut populi præſides & anteſignanos illorum præſaltatores uocare non dubitarint. Cui rei etiamnum ſtatuatum inſcriptiones, & tituli ſuo ſuffragantur teſtimonio, quas ijs, qui in bello optimam nauaſſent operam erexerunt. Prętulit, inquit, præſaltatorem ciuitas. Et iterum, Elationi poſuit hanc imaginem populus, propterea quòd pugnam probè deſaltarit. Mitto illud, apud ueteres nul-

Neoptolemi.

Lacedæmoniorum.

Hypotypoſis ſaltantium Laconum.

Hormum quid

Alia Homeri exempla.

Præſaltatores

las

las unq; fuisse celebratas festinitates aut ceremonias citra saltationem, quippe quas ab Orpheo & Museo optimis tunc saltatoribus constitutas fuisse satis cer te constat, qui & hoc ut cætera omnia ut honestissimũ quiddã legibus sanxisse, uidentur initiari cum rythmo & saltatione, Quòd autem hoc ita se habeat, reti cenda erant orgia, propter prophanos nondum initiatos. Illud aũt omnes audi unt, quòd dij, qui linguæ uicio atq; incontinentia mysteria prodidissent, plerisq; eos desaltasse dicitarent. Porrò autem in Delo nulla sacra peragebãtur, cui sal tatio non fuisset adhibita, sed & cũ illa & musica cuncta persoluebantur. Ingres si uero puerorum chori, tibia & cythara præcinentibus saltabant, quos subsecu ti optimi facto delectu choreis excipiebãt. Itaq; & cantilenas illiusmodi choris conscriptas hyporchemata nominare consueuerunt, talibusq; lyra impleta fue rat. Quid uero Græcorum gentes tibi commemorem, cum Indi quoq; postea quàm mane è strato surrexerint, Solem precibus uenerati fuerint, non quemad modũ nos deosculata manu perfectam precationem esse arbitramur, uerum illi ad orientem conuersi, saltatione solum consalutant, sed cũ silentio seipsos con formantes, dei choream imitari atq; effingere conantur. Et hæc Indorũ est pre catio, & chori & sacrificiũ. Duabus uero uicibus ad hunc modũ Deum placare solent, nempe mane & uesperi. At enim Aethiopes non alia quàm saltandi ratio ne illatis iam signis bellũ ingrediuntur, nec quisquam Aethiopũ uel sagittam excussam emitteret aut ulsam à capite (hoc enim uice pharetræ utuntur, radiorũ instar tela capiti circumponentes) nisi prius saltauerit, & saltatione hosti terro rem incusserit. Consentaneum uero esse opinor, posteaquam totam Indiam & Aethiopiam peragrauimus, ut in uicinam Aegyptũ oratione diuertamus. Etenim uetus illa fabula Protheũ Aegyptiũ nihil aliud, quàm saltatorem fuisse exi miũ mihi planè confirmare uidetur, hominem effingendi imitãdiq; peritũ, qui q; semet in uarias rerũ facies demutare & transformare potuerit, ut modo in a quas tenues dilapsus abiret imitando, modo ignis celeritatem & uehementiam agilitate corporis, mox leonis immanitatem, ac Pardalis impetum, deinde arbo ris motũ flexibilẽ, postremo in summa quicquid collibuisset, exprimeret. Cæte rum, fabula eas Prothei proprietates ad inusitatiorẽ opinionem detortas, eam eius naturam fuisse cõmenta est, quasi ea ipsa quoq; fieret quæcunq; saltãdi arti ficio imitaretur. Qua facultate & eos qui hodie saltationibus nauant operam præditos esse animaduertimus, uideasq; illos eodem tempore diuersissimis mo dis immutari, ac planè ipsius Prothei esse emulos. Et si quid coniectura assequẽ dũ est, & Empusam suspicor, quæ & ipsa in uarias rerum facies semet transfun dere dicta est, non aliam quàm saltatricem fuisse, fabularum inuolucro significa re uoluisse homines. Adhæc iustum esse opinor, ne Romanorum quidem sal tationem præterire tacitam, quam nobilissimi quiq; illorũ, quos uocant Salios (est autem nomen sacerdotij) Marti Deo bellicosissimo saltant grauissimè, & re ligiosissimè. Neq; uero Bithynicæ fabulæ cõmentũ ab Italorũ instituto abhor ret admodũ, perhibentiũ Priapũ Deũ bellicosum, unũ, ut opinor, ex Titanibus, aut Ideis dactylis, illud opus factũ, rebus militaribus instituendum fuisse, quem Mars à Iunone offerente acceptum adhuc puerũ, durũ porrò, & rudẽ & suprà modum uirilem, non prius amorũ peritum reddidit quàm perfectum eundem saltatorem effecisset. Quamobrem & merces illi à Iunone destinata est, ut ab illo semper decimam partem spoliorum in bello partorũ reciperet. Vt autem Dio nysiaca & Bacchica tibi expediam, opinor te non expectaturum ut audias, cuius tota actio nihil aliud quàm saltationem complectitur. Cum itaq; tria sint ce leberrimarum saltationum genera. Cordacis & Scinidis & Emmeliæ, qui bus Bacchi ministri Satyri inuentis, à se ipsis cuiq; nomen indiderunt, Et hae saltãdi arte utens Bacchus Tyrrhenos & Indos, & Lydos deuictos subiugauit, ac gentes adeo bellicosas ipsis saltẽ thyrsis desaltauit. Quo circa, ô admirande,

Eorumque in sacris so knnia fue rint.

Hyporchemata.

Indorum.

Aethyopum.

Aegyptiorũ.

Empusa.

Saltorum apud Romanos.

Priapi.

Viennæ in ecclesia S. Stephi celebrabat festinitatẽ Natalis ... uide ... ti ex ueteri instituto mistica quedã saltatio et chorea circa statua Angeli a Sacer bus collocata eiusdem statuæ in medio erat, quã sacerdotes aliquoties circumeũtes, tanq; Iudei Hiericũtem, sicut Iosue Ca: 6 habẽt, Arrepta forte occasione, Vt Malachie 3 Marci 1. Ecce ego mitto angelu meũ ante faciem tuã, Concinentes aliquot psalmos tibus statuã placantes Sed detectis nõo type papistaru erroribꝰ, vere cudia ducti os dederunt, nihili meliores facti, Speties aut saltationis quã dicti Sacerdotes Statuæ ... ciũdo repræsentabat, nominat in lingua Germanica, der Schawner Tantz Alda ... vmb den andern. Im Cirkel vmb den Gotzen herumb gangen ist

uidene parum pium aut religiosum sit, in crimen uocare exercitium adeo diuinum & mysticum, & cui colendo tanti Dij nauarint operam, quodq; in illorum honorem & cultum toties peragitur, insuper quod tantum oblectamentum simul atq; institutionem adeo utilem exhibere solet? Illud ego demiror, non ignorans Homeri atq; Hesiodi te amatorem esse maximum, iterum enim ad poetas me conferam, qua fronte illis contradicere audeas, præ omnibus saltationem summè laudantibus. Siquidem Homerus cùm res mortalium longè iucundissimas iuxta ac elegantissimas uno quasi fasce coniunctim efferret, nempe somnū amorem, cantum atq; saltationem. Hanc tamen solam præclaro nobilitauit encomio, inculpata eadem nominata, asscribens per Iouem cantui dulcedinē, quæ utraq; saltandi artificio adesse uidemus, & dulces modulos, & saltationem inculpatā, quam uituperare cogitas. Rursus alia in parte suæ poëseos ita inquit:

II. Argu. à laude qua à ueteribus celebratur saltatio.

Exemplū Homeri.

Iupiter hunc belli reddit uirtute potentem.
At leuibus membris alium saltare peritum,
Est quem dulcisona sustollit uoce canendi.

Suauis profecto est uocum modulatio, quę saltationi adiuncta est, ac munus quod à dijs immortalibus præstari potuit longè pulcherrimum. Ac mihi adparet Homerus omnes res mortalium in duo tantum diuisisse, nempe in bellū & pacem, cæterum rebus bellicis tantum hæc tanquam præstantissima studia pacis opposuisse. At uero Hesiodus, qui non ab alio percensente hoc audituperce

Hesiodi.

pit. Sed ipse statim sub auroræ exortum Musas saltantes uiderit, in carminis sui initio de illis hoc summū & elegātissimū referre nō est ueritus encomiū, nimū eas circa fontem floridū mollibus saltare pedibus, iuxta patris aram agentes tripudium. At tu, ô generose, tantum non cum Dijs ipsis pugnans, saltationē conscindis contumelijs contumelijs. Cæterū, ipse Socrates, uir omniū sapientissimus si Pythio hoc illum testimonio cohonestanti fides habenda est, nō tantū saltationem laudibus extulit, sed illam quoq; discere non erubuit aut grauatus est, plurimū tribuens uenustæ cōcinnitati & elegātiæ, tū apto motui, neq; nō inuentis

Socratis.

affor mationi. Nec ueritus est iā natu grandior saltationē inter seria habere disciplinas, uidebatúrque non parum huic rei perdiscendæ impensurus operæ, quem leuiora acuiliora perdiscere non piguit, sed tibicinarū quoq; scholas frequentare solebat, neq; à meretrice muliere Aspasia quiddam audire dedignatus est. Atqui ille artem non ita pridem natam uidit, nectum tanta elegantia & pulchritudinis accessione auctam & elatā. Qui si nunc eos quoq; opera in summū usq; fastigium erecta est, spectaret, sat scio illum omnibus reliquis posthabitis, hisce tantum spectaculis operam daturum, neq; pueros quicquam perinde atq; saltationem docturum. Videris autem mihi laudans Comœdiam atq; tragœdiam, oblitus esse, in utraq; illarum proprium quoddam saltationis genus exerceri, ac tragicā quidē esse Emmeliam, comicam uero esse Cordaca. Nonnunquàm usurpari & tertiam, nempe Sicinniden. Postea uero quàm in principio saltatiōi tragœdiam, & Comœdiam tibicinasq; & cytharam anteferre nō dubitaris, tanquam ista in certamen ueniant, atq; per hoc grauia dicenda sint, age uicissim ista singulatim excutiamus. Tibias aūt & cytharam relinquamus. Etenim & istæ saltationis partes sunt ducēdis choreis subseruiētes. Porrò aūt ipsam tragœdiā primum ab habitu contemplemur, cuiusmodi sit, quàm turpè & minimè iucundum spectaculū, homo lōgitudine deformi, atq; incomposita exornatus, altis calceamentis ingrediēs, caput larua minaci obductū habēs, tū peramplo ore hiāte quasi spectatores esset deuoraturus. Mitto ascitícia pectora, & uētres factitios adiunctam & arte compositam corporis crassitudinem, ne longitudine discors compositio in tenui corpusculo magis reprehendenda ueniat. Deinde indecora histrionis uociferatio, iam se ipsum inclamantis, iam uerberantis, aliquando etiam iambicos uersiculos cantillantis, & quod turpissimum est, grauissimas

Collatio tragœdiæ & Comœdiæ quibus saltationem anteponit.

calami-

calamitates modulantis, ac sola uoce semetipsum reprehendendum exhibentis. Quippe alia priscorum poetarū industria inuenta sunt. Et quam diu quis Andromachen agit, aut Hecubam, tolerabilis est concio. Vbi uero ipse Hercules carmine lugubri in scenam ingressus est, sui oblitus, neq; leoninam, neq; clauam, quæ præponitur, uenerarur, adeo ut sanæ mentis homo quispiam iure optimo talem actionem solœcismum uitiosum possit reprehendere. Iam quod cum primis quoq; in saltatione damnasti, uiros histriones mulierum mores imitari, hoc equidem commune quoq; est & tragœdiæ & comœdiæ uitium. Etenim in utraque plures introducuntur mulieres quàm uiri. Quinetiam Comœdia partem personarum omnium maximè ridiculam, & oblectationis plenam huic tribuit, uidelicet lampadum & tibicinarum & coquorū personas. Sed enim saltationis habitus, quàm decens sit & modestus, quorsum attinet dicere, cum cæcis quoq; ista sunt perspicua. Larua ipsa pulcherrima & subiectæ fabulæ respondens, non immane hiat, ut illæ, sed saltationi per omnia conuenit. Habet enim per multos sub illa uociferantes. Olim uero ipsi quoque saltatores canebant, & unà saltabant. Deinde animaduertentes continuo motu grauari anhelitum, & per hunc turbari cantilenam, uisum est tactu longè consultius, ut alij saltantibus succinerent. Porrò autem argumenta utriusq; communia sunt, neque ulla in re à tragicis distinctim separata sunt saltatoria, quàm quòd multipliciori uarietate exornata sunt illa, maiorique studio perdiscenda, atq; infinitas mutationes habentia. Quòd autem saltationum nulla sunt certamina, hanc ego causſam esse opinor, quod certaminum authoribus res maior & grauior uisa sit esse saltatio, quàm ut de ea exactè pronunciari posſit. Vt præteream ciuitatem in Italia Chalcidici generis præstantissimam, & hanc quemadmodum ornamentum aliquod, certamini quod apud ipsos decertandum præponitur, adiecisse. Iam uero super ijs respondere tibi stat sententia, quæ oratione mihi omissa sunt, quæ non pauca esse uideo, ne quam ignorantiæ aut imperitiæ opinionem apud te incurram. Neque mihi obscurum est, complures ante nos de saltatione libellos conscripsisse, ac omnem suam in scribendo operam & industriam in hoc posuisse, ut omnia saltationis genera atq; species numero comprehenderent, earundemq; nomina percenserent, tum cuiusmodi unaquæq; illarum, aut quo authore foret inuenta, quo instituto magnam multiplicis scientiæ opinionem sibi adiuncturos existimabant. Ego uero hanc ambitiosam super hisce rebus contentionem & ineptum & seræ cognitionis, & mihi ipsi in præsens minimè tempestiuam & accommodam esse arbitror, eamq; ob rem illa supersedeo. Deinde & hoc te cogitare uelim, ac tenere memoria, quod neque in præsentia statuerim, omnem saltationem à prima stirpe repetitam uelle indagare, neque hunc orationis meæ scopum esse propositum, saltationum nomina numero complecti uelle, præter paucas illas quarum initio memini, tanquam generosioribus propositis. Verum hoc orationis meæ caput & summa futura est, ut eam saltandi rationem quæ nunc constituta in usu uersatur, laudibus illustrem, planumq; faciam, quantum cum uoluptatis tum fructus in se complectatur, & quàm non nuper primum incepta ad tantum uenustatis & elegantiæ culmen & fastigium peruenerit. nec minus de se exhibens reuerentiæ. Quippe priores illæ perinde ut radices & saltationis fundamenta fuerunt. Eius autem floridam uenustatem & fructum absolutissimum, qui nunc omnium perfectissimè cunctis augmentis ematuruit, illum nunc in præsens oratione nostra explicabimus, posthabita Thermaystridæ & gruum saltatione, & alijs præsenti partum conuenientibus. Sed ne Phrygiam quidem illam saltandi speciem aptam conuiuijs & comporationibus, & quæ tantum ebrietate duce exerceri solet, hominibus rusticis fæpenumero ad tibiam muliebriter saltantibus saltus duros & laboriosos, & quos etiamnum agrestium studio relictos uidemus, præ ignorantia obticui, sed quia à præsenti saltatione omnibus modis aliena est, nec quicquam cum illo commune habet. Quandoquidem ipse quoque Plato in legibus, nonnullas illius species commendat, nonnullas uerò in totum reprobat, diuidens eas iuxtà uoluptatem & utilitatem

Obiectioni respondet.

Hactenus ex antiquitate et ueterum usu laudauit saltationē. Iam & ex difficultate artis eiusdem dignitatem ostendit.

Repetitio propositionis cū cōmonitione

exigens ex illis quæ sunt indecentiores, anteponens autem & admirans reliquas. Et de ipsa quidem saltandi ratione hæc dicta sufficiant. Etenim singulis persequendis orationem extendere, absurdum mihi uidetur, & ineptum. Iam uero ea quę saltatorem eximium habere oportet, tum qua ratione ijs quæ perdidicit rectè uti, quibusq; rebus artem possit assequi, tibi expediam, ut cognoscas quàm non ista ars omnino sit comprehensu facilis, & cuiusuis ingenio obuia & exposita, sed omnium disciplinarum exactissimè cognitarum adminiculo excolenda sit, non musices tantum, uerum etiam rhythmices & geometrices, cum primis uero philosophiæ tuæ naturalis & moralis. Solum uero dialecticam illi tanq; superfluam & parum commodam existimatum est. Neque uerò abhorret à Rherorica, sed & illius est particeps, quatenus mores atque affectus demonstrat, quorum iudicandorum cupidi sunt etiam Rhetores. Sed nec à graphyca excluſa est, & plasticæ, uerum harum in membris exprimendis concinnitatem magnopere imitari uidetur, adeo ut ne Phidias quidem in tantum, aut Appelles in ea uidetur præcellere. Ante omnia uero præsens & singularis in saltatore requiritur memoria, eiusque filia Polymnia, ut omnium rerum callentissimè memor sit. Etenim iuxta Calchantem Homericum saltatorem scire necesse est, quæ sint, quæ fuerint, quæ mox uentura trahantur. Ne quid rerum prorsus ignoret, sed memoriam habeat promptam & expeditam. Caput autem argumenti est, imitationis atq; demonstrationis scientia, ac rerum mente conceptarum explicatio, neque non obscurorum perspicua declaratio. Et quod de Pericle literis ac memoriæ prodidit Thucydides, eum uirum collaudans, hanc summam & clarissimam esse saltatoris laudem, nosse quid deceat, & id ipsum explicare posse. Explicationem autem habituum, perspicuitatem ego dico. Cæterum, ad hanc rem potissimum facere uidetur omnis illa rerum priscarum historia, ut à me prædictum est, cum prompta memoria, tum decenti gesticulationi coniuncta demonstratio. Statim enim à chaos & prima terræ generatione facto exordio, cuncta illi ad unguem cognita esse necesse est, usque ad Cleopatræ Aegyptiæ tempora. Hoc enim seculorum interuallo circumscripta est nobis multiplex illa saltatori paranda cognitio. Media omnia perfectissimè calleat, cœlisectionem, Veneris partus, Titanum pugnam, Iouis incunabula & natiuitatem, Rheæ fraudulentam impostura, lapidis suppositionem, Saturni uincula, trium fratrum regna per sortem diuisa. Deinde Gigantum seditiosam rebellionem, ignem furto Promethei subtractum, Hominum formationem, Promethei supplicium, amoris utriusq; robur & uiolentiam. Post hæc Deli errationem, & Latones ex partu dolores, & Pythonis cędē, & Tityi insidias, ac mox quemadmodū mediū terrę aquilæ uolatu inuentū sit. Adhæc Deucalionem, ac magnū illud id ætatis naufragium, tum unicam illam arcam humani generis reliquias conseruantem. Præterea quemadmodū denuo ex lapidibus homines prognati sunt. Mox Iachi dilaniationem, & Iunonis dolum, & Semeles conflagrationem, & Bachi utranq; stirpem. Tum quæcunq; de Minerua referuntur in fabulis, quæcunq; de Vulcano, atq; Erichthonio, ac disceptationem illam de Attica, & primū in Areopago iudiciū. In summa totum illum sermonem Atticum fabulosis narrationibus refertissimū. Præcipue tamen memoria teneat Cereris errorem, atq; inuentam proserpinam, & Celei hospitalitatem, & Triptolemi agriculturam, & uitium plantationem factam ab Icaro, & Erigones ærumnas, præterea quæcunq; de Borea, quæcunq; de Orithyia, & Theseo & Aegeo memoriæ prodita sunt. Adde his Medeæ susceptionē, eiusq; denuo in Persas fugam, ac regis Erichtei filias, & natas Pandionis, tum quæcunq; in Thracia perpessæ sunt & fecerunt. Deinde non ignorandus est illi Acamas, nō Phyllis, nō primus raptus Helenæ, tū Castoris atq; Pollucis aduersus urbē expeditio, neq; nō mors Hippolyti, & Heraclidarū reditus. Iure enim & ista in fabulis Atticis censebuntur. Et hæc quidem ex rebus gestis Athenienſium sanè quàm pauca exempli gratia ex multis à me prætermissis percurri. Deinceps uero memoria quoque tenenda est Megara, & Nisus & Scylla, & crines purpurei, & Minois regis Cretensium discessus, ac erga bene de se meritam ingratitudo.

Quarum rerum cognitio saltatori necessaria.

Quis

Quibus postea annectẽda sunt cũ Citherõe quæcũq; Thebanis ciuibus acta sunt, & Labdacidarũ ærumnæ, & Cadmi peregrinatio, & bouis procubitus, & dentes serpẽtini, & Spartanorũ retributio ✶. Et rursus, Cadmi in serpentẽ transmutatio, & ad lyram pręcinentem muroꝝ substructio, & murorum instauratoris insania, & uxoris eius nẽpe Niobes sibi ac suis exitiosa iactantia, & in luctu silentiũ, tũ quę cunq; de Pentheo, quęcunq; de Acteone, quęcũq; de Oedipode, quæcunq; de Hercule cũ omnibus illius certaminibus literis, pdita sunt, eiusq; liberoꝝ per insaniã facta internitio. Deinde Corinthus, & ipsa plena fabulis, Glaucam & Creonta habens. Et ante illos Bellerophontem, & Sthenobęam, Solisq; & Neptuni pugnam. Post hęc autem Athamantis furentem insaniam, ac nubis liberoꝝ in ariete fugam aëriam. Inus & Melicertæ susceptionem. Adhæc neq; Pelopidarũ facta saltatori negligenda sunt, neq; Mycenæ, & quæcunq; in illis memorabiliter gesta sunt. Et ante illos Inachus & Io, & ipsius custos Argus, & Atreus, & Thyestes, & Aeropę, & uellus aureũ, & Pelopiæ nuptiæ, & Agamemnonis interfectio, & Clytemnestræ supplicium. Iam adhuc ante illos septem principum aduersus Thebas expeditio, & generorum exulum Adrasti susceptio, & oraculum de illis proditum, prętea ducum in bello cæsoꝝ interdicta sepultura, & propter hanc Antigones & Męneceï miserabilis interitus, Insuꝑ quæcunq; ferũtur in Nemea Hypsipyle et Archemorus saltatori monimenta cũ primis necessaria. At etiã quæ ante illa tempora acciderunt exactè callebit, Danaæ uirginitatem, Persei natiuitatẽ, certamẽ quod aduersus Gorgonas suscepit. Adde illis & Aethiopicam narrationẽ, Cassiopæam & Andromedam, & Cepheũ, quos inter astra annumerauit quoq; hominũ id ętatis credulitas. Quin etiã illa nõ ignorabit prisca facta Aegypti & Danai, & insidias quibus petitæ sunt nuptiæ. Nõ pauca uero eius generis suppeditabit & Lacedęmon, uidelicet Hyacinthum & Apollinis riualem Zephyrum, & pueri exitiũ à disco illatũ, enatumq; ex illius sanguine flosculum, & gementem in eodẽ inscriptionem αι αι, & Tyndarum à morte reducẽ, & Iouis ob hoc ipsum aduersus Aesculapium excandescentiã. Prætera Paridis apud Menelaũ hospicium, & Helenę raptum post factum propter pomũ iudicium. Planè enim existimet Spartanæ historiæ & Iliacam esse adiunctam copiosam profecto & multiplicem. Itaq; iuxta unũquenq; apud Troiam occisorum fabula agenda scenæ præponitur. Consentaneũ uero est, ut horum subinde memor sit, cum primis uero eorum, quæ mox à raptu usq; ad gręcorum procerũ in patriam reditum peracta sunt. Neq; Aeneę erroris obliuiscatur, neq; Didonis amoris. Inter quæ locũ quoq; habebunt, quæ de Oreste circunferuntur fabulæ, tum qualia satis fidenter ausus est in Scythia. Sed nec illa, quæ ante hac gesta sunt, inepta putabit, Achyllis in Scyro cũ uirginibus cõuersari onẽ, Vlyssis insaniam, Philoctętę à Græcis derelictionẽ. In summa, totam Vlysseam errationẽ, & Circen, & Telegonum, & Aeoli in uentos imperiũ, aliaq; usq; ad procorum supplicia. Ante hæc uero quibus sycophãtijs Palemedi pernicięẽ machinatus est, & ira Nauplij, & Aiacis furentis insania, & alterius ad petras naufragiũ facientis exitium. Quin etiam Elis multas occasiones præbebit saltare conãtibus, Oenomaum, Myrtilum, Saturnum, Iouem, primos olympiarum Athletas. Arqui nec Arcadia fabularũ expers est, Daphnes fugam, Callisthus ferinam uitam, Centaurorum temulentiã. Panos parentes, Alphei amorem, & Hyphali peregrinationem exhibens. Iam si oratione in Cretã descenderit, permulta inde sumet saltatio, Europam, Pasiphaën, thauros utrosq; Labyrinthũ, Ariadnen, Phædram, Androgeum, Dædalum, Icarum, Glaucum, Polyidi uaticinium, Talo, æneũ Cretæ custodem. At si in Aetoliam diuerteris, habet & illic non pauca quæ mutuo sumet saltatio, Altheam, Meleagrum, Atalanten. Dalum ✶, fluminis cum Hercule luctã, Streuum procreationem, Echinadum, & post insaniam retributionem, Alcmæonis habitationem, Deinde, Nessum & Deianiræ Zelotypiam, cui adplicanda est Herculis in Oeta monte pyra & conflagratio. Habet etiam Thratia nõ parum multa sal-

✶ Seminatorum ortus.

✶ Titionem seu torrem.

tanti neceſſaria, nempe Orpheum, & illius factã à mulierculis diſlaniationẽ, eiuſq; caput loquens, idemq; unà cum lyra natans. Præterea Hænum & Rhodopen, tum Licurgi ſupplicium. Porrò, Theſſalia adhuc plura his ſubminiſtrabit, Peliam, Iaſonem, Alceſtim, claſſem quinquaginta nauibus congregatam, Argo, & loquacẽ eius carinam. Inſuper res in Lemno geſtas, Æetam, Medeę ſomniũ, Apſyrti dilacerationem, tum omnia illa quæ inter nauigandum acciderunt. Poſthæc autẽ Proteſilaum & Laodamiam. Rurſus ſi in Aſiam poſtliminio te contuleris, multã ibi inuenies fabularũ copiam. Statim enim tibi occurret Samus, mox Policratis calamitas, atq; filiæ eius uſq; ad Perſas erratio. Quin etiam his adhuc antiquiora, nimirũ Tantali loquax incõtinentia, tum deorũ apud eundẽ conuiuiũ, & Pelopis carnea depaſtio, eiuſq; elephantinus humerus. In Italia uero Eridanus & Phaëton, & populi lugentes ſorores & electrũ lachrymantes. Sciet eiuſmodi quoq; Heſperidas, & cuſtodem aurei fructus Draconẽ, & Atlantis laborem, & Gerionẽ, tum boum ex Erythia abactionem. Necq; ignorabit omnes fabuloſas formarũ transformationes, quęcũq; in arbores aut animantes, aut aues tranſmutatę ſunt, & quot ex mulieribus uiri facti ſunt. Dico autẽ Cenea & uatem Thireſiam. Super hæc in Phenicia Myrrham, & luctum illum Aſſiriũ qui geminus eſt. Et hæc habebit cognita, & adhuc recentiora, quæcunq; poſt Macedonum imperium auſus eſt Antipater, & Seleucus ob amorem Stronices. Aegyptiorũ quæ magis erunt arcana cognoſcet quidem, ea autẽ ſaltando repræſentabit ſignificantius. Epaphum dico & Oſirim, præterea Deorũ in animalia tranſmutationes. Ante omnia uero ea quæ circa amores illorũ uariè & mirificè contigerunt, quæq; de Ioue ipſo feruntur fabulę, tũ in quaſcunq; facies ſemet transfigurarit. Omnẽ uero inferorũ tragœdiã tanquam digitos ungueſq; ſuos tenebit, tum ſupplicium genera, & quæ cuiuſq; cauſſa extiterit. Et Pirithoi & Theſei indiuulſam uſque ad inferos amicitiam. Vt autem, uno quaſi faſce ſummatim perſtringã omnia, nihil quod ab Homero & Heſiodo, tũ ab reliqs poetis eximijs & excellẽtibus maximè tragicis dictum eſt, ignorabit. Hæc admodum pauca ex multis, aut potius ex innumeris iſtã ſyluam, rerumq; ſaltationi neceſſariarũ ſaltẽ capita aliquot percenſui. Reliqua uero cum poetis, tum ipſis ſaltatoribus demonſtranda reliqui, ac tibi quoq; iuxta dictorum ſimilitudinẽ indaganda. Quæ oĩa in numerato parata ſaltatori reponenda ſunt, ut cum tẽpus exegerit, nullo negocio poſſit expromere. Quoniã uero imitatrix eſt ſaltatio, motibusq; & geſticulatione ea quę cantantur ſemet expreſſurã pollicetur, ſummopere illi neceſſarium eſt, quod & rhetores facitare conſueuerunt, ut perſpicuitatẽ exerceat, ut unum quodq; quod ab illa demonſtratum fuerit, ita clarè, ita perſpicuè ob oculos poſitum repreſentetur, ut nullius enarratoris egeat opera. Sed quod Pythico oraculo proditum eſt, oportet ſaltationis ſpectatorẽ & mutum ſaltatorẽ intellige re, & nihil loquentem audire. Id quod Demetrio Cynico quoq; accidiſſe fama eſt. Quandoquidẽ & ipſe nõ ſecus atq; tu in iudicium uocare ſolebat Orheſticen, dicens tibiæ & fiſtulæ & ſtrepituum ſuperuacuum quoddã eſſe ſaltatorẽ, quippe q argumento confici dæ fabulæ parum afferret, motum modo inſulſum & uanum adhiberet, ab omni ratione atq; intelligentia ſeiunctum. Cæterũ homines, qui hac in re præſtigijs illuderentur, ueſtitu ſerico, perſonatuq; aptè accõmodato, tibiaq; & laſciuis cantilenis, & canentium modulata cõcinnitate quibus exornaretur nequaq; ſaltatoris eſſe officium. Saltator ergo Neronis tempeſtate eximius & celebris, nec, ut ferebatur, imprudens, ſed ſi quis etiam alius, hiſtoriarum memoria & mouendi eleganti artificio præcellens plurimum, præcatus eſt Demetrium ſapientiſſimis, ut mihi uidetur, precibus, ut eum ſaltantem ſpectare uelit, deinde ſi uideretur reprehenderet, ac ſaltationem acerbiſſimè accuſatam exibilaret atq; explo deret. Pollicebatur adhæc ſe nullis tibijs & cantilenis adhibitis ſaltaturum, quemadmodum & fecit. Etenim ſtrepitibus & tibijs & choro impoſito ſilentio, ipſe per ſe ſaltauit Veneris & Martis adulterium, Solem furtiui cõcubitus proditorem

Agilitas Saltatoris & perſpicuitas geſticulationis.

Probat exemplo Demetrij Philoſophi et teſtimonio

rem

rem, Vulcanum mœchantibus insidias machinantem, ac uinculis utroscp & Martem & Venerem illaqueantem, Deos spectaculo assistentes, Venerem suffuso rubore pudefactam, subuerentem & meticulosius Martem supplicantem. Præterea quascunq; alias hæc fabula partes cõplectitur. Adeò ut Demetrius ipsa artificiosa saltatione iam exhilaratus maxima laude saltatorem extulerit. Exclamabat enim uoce quàm potuit acutissima in hæc uerba prorumpens, Audio ó homo cuiusmodi facias, neq; enim tantum uideo, sed mihi uidere ipsis loqui manibus. Quoniam uero circa Neronis tempora nostra uersatur oratio, animus est uiri barbari super eodem saltatore tibi referre testimonium, quo laudẽ præclarissimam saltandi artificio attributam esse cognoscas. Quippe è barbaris quidem homo regius è Ponto cum ex negocio ad Neronem Romam uenisset, unaq; cum alijs hunc spectasset saltatorem, adeò saltantem perspicuè, ut quanq; nihil eorum quæ canebantur audire poterat (Erat enim lingua semigræcus quispiam) omnia tamen callidè intelligeret. Iã uero cum iterũ ad suos regressurus esset barbarus, eumq; Nero benignius atq; amãtius inuitaret, & si quid uellet postulare, liberaliter iuberet, secp; prompte daturum polliceretur. Da mihi, inquit, hunc saltatorem, et me hoc munere plurimum exhilarabis. Percontante uero Nerone, cui rei domi tuæ utilis tibi futurus est? Sunt mihi, inquit, uicini barbari lingua dispares, ad illos intelligẽdos interpretum parare copiam haud mihi promptum & facilè est. Itaq; si alicuius egens ero, ille innuens singula quæq; mihi interpretabitur. Tantum consecuta erat agilis saltationis imitatio, cum clara & manifesta apparuisset. Cæterum, exercitiũ iuxta ꝙd immorandum est, & saltationis scopus est representatio, ut dixi, eadẽ opera & rhetoribus exercenda, maximè uerò ijs qui declamationibus, quas uocant, uacant. At hæc quoq; in saltatoribus præcipuè laudi datur, ut personis in scenã introductis, saltator per omnia gestu respondeat, neq; ea quæ dicuntur ab introductis optimatibus, aut tyrannicidis, aut mendicis, aut agricolis discrepẽt, sed in unoquoq; illorum demonstretur proprietas & excellentia. Volo itaq; & alterius tibi barbari orationem ea ipsa de re percensere. Etenim cum quinq; personas uidisset saltatori adparatas, tot enim partibus seu actibus cõstabat fabula, unũ uidens saltatorem, quærebat, qui nam reliqui essent futuri, qui alias personas saltãdo repræsentarẽt. Postea uero quàm certior factus est, ut illum omnia saltatione sua repręsentaturum, Fefellisti nos, inquit, ô optime, quòd cum corpus unum tibi sit, animas plures habeas. Et hæc quidem barbarus. Non iniuria uerò & Itali, saltatorem Pantomimi nomine cohonestarunt, ab ipso penè facto ad hoc introducti. Nec inelegans habẽda est illa poetica cohortatio, ó fili, Polypi mentem obtinens in omnibus uersari urbibus, saltatori equidẽ pernecessaria, quem rebus adhærentem oportet semetipsum quibusq; factis applicare. Præcipuè uerò mores & affectus se demõstraturam & simulaturam pollicetur saltatio, nunc quidẽ amantem, deinde irascentem introducens. Mox alium insanientem, alium animo perturbatum, ac omnia talia ualde concinnè & modestè. Et quod omnium maximè mirandum est, una eademq; die, nunc quidem Athamanta furentem, nunc Ino metuentem exprimit. Et aliàs ipse ille Atreus est, aliàs Thyestes, post pusillũ Aegistus, deinde Aerope. Et omnia hæc unius hominis artificiosè refert industria. Alia quidem spectacula & disciplinæ unam quampiam rem ostendunt, aut enim tibia est, aut cithara, aut uocis modulatio, aut fabula tragica, aut plausibilis aliqua comœdia. Cæterum saltator hæc omnia simul comprehensa in se complectitur, & est uarium quendam & mixtum ex omnibus illius uidere apparatum, tibiam, fistulam, pedum strepitum, clangorem cymbali, repręsentatoris uocem concinnam, canentium concentum cõsonum & unanimẽ. Præterea alia quidẽ alterutrius in homine partis sunt opera, alia enim sunt mentis, alia corporis. Cæterũ, in saltatione ista mixta sunt. Etenim mentis demonstrationẽ corporei exercitij actione ipsius rebus quæ fiunt inesse uidemus. Maximi uero omnium ducenda est rerũ quæ geruntur sapientia, & quòd

Aliud barbari cuiusdam.

Aliud alterius barbari.

Pantomimi.

Effectus et materia artis.

Sobrietas & prudentia saltatorum.

nihil citra rationem cõmittitur. Quo circa Lesbonax Mytilenæus planè uir hone
Chiriſophos ſtus ac bonus ſaltatores Chiriſophos, id eſt, manu ſapiẽtes nominare ſolitus eſt, i-
batq; frequenter ad illorũ ſpectacula, quaſi melior à theatro ſubinde eſſet reuerſu
rus. Thimocrates aũt eius præceptor, uiſo quondã ſemel nõ de induſtria aſſiſtens
ſaltatore ſuis rebus indulgente. Quali me, inquit, ſpectaculo priuauit uerecũdia,
quàm è philoſophia hauſerã. Quod ſi uera ſunt quæ de anima Platonẽ diſſeruiſſe
conſtat, tres eius partes pulcherrime oſtendit ſaltator: uim iraſcendi, quoties iratũ
exprimit: deſyderandi, quoties amantẽ repreſentat: raciocinandi, quãdo ſingulos
affectus quaſi frenis quibuſdã coërcitos explicat. Et hoc in omnes ſaltationis par-
tes, quemadmodum tactus inter ſenſus corporeos, diſſeminatum eſt. Porro aũt cũ
pulchritudinis tantam rationem habere ſoleat, atq; inter ſaltandũ decentis & con
cinnæ formoſitatis, quid aliud quàm Ariſtotelis pulchritudinẽ confirmare uide-
tur, eandẽ collaudantis, atq; inter bona tertio loco conſtituentis. Audiui uero aliũ
ſuper ſaltãtium perſonarũ ſilentio longè iuuenilius diſſerentẽ, q̃d eo Pythagoricę
A iucundo et diſciplinæ dogma ſuboſculare ſignificari uideatur. Præterea cũ aliæ uitæ actiones
utili. illæ quidẽ oblectationem, aliæ uero utilitatẽ exercentibus ſuppeditent, ſoli ſalta-
tioni utraq; hæc iuxta adeſſe uidemus ac utilitatẽ longè præſtantiorem, quatenus
cum uoluptate illa exhibetur. Quanto enim hoc ſpectatu iucũdius, quàm uidere
pugnis decertantes iuuenes, ac ſanguine diffluentes, alioſq; luctantes in puluere,
quos non raro ſaltatio & longè tutius ſimul atq; decentius & maiori cũ uoluptate
demonſtrat. Quocirca apti decentesq; in ſaltando motus, ac corporis inuerſiones
& circunductiones, in ſuperſaltus & reſupinationes quibus utitur, alijs equidem
ſæpenumero fuere oblectamento ſpectantibus, ipſis aũt hæc eadem exercentibus
Effectus & quæ ſaltatio- ſaluberrima. Etenim illud ego gymnaſijs pulcherrimum & maximè omnium con
nem conſe- quunt. ducibile haud dubiè dixero, quòd corpus emolliant & membra flexibiliora iuxta
ac leuiora efficiant, & ad omnẽ mutationẽ promptiora inſtituãt, neq; mediocri ro-
bore corpora ſolidius cõfirmant, Quiergo ſaltatio res erit non omniũ elegantiſſi
ma, quæ & mentẽ acuat, & corpus exerceat, ſpectantes oblectet, multas res priſcas
hoies doceat, tibijs, cymbalis, numeroſo carminũ cõcentu animũ quantũ ad oculos
& aures attinet exæquo demulcens. Itaq;, ſi perfectam uocũ modulationem requi
ris, ubi alibi inuenies aut chorũ plenioręm aut cõcinniorẽ? Quòd ſi tibiæ aut fiſtulæ
ſono dulciſſimo caperis, ſufficiẽs in ſaltatione quoq; fruendi tibia parata eſt copia.
Mitto dicere q̃ moribus quoq; emẽdatis multo euades melior, crebro hiſce utens
ſpectaculis, quoties uideris theatrũ abominari & odio, pſequi malefacta, contra la
chrymis deflere innocenter affectos iniuria. In ſumma totã ſpectantiũ uitam emẽ
dari. Quod aũt præcipua in ſaltatoribus laude extollendum eſt, illud iam dicturus
ſum, membrorũ robur atq; molliciẽ rectè exercere, utrunq; iuxta mihi admirandũ
Hactenus in- uidetur, ut ſi quis in eodem argumento iam robur herculeũ, mox Veneris tenerã
genij dotes, & delicatam oſtentaret molliciem. Iam uero oratione tibi oſtenſurus ſum, qualẽ
ũ & corporis recenſet in ſaltatione. & corpore, & animo optimum ſaltatorem eſſe oporteat. Et ſanè mentis dotes tam
magna ex parte executus ſum. Quippe memoria præcellere, ac præcipua ingenij
indole clarum, adhæc ſolerti & acuta intelligentia præditũ eſſe, illũ oportere aio,
& qui potiſſimum temporis rationem habere poterit, præterea aũt ut poẽmatũ in
genioſus cenſor ſit, tum cantuũ atq; carminũ præſtantiſſimorũ peritus expenſor,
uitioſè uero factorũ reprehenſor argutus. Cæterũ corporis modũ iuxta Polycleti
canonem adumbrabo, ut neq; impenſè altus ſit, neq; præter modum craſſus, neq;
breuis nimiũ aut humilis, neq; natura depreſſus, Nanus aut Pomilio, ſed moderatæ
ſtaturæ per omnia. Neq; carnoſus admodum, & obeſus, abſurdũ enim eſt, neq;
rurſus corpore impenſe tenui, hoc enim aridi cadaueris præ ſe fert imaginem. Me
morabo uero tibi populi cuiuſdam ad huiuſmodi notanda non inertis exclamatio
nes. Anthiochia ciues habet ingenioſiſſimos, qbus ſtudio eſt ſaltationẽ omnibus
alijs anteponere exercitijs, adeoq; dictorũ & factorum obſeruantes ſunt, ut nihil

omnino

omnino earum rerum illorum subterfugere possit iudicium. Ergo cum corpusculo admodum modiculo saltator in scenam ingressus saltaret, Hectorem, uno ore omnes exclamauerunt. Astia nacten uidemus, ubi autem Hectorem mansisse dicemus? Rursus alio tempore quopiam præter modum longo Capanea saltare conante, idemq; Thebanorum muros adiecturus esset. Transcende, inquiũt, muros, nihil tibi scalis opus est. Quin etiam impendio corpulentum & obesum saltatorẽ falsè subsannarunt, qui cum ingentẽ saltum facere adniteretur, Theatrum nobis inquiunt, suffulciendum fuerat. Contra nimium arido & tenui tanquàm malè habenti, benè ualere certatim precati sunt. Horum profecto nõ concitandi risus gratia mentionem adduxi, sed ut cognosceres multas quoq; gentes magno studio saltandi coluisse artificium, adeo ut & uitia & uirtutes in illo potuerint sagaciter deprehẽdere. Sit ergo saltator corpore per omnia mobili & soluto simulatq; firmo, ut flecti postulante tempore, & firmiter consistere opus sit, possit. Quod autem saltatio à manuum gesticulatione in certaminibus proponi solita aliena nõ sit, sed particeps sit & Mercurij & Pollucis & Herculis æditarum in certamine uirtutũ, deprehendere poteris haud obscurè, singularum imitationum periculum faciendo. Herodoto authori grauissimo ea quæ oculis adparent certiora uidẽtur, quàm quæ percipiuntur auribus. Saltationi & oculorum & aurium iudicium præsto est. Vsqueadeo uero mouet saltatio, ut quidam miserè & perditè puellam quandam deperiens in theatrum ingressus, conspectis quorum caussa amor esset malis mentis sanitatem receperit, ac nuncupatis uotis theatro egreditur fronte iam serenata hilarior, quasi pharmacum quoddam priorum malorum obliuionem induces, & iuxta Poëtam dolorem & acerbitatem omnẽ abstergens hausisset. Quod autem ista populo fuerint familiaria, ac quisq; spectantium ea quæ inter saltandũ demonstrantur callidè, cognoscat, argumento sunt spectatorum profusæ nõ raro lachrymę, quoties casus aliquis acerbus & miserabilis productus fuerit. Bacchica saltatio in Ionia præcipuè, & Ponto tanto certè studio celebris, quam & satyrã uocant, usq; adeo hominibus ea detentis uoluptati esse consueuit, ut statutis temporibus cæterarum rerum obliti omnium, perpetuos dies desideant, spectantes Titanas & Corybantas, & Satyros & bubulcos. Saltabantq; id genus saltationes nobilissimi quiq; ex singulis ciuitatibus primores atq; principes, nõ reuerentię gratia, sed potius ob hoc ipsum magnos sese ferebant, magis q; ob generis claritudinẽ, & obsequia, & dignitates, quæ debebãtur nobilibus. Postea uero quàm uirtutes saltatorias percurri, audi iã nũc deinceps & saltatorum uicia. Sed enim quæ corpus plerunq; comitantur iam ostendi, mentis autem uicia ad hunc ferè modum, ut opinor, obseruabis. Permulti enim illorũ propter inscitiam (fieri enim non potest, ut omnes sapientia exornati sint) turpibus inter saltandũ solœcismis delinquunt. Illi quidẽ dum citra rationem mouentur, ac nihil, ut aiunt, ad chordam. Alia quippe pes, alia rhythmus loquitur. Cæterum alij quidem saltando à rhythmo nõ discrepant, res autem parum aptè & tempestiuè saltationi accommodant, quorũ ego permulta uidens memini. Quidam enim Iouis parentes saltans, neq; non Saturnum deuorantẽ liberos. Thyestæ calamitates adsaltabat. Rursus alius Semelen percussam fulmine repręsentaturus, Glaucen illi adsimulabat, tẽpore longe posteriorẽ. Atqui nequaquam eiusmodi saltatorum gratia, saltationem respuendam esse censeo, neq; ipsum odio prosequendum exercitium, sed illis potius, ut sunt, imperiti habendi sunt. Laudandos aũt eos qui legitimè ac iuxta rhythmum satis artificiosè cuncta obeunt. In summa, oportet saltatorem omnibus numeris esse absolutissimum, ut totum quod agit sit concinnum, sit aptè accommodatũ, ac intra mensurã cohibitum, sibi ipsi nõ diuersum, à sycophantæ morsu alienũ, reprehensioni minimè obnoxiũ, & quo nihil desyderari possit. Est præterea summopere necessariũ, ut saltator optimis cogitationibus temperanter instructus sit, acuto ingenij acumine docilis, mente ad deliberandũ profunda, summa uerò in illo requiritur hu-

Redit ad effectum artis.

Vicia saltatorum ex quibus rursum dignitas difficultasq; artis colligitur.

manitas. Statim enim ſolidam à ſpectatoribus laudem conſequit, quoties quiſq; uſ-
dentium ſua ipſius acta illo repreſentante cognouerit. Magis uero uelut in ſpecu
lo, in ſaltatore ſe ipſe conſpexerit, tum qualia paſſus ſit, quæq; quondam factitare
illi ſtudio fuerint. Neq; enim tunc præ uoluptate homines ſe cohibere queunt, ſed
certatim ad effundendas laudes prorumpunt, quiſq; ſuæ ipſius animæ ſimulachra cõ
ſpiciens, ac ſemetipſum cognoſcens. Planè enim Delphicum illud uerbum, Noſce
te ipſum, ex eiuſmodi reportãt ſpectaculo. Atq; è theatro diſcedunt, poſteaquam
quæ expetenda, quæq; fugienda ſint, perdidicerint, & eorũ quæ prius ignorabãt,
periti euaſerint. Accidit uero quemadmodum in orationibus, ſic pari quoq; ratio
ne in ſaltationibus ea quæ multis uicio datur Cacozelia, hoc eſt, mala affectatio,
imitationis modum tranſgredientibus, ac pro ut quàm par fuerat actione exceden
tibus. Et, ſi magnum quiddã demonſtrandum eſt, illud præter modum demonſtrã
tibus, rurſus ſi quid molle ac tenerum repreſentandum eſt, illud plus ſatis effœmi
nantibus. Porrò actiones graues atq; uiriles ad immanitatem uſq; ferinam euehen
tibus. Quod ego quondam ſaltatorem facientem uidens memoria teneo, antea
quidem mirum nec non celebrem ſaltandi artificem, cætera ſanè prudentem, nec
hominum opinione indignum. Verum haud ſcio quo caſu tunc in ita deformem
repreſentationem immoderata affectatione delapſus ſit. Quippe, cum illi Aiax
deſaltandus eſſet, mox furens poſt uictoriam, tm à ſaltatiõis decoro excidit, ut nul
lo modo Aiacis furentis inſaniam repreſentare, ſed ipſe oim iudicio planè furere
atq; debacchari uideretur. Vnius em ferreis calceamentis inſtrepentium ueſtimen
tum uiolenter diſcidit, alterius è Muſicorum numero correptam tibiam, Vlyſſis
iuxta ſtantis, ob potitã armorum uictoriam geſtientis capiti illidens incuſſit. Et
niſi tyara obſtitiſſet, & plagæ uiolentiam excepiſſet, infelix ille Vlyſſes periiſſet,
ad uerberantis ſaltatoris pedes prolapſus. Atqui uniuerſa ſpectantiũ corona ſimi
li morbo ueſaniæ correpta unà cum Aiace pariter inſaniebat, & exilientes uocife-
rabant, ac ueſtes à ſe proiciebant. Itaq; uulgus, neq; nõ idiotæ, decori non admodũ
obſeruãtes, neq; quod bene, neq; quod ſecus ſit diſcernere queuntes, hæc omnia ad
ſummam doloris exprimendi affectationem pertinere arbitrabantur. Ciuiliores
uero, tametſi rem probè callebant, ac non parũ ob factũ pudore ſuffunderentur,
neq; tamen illud reprehendebant ſilentio. Ipſa porrò laude ſaltatoris amentiam
honeſtæ contegebant, planè perſpicientes hæc non Aiacis, ſed ſaltatoris ueſania eſ
ſe perpetrata. Neq; uero generoſus ille hiſce contentus quietem egit, ſed aliud qd-
dam multò magis admiſit ridiculum. Progreſſus enim in medium ſenatorũ, inter
duos conſules conſedit medius, admodum metuentes, ne unum ex illis correptũ
flagellis quemadmodum arietẽ cederet. Quam audaciam partim ex illis admira-
bantur, partim ridebãt, Nõnulli uero ſuſpicabantur, ne ex immodica inſaniæ affe
ctatione uero furoris morbo implicatus eſſet. Et ſanè perhibebant illum, poſtq; à
tanta ueſaniæ temulentia ſobrius eſſet factus, in tantum ob hæc quæ turpiter ad-
miſerat, affectum eſſe pœnitentia, ut præ nimia mentis mœſtitia ægrotus decum-
beret, reuera ita propter immodicè affectatã inſaniam perturbatus. Atqui ne ipſe
quidem hoc occultè aut diſſimulãter habuit, ſed ſatis manifeſtè declarauit. Siqui-
dem poſtulantibus iterum æqualibus, ut Aiacem in illorum gratiam deſaltaret, ad
hibito repreſentatore, inquit ad theatrum, ſatis ſuperq; eſſe ſemel inſaniuiſſe. Ma
ximè uero oim eius animum diſcrutiauit æmulus. Cum enim idem Aiax illi ex cõ-
poſito deſaltandus eſſet, adeò modeſtè & temperanter eius repreſentauit inſania-
am, ut magnã inde laudem reportaret, ſaltationis fines nuſquam egreſſus, neq; re
preſentando furenter in quenquam debacchatus. Hæc tibi ô amice, pauca ſanè ex
perq; multis decerpta oſtendi ſaltationis ſtudia atq; exercitia, ne prorſus indignè
aut dolenter patiaris, ſi iſta libenter & magna cum uoluptate ſpectare ſoleã. Cæte
rum, ſi animus eſt, te mecũ eiuſmodi participem eſſe ſpectaculi, ſat ſcio illius ille-
cebris te captum iri, inſuper etiã tripudiaturũ. Itaq; nihil opus eſt, ut illud Circes

dicto-

Nimia affectatio artis.

Exemplũ Cacozeliæ.

Tyara

Concluſio à cauſſa & aſſeueratione.

Odyſ. κ.

dictum tibi occinam, obstupui quòd te nil pharmaca nostra bibentem demulxere. Haud dubiè enim demulceberis, & per Iouẽ neq; asini caput, neq; porci cor habebis, uerum mens tibi firmior erit & cultior. Tu uero prę uoluptate quã spectando mirificam capies, non multum Ciceoni potando tribues. Nam quod Homerus de Mercurij uirga aurea affirmat, q; illius adminiculo quorum oculos uoluerit in somnum soluat, rursus alios dormientes excitet, hoc planè efficit saltatio, & oculos demulcens, & excubare faciens, & mentẽ ad singula humanæ uitæ acta accuratius discutienda excitans. CRA. Atqui iã ruis me Luciane dictis persuasisti, iamq; mihi patẽt & aures & oculi. Et uide ô amice ut memoria teneas, ut si quando posthac in theatrum ueneris, & me tecum unà pariter spectatũ abducas, ne tu solus inde nobis sapientior regrediaris. *Odyss. 8.*

LEXIPHANES.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

DEridet hoc dialogo Lucianus Cacozelos istos, & affectatores obscuri, atq; insitati sermonis, qui dum uerbis plerumq; obsoletis, & ab ultima uetustate repetitis, interdum etiam nouis & à se confictis, omnia obscurant, & quasi quibusdam tenebris inuoluunt, egregiè eloquentes, ac docti perhiberi cupiunt. Ficto ad hoc exemplo Lexiphanis cuiusdam, quem, dialogum quendam: ad imitationem (ut ipse quidem uideri uult) sympositi Platonis compositum, recitantem introducit, adeo ineptum atq; ridiculum, ut propter uerborum obscuritatẽ, quæ tamen eiusmodi sunt, ut uix ab ipsis illis, antiquæ comœdiæ scriptoribus, ex quibus pleraq; ea desumpta sunt, si redeant, intelligi satis posse uideantur: res quoq;, & ipsum argumentum eiusmodi sint, ut nõ facilè quicquàm fragidius excogitari queat. Quo illud nimirum indicare uoluit, affectatores istos, dum non res, quas dicant, sed uerba, ad quæ res accomodent, quærunt, in utroq; pariter ridiculè ac stultè sese dare solere. Subijcit tamen ad finem paræneses quasdam, quibus eundem hunc Lexiphanem, rectam eloquentiæ, ac studiorum bonorũ rationem edocet. Quale quiddam infra quoq; in Rhetorum didascalo facit, ubi duplicem ad eloquentiam comparandam uiam proponit: alteram asperam quidem, sed ueram ac rectam, alteram autem compendiosam ac facilem, sed ad noxum atq; affectatum istud genus, cuius exemplum hic proponit, ducentem. Semper autem hoc hominum genus apud omnes odio habitum fuit. Quid enim detestabilius, quàm id quod omnium præstantissimũ à natura accepimus, & quo solo à cæteris animantibus differimus, ita corrumpere ac deformare, ut iam neq; affectum amplius suum habeat (quem enim moueant, aut doceant non intellecta?) neq; ad id adhiberi queat, ad quod ab initio comparatum est. Proinde & olim legimus Augustum Cæsarem ob hoc uicium Mecœnatem, & item Caium nepotem reprehendere solitum, & apud Athenæũ irridentur cum alij quidã, tum Dionysius, qui uirginem μειρακυδριον, & bouem γεροτερον, & porcum ἰσχιον, & alia id genus nouis atq; affectatis uerbis dixisset. Nostra quoq; ætate Dialogus Ôscorum atq; Volscorum ille, indicio est, quantum ab hoc dicendi genere, doctorum ingenia semper abhorruerint. Porrò quod ad uersionem attinet, equidem ueniam à lectoribus precor audaciæ huius meæ, qui scriptum adeo tenebricosum, & alicubi, ut uidetur, non satis integrum quoq;, uertendum mihi sumpserim, præsertim in tanta ueterum authorum paucitate, atq; penuria, sine quibus pleraq; intelligi hic rectè non possunt. Quod sanè haud unquam facturus fuissem, nisi instituti operis, & amici eius, cui hanc operã locaui, maiorem, quàm fuma rationem habendam putassem. Nam illud ingenuè fateor me non pauca plane adhuc assecutum non esse, & pleraq; per coniecturas, & modica quædã uestigia incedendo, leuiter, & quasi per quandam transennã, ut dicitur, magis aspexisse quàm deprehendisse. Ob quæ etiam si reprehendendus fuero, illud tamen non omnino contemnendum effecisse me puto, q; per hoc alijs ac doctioribus quibusdam, ansam inuestigãdi atq; ultrà contendendi præbuisse uideor. Neq; uero illud me latet, quòd hoc argumentum, non simplicibus uerbis uertendum atq; tractandum fuerat, & quòd simili aliquo dictionis genere ludendum, & græcis respondendum erat, propterea quòd hic nihil aliud quàm uerba, & eorum siue antiquitas, siue obscuritas spectanda ueniant, rebus ipsis, ne tantilli quidem, eos, qui hæc latinè legant, iuuantibus. sed tamen cum in eo genere ipse mihi nihil tribuam, neq; me dignum aliquid præstare posse, uideam, malui equidem quibuscunq; uerbis ac modis reddere hæc. Cætera autem, quæ ad ludum & festiuitatem pertinent, illis relinquere, qui & ingenio plus ualent, & in eo genere aliquando periculum fecerunt.

LVCI-

LVCIANVS.

LEXIPHANES, formoſus ille, cum libro ſcilicet. LEX. Per Iouem Luciane, ſcriptum eſt hornum quoddam meorũ, calidum adhuc. LVC. Iam eñ quippiã de ſqualoribus nobis ſcribis? LE Haud equidem. Neq; uero ſqualorem dixi, ſed uenuſtas quæ dã eſt ſcriptũ adhuc recẽs ita appellare, Tu aũt uideris, aures ſordibus oppletas habere. LVC. Ignoſce amice, Nam multũ affinitatis inter ſe habent calor, & ſqualor. Sed dic mihi, quod nã argumentum ſcripti iſtius eſt? LEX. Cõuiuium in eo uiciſſim inſtituo contra Ariſtonis illum. LVC. Multi quidem Ariſtones ſunt, ſed tu quantũ ex ſympoſio colligere licet. Platonem uideris mihi dicere. LEX. Rectè ſentis, cæterũ q̃d dicitur ut facile cuiuis alteri inexplicabile futſſet*. LV. Proide mihi pauca ipſius libri recita, ut ne omnino expers ſim epuli iſtius. Ne ctar eñ quoddã pocillaturus ex ipſo nobis eſſe uidere. LEX. Cauillatorẽ igitur hunc abs te in humũ p̃fice. Ipſe uero auribus factis permeabilibus auſcultа iã, abſit aũt obturatrix iſta Cypſelis. LVC. Dic audacter. Nam mihi quidam neq; Cypſelus neq; Periander in auribus reſidet. LEX. Aduerte itaq; interea, quo pacto peragã, Lycine, orationem. An ea principium cõmodum utiq; habeat, ac multũ eloquentiæ p̃ ſe ferat, *ſtilo haud quaquam trito, atq; obuio compoſita, præterea autem & uerbis bonis ornata. LVC. Apparet huiuſcemodi eſſe. Præſertim tua cum ſit, ſed incipe tandem. LEX. Proinde cœnabimus poſtea, inquit Callicles. Exin ueſpertinum illud (quod ſolet) in Lyceo* obambulabimus. Iam nunc autẽ tempus eſt ungẽdi, pro meridiano atq; æſtiuo more, & adſolis ſplendorem apricandi, ac poſtquam lauerimus, panem eſitandi. Atq; adeo abeundum iam eſt. Tu uero puer, ſtrigilem mihi, ac* ueſtem pelliceam linteaq; & saponẽ, ut mittas in balneum atq; ✱ablutoriam ut afferas. Habes autem humi iuxta *armariolum duos obulos. Sed et tu quid ages, Lexiphanes. Venies ne, an amplius hic demoraberis. Tum ego, iam olim, inquã, lauaturio. Nam & ægrè incedo, & ex iis quę circa anũ ſunt, malè habeo, mula ✱ clitellaria uectus uidelicet. Approperabat enim mulio, tametſi claudicaret ipſe. Sed & in ipſo agro abſq; labore non fui. Deprehendi enim operarios cantillantes, æſtiuam cantionem, eos nimirum, qui patri meo ſepulchrum extruebant. Poſtquàm igitur cum illis unà fodiſſem, & cum iis quoq; qui ripam aggerebãt, ipſe parumper manũ operi admouiſſem, illos quidem reliqui, & frigoris cauſſa, & quia ✱uredo quędam erat. Scis aũt quòd in frigore uehemẽtiuredines generentur. Ego uero obambulans culta agrorũ etiam allia repperi inter ipſa enata. Ac ✱ terræ clauis aliquot effoſſis, ſcanariſq; herbis, & Bracanis eſui collectis, p̃terea & hordeo coẽmpto (nondum autẽ prata floreſcentibus uitibus fragrabãt, ut pedibus incedere liberet) ſublatus in mulã, attriui ſummum podicem. Et nunc ex eo ægrè & cum dolore incedo, & ſudo frequenter, & corpore langueſco, opusq; habeo quam plurimum in aqua pernatare. Iuuat autem poſt laborem ablui. Proin & ipſe puerum curriculo ablegabo, quẽ uer-

Calidũ uerti propter conſonantiam uocũ caloris & ſqualoris, nam ἀυχμὸς eũ ſqualorem ſignificat, qui ex nimia ſiccitate prouenire ſolet. Vnde & propeſte quæ ex nimio æſtu contrahitur, poſitum reperitur. ἀυχμῶδ autem id quod nuper factum eſt. Videtur autem & prauam pronunciationem affectatoris iſtius notare.

κυψελὶς aurium ſordes ſignificat. Cypſelus autem & Periander Corinthiorum reges uetuſtiſſimi fuere, quorum & Pauſanias meminit.

ἕυλιξις, quam uocem ipſe infrà in Rhetorũ didaſcalo exponit: τὸ λεῖον ἐρευνᾶσθαι.

περιδινήσομαι, quod uolutabimur proprie magis ſignificat.

βύρσον græce, τὸ ἐπίλαιον.

ἀγγυοδύκην, græce et notat Heſychius ἐγγύην etiam ὀφείλειν ſignificare.

In græco eſt ἀσπάδη & ἀσπαβολάτης quorũ alterum nonnulli pro mulo, ſeu iumento, alterum pro ephippio ſeu ſella, non pro mulione accipiunt, uide Suidam.

κεῦμαι. Cuius uocis & Athenæus in hac ſignificatione meminit lib. 3. ubi & ipſe de affectatoribus huiuſmodi tractat.

γνωστὰλαι- græcè, apparet autem bulbi genus eſſe. Bracana uero agreſtia holera ſunt, ut apud Suidam.

uerisimile est, aut apud ✳ Lecithopolim, aut certè apud eũ, qui ♣ sacculos distrahit, me expectare. Atqui edictum illi fuerat, ut ad a Selga obuiam uenirem. Sed in tempore ecce cum ipsum, adest, mercatus panem b Coloſtratum, & alios subcineritios, & cepas uirescentes, & Fucas, & ✳ Oebum istum, & c leporinam & binis intestinum illud multiplex & rugosum, & d Phoctas. Euge Atticion, rectè abs te factum, quòd magna itineris peragendi parte me subleuasti. Ego uero, inquit, ille e Sillus propemodum, here, factus sum, dum te circumspicio. Cæterum ubi tu heri cœnasti? Num apud Onomacritum? Haud quaquam per Iouem inquam ego, sed rus ibam, ubi f ripæ aggerem protendi. Scis autem quàm studiosus agrorum sim. Vos autem fortasse putabatis me g cottaborum strepitus exercuisse me. Sed ingressus, hæc atq; alia suauiter condito, ac mactrame munda, utq; Thridacinas nobis pinsatis. Ego autem abiens in siccо, & ad solem ungar. i Et nos, inqt, Philinus, ego ui delicet & Onomarchus, & Hellanicus hic sequemur. Nã & gnomon medium iam horologium umbra designat, & periculum est ne in aqua ista impura, & aliorum eluuie coinquinata, lauandum nobis sit à tergo k Carimantum inter fecem uulgi, confertis illis undiq; nos trudentibus. Ibi tum Hellanicus. Ego uero, inquit, etiam ægrè intueor, & mihi pupillæ oculorum, quasi quodam atramento offusca tæ sunt, & nicto frequenter, & lachrymas subinde emitto atq; ipsi mihi oculi medicinam gestiunt. Ac opus habeo Aesculapij filio aliquo, medicinæ ocularis probè perito, qui miscendo atq; infundendo medicamentum aliquod, rutilare mihi faciat oculos, & non amplius lippitudine laborare, aut humidum & aquosum uidere. Atque huiusce modi quædam inter nos uerbis prosecuti, omnes qui tum aderamus, abiuimus. Et postquam uenimus ad gymnasium, exuti uestibus, alius quidem pancratio, alius autem luctæ, & palæstra recta exercebatur, alius pinguiter perunctus membra uariè distorquebat, alius saculos cõtendebat, alius plumbeos quosdam lapides obnixè atq; uibratim tenens, manu iaciebat. Deinde ubi mutuo exercuissemus nos, atq; alter alterum postergassemus, gymnasioq; satis illusissemus. Ego quidem & Philinus, postquam in labro calido abluissemus nos, abiuimus. Reliqui uerò, ubi caput frigida tinctum, Delphinum more immersissent, mirabili quodam modo inter aquas iuxta adnatabant. Reuersi autem iterum, diuersis locis diuersa agitabamus. Ego quidem subligatis crepidis, caput fricabam dentato strigile. Non enim in cepijm, sed in Scaphij modum tonsus eram, ut qui non multò ante mentum ac uerticem detondissem. Alius autem calida n glutiebat, alius uentrem o reiectabat, alius raphanis in tenues partes concisis, absorbebat salsas ac piscolentas illas offellas, alius agrestes p oliuas commandu cabat, alius etiam hordeum ingurgitabat. Atque ubi iam tempus erat, in cubitus inclinati, cœnabamus. Posuæ autem erant & sellæ & grabatula quædam. Proin cœ-

na

✳ Hoc est, quæ pia uel etiam oua uendit.

♣ Nam Suidas γρυμάτια à σκευοθήκην ait, & Pollux à quibusdam peram dici affirmat.

a Vtrum corruptum hic aliquid sit nescio, certè quid uelit, non puto facilè à quoquam intelligi posse.

b Sic interpretari placuit πυρίαλον, quem tamen alij pro ipso πῶυ, hoc est coloſtra accipiunt. Idem & πυρίεφθος dicitur. Commentar. in Aristoph. Vespas. Athen. lib. 14. & Pollux lib. 2 ca. 12.

c Gaza interim fucas, interim squillas uertit apud Aristotelem. Athenæus lib. 7. φυκίδας uocat.

d Neque de Oebo, neq; de Phoctis reperio quicquam, pro λωγάνιον autem λαγώνιον lego, quòd & apud Hesychium legam, quanquam nec; de hoc adeo contendo.

e Hoc est strabus, à συλλαύειν, quod propriè significat subjannandi causſa, oculos recutere, seu retorquere, Vnde & Sulli uersus. Pollux.

f Ὑπόστασιν. i. πρόχυμα, quod contra aquæ impetum opponitur. Supra ἔνδρασις idem dixit. Vide Hesychium.

g De Cottaborum ludo Athen. lib. 10. 11. & 15. Pollux li. 6. ca. 19 & Suidas meminit, et Plautus. Vide ne crebri in te Cottabi crepent.

h Hoc nomine μάζης quoddam genus Attici uocant.

i Inde ξηρόλουτρος locus Cõstantinopoli fuit; cuius alibi mentio fit.

k ἐν λατρίῳ, Vide Hesychium. Carimantes autem quos dicat, non satis intelligo, nisi si accipiamus sordidos quosdam, & mercenarios, qui caput obligatum habeant, aut oneragestent, quales ab Hesychio & καριμοῖροι dicuntur.

l τῷ κορύνῳ ἀντιβαλὼ. Vide Hesychium.

m κάρων & σκαφίον tonsuræ species erant. Scaphium quando tota coma ad cutem usque detonsa erat, Cepium autem seu cepus quando ad frontis ornamentum capilli resecti erant, ut Comment. Aristoph. in Aues tradit.

n ἐθερμοτράχει, fortasse id quod Plautus dixit thermopotare.

o τὰ γύστια ἤμεν, significat autem νῆστις ieiunium, & item intestinum ieiunum inter stomachũ & uentrem.

p φακελίας, Ita Suidas exponit, quanquam Hesychius genus mali grandioris esse dicat.

na quidem collatitia erat.) Apparata autem erant multa, & uaria, ✱bifida uidelicet ſuilla, & laterum pulpamenta, & ſuminis quædam, & ſuis nuper enixæ inteſtinum illud quo fœtus recipit, & epar * è ſartagine, & allatũ, & Abyrtace [a], & ſimilia quædam condimenta opipara, deinde & [b] Thrymmatides & frictillæ ficulnis ſolijs inuolutæ, & ex melle dulciaria. Ex natatilibus autem & marinis cartilaginea multa, & quæcunque oſtraceis teguntur & offæ ponticæ, eorum quæ [c] Sportulis ſiue naſſis excipiuntur, & anguillæ cipaides, & gallina altilis, & gallus, [d] qui canere deſijt. Etiam piſcis erat [e] paraſitus, & ouem totam in furno aſſatam habebamus, bouiſque iam grandioris atque euo confecti, pernam anteriorem. At uero panes aderant [f] ſiliginei, non mali, & alij nouiſunares, poſt feſtum, ceu præterito uadimonio dilati, & holera, tum [g] ſubterranea, tum in altum excreſcentia. Vnum autem erat, non uetus, ſed exijs, quæ in utribus offeruntur, quod iam miſtum quidem deſierat eſſe, nondum tamen ad plenum coctum erat. Pocula uero poſita erant, omnis generis in Delphinide [h] menſa, puta crater ille occultator frontis, clauatus. Mentoreum opus, habens anſam præhenſu facilem, & [i] Bambelius & [k] Dirocypelum & fictilia multa, qualia [l] Thericles coquebat, multicapaciaque, atq; alia latioris, quorum quædam ex phocæa, alia uero è Gnido adfecta fuerunt. Omnia uero tenuia, [m] fragiliaque, ac teneras teſtas habentia. Erant autem ibi & cymbia. & paruæ phialæ quædam, & pocula quædam [n] grammatica, ita ut plenus eſſet [o] abacus. At uero [p] lebes furnarius ebulliens, in caput nobis euertit carbones. Bibimus autem continuis hauſtibus, & iam inebriati eramus, atque exinde ungebamur [q] cancharide, & introduxit nobis quiſpiam Podocypam, & Trigoniſtriam, atque exinde alius quidem in tabulatum aſſultans, irrumpendi locum quærebat, alius autem crepitu ac plauſu digitorum [r] ludebat, alius porro cum riſu lumbos laſciuiter [s] agitabat. Atque interea ubi iam lauiſſemus, commeſſantes ad nos intrò irruperunt, ultrò non accerſiti. Megalonymus, cauſarum ac litium ſectator ille, & Cherea aurifex, is qui tergum uariegatum habet, & Eudemus [t] Ooc ataxis. Ego uero interrogabam eos, quid nam accidiſſet eis, cur tam ſerò uenirent. Cherea igitur, [u] ſegmentum quoddam inquit & in aures & pedicas filiæ meæ apparabam, & ob hoc ad repetia uobis ueni. At ego, inquit, Megalonymus, alijs rebus occupatus fui. Dies enim fuit, haud quaquam iudicialis, ut ſcitis, & nefaſtus. Proinde, utpote ſilentio in foro exiſtente, neque perorare licuit, neque per diem dicendo, aquam & clepſydram diſpenſare. Cum audiſſem autem, quòd imperator conſpiciendum ſeſe præberet acceptis ueſtibus inuſitatis, & bono ſtamine textis, ſubligatiſque calceis antea ✱ non geſtatis, prorupi me ipſum foras. Atq; exinde ſtatim incidi in ♣ Daduchum & Hierophantem

✱ Intelligo pedes, eò quòd bifidi ſunt.

* Id eſt frixum, Propriè tamen λοβὸν extremam partem epatis uocant.

[a] Ignotum quoddam Barbaricum eſt. Vide Suid.

[b] Pollux in ter placentas recenſet θρυμματίδας. De Thrijs autem Commentator Ariſtophanis in Equitibus copioſe.

[c] τῶν ἐκ σφυρίδων, de cuius ſignificatione Heſychius.

[d] Capum intelligo.

[e] Ipſa quidem uox παράσιτι, quid ſignificet, notum eſt, ſed quorſum ſpectet, piſcis paraſitus, puto obſcurum eſſe.

[f] σιφάϊοι. ſ. pro τιφάϊοι Atticè, Eſt autem τίφος, ut Heſych. exponit ὁ λυρᾶς, quæ à Latinis quoque olyra, quibuſdam autem ſiligo dicitur. Vnde τιφάϊοι panes, quorum & Athenæus meminit lib. 3.

[g] ὑπόγεια τὰ ὑπόφυα. niſi quis malit paruaac magna accipere.

[h] Obſcurum quam intelligat, niſi ſi tripodem, qualis ἀ Δελφικὴ fuit.

[i] Poculum eſt anguſti oris, inter bibendum ſonitum edens. Athenæus & Pollux.

[k] Vt apud Homerum ἀμφικύπελλον. de cuius Etymologia Athenæus li. 11.

[l] De Thericleo poculo, uide item Athenæum.

[m] ἀνεμοφόρητα, hoc eſt, quæ uento ferri queãt

[n] Hoc eſt, literis inſcripta, quorum ipſorũ quoq; meminit Athenæus eodem li. 11.

[o] τὸ κυλίκειον, ſic enim malim, niſi quis κυλίκου pro ora ſeu labro poculi accipiat, & τὸ μεσόμφαλον γράμματα referat.

[p] πυρολέβης, quod Athen. li. 3. à Romanis miliarium dicitur, uas ad calefaciendam aquam comparatum.

[q] Quodnam unguentum hoc ſit, obſcurum. Podocypa autem & Trigoniſtria, nomina pſaltriarum uidentur eſſe, Nam Trigonis & Heſychius & Pollux meminere.

[r] λυκίνδα à λύχνῳ uidelicet, cuius uerbi Athenæus meminit lib. 1.

[s] De hoc Pollucem uide lib. 4 ca. 14.

[t] Suid. proprium hoc eſſe tradit, quanquam apud Lucianum παρὰ τὴν τάξιν legitur, ego tamen cognomentum magis eſſe puto ab ouis uel frangendis, uel deuorandis, uel ſimili aliquo factum.

[u] λεῖόν τινα. Pollux τῶν λείων. per u habet.

✱ ἄγρηκα & χρόϊα, tametſi eæ uoces proprie inutiles, & geſtui inhabiles ſignificent.

♣ Eum qui geſtat lampada, ut ſacerdotes Promethei, Vulcani &c.

phantem, ac cæteros arcanis ac turpibus operantes, qui Diniam obtorto collo ad magistratum rapiebant, reum facientes, quòd ipsos nominasset, idq; cum sciret, quòd ex eo tempore quando initiati fuissent, & sine nomine forent & innominabiles, utpote sacrinomines iam facti. At nescio, inquam, quemnam hunc Diniam dicas. Vocabat igitur me nomine. ✶ Est, inquit, in tabernis aleatorijs homo perditus, ✶ ex egenis ac uilibus istis, semper comatus ac squalidus, endromidum, aut bancidarum, ♣ calceamento subligatus, ac ueste manicata indutus. Quid igitur, inquam, deditne pœnas aliquo modo, an calcibus insultans, aufugit. At uero ille, inquit Megalonymus, qui antea inter tibias & cantores perstrepebat, iam immobilis ac tacitus est. Nam imperator segregatum, & à reliqua grege seorsim amotum, circundatis illi manicis, & intento uinculo collari, in pedicis ac tibialibus tormentis degere hominem fecit, Quare in uinculis existens, pedebat nonnihil miser ille præ timore, & crepabundus erat, pecuniamq; pro redimenda uita dare uolebat. At me, inquit, Eudemus, summo diluculo accersiri ad se fecit Damasias, is qui olim quidem athleta fuit, multasq; uictorias rettulit, nunc autem præ senecta iam à certaminibus abstinet. Nosti æream statuam in foro positam. Ac alia quidem picando, alia inflammando peregi. ✶ Domum enim deducturus hodie fuerat filiam suam ad nouum maritum, iamque adeo exornabat illam. Cum interea anxium ✶ quoddam malum interueniens, diremit festum. Nam filius ipsius Dion nescio qua causa, mœrore affectus, imò deorum odio aliquo agitatus, strangularat se ipsum. Ac satis scitote, periisset ille, nisi ego superueniens ablaqueassem ipsum, & à resti soluissem, diu geniculatim assidens, & compungens hominem, huc, illuc, ceu infantē in cunis, uersans & undequaq; explorans ac tentans sicubi concretum adhuc guttur haberet. Quod autem potissimum profuit, illud erat, quòd ambabus manibus comprehendens illius latera, ✶ ui compressi. Tum ego, num illum, inquam, Diona dicis, cinędum, & scortum propendens habentem, mulierosum, ♣ & lentiscum subinde rodentem ✶ adolescentem, mastrupantem, & obscœnè tractantem, si quem probè mutoniatum senserit ipsum admittens, at ille certè etiam delicatus & gulosus ♣. At deam, inquit Eudemus, admiratus, Diana enim ipsis est in media aula posita, Scopadeum opus. Ad hanc procidentes & Damasias, & uxor eius, uetula iam, & capite admodum cano, supplicabant ei, ut misereretur sui. Illa autem statim annuit. Et nunc Theodorum, seu potius Arthemidorum adolescentem hunc habent. Consecrarunt autem illi, cum alia quædam, tum sagittas, & arcus, quoniam his delectatur. Sagittaria enim & iaculatrix, & bellatrix Diana est. Bibimus igitur, inquit Megalonymus. Etenim & lagenam hanc uini uetustioris uenio uobis afferens, & recentis

✶ ἐγκεκλικώς λεως, quod si ab ἐγκάπτειν & κλάειν deriuetur, cæparum helluonē significabit. Sed tamē apud Hesychium κεκλικώς λεως per ω legitur, pro eo, ut ipse ait, ὃς μετὰ τὰ δεῖπνα τὰ ἄλφιτα μὴ δεδόντων τυγχάνῃ ἐλόμενος, quod neq; ipsum quale sit, satis planū est, ἀυτολύκυδος aūt & ἀυτοκάβδολος ab Hesychio exponuntur.

♣ Endromides cursorū sunt, & propriè Dianæ. Bancides aūt Croceæ, mulebres. Pollux.

Nescio corruptum ne sit locum, an mutilatum.

✶ μιξεμαρον, sed haud scio an τριμίξεον potius legendum, de quo etiā in prouerbijs Eras.

✶ τὰ ἄκρα, latera uerti, propterea quòd et in acie latera, τὰ ἄκρα dicuntur, ut Pollux.

♣ μύρτουνα, ἀπὸ μυρτίου, scilicet genitalī muliebri.

✶ σχινοβόκτου, quo nomine notabantur quī elegantiæ & cultui muliebriter studebant.

♣ λεπαλέου· ἀπὸ λεπίδος, seu λέπους, quæ patinam significat, ut Pollux. Coniecturaliter tamen, quanquam haud scio an corruptus locus sit, uidentur enim deesse quoq; nonnulla.

Vt à dea seu Diana restitutū, & uita donatum

caſei maſſas, & oliuas humi collectas. Cuſtodio autem ipſas ſub ſigillis cariofiſſimis, & oliuas alias natatiles ✶, & lutea hæc pocula, acuti teſtacea ac deſtillantia ut ex ipſis bibamus. præterea & placentam ex inteſtinis concinnatam, & quibuſdam quaſi Crobylis intextam b. Tu uero puer plus aquæ infunde mihi, ne capite grauari incipiã, & exinde obid mangonem ✶, ſeu caſtigatorem cõtra te accerſam. Scitis enim quàm grauiter cõcitare ſoleam dolore, & caput habeo denſum, nec facile uaporibus peruium. Poſt potum autem nugabimur mutuo, qualia & quæ cõ ſueuimus. Non enim intempeſtiuum ſcilicet hoc, temulenter agere. Tum ego, laudo, inquam, iſthuc. Emolumentũ enim quodcunq; etiam ſumus. Atticæ proprietatis, haud poſtremum. Rectè dicis, inquit Callicles, nam nugis mutuo prouocare nos, uoluptatem ♣ quandã affert. Ego uero, inquit Eudemus, frigus enim eſt, meraciori uino malim intus ſtipari. Nam frigoris impatiens ſum, & tepefactus, libentius audiuero ✶ digitis geſticulantes iſtos, tibicinem puto & Barbitędũ. Quid hęc ais Eudeme, inquam, an tu ſilentiũ nobis imperas, tanq; ore carentibus & lingua ſpoliatis? Mihi uero & lingua iam pridẽ dicturit, adeoq; iam animo prouehebar, quaſi antiqua uobis narraturus quędam & ablaturus omnes uos lingua. Sed tu ſi mile quiddam feciſti mihi, ac ſi quis nauem onerariam, tribus inſtructã uelis, ſecũdo uento nauigantem, implentibus lintea Notis, proſperè labentem, & per ſummos fluctus euntẽ, retinaculis quibuſdam ancipitibus ancoris ferreis, naualibus; pedicis demiſſis retineat, & curſus impetũ inhibeat, inuidens uidelicet tranquillitati. Proinde, inquit ille, tu quidem ſi placet, nauiga, & nata, & curre per undas intempeſtas. Ego autẽ interea bibens, de terra, ut Homericus ille Iupiter de rupibus alicunde, ut de ſummo cœli uertice ſpectabo & te iactari fluctibus, & naucm ipſam de puppi à uento aquis immerſari. LVC. Satis ó Lexiphanes & potus & lectionis iſtius. Ego enim tibi ebrius iam ſum, & nauſeo, & niſi q; primum euomuero iſta omnia, quæcũq; recitando perſecutus es, ſat ſcias, uideor mihi mox inſanus ac furioſus fore, obſtrepentibus mihi undiq; uerbis iſtis, quæ mihi modo offudiſti. Quanquam à principio ridere in mentem ueniebat mihi illorum gratia. Verũ poſtq; ea multa, atq; omnino ſimilia erant, miſerabar tui ob miſeriam, & infelicitatem iſtam, cum uiderem in labyrinthum quendam irremeabilem incidiſſe te, morbumq; ægrotare maximum, imò uero atra bile percitum. Cogito itaq; apud me ipſum, unde tam multa mala collegeris, & quam longo tempore, & ubi denicq; concluſum habueris tantum examen abſurdarum, ac diſtortarum uocũ, quarum alias quidem ipſe finxiſti, alias autem defoſſas alicunde eruens, iuxta Iambicum illud:

Pereas miſerias qui eligis mortalium. tantum cœnum undequaq; cogens in me exhauſiſti. Porrò uideris mihi neminem amicum, aut familiarem, aut beneuolum habere, neq; etiam in uirum liberum, & qui loquendi libertate uteretur incidiſſe unq;, qui uera monendo, liberaret te à morbo iſto intercutaneo, quo quidem correptus es, & præ malo illius, periculum, ne diſrumparis, ſuſtines, tibi ipſi aũt bene habito corpore eſſe uideris, & calamitatem iſtam pro bona ualetudine ducis, ac abijs quidem qui nihil intelligunt, laudaris, quando illi quid tu patiaris, ignorant, à doctis autẽ miſeratione dignus putaris. Sed cõmodum Soſipolim hũc medicum accedere uideo, age huic tradendo te, & ſuper morbó diſſerendo remedium aliquod inueniamus tibi. Intelligens emi uir eſt, ac multos iam ad ſe receptos itidem ut te, ſemiſanos & infatuatos à morbo infuſo pharmaco liberauit. Salue Soſipoli, atq; hunc Lexiphanem, quæſo ad te receptum, ſodalem, ut ſcis, noſtrum, nugis aũt in præſentia quibuſdam. & peregrino circa ſermonem morbo correptũ periculumq; ſuſtinentem, ne prorſus pereat, ſerua, quocunq; tandem modo. LEX. Nequaq; Soſipoli me, ſed hunc Lycinum, qui manifeſtè deſipit, & homines mente præditos parum ſapere eriſtimat, ac iuxta Mneſarchi filiũ, Samium illum, ſilentium, ac linguę ignauiam nobis intendit. Sed per Mineruam haud unq; erubeſcentem, aut trepidam, & per magnũ feraꝝ debellatorem Herculem, ne tanti ipſum

quantum,

Pro antiquiſſimis accipio ✶*Fortaſſe ea quæ et hodie ex uino uel aqua aſſatis carnibus p ſalſamẽto adhibentur.*

a ἐμπροσθάκωσε à πρόσθαξ uidelicet.

b Fuerũt aũt Crobyli certæ quędã tex. urę capillorũ, in acuium deſinẽtes, antiquorũ Athenienſiũ geſtamen, ut Commenta. Thucididis in lib. 1. ✶ *παιδοβόσμου: quo noſte & mangonẽ & puerorum moderatorem intelligi poſſe puto.*

♣ *ἑορταῖς à λαλεῖν δ' ἐν ἑορταῖς & γάρ νυσθαι.*

✶ *χειροσόφους. quos ipſe infra in Rhetb. didaſc. exponit ὀρχήσεως, id eſt ſaltatores.*

quantum Gry, uel phuy faciamus. Moneo autem omnino ne obuiam quidem tibi niendum ipsi esse. Videor mihi uero etiam ringi *, cum talia increpantem audio. Ac iam utiq; abeo, ad sodalem Cliniam, quoniã audio uxorem eius iamdiu mensibus non laborasse ✶, & ex eo ægrotare illam, quia non fluit. Quare non amplius ne inscenditur quidem, sed inaccessa, & inarabilis est. SOS. Quid autem, an ægrotat, Lycine, Lexiphanes? LYC. Ipsa hæc, Sosipoli, an non audis, qualia loquitur, ac nobis, qui nunc cum eo conuersamur, relictis, quasi ante mille annos nobiscum sermocinatur, distorquens linguam. Ac aliena atq; externa hæc cõponens, omnemq; operam in illis sumens. Perinde ac si magnum quiddam foret, si peregrinis uerbis utatur, & consuetam atq; receptam monetam sermonis adulteret. SOS. Per Iouem haud paruũ quendam morbum narras Lycine. Subueniendum itaque homini est, quauis arte. Atq; adeo diuino quodam instinctu insanorũ ac bile pereitorum alicui pharmacum hoc mixturus, domo abij, ut epoto hoc uomeret. Age primus ipse bibe Lexiphanes, ut sanus nobis & mundus fias, tali uerborum absurditate euacuatus. Verum obedi mihi, ac bibe, & minus difficilis eris. LEX. Nescio quidnã etiam facietis mihi, Sosipoli, tu & Lycinus hic, obtrudẽtes mihi pharmacum hoc epotandum. Metuo itaq; ne ruina quædam mihi sit sermonum potio hæc. LYC. Bibe, & ne cunctare, ut humana deinceps sapias ac loquaris. LEX. Ecce obedio, & bibo, Pheum. Quid hoc rei est? Quantus tumultus uentris? Equidẽ diuinatorem quendã dæmonẽ uideor mihi imbibisse. SOS. Incipe igitur uomere, Papæ. Primum hoc μῶμ✶. Deinde post illud exiuit πῆτα istud. Postea & ὐδ" ὄς & ἄμυγμα, & λῶτα, & δίπτυξ, & continuum illud ἔτα. At coge tamen, & infer in fauces digitos, nondũ uero κάππα istud euomuisti, neq; σχοῖνος illud, aut τετράζεσθαι aut σκόλιος, multa adhuc intus abdita latent. Satius aũt fuerit, si per inferiora quoq; secernantur nonnulla. σίλλυροδία siquidem ista, magnũ strepitũ faciet, unà cum spiritu erumpens. At iam quidem mundus hic est, nisi si quid remansit reliquũ in inferioribus intestinis. Tu uero post hac acceptũ eum, Lycine, dedoce, atq; institue, quæ decet loqui. LYC. Ita faciemus Sosipoli, postquam nobis uia iam ad eam rem abs te patefacta est. Ac tecum deinceps, Lexiphanes, cõsultatio mihi est. ♣ Quòd si igitur cupis uerè ob dicendi potestatem laudari, ac in multitudine hominum celebrari, huiusce modi quidem omnia fuge, atq; auersare. Vbi aũt exorsus fueris ab optimis poetis, & sub præceptoribus eos legeris, transi inde ad oratores, cum iam cum illorum sermone quasi educatus unà fueris, ad Thucididis & Platonis scripta in tempore accede, multũ adeo & in pulchra comœdia, & in graui tragœdia te ipsum exercitando. Ex his enim ubi pulcherrima quæq; decerpseris, eris aliquis dicendo. Nam nunc certè, non animaduertens, similem te præbuisti ijs, quæ à lutifigulis ad forum finguntur, foris quidem illitus minio ac cœruleo, intus aũt & luteus & fragilis existens. Hæc si feceris, & non recusaueris ali quandiu ob inscitiam refelli, neq; etiam dediscere erubueris, bono animo esto, uersaberis in multitudine, & non quemadmodum nũc, irrideberis, neq; etiam in ore peiore conditione melioribus eris, Græcum atq; Atticum uocitantibus te, qui necum barbaris quidem, inter manifestissimos recensèri dignus sis. Ante omnia uero illud memineris mihi, ne imiteris Sophistarũ, eorum qui paulò ante nostram ætatem fuere, uilissima quæq;, neue etiam depascas illa, perinde ut nunc, sed talia quidem, procula pedibus: imitare autem uetera exempla. Neq; uero demulceant te anemonæ uerborum, sed iuxta legem athletarum, solidus tibi cultus, cõsuetus ac familiaris sit. Præcipue autẽ Gratijs, & perspicuitati sacrifica: à quibus plusq; nimis nunc à tergo relictus es. Et fastus autem, & iactantia, & mala ista scribendi cupiditas, præterea & tumidum istud atq; insolentem te gerere *, uerbaq; plus æquo dilatare, procul absit. Et acerbum illud irridere aliorum scripta, & putare quòd tum demum primus ipse futurus sis, ubi aliorũ omnium uerba & orationes calumniosè reprehenderis. Iam uero neq; illud paruum, imò uero maximum

* ἐμεσιᾶσαι græcè.

✶ ἀκάθαρτον ἔσῃ. cuius uerbi etiã Athenæus meminit lib. 3.

ἐμπεσρίμῦσθαι, quos & Euricles græci uocãt, Suidas.

✶ Id est, num: atq; exinde, Inquit.

aliquo modo optimè.

uidelicet.

quædam, propè.

Protendere membra cum oscitatione.

Curiosè agere, Vnguibus rapere, et insitũ esse, unde & Scholiæ nomen uidetur factum.

Id est, petulãtia et lasciuia

♣ Parænetes de rectà dicẽdi ratione.

*

uicium committis, quòd non antea ſententias ac res, quàm uerba paratas habes, ac poſtea uerbis eas exornas, ſed ſicubi uerbum alienum ac peregrinum repperiſti, aut ipſe fingens pulchrum putaſti eſſe, huic poſtea quæris ſententiam accommodare, ac damnum quoddam exiſtimas, ſi illud non alicubi intruſeris, etiam ſi ad id, quod dicitur, minimè eo opus ſit, quemadmodum paulo antè ἐπιμελόμενος illum, neſciens quidem quid ſignificaret, proieciſti, cum ille cum argumento nihil conueniret. Atqui idiotæ & indocti quidem omnes obſtupuerant, peregrinitate perculſis atq; attonitis illorum auribus: at qui docti erant, amborum cauſſa & tui, & eorum, qui te laudabant, ridebant. Illud uero omnium maximè ridiculum eſt, quòd cum plus quàm Atticus uideri cupias, & ſermonem ad uetuſtiſſimam dicendi formam diligenter exercuiſſe, talia quædam, imò uero plurima intermiſces uerba, quæ ne puer quidem, qui nuper diſcere cœpit, ignorare queat. Qualia ſunt illa: πῶς ἂν, κατὰ γῆς δῦναι ἠυχόμην, ἐκεῖσε σου ἀκούσαντος μόλις. Cum * χιτώνιον quidem etiam uirilem ueſtem dici putabas, δουλάριον autem maſculos pediſſequas appellabas. Quæ quis non nouit? quòd uidelicet χιτώνιον quidem muliebris ueſtitus, δουλάριον uero, de fœminis tantum dicantur. Atque alia multa, longè his clariora, quale eſt ἐπιστόμιον, & ἐπεστόμωσε, & παιδαρέοις illud, quæ ne inquilina quidem attici ſermonis ſunt. Nos autem ne poetas quidem laudamus, qui uerbis obſcurioribus, & minus uſitatis, * poemata ſcribunt. Tua uero, ut pedeſtrem orationem cum carmine conferamus, perinde ut Doſiadæ Ara, & Lycophronis Alexandra ſeſe habent, & ſi quid iſtis ſermone etiam miſeriore ſcriptum eſt. Quod ſi igitur hæc imitatus fueris, & dediciceris, optimè de te ipſo ſtatueris. Sin autem nihil animaduertens iterum in auiditatem iſtam prolapſus fueris, ego quidem admonitioni atque officio meo ſatis feciſſe uidebor, tu uero teipſum accuſabis, ſi utique etiam intellexeris, deteriorem eſſe te factum.

* Heſychius tradit ἐπιμελόμενος εὐμελέστερα εἰπεῖν, aitq; παρατηρεῖν eſſe quæ μικρὸν ἐμπεσόντα ſignificetur.

Id eſt, quomodo putas, ſub terrã ire optabã, quando audiebam te recitantem.

* Id eſt tunicam. Seruulam. Volauit. Obuiam ueniens. Sedens.

* κατὰ γλῶτταν. ut etiam Quintilianus lib. 1. ca. 14.

EVNVCHVS SEV PAMPHILVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Hiſtorica quædam narratio eſt, qua Dioclis & Bagoas, peripateticorum philoſophorum, inter ſe contentionem exponit, Eunuchus autem inſcribitur, quòd potiſſima contentionis pars in eo uerſetur: utrum Eunuchum deberet, aut poſſit philoſophum agere, Cum alter ab indignitate rei, & ab accidentibus philoſophiæ profeſſionis hoc negaret, alter autem exemplis, & fine ſeu officio philoſophi, item à conſequentibus ſeſe tueretur. Vbi interim tacitè illud quoq; indicat Lucianus, quòd ea tum ætate philoſophi ex uitijs & ſceleribus magis, quàm ex doctrina, & uitæ integritate cenſebantur. Exordium ab admiratione trahitur, qua attentos facit, amplificando conditionem & profeſſionem perſonarum, & rei qualitatem.

Vade

NDE nobis aduenis Luciane, seu quidnam rides? Semper tu quidem & aliàs consueuisti nobis hilaris ac festiuus occurrere, uerùm istuc maius aliquid solito uidetur esse, de quo risum nec cõpescere queas. LVC. E foro tibi adsum ô Pamphile: porrò mox efficiam, ut tu quoq; mecũ rideas, simul atq; audieris cuiusmodi litis adfuerim actioni, duob. philosophis inter sese contendentibus. PAM. Iam istuc ipsum profectò ridiculũ est quod ais, philosophos inuicẽ lites agitare. Nam etiã siquid magni fuisset negocij, inter ipsos modestè citraq; pugnam controuersiam compositam oportuit. LVC. Quid ais? tranquillè componãt illi, qui quidem solida plaustra conuicijs onusta, alter in alterum effuderint, uociferantes, miraq; pertinacia contendentes? PAM. Videlicet de discipulis atq; opinionibus Luciane, ita ut assolent, dissentiebant, q̃ erant diuersæ factionis. LVC. Nequaquam, imò aliud quiddam erat hoc de quo dissentiebant: nam eiusdem sectæ erant ambo, eiusdemq; scholæ, & tamen orta inter eos lis erat. Porrò iudices qui cognoscebant, primates erant huius Reipub. natuq; maximi ac sapientissimi. Breuiter, apud quos pudescat aliquis etiam parum aptè quippiam eloquutus, nedum ad tantam prouectus inuerecundiam. PAM. Quin tu igitur litis argumentum exponis, quo uidelicet ipse etiam cognoscam, quæ res tibi tantum risum concitarit? LVC. Scis Pamphile salarium, idq; neutiquam exiguum ab imperatore fuisse constitutum singulis philosophorum generibus: puta Stoicis, Platonicis, Epicureis: cumq; his etiam Peripateticis: ita ut unicuiq; sectæ præmium esse æquale. Cæterum demortuo ex his quopiam, alius aliquis in eius locum subrogandus est, qui sit optimatum calculis probatus. Porrò præmium illud, atque bubula pellis erat quæpiam, quemadmodum ait poëta, nec p/ocellus: uerum singulos in annos decies mille nummum, quos accipiunt, uti doceant iuuentutem. PAM. Memini quidem ista. Quin aiunt nuper ex illis diem obijsse quempiam: alterum (ni fallor) è Peripateticis. LVC. Hæc ipsa Pamphile Helena, propter quam illi inter sese singulari certamine conflictabant. Et hactenus quidem nihil etiam ridendum erat in illis præter hoc, quod quum philosophos esse se profiterentur, ac pecunias pro nihilo ducere: tamen earum gratia perinde atque pro patria in discrimen adducta, pro religione maiorum, pro monumentis progenitorum decertarent. PAM. Atqui Peripateticorum istud est decretum: non admodum esse negligendas pecunias: uerum eas in tertio quodam bonorum ordine esse ponendas. LVC. Rectè dicis. Nam ista quidem aiunt. Proinde bellum hoc ex maiorum iudicio, sententiaq; illis extitit: uerum quæ postea consequuta sint, iam ausculta. Primum complures quidem alij in defuncti illius funebribus ludis decertabant: sed inter hos præcipue duo uiribus pares: puta Diocles ille senex: nosti quem dicam, contentiosum illum inquam: præterea Bagoas, qui quidem ea specie est, ut Eunuchus esse uideatur. Inter hoc initio de doctrina, deq; philosophiæ decretis atque opinionibus est decertatum: uterque sui specimen ac documentum dedit, quod esset Aristotelicæ factionis, quodq; eius placita sequeretur ostendit. At per louem in hoc certamine, neuter altero superior erat. Lis igitur huc deflexit denicq;. Diocles desinens iam eruditionis suæ periculum ac specimen ostendere, ad Bagoam descendit, ac uitam illius in primis carpere est aggressus. Bagoas itidem huius uitam uicissim taxabat. PAM. Idq; meritò Luciane. Siquidem eius rei magis erat habenda ratio. Proinde si ego fortè iudex causæ sedissem, magis in hoc, ut mihi uidetur, futurus eram occupatus: potiusq; spectassem, uter moribus esset præstantior, quàm uter ad disputandum ac dicendum promptior: atq; illi potius quàm huic uictoriam adiudicassem. LVC. Rectè dicis: Equidem isti tuæ sententiæ meum & ipse calculum addo. Verum ubi iam conuicijs, ubi maledictis essent satiati, tan-

Exordium ab admiratione, qua attentos facit, amplificatione rei à modo & personarum profectione petita

Salaria philosophis constituta ab Imperatoribus

Narratio & causa litis.

Pecunias in Tertio honorũ Ordine &c

Modus & persona.

dem Diocles illud aiebat nefas esse, uel conari aut proponere Bagoam, uti eum philosophiæ studio, cúmque pulcherrimis illius præmijs commercium haberet, qui quidem Eunuchus esset. Imò hoc hominum genus, non solum ab eiusmodi contubernio secludi oportere, uerum ab ipsis etiam sacris, ac uasis puris, breuiter ab omnibus publicis cætibus eijci: ostendens inauspicatum quoddam & occursu infaustum spectaculum fore, si quis mane domo egressus, uel uideat istiusmodi quippiam. Atque hac dere multis uerbis disserebat, affirmans Eunuchum neque uirum esse, neque mulierem, sed quiddam utrinq; compositum & conflatum, planeq; monstrum ab hominum natura specieq; alienum. PAM. Nouam accusandi rationem nobis narras Luciane. Iamque & ipse ridere compellor, crimen audiens tam inauditum. Sed alter ille quid? Num obtiebat? an uicissim & ipse quiddam ausus est ad ista respondere? LVC. Initio quidem pudore ac metu (nam id est istis familiare) diutius obticebat, erubescens interim, palamq; præ se ferens id quod erat. Tandem autem tenuem quandam ac muliebrem ædens uocem, negabat æquum facere Dioclem, qui se quòd Eunuchus esset, ob id à philosophia secluderet, cum qua fœminis etiam esset commercium. Allegabantur, Aspasia, Diotima, Thargelia, quæ causam illius adiuuabant. Præterea Academicus quidam Eunuchus natione Gallus, qui paulo ante nostram ætatem maximi nominis apud Græcos floruisset. Porro Diocles etiam illum ipsum siquidem extaret, ac simili negocio sese misceret, prohibiturum sese respondit, nihil expauefactum opinione, quàm apud uulgus obtinebat. Adhæc quum ipse quædam dicteria in illum iaciebat, tum referebat in eum, quæ à Stoicis maximeq; Cynicis dicta ad risum concitandum erant idonea, de corpore mutilo atq; imperfecto. Hac in re iudicum cognitio uersabatur. Denicq; totius caussæ iam illud caput esse cœpit: Num Eunuchus idoneus esset censendus, qui ad philosophiam admitteretur, quicq; iuuenibus præfici postularet, quum alter interim formam etiam ac corporis integritatem, in philosopho requirendam esse diceret. Maximè uero uti barbam altam ac promissam gerat, quo uidelicet ijs, qui discendi cupidi aduenirent, uir grauis appareat, & is cui fides haberi debeat, neq; indignus uideatur de cem illis drachmarum milibus, quæ forent ab imperatore capienda. Cæterum Eunuchorum conditionem etiam quàm Spadonum esse uiliorem. Nam illos aliquando uirile quiddam expertos fuisse, at hunc ab ipso statim ortu fuisse exectum planeq; animal esse quoddam uarium atq; anceps, non aliter quàm cornices, quæ neq; inter columbas, neq; inter coruos numerari queant. Alter contra responderet eo iudicio, non de corporis agi figura, uerum de animi uirtute, proinde mentis qualitatem expendi oportere, deq; dogmatum cognitione quærendum esse. Eius rei testis citatus Aristoteles, qui quidem Ermeam eunuchum Atarne oriundum tyrannum supra modum sit admiratus, adeo ut illi perinde atq; Dijs Sacra fecerit. Ausus est & illud addere Bagoas, multo magis idoneum esse eunuchum, cui adolescentes erudiendi credantur, quòd ab hoc nulla in illos calumnia possit hærere, neq; Socraticum illud crimen in hunc competat, quod adolescentulos corrumpat. Deinde quæ ille potissimum in mentum imberbe fuerat cauillatus, ea hic facete, ut ipsi quidem uidebatur, reiecit. Etenim si è barbæ prolixitate, inquit, philosophos æstimare conuenit, nimirum hircus ante omneis primas tenebit. Hic tertius quidam assistens (nomen hominis silebitur) atqui iudices, inquit, hic malis leuibus, ac fœminea uoce, reliquoq; corporis habitu Eunucho adsimilis, si quis uestes detrahat, egregiè uir esse uidebitur. Alioqui mentiuntur qui ferunt eum aliquando in adulterio deprehensum, membra in mē bris, ut legum tabulæ loquuntur, habentem: atque id quidem temporis ad Eunuchum confugisse, eaque reperta latebra absolutum fuisse, quum iudicibus crimen persuaderi non posset, ut qui è specie hominem iudicarent Eunuchum. At nunc mihi palinodiam canturus uidetur, idq; propter ostentatum præmium.

Virum Eunuchus debeat, ut possit philosophũ agere.

Defensio ab exemplis.

Accusatio ab accidentibus.

Defensio à fine & officio.

A Consequẽtibus.

Noua obiectio & occasio suspensæ sententiæ.

Hæc

Hæc quum dicerentur, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porrò Bagoas magis etiam perturbabatur, omnem in speciem sese uarians, atq; innumerabiles uersus colores, tum frigido sudore fluens: ac neq; decorũ sibi existimabat adulterij crimen agnoscere, neque rursum eam accusationem inutilem ad præsens certamen arbitrabatur. PAM. Profecto deridicula sunt ista Luciane, neq; uulgarem uobis, uti coniectandum est, uoluptatem præbuerunt. Verum quo tandem res euasit? Et quid super his pronunciarunt iudices? LVC. Non erat eadem omnium sententia. Verum alijs quidem uisum est, uti nudato illo, quemadmodum in emptitijs seruis fieri consueuit, inspicerent, num in ijs quæ ad penem pertinent, philosophari posset. Alij uero sententiam dixere multo magis etiam hac ridiculã nempe ut accersitis è lustro mulieribus aliquot iuberent illum cum illis congredi ac uiri officio fungi, astante interim è iudicibus quopiam, qui quidem esset natu maximus, fideq; spectatissima, qui inspiceret, num philosophum præstaret. Hæc ubi omnium risu fuissent excepta, neq; quisquam omnino adesset, cui non dolere aluus risu concussus, uisum est, ut integra caussa in Italiam reijceretur. Et nunc alter, ut aiunt, ad eloquentiæ ostentationem semet exercet, atq; instruit, & accusationem quàm elaboratissimam meditatur, adulterij crimen aggrediens, id quod ipsi maximè aduersatur. Quod quidem & hic facit, iuxta malorum rhetorum morem, quum ex ipso crimine aduersarium inter uiros recenset. Contra Bagoas diuersa cura, quemadmodum audio, & assiduè uirum agit, negociumq; præ manibus habet. Postremo uicturum sese sperat, si modo docere possit, se nihilo deteriorem esse æquas ineuntibus asinis. Id enim amice uisum est optimum philosophiæ documentum, atq; una demonstratio, quæ refelli non queat. Proinde optarim, ut filius qui mihi est adhuc admodum adolescens, non animum & linguam, sed penem haberet ad philosophiam idoneum.

Consuetudo in denũ dandis Empticijs seruis.

Amarum in philosophos.

DE ASTROLOGIA.

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Astrologiæ defensio quadam est, à dignitate uidelicet, quam ab antiquitate, & præstantia eorũ, quibus ab initio coluere trahit, & à certitudine, quam ex similibus, & signis, ratiocinatione quadam colligit. Recenset autem principio uarias gentes & populos, à quibus illa inuenta, tractata, ac locupletata fuerit. Deinde & homines, & quid quisq; in illa singulatim uel obseruarit, uel tractarit. Quo loco et fabulas plerasq; Græcorum Poetarũ, de Orpheo, Thiresia, Atreo, Thyeste, Bellerophonte, Phryxo, Dædalo, Endimione, Phaëtonte, ac cæteris quibusdam explicat. Postremo & utilitatem artis tradit, quo futuris rebus per hanc obseruatis, & mala facilius tolerare, ut pote præuidentes illa, possimus, & bonorum spe nos ipsos confirmare. Exordio dociles facit, statim proposito de quo, & qualiter dicturus sit, & obiurgat eos qui artem, ob imperitiam utentium ac profitentium reprehendunt.

DE cœlo, deq; astris est nobis institutus sermo. Non de ipsis quidem astris, neq; ipso de cœlo, uerum de diuinatione ac ueritate, quæ ab illis in hominum uitam proficiscitur. Neq; rursum mihi libellus hic se traditurum aut docturum profitetur, quo pacto diuinationem hãc esse qui liceat. Sed illud queror, doctos omneis cum in cæteris omnibus exerceant sese, suisq; omnibus tradant, solam Astrologiam nec habere in precio, nec exercere. Atqui hoc doctrinæ genus uetu-

Propositio.

Aethiopes Astrologiæ inuentores

stum est, neq; nuper ad nos peruenit, sed inuentũ est priscorum regum, quos Dij amabant. At huius ætatis mortales non solum insciti a socordiaq;, uerumetiam odio laboris, diuersa ab illis sentiunt. Cumq; fortè inciderint in eos, qui falsa prædicunt, tum & astra culpant, & ipsam Astrologiam habent exosam, neque salutarem eam, neq; ueridicam arbitrantes. Sed autem magis falsam atq; inanem, haud

A simili. rectè, sicuti mihi quidem uidetur, sentientes. Neq; enim ob imperitiam fabri, ars ipsa culpatur, neq; ob cantoris insciti am, ipsa musica parum est erudita: quin illi potius artium sunt ignari, Cæterum ars unaquæq; sua pte natura scita est. Pri-

A quib. principio hæc ars inuenta, culta & locupletata fuerit. mum igitur Aethiopes hanc rationem mortalibus tradiderunt. In causa fuit partim gentis eius sapientia. Nam cæteris quoq; in rebus Aethiopes reliquos homines antecellunt sapientia, Partim regionis quam incolunt opportunitas, propterea quòd apud eos perpetua sit cœli serenitas, tranquillitasq;, neq; patiuntur animi mutationes, sed eadem temperie uiuunt. Itaque cum primum uident lunam non semper eodem uultu apparentem, sed uaria subinde specie, & in aliam atque aliam uerti formam, uisa est illis ea res admiratione atq; disquisitione digna. Deinde cum inquisissent, reppererunt hanc esse earum rerum causam, quòd lunæ non esset lumen proprium, sed à sole mutuatum. Inuenerunt autem & reliquarum stellarum motus, harum quas nos errones appellamus, nam stellarum hæ solæ mouentur, naturamq; earum ac potestatem, & effectus, quos unaquæque præstet nominibus quoq; inditis, non illis quidem utcunque uisum est, confictis: sed qua notæ rerum essent. Hæc igitur in cœlo perspexerunt Aethiopes, mox

Aegyptij. Aegyptijs finitimis artem imperfectam tradiderunt. Porrò Aegyptij diuinandi rationem, quam ab illis dimidiatam acceperant, in maius prouexerunt: quippe qui mensuram etiam, ad quam unaquæque stella moueretur, indicarint. Ad hæc annorum, mensium, horarumq; numerum instituerunt. Ac menses quidem illi luna metiuntur, atque eius recursu finiunt. Annum uero sole, & huius circuitu metiuntur. Quin his etiam maiora ostenderunt. Nam ex uniuerso cœlo reliquisque stellis, & errantibus & fixis, neq; simul cum cæteris sese mouentibus, duodecim partes effecerunt in his quæ mouentur, & unamquamq; suis animantibus repræsentarunt, partim marinis, partim homine, partim feris, partim uolatilibus, partim pecudibus. Vnde & sacra Aegyptiorum uariè fiunt. Neque enim omnes Aegyptij, ex omnibus duodecim partibus diuinabant, Sed alij alijs utebantur partibus. Itaq; arietem colunt, qui ad Arietem spectabant: piscibus non uescuntur, qui pisces annotarant. Nec Hircum mactant, qui Capricornum uiderant, atque alij item alia uenerabantur, quæ quisque inuenerat. Quin taurum etiam ob honorem cœlestis Tauri colunt. Nam Apis apud illos, res in primis sacra, regionem sortitus est, & qui eam incolunt partem, oraculum quoque dicarunt, signum uidelicet diuinationis, quam à cœlesti tauro petunt. Ac non multò post,

Libyes. Libyes quoq; artem hanc sunt aggressi. Siquidem & oraculum quod est apud illos Ammonis, ad cœlum, & huius sententiam refertur, iuxta Ammonem, quem

Babylonij. illi arietis specie fingunt. Calluerunt autem hæc omnia & Babylonij, atq; hi quidem affirmant se primos omnium fuisse. Verum ut ego existimo, multò posterius ad hos scientia peruenit. At uero Græci nec ab Aethiopibus, nec Aegy-

Græci. ptijs de Astrologia quicquam audierunt. Verum illis Orpheus Oeagro Calliopeq; prognatus, primus ista monstrauit, non ille quidem admodum dilucidè, neque rem clarè docuit, sed præstigijs ac mysticis inuolucris obtexit. Sic enim illi uisum est, Nam concinnata lyra Orgia instituit, sacrasq; cantiones decanta-

Orphei Lyra quæ sit intelligenda. bat. Porrò lyra cum septem haberet chordas, concentum mobilium stellarum repræsentabat. Hæc conquirens atq; hæc agitans Orpheus, omnia delinebat, omniaq; uincebat. Neq; enim illam hominis lyram spectabant, neque illi alterius musices studium erat, uerum hæc magna illa Orphei lyra. Hisce rebus cum Græci honorem habere uellent, locum illi in ipso cœlo designarunt, & complus-

culæ

cuiæ ſtellæ uocantur Orphei lyra./Quod ſi quando Orpheum uideris uel ſaxo expreſſum,uel coloribus effictum, ſedet in medio, canenti ſimilis, manibus tenens lyram. Circum hunc animantium innumera multitudo, inter quæ & homo, & taurus,& leo.Cumq; horum ſingula uideris,fac horum mihi memineris,cuiuſ modi ſit illius cantus,cuiuſmodi lyra,cuiuſmodi taurus & cuiuſmodi leo Orphe um audiant. Quod ſi eorũ quæ dico,cauſas intelligas,tum & in cœlo horũ unum quodq; contemplator./Fertur autem & Tireſia genere Bœotius,diuinandi gloria multum celebris fuiſſe.Hunc Tireſiam ex Græcis aiunt dixiſſe,ſtellarum erraticarum alias eſſe fœminas,alias mares,non tamen eadem efficere. Vnde eundem accipiti quoq; ſexu fuiſſe fabulantur,aliquando fœminam,aliquando marem./Porro Atreo & Thyeſte de regno paterno decertantibus, iam tum maximam Aſtrologiæ, cœleſtiſq; doctrinæ curam fuiſſe Græcis, palàm eſt. Ac publico conſenſu ſtatuerunt Argiui,ut uter ſcientia præcelleret,is imperio potiretur. Ibi Thyeſtes arietem illis in cœlo demonſtrauit,atq; hinc aureum arietem Thyeſtæ fuiſſe proditum eſt fabulis./At Atreus de ſole, deq; uario illius exortu locutus eſt, oſtendens non eodem modo ferri ſolem & mundum,ſed contrario inter ſe curſu rapi. Et qui nunc uidetur occaſus, eũ ſit occaſus mundi, Solis exortum eſſe. Hæc locutum Argiui regem crearunt, magnamq; doctrinæ laudem eſt aſſecutus. /Equidem & de Bellerophonte ſimilia ſentio. Nam alatum equum illi fuiſſe, non admodum credo. Verum arbitror illum hanc diſciplinam ſectantem, ſublimiaq; cogitantem, & inter aſtra uerſantem, in cœlum non equo aſcendiſſe, ſed animo./Eadem de Phryxo Athamantis filio dixerim, quem aureo ariete per aërem uectum fabulantur./Quin & ipſum ſanè Dædalum Athenienſem, etiam ſi res eſt noua auditu,tamen haud exiſtimo eum ab Aſtrologia fuiſſe alienum. Sed eum ipſe ea maximè eſt uſus,tum filium ſuum eandem perdocuit./Aſt Icarus cum iuuentutis calore & inſcitia, non ea diſquireret, quæ conueniebant,ſed ad ipſum uſq; polum animo tolleretur,delapſus eſt à uero, totaq; aberrauit arte,& in mare præceps decidit rerum immenſæ profunditatis.De quo Græci ſecus fabulantur, qui ex huius nomine ſinum eius maris Icarium fruſtra uocant.Fieri poteſt,ut Paſiphaë quoq; cum ex Dædalo de Tauro audiſſet inter ſtellas apparẽte, deque ipſa Aſtrologia,in artis amorem inciderit,ob id exiſtimant factum, ut Dædalus illam tauro copularit./Sunt autẽ qui ſcientiam in portiones partiti in ſingulis partibus ſinguli elaborarint, alij in ijs quæ ad lunam,alij quæ ad Iouem,alij quæ ad ſolẽ pertinent congerentes,neq; non curſum ac motum, & uim illorum.Atq; Endymion lunæ rationem tradidit.Phaëton ſolis curſum deprehendit,non ille quidem uerè, ſed moriens imperfectam artem reliquit.Hæc qui ignorant,Phaëtontem ſolis filium credunt,fabulamq; de illo haudquaq; ueram narrant,adiiſſe Solem patrem, ac poſtulaſſe ab eo,ut ſibi liceret lucis curru moderari,illum id conceſſiſſe, monuiſſeq; qua ratione foret aurigandum,Phaëtontem uero conſcenſo curru, partim ob ætatem,partim ob imperitiam ita egiſſe,ut aliquando eſſet uicinus terræ,aliquando longo ſemotus ſpacio à terra, interim mortales frigus atq; æſtus intolerabilis conficiebat. Ob hæc indignatum Iouem ingenti fulminis telo percuſſiſſe Phaëtontem. Eum deiectum ſorores circumſtantes magno luctu proſequebantur,donec immutarent formas,quæ nunc ſunt populi,ac lachrymarum uice,quibus fratrem deplorabant,electrum deſtillant. Haud quaq; hæc ita geſta ſunt, neq; pium eſt his habere fidem,neq; Soli fuit filius,neq; illi filius interijt. Sed narrãt Græci & alia permulta fabuloſa,quibus ego non admodum credo. Nam qui conſentaneum eſt, credere Aeneam Veneris fuiſſe filium, aut Minoa Iouis,aut Aſcalaphum Martis aut Autolicum Mercurij? Verum hi homines pij dijſq; grati fuerunt,eosq; naſcentes,hunc Venus,illum Iupiter,alium reſpiciebat Mars.Etenim qui patres familiãs ſunt mortalibus,in hoc progignendi genere ij ueluti parentes ſibi ſimilia producunt omnia,& colorem,& formam,& facta,& animum.

Tireſias.

Atreus & Thyeſtes.

Bellerophon.

Phryxus.

Dædalus.

Paſiphaë.

Quæ quis ſigillatim obſeruarit.

Endymion.

Phaëton.

Aeneas.

Minos.

Aſcalaphus.

Autolycus.

At

At rex quidem Minos Iouis auſpicijs Aeneas formoſus Veneris fauore natus eſt. Fur Autolycus. At ea furacitas illi ex Mercurio contigit. Iam uero nec Saturnum Iupiter conſecit in uincula, nec in tartara præcipitem dedit, neq; cætera machinatus eſt, quę putant homines. Verum Saturnus extremus mouetur, procul q; à nobis ſemotus eſt. Segnis illi motus, neq; facilis animaduerſus mortalibus, atque hanc ob cauſam illum ſtare dicunt, ceu uinculis alligatum. Cæterum ingens aëris altitudo tartarus appellatur. Sed potiſſimum ex Homeri poetæ Heſiodiq; carminibus liceat intelligere priſcorum fabulas cum Aſtrologia conſentire. Siquidem ubi Iouis catenam narrat, ac Solis iacula, quæ quidem ego radiorum ictus eſſe conijcio, tum urbes quas in clypeo finxerat Vulcanus, præterea choream, & uineã, adhæc quæcunq; de Veneris ac Martis adulterio dixit, deq; detectione, haud aliunde, quàm ex hac ſcientia ſunt conficta. Quandoquidem Veneris & Martis concurſus, Homericæ cantilenæ præbet argumentum, in alijs autem uerſibus utriuſq; diuerſum effectum deſcripſit, Veneris, cum ait illi:

Tute Venus iucunda magis connubia cura.

Porrò de belli negocijs.

Cuncta cito hæc curæ fuerint Marti atq; Mineruæ:

Hæc cum intelligerent ueteres illi, maximè diuinationibus utebantur, nec eam ocioſam eſſe putabant, adeo ut nec urbes conderent, neque mœnia circunducerent, neque quenquam occiderent, neque ducerent uxores, priuſquam de ſingulis à uate reſponſum accepiſſent. Denicq; nec ipſa deorum oracula, ab arte aſtrologica erant aliena. Verum apud Delphos uirgo prædicendi munus adminiſtrat, quæ cœleſtem illam Virginem repræſentat: ac Draco ſub tripode uocẽ ædit, quoniam & inter ſtellas Draco conſpicitur: in Didymis uero templum eſt Apollinis, & hoc, ſicuti mihi uidetur, ex his Didymis, id eſt, geminis, qui cœlo ſunt, appellatum. Vſqueadeo uero diuinatio uiſa eſt illis res ſacra, ut Vlyſſes etiam cum errando feſſus uellet certo de rebus ſuis cognoſcere, ad inferos penetrarit, non quo uideret umbras & locum inamœnum, ſed quòd cuperet cũ Tireſia colloqui. Qui ſimul atq; in locum peruenerat, quem Circe monſtrarat, foueam fodit, oues mactauit, cumq; complures eſſent umbræ, atq; inter has matris quoq;, ſanguinem bibere cupientes, non prius permiſit illi, ne matri quidem, quàm Tireſia guſtaſſet, coactusq; eſſet ſibi uaticinium ędere: potuitq; interim matris umbram uidere ſitientem. Ad hæc Lycurgus Lacedæmonijs omnem Reip. adminiſtrationem è cœlo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellum prodirent, ante pleniluniũ. Non enim exiſtimabant eandem eſſe ciuitatis adminiſtrationem, creſcente luna & euaneſcente, propterea q; omnia ab illa regerentur. Porrò Arcades ſoli hæc non receperunt, nec in precio habuerunt Aſtrologiam, ſed ijdem ob imperitiã & ſtulticiam aiunt ſe luna antiquiores eſſe. Proinde cũ noſtri maiores uſqueadeo fuerint Aſtrologiæ ſtudioſi, huius ætatis homines partim aiunt fieri non poſſe, ut homines finem inueniant diuinandi ſcientiæ, propterea q; neq; certa ſit, neque uera, neq; Martem aut Iouem noſtra cauſa moueri in cœlo, uerũ illis humanarum rerũ nullam eſſe curam, neq; quicq; eſſe eis cum his negocijs cõmercij, uerum ſecũdum hos neceſſitate circũaguntur: partim dicunt Aſtrologiã non eſſe quidem mendacem, at inutilem. Non em̃ mutari uaticinio quæcunq; fatis decreta inſtant. At ego ſanè utriſq; reſpondere poſſum, ſtellas in cœlo ſuo quidem motu uolui, cæterum obiter eius motus effectum ad nos peruenire. Anuis equo currẽte, & gallinis aut hominibus tumultuantibus, lapides ſubſilire, ſtipulasq; moueri uentis curſu concitatis, ſyderũ uero uertigine nihil prętera effici: tum ab igni exiguo calor ad nos permanat, neque noſtra tamen cauſa quicquam erit ignis, neque illi curæ eſt æſtus noſter, ab aſtris autem nihil ad nos defluit. At ſanè fieri non poteſt, ut per Aſtrologiam ex malis bona faciamus, neque mutare quicquam earum rerum, quæ ab illis ad nos demanant. Sed hanc utilitatem ars adfert utentibus. Bona multò antè delectant eos, qui uentura præſcierint: mala uero facilè cũ nõ imprudentibus uene-

Saturnus, & cur ligatus dicatur.

Tartarus.

Quis ſit tartarus.

Iouis Cathena

Concubitus Veneris & Martis.

Etiã oracula ad aſtrologiæ rationem relata fuiſſe.

Lycurgi lex.

De ui ac potestate aſtrorũ.

A ſimilibus & ſignis.

Vtilitas artis

rint accipiuntur. Neq; enim in illos irruunt, sed quia meditata expectataq; sunt, leuia mitiaq; uidentur. Hæc mea est de Astrologia sententia.

DEMONACTIS VITA.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

ORATIO *demonstratiui generis est, quæ historicæ ac didascalicæ tamen dictioni propior, quàm encomiasticæ. Describit autem genus, uitam, studia, eruditionem & professionem Demonactis philosophi, quæq; idē & priuatim et publicè fecerit, et ab aliis passus fuerit. Præterea & apomnemoneumata seu dicta illius memorabilia, aut aliàs argutè ac salsè responsa, in quibus recensendis, potissimam orationis partem consumit. Postremo etiam quæ circa mortem & sepulturam illius acta, quibusq; officijs & honoribus illum Athenienses et reliqui Græci prosecuti sint. Exordio attentos potissimum facit, laudando suam ætatem, quòd ea quoq; uiros memoria ac laude dignos, & ueteribus illis, Herculi & Socrati simillimos, procrearit. Cuiusmodi sint Demonax hic & Bœotius ille Sostratus, de quo alibi ipse fecerit mentionem.*

Exordium à laude ætatis suæ.

ETIAM VIDEM consentaneum erat & nostram ætatem non in totum expertem fore uirorum laude & memoria dignorum, sed ijs quoq; qui & eximijs corporis uirtutibus, & mente sapientiæ studio excultissimi præcelluerūt florere. Dico autem cū in Bœoticum Sostratum ista referens, quem Græci Herculem uocare soliti sunt, & esse existimabant, tum maximè in Demonactem philosophum, quos ego & ipse uidi, & uisos magna admiratione suspexi. Cum altero quoq; nempe Demonacte aliquandiu cōiunctam conuersationem habui. Sed enim uitam Sostrati in alio quopiam libello diligenter perscriptam executus sum, declarata eius & animi magnitudine, & excellenti fortitudine. Insuper quæ eius fuerit in monte Parnaso sub ipso dio uiuendi ratio, quod stratum laboriosum, quæ alimenta in montibus conquisita, quæ opera à nominis celebritate non abhorrentia. Adhęc quanta in tollendis è medio latronibus, pericula exhauserit, tum quanta per inuia faciendis itineribus, aut per traiectu difficilia præbendo transitu pertulerit. Iam uero æquum mihi uidetur, de Demonacte nonnihil in lucem ędere, duarum rerum gratia, ut & illius memores sint uiri nostræ ætatis præstantissimi, & iuuenes quiq; generosissimi animum ad philosophiam adplicantes, non necesse habeant ad ueterа tantum exempla semetipsos componere, sed ex nostra quoq; uita habeant quem sibi pro uiuendi regula imitandum proponant, facti illius æmuli, quem ego omnium optimū ex philosophis esse cognoui. Erat itaq; Demonax genere Cyprius, non ex obscuris ortus parentibus, quantum ad dignitatem & possessionem ciuilem attinebat. Cæterum his omnibus ille longè erat excelsior atq; superior, & cum rebus pulcherrimis atq; præstantissimis se ipse dignum iudicasset, ad philosophiæ studium semet contulit, non per Iouem ab Agathobulo tantum & Demetrio, qui ante illum fuerant, neq; ab Epicteto excitatus, sed cum illis conuersabatur, præcipuè uerò cum Timocrate Heracliote, uiro cum primis sapiente, neque non eloquentia, & industria plurimum ornato. At Demonax nequaquam ab aliquo illorum, ut dixi, persuasus, sed peculiari, quo rapiebatur ad res præclaras impetu, & insito quodam ad philosophiam amore, statim à puero permotus, omnia humana bona in uniuersum contempsit. Ac se cum totum libertati tradidisset, dicendiq; fiduciæ, in ea constanter perstitit, cum & ipse rectam ac sanam & inculpatam uitam uiueret, ac uidentibus & audientibus suam ipsius mentem exemplum exhiberet, ueritatemq; quam in philosophando perpetuam obtinebat. Cæterum nequaquam illotis, quod aiunt, pedibus, hoc est, à dicendi facultate alie-

Genus & patria.

Studium philosophiæ.

aus.

nus, ad philoſophiæ ſtudia acceſſit, ſed in poetarum lectionibus enutritus, mul-
Eruditio. tos tenebat memoria, dicendiq; artes non mediocri ſtudio exercuerat. Ea uero
quæ in philoſophia tractari ſolent, haud modice, neq; ut eſt in prouerbio, ſummo
Corporis exercitatio. tantum digito attigerat, ſed exactè comperta habebat. Corpus præterea exercu-
erat, & ad tolerantiam uarijs laboribus aſſuefecerat. Breuiter, in hoc ſummo ſtu-
dio & cura elaborauit, ne alicuius alterius egens eſſet. Quare poſtquam ſenſit
quoque ſe ipſe ſibi amplius non ſufficere, uoluntaria morte è uita diſceſſit, multò
Mors. ſuper hoc ipſo Græcorum optimatibus ſermone relicto. Philoſophiæ uero haud
quaquam tantum ſpeciem ab alijs ſeiunctam colebat, ſed multis in idem commi-
Profeſſio & quæ ad philoſophi mores pertinent. xtis, non admodum apertè ferebat, qua potiſſimum illarum oblectaretur. Adpa-
rebat quidem Socrati ſe magis addixiſſe, tametſi habitu & uitæ frugalitate Dio-
genem æmulari uideretur. Non tamen ambitioſè adulterabat ea quæ ad uictum
pertinebant, admirationis popularis emerendæ gratia, utq; ij quibus cum conuer
ſaretur in eum coniectos haberent oculos. Verum communi cum alijs uiuendi
ratione utebatur, ne tantillum quidem philoſophico faſtui infectus, & cum alijs
iunctam conſuetudinem exercebat, & communibus Reipubl. legibus non grauа-
tim parebat. Porrò Socraticam ironiam nulla ex parte accedebat, gratia uero at-
tica plenas ſemper diſputationes ſermonibus haud obſcuris in medium adfere-
bat, ita, ut eius diſcipuli abeuntes neq; contemnerent eum tanquam parum gene-
roſum, neq; eius in humanam in obiurgando ſeueritatem atq; acerbitatem fugien
tes pertimeſcerent, ſed omnimodi orationis amabili lætitia reddebantur, ac ſub-
inde multò modeſtiores, de futuris præcipiendis optimam concipiebant animo.
Itaque nunquam uiſus eſt uociferari, aut mira peruicacitate contendere, aut indi-
gnari, etſi aliquis illi eſſet increpandus. Ipſa quidem peccata reprehendebat, cæte-
rum peccantibus benignè ignoſcebat, exemplum illud à medicis petitũ uſurpãs,
qui morbos adhibitis pharmacis propulſare ſolent, iracundia uero erga ęgrotan-
tes utuntur minimè: Exiſtimabat enim hominis eſſe peccare. Dei uero aut uiri dijs
Quæ primatum egit. proximi errata emendare. Ad hunc ergo modum cum uitam inſtituiſſet ſapien-
tiſſimè, nullius in rebus ſuis egebat auxilio, ipſe uero amicis in ijs quæ par erat
perſæpe fidelem nauabat operam, Ac nonnullos ex illis ſi qui ſecundiori fortuna
uti uidebantur, ſubmonefacere ſolebat, quòd bonis ad breue tempus duraturis
& planè caducis ac tranſitorijs efferri atq; geſtire animo uiderentur. Nonnullos
quoq; inuiſum paupertatis onus lugentes, aut auxilium grauiter moleſteq; feren-
tes, aut ſenectutem & morbum incuſantes cũ riſu conſolabatur, non uidentes bre
ui futurum, ut omnia quę dolorem & moleſtiam in præſens illis adferrẽt, ceſſarẽt.
Bonorum uero ac malorum obliuio unà cũ longa libertate omnes eſſet in exiguo
temporis ſpacio cõplexura. Adhæc curæ illi erat, fratres quoq; inter ſe diſſidentes
atq; diſcordes ad priſtinam concordiam reducere, ac mulieribus cũ maritis recon
ciliatis illorum animis pacem componere. Ac ſanè aliquando populum ſeditioni-
bus exulceratum ſcitè & utiliter differendo compeſcuit, multosq; illoq; perſuaſit,
ut patriæ tranquillè & modeſtè ſubſeruirent. Talem quempiam in philoſophia ex
ercenda morem obtinebat, mitem & manſuetum ac hilarẽ. Solum uero amici, aut
morbo, aut morte diſcrutiabatur, ita, ut rem omnium maximam & præſtantiſſi-
mam in rebus humanis amicitiam & uoluntatum coniunctionem eſſe exiſtimaret.
Quocirca amicus erat omnibus, nec fuit quiſquam, quem nõ familiarem compel-
laſſet, qui quidem homo erat. Maiorem uero aut minorem animi alacritatem uul
tu præ ſe ferebat, conuerſatione nonnullorũ ex illis utens, eosq; coarguens, quo-
quot illi uidebantur propter ſpem exhibiti obſequij delinquere. Et hæc omnia cũ
tanta gratia, eaq; uerborum uenere faciebat dicebatq;, ut ſemper iuxta Comicum,
ſuadelam labijs ſuis inſediſſe credibile ſit. Itaq; & Athenienſium uniuerſus popu-
lus, & ij, qui in dignitatibus erant conſtituti, ſumma cum reuerentia illum admi-
rabantur, eaq; in ſententia permanſerunt, ut unum ex optimatibus ſuſpicientes.

Cæterum

Cæterum cum in Reipub. procurationibus obeundis uersaretur, multorum praui & nefarijs conatibus restitit, unde odium & inuidiam nō mediocrem multitudinis sibi constauit, tum propter dicendi interritam fiduciam, & monendi libertatem. Vnde factū est, ut nonnulli quoq; aduersus illum insurgerent Anyti & Meliti, ea ipsa in Demonacte accusantes, quæ prius per illos in accusando Socrate in crimē uocata fuerant, nempè quòd nunquàm uisus sit sacrificans, quodq; solus omnium nunq; sit Eleusinis initiatus. Ad quæ magno animo & corona redimitus, & nitida ueste amictus, in q; cōcionem progressus, partim scitè & dexteriter, partim uerò asperius quàm philosophica requirebat professio, respondit. Etenim ad hoc quòd nūquam sacra fecisset Mineruæ: Nulla uos capiat admiratio, inquit, uiri Athenienses, si prius illi nunquam sacrificauerim, nequaquam enim illā sacris per me oblatis egere existimabam. Ad secundam uero accusationis partē, nempe mysteriorum, eam dixit subesse causſam, quo minus cum illis festiuitatis particeps fuisset hactenus: quòd si mysteria, inquit, praua & friuola cōperisset, apud nondū initiatos nō tacuisset, sed ipsos ab orgijs celebrandis auersos fecisset. Sin bona, rursus humanitate adductus, omnibus expositurus erat. Ita Athenienses qui iam aduersus illum lapides sustulerant, actutum mitem erga eundem & placidum animū induerunt, atq; ex illo eū cœperunt habitis honoribus reuereri quoque & colere, postremum uero admiratione etiam prosequi. Ille autem statim initio oratiōis ad illos habitæ, asperiore procœmio usus est. Viri enim inquit, Athenienses cū me sertis coronatum uideatis, quin me iam sacrificatis, etenim antè hac nunquā litastis. Quedā uero quę ab illo acutè pariter & urbanè dicta animaduerti, uolo deinceps subiungere. Optimum autem factum uidetur, ut à Phauorino, & ijs quæ ad illum dixit exordium faciam. Postquàm enim Phauorinus quendam audisset suas dissertationes à Demonacte habere ludibrio, maximè uero membrorum in illis nimiū fractas delitias, ingenerosam & muliebrem molliciem, ac philosophię minimè cōgruentem, accessit Demonactem, interrogauitq; quis nam esset à quo subsannaretur, Homo, inquit, cui aures sunt deceptu difficiles. Occurrente uero quodam Sophista, atq; interrogāte, quibus nam uiaticis instructus ô Demonax à puero ad philosophiam accessisti, respondit, testiculis. Alio tempore cum semel idem ille accessisset, quæsiuit ex Demonacte, quam philosophiæ sectam prę alijs studiosius amplecteretur. Quis uero, inquit, te certum fecit me philosophari? Ercū dicto abiēs, risit apud se ualde suauiter. Illo uero interrogāte, quid esset quòd rideret, Demonax perridiculū, inquit, hoc mihi usum est, si tu à barba philosophātes iudicādos esse existimas, ipse barbam non habens. Sidonius autem rhetor cum Athenis celebris & clarus haberet, ac aliquando de se eiusmodi publica oratione decantaret encomiū, quod totius philosophiæ peritus esset, nec minus dicēdi facultate ea posſit exequi quæ diceret. Etenim, inquit, si Aristoteles ad Lyceum ne uocarit, sequar: si Plato ad Academiam, ueniam: si à Zenone ad porticū Variam prouocabor, nihil cūctatus præsto ero: si Pythagoras me accersiuerit, silebo: Surgēs itaq; è medio auditorum Demonax. heus tu, inquit, uocat te Pythagoras. Cæterum Pythome quodā eorum, qui fuerant è Macedonia splendidè & nitidè culti, iuuene formoso subsannante illū, ac quæstionem sophisticam proponēte, iubenteq; ut syllogismi solutionem diceret. Vnum, inquit, fili noui, quod subigeris. Cū ergo ille stomachanti animo indignaretur, propter scommatis amphiboliam, illiq; cōminaretur, statim tibi utrum ostendam, ille in multum risum effusus, interrogauit adolescentē, ergo utrum habes? Quodam tempore cū quidam etiā athleta ab eo fuisset derisus, propterea q; cum uictor extitisset in olympia, uestitu molli & florido amictus, conspiceret, ulnus illi lapide in caput incussit, adeo ut sanguis efflueret. Itaq; qui aderāt indignantes factum grauiter & molestè ferebant, quasi unus ex illis fuisset percussus, cumq; exclamarent, ut ad proconsulem iret: nequaquam, inquit, uiri ad proconsulem, quin multò magis eamus ad medicum. Dum aliquando obambulās annu-

Quæ publicè & fecit & passus est.

Apomnemonevmata.

Acūte et urbane dicta a Demonacte

Pitagore silentium in loquace congruit

lum aureum in itinere fortè fortuna reperisset, proposita in foro schedula, uoluit eum, qui amissi annuli dominus extitisset uenire, atq; si illius pondus & gemmam & typum rectè indicasset, recipere. Venit ergo adolescens quidam forma honesta & amabili, qui se amisisse perhibebat. Cæterum cū nihil sani diceret, abi, inquit, ô puer, ac tuum ipsius annulū diligenter obserua, etenim hunc non amisisti. Quispiam uerò è Romanis senatoribus cū Athenis illi filium suum iuuenem supra modum formosum commonstrasset, effœminatum uero & corruptum delitijs, dixisseq; salutat te Demonax hic meus filius, pulcher est, inquit, & te dignus, & matri non absimilis. Porrò Cynicum in pelle ursi philosophantem, nō Onocratū, quod illi nomen erat, sed Arcesilaum uocare dignatus est. Cum quidam ex eo quæsisset, qui nam illi felicitatis finis esse uideretur, respondit, solum eum esse felicem qui liber esset. Illo autem subijciente, multos esse liberos. Atqui hunc ego solū, inquit, liberum esse existimo, qui neq; sperat aliquid, neq; pertimescit. Ille uero, & quomodo, inquit, hoc fieri poterit? Omnes enim plurimum his seruientes subiecti sumus. atqui inquit, si recto iudicio res humanas excusseris, haud dubiè easdē reperies, neque spe, neq; metu dignas, propterea quòd & quæ doleant & iucunda sint iuxta finem capiant & euanescant. Peregrino autem, cui & Proteo cognomen fuit, obiurgante eum, quòd pleraq; omnia naso suspenderet, hominibusq; illuderet, dicenteq;: Demonax non uiuis Cynicum. Respondit, Peregrine non uiuis hominem. Physicum quoq; super Antipodibus differentem, surgens deduxit ad puteum, illicq; umbra in aqua commonstrata, quæsiuit, nunquid tales confirmas esse Antipodas? Præterea quopiam magum se esse proficente, haberetq; carmina efficacissima quibus omnes homines impellere posset ac persuadere, ut sibi quæcunq; uellet exhiberent. Ne hoc tibi mirum uideatur, inquit, eandem enim tecum artem exerceo. Et si placet ad pistricem me sequere, uidebisq; meunica tantum incantatiuncula, ac modico ueneficio persuasurum ipsam, ut mihi panem det, sub obscure monetam innuens, æqualem cum incantationibus uim obtinentem. Cum uero Herodes grauiter & peracerbe Pollucis immatura morte sublati obitum lugeret, uelletq; currum illi iungere, ac equos præstare tanquam ascensuro, & cœnam adornare, aggressus hunc Demonax, à Polluce, inquit, epistolā tibi adfero. Cæterum, cum ille gauisus esset, putaretq; illum quoque alijs esse dolori, dixit, quid igitur, ô Demonax sibi uult Pollux? Accusat te, inquit, quòd ad illum abire truncteris. Idem quendam alium fili sui mortem inconsolabiliter lugentem, ac tenebris semet occultantem accessit, seque magnum professus est, ac filij simulachrum ab inferis posse reducere, si tres tantum homines illi nominauerit, quos nunquam ullius obitum luxisse certo compertum haberet. Cum ergo diu multumq; secum hæsitaret, nec unum quidem, ut opinor, talem posset producere, ait tandem Demonax, ô ridicule, an te solum intoleranda mala perferre existimas, cum luctus expertem uideas neminem? Atqui & illos falsè deridere solitus est, qui in sermonibus nimium uetustis & peregrinis uocabulis uti consueuerant. Itaq; cum unum aliquando super oratione quadam interrogasset, illeque plus quàm Atticè respondisset. Ego quidem, inquit, amice nunc te rogaui, tu uerò mihi quasi Agamemnone regnante respondisti. Dicente quopiam ex amicis, abeamus Demonax in fanum Aesculapij pro filij salute oraturi uehementer, inquit, surdum existimas Aesculapium, si nequeat nos nisi isthic orantes exaudire. Cū aliquando uidisset duos philosophos egregiè rudes & indoctos super quæstione quapiam satis ridiculè altercantes, ac alterum absurda quærentem, alterum uero ad rem nihil sanè respondentem, nonne uideatur uobis, inquit, ó amici alter illorum hircum mulgere, alter autem illi cribrum supponere? Agathocles uero peripateticus cū superbe & insolenter se ferret, & arroganter iactitaret dialecticorū se solum & primum esse. Atqui, inquit, ó Agathocles, si primus non solus, sin uero solus non primus. Porrò aūt Cethego uiro cōsulari dignitate prædito, q̄ tempore

per

Matri nō absimilis

Libertatis bonū

Antipodes

In magum

Nemo luctus expers

Deus nō surdus

per Græciam legatus abiret in Asiam, patri suo multa turpia & ridicula dicente & faciente, posteaquam ex amicis quispiam eadem uidisset, dixissetq; Cethegum magnum scelus esse, per Iouem, inquit, Demonax neq; magnum. /Idem cum aliquando conspexisset Apollonium philosophum multis cum discipulis discedentem, commodum uero abibat accersitus, quasi disciplinarum nomine regi esset conuersaturus: accedit, inquit, Apollonius & eius Argonautæ./Alio autem quondam ex eo quærente, num anima illi immortalis esse uideretur: sanè immortalis, inquit, sed ut omnia reliqua./De Herode dicebat uerum dixisse Platonem, affirmantem nobis haud unam saltem esse animam. Neq; enim esse eiusdem animæ Regillaum & Pollucem, ut tanquam uiuentes epulis suscipiat, taliaq; illi curæ sint./Aussus est quoq; aliquando Athenienses publice interrogare, audita sacrorum præfatione, quam ob causam excluderent barbaros, præsertim cum eam mysterij festiuitatem constituisset illis Eumolpus, quem Thracem & barbarum fuisse non ignorabat./Postea uero quàm illi semel nauigandi erat negocij gratia existente hyeme, & iam nauem erat inscensurus, dixit amicorum quispiam, an non pertimescis Demonax, ne naui fracta atq; subuersa à piscibus deuoreris? Atqui, inquit, per absurdum foret metuere à piscibus depasci, cum tot ipse pisces ante deuorauerim./Cuidam rhetori uicioſissimè declamanti consuluit, ut frequẽti exercitio incumberet. Cæterum, cum ille dixisset, nunquam non apud me ipsum declamo, ergo iure optimo inquit, tam ineptè dicis, qui semper stulto auditore uti soleis./Augure quoq; semel publicitus mercedis gratia uaticinante conspecto, non uideo, inquit, quam ob rem mercedem exigas. Etenim, si hoc nomine exigis, quasi queas ea quæ à Parcis immobili consilio decreta sunt depellere, modicũ postulas, quantumcunq; tandem postulaueris. Sin omnia, quemadmodum Deo uisum est, euentura sunt, quid tua præstare potest uaticinatio?/Sane uero, quopiam romano benè corpulento, armatam illi pugnam aduersus ligneum palum susceptam commonstrante, interroganteq;, quanto tibi feruore ó Demonax pugnasse uisus sum: magno, inquit, si quidem hunc ligneum habuisti aduersarium./Atqui ad intricatas & captiosas quæsti unculas acutè instructus erat, Interrogante enim quopiam ludibrij gratia, si mille minis ligna cõbussero Demonax, quot minæ fumo cessuræ sunt? Pondera, inquit, cinerem, & reliqua omnia fumus erunt./Polybio autem homine omniũ fermè literarum rudi, elati tamen animi arrogãtius iactante, rex Romanorũ ciuitate me donauit, Vtinam, inquit, te magis græcum quàm Romanum fecisset./Rursus cõspecto quopiam ex molliter & delicatè cõuestitis, propter purpuræ latitudinẽ superbiente, insolentiusq; incedente, admoto ad illius aurem capite, apprehensaq; ueste & cõmonstrata: heus tu, inquit, hoc ante te ouis ferre solebat, & ouis fuit./Cum semel in balneis lauãs in aquam feruentem inscendere recusaret, ac quispiam eundẽ meticulosum & parum audacẽ accusaret, Dic mihi, inquit, num hoc ipsum pro patria passurus eram?/Querente ex eo quopiam, qualia nam ó Demonax in orco esse existimas? Præstolare, inquit, & inde literis missis tibi rescribã./Admeto uero, cuidam inepto poëtę dicenti se scripsisse Epigramma monostichon, quod testamento quoq; suæ statuæ inscribendum mandarit, neq; malum esse illud perhibenti:

Corpus humo tegitur, Admetus ad astra uolauit.

Solutus in cachinnos, inquit, adeo elegans est ó Admete Epigramma, ut magno emerim illud iam inscriptum esse./Cum uidisset quispiam crura eius tarda & turgida, qualia ferè senibus fieri consueuerunt, quæsiuit ex eo, quid hoc sibi uult Demonax? ille subridens, Charon me momordit, inquit./Intuitus semel Lacedæmonium seruum suum flagris cædentem, Desine, inquit, seruo tuo similem te ostendere./Puella quædam, cui nomen erat Danaë, fratri in iudicio litem intendente, fratrem inquit, in foro reum facies, neq; enim es Danaë Acrisij filia./Magno uerò, atq; implacabili odio semper aduersus eos pugnabat, quos non iuxta ueritatis ductum, sed ad ostentationem philosophari animaduerteret. Itaq; cum uidisset Cy-

n: cũ suis Argonaũtis.

In Augurem

Ligneus aduersarius

Cineris et fumi parua deuatio

In superbiente in lanea veste

Ex orco rescripturi?

Epitaphium

Charontis morsus

Seruũ se similẽ ostendere

nicum, pallium quidem & peram habentem, cæterum pro baculo supra modum fastuosè & arroganter uociferantem, dicentemq; Anthistenis & Cratetis ac Diogenis sum æmulus. Caue impudenter mentiaris, inquit, siquidem tu Hyperidæ discipulus existis. Cum non paucos semel uideret athletas malè & ignauiter pugnãtes, præterq; legem eisdem constitutam, pro eo quod Pancratio decertandum fuerat, mordicus se proscindentes: non iniuria, inquit, nostri temporis athletas cõcomitantes socij leones uocant. Neq; illud dictum sale urbano caret, ac mordacitatis expers est, quo erga proconsulem usus esse fertur. Etenim unus ex his erat, qui crura totumq; corpus unguento solebant perungere. Porrò autem quidam Cynicus cum in lapidem ascendisset, hoc ipsum in eo turpibus uerbis accusauit, & tanquã obscœnum & fœde factum probrose calumniatus est, adeo ut procõsul inflammatus iracundia, Cynicum captum abripi iuberet, quem aut fustibus contusurus, aut exilio mulctaturus erat. Verum, cum forte fortuna interuenisset Demonax, deprecatus est proconsulem, ut illi delicti gratiam concessa uenia faceret, cum hoc peculiari quadam dicendi libertate Cynicorum ausus esset. Ad quę ille ita respondit: in præsens quidem hunc tibi impune dimittam. Cæterum, si post hac tale quippiã animi temeritate ac linguæ intemperantia inductus, designauerit, qua pœna afficiendus erit? Ad quem Demonax, sanè tunc illum inungi seu Dropace uelli iubebis. Alteri cui rex & castra & magnum exercitum unà cũ imperio crediderat, quærenti, qua ratione quispiam imperium quàm optimè administrare possit: si ira, inquit, uacauerit, & quam minimum loquens plurima audierit. Scisciranti cuidam, num & ipse placentis uesceretur. An tu igitur, inquit, apes existimas fatuis suos fauos concinnare? Apud porticum multa pictura & arte uariam cõspecta statua manibus mutila. Sero tandem, inquit, Athenienses Aenea imagine Cynigerum honestarunt. Atqui Rufinum quoq; Cyprium, claudum illum dico ex schola peripatetica, cum multo tempore uidisset conuersantem cum peripateticis. Claudo peripatetico, inquit, nihil est turpius atq; impudentius. Cæterum cum Epictetus quoq; aliquando obiurgans ei consuleret, ut uxore domum adducta, liberis procreandis daret operam, affirmans & hoc uiro philosopho non indecorum esse, alterum uidelicet sui loco naturæ relinquere: festiuissimè illi redarguto respondit, Da mihi igitur ó Epicteteunam filiarũ tuarum. Sed nec hoc quidem indignum memoratu esse uidetur, quo Herminum Aristotelicum acerbè notauit. Etenim cum non ignoraret illum extremè malum esse, innumeraq; flagitia designantem, Aristotelem uero eiusq; decem categorias, quas prædicamenta uocant Dialectici, nunquam non in ore habentem. Sanè uero, inquit, Hermine decem Categorijs te haud quaquam indignum esse opinor. Athenienſibus quondã consultantibus quadam emulatione erga Corinthios de singulari certamine congredientium constituendo spectaculo accedens dixit, ne prius hæc Athenienses decernatis, quàm misericordiæ aram subuertatis. Cum in Olympiã semel profectus ueniſſet, illicq; Helei æream statuam erigendã decreuissent, nequaquam hoc facietis, inquit, uiri Helei, ne maiores nostros probro afficere uideamini, cum neq; Socrati, neq; Diogeni statuam poni curarunt. Quin ipse præsens hæc illum ad Iurisperitum dicentẽ audiui, periculum esse ne leges omnes sint inutiles atq; superuacuæ, quodq; nec bonis nec malis rogentur. Etenim illi non egent legibus, ij uero per easdem nihilo fiunt meliores. Ex Homericis uersiculis unum exactissimè calluit:

Strénnuus ut segnis fato potiuntur eodem.

Iliad. 9. Laude prosequi solitus est Thersiten, ut Cynicum quendam liberæ linguæ cõcionatorem. Interrogatus, quis illi potissimũ ex philosophis probaretur, inquit: Omnes equidem admiratione digni sunt. Cæterum, ego quidem Socratem colo, Diogenem admiror. Aristippum autem amore complector. Vixit annos fermè centum, nullo unquam morbo implicitus, nulla affectus animi ægritudine, nemini unquam facessendis negocijs molestauit, aut in ius productum accusauit.

Actus & uitæ valetudo.

Ami-

Amicis utilem se præbuit ac officiosum. Qui inimico in illum fuisset animo, nullum unquam habuit, ipse hostis nemini. Tanto uerò amore cum ipsi Athenienses, tum uniuersa Græcia eundem prosequebatur, ut prę terienti honoris gratia, etiam iij qui magistratus officijs fungebantur, assurgerent, magnūq; illo præsente omnes agerent silentium. Postremum, ubi iam ætate supra modum ingraueſcente, consenuisset, inuocatus in quamcunq; domum fortuito incidisset, in ea cibum sumebat, ac dormiebat. Quo nomine earundem ædium familia plurimū sibi gratulabatur, Demonacte uiso, Deum sibi ostensum esse existimans, aut aliquem bonum geniū, seu dæmonem in domum intrauisse. Prętereuntem uero, pistrices certatim ad sese trahebant, unaquæq; cupiens, ut à se panem acceptaret, ac magnam felicitatem sibi datam esse interpretabatur illa, à qua panē accepisset. Quin etiam pueri poma illi afferre solebant, patrem honorificè cōpellantes. Gliscente aliquando inter Athenienses discordia per seditionem dissociatis ciuium animis, in concionem ingressus est, cunq; tantum comparuisset facto silentio discordantes compescuit. Verum ubi cum pœnitentia ductos eosdem resipuisse animaduertit, nullo adiecto uerbo & ipse abijt. Cæterum cum iam haud obscurè persentiscceret, se sibi amplius auxilio esse non posse, dicta ad præsentes qua in certamine prę cones uti solent clausula.

Amor & officia aliorū in illum.

Iam finis est pulcherrimorum munerum
Certaminis, non esse differendum amplius
Tempus monet.

Ac discedens ab omnibus hilaro uultu diem suum obijt, quali semper obuiā uenientibus cōspectus est. Aliquanto ante uero quàm moriebatur, interrogāte quopiam: de sepultura uerò quid imperas? Ne uos hæc cura remordeat, inquit, solicitos, etenim fœtor me sepeliet. Respondente autem illo, an non turpè foret & nefarium, si tanti uiri corpus uolucribus & canibus dilaniandum obijceretur? Atqui nihil absurdū est, inquit, si mortuus quoq; nonnullis animalibus utilitatem aliquā allaturus sim. Cęterum Athenienses magnifico funere elatum illum sepelierunt, multoq; tempore eius obitum luxerunt, ac sedem illam lapideam, super qua, si quā do correptus lassitudine quiescere solebat, adorabant, sertis coronantes in honorē uiri, existimantesq; sacrum esse lapidem, in quo sedisset. Circa funeris uerò efferē di procurationem, nemo erat qui non accurrisset, maximè uero ex Philosophis. Illi subiectis humeris pheretro, usq; ad sepulchrum efferebant mortuum. Hæc nimium pauca ex multis super Demonactis uita percensere libuit, ex quibus haud difficulter coniecturam facere licet legentibus, cuiusmodi nam ille uir fuerit.

Quæ circa funus ac sepultūram.

AMORES.

INCERTO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hoc dialogo de amoribus, & eorū uoluptate disputatur, introductis Charicle, et Callicratidæ personis, quorum alter amorem mulierum ut antiquiorem, & naturæ magis consentaneum, deinde & diuturniorem, magisq; mutuū, & utrinq; oblectantē, defendit, alter autem turpem istum in pueros affectum, sed honesto tamen, & philosophico nomine palliatū, cōmendat. Cōfutato eo quod alter de naturæ ductu opposuerat, & propositā mulierum uiciorum insolentia ac fœditate. Occasio dialogi ex repetitione & memoria antehabiti sermonis sumitur, inuitante ad hoc etiam temporis opportunitate. Exordium autem & præparatio disputationis ab attentione & rei magnitudine, quam longa deinde narratio sequitur, continens causſam & quasi fundamentum totius negocij, in qua illa quoq; non indigna lectu sunt, descriptio templi Gnidiacæ Veneris, et exemplum impotentis amoris, quo quidam ipsam deæ statuam noctu aggressus est. Cuius commemoratio, contentioni ac disputationi principium & ingressum facit. Cæterum haud scio, an & hic philosophos tacitè perstringat Lucianus, dum pederastiæ esse, solis illis permittit.

LVCIANVS.

Occasio dialogi, ex occasione & memoria antehabiti sermonis.

MATORIO quodam lusu, amice Theomneste, summo statim mane impleuisti nobis aures, continuo, serioq; studio tã defessas. Ac mihi uehementer sitienti talem aliquam relaxationem, in tempore adeo iucundorum istorum sermonũ tuorum gratia affluxit. Infirmior enim animus est, quàm ut studia continua sustinere queat. Desyderant autẽ labores paulo contentiores, ut curis grauioribus atq; molestis, paulisper relaxatis, in uoluptates remittantur. Admodum igitur me sub auroram hodie lasciuorum istorum uerborũ blanda ac dulcis suadela exhilarauit. Quare parum abfuit, quin Aristides illeuiderer mihi esse, Milesijs sermonibus supra quàm delinitus. Doleoq; per amores equidẽ tuos, quibus latus adeo scopus inuentus est, quòd narrare desijsti, Ac te per ipsam obsecramus Venerem, si abunde mihi dicere uideris siue masculum aliquod, siue etiam per louem mulierbre te incessit desyderium, ut id paulatim memoria repetendo excitare uelis. Nam alioqui festũm & solemnem celebramus diem, Herculi sacra peragentes. Cæterum haud ignoras scilicet, deum hunc quàm acer & procliuis erga Venerem fuerit. Proinde lubentissimè uidetur mihi sermonum hæc sacrificia admissurus esse.

Petitio.

Ab opportunitate temporis.

THEO. Citius uero mihi, Luciane, maris fluctus, & densas è cœlo delabentes niues numeraueris quàm meos amores. Ego itaq; totam ipsorum uacuam reddidisse pharetram me puto, acsi quando ad alium aliquem auolare uolent, inermis ipsorum dextera, ridebitur. Propemodum enim ex eo, cum à prima pubertatis ætate egressus, inter adolescentes receptus sum, alijs atq; alijs subinde concupiscentijs de lusus pereo. Alijq; amores alijs succedunt, ac priusquã desinant priores, incipiũt sequẽtes, capita prorsus Lernæa, rediuiuæ istius Hydræ longè magis multiplicia, neq; etiam lolaum aliquem auxiliatorẽ recipere sustinentia. Neq; enim igne, ignis extingui solet. Adeo humidus quidam oculis inhabitat meis asilus, qui omnẽ formam ad sese rapiens, nulla satietate expletur. Ac assidue dubitare, in mentẽ uenit mihi, quæ nam hæc Veneris ira sit. Non enim ex ✳Heliadis quispiã ego sum, neq; Lemniadum contentio, neq; etiam Hippolyteum agreste ac durum illud supercilium indutus, ut ob id irritare Deæ inexplebilem hanc iram in me debeam.

Seu stimulus ut in Epigrãmate, Ἀνοσιώτατόν σοι κνώπα περὶ σὲ ἐνωτίσασθαι μύωπα, Χρύσιον ἔγκεντρον κέντρον ἔδυνε πόθος.

LVC. Omitte fictitiam hanc Theomneste, & difficilem responsionem. An tu enim grauiter fers, quòd per fortunam talem uitam sortitus es, & acerbum esse putas, si cũ mulieribus formosis, & cum pueris suauiter efflorescentibus, subinde cõuersaris? An tibi etiam purgationibus forsan opus erit, contra difficilem adeo hunc morbum. Graue enim malum hoc scilicet est. Quin tu potius multa hac dementia abste proiecta, beatum esse te ipsum existima, quòd tibi Deus non squalidam agriculturam exercendam sortito assignauit, aut mercatorum errores ac peregrinationes, aut etiam militarem in armis degendam uitam, sed tibi pingues ac nitidæ palestræ curæ sunt, ac splendida quidem uestis, usq; ad pedes delicate demissa, cõpositio aũt comę, discriminatim exercita & apparata. Amatoriarum uerò oblectationum etiam ipsa tentatio iuuat, ac dulcis desyderij dens mordet. Nam interim dum periculum facis, speras: ubi uero uoti compos factus es, frueris eo quod optasti. Aequali autem uoluptate afficiunt, & quod adest iam, & quod futurum speratur. Paulo antè igitur, cum narrares longum istum, perinde ut & apud Hesiodum est, catalogum eorũ, quos ab initio inde amasti, suaues quidem oculorum tuorum ictus molliter subinde hiqueſcebant. Vocem autem admodum Lycambæ, illius filiæ tenuem ac dulcem emittens, ex ipso statim habitu præ te ferebas. quòd non illos solum, uerum etiam ipsam illorum memoriam amares. Sed si quid tibi ex ea, quam secundum Venerem, nauigationem perfeciſti, reliquum relictum

✳Hoc est ex progenie solis, cui semper infesta Venus fuit, ob proditum Vulcano adulterium.

Commendatio uitæ secure & amatoriæ.

est,

est, nihil quęso illius nos cęla, Herculi autem sacrificium hoc absolutum atq; perfectum præbe. THEO. Taurifuorus quidem Luciane, deus iste est, & sacrificijs illis, quæ sine nidore perficiuntur, ut aiunt, minimè delectatur. Sed postquam annuam ipsius festiuitatem, sermone celebramus, meæ quidem narrationes, à summo statim mane in medium allatæ, ad societatem iam peruenere. Tua uero Musa, à consueto resoluta atq; dimissa studio, hilarem cum deo, diem hunc totum peragat. ✶Ac mihi quæso, æquus iudex esse uelis, quoniam in neutram adeo partem huius cupiditatis inclinatum, aut pronum te uideo, utrum melius habere putes, eos qui masculos amant, an qui fœminis delectantur. Nam ego quidem, qui utrinq; æquè ictus sum, perinde atq; accurata ac proba aliqua trutina, ambabus ex utraq; parte lancibus, æqualiter huc atq; illuc inclinor. Tu uero, qui extra hanc sortem es, incorrupto iudice, ratione uidelicet, quod melius fuerit, dignosces ac secernes. Proinde omni recusandi protextu ac simulatione deposita, ô amice, calculum, quem tibi commendauit ac credidit, illud de meis amoribus conuocatum iudicium, iam tandem feras. LVC. Ludum, Theomneste, aut risum putas narrationem hanc. Ea uero etiam serium quoddam promittit. Ego itaq; nuper adeo eius rei periculum facere cœpi, sat scio, nimium, & non olim. Ex quo duos quosdam uiros audiui, de hac re cõtentiosè admodum quasi dimicantes, memoriam adhuc recentem & paulo ante facta repetentem habeo. Diuisi autem eorũ erant, cum orationibus etiam ipsi affectus. Et nõ perinde ac tu, qui facilitate quadam animi peruigil & insomnis duplicem capis mercedem.

Hanc armenta regens, pecora illam candida pascens.

Sed alter quidem puerorum amore supra modũ oblectabatur, muliebrem Venerem tanquam Barathrũ quoddam ducens, alter autem à masculo amore, purũ se gerens, in fœminas quasi attonitus ferebatur. Duobus igitur inter se pugnantibus affectibus instituto certamine, haud facilè dixero, quãtum uoluptatis ex ea re cœpi. At mihi uerborum illorum tamen uestigia, propemodum auribus impressa hærent, utpote quę nuper adeo dicta sunt. Omnem igitur obiurgationis prætextũ & caussam è medio submouendo, illa, quæ tum ambos audiui dicere, quàm accuratè fieri potest, tibi commemorabo. THEO. Atqui ego quidem hinc surgens, ex aduersum tibi sedebo.

Aeacidum expectans, dum Carmina finiat ille,
Tu uero nobis.
Veterem gloriam amatoriæ
Perage differentiæ canendo.

βάφαγος, id est, uoracitas, & insatiabilis alluſio aũt fit ad id, quòd Herculem cũ Lepreo uoracitate cõtẽdisse tradunt, ac totũ boucm simul una mensa deuorasse.

✶Anticipatio & occasio disputationis.

Quæstio & propositio totius negocij.

Exordium ab attentione & rei magnitudine.

LVC. Instituenti mihi, in Italiam nauigare, uelox atque citatum nauigium apparatum erat, ex biremibus istis quoddam, quibus maximè Liburni, quæ gens ad Ionium sinum habitat, uidentur uti. Postquam autem iam nauigandi tempus erat, uniuersos deos patrios comprecatus, ac Ioue hospitali, ut propitius expeditionem peregrè suceptam, coadiuuare uellet, inuocato, ab urbe uehiculo itumentario ad mare descendi. Deinde ualere iussis ijs qui nos deduxerant, sequebatur autem eruditorum turba sedula ac frequens, qui cum assiduè nobiscum uersati fuissent, ægrè atque inuito à nobis segregari se patiebantur, conscensa puppi, iuxta gubernatorem assedi. Atque impetu remigum paulatim à terra in altum prouecti, postquam admodum, & à tergo excitando fluctus, prosequebantur nos auræ, malo ex medio nauis erecto, ✶ summo Carchesio antemnam astrinximus. Deinde conferta per funes uela effundentes, sensim impletis uento linteis, nihilo minore cursu, opinor, quàm sagitta peruolauimus, fluctibus grauiter frementibus infra, circa proscindentem ipsos proram. At uero quæ inter nauigandum seria uel etiam iocosa contulerimus, longius hic persequi tempus non sinit.

Narratio.

✶Est autem Carchesiũ summa pars mali ut apud Pollucem & Athenæum.

postquam autem maritimam Ciliciæ oram præteuecti, Pamphilium sinum contigimus, ultra Chelidoneas felices illos ueteris Græciæ terminos, haud citra labo-
Insulæ ad caput Pamphyliæ ore. Strabo lib. 11.
rem cursu elati, ad singulas Liciæ ciuitates hospitio diuertimus, sermonibus ac fabulis, ut plurimum, nos oblectantes. Neque enim ullum in ipsis manifestum prioris felicitatis cernitur uestigium reliquum. Donec ad Solis sacram delati Rhodũ, continuum nauigandi laborem, quo huc usq; usi fueramus, interpellare aliquantisper decreuimus. Remiges itaq; nauigio è mari in terrã subducto, propè littus tentoria fixerunt. Ego uero, parato mihi hospitio, è regione templi Dionysij, ocio se per urbem incedebã, immensa adeo uoluptate interim fruens. Est enim re ipsa ciuitas hæc Solis, conuenientem huic deo pulchritudinem præ se ferens. Obambulans autem in Dionysij porticibus unamquanq; picturam cõtemplabar, unà cũ uoluptate ea, quam uidendo capiebam, Heroicas quoq; fabulas memoria repetẽs. Statim enim mihi duo uel etiam tres propemodum præcipui superuenere, qui mihi omnem historiam enarrabant. Pleraq; autem & ipse coniectura præcipiebam, cæterum cum iam contemplatione ista satiatus essem, ac domũ ire cogitarem, dulcissimum peregrè obtigit mihi lucrum, uiri longo iam olim tempore mihi noti, ac familiares, quos neq; ipsum ignorare te puto, cũ sæpe ad nos itantes hic uideris,
Personæ.
Nempe Charicleꝫ illum Corinthium, adolescentem haud quaquam deformẽ, deditum nonnihil comendi, & fucãdi corporis studio, ut qui, mulieribus opinor, forma atq; elegantia ista commendari affectaret. Vnà aũt cum ipso, & Callicratidem istum Athenien sem, moribus ac habitu simpliciorem. Nam se ueluti ducem atq; anteſignanum in ciuilibus orationibus & in hoc forensi dicendi genere gerebat. Erat autẽ & corporis exercitationibus deditus, ob nihil aliud, ut mihi uidetur, palæstras tantopere amans, quàm ob puerorum amores, prorsus enim in hoc quasi attonitus ferebatur. Ob odium aũt quo fœminas omnes prosequebatur, etiam Prometheo malè imprecari solebat. Cũ igitur à longe uterq; me conspicatus esset, gaudio atq; lętitia pleni, accurrunt. Deinde, quemadmodum fieri consueuit, salutato, atq; excepto me, uterq; ut ad se uenirem, rogabant. Atq; ego, cũ uiderem ipsos de hac re inter se contendendo linguis procedere. Hodie quidem, respõdens inquam Callicratida & Charicles, ambo uos, decet apud me frequentes esse, ut ne cõtentionem maiorem inter uos excitetis. Sequentibus autem diebus (nam tres, aut quatuor etiã hic cõmorari cõstituì) per uices accipietis me mutuo, sorte inter uos missa, uter id priore loco faciat. Hæc ita tum placuere. Atq; illa quidem de conuiuũ
Apparatus domesticus.
præfectus ego fui. Sequenti autem Callicratidas, & post ipsum, Charicles. Porrò animaduertebam etiam inter ipsos conuiuiorum apparatus, manifesta utriusq; affectionis indicia. Nam Athenien sis quidem ille, pueris per quam formosis instructus erat, & propemodũ omnes illius serui, imberbes erant, non amplius ab illo re tineri soliti, quàm dum prima lanugine inficerentur, postquam aũt barba frequentiore genę illorum addensabantur, dispensatores & fundorum, quos ille Athenis habebat, procuratores amandabantur. At uero Charicles magnus saltatricũ & psaltriarum chorus sequebatur, ac tota illius domuncula, perinde ut in Cereris sacris, mulieribus referta erat. Viro aliquo, ne puncto temporis ibi apparente, nisi si cubi infans aliquis, aut senex decrepitus, coquus uidelicet conspiceretur, in quẽ propter ætatem Zelotypiæ suspicio amplius ulla cadere non posset. Erant igitur & hæc ut dixi, satis multa atq; aperta utriusq; animi documenta. Veruntamẽ aliquo-
Intelligesignũ Veneris Gnidiæ à Praxiteli factum cuius & Pli. meminit lib. 36. cap. 5.
ties etiam breues quædã quasi futuri certaminis coitiones, inter ipsos inceptabantur, tanquam finem aliquem quæstio hæc haud quaquam haberet. At postquam iam tempus erat, ut iterũ in altũ prouecturi, socios nauigationis, uolentes alioqui ipsos, abducere mecum studebam, constituebant enim in Italiam nauigare, atque atq; ego. Et cum nobis uisum esset in Gnidum appulsa ibi naue, spectãdi causa ascendere, & Veneris templum uidendi desyderium nos incessisset (celebratur autẽ ibi Praxitelis facilitatis ac promptitudinis illud uerè Venereũ & amabile)

pau-

paulatim ad terram ſubuecti ſumus, ipſa opinor, dea pulchra trā quillitate, nauigi um deducente. Cæteris igitur ſolitæ res atq; arma curæ fuere. Ego uero, amatori um iſtud par, utrinq; ſuſpenſum habens, Gnidum circum circa obambulabam, nō ſine riſu figulinæ iſtius proteruitatis participem me præbendo, ut in Veneris ciui tate. Porticus autem Soſtrati, ac cætera quæ nos oblectare poterant, principio cir cumeundo uiſentes, mox ad templum Veneris imus. *Nos quidem duo, ego uide licet, & Charicles admodum alacriter, Callicratidas autem ut ad ſpectaculum mu liebre, inuitus, libentius, ut opinor, pro Venere Gnidia, Theſpienſem illum cupi dinem, permutatione facta, habiturus. Ac ſtatim quodammodo nobis, ab ingreſſu luci, Venereæ aſpirarunt auræ. ✶Serenitas enim ac lumen illud ſupernum, non in ſolum, ſterile maximè, & lapideis tabulis conſtratum, excipiebat, ſed erat illud ut pote in Veneris templo fœcundum mitibus ac frugiferis arboribus, quæ frondi bus uirentibus in longum uſq; promanantibus aërem circum circa quaſi concame rabant. Abunde uero illa frugibus denſa myrtus, apud dominam ſuam copioſa na ſcens, efflоruerat, deinde & aliorum arborum ſingulæ, quæcunq; pulchritudine præſtant, neq; ipſe quanquam longa exacta iam ætate, canæ, areſcentes, ſed præ ui gore quaſi iuueneſcentes, nouis ſubinde ramis, formoſæ atq; integræ erāt. His au tem inter mixta erant, etiam illa fruticum genera, quæ alioqui fructuum quidem feracia non ſunt, cæterum pro fructu, pulchritudinem habent. Cypariſſorū uide licet, & platanorū aëriæ proceritates, & inter ipſas transfuga Veneris, deæ ipſius olim fugitiua facta, Laurus, Cuiuis uero arbori circumuoluta, ſtudioſa illa amoris Hedera obſerpebat, & uites fœcundæ crebris racemis dependebant. Eſt enim iu cundior Venus cum Baccho & temperatum illud dulce, quod ab utrisq; uenit. Quod ſi autem à ſe mutuo diſiungantur, minus exhilarant. Erant autem ſub umbris iſtis opacis & obſcuris, amœnæ quædam cellæ, eorum uſui, qui intus cōuiuia agitare uellent, comparatę. In quas urbanorum quidem, rari commeabant ulli, ſed populi frequentes turbæ ſolemniter conueniebant, re ipſa Veneri indulgentes. Poſtquam autem abunde plantis iſtis oblectati fuimus, intro in templum ingreſſi ſumus. Ipſa igitur dea in medio poſita eſt, ex Pario marmore, opus ſanè pulcherri mum atq; præclarum, & riſu quodam ſimulato parum ſubridens. Tota autem pul chritudo eius detecta, nulla ueſte ipſam tegente, nuda conſpicitur, niſi quatenus al tera manu pudenda, quaſi oblita ſui, abſcondit. Tantū uero artifex illa ars ualuit, ut ſolida adeo, ac dura marmoris natura ſingula etiam membra deceret. Charicles igitur, inſanum quiddam & furibundū exclamans, ô fortunatiſſimè, inquit, deo rum, Mars, qui propter hāc uinctus fuiſti. Et ſimul accurrens plenis labrijs, quo ad fieri potuit, extento collo, deoſculabatur illam. Tacite aūt adſtans Callicratides, ſe cum in animo admirabatur. Eſt autem biforis ipſius ædes, ut poſſint, qui uolunt, deam ipſam diligentius inſpicere, etiam à tergo contemplari, & ut nihil ipſius cū admiratione non ſpectes. Facile itaq; licet, per alteram portam accedentibus poſte riorem quoq; formoſitatem contueri. Proinde cum uiſum nobis eſſet, totā ipſam deam uidere, in poſteriorem templi partē circumiuimus. Ac recluſa ianua ab ædi tuo, qui & ipſe creditur mulier eſſe, repente obſtupuimus ad pulchritudinem il lam. Athenienſis itaq; iſte, qui tacitè paulo ante uidebat, poſtquam eas, quæ in pu eris appetuntur, partes, aſpexit, continuò longè, quàm Charicles, inſaniore modo exclamauit. Hercules, inquiens, quanta ſcapulorum concinnitas! ut autem exu berantes nitent lumbi, amplexantis manus implentes! Quam ſcitè circumductæ clunium pulpæ, inſe rotundantur, neq; tenues nimis ipſis oſſibus aſtrictæ, neque rurſum in immenſam effuſæ pinguedinem. Formarum autem, quæ utrinq; natī bus infra coëuntibus uelut impreſſæ redduntur, dici non poteſt, quàm ſuauis ri ſus. Femoriſq; & tibiæ in rectum ad pedem uſq; protentæ, accurate ſeruata mo dulatio. Talis igitur & Ganymedes in cœlo, Ioui nectar dulcius infundit.

Quid ſi per figulinæ, meretriciæ, accipias. Quoniā et Athenis in Ceramico meretrices habitarunt, aut quòd hoc genus in fornicibus plerumq; habitat.

✶Deſcriptio tẽpli Veneris Gnidiacæ.

✶ Veſtibulū & lucus.

Signū Veneris Gnidiacæ

Charicles

Callicratides

Nam

Nam ab Hebe equidem ſubminiſtrante, potum haud quaquam acceperim. Cũ autem, hæc quaſi quodã numine correptus, Calicratidas exclamaret, Charicles præ nimio ac uehementi ſtupore, parum abfuit quin diriguiſſet, humidum quendam & manantem in oculis dolorem colliquans. /Cæterum poſtquam ab admiratione facietas nos auertit, in altero femore maculam conſpicimus, perinde ut in ueſte aſperginem luti aliquam. Arguebat autem deformitatem ipſius, reliquus totius marmoris nitor. Ego itaq; ueriſimili coniectura, ueritatem colligendo, naturam lapidis, id quod apparebat, eſſe putabam. Nam neq; huiuſcemodi rerum caſus alieni ſunt. Multis autem, quibus extremè & uelut ad unguem pulchris eſſe licebat fortuna interim aliquid, quod in mora ſit, obiecit. Proinde nigram quandam maculam natura aſperſam marmori eſſe exiſtimans, etiam hac parte Praxitelem admirabar, quòd eam lapidis deformitatem in illis potiſſimũ partibus abſcõdiſſet, quæ minus coargui ac deprehendi poſſent. /At ea quæ nobis propè ſtabat, templi miniſtra, incredibilis cuiuſdam orationis nouam hiſtoriam narrauit. Nam adoleſcentẽ quendam inquit, haud quaquam ignobili genere natum (nomen autem ipſa res geſta taceri fecit) crebro ad delubrum hoc uentitantem, infelici quodam genio impulſum, deam ipſam amare cœpiſſe, & quia totos plerumq; dies in templo cõmorabatur, à principio ſanctimoniæ cuiuſdam religioſioris ſpeciem de ſe præbuiſſe. Nam ſtatim à lecto matutino, multò auroram præuertens, huc uenire ſolitum fuiſſe, ac poſt occaſum ſolis inuitum ægrè domum rediſſe, atq; totum diem exaduerſo deæ ſedendo, rectos in ipſam perpetuò oculorũ ictus direxiſſe. Obſcurè aũt, inquit, interim ſecum ipſe neſcio quę ſuſurrabat, & ſuffurante quodã ſermone, amatorias peragabat querelas. Cæterum ubi etiam pauliſper affectus illius moleſtiã à ſe remouere uolebat, affatus deam, in menſam autem quatuor talis Líbycæ capreæ, denumeratis, ludendo ſpem experiebat. Ac quoties id quod intendebat, iecerat, maximeq; ſi quando deam ipſam iactu feliciore ſortitus erat, nullo uidelicet talo, eadem figura cum alio aliquo cadente, adorabat illam, ſperans ſe id quod expetebat, conſecuturum eſſe. Sín autem, quemadmodũ ſolet, ſimplicius paulo per mẽſam iecíſſet, ac tali id quod abominabilius erat, ſurgẽdo reddidiſſent, toti Gnido male imprecabatur, uelut ob cladem aliquam immedicabilem, & mœrore plenus erat, & paulo poſt correptis illis, alio iactu, quòd male antea ceciderat, emẽdabat. Iam uerò, ubi affectus atq; animus illius magís accendebatur, omnis paries inſculpebat, & ut quæq; arbor mollis erat, ita cortex illius, formoſam Venerẽ prędicabat. Eodem autem in precio cum Ioue, Praxiteles erat. Et quicquid precioſum ac pulchrum illi domi repoſitum inter ornamenta fuerat, id omne donarium deæ offerebatur. /Poſtremo, nimia in eo deſyderiorum uehementia, in inſaniam uerſa eſt. Inuenta autem eſt, cupiſcentiæ illius maſtupatrix quædam audacia. Cum enim iam ad occaſum Sol inclinaret, ſenſim ac tacitè, ita ut qui aderant, non animaduerterent, poſt ianuam clam irrepſit, & ſtans, ita ut cerni nõ poſſet, in interiore parte, adeo ſe tacitus continebat, ut propè ne anhelitum quidem emitteret. Aedituis aũt perinde ut conſueuerant foris ianuã attrahentibus intus nouus iſte Anchiſes concludebatur. At quid ego arcanæ noctis audaciam, accuratius uobis exprimam, aut etiam alius quiſpiam? Amatoriarum amplexuum ueſtigia hæc poſtridie conſpecta ſunt, & maculam hanc habebat dea, indicem uidelicet eorũ, quæ paſſa fuerat. Ipſum uero adoleſcentẽ, ut uulgo fama refert, uel de petris alicubi, aiunt, uel in fluctus marinos præcipitem datum, omnino euanuiſſe. /Atq; hæc cũ miniſtra templi ita narraret, interea, exclamans Charicles, Proinde fœmininum genus, inquit, etiã ſi ſaxeum fuerit, amatur. Quid autem ſi quis animatã uideret huiuſmodi formã, an non una nox, ipſis Iouis ſceptris æquiparetur? /Subridens autem Callicratidas. Nondum, inquit, ſcimus, Charicles, an multas audituri ſimus huiuſmodi narrationes, ſi quando Theſpijs quoq; eſſemus. Et nunc ſanè tuæ iſtius Veneris, cuius tãta æmulatione teneris, manifeſtũ adeo hoc indicium eſt. /Hic, quo pacto, interrogante Cha-

Hiſtoria impoſtis cuiusdam amoris.

Concubitor Statuæ

Principiũ diſputationis et pareſceuecertaminis.

Charicle, admodum uerisimiliter dicere Callicratidas, uisus mihi est. Dixit enim quòd cũ adolescens ille amator, ocium ac spacium totius noctis consecutus fuisset, ut facilè totam affectus istius exatiandi facultatem haberet, quasi cum puero tamẽ, marmori cohæsisset, illud nimirum uolens, neq; anteriore parte fœminam ualere. Multis itaq; absq; delectu ac temere utrinq; uerbis effutitis, ego promiscuo eorum tumultu ac turba compositis. Viri, inquam, amici, modestam atq; ordinatam insistite disputationem, quoniam decora ac decens lex eruditionis atque doctrinæ est. Sublata igitur in composita hac, & nullum finem habente, contentione, uicissim pro sua uterque sententia, iustam ac solidam orationem instituite. Neque enim etiamdum tempus est, ut ad nauem redeamus. Ac ocio hoc utendum est ad hilaritatem, & ad ea studia quæ cum delectione, prodesse possint. Proinde abscedentes hinc è templo, multa enim religionis gratia turba huc uentitat, in unũ aliquod istorum conuiuiorum accumbamus, ut per ocium & cum silentio & audire, & dicere quę cuiq; libet, liceat. Illud autem memineritis quod qui hodie uictus fuerit, is in posterum nobis de ijsdem rebus amplius molestus futurus non sit. Rectè uisus sum hæc dicere. Et eodem cohortãtibus etiam illis, exiuimus, ego quidẽ lætus, nulla me premente cura, illi uero cogitabundi, magnam apud sese in animis disputationem sursum ac deorsum uersantes, perinde ac si de principatu ac ductu apud Platæas certaturi essent. Postquam autem uenimus in densum quoddam, atque umbrosum, pro æstatis tempore receptaculum, ubi commodè requiescere licebat. Suauis hic locus, inquiens ego, nam & suprà uerticem canorum quoddam resonant cicadæ, in medio admodum iudiciali more considebam, ipsam illam supercilijs præ me ferens * Eliæam. Proposita autẽ utrisq; sorte super eo, utrum priore loco dicere oporteret, posteaquam Charicles priorem locum sortitus est, continuo ut auspicaretur orationem, hortatus sum. Ille uerò cum dextera faciem paulum attriuisset cum silentio, & parumper sustinuisset sese, mox ad hunc fermè modum orditur. ✤ Te domina orationi meæ, Venus, te auxiliatricẽ, preces meæ uocant. Nam cum omne opus, si uel exiguum propriæ suadelæ instillaueris, illi absolutissimum esse solet, tum uero amatori sermones præter cætera te indigent. Tu enim eorum germana adeo mater. Ades itaq; mulieribus patrona, fœmina nimirum ipsa, largire autem & uiris, ut maneant mares, perinde atque generati sunt. Ego igitur statim ab initio orationis primam omnium matrem, & totius generationis radicem ac seminarium, eorum quæ propono, testem aduoco. Dico autem sacram illam uniuersorum naturam, quæ primis illis inter se conglutinatis elemẽtis mundi, terra uidelicet, aëre, igne & aqua, mutua illorum & temperata commixtioni omne procreauit animatum, Sciens deinde quòd omnes mortalis sumus materiæ opificium, & quòd breue adeo tempus uiuendi, unicuiq; fato præstitutũ est, alterius interitum, ut alterius ortus esset, excogitauit, ac morienti, id quod nascitur è diuerso adpendit, ut mutuis successionibus in perpetuum tempus uiueremus. Postquàm autem impossibile prope erat, ex singulis seorsim aliquid procreari, duplicem in unoquoque genere naturam effinxit. Nam maribus quidem propria seminum quasi quædam fundamenta, largita est, fœminam autem proinde ut receptaculum quoddam genitalis semini esse fecit. Commune igitur utriq; sexui desiderio indito, coniunxit inter se mutuo illos, lege necessitatis sancta quadam præscriptis, ut manerent propria uterque natura contenti, & neque fœmina præter naturam in marem transiret, neque mas indecore ac turpiter emolleseeret. Atque hoc pacto uirorum cum mulieribus conuersationes, in hoc usque tempus, hominum uitam immortalibus quibusdam successionibus conseruant. Neque quisquam uir ex uiro se natum esse gloriatur. Intra duo autem nomina uenerabilia, omnis honor manet, eorum qui ex æquo matrem ac patrem adorant. Ab initio igitur cum adhuc Heroica saperet uita, & uicinam deorum coleret uirtutem, legibus à natura constitutis, obtemperabat.

Alludit ad cõtenticuem & ambitionẽ Athenicnsiũ et lacedæmoniorũ quæ de primũ locũ inter se ante pugnã Plateensem contenderũt. Vide Herodotum.

De Amore honesto

Duetus

Ordo natur.

Forũ Athenis sum, Vnde & Eliastæ iudices uocabantur.

Oratio Charicles, pro amore & concubitu mulierum.

Exordium ab inuocatione.

Confirmatio à naturæ legibus & antiquitate.

Ac

Ac ſecundum ætatis menſuram, cum mulieribus, coniuncti, generoſorum patres fiebant liberorum. Paulò autem poſt tempus à magnitudine illa, ad uoluptatis deſcendendo uoragines, nouas, & commutatas fruendi uias aperuit. Deinde, quæ nihil non audet, uoluptas, naturā ipſam contempta lege, uiolauit. Atq; aliquis igitur primus oculis aſpexit marem, perinde ut fœminā, ex alterutra uidelicet horū cauſſa, aut quòd ui tyrannica eò illum cōpulerit, aut quòd uerbis doloſè ac fraudulenter induxit. Conuenit autem in unum lectū una eademq; natura. Ac ſeipſos inter ſe mutuo aſpicientes, neq; eorum quæ faciunt, neq; quæ patiuntur, pudore afficiuntur. Per rupes aūt, ut dici ſolet, ſteriles proiecto ſemine, permutatione facta, pro modica uoluptate magnam accipiunt infamiam. Dixeris uero eo uſq; tyrannicæ uiolentiæ audaciam, ipſam progreſſam eſſe, ut iam & ferro naturam ſacrilego quodā modo deprædetur. Ac marem maſculis exhauſtis & exinanitis, inuenerūt uoluptatis ſuperuacaneos & adpoſititios modos. Miſeri aūt illi, & infelices, ut ed magis pueri ſint, iam ne uiri quidem amplius manent, ambiguū naturæ duplicis obſcuramentum, cum neq; ad quod nati ſunt, conſeruentur, neq; id ad quod tranſiere, habeant, flos autem ille, qui in iuuentute adeſt ac manet, in ſenium prematurum marceſcere ipſos facit. Simul em̄ inter pueros numerantur, & iā conſenuere nullum uirilitatis interuallū habentes, Ita ſceleſta illa, & omnis mali magiſtra, mollicies, uoluptates impudicas aliā ex alia, excogitando, in eum morbum, qui ne dici quidem amplius decore poteſt, prolapſa eſt, ut nullā uidelicet partem petulantiæ & obſcœnitatis ignoraret. Quod ſi uero in ijs, de quibus ipſa prouidentia legē ſanciuit, unuſquiſq; noſtrum ſeſe firmaret ac perſiſteret, conuerſationibus ijs qui cum mulieribus fiunt, contenti eſſemus, & ab omni conuicio ac probro uita noſtra pura atq; integra foret. Certè inter ea animantia quæ nihil ex mala atq; peruerſa affectione deprauare poſſunt, illibata naturæ legiſlatura illa cuſtoditur. Leones nō inſaniunt in leones, ſed quę tempore ſuo accedit Venus, in fœmineū ſexum cōcupiſcentiam illorum excitat. Taurus, armenti dux, cum bobus miſcetur, & Aries totū gregem maſculo implet ſemine. Quid autem? An non ſuum cubilia ſectantur apri? Lupas autem ineunt lupi? Et ut in ſumma dicam, neq; quæ aērem uolatu perſtrepunt aues, neq; quæ humidam aquæ ſortita ſunt manſionem*, neq; etiam aliquod in terris animal, congreſſum maris appetit, ſed manent inter ea immota prouidentiæ decreta. Vos autem, ó fruſtra ſapientię nomine iactati, animal ut uere dicam, utile ac malum, homines, quo nam nouo morbo delinquētes, in mutuā inter uos contumeliā accenſi eſtis? Quo nam animi cœco ſtupore effuſo, adeo ab utraq; aberratis uia, fugientes uidelicet ea quæ ſectari uos decebat, & contra ſectantes illa, à quibus refugere oportebat? Ac ſingula talia æmulari omnibus uolentibus ne unus quidem poſtremo reliquus erit. Atenim hic Socraticis iſtis, etiā præclara illa oratio renaſcitur, qua puerorum quidē auditus, perfectis ratiocinandi uiribus adhuc carentes, decipiuntur, illud autem quod iam per prudentiam ad ſummū euaſit, ſubduci facile nequit. Animi enim amorem quendam cōminiſcuntur, & cū corporis pulchritudinem uereantur amare, uirtutis uocāt ſeſe amatores. Ob quæ ſæpenumero riſu diffluere, in mentē mihi uenit. Nam quid uobis accidit, ô nimium graues philoſophi, quòd id, quod longo iam tempore ſui experimentum de ſe quale ſit, præbuit. Cui canicies accedens, & ſenectus, uirtutis teſtimonium dat, per negligentiam adeo dimittis, omnis autem ille præclarus amor in iuuenem concitatur, cum tamen in eo ratio & uis colligendi nondum habeant, ad quæ iudicium cōuertant. An hæc ueluti lex quędam eſt, ut omnis quidē deformitas malitiæ damnata ſit, pulchrum autem quod eſt, id recta uia ut bonum & honeſtum laudetur, At uero iuxta magnum ueritatis interpretem Homerum.

Alius pulchro minus enitet ore.
At formam deus exornat uirtute loquendi,
Quicq; uident illum, uerbis mulcentur, at ipſe

Confutatio alterius amoris à cauſſa, & modo.

Aliud argumentū, ab excęptione cæterorū animantium.

**Haud ſcio an hic pro λαξῳ νᾶξιν legendum ſit quod latine fo ret natationē*

Exclamatio & θάῤῥος in pędagogiam.

**Confutatio Socraticorū, qui puerorū amores ad educationem uirtutis pertinere aiebant.*

Odyſſea. δ

Intrepidus fatur ſuaui commixta pudore,
Et medios inter uultu ſupereminet omnes,
Perq; urbem, aſpiciunt, uenientem, numinis inſtar.

Et rurſum alibi dicens, inquit:

At tibi formoſo ſub corpore, nulla fuit mens.

Certè formoſo illo Nireo, cordatus Vlyſſes magis laudatur. Quo pacto igitur ſapientiæ quidem, aut iuſticiæ; ac cæterarum uirtutum, quæ cum perfectis uiris conſortem & quaſi hæreditarium nactæ ſunt ordinem, nullus amor conueniens uobis eſt, pulchritudo autem in pueris illa, uehementiſſimos affectuum impetus excitat? Prorſus enim amari oportebat Phædrum, propter Lyſiam, ô Plato, quem prodidit? Aut uirtutem Alcibiadis amari probabile fuit, quando ille deorum ſtatuas amputando uiolabat, & ſacris Eleuſiniis ille inter potandum iactatæ uoces inſultabant? Quis igitur amatorem illius fuiſſe ſe perhibet, cum Athenæ proderentur, & Decelia munitionibus obfirmaretur, ac tota uita ad Tyrannidem ſpectaret? At donec quidem barba nondum, iuxta ſacrum illum Platonem, obſitus erat, omnibus amabilis fuit, poſtquam autem tranſijt à puero in uirum, qua ætate intellectus, qui tamen imperfectus erat, totam ac plenam ratiocinandi uim conſequebatur, ab omnibus odio habebatur. Quid igitur affectibus turpibus uerborum prætendentes uerecundiam, animi uirtutem appellant, corporis elegantiam, iuuenum iſti amatores magis, quàm ſapientiæ? Atq; hæc quidem à nobis dicta ſufficiant, ne uideamur clarorum uirorum inuidioſe nimis mentionem facere. Parumper autem à uehementiori ſtudio, ad ueſtram Callicratida, uoluptatem deſcendendo, oſtendam puerorum conſuetudine, muliebrem multò potiorem eſſe. Ac principio quidem, omnem ego delectationem cenſeo iucundiorem eſſe, quæ diuturnior eſt. Acuta ſiquidem uoluptas, quæ celeriter præteruolat, priuſquam ſatis percipiatur cognitione ac ſenſu, deſinit. Illud autem quod lætitiam affert, quò magis abundat, eò potius eſt. Quare utinam & uitæ longiores terminos, parca ac tenax illa nobis præfiniſſet Parca, & totum hoc ſpacium perpetua ſanitas gubernaret, nulla mentis perturbatione atque moleſtia interueniente. Feſtum enim diem, & quaſi quendam ſolennem conuentum, totum hoc tempus perageremus. Verum poſtquam maioribus bonis malignus deus inuidit, in præſentibus utique rebus dulciſſima illa ſunt, quæ quàm longiſſimè extenduntur. Mulier itaque ab eo quando uirgo fuit, uſque ad mediam uitæ ætatem, priuſquam omnino poſtrema illa ſenectutis ruga ſuperuenit, ad amplexandum apta ac digna uiris conuerſatio eſt, atque etiam ſi illa, quæ formæ atque ætatis tenerioris ſunt, effluxere, habet tamen aliquid experientia dictu ſapientius ac doctius, quàm iuniores. At uero ſi quis puerum uiginti annorum aggrediatur, ille mihi certe uidetur, pathica affectione laborare, ambiguam uidelicet uenerem ſectando. Nam & duri ſunt membrorum thoriam adulti & uiriles, & aſperum quidem, pro eo quod dudum molle ac tenerum fuit, denſatum crebra lanugine, mentum, femora autem idonea ac commoda illa, ſetis quaſi quodam ſqualore, obducta. Quæ uero ſunt his occultiora, uobis, qui periculum eius rei feciſtis, cognoſcenda relinquo. In muliere autem ſemper omni, & coloris reſplendet gratia, & largæ capillorum capitis texturæ, perinde ac ſuauiter floreſcentes hiacinthi, nigricantes, aliæ quidem per tergum effunduntur, ſcapularum nimirum decus, aliæ uero ſecundum aures & tempora, multò quàm in pratis apium eſt, criſpiores. Reliquum uero corpus, ne minimo quidem crinis ueſtigio ipſis ſubnaſcente, Electro, ut aiunt, aut uitro Sidonio perſpicuum magis effulget. Cur autem non & uoluptatum mutuos atque alternos affectus perſequar, quandoquidem ex æquo cum ijs qui agendo afficiuntur, patientes quoque lætitiam capiunt. Propemodum enim non eodem modo ut bruta animantia, ſolitarias conuerſationes amamus, ſed amica quodam-

De his in Symp. oſio et Phædro Platonis

De his uide Plutarchũ in uita Alcibiadis & Thucididem.

Aliud argumentũ à diuturnitate uoluptatis.

ἀντίθεσις alterius uoluptatis.

Aliud à mutua participatione uoluptatis.

modo societate cõiuncti, & suauiora, quæ bona sunt inter nos mutuo, existimamus, & aduersa itidem inter nos mutuo, leuiora. Vnde & inuenta est mensa communis, & amicitiæ mediatricæ illa in medio posita debitam uentri adnumeramus uoluptatem, non soli Thasium, si id fortè contingat, bibentes uinum, neque singuli per se, preciosis ac caris implentes nos obsoniis, sed illud suaue ac delectabile putantes, quod quisque cum alio capit. Ac uoluptates inter nos communicantes, maiori lætitia afficimur, Illi igitur cum mulieribus congressus, delectationis permutationem ac uicissitudinem parem habent. Nam inter se mutuo utrinque exæquo afficientes, cum maiori uoluptate dissoluuntur. Nisi uero Tiresiæ iudici accedendum fuerit, quòd uidelicet mulieris delectatio, toto gradu uirilem præcedit. Honestum autem esse arbitror, non ambitiosè, ac sibi tantum frui uolendo, quo pacto priuatim aliquid commodi auferant, spectare, totam ab aliquo accipientes uoluptatem, sed illo, quod percipiunt, diuiso, paria facere, & similia recompensare. Atqui hoc de pueris dicere, nemo adeo insanus est, qui possit. Sed alter quidem affectus, quocunq; tandem modo hæc existimat, uoluptate uelut exempta, ac propria quadam percepta, abit, illi uero, qui contumeliam hanc passus est, principio quidem dolores ac lachrymæ oboriuntur: paulò uero post, ubi per tempus dolor aliquid remisit, magis, ut aiunt, nihil quicquam molestè feceris, uoluptas autem ne ulla quidem aliqua. Quod si autem & curiosius quiddam ascitum addere decet (decet autem in Veneris luco, opinor) muliere licet, Callicratida, etiam puerorum modo aliquantulum utendo, uoluptatem capere, duplici fruendæ illius uita aperta. Masculum autem quod est, nullo modo præbet delectationem atque usum muliebrem. Quare etiam si uobis quidem placere potest, nos autem mutuo inter nos ueluti quodam sepio discludamur. Iam uero, si maribus honestum adeo est, cum maribus consuetudinem habere, ament sese mutuo de cætero etiam mulieres. Age nunc, ô iunior ætas & nouarum uoluptatum inuentrix, posteaquam nouas masculæ molliciei uias excogitasti, largire & mulieribus parem potestatem. Congrediantur & illæ inter se mutuo, quemadmodum uiri, lasciuorum autem instrumentorum iungentes inter se machinamentum, obscurum atque monstrosum, ex sterilibus compositum, concumbat mulier perinde ac uir cum muliere. Illud autem, quod raro auditum est, nomen & pudet sanè dicere, Tribadum obscenitatis istius, passim ac liberè uagetur. Omne autem Gynecæum nostrum, Philænis sit, semimares quosdam amores turpiter agitans, & quanto melius est in masculam libidinem cogi mulierem, quàm generosum illud uirorum in mulierem effœminari? Talia cum magna contentione, atque inter dicendum grauiter affectus, postquam Charicles dixisset, conticuit, uehemens quiddam atque ferinum, ex oculis intuens. Videbatur autem mihi & expiatione uti contra masculos amores. Ego uero tacitè subridens, & ad Athenienſem sensim oculos conuertens: lusus, inquam, & risus Callicratida, iudicem consedisse me arbitratus, nescio quo pacto, Chariclis uehementia, ad serias atq; seueras cogitationes abreptus sum. Propemodum enim quasi in uico Marrio de cæde atq; incendio, aut per louem, etiam de ueneficio, certaretur, supra modum grauiter affectus fuit. Tempus igitur, si unquam antea fuit, nunc maximè est, ut Athenas ipse repetas. Pericli autem pare, ac decem illorum Rhetorum linguas contra Macedonas armatas, unica tua oratione exerceas, actionum earum, quæ in * Pnyce haberi consueuerunt, unam aliquam ob oculos ponendo. Postquam igitur paululum sustinuisset Callicratidas, uidebatur autem (quantum de facie coniecturam mihi facere licebat) contentionis atque timoris, minisq; plenus esse, orationem superiori aduersariam orditur. Si mulieribus, inquit, concionum, & fori, cæterarum q; ciuilium

A cõsequenti fœditate.

ribades

Pro eo q̃ est talia p̃petret qualia Philænis solebat ut puto.

Quid si ut Periclis Odæum. hoc est Periclis studelam.

** Locus Athenis fuit, ubi cõciones haberi solebãt.*

ciuilium rerum tractandarum facultas aliqua foret, dux nimirum, aut præses illarum suffragijs iam pridem creatus esses. Ac te statuis æreis per fora passim positis, Charicles, uenerarentur. Fermè enim ne ipse quidem de se ipsis, quæcunque aliquando sapientia atq; doctrina excellere existimatæ sunt, si quis ipsis dicendi potestatem permitteret, cum tanto studio, tantaq; contentione dicerent. Non illa quæ contra Spartanos armata processit, Telesilla, propter quam Argis inter Deos numeratur, Mars muliebris. Non mellita illa, qua se Lesbus iactat, Sappho, & Pythagoricæ doctrinæ filia Theano. Fortassis autem neque Pericles ita Aspasiæ suæ patrocinatus est. Verum enim, quando honestum adeo est, mares pro mulieribus dicere, dicamus sanè & uiri pro uiris. Tu uero propitia nobis sis Venus, Nam & nos amorem tuum ueneramur. Ego itaq; existimabam, non ultra ludum ac iocum, hilarem hanc contentionem nobis processuram esse, quia uero uerba ab hoc profecta, etiam philosophari pro mulieribus, in animum induxerunt, libenter occasionem hanc arripui. Solus enim masculus amor, commune uirtutis, ac uoluptatis, opus est. Optarim autem, si quo pacto fieri posset, & platanum illam, quæ Socraticos olim sermones auscultauit, arborem Academia & Lyceo * feliciorem, prope alicubi nobis astare, eo loco tamen natam, ubi Phædri accubitus fuit, quemadmodum facer ille uir dixit, gratia præditus pluri-
ma. Fortassis ipsa quoq;, ut fagus illa Dodonea, ex ramis sacram erumpens uocem, puerorum amores prædicasset, memor adhuc formosi illius Phædri. Verum quia hoc fieri nullo pacto potest:

Nam quàm multi medij inter utroq;,
Montes umbrosi, & resonantes æquoris undæ:

Hospitesq; in terra aliena relicti sumus, & quasi quædam prærogatiua Charicles, Gnidus est, ueritatem tamen haud quaquam prodemus. Tu modo nobis Aetherie deus, in tempore assiste, amiciciæ fautor, & arcanorum sacerdos Cupido, haud quaquam prauus infans, qualem ludendo fingunt pictorum manus, sed quem prima rerum omnium primordia procrearunt, perfectum & consummatum iam inde ab initio genitum. Tu enim ex obscura atq; confusa deformitate, uniuersum hoc effigiasti, proinde tanquam sepulchro aliquo communi totius mũdi, sublato, circumfuso chao uidelicet, illud quidem in ultimi Tartari secessus fuga præcipitasti, ubi uerè stant.

Ferratæ postes, atq; ærea limina portis,

Vt ibi dura atque insuperabili detentum custodia, à reditu, & uia ad superos repetenda prohiberetur, splendida autem luce obscuræ nocti prætenta, omnium & inanimatorum, & animam habentium, opifex extitisti. Propriam artem ac singularem infundendo hominibus concordiam, graues illos amiciciæ affectus conglutinasti, ut uidelicet ex anima, adhuc maliciæ omnis experte & tenera, beneuolentia illa simul enutrita, in perfectionem, & quasi quandam uirilem ætatem consummaretur. Nam nuptiæ quidem, successionis necessariæ inuentæ sunt remedia, Solus autem masculus amor, animi philosophici, quasi quoddam imperatum est. Omnia uero ea, quæ ex integro ac liberè ad decorem, exercitatione prouehuntur, plus honoris consequitur, quàm illa quæ præsenti necessitate opus habent. Et omnino melius est honestum, quàm quod fit necessario. Proinde quàm diu quidem uita hæc hominum rudis & indocta fuit, neque adhuc dum quotidianam rerum experientiam, ad id quod melius est, per ocium conuertere licebat, demissa atq; abiecta, præsentibus tum necessarijs rebus contenta erat, urgens autem tempus, melioris uiuendi rationis inuentionem non præbebat. At postquam necessarij quidem usus, ac festinatio illa finem iam capiebat, ac posterorum cogitationes, à necessitate liberatæ, melioribus subinde occasionibus ad inueniendum aliquid, potius, utebantur, paulatim

Exordiũ à reprehensiõe nimij studij in aduersario.

De hac uide Pausaniã in Argolicis.

Propositio. θυχή.

* *Plato uidelicet in Phædro.*

Inuocatio.

Cõfutatio primi argumẽti Charicli, p absolutionẽ. Tribuit enim necessitati, quæ ille ut antiqua & nãtu ra cõsentanea cõmẽdat.

ſcientiæ accreuerunt. Atque huius rei argumenta capere, etiam ex uulgaribus atque inferioribus iſtis artibus licet. Nam ſtatim ſimulatque primi quidam homines creati fuere, contra famem diurnam remedium quærere cœperunt, atque ita circumuenti atque compulſi præſenti neceſſitate, cum inopia, eligendi quod melius eſſet, facultatem non permitteret, fortuita quælibet herba uictitabant, & radices molliores effodientes, & ut plurimum quercuum fructus comedentes. At poſterior ætas, hæc brutis animantibus edenda abiecit. Sationem autem frumenti & hordei agricolarum diligentia ac ſtudium inuenerunt, reperta ratione, qua illa quotannis renaſcerentur. Ac nemo adeo inſanus fuerit, puto, qui dicat, quòd quercus quàm ſpicæ meliores ſint. Quid autem? an non ſtatim quidem à principio uitæ, homines cum tegumento corporum indigerent, uellera, excoriatis ueris, induerunt, & ſpeluncas montium, quas contra frigus ſubirent, excogitarunt? aut rurſus truncorum, aut arborum aridas concauitates? Facta autem deinde ex his imitatione, eaq; in melius ſemper promota, ueſtes quidem ſibi ipſis texere cœperunt, ac domos ædificarunt, atque ita interim dum non animaduertunt, artes quæ circa hæc uerſantur, accepto tempore quaſi quodam magiſtro, pro tenui ac uili quidem panno, ueſtem meliorem facere ac uariegare cœperunt, pro contemptis autem & humilibus domunculis, alia tectorum faſtigia, & marmorum ſumptuoſa ædificia excogitarunt, ac nudam parietum deformitatem, floridis colorum tincturis depinxerunt. Niſi quòd ſingulæ iſtæ artes atque ſcientiæ, mutuæ cum ſint, & profundæ obliuioni ſubiectæ, tanquàm à paruo fomite, paulatim ad proprios efflorescendo peruenerunt radios. Vnuſquiſque enim à ſe aliquid repertum, poſteriori tradidit, atque ita ſucceſſu iſta accipientium, ſemper aliquid ijs quæ antea didicerat, apponendo, quod defuit expleuit. Ne quis igitur amores maſculos ab antiquis temporibus depoſcat. Nam tum mulieribus conuerſari neceſſe erat, ne prorſus abſq; ſemine nobis genus noſtrum interiret. Variæ autem doctrinæ, & elegantioris huius uirtutis concupiſcentiæ, uix tandem per tempus, quod nihil intentatum, aut imperueſtigatum relinquit, in lucem uenturæ erant, ut cum diuina Philoſophia, & puerorum amores unà adoleſcerent. Quare Charicles, ne, quod antea inuentum non fuit, id poſtea excogitatum iterum, tanquam uile ac malum argue, neue ob id, quòd puerorum amoribus mulieres congreſſus antiquioribus inſcribuntur temporibus, minores alteros putes: Sed uetera quidem exercicia, neceſſaria exiſtimamus. Quæ uero poſtea per ocium cogitationibus incumbens, uita adinuenit, ea, ut illis meliora, in precio habenda atque colenda ſunt. Nam mihi quidem, parum abfuit, quin etiam ridere, paulo antè in mentem ueniret, Charicle uidelicet bruta animantia, & Scytharum ſolitudinem laudante, propè autem præ nimia contentione, etiam pœnitentia ducebatur, quòd Græcus eſſet. Neque enim ueluti qui contraria loqueretur, quæ dicere aggrediebatur, eorum uerba ſubmiſſo ac timido uocis tono, furtim efferebat, ſed elata uoce proclamans. Haud amant, inquit, ſe mutuo leones, neque urſi, aut ſues, ſed illorum ea concupiſcentia ſolum dominatur, qua erga fœminas accenduntur. Et quid hoc adeo mirum? Quæ enim ex ratiocinatione meritò aliquis capit, ea illis, qui ratiocinari nequeunt, conſequi non licet. Quoniam certè Prometheus, aut alius deorum quiſpiam, ſi mentem cuilibet humanam indidiſſet, haud quaquam ſolitudo, & uita montana, paſceret illos, neque mutua atque promiſcua pabula haberent, ſed ex æquo nobiſcum ſacra uerentes, & medias ædes priuatorum quiſque habitans, communibus regerentur legibus. Quid igitur mirum aut alienum, ſi animalia naturæ damnata, quæ nihil eorum, quæ ratio ſuppeditat, à prouidentia accipere per fortunam unquam potuere, cum cæ-

Cõſtitutio exemplorum, à cauſa efficiẽte

ætera

ueris rebus etiam concupiſcentia in mares, priuata ſunt? Non amant ſeſe leones, neque enim philoſophantur. Non amant urſi, non enim honeſtum ac pulchrum illud, quod in amicicia eſt, norunt. At hominum illa cum ſcientia coniuncta prudentia, ex eo quòd ſæpius periculum fecerat, optimum quod erat eligens, firmiſſimorum amorum iudicauit eſſe maſculus. Nequaquam igitur Charicles, proteruæ & intemperantis uitæ collectis meretriceis narrationibus grauitatem noſtram ſermone nudo inſecteris, neue cœleſtem illum Amorem infanti huic connumeres. Sed uel nunc tandem apud te conſidera, quoniam id nunquam antea feciſſe uideris, quòd duplex Deus, Amor eſt, haud quaquam una uia uentitans, neque uno ſpiritu animos noſtros accedens, ſed alter quidem, quantum equidem arbitror, ualde puerilia ac ſtulta ſapiens, nulla ipſius mentem ratione gubernante, frequens in animis inſipientium congregatur. præcipue autem ipſi muliebria deſideria curæ ſunt. Et hic eſt quotidianæ iſtius contumeliæ ſocius, abſque diſcrimine, cuicunque uolenti ſeſe celeriter applicans. *A duplici Amoris ſpecie.*

Alter autem Amor, parens teterrimorum temporum
Spectaculum uiſu graue, & prorſus ſacrum,
Cuſtoſq; temperatiorum affectuum,

blandum quiddam mentibus uniuſcuiuſq; inſpirat, ac propitium hunc Deum ſortiti, uoluptatem, uirtute immixtam amplectimur. Geminos enim reuera, iuxta tragicum ſpiritus efflat Amor. Vnum autem & commune nomen, affectus diſſimiles habent. Nam & uerecundia utilitatis pariter & damni ambigua atque anceps Dea eſt.

Quæ ſimul & fructus homini, & mala plurima confert. *Amplificat à ſimilibus.*

Iam uero neq; contentionum genus unum eſt,

Terræq; per orbem
Verſantur geminæ: quarum hanc cum laude ſequuntur
Prudentes, illam damnant ceu fraudis amantem.

Nihil igitur nouum aut mirum, ſi affectus peior, uirtuti communem appellationem forte nactus ſit, ita ut amor uocetur, & intemperans illa uoluptas, & modeſta hæc beneuolentia. Nuptias igitur, inquit, pro nihilo putas, & fœmineum genus è uita expellis, deinde quo pacto, homines conſeruabimur. Beatum ſanè quiddam fuerat, iuxta ſapientiſſimum Euripidem, ſi abſque illo cum mulieribus congreſſu, ad ſacra & templa Deorum uentitantes, argento atque auro liberos à ſucceſſione mercari poſſemus. Neceſſitas enim graui ceruicibus noſtris iugo impoſito, imperatis parere nos cogit. Quod pulchrum igitur eſt, id ratione eligimus, neceſſitati autem cædat neceſſarium. Quantum igitur ad liberos procreandos attinet, mulieres in numero aliquo ſint, in cæteris uero rebus, apage ne mihi ulla fuerit. Quis enim ſanæ mentis ſuſtinere queat, à ſummo ſtatim mane mulierem comentem atque exornantem ſeſe alienis atque aſcititijs impoſturis? Cuius uera ac natiua facies, turpis eſt. Peregrina autem ornamenta, naturæ deformitatem tegunt, atque aſpicientibus imponunt, Quòd ſi igitur, ad auroram contempletur aliquis mulieres à nocturno lecto ſurgentes, turpiores putabit eſſe beſtijs, quæ intra unam horam nominari, aut excitari ſe difficillimè patiuntur. Vnde diligenter domi concludunt ſeſe, ut ne ab ullo uiro conſpiciantur. Aniculæ autem, & ancillæ, conſimilis formæ turba, circumſtant, uarijs medicaminibus infœlices illas facies inficiendo ac medicando reſtituentes *Quatenus mulierum cõſuetudine utendum.* *Voluptati opponit mulierum fœditatẽ et in tegendâ illa operoſitatem immodicam. Deinde & uitæ morumq; inſolentiam.* *Mulierū Vitia Inſolentes & fœditates*

Neq; enim latice meri,
Aquæ profundam ubi abluere crapulam. protinus ad ſerium

aliquod, ſtudioq; dignum accedunt negocium, ſed crebræ medicamentorum

compoſitiones, fœdam faciei cutem expoliunt. Perinde autem ut in publica pompa, alia ſubinde aliæ ancillarum inſtrumenta manibus exhibent, pelues uidelicet aureas, & gutturnia, ſpeculáque, & quemadmodum in pharmacopolio, pyxidum turbam, & uaſcula plena multæ infelicitatis. In quibus dentium uis abſterſiua, aut palpebris denigrandis ars comparata, ueluti theſaurus quiſpiam, ſeruatur. Plurimam autem partem conſumit textura capillorum. Nam aliæ quidem medicamentis rubefaciendi uim habentibus ad ſolis meridiem, capillos, perinde ut lanarum coloribus, flauo inficiunt fulgore, propriam damnantes naturam. Aliæ uero quibus ſufficere ad formam nigra coma uidetur, omnem maritorum opulentiam in hanc expendunt, totam propè Arabiam ex capillis redolentes, ferreaq; inſtrumenta, ignis obtuſa ac modica flamma caleſacta, ui quadam, cincinnorum flexus inter ſe implicant. Ac curioſius quidem compoſitæ illæ, & ad ſupercilia uſque attractæ comæ, breue interſtitium fronti relinquunt. Poſt tergum autem in ſcapulas uſque demiſſi capilli, inſolenti quodammodo ſuccutiuntur. Huc accedunt & uarijs coloribus tinctæ ſandalia intra carnem pedes ipſos aſtringentia, & tenuis atqua pellucida, prætextu tantum aſſumpta, ueſtis, ne corpus ipſum nudatum eſſe uideatur. Omnia autem quæ intra ipſam ſunt, cognitu faciliora quàm facies, uſque ad turpiter propendentes iſtas mammillas, quas ſemper circumferunt obligatas ac uinctas. Quid autem opus eſt opulentiora iſtis mala recenſere? lapillos uidelicet Erythreos, ab extremis auriculis numeroſo pondere ſuſpenſos, aut illos circum manus & brachia euntes dracones, qui utinam uerè, pro auro, dracones ſint. Etiam coronacaput circumcirca ambit, lapillis Indicis ſtellata, precioſa autem de ceruicibus monilia dependent, & uſque ad extremos pedes miſerum illud deſcendit aurum, omne, quicquid tali ubique nudum eſt, reuinciens & aſtringens. Dignum autem fuerat, ferro potius religata crura iſta uinciri. Iam uero ubi totum corpus adulterinæ iſtius formoſitatis, fallaci elegantia, quaſi quibuſdam præſtigijs efformatum fuerit, impudentes etiam genas rubefaciunt illitis fucis, ut uidelicet nimium nimis ipſarũ, & pinguem colorem, purpureus ille nitor, inſuper additus, rubere faciat. Quæ igitur uita porrò tantum apparatum conſequitur? Nempe ſtatim è domo egreſſiones, & omnis ſpectator, atterens atq; enecans maritos. * Quorum nonnullorum infelices uiri, ne ipſa quidem nomina norunt Coliadas, ſi fors ita ferat, & Genetillidas. * aut Phrygiam illam deam, & Comum amore perditum in paſtore. * Sacrificia autem arcana, & abſq; uiris ſuſpecta myſteria. Quid enim attinet & animorum corruptelas complecti? Poſtquam autem his peractis iterum diſceſſerunt, domi ſtatim prolixa balnea, ac ſumptuoſa quidem & lauta menſa, erga uiros autem multa ac ſimulata recuſatio. Poſtquam enim nimis quàm repletæ fuerint ſua ipſarum guloſitate, cum amplius neque guttur ipſarum cibi quicquam recipere poteſt, ſummis digitis uelut inſcribentes, appoſitorum unumquodque deguſtant, noctes adhæc narrantes, & diuerſorum corporum ſomnos, & muliebritate lectum refertum, ex quo ſurgens quiſq; ſtatim lauacro opus habet. Atque hæc conſtantis uitæ argumenta ſunt. At uero quæ acerbiora ſunt, ſi quis ueritatem ex parte modo, diligentius perſequi uelit, uerè execrari Prometheum poſſet, Menandri illam erumpendo uocem:

Ergo immerentem dictitant Promethea
Pendere fixum Caucaſi de rupibus?
Et geritur illi Lampas, at aliud nihil
Boni, quod omnes autumo odiſſe ſuperos.
Fecit mulieres, proh ſupreme Iuppiter

Denigratio Capillorũ & palpebrarũ

Ad Cincinnos inſtrumenta

Videturhoc loco uel deeſſe quædam, uel corrupta eſſe. Coliades et Genetyllis Veneris cognomenta ſunt apud Ariſtophanem. Comus autẽ ſaltationis ſpecies, paſtoralis, & item Phrygia, quibus etiam inter conuiuia utebantur. Apparet ergo mulierum mores, & inſolentiam in publicis conuentibus, ſpectaculis, & ſaltationibus notari, eáq; partim omiſſa hic, partim corrupta eſſe.

Genus ſceleſtum, ducit aliquis coniugem?
Clam ducit, & quodammodo oblitus ſui. *
Nam mox cupiditates ſequuntur plurimæ,
Thoroq; adulter nuptiali ſubſidens
Illudit. hinc naſcuntur inſidiæ & metus,
Et temperata toxico mala, pocula,
Morbiq; uarij, atq; omnium grauiſſima
Inuidia, cum qua mulier omne æuum exigit.

Et hic dubito an integra ſatis omnia ſint

Quis hæc bona uidelicet ſectatur? aut cui uita adeo infelix ac miſera animum demulceat? Aequum igitur fuerit muliebribus iſtis malis opponere maſculam puerorum uiuendi rationem. Nam mane ſurgens ex lecto haudquaquam coniugali, poſtquam reſidentem in oculis ſomnum reliquum, aqua ſimplici abſterſit, ſacra chlamide humeralibus fibulis aſtricta, à paternis ædibus egreditur, demiſſo in terram uultu, ac neminem ex omnibus ex aduerſo intuens. Comites autem & pædagogi, turba ipſum decens, ſequuntur, uenerabilia uirtutis inſtrumenta manibus tenentes, non ſecti pectinis inciſuras, quibus coma demulceri queat, neque ſpecula, repercuſſarum formarum, abſque penicillo expreſſas effigies, ſed uel multiplices pugillares à tergo ſequuntur, uel ueterum uirtutes operum cuſtodientes libelli. Quòd ſi etiam in ludum Muſici itare illum oporteat, apta atque ſonora lyra. Omnibus autem philoſophicis animi diſciplinis abundanter exercitatus, ubi iam mens cyclicis illis bonis ſatiata fuerit, corpus quoque liberis exercitationibus exercet. Nam Theſſali equi curæ illi ſunt, ac breuiter iuuentutem domans ac ſubiugans, in pace meditatur res bellicas, emittendo ſpicula, & euibrando iacula, perita ac certa feriendi, dextera. Deinde & nitidæ paleſtræ, & ad ſolis meridianum calorem oppletur puluere corpus denſatum, deſtillantesq; contentioſorum laborum ſudores, poſt quos lauacra breuia, & menſa ſobria, rebus paulo poſt gerendis non aduerſa. Rurſum enim ipſi tum præceptores, & ueterum operum exempla repetentes, atque in his cum cura uerſantes, recordationes. Nempe quis heros uirilis ac fortis fuerit, aut quis ob prudentiam publico teſtimonio laudatus, aut qui iuſticiam ac temperantiam amplexati fuerint. At talibus uirtutibus tenerum adhuc animum imbuens, quando iam ueſpera rebus gerendis finem imponit, tributo, qui uentri ex neceſſitate debetur, depenſo, ſuauiores ſomnos dormit, poſt diurnos iſtos labores, ad tempus conquieſcens. Quis igitur amator ephebi talis non fieret? Aut cui ita hebes oculorum quidem fuerit acies, cæcæ uero atque offuſcatæ mentis rationes? Quomodo uero non amaret illum in palæſtris quidem Mercurium, inter lyras autem Apollinem, equitatorem uero Caſtorem, diuinas autem uirtutes mortali proſequentem corpore? At mihi quidem, ô Dij cœleſtes, utinam uita ſit hæc perpetua, ex aduerſo amici ſedere, & ſuaue loquentem propè audire: cum exeunte autem, pariter exire, & in ſumma, omne cum eo opus commune habere. Optarit igitur amator quiſpiam per illæſam, & inconcuſſam uitam, amaſium ſuum, abſque omni moleſtia ad ſenectutem peruenire poſſe, nullius fortunæ inuidia impreſſione labefactatum. Quod ſi uero etiam, qualis humanæ naturæ conditio eſt, morbus quiſpiam inuaſerit ipſum, cum laborante pariter ægrotabo, & ſi per intempeſtum mare in altum tollatur, cum eo ſimul nauigabo. Quòd ſi etiam tyrannica uis uincula illi innectat, par ferrum mihi ipſi quoque circundabo. Et quicunque illum oderit, idem mihi inimicus quoque erit. Si uero prædones, aut hoſtes uideam in ipſum graſſantes, etiam ultra quàm potero armabor: & ſi moriatur, uiuere neque ipſe ſuſtinebo. Poſtrema autem mandata iis, quos proximè poſt illum amaui, iſta dabo, ut cõmune ambobus ſepulchrum accumulent. Oſſibus au-

Collatio uitæ ac dictæ puerorum.

tem permiſcendo oſſa, ne mutuum quidem puluerem à ſe mutuo ſegregari ſi-
Aliud ab exemplis. nant. Atque hæc non primi ita effingant mei erga dignos amores, ſed illa Dijs proxima, heroum prudentia, ueluti quadam lege ſanciuit. In quibus amicitiæ amor ille, ad mortem uſque durauit, & unà cum uita tandem expirauit. Phocis ab infantilibus adhuc annis, Oreſtem Pyladi coniunxit, Deum autem, cum mutuorum affectuum uelut mediatorem quendam accepiſſent, perinde atque in uno, eodemq; uitæ nauigio, ſimul nauigarunt. Ambo Clytemneſtram interemerunt, uti Agamemnonis filij, ab ambobus Aegiſtus occidebatur. Et furijs, quibus Oreſtes exagitabatur, Pylades magis quàm ille infeſtabatur. Idemq; cum illo, cum iudicaretur, periculum ſuſtinebat. Amatoriam autem amicitiam, non Græciæ modo terminis metiebantur, ſed ad extremos Scytarum fines nauigarunt, alter quidem morbo laborans, alter autem curam adhibens. Tauricam quippe terram aſcendentes, ſtatim occiſæ matris ultrix Erinnys perinde atque hoſpicio ipſos excepit. Ac barbaris undique circumſtantibus, alter quidem ex conſueta inſania collapſus iacebat. Pylades autem

Spumam oris abſtergebat, atq; corporis
Hæc ex Iphigenia Taurica Euripidis deſumpta ſunt. Curam gerens, tegebat illud ueſtibus, Non amatoris modo,

ſed & patris affectum præ ſe ferens. Quando igitur iudicio lata ſententia fuerat, ut altero ad ſupplicium & cædem manente, alter Mycenas proficiſceretur ad afferendas literas, ambo manere alter pro altero uolunt, uterque in altero uiuente, ſeipſum uiuere exiſtimans. Reiecit autem & epiſtolas à ſe Oreſtes tanquam Pylade digniore, qui illas acciperet, tantum non amator pro amato redditus.

Nanq; hunc perire occiſum (inquit) onus mihi graue,
Ego enim ille ſum, qui hoc concilio nobis malum.

Et paulo poſt ait: Huic quidem da literas,
Argos enim mittam, tibi ut res bene habeat.
Occidat autem nos, cui opus.

Nam uniuerſum negocium ita ſe habet. Quando enim à puero, dignus ac ſerius ille amor ſimul enutritus, in eam ætatem, quæ iam ratione uti, aliaq; ex aliis colligere poteſt, confirmatus fuerit, id quod olim amatum eſt, mutuos atque alternos amores uiciſſim reddit, adeoq; difficile eſt ſentire, uter alterius amator exiſtat, perinde ut è ſpeculo ſimili, amantis beneuolentiæ, in amatum recidente imagine. Quid igitur ceu peregrinam uoluptatem nobis exprobras, id quod uitæ noſtræ proprium eſt, diuinis legibus definitum, & per ſucceſſionem ad nos tranſmiſſum. Libenter uero ipſum recipientes, cum pura mente, ueluti ſacram quandam rem tractamus. Nam uerè beatus ille eſt, iuxta ſapientum ſententiam:

Cui pueri molles, & equi ſolidam ungulam habentes,
Atq; ſenecta uiro, minus intolerabilis illi eſt,
Si quem adamant pueri.

Defenſio Socratis à teſtimonio Apollinis. Socraticæ uero doctrinæ, & ſplendidum illud uirtutis examinandæ iudicium, etiam Delphicis cortinis approbatum eſt. Oraculum enim ueritatis Pythius ille ex adyto dedit. Virorum omnium Socrates (inquiens) ſapientiſſimus, qui pariter cum cæteris diſciplinis, quibus uitam hominum promouit, & puerorum amorem, ceu rem præcipuè utilem, adinuenit. Conuenit autem iuuenes amare, perinde ut Alcibiadem Socrates, qui ſub una atque eadem chlamyde patris ſomnos dormiuit. Atque equidem Callimachi illud præconium ad finem orationis libentiſſimè cunctis apponerem:

Nanq; utinam, cupido ſectantes lumine amatos
Erchius * ut pueros iuſſit amare ſenex.
Sic & ametis eos, fortiq; habitetis in urbe.

His

His cognitis, adolescentes, modestè pueris bonis conuersamini, neque modicæ delectationis gratia, longa effusa beneuolentia, usque ad uigorem modo ætatis, fictos ac simulatos amandi affectus protendite, sed cœlestem amorem adorantes, à pueris usque ad senectutem stabiles animorum motus conseruate. Nam hoc pacto animantibus, sanctissimum quidem uitæ tempus est, nulla inhonesta conscientia cohabitante. Celebris autem & multa post mortem illorum fama, ad omnes passim promanat. Quòd si uero conuenit philosophorum pueris fidem adhibere, etiam æther, post terram, excipit eos, qui hæc sectantur. Illi autem meliori fato morientes, uirtutis præmium hoc, incorruptibile consequuntur. Atque hæc cum Callicratidas ualde iuueniliter, iactando amplificasset, Chariclem quidem denuo dicere conantem, repressi. Tempus enim erat, ut ad nauem descenderemus. Rogantibus autem, ut, de eo quod mihi sapere uiderentur, sententiam ferrem, paulisper utriusque uerbis connumeratis & perpensis. Haud quaquam subito, inquam, ac temere uidentur, amici, orationes istæ à uobis effutitæ, aut citra præmeditationem compositæ esse, sed continuæ, longæque, & per Iouem etiam solidæ cuiusdam curæ, manifesta hæc uestigia sunt. Propemodum enim nihil est, quod ab utroque dici potuerit, ac prætermissum sit. Ac multa quidem rerum experientia, maior autem orationis grauitas. Vt ego quidem optarim, si modo possibile foret, uel Theramenes ille, cothurnus fieri, ut ambo uictores ex æquo hinc discederetis. Veruntamen quoniam ipsi nihil remissuri uidemini, & ego inter nauigandum, de ijsdem rebus, haud quaquam admittere turbam aliquam iterum constitui, id quod mihi maximè uidetur iustum esse, pronunciabo. Nuptiæ quidem, ad uitam hominum promouendam, res imprimis utilis, & beata, quoties ex sententia contingunt. Puerorum autem amores quotquot amicitiæ pura & casta iura conciliant, solius philosophiæ opus existimo. Quare sanè coniugio quidem uacandum omnibus est: pueros autem amare, solis philosophis relinquatur. Minimè enim mulieribus perfecta ac solida uirtus innascitur. Tu uero, Charicles, nequaquam ægrè feras, si Athenis, Corinthus hic cedet. Atque ego quidem præ uerecundia, breui oratione iudicio ita tum approperato, surrexi. Animaduertebam enim Chariclem suprà quàm tristem esse, propemodum non aliter, ac si morte damnatus esset, Athenensis autem alter, læto quodam modo alacer exiliens, incedebat ualde insolenter. Putasses ipsum circa Salaminem nauali prælio Persas superasse. Etiam illud ex iudicio hoc consecutus sum, quòd splendidiore conuiuio nos idem accepit, dum uictoriæ epulum nobis præbet. Erat enim alias quoque, quod ad uitam attinet magnificentior. Tacitè autem & Chariclem consolatus sum, ob grauitatem uerborum, assiduè admirando, quod difficiliori parti, tam potente oratione patrocinatus esset. Cæterum ea tum in Gnido commoratio, quæque apud ipsam Deam uerbis ultro citroque iactata sunt, habentia pariter & serium hilare, & eruditionem à Musis non alienam, ad hunc ferè modum dirempta sunt. Tu uero Theomneste, qui antiquarum adeo rerum harum memoriam nobis excitasti, si tum iudex fuisses, quo pacto sententiam tulisses? THE. Melitidem, aut Corœbum me putas esse, per deos, ut ego ijs, quæ abs te iustè adeo iudicata sunt, contrariam sententiam ferrem? Qui quidem præ summa eorum, quæ modo dicebantur, uoluptate, in Gnido commorari me putabam, propemodum paruam hanc domunculam, ipsum illud templi esse existimans. Sed tamen (nihil enim puto, in hac diei festiuitate, indecorè dicetur, & omnis risus, etiam si nimius & affectatus fuerit, solemnis esse, & ad festum pertinere uidetur) orationem illam ab amatore puerorum, cum nimio supercilio prolatam, admirabar quidem ob grauitatem, uerum non admodum ad demulcendum animum

Epilogus per exhortationem

Sententia Lucani.

philosophis masculæ Veneris cultrix

animum facere arbitrabar, cum puero nondum pubescenti consuetudinem quotidianam habere, & interim Tantali pœnas sustinere. Ac pulchritudinem in oculis tantum non exundante, cum haurire ac bibere liceat, sitim malle pati. Neque enim satis est, aspicere eum, quem amas, neque ex aduerso sedentem, atque loquentem audire. Sed perinde atq; schalis quibusdam uoluptatis compactis, amor primum gradum uisus habet, ut aspiciat uidelicet amatum. Deinde ubi aspexerit, cupit adductum ad se propius, etiam contingere. Summis itaque digitis, tametsi solum attigerit, fruitionis istius delectatio, totum mox corpus percurrit. Postquam autem etiam hoc potitus facilè est, tertium experimentum addit, nempe basiationis, non statim curiosum illud, & affectatum, sed paulatim labia admouendo labijs, quæ priusquam planè contingat, rursum abstitit, nullo suspicionis uestigio relicto. Deinde uero ad id, quod porrigitur, applicando sese, exquisitioribus semper quidem amplexibus illiquescit, interdum etiam ipsum os tacitè diducens, manuum autem nullam admittit segnitiem. Nam manifestæ ac mutuæ eorum quæ sensu percipiuntur amplexationes, uoluptatem conglutinant. Aut clam dextra molliter per sinum subingressa, mammillas, pro sua natura, modicè extantes, premit, & astricti solidiq; uentris plenum atq; exuberans illud digitis contrectat æqualiter. Post hæc & primam succrescentis pubis lanuginem. Ac quid attinet me occultiora ista longius persequi. Tantam igitur nactus potestatem amor, calidioris cuiusdam rei opus attingit, atq; ita à femoribus, quasi quodam exordio facto, iuxta Comicum, ipsum percutit. Mihi quidem ita amare pueros contingat. Illi uerò de sublimibus disputantes, & quicunq; philosophiæ supercilium ultra ipsa tempora adductum habent, tumidorum uerborum insolentia rudes & imperitos pascant. Amatori enim deditus fuit, ut quisquã alius, Socrates, & sub uno eodemq; cum ipso pallio accumbens Alcibiades, haud quaquam intactus inde surrexit. Ac ne mireris, non enim neq; Patroclus ab Achille amabatur eo usq; modo, ut ex aduerso illi sederet.

Aeacidem expectans, dum cantus finiat ille.

Sed erat & illorum amiciciæ mediatrix uoluptas. Cum igitur gemeret Achilles Patrocli mortem, parum custodito affectu in ueritatem erupit,

Femorum & morum sancta conuersatio,

Melior (inquiens) illos uero, qui apud Græcos Comastæ, seu comessatores appellantur, nihil aliud, quàm certos ac manifestos amatores puto. Fortassis autem dixerit quispiam, turpia hæc dictu esse, uera certè tamen sunt, per ipsam Gnidiam Venerem. LVCIA. Haud quaquam feram te, chare Theomneste, aliud principium tertij sermonis serentem, quod audire solemni ac festo die solum par est. Cætera uero ab auribus meis procul hinc ablegare decet. Sed omittentes, plus temporis commorando hic accumulare, in forum hinc exeamus. Iam enim probabile est, accendi deorum. Est autem non iniucundum spectaculum, eorum quæ ille in Oeta passus est, memoriam, in animum reuocans præsentibus & spectantibus.

Gradus execrandi nascali amoris

IMAGINES.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Effigiat hoc dialogo Lucianus typum siue exemplar formosissimæ atq; honestissimæ mulieris, quæ non tantum pulchritudine corporis perfecta & numeris omnibus absoluta sit, uerũ etiam animi dotes, eamq; morum uenustatem, ac gratiam habeat, quæ fœminarum proprijssima sint, & pro personæ qualitate quamq; maxime commendent. Ac priorem quidem descriptionem, corporis ac formæ uidelicet, ex sua persona effingit, collatione facta omnium earum & statuarum, & imaginum, quæ unquam à clarissimis artificibus factæ præcipuè celebrantur. Sumendo ex unaquaq; quod in ea potissimum fuit, ac plurima laude nobilitatum. Alteram autem, quæ sermonis ac uocis suauitatem, eloquentiam, studia, cognitionemq; liberalium scientiarum, præterea sapientiam quoq; ac prudentiam, modestiam, pudicitiam, & (quam in hanc cum primis commendat) animi æquabilitatem ac moderationem describit, sub Polystrati cuiusdam persona, cum quo dialogum hunc instituit, proponit: etiam ipsam collationibus exemplorum cum poëticorum, tum historicorum, eodem modo illustratam. Vtrum autem Imperatoris alicuius, eorum, sub quibus ipse uixit, an externi regis cuiuspiam uxorem, aut etiam concubinam, hoc tam exquisito ac singulari encomio celebret, dubitari potest. Nam Traiani quidem, atque Adriani uxoribus, sub quorum imperio pleraque scripsit, & nomen, & patria repugnare uidentur, cum altera Plotina, altera Sabina dicta fuerit: hanc autem ipse, ut illam apud Xenophontem Abradatæ uxorem, Panthicam uocari dicat, & ex Smyrna, Ionica ciuitate natam fuisse. Et tamen appellatione regis Magni, qua ueteres Græci, solum Persarum regem nominabant. Idem infra etiam Imperatorem Romanum designat, cum in Toxari, ait Diniam à præfecto Asiæ ad regem magnum (quanquam ibi regem Persarum, qui tum nullus fuit, Erasmus quoq; uertit) in Italiam missum, & ab eo damnatum, in Gyarum insulam relegatum fuisse.

LVCIANVS.

ATque profectò tali quopiam illi absumpti sunt exitio, quibus Gorgonis facies conspecta est, quali ego paulo antè penè interijssem, ô Polystrate, uisa summa forma muliere. Et, quod in ea fertur fabula, parum aberat, quo minus ego saxum ex homine factus sim, spectaculi admiratione rigore attracto. PO. O Hercules, inusitatum quoddam & nouum dicis spectaculum, nimisq; uiolentum, si Luciano quoq; stupor em induxerit muliercula. Hoc equidem formosis conspectis iuuenibus facilè tibi solet accidere, ita ut quispiam citius totum sypilum loco dimoueret suo, quàm te à formosis queat abstrahere: qui non solum hianti ore illis assistere consueuisti, sed lachrymas quoq; non raro profundere tibi moris est, quemadmodum illam perhibent Tantali filiam. Veruntamẽ respondè mihi, quæ illa tandem est Meduſa saxifica, & unde generis ortum ducit, ut & nos illam uideamus. Neq; enim, ut mea est opinio, nobis inuidebit spectaculum, neq; Zelotypiæ morbo laborabis, si & nos illa conspecta rigore concreuerimus. LVC. Atqui hoc planè tibi cõpertum esse oportet, quòd si ex sola specula illam intuitus fueris, mutum ilico ac ipsis statuis immobiliorem te faciet. Et fortassè quod dixi, leue est præ hoc quod dicturus sum. Vulnere quoq; non admodũ tempestiuo te consauciabit, si coràm ipse illam intueberis. At si illa cõuersis oculis temet inspexerit, quæ facultas tibi relinquetur te ab illa auellendi? Adducet te alligatum quocunq; collibuerit, quemadmodum lapidem heracleum ferrum ad se attrahere perhibent. POL. Desine uero ô Luciane, prodigiosam quandam & monstrificam effingere pulchritudinem. Sed hoc mihi expedi, quæ nam illa fuerit mulier. LVCIAN. An tu me oratione eius formam immodicè attollere existimas, qui uereor, ne eam tibi iam uisam ingenij culpa, atq; infirmitate nimis ieiunè laudarim. Tanto tibi eius

Exordium ab admiratione, & effectu formæ.

eius facies oratione mea amplior uidebitur atq; excellentior. Cæterum, quæ nam sit, mihi non promptum est dicere. Magnus circa illam cernebatur cultus & adparatus splendidus, Eunuchorum numeroso satellitio stipata, multis præterea alijs & illis teneris puellis comitata incedebat. In summa, omnia erant ampliora, quàm quæ priuatæ fortunæ mediocritas sustentare possit. PO. Ergo ne nomen quidem inaudisti tu, quæ nam uocaretur? LVC. Ne nomen quidem teneo, nisi hoc solum, illam esse oriundam ex Ionia. Siquidem spectatorum quispiam, conuersis in proximum oculis quando præteribat, Tales, inquit, Smyrneæ sunt pulchritudines. Nihil autem mirandum est, si ex Ionicis urbibus pulcherrima, mulierem produxerit pulcherrimam. Visus uero est & ille mihi Smyrneus esse, qui ista dixerat, adeo insolenter de illa iactabat. POL. Proinde, hoc reuera ut lapis fecisti, qui neq; illam consecutus es, neque Smyrneum illum quæ fuerit interrogaris. Atqui saltem speciem, quoad eius fieri potest, oratione mihi adumbrato, si queam fortasse ista ratione illam cognoscere. LVC. Vide quantam rem à me exigas? Neq; enim tanta præsto est facultas orationibus, præcipuè uero meis, adeo admirandam imaginem in lucem producendi, ad quam deliniandam uix Apelles, aut Zeuxis, aut Parrasius sufficerent, aut si quis fuit uspiam Phidias, aut Alcamenes. Ego uero artis imbecillitate non mediocriter læsum, deformabo Archetypum. POL. Age tamen, effare obsecro, quali fuerit uultu prædita? Neque enim periculosa erit audacia, si familiari tuo ostenderis imaginem quibus lineamentis adumbrata fuerit. LVC. At enim longè tutius ipse mihi facturus uideor, si quos priscorum illorum artificum ad præsens opus absoluendum asciuero, ut mulieris formam mihi depingant. POL. Quorsum ista dicis? Aut quo nam pacto illi tibi asciti uenient, qui tot retro seculis fato functi sunt? LVC. Perfacilè, dummodo te mihi non pigeat ad quæsita respondere. POL. Roga quæcunque fert animus. LVC. Nunquam ne Polystrate ad Cnidios peregrè profectus es? POL. Imò, maximè. LVC. Proinde ante omnia Venerem quoque illorum uidisti? POL. Sanè per Iouem Praxitelis monimentum pulcherrimum. LVC. Sed nunquid etiam fabulam memorantibus de illa incolis inaudisti, quomodo unus aliquis eius imaginis infando amore correptus fuerit, tum quemadmodum latenter in templo derelictus, noctu cum imagine, quantum fieri potuit, rem habuerit? Sed hæc alio tempore inquirito, quippe hæc ut ais tibi planè uisa est. Age uero & hoc mihi respondè, nunquid etiam illam Athenis quæ in hortis est, uidelicet Alcamenis conspexisti? POL. Sanè omnium inertissimus ô Luciane, merito censendus essem, si pulcherrimum Alcamenis figmentum negligenter contempsissem. LVC. Illud quidem Polystrate te non interrogabo, num sæpe in arcem conscenderis, ac Calamidis & Sosandram spectaris? POL. Et hanc uidi sæpenumero. LVL. Iam & ista abunde sufficiunt. At ex operibus Phidiæ quod nam maximè collaudasti? PO. Quod nam aliud, quàm illam Lemniam, quam hoc quoq; titulo nobilitare non dubitauit Phidias? Insuper illam quoq; Amazonem, quæ hastæ innititur. LVC. Pulcherrima sunt ista, ô amice, itaq; alijs non amplius egebis artificibus. Age uero iã ex omnibus his, quoad eius fieri poterit, unicam imaginem compositam tibi ostensurus sum, ab unaquaq; præcipuum specimẽ habentem. POL. Et quo pacto hoc fieri potest? LVC. Haud difficili ô Polystrate, si nunc in præsens traditis orationi imaginibus illi permiserimus exornandi copiã, tum componendi & coaptandi facultatem, quantum fieri poterit luculentissimè, eadem opera temperaturã obseruanti, & iucundam uarietatem. PO. Rectè dicis. proinde assumptis illis demonstret. Perlibenter uero uidere gestio, quinam illis usura sit, aut quomodo ex ijs omnibus unam compositam, nec ulla in parte discrepãtem absolutura sit. LVC. Atqui iam tibi uidendi facultas præstabit nascentem imaginem ita componens. Venetis è Cnido adductæ, si tantum caput sumpserit, reliquis

Descriptio formæ p collationem statuarũ, quotquot usquam nobilissimæ & præclarissimæ ab optimis artificibus effictæ sunt.

II.

III.

IIII.

V.

si quis nudi corporis partibus opus non habebit. Porrò, quod ad comam & uultū attinet, ac decentem superciliorum ambitum, illi habendam cōcedes, quemadmodum à Praxitele absoluta est. Quinetiam oculorum mobilē agilitatem, amabili hilaritate & gratia temperatam retinebit, sicut uisum est Praxiteli. Cæterum, ubera & quæcūq; uultus sunt partes, priores ab Alcamenis Venere quæ in hortis sita est mutuo accipiet. Adhęc manus teretes, earundemq; concinnam iuncturam, digito rumq; tenellorum ductum non difficilem, in extremis in orbiculatam exilitatē de sinētium, ab ea quæ in hortis est & illa utenda recipiet. At uero totius faciei descriptionem & lineamenta genarumq; teneram mollitiem, & nasum intra rectum modum cohibitum præstabit Lemnia & Phidias. Idem quoq; dabit oris conformem compositionem, ceruicem uerò lacteam sumet ab Amazone. Porrò autem Sosandra & Calamis eandem ornabunt uerecundia. Risu præterea tenui fallente intuentis oculos animi orisq; hilaritatē ostendet, qualis & illius esse solet. Vestitus frugalem mundiciem à Sosandra concessam habebit, præterquàm quòd illa nudo & aperto erit capite. Aetatis autem mensuram, quantacunq; illi fuerit, iuxta Cnidorum Venerem metienda est. Etenim & hanc Praxitelem diligenter emensum esse uideo. Et quid tibi uidetur Polystrate, erit ne imago satis ornata & elegās, & maximè posteaquam exactissimè absoluta fuerit? PO. Adhuc ô generosissimè, nonnulla formositatis pars in excolēda imagine tibi intermissa est, adeo omnes exornādi rationes in unum contulisti. LVC. Illud enimuero amice quod dixisti maximū est, nisi tuo iudicio minimum momenti ad summam formæ præstantiam colores addere posse uideantur, & cuius in quaque corporis parte maximè ratio habēda est, decorum, ut exactè, ut perfectè nigra sint, quæcunq; nigra, & alba, quæcunq; alba esse conuenit, utq; apto decentiq; rubore florescant omnia. Ac iā de his periclitamur, cum adhuc quod maximum est, desyderamus. Vnde ergo eius rei copiam nobis parabimus, aut accersemus uidelicet pictores, cū primis uerò illos, quos hoc artificio præcæteris longè præcelluisse cognouimus, ut colores nobis aptè cōmixtos tē perent, eosdemq; pro decoro luculente & artificiose accommodent. Sanè uero accersatur Polygnotus, & Euphranor ille, atq; etiā Apelles, Aetione una comitante. Illi diuiso inter se opere, Euphranor comam pinget, qualem Iunonis depinxit. At Polygnotus superciliorum decoram distantiam, & malarum decentem rubedinē cuiusmodi Cassandram apud Delphos fecit in cōuenticulis, exprimat. Amictum uerò ille quoq; præparet, quàm poterit tenuissimè elaboratum, ut quæcunq; par est corpori decēter applicet, multa uerò uentis diffundenda relinquat: Porro, reliquum corpus ipse Apelles absoluat, secundum Pacatæ simulachrum, ita tamen ne nimium addat albedinis, sed planè temperanter rubescat. Labia autem non sint alia, atq; Roxanæ Aetion addidit. Quin potius præstantissimum inter omnes pictores Homerū, Euphranore & Apelle posthabito, in partem operis suscipimus. Si quidem cuiusmodi ille colorem Menelai adiecit femoribus, ebori purpureo ostro infecto assimilatis, tali uniuersum corpus colore niteat. Cæterum, ille ipse pingat & oculos, bouinis, hoc est, pulchris & nitentibus oculis præditam exprimens. In partem laboris ueniat illi opem ferens, & poēta ille Thebanus ut uenustate sua exornet palpebras. Homerus quoq; illam risus amantem & studiosam faciat, & candidis humeris, atque lacertis decoram, & roseos habentem digitos. In summa, totam aureæ Veneris formositati longè iustius illam comparet, quàm Brisei filiā. Hæc inquam fictores atq; pictores & poētæ elaborabunt. Quòd autem per omnia amabili quadam elegātia niteat, hoc Gratiæ erit officium, aut potius omniū quotquot uspiam sunt Gratiæ atq; Cupidines chorū ducentes. Quis talem imitatione assequi possit imaginem? PO. Diuinum quoddam opus producis ô Luciane, & profecto ab ipso Ioue demissum cœlitus, & cuiusmodi apud superos absolutū esse credibile est. Quid autem rei ipsam facientem uidisti? LVC. Codicillos habebat in manibus, duabus partibus complicatos, uidebaturq; alteram iam perlegisse, alterā

Hactenus ex nudis simulachris effigiē collegit, iā et pictis clarissimorū artificiū tabulis et poētarum descriptionibus quoque colorum elegantiā cōparat.

Gestum incedentis & loquentis.

uero etiamdum legendo perlustrare. Porrò autem inter progrediendū nescio quę uerba cum quadam expedissequis faciebat, neq; enim tam clare ut exaudiri posset, loquebatur. Veruntamen tenuiter ridendo ô Polystrate dentes ostendebat, Dij boni quàm albos, quàm mediocres, quàm aptè inter se constitutos. Sicubi segmentum aut monile uidisti pulcherrimum nitidissimis & æquali magnitudine pollentibus margaritis confectum, tam cōcinna decentiq; serie erant enati. Plurimum uerò decoris & ornatus illis accedebat, ex labijs perpulchrè rubētibus. Elucebāt itaque ipsi Homerico ebori recenter secto similes. Neq; uero alij alios deformi latitudine excedebant, aut alij cæteris altius eminebant, aut præcedendo extabant, cuiusmodi in multis est cernere, sed erat una omnibus æqualitas, idemq; color, & magnitudo eadem, eadem seriè connexis. In summa magnæ admirationis spectaculū de se præbebat, omnem humanæ formositatis uenustatem exuperans. PO. Quiesce parumper. Iam enim planè intelligo, quàm tu mulierē dicas, his omnibus quę dixisti, atq; adeo ex ipsa patria coniecturam facienti mihi cognita est, tum quod Eunuchos quoque illam comitatos esse confirmasti, & per louem etiam milites. Regis uxorem ô beate, illam uidelicet multis nominibus memorabilem, tu memoras. LVC. Et quid illi nomen est? PO. Planè & illud nimis dulce & delicatum ô Luciane, & omnibus modis amabile. Etenim cognominis est formosè illi Abradatæ coniugi. Haud dubie enim nouisti sæpenumero audito Xenophonte mode stam quampiam & formosam admodum mulierem collaudante. LVC. Sanè per Iouem quasi illam oculis coràm intuerer, ita animo affectus sum, quotiescunq; ēm Xenophontis locum perlego, ac tantum non illam loquentem audio, dum quæ facta sint, commemorat. Et quemadmodum maritum armis induat, tū qualis erat eundem in pugnam emandans. PO. Atqui tu ô optime illam tanquam fulgur prętercurrens saltem semel conspexisti, uideris q; facilia & promptailla, nimirum corpus & formam illustrare laudibus. Cæterum dotes animi quibus prædita est, intuentium oculis non sunt obuiæ. Neq; compertum habes, quantò præcellat ista pulcritudine, qua mens illius exornata est, quæq; corporis forma longè præstantior, deabusq; conformior esse solet. At ego, qui & familiaritate illi iunctus sum, & sæpè in colloquium ueni, nimirum conterraneus illi existens, planè earum rerū certus sum. Quippe, quòd nec tibi obscurum esse opinor, mihi moris est morum suauitatem, humanitatem, animi magnitudinem, modestiam & pudicitiam formositati anteponere. Digna enim sunt, quæ modis omnibus corporis dotibus anteferātur. Quoniam planè absurdum foret atq; facti u ridiculum, si quis uestitus cultum atq; mundiciem præ corpore admiraretur. Porrò autem ea mihi demū omnibus numeris absoluta pulchritudo esse uidetur, quoties in idem concurrunt anima exculta uirtutibus, & corpus amabili forma exornatum. Omnino enim non paucas tibi cōmonstrare possum, corporis equidem & formæ elegantia uisendas & scitulas & nitidas, cæterum formæ præstantiam morū fœditate deturpantes. Adeo ut id quod solum in tam speciosocorpore laudandū fuerat, ferè emoriatur atq; flaccescat, reprehensioni & turpitudini obnoxium, ac planè præter dignitatem heræ tam prauæ uitiosæ nimirum animæ cōuersans. Et sanè tales templis Aegyptijs iudicio meo uidētur esse persimiles. Illic enim ipsum quidem delubrum forinsecus pulcherrimum est simul atq; maximum, sumptuosis lapidibus extructum atq; compositum, cæterum si intus Deum requisieris, aut simiam inuenies, aut iconiā, aut hircū, aut felem. Eius generis mulieres nō parū multas passim esse cernere. Proinde corporis nitor & uenustas non sufficit, nisi ueris & iustis ornamentis decorata & exculta sit. Non aūt dico, ut uestimētis purpureis & aureis, aut gemmeis monilibus exornata sit, sed ijs quæ prædixi, nempe morum elegantia, uirtute, temperantia, æquitate, humanitate, ac alijs quocunq; tandem fine comprehenduntur. LVC. Proinde ô Polystrate sermonem pensabis ipsa mensura (quod aiunt) aut etiam cumulatius, potes enim, ac quandam animi imaginem adumbratam nobis ostendere.

Pantha scilicet. Vide lib. 7. pedia Cyri.

Transit ad descriptionem morū & dotes animi.

Locus communis.

Templa Aegyptiorū

oſtendes,ne tantum ex dimidio illam admiremur. PO. Duram & difficilem mihi iniungis prouinciam ô amice,neq; enim perinde facile atq; promptum eſt, ea quæ obſcura ſunt oratione retegere, quàm id quod manifeſtum eſt omnibus laude extollere, Videor uerò & ipſe ad hanc imaginem exprimendã multorum egẽs eſſe operæ,non fictorum ſaltem & pictorum,ſed philoſophorum etiam,ut ad illorum canonem,& regulam hoc ſimulachrum rectè abſoluatur,& in lucem ad antiquam plaſticen formatum producatur. Sed ad rem accingamur. Sit ergo primum fandi facultate prædita ac dulci uoce inſtructa,ut orationẽ melle dulciorem de illius fluxiſſe uerius quàm ad ſenis illius Pylij concionatoris lingua Homerus dixiſſe uideatur. Omnis autem uerborum & loquelæ tonus,cuiuſmodi delicatiſſimus eſſe ſolet,neq; nimium graui & aſpero tinnitu inſonet,quaſi ad uirilem uocem informatus ſit,neq; rurſus nimium tenui,quaſi impenſè effœminatus aut fermè fractus ſit,ſed qualis eſſe ſolet pueri nondum pubeſcentis,dulcis & blandus,comiter & manſuete in auditum ſemet inſerens,ut etiam illa loqui deſinente uerba audita iucundo murmure tinniant,ac quędã dulciſſimæ uocis reliquiæ aliquantiſper perdurent,auresq; blando ſuſurro circumſonent. Tum quandã Echo alterna uocis imitatione auditum prorogantẽ imitetur,mellitiſſima quædam uerborũ ueſtigia neq; non perſuaſionis pleniſſima in animo audientium relinquens. Cæterũ, quando uoce illa tinnula canere adorta fuerit,præcipuè uero ad citharam,tũ uero tempus eſt ex æquo tacendi & halcyonibus & cicadis & canoris oloribus,aliena em à Muſis hæc ſunt omnia,ſi ad hanc collata fuerint. Et ſi Pandionis natam dixeris,rudis & inepta eſt,quanquam uocem multiſonam ædere ſoleat. Orpheus aũt & Amphion à quibus maximè motos auditorum animos eſſe cõſtat,quiq; ſyluas & ſaxa ſequentia cantus dulcedine ad ſe pertraxerũt,illi,ut ego opinor, ſi hanc audiſſent poſthabitis citharis,aſtitiſſent auſcultantes cũ ſilentio. Quippe,omnes harmoniæ rationes accuratiſſimè obſeruare,ut ne quid rhythmus deliret,ſed tẽpeſtiua decẽticq; eleuatione atq; depreſſione modulari ac emenſurare concentum, præterea uoce per omnia reſpondere citharę,utq; plectrum à lingua non diſcrepet,aptiq; digitorũ tactus,& agilis membrorũ flexibilitas,unde nam hæc ſuppetiſſent huic Thraci,ac illi in Citherone boues paſcenti? Itaq; Luciane,ſi quando illam cantantem audieris,non amplius illatam à Gorgonibus monſtrificam ullam immutationem patieris,lapis factus ex homine,ſed Sirenum modulãtium uirtutem qualis nam ſit, cognoſces. Ita enim ſat ſcio adductus demulceberis, ut patriæ ac familiarium tibi obreptura ſit obliuio. Atq; etiam auribus cera obſtrictis,per ceram quoq; oppoſitã penetrabit iucundiſſimæ uocis modulatio,tantam cantando uoluptatem audientibus exhibet. Terpſichores aut Melpomenes aut Calliopes uocẽ dixeris,infinita et omnifaria aurium animorumq; demulcimenta in ſe complectentem. Vt uno uerbo dicam,optarim cum primis talem mihi & tam concinnam modulandi rationẽ auditã,cuiuſmodi par eſt per talia labia & dentes illos emiſſam erumpere. Viſa uero eſt & tibi hæc eadem quam dico,itaq; & auditam eſſe exiſtima. Sed enim exacta & perfecta linguæ eloquẽtia,ac uocis Ionicæ puritas,tũ illa in familiari colloquio extemporalis dicendi facultas atq; ſuauitas,quæ Gratijs Atticis ubiq; conſperſa eſt & condita,ne admiranda quidem eſt. Habet enim hoc à maioribus quaſi hæreditario iure patrium, Neq; alia ratione conueniebat illam in hac peregrinatione Athenienſium eſſe participẽ. Atqui ne illud quidẽ admiratione mihi proſequendũ uidetur,poëticis lectionibus illã uoluptuoſe oblectari & gaudere,eandemq; multô iam tempore ſtudioſe in illis uerſari,quando unà cũ Homero eiuſdẽ urbis ciuis ſit & incola, Vnam equidẽ Luciane illius iucundæ & amœnæ uocis ac modulatiõis imaginem expreſſam eſſe uides,ſi quis tenuiter admodũ exprimere ſtuduerit. Iã uero & alias nõ oſcitanter cõſydera. Neq; enim unam ſaltẽ ſicut tu ex multis compoſitam cõſilium eſt abſoluere, nam hoc eſſet perexile & ieiunũ, tum more graphico abſolutũ, ex tot formis tamq; multiplicibus ſpeciebus hinc inde collectam unã

Vocis ſuauitas & ſermonis.

Præteritio.

corporis pulchritudinem cõponere ſibijpſi diſcrepantẽ. Sed omnibus animi uirtutibus una imago depingatur, imitata formam archetypi. LVC. Diem feſtum & epulas publicas omnifariam inſtructas mihi annuncias, ó Polyſtrate. Videris itaq; multo cumulatius menſuram mihi remetiri. Proinde perge admetiẽdo, nulla eñ nunc res eſt qua perinde mihi poſſis gratificari. PO. Ego quoniam omnium honeſtarum liberaliumq; diſciplinarum cognitio neceſſaria eſſe putatur, maximè uerò earũ quæ uſu ac meditatione conſtant, age & illam iam conſtituemus, multifariam quandam, ac multiplici uenuſtate cõſpicuam, ne qua in parte fingendi artificio te inferiores adpareamus. Et ſanè ita pingatur, ut omnia bona cõprehenſim poſſideat, quibuſcunq; Helicon affatim atq; abundanter affluit. Nequaquam uero ut Clio aut Polymnia, aut etiam ut Calliope, utq; omnes aliæ, quarum unaquæq; unius tantum rei perita excellenter præcellit, uerum noſtra omnium exæquo gnara & prudẽs ſit. Præterea nec minus Mercurij atq; Apollinis dotibus prædita ſit. Quæcunque enim poëtæ lepidiſſimis celebrata uerſiculis in lucem dederunt, quæcunq; à ſcriptoribus claſſicis literis ac memoriæ prodita ſunt, quæcunq; philoſophi extulerũt laudibus, hiſce ſimul omnibus imago pręclariſſimè exornata ſit. Neq; uero tantum penicillo obiter colorata, ſed pigmentis penitus imbuta, & ad ſacietatem uſq; tincta ſit. Et ignoſcendum eſt, ſi nullã huius picturæ archetypũ queam oſtendere. Neq; enim uſpiam in ueteribus de eiuſmodi abſoluta diſciplinarũ cognitiõe facta extat mẽtio, Veruntamẽ ſi uidetur & hæc ſacra ſuperis dedicetur, neq; eñ, ut mea fert ratio, uſpiam culpari poteſt. LVC. Elegantiſſima profecto, ó Polyſtrate, ac omnibus cum numeris tum lineis abſoluta. PO. Iam deinceps poſt hanc ipſius quoq; ſapientiæ & intelligentiæ imago depingenda eſt. Opus autem nobis erit ad hanc abſoluendã exemplis quàm plurimis, præcipuè uero multis ueteribus, ac uno quidem illo & Ionico. Cæterum pictores & illius artifices erunt Aeſchines familiaris Socratis, atq; ipſe etiã Socrates, imitandi dexteritate omnes longo interuallo poſt ſe relinquentes, qui aliqua cum gratia & uenere unquam pinxerunt aliquid. Aſpaſiam porrò illam Mileſiam qua cũ & olympius ipſe mexímè admirandus conuerſatus eſt, exemplũ intelligentiæ non malũ, pręponentes, quanta rerũ peritia, quanto in officijs ciuilibus acumine, quãta deniq; induſtria atq; ſolertia perpolita fuerit hoc omne ad noſtram hanc imaginem translatum accurata amuſſi applicabimus. Præterquàm quòd illa modica in tabula depicta fuerat, hæc uero Coloſſea pollet magnitudine. LVC. Quorſum iſta dicis? PO. Quoniam ego Luciane, nequaquam æqualiter magnas imagines eſſe opinor, ſimiles exiſtentes. Nequaquam eñ ſimilis eſt uetus Athenienſium Reſp. ac præſens Romanorum potentia. Itaq; etſi ſimilitudine illa reſpondeat, hęc tamen potior eſt magnitudine, ueluti in latiſſimã depicta tabulam. Deinde, & tertium exemplum ſi lubet producamus, nimirũ illã Theano, ac uerſificatricem Lesbiam unà cum Diotima, Theano quidẽ animi magnitudinem ad picturam conferentem, Sapho aũt inſtitutæ uitæ iucunditatẽ adferet. Porrò Diotimæ non tantum ut illam laudauit Socrates, ſimilis erit, uerum illi omnibus ingenij ornatiſſimi dotibus comparata reſpondebit. Itaq; & hanc Luciane, imaginem dedicatam ſuſpende. LVC. Per Iouem Polyſtrate nimium admirandam, Sed enim tu ô amice, alias quoq; bẽignitatis ac humanitatis imagines perge depingere, quæ morum manſuetudinem, tum placidam erga egentes comitatem conſueuit oſtendere. PO. Proinde & illa Theani comparetur, illi nempe Antenoris coniugi, neq; non Aretæ & filiæ eius Nauſicaæ. Præterea ſi qua alia infortunæ indulgentis affluentia animi modeſtiam obtinuit. Deinceps uero poſt hanc modeſtiæ imago depingatur, ac oſtenſę erga conuerſantem benedicentiæ, ut iuxta illam Icarij filiam maximè modeſta & pudica ſit, quemadmodum ab Homero adumbrata eſt. Talem eñ Penelopes effinxit imaginẽ, atq; etiã per Iouem propter nos affinitatẽ, etiam Abradatę coniugis, cuius pauloante mentionẽ fecimus. LVC. Omnibus profecto modis & hanc pręclare abſoluiſti imaginẽ ó Polyſtrate, iamq; fermè expri-

Studia & cognitio liberalium diſciplinarum.

Sapientia & iudicium.

In ſympoſio, apud Platonem.

Modeſtia.

Prudentia.

exprimendarum imaginum finem attigisti. Nullas enim animi ac laudum partes prætermisisti. PO. Nondum omnes, summum enim & maximè laudis caput omissum est. Dico uero cum in tantam rerum magnitudinem euecta sit, ut neq; facto ob blandientis fortunæ prosperitatem intumescat, neq; ultra humanæ sortis mensuram efferatur temere, fortunæ confidens. Sed seruata æquabilitate animi, se ipsam cohibeat, nihil procatius aut insolentius, quod alijs foret molestæ, animo concipiens, sed ut erga accedentes populariter affecta sit, ac dextris copulatis eosdem benigne atq; amanter suscipiat. Tanto enim his quibus cum sermonem conserunt, sunt acceptiores, quanto altiori fortuna euectæ, nihil superbi, fastidij aut contemptus tragici præ se ferunt. Veluti omnes illi qui sua potentia non in hoc utuntur, ut procaciter contemnant alios, sed potius ut benigne aliorum subleuent inopiam, illi soli acceptis à fortuna bonis maximè digni habendi sunt, ac soli illi inuidentiæ malum possunt effugere. Nemo enim facile ei fortunato inuidebit, quem prosperis rebus affluentibus moderato utentem animo conspexerit, neq; iuxta Aten Homericam illam super hominum capita incedentem, ac inferiorem calcantem. Quod plerunq; euenire solet ijs qui humili atq; abiecto sunt animo, fortunæ arridentis procacitate intemperanter efferatis. Postea quàm à fortuna nil tale sperantes ex improuiso sublimes in currum quendam uolatilem euecti sunt, intra fortunæ mediocritatem consistere nequeunt, neq; deorsum elatos torquent oculos, sed semper nituntur in arduū. Quare non raro ueluti Icarus liquefacta illis quàm celerrimè cera, ac alis defluentibus per præceps in marinos fluctus deuoluuntur, spectatoribus risum exhibentes. Quotquot autem instar Dædali alarum utuntur remigio, neq; admodum in sublime elati uolant, certè quòd alæ ex cera illis conglutinatæ sunt, rerum autem abundantiam ad humanæ uitæ societatem subleuandam expromunt, neq; non contenti sunt saltem ab undis paulo altiores inferri, adeo ut crebro etiam alas uolando humefaciant, nec solis æstui & feruoribus easdem liquefaciendas exhibent, illi tutò iuxta ac moderatè uolatu utuntur. Quem cursum quispiam & in hac maximis efferre laudibus iure optimo possit. Quocirca dignissimum etiam ab omnibus fructum percipit, optantibus ut hæ alæ quàm diutissimè illi permaneant, bonis subinde affatim affluentibus. LVC. Sic quidem fiat, ô Polystrate, neq; enim corporis uenustate solum conspicua est, ut Helenam admiranda forma fuisse constat, sed animo quoq; lepido amabili talibus expolita dotibus spectantes ad se allicit. Digna uero magno illo rege, mansueto existente & affabili habenda est, ut hac quoq; præcipua fœlicitatis parte cum alijs bonis innumeris quibuscunq; amplissimè instructus est, fruatur. Vt sub illius imperio ea quoq; forma & uirtute mulier nata sit, & quæ cum illo conuersans arctissimo desyderio eum complectatur. Quippe haud quaquam mediocris fœlicitatis mulier existimāda est, de qua aliquis Homericum illud commodissimè dicere possit, quod cum aurea Venere de formositatis palmario contendere possit, ingeniosis autem operibus Mineruam æquiparare. Neq; facile quispiam ex omni mulierum numero aliquam illi cōparabit, neq; corporis, neq; ingenij gloria, ut idem ait Homerus, neq; item mente & artificiosis operibus. PO. Vera sunt quæ dicis ô Luciane. Quare si consultum factu tibi uidetur, cōmixtis iam in unum imaginibus, & ea quam tu corporis effinxisti, & ijs quibus ego mentis ingenijq; dotes adumbraui, unam ex omnibus compositam, collecto libello omnibus contemplandam, admiranda mō exhibeamus, & ijs qui hoc ætatis degunt apud superos, tum etiam illis qui paulo post futuri sunt. Itaq; longe, ut mea fert opinio, hæc erit stabilior & diuturnior, quàm ulla fuit, aut Apellis imago, aut Parrasij, aut Polygnoti. Eaq; ipa multo plus gratiæ spectantibus exhibuit, quatenus non ex ligno aut cera aut coloribus formata, sed solertia atq; industria à Musis ad hoc ascitis expressa est, quæ haud dubie imago omnium accuratissimè absoluta futura est, & corporis elegantiam, & uirtutes animi iuxtà contemplandas ostendens.

Æquabilitas animi & moderatio.

Iliad. 7.

Epilogus.

LVCIANI

PRO IMAGINIBVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

APologia hæc est, eorum quæ superiore dialogo, nimio extollendi studio, ultra quàm decet, ac pium est, de Panthea dicta, uideri poterant. Priore igitur loco Polystratus, accusationem ac reprehensionem Panthææ, recenset, quæ hisce duobus capitibus potissimum continetur. Primo quod immodice ac nimium illam laudarit Lucianus. Deinde, quòd etiam cum Dijs illam comparârit, quorum prius contra modum atq; officiũ uere laudantium sit, & adulatoris speciem præ se ferat: alterum uero etiam impium, & periculosum, & ab illius natura & ingenio alienum, adeoq; contraria sibi ipsi facere Lucianum, qui cum tantum illius modestiam prædicet, interim ultrà Deos eandem efferat. Hanc accusationem postea etiam ex sua persona confirmat Polystratus, hortaturq; ut scriptum, siue encomium hoc mutet. Ad quæ Lucianus ita respondet: primum, ut dicat, se neq; adhuc dum satis laudasse illam, nedum nimium, & quicquid huius fecerit, ex libertate atq; officio laudatorum se fecisse, neq; hoc adulatorum esse, nam alia ratione alioq; fine adulatores laudare, atq; uere laudantes, caq; omnia exemplis ac orationibus ostendit. Alterum autem, quòd illam cum dijs contulerit, ita defendit. Non esse in eo aliquam impietatem, aut insolentiam. Neq; enim illam cum Dijs ipsis, sed cum eorum imaginibus ac statuis comparasse. Deinde etiam si hoc fecisset, aliorum tamen exempla extare, quibus factum hoc suum tueatur, qui non modo homines cum Dijs contulerint, sed & Deorum nomina sibi usurparint. Ideoq; non esse periculum hinc aliquod metuendum, cum idem antea tam multi, etiam philosophi fecerint.

POLYSTRATVS.

EGo Luciane, inquit mulier, aliàs quidem magnam tuam erga me beneuolentiam euidenter perspexi, tum etiam honorem ex libello ædito per te mihi habitum non obscurè animaduerti. Neq; enim ita effuse quispiam me laudaret, nisi beneuolentia adductus talia scriberet. At ut nescius nõ sis, quo ego sim animata animo, sic de me planè persuasum habe. Neq; alias quidem hominibus ad assentandum eruditis gaudere soleo, sed qui sunt eiusmodi, subdoli præstygiatores mihi esse uidentur, ac minimè natura liberi. Cæterum, in laudibus quoties quispiam præter modum me extulerit, molestis ac immoderatis amplificationibus attollens atq; exaggerans omnia, pudore quodam afficior, nec parum abest, quo minus non ferè semper aures õbstruere soleam. Eaq; res subsannatione magis & risu quàm laude mihi digna uidetur. Eatenus enim laudes tolerabiles atq; ferendæ sunt, quatenus ille qui laudatur sibi conscius est ab his quæ dicuntur se non discrepare, sed parem esse encomio. Quodcunq; super hoc additum fuerit, alienum est, & apertæ assentationis suspicione non carebit. Atqui ego permultos noui, inquit, quibus uoluptati est, si quis eos laudibus cohonestans, etiam ea orationi adiecerit, à quibus longe lateq; alieni sunt. Veluti si quis confectæ ætatis uetulos ob iuuenilium annorum uigorem felices pronunciauerit. Aut illis qui informi sunt corpore, Nereï aut Phaonis adiungat pulchritudinem. Siquidem arbitrantur immodicis laudum testimonijs suas formas immutatum iri, & senem denuo repubescere, qua in opinione Peliam quoq; fuisse non sum ignara. Hoc uerò longe secus se habet, nam laus res esset quantiuis precij, si illa quoq; re perinde frui possemus ex eiusmodi dementiente superiectione. Iam uere tale quiddam mihi pati uidẽtur, inquit, ita falsò laudati, ac si quis cuipiam turpi facie atq; deformi, laruam admodum uenustam afferens apponat. Porrò ille ob pulchritudinem sibi uehementer placeret, præsertim cum hæc ab illo auferi possit, & ab occurrente comminui. Vnde maiori quoq; risu subsannandus foret, natiuæ faciei deformitate detecta, quam asciticia forma occultauerat. Aut per Iouem, si quis pusilla statura existens indutis cothurnis super magnitudine contendat cum ijs qui toto cubito ex æquo illi collati eum excederent. Mentionem faciebat & huiusmodi cuiuspiam, Aiebat mulierem quandam ex matronis primarijs, aliàs quidem pulchram & lepidam, corpore autem pusillam, & cui multum de iustæ staturæ mensura deesset, à quodam poëta carminibus celebratam,

Quòd immodice laudarit.

A modo & fine laudum.

Amplificatio à contrario.

A similibus.

Exemplum.

bratam, cum ob alias quidem uirtutes quàm plurimas, tum quòd forma esse scitula, & corpore magno & prægrandi. Cuius staturam & longitudinis rectitudinem assentator ille populo conferre non dubitabat. Cęterum, illam laudũ illecebris uehementer lætatã esse, quasi mendaci carminis assentatiuncula aliquid exiguo corpusculi modulo accessisset, manumq; gestiendo concussisse. Porro aũt poëtam hoc illi crebrius occinisse, cũ uideret mulierem laudibus uehementer delectari. Donec quispiam ex præsentibus admoto ad aurem eius capite dixisset illi, Desine ó amice ne mulierem etiam exurgere facias. Non dissimile quiddam huic, multo tamẽ magis ridiculum affirmabat fecisse Seleuci uxorem Stratonicen, quæ poëtis oblato talento certamẽ proposuit, quicunq; maiori arte atq; ingenio eius comam laudibus illustrasset. Atqui caput habebat turpi deformatũ caluitio, cui ne pauci quidem capilli inerant. Sed enim cũ deformiter calua esset, omnibus exploratũ habentibus, ex diuturno morbo ęgrotanti capillos defluxisse, nihilo secus tamẽ audiebat à poëtis execrandis illis assentatoribus, hyacinthinos illius crines dicentibus, & molles quospiam capillos q; globos nectentibus, ac aprjs nusquam existentẽ cæsariẽ comparantibus. Itaq; hæc omnia deridebat, unde adulandi materia assentatoribus supperit. Addebat præterea illud non in laudibus tm̃ usuuenire solere, sed in picturis quoq; easdem assentandi & decipiendi occasiones homines studiosè quęrere. Gaudent enim, inquit, mortales pictoribus, cũ primis uerò illis, à quibus paulò formosiores depictæ sunt. Esse autem nonnullos, qui eiusmodi artificibus iniungerẽt etiam, ut aut aliquid deformitatis aut magnitudinis naso detraherẽt, aut oculorũ nigritiem atriorem depingerent, aut aliud quiddam quod suæ formę adiectũ concupiuerint. Deinde fraudulenter imponũt alienas imagines coronantibus, quæ nullo modo illis respondent similitudine. Hęc atq; eiusmodi dicere solebat, alia quidẽ in libello tuo collaudans, hoc unũ aũt minimè sufferens, q; illam deabus Iunoni atq; Veneri cõparaueris. Longe eñ ista me ait, aut potius omnẽ humanã naturam excedunt. Cæterum, ego ne illud quidem unquam in uotis habui, ut priscis heroidibus, nimirũ Penelope & Arete & Theani meam formam conferret, tantũ abs̃it, ut Deabus omniũ maximis & præstantissimis cõparari postularim. Etenim uehemẽter, inquit, res diuinas horreo atq; superstitioso animo reuereor, Itaq; periculum est, ne ut Cassiopæa eam laudem cupidè ac desyderanter affectasse uidear. Atqui Nereidibus hæc tantũ formæ præstantia opponebatur. Iunonẽ & Venerem religiosè coluit. Quocirca Luciane, ista te facta recantatione iussit transscribere, aut ipsas Deas testatura est hæc ipsa se inuita per te scripta esse. Te aũt scire uoluit, q; libello nõ mediocriter discrucietur ita propalam obambulante, ut nunc is à te informatus est, nõ nimiũ pie neq; sanctè admodũ Deorum cultũ perdocens. Existimabat uerò ab omnibus se uisum iri non uulgari peccato obnoxiam, si sustineret Veneri Gnidiæ aut Hortensi sedici similem. Quare te eorũ quę libelli tui in extremis à te de illa prolata sunt, iussit ut submonefacerem, quibus eius animi moderationẽ omnis fastus nesciam testatus es, quippe quæ super humanã mensuram semet non efferret, sed tetræ uicina seruata mediocritate uolaret. His ille dictis, nunc sui oblitus super ipsum cœlũ mulierẽ extollit, Deabus illam assimilans. Postulat uero à te ne semet Alexandro incogitantiorem esse putes, qui architecto quopiã pollicente se Atho totũ transformaturum, & ad eius simulachrum adcõmodaturũ, ut totius mõtis uastissima moles regis effigiem obtineret, duas in manibus urbes habentẽ, tã prodigiosis pollicitationibus non accessit animo, opus architecti uiribus maius esse opinatus, hominis temerariam audaciam compescuit, non admodum credibiliter Colossorum magnitudinem effingendo assequentem. Iussit itaque ut suo loco Atho intactum relinqueret, neque montem ita magnum ad tam parui corpusculi similitudinem imminueret. Laudabat autem Alexandrum animi magnitudinis, dicens, illum sibi hoc facto maiorem statuã quàm Atho erexisse in hominũ animis, apud quos eius rei memoria nunquã esset intermoritura. Neq; enim

Aliud Stratonicis.

Quod cũ Deabus ipsam comparasset.

Ac ingenij repugnantia et periculo.

Ab impietate

A repugnantibus.

Amplificat exemplo.

parui aut abiecti erat animi, honorem adeo amplum atq; inusitatum contemnere, Quin se quoq; tuum figmentum laudare aiebat, neq; nō imaginum industriam admirari: cæterum, similitudinem non agnoscere. Quippe nequaquam dignam esse tantis ac talibus, & minimè harum esse affinem, sed ne aliam quidem mulierem ullam ad eas posse aspirare. Itaq; libēter tuos admirandos honores ei habitos tibi remittit, teq; orat, ut natiuo ac proprio archetypo suam faciem adumbres, utq; humano more illam laudibus illustres, neq; pedis modum excedat calceus, ne os quoq; mihi, inquit, fortè illi occurrenti obduret. Illud quoq; ut tibi exponerem, mihi in mandatis dedit. Audio, inquit, multis confirmantibus, num autem uerum sit, uobis uiris explorate compertum, neq; uictoribus Olympicis maiores corpore statuas erigi concessum esse, sed curæ esse Hellanodicis, ut ne unus quidē ueritatem excedat temere, atq; exactissimè statua expendatur ad athletę certamen & corpis quantitatem. Quocirca tibi uidendum est, inquit, ne unde mentiendi caussam sumamus in mensura, ac deinde Hellanodicæ uestram subuertant imaginē. Hæc profecto ab ipsa dicta sunt. Cæterum tu Luciane, eam cogitationē susci pe, ut diligenter consyderes, quo pacto libellum mutatū aliter exornes, eaq; auferas, ne impietate adductus in Deos flagicioſe pecces, ueluti ipsa omnium grauissimè ista tulit, ac planè inter legendū inhorrescebat aio, ac deas ut sibi essent, ppicię suppliciter precabatur. Et sanè ignoscendum est, si muliebre quiddam passa est. Atqui si ueritas non diffidenda est, ego mihi ipse tale quiddam dixisse uisus sum. Quippe, initio audiens delictum non animaduerti, oculos in scripta defixos habens. Postea uero quàm illa mihi fecit indicium, incipio & ipse sentire de illis nō dissimilia. Ac propemodum consimile quiddam passus sum, q̄ in ijs quę intuemur sæpenumero nobis euenit. Contemplantes enim quippiam in propinquo sub ipsis oculis constitutum, nequaq; accurate uidere possumus. At si iusto interuallo disiuncti illud intuemur, oia liquidius cōparent obtutui, & quæ bene & quæ secus se habuerint. Iā hanc hominem existentem, Iunoni conferre ac Veneri, quid aliud est, q̄ pręfracte eleuare tantarum Dearum existimationem. Siquidem in eiusmodi comparationibus non tam quod modicum est collatione crescit & maius fit, quàm quod maius est imminuitur, dum ad id quod uilius fuerat pertrahitur. Exempli gratia, Si duo pariter incederent, alter quidem corpore prægrandi, alter uero per ætatem admodum exiguo penè humi repens, tandem si æquandi essent, ne alter alterum longitudine excederet, illud nunquam breuiore quantūuis semet extendente fiet, etiāsi summis pedibus ipse semet arrexerit. At si eadem ipsis longitudinis obtinenda est æqualitas, maior ille demittat caput necesse est, ac se humiliorem ostendat oportet. Non secus in eiusmodi accidit imaginibus, neq; enim perinde tantis incremētis hominis uirtus augetur Deo comparati, q̄ Dei magnitudo imminuitur, ad id quod uilius est inæqualiter deriuata. Atq; si quis terrestriū imperitus ad cœlestia oratione temere raperetur, minorem ille suspicandi caussam præstaret hominibus, hoc à se impietatis impulsu factum esse. Sed enim tibi nulla fuit necessitas tot mulierū speciosissimarum pulchritudinibus extantibus, hanc tam audacter cum Venere atq; Iunone comparādi. Itaq; uide Luciane, quo pacto hac tam graui inuidia te & illam exoneres. Neq; enim ualde hoc moribus tuis familiare est, qui ne alias quidē ad laudandum facilis ac propensus esse consueuisti. At nunc nescio, quo fato impulsus tam subito mores mutaris tuos, omnem laudum mediocritatem excedendo. Et qui hactenus laudum eras parcissimus, nunc in eisdem effundendis omnib adpares intemperantissimus. Sed ne hoc quidem dedecori tibi fore putato, si orationem iam ęditam adhibita lima retractes. Quādoquidem hoc Phidiam quoq; fecisse perhibent, quo tempore apud Heleos Iouem iam absoluerat. Stetisse.n. illū post ianuam, ubi primum opus in lucem productum hoībus uisendū ostendisset, subauscultasseq; quid quisq; spectantium laudaret aut reprehenderet. Cęter hic quidem nasum reprehendebat, quasi plus æquo crassiorem, alius uero faciem tanquam

Abexemplo aliud.

Assęueratio accusationis.

Ab effectu et impietate.

Epilogus qui à consuetudine & ingenij natura et exemplo cohortatur.

quam oblongam, tertius aliud quiddam pictori uertebat uitio. Deinde, digressis spectatoribus, rursus Phidiam semet concludentem correxisse, atq; ad multorum opinionem & iudicium imaginē emendasse. Neq; enim mediocre aut contemnendum esse existimabat populi tam numerosi consilium, sed hoc sibi persuaserat necessario fore, ut multi semper plus quàm unus peruiderent, tametsi ipse semet Phidiam esse non ignorabat. Hæc tibi ab illa uenio adferens, quæ & ipse non possum nō probare, ac tibi suadere, ut facias, qui & singulari familiaritate & beneuolentia tibi coniunctus sim. LV. Hactenus quidē ignorauí Polystrate, te tantū esse rhetorem. Itaq; orationem ita prolixā, accusationē ita uerbosam aduersus libellum meū effudisti, ut nullā parandæ apologiæ spem mihi feceris reliquam. Verum enimuero in hoc forensis iudicij rationem & morem egressi estis, cū primis uero tu, quòd lucubrationem meam indicta caussa cōdemnaueris, non assistente illi patrono. Facillimum autem ut opinor, illud est iuxta Parœmiam, solum currentē uincere. Itaque nihil mirandum est, si nos comprehēsi simus, neq; aqua nobis effusa, neque respondendi facultate concessa. Quin potius illud omnium est absurdissimū, si uos & accusatoris & iudicis officio iuxta functi estis. Vtrum ergo uis, ut rebus iam sic natus consulto decretis contentus quiescam, an potius iuxtà Imeręum poëtam, Palinodiam quandam conscribam? Aut dabitis mihi prouocandi copiam ad aliud iudicium? PO. Sanè per Iouem, dum modo habeas quod probabiliter & iuste ad obiecta respondere possis. Neq; aduersarijs præsidentibus, ut tu ais, sed amicis cognoscentibus caussam perorabis tuam. Ego uero unà tecum iudicium perpēdere quoque paratus sum. LVC. At hoc me non mediocriter conturbat Polystrate, quòd illa non præsente caussa mihi dicenda sit. Etenim hoc longè fuerat præstabilius. Nunc uero mihi iusso uelim nolim necessarium est defensionem aggredi. At si pollicitus fueris te talem mihi fore apud illam internunciū, qualē illius apud me egisti, audebo iactare aleam. PO. Enimuero illius rei gratia bonum habe animum Luciane, quòd menō malum habiturus sis in defendendo responsorem aut interpretem, si quàm paucissimis dicere conatus fueris, quo facilius memoria complectar singula. LVC. Atqui admodum mihi opus fuerat oratione longissima, ad tam uehemētem & acerbam accusationem refellendam. In tuam tamen gratiam quantum potero defensionem decurtabo. Itaque illi hæc à me annuncianda curabis. PO. Nullo modo Luciane, sed tanquam illa præsente orationem habebis. Deinde ego te apud illam imitabor. LVC. Proinde quando ita tibi uidetur Polystrate, illa præsto est, eaq; prædixit uidelicet, quæcunq; tu ab illa mihi annunciasti. Nobis autem secunda oratio exordienda est. Et sanè nō uerebor hoc tibi palàm facere quod mihi accidit. Nescio quam mihi trepidationem incusseris, ut planè meticuloso sim animo. Et quemadmodū uides, iam totus sudo & horreo, ac tantū non illā uidere uideor, ipsaq; res magnam mihi iniecit perturbationem. Attamen incipiā, neq; enim illa iam præsente mihi patet locus effugij. PO. Verum per Iouem magnam uultu præ se fert beneuolentiam. Viden' ut læta sit atq; alacris, & mansueta animo, quare sumpta audacia animo præsenti orationē aggredere. LV. Ego te fœminaq; præstantissima mirifice, ut ais, & præter modū laudatā, nō uideo quo tanto præconio tuas uirtutes extulerim, quanto te ipsa nobilitaris encomio, cū deoq; cultū ita in magnis ponere soleas. Hoc enim fermè omnibus quæ à me dicta sunt maius est atq; excellētius. Et precor, ut benignè mihi des ueniā, q; neq; hac ascripta imagine te honestarim, quæ obstante ignorantia nunq; mihi in mentē uenit. Neq; ēm alia ante hanc depinxissem citius, nō ut hęc adiuncta aliquo modo reliquas excelleret, sed mihi multo minus dixisse uideor, q; rei dignitas exigebat. Igitur cōsydera, quātū à me solidę laudis testimoniū prętermissum sit, quāta significatio ad faciendū indicium uitę optimæ & mentis probatissimę neglecta. Nam quibuscunq; moris est deorū immortaliū numina nō negligēter colere, illi q; in humanis actionibus optimi cēsendi sunt. Itaq; si ois oratio retexta deitegro mihi exornāda foret

Querela Luciani de actione iniquiore modo instituta, & de difficultate respō dendi, cōstq; hæc ceu paraſceue quædam ad Apologū qui sequitur.

Exordiū ab attentione.

Extenuatio.

Carminis cōfutatio per inuersionem.

A pietate & modestia.

&

& imago emendanda, nihil eſſet quod præterea adimere auderem, illud uero eſſem additurus, tanquam totius corporis caput atq; faſtigium. Magnas ergo mihi gratias debere hoc nomine non diffitebor. Siquidem ego cum animi tui moderationẽ laudaſſem, & quod nihil procacitatis aut inſolẽtiæ, aut faſtus, tanta tibi cõciliaſſet rerũ magnitudo, his tu in oratione mea reprehenſis, uerã laudãdi rationẽ cõpleuiſſet, Quippe tales laudationes nõ auidè arripere, ſed hiſce auditis rubore afficit, easq; maiores eſſe teſtari, q; ut tuæ mediocritati cõueniant, moderati & popularis animi eſt indiciũ. At tu quando impenſius hoc erga laudes affecta es animo, tanto te digniorem eſſe oſtẽdis, quæ immodicis laudibus certatim celebreris.

Amplificat à Chria.

Ac penè tibi res iuxta Diogenis cecidit ſententiam. Qui interrogante quopiam, quo pacto quis gloriam potiſſimum cõſequi poſſet, ſi gloriam, inquit, contempſerit. Dicerem, nimirum & ipſe interrogãte me quopiam, qui nã laude digni eſſent, maximè quotquot laudari grauatæ ferũt. At hæc aliena ſunt & præſenti inſtituto parum reſpondentia. Cæterum, de quo mihi reſpondẽdi cura incumbit, illud eſt, quod Veneri Cnidiæ atq; ei quæ in hortis eſt, adhæc Iunoni & Mineruæ formam tuam effingens comparauerim. Hæc inquam tibi omnem modum excedere, & ultra pedem uiſa ſunt. Ad hæc iam mea delabetur oratio. Et ſanè uetus uerbum eſt,

Alia eiuſdem defenſio à libertate & officio laudantium.

poëtas atq; pictores eſſe liberos. Ego uero laudãtes maiori libertate dignos eſſe cẽſeo, tametſi humi aut greſſim incedãt, quemadmodum nos, nec ulla uerſiculorum inferantur magniloquentia. Eſt enim laus res quædam libera, cuius licentia nullis menſuræ aut magnitudinis aut breuitatis legibus aſtricta eſt. Sed in hoc ſolo præ omnibus elaborat, ut admirandum ut omnium amore dignum declaret eũ quem laudauerit. At ego hac uia nõ incedam, ne imprudens ductu imperitiæ hoc tibi facere uidear. Illud autem puto tibi nõ obſcurum eſſe, eiuſmodi nobis eſſe laudatoriarum orationũ occaſiones, quemadmodum oporteat laudantem uti ad demonſtrandum comparationibus, imaginibus atq; ſimilitudinibus. Et fermè ſumma in hoc ſita eſt recte aliqd adumbrandi & effingendi, quod ita optimè iudicari poteſt, Non ſi quis quiddam cum ſimilibus compoſuerit, neq; ſi cum eo quod uilius eſt illud comparauerit, ſed ſi id quod effertur, laudibus quàm poterit effuſiſſimè ad excellentioris archetypum extulerit. Exempli gratia, ſi quis canem laudaturus, eundem dixerit uulpe maiorem eſſe, aut fele, nunquid ille laudandi ratiõem tibi calleре uidebitur? non utiq; dixeris. Sed neq; quanquàm lupo illum æqualẽ eſſe dixerit, admodum laudauit magnificè. Sed ibi tandem uera laus abſoluitur? ſi canis leoni ſimilis eſſe perhibetur & magnitudine & membrorum robore. Veluti Orionis canem laudans poëta Leonicidam illum eſſe affirmauit. Et hæc perfecta laus canis eſt. Rurſus ſicut Milonem Crotoniaten, aut Glaucũ illum ex Caryſto, aut Polydamantem laudare foret animus, ac tãdem unumquenq; illorum muliere rubuſtiorem fuiſſe perhiberet, nonne iure optimo ob laudis uecordẽ ſtulticiam deridendus eſſet, quem ſi uniuſ uiri fortitudinem exceſſiſſe dixiſſet, neq; tamen hoc ad cumulatam laudẽ ſuffeciſſet. At quibus laudibus ille eminentis ingenij poëta Glaucum extulit, neq; Pollucem robuſtiſſimum cum eo ex aduerſo manus auſurũ conſerere, neq; ferreum & animoſum Alcumenæ filium uides cuiuſmodi illũ Dijs cõparauit? Quin potius ipſis imaginibus illum quàm ueriſſimè expreſſit. Et neq; Glaucus ipſe indignãter tulit Deis inter athletas primarijs collatus celebrari, neq; illi ulti ſunt aut Glaucum aut poëtam, quaſi impiè & contumelioſè in Deos circa laudes agentẽ, ſed utriq; in magna fuerũt gloria, & apud græcos honore & gratia floruerunt, alter quidem ob præcipuũ inuſitati roboris ſpecimen, nempe Glaucus poëta uero cum propter alia, tum in primis propter doctiſſimi carminis æditionẽ. Itaq; ne mirandum tibi ueniat, ſi & ego aſſimilare uolens, quod laudãti perneceſſarium eſt, exemplo altiori uſus ſim, oratione illud ſubijciente. Poſtea uero q; & in aſſentationis mentionem incidiſti, confirmans te homines aſſentatione gratiam eblandientes habere odio, laudo te, equidem nec aliter fieri cõueniebat. Sed enim

Comprobat exemplis.

Remouet à ſe nomen aſſentatoris, exponens differentiam inter adulatorẽ & laudatorem.

ego

ego tibi & laudãtis opus & adulatoris dementientem superiectionem discernere & diffinire uolo. Itaq; assentator quæcunq; sui compendij gratia laudat, nulla ueritatis ratione habita, ea omnia immodicis laudibus extollenda esse existimat. Impudenter autem mentiendo plura addit de suo, adeo ut non uereatur Thersiten q̃q; formatu turpissimum, ipso Achille pulchriorem esse ostendere. Ac Nestorem inter omnes eos quotquot ad Ilium pugnaturi uenerant, natu esse minimum. Persanctè quoq; deierarat Crœsi filium acutiori auditu esse præditum Melampode. Præterea Iphnea acutius cernere quàm Lyncea, dummodo spes aliqua cõsequendi lucri ob mendacium adpareat. Porrò autem laudator, nequaquam mentitur, aut addere solet aliquid, quòd in totum in laudato nõ cõpareat. Sed ea quibus natura præditus est bonis, tametsi non admodum magna sint, extollit, ac maiora cumulatioraq; esse ostendit, Nec dubitaret dicere, equum laudare uolens, natura leuem (ut ea scimus esse animantia) & cursu ualentem. Ille per intactæ segetis uel summa uolaret Gramina, nec teneras cursu læsisset aristas. Rursus non formidaret dicere uelocipedum cursus equorũ. Præterea si domus elegans & sumptuosissimè exornata illi laudibus illustrãda foret, nihil hæsitabũdus diceret. Talis & intus erat magni Iouis aula suprema. Ad hunc uersiculum assentator etiam subulci scrophipasci sordidissimo tugurio accõmodare auderet, si qua modo muneris à Sybota recipiendi spes reluceret. Veluti Cynethus ille Demetrij Poliorcetæ assentator, cum iã omnes assentandi rationes & uias sua parasitatione consumptas cerneret, laudare solitus est Demetrium, quem frequens tussis molestissimè infestabat, quod dulciter atq; modulatè tussiendo sonaret. Non solum autem hoc discrime uterq; ab altero internosci potest, quòd ij qui ad assentationem eruditi sunt, non uereantur ad gratiam laudatorum inuerecundè mentiri. Laudatores uero corporis animiq; dotes plus iusto extollere, sed & in hoc non mediocri interuallo inter se discrepãt, q̃ assentatores ubicunq; poterint, immodicis utũtur Hyperbolis. Porrò autem encomiastæ in hisce utendis moderationem magistram sequuntur, ac intra certos fines se cohibent. Hæc sanè perpauca ex infinitis adduxi adulatoris & ueri laudatoris signa atq; discrimina, ne omnes quotquot aliorũ concinnandis studeant præconijs innocenter in suspitionem à te rapiantur, sed diligẽter discernas, atq; utrunq; proprio pede ac modulo metiaris. Age itaq; si uidetur, & ea quæ à me dicta sunt ad utriusq; canonẽ expende, ut cognoscas num rectius huic an illi sim conferendus. Si quidem ego si inamabilis atq; odiosæ formæ cascam quandem Cnidio simulachro comparassem, merito præstigiatoris uituperationem apud te incurrerem, ipsoq; Cynætho adulantior esse iustissimè existimarer. Sin uero, eam quam omnes eiusmodi esse non ignoramus, nõ erit mihi uehemẽter uitio uertenda ista audacia. At dices fortasse, aut potius iam dixisti, quod ad pulchritudinem laudandam attinet, tibi concessum sit. Sed enim conueniebat laudem nulli inuidiæ obnoxiam facere, neq; deabus immortalibus hominem me existentem comparare. Ego uero, eò enim adducor, ut uerum reticere non possim, te ó præstans animi mulier, nequaquam Deabus comparui, sed eximiorum artificum monumentis atq; operibus ex lapide aut ære aut ebore confectis. Iam ea quæ hominũ elaborantur industria, hominibus assimilare, impium esse non arbitror. Nisi forte tu Mineruã esse suspicata sis, simulachrum illud, cuius autor atq; opifex extitit Phidias, aut hoc cœlestem Venerem, quod in Cnido non ita pridem penicillo & coloribus adumbratũ fabricauit Praxiteles. At uide, ne absurdum sit, talem de deabus opinionẽ animo concipere, quorum ueras imagines nulla, ut ego arbitror, humana industria aut imitatio potest assequi. Quòd si etiam maximè illis te assimilassem, non meũ hoc erat inuentum. Neq; ego primus hanc laudandi uiam inueni aut aperui, sed Poẽtæ sanè multi & eximij, cum primis uero Homerus conciuis tuus, quem etiam nunc ab inferis excitabo, ut suo me tueatur patrocinio: neque periculum est, ne & ipse unà mecum capiatur. Itaq; ipsum interrogabo, aut potius te illius loco, ete-

Amplificat exemplo.

Adaptatio.

Capitis defensio per inficiationem.

Reijcit crimẽ impietatis in accusantem.

Ab exemplis aliorum.

etenim crebra lectione monimẽta ab illo multis uigiliis elaborata, percurris, quod præclare facis, qd tibi illud uidetur, ubi de captiua Priseide sic loquitur, quòd au-
Iliad. τ. reæ Veneri similis Patroclum occisum defleuerit. Deinde paulo post, quasi parũ esset illam Veneri formositatis elegantia parem esse, addit, ita inquiens, Sic itaq;
„ est mulier lachrymans effata Deabus consimilis. Hæc ergo quoties dixerit, non propterea illum odio prosequeris, ac librum è manibus proijcis, aut potius illi eã inlaudando libertatem permittis? Atqui, etsi tu illi eandem non permiseris, tamẽ tanta seculorum series atq; uetustas illi concessit, Neq; unquam inuentus est, qui hoc in eo malicioseè reprehenderit, neq; illi qui eius imaginem flagellare ausus est, neq; qui uersiculos nothos atq; suppositicios censoria uirgula aut obeliscis notare aggressus est. Iam, si illi permissum est mulierem barbaram insuper & plorantem aureæ Veneri comparare, ego ut pulchritudinem taceam, propterea quòd nõ tuf-
Iliad. Δ. fers coram laudari, non comparem Dearum imaginibus mulierem lætam & hilarem, & cum plurimum ridentem suauissimè? Quod homines cum Dijs commune habent. In Agamemnone uero laudando, uide quantum Deorum existimationi parserit, & quàm undiq; ad concinnitatem imagines sumptas à Dijs exprompserit, quem & oculis & capite Ioui similem esse perhibet. Porrò Marti cinctura, pectora autem Neptuno, diuidens hominem penè membratim ad tantorum Deorũ imagines collatum. Et rursus hunc homicidæ Marti similem esse ait, ac alium alio Deo conferens. Deiformem Phrygã illum Priami filium quoties esse ostendit. Sępenumero Deo similem Pelidam pronunciat. At rursus ad muliebria exẽpla regrediar, haud dubiè enim illum alicubi dicentem audisti. Hæc pulchræ est similis Veneri simul atq; Dianæ. Non solum autem ipsos homines Dijs componit, uerũ Euphorbi quoq; comam assimilauit Gratijs, & hanc sanguine madentem & puluere deturpatam. In summa, earum rerum tanta est apud Homerum copia, ut nulla sit pars poëseos, quæ non diuinis cõparationibus exornata sit. Itaq; aut hæc ueluti perperam scripta expugantur, aut mihi similia audendi libertas non interludatur. Tanta uero est in similitudinibus & cõparationibus adducendis licentia, ut Homerus etiam Deas ipsas non dubitarit laudare ab inferioribus. Nam Iunonis oculos bouinis comparauit, Alius autẽ quispiam Veneris palpebras cõposuit uiolis. Nam auroram rhododactylum quis ignorat, uel ex ijs qui minimum operæ in
A maiori alia euoluendo Homero ponunt. Atqui quod ad formam attinet, planè temperanter, & moderatè mihi factum uidetur, si quis Deo similis esse prohibetur. Verum, quo numero illi comprehendendi sunt, qui deorum cõpellationes imitati sunt, ac Dionysij, & Hephæstiones, & Neptuni, & Mercuriales nominati sunt. Fuit quædam Latonæ Euagoræ Cypriorum regis uxor, nec tamen Dea indignata est, quamuis illam in lapidem, quemadmodum Nioben potuisset conuertere, Vt silentio pręteream Aegyptios, qui tametsi ex omnibus gentibus Deos habeant infelicissimos, diuinis tamen nominibus ad facietatem usq; utuntur. Penè itaque plurima pars è
Epilogus quo metũ periculi tollit. cœlo illis pertracta est. Quare nihil est quod ob laudem hanc ulla animi consternatione perturbata sies, ultionem aut supplicij à superis metuens. Nam si quid in eo libello aduersus Deos peccatum est, tu extra noxiã es, nisi putes & in auditione culpam quandam esse. De me uero deorum ultio sumptura est supplicij, posteaquam ante me Homerum & alias poëtas irati superi ulti fuerunt. At nondũ philosopho
Ab exemplo. rum omnium principem punierunt, qui hominem Dei simulachrum esse testatus est. Multa adhuc ad te dicenda supersunt, attamen huius Polystrati gratia dicendi finem faciã, ut dicta nostra facilius memoria repetita tibi referre possit. PO. Haud scio Luciane, num hoc mihi amplius promptum factu sit, tã enim uerbosè ista proloquutus es, ac ultra effusæ aquæ spacium. Attamen quoquo modo meminisse conabor, Et quemadmodũ uides, iam ista ad illam deferre studeo obstrictis auribus, ne qua pars elapsa orationis seriem mihi confundet, ac ego deinde à spectatoribus explosus ronchis & sibilis illudar. LVC. Istud sanè tibi curæ erit Polystrate, ut quã

opti-

optimè reſpondeas. Cæterum, ego quoniam ſemel tibi fabulam deſaltandam tradidi, in præſens quidem excedam è medio. Proclamatis aũt iudicum calculis, iterum præſto ero, uiſurus quem nam finem hoc certamen habiturum ſit.

TOXARIS SIVE AMICICIA.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Videtur hoc dialogo Lucianus, amicitiæ dignitatem, atq; effectum commendare uoluiſſe, dum Toxarim et Mneſippum introducit, alterum Scytharum, alterum Græcorum, in amicitijs colendis fidem, prædicantem, utrumq; autem pro patria ſua, contendentem, connumeratis aliquot ſuæ ætatis hominũ, exemplis, qui mutua inter ſe amicitia deuincti, extrema etiam pericula interim alij pro alijs obiere. Occaſio contentionis à ſolemni ſacrificio & cultu Pyladis & Oreſtis, quibus illos Scythæ uenerantur, ſumpta eſt, altero uidelicet mirante, & cauſſam ſciſcitante, ob quam homines externos, & etiam hoſtes ſuos, diuinis honoribus Scythæ proſequerentur, altero autem, fidem & amicitiam illorum exponente, ob quam tantos honores proſequuti eſſent. Neq; enim quicquam ſanctius, aut religioſius à Scythis obſeruari, & cuſtodiri, quàm amicitiam, eaq; magis illos iactare ſeſe, quàm ullis alijs operibus ac rebus. Interim tamen & illa memorabilia ſunt, quæ de ritu iungendi fœderis & amicitiæ, cuius etiam Herodotus meminit in Melpomene, & de conſuetudine contrahendi auxilia atq; exercitus obiter addit.

INTERLOCVTORES, MNESIPPVS *Græcus*, TOXARIS *Scytha*.

MNESIPPVS.

QVid ais Toxaris? Sacrificatis Oreſti ac Pyladi uos Scythę, deosq; eſſe illos creditis? TOX. Sacrificamus Mneſippe, ſacrificamus inquã: haud tamen deos eſſe arbitrati, ſed uiros bonos. MNE. An uero mos apud uos, etiã bonis uiris poſteaquam uita defuncti ſint, perinde ut dijs ſacra facere? TOXA. Non iſtuc modo, uerũ eoſdem feſtis diebus ac celebribus conuentibus honoramus. MNE. Quid captantes aut ſperantes ab illis? Neq; enim quo beneuolentiã illorũ concilietis, ob id rem diuinã illis facitis, quũ iam ſint mortui. TOX. Nihil officiat fortaſſis, ſi & eos qui mortui ſunt, propitios haberemus, quanquam non ob id tantum hæc facimus: quin magis exiſtimamus nos rem uehementer cõducibilem & his, qui in uita ſunt, eſſe facturos, ſi præſtantium uirorum memoriam celebremus, honoremq; habeamus ijs, qui uita defuncti ſunt. Siquidẽ hac ratione futurum arbitramur, ut multi apud nos illorũ ſimiles euadere cupiãt. MNE. Iſta quidem rectè iudicatis: at Pyladem atq; Oreſtem quo nomine potiſſimũ ſuſpexiſtis, ut dijs eos æquaueritis: idq; adeo quum hoſpites uobis eſſent: uel, quod grauius, hoſtes? Quippe poſteaquã naufragio eiecti ab ijs, qui tum Scythiam incolebant, eſſent comprehenſi, abducti, ut Dianę immolarentur: adorti carcerarios, necq; nõ oppreſſis excubijs, & regem trucidarunt, & aſſumpta ſacerdote, quin ipſa quoque Diana ſublata, nauigio ſeſe proripuerunt, irrita publica Scytharum lege. Quod ſi ob iſtiuſmodi facta honorẽ habetis uiris: facile aſſecuti fueritis, ut multos illorum ſimiles reddatis. Iamq; ipſi ab hoc die uſq; ad priſca illa reſpicite: nũ uobis expedierit multos in Scythiam Oreſtes ac Pylades appellere. Nam mihi quidem iſto pacto mox futurum uidetur, ut religionis ac deorum expertes reddamini: dijs qui reliqui ſunt, ad eundem modum è regione ueſtra in exilium ablegatis: poſtea, opinor, deorum omnium uice, uiros, qui illos electũ uenerant, diuinitate donabitis: & qui ſacrilegi in uos fuerunt, ijs tanquam dijs ſacrificabitis. Quod ſi nequaquam horum gratia Oreſtem ac Pyladem colitis, ſed aliud quidpiam Toxaris in uos beneficij contulerunt: qua gratia quum olim non eſſe deos iudicaueritis, nunc è regione, ſacra illis facientes, deos eſſe decreuiſtis. Et qui tum parum ab-

Exordium dialogi ab occaſione et diſputatione, de ſacrificijs Oreſtis & Pyladis.

erant ut victimæ fierent, ijs nunc victimas offertis: Enimuero ridicula uideantur: ista, & quum his quæ quondam statueratis pugnantia. TOXA. Et ista quidem Mnesippe præclara sunt uirorum illorum facinora, quæ cõmemoraſti: uidelicet, duo cum essent, tam ingentem ausum audere, ut tam procul à sua patria profecti, mare transmitterent, Græcis ad id usque temporis intactum, nisi solis his, qui Argo in Colchidem traiecerunt exercitum: nihil expauefacti, neq; fabulas, quę de illo feruntur, neq; appellationem ueriti, quòd inhospitum uocaretur, uidelicet, opinor, quòd feræ undiq; gentes accolerent: deinde quum iam capti essent, usque adeo strenue sese gesserint, neq; sat habuerint, si tantum incolumes euaderent, nisi & à rege acceptam contumeliam ulti, & Diana sublata abnauigassent. Quid? an non admiranda hæc, & quæ diuino quodam honore digna iudicent, quicquid est hominum, qui uirtutem suspiciunt? Quanquam non ista spectantes in Oreste ac Pylade, pro heroibus illos habemus. MNES. Atqui iam dices, quid nam præter ista suspiciendum patrarint atq; diuinum. Nam quantum ad nauigationem & peregrinationem attinet, non paucos profecto diuiniores istis ostendero negociatores, atq; inter hos præcipuos Phœnices, qui non in Pontum, neque ad Meotidem usq;, aut Bosporum tantum enauigant, uerum quaqua uersus, Græcum ac Barbarum mare permetiuntur. Hi siquidem omnem oram, & omne littus (ut ita dixerim) perscrutati in annos singulos, extremo demum autumno in suam patriam reuertuntur: quos scilicet ad eandem rationem pro dijs habeto, idque etiamsi complures illorum caupones ac salsamentarios esse reperies. TOX. Audi nunc ó uir admirande, consideraque quanto nos, qui barbari uocamur, rectius uobis de bonis uiris sentiamus. Si quidem in Argo atq; Mycenis ne sepulchrum quidem ullum insigne uidere est Orestis ac Pyladis, apud nos uero & templum ostenditur, ambobus illis communiter sacrum (ita ut par erat amicis) & hostiæ offeruntur, reliquusq; omnis honos. Porrò quòd hospites erant, non Scythæ, id uero nihil obstat, quo minus boni uiri iudicentur: neque enim perpendimus cuiates sint uiri honesti ac probi: neq; inuidemus, si cum amici non fuerint, res egregias gesserunt. Quin magis admirantes ea quæ patrarunt, ab ipsis factis domesticos ac nostrates illos ducimus. Quòd autem potissimum stupentes in illis uiris efferimus, illud est, quòd nobis uisi sunt amici inter sese longè optimi extitisse, atque alijs exemplo fuisse, quasique legem statuisse, quemadmodum oportet amicos omnem inter se communicare fortunam, Simulque promeruisse, ut à Scythis, qui in amicitiæ laude primas tenerent, colerentur. Itaque quæcunq; alter cum altero, uel alter pro altero tulit, ea maiores nostri descripta in colũna ærea reposuerunt in templo Orestis: ac leges statuerunt, ut ea columna prima esset institutio disciplinaque liberis suis, si meminissent, quæ in illa essent adscripta. Itaque penè patris quisque sui nomen citius obliuiscereturquàm res gestas Orestis ac Pyladis ignoraret. Quin & in porticu templi eadem quæcunque in columna notantur, priscorum picturis adumbrata uisuntur. Nempe Orestes unà cum amico nauigans, deinde fracta inter abruptas cautes ipsorum naue comprehensus, & ad uictimam adornatus, iamque Iphigenia initiat eos. Ex aduerso uero in altero pariete idem iam uinculis exutus depictus est, ac Thoantem occidens, multosq; ex Scythis alios. Postremo soluentes, abducta Iphigenia ac dea. Porrò Scythæ frustra scapham adoriuntur iam nantem, hærentes gubernaculis, ac cõscendere conãtes. Deinde re frustra tentata, alij quidem ex eis saucij, alij uero eius rei metu compulsi, natatu semet in solum recipiunt, ubi uel maximè liceat perspicere, quantam alter in alterum beneuolentiam præstiterit in conflictu cum Scythis. Fecit enim pictor utrumq; de hostibus in semet ruentibus securũ, propellentem autem eos qui in alterum feruntur, ac præ illo iaculis occurrere conantem, pro nihiloque ducentem, si intereat ipse, modo seruet amicum, uel suo ipsius cor

Causſa ſacrorũ & cultus Amicicia.

Hiſtoria Oreſtis & Pyladis.

pore

pore præueniens, excipiensq; ictus in illum intentos. Iam uero tantam illorum beneuolentiam, atq; in rebus tristibus cũmunionem, fidem, humanitatem, ueritatẽ, denicq; constantiam alterius in alterũ amoris, hæc haud quaquam humana putauimus esse, uerum animi cuiusdam præstantioris, quàm pro more uulgarium istorũ mortalium, qui donec secundis uentis nauigatur, amicis indignantur, nisi ex æquo participes fiant rerum lętarum: quod si uel paululum eis uenti reflare cœperint, aut fugiunt solos in periculis deserẽtes. Enimuero, & illud noueris, nihil amicicia melius arbitrantur Scythæ, neq; est in quo Scytha magis glorietur, quàm in adiutandis amicis, communicandisq; rebus acerbis: quemadmodum neq; probrum apud nos maius ullum, quàm amicitiæ desertorem uideri. Has ob res Orestem ac Pyladem ueneramur, quòd præstantes extiterint in Scytharum uirtutibus, atq; in amicicia præcellentes, id quod nos omnium maximè admiramur. Appellationem quoque ex his illorum factis imposuimus, ut Coraci uocentur, quòd quidem nostra in lingua perinde sonat, ac si quis dicat: dij amicitiæ præsides. MNES. Hui Toxaris pfecto non arcu modo ualuerunt Scythæ, bellicisq; in rebus cæteris antecelluerũt, uerum uidentur & ad orandum persuadẽdumq; omniũ aptissimi: unde mihi quũ dudum secus uideretur, nunc eidem merito fecisse uidemini, qui sic Orestem, ac Pyladẽ in deorum numerũ retuleritis. Verum illud me fugerat uir optimè, quòd pictor quoq; bonus esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis, quæ sint in Orestis templo, picturas, pugnãq; uirorũ, alterisq; pro altero suscepta uulnera. Tamersi nõ putaram amicitiam usquèadeo cultam fuisse quondã apud Scythas, magis autem quòd barbari essent, atq; agrestes, simultate quidem, ira, rabieq; perpetuo committi: amicitiam uerò, ne in familiarissimos quidem exercere solitos: id que conijciens, quum ex alijs quæ de illis audimus, tum ex hoc, quòd progenitores suos uita defunctos deuorant. TOX. An nos Græcis quum alijs in rebus, tum in his quæ ad parentum attinent cultum, sanctiores, magisq; pij simus, in præsentiarũ haud quaquam contenderim. Quòd autem nostrates amici longe fideliores sint amicis Græcis: quodq; amicitiæ ratio maior apud nos, quàm apud uos, haud difficile fuerit docere. Ac per deos Græcorum, ne tibi molestum sit audire, si quę perspexi, dixero, multum iam temporis apud nos uersatus: uos enim mihi uidemini prę clarius cæteris de amicicia uerba posse facere, uim uero factaq; illius, adeo non solũ pro sermonum dignitate non exercere, ut sat uobis sit prædicare eam, & quantũ sit bonum, ostendere. At ubi usu uenit, deficiẽtes à sermonibus, nescio quomodo. è medio negocio aufugitis. Cæterum quum Tragœdi in scœnam progressi, istiusmodi amicicias uobis repręsentant, plericq; laudatis atq; applauditis, ac pro se mutuo periclitantibus illis lachrymatis, ipsi uero nihil dignũ laude pro amicis præstare audetis. Quin si quando fortè accidat, ut egeat amicus, ibi protinus nõ secus atque insomnia, procul auolantes euanescũt uobis multæ illæ tragœdiæ, uosq; similes relinquũt inanibus istis, ac mutis personis, quæ diducto rictu, atq; immane hiantes neminimũ quidem loquuntur. Ar nos è diuerso, quo sumus in dicendo de amicicia posteriores, hoc in præstanda ea præcedimus. Quare si uidetur, ita in præsentiarũ agamus, priscos illos amicos ualere sinamus, si quos uel nos uel uos ex his, qui olim fuere, recensere ualemus, quando ista quidem parte uos nimirũ superaueritis cõpluribus ac grauibus adductis testibus, nẽpe poëtis, qui Achillis & Patrocli amicitiam, tum Thesei Perithoiq;, neq; non aliorum necessitudinem, pulcherrimis uersibus carminibusq; contexuerunt. Quin paucos quosdam in medium adferamus ex his, qui nostra ipsorũ memoria fuerunt, atq; eorum res gestas exponamus: Ego quidẽ Scythicas, tu uero Græcanicas. Et in his uter superarit, meliora q; produxerit amicorum exempla, is & uictor esto, ac suam ipsius uictoriam promulgato, tanquam qui pulcherrimum honestissimumq; certamen decertarit: adeo ut ego quidẽ non paulo malim mihi in singulari uicto certamine dextram amputari (nam ea est apud Scythas uicto pœna) quam in amicicia quopiam inferior iudicari, præser-

Collatio Græcorũ & Scytharum quod ad amicitiæ fidem attinet, estq; hæc occasio sequentis amicorum recensus.

tim Græco, ipſe Scytha quum ſim. MNES. Quanquam eſt haud mediocris negocij cum uiro, ita ut tu es, bellatore, ſingulari certamine cõgredi, tum admodum inſtructo miſſilibus ac penetralibus narrationibus, haud tamẽ uſq; adeo ignauiter tam citò uniuerſam deſerens Græciam, tibi ceſſero. Etenim uehementer abſurdũ fuerit, quum duo illi tantum uicerint Scytharum, quantum fuiſſe declarant tum fabulæ, tum uetuſtæ ueſtrę picturæ, quas paulo ante ſcitè admodum repręſentabas, Græcos omneis, tot nationes, tot ciuitates, nullo defendente uinci abs te. Nã iſtuc ſi fiat, non dextram, quemadmodũ apud uos ſolet, ſed linguam execarí conueniat. Sed utrum ſpectare nos oportet, numerum ne eorum, quæ amicè quis geſſerit, an magis quo plures alteruter amicos referre poterit, hoc uictoria dignior uidebitur. TOXA. Nequaquam, imò non multitudine uis horum ſpectetur, uerum ſi quæ tu narrabis facta, his quæ narrabo, uideantur præſtantiora, magisq; penetrantia, tum nimirum etiam ſi numero paria ſint, oportuniora magisq; lætalia mihi facient uulnera: Ac penè memet ad ictus accommodabo: MNES. Probè loqueris: Statuamus igitur quot erunt ſatis. TOX. Mihi quidem ſatis fore uidetur, ſi uterq; quinq; narret exempla. MNES. Itidem mihi uidetur, ac prior dicito, uerum adiuratus, nimirũ non niſi uera dicturum, alioqui fingere eiuſmodi, nõ admodum fuerit difficile, palàm autem refelli non queant. Porro ſi iuraris, nefas ſit non habere fidem. TOX. Iurabimus, ſi quid etiam iureiurando opus eſſe cenſes. MNES. At quis tibi èdijs noſtratibus, num ſatisfaciat Iupiter Philius? TOX. Et maximè. Ego quoque tibi noſtratem iurabo, meapte in lingua. MNES. Teſtis igitur eſto Iupiter Philius, quæ cunq; dicturus ſum apud te, ea nimirũ uel quæ uiderim ipſe, uel quæ ab alijs, quo ad fieri potuit, diligentiſſimè perceperim, narraturum, nihil ex me ipſo comminiſcentem, alleuantemq;/Ac primo quidem loco, Agathoclis Diniæq; amicitiam referam, quæ apud Ionas eſt celebratiſſima. Nam Agathocles hic, qui Samius fuit, nõ ita pridem uixit, uir in amicitia quidem præcipuus, ita ut re declarauit: cæterũ reliquis in rebus uulgo Samiorum nihilo præſtantior, neq; genere, neq; cæteris item opibus. Huic cũ Dinia Epheſio, Lyſionis filio, amicitia à puero interceſſerat. Porrò Dinias ſuprà modum ditatus eſt, & quemadmodum ſolẽt ij, qui nuper opes nacti ſunt, complures & alios ſecum habebat, ſatis quidem idoneos illos, & ad compotãdum, & ad uoluptariam conſuetudinẽ, ab amicitia uero longè alieniſſimus. Atq; inter hos interim habebatur Agathocles, conuiuebatq; & compotabat illis, non admodum approbans eam uiuendi rationem. Dinias autem nihilo hunc potiorem habebat, quàm cæteros adulatores. Tandẽ etiam offendere cœpit, crebrius obiurgans, moleſtusq; uidebatur, quippe qui admoneret eum maiorum, præciperetq; ut ſeruaret, quæ multo labore parta, pater illi reliquiſſet, adeo ut ob hæc ne ad comeſſationes quidẽ illum deinceps adhiberet, ſed ſolus cum illis comeſſaretur, celare cupiens Agathoclem. Demum ab aſſentatoribus illis miſero perſuaſum eſt, quod adamaretur à Chariclea Demonactis uxore, uiri illuſtris, atq; inter Epheſios in honoribus ciuilibus primarij. Iam & literulę à muliere ad illũ uentitabãt, & ſerta ſemimarcida, & mala quędã admorſa, denicq; quicquid ad hæc lenę machinãtur in adoleſcentes, quo paulatim illis amorẽ artibus quibuſdã inſerant, primũq; hac incendant opinione, quòd ſeſe credant amari. Nam plurimũ illicit & hoc, præſertim eos, qui ſibi formoſi uidentur, donec imprudẽtes in caſſes inciderint. Erat aũt Chariclæa urbana quidem & elegãs mulier cula, at ſupra modũ meretricia, ſemperq; illius, quicũq; fortè adijſſet, etiã ſi quis admodũ leuiter concupiuiſſet: quin ſi uel aſpexiſſes duntaxat, protinus adnuebat, nec ullo pacto metuendum erat, ne quãdo recuſaret Chariclæa: admirabilis aũt alioq; artifex, quauisq; meretrice doctior allicere amatorem, & ambiguus quũ adhuc eſſet, totũ ſubigere: at quũ iam teneretur, incitare, ac magis magisq; accendere, nunc ira, nunc blandimentis: ac mox faſtidio: deinde iniecta ſuſpicione, quaſi ad aliũ ſeſe deflexura eſſet: poſtremo omni ex parte egregie docta erat mulier, & abſoluta, artibusq; omnigenis in amantes inſtructa

Iuſiurandum

I par. Agathocles & Dinias.

cta. Hanc igitur tum Diniæ adulatores accerſiuerant in adoleſcentulum, multaq́ adſimulabant, quo eum in amorem Chariclææ impellerent. Illa porrò quæ complureis iam adoleſcentes iugularat, & innumerabiles amores fuerat mentita, domosq́ opulentas euerterat: uarium quoddam, atq́ inexpugnabile malum: ubi nacta manibus eſt ſimplicem, & huiuſmodi artium imperitũ adoleſcentulum, haud quaquam amittebat ex unguibus: ſed undiq́ oppugnans tentansq́. ubi iam omnium eſſet compos, tum ipſa dum captat, capta perijt, tum infelici Diniæ innumerabilium malorum extitit cauſſa. Nam primum quidem ſtatim literulas illa ad illum dat: ac ſubinde miſſitat ancillulam, quæ renunciaret ut fleret, ut uigilaret: poſtremo ut miſera præ amore ſuffocatura eſſet ſeſe: donec iam beatus ille perſuaſus, ſibi formoſus eſſe uideretur, atq́ Epheſiorum uxoribus præter cæteros adamabilis. At tãdem in congreſſum adductus eſt multis precibus exoratus, Et ex eo quidem tempore facilis iam erat coniectura, fore ut caperetur à muliere formoſa: ad uoluptatem congredi docta: & in loco flere, & inter loquendum miſerabiliter ſuſpirare: & iam abeuntem amplecti: & adeunti obuiam occurrere: & formam colere, ſic ut maximè placitura eſſet: interdum uel uoce, uel cithara canere: quibus omnibus in Diniam uſa eſt. At ubi ſenſit excruciari, iamq́ amore illaqueatum, ac ſubiugum eſſe factum: aliud adhæc excogitat, quo miſerum ſubuertat: grauidam ſe ex eo ſimulat (nam hoc quoque efficax ad magis ac magis inflammandum ſtultum amantem) Neq́ poſtea commeabat ad illum, affirmans à uiro obſeruari ſeſe, qui iam amorem perſenſiſſet. Hic uero rem iam non ultra ferre potis erat: neq́ durare quibat, quum illam non aſpiceret: ſed lachrymabatur, adulatoresq́ ad ſeſe accerſebat, ac Chariclææ nomen inclamabat: imaginemq́ illius amplexus (candido em lapide fecerat) eiulabat. Demum in ſolum abijciens ſeſe iactabatur: planeq́ res extremæ dementiæ ſpeciem obtinebat. Siquidem munera reddita ſunt mulieri, non pro malorum aut corollarum precio: ſed ſolidæ domus, agri, famulæ, ueſtes florulentæ, auri quantum optaret. Quid multa? Breui Lyſionis domus antea inter Iones nobiliſſima, exhauſta eſt, atq́ exinanita. Deinde ubi iam exuccus eſſet, eo relicto, alium quempiam adoleſcentulum Cretenſem, benè nummatum uenata eſt, atq́ ad illum deſciuit. Iam uidelicet illum adamabat: atq́ is quidem credebat. Itaq́ Dinias neglectus non à Chariclæa modo, uerum etiam ab aſſentatoribus (nam iſti quoq́ ad Cretenſem amatorem iam deſciuerant) abit ad Agathoclem, iam pridem non inſcium, quàm illi res miſerè haberent, Ac pudeſcens quidem initio, tamen expoſuit omnia: amorem, egeſtatem, arrogantiam mulieris, riualem Cretenſem: in ſumma, non uicturum ſeſe, niſi cum Chariclæa conſuetudinem haberet. Ille uero intempeſtiuum eſſe ratus id temporis exprobare Diniæ, qua propter ex amicis unum ſeſe non admiſiſſet, ſed tum quidem aſſentatores ſuos ſibi antepoſuiſſet: diuendita, quam unam habebat in Samo, domo paterna, precium illi attulit, talenta tria. Quæ ſimulatq́ recepiſſet Dinias, haud clam erat Chariclææ: rurſus ſubito formoſus factus: rurſus ancilla & literulç, et expoſtulatio, q́ iam diu ſeſe non adiſſet, concurrerunt item adulatores applaudentes, ut uiderunt Diniæ adhuc eſſe quod daret. Cum aũt pollicitus eſſet ſeſe uenturum ad illam, ueniſſetq́ primo ferè ſomno, eſſetq́ intus Demonax Chariclææ maritus: ſiue q́ alioqui preſenſerat: ſiue de compoſito, proditioneq́ uxoris (nam utrunq́ fertur) exiliens uelut ex inſidijs, & atrium iubet occludere, & Diniam comprehẽdi, ignem ac flagra minitans: neq́ non gladium tanq́ in mœchum educens. Ille porrò reputans quibus in malis eſſet: uecte quopiam de proximo, ut iacebat, arrepto, tum ipſum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Chariclæam: atq́ hanc quidem non ictu uno, uerumetiam & uecte ſæpius, & poſtea Demonactis gladio feriens. At famuli interea muti ſtabant, rei nouitate attoniti: Deinde comprehendere conati, quĩ in hos quoq́ ferro inſiliret, ipſi quidem aufugerunt, Dinias autem clàm ſeſe ſubduxit, tanto patrato facinore. Et ad auroram uſq́ apud Agathoclem diuerſabatur: pa

riterq; & quæ facta essent reputabant, & quid in posterum esset euenturum, considerabant. Vt autem diluxit, milites aderant, (iam enim res erat diuulgata) comprehensumq; Diniam, nec hunc inficiantem homicidium, adducunt ad præfectum, qui per id tempus Asiam moderabatur. Hic eum ad Persarum regem remittit. Necita multo post relegatus est Dinias in Gyaron insulam ex Cycladibus unam, damnatus à rege, ut in ea, quoad uiueret, exularet. Agathocles autem cum reliquis in rebus numquam abfuerat, tum pariter soluit in Italiam, & amicorum solus unà est in iudicium comitatus, neq; usquam defuit officio. Porrò ubi iam in exilium profectus est Dinias, ne tum quidem desertus est ab amico. Quin potius ipse suapte sponte damnatus uersabatur in Gyaro, simulq; cum illo exulem agebat. At quum iam rerum necessariarum omnium inopia laborarent, locans seipsum purpurarijs, unà cum alijs urinabat, quodq; hinc partum est referens, Diniam alebat. Quin & ægrotanti diutissimè inseruiuit: & ubi uita defunctus est, noluit unquam in patriam reuerti, uerum inibi perseuerauit in insula, pudori sibi fore ratus, si uel mortuum amicum deseruisset. Hoc tibi Græci factum amici retulerim, quod quidem non ita pridem accidit, haud enim scio anni quinq; præterierint, q; Agathocles in Gyaro mortem obijt. TOX. At utinã iniuratus ista Mnesippe dixisses, uidelicet quo mihi fas esset eis non habere fidem. Adeo Scythicum quendam amicum Agathoclem istum descripsisti, quin uereor ne quem & alium isti similem narres. MNES. Audi iam & alium Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Retulit autem mihi de hoc Simylus Nauclerus Megarensis, adiurans profecto se teste rem factam esse. Aiebat enim nauigauisse sese ex Italia Athenas, circiter Pleiadũ occasum, collecticios quosdam homines uehentem, in his fuisse Euthydicum, unaq; cum hoc Damonem Chalcidensem eiusdem amicum. Ac natu quidem eos æqualeis fuisse: uerum Euthydicũ ualentem, robustumq;, Damonem contra, suppallidum atq; ualetudinarium, quasi qui nuper (ut apparebat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaq; ad Siciliam usq; feliciter aiebat Simylus nauigasse ipsos. Cæterum ubi transmisso freto, in ipso iam Ionio mari nauigarent, tempestatem maximam eis incubuisse. Quid autem attinet multa referre: immaneis quasdam procellas ac sinuosas, tum grandines, & si quæ alia tempestatis mala? Vt uero iam haud procul abessent à Zacyntho, nuda nauigantes antenna: præterea & funes quosdam trahentes, quo nimirum uim, impetumq; fluctus exciperent: circiter noctis medium, Damonem, qui in tanta iactatione nausearet, uomuisse in mare propendẽtem. Deinde, ut conijcio, naue uehementius in eam partem, in quam ille propendebat inclinata, simulq; propellẽte fluctu, excidisse eum prono capite in pelagus: neq; nudum tamen, uidelicet ut misero uel natare commode liceret. Mox itaq; succlamasse quum præfocaretur, uixq; sese ab undis sustolleret. Porrò Euthydicum simulatq; audisset (nã forte fortuna nudus in strato tum erat) abiecisse semet in mare, arreptoque Damone, qui iam deficiebat (diutius enim ista uideri poterãt, luna scilicet relucente) una iuxta illum nasse, ac subleuasse. Ac uoluisse quidem illis opitulari sese miseratos uirorum calamitatem, uerum nequisse, quòd uento prœualido raperentur. Illud tamen fecisse, subera complura ad illos proiecisse, tum ex contis aliquot, ut ab his suspensi natarent, si quem fortè ex eis nancisceretur, postremo scansoria quoq; tabulata, quę quidẽ erãt neutiquàm exigua. Cogita iã per deos, quod aliud grauius beneuolentiæ documentum quisquam ædere queat in hominem amicũ, qui noctu decidisset in mare, usque adeo sæuiens, quàm communicata morte? Iamq; adeo mihi ante oculos pone imminentes procellas, fragorem aquæ sese adglomerantis, spumam undiq; efferuescentem, noctem, ac desperationem. Ad hæc illum iam præfocari incipientem, uixq; undis extantem, manusq; porrigentem amico: hunc aũt incõtanter insilientẽ, simulq; nantem, prorsusq; solicitum, ne se prior Damon interiret. Sic enim profecto cognosces, quòd haud ingenerosum hunc quoq; amicum, uidelicet Euthydicũ, retulerim. TOX. Vtrum perierunt uiri Mnesippe, an salus quæpiam

H. par. Euthydicus & Damon Chalcidensis.

ex

ex inſperato illis contigit? Adeo ego illis non mediocriter timui. MNES. Bono animo es Toxaris, ſeruati ſunt, quin hodieq; Athenis agunt, ambo philoſophiæ dantes operam. Nam Simylus ea demum narrare poterat, quæ noctu uidere licuit, hunc delapſum, illum deſilientem, ſimulq; nantes, quatenus per noctem dabatur aſpicere. Porrò quæ poſt hæc acciderint, Euthydicus ipſe narrat. Primũ quidem, ſubera quædam forte nactos, ſuſpendiſſe de his ſeſe, atq; ita hærentes fluitaſſe, ſanè quàm incommode. Deinde ubi tabulata conſpexiſſent, iam ſub auroram annaſſe, conſcenſisq; illis cõmode, deinde nantes appuliſſe Zacynthum. Poſt hos autem, qui neutiquam mali ſunt, ut ego quidem autumo, accipe iam tertium, nihilo iſtis inferiorem. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utebatur, & ijs quidem opulẽtis, quum ipſe pauperrimus eſſet. Hic uita decedens, teſtamentum reliquit, alijs quidem fortaſſe deridiculum, tibi uero, haud ſcio, an tale ſit appariturum, uiro probo, & apud quẽ amicicia in precio ſit, quiſq; uel cum præcipuis in ea certare queas. Sic enim in eo ſcriptum erat: Lego Aretæo quidem matrem meam alendam atq; in ſenecta fouendam: Charixeno uero filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autẽ illi mater anus, ac filiola iam matura nuptijs. Si quid autem interim acciderit alterutri, huius quoq; partem inquit, alter habeto. Huiuſmodi lecto teſtamento, ij qui tenuitatem quidem Eudamidæ nouerant: at amicicia m, quæ illi cum his uiris interceſſerat, ignorabant, rem pro ludo iocoq; ducebant. Nemo certe aderat qui non cum riſu diſcederet, quòd eiuſmodi hæreditatem Aretæus & Charixenus eſſent accepturi, felices uidelicet, atq; ita aiebant: Siquidem perſoluent Eudamidæ, ſuperſtites etiam ipſi hæreditatem tradent mortuo. At hæredes, quibus iſta erãt legata, ut audierunt, uenerunt illico, agnoſcentes ratãq; facientes ea, quæ erant teſtamẽto mandata. Itaq; Charixenus quinq; duntaxat dies ſuperſtes, diem obijt. Aretæus autem optimus ſucceſſor factus, tum illius, tum ſuo ipſius ſuſcepto onere, & matrem alit Eudamidæ, & filiam non ita pridem elocauit, ex quinq; talentis quæ poſſidebat, duobus in propriæ filiæ dotem, duobus in amici filiam erogatis: Ac nuptias amborum eodem die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Aretæus iſte uidetur, num nam leue amicicię argumentum exhibuiſſe, adita huiuſmodi hæreditate, neq; deſerto amici ſui teſtamento? an hunc quoq; in perfectis idoneiſq; calculis ponimus, ut ſit unus è quinq;? TOXA. Et iſte quidem egregius, quanquam equidem Eudamidam multo magis ob fiduciam admiratus ſum, qua fuit erga amicos: declarauit enim, quòd & ipſe eadem fuiſſet facturus erga illos, tametſi non eſſent ea ſcripta in teſtamento, uerum ante alios ueniſſet non ſcriptus talium hæres. MNES. Probe dicis. Sed quartum iam tibi narrabo, Zenothemim Charmolẽi, Maſſilia oriundum. Commonſtrabatur autem mihi in Italia, patriæ nomine legatum agendi, uir decorus, procerus, ac diues, ut apparebat. Aſſidebat illi uxor in Rheda iter facienti, quum alioqui deformis, tum dimidia nempe dextra corporis parte manca, alteroq; capta oculo, teterrimum quoddam & refugiendum terriculum. Deinde quũ demirarer, ſi decorus ille quum eſſet, ac uenuſtus, ſuſtineret eiuſmodi mulierem ſibi adiunctam: is qui mihi eum commonſtrabat, cauſam exponit, quare in id matrimonium incidiſſet: nouerat enim compertè omnia, nam ipſe quoq; Maſſilienſis erat. Menecrati (inquit) huius fœdæ patri, amicus erat Zenothemis, uiro diuiti ac honorato, ipſe ijſdem rebus par. Deinde aliquanto poſt, facultatibus exutus eſt ex condemnatione Menecrates, quo tempore pariter infamis, & ad capeſſendos magiſtratus inidoneus eſt iudicatus à ſexcentum uiris, tanquam qui ſententiã iniquam pronunciaſſet. Ad hunc autem modũ, inquit, nos Maſſilienſes mulctamus, ſi quis corruptè iudicet. Grauiter itaq; ferebat Menecrates: primũ, quòd eſſet condemnatus: deinde, quòd è diuite pauper: poſtremo, quòd ex nobili repente factus eſſet infamis ac reiectitius. At præter cætera eum ipſa diſcrutiabat filia iam nubilis, utpote annos nata decem & octo, quam ne cum omni quidem patris ſubſtantia,

III. *Eudamidas Arethæus Corinthij, & Charixenus Sicyonius*

IIII. *Zenothemis Maſſilienſis, & Menecrates.*

quàm ante condemnationem poſſederat, dignatus fuiſſet quiſquam ingenuus ac pauper facile accipere, quæ tam infelici fuerit forma. Quin & concidere dicebatur idq; circa lunam creſcentem. Hęc ubi apud Zenothemim deploraret, bono, inquit, animo es Menecrates. Neq; em̄ ipſe egebis neceſſarijs, & filia tua dignum aliquem ſuo genere ſponſum inuenerit. Atq; hęc eloquutus, ſtatim apprehenſa illius dextra, deduxit domum. Ibiq; opes, quæ illi multæ erant, partitus eſt cum illo, ac cœna parari iuſſa, conuiuio accepit amicos, & in his Menecratem, ueluti iam è neceſſarijs cuipiam perſuaſiſſet, ut puellam in matrimonium acciperet. Poſteaq; autem conuiuium peregerant, libaſſentq; Dijs, tum uero plenum illi calicem porrigens: accipe, inquit, Menecrates, à genero ſymbolum affinitatis poculum nam hodie ducturus ſum ego filiam tuam Cydimacham, dotem autem iam olim accepi, talenta quinq; & uiginti. Illi uero reſpondente, abſit ne feceris, ô Zenothemis, neue ipſe uſq; adeo inſaniam, ut te neglectum, qui & iuuenis es, & formoſus, conſpiciam cum deformi puella, ac debilitata coniugatum. Hæc inquam, illo loquente, hic ſponſam adiunctam tollens, abduxit in thalamum: ac paulo poſt prodijt, ea deuirginata, atq; ex eo tempore cum illa uiuit, ſupra modum diligens: & quemadmodum uides, circunferens eam. Et nō ſolum non pudet matrimonij, uerumetiam perinde atq; glorians de eo, ſic oſtentat, propterea quòd negligit corporis formā ac fœditatem, ad hæc opes & famam, tantum amici rationem habet Menecratis, neq; arbitratur eum ſexcentum uirum ſententia deteriorem eſſe factum, quantum ad neceſſitudinem. Quanquàm pro his iam illi gratiam retulit fortuna, ad hunc modum, Puellus enim ei formoſiſſimus ex illa deformiſſima ſuſceptus eſt. Neq; diu eſt, quòd tollens hūc pater intulit in curiam, frondibus oleaginis coronatum, ac pullis amictum, quo plus miſeratiōis auo conciliaret. At infans arridebat iudicibus, manibus complodebat. Itaq; curia commota ſuper illo, remiſit mulctam Menecrati, atq; ille iam rei, famæq; reſtitutus eſt, eiuſmodi patrono uſus apud iudices. Hæc affirmabat Maſſilienſis Zenothemim amici gratia feciſſe, haud mediocria, ſicuti uides, neq; qualia paſſim Scythæ facitant, qui concubinas formoſiſſimas ſumma cura deligere dicuntur. Reſtat nobis quintus. Neq; uero mihi uideor alium quempiam debere dicere, Demetrio Sunienſi præterito. Nauigarat in Aegyptum Demetrius, unà cum Antiphilo Alopecenſi, qui cum illi iam inde à teneris annis fuerat amicicia, atq; ephebus ephebo conuixerat, pariterq; fuerat eruditus, ipſe quidem Cynicam diſciplinam ſequutus, ſub Rhodio illo ſophiſta, Antiphilus uero medendi ſcientiam exercuerat. At hoc temporis fortè præfectus fuerat in Aegyptum, ad ſpectaculum Pyramidum Memnoniſq;. Nam audiuerat illas, quum eſſent ſublimes, umbram non iacere. Memnonem autem uocem ędere, exoriente ſole. Harum igitur rerum cupiditate adductus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueretur, ac Memnonem audiret: ſextum iam menſem aduerſo Nilo nauigabat, relicto Antiphilo, ꝙ is itinere atq; æſtu defeſſus eſſet. Huic autem interea calamitas incidit, quæ ſingularem quempiam amicum poſtularet. Nam puer eius ut nomine, ita & patria Syrus, inita ſocietate cum ſacrilegis aliquot, unà cum illis in Anubis templum irrupit: ſublatoq; Deo, ad hoc phialis aureis duabus, tum caduceo, aureo & hoc, neq; non cynocephalis argenteis, atq; id genus alijs: omnia apud Syrum depoſuerat. Deinde forte comprehenſi, (capti enim fuerant, diuendentes neſcio quid) rem omnem protinus confeſſi ſunt, diſtricti in rota: deportariq; uenerunt in ædes Antiphili ubi res furto ſublatas depromebāt, ſublectica quadam in abdito conditas. Syrus itaq; illico uinctus, unaq; herus huius Antiphilus: atq; is quidem interea dum præceptorem audit, auulſus. Nec opitulabatur quiſpiam: quin magis hi qui fuerant hactenus amici, auerſabantur hominem tanquam qui templum Anubis ſacrilegio compilaſſet: ſeſeq; impiari credebant, ſi cum illo bibiſſent, aut ediſſent. Porrò duo qui reliqui erant pueri, quicquid erat in domo, conuaſantes, fuga diſceſſerunt. In uinculis igitur erat miſer Antiphilus multū iam temporis: habitus interim omnium

quantum

V. par. Demetrius Sunienſis & Antiphilus Alopecenſis.

quantum in carcere erat, sonciũ sceleſtiſſimus. Porrò præfectus carceris Aegyptius, homo ſuperſtitioſus, ratus ſeſe gratum facere deo, atq; illius ulciſci uices, grauis Antiphilo imminebat. Quod ſi quãdo defenderet, affirmans ſe nihil eiuſmodi patraſſet, impudẽs habebatur: atq; hoc nomine multo etiã magis erat inuiſus. Sub ęgrotabat itaq; iam, maleq; habebat, nec mirum: quippe qui humi cubaret, idq; etiam noctu: neq; crura ſineretur protendere, ligno incluſa: nam per diẽ cataſta ſtringebatur, altera manu uincta ferro: at noctu cogebat̃ totus in uinculis eſſe. Ad hæc inſuper domicilij pædor ac præfocatio, multis ibidem uinctis, locumq; anguſtum prementibus, adeo ut uix reſpirarent: tum ferri ſtridor, ac ſomnus exiguus: hæc omnia moleſta erant, atq; intoleranda: nimirũ homini eiuſmodi rerum inſueto, minimeq; ad tam durum uitæ genus exercitato. Quum uero iam deficeret, ac ne cibum quidem capere poſſet, reuerſus eſt tandem & Demetrius, nihil dum ſciens eorum quæ acciderãt. Vt aũt cognouerat quo in loco res eſſet, ſtatimq; curriculo ad carcerem ueniſſet: tum quidem admiſſus non eſt, propterea q; ueſpera iam eſſet: & carceris cuſtos iam dudũ occluſis foribus dormiebat, miniſtris excubias agere iuſſis. At mane quum eſſet ingreſſus, multis uidelicet precibus admiſſus accedens multo tempore quærebat Antiphilum: quippe malorum multitudine ſic immutatum, ut cognoſci non quiret. Circumiens igitur, è uinctis unumquemque cõtemplabatur: eorum more qui familiarium cadauera iam marcida facta, requirunt inſtragibus. Quòd ni nomen fuiſſet eloquutus, Antiphilum Denomenis filium: ne longo quidem tempore potuiſſet agnoſci quiſnam eſſet, uſqueadeo præ malis erat transfiguratus. Vt uero ad uocem agnitam reſpondiſſet, atq; adeunte illo comã diduxiſſet, eam à uultu abigens ſordidam atq; impexam, oſtẽdit ſeſe quis eſſet, Hic ambo collapſi ſunt, oculis obortа caligine, in tã inopinato ſpectaculo. Verũ aliquanto poſt poſteaquàm & ipſe ſibi redditus, & Antiphilum recipiens Demetrius de ſingulis eſſet illum diligenter percontatus, bono animo eſſe iubet. Tum diſſecto pallio, dimidiato quidem induitur ipſe, reliquum aũt illi donat, detractis illi putribus atq; detritis, quibus erat opertus panniculis, atq; ex eo die modis omnibus illi aderat, curam eius agens, inſeruiensq;. Locans enim ſeſe ijs, qui uerſabantur in portu mercatoribus, à mane ad medium uſq; diem, oneribus geſtandis non parum lucri faciebat. Deinde ab opere reuerſus, mercedis partem carcerario in manũ dabat, quo illi manſuetum hunc, ac pacatum redderet. De reliquo autem, in amici curã affatim ſuppeditabat. Atque interdiu quidem aderat Antiphilo, quo illum conſolaretur: ubi uero nox occupaſſet, pro carceris foribus facto ex herbis thorulo, ſubſtratisq; frondibus, acquieſcebat. Et in hunc quidem modum aliquandiu degebant: ut Demetrius nullo uetante ingrederetur, atq; ob id mitius ferret calamitatem Antiphilus: donec extincto in carcere latrone quopiam, idq; ut putabatur ueneno, & cuſtodiæ exactiſſimè obſeruatæ, neq; deinde quiſquam admiſſus in domicilium uinculis liber. Quas ob res dubius atq; anxius, quũ alia uia non pateret, qua liceret amico adeſſe: adito præfecti collega, ſeipſum defert, tanquam in irruptiõe templi Anubis communem operam addidiſſet. Id ſimulatq; confeſſus eſt, abductus eſt illico in carcerem, ac ductus ad Antiphilũ. Nam hoc magnis precibus uix obtinuerat à carcerario, ut proximè Antiphilo, atq; eadẽ in trabe uinciretur. Hic igitur uel maximè declarauit, quanto in illum fuerit amore, quum ſua ipſius incõmoda negligeret, cum & ipſe interim ægrotaret: illud autẽ curæ haberet, quo pacto fieri poſſet, ut ille & quàm plurimũ dormiret, & minimum angeretur. Atq; ita commode tolerabant, communicatis inter ipſos malis: donec aliquanto poſt, tale quiddam accidit, quòd finem fermè eorum imponeret calamitati. Siquidem è uinctis quiſpiam haud ſcio unde nactus limam: adiunctis coniuratis captiuorum pleriſq; catenã inſecuit, qua ſeriatim erãt aſtricti, cyphonibus in hanc inſertis, ſoluitq; omnes. Qui quidẽ facile trucidatis, quippe paucis cuſtodibus, cõglobati proſiliere, atq; hi quidẽ illico q̃ quiſq; poterat, diſſipati: poſtea plerique ſunt cõprehẽſi. Porrò Demetrius et

An-

Antiphilus insbi remanserũt: Syro quoque retento, qui iam aufugere parabat. Vt autem diluxisset: Aegypti praeses, cognitio quod acciderat, emisit quidẽ qui illos insequerentur: accersitis autem ijs, qui erãt cum Demetrio, soluit à uinculis collaudatos, quòd soli non aufugissent. At illis haud quaquam sat erat, ut hoc titulo dimitterentur. Clamabat aũt Demetrius, sibiq; non mediocribus in rebus iniuriã fieri prætendebat, si pro malefícis habiti, uiderentur uel cõmiseratione, uel ob id laudis, quòd non aufugissent, dimitti. In summa, compulere iudicem, ut causam exactius excuteret. At hic ubi repperit, nihil eos cõmeritos, collaudatos illos, Demetriũm autem seorsum quoq; admiratus, liberos esse iussit, consolatus super pœna quam tulerant, præter ius in uincula coniecti. Quinetiam ambos munere prosecutus est, idq; de suo: Antiphilum drachmarum decem milibus: bis tanto Demetriũ. Ac Antiphilus etiam nunc quidem in Aegypto est. Demetrius autem sua quoque uiginti milia relinquens amico, concessit in Indiam: profectus ad Brachmanas, tãtum hoc loquutus Antiphilo, merito sibi iam ignoscendum uideri, quòd tum ab eo discederet. Neq; enim sibi opus fore pecunia, quo ad is perseueraret esse, qui erat, uidelicet qui possit paucis esse cõtentus: neq; illum amplius egere amico, quippe cui res iam feliciter haberent. Huiusmodi sunt Toxaris amici Graeci. Quod ni initio notasses nos, tanq; qui uerbis nos iactaremus: idem profecto relaturus eram tibi cõplures orationes, atq; eas egregias, quas Demetrius habuerit in iudicio: quũ interim pro se ipso nihil respõderet: Pro Antiphilo uero lachrymas funderet, atq; etiam supplex esset: totãq; causam in sese reciperet, donec Syrus flagris cęsus, ambos eos liberos fecit. Hos igitur paucos è plurimis, quos mihi primũ memoria suggessit, tibi narrauerim præclaros ac firmos amicos. Quod reliquũ est, iã decedens à narratione, tibi dicendi partes trado. Tu porrò uti Scythas his non inferiores referas, sed longè præstãtiores, tibi ipsi curæ fuerit, si quid de dextra sollicitus es, ne ea tibi præcidatur. Verum oportet strenuũ præstare uirum. Etenim res quædam uehementer ridícula tibi contigerit, si cũ Orestem ac Pyladem admodum sophisticè laudaris, pro Scythia dicens, orator ignauus appareas. TOX. Rectè tu quidem Mnesippe: qui quidem ad dicendum etiam exhortaris: perinde quasi nihil solicitus sis, ne tibi lingua execetur, uicto in narratiõibus. Sed iam exordiar nihil quidẽ quemadmodum tu, uerbis phalerans atq; exornans (neq; enim is Scytharum mos) præsertim quum res ipsæ longè magis loquantur, quàm uerba. Nihil aũt eiusmodi expectaueris à nobis cuiusmodi in cõmemorãdo laudibus extulisti: puta si quis sine dote duxerit deformem mulierem, aut si quis amici filię nubenti pecuniolã donauerit, duo talenta, ac per Iouem, si quis spõte eat in uincula, quum certo sciat se paulopost esse soluendũ. Admodũ enim leuia ista: neq; quicquam inest in his, uel magni negocij, uel uirile quod sit. Cęterũ ego tibi referam multas cædes, bellaq; & mortes, amicorũ causa susceptas, ut intelligas uestra ista lusum esse, si cum Scythicis conferantur. Neq; tamẽ istuc sine causa facitis, sed meritò parua ista miramini: propterea quòd non sunt uobis admodũ graues occasiones declarandæ amiciciæ, quippe in alta pace uiuẽtibus. Quemadmodũ nec in tranquillitate queas scire, bonus sit gubernator, nec ne. Tempestate enim tibi opus fuerit ad hoc, ut dignoscas. At apud nos bella perpetua, & aut inuadimus alios, aut cedimus inuadẽtibus, aut ubi fortè cõcurrimus, pro pascuis prædaq; pugnamus. Hic potissimũ opus est bonis amicis, eoq; quàm firmissimè cõstituimus amicicias, sola hęc arma inuicta atq; inexpugnabilia esse iudicantes. Prius autem uolo tibi cõmemorare quo ritu faciamus amicos, non ex poculis, quemadmodũ uos, neq; si quis æqualis sit, aut uicinus: uerum ubi strenuũ quempiam uirum conspexerimus: quiq; præclara facinora patrare possit, in hunc omnes studio incũbimus, & quod uos in ambiendis cõiugijs, id nos in amicis non grauamur, diu quasi procos agentes, nihilq; non facientes, ne uidelicet frustremur amicicia, neue reiecti esse uideamur. At ubi iam in amicicias cæteris repulsis, delectus est quispiam, protinus fœdus initur, ac iusiurandũ, quid

Hactenus Græcorũ amicicias recẽsuit. Iam ad Scythicas transit. Orditur aũt ab attentione & leuatione græcorum.

Mitigatio.

Quomodo amicos eligant Scythæ.

sit

sit maximum: nimirum & uicturos eos pariter, & mortem oppetiturũ, si sit opus alterum pro altero. Atq; ita facimus. Etenim simulatq; incisis digitis, sanguinem in calicẽ destillauerimus, summisq; intinctis gladijs, ambo pariter admouentes biberimus, non est quicquam quòd deinde nos queat dirimere. Admittuntur autẽ ad huiusmodi fœdera, ad summũ tres. Nam qui multis sit amicus, is eo loco habetur apud nos, quo communes istæ atq; adulteræ uxores, arbitramurq; iam non per inde firmam illius amicitiam fore, posteaquã est in plures partes dissecta. Exordiar autem ab his, quæ nuper Dandamis fecit. Dandamis enim hic in conflictu cum Sauromatis, quũ esset captiuus abductus eius amicus Amizocas. Quin potius ante tibi iurabo nostrum iusiurandum, quandoquidẽ istuc initio sum pollicitus. Nõ enim per Ventum & Acinacẽ, quicquam mentiturus sum apud te de Scythicis amicis. MNES. Equidem tuum iusiurandum haud magnopere desyderabam: proinde rectè facis, qui nullum deorum iures. TOXA. Quid tu narras? An non tibi uidentur esse dij, Ventus & Acinacis? Adeò ne te fugit, quòd nihil sit maius mortalibus uita ac morte? Per hæc utiq; iuramus, quoties per Ventum & Acinacem iuramus: Videlicet per Ventũ, tanquam qui uitæ sit caussa: per Acinacem uero, ut qui mortis sit autor. MNES. Atqui si ista idonea caussa est: profecto multos alios quoq; deos estis habituri tales, qualis est Acinaces: puta iaculum, lanceam, uenenum, funem, atq; his cõsimilia. Quandoquidem uarius est iste deus interitus, atq; innumerabiles aperit uias, quibus ad illum sit aditus. TOX. Vide quam contentioſe nunc quamq; litigioſè istuc facis: dum medio sermone interpellas me, excutisq; ac disturbas orationem meam. At ipse loquente te, silentiũ agebam. MNES. Age, non sum istuc post hac facturus Toxaris. Et optimo iure obiurgas: quare perge cõfidenter quod restat dicere: perinde quasi nec adsim dum loqueris, adeo tibi silebo. TOX.

Quoritumur tuo obstringantur.

Iusiurandum Scytharum, per Ventum et Acinacem.

Quartus igitur agebatur dies Dandamidi & Amizocæ, ex quo amicitiam inierãt ac mutuũ sanguinem pariter biberant. Venerant interea in regionẽ nostram Sauromatæ, cũ equitum decem milibus: peditum aũt ter tantũ aduenisse ferebatur. Ii nimirum quũ in nos irruissent imparatos, neq; expectãtes illorum insultũ, omnes quidem cedere cogunt, complures aũt repugnantes occidunt, nonnullos & uiuos abducunt, nisi si quis effugerat tranans in ulteriorem fluminis ripam, ubi nobis dimidium copiarum, & pars curruũ erat. Sic enim id temporis castra fueramus metati, haud scio quo consilio Archiplanoꝛ, id est, ducum nostrorum, ad utranq; Tanaidis ripam. Protinus itaq; & prædas abigebant, & captiua abducebãt, & tentoria dirípiebant, & currĩbus potiebant, atq; ijs plerisq; cũ uiris captis, & sub oculis nostris concubinas, uxoresq; nostras constuprabant. Nos porrò rem indigne tulimus. At Amizoca quum duceretur (erat enim captus) nominatim inclamauit amicũ, miserè uinctus, simulq; calicis & sanguinis cõmonefecit. Quod simul atq; exaudierat Dandamis, nihil etiam contatus, spectantibus omnibus, tranauit ad hostes. Ibi Sauromatæ densatis telis irruerunt in illum, iam confixuri, nisi succlamasset: Zirim. Hoc uerbi si quis sonuerit, postea non interimũt, sed recipiunt, tanquã dedentem sese precio redimendum. Moxq; ad illorum ducẽ adductus, reposcebat amicum: Ille redemptionis precium postulabat. Neq; enim prius dimissurꝰ sese, nisi maximũ pro illo recepisset. Tum Dandamis: quæ possidebam, inquit, ea omnia à uobis direpta sunt: quòd si quid est quod nudus præstare queam, id sum paratus polliceri uobis: & imperato quicquid uoles. Et si ita uis, meipsum huius in locũ recipe, & abutere ad quodcunq; tibi lubitum erit. Ad hæc Sauromata: Nihil, inquit, opus retinere te: præsertim quũ temet dediderís. Quin tu parte eorũ quæ possides tradita amicum abducito. Rogat illico Dandamis, quidnam uellet accipere. Ille oculos postulat. Atq; hic, ptinus exhibuit eruẽdos. Deinde ubi essent exacti, iamq; precijũ persolutũ esset Sauromatis, recepto Amizoca, reuersus est inimitẽs: illi unaq; tranantes, incolumes ad nos redierũt. Id factũ, animũ reddebat Scythis omnibus, neq; iam uictos esse rebantur sese, quum uiderent, quòd apud nos esset bonorum

I. par. Dandamis & Amizocæ.

maxi-

maximum, id nondum esse abductum ab hostibus: uerum superesse egregiam mē tem, & in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem nō mediocrem incutie bat: reputātibus cum cuiusmodi uiris, si se præparassent, essent pugnaturi: tametsi tum quidē ex improuiso superassent: proinde sub noctem relictis maxima ex par te pecoribus, incensisq; curribus, fuga sese subduxerunt. Porrò Amizoca non tu lit diutius, ut uideret ipse, amico cæco Dandamide, sed ipsus semet exoculauit. At que ita sedē tambo, omniq; honore à populo Scytharū publicitus alūtur. Quid ta le Mnesippe uos referre possetis? Etiam si quis tibi donet, ut possis uel decem alios ad istos quinq; adiungere: etiam citra iusiurandū, si ita uis, ut & multa liceat affin gere? At ego tibi rem nudam exposui. Tu uero si quem talem narrasses, nō sum ne scius, quantas adornandæ rei gratia phaleras narrationi fueris admixturus: quem admodū supplicarit Dandamis: & quomodo sit excæcatus, & quæ dixerit, & quo pacto redierit, & quemadmodum exceperint eum Scythæ, adgratulantes, beneq; ominantes, atque id genus alia: cuiusmodi uos ad demulcendas aures soletis artifi cio quodam addere. Audi igitur & alium huic parem Belittam, huius Amizoce

II par. Belitta & Basthes

consobrinum. Is ut detractum ex æquo à leone Basthen amicum conspexisset: nam fortè simul erant in uenatu: iamq; leo circumplexus illum, iugulo admotus esset, at que unguibus laniaret, desiliens & ipse, inuolauit in tergū beluæ, reflexitq;, in sese prouocans, auertensq;, atq; inter dentes digitos inferens, conatus quo adlicuit, Ba sthen è rictu leonis eximere, donec leo omisso illo iam semimortuo, ad Belittā sese conuertit, atque ipsum quoque circumplexus occidit. At ille moriens (nam tanto anteuertit) acinacem in leonis pectus defixit. Itaq; pariter exanimati sunt omnes: nos autem sepeliuimus eos, duobus aggestis tumulis inter se uicinis: altero amico

III. Macentas, Lōchatæ & Arsacomæ.

rum, altero è regione leonis. Iam tertio loco tibi referam Mnesippe, Macentæ, Lō chatæ, & Arsacomæ amicitiam. Hic enim Arsacomas deperibat Mazæan Leuca noris filiam, qui regnabat in Bosporo: tum quū legatione fungeretur super tributo, quod Bosporini semper nobis pendere soliti, id temporis tertium iam mensem ultra diem legitimum distulerant. In conuiuio igitur quum Macæam uidisset pro ceram atque decoram uirginem, amore captus est, grauiterq; discrutiabatur. Iam itaque quæ de tributis agebantur, erant transacta: responderatq; illi Rex, conui uioque accipiebat, mox illum dimissurus. Est autem mos in Bosporo, uti proci in conuiuio petant puellas, narrantes qui nam sint, quibusq; rebus freti, decreuerint eas in matrimonium accipere. Atque id temporis fortè fortuna multi aderant in conuiuio proci, reges, ac regum filij, in his erat & Tigrapates Lazorū princeps, & Adyrmachus Machlynæ dux, aliiq; cum his permulti. Oportet autē unumquenq; procum postea quam exposuit quis sit, & qua fiducia ad ambiendas nuptias accesse rit, cōuiuari cum reliquis, tacitumq; accumbere. Deinde peracto conuiuio, postu lata phiala, uinum in mensam effundere, atq; ita sponsam ambire, multū interea collaudantem sese, quo genere, quibus opibus, qua sit potentia. Ad hunc igi tur modum cum multi iam libassent, postulassentq;, regna & opes commemo rantes: tandem Arsacomas, postulata phiala, non libauit (neque enim mos a pud nos uinum effundere, quin magis contumelia ista esse iudicatur in Deum) sed haustum bibens: Da mihi rex, inquit, filiam tuam Mazæam uxorem, qui multo sum potior istis, quantum ad opes & possessiones attinet. Leucanore ue ro admirante (sciebat enim rex pauperem Arsacomam, ac de plebe Scytharum esse) percontanteque quantum pecorum, aut quantum habes plaustrorum Arsa coma: nam ijs rebus uos diuites estis. Imo nec plaustra, inquit, possideo, nec ar menta, uerum sunt mihi duo amici, honesti, probiq;, quales alij Scytarum nemini. At tum quidem ista dicens, risus est, cōtemptuiq; habitus, uisusq; temulentus. Ma ne uero reliquis prælatus est Adyrmachus, iamq; sponsam abducturus erat in Mæ otidē ad Machlyenses. Porrò Arsacomas domū reuersus, amicis indicat, quemad modū reiectus esset à Rege, risuiq; habitus in cōuiuio, quū pauper esse putaretur.

At

Atqui dixeram, inquit, illi quantas haberem opes: nempe uos, ó Lonchata atque Macenta, ueſtramq; beneuolentiam longè præſtare, multoq; firmiorem eſſe Boſporanorum opibus. Verum hæc dicentem, me ſubſannauit, contempſitque: & Adyrmacho ſcilicet Machlyenſi tradidit aſportandam ſponſam, quòd aureas phialas ſe diceret habere decem, præterea currus quaternis ſedilibus octoginta: ad hæc ouium boumq; multam copiam. Sicuidelicet ante tulit fortibus uiris pecorum multitudinem, operoſa pocula, & currus graues. Proinde ô amici, dupliciter excrucior: nam & Mazæam amo, & iniuria mihi inter tantum hominum illata, non mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem & uos ex æquo iniuria affectos eſſe. Etenim ad unumquenq; è nobis tertia cõtumeliæ pars pertinebat: ſi modo ita uiuimus, quemadmodum cœpimus quum coniungeremur: nimirum ut unus homo ſimus, iiſdem dolentes, iiſdemq; gaudentes. Imo, inquit, Lonchates unuſquiſlibet è nobis totus iniuria afficiebatur, tum quum in te iſta fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes) his in rebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, negocium ſuſcipiamus. Atque ego quidem recipio Arſacomæ me caput apportaturum Leucanoris. Tu uero ſponſam ereptam huic adducas oportet. Ita fiat, inquit: At tu Arſacoma, inter hæc (nam his peractis ueriſimile eſt exercitu ac bello fore opus) hic mane, quo contrahas & appares arma, equos, atq; aliarum rerum uim, quantam potes maximam. Facillimè autem plurimos adiunxeris: partim quòd ipſe ſtrenuus, partim quòd nobis non pauci ſunt familiares. Maximè uero ſi deſederis in tergore bouis. Hæc ubi placuiſſent, hic quidem quantum potuit, recta profectus eſt in Boſporum, puta Lonchates: alter, id eſt, Macentes ad Machlyenſes, eques uterque. At Arſacomas domi manens, & cum æqualibus contulit, & ex familiaribus uim hominum armauit, Demum & in tergore bouis deſedit. Conſuetudo autem de ſedendo in tergore bubulo huiuſmodi eſt apud nos. Vbi quis ab alio læſus eſt, cupitq; ulciſci, neque par eſſe pugnæ uidetur: tum boue immolato, carnes fruſtulatim conciſas, igni torret. Dehinc ipſe porrecto humi corio, ſedet in eo: in tergum reductis manibus, more eorum, qui à cubitis uincti ſunt. Et hoc quidem apud nos maximum eſt ſupplicandi genus. Appoſitis autem bouis carnibus, adeuntibus domeſticis: præterea ſi quis alius uelit, quiſq; partem ſibi ſumit, ac dextro pede tergum bouis calcans, pro facultate pollicetur: hic quidem equites præbiturum ſe quinq; ſuopte cibo, ſuoque ſtipendio: ille decem, alius plures, alius armatos pedites quot poſſit: atq; qui pauperrimus, ſeipſum duntaxat. Colligitur itaq; in tergo bouis, ingens nonnunquam multitudo. Et huiuſmodi quidem exercitus, & certiſſima fide cohæret, & hoſtibus expugnatu difficillimus eſt: non aliter, quam ſi iureiurando eſſet adactus. Nam in tergum aſcendiſſe, inſtar iuriſiurandi eſt. Arſacomas igitur his in rebus procurandis ſatagebat: coieruntq; illi equites quidem circiter quinquies mille: tum armati ac pedites promiſcuè, uicies mille. At Lonchates ubi ignotus peruenit in Boſporum, Regem adit, tractantem quiddam de regni negocijs, aitq; uenire quidem ſeſe publico Scytharum nomine, ſed priuatim res maximas apportare. Ille ubi dicere iuſſiſſet: De publicis, inquit, negocijs, hæc in præſenciarum denunciant Scythæ: ne ueſtri paſtores in planiciem uſq; tranſgrediantur, ſed intra Trachonem paſcant. Cæterum latrones de quibus expoſtulatis, quòd regionem ueſtram incurſent: negant eos publico conſilio emitti, ſed priuatim ſui quenq; lucri cauſa prædari. Quòd ſi quis illorum deprehendatur: tui arbitrij eſſe, ut in eos animaduertas. Hæc quidem illi denunciant. At ego tibi indico, grauem in uos inſultum futurum ab Arſacoma Mariantæ filio, qui nuper legatum egit apud te, idq; (opinor) quum filiam tuam poſtulaſſet, non aſſequutus ſit abs te: ob id indignatur, ſedetq; in tergore taurino ſeptimum iam diem, contractuſq; illi eſt exercitus haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) & ipſe, cogi uim copiarũ in tergum bouis. Quòd autem aduerſum nos co-

Conſuetudo ſedendi in tergore. taurino

Quo ſedendo in tergore bouino colligat exercitus

gerentur, quódque Arsacomas huius rei dux esset, id uero me fugerat. Atqui in te, inquit Lonchates, hic apparatus constituitur. Mihi autem inimicus est Arsacomas, grauiterq; fert, quòd sibi præferar à natu maioribus, & quòd in omnibus illo uidear esse præstantior. Quod si mihi spoponderis alteram filiam tuam Barcetim, alioqui nec indigno uestra affinitate, breui tibi reuersus caput eius apportauero. Spondeo, Rex inquit, uidelicet supra modum formidine correptus, propterea quod non ignoraret, quam ob causam iratus esset Arsacomas: nimirum ob nuptias, tum aliàs quoque metuerat semper Scythas. At Lonchates: Iurato, inquit, te præstiturum pacta, neque inficiaturum. Id quum fieret, iamq; resupinatus in cœlum iurare uellet: Absit, inquit, ut hic: ne quis spectantium coniiciat, qua gratia iuremus. Quin potius hoc templum Martis ingressi, occlusis foribus iusiurandum ædamus, ubi nullus exaudiat. Nam si quid horum inaudierit Arsacomas, uereor ne me ante bellum immolet, manu iam nunc non parua cinctus. Introëamus, inquit Rex. Vos autem absistite quàm longissimè. Neque quisquam ad templum adeat, quem ego non accersiuero. Posteaquam igitur ipsi quidem introgressi sunt, satellites autem procul abstiterunt, uibrato gladio, simulque altera manu obturato ore, ne uociferaretur, ictum in pectus adegit. Deinde caput desectum, sub chlamyde tenens prodibat, quasi confabulans interim cum illo, breuique sese dicens ad futurum, tanquam ad negocij quippiam emitteretur ab illo. Atque ita reuersus eo, ubi equum uinctum reliquerat, conscenso illo, redequitauit in Scythiam. Porrò nemo est eum insequutus, quippe diu ignorantibus Bosporinis, quod acciderat, tum ubi resciissent, factiosè de regno decertantibus. Hæc itaque gessit Lonchates, præstititque promissum allato Leucanoris capite. Porrò Macentes in uia factus certior super his, quæ in Bosporo acciderant, peruenit ad Machlyenses: primusque illis nuncium attulit de Rege trucidato. At populus, inquit: te Adyrmache, gener cum sis, ad regnum uocat. Proinde fac ut ipse prior occupans, imperium arripias, in rebus perturbatis obortus, puella uero te sequatur à tergo in curribus. Facilè enim is thoc pacto tibi conciliaueris multitudinem Bosporanorum, ubi Leucanoris filiam conspexerint. Ego porrò non solum Alanus sum, uerum etiam sponsæ tuæ cognatus maternus: siquidem nostra è gente Masteram Leucanor asciuit uxorem. Et nunc tibi adsum, missus à Masteræ fratribus, qui sunt in Alania, denunciantibus ut quàm potes ocyssimè, te recipias in Bosporum, neque per negligentiam committas, ut imperium ad Eubiotum deueniat, qui tametsi frater nothus est Leucanoris, tamen Scytharum partibus semper fauit, cum Alanis simultates gerit. Hæc quidem dicebat Macentes. Erat autem eodem cultu, eademque lingua cum Alanis. Commune enim horum utrunque Alanis cum Scythis, nisi quod non magnopere comati sunt Alani quemadmodum Scythæ. At Macentes in hoc quoque illis erat assimilis, uidelicet detonsa coma: quatinus conueniebat Alanum minus esse comatum, quàm Scytham. Itaque his rebus factum est, ut illi fides haberetur, putareturque Masteræ ac Maceæ cognatus esse. Et nunc, inquit, ô Adyrmache, ad utrumuis paratus sum: uel proficisci tecum in Bosporum, si uelis: uel manere, si sit opus, ac sponsam adducere. Isthuc equidem, inquit Adyrmachus, longè malim, quandoquidem cognatus es, te puellam adducere. Nam si nobiscum unà proficiscaris in Bosporum, unum duntaxat equitem numero addideris. Quòd si mihi uxorem aduexeris, multorum instar fueris. Atque ita factum est, & hic quidem iter ingressus est, Macentæ tradens ducendam Mazæam, quæ uirgo etiam dum erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat: uerum ubi nox incubuisset, imposita equo (nam id curarat, ut alius quidam eques sese consequeretur) tum insiliens & ipse, nequaquã deinceps ad Mæotim iter faciebat, sed deflectens ad mediterraneam, relictis ad dextram Mitræorum montibus, quum uirginem interim aliquoties inter quiescere iussam refocillasset, intra

triduum

triduum à Machlyenſibus in Scythiam uſque permenſus eſt uiam: ſtatimq; equus eius ubi deſtitiſſet à curſu, pauliſper aſtans exanimatus eſt. Porrò Macentes Arſacomæ Mazæam in manum dans: Accipe, inquit, à me quoq; id quod ſum pollicitus, At illo ad inſperatum ſpectaculum ſtupefacto, gratiasq; agente: Deſine, inquit, Macentas, ac noli me alium à te ipſo putare: nam mihi profectò gratias agere ob hæc quæ feci, perinde eſt, ac ſi ſiniſtra mea gratias agat dextræ, quòd uulneratæ ſibi ſubminiſtrauit, atq; officioſè curam egit ægrotantis. Ridicula nimirum & nos fecerimus, ſi iam dudum commiſſi, & quatenus licet in unum conflati, magnum adhuc eſſe credamus, ſi qua pars noſtri officioſè quid egerit pro toto corpore. Etenim pro ſe ipſo fecit, quum pars ſit totius beneficio adiuti. Atq; ad hunc quidem modum Arſacomæ gratias agenti, Macentes reſpondit. Cæterum Adyrmachus ubi ſenſit inſidias, non perrexit ire in Boſporum: iam enim Eubiotus rerum potiebatur accerſitus à Sauromatis, apud quos fuerat diuerſatus: uerum in patriam reuerſus, contractis ingentibus copijs, per montuoſa irrupit in Scythiam, pauloque poſt irruit & Eubiotus, cum Græcos undecunq; poterat ſecum ducens, tum Alanos & Sauromatas accerſitos, utrinque uicies millenos. Coniunctis autem copijs, Eubiotus atq; Adyrmachus nonaginta millia confecerunt, atq; ex his tertia pars equites ſagittarij. Nos autem (nam & ipſe ad hanc expeditionem contuleram, addens ijs, qui in tergum taurinum conuenerant, equites ad plenum inſtructos centum) contractis haud multò minus triginta millibus, unà cum equitibus operiebamur inſultum, ductore Arſacoma. Vt autem admouentes illos conſpeximus, contraduximus agmen præmiſſis in hoſtem equitibus. Atq; ubi iam diu acriter eſſet pugnatum, tandem ceſſere noſtri, interrupta phalange. Poſtremo in duo diſſectum eſt uniuerſum agmen Scythicum: pars ſubduxit ſeſe, non omnino palàm uicta, uerum ita fugiebat, ut locum dare uideretur: adeo ut Alani ad multum tempus inſequi non auderent: partem alteram, quæ eadem erat imbecillior, cingentes Alani ac Machlyenſes, undequaque cædebant, confertim iaculis emiſſis, atq; ſagittis, ſic ut uehementer laboraretur à noſtris, qui tenebantur obſeſſi. Et iam plerique arma proiecerant, quorum in numero fortè erat Lonchates & Macentes: tamq; ambo uulnus acceperant, dum ante alios ſeſe periculis obijciunt. Hic quidem aduſto femore, puta Lonchates. Porrò Macentes ſecuri ſauciato capite, tum conto in humerum impacto. Quod ſimulatque ſenſit Arſacomas, quum in altero agmine eſſet nobiſcum: turpè ratus ſi deſertis amicis non adeſſet, ſubditis equo calcaribus, cum clamore in hoſtes tendere cœpit, ſublato gladio adeo, ut Machlyenſes uim animi non ſuſtinuerint, ſed uiam illi fecerint, ut tranſiret. At ille receptis amicis, tum aduocatis & alijs, impetum fecit in Adyrmachum, impactoq; in ceruicem gladio, ad zonam uſque diſſecuit. Quo fuſo, diſſipata eſt omnis acies Machlyenſium, paulopoſt & Alanorum. Deniq; cum his Græci quoque. Atq; ita redintegrato prælio, nos ſuperiores extitimus, diuq; ſumus inſequuti trucidantes, donec nox finem impoſuit. Poſtero die ab hoſtibus uenerunt legati, qui ſupplices pacem atq; amicitiam orarent. Boſporani duplicatum tributum penſuros ſeſe pollicebantur: Machlyenſes obſides daturos ſe confirmabant. Alani ita eam inuaſionem compenſaturos ſeſe ſpondebant, ut Sindianos noſtro nomine uellent aggredi, quibus cum multo iam tempore nobis fuerat ſimultas. His de rebus auditis ſuffragijs, in primis autem Arſacomæ & Lonchatæ: pax inita, duobus illis cuncta pro arbitratu ſuo moderantibus. Huiuſmodi Mneſippe, audent Scythæ amicorum cauſſa facere. MNES. Tragica prorſus, ó Toxari, fabuliſq; ſimilia. Et propitius ſit Acinaces & Ventus, per quos iuraſti: ſi quis iſta non credat, non admodum reprehendendus eſſe uideatur. TOXA. At uide, uir egregie, ne incredulitas iſta ab inuidia ueſtra proficiſcatur. Quanquam non me deterrebis non habendo fidem, quo minus & alia his conſimilia referam, quæ nouerim à Scythis eſſe geſta. MNES.

Tantum ne longum facias, uir optime, neque usqueadeo admissis, uagisq; utare sermonibus: ut nunc sursum ac deorsum Scythiam, Machlyanamq; percurrens: deinde in Bosporum discedens. postremo rediens prorsus abutare silentio meo. TOXA. Parendum tibi, & hanc præscribenti legem, dicendumq; paucis: ne fatigeris unà nobiscum, audiendo circumcursitans. Quin magis ausculta, quæ in me ipsum amicus Sisinnes nomine præstiterit. Quum enim Athenas relicta patria proficiscerer, idq; cupiditate Græcanicarum literarum, appuleram Amastrim Ponticam. Ea est urbs haud procul à Carambe diffita in promontorio, obuia ijs, qui à Scythia nauigant. Comitabatur autem Sisinnes, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res quasdam importatas in portu spectassemus, in eumq; è naui subduxissemus, emimus, nihil suspicantes mali: interea fures quidam effracta sera, sustulerunt uniuersa, adeo ut non reliquerint, quod uel in eum diem sufficere posset. Ergo quum domum essemus reuersi, cognita quod acciderat, non uisum est in ius uocare uel uicinos, qui plures erant: uel hospitem, ueriti ne plerisque sycophantæ uideremur, si dixissemus nobis ab aliquo sublatos esse Daricos quadringentos, tum uestium permultum, adhæc tapetia quædam, denique quicquid habueramus. Consultabamus igitur hisce de rebus, quid esset faciundum, omnium rerum egenis, idq; in urbe peregrina. Ac mihi quidem ita uisum est tum temporis, statim demerso in ilia Acinace, uitam fugere, priusquam ignauum quippiam, aut indignum esset ferendum, uel fame, uel siti enecto. Contra Sisinnes consolabatur, obsecrans ne quid tale facerem. Aiebat enim excogitasse sese, unde nobis uictus suppeteret. Et eo quidē die baiulandis è portu lignis allata mercede uictum suppeditauit: mane autem obambulans in foro, pompam quandam aspexit iuuenum (quemadmodum aiebat) elegantium ac strenuorum. Hi nimirum uiritim lecti, uti mercede proposita, singulare certamen inirent, in tertium diem erant decertaturi. Ergo quum omnes huius negocij conditiones audisset, accedens ad me: Caue posthac, inquit, Toxari, ne teipsum pauperem dixeris. Siquidem tertio ab hinc die diuitem te reddidero: Hæc ait, atque interea ægrè parato uictu, quum iam spectaculum esset institutum, spectabamus & ipsi: etenim assumptum me duxit in Theatrum, tanquam ad iucundum aliquod, notumque spectaculum Græcorum. Ergo ubi consedissemus, spectabamus. Ac primo quidem feræ partim iaculis confixæ, atque à canibus agitatæ, partim in homines quosdam uinctos emissæ, nocentes quospiam, ita ut conijcerebamus. Vt autem prodierunt, qui erant ad singulare certamen conducti, ac producto iuuene quodam prægrandi, dixisset præco: Si quisquam uelit cum hoc singulari certamine congredi, prodeat in medium, præmium pugnæ acceptu-rus drachmarum decem millia. Ibi protinus assurrexit Sesinnes desiliens, polliceturq; se dimicaturum, simulq; poscit arma. Tum acceptam mercedem, decem millia mihi deferens, in manum dat: Si uicero, inquit, Toxaris, unà proficiscemur, suppetetq; commeatus: sin cecidero, sepulto me, redi rursus in Scythiam. Ego quidem his auditis singultiebam. At ille sumptis armis, reliquum quidem corpus munuit. At galeam nequaquam imposuit, sed nudo consistens capite pugnabat. Et initio quidem ipse uulnus accepit, retorto gladio, succiso poplite, ita ut multum sanguinis defluere. Ego interim iam metu præ mortuus eram. At ille confidentius inuadentem aduersarium obseruans, ferit in pectore, transfigitq; ita ut protinus ad pedes illius procumberet. Ille fessus & ipse uulnere, mortuo incumbebat: parumq; aberat, quin ipse quoque efflaret animam. At ego accurrens erexi, animumq; reddidi. Porro ubi dimissus est, iam uictor declaratus: sublatum illum, domum deportaui: multumq; temporis curatus à medicis, superuixit quidem, hodieque agit apud Scythas, ducta in matrimonium sorore mea, claudus tamen adhuc est ex uulnere. Hæc res Mnesippe non apud Machlyenses, neq; in Alania gesta est, ut testibus careat, & ficta credi queat: uerum complures extant Amastriani

IIII. *Toxaris & Sisinnes.*

ſtriani, qui de pugna Siſinnæ memorant. Finem iam faciam: ſi tibi quinto loco ſactum Abauchæ retulero. / Appulit aliquando Abauchas hic in Boryſtenenſium ciuitatem ſecum adducens & uxorem, quam unicè diligebat, liberos duos, alterum quidem maſculum lactentem, altera uero erat puella ſeptem annos nata. Erat autem peregrinationis comes & huius amicus Gyndanes, atque is quidem è uulnere laborans, quod in uia acceperat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cum quibus dum pugnaret, ictus eſt in femore: ita ut ne ſtare quidem poſſet præ cruciatu. Itaque noctu dormientibus illis (nam forte in cœnaculo quodam diuerſabantur) ingens ortum eſt incendium, omniaq; circuncluſit, iamq; flamma undiq; domum circundedit. Ibi experrectus Abauchas, relictis liberis plorantibus, repulſa uxore, quæ inhærebat, iuſſaq; ut ipſa ſeſe ſeruaret, amico in humeris ſublato deſcendit, perrumpensq; euaſit, ita ut nequaquam incendio læderetur. Vxor infantem baiulans conſecuta eſt, monens puellulam, ut ſeſe conſequeretur. Ea uero ſemuſta, abiecto ex ulnis infante, uix exiliit è flamma. Deinde puella unà cum illa ueniens, penè & ipſa extincta eſt. Poſt hæc quum probro obiectaret quiſpiam Abauchæ, quod deſertis liberis, atque uxore, Gyndanem extuliſſet: Imò liberos, inquit, denuo parare haudquaquam difficile: tum incertum, an hi boni ſint futuri: porrò amicum diu fuerit, priuſquam inueniam talem, qualis eſt Gyndanes: cuius amor mihi multis argumentis eſt exploratus. / Dixi Mneſippe, è pluribus his quinque propoſitis: iam tempus eſt pronunciari, utri noſtrum, aut linguam, aut dexteram oporteat amputari. Quis igitur futurus eſt iudex? MNES: Nemo. Neque enim conſtitueramus narrationis arbitrum. Sed ſcin' quid agemus? Quandoquidem in præſentiarum, nullo propoſito ſcopo, ſumus iaculati: deintegro delecto arbitro, alia amicorum paria apud illum referamus: deinde uter ſuccubuerit, ei tum quidem amputetur, uel mihi lingua, uel tibi dextera. At ſi hoc crudele, quando tu amicitiam admirari uiſus es: ego nihilo ſecius puto, nullam eſſe mortalibus poſſeſſionem hac præſtantiorem neque pulchriorem: quin ipſi quoq; in unum copulati, illud approbamus: ut ex hoc die in totam uſque uitam ſimus amici, utrique uictores, utrique maximis potiti præmijs: uidelicet pro unica lingua, unaq; dextera, binas uterque habituri: atque inſuper oculos quoque quaternos, pedesq; quaternos: in ſumma, duplicia omnia. Eiuſmodi nanque quiddam eſt, cum duo tresq; copulantur amici, qualem Gerionem ſcriptores depingunt, ſenis manibus, terniſq; capitibus hominem. Siquidem (ut mea fert opinio) tres illi fuerunt, qui communiter omnia gererent: ut dignum eſt his, qui amicitia coniuncti ſunt. TOXA. Probè dicis, atque ita faciamus. MNES. Verum neq; ſanguine opus eſt Toxaris, neque Acinace, qui nobis amicitiam confirmet. Hæc enim confabulatio, & quòd eadem amamus, id multò certius eſt calice illo quem bibitis: propterea quòd huiuſmodi non obligationem, ſed animum poſtulare mihi uidentur. TOXA. Placent iſta, iamq; amici atque hoſpites ſimus: tu mihi hic in Græcia: ego tibi, ſiquando in Scythiam perueneris. MNES. Nimirum ut ſis ſciens, nequaquam me pigeat uel longius etiam proficiſci, ſi tales amicos nanciſci liceat, qualem eſſe te Toxari ex tua oratione conijcio.

V. *Abauchus & Gyndanes.*

Gerion

LVCIVS, SIVE ASINVS.

ARGVMENTVM.

Iocoſa quædam & ficta narratio eſt, quo pacto uidelicet in Theſſaliam proſectus ſtudio diſcendæ artis Magicæ, ibiq; puella quadam, dum in aquem conuerti, eoq; periculum artis facere cupit, in aſinum mutatur, ac deinde uaria fortunæ, atq; locorum uicißitudine, ruſticis, urbanis, ſacris, profanis diuenditus, ad poſtremum cum in theatrum quoq; ſpectaculi de ſe præbendi cauſſa introductus eſſet, deuoratis, quas ibi tum forte conſpexerat, roſis, in priſtinam hominis figuram iterum redierit. Præcipue autem admiratione digna eſt, mira caſuum

atq; periculorum uarietate, quibus forsum atq; deorsum iactatum sese, interim etiam bene acceptum fingit. Vt non inmerito prorsus putarit quidam, uoluisse Lucianum, totius humanae uitae speciem atque imaginem quandam sub hoc lusu proponere, uidelicet quàm uarij casus, quàm fallax, & inconstans fortuna, quàm incerti consiliorum, etiam bene ac sapienter captorum, exitus, quamq; insperati quandoq; earum rerum, quas nunquam cogitaris, euentus esse solent, asini huius exemplo, qui corporis quidem permutatione facta, ex homine transformatus fuerit, animum tamen & mentem hominis retinuerit, adumbrando. Hanc fabulam Apulcius undecim libris imitatus est, assistis etiam alijs compluribus ad idem argumentum, quorum quaedam mythologice Fulgentius interpretatus est, is qui in caeteras quoq; poëtarum fabulas, mythologias scripsit.

Apuleius de Asino aureo

QVVM in Theſſaliam, ubi quædam mihi paternæ rationes erant, cum eius gentis uiro proficiſcerer, in Theſſalos quoſdam incidi, qui in Hypatam Theſſaliæ urbem, redibant, uehebar equo, neceſſaria quædam uſui ferens, unico comitatus ſeruo, qui ſequebatur pedes, inter eundum cum uarijs de rebus eloquentes iam urbi appropinquaremus, à Theſſalis petij, num eius urbis ciuem noſſent nomine Hipparchum (habere enim me ad eum literas, ut apud ipſum uelut hoſpitem diuerterem) illi & hominem ſibi notum eſſe dixerunt, locupletem, auarum, qui ſolum domi uxorem, & unicam ancillam haberet, & quo in loco urbis habitaret deſcribentes, hortum quempiam in quo eſſet eius habitaculum. Data deinde ſalute acceptaq; abierunt: ego domum Hipparchi adiens, hoſtium leuiter pulſo, acceſſit uxor, quam rogo, an ſit Hipparchus domi, illa cum & quis eſſem, & quid mihi uellem quæſiſſet, à Deciano Sophiſta Patrenſi habere me literas reſpondi. Mulier manere paulum hortata, occluſo oſtio abijt, paulóq; poſt rediens, me iubet introire. Ingreſſus ſalutato homine epiſtolam trado, erat ille in cœnæ principio in lectulo ſedens admodum paruo, unà muliere diſcumbente, menſa cibis uacua. Lectis literis amiciſſimus mihi, inquit, Græcorumq; excellentiſſimus Decianus fecit optimè, qui ſuos ad me amicos fidenter miſerit. Vides Luci habitaculum hoc paruum eſſe, ſed quòd ſatis ſit habitanti, uerum reddes tua præſentia domum, ſi æquo animo tuleris, ampliorem. Vocata deinde ancilla Palęſtra: Des, inquit, huic hoſpiti noſtro tunicam, & ſiquid ſecum detulit, conde: dehinc mitte ipſum ad balneum quod longa uia à nobis abeſt. Cepit me Palęſtra, oſtenſaq; domo pulcherrima: In hoc, inquit, lecto nocte dormies, huic puero tuo lectum ſubſternam, & addam puluinar. Cum hæc dixiſſet, ego in balneum profecturus, hordeum in cibum equi ancillæ dedi. Lotus cum redijſſem, Hipparchus me benignè excipiens penes ſe iuſſit ſedere: cœna ſplendida fuit, uinum ſuaue & uetus: poſt cœnam & potus & ſermo dignus hoſpite: ita potando ueſperè abſumpto dormitum profecti ſumus. Poſtridie rogat me Hipparchus, quo pergerem, & quot diebus eſſem apud ſe affuturus: Laryſſam peto, inquam, ſed hic ferè quinque diebus morabor (id nequaquam dixi ex animi ſententia) optabam ſiquidem ibi aliquandiu eſſe, quoad aliqua à me maga reperta eſſet, cuius uenefici aliquod monſtrum conſpicerem, aut hominem uolantem, aut lapidem factum. Huic curæ deditus cœpi urbem perambulare, quamuis quo in modo inquirendum eſſet, neſcirem. Interim mulierem uideo accedentem, ut ex uia conijci poterat, iuuenem opulentam: ueſtis enim erat floribus intexta, ſerui plures, aurum ſum ptuoſius, appropinquans mulier me compellat. Ego, inquit, Abria ſim amica ſiqua unquam fuit matris, quæ quum eius filios non ſecus ac meos diligam, uolo fili apud me diuertas. Magnas, inquam, gratias tibi ago mater. Cupio tecum eſſe, ſed pudore impedior, ne uidear hoſpitem amicum contemnere, ſi eius domum relinquam, animo autem & benigno tecum ero. Numquid Hipparchus auarus ille tuus

eſt

est hospes, inquit? Non his uerbis utaris mater, inquam, splendidus quippe ac sumptuosus in me fuit, adeo ut ex nimia impensa lauticiaq; culpari soleat. Illa subridens, manuq; apprehensa seorsum ducens: Caueas, ait, uelim omni cura Hipparchi uxorem, maga etenim est præcipua ad modum ueneficiorum potens, appetens utros, atque si quos in adolescentes oculos coniecit, nisi quis uoluntati eius pareat omni conatu illos ulciscitur, hos perimens, hos in beluas transmutans: tu uero fili adolescens es, ac formosus, ut facilè placeas mulieri: præterea externus & aduena, qui ut plurimum contemnuntur. Adhæc animaduertens, me id quod iam diu quærito habere domi, fœminam relinquo, abiens, mecum ipse cœpi de uia loqui: Age, inquam, tu qui tantopere hanc mirandam artem te profiteris appetere, excita teipsum paulò, atque eam disciplinam condisce, qua quod libuerit, potieris. Et quandoquidem amici hospitis uxorem non licet, aggredere ancillam Palæstram tibi illam omni ratione concilia. Nam si illam expugnaris, absq; labore quod cupis cognosces: seruis quidem & honesta & turpia omnia dominorum nota esse consueuerunt. Hæc mecum loquens domum, ubi neque Hipparchum neque uxorem offendo. Palæstra penes focum sedebat, cœnam nobis parans: Hic ego: ô pulchra Palæstra, inquam, quàm uenustè & admodum nates simul & ollam circumfers atque euoluis. Tum illa, lumbis meis paulum humoris superabundat, ex quo beatus erit, si quis paulum degustarit, illa lasciuior admodum, & uultu grata: Abi hinc, inquit, si sapis adolescens, nisi tibi mauis uitam eripi, & loca fuge ignis & fuliginis plena. Nam si me tetigeris, uulnus tibi inferetur igneum, quo apud me deficies, ab hoc medicus alter, neque Deus poterit te curare. Sed ego te urens mirum in modum dolore afficiam, cuius curam haud facile sustinebis, neque lapidibus pulsatus dulcem uitabis dolorem. Quid autem ridens ita respicis hominem coquum doctum non solum hos uiles parare cibos, sed homines quoque, quod his maius est, iugulare, pellem adimere, partiri in frusta, uiscera quoque ipsorum & corda rimari. Hoc, inquam, enarrasti rectè: nam me, quamuis procul à te remotum, non solum concalefeciisti, sed ignem in mea uiscera absque aliqua iniuria exurenda coniecisti. Itaque te oro, ut mihi salutem afferas his asperis & strauibus, quas dixisti medelis, meque iam mortuum excoria, ut lubet. Illa his uerbis arridens, cum iam mihi facta esset propitior, pollicita est postquam Domini issent dormitum, se mecum esse concubituram. Interea cum rediisset Hipparchus, loti imus cœnatum, potus fuit frequens nobis inuicem coëpulantibus. Ego somnum fingens cum surrexissem abij dormitum, ubi omnia mihi optimè intus præparata erant: extrà lectus seruo stratus, mensa iuxta lectum sita, & in ea calix ac uinum unà cùm frigida calidaq; aqua, quæ singula disposuerat Palæstra, quæ & lectum plurimis quoque rosis sparserat, & serta supermiserat ex eis confecta. Ego sympolium promptum uidens, compotricem censui expectandam. Illa ut patronam in lecto collocauit, ueestigio ad me uenit. Erat autem hilaritas inuicem nobis, & potum & oscula propinantibus, sumpto potu, qui nos efficeret in nocte paratiores. Tum illa: Hoc præ cæteris, adolescens, memineris oportet, te in Palæstram incidisse, nunc ostendas licet, an sis factus inter adolescentes agilis, & huiusmodi certamina exercitatus. Cui: haud, inquam defugiam hanc prouocationem, ut iam nudari, & palæstræ exercitio incumbere sum paratus. Tum illa: Volo obtemperes mihi, ait, ego doctoris & præsidis more certaminum, quibus te exerceri uolo, præscribam nomina: tuum erit iussis promptè parere. Manda, inquam, quod lubet, sed aduerte ut nostra certamina in tempore concinnè cum humore fiant. Illa stans nuda, & exuta ueste imperat: Exue te adolescens, sumptoq; unguento aggredere contra certantem femori coniuncto femore, prosterne me resupinam, deinde super incumbens, meis in altum cruribus erectis femori inhære, & quaq; uersus percute uulnera, telũ etiam

ferens, quoad fueris defessus, & lumbi bellum egregium peregerint, tum educto telo, rursus illud in ignem iunge, ac ualidius percute atque insta, quousque ad uersarium ad parietem impellas. Sed cum lapsus eris, paululum tibi indulge, neque festines, postmodum communi marte pugnes. His dictis quum omnia quæ mandata erant perfecissem diligenter, finisq; iam nostri certaminis adesset: tum ego paulò subridens Palæstram alloquor: Magistra, inquam, uides, ut facilè promptèq; paruerim tibi. Sed animaduertas uelim, an satis rectè has mihi imposueris colluctationes: commutas enim luctandi genus, aliud ex alio iubens. Illa me in faciem percutiens, quem nugatorem discipulum habeo, inquit: Videsis ne uapules, ni dictis pareas. Dehinc surgens, seq; ad nouum certamen parans, nunc, inquit, ostendes, si uiribus ualidis luctator egregius existas, sisq; in eo luctandi genere exercitatus, quod genicularium appellant. Tum subnixa genibus in lecto prona: Age tu luctator, mediam corporis partem ualenter aggressus percute, uulnusq; adige profundius, nudam uides, utere promptius, injice introrsius telum, deinde introrsus flectens iterum impellens absconde & comprime, nequicquam huic certamini adijcias interualli: caue autem ne citius quàm iusserim telum extrahas, sed incuruans aduersarium insequere, quo prostrato rursus certamini incumbe quoad lassus uictusq; deficias, & sudore sis madefactus. Ego in risum effusum uellem magistra, inquam, à me quoque aliqua huiusmodi tibi præcepta tradi, in quibus mihi obtemperes uelim, sed iam te erige, poneq; sedens data dextera mihi reconcilieris, nam tempus est iam dormiendi: his uoluptatibus atque exercitijs nox traducta obliuionem penitus attulit itineris in Lariſſam. Cum autem in mentem uenisset occasio quæ cupiebam discendi: ô dulcissima Palæstra, inquam, ostende oro, te dominam tuam suis præstigijs usam in aliquam se formam uertentem. Iamdudum enim aliquod huiusmodi miranduin spectaculum uidere exopto, sed à te præcipue, si quod nosti, quam credo minimè huius artis ignarus hoc à nullo alio te præter (quæ anima mea es) percipere cupio. Me quidem qui hactenus uelut adamantinus (ut aiunt) in nullam unquam mulierem oculos amoris causa conieci, seruum effecisti, animo amatorio deuictum. Tum Palæstra: Iocaris, inquit. Quis enim cantibus superare amore potest eius artis magistrum. Ego per hoc caput ac beneuolentiam erga te meam itro, me (neq; enim literas noui) insciam horum penitus esse: uerum si facultas dabitur: dabo operam, ut uidere queas dominam in aliam formam transmutatam. His dictis quum dormissemus, paucis diebus post quum nunciat mihi Palæstra, dominam se in auem conuersuram, ut ad suum amatorem aduolet. Nunc tempus, inquam, adest, quo diutino nostro desiderio possis facere satis, bono animo sis ait, & quum iam nox aduentaret, me apprehensum ad ostium domus ducit, in qua illi dormiebant, meq; iubet per rimulã ostij introspicientem quę fierẽt, animum aduertere, uideo patronam deposita ueste nudam prodire, accensa lucerna, duo tenentem grana, quorum altero thuris ardenti lucernę impositò multa in lumen locuta est. Deinde grandiusculam reserans arcã, plures continentem pixides, unam effert, quid in ea contineretur, incertum. Sed quantum oculi conijcere poterant, oleo plena uidebatur. Ex hoc assumens, à summo usq; ad imas partes totum corpus perunxit, statimq; alæ innascuntur illi, & rostrum corneum & aduncum, omnisq; in auem conuersa est nocturnæ cornici persimilem. Vt uero se uolantem aspexit, aspere cantans, prout hæ aues solent: perq; ostium euolans abijt, ego qui mihi uidebar insomnium uidisse, palpebras oculorum tetigi, nequaquam oculis fidens, aut quòd ea aspexerim, aut quòd essem excitatus à somno. Tandem ut uix sensi haud quaquam dormire, Palæstram rogaui, ut ego quoq; eo unguẽto unctus in auem commutarer. Cupiebam enim experimento discere, an ex hoc anima quoq; auis possem fieri, illa ostium domus aperiens, pixidem profert, ex qua festinans exutus perungor totus, auis uero infelix nequaq;

fio

ſio, ſed cauda è ueſtigio à poſteriori innaſcitur parte. Digiti omnes neſcio quorſum abierint, ungues in quatuor ungulas uerſæ, manus ac pedes iumenti crura effecta, auriculæ longæ, magna facies: quæ omnia circumſpiciens cognoui me aſinum euaſiſſe: uox hominis ad querendum de Paleſtra defecerat, ſed labia dimittens, ipſamq; qua poteram forma reſpiciens, accuſabam, quòd me proaue in aſinum uertiſſet. Illa manibus demulcens caput: Miſeram me, inquit, quantum mali feci: feſtinantem ſimilitudo pixidum me decepit, non capientem ea, quibus homines in auem commutantur. Sed confide, anime mi, facilis erit huius erroris cura, nam ſi roſas comedes, ſtatim exues iumenti formam, & in amatorem meũ redibis, ac una nocte æquo feras animo, aſini formam diluculo curabis: afferam ſanè roſas, quas ut ederis, fies homo. Hæc quum dixiſſet, tractans me, & aures, & reli quum corpus demulcebat. Ego corpore aſinus, ſenſu tamen menteq; hominis fungebar, ipſe ille Lucius præter uocem. Mecum igitur multus erat tum Palæſtræ cõqueſtus, labiaq; mordens, abij ubi ſciebam equum meum & alium uerum aſinũ Hiparchi eſſe. Qui ut me ingreſſum conſpexere, ueriti ne fenũ ipſorum comederem, demiſſis auribus parati erant ad me calcibus repellendum: quod ego perpendens, longè à præſepe receſſi, ſtans ac mecum ridens, ſed riſus rugitus erat. Cœpi uero interim mecum cogitare: Quid ſi lupus nunc aliquis ad nos intret, aut alia fera inſultet mihi, qui nihil malí commiſi: hac detentus cura timebam aliquam malam futuram eſſe fortunam. Nox intempeſta cum eſſet ac ſilentiũ, & dulcis ſomnus, ſtrepitus quidam exterius tanquam effoſſi parietis eſt factus. Iamq; adeo dirutus erat ut ingreſſui hominis pateret. Tum unus & item alter, pluresq; intrant armati, omnes Hipparchum, Palæſtram ac ſeruum meum colligant, domum ſpoliant pecuniam, ueſtem, omnemq; ſupellectilem auferunt: adeo ut nil relinqueretur domi. Tum me equumq; atq; alterum educentes aſinum ſtrauerunt, impoſitiſq; rebus, quas aſportauerant, ad graue onus ligno nos abigentes, ad montes uia deſueta effugerunt. Ignarus eram quantum preſſi pondere mei ſocij paterentur laboris: ego deſuetus abſque ſoleis iter facere, ſaxis præacutis admodum offendebar, ideoq; ſæpius ceſpitans, deficiebam ſub pondere. Sed è ueſtigio uir ſubſequens me ſæpius feriebat baculo. Quum Cæſaris inuocans præſidium, pro uoce rugitum edebam, hoc ſolum abſurdè proferens uoce maxima. Cæſaris uero nomen minimè ſequebatur. Ad hæc uapulabam magis, ueluti qui rugitu proderem nocturnos fures: nil ergo proficiens rugiendo, ſtatui uerbera ſilentio redimere. Iam dies aderat, & nos multos tranſieramus montes, religati ora, ne paſcendo iter moraremur.

Meridie ad diuerſorium quoddam peruenimus hominum, quibus cum noſtris latronibus ueterem eſſe conſuetudinem, tum ex mutua ſalutatione, tum ex oculis poterat percipi: iubent illi ſarcinas deponere, & prandium parant, nobis iumentis hordeum præbuere, quod quum cæteri comediſſent, ego ualde eſuriens (nam is cibus mihi eſui difficilis erat) cogitans qua re famem ſedarem: hortulum retro diuerſorum conſpicio multis oloribus plenum, in quo & roſæ eſſe uidebantur. Itaque uidens omnes prandio intentos, accedo ad hortum, tum ut paſcerem olera, tum ut ederem roſas: quibus in cibum ſumptis ſperabam me in hominem reuerſurũ. Hortum ingreſſus raphanos atque apium, quibus etiam crudis utuntur homines, ad ſaturitatem comedi. Quæ uiſæ fuerant, non erant roſæ, ſed lauri ſylueſtris flores: laurum uocant homines, malum & aſino & equo cibum, cum ferant ex eo edentes è ueſtigio mori. Hoc aſpiciens horti cuſtos, rapto ingreſſus ligno, ut olera ita depaſta uidit, tanquam irati domini erga fures deprehenſos ſolent, neq; natibus, neq; lateribus pepercit: aures inſuper ac totum caput fuſte contriuit. Ego iam uerberum impatiens, cum ambobus calcibus reſupinum ſuper olera ſtrauiſſem, aufugi ad montes: quod ille ut animaduertit canes aduerſus me incitauit, hi cum plures eſſent, atq; ad urſos expugnandos ualidi, ueritus ne me dilaniarent, ſime comprehendiſſent: decreui ſatius eſſe domum reuerti:

itaq;

itaq; eodem cursu ad stabulum è uestigio sum regressus, illi continuerunt canes currentes, me uero haud prius percutere destiterunt, quàm ut ex dolore cacarem olera comesta, & iam abeundi tempus aduenerat cum illi grauioribus rebus, quas furto surripuerant, dorso impositis abierunt, ego & uerberibus & onere admodum defatigatus, ungulis insuper de uia contritis decreui me in uia prosternere, neque exurgere, etiam si me uerberando necassent, eo pacto sperans illos necessitate compulsos, sarcinam qua præssus eram inter equum & asinum partituros, meq; ut inutilem relicturos lupis. Sed nescio quis demum inuidia motus, mea consilia in contrarium uertit. Nam alter asinus fortassis idem cogitans de uia cecidit, quem illi miserum baculis percutientes, ubi exurgere ne quibat, neque prodessent uerbera, alij cauda, alij auribus apprehensum surgere impellebant. Cum uano labore incassum tempus tererent, asinus enim in uia stratus ueluti lapis iacebat, illi ad fugam intenti, ne frustra tardarent, dempta ab asino onera mihi & equo imposuerunt. Asellum uero miserum captiuitatis & oneris ferendi socium, abscissis ense cruribus, adhuc semianimem è loco præcipiti deiciunt: mors illi attulit laborum finem. Ego uidens quorsum mea euasissent consilia, statui æquo animo ferre sarcinam, & promptè iter conficere, sperans rosis aliquando repertis me pristinam formam recuperaturum: præsertim cum ex latronum perceptissem uerbis, parum itineris superesse ad locum, in quo depositis sarcinis manerent, meq; etiam cursu, si opus fuerit, ad proficiscendum paro. Ante uesperam uenimus domum, anus uetula intus sedebat ad ignem: illi depositis sarcinis uetulam rogant, cur sedeat, ac non potius prandium paret. Illa omnia esse prompta, ait, panes plurimos, uinum uetus, ac syluestres carnes. Collaudata uetula uestibusq; depositis ad ignem se oleo unxerunt. Vas erat aquæ plenum calidæ, qua se lauerunt. Superuenere paulo post adolescentes aurum, argentum, uestes, ac muliebrem uirilemq; ornatum portantes communem omnibus prædam: quibus rebus intus delatis, & eodem ipsi pacto se lauerunt. Erat illis prandium fertile, sermo homicidarum uarius. Anus mihi & equo hordeum præbuit, ille cibum auidè uorauit, timens (ut par erat) ne essem in edendo socius: ubi mulier abest, ego panem qui intus erat, comedi. Postridiè relicto cum uetula adolescente quodam, ad opus furum abierunt. Ego sentiens custodes mihi impositos diligentes, ingemiscebam. Ac anum quidem contemnebam, cum facile ex eius conspectu auffugere possem. Sed adolescentem præcinctum ense, in me sæpius respicientem, atq; adseruantem ostium formidabam. Postridie circiter noctem mediam reuersi fures, neq; aurum neq; argentum tulere, sed uirginem formosam sanè, flentem, capillis sparsis, ac scissa ueste. Hanc in straminibus positam bono animo esse iubent, mandantes uetulæ, ut continuò domi esset, uirginemq; adseruaret diligenter, quæ neque potum neq; cibum capere uoluit: solum gemens ac lacerans capillos, adeo ut ego quoque illius commotus fletu sibi iuxtà propinquus lachrymarem. Interim extra domum fures in porticu cœnant, facto die explorator quidam aduenies nunciat, quendam aduenam ea die multis cum opibus transiturum. Hi ut erant armati consurgentes, me & equum stratos abeuntes ducunt: ego infelix ignorans me ad pugnam & bellum duci, cum tardè irem ligno percutiebar. Postquam ad locum peruentum est, qua aduena ille profecturus erat, in uehicula & sarcinas incidentes hominem cum familia occidunt, preciosioribus rebus mihi & equo impositis, cum reliqua in syluis abscondissent, reuersi sunt. Ego cum baculo sæpius ictus essem, ungula offendo in lapidem acutum, ex offensione fit summo cum dolore uulnus: quo factum est, ut reliquum uiæ conficerem claudus. Tunc illi: quid opus est inuicem autem hunc asinum nutrire sæpius cespitantem, ex aliquo demus eum præcipitem loco, inutilem bestiam, tanquam futuram exercitus expiationem. Cum hæc aduersum me machinarent, ego intelligens omnia, quod itineris superfuit, oblitus uulneris peregi

egi: timor enim mortis omnem abstulit uulneris dolorem. Vt uero ad diuersorium peruentum est, onera cum deposuissent à nobis, discumbentes cœnant. Deinde noctu cum recedere uellent, quo reliqua è syluis deportarent: Quid, unus inquit, hunc miserum deducamus asinum inutilem, propter ungulæ uulnus? hæc quæ supersunt partim nobismet ipsis, partim equo deferenda imponemus. His dictis abierunt, unà equum ducentes, nox cum luceret lunæ beneficio, ego mecum loquutus: Quid amplius, inquam, expectas miser, esca uulturibus & eorum pullis futurus, nunquid non intellexisti quæ isti de te inuicem sunt colloquuti? uis ne ex alta crepidine deiici? nox resplendet, fures abiere, pete fuga ab istis homicidis salutem. Hæc mecum cogitans, cum uiderem me solutum (laqueus enim suspensus pendebat) ad fugiendum maximè sum commotus. Itaque domum exiens cœpi cursu fugere. Quod anus ubi conspexit, me per caudam retinebat: ego rem dignam præcipitio, & alia quauis morte putans, si à uetula retinerer, mulierem trahebam, illa magna uoce implorat uirginis opem. Quæ cum prodisset, conspecta re facinus est ausa nobile & memoratu dignum. Nam super me ascendens, fugæ comes facta est. Ego tum fugiendi cupidus, tum puellæ gratia, extento cursu abibam, anicula post nos relicta. Virgo orabat pro salute deos: ad me uero: Si me, inquit, ad paternam domum perduxeris, primum ab omni opere te liberũ faciam, tum hordei medimnus erit tibi singulis diebus cibus. At ego tum interfectores meos fugiens, tum pollicitationibus puellæ motus, neglecto uulnere currebam. Vt uero ad triuium quoddam peruenimus, hostes nostros redeuntes incidimus, qui à longe propter lunam infelices captiuos cognouere. Currentes cum me comprehendissent, in uirginem uersi: O speciosa uirgo, quid misella, inquiunt, per ignota pergis loca? nunquid dæmones non extimescis: redi igitur, nam te tuis restituemus. Quæ quum ridentes dixissent, me retro uerterunt, tum pedis & uulneris memoria, quum renouata esset, claudicare cœpi. Illi, nunc tandem captus claudus factus est, aiunt, cæterum fugiens non sentiebas uulnus, sed sanus uidebare, equo & auibus uelocior cursu. Hæc inter uerba adeo me lignis percutiebant, ut iam ulceribus posteriora infecta sint. Domum ingressi, anum laqueo è petra suspensam inueniunt: uerita enim (ut æquũ erat) latrones propter uirginis fugam, laqueo uitam finierat, quod illi admirantes, sciisso fune in imũ præcipitem egere. Deinde ligata uirgine, sunt ad cœnam profecti, qua multo potu traducta, quum de uirgine colloquerentur: Quid, ait quispiam ex eis, de hac fugitiua agendum? quid censes? alter, nisi eodem illam loco, quo uetulã nostram præcipitem agamus: nam & pecuniam nobis auferre conata est, & nos, artemq; nostrã prodere. Scitis enim, si ad suos peruenisset, in quanto periculo uersaretur uita nostra, nam omnes à pluribus ex improuiso circundati fuissemus capti. Quare ulciscamur hanc uitæ nostræ insidiatricem: sed non ita ut è saxo proiecta morte pereat repentina: mortis genus, quo longo dolore afficiatur, reperiundum est nobis. Cũ de illius morte disceptarent: Adijciam, ait, huic quod & uos probabitis: asini interitum, quoniam semper tardum, nunc uerò fictè claudicantem oportet perdere, etenim fugæ uirginis factus est socius & minister, hunc interficiamus primum, tũ scindamus uentrem, atq; intestinis abiectis, intus uirginem includamus, ita ut solum superextet caput, ne uestigio suffocetur, reliquũ corpus infra uentrem lateat quo consuto ambos uulturibus eiiciamus, nouo more præparatũ cibũ. Aduertite quæso ad hoc tormenti genus: primum uiua mortuo asino inhærebit, dein sole urente in eius uentre decoquet: insuper fame ad mortem torquebit, neq; poterit se ipsam perimere, cætera quibus excruciabitur tũ ex putrefacti cadaueris fœtore, tũ ex uermibus scaturientibus, prætermitto, uultures denicq; cadauer depasti, & uiuẽtem quoq; unà laniabunt. Ad hoc monstro simile acclamantes omnes rẽ cõprobauere, ego meipsum deplorabam tanq; iam moriturum, neq; tantũ meo interitu dolebam, quantum quòd receptaculum essem futurus infelicis puellæ, quæ nihil admiseras

miserat mali. Iam diluculum aderat, quum subito manus aduentat militum ad hos scelestos latrones capiendos, quos omnes uinctos ad eius oræ præsidem perducunt: inter hos milites, qui puellam desponderat latronum inuestigator aderat. Hic uirginem dorso meo impositam, ad suos reduxit: domestici nos etiam à longè conspectos ut agnouere, me illis aduentum nostrum uoce significante, profecti obuiam domum perducunt. Virgo multum de me locuta, & captiuitatis & fuge socio, & una ad mortem destinato. Cura mei demandata cæteris, medimnum hordei præbere iussit, etiam fœnum quantum sufficeret camelo. Ego conspectis canibus, qui in aulam introeuntes, multa ut in diuitis hominis nuptijs uorabant, Palæstram sum execratus, quæ me non incanem, sed asinum sua arte transmutasset. Haud multos post nuptias dies, uolens mihi uirgo promissam gratiam referre, patrem, ut me liberum dimitteret, hortata est. Ille sub diuum cum equarum armentis liberum in uoluptate, & equas subagitare cum uellem, permisit. Quæ tum mihi optima redhibitio uisa esset, si mei arbitrij res fuisset. Aduocato itaq; equarum pastore, me sibi permisit lætum, tanquam non amplius sarcinarum molestiam subiturum. Equabus pastor immiscuit, ducens simul ad pascendum. * Sed contra atq; opinabar accidit: nam qui armẽto præerat, inclusum me reliquit uxori: illa ad pistrinum illigatum, & triticum & hordeum molere cogit. Mediocris hic erat labor, grato præsertim asino molere, quantum domino satis esset. Sed mulier intenta quæstui & in aliorum quoq;, qui plurimi in agris erant opera ad farinæ mercedem miserum fatigabat collum. Insuper hordeum mihi debitum cibum confricans, ac molere cogens, placentas ex eo in suum usum faciebat, dabatur mihi furfur pro hordeo. Si quando pastor inter armenta ire ad pabulum equorum sineret, quia me uelut adulterum suspicabantur, calcibus & morsibus infestabar, adeo ut nullo pacto zelotipiam ualerem fugere. Macilentus igitur paruo tempore factus sum ac deformis, neq; domi à pistrini labore quietus, neq; in agris pascens, quum non essem ab equorum persequutione tutus. Destinabar etiam quandoq; ad montes, lignorum sarcinas laturus: quod malum cæteris erat in omnibus deterius, nam primum ascendendus mons erat saxosus, aspera ac dura mihi, ut qui absq; soleis essem, uia ducebar à puero asinario, qui me aliquando nouo more perderet. Is percutiebat currentem, neq; simplici solum ligno, sed eo cui frequentes atq; acuti stimuli essent infixi. Is semper posteriora dorsi perurgebat, adeo ut nates ulceribus inquinatæ, semper ab illo eodem loco uapularent. Onus præterea imponebat & elephanto graue: descensus montis licet esset præceps, tamen continuis premebat uerberibus, si quando sarcina in alteram declinaret partem, nequaquam aut demebat ligna, aut imponebat leuius, ut æquaret latera, sed graues addebat lapides leuiori parti, ita redibam miser tum ligna tum saxa inutilia ferens. Flumen erat in itinere absq; naui, ille calceis parcens, à posteriori parte post ligna supra me; quoad fluuium transiuissem, insidebat: si uero (ut sæpe contigit) labore atq; onere nimio lapsus cecidissem, tum mihi calamitas aderat non ferenda: non enim deses me subleuabat manibus, aut ramo erigebat, aut reddebat sarcinam leuiorem: sed à capite atq; auribus incipiens: me ligno percutiebat continuè, quoad plagarum multitudo me cogeret ad surgendum. Aliud quoq; malum intolerabile sum perpessus: spinarum quippe acutarum fascem, quem ferebam à posteriori parte suspensum caudæ alligauit, ut pendens crura mouentem (ut ambulanti necesse erat) acerrimè pungerent. Neq; uero huic malo obuiare potis eram, hærentibus semper spinis, ac propter incessum repercutientibus: nam si remissius incedens deuitarem spinarum ictus, ligno ualde uapulabam, si baculum euitarem citius ambulans, grauius posteriora torquebantur à spinis: erat asinario illi omnino me perdendi animus. Itaque cum illum aliquando calce percussissem, nunquam est id oblitus, iussus stupam de una regione in aliam transferre illam super dorsum meum arctè alligauit, interitumq; ex eo mihi

* Oportebat aũt & hic mihi accidere, q̃d olim Cãdauli. (*Videtur alludere ad historiam Candaulis, quæ est lib. 1. Herodoti.*)

mihi machinatus, cum paululum proceſſiſſem, raptum ex igne torrem exuſtum, infra ſtupam abſcondit, qua ſubito incenſa, ego ignem ſentiens me comburẽdum, in conſpectum fortè de uia ſtagnum me conieci, meq; in aqua unà cum ſtupa conuolui ſæpius, quoad ignis extingueretur: ita abſque diſcrimine reliquum confeci uiæ, cum non daretur illi facultas ſtupam amplius incendendi, limo atq; aqua plenam. At ſceleſtus ille aſinarius domum reuerſus, omnem in me culpam coniecit, aſſerens, me mea ſponte in ignem proſiluiſſe. Alter deinceps impurus puer ingẽs aduerſum me excogitat malum: nam cum me ad montem deduxiſſet, grandi lignorum impoſito onere, rediens uicino agricolæ ligna uendidit, meq; uacuum lignis domum reducens, apud dominum ueluti inuriem accuſat, inquiens: Quid hunc aſinum amplius nutrimus fruſtra, difficilem, tardum, grauem, inſpice quæ ſit eius cura: ſi mulierem aut uirginem formoſam conſpicit, è ueſtigio calcibus proſiliens, curſu ad eam fertur, tanquam homines ad mulieres dilectas ſolent morſu, tanquam oſculo appetens nititur concumbere, ex quo lites tibi & odia omnibus conquerentibus pauentibusq; inſurgunt. Enimuero nunc ligna ferens conſpecta in agrum abeunte fœmina, ligna abiecta diſperſit, mulierem tanquam coiturus inſequitur, donec aliis aliunde accurrentibus, mulier ab huius formoſi amatoris impetu liberata eſt. Hæc patronus credens, poſteaquam, inquit, neque piger ire uult, neque farcinam ferre, ſed mulieres appetens, amores hominum imitatur, occidite eum, & inteſtinis uulturibus datis, carnes operarijs ſeruate. Si quis quomodo ſit mortuus, quæret, fingite à lupo interemptum. ad hoc abſurdus ille puer gauiſus, me ſubito parat iugulare. Sed fortè accidit, ut uicinus quidam agricola me ab interitu uendicaret, quæ dam conſulens aduerſum me grauiora: nequaquam hunc aſinum occidas, inquit, piſtrino aptum atq; oneri ferendo, neq; etiam magnum ſi in amores mulierum labitur, caſtra ipſum, ſummota enim Veneris cupiditate, mitis erit & pinguis, cui non ſit difficile etiam grauiſſimum onus ferre. Si quomodo caſtretur, ignoras, triduo aut quatriduo uirum adducam huius artis peritiſſimum. Approbatur à ſingulis qui aderant, conſilium: hoc audiens fundebam lachrymas, tanquam uir eſſem aſino deſiturus, neque enim uiuere amplius cupiebam, ſi fierem eunuchus, potius ergo aut inedia deficere decreui, aut ex monte aliquo me præcipitem dare, ut morte miſera effugerem uitam miſeriorem. At nocte intempeſta ſuperuenit in agros & uillam nuncius, puellam à latronibus nuper raptam, & eius ſponſum meridie iuxta littus deambulantes, ab inundantis maris aqua raptos atq; abſorptos fuiſſe, hunc finem & rerum & uitæ ſortitos. Serui nouis dominis uacua domo, decreuere omnes nequaquam de cætero ſeruitutem pati, raptiſq; quæ in agris erant, aufugiunt. Qui equis præerat, abſumptis quæ poterat mihi & equis imponit, ægrè ferebam non ferre me onus aſino dignum: lætabar tamen me euaſiſſe id periculum exectionis, Vniuerſa nocte confecimus longum iter, tertia die in urbem Macedoniæ peruenimus Beræã, quippe magnam ac populoſam, in qua habitare ſtatuerat, qui me ducebat, & ſimul iumenta uendere. Præco medio ſtans in foro nos proſcribebat: emptores diligenter inſpiciebant omnia, aperientes os, atq; ex dentibus ætatem cuiuſq; coniectantes emerunt alij iumenta reliqua. Me ultimum relictũ præco iuſſit reduci domum, inquiens: hunc ſolum uidea non reperiſſe emptorem. At ſors multa reuoluens ſæpius & commutans, dominum minime gratum parauit. Cynædus erat ſenex unus ex eis, qui deam Syram per uillam & agros circunferentes ſtipem deæ offerre impellunt, huic magno uendor precio: drachmis triginta, quem ligatus ſequor. Vbi domum Phyleni (hoc emptori noſtro nomen erat) peruenimus, magna ad oſtium uoce: ô Caraſia, inquit, ſeruum nobis emi pulchrum ac grandem genere Cappadocem. Erant ea Coraſia cynædorum turba Phyleni coadiutorũ, qui omnes ad illius uocem applaudentes, exiſtimabant uerũ ſeruum emptum eſſe: ut uero aſinum uidere, Phylenum increpant, quinon ſeruum, ſed ſponſum ſibi ad-

duxerit ſuis nuptijs dignum, ex quo certè pullos eiuſmodi quam primum pararet. Ad hæc cum riſiſſent omnes exercitio ſuo intenti, paratis domi ſacris mihi deam ſuperimpoſuerunt. Ciuitatem ingreſſi cum patriam perambularent, in quandam uillam peruenimus, in qua ego deam ferens conſtiti: quidam qui rei præerat, cum ueluti deo plenus nonnulla protuliſſet uerba, reliqui mitra proiecta caput ſubtus guttur ligantes, enſibus laceratos feriunt, linguam inſuper foris dentes exectam, quiſq; incidit, ut breui tempore omnia ſanguine manarent. Hic ego ualde exti-meſcebam, ne aſini quoque ſanguine deæ opus eſſet. Eo pacto cum ſibi ſanguinem eduxiſſent drachmas & obolos à circumſtantibus colligunt, alij caricas præbent, & uinum, caſeiq; fiſcellas, alij medimnas tritici atq; hordeum in aſini cibum. Ex his & habebant uictum, & ſacra deæ faciebant. Perambulantibus illis aliquando uillam quandam iuuenem grandiorem à ſe conſpectum expiſcati, domum in quam fortè diuerterant, deducunt. Illi muliebria (ut illis nefarijs cynedis mos erat) perpeſſi ſunt, ego dolens me in aſinum eſſe uerſum, cum tantum ſcelus non poſſem ferre: ô ſceleſti, cum uellem exclamare, pro uoce hominis magnum rugitum dedi. Quidam ex ea uilla amiſſum aſinum quærentes, repente audito rugitu nullo præmonito ingrediuntur domum, quum æſtimarent me ſuum aſinum eſſe, repertis qui infanda patrabant cynædis, multo cum riſu locum egreſſi, ſceleſtam ſacerdotum nequiciam per totam uillam diuulgant. Illi ob eorum ſcelera deprehenſa, pudore territi proxima nocte abeunt. Cum in locum ſolitarium peruenijſſent, increpabant me irati admodum, quòd eorum myſteria patefeciſſem. Tolerabile hoc erat damnum, uerbis mala audire, quod ſequitur non ferendum: deam quippe deponẽtes, ſublata ſella, nudum arbori robuſtæ alligant, deinde fuſte exneruis facto, me ad necem uerberant, iubentes in futurum eſſe taciturnum, & ſimul poſt uerbera me ſtatuunt iugulare, qui uillicorum iram in ſe incitarim, neq; per me licuerit facere conſuetum quæſtum: ſed ope iacentis humi deæ id prohibentis, ne deeſſet, qui eam ferret, cædem effugi: poſt multas tamen plagas, repoſita ſupra me dea, iter proſecuti ſunt. Veſperi in hominis opulenti prædiũ peruenimus, qui liberius nos domi excipiens ſacra Deæ peregit. Hic ego ingens periculum adij: Amicus quidam noſtri hoſpitis partem ſylueſtris aſini dono miſit, quam canes qui intus occluſi erant, coqui negligentia comederunt. Hic præter modum, ne domini iuſſu uapularet, cum de morte cogitaret, conſilio mulieris pepercit uitæ: Si mihi credes, ingt, & te ſaluabis, & reſarcies hoc damnum: Habent hi cynædi aſinum, quem ſi deduxeris in deſertum locum, facilè illum potes occidere, ſumptamq; ex eo partem para rein cibum domino: reliquum corporis in præceps abijce: exiſtimabũt cynædi aufugiſſe aſinum, neq; amplius deprehẽdi poſſe: hic uero aſinus pinguis eſt, & perſimilis ſylueſtri. Approbato mulieris conſilio, coquus intelligens hoc pacto irã patroni declinaturum, mihi propinquat, ut conſultũ facinus patraret. At ego quid de me futurum eſſet præuidens, optimũ factu duxi id periculum ſubterfugere. Igitur effracto quo ducebar loco, proſiliens feror intus curſu, ubi cynędi cum hoſpite cœnabant, ſubito eo aduentu & lumen & menſam ſubij, exiſtimans hoc ſcitum inuentum ſaluti mihi futurum, dominumq; è ueſtigio me ocioſum aliquo tuto in loco detenturum: uerum hæc res in extremum eſt mihi uerſa diſcrimẽ, nam furioſum me opinati, enſibus, iaculis, longis baculis uelut occiſuri me appetiuerunt: quo periculo perſpecto, in interiora domus, ubi cynædi dormituri erant, curro. Illi oſtium loci exterius occludunt. Diluculo nebulones illi, dea mihi ſuperpoſita, recedentes ad aliam ciuitatem, copijs & opibus potentem perducunt, in qua nouum interuenit prodigium: nam cum dea priuatæ domus diuerſorium abnueret, in templo ſe poni iuſſit eius loci, q à ciuibus maximè coleretur. Illi libẽti animo deã externã propè ſuũ deum in templo collocant: nobis tradunt pauperculæ hoſpiciũ domus, hic plures cynędi dies cõmorati. Cũ abire uellẽt, deamq; à ciuibus peterẽt, templũ ingreſſi deã aſportant: uerũ facinoroſi homines phialã aureã è templo ablatã furto

infra

infra deam recondunt: qua re palàm facta ciues nos insecuti, ut appropinquarunt, ex equis desilientes cynædos capiunt, impios illos ac sacrilegos appellantes, cum phialam ereptam repeterent, scrutati singula, eam reperiunt in sinu Deæ absconsam. Quam ob rem hos mulieres uiros colligatos, in urbemq; traductos in carcerē conjiciunt, deam alio in templo ponentes, aurum suo deo restituūt. Postera die & res eorum & me insuper uendunt. Ego à pistore incola propinquioris uillæ emptus sum, impositisq; decem tritici, quas emerat, medimnis, in uilla difficili atque aspera uia perductus. Erant domi iumenta conserua, molæq; plurimæ ab illis agitatæ, omnia intus farinæ plena, me uero, ueluti seruum nouum solent, ac de uia propter grande onus fessum eo die quiescere sinunt, postridie me iugo molæ alligatum linteo uelatis oculis molere iubent, planè noram, id sæpius expertus quo pacto esset molendum: sed simulans me eius operis rudem, frustra quietem speraui, nam plures qui aderant, acceptis baculis, de improuiso me id minimè expectantem (neq; enim aspicere poteram) adeo me percusserunt, ut è uestigio more turbinis circunducerem molam: expertus sanè didici seruū ad ea quæ fienda sunt promptum esse debere, neq; expectare domini manum. Eo labore admodum macer euasi, & corpore debilis: qua propter hortulano me uendidit, qui hortum cœperat colendum. Is olera in forum mea opera ferebat sæpius, agro deinde effodiendo, plantandoq; ac rigendo intentus, ego interim ociosus, sed uita propter frigus, (erat enim hyems) satis molesta, cum patronus nedum mihi, sed nec lectum sibi parare posset: me tum molle lutum, tum dura terra atq; acuta multum offendebat. Cibus item lactucæ amaræ, ac prēduræ erant. Ambobus cōtigit aliquando nobis ad hortum adeuntibus, ut obuiaremus generoso uiro, ueste induto militari: qui primum uerbis Italis hortulanum allocutus, petijt ab eo, quo asinum ducat: ille uocē militis (ut opinor) non intelligens, nihil respondit. Miles id ueluti se contemptum ferens molestius, hortulanum fuste cum percussisset, ille militē amplexus ad terram in uia prostrauit, iacentem tum manibus, tum pedibus, tum saxo ferit. Miles cum se tutaretur, minaretur q;, si exurgeret, se illum ense interfecturum. Hortulanus quid de se futurū esset præmonitus, extractum è uagina ensem, additis uerberibus longè protecit. Miles uitæ periculo motus, se ob uerbera mortuum simulat: quod ueritus hortulanus, iacentemq; relinquens, ense supra se posito, in ciuitatem pergit, datoq; alteri ad colendum horto, ob timorem penes amicum unà me ducens, ubi latenter diuertit: deinde amici consilio se in arca inclusit, me pedibus per gradum abstractum recludunt in superiori ædium parte. Miles ubi de uia surgens, uixq; ambulans ob susceptas plagas in urbem redijsset, narrat commilitonibus qui obuiam fortè facti sunt, iniuriam hortulani. Hi cum nossent quo essemus in loco, sumpto magistratu uenientes domum, lictorem intus destituunt, iubentes eos qui domi essent educi. Cum lateret hortulanus, exclamant milites, illum & asinum intus esse: qui domi erant nullos esse alios præter se, neq; uirum neq; asinum affirmant. Cum tumultus & clamor plurimus in paruo loco esset excitatus, ego quid nam esset cupidus sciendi, caput è fenestra extuli: quo illi uiso, statim exclamant in mendacio deprehensos. Scrutantes singula hortulanum inuenerunt in arcula iacentem, extractum iudicibus tradunt, errati pœnam daturum. Me inferius demissum dant militibus, ridebant in me uersi omnes, qui meo indicio prodissem dominum: ex quo id uerbum primum prodijt in uulgus: ex asino conspecto. *Ex Asino conspecto* Quid deinceps patrono acciderit ignoro: miles me emit minis uiginti, qui minister erat uiri prædiuitis Thessalonicæ Macedoniæ ciuitatis. Eius ministerium erat epulas parare diuiti. Cum isto conseruus frater habitabat pistor, placentas melle conficiens: communia suæ his erant artis utensilia atq; instrumenta. Hi mihi diuersorium dederunt in eo loco ubi reliquiæ cœnæ domini ab ipsis importabantur perplures, ab altero carnes ac pisces, ab altero placentæ: inter has me inclusum relinquentes abeunt lauatum. Ego omisso hordeo humano cibo uentrē refer-

ſi. Cum rediſſent tum ex ciborum multitudine non animaduertunt cibos à me comeſtos, tum quia parcè, ne quid perciperent, comedi. Vbi illos id non perſpexiſſe ſenſi, eorum fretus ignorantia, melioribus fruſtis corpus repleui. Tandem ut damnum cognouere, alter alterum illa ſurripuiſſe ſuſpicatus, pudore inuicē retinebant. Diligentius igitur adſeruantes, reliquas portiones deinceps & fruſta adnumerāt. Ego uitam uoluptuoſam in delicijs agens, factus ſum corpore pinguior adeo ut pellis ex pilis nitidis admodum luceret. Illi me pinguiorem factum uidentes, hordeum uero nequaquam minui, in ſuſpicionem mei ducti, ſimulant ſe foris ire lauandi gratia, clauſo oſtio, quid agam per rimulas aſpiciunt. Ego ignorans dolum ad prandium proficiſcor: illi primo ridere incipiunt in cibo aſini deſueto. Cō ſeruis deinde ad id ſpectaculum uocatis, rident ſimul omnes uehementius, adeo ut patronus peteret, quid nam accidiſſet, ut adeo efferrentur riſu. Vt cauſam percepit, ſurgens à ſympoſio atq; introſpiciens, poſteaquam me uidit ſylueſtris apri fruſta edentem, ſtatim ridens ſe intus corripuit. Ego ægerrimè tuli me in furto & gula fuiſſe deprehenſum. Ille ſuborto riſu, me iubet in conuiuium deduci, deinde menſam parari adeo multis cibis, ut nullus alter aſinus eos potuiſſet edere. Cocleæ crudæ erant piſces, partim garo & oleo, partim ſinapi conditi. Fortunam ego accidentem mihi ſentiens, cogitansq; his iocis ſalutem mihi afferri poſſe, menſæ aſtans prandium ſumpſi: qua ex re uniuerſum conuiuium ſe in riſum effudit. Cum dixiſſet quiſpiam: bibet hic aſinus & uinum, ſi quis miniſtret: idq; patronus iuſſiſſet efferri, oblatum potaui: hoc ille præter modum admiratus, duplex eius quo uenditus eram precium annumerari emptori iuſſit, mecq; dari adoleſcenti cuidam liberto ſuo, tum nutriendum tum inſtruentem, quæcunque illum oblectare poſſent. Facilè fuit illi me docere parentem ſibi, facientemq; ſingula quæ monſtraret: primum flecti me in genua ſupra lectum uelut hominem docuit, tum ſibi alludere, ac ſtantem pedibus anterioribus erecti ſ pſallere, ad eius quoq; uocem annuere atq; abnuere, omnia denicq; quæ poteram imitabar. Vulgatum iam per urbem erat, aſinum uinum bibere, ludere, ſaltare, & quod mirabilius uideretur uocibus hominis obtemperare. Cum uellem bibere, oculorum nutu admonebam miniſtrum. Mirabantur hæc omnes ut rem inſuetam, inſcij hominem in aſino eſſe. Lætabar eorum ſtultitia, diſcens ambulare, ferre patronum, currere abſque ulla ſeſſoris moleſtia: eram ſumptuoſius ornatus, purpureis phaleris, freno auro atq; argento diſtincto. Pendebant inſuper tintinabula, ſuauem ſonum præbentia. Me nocles patronus in Theſſalonicam abijt: ob hanc cauſſam, ut ferebat, quòd erat pollicitus patriæ, ſe gladiatorios ludos daturum: qui cum ad pugnandum parati adeſſent, nos mane profecti ſumus. Ferebam dominum uia dura & uehiculis difficili: ubi Theſſalonicam uenimus, omnes ad ſpectaculum & me uidendum conuenerunt: iam enim fama diffuſa longius uulgauerat, me in modum hominis ſaltantem uarios ludos ędere. Patronus poſt potum ſuis conciuibus (hi nobiles erant) in cœna me iocos illos incredibiles iubet ædere. Libertus qui mihi præerat faciens ex me quæſtum tenebat incluſum, eos qui meos ludos uolebant aſpicere, aperta ianua datisq; nummis intromittens: illi aliud, alter in meum cibum afferebant, & ea præſertim, quæ uentri aſini minimè conuenirent. Me & domini & aliorum ciuium epulæ & magnum & pinguiorem reddiderant. Congreſſus Aſini cum muliere. Mulier quædam & externa, mei uidendi cupida accedit, ut me aſpiciat prandentem: ut aſpexit, è ueſtigio in cupidinem mei exarſit, tum aſini ſpecie adducta, tum impulſa ludorum uenuſtate. Hæc cum liberto ut unam noctem mecum eſſe ſinat magno precio paciſcitur, qui parum curans mei iacturam, precio accepto cum adueſperaſceret, poſt cœnam domini iuſſu abiens me ad locum ubi dormiebam, perducit. Ibi mulierem inuenimus lectum ingreſſam, puluinaria mollia importata erant, ueſtes quoq; & ſtragulæ & ſtatum decens humi poſitum mulieris. Serui alio in loco abeunt iuxta domum dormitum: illa lumen intulit permagnum igni ſimile, exutaque ueſte

nuda

nuda propter lumen ſtetit: deinde ex alabaſtro proferens unguentum, ſe primum tum inungit, narescꝫ unguento replet: poſtmodum exoſculatur, ea loquens, quæ amor in hominem dilectum proferre cogit. Deinde me ſune in ſtratum trahit: ego nequaquam tertio egens hortatore, quo ducor accedens, cum uino ueteri eſſem reſperſus, unguenti quoque odore incitatus, pulchritudine inſuper puellæ commotus, inclino me dubius, quo nam pacto concumberem cum muliere: nam ex quo aſinus fui, expers coitus fui: neque cum aſinis in ea re conſueueram, necꝫ aſinam cognoram. Itaque haud paruus timor inceſſit, ne ſcinderem dilacerarem cꝫ in coitu mulierem: ac poſtmodum tanquam homicida meritam ſubirem pœnam: ſed hæc incaſſum à me cogitabantur, nam mulier multis amatorijs me oſculis prouocans, ubi me ad opus paratum ſenſit, ut homini ſuperincumbens me complectitur, ac paulum eleuans, totum inguen accepit. Ego cum retrò cederem, adhuc reformidans, illa meos amplexa clunes ad ſeſe trahit, cedentem paulo: Quorſum, inquiens, refugis? atque acrius complexui inhæret. Vt uero ſenſi ſuppellectilem iam mihi deeſſe ad explendam fœminæ libidinem ac uoluptatem, timore depoſito, haud quaquam amplius inſequenti cedens, eius obtemperaui libens cupiditati: exiſtimauicꝫ non eſſe me Paſiphaës aduitero deteriorem. Hoc pacto uniuerſa nox ueneri data eſt, in uoluptatem coitus frequenter conſumpta. Cum dies aduenisſet, abiens mulier, cuſtodem meum conuenit, precioꝫ noctem aliam redimit. Ille ditior meo opere factus, quum rem domino ſignificaſſet, cum fœmina reliquit incluſum: quæ priori exercitio intenta, uoluptati operam ſummo cum deſiderio impendit. Libertus interim ueſperi, me inſcio, ad interiorem, quo dormiebamus locum producto patrono, me per rimulam oſtendit cum adoleſcentula coëuntem. Eo aſpectu oblectatus rem prohibet efferri, cupiens me in theatrum duci ludorum tempore, quo id me ſpectaculum, in aliqua ex his, quæ ad beſtias damnatæ eſſent, fœmina, in conſpectu omnium uideretur. Ad me introduciam mihi hærere, & demulcere manibus iubent, ut cum ludorum inſtaret dies, in theatrum deduceremur, omnibus ſpectaculo futuri. Lectus erat magnus ex Indica factus teſtudine, atque ornatus auro, in hoc me collocant, & ponunt mulierem: deinde ſupra machinam lectum poſitum in medium theatri ferunt, magna cum acclamatione populi plauſuꝫ, manus aduerſus me extendentis. Nobis menſa erat pluribus præparata rebus, quæ in cœna deliciarum cauſſa hominibus apponuntur: Aſtabant nobis formoſi pueri pincernæ, uinum nobis aureo poculo miniſtrantes. Ibi cuſtos aſtans meus, iubet me prandere: uerecundabar in theatro ſitus, & ſimul extimeſcebam, ne quis urſus aut leo ad me dilaniandum proſiliret. Hic ego inter alios flores recentium roſarum folia conſpicatus, ſtatim è lecto proſilio: arbitrabantur reliqui me ueluti ſaltaturum ad ludum præbendum ſurrexiſſe: at ego inter homines ad flores uſqꝫ delatus, roſas ſelectas paſcor: tum ſingulis rem admirantibus iumenti ſpeciem depono, omnicꝫ prioris aſini ſublata forma, in Lucium illum priſcum ante eos nudus redij. Hoc inſperato ueluti mirando monſtro ſtupefactus populus, magno coorto murmure, in diuerſas ſententias diſtrahebant, alij ut magum, incꝫ uarias formas mutari ſolitum, ſtatim igni comburendum: alij paulò expectandum, mecꝫ priùs audiendum cenſebant, ac poſtea ſententiam ferendam. At ego ad præfectum urbis, qui aderat in theatro currens, dixi me à ſerua Theſſaliæ uxoris, quæ maga erat, unguento perfuſum in aſinum fuiſſe conuerſum: rogo me in cuſtodia detineat, quoad certior fieret me loqui uera. Dic, inquit præſes, cuorum parentum & cognatorum, ſi quos habes, & ciuitatis nomen. Patrem eſſe mihi Lucium reſpondi, fratrem Caium, eodem quo ego uocatum cognomine: me hiſtoriarum aliarumꝫ rerum ſcriptorem, fratrem poëtam atque augurem eſſe, patriam urbem Achaiæ Patras. Quæ ubi præſes audiuit: Hoſpitis, inquit, filius es, hominis mihi amiciſſimi, qui me domi ſolitus eſt excipere, & donis proſequi. Scio te nil mentiri tali parente natum: deꝫ ſella deſcendens me am-

Aſinus ad ſpectaculū ducitur

Aſinus iterū in hominē mutat

plexus exoſculatur ac deducit domum. Interim meus aduenit frater, argentum afferens, aliaq; multa, cum præſes aſtantibus omnibus me miſſum feciſſet, ad mare deſcendimus. Præparata iam naui, commeatuq; impoſito, optimum factu ſum ratus, priuſquam abirem fœminam conuenire, quæ me aſinum adeo dilexerat: multò enim magis uirum me aſino pulchriorem fore ſibi charum exiſtimaui. Illa ad modum læta me uidit, rei miraculo delectata, ac cœnare cubareq; ſecum hortata eſt. Exiſtimabam illam quæ aſinum dilexiſſet, multò maiorem in homine uoluptatem ſumpturam, quum cœnaſſemus, unguento ungor, coronaq; ex amantiſſimis roſis, ut quæ mihi formam hominis reſtituiſſent, impoſita capiti, quum tempus dormiendi iam nocte intempeſta adeſſet, ueſtes exuo aſtans nudus, ueluti rem gratam fœminæ facturus, quum pro aſino uirum haberet. At illa ut me nudum aſpexit, & ſingula hominem eſſe, in me expuens: Abi hinc in malam rem, ait: abſcede ocyus, alibi dormiturus. Cum peterem quodnam oberratum meum id diceret: Quoniam non te, ait, ſed aſinum dilexi, quo cum non tecum concubui: Equidem arbitrabar te aſini ſolam ſpeciem depoſuiſſe, inſigne illud quod dilexeram ſeruaſſe: tu uero omiſiſti id, quod ſolum in aſino pulchrum uidebatur atq; utile, in ſimiam quendam conuerſus: ſtatimq; uocatis domeſticis mandat, extra domum foras me nudum eijci, Ego ante domum nudus, coronatus, unctus, in nudo ſolo iacui. Diluculo mare uerſus reſpiciens, nudus fratri narraui, non abſque riſu infortunium meum. Vento deinde flante, nauem aſcendentes, paucis diebus in patriam uenimus, ubi Dijs meæ ſalutis autoribus ſacra perſolui, ac in templo dona ſuſpendi: non quòd ex canis podice (ut uulgo aiunt) ſed ex longa aſini peregrinatione, ac uix tandem in patriam redierim, ſalutem conſecutus.

lutatus contemnit

ſigne

IVPITER CONFVTATVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Svvnis Dialogi huius eſt. Quando fato ac neceſsitate quadam omnia in hoc mundo geruntur, eiq; etiam Dijs obnoxij ſunt, ſuperuacaneam eſſe omnem religionem, ac cultum diuinum. Ideoq; neq; Dijs ſacrificandum eſſe, neque ab illis quicquàm ſperandum. Immo ipſos illos non meliores, aut etiam feliciores hominibus eſſe, ſed ſolum fati, ac neceſsitudinis iſtius ſempiternæ miniſtros, qui per ſe neque prodeſſe nobis, neque nocere poſſint. Nam ſi ulla illorum prouidentia, aut rerum humanarum adminiſtratio foret, neq; malos ac ſceleratos impunitos manere, & pios bonoſq; beneficijs ac munere illorum prouehi debere. Nam quæ de ſupplicijs inferorum ac pœnis nocentum feruntur, ea, ſi quæ ſint, eiuſmodi certò eſſe, ut immerito & iniuſtè illis eueniant, qui ea patiuntur. cum nemo ſua uoluntate, ſed ex prædeſtinato, fatoq; impellente peccet. Fingitur autem Cyniſcus, uti intrepidus, atq; impudentior paulò quiſpiam, cum Ioue diſputare. Eſtq; hic Dialogus ex illis unus, ob quos Lucianum proprie blaſphemus, atq; ἄθεον uocatus eſt. Quid enim in rebus mortalium ſanctum, aut inuiolatum uſquam erit, ſi religione ac metu Deorum è medio ſublato, hominibus perſuaſeris, ſiue benè ſiue malè agam, id neceſsitate quadam fatorum fieri, eoq; ipſos à crimine ſolutos atq; innoxios eſſe?

Interlocutores. CYNISCVS & IVPITER.

CYNISCVS.

Exordium ab exiguitate et facilitate petitæ rei.

EGO uero te Iupiter talium rerum gratia nunquam moleſtius conturbabo, extructas diuitias, aut multum auri pondus, aut imperij dignitatem à te poſtulans, quæ quidem uulgo non parum multis maximè in uotis ſunt, tibi uero largitu haud quaquam facilia. Itaq; per multa eiuſmodi illis ſollicitè expetentibus ſurdis auribus uideo te negligere. Cæterum unum illud facillimum à te mihi uelim contingere. IVP.

Quid

Quid hoc uero rei eſt Cyniſce, neq; enim indigentia diutius diſcruciaberis, maximè ſi rerum mediocrium, ut ais, inopia conflictaris. CYN. Reſponde mihi ad quæſtionem quandam non difficilem. IVP. Exiguum profecto uotum & præſtatu facile. Proinde quære quæcunq; fert animus. CYN. Vide Iupiter, etenim ueriſimile eſt & tibi uidelicet Homeri atq; Heſiodi lecta eſſe poëmata. Dic ergo mihi, num uera credenda ſunt iſta, quæ de Fato & Parcis illi conſarcinatis cecinerunt uerſiculis. Et an nullo modo ea uitari queant, quæcunque illæ cuique naſcentium fatali decreto aduenerint. IVP. Et ualde quidem uera ſunt iſta. Etenim in rebus humanis nihil eſt quod Paucarum diſpenſatione & conſilio non ordinetur: uerum omnia quæcunq; fiunt, dum ſub illarum colo circunferuntur, ſtatim ab initio unumquodque illorum certum & infallibilem ſortitur euentum, nec fas eſt aliter fieri. CYN. Proinde, quoties Homerus alia in parte ſuæ poëſeos dixerit: Infera ne Parcis inuitis regna ſubintret. ac id genus alia, nugari uidelicet tunc illum dicemus? IVP. Et maximè, nihil enim extra Parcarum legem fieri credendum eſt, atque adeo præter linum. Cæterum Poëtæ, quæcunque ex Muſis ſuggeſta cecinerint, illa uera habenda ſunt. Porrò quoties à Deabus deſeruntur, ac per ſe aliquid literis ac memoriæ proditum protulerint, tunc à uero tota uia aberrant, neque non cum prioribus pugnantia atque contraria commemorant. Et ignoſcendum quidem facinus, ſi, cum homines ſint, ueritatem ignorent, præſertim illo digreſſo numine, quod præſens per illos canere ſolebat. CYN. Atqui hoc ſanè ita ſe habere dicemus. Ad hæc uero & illud mihi reſponde: Nónne tres ſunt Parcæ, nempe Clotho, Lacheſis & Atropos? IVP. Rectè putas. CYN. Fatum ergo & Fortuna, cum & ipſæ Deæ ſint, multum uulgo celebratæ, cuiuſmodi ſunt, aut quæ nam unicuiq; illarum eſt potentia? An uero æqualem cum Parcis ſortem obtinent, aut maiore quàm illæ in rebus humanis gubernandis potentia præditæ ſunt? paſſim enim omnes affirmantes audio, Fortuna & Fato nihil uſpiam eſſe potentius. IVP. Haud fas eſt omnia tibi comperta eſſe, ô Cyniſce. Cuius ergo gratia hæc de Parcis me interrogaſti? CYN. Si prius mihi Iupiter & illud expoſueris, num & in uos illæ imperium obtinent, & neceſſum ſit ex illarum lino uos pendere? IVP. Neceſſarium omnino ô Cyniſce. Quid ergo riſiſti? CYN. Commodum Homeri illi uerſiculi in mentem mihi uenerunt, quibus te in Deorum concilio concionantem introduxit, & indignanter comminantem te cathena quadam aurea omnia ſurſum ſubducturum. Etenim dixeras, cathenam cœlitus te dimiſſurum, ac tunc ſi uelint, omnes Dij ex illa pendentes, quamuis certatim ſummoſtudio te conarentur detrahere, nullo tamen modo te loco eſſent moturi. Te uero, ſi lubitum foret, nullo negocio uniuerſos, unà cum terra & uaſto gurgite ponti uelle ſubducere. Tunc equidem inuſitato & admirando membrorum robore pollere mihi uidebare, ac mirificè inhorreſcebam animo audiendo uerſiculos. Nunc autem te ipſum uideo, unà cum cathena & uerbis tuis minaciſſimis à tenui filo, ut ais, pendentem: uidetur itaque mihi multò iuſtius Clotho arroganter gloriari poſſe, quòd & teipſum in ſublime tractum, & ex colo pendulum uideat, quemadmodum piſcatores ex calamo ſubductos contuentur piſciculos. IVP. Haud compertum habeo, quid iſtæ tuæ ſibi uelint quæſtiunculæ. CYN. Illud nimirum Iupiter, & per Parcas ac Fatum te obſecro, ne acerbè atque grauiter accipere uelis, ſi ueritatem ore liberiore protulero. Si enim iſta, ut tu dicis, ita ſe habent, & Parcæ omnium rerum poteſtatem & gubernationem obtinent, & nihil à quoquam eorum, quod illis decretum eſt, immutari poteſt, cuius ergo gratia uobis nos homines ſacrificamus? quamobrem hecatombas uobis ad aras adducimus, uotis expetentes bona nobis ueſtra largitione contingere? Neque enim uideo quem fructum ex tanta cura, & ſacrificandi ſtudio capimus, ſi neque malorum auerſiones ipſis precibus inuenire poſſumus, neque aliud bonum diuinitus datum conſequimur. IVP. Noui unde tibi iſtæ ſuppetant argutiæ

I. *Quæſtio & argumentum ex quo ea quæ ſequuntur infertur*

II *An idem Fortuna, Fatum & Parcæ.*

III. *An & Iupiter Fato ſuccumbat.*

1. *Concluſio, ergo neq; ſacrificandum Dijs, neq; ab ijs aliquid petendum.*

ophiſte

& immodeſtiæ interrogatiunculæ, nempe ab execrandis & maledictis iſtis Sophiſtis, qui nulla prouidentia res humanas adminiſtrari garriunt. Itaque illi eiuſmodi crebris quæſtionibus impietatis ductu perquirunt in hoc, ut à ſacrificando & uotis nuncupandis auertant homines, tanquam uulgare quiddam eſſet. Nobis tamen earum quæ apud uos aguntur rerum nullam curam eſſe, neque quicquam omnino poſſe in his quæ in terris ſunt negocijs, impudenter mentiuntur. Verum enimuero nequaquam talibus diſputationibus implicati gaudebunt. CYN. Non per colum Parcarum, ô Iupiter, ab illis perſuaſus hæc te interrogaui. Diſputatio uero noſtra neſcio quo modo eo progreſſa in hoc ipſum incidit, ac ſuperuacaneã hominum ſacrificia eſſe confirmat. Rurſus uero ſi uidetur, paucis te interrogabo, tu porrò ne graueris, precor, ad quæſita reſpondere, & uide ut maximè prouidenter reſpondeas. IVP. Roga, ſi tibi ocium eſt talia nugandi. CYN. Ais ne omnia Parcarum nutu & decreto agi & fieri? IVP. Aio, ſanè. CYN. Vobis uero relictam eſſe facultatem commutandi & reglomerandi? IVP. Nullo modo. CYN. Vis ergo, ut quod ſequitur, inducam? ſiue clarum ac planum illud dixero, ſeu ſecus? IVP. Clarum utiq; eſt. Nam qui Dijs ſacra faciunt, nulla neceſſitate adducti ſacrificant, ſed alternæ retributioni ſeruiunt, perinde ac ſi bona à nobis mercarentur, aut alioqui honeſto dediti colunt, quod uiderint eſſe præſtantius. CYN. Et hocabundè ſatis eſſe ducis, potiſſimum cum affirmes nullius utilitatis reſpectu fieri ſacrificia, uerum bonitate quadam hominum prçſtantiora colentium. At ſi quis ex Sophiſtis illis præſto eſſet, haud dubiè ex te quæreret, quo nomine Deos hominibus potiores eſſe pronunciares, præſertim conſeruos hominum exiſtentes, eidemq; Parcarum imperio, quæ rerum ſunt dominæ, ſubiectos. Nequę enim, niſi me fallit opinio, illi reſpondebis, Deorum ſortem hoc eſſe potiorem habendam, quòd immortales ſint. Nam hoc ipſo nomine infeliciores dicendi ſunt. Homines enim & ſi aliud nihil, certè mors in libertatem uendicat. Cæterum uobis in immenſum huius rei incommoditas protenditur perpetuæ ſeruituti mancipatis, quæ uario multiplicique tractu ſub lino ſubinde circumuoluitur. IVP. Atqui, ô Cyniſce, hæc perpetuitas & immenſa temporum ſeries noſtra eſt felicitas, ac uitam omnibus bonis affluentem agimus. CYN. Non omnes pari felicitate fruimini, ô Iupiter, uerum apud uos quoque præfinita eſt quædam diſpar rerum fruitio, multis coniuncta perturbationibus. /Tu quidem feliciter & beatè agis per omnia, cum Deorum ſummus imperator ſies, poſſisq; & terram & mare ſubducere, quaſi funè demiſſo. /Cæterum Vulcanus claudus eſt, unus ex mœchanicis camino & igne artem fabrilem exercens. /Prometheus uero quondam etiam in crucem actus eſt. /Quid autem patrem tuum commemorem, quem etiamnum uinculis conſtrictum tartareis ſub umbris agere conſtat? /Quinetiam nefandis amoribus uos capi perhibent, ac uulneribus indignè uiolari: /præterea aliquando ſeruili conditione hominibus eſſe deuinctos, quemadmodum fratrem tuum Laomedonti dicto audientem fuiſſe. /Apollinem uero apud Admetum egiſſe in ſeruitio inficiari non potes. Hæc quum ita ſint, non uidetur mihi ſolida eſſe & ſyncera ueſtra felicitas. Sed ſunt quidem ueſtrum nonnulli felices & egregiè beati, ſunt rurſus qui non item. /Mitto enim ut latrocinio non ſecus atque nos diſpoliemini, neque non à ſacrilegis compilemini, atque ex ditiſſimis ad extremam rerum anguſtiam in puncto temporis redigamini. Non pauci uero exuobis & iam conflati ſunt, aurei aut argentei exiſtentes, quibus uidelicet hoc fataliter decretum fuerat. IVP. Vide, ut uerba contumeliæ plena in nos euomas Cyniſce, ac te fortaſſe illorum aliquando pœnitebit, intemperantis linguæ pœnas ſufferentem. CYN. Tolle minas ô Iupiter, certò enim perſuaſum habeo, nihil me mali paſſurũ, quod ante te mihi Parca ſufferendum non deſtinauerit. Quoniam neq; illos ipſos ſacrilegos ſupplicio per te affectos uideo, ſed plurimi manus ueſtras indemnes effugiunt. Opinor uero in fatis non eſſe, ut capti ſcelerum pœnas expendant. IVP.

Nónne

172

Dæ Cælion Parcarũ

II. *Deos nõ eſſe potiores aut beatiores hominibus.*

Conſulat bonum immortalitatis per inuerſionem. Adimit cæterarum rerum felicitatem, per diſtributionem, uniuſcuiuſq; incommoda enumerando.

Nónne dicebam aliquem esse illorum, qui disputationibus suis deorum prouidentiam tollerent? CYN. Nimium pertimescis illos Iupiter, nec scire possum, cuius gratia. Proíde, omnia quæcunq; dixero, illorum doctrinam esse exilissimas. Ego uero ab alio quouis potius quàm à te ueritatem perquirerem. Cæterum & hoc perlibenter ex te quærerem, quæ nam ipsa uobis esset Prouidentia, nunquid una ex Parcarum numero, aut an Dea quæpiam his longè potentior, tanquam illarum regina? IVP. Iam & ante tibi dictum est, nullo modo fas esse, te harum rerum nihil non nosse. Tu uero sub initium cum dixisses te unum quiddam quæsiturum, nullum finem facis apud me de rebus eiusmodi friuolis, ac scitu parum necessarijs, nugandi, & iam quidem disputationis tuæ summam, quò tendat perspicio, nempe ut planum facias in rebus humanis nihil fieri nostra prouidentia. CYN. Non meum hoc quidem est, sed tu paulo antè constanter affirmasti Parcas esse, quarum dispensatione gubernarentur & efficerentur omnia, nisi iam horum uerborum te pœniteat, ac quæ dicta sunt reuocanda putes, propulsoq; fato de habenda cura deliberatis. IVP. Nequaquam, sed Parca nostra ope effecta reddit singula. CYN. Intelligo, ergo Parcarum famulos atq; ministros uos esse perhibetis. Verum & sic illæ sunt, quas cuncta prouidere certum est. Vos autem non secus atq; fabrilia quædam illarum instrumenta habendi estis. IVP. Qua ratione isthuc dicis? CYN. Ea nempe, quemadmodum & ascia fabro lignario, & terebrum coperando nonnihil adfert ad artem perficiendã adminiculi. Nemo tamen qui quidem compos sit rationis, dixerit, hæc ipsa esse artificem, neq; nauis asciæ aut terebri opus dicenda est, sed eius qui nauem fabricauit. Non dispari ratione singula fabricans fatum putandum est. Cæterum uos sororum fatalium asciæ & terebra estis tantummodo. Et, quemadmodum non iniquum uidetur, homines multò iustius Fato sacra facere debebant, ac ab illo bonorum largitionem postulare: cum illi interim ad uos currentes, prece ac muneribus deuenerantes. At neq; si Fatum sacrificijs & uotis colerent, rectè mihi facere uiderentur. Neq; enim opinor, ullo modo fieri posse, ut Parcis quoq; hoc immutare liceat, neq; non aliquid eorum subuertere, quæ initio illarũ decreto immobili de singulis irreuocabiliter statuta sunt. Proinde, nequaquam æquo animo sufferret Atropos, si quis in contrarium stamen colo torserit, laborẽ Clothus dissoluens. IVP. Tu iam Cynisce neq; Parcas quidẽ ipsas ab hominibus colendas esse cõtendis, sed uidere mihi omnia nõ illibenter uelle cõfundere. Nos uero, ut maximè aliam ob caussam nullam, certè ob diuinationem & oracula, neq; non eorum prædictionem, quæ singula de quouis rato cõsilio decreta sunt, iure optimo colimur. CYN. In summa, nihil utilitatis adfert, ó Iupiter, eorũ præscientia, quibus ea obseruatione deuitare nullo modo cõcessum est, nisi in hoc dicas, utis qui certus sit hasta ferrea se moriturum, mortem queat effugere, ipsa uidelicet in cistam concluſa. Atqui fieri non potest, siquidem educit illum Parca ad uenandum, & hastæ obijciet. Ac Adrastus emissa in suem cuspide, ab illa quidem aberrabit: porrò Crœsi filium peremptum est, quasi uiolento quopiam Parcarum decreto feratur in iuuenem. Sed neq; illud quod Laio datum est, risu caret, nempe illud: Caue sis dijs nolentibus prolem seras (ait enim) Nam sobole suscepta, occidet te filius. Etenim superuacaneam atq; adeo infrugiferam opinor esse admonitionem earum rerum, quæ non possunt non fieri. Quippe post acceptum oraculum, & prolem suscepit, ac deinceps à filio peremptus est. Quare non uideo, quam ob rem & mercedem exigatis propter uaticinium. Vt interim silentio prætercam, quòd obliqua & ambigua, & quæ in utranque partem referri possunt, non paucis respondere soleatis, non admodum clarè explicantes, num ille traiecto Halesuum ipsius imperium euersurus esset, an Cyri. Vtrumq; enim potest oraculum. IVP. Erat, ô Cynisce, Apollini quædam aduersus Crœsum caussa simultatis & iracundiæ, propterea quòd illum pertentauerat, carnes ouillas ac testudinem unà elixando

Deos esse ministros Fati, neq; esse quam posse.

Consulat oracula & prædictiones, ab effectu & incertitudine.

Historia est apud Herodotum lib. 1.

Scilicet Crœsus, ut eodem libro.

elixando. CYN. At enimuero conueniens atq; adeo æquum & bonum fuerat, ut cum deus esset, ab omni iracundia foret alienissimus. Verum, ut mea fert opinio, fortasse ita in Fatis fuit, ut Lydus ille oraculo deciperetur, ac iam olim ne perspicua futura inaudiret illius stamini Fatum aduenerat. Vnde liquet uaticinium quoque uestrum, illius maximam esse partem. IVP. Nobis uero nihil facis reliquum, sed ut uideo, nequicquam dei sumus, qui neque prouidentia aliqua res humanas dispensare soleamus, neq; sacrificijs digni esse uideamur, sed reuera asciarum terebrorumq; instar sumus. Ac sanè uideris me iure optimo ad hunc modum superbè contemnere, quòd cum fulmine armatus sim, sustineam te impunè talia aduersus nos contumelioſè dissérentem. CYN. Feri ò Iupiter, si mihi fatale est fulmine percussum interire, neque te ob ictum quicquam in ius uocabo, sed potius ipsam Clotho, per te uulnus mihi incutientem. Neque fulmen quidem ipsum accusabo, quasi tam infelicis ruinæ causa mihi extitisset. Veruntamen hoc quoq; uos interrogabo, nempe te & Fatum, cæterum tu mihi illius loco respondeas uelim. Etenim minis tuis hoc in memoriã mihi reuocasti, quì fit tandem, ut omissis tot sacrilegis, præterea tot criminosis & uiolentis, & periuris hominibus dissimulanter posthabitis, unam aliquam ilicem aut lapidem, aut nauis uelum nihil mali unquam per iusticiam meritæ fulmine feriatis? Non raro quoq; hominem frugi & uiatorem spectatæ sanctimoniæ? Quod uero compressis labijs obticuisti Iupiter? Aut fortasse ne hoc quidem me nosse fas est? IVP. Sanè nefas est te ista inquirere. Tu uero ò extremè curiosus es, adeo ut me fugiat, qui nam tibi uoluptati sit istis me obtundere. CYN. Proinde neq; hoc à uobis perquirendum mihi uideo, nempe à te & Fato & Prouidentia, quam ob rem Phocion uir sanctus & iustus, in tanta omniũ rerum inopia atque angustia diem suum obierit, tum etiam ante ipsum Aristides, Callias autem & Alcibiades nepotes intemperantissimi omnium affluentia exuberabant, neq; non Medias multis sceleribus coopertus, ac Charops Aeginetes homo masculæ Venere extremè infamis, à quo matrem suam fame necatam pro certo constat. Contrà Socrates undecim uiris traditus est, Meletus uero non item. Adhęc cur Sardanapalus mollis atq; effœminatus, delicijsq; totus fractus regnauerit, Persarũ uero tot ac tanti uiri uirtute longè optimi atq; clarissimi eius iussu in crucem subacti sunt, propterea q; factis illius parum delectabantur. Vt taceam, quæ in præsens fiunt, longum enim esset singulis percensendis immorari, quemadmodum mali & facinorosi per omnẽ uitã facilè agant, & feliciter omnibus rebus affluentes, cæterum boni ducantur & ferantur, paupertate, morbis & cæteris infinitis malis impliciti, ærumnosè cõflictãtes. IVP. An ignoras Cynisce, quãta supplicia & cruciatus post hanc uitã prauos & sceleratos homines manere soleant, aut in quanta felicitate uicturi sint boni? CYN. Orcũ mihi narras, & Tityos & Tantalos. Ego uero si quid talium rerum est, haud obscurè cognoscam ubi Fato functus fuero. Quantum aũt ad præsens attinet, uelim ut quãtumcunq; hoc temporis in uiuis mihi exigendum est, ego interea omni felicitate perfunctus, tandem mortuus à sede cim uulturibus iecur meum depasceretur: uerũ non ut hic in uita siti pressus, quẽadmodum fertur Tantalus, in beatorum Insulis cum heroibus biberem, in Elysio prato constitutus. IVP. Quid ais? An non credis esse quædam parata supplicia, & pœnas malis destinatas, & honores ac forum iudiciale, ubi singulorum uita habita ratione cognoscendi expenditur? CYN. Audio Minoa quendam Cretensem infrà talibus rebus cognoscendis atq; dijudicandis dare operam, ac mihi super illo quoque responde, est nè tuus ut fertur filius? IVP. Quam ob rem uero ista de illo quæris Cynisce? CYN. Quos maximè afficit supplicio? IVP. Prauos uidelicet, cuius generis sunt parricidæ & sacrilegi. CYN. Quos autem ad Heroum contubernium amandare solet? IVP. Nempe bonos & sanctitate uitæ præcellẽtes, quiq; semet uirtute excoluerunt. CYN. Cuius uero gratia hoc facit ô Iupiter? IVP. Propterea q; illi

Tacitè negat prouidentiã deorũ, ex effectu & rerum humanarum conditione.

Transit ad inferos, & illorum supplicia ac pœnas, eleuat quoq; q; si qui eiusmodi sint, immerito defunctis accidant, ut qui nõ uoluntate, sed fato peccarint.

supplí-

ſupplicio, ij uero honore remunerandi ſunt. CYN. Cæterum, ſi quis nolens & inuito animo mali aliquid deſignauerit, num & hunc ſupplicio afficiendum condemnat? IVP. Nequaquam. CYN. Proinde, neq; ſi quis inuitus boni aliquid fecerit eũ honore dignabitur? IVP. Nequaquam. CYN. Itaq; haud conuenit illi ô Iupiter ullum neque honore ornare, neque ſupplicio afficere. IVP. Qui uero nullum? CYN. Quoniam nihil nos homines animo uoluntario facimus, ſed neceſſitate quadam ineffugibili ad hoc cõpulſi: ſi tamen uera ſunt illa, quę ante confeſſus es, nempe Parcam eſſe omnium rerum cauſſam. Iam ſi quis alterum peremerit, Parca in culpa eſt, quæ admiſit parricidium. Si quis ſacrilegio deorum fana compilauerit, facinus à Parca ſibi iniunctum admiſit. Quocirca, ſi Mínos rectè uti uelit iudicio, multò æquius Fatum pro Siſypho puniet, & Parcam pro Tantalo. Quid enim illi inſultè egerunt, quando iuſſis dicto audientes fuerint? IVP. Amplius quidem uel reſpondere tibi indignum facinus exiſtimo, talia præſertim interroganti. Audax enim es & Sophiſta, ac iam quidem te relicto abeo. CYN. Debebam equidem adhuc & hoc ex te quæſiſſe, ubi nam locorum Parcæ degerent, aut quomodo res tantas tam exacta cura & cogitatione queant aſſequi, præſertim illis tantum tribus exiſtentibus. Etenim laborioſam & minimè felicem atq; iucundam uitam mihi uidentur agere, tantis implicitæ negocijs. Et quemadmodum ueriſimile eſt, ipſæ quoq; Fato parum propicio & fauente in lucem ſunt æditæ. Itaq; ego, ſi mihi daretur optio, nequaquam cum illarum uita meam commutauerim, uerum eligerem potius, ut adhuc egentius agerem, quàm ut colo Parcarum aſſiderem, tantis negocijs & difficultatibus referto, obſeruans ſingula. Cæterum ſi tibi graue eſt ô Iupiter, ad hæc reſpondere, etiam his contenti erimus, ad quæ reſpondiſti. Satis enim eſt, quòd de Fato & Prouidentia ſermonem nos non celaueris. Reliqua fortaſſe in Fatis non eſt ut audiam. *Parcarũ Vita*

IVPITER TRAGOEDVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

EIuſdem propè argumenti & hic Dialogus eſt, niſi quòd hic Epicurum etiam quendam introducit, qui deos omnino negat ullos eſſe, nedum prouidentia ſua mundũ gubernare, ſortuitúq; ac temerè omnia geri contendit. Deinde & ipſa tractatio in plures perſonas ſpargitur, ac tota dramatica eſt. Principio enim Iupiter fingitur, audita diſputatione Timoclis Stoici, & Damidis, eius quem modo dixi, Epicurei, grauiter incenſus, ac metu pariter atq; dolore commotus eſſe. Cuius rei cauſſam, dum cæteri ab eo inquirunt, eandemq; diſputationem ab ijſdem illis iterum inſtaurari audiunt, tandem conſilijs mutuo inter ſe collatis, generale deorum omnium concilium, ſuper eadem re congregandum, decernitur. Conuocatis itaq; per præconem Mercurium, uniuerſis, & ijſdem pro ſua cuiq; dignitate, aſſignatis ſedibus, cum diu inter ſe, de cõſeſſu altercati fuiſſent, poſtremo imperato ſilentio, Iupiter cum magna perturbatione, totum negocium, ac ſummã diſputationis illius, exponit, admonens, & ob oculos imminente poſito periculo, exhortans, ut in cõmune omnes conſulere, & malo huic remedium aliquod quærere uelint. Primus igitur, accepta dicendi poteſtate, Momus, graui obiurgatione deorum ſecuritatem ac negligentiam reprehendit, ut qui & malos euehi ſinant, & contrà bonos ac iuſtos opprimi, neq; reſponſa certa & expedita hominibus dent, neq; etiam poëtarum ſcripta aboleri faciant, per quæ ſtupra, adulteria, bella ac ſeditiones ipſorum euulgentur: quare quicquid huius accidat, ipſorum culpa atq; inertia accidere. Atq; hinc oratione ad ipſum Iouem conuerſa, etiam exemplis hæc confirmat. Poſt quem cum alij alia cenſerent, omnium ferè ſententiam idem confutat: uel quòd per ſe abſurdæ & inutiles eſſent, uel quòd abſurda & incommoda ex ijs ſecutura. Præcipuè uero Apollinis conſilium reprehendit. Cuius etiam oraculum ſuper euentu & uictoria diſputationis huius prolatum ob uanitatem, irridet. Ob quæ Hercules, cum ipſe poſtremus ſententiam dixiſſet, audirectq; ſatis prohiberi ſeſe, quo minus ſacra, ac templa ſua, ui contra impios tueri poſſet, eò tandem redit, ut dicat ſe malle apud inferos eſſe, atq; ibi ab umbris metui, quàm inter deos contemni, ac pro nihilo haberi. Quæ dum ita geruntur, interea noua occaſione fingitur Hermes ille Agoræus, qui Athenis ad porticum Pœcilen conſecratus ſtabat, propere aduenire, ac nunciare diſputationem Damidis & Timoclis iterum iam incœptam

ptam esse, & ad eam magnam hominum multitudinem confluere. Relicto igitur consilio, ad auscultandum omnes conuertuntur. Porrò tota Timoclis disputatio in hoc uersatur, Deos esse, ac prouidentia illorum omnia gubernari, idq; argumentis hisce confirmat. Primo, ab ordine ac cursu rerum naturalium, quæ omnes suis ac certis uicibus redeant ac uarientur. Deinde autoritatibus & testimonijs poetarũ, Homeri & Euripidis. Post hæc, communi consensu gentium, qui deos uenerentur, sacrificijs & aris constitutis. Inde & ab effectis, quia oracula dent, & fulmina Iupiter iaciat. Postea autem & à minori collatione ac similitudine à nauium gubernatoribus sumpta, quòd ut illi nauigia sua, sic deorum prouidentia mundum administret. Vltimo etiam à signo & consequenti: quia ærea deorum sint, quæ nullo modo futura fuerant, nisi & dij essem. Ad quæ singulatim respondens Damis. Primum argumentum de naturali rerum ordine, à diuisione diluit, etsi talia quædam fiant, non tamen eum ordinem à Dijs ideo certum constitutum esse, Confutatione, ut apparet, non satis efficaci. Autoritates autem poëtarum, ab ipsorum officio, & contrarijs testimonijs eleuat. Consensum præterea gentium, ab eo, quòd quanquàm deos colant, non tamen eosdem omnes: & quidam etiam fœda ac turpia pro Dijs habeant, impugnat. Deinde & oracula, & fulmina eiusmodi esse ait, ut hæc ex naturali causa fiant, Ioue iam olim in Creta sepulto, illa autem ambigua & obscura, nihil certi prædicant. Similitudinem uero naucleri dissoluit, ex dissimilitudine rerum comparatarum, ostendens diuersa omnia in hoc mundo, atq; in nauibus esse. Vltimum à signo locum, ut frigidum ac friuolum, eludere tantum satis habet.

MERCVRIVS.

Exordiũ ab attentione et rei magnitudine quam ipsis etiã uerbis exprimit.

IVPITER, quid animo cogitabundo tecum cõminiscens loqueris, pallidus obambulans, ac Philosophi colorẽ uultu præ se ferens? Quin mecũ ista communicas, & me propter rerum difficultatem, qua premeris, in consilium adhibes. Haud enim famuli tui nugas habebis contemptui. MI. Sanè magne parens hominum rex atq; deorũ, Te precor en glaucis oculis Tritonia Pallas, Fare age, ne celes, quo sint hæc cognita nobis, Quod te consilium dubio sub pectore uersat? Cur gemis? & tacito pallor subsurgit in ore? IVP. Nunquam grauis res ulla sic dici potest. Non passio, non ullus uspiam dolor. Sed nec calamitas ulla sic tragica & mala est. Quæ sit dolori conferenda cœlitum. MI. O Phœbe qualibus incipit proœmijs. IVP. O pessimum genus mortalium, Tuq; ô Prometheu, me quibus afflixit malis? MI. Quid est? nec em̃ celabis hæc domesticos. IVP. O murmur ingens fulminis magnicrepi. Quid utilitatis addis aut adfers mihi? MI. Compesce iracundiam, si tragica magniloquentia, quemadmodum illi tibi pares esse nequeamus. Neq; enim totum Euripidem deuoratimus, ut tibi dictis poëticis è fabula petitis subseruiamus. IVN. An nobis obscurum esse opinaris tristiciæ tuæ causam cuiusmodi sit? IVP. Nosti nequaquam, etsi grauius quiddam hoës. IV. Noui ecastor dolorum tuorum summam, quibus discruciaris. Neq; tamẽ uociferor aut coccíso, quippe quæ iam sæpenumero præter morem eiusmodi per te sim passa contumeliam. Valde igitur credibile est iterum aut Danaës cuiuspiam, aut Semeles, aut Europæ inuentæ amore te angi. Deinde uero assumpta imagine, aut tauri, aut satyri, aut aurum te factum uelle per impluuium in sinum amatæ puellæ influere. Hoc enim haud dubitanter significant crebri isti tui gemitus & suspiria, neq; non lachrymæ. Præterea pallor quoque non alterius rei quàm amoris argumentum est certissimum. IVP. O beata, quæ res nostras in amore & talibus iudicris sitas esse opinaris. IV. Et quid aliud te nisi hoc sollicitat Iouem existentem? IVP. In extremum discrimen res nostræ perductæ ô Iuno, & planè, ut est in prouerbio, in acie nouaculæ constitutæ sunt, ut aut colamur amplius, oblatis in terra sacris fruentes, aut neglectui demur ab omnibus habiti contemptui, ac nullius quidem momenti esse uideamur. IV. Nunquid terra Gigantes produxit iterum? aut nunquid Titanes disruptis uinculis, deuictaq; custodia rursum aduersus nos arma & uim parant? IVP. Confide, nam res inferæ cœlestibus extra omne sunt periculum. IV. Quid ergo aliud rei grauis & acerbæ accidit? Neque enim uideo, quando talia nihil te conturbant, quam ob rem nobis Polus aut Aristodemus

Histrionũ nomina sunt, ut infra.

pro

pro Ioue apparueris. IVP. Timocles ille Stoicus ô Iuno & Damis Epicureus he- *Ἀλλ ac ſum-*
ri neſcio quo initio in eam delati diſputationẽ de Prouidentia diſſeruerunt, in ma- *ma totius ne-*
gna probatorum hominũ frequentia & celebritate populari, id quod omniũ maxi- *gocij.*
mè me conturbauit animo. Ac Damis quidem neq; Deos eſſe, neq; omnino eorum
quæ fierent curam ullam habere, aut ea ordine gubernare impudẽter affirmare nõ
uerebatur. Cæterum optimus ille Timocles noſtras partes omni ſtudio tueri cona-
batur. Deinde multa turba hominum certatim accurrentium confluente nullum fi
nem ſortita eſt diſputatio. Etenim hoc fœdere initio ab utriſq; diſceſſum eſt, ut in
diem poſterum de integro reliqua nondum diſcuſſa adcuratius examinarent atq;
perpenderent. Et nunc omnes ſuſpenſo ad audiendũ inhiant animo, uter uicto-
riam adepturus ſit, ac ueriora prolaturus. Videtis periculũ, quàm omnibus modis
in anguſtum res noſtræ coactæ ſunt, in uno uiro periclitamur, & ex duobus alterũ
euenire neceſſe eſt: ut aut omnia noſtra habeantur contemptui, & ſolum inania quę
dam uideantur uocabula: aut ut ea pietate colantur, qua prius culta ſunt, ſi Timo-
cles diſputando ſuperior euaſerit. IVN. Periculoſiſſima profecto ſunt illa, nec te
mere Iupiter more tragico propter illa efferebare. IVP. Tu uero Danaës aut An-
tiopes alicuius potiundæ cogitatione me implicitum eſſe opinabare, cum ita exani
matum me eſſe conſpiceres. Quid igitur ô Mercuri & Iuno & Minerua nobis faci *Deliberatio*
endum eſt? Quin & uos conſilij promptè inuenti partem expromitis. MER. Ego *de conſilio*
quidem coacto propere concilio hanc rem communi omnium deliberationi offe- *cogendo.*
rendam eſſe exiſtimo. IVN. Et ego huius accedo ſententiæ. MI. Atqui mihi diuer
ſum uidetur ô pater, ne uidelicet excitato tumultu cœlum terrore compleas, neue
palam fiat hanc obrem te tumulturari aut conſternari animo. Cæterum priuato te-
cum conſilio effectum reddas, ut Timocles diſceptando potiatur uictoria, Damis
uero omnium riſui expoſitus atque ſubſannatus ex diſputatione abeat. MER. At
qui iſta non manebunt obſcura & tacita Iupiter, cum philoſophis in propatulo futu
ra ſit diſceptatio. Ac tu quidem tyrannum agere uideberis, ſi de tantis rebus, ad o-
mnes communiter pertinentibus, cum reliquis nihil communicaueris. IVP. Quin *Sententia.*
ergo iam ut in concionem ueniant proclamas, ut mox præſto ſint omnes. MER. Re
ctè mones. Heus uos ſuperi ocyus in concilium omnes conuenite, ne cunctemini,
confluite omnes, uenite maximis de negocijs collaturi conſilia. IVP. Adeóne nu- *Concilij indi-*
dis ô Mercuri & uerbis ſimplicibus, ad hæc ſolutis præconẽ agis, præſertim maxi- *ctio.*
mis de rebus Deos conuocans? MER. Et qui nam alia ratione expetis Iupiter?
IVP. Rogas? Aequum eſſe opinor, ut præconium tuum nonnullis uerſiculis ac ma
gniloquentia poëtica exornes, ut hac impulſi ſtudioſius & frequentius confluant.
MER. Sanè. Veruntamen hoc poëtarum & rhapſodorum eſt officium. Porrò, ego
minimè ſum poëticus, adeo ut præconium quoq; corrupturus ſim, ſi uerſiculis cõ-
ſarcinatis & malè cohærentibus proclamarem. Ac riſui ero omnibus ob uerſiculo
rum ſtructuram parum concinnam. Itaq; & Apollinem in dandis oraculis rideri à
nonnullis uideo, dum multa ſecuro animo inuoluit, & data opera obſcurat, ne o-
mnino audientes ocio indulgeant, ſed expendant uerſiculos. IVP. Proinde Mercu
ri, Homericos uerſiculos plerosq; admiſce præconio, quem admodum ille nos con
uocare conſueuit. Credibile autem eſt illorum te commeminiſſe. MER. Profecto
non admodum promptè & callidè, tamen periculum faciam. Ergo Deùm nemo
nec mas nec fœmina deſit, Inſuper Oceani ſint omnia flumina præſto, Omnes ſum
ma Iouis nymphæ quoq; tecta frequentent. Cuncti in concilium greſſu propera-
te citato. Vos quibus oblatis cedunt ſua munera ſacris. Præterea quotquot mediæ
ſeu fortè ſecundæ Claſſis erunt, ſeu quos tenet ultima, ſeu qui Penitus obſcura di-
uorum ſorte fruuntur. Degentes pingues cupidi nidoris ad aras. IVP. Euge ô Mer *Ordinis ſeu*
curi, optimum egiſti præconem, ac iam plenis uijs conueniunt. Quapropter aſſu- *claſſis decori*
mens illos in ſedes colloca, pro ſua quenq; dignitate. Priores quidẽ ſedes occupent *& conſeſſus*
aurei, poſt hos locẽtur argentei, deinceps uero ſubſequantur quotq; ſunt elephan- *eorundem.*

tini, his postremo succedant ęnei atq; lapidei. Verum in his etiam ipsis Phidiæ aut Alcamenis, aut Myronis, aut Euphranoris, aut talium consimilium artificum gratia præhonorentur. Cæterum uulgares illi nulla arte nobiles, longè alicubi conclusi in angulum locentur cum silentio, complentes tantum concionem. MER. Fient ista ut imperas, ac sua quisq; ut par est sede dignabitur. Atqui hoc neutiquã promptum aut nosse proclive est, si quis illorum aureus fuerit ac multitudine talentorũ præpõderet, opere uero non ita insignis sit, sed priuato penè ac uulgari & minimè artificioso, si Myronis æneis ac Polycleti & Phidiæ & Alcamenis lapideis conferatur, quo nam locandus sit, si artem præferendam esse putas. IVP. Oportebat quidem ad hunc modum fieri, sed tamen aurum anteferendum est. MER. Intelligo, nempe iubes ut per opulentiores delectu habito, nõ ex optimatibus electim locentur, atq; etiam à precio. Proinde, uenite priora sedilia occupaturi uos aurei. Attamen ut uides Iupiter soli barbari præsidebunt. Etenim cuiusmodi nam græci sint animaduertis, pleni quidẽ uenustate ac gratia, neq; nõ uultu honesto & liberali, et quantũ ad artificij præstantiam attinet, probè culti & perpoliti, nõ tamen nisi lapidei aut ænei uniuersi. Aut qui ex illis maximis sunt ac sumptuosissimis impensis fabricati, elephantini sunt, modicũ ab aspersο auro splendorẽ retinentes, quippe q̃ tantũ colorati sunt, paulo q; facti nitidiores. Ceterũ intus subligei quidem illi, tota que muscarũ examina interne cõuersantia cooperientes. Porrò aũt ipsa Bendis & Anubis ille, & propter hunc Attis, præterea Mithres in uniuersum ex solido auro conflati sunt, & graues & multi reuera precij. NEPTV. Et qui hoc tibi iustum uidetur Mercuri, ut Aegyptium illum canino rictu deformem mihi anteferre nõ uerearis, præsertim Neptuno existenti? MER. Rectè dicis, at te quidẽ ó Neptune Lysippus tantũ fecit æneũ & pauperem, quippe Corinthijs tunc aurũ nõ habentibus. Hic aũt omnibus metallis longè est opulentior. Vides itaq; patiẽter & placatè hoc tibi sufferendũ esse, si huic postponaris: neq; indignandũ est, si is cui tãtus nasus est aureus, tibi prælatus fueris. VE. Proinde Mercuri, me quoq; assumptam transfer ad Deos aureos qui præsident, sum enim aurea. MER. Minimè ô Venus, quantum quidẽ ego uideo. Sed nisi prorsus hallucinor aut cęcutio, ex lapide cãdido ex monte Pẽteli excisο opinor, cũ ita uisum esset Praxiteli Cnidijs Venus facta tradita es. VE. Atqui grauissimũ simul ac fide dignissimũ testem Homerum tibi producã, sursum ac deorsum suis in rhapsodijs auream Venerem me esse perhibentẽ. MER. Sed enim ille ipse quoq; Apollinem prędiuitem & opulentũ esse adfirmat, nihilo secus tamen iam ipsum in extremis ✳ sedentem conspicies, à latronib. contumeliose affectũ, atq; eriã fidibus cytharæ compilatũ. Quare & tu contenta esto, ęqui boniq; cõsulens, si non prorsus in locũ seruilẽ & sordidũ detrusa, concioni interesse cogare. COLOSSVS. Quis uero mecũ in contentionẽ descendere audeat, cũ & solẽ me esse conspiciatis, & tanta mole spectabilem. Cæterũ, si non magno admodũ ingenio & artificio Rhodij me sculpere dignati sunt, tamen & alios pariarte ad nostri archetypum sedecim deos aureos formauerunt? Quapropter ratione probabili omniũ precioſissimus meritò æstimandus essem. Artis uero atq; operis præstantia & nobilitas tanta pensatur magnitudine. MER. Quid uero facto opus est ô Iupiter, siquidem & hoc non mediocrem mihi adfert iudicandi difficultatem. Etenim, cum ad materiam oculos deflexero, totus quidem æneus est. Porrò, cũ apud animũ meum perpendo, ex quot talentis conflatus est, præter hippada quingentos excusurus est modios IVP. Quorsum uero attinebat & hũc interesse concioni, sua magnitudine aliorũ paruitatem expositurũ contemptui, neq; non ob dignam sedem nos perturbaturũ? Verũ enimuero ô Rhodiorũ optime, & si maximè oĩbus aureis anteponendus esses, quomodo præsidere possis, nisi cæteri oẽs exurgant foras, ut soli tibi ad sedendũ locus pateat atq; sufficiat, oi spacio uel alteris tm̃ natibus occupato. Quo circa rectissimè feceris, si stãs cõcioni intẽtus fueris, inflexo in cõciliũ capite. MER. Ecce rursus altera in discernẽdo mihi difficultas obijcitur. Aerei enim estis utriq;, eiusc-

Facetа fictio, quatũ hominũ quoq; mores perstringit, apud quos ubiq; illud, τὰν χεῖρα τὰν νιπτὰν σπόγγῳ νιπτῶσι χαλεπάν. & Græcè ἀπὸ τιμημάτων, hoc est, secundũ census.

Contentio de confessu.

Pentelepagus Atticus fuit, ad tribũ Antiochidẽ pertinens, ut Stephanus, et Pentelicus mons ibidem ubi Latomiæ fuere, ut Pausanias in Atticis.

✳ Interzeugitas græcè, quæ tertia classis Athenienſiũ erat. Nam totã ciuitatem in 4 Classes diuiserat Solon in Pentacosiomedymnos, Hippada, Zeugitas & Thetas. Vide Plutarchum. *& Rhodium intellige de quo Plinius lib. 34. cap. 7.*

eiusdemque artificij, nimirum in Lysippi officina uterq; formatus. Et quod maximum est, generis nobilitate pares, utpote Iouis filius Dionysus ille cum Hercule. Vter ergo illorum anteferendus est alteri? Siquidem de loco pugnāt inter se ut uides. IVP. Nimium uero cunctamur Mercuri, iam dudum concionatum esse oportuit. Quare in præsens quidē nullo habito discrimine, sessum eant promiscue, ubi cuiq; uisum fuerit. Deinceps uerò hisce de rebus cogetur deintegro concilium, acdeinde certum habebo, qui mihi hac in re ordo constituendus sit. MER. Sed ô Hercules quàm pro more solito tumultuantur, cum uociferatione quotidianam illam distributionem efflagitantes. Vbi est nectar? Vbi relicta ambrosia? ubi sunt hecatombæ? ubi sacrificia? IVP. Compesce illos Mercuri indicto silentio, ut intelligant cuius gratia accersiti sint, eiusmodi nugis posthabitis. MER. Atqui non omnes græcam linguam capiunt Iupiter, ego uero uarias linguas minimè sonare calleo, ut Scythis & Persis & Thracibus ac Celtis intelligibilia prædicem. Consultius itaq; factu opinor, si manu signo dato silentium imposuero. IVP. Quin ergo facis. MER. Euge: Pythagoricis taciturniores tibi facti sunt, itaq; iā tempus est concionandi. Vides ut omnes oculos in te coniectos habeant, cupidè atq; desyderanter expectantes, quid nam dicturus sis. IVP. At quod ego patior Mercuri, cur tibi exponere uerear filio existenti meo. Haud tibi obscurum esse reor, quàm impendio audax ego semper & magniloquus in concionibus esse soleam. MER. Satis compertè noui, ac profectò magno metu consternatus eram concionantem te audiens. Maximè uero quando minabare te terram ex ipsis fundamentis euulsam, & pontum unà cum dijs sursum tracturum, aurea illa cathena ex alto demissa. IVP. At qui nunc ô fili, nescio quo modo siue præ magnitudine periculorum impendentium, siue præ multitudine præsentium, cōuentus enim ut uides est frequētissimus, animus confusa mente mihi penitus obstupuit, planeq; sub trepidanti lingua constricta esse uidetur. Et quod omnium est absurdissimum, orationis quoq; multum diuiq; meditatæ procœmium mihi excidit, quod adornaueram, ut exordio erga illos uterer bellissimo atq; luculentissimo. MER. Perdidisti omnia ô Iupiter, cæterum illi tuo silentio in suspicionem uenient, ac grande aliquid malum se audituros expectabunt, cuius gratia tu ita lenre & cunctanter ad dicendum progrederis. IVP. Vis ergo Mercuri. Homericum illud procœmio illis occinam? MER. Quale nam? IVP. O superi dictis animos attendite nostris. MER. Apage, iam enim abunde satis ista sub initium nobis per contumeliam inculcasti. Veruntamen, si consultum uidetur, uersiculorum odiosam difficultatem missam facito. Cæterum unam aliquam ex Demosthenis orationibus aduersus Philippum habitis, quæcunq; argumento tuo appositissima uidebitur, desume, pauca quædam immutans. Facies hoc multorum rhetorum exemplo, quibus idem facere nunc solenne est. IVP. Rectè sanè dicis, consarcinatam quandam rhetoricam, neq; non promptā & facilem perplexis & animo hæsitantibus. Proinde facto aliquando principio exordiar. Pro magna pecuniarum copia ô uiri Dei uos electuros opinor, si palam uobis fieret, quid tandem illud sit, cuius gratia in hunc cœtum estis accersiti. Quod cum ita sit, consentaneum est, ut me dicentem attentis audiatis animis. Porrò ô Dij præsens quidem tempus emissa uoce propemodum loquitur, instantibus periculis omni conatu ac studio uobis occurrendum esse. Nos autem ad hæc summa ope prouidenda parum solicitè affecti uidemur. Iam uero, quoniam Demosthenis subsidiaria uerba me deficiūt, hæc ipsa uobis manifestius declarare statui, propter quæ perturbatus animo, conuocata concione concilium coëgerim. Heri enim, ut nemini uestrum obscurum esse opinor, cum Mnesitheus Nauclerus obseruatam ex undis nauem, quæ ad Capharei scopulos fermè illisa periisset, sacra persoluisset, accepti epulis in Peiræo conuiuium agitabamus, quotquot nostrū à Mnesitheo uocati eramus ad sacrificium. Deinde oblatis libaminibus uos alius alio, quo cuiusq; ferebat animus, secessistis. Porrò autem ego, necdum enim profunda erat uespera, in urbem

Amplificatio negocij ex cōsternatione animi.

Iliados 8

Oratio Iouis qua causā cōsilij cōuocati exponit. Exordium ab attentione. Et prima Olinthiaca sumptum.

Narratio.

regressus sum, ut tempore pomeridiano otiosus ab animo deambularē in Ceramico, tūmul mecum sedula agitatione Mnesithei tenue ac frugale, ne dicam sordidū cōuiuium perpendebam, qui cum sedecim Deos epulis acciperet, solummodo gallum sacrificauit, senem quidem illum, ac iam muco & pituita laborantem. Thuris præterea grana quatuor iam prorsus putrida, adeo ut prunis iniecta statim extinguerentur, ut neq; summas nares emergente fumō cōtingeret, præcipuè uerō cum totas hecatombas ample & liberaliter polliceretur, iam naui appropinquante scopulis certo inclusa periculo. Interea dum hæc mecū uoluerem in animo, ad porticū Variam progrediendo delabor, ubi consistens ex improuiso inusitatā hominum multitudinem conspicio: partim quidem illorum intra porticum, partim uero ipso sub Ioue, insuper nonnullos uociferantes ac mira pertinacitate disceptantes, inque sedibus consedentes. Tandem uero rem ipsam facile cōiectura assequutus, nempe Philosophos esse ex cōtentiosis illis & rixosis, uolui propius admoto gressu explo ratius intelligere, quid nam illud esset, cuius gratia inter sese tantopere digladiarē tur. Ac me ilico nube ex crassioribus illis circumuolutum illoq; habitu exornaui, prolixaq; barba attracta, per omnia non inepte philosopho similem turbe memet immisi. Multis uero qui mihi obsistebāt cubito è uia protrusis, ingredior omnibus ignorantibus quis essem. Cæterum intra turbam iam consistens, offendo Damim illum Epicureum hominem perditissimum, ac Timoclea Stoicū uirorum longe optimū pertinacissimè disceptantes. Itaq; Timocles largo sudore perfluens, præ nimio clamore iam penè uocem amiserat. Damis uero risu sardonio diffluens magis acmagis Timoclea exasperabat. Porrō omnis illorum sermo de nobis habebatur. Etenim execrandus ille Damis, humanarum rerum nihil à nobis prouideri affirmabat, neq; eorum quæ in terris fierent quicquam nobis curæ esse. Breuiter, nihil aliud quàm in uniuersum nos nō esse, tanta ui comprobandi eius ualuit oratio, erantq; nonnulli qui laudarent illum. Alter uero nempe Timocles nostra optimè sentiens propugnabat, indignabaturq;, ac omnibus modis hostem pugnis inuadens lacessebat, curam & sedulitatem nostram collaudans, ac planum faciens cum ex mundo, tum omnium rerum conuenienti ordine Deos esse, quōdq; per nos ordinatim disponerentur singula. Nec defuerunt quibus & ille fuit admirationi, eius orationē non improbantibus. Verum iam extremè defessus erat, ac grauiter & laboriosè loquebatur. Vniuersa autem turba in Damim coniectos habebat oculos. Cæterum cum ego Deorum existimationem periclitantem animaduerterem, iussi noctē ocyus circumfusam cōuentum dissoluere. Abierunt ergo ex composito ut die postero inchoatam de diis disputationem ad finem deducerent. Inde ego multis me domū abeuntibus comitem adiungēs inter eundum audiebam Damidis uerba certatim in cœlum ferri, atq; à pluribus supra modum probari. Præsto tamen aderant etiam qui dicerent nihil esse præiudicandum, sed expectandum, si quid in crastinum ipse quoq; Timocles dicturus esset. Hæc fermè sunt quorum gratia uos conuocari iussi. Non modica uero sunt hæc ō Dij, si ratione diligentius inita cōsyderaueritis omnem nostrū cultum, omnē gloriam nostram ac prouentum ipsos esse homines. Porrō autem illi si persuasi in eam cogitationem discesserint, aut omnino deos nō esse, aut si sint, res tamen humanas nulla illorum administrari prouidentia: periculum est, ne omnia nobis in terris negentur sacrificia, subtrahantur munera, cultus intercipiantur, ac nequicquam sublimes in cœlo collocati cum fame cōflictemur, diebus festis & solēnitatibus, & certaminibus, & sacris, & ludis nocturnis & pompis orbati. Super tantis itaq; rebus in præsentia quidem æquum esse opinor, ut omnes collatis consilijs accuratè perpendamus, si quā imminētibus periculis salutē inuenire queamus. Tum qua potissimū ratiōe adiutus Timocles potiatur uictoria ac uerior dixisse uideatur. Damis uero conuictus atque confusus auditoribus risui exponatur. Cæterum ego Timocli non admodum confido, quasi per omnia destitutus auxilio uicturus esset, nisi nonnihil opis per nos illi allatum fuerit. Facito

Amplificatio rei & periculo.

Sententia, siue Petitio.

Met-

Mercuri præconsum quod lege fieri cautum est, ut surgentes consulant. MER. Audi, ac silentio linguam cohibe, ne turba. Quem ex Dijs maioribus animus ad cõcionandum impellit, quibus cõsentaneum est? Quid ergo rei est, nemo surgit in medium, sed cuncti ora tenetis, fortasse earum rerum magnitudine, quæ expositę sunt, obstupefacti. MOMVS. At uos sic muti tellus fiatis & unda. Ego uero si mihi cum quadam dicendi libertate copia fandi concessa fuerit, permulta haberem ô Iupiter quæ in præsentiarum conferrem in medium. IVP. Confidenter dic ó Mome, atque interrito animo, uidere enim utile quiddam ad rem præsentẽ libere proloquuturus. MO. Proinde ô Dei, agite, cuncti attentissimis estote animis. Ego enim iã olim admodum expectabã in eam difficultatem res nostras delapsuras, ac multos eiusmodi Sophistas nobis suppullulaturos, iam dudum prospexi animo, à nobis ipsis tam abominandæ atq; inauditæ audaciæ causam suscipientes. Et sanè per æquitatem indignũ facinus est, eam ob rem irasci Epicuro, aut eius asseclis, eiusq; disciplinæ successoribus, si talia de nobis suspicati sunt. Quam enim æquam opinionẽ de nobis illis habendam esse contendat quispiam, quando tantam omnem rerum perturbationem in uita uideant. Bonos quidem ex illis, ut quisq; agit uitam maximè inculpatã, potissimũ negligi, paupertate, morbis ac iugo seruili indignissimè afflictos opprimi. Cæterum homines facinorosos nefarijs sceleribus cõtaminatissimos, honore & dignitate priores esse, diuitijs extructissimis affluere, melioribus imperitare. Quin etiam sacrilegos nullis supplicijs multari, uerũ concessa impunitate tuto latere. In crucẽ uero subigi, ac uarijs modis pulsari eos, qui nihil mali sunt commeriti, per iniusticiam delinquentes. Hæc itaq; cum uideant, iure optimo talẽ de nobis opinionem obtinent, nihil prorsus nos esse. Maximè uero quando oracula prædicentia audierint, quale est illud, Traiecto Hale maximũ subuertes imperium. Haud quaquam planè manifestantia, num suum ipsius, an hostium imperium subuersurus sit. Et iterum uxorum Salamis charissima pignora perdes. Etenim & Persæ, ut opinor, & Græci iuxtà è mulieribus ęditi sunt. Cæterũ auditis etiam rhapsodis illis quòd & amori operã demus, quòd uulneremur & seruiamus, quòd uinculis constringamur, quòd motis seditionibus dissideamus, atq; id genus innumeris alijs rebus satis ridiculè simus impliciti, præsertim cũ beati atq; immortales esse contendamus, quid uero aliud perinde, quam riderent, facerent, ne flocci quidẽ nostrã diuinitatem æstimãtes. Nos porrò indignè ferimus, si qui sunt homines nõ prorsus uecordes, & mentis inopes, qui ista disserunt, ac omnem nobis prouidentiam extorquent è manibus, cum potius contentos nos esse oporteat, si nobis etiamdum nonnulli sacra facerent, talia flagitiosè delinquentibus. Ac mihi hoc loco ô Iupiter (soli enim sumus, nec ullus hominum in hoc cœtu præsto est, extra unũ Herculem ac Dionysum & Ganymedem & Aesculapium, qui nothi sunt & Dij assciptitij) cum ueritate respondeto, quando uero in tantum res humanæ tibi curæ fuere, ut habita ratione perpendisses, qui nam illorũ praui & mali, aut iusti ac boni essent. Haud quaquam uero in hanc curam unquam te incubuisse dixeris. Itaq; nisi Theseus ex Trezene Athenas profectus, iugulasset in itinere maleficos, sanè quantum ad te & prouidentiam tuam attinet, nihil obstaret, quominus non uiuerent & Scyron & Pityocamptes & Cercyon, aliiq; innumeri parricidijs & latrocinio uiatoribus negocium ualdè securi facessentes. Ac nisi Eurystheus homo cum iustus tum multũ prouidens singulari humanitate impulsus, singulis apud quosq; diligenter exploratis, hunc famulum suum emisisset, hominem manu promptũ factisq; strenuum, & ad obeunda pericula ac labores suscipiendus interritũ, nunquam tibi ô Iupiter Lernea hydra in mentem uenisset, nunquam aues Stymphalides curæ fuissent, multo minus equi Threitij. Quando uero Centaurorum contumelioſe temulentiæ memor fuisses unquam? Atqui, si uerum proferendum est, tantum compressis manibus in Olympo desidemus, tantũ hoc inconniuenter obseruantes, si quis liget atq; sacrificet, ac circa aras incẽso thure uaporet. Porrò autem res cæteræ teme-

Alludit ad morem Athenienſium.

Oratio Momi qua deorũ obiurgat ſecuritatem, eamq; cauſſam eſſe dicit, totius huius mali, & contemptus.

Socordia in puniendo malos, & prouehendo bonos

Obſcuritas oraculorum. Herodotus libro 1.

Ibidem lib. 7 Stupra, Adulteria, & bella

Aſſeueratio per Apoſtrophen qua Ioue exemplis quoq; ſupra dictis conuincit.

re iuxta fluxum feruntur, ut quisq; illas fortuito attraxerit. Itaque meritis nostris digna ac iusta patimur, atq; etiam amplius patiemur, ubi homines post pusillum suspicientes animaduerterint nihil se utilitatis consequi, tametsi nobis sedula pietate sacrificarint, & oblatis libaminibus litauerint. Deinde, breui uidebis ab ipsis Epicureis nos rideri cõtemptissimè, haberi pro abiectissimis, Metrodoros uero & Damidas suis disputationibus inualescere, propugnatores autem nostros ab illis iugulari. Quare nostrarum erat partiũ, his rebus finem imponere ac periculis emergentibus mederi, illisq; summa ope obniti, quorum opera hæc eò perducta sunt. Equidem, quod ad me attinet, non ualde periclitabor, si despectus ero. Neq; enim olim in eorum censebar numero, quibus honos habebatur, rebus uestris adhuc stãtibus & florentibus, uobisq; oblato sacrificio fruentibus. IVP. Enimuero, hunc ô cœlites delirantem & nugantem missum faciamus, semper aliàs quoq; asperum obiurgato rem agentem. Est enim, ut preclare dixit admirandus ille DEMOSTHENES, criminari & insectari, atq; etiam obiurgare cuiuis uolenti promptum ac facile. Cęterum demonstrare, qua ratione rebus præsentibus commodissimè succurratur, profecto consultoris officium est non nisi impense cordati. Quod quidẽ uos alios sedulò facturos etiam hoc tacente constantissime persuasum habeo. NEPTV. Ego quidem aliàs quod uobis obscurũ nõ est, subundis ego, in profundo marinæ Reipub. procurationem obiens, pro uirili quoad eius fieri potest nauigãtes seruo, puppesq; sursum ac deorsum magna cura deduco, neque non uiolentam uentorum rabiem mollio atque demulceo. Nihilo secus tamen & earum quæ hic aguntur rerum cura me habet sollicitum. Proinde Damim è medio tollendum esse opinor, priusquam ad cõtentionem descenderint, aut ictu fulminis, aut alia quapiam machina, ne disputando uictor euadat. Siquidem perhibes illum Iupiter omnes persuadendi uias ac artes callere. Quo facto illud quoq; testatũ faciemus, nos supplicium de illis sumere, qui ista aduersus nos petulanter affirmat. IVP. Ludis ô Neptune, aut præfiniti ordinis oblitus es? Nihil enim tale in nostra manu situ est, uerum Parcæ sunt quæ cuique fatali lege decernunt, hunc quidem fulmine, alterum ferro, tertium febricula, quartum tabe cõsumptum interire. Etenim, si meæ facultatis fuisset punire maleficos, dimisissem scilicet nuper sacrilegos nullo ictos fulmine ex olympia, cũ duos forti capillitij nodos mihi detondissent, sex minas utrunq; ponderantẽ? Aut tu ipse dissimulanter neglexisses in Geræsto piscatorẽ illum ex Oreo, qui furtim tibi tridentem abstulerat? Accedit his quod etiam indignanter & iracundè ferre uidebimur hoc facto perturbati, & Damidis sermones perhorrescere, ac propterea ea in si ipse esse molitos, ne nobis expectandũ esset, dum ille ex aduerso cum Timode compositus cõgrederetur. Quod quid aliud quàm desertam caussam uincere uidebimur? NEPTV. Atqui compendiosam ad parandam uictoriam ego me uiam excogitasse arbitrabar. IVP. Apage, furiosum & illiberale consilium ô Neptune, ac propemodum pingue & stolidum de tollẽdo ante tempus aduersario, ut nondum conuictus mortẽ oppetat, relicta in ambiguo disputatione. NEPTV. Proinde, uos aliud q̃d factu sit præstantius excogitate, si mea consilia uobis tantopere repudianda uidentur. APOL. Si nobis quoq; natu iunioribus, & nondum barbatis per legem cõcederetur concionandi copia, fortasse utile quiddam & frugiferum afferrem in medium rei super qua deliberatis. MOMVS. Equidem ea nobis est ô Apollo de rebus ita arduis proposita deliberatio, ut non ætatis respectu, sed cõmunis utilitatis seruiẽdæ gratia omnibus quoq; sermo sit propositus. Quàm uerò lepidum esset atque festiuum, si in extremis periclitantes discriminibus, circa legis facultatem atq; licentiam ambitiosè disceptaremus. Cæterum, tuiam admodum concionator es legittimus, nempe iam olim ex ephœbis egressus, præterea in duodecim uirorum tabulam relatus. Ac parum abest, quo minus etiam in Saturni cõcilio uersatus sis. Quare non est quod iuueniliter te geras erga nos, uerum sumpta audacia confidenter quæcunque tibi optima factu uisa sunt, proloquere. Neque propterea pudore

Sententia.

Neptuni cõsiliũ uehemẽs.

Exordium à sua persona.

Sententia cũ ratione à fine & effectu.

Cõfutatio Iouis à lege fatorum.

Alia ex consequentibus.

Apollinis cõsiliũ. Paraseue ab ætate.

Videtur allu dere ad aram xij deorum, quæ Athenis fuit, cuius & Thucidides li. 6. meminit

afficia-

afficiare, quòd imberbis existens cõcioneris, præsertim cum ita profunda barba tibi sit filius Aesculapius. Quin etiam alioqui non indecorum tibi erit, id ætatis maximè specimen aliquod sapientiæ exhibere, ne frustra uideare in Helicone consedisse, unà cum Musis Philosophando. APOL. Atqui nequaquam penes te est ó Mome facultas eiusmodi permittendi, sed penes Iouem, qui si fandi potestatem mihi dederit, fortasse quippiam expromam non ineruditum aut inconditum, sed quod eiquæ mihi in Helicone fuit conuersationi respondeat. IVP. Dic inquam ó fili, iam enim permisi tibi. APOL. Timocles ille uir profecto non malus esse uidetur & pius, & qui disputationes Stoicas ad unguem excusserit. Vnde complurib⁹ quoque conuersatur iuuenibus propter exactã Philosophiæ cognitionem, & mercedem non mediocrẽ hac ratione colligit, persuadendi facultate impendio pollens, quoties priuatim inter discipulos differendo uerba facit. Cæterum in hominũ frequenti cœtu aut celebritate populari ad dicendum infantissimus & timidissimus existit, uoce instructus uulgari ac planè barbara, ita, ut ineptè & uiciosè dicendo in conuentibus non raro auditoribus risum excutere soleat, nihil aptè inductũ connectens, sed argumentis putidis & barbaris commiscet omnia. Maximè uerò omniũ hoc illi usu uenit, quoties eloquentissimus uideri gestit. Enimuero, alioqui quod ad ingenij acumen attinet, uir est perspicacissimæ intelligentiæ, & mentis planè diuinæ, quemadmodum testantur illi, quibus res Stoicæ propius atque compertius notæ sunt. Dicendo uero atque interpretando præ imbecillitate corrumpit pleraq; omnia, non ualde planum faciens quid sibi uelit, uerum ænigmatum in uolucris non dissimilia proponens obscurat omnia. Ac rursus multo inuoluciora ad quæstiones propositas respondere illi moris est. Porro, auditores parum intelligentes quid affectata obscuritate sibi uelit, ferè subsannant eum. Consentaneũ autem esse opinor, perspicuè & significanter dicere, cui rei plurima cura impendẽda est, ut audientes ea quæ loquimur nullo cum fastidio intelligunt. MO. Equidem hoc rectè dixisti Apollo, collaudatis ijs qui in orationibus perspicuitate utuntur, quanquã tu hoc ipsum in promendis atq; reddendis oraculis non admodum usurpare soleas, ancipitia & ambiguitate intricata multa in medium securè proficiens, adeo ut audientes alio ad interpretandum oracula opus habeant Pythio. Sed quid est quod adfers consilij? Quo remedio Timoclis in dicendo infantiæ succurrendũ esse existimas? APOL. Si quo modo patronum illi ô Mome, queamus adiungere alium qui facultate dicendi polleat, eaq; pro dignitate eloquatur, quæcũq; Timocles excogitata illi effanda suggesserit. MO. Non sapit profecto hoc quod dixisti pilos, sed adhuc pædagogi eget adminiculo, de patrono in conuentu Philosophorum adiungendo, ad præsentes interpretaturo, quæcunq; Timocli dictu necessaria uisa fuerint. Damis uero ipse per se loquatur, porrò alter interpretis utatur opera, priuatim in aurem illi susurrans, quæcunq; sibi placuerint. Cæterum interpres rhetoricetur, cum neque ipse fortasse quicquam ex his intellecturus sit, quæ Timoclem suggerentem audierit. Hæc quomodo turbæ non uideri possint extremè ridicula? Atqui hoc alia uia aggrediamur, quando hæc parum successit. Tu uero ô admirande, etenim & uatem esse te confirmas, ac mercedem non mediocrem his pręstygijs cumulasti, donec aliquando & lacteos aureos consecutus es, cur non da ea iam occasione in tempore aliquod egregium artis tuæ specimen exhibes, prædicens nobis penes quem ex Sophistis disputaturis futura sit uictoria. Siquidem cum augurũ peritia excultus sis, credibile est futurarum rerum euentum te prædiuinare posse. APOL. Qui hoc ullo pacto fieri possit Mome, neque præsente nobis tripode, neque thimiamatis, nec fonte augurali, cuiusmodi est Castalia. MO. Vide, ut confutatus tergiuerseris dum in angusto constringeris. IVP. Attamen dic ô fili, neque huic sycophantæ calumniandi occasionem, tuaque subsannandi concedas, quasi omnis tua uaticinandi peritia in tripode & aqua, & thure sita sit, adeo nisi hæc tibi præsto sint, omni arte priuatus sis. APOLLO.

Pestium.

Descriptio Timoclis eademq; ratio sententiæ.

Reprehensio ex repugnantibus.

Sententia.

Cõfutat sentẽtiam Momi absurdo.

Alia occasio ex personæ officio, qua Apollinẽ de uictoria uaticinari iubet.

Equidem iſta in Delphis aut Colophone melius à me fieri poterant ô pater, oraculis omnifariam ut aſſolet mihi præſentibus. Attamẽ uel ſic his omnibus nudus, imparatusq; tentabo prædicere, utrũ ſecutura ſit victoria. Suſcipietis uero haud dubie niſi uerſiculis incluſum oraculum protulero. MO. Dic modo, uide ut clara & aperta proferas Apollo, quæ nullo patrono egeant, aut interpretis requirant operam. Etenim, nequaq; iam ouilla caruncula aut teſtudo in Lydia coquitur; uerum quibus de rebus nobis ſit propoſita deliberatio, non te præterit. IVP. Quid ô nate dicturus es? Quàm uero quæ oraculi prædictionem antecedunt, quàm plena terroris ſunt, nempe color pallore immutatus, oculi hinc inde mobiles, comarum ſemet erigentiũ horror, motus corporis furore incertus, ac omnino omnia numinis præſentiam teſtantia, plena ſunt myſteriorum atq; terriculi. APOL.

Alludit ad hiſtoriã Cræſi, quæ eſt lib. 1. Herodo.

Oraculũ Apollinis ſuper victoria.

Percipe Faticani gens diuũm miracula Phœbi,
Lite ſuper dura, quam conſtituere Sophiſtæ
Clamoſi, largis armati uocibus omnes.
Multa quidem uariſq; alterno clamore tumultus
Miſcentes ſtiua complebunt roſtra carinæ.
Aſt ubi iam curuo comprenderit ungue cicadam
Vultur, poſtrema cornices uoce ſonabunt.
Excipiet ſperata ſuos uictoria mulos.
Verum aſinus feriet longo ſua pignora cornu.

IVP. Cur autem ſublato cachinno riſiſti ô Mome, atque iſta minimè riſu proſequenda ſunt, quæ noſtris ceruicibus iam imminent. Deſine uerò ſedato riſu infeliciſſime, aut immodicis cachinnis præfocaberis. MO. Et quî nam riſum queam comprimere ô Iupiter, tali tam claro & perſpicuo audito oraculo? IVP. Quin igitur & nobis interpretaris, quid nam ſibi uelit. MO. Valde quidem aperta & liquida, ita ut nihil nobis opus ſit Themiſtoclis opera. Siquidem perſpicuè hoc teſtatur oracu lum hunc uidelicet eſſe præſtigiatorẽ, nos autem aſinos clitellarios, ac per Iouem etiam mulos, qui tam facilè perſuaſi, illius uerbis credamus: neq; tantum habeamus mentis aut cerebri, quantum habent locuſtæ. HERCV. Ego uerò pater tametſi intet ſuperos inquilinus ſim & aſcititius, tamen quæ noſtris rebus in præſens uſui fore uiſa ſunt, non grauabor exponere. Cum enim iam ad diſputandum in unum coierint, tunc ſi Timocles ſuperior euaſerit, ſinemus cõuentus de nõ bis habiti diſceptationem progredi: ſin res ſecus ceſſerit, tũc ego ipſam porticum concuſſam radicitus ſuper Damim præcipitabo, ne homo execrandus ore blaſphemo amplius nos inuadat. MO. Hercules heu Hercules, quàm immane & barbarum eſt quod dixiſti, & uehementer bœoticum conſilium, eadem opera uolens tot unà cum ſceleſto Damide exitio abſumere. Adhæc ipſam quoque porticum unà cum Marathone & Miltiade atque Cynigero diruere. Et quo nam pacto hi collapſis rhetores amplius debito fungerentur declamandi officio, maximo ad conſcribendas orationes argumento priuati? Equidem iſta uiuenti tibi licuiſſet perpetrare, ex quo uero in Deorum numerum relatus es, factus & ipſe diuinitatis particeps, didiciſti, ut opinor, ſolas Parcas effecta reddere poſſe talia, porrô uos eiuſmodi perficiendæ facultatis expertes eſſe. HERCV. Proinde, quando leonem aut hydram claua illiſa leto dedi, Parcæ per me iſta operatæ ſunt? IVPI. Sanè uero. HER. Ac nunc ſi quis contumelia petulanter me impeteret, aut templum nefario ſacrilegio compilaret, aut ſtatuam meam ſubuerteret, niſi iam olim Parcis uiſum foret, non conteram illum ſcilicet? IVP. Nequaquam. HER. Ergo me cum libertate dicentem quæ ſentio, audi ô Iupiter. Ego enim, ut Comicus ait, homo ſum agreſtis & ruſticus ligonem, ligonem uocans. Si ad hunc modum res noſtræ ſe habent: honoribus, nidori, ac ſacrificiorum ſanguini, quibus hic fruimur longum ualere iuſſis, in orcũ deſcendam, ubi me nudum arcum habentem, ſaltem demor-

Alludit ad hiſtoriam Themiſtoclis quæ eſt apud Herodotũ li. 7.

Conſilium Herculis.

Bœotica Conſilia

Confutatio à conſequentibus periculis & incommodis.

Ibi enim illorũ effigies et tota Marathoniapugna depicta erat, ut Pauſanias teſtatur.

Fati uis occaſio mutandæ ſententiæ.

Procatarſeuſ à perſona.

demortuorum umbræ & idola pertimescent, propter feras terribiles ac monstra à me passim trucidata. IVP. Euge testem, quod aiunt, domi adductum. Conseruasti igitur Damidi ista ad dicendum subijciens. Sed quis tanto accedit properandi stu dio, nempè æreus ille est probè politus & exactè expressus, subligata in morem pri scorum coma. Magis uero tuus est ô Mercuri frater, forẽsis ille, cuius circa porticũ Variam crebra est conuersatio: Proindepice oppletus est, quippe, qui indies singu los à statuarijs refingitur. Quid hoc nate, cur tanto cursu ad nos contendis? Nunquid nouarum rerum quippiam è terris annuncias? HERMAGORAS. Ingens quiddam ô Iupiter, quodq; summam & maximã requirat operam & diligentiam. IVP. Quin ergo actutum expromis, si cubi aliud fortè mali nobis ignorantibus subortum sit. HERM. Cum ad porticum iam fabricarer æreus, ac perq; dorsum perq; pectus inungerer, & factus inepte corpori thorax meo adpenderet, nec arte dispari foret exære totus additus mihi baltheus, turbã uideo tumultuantẽ adcurrere, qua cum duo sophistici certaminis ibant periti frõte tristi ac pallida pugiles Damis et IVP. Parce precor optime Hermagora, uerbis intonare tragicis. Noui enim quos dicis. Sed age hoc mihi expedi, num iam dudum consertis manibus in pugnam descenderunt? HER. Nondum, sed adhuc in initio uelitaris pugnæ ac intra teli iactũ constituti sunt, funda iaculantes & alternis eminus conuicijs mutuo se petunt. IVP. Quid ergo nobis porrò faciendum est ô superi, an non prolato capite auscultandũ? Quo circa horæ ostiariæ iam auferant à ianua pessulum, ac deductis nubibus olympi portas reserent. O Hercules, quanta multitudo hominum ad audiendum confluxit. Cæterum Timocles ille non admodum mihi placet, ita perturbato animo trepidans, funditus hodie perditurus est omnia. Neq; em̃ dubijs argumentis indicat, nullo modo Damidis impressionem ac impetum se perpessurum. Sed quod nobis factu est facilimũ, uota pro illo faciamus nobiscũ, at tacitè ne Damis inaudiat ista, TIMOCLES. Quid uero ais Dami sacrilege, nullos esse Deos, neq; eosdem quicquam in rebus humanis prouidere? DA. Non, sed tu mihi prius responde, quo sermone persuasus illos esse credidisti. TIMO. Nequaquam, sed tu mihi ô scelerate responde. DA. Non inquam, sed tu. IVP. Hac equidem una ratione noster præpollet multo maximè, nam uocalius & intensius exasperat omnia. Euge uero ô Timocles, multa mala in hominem perditum ingere conuicia. In hoc enim omnis tua uis sita est, ut maximè alias ipsis piscibus mutiorẽ te esse declaret, os tibi opprimens. TIMO. Atqui per Mineruam, prior tibi nunquam respondebo. DA. Proinde ô Timocles, roga. Siquidẽ in hoc iam uicisti postquam iuraueris. Sed enim, si uidetur citra blasphemias. TIMO. Rectè mones ô execranda bellua, nulla ne uidentur tibi superi uti prouidentia? DA. Nulla. TIM. Quid ais? omnia ergo fortuitò contingunt, & citra Deorum prouidentiam? DA. Sanè uerò? TIMO. Neq; ullius Dei cura quicquam ordinatur aut disponitur? DA. Non. TIM. Cuncta uero temere feruntur & casu fortuito? DA. Sanè. TIMO. Cæterum uos ciues ista audientes impune suffertis huius execrandas in deos blasphemias, nec sceleratum hunc saxis obruitis. DA. Quid uero hominum animos in me exasperas ô Timocles? Aut quem nam te esse dicam, qui Deorum gratia magno aduersus me stomacho exacerbatus es, præsertim illis ipsis nequaquam indigne ferentibus? Iam enim olim ista audientes, nondum ulla re mala aut acerba me affecerunt, nescio tamen, si ista audiunt. TIMO. Audiunt ista ô Dami audiunt, cæterum in aliud tempus grauibus supplicijs te excarnificandum reseruant. DA. Et quando illi de me cogitando tantum à rebus suis sibi sumerent otij, tot ac tantis ut tu mihi perhibes districti occupationibus, res quæ sunt per mundũ innumeras disponẽtes? Adeo ut te quoq; nondum̃ ob tua nefanda periuria dignis supplicijs affecerint. Neq; non ob cætera nefaria flagitia, ne & mihi necessitate coacto ad cõuicia & maledicentiam propter probra falsò obiecta cõfugiendũ sit. Et me hercule nõ uideo, quo certiore argumẽto suam testatã facere possint. Prouidentiã superi, quàm si te malũ & nefariũ malis exem-

Hermes Agræus qui ad Pœcilẽ æreus stabat, ut & Pausanias annotauit.

Noua occasio qua relicto cõsilio, ipsos sophistas iam contendentes auscultatum cunt.

Nam Homerus Horas cœli hostiarias fecit.

Disputatio Damidis & Timoclis sophistica de deorũ prouidentia & administratione.

Thema disputationis seu propositio.

exemplis cruciatum perderent. Atqui pro certo constat illos peregre esse profectos, super Oceanum forrasse ad inculpatos Aethyopas, Solent eñ crebro ad illes ire comessatum, & profecto nonnunquam inuocari. TIM. Quid ad tam impudentem & blasphemam contumeliam tibi respondeam ò Damí? DA. Nimirum illud quod iam olim auidissimè audire desyderabam, nempe qua ratione persuasus Deos prouidere existimas. TIM. Equidem ipso rerum quotidie accidentium ordine primum ad hoc credendum inductus sum. Nempe, quòd sol subinde diurni spacij cursu suum iter conficiat, ad eundem quoque modũ luna perpetuo tenore eat acredeat. Tum alterna stellarum uicissitudo, & plantæ è terra succrescentes, & animantia in dies singulos nascentia. Quòdq; eadem tanta industria procreata sic alantur, sic moueantur, sic cogitent, sic incedant, Quòdq; ea sit ratio ædificãdi, ea incidendi coria. Quæ omnia aliaq; id genus innumera mihi clarissima & certissima uidentur esse diuinæ Prouidentiæ indicia. DA. Tu quidem Timocles quæstionem discerpis, neque enim clarum aut certum est, num horum quodq; disponente Prouidentia conficiatur. Cæterum quòd hæc fiant, nec ipse negauerim. Non tamen ideo mox persuasus sum, ut credam ista necessario, ac quodam coactu Prouidentiæ fieri. Iam enim aliàs incepta sunt, & nunc pari uicissitudine, eademque uia constituuntur. Tu uero harum rerum ordinem necessitatem uocas. Deinde uidelicet indignaris si quis à sententia tua dissentit, cum ea quæ fiant, enumeres ac laudibus efferas, existimans hisce demonstrasse etiam unumquodq; illorũ immutari posse prouidẽtia. Itaq; iuxta Comicum hoc profecto quod adduxisti friuolum est, proinde aliud adducito. TIMO. Equidem ego in ea sum sententia, ut putem aliam demonstrationẽ huic rei comprobandæ mihi non esse adducendam, attamẽ ego te interrogabo, cæterum tu mihi responde. Videtur ne tibi Homerus fuisse poëtarum præstantissimus? DA. Et ualde quidem. TIMO. Huic ergo ipsi ego fidem habui, Deorũ prouidentiam haud obscurè asserenti. DA. Atqui ò admirande, Poëtam me hercule excellentem fuisse Homerum, omnes tibi haud difficulter assentimur. Porrò autem testem super hisce rebus fide dignum aut hunc aut alium Poëtam ullum esse, id uerò nullo modo concedimus. Neq; enim ueritatis proferendæ curam illis fuisse cõstanter opinor, sed ut audientium animos uerborum lenocinijs atq; dulcedine demulcerent. Quapropter & uersiculos cantillant, & fabularum in uolucris perstrepunt, ac breuiter super fumo machinantur omnia. Perlibenter uero exte audirem, quibus nam Homeri dictis maximè in hanc opinionem esses adductus. Nunquid ijs, quæ de Ioue memoriæ prodidit, quomodo illum insidiosè petitũ uinclis cõstringere uoluerint, & filia & frater & uxor eius? Et nisi Thetis indignum facinus miserata, Briareum Ioui in auxiliũ aduocasset, optimus ille Iupiter nobis constrictus atq; discerptus fuisset. Pro quibus memor dati à Thetide beneficij, ludit Agamemnonem somnio quodam fallaci immisso, in hoc ut multi ex Achiuis hostili manu perempti occumberent. Vide uero quàm nõ facile & promptum Ioui fuerit fulminis extorti incẽdio inflammare Agamemnonem, nisi miseris modis illum decepisset. Aut illa fortasse omnium maximè tibi audienti fidem fecerunt, quemadmodũ Diomedes Veneris manum uulnere uiolauerit, atq; etiam Martem ipsum Mineruæ impulsit. Aliquanto uero post ipsi cœlites furore collapsi, singulari inter sese certamine mixtim masculi & fœminę præliati sunt. Ac Minerua quidem Martem superatum prosternit, quippe quem tardatum ac fessum uulnere opinor, quod paulo ante à Diomede acceperat adorta sit. Contra Latonem steterat Cyllenia proles. Aut fortè ea quæ super Diana nugatus est, probabiliter tibi dicta uisa sunt, quemadmodum ipsa nimium querula indignanter & maligne tulerit, quòd sola ad epulas conuiuales ab Oeneo uocata non fuerat. Ac propterea aprum inusitatæ magnitudinis ac roboris inauditi in regionem illius immisit: nunquid ergo talia legentem te persuasit Homerus? IVP. Papæ, quanta turbę acclamatio ô superi consecuta est Damim collaudantis. Noster uero hæsitanti & perplexo similis esse uidetur. Proinde ani-

Alludit ad Homeri locũ Iliados 1.

Timoclis confirmatio ab ordine & dispensatione rerum naturalium.

Confirmatio Damidis à diuisione.

Aliud argumentũ ab auctoritate Homeri.

Cõfutatio ab officio poëtarum.

Labefactat Homeri fidẽ & autoritatem proprijs illius exẽplis. Iliad. 1 & 2.

Iliad. 5.

Iliad. 9.

animo meticulosè turbatus subtrepidat, ac planè clypeum se abiecturum haud ob scurè præ se fert. Et iam quidē circumfert oculos, ubinam è turba elapsus aufugiat. TIM. Proinde neq; Euripides quicquam sani tibi dicere uidetur, quoties in scenam introductis Diis perspicuè indicat illorū auxilio bonos ex heroibus seruari, improbos autem propter impietatem crudeliter perdi? DA. Atqui Thimocles philosophorū generosissimè, si hæc facientes poëtæ tragici te persuaserunt, necessum est alterum ex his duobus consequi, ut aut Polum & Aristodemum & Satyrū deos esse existimes, aut Deorum personas esse hæc ipsa, nempe calceos ac tunicas ad pedes usq; porrectas, & chlamydes & chirothecas & uentriculos & corpuscula, aliaq; id genus innumera, quibus illi tragœdiam exornare solent, quod ego absurdissimum esse arbitror. Alioqui per se quoties nulla necessitate urgente suam in fabulis opinionem explicat? Audiuisti ne unquam & hæc ab illo prolata libere? Vides supernum simul & immensum æthera. Terram humidis circa tenentem in brachijs. Illum Iouem arbitrare, nec non hanc deam. Et rursus. Quicunq; Iupiter Deus sit nescio. Nisi quod Iouem sermone uulgi audiuerim. TIM. Proinde omnes homines & gentes turpiter decipiuntur deos esse existimantes, eorumq; dies festos magna religione celebrantes? DA. Euge ô Timocles, quoniam in memoriam mihi reuocasti gentium opinionem, quam de dijs obtinent. Ab illa uero maximè licet intelligere quàm nihil firmum & stabile in se habeat, quæ de Dijs fertur oratio. Multa enim est & conturbata opinionum confusio, ac planè alij alia opinantur. Si quidem Scythæ Acinaci sacrificāt. Thraces Zamolxidi homini fugitiuo, quē ex Samo ad illos delatum esse constat. Phryges autem Lunæ, Aethiopes diei, Cyllenij Phaleti, columbæ Assyrij, Persæ igni, Aegyptij aquæ, ac omnibus quidem Aegyptijs aqua pro Deo cōmuniter colitur. Cęterum priuatim Memphitis quidem bos deus est, Pelusiotis uero cepe. Iam alijs ciconia aut crocodylus, alijs cynocephalus, aut feles, aut simia. Pręterea uicatim, his quidem dexter humerus deus est, cæteris uero è regione habitantibus sinister. Item alijs dimidia pars capitis, alijs poculum lamium, aut catinus. Nónne hæc tibi uidentur risu prosequenda esse ô bone Timocles? MO. Nónne prædicebam ô Dij ista omnia uentura in propatulum ac fore ut ex acte indagarentur? IVP. Dixisti ô Mome, & nos rectè obiurgasti. Ego uero his omnibus diligenter emendatis mederi conabor, præsenti euitato periculo. TIMO. Atqui tu ô deorum hostis acerrimè, oracula & rerum futurarū prædictiones, cuius opus esse dices, nonne deorum eorundemq; prouidentiæ? DA. Tace uero de oraculis uirorum optimè, alioqui ex te quæram, cuius rei gratia illorum potissimum mētionem feceris. Nunquid illius gratia, quòd Pythius Lydo respondit? Quam uerò callidè sermone usus est ancipiti. Cuiusmodi sunt quædā Mercuriales imaguncu læ duplices, & utrinq; similes, ad quancunq; illarum partem te uerteris. An potius Crœsus traiecto Hale, suum ipsius an Cyri imperium subuersurus est. Attamē nō paucis talentis Sardianum illud exitium uocem hanc ambiguam rex mercatus est. MO. Hæc ipsa ô superi uir istæ cōmemorat, quæ omniū maximè pertimui. Vbi nūc noster est festiuus ille Cytharœdus? Quin profectus tuam existimationē ipse tueris obiecta refellendo. IVP. Tu quidem nos mactas ô Mome, nequaquam in tempore nunc obiurgationibus increpans. TIMO. Vide qualia facias ô scelerate Dami, qui propemodum ipsa quoq; Deorum simulachra unà cum aris non uerearis subuertere. DA. Haud omnes aras subuerti cupio ô bone Timocles. Quid enim mali adferunt, si thymiamatum odore & fragrantia plenæ sint? Cæterum Dianæ aras, quæ in Thauris substructæ feruntur, non illibenter funditus euersas uiderem, super quas ipsa uirgo conuiuium magna alacritate agitare solet. IVP. Vnde uero nobis hoc insuperabile malū obijcitur, quā nulli deorū parcit hic uir, nullius numē reueritus, sed tanquā ex plaustro magna libertate omnes carpit ac lacerat, nulloq; discrimine in uniuerso debachatur, iuxtà insontes atq; innocentes. MO. Atqui per paucos inter nos reperies ô Iupiter à culpa immunes. Statim uero, pgressus unū ex opti-

Aliud ab auctoritate Euripidis.

Cōfutatio ex consequentibus.

Opponit aliosciusdem ordinis deos, quibus deos cōfutet.

III. argumentū à cōsensu gentium.

Confutatio à diuersitate opinionū, qua efficit nihil certi id esse de quo opinantur.

IIII argumentū ab effectu.

Confutatio à qualitate & natura eorūdem.

A crudelitate sacrificiorum

optimatibus inuasurus est. TIMO. Neque Iouem ipsum audis ô Deorum impugnatorem tonitrua? DA. Et quo nam pacto ô Timocles nõ audirẽ tonitrua. Cæterum num ciens tonitrua sit Iupiter, ipse melius calles, qui in Deorum immortalium concilio quondam conuersans inde huc delatus es, Quanquã illi qui huc ex Creta frequenter commeant, longè alia nobis atq; tu commemorare solent, sepulchrum quoddã illic ostendi, iuxtaq; positam columnam, indicantem non amplius Iouem tonare, sed iam olim Fato functum esse. MO. Enimuero hoc iam multo ante non ignorabam hominẽ dicturum. Quid ergo Iupiter ita albescens expalluisti, ac dentes præ tremore concutis. Bonum habere animum conuenit, ac tales homunciones magna mente contemnere. IVP. Quid ais ô Mome, contẽnere? Nonne uides quanta hominum frequentia ista differentem audiat, tum quemadmodum iam persuasa ista de nobis cõstanter credat, iamq; illos sentẽciæ suæ differẽtes abducit Damis ab aure reuinctos. MO. At tu Iupiter quando lubitum est, aurea ex alto demissa cathena, omnes illos unà cum terra & Oceano haud difficulter sursum trahere poteris. TIMO. Dic mihi hominum sceleratissimè, nunquam ne nauigasti? DA. Ac sæpenumero ô Timocles. TIM. Proinde, nonne ferebat id temporis uos uentus illapsus in carbasum, ac puppim propulit, aut remigantes? Cæterum unus superne assistens gubernaculo nauim regendo seruauit? DA. Maximè. TIM. Deinde nauis nullo modo nisi gubernaretur, posset progredi. Tu uero in uniuersum hoc omne citra gubernatoris & ducis operã temere iursum ac deorsum ferri existimas? DA. Euge significanter, ista Timocles atq; firmiter exemplo corroboras. Sed enim ô Deorum amantissimè, gubernatorem illum quidem uidisti nunquam non ea quæ ex usu sunt nauigantium cõsyderantem animo, ac ante tempus necessaria adornãtem, neque non nautis quæ factu sunt conducibilia imperantem. Tota uero nauis nihil habet inutile aut temere importatum, quod illorum alicui necessitati non sit addictum. Cæterum tuus ille gubernator, cui tu magnæ illius nauis regendæ curam attribuis, & eius cõnautæ, nihil cũ ratione, nihil ex dignitate ordinant aut instituũt. Sed si fuerit rudens ad puppim usq; protenditur, utrique uero pedes ad proram. Ipsæ autem anchoræ nonnunquam sunt aureæ, cætera pars plumbea. Quinetiam inferiora nauis colore uariegata sunt, porrò superiora inuenusta atq; informia. Præterea ipsis ex nautis cernere est, hunc quidem inertem, & ab omni arte nautica alienum, & ad labores obeũdos meticulosum, dimidia aut tertia parte dragmæ dignũ. At uero eum qui ad natandum sit impiger, & ad excurrendum ad antemnas usque adpositus, quiq; ad gubernandum utilia omnia ad unguẽ calleat, hunc exhauriendæ tantum sentinæ destinatum esse uidemus. Eadem quoque rerum facies circa eos est, qui à remigando immunes sunt. Vbi uero quispiam cæteris honore & præsidentia prælatus iuxta gubernatorem sedere atq; coli conspicitur. Mox alius quispiam cynedus spurcissimus, aut impiatus parricidio, aut contaminatus sacrilegijs, præ alijs habitis honoribus ueneratur, & nauis summa apprehendit fastigia. Porrò autem non pauci spectatæ eum gratiæ tum probitatis uiri in secessu carinæ in angustum locum coacti ab improbioribus, & quantum ad ueritatem & rectam uiuendi rationem attinet deterioribus, indignis modis calcãtur pedibus. Consyderaueró apud animum tuum, quemadmodum Socrates & Aristides & Phocion nauigarint, qui ne uictu quidem necessario pro sufficiẽti copia instructi fuerint, neq; pedes in nudas tabulas per sentinam potuerunt extendere. Contrà, quanta in omnium rerum ubertate & affluentia Callias atq; Midas & Sardanapalus molliter & luxuriosè uixerint super omnes homines aduersus illos expuentes. Eiusmodi uero in tua naui contingunt ô sapientissimè Timocles, propter quod etiam infinita sunt naufragia. At enim si gubernator quispiam assistens uideret, ac ordine singula facienda imperaret, primum quidem nequaquam ignoraret, qui boni, qui item mali essent ex nauigantium numero. Deinde, cuique pro sua dignitate conuenientem prouinciam obeundã traderet, & locum melioribus in superiore parte nauis

apud

Aliud argumentum ab effectu.

Confutatio à causa & Iouis sepulchro ac morte.

Aliud argumentum à simili.

Cõfirmat similitudinem ex repugnantia per inuersionem.

Descriptio rerũ humanarum.

Subijcit exẽplũ doctorũ.

apud se obtinendum deligeret, infrà uero deteriorem peioribus. Præterea præstantiores quoq; in consilium socios sibi adiungeret, tum ex nautis, quo quisque foret cum manu tum mente promptior, illi quidem proræ regendæ curam delegaret, illi laterum tuendorum officium daret. Porrò autem alteri in omnes imperium crediderit. Cæterum ignaui segnities per diem quinquies cæsi in uinculis emendare tur fustibus. Quare ô admirande, periculum est, ne exemplum quod de naui adduxisti, subuersum sit, quippe quòd gubernatorem malum & imperitum nactum sit. MO. Hæc quidem ex uoto ac iuxta fluxum succedunt Damidi, & iam plenis uelis fertur ad uictoriam. IVP. Rectè putas ô Mome. Etenim nihil firmi Timocles excogitat, sed communia illa & protrita, & quotidiana, quæ nullo negocio refelluntur, alia alijs agglomerando ingerit. TIM. Proinde, quando exemplum de naui productum parum firmum, & uehemens tibi uisum est: audi iam nunc sacram (quod aiunt) anchoram, & quàm nulla machina perruptura es. IVP. Quid nam dicturus est? TIMO. Haud dubie enim cognosces, num ista syllogismis probabilibus collegero, & num aliqua ratione ea confutare queas. Etenim, si sunt aræ, sunt etiam dij: atqui sunt aræ, sunt ergo etiã dij. Quid habes quod ad ista uel mussites? DA. Vbi prius ad facietatem risero, respondebo tibi. TIM. At uideris nunc̃ ridendi finem facturus, attamen effare obsecro, quã ob rem ista tibi dicta tã ridicula uisa sunt. DA. Propterea, quòd non senseris à tenui chordula anchorã tibi esse alligatã, præsertim sacram existentem. Siquidem ex hoc quod coniunctim inferre postulas, propterea deos esse, quia aræ sunt, firmã existimas ab illis impressionem te fecisse. Quocirca, quando aliud te negas habere firmius, abeamus in præsentia. TIM. Fateris ergo prius ex arena discedens te uictũ esse? DA. Ita profecto ô Timocles, tu enim quemadmodum ij, qui ad supplicũ repetuntur, ab aliquo ad aras nobis cõfugisti. Itaq; per sacram illam anchorã ego iam oblatis sacris aduersus te libare constituí, ac super ipsas quidem aras, ne posthac de his amplius contendamus. TIM. Ista quidem cauillaris illudendi mihi gratia mortuor̃ deprædator sceleste, execrande, mastigia, propudium. Nec̃ em̃ nobis compertũ est, quo patre natus sis, quomodo autem mater tua lasciua meretrix, pudicitiam in quæstu habuerit, scimus: tũ quem admodum fratris cę de ac sanguine manus tuas impiaueris. Qui mulieres ingenuas mœchus infamis constuprare, ipsos uero iuuenes corrumpere soles, homo gulæ ac uentri deditissime atq; impudentissime. Ne igitur fuga te prius subducas, quàm à me acceptis plagis contusus abieris. Iam enim hac testa tibi uultus incutiam, omnibus modis scelerato ac nefario existenti. IVP. Alter quidem ô dij, risu ac cachinnis diffluens discedit, alteruero à tergo sequitur affatim ingerendo conuicia, cauillis insultantem Damim non perferens. Planeq; caput illius testa obuerberaturus esse uidetur. Cæterum uobis quid super his rebus faciendũ consulitis? MER. Præclarè mihi illud Comicus dixisse uidetur: Graue passures, nihil boni si consulas. Quàm enim hoc nostris rationibus admodum nocere potest, si pauci homines persuasi, eam de nobis opinionem obtinentes abierint. Sunt enim permulti diuersum sentientes, plures profectò quàm Græci, nimirum promiscua illa uulgi multitudo, insu per omnes illæ gentes barbaræ. IVP. Atqui ô Mercuri Darij illud, quod de Zopyro dixisse memoriæ proditum est, nimium pulchrè se habet. Quare ego quoq; unum talem præoptarim à me stare auxiliarem socium potius, quàm infinitas Babylonas mihi superesse.

Argumẽtũ à signis phypotheticũ syllogismum. perstringit autẽ obiter Stoicũ disputandi genus.

Illusio à uoce

Epilogus Timoclis per conuicia.

Conuicia Papistica

Rursum autẽ ingenia istorũ hominum notat q̃ super ueritatẽ, qđ uolunt efficere nequeant, tandẽ ad uim & contumelias confugiunt.

SOMNIVM, SEV GALLVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

HOS dialogo, diuitiarum, atq; Potentiæ incommoda, molestiasq; persequitur, ostendens, quàm cõtra tranquillæ rei paupertas sit, si modo sit sorte sua contenta. Fecit autem hoc ueluti collationis quodam.

in priore quidem parte dialogi, Micyllum, somnium exponendo suum, Eucratis cuiusdam opulenti, eiusq; diuitias, luxũ & quæcunq; uulgo speciosa, & expetenda uidentur extollit, adiecto etiam encomio auri, tum exemplis, tum ab effectu & usu & cæte. amplificatio. In posteriore autem parte. Gallus, qui ex Pythagora, in auem transformatus, cum hero suo Mycillo colloquens introducitur, diuitum, cum priuatorum ac ciuium, tum regum atq; potentum molestias, curas & pericula recenset, quæ illis & belli & pacis temporibus, præterea etiam circa ualetudinem, quam luxus & crapulæ istæ labefactant, accidere solent, additis etiam exemplis eius rei, et hypotyposi quadam, dum fingitur idem ui pennarum suarum reseratis ædium foribus, ad ipsas diuitum cellas, Micyllum perducere, & coràm illa, quæ uerbis narrauerat, spectanda exhibere. Cæterum omnia hæc ita rursum Lucianus agit, ut non minus interim Pythagoram quoq;, ut impostorem, ac præstigiatorem quendam sugillet, quippe qui ridiculas & absurdas, & à natura quoq; abhorrentes, sui transformationes commentus fuerit, & inuita eiusmodi, docendi simulatione tradiderit, quibus hominibus deceptis, solum sibi autoritatem compararit. Deinde & Stoicos eodem more suo, corripit, ut arrogantes ac fastuosos, qui in rebus friuolis sapientiam profitentur, & officiorum obseruantes uideri cupiant, in cæteris uero, neq; domesticis, neq; publicis hominum conuersationibus appositi atq; idonei sint. Omnino autem festiuissimus iocus est, gallum cum hero suo ridiculè adeo, ac familiariter nugari, & interim tamẽ sapientius, quàm quemuis in schola philosophum, aut, per louem, etiam Theologum, philosophari.

Interlocutores. GALLVS, MICYLLVS. MYC.

Exordium ab imprecatione

T te sceleſtiſſimè Galle, cum iſta tanta inuidẽtia, uocemq; tam acuta ipſe perdat Iupiter, qui quidẽ opibus affluentẽ me, ac dulciſſimo in ſomnio uerſantẽ, & admirabili felicitate fruentem, penetrabile quiddam & clamoſum reſonans expergefeceris, adeo ut ne noctu quidem effugere liceat paupertatem, uel te ipſo longè nocentiorem. Atqui ſi coniectandum eſt, tum è ſilentio, quod etiamdum ingens eſt, tum è rigore frigoremq;, quod nondum me quemadmodum aſſolet, antelucano morſicat titillatque (nam hic mihi certiſſimus gnomon aduentãtis diei) ne medium quidem adhuc noctis eſt. Sed iſte peruigil, perinde quaſi uellus illud aureum ſeruet, ab ipſa protinus ueſpera uociferari cœpit. Verum haud quaquã impunè: ſiquidem mox pœnas dete ſumam, fuſteq; cõminutam, ſi deluxerit modo. Nam nunc negocij mihi faceres, ſubſiliens in tenebris. GAL. Here Micylle, equidem arbitrabar me tibi gratum eſſe facturum, ſi quoad poſſem alta nocte lucẽ anteuertiſſem, quo poſſes antelucano ſurgens, quàm plurimum operis conficere. Etenim ſi priuſquam ſol exoriatur, uel unicam feceris crepidam, iſthuc laboris lucro tibi acceſſerit ad parandum uictum. Quod ſi tibi magis libet dormire, equidem tuo arbitratu quietẽ egero, longeq; magis mutus fuero piſcibus. Cæterum tute uideto, ne per ſomnium diues, eſurias experrectus. MIC. O prodigiorum auerſor Iupiter, ô malorum depulſor Hercules: Quid hoc mali eſt? uocem humanam ſonuit Gallus. GAL. Hoccine tandem tibi prodigium uidetur, ſi eadem qua uos lingua loquor? MIC. Quid? an non hoc portentum? ſed auertite Dij malum à nobis. GAL. At tu mihi uideris admodum illiterate eſſe Micylle, nec euoluiſſe Homeri poëmata, in quibus equus Achillis, cui nomen Xantus, poſteaquam hinnitus longum ualere iuſſiſſet, medio in prælio conſtitit, diſſerens, totoſq; uerſus ordine recitans: non quemadmodum nunc ego proſa oratione loquens: quinetiam uaticinabatur ille, deque futuris ædebat oracula, neq; quicquam prodigioſum facere uidebatur: neque is qui tum audiebat, malorum auerſorem, ita uti tu facis, implorabat, quaſi rem abominandam & auertendam audiſſe ſeſe iudicaret. At quid tandem facturus eras, ſi tibi nauis, cui nomen apud Homerum eſt Argo, carina fuiſſet elocuta, ita ut olim in Dodonæa ſylua phagus per ſe loquens oraculum ædidit? Aut ſi tergora direpta ſerpere uidiſſes? ſi carnes boum mugire ſemiaſſas, coctasq; uerubus tranſfixas? Ego uero quum Mercurij ſim aſſeſſor loquaciſſimi, deorumque omnium facundiſſimi; præterea

Amplificatio à tempore.

Defenſio per abſolutionẽ, à ſine.

Aliud ab admiratione.

Nouitatẽ rei eleuat, ab exemplis.

præterea contubernalis uobis & conuictor, haud mirum uideri debet, si sermonẽ humanum edidici. Quòd si mihi recipias taciturum te, haud quaquã grauabor uerioꝛem tibi causſam aperire, unde factum sit, ut eadẽ qua uos lingua loquar, & unde mihi suppetat huius orationis facultas. MICYL. Modo ne isthuc ipsum sit somnium Galle, quod ita mecum loqueris, Sed dicito per Mercuriũ ô præclare, quid etiam aliud rei tibi sit in causſa, ut istam linguam sones? Nam ut taceam, neq; cuiq; proferam, quid attinet te solicitum esse? Quis enim fidem mihi sit habiturus: si cui narrem, me Gallum hæc loquentem audisse? GAL. Auscultа igitur, nam orationem ex me audies, omnium (sat scio) maximè nouam atq; incredibilem, Si quidẽ hic qui nunc tibi Gallus appareo, non ita pridem homo fui. MICYL. Profecto & olim istiusmodi quiddam de uobis inaudieram: Adolescentulũ quempiam fuisse Gallum, Marti adamatum, atq; hunc deo compotasse, colluſitasseq;, & in uoluptatibus gessisse morem. Itaq; cum Venerẽ adiret Mars cum ea cubiturus, hunc quoq; Gallum unà secum adduxisse. Quoniam autem Solem potissimum metueret, ne si è sublimi conspexisset, Vulcano se proderet, foris ad ostium adolescentulũ semper relinquere solitum, cuius indicio certior fieret, quãdo sol emergeret. Deinde Gallum aliquando somno correptum, excubias deseruisse inscientem, Solemq; nullo præsentiente imminuisse Veneri ac Marti secure dormienti, propterea quòd confideret Gallum indicaturum fuisse, si quis interuenisset. Itaque Vulcanum à Sole edoctum, eos deprehendisse implicitos atq; irretitos ijs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabricatus. Porrò Martem simulatque dimissus est, indignatum aduersus Gallum fuisse, atque eum in auem transmutasse, ijsdem armis, ut in capite pro galea cristam obtineret. Hanc ob causſam quo uos Marti purgetis, quum iam nihil opus, simulatq; Solem exorientem sensistis, multò ante uociferari atq; illius exortum prænunciare. GAL. Feruntur quidẽ & illa Micylle, Ad quod ego sum narraturus, multo aliud quiddam fuit, atq; adeo nuper admodum in Gallum transformatus sum. MIC. Quo nam modo? Nam isthuc maximopere cupio cognoscere? GAL. Audistin de Pythagora quodam Mnesarchida Samio? MIC. Num sophistam illum dicis & glorioſum: qui instituit, ne quis uel carnes gustaret, uel fabas ederet, suauissimum mihi eduliũ, salubre & parabile à mensa submouens. Præterea autem qui mortalibus suasit, ne intra quinquennium loquerentur? GAL. Scis nimirum & illud, quemadmodum priusquam Pythagoras esset, Euphorbius fuerit? MIC. Præstigiatorem & prodigiorum artificem hominem aiunt fuisse, ô Galle. GAL. Ille ipse ego tibi sum Pythagoras. Quare parce, quæso, mihi conuiciari, præsertim quum ignores, quibus sim moribus. MIC. At hoc rursum multo etiam quàm illud portentoſius: Gallus Philoſophus? Attamen expone Mnesarchi gnate, qui factum sit, ut ex homine auis, ex Samio Tanagræus repente nobis prodieris. Neq; enim ista uerisimilia, neque omnino facilia creditu. Quandoquidem duas quasdam res iam mihi uideor in te animaduertisse, nimiũ alienas à Pythagora. GAL. Quas? MIC. Alterum quidem, quòd garrulus es, & obstreperus, quum ille silere in solidos quinque annos (si memini) præceperit. Alterum uero planè cum illius legibus pugnat. Etenim cum non haberem, quod tibi obijcerem, fabas heri (sicut nosti) ad te attuli. At tu nihil cunctatus protinus eas sublegebas: unde fit ut necesse sit, aut mentitum esse te Pythagoram esse, quum aliud quiddam sis: aut si Pythagoras es, legem prætergressum esse te, ius q; uiolasse, quũ fabas ederis, perinde ac si caput patris comederis. GAL. Non cognouisti Micylle, quæ sit harum rerum causſa, neq; quæ ad unumquodq; uitæ genus conducant. Ego tum quidem non esitabam fabas, propterea quòd philoſophus essem. Nunc contra comesurus sim, quippe auicio congruas, neq; nobis repudiandum pabulum. Verum si molestum non est, audi quemadmodum è Pythagora cœperim esse id, quod sum in præsentia, quamque in multis uitæ generibus ante hanc uixerim. Et quid ex una quaq; transformatione sim consequutus. MIC. Narra quæso: nam mihi quidem au-

A causſa II.

Fabula de Gallo adolescente in auc conuerſo.

Pythagoræ metamorphoses & præſtigiæ.

Tacite notat Pythagoræ uanitatẽ, ut qui ſibi ipſi repugnaria.

ditu iucundiſſimum fuerit. Adeo ut ſi quis mihi deferat optionem, utrum te iſta narrantem audire malim, an rurſum felicisſimum illud ſomnium, quod paulo ante uidi, uidere, haud ſciam utrum electurus ſim, uſqueadeo cognata germanaq; uidẽtur eſſe iſta tua cum ſuauiſſimis illis uiſis, & ex æquo uos æſtimo, te pariter ac præclarum illud inſomnium. GAL. Etiamnum tu ſomnium illud quod dudum tibi uiſum eſt, in animum reuocas, & inania quædam obſeruans ſimulachra, atq; (uti loquuntur poëtæ) euanidam quandam felicitatem memoria conſectaris? MIC. Imò illud ſcias Galle, ne ullo quidem tempore unquam uiſi illius mihi uenturam oblíuionem. Tantum mellis ſomnium aufugiẽs in oculis mihi reliquit, ut præ illo uix queam palpebras attollere, rurſus in ſomnum coeuntes. Itaq; qualem uoluptatem mouent pennæ in auribus uerſatæ, talem titillationem mihi præbent ea quæ uidi. GAL. Nouum quendam Hercule mihi narras amorem inſomnij, ſiquidem alatum quum ſit (ſicut aiunt) metasq; uolandi præſcriptas habeat ſomnium, iamq; ſepta tranſilit, in oculis etiam uigilantis obuerſans, adeoq; mellitum & euidens apparet. Quare peruelim audire, cuiuſmodi nam ſit iſtud, quod te ſupra modum delectat. MIC. Geſtio narrare. Nam dulce eſt hoc ipſum meminiſſe, & commemorare de illo quippiam, Verum heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis transformationibus? GAL. Vbi tu Micylle deſieris ſomniare, melq; illud ab oculis abſterſeris. Interim prior dicito, uti intelligam, utrumne per portas eburneas, an per corneas tibi ſomnium aduolarit. MIC. Neque per has, neq; per illas, ô Pythagora. GAL. Atqui duas has tantum commemorat Homerus. MIC. Valere ſinas nugatorem illum poëtam, qui nihil de ſomnijs intellexit. Paupertina fortaſſis ſomnia per iſtas commeant portas, qualia uidebat ille: neq; id admodum perſpicuè, quippe captus oculis. Mihi uero per aureas quaſdam portas dulciſſimũ hoc aduenit ſomnium, & ipſum aureum, & aureis undiq; circumamictum, & auri plurimum ſecum adducens. GAL. Deſine optime Mida de auro fabulari. Nam dubio procul ex illius uoto, iſtud tibi accidit inſomnium, & ſolidas auri uenas mihi duxiſſe uideris. MIC. Multam auri uim uidi Pythagora, multam, quàm putas pulchri? quo ſulgore coruſcantis? Quid tandem Pindarus in illius laudem dicit? nam in memoriam redige, ſiquidem meminiſti, quum aquam præſtantiſſimam dicens, poſtea aurum admiratur, idq; iure, ſtatim in initio carminis unius omnium belliſſimi. GAL. Nam illud quæris?

Aqua eſt illa quidem optima:
Cæterum aurum, uti Candens
Ignis, ita enitens, noctibus eminet eximie unum
Cæteras ſupra opes: quæ
Gloriam ac decus addunt.

MIC. Per Iouem, iſthuc ipſum: perinde enim ac ſi inſomnium meum uideat Pindarus, ita prædicat aurum, ſed ut tandem cognoſcas quale fuerit, auſculta iam ſapientiſſime Galle. Meminiſti ut heri nullum domi cibum acceperim: ſiquidẽ Eucrates dives ille fortè mihi in foro factus obuiam, lotum me in tempore ad cœnã uenire iuſſerat. GAL. Iſthuc equidem planè memini. Nam totum eſuriebam diem, donec mihi profunda tandem ueſpera domum reuerſus, ſubuuidus, uinoq; madens, quinq; illas fabas proferres, non admodum opiparam cœnam Gallo, qui quondam fuerit athleta, quiq; olympia non ſegniter olim decertarit. MIC. Aſt ubi reuerſus à cœna fabas tibi obieciſſem, obdormij protinus. Tum mihi, iuxta Homerum, ambroſia ſub nocte diuinum quoddam haud dubiè ſomnium aſſiſtens. GAL. Sed prius quæ tibi apud Eucratem acciderint Micylle narra: & cuiuſmodi fuerit cœna, quæq; ſuper cœnam acta ſunt omnia. Nihil enim prohibet te denuo cœnare, ſi ueluti ſomnium quoddam eius cœnæ reducas, & quæ tum ederis, rurſum commemoratione quaſi rumines. MIC. Credebam moleſtum futurum me, ſi hæc quoq; retuliſſem: uerum poſteaquam tu deſideras, en id quoq; narrabo, quum nunquam ante

Occaſio totius diſputationis.

De ratione ſomniorũ digreſſiuncula ex Homero.

Homeri nugator

Commendat ſomnium ſuũ à materia ſeu ſubiecto.

Narratio cõtinens deſcriptionẽ cœnæ Eucratis & cauſſam ſomnij.

tehac in uita cœnassem apud ullum diuitem, ó Pythagora, heri bona quapiam fortuna in Eucratem incidi, atq; ego quidem simul atq; dominum illum salutassem, ita uti consueuerã, subducebam me: ne pudori illi essem, si lacera in ueste fuissem assectatus. At ille, Micylle, inquit, hodie natalicia filiæ celebro, plurimosq; ad conuiuium amicos inuitaui, uerum quoniam aiunt quendam ex his incõmoda esse ualetudine, neq; posse pariter ad conuiuium nostrum accedere: tu eius loco uenito lotus, nisi ipse forte qui uocatus est, semet adfuturum renunciarit. Nam nũc quidem ambigit. Hoc ubi audissem, adorato diuite discedebam: omnes obsecrans deos, ut algidam febrem aliquam, aut laterum dolorem, aut podagrã morbi auctarium immitterent ualetudinario illi, cuius ego sellæ occupator, cœnæq; uicarius & hæres eram uocatus. Interim hoc spacij, quod usq; ad balnei tempus intercessit, longissimum seculum esse iudicabam: dum subinde respicio, quot quot pedum esset litera, & quando illos iam latuisse consentaneum esset. Hic ubi tempus tandem aduenisset, ocyus me corripio, atq; abeo, nitidè admodũ cultus: sic obuerso palliolo, ut qua esset parte puriss imum, ea uideretur. Offendo autem ad fores, & alios complures, in quibus etiam illum (gestabatur autem à uiris quatuor) cuius eram subconuiua uocatus: qui malè habere dictus erat, atq; id etiam prę se ferebat, quòd afflicta esset ualetudine: nam ex alto gemebat, tussiebatq;, ac screabat, uelut ex abdito: quodq; ægre graderetur totus pallidus ac tumens, annos natus circiter sexaginta. Fere batur autem philosophus quispiam esse, ex his, qui apud adolescentulos nugas deblaterant. At barba mirè erat tragica, id est, hircina, supra quàm credi posset tonsoris egens. Porrò increpante Archibio medico, quam ob rem quum ita esset affectus, aduenisset: nõ oportet, inquit, promissa deserere, præsertim hominẽ philosophũ, etiam si mille urgeant & instent morbi. Putabit enim Eucrates sese à nobis haberi ludibrio. Haud quaquam, inquam ego: imò collaudabit te, si domi potius apud te uelis emori, quàm in conuiuio animam unà cum phlegmate excreans. Atque ille quidem præ arrogantia dissimulabat sese dicterium audisse. Haud multo post accessit & Eucrates iam lotus: conspectoq; Thesmopolide (nam id erat philopho nomen) Præceptor, inquit, probè quidem factum abs te, qui ipse ad nos ueneris. Tametsi nihilo deterius tibi fuerat futurum. Siquidem etiam absenti omnia ordine missa fuissent. Hæc simulatq; dixerat introgreditur, manus illi porrigẽs pariter & famulis innitenti. Ego igitur iam abire parabam: uerum ille conuersus, ubi diu secum hæsitasset, posteaquam me tristem admodum uideret: ades, inquit, tu quoq; Micylle, ac nobiscum cœna. Nam filium in mulierum cõclaui unà cum matre conuiuium agere iubebo, quo tibi sit locus. Ingrediebar itaq;, quum parum abfuerit, ut lupus frustra hians discederem, uerum ingrediebar pudefactus, q; Eucratis filiolum è conuiuio uiderer expulisse. Ait ubi iam tempus esset ut discumberemus, primum tollentes Thesmopolim composuerunt, haud sine negocio per Iouem, quinq; (si Dijs placet) proceri iuuenes, cerui calia illi supponentes undiquaq;: quo nimirum in eodem habitu permanere, ac longum etiam tempus durare posset. Deinde ubi nemo iam tolerare posset, ut iuxta illum accumberet, me adductum reclinant, ut eadem in mensa essemus. Deinceps cœnabamus, ô Pythagora, opiparam quandam & uariam cœnam, multoq; in auro, multo item argento. Pocula erant aurea, ministri formosi: tum cantores, & concitandi risus artifices. In summa, iucundissima quæpiam erat uita: nisi quòd unum quiddam me uehementer malè habebat: Thesmopolis obstrepens atq; obturbans, uirtutem nescio quam mihi commemorãs, docensq;, quòd duæ negationes unicam efficerent affirmationem: quodq;, si dies sit, nox non sit. Nonnunquam & cornua mihi dictitabat esse, atq; id genus multa philosophabatur erga me, quibus eiusmodi nihil opus: planeq; uoluptatem interpellatione minuebat, quum non sineret exaudiri eos, qui cithara, uoceq; canebant. Habes Galle de cœna. GAL. Non admodum suaui Micylle: maximè posteaquam cum illo delirosene sortitus eras accubitum. MIC. Audi nunc inso-

Arbitror gnomonem horologij intelligendum esse.

Notat obiter & Stoicorũ mores, q cum ἀπαθείας esse uolunt. Interim nihil nõ appetunt.

Stoicorum incepta doctrina & cõuersatio.

mnium: Vísus enim mihi Eucrates ipse, quum orbus esset liberis, nescio quomodo è uita decedere. Dehinc ubi me accersísset, ac testamentum condidísset, quo me in solidum hæredem omnium scripserat, paulò tempore superstes emori. Porrò ipse uidebar adire facultates: & tum aurum, argentumq; ingentibus quibusdam scaphis exhaurire, perpetuò subscaturiens & affatim affluens: tum autem uestes, mensas, pocula, ministros, omnia mea, ut par erat, esse. Postea candido uehiculo uectabar resupinus, cunctis qui intuebantur, conspiciendus & admirandus. Accurrebant permulti, ac circumequitabant: complures sequebantur. Ego interim illius indutus uestitum, & annulos gerens circiter sedecim digitis insertos: epulum quoddam splendidum iubebam adornare, quo amicos acciperem. Iamq; illi, ita ut in somnio fieri consentaneum est, aderant: iam epulæ erant comportatæ, tam potus ex animi sententia ministratus. In his quum uersarer, & aureis phialis præberem omnibus qui aderant amicis, quum iam inferrentur bellaria, intempestiuo tuo clamore perturbasti nobis conuiuium, mensasq; subuertísti, ac diuitias illas ita dissipasti, ut in auras euanescerent. Num tibi uideor iniuria stomachatus in te? nam uel tris noctes perpetuas libenter adhuc somnium illud quod mihi accidit, uidere cuipiam. GAL. Adeóne es auri cupidus, & opum auidus Micylle: idq; ex omnibus unum admiraris, ac fœlicitatem unicam esse iudicas, si plurimum possideas auri? MIC. Equidem haud solus ita cogito Pythagora: quin ipse quoque, tum quum Euphorbus esses, auro atq; argento comis intexto, prodibas pugnaturus cum Achiuis, idq; in bello, ubi ferrum quàm aurum gestare satius fuerat. At tu etiam tum uoluisti calamistris auro internexis in periculum descendere. Atque ob eam (opinor) causam, Homerus comas tuas gratijs símiles dixit, quòd auro argentoq; reuincirentur. Etenim longè nimirum meliores atq; amabiliores uidebantur, quòd essent auro religatæ, unaq; cum eo relucerent. Neq; ísthuc nouum est Auricome, si tu Pantho patre prognatus, aurum in precio habuisti: quin & ipse Deorum omnium, hominumq; pater ille, Saturno Rheaq; progenitus, quum Argolicam illam puellam adamaret, ubi nihil inueniret amabílius in quod sese transformaret, neq; quo Acrisij custodias posset corrumpere, audisti uidelicet, ut aurum sit factus, atq; ita per tegulas illapsus, potitus est ea quam deperibat. Iam uero quid tibi commemorem, quàm multos usus præbeat aurum? Et ut eos quibus adfuerit, formosus, & sapientes, & potentes reddat, decus & gloriam illis concilians? utq; nonnunquam ex obscuris & infamibus, claros ac celebres repente efficiat? Nam nosti uicinum mihi & eiusdem artificij Simonem, qui paucis ante diebus apud me cœnauit, quum legumen coquerem Saturnalibus, duasq; extorum cæsuras immittens? GAL. Noui Simonem illum breuem: qui fictilem ollulam, quæ nobis erat unica, suffuratus, peracta cœna abijt, sub ala gestans. Nam ipse uidi Micylle. MICYL. Atqui quum eam sustulerit, tam multos ille deos postea iurabat. Sed quur non prodebas, ac uociferabare tum, ô Galle, quum nos furto spoliari conspiceres. GAL. Coccizabam, quod mihi solum licebat id temporis: uerum quid Simon ille? Nam uidebare de illo dicturus, nescio quid. MICYL. Ei consobrinus erat uir supra modum diues, nomine Drimylus, is quoad uiuebat, ne obulum quidem donauerat Simoni, nam qui daret, quum ne ipse quidem pecunias attingeret? At simulatq; mortuus est nuper uniuersis illis opibus iuxta leges Simon ille, qui coria putria, qui patellam circumlingebat, gaudens potitur, purpura ostroq; circunte ctus, famulosq; & currus, & aurea pocula, & mensas eburnis innixas pedibus possidet, ab omnibus adoratur, iamq; nos ne aspicit quidem. Etenim nuper quum illum procedentem conspexissem, Salue, inquam, Simon. At ille indignè ferens, Edicite, inquit, mendico isti, ne uocabulum meum diminuat, neq; enim Simon, sed Simonides appellor. Porrò (quod est omnium maximum) mulieres etiam illius amore capiuntur. Atq; is quidem eludit eas, ac fastidit, & alias quidem admittit, comemq; sese præbet, aliæ porrò quæ negliguntur,

necem

Quæ in diuitibus speciosa ac beata habetur uulgo.

Auri encomium, cuiq; hæc prior collationis pars, quæ diuitias commendat.

Ab ipsius Pythagoræ exemplo.

Amplificatio ab exemplo Iouis.

Ab effectu & usu.

Probat exemplo Simonis uicini.

necem conficiuras ſibi minitantur. Vides quantas commoditates pariat aurum: quandoquidem eos qui ſunt deformiſſimi, transfigurat, & amabiles reddit, non ſe eus atq; ceſtus ille poëticus. Audis inſuper & à Poëtis dictum. *A teſtimonio poëtarum.*

O aurum auſpicata res, & oſtentum optimum.

Et rurſum.

Aurum eſt quod opibus imperat mortalium.

Sed quid interim riſiſti Galle? GAL. Quoniam tu quoq; per inſcitiam Micylle ſimili modo falleris opinione de diuitibus, quemadmodum uulgus: uerum (crede mihi) longè etiam ærumnoſiorem uitam uiuunt, quàm uos. Hæc autem loquor, qui ipſe & pauper, & diues aliquando fuerim, atque omne uitæ genus ſim expertus. Porrò paulo poſt ipſe quoque hæc omnia cognoſces. MIC. Per Iouem tempeſtiuum iam eſt, ut & tu referas quemadmodum ſis transfiguratus: & quid in unoquoque uitæ genere perſpexeris. GAL. Auſculta, hoc tantum præmonitus, me neminem feliciorem uita, quàm tu ſis, unquam uidiſſe. MIC. Quàm ego ſim ô Galle? Hanc felicitatem tibiipſi imprecor. Nam uidere me tibi ridendum proponere. Verum age, narra, exordiens ab Euphorbo, quo pacto fueris in Pythagoram transformatus: Deinceps ordine ad Gallum uſq; Conſentaneum enim eſt, te uarias res tum uidiſſe, tũ tuliſſe, nimirum tam diuerſis uitæ formis. GAL. Quẽadmodum initio ab Apolline profecta anima in terrã deuolarit, & corpus humanum ſubierit, ut illic pœnam quandã dependeret, id longũ dictu futurum ſit. Præterea neque mihi referre fas eſt, neque tibi eiuſmodi audire. Verum ubi Euphorbus factus eſſem. MIC. Sed ego priuſquam eſſem is, qui nunc ſum, ô præclare quiſnam eram? hoc mihi prius dicito, nunquid & ego uerſus fuerim itidem ut tu? GAL. Maximè. MIC. Quis igitur eram? ſi quo modo potes dicere, peruelim enim iſthuc cognoſcere. GAL. Tu formica fueras Indica, ex earum genere, quæ aurum effodiunt. MIC. Et poſtea neglexi infelix, uel paucula fruſta in uitam importare: quum illo eſſem alitus? Sed age quid poſt hæc futurus ſim dicito: quandoquidem conſentaneum eſt ſcire te. Etenim niſi quid bonæ ſit rei, iam nunc ſuſpendero me ab iſta pertica, in qua nunc ſtas. GAL. Iſtuc profecto nulla ratione poſſis cognoſcere. Cæterum quum Euphorbus eſſem (nam ad illa redeo) in Troia pugnabam, atq; à Menelao necatus: aliquanto poſt tempore in Pythagoram perueni. Porrò eouſq; abſq; tecto perdurabam, donec Mneſarchus aliquando mihi domum ædificaret. MIC. Obſecro te, num abſque cibo potuq;? GAL. Maximè. Nihil enim iſtis rebus opus, niſi corpori duntaxat. MIC. Illud igitur prius dicito, ea quæ ad Troiam geſta ſunt, num ita ſe habent, qualia fuiſſe dixit Homerus? GAL. Quinam ille ſcire potuiſſet Micylle: qui quidem dum iſta gerebantur, ipſe Camelus erat in Bactris? Cæterum ego tibi tantum effabor diuinitus, nihil id temporis eximium fuiſſe, neque Aiacem uſqueadeo magnum, neque Helenam adeo formoſam, quemadmodum arbitrantur: ſiquidem uidi candida quandam & procera ceruice, ut hinc cygno prognatam eſſe adſimularent. Cæterum uehementer anum, æqualem propemodum Hecubę. Hanc Theſeus primum raptam in Aphidnis poſſedit. Is uixit Herculis fermè ætate. Porrò Hercules prius Troiam ceperat, patrum noſtrorum memoria, qui per id temporis maximè florebant. Nam hæc mihi Panthus narrauit, ſe, quum eſſet admodum adoleſcens, uidiſſe Herculem. MICYL. Quid autem Achilles? Num talis erat, nempe qualis in re præſtantiſſimus? An & iſthæc fabulamenta ſunt. GAL. Cum illo quidem congreſſus non ſum: neque queam adeo compertè de rebus Græcorum dicere. Etenim quî ſcire potui, quum hoſtis eſſem? Certe Patroclum illius amicum, haud ita magno negocio peremi lancea diſſectum. MICYL. Deinde te Menelaus minore negocio: uerum iſtis de rebus ſatis: Nunc res Pythagoricas refer. GAL. Illud in ſumma Micylle: ſophiſta quiſpiam eram (oportet enim uidelicet fateri uerum) alioqui non imperitus, neque inexercitatus in

Propoſitio alterius partis collationis.

Tranſitio.

Series mutationum Pythagoræ, pertinens ad fidem faciendã ſequentibus.

Micylli mutationes, per digreſſiunculã

Redit ad Pythagoram.

Homeri poemata nuq

Alia digreſſio de rebus Troianis, ex Homero.

Pitagoras Sophista præstigiator & impostor

Redit ad propositũ & tacitè Pythagoram, ut sophistam et præstigiatorem perstringit, qui & quæ docuit imponendi causſa docuerit, & in quæ transmutatũ se dixit, ab ijs natura quoq; repugnarit.

honestissimis disciplinis. Profectus sum autem in Aegyptum: quo cum prophetis congrederer, de sapientia communicaturus. Hic adyta subij, atque ibi Ori & Isidis libros perdidici. Post rursum in Italiam renauigabã, ac Græcos iuxta ea quæ in Aegypto didiceram, ita institui, ut me proinde ac deum susp icerẽt. MIC. Equidem inaudieram istæc: præterea quemadmodum creditus fueris, defunctus in uitam redisse, utq; aureum femur illis subinde ostenderis. Verum illud mihi dicito, quid tibi uenit in mentem, ut legem statueres: uti neque carnibus, neque fabis uescerentur homines? GAL. Ne perconteris ista Micylle. MIC. Quam ob rem ó Galle? GAL. Nam pudet hisce de rebus uerum fateri. MIC. Atqui non conuenit, uti id facere graueris apud hominem contubernalem & amicum: nam horum post hac, absit ut dixerim. GAL. Nihil sani, neq; præclari quicquam erat: uerum animaduertebam, si consueta modo, at eadem quæ uulgo traduntur à multis præcepissem: non fore, ut mortales in admirationem adducerem, sed quo peregriniora, magisq; aliena proposuissem, futurum, ut hoc magis nouus, magisq; uiderer admirandus. Proinde instituera m in animo, nouæ quiddam rei designare, eiusmodi proposito decreto, cuius causa esset inexplicabilis, quo uidelicet alijs aliud coniectantibus omnes redderentur attoniti: quemadmodum in obscuris oraculis solet usu uenire. MIC. Illud uide ut rides me tu quoq;: non minus atq; Crotoniatas, at Metapontícos, & Tarentínos: cumq; his alios, qui muti sequuntur, tuaq; adorant uestigia, quæ tu calcata reliquisti. Verum ubi Pythagoram exueras, quem post eum induisti? GAL. Aspasiam Miletensem illam meretricem. MIC.

Ridiculũ ab absurdo.

Papæ, quid ego audio? Siquidem inter alia mulier quoq; fuit Pythagoras? Itáne fuit aliquando tempus, quo tu Galle generosissime oua pariebas, cumq; Pericle rem habebas, iam Aspasia uidelicet: atq; ex illo grauida facta es? Præterea lanam tondebas, tramamq; deducebas? Postremo meretricum in morem gestiebas, uultumq; componebas? GAL.

Defensio absurda, ab exemplis.

Ista quidem omnia feci, tametsi non ego solus: uerum & ante me, tum Tiresias, tum Elati proles Cæneus. Proinde quicquid in me conuitij dixeris, tantundem & in illos dixeris. MIC. Age igitur, utra tibi uita erat suauior, quum uir esses, an quum Pericles tecum haberet consuetudinem. GAL.

Digressio in quæstionem iocosam

Vides cuiusmodi istuc est quod percontaris? nempe cui ne Tiresiæ quidem expedierit respondere. MIC. Atqui si minus fateare tu: tamen istuc Euripides satis explicuit, quum ait: se malle ter sub clypeo consistere, quàm parere semel. GAL. Imò præmoneo te paulo post puerperam fore: siquidem & tu mulier es olim futurus, idq; sæpius longo nimirum seculorum orbe atque recursu. MIC. Non tu pendebis, ó Galle, qui quidem omneis mortales Milesios aut Samios esse ducas? Nam aiunt te etiam tum quum Pythagoras esses, uenusta forma decorum, sæpius Aspasiam fuisse tyranno: Verum age secundum Aspasiam, in quem uirum aut mulierum denuo renatus es? GAL. In Cratem Cynicum. MIC. O Castor, & ó Pollux, quàm dissimile, ex scorto philosophus? GAL. Deinde rex: deinde pauper: paulo post satrapes, dehinc equus, graculus, rana, aliáque innumerabília, perlongum enim fuerit singula recensere. Postremo Gallus, atque id sæpius, nam hoc uitæ genere sum delectatus. Interea & alijs diuersis mortalibus seruiui, regibus, pauperibus, diuitibus, postremo nunc tecum uiuo, rideoq; quotidie, quum uideo te paupertatis tædio complorantem, eiulantemq;, ac diuitum admirantem fortunas, propterea quod ignores quantum illis adsit malorum, alioqui si curas noris, quibus illi distringuntur, teipsum profecto riseris, qui antea crediderit eum, qui sit opulentus, statim fœlicissimum esse omnium. MICYL. Ergo Pythagora, aut quid maximè gaudeas adpellari, ne confundam orationem, si te nunc hoc, nunc illo nomine compellem. GAL. Nihil interierit, siue Euphorbum, siue Pythagoram, siue uocaris Aspasiam, siue Cratem, quandoquidem ista omnia sum unus, nisi quòd rectius feceris, si (id quod in præsentiarum esse uideor) Gallum me uoces, ne auem hanc paruiducere, contemnereq; uideare, præsertim quum

Redit ad primam disputationem de diuitijs, & quãta eadem incõmoda iuncta habent.

Estq; hæc altera collationis pars.

tam

tam multas contineat animas. MIC. Ergo Galle, quandoquidem omnia penè uiuendi genera iam expertus es, atq; omnia cognita habes, age dilucidè mihi narrato quæ sint peculiaria diuitum ad uitæ rationem, quæ pauperum propria: quo uidelicet cognoscam, uere ne isthuc affirmes, me diuitibus esse feliciorem. GAL. En hunc ad modum interim perpende Micylle. Te quidem non magnopere tangit cura belli, si quando rumor sit aduētare hostes: neq; sollicitus es, ne in agros incursantes populentur, neue hortum proculcent, proterantq;, aut uineas uastēt: sed simulatq; tubam audieris, si tamē audieris, de te ipso uno circumspectas, quo deflexus seruari queas, ac discrimen effugere. Contra illi tum de sese solliciti sunt, tū animo discrutiantur, quum de mœnibus quicquid opum possidebant in agris, id omne tolli, deportariq; conspiciunt. Ac siue inferendum est aliquid in ærarium, soli accersuntur: siue in prelium exeundum, periclitantur: aut peditum turmis, aut equitum alis præfecti. Tu interim uimineū gerens clypeum, expeditus ac leuis, ad saluti consulendum, paratus uictoriale conuiuium agere, si quando uictor exercitus sacra fecerit. Rursum pacis tempore, tu quidem quum de plebe sis, ingressus in concionē, tyrannidem in diuites obtines, illi uero trepidant, pauitantq;, ac largitionibus chorag; sq; te placant: siquidem quo tibi balnea, ludi, spectacula, reliquaq; id genus abunde suppeditent, ea omnia curant illi. At tu, censor & acerbus expensor, perinde quasi dominus, ne alloquio quidem interdum dignaris illos: quod si tibi collubitum sit, ingentibus saxis in illos degrandinas, uel facultates eorum publicas facis: ipse neq; calumniatorem metuis, neq; latronem, ne tollat aurum, uel ædium conscenso fastigio, uel pariete perfosso: neq; necesse habes rationibus occupari, neque exactionibus: neque tibi cum sceleratis dispensatoribus conflictandum est, neq; tantas in sollicitudines distraheris: uerum simulatq; crepidam unam perfeceris, mercedemque retuleris septem obulos, sero surgis crepusculo: & si libuerit, lauaris, tum empto saperda quopiam, aut mænide piscículo, aut paucis ceparum capitulis, temetipse oblectas, canens plerumque, optimaq; cum paupertate philosophans, adeo ut eas ob res salubri sis, ualentique corpore, obduruerisq; aduersus gelu: siquidem labores, qui te exacuunt, muniuntque, certatorem haud quaquam contemnendum reddunt aduersum eas res, quæ compluribus inexpugnabiles esse uidentur. Atque hinc nullus ex morbis illis grauioribus impetit te. Quòd si quando leuis cœperit febrícula: paulo negocio eam medicatus, protinus exilis, inedia temetinde excutiens. Illa porrò fugit illico: quippe metuens te, quem uideat etiam frigore ali, saturumque fieri, ac medicorum certis illis recursibus longum plorare renunciātem. At illi ex aduerso propter intemperantiam uitæ, quid tandem mali non habent infelices? podagras, phthises, pulmonum exulcerationes, aquas intercutes. Nam hæc omnia à sumptuosis illis conuiijs nascuntur. Proinde quicunque ex his Icari in morem (ut ferè faciunt) sese attollunt, propiusque se soli admouent, haud cogitantes, quòd alas habeant cæra adglutinatas, ingentem nonnunquam strepitum mouent. Cæterum qui Dædali exemplo non admodum sublimia, neque excelsa appetunt: uerum humilia, terræque uicina, adeo ut cæra nonnunquam salis aspergine madesceret, ij tutò plerunque ac citra discrimen transuolarunt. MICYL. Moderatos istos & cordatos narras. GAL. Verum aliorum, Micylle naufragia fœdissima conspicias: nempe ubi Crœsus reuulsis alis risum exhiberet Persis, conscenso rogo: aut Dionysius quum abdicatus tyrannide, Corinthiorum in urbe ludi literarij magistrum ageret, post gestum tantum imperium, puellos compellens ut syllabas connecterent. MICYL. Dic mihi Galle: tu quum rex esses (nam ais te regem quoque fuisse) cuiusmodi tandem id uitæ genus experiebaris? Mirum ni tum felix eras, quandoquidem id quod est bonorum omnium caput possidebas. GAL. Ne mihi in memoriam regeras ô Micylle, usque adeo supra modum infelix tum eram. Nam quoad res externas, quemadmodum dixisti, planè fortunatus esse uidebar: at intus innumerabilibus curis distringebar. MIC.

Quæ belli temporibus diuites excruciēt & cōtra quæ pauperem ijsdem temporibus cōmoda sequantur. ἀντίθετα.

Quæ pacis temporibus. ἀντίθετα.

Quæ circa ualetudinem ἀντίθετα.

Amplificat exemplis.

Hactenus quæ priuatis ac ciuibus accidunt. Iam quæ regibus ac principibus, ac primum quæ speciosa uidentur.

Quibus tandem curis? Nam rem prorsus absurdam neq; credibilem narras. GAL. Equidem imperabam regioni neutiquam exiguæ Micylle, omnijugarum rerum feraci, tum incolarum frequentia, neq; non urbium pulchritudine cum primis admirandæ: præterea fluminibus nauigabilibus, ac mari portuoso commodæ. Ad hæc exercitus ingens, equitatus spectatissimus atq; excellens, satellitium haud exiguum, triremes, pecuniarum uis maior quàm ut posset numerari, uasorum argente orũ plurima copia, reliquaq; omnis illa principatus tragœdia, strepitusq; & apparatus suprà quàm credi queat, extructus atq; accumulatus. Itaq; quum prodirem, plerique adorabant, deum quempiam intueri sese rati, aliisq; trudentes alios cõcurrebant, quo me conspicerent, nonnulli conscensis tectis, magni æstimabant, si plenè contemplari licuisset quadrigam, stragulam, diadema, tum anteambulones, & eos qui à tergo comitabantur. Ego inter hæc mihi conscius, quantæ me res discrutiarent, uersarentq;, illos quidem propter inscitiam uenia dignos iudicabam, at mei ipsius miserescebat, qui prægrandibus illis Colossis uiderer persimilis: quales uel Phidias, uel Myron, uel Praxiteles fabricatus est. Ætenim illorum quisque quo ad ea, quæ foris apparent, Neptunus ipse est, aut Iupiter, mirificè decorus auro, eboreq; compactus: & aut fulmen, aut fulgur, aut tridentem fuscinam dextra sustinet: Cæterum si immisso capite quę sunt intus inspicias, uidebis uectes quosdam, paxillos, & clauos introrsum prominentes, neque non uimina, cuneosq;, & picem sublitam, & aliam item id genus deformitatem intrinsecus inhabitantem. Omitto recẽ sere muscarum, mustelarumq; uim, quæ nonnunquam in eis mansitant. Huiusmodi quædam res nimirum regnum quoq; uidetur. MIC. Nondum explicuisti lutum & clauos, & uectes, qui nam fuerint in imperio, neq; fœditatẽ illam plurimam quæ nam sit: nam istum ad modum uectari, tam multis imperare mortalibus, ac numinis instar adorari hactenus quidem cum Colossi exemplo quadrat, Siquidem hoc quoq; diuinum quiddam & admirandum: nunc autem quæ sunt intra Colossum exponito. GAL. Quid primo loco tibi referam Micylle: utrum metus, curas morda ces, suspiciones, odium, quo regem persequuntur ij, qui cum illo uiuunt: insidias, atq; eas ob res somnum rarum, & hunc ipsum pertenuem, ac plena tumultus insomnia, cogitationes perplexas, spes semper improbas: an ocij penuriam, & occupationes, iudicia, expeditiones, edicta, fœdera, consultationes? quibus rebus fit, ut ne per somnium quidem aliquare suaui frui liceat, uerum ut omnibus de rebus solus dispiciat necesse est, milleq; negocia sustineat.

Amplificatio à collatione.

II. Quæ acerba & periculosa.

Quippenec Atriden Agamemnona dulcis habebat.
Somnus, multigenas uersantem pectore curas.

Idq; quum reliqui omnes Achiui sterterent. Adde quòd Lydum illum discruciat filius mutus: Persam uero, Clearchus ad Cyrum desciscens. Atque alium quempiam, Dion cum Syracusanis nonnullis ad aurem communicans. Rursum alium quendam urit Parmenion collaudatus. Item perdiccam Ptolemæus. Ptolemæum Seleucus. Quin illa quoq; molestiam adferunt: amasius per uim non sponte conuiuens, concubina alio gaudens, tum si qui defectionem parare dicantur: aut duo quatuórue satellites inter sese consusurrantes. Porrò (quod est omnium grauissimum) amicissimi quiq; uel maximè sunt formidãdi, semperq; metuendum, ne quid magni mali ab illis exoriatur. Nam alius à filio ueneno necatus est: alius item ab amasio. Alium simile quoddam fortassis mortis genus eripuit. MIC. Apagesis, Atrocia, miraq; sunt ista quæ narras ô Galle. Mihi igit̃ multo sit tutius operæ cerdonicæ pronum incumbere, quàm exurrea bibere phiala comiter delatum hausturn, cæterum cicuta, aconitoq; temperatum. Nam mihi quidem hoc unum est periculi, ut si paulum aberret simílion, deflectatq; à recta incisione, summũ secantis digitũ exiguo sanguine tingat. At isti quemadmodum narras, letifera agunt conuiuia, atque id innumerabilibus in malis constituti. Deinde ubi cõciderint, persimiles esse uidentur tragœdiarũ histrionibus. Nam multi sicut uidere licet, quoad Cecropes

Exempla dictorum.

Alia collatio Histrionum.

sunt

sint scilicet, aut Sisyphi, aut Telephi diademata gestant, argenteisq; capulis gladios, comamq; uentilantem, & auro intertextam clamydem: quòd si quis (qualia nimirum permulta solent accidere) impulsos illos media in scena præcipites des, risum profectò moueant spectatoribus: uidelicet persona unà cum ipso diademate contrita, uero autem actoris capite luxato, cruribusq; maxima ex parte renudatis: ut iam interioris amictus, quàm miseri sint panni fiat perspicuum: ac cothurnorum quos pedibus induxerunt, appareat deformitas, haud quaquam ad pedis modum respondentium. Vide ut me iam similitudines cõferre docueris optime Galle. Cæterum tyrannis talis quædam res tibi uisa est esse: uerum ubi equus esses, aut canis, aut piscis, aut rana, quomodo eam uitæ rationem ferebas? GAL. Istum quem nunc suscitas sermonem & longior sit, neq; huius temporis. Illud autem unum in genere dixerim: nullam ex omnibus uitam mihi non uisam tranquilliorem uita humana, naturalibus duntaxat cupiditatibus & usibus circumscriptam. Siquidem publicanum equum, aut sycophantam ranam, aut sophistam graculum, aut popinatorem culicem, aut cinædum gallum, atque id genus alia, quæ uos studio comminiscimini, haud quaquam inter illos uidebis. MIC. Quæ dicis, ô Galle, fortasse uera sunt: uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit. Haud unquam quiui dediscere cupiditatem illam, à puero mihi insitam, uidelicet ut diues euadam. Quin nunc quoq; somnium illud ob oculos uersatur, aurum ostentans: potissimum autem sceleſtus ille Simon excruciat, qui quidem tantas inter opes delicietur. GAL. At ego te isto leuabo morbo Micylle, tametsi nox etiamdum est. Surge modo, ac sequere me. Siquidem ad ipsum te Simonem adducam, atq; in aliorum diuitum ædes, quò nimirum uideas, quomodo res habeant apud illos. MIC. Isthuc quo pacto, clausis foribus? Num me parietes transfodere compelles? GAL. Nequaquam, uerum Mercurius, cui sum sacer, hoc optandi mihi largitus est, ut si quis longissimam caudæ plumam, quæ ob molliciem inflectitur. MIC. Atqui duas habes eiusmodi. GAL. At dextram ex his euulsam cuicunq; ego gestandam dédero, is quoad uoluero, fores omneis poterit aperire, cunctaq; uidere, ipse inuisibilis. MIC. Equidem ignorabam, ô Galle, te præstigiarum quoq; peritũ esse. Porrò si mihi isthuc semel præstiteris, uidebis illico Simonis uniuersas opes huc deportatas, nam eas huc rediens transferam. At illè rursum circumrodet, ebibetq; putria coria, quibus consueuit soleas compingere. GAL. Atqui nefas sit isthuc facere. Siquidem Mercurius illud mihi mandauit, ut si quis pennam tenens, istiusmodi quippiam perrarit, uociferans furem proderem. MIC. Rem neutiq; ueri similem narras, nempe Mercurium quũ ipse sit fur, non sinere alios, ut idem faciant. Sed tamen abeamus. Nam aurũ auferam, si modo possim. GAL. Pennam prius refellito. Quid hoc rei? ambas reuulsisti. MIC. Tutius hoc quidem ô Galle, tum tibi minus fœdum sit futurum, ne altera caudæ parte mutilatus claudices. GAL. Age sanè, sed utrum Simonem prius adimus, an aliũ quempiam diuitũ? MIC. Haud aliò, imo ad Simonem, qui uidelicet prodissillabo, terrasyllabus esse affectet, posteaquã diues euasit. Sed iam ad fores accessimus. Quid igitur deinceps facio? GAL. Pennam feræ admoue. MIC. Ecce autem, dij boni, ostium perinde atq; claui resiliũt. GAL. Perge porrò præcedens, Vides illum uigilantem ac supputantem? MIC. Video per Iouem, & quidem ad obscuram siticulosamq; lucernam. Præterea pallet, haud scio unde Galle, totusq; exaruit, atq; extenuatus est, mirum, ni curis. Neq; enim auditum est illum alioqui malè habere. GAL. Ausculta quid dicat, siquidem intelliges, quibus de caussis ad eum modum sit affectus. SIMON. Nimirum septuaginta illa talẽta tutò admodum sublectica defossa sunt, neque quisquam alius omnino uidit. At uerò, sedecim illa Sosylus equiso uidit me sub præsepi occultantem. Itaque de curando stabulo non est admodum sollicitus, quanquam nec alias admodum laboris appetens, uerisimile est autem illum multò etiam his plura sustulisse. Nam unde alioqui Tibius heri tam ingens salsamentum illi obsonio propo-

suisset?

Cõclusio, nullam uitã mortalẽ esse humana.

Iam et exemplis probat, quæ dixit hactenus.

De Vi pamaxu

Tetrasillabus

Effictio dictis cogitabundi & rationẽ supputantis.

fuisset? Tum autem aiunt, illum monile emisse uxori drachmis quinq. Heu misero mihi. Hi omnia mea dissipabunt bona. Quid quòd ne pocula quidem sat in tuto mihi recondita sunt, quũ sint multa. Vereor enim, ne quis ea suffosso pariete tollat. Complures mihi inuident, atq; insidias parant. Præter cæteros autem Micyllus iste uicinus. MIC. Ita per Iouem. Nam tibi sum similis, ac patellas sub ala gesto. GAL. Tace Micylle, ne protinus ipso in furto nos prodas. SIMON. Optimum igitur fuerit, ut ipse insomnis seruem. Omnem obibo domũ in orbem obambulans. Quis iste? uideo te per Iouem. O parietum perfossor, posteaquam es columna, bene res se habet. Pernumerabo denuo refossum argentum, ne quid fortè atq; insidijs appetor ab omnibus, ubi mihi gladius? Si quenquam deprehendero, rursum aurum defodiamus. GAL. Sic tibi habent ô Micylle, res Simonis. Sed abeamus ad alium quempiam, donec noctis adhuc aliquantulum supereſt. MIC. O miser, cuiusmodi uiuit uitam? hostibus eueniat ad hunc modum diuitem esse. Itaq; pugno illi in maxillam illiso, uolo discedere. SIMON. Quis me pulsauit? Latrocinio despolior miser. MICYL. Plora ac uigila, auriq; similis corpore reddaris, quandoquidem illi affixus, deditus es. Nos autem, si uidetur, Gniphonem fœneratorem uisamus. Nam nec is procul hinc habitat, ipsæ nobis suapte sponte fores patuerunt. GAL. Vides hunc quoq; curis inuigilantem, & usurarum rationes iterantem digitis cortis? cui propemodum relictis his omnibus sit in silpham, aut culicem, aut muscam abeundũ. MIC. Equidem uideo miserum ac uecordem hominem, ne nũc quidem multò meliorem uiuere uitam, quàm silphæ aut culicis, Adeo totus & hicà curis & rationibus est extenuatus. Nunc ad alium eamus. GAL. Ad tuum, si uidetur, Eucratem. En tibi fores per se patuere. Quin introimus? MIC. Paulo antè hæc omnia mea erant. GAL. At etiam nunc tu diuitias somnias? uides igitur Eucratem ipsum quidem à famulo, uirum natu grandem. MIC. Video profectò quidda haud quaquam uirile. Porrò altera ex parte ipsam item uxorem à coquo constupratri. GAL. Quid ergò? Num optaris & horum hæc res existere Micylle, cunctaq; possidere, quæ sunt Eucratis? MIC. Haud quaquam Galle. Imò fame citius interierim, quàm id genus quippiam patrarem. Valeat aurum & conuiuia. Duo oboli mihi potiores diuitiæ sunt, quàm si à domesticis mihi domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc quandoquidem dies fermè diluxit, domum ad nos redeamus. Reliqua rursus aliàs uidebis Micylle.

ICAROMENIPPVS, SIVE HYPERNEPHELVS.

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Quod suprà in specie, idem hic in genere tractat. Reprehendit enim in uniuersum omnium hominum tum priuatorum, etiam regum ac principum, omnia facta ac studia, siue ea priuata sint, siue etiam ad cultum, ac religionem deorũ pertineant, præcipuè autem philosophos, ut semper aliàs, insectatur, quos indicat nõ modo circa res humanas incerta ac stulta docere, uerum etiam de rebus sublimibus, de mundo, de deo, de prouidentia diuina & id genus alijs, absurda, atq; impia quædam tradere, quæ neque uiderint ipsi, neque aliunde cognouerint. Atque hæc omnia sub Menippi nomine, quem aliàs quoque, ut philosophis infestum atq; inimicum exhibet. Hunc enim fingit, cum uideret hominum res incertas & ridiculas esse, cupereq; ueritatem naturæ, ac uirtutem cognoscere, ad philosophos sese cõtulisse. Qui cum multa quidem, ac speciosa habitu, ac uerbis pollicerentur, doctrina autem inter se diuersa, atque aliena quædam traderent, neque ipsi sibi consentirent, prouerita te, nugas quasdam docendo, postremo consilij inopem, de cœlo conscendendo, ac ipsarum illarum rerum, experimento capiendo cogitasse. Assumptis igitur & afflictis alis, Dædali exemplo, in cœlum subuolasse, ubi, primum circa Lunam facto ceu diuerticulo quodam, contemplatum esse omnia, quæcunq; in terris, siue publicè,

cè, siue priuatim, & in occulto quoq; geruntur, non modo à regibus & principibus, uerumetiã à ciuitatibus, populis, diuitibus & plebeis. Deinde autem in cœlo ea uidisse, quæ stultè ac ridiculè Iupiter circa hominum uota, sacrificia, iuramenta, & cætera officia dispensanda exercet, quæq; item alij Dij in conuiuijs, in concionibus, & cætunon quidem ipsi agere solent, sed à stultis & imperitis hominibus agere creduntur. Vtrobiq; autem grauem de philosophis querelam audiuisse. Nam Lunam quidem de contumelijs, quibus ab illis afficeretur, cõquestum essei propterea quòd ab alijs lumen furtiuum habere, ab alijs ccu speculũ, supra oceanum suspensam esse, diceretur. Iouem autem omnem illorum uitam, mores, sectas, habitum, doctrinam, facinora domestica, & linguæ petulantiam, accusasse. Præcipuè autem contra Epicureos, ut qui Deos omnino ullos negarent esse, incensum fuisse. Porrò Tituli ratio hæc est, quod, ut Icarus alatus in altum subuolasse dicitur, ita hic Menippus quoq; cœlum alatus conscendit, unde & alter titulus ὑπερνεφέλου additur, quasi dicas, eius qui supra nubes ascendit. In primis memorabilis & propria descriptio illa Philosophorum est, qua Iupiter in concilio deorum illos depingit, quæ non modo in philosophos olim quadrasse uidetur, uerum etiam theologis plerisque nostrorum temporum, præcipuè monachis & scholasticis istis, quos uocant, accommodari posse. Fuit autem, ut hoc quoque addamus, Menippus quidem reuera Cynicus philosophus, natione Phœnix, ac seruus natus, de quo Laërtium uide.

MENIPPVS.

ERR mille igitur erant stadia à terra usq; ad lunam, ubi prima nobis fuit mansio. Porrò hinc sursum ad solem parasangæ fermè quingentæ. Rursum ab hoc usq; ad ipsum deniq; cœlum, arcemq; Iouis in ædito sitam, tantum ferè spacij fuerit, quantum aquila probè, succinctè, atq; expeditè queat uno die peragere. AMICVS. Dic mihi per Gratias, Menippe, quæ sunt ista quę de astris loqueris, ac tacitus tecum sup putas? Etenim iamdudum te assectãs, audio soles & lunas: præterea autem & magnifica ista, mansiones ac parasangas, peregrina quædam cõmemorantem. MENIP. Ne mireris amice, si sublimia aëriaq; tibi uideor loqui, nã summam apud me reputo nuper actæ peregrinationis. AMIC. Nimirum Phœnicũ exemplo uiam stellis notaras. MEN. Haud quaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis sum peregrinatus. AMIC. Papæ, longum profectò somnium mihi narras. Siquidem totas edormisti parasangas insciens. MEN. Quid ais? somnium tibi referre uideor: qui modo ab ipso Ioue ipse reuersus adsum? AMIC. Quid audio? Itáne Menippus nobis à Ioue delapsus ades è cœlo? MEN. Ita sanè. Ego tibi ab ipso illo summo Ioue hodie uenio, rebus interim dictu miris, & auditis, & conspectis. Quòd si non credis: equidem hoc ipso nomine supra modum gaudeo: cum supra fidem esse uideo meam felicitatem. AMIC. Et quo pacto diuine atque Olympie Menippe, mortalis cum sim ac terrestris, queam non credere uiro, qui nubes superarit: quiq; ut Homericis dicã uerbis, Iam sis cœlitum è numero unus? Verum illud mihi dicito, si molestum non est, quibus modis in altum subuectus es, aut unde nactus scalas tanta magnitudine? Nam quantum ad faciem ac formam attinet, non es admodum similis illi Phrygio: ut coniectare possimus, te quoq; ab aquila raptum fuisse: quo pocillatoris alicubi munere fungereris. MEN. Non me clam est te iamdudum irridere. Neq; uero id omnino mirum: si narrationis nouitas tibi fabulæ uidetur adsimilis. Cæterum ad conscensum nihil mihi erat opus, neq; scalis, neq; uti pueri illius in morem ab aquila raperer: propterea quòd alæ mihi essent propriæ. AMIC. Iam uero istud quod narras, uel ipsum Dædali factum superat. Siquidem præter alia, nobis insscientibus, miluius quispiam aut graculus ex homine factus es. MEN. Rectè amice: neq; procul à scopo coniecisti. Etenim illud Dædali de alis inuentum ipse quoq; sum machinatus. AMIC. At interim omnium audacissime, non ueritus es, ne tu quoq; alicubi in mare delapsus, Menippeum aliquod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodum ille Icarium? MEN. Nequaquam: Siquidem Icarus cum alas haberet cera adglutinatas: eaq; quamplurimum ad solem esset liquefacta: defluxis alis, non mirum

Occasio Dialogi.

Docilitas & Attentio.

ſi decidit. At nobis citra ullam ceram erant pennæ. AMIC. Iſtud qui fieri potuit? Iam enim haud ſcio quo pacto paulatim me adducis, ut uera uideantur quæ narras. MENIP. Ad hunc fermè modum. Aquilam egregiè magnam, tum autem & uulturem ualidum arripui. His cum alas unà cum ipſis brachijs præſecuiſſem. Quin potius ſi uacat, totius commenti rationem ordine tibi percenſebo. AMIC. Mihi quidem uel maximè uacat. Adeo ſublimis à ſermone tuo pendeo: iamq; ad narrationis finem inhio. Ne uero me negligas, per Iouem amicitiæ præſidem: auribus in aëre ſuſpenſum, ob tuam narrationem. MENIP. Auſcultа igitur. Neque enim ciuile fuerit, ſi ſpectem animum ore hiante relictum: eumq;, quemadmodum tu ais ab auribus ſuſpenſum: Ego igitur cum expendens ea quæ ſunt in uita mortalium: protinus omnes res humanas repperiſſem ridiculas, humiles, inſtabiles: nempe opes, imperia, magiſtratus: contemptis his, atq; horum ſtudio, adiectoq; animo ad ea, quę uerè ſunt bona: conatus ſum ab his tenebris emicare, & ad uniuerſi naturam ſuſpicere. Atq; hic mihi multam attulit hæſitationem, primum hic ipſe qui à ſapientibus appellatur mundus. Neq; enim inuenire poteram, neque quo pacto factus fuiſſet, neque quo opifice: neq; quod eſſet illius uel initium, uel finis. Deinde cum particulatim contemplarer, multò etiam magis ambigere ſum coactus. Quippe qui uiderem ſtellas temerè per cœlum diſiectas. Tum ſolem ipſum, quid tandem eſſet, ſcire geſtiebam. Super omnia uero, quæ Lunæ accidebant, mihi uidebantur abſurda ac planè mira: putabamq; cauſam aliquam arcanam & inexplicabilem eſſe, cur illa ſubinde ſpeciem formamq; uariaret. Quin etiam fulgur emicans, tonitru erumpens, tum pluuia, nix, grando, è ſublimi demiſſa. Videbantur hæc quoq; omnia coniectu difficilia: quæq; nullis notis deprehendi poſſent. Itaque cum ad eum modum eſſem affectus, optimum factu ratus ſum, ut horum unumquodq; à philoſophis iſtis perdiſcerem. Siquidem exiſtimabam illos ueritatem omnem docere poſſe. Quare cum ex illis præſtantiſſimos delegiſſem, quantum mihi coniectare licebat, è uultus auſteritate, eq; coloris pallore, ac barbæ profunditate. Mirum enim ut mihi ex ipſo protinus aſpectu ſublimiloquos quoſdam, & cœleſtium rerum peritos uiros præ ſe ferebant. His ubi memet docendum tradidiſſem magna pecunia: quam partim eueſtigio præſentem numeraui: partim tum me perſoluturum ſum pollicitus, ubi ad philoſophiæ ſummam peruentum eſſet: non grauabar erectus ad nugas doceri, & uniuerſi diſpoſitionem diſcere. At illi tantum aberant, ut me priſtina liberarent inſcicia: ut in maiores etiam dubitationes conicerent: principia neſcio quæ, ac fines, tum inſecabilia, inania, ſyluas, idæas, atq; id genus alia, mihi quotidie offundentes. Verum illud interim mihi uidebatur omnium eſſe grauiſſimum: quòd cum nihil inter illos conueniret: uerum pugnantia, diuerſaq; inter ſe omnia loquerentur: tamen poſtulabant, ut ſibi fidem haberem: ac ad ſuam quiſque rationem me conabatur adducere. AMIC. Rem abſurdam narras. Si uiri cum eſſent ſapientes, inter ſeſe de rebus factioſe diſſidebant: neque de iiſdem eadem probabant. MENIP. Atqui rideres Amice, ſi audieris illorum arrogantiam, & in diſſerendo prodigioſam confidentiam. Qui quidem cum humi ingrederentur: nihiloq; præſtantiores eſſent nobis, qui ſuper terram ambulamus: ne cernentes quidem acutius quàm quiuis alius aſtans: nonnulli cæcutientes etiam ſenio atque inertia: tamen & cœli terminos perſpicere ſeſe profitebantur: ſolem quoque ipſum dimetientes: & ea quæ ſupra lunam ſunt, aggredientes. Ac perinde quaſi ex ipſis delapſi ſtellis: ita & magnitudinem illarum, & figuram explicabant. Ac ſæpenumero cum fortè ne illud quidem certo ſcirent, quot ſtadijs à Megara abeſſent Athenæ: tamen ſpacium, quod intereſt inter ſolem & lunam, quot eſſet cubitorum, audebant pronunciare: Tum aëris altitudinem, maris profunditatem, terræ ambitum dimetientes. Ad hæc, circulos depingebant, ac triangulorum figuras ſuper quadrangulos inducentes: neq; non ſphæras quaſdam picturatas, cœlum ſcilicet ipſum

metientes

Narratio, ac primũ quib. de cauſsis ad philoſophos ſe cõtulerit

Mundus

Ignorãtia & inſcitia uulgi

Stellæ
Sol
Luna

fulgur
Tonitrus
Pluuia
Nix
Grando

Phos in ſectatur incerta & abſurda atq; impia docentes

II.

Cauſsæ, quib. cõmotus, cœlũ ac Iouẽ ipſum adeundũ cõſuerit. Nẽpe philoſophorũ diuerſa & incerta doctrina.

De cœlo & rebus ſublimibus.

metientes. Iam uero illud an non insulsum, & insignis arrogantiæ? quòd cum de rebus usqueadeo incertis loquantur, nihil tamen ita proponunt, quasi coniecturis ducantur: uerum supra modum contendunt, neq; ullum uincendi locum alijs relinquunt: Tantum non iureiurando confirmantes, Solem massam esse candefactam: incoli Lunam, stellas aquam potare: idq; sole ueluti situla quadam per funẽ demissa, uaporem è mari attrahente, atq; illis omnibus ordine potum distribuente. Nam quanta sit in dictis pugnantia, id haud difficile fuerit cognoscere. /Iam mihi specta per Iouem, num illorum decreta inter se consentiant, ac non magis longissimis dissita interuallis. Quandoquidem primum de ipso mundo uaria est sententia: cum alijs & ingenitus, & nunquam interiturus esse uideatur. Rursum alij, & opificem illius, & fabricandi modũ eloqui sint ausi. Quos equidem cum primis admirabar: propterea quod cum Deum quendam rerum omnium opificem præposuissent: non illud etiam adderent, uel unde is esset profectus, aut ubi loci consisteret cum omnia fabricaretur. Nam ante uniuersi exortum, non possis uel tempus, uel locum imaginari. AMIC. Prorsus audaces quosdam Menippe, homines, ac prodigiorum autores mihi narras. MENIP. /Quid autem si iam audias, uir optime, quæ differant, & de Ideis, & de incorporeis: tum quæ de finito & infinito nugantur? Nam & his de rebus acriter inter se digladiantur. Dum alij fine circumscribunt uniuersum: alij contra, finem illud nescire existimant. Quin insuper quidem ex istis complures esse mundos demonstrabant: damnantes eos, qui de hoc uelut uno quopiam illorum disputarent. Rursum alius, nescio quis uir, haud quaquam amicus paci, bellum rerum omnium parentem esse censebat. Nam de dijs, quid iam attinet loqui? /Cum his Deus esset numerus: illi rursus, per canes & anseres ac platanos deierarent. Deinde alij, reliquis omnibus dijs expulsis, uni soli rerum omnium imperium tribuebant: ita ut mecum etiam animo discrutiarer, cum tantam audirem deorum inopiam. E diuerso, alij liberaliores, multos deos faciebant: ac dissectis illis, hunc aliquem primum deum appellabant: his secundas aut tertias diuinitatis partes tribuebant. Ad hæc alij incorporeum quiddam & informe putabant esse numen. Alij corpus esse imaginabantur. /Deinde non omnes erant in hac opinione, ut putarent dijs esse curæ res mortalium: uerum erant nonnulli, qui eos omni cura liberantes, haud aliter atq; nos consueuimus ætate defectos, à ministerijs dimittere: nihilo aliusmodi eos inducunt, quàm cuiusmodi in comœdijs induci solent satellitia. Iam alij superantes hæc omnia, ne esse quidem ullos omnino deos credebant: sed mundum nullo domino, nulloq; duce temere ferri sinebant. /Atqui cum hæc audiebam, uerebar non habere fidem uiris altifremis, ac probè barbatis. Neq; tamen inueniebam, ad cuius dicta me uerterem: ut aliquam illorum sententiam nanciscerer irreprehensam, ac nequaquam abalio subuersam. Itaque planè randem Homericum illud mihi usu ueniebat. Nam sæpenumero animus incitabat, ut huic alicui illorum crederem: sed me mens diuersa uetabat. /In quibus omnibus cum perplexus hæsitarem, desperabam futurum, ut super his uerum aliquid in terris audirem: cæterum unica tantum uia, uniuersa dubitatione liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in cœlum ascenderem. Eius rei conficiendæ spem mihi præbuit primum ipsa cupiditas: deinde fabularum scriptor Aesopus: qui aquilis ac scarabeis, interdum & camelis cœlum adire potuisse demonstrat: uerum ut mihi ipsi alæ prouenirent aliquando, id nulla ratione fieri posse uidebatur. /Cæterum si uulturis, aut aquilæ alas induissem: nam has solas sufficere ad humani corporis modum: futurum forsitan, ut mihi succederet experientia. Itaq; correptis auibus, alteri dextram alam, porrò uulturi sinistram amputaui: idque admodum scitè. Deinde quum obligassem, humerisq; loris ualidis accommodassem: tum summis pennis ansas quasdam manibus inserendis addidissem: mei ipsius periculum faciebam: primum subsiliens, ac manibus interim subseruiens, & anserum exemplo

De mundo.

De infinito.

De Deo.

De diuina prouidentia.

Quibus ratio nibus adductus perficiendæ rei ppositæ spem cœperit.

Hypotyposis uolatũ et ascensum meditantis.

Menippi Volatus ad diuersoriū lūne et usq; in Celūm

paulum adhuc à terra uolatu me sustollens, inter uolandum summis interim pedibus ingrediens. Postea quum res ex animi sententia succederet, iam audacius etiam experimentum aggrediebar: conscensaq; arce demisi me ipsum per præceps, atq; inde in ipsum ferebar theatrum. Mox ubi nullo periculo deuolassem, sublimia iam & ardua cogitare cœpi: ac tollens me à Parnetho siue Hymetto, ad Geraneam usque uolabam. Rursum inde ad Acrocorinthum subuolaui: deinde suprà Pholoën & Erymanthum ad Taygetum usq;. Ergo quum tandem audax facinus satis essem meditatus: iamq; perfectus & altiuolus euasissem, non amplius de pulis imitandis cogitabam: uerum conscenso Olympo, cibo quàm leuissimo pastus, inde rectà in cœlum tendere cœpi: initio quidem oborta oculorum uertigine ob profunditatem: & postea ferebam, & hoc quoq; facile. Verum ubi iam ipsi lunæ uicinus essem, plurimumq; nubium essem emensus: sentiebam me defatigatum, maximè in ala sinistra, nempe uulturina. Huc igitur diuerti, ac super eam insidens requiescebam: in terram interim è sublimi respiciens, neque secus quàm Homericus ille Iupiter, nunc bellacium Thracum regionem despiciens, nunc Mysorum, mox (si libuisset) Græciam, Persidem, Indiamq;: ex quibus omnibus uaria quadam uoluptate perfundebar. AMIC. Ergo ista quoq; narrabis Menippe: ne ulla prorsus peregrinationis parte fraudemur: quin potius si quid obiter in itinere conspexisti, fac ut hoc quoq; sciamus. Nam ego sanè haud mediocria dicturum te expecto: de terræ forma, deq; omnibus quæ in terra sunt, cuiusmodi tibi uisa sunt ex alto contemplanti. MENIP. At tu quidem rectè coniectas Amice. Quamobrem quatenus licet, conscensa luna inter narrandum peregrinanti comes esto, simulq; mecum contemplare totam terræ speciem, habitumq;. Atq; initio quidem admodū pusillam quandam terram mihi uidere uidebar, multò, inquam, luna minorem: ita ut ego repente intentis oculis diu dubitarem, ubi nam essent tanti illi montes, actum mare: quòd ni Rhodiorum colossum conspexissem, tum Pharia turrim, haud dubiè prorsus ubi nam esset terra, me prorsus latuisset: uerum ista quòd sint sublimia, præq; cæteris eminentia, præterea oceanus paulatim ad solem resplendescens indicabant terram esse id quod uidebam. Mox ubi fixius intenderem oculos, iam mihi omnis mortalium uita cœpit esse conspicua: non solum singulæ nationes atq; urbes: sed planè uidebam nauigantes, bellantes, agricolantes, litigantes, mulieres, feras: & ut summatim dicam:

Quicquid tellus educat alma.

AMIC. Ista quæ nunc dicis, haud quaquam sunt uerisimilia, ac secum pugnantia. Etenim quum paulo antè Menippe terram requireres: propter ingens in medio interuallum in arctum contractam: adeo ut nisi colossus tibi fecisset indicium, fortasitan aliud quiddam uidere te credidisses, qui repentè factus lynceus, cuncta quæ sunt in terra, dignoscis: homines, feras, ac propemodum etiam culicum nidos. MENIP. Rectè tu quidem admones: nam quod maximè dictum oportuit, id nescio quomodo præterij. Siquidem quum ipsam quidem terram conspectam agnoscerem, cæterum reliqua non possem perspicere propter altitudinem: nimirum iam non pertingente oculorum acie, grauiter ea res me discrutiabat, ac uehemēter perplexum habebat. Ego quum ad hunc modum essem sollicitus, ac propemodum etiam lachrymarer: adest à tergo sapiens ille Empedocles, ea specie ut carbonarium quempiam esse diceres, cinere oppletus, atq; exustus. Hunc ego quum uidissem (dicēdum est enim) nonnihil perturbabar, ratus dæmonem aliquem lunarem uidere me. At ille: Bono, inquit, es animo Menippe.

Nullum ego sum numen: quid me immortalibus æquas?

Sum Empedocles ille physicus: etenim ubi me præcipitem in crateras iniecissem, fumus ab Aetna raptum huc subuexit. Itaq; nunc lunam incolo, aëriuagus plerumq;, ac rore uictito. Adsum autem hæsitanti am istam tibi adempturus: nam illud (ni fallor) malè te habet, torquetq;, quòd non liceat tibi perspicuè terram cernere.

1. Diuersoriū Lunæ, unde prospectu in terram capto cūcta quæ in inferioribus hisce regionibus geruntur inspicit.

Tacitè ethæc ut ambitiosa hominū opera perstringit

Modus & facultas rei gerendæ.

Empedoclem hic notat, ueluti qui ipse quoq; de rebus naturalibus absurdè nugatus sit, alludit aūt ad id, qđ idē ut quidā tradūt in crateres Aetnæ præcipitauit sese.

nere. Benè abs te factum est, inquam, optime Empedocles, ubi primum deuolaro rursus in Græciam, tui memor sacrificabo tibi in fumario: atq; in Nouilunijs ter ad lunam inhians uota faciam. Imò per Endymionẽ, inquit ille, haud huc accessi præmij gratia, sed affectio quędam mouit animum meum, quum te uiderem affectum molestia: uerum scis quid facies, quo perspicax fias? Non per Iouem, inquam, nisi tu mihi forsitan caliginẽ amoueas ab oculis, nã in præsentia uideor non mediocriter lippire. Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etenim ut acutè uideas, id ipse tecum è terra allatum habes penes te. Quid igitur est istud, inquam, neq; enim noui. An ignoras, inquit, te dextram aquilæ alam indutum esse? Scio, inquam maximè, sed quid alæ cum oculo? Quoniam, inquit, aquila inter animantia cætera acutissimi uisus est: unde sola solem aduersum obtuetur, atq; ita demũ est rex & ingenua aquila, si non conniuentibus oculis aduersus radios aspiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Quare iam me pœnitet, qui non meis exemptis oculis aquilinos inseruerim cum hac ascenderem. Nam nunc sanè dimidiatus aduenio, neq; omni ex parte satis regaliter adornatus, quin magis adsimilis uideor nothis istis & abdicatis. Attamen in te est, inquit, ut protinus alterum oculum regalem habeas. Etenim si assurges, uelisq; cohibita uulturis ala alteram solam mouere, iuxta proportionem alæ, dextro oculo cernes acutè: quo minus altero cæcutias, nulla ratiõe succurri potest, propterea q; ad partem pertineat deteriorem. Mihi, inquam, satis est, si uel dextra ex parte aquilino more cernam. Nihilo enim fuerit deterius, cum mihi non raro uidisse uidear fabros altero oculo melius etiam ad regulam exæquantes ligna. Hæc locutus simul ea faciebam, quæ præceperat Empedocles. Ille interim paulatim subducens sese, sensim in fumum euanuit. At sinulatq; mouissem alam, ingens lumen mihi circunfulsit, adeo ut cuncta fierent in conspicuo, quæ hactenus latuerant. Deflexis igitur in terram oculis, clarè uidebam & urbes, & homines, & quæ fiebant: neq; solum ea quæ sub dio, uerum etiam quæ domi faciebant, rati sese à nemine uideri. Ptolomæum uidi cum sorore rem habentem, Lysimacho struentem insidias filium, Antiochum Seleuci filium, nouercæ Stratonicæ clanculum innuentem, Thessalum Alexandrum ab uxore tolli è medio, Antigonum filij uxorem adulterio stuprantem, Attalo uenenum porrigentem filium. Rursum ex altera parte Arsacen interficientem mulierculam, & Arbacem eunuchum gladium educentem in Arsacen. Porrò Spartinus Medus è cohortio foras protrahebatur à satellitibus, calice aureo in frontem impacto. Atq; his fermè cõsimilia tum in Libya, tum apud Scythas ac Thraces, in regijs geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occidentes, insidiantes, rapientes, peierantes, trepidantes, nonnullos ab intimis amicis prodi. Ac regum quidem negocia huiusmodi mihi spectaculum exhibebant. Cæterum quæ facitabant plebei, longè magis erant ridicula. Siquidem inter hos uidebam Hermodorum Epicureum ob mille nummum peierantem, Agatholem Stoicum de mercede discipulum in ius uocantem, Cliniam rhetorem ex Aesculapij fano phialam auream suffurantem, Herophilum Cynicum in fornice dormientem. Quid enim alios commemorem, qui parietes perfoderent, qui lites agitabãt, qui fœnerabant, qui reposcerent? Nam uarium quoddam & undique mixtum erat spectaculum. AMIC. Atqui rectè facies Menippe, si ista quoq; retuleris. Consentaneum est enim te ex his non uulgarem cepisse uoluptatem. MENIP. Ne fieri quidem potest Amice, ut cuncta ordine recenseam, quum spectare modo ista fuerit difficillimum: uerum rerum fastigia eiusmodi fermè uidebantur, qualia refert Homerus in clypeo, ubi erant conuiuia, nuptiæq;. Altera ex parte iudicia, & conciones. Rursum alia ex parte sacrificabat quispiam. In proximo uero conspiciebatur aliquis luctum agens. Porrò quum ad Geticam respicerem, uidebam belligerantes Getas. Rursum ubi ad Scythas deflecterem, cernere erat errantes in plaustris. Mox ubi paululum in diuersam partem deflexissem oculum, spectabam agricolantes Aegyptios, Phœnix scortabatur, Cilix latrocinabatur, Lacon loris cæde-

Regum uitia & mores.

Plebeiorum res & studia.

Gentium uicia & proprietates.

batur, Athenienſis cauſas agebat. Hæc omnia quum eodem tempore gererẽtur, cogita nunc cuiuſmodi uiſa fuerit rerum confuſio. Non aliter, quàm ſi quis producat multos ſaltatores, uel potius multas choreas: deinde præcipiat, ut omiſſo concentu propriam quiſque cantionem canat. Deinde ſi certatim canat unuſquiſque, & peculiarem ſuum cantum abſoluere ſtudeat, uociſq; magnitudine uicinum ſuperare contendat: cogita tecum per Iouem, cuiuſmodi futurus ſit eiuſmodi cantus. AMIC. Modis omnibus Menippe ridiculus ac confuſaneus. MENIP. Atqui Amice, hoc genus ſunt omnes qui in terris choreas agunt, omniſq; mortalium uita ex huiuſmodi conſtat diſcrepantia: quippe qui non modo ſonent abſona, uerum & ornatu ſint diſſimili, diuerſaq; moueant, neq; quiſquam idem cogitent, donec choragus omnes è ſcæna exigat, negans diutius choreas ducere oportere. Id ubi factum eſt, iam omnes ſunt inter ſe ſimiles, taciti, nec amplius confuſam illam, & incompoſitam canentes cantionem. Verum in uario ipſo ac multiformi Theatro, uidelicet ridicula erant quæ gerebantur omnia, præcipue uero mihi riſum mouebant ij, qui de agrorum finibus contendebant, quiq; ſibi placerent hoc nomine, quòd Sicyonium agrum colerent: aut quòd Marathonis eam partem haberent, quæ eſt iuxta Oenoën, aut quòd in Acarnania iugerum mille poſſiderent. Cum uniuerſa Græcia, quemadmodum id temporis mihi è ſublimi deſpicienti uidebatur, quatuor digitorum ſpacium habere uideretur. Attica, niſi fallor, proportione, minima pars erat. Itaque perſpexi quid eſſet reliquum, quod diuitibus iſtis animos tolleret. Etenim is qui inter hos quàmplurimum agri poſſidebat, uix unam ex Epicureis atomis colere mihi uidebatur. Cæterum ubi ad Peloponneſum flexiſſem oculos, deinde terram Cynoſuræ ſubiectam aſpexiſſem, ueniebat in mentem, pro quantula regione, quæ nihilo eſſet latior lente Aegyptia, tam ingens Argiuorum ac Lacedæmoniorum multitudo cecidiſſet uno die. Porrò ſi quem conſpexiſſem auro ſuperbientem, quòd annolos haberet octo, phialas quatuor, magnopere ridebam & hunc. Nam Pangæum uniuerſum, unà cum ipſis metallis, uix erat magnitudine micæ. AMIC. O te felicem Menippe, qui tam nouum ſpectaris ſpectaculum. Sed age dic mihi per Iouem, ciuitates atq; homines ipſi, quanti uidebantur, ex alto contemplanti? MENIP. Equidem arbitror te ſæpenumero formicarum concionem uidiſſe. Aliquas in orbem obambulantes, nonnullas exeuntes, rurſum has in ciuitatem redeuntes. Atque hæc quidem ſimum exportat, hæc alicunde raptam fabæ tunicam, aut dimidiatum frumenti granum curẽs apportat. Conſentaneum eſt autem pro ratione uitæ formicarum, eſſe apud illas & ædium fabros, & concionatores, & magiſtratus, & muſicos, & philoſophos: Sed urbes ſanè cum ipſis uiris, formicarum nidis maximè uidebantur adſimiles. Quòd ſi tibi uidetur humilius exemplum, uiros cum formicarum republica conferre, uetuſtas Theſſalorum fabulas ſpecta. Reperies enim Myrmidonas, gentem bellicoſiſſimam, è formicis uiros natos eſſe. Iam poſtea quam ſatis ſpectaſſem omnia, ſatisq; riſiſſem, excuſſi meipſum, ſubuolaui,

Ad reliquos diuos Iouis altitonantis in ædes.

Nondum ſtadium aſcenderam, cum Luna, fœminea ſonans uoce, Menippe inquit, ita tibi contingent quæ optas. Inſerui mihi in re quapiam apud Iouem. Dic inquam, neq; enim erit moleſtum, niſi ſi quid oneris ſit portandum. Nuncium inquit, quendam haud grauem, ac petitionem meo nomine Ioui perferes. Enecor Menippe, & multa, & intoleranda ab iſtis philoſophis audiens. Quibus præterea nihil eſt negocij, niſi ut curioſi res meas exquirant: quæ ſim, quanta ſim, & quam ob cauſam diſſecer, dimidiataq; fiam, cur utrinq; gibboſa uidear. Tum hi me dicunt inhabitari: illi ſpeculi ritu, ſupra mare ſuſpenſam eſſe. Alij rurſus, quod quiſque ſecum excogitarint, hoc mihi tribuunt. Poſtremo, ipſum quoque lumen aiunt mihi & furtiuum eſſe, & adulterinum: quodq; ſupernè à ſole proficiſcatur, neq; finem faciunt, etiam cum hoc qui mihi frater eſt, committere me, & factionem

Amplificatio à ſimili.

Vanum atq; inutile ſtudium plura poſſidendi.

A collatione partium ac totius.

Ciuitatũ pro priis ſtudiis.

Collatio formicarum.

Querela Lunæ de philoſophorum contumelijs.

nem inter nos ferere conãtes. Neq; satis erat illis, quæ de ipso dixerunt sole saxum esse illum, & massam candentem. Et tamen quàm multarum rerum illis sum conscia, quas noctu patrant turpissimas & execrandas, cum interdiu tetrici sint & aspectu uirili, habituq; graues, & imperitorum oculos in se coniectos habentes. Atq; ego cum ista uideam, sileo tamen. Neq; enim decorum arbitror, retegere atq; in lucem efferre nocturnas illas diatribas, & quam quisq; in operto uiuat uitam. Quinetiam si quem conspicerem adulterantem, aut furantem, aut aliud facinus quàm maximè nocturnum audentem: continuo contracta nube tegebam, ne uulgo ostenderem, uiros senes, ea gerentes, quæ neq; barbæ prolixæ, neq; uirtutis professioni essent decora. At istis pro nihilo est oratione me discerpere, modisq; omnibus contumelia afficere. Adeo, ut testis est mihi nox ipsa, sæpius in animo habuerim, quàm possem hinc longissimè demigrare quopiam, ubi liceret curiosam istorum linguam effugere. Hæc igitur memineris, ut Ioui renuncies: simulq; illud addas, ne fieri quidem posse, ut hoc in loco durem, nisi physicos illos comminuat: dialecticis os occludat: Stoam demoliatur: Academiam exurat, quæ in Peripato habentur: diatribis finem imponat. Si quidem ad hunc deniq; modum fiet, ut mihi paretur quies, desinantq; me quotidie commetiri. Fient, inquam, quæ mandas, simulq; rectà ad ipsum cœlum tendebam,

Amplificatio ab immerito.

Epilogus

Nulli ubi comparent hominumue boumue labores.

H. Ascensus in cœlum & ad ipsum locum. Et hoc etenim quidẽ hominũ stulticiam & cupiditates persecutus est. Iam & illa quæ de Diis feruntur eodem modo, exagitat.

Etenim paulo post ipsa etiam Luna mihi perpusilla uidebatur è sublimi. Tandem & terram obtexerat: Porrò relicto ad dextram sole, per ipsas uolans stellas, tertio die ad cœlum perueni. Ac primum quidem mihi uisum est, protinus ita ut eram, introire: ratus facile fieri posse ut fallerem: quippe dimidia mei parte aquila. Porrò aquilam sciebam iam olim esse Ioui familiarem. Post apud me perpendebam, illos quàm primum deprehensuros esse me, qui alteram alam uulturinam indutus essem. Quapropter optimum factu ratus, non temere uenire in periculum, adiens pulsaui fores. At Mercurius audito pulsu, ac nomen percontatus meum, festinato abijt, Ioui renunciaturus. Nec multo post, intro sum accersitus, magnopere pauitans ac tremens. Offendoq; Deos omneis pariter considentes: nec hos absq; sollicitudine, Nonnihil enim animos illorum turbabat nouus & inopinatus aduentus meus. Et quantum antea, nunquam expectabant futurum, ut mortales omnes mox aduenirent, ad eundem modum alati. Porrò Iupiter, admodum terribili uultu toruoq; & Titanico me obtuens, inquit: Quisnam es, & unde uenis? ubi nam urbs tibi, quæue parentes? Hoc ubi audissem, propemodum metu sum exanimatus. Attamen constiti stupidus, præq; uocis magnitudine attonitus. Aliquanto post ad me reuersus, omnia dilucidè exposui, ab ipso exorsus capite: Quemadmodum concupissem sublimia illa cognoscere: Quemadmodum accessissem ad philosophos, quemadmodum pugnantia loquentes audissem: Quemadmodum desperassem, distractus illorum dictis: Deinde meum inuentum, tum alas, reliquaq; omnia, usque ad ipsum cœlum. Post omnia addidi, quæ Luna mandarat. Itaque ridens Iupiter exporrectis aliquantum supercilijs: Quid dicas, inquit, de Oto & Ephialto: cum ausus sit & Menippus in cœlum ascendere? At in præsentia quidem, te ad hospitij consuetudinem inuitamus. Cras, inquit, super his quorum gratia huc aduenisti, dato responso dimittemus: simulq; cum dicto surgens, ibat ad eam cœli partem, unde maximè omnia poterant exaudiri: Iam enim tempus erat, ut uotis audiendis consideret. Atque interim inter eundum percontabatur me super his negocijs, quæ essent in terra, ac primum quidem illa: Quanti nunc uenit triticum in Græcia: Et num superior hyems grauiter uos tetigit: Et num holera egens hymbre copiosiore. Sub hæc rogabat: nunquis adhuc supereſſet è Phidiæ genere: Et quam ob causam Athenienses tot annos Ioualia intermisissent: Et num in animo haberent Olympium suum absoluere. Et num essent comprehensi, qui templum Dodonæum sacrilegio spoliassent,

Ridicula & inepta cura Iouis.

Ad ea cum respondissem: Dic mihi (inquit) Menippe, de me uero quam habent homines opinionem? Quam, inquam, ó here, nisi maximè piam? nimirum omnium Deorum regem esse te. Ludis tu quidem, inquit. Cæterum ego contentionem illorum probè noui, etiam si nihil fateare. Siquidem fuit olim tempus, cum illis & uates esse uiderer & medicus. In summa, unus eram omnia. Tum Iouis plenæ erant, & uiæ omnes, simul & mortalium conciones. Pisa ac Dodona splendidæ erant, ac conspiciendæ omnibus. Porrò præ fumo sacrorum, nec attollere oculos mihi licebat. Verum posteaquam Apollo apud Delphos constituit oraculum, Aesculapius medicinæ officinam Pergami, simul atq; Bendidium natum est in Thracia, Anubis templum in Aegypto, Dianæ apud Ephesios, ad ista quidem concurrunt omnes, solennes conuentus celebrant, Hecatombas offerunt: mihi uero tanquam ære defecto, abunde magnum honorem habuisse se putant, si solido quinquennio sacrificarint in Olympia. Proinde uideas aras meas frigidiores, quàm sint uel Platonis leges, uel Chrysippi syllogismi. Huiusmodi quæpiam confabulati, in eum peruenimus locum, ubi confessurus erat ad exaudienda uota. Erant autem ordine sitæ fenestræ, cuiusmodi sunt ora puteorum, habentes opercula, iuxta unamquamque sella posita erat aurea. Itaque Iupiter cum ad primam assedisset, detracto operculo, præbuit sese petentibus. Optabant autem ex omni undique terra, diuersa auriacq;. Nam ipse quoq; admotis pariter auribus, simul audiebam uota. Erant autem huiusmodi: O Iupiter, contingat mihi regnum. O Iupiter, contingat cepas & allia mihi prouenire. O Iupiter, utinam pater mihi breui moriatur. Rursum alius aliquis dicit: Vtinam existam hæres uxoris. Vtinam nemo resciscat me struxisse insidias fratri. Contingat mihi uincere litem, coronari Olympia. Porro ex his qui nauigabant, hic optabat ut spiraret Boreas, ille ut Notus. Agricola optabat pluuiam, contra fullo solem. At Iupiter audiens, & singula uota diligenter expendens, non omnibus pollicebatur.

Eiusdem expostulatio, & contemni incipiat.

Quo pacto uota hominum examinentur.

Verum hoc concessit Saturnius, abnuit illud,

Nam iusta uota per os fenestræ sursum admittebat, admissa ad dextram statuens: Rursus iniqua remittebat irrita, flatu deorsum redigens: ne possint ad cœlum accedere. Super uno quodam uoto uidebam illum etiam ambigentem. Etenim cum essent duo qui diuersa peterent, æquales uictimas pollicitantes, non inueniebat utri potius annueret. Itaq; iam Academicon illud illi accidebat, ut nihil statuere posset. Verum exemplo Pyrrhonis suspensus hærebat etiam ac considerabat.

II. *Iuramenta.*

Porrò quum iam satis uota proponentibus dedisset operam, ad proximum digressus sellam, & ad secundam fenestram, prono capite fœdera ferientibus, ac iurantibus dabat operam. Vbi his quoque responsum esset, ac Hermodorum Epicureum fulmine comminuisset, ad proximam deinde sellam sese transtulit, de diuinationibus omnibus & augurijs auditurus.

III *Sacrificia.*

Hinc ad sacrificiorum fenestram transijt, per quod fumus ascendens, denunciabat Ioui nomen uniuscuiusque, qui rem diuinam faceret.

IIII. *Quæ cuiq; sublimiũ imperare soleat*

Rursum omissis his, uentis & horis mandabat, quæ facere deberent. Hodie apud Scythas pluito, apud Libyes fulgurato, apud Græcos ningito. At tu Borea spira in Lydia. Tu Note quiesce. Zephyrus Adriani undas concitet. Tum in Cappadociam grandinis mille modij dispergantur. Tandem omnibus fermè ordinatis, discedebamus in eum locum ubi compotant Dij. Iam enim cœnæ tempus erat. Meq; Mercurius arreptum iussit accumbere iuxta Panem & Corybantes, & Attim ac Sabarium, inquilinos istos & ancipites Deos. Interea panem exhibebat Ceres, Bacchus uinum, Hercules carnes, Myrtum Venus, Neptunus Menides, simul interim & ambrosiam & nectar furtim degustabam. Nam optimus ille Ganymedes, ut est hominum amans, siquando conspexisset Iouem auertere oculos, nectaris cyathum unum, nonnunquam etiam duos mihi infundebat. Dij uero, quemadmodum alicubi dixit Homerus, & ipse opinor, ut ego illic conspicatus, neq; frumentũ edunt, neq; potant nigrantia uina: uerum ambrosiam

V. *Conuiuia Deorum.*

appo-

apponunt,& nectare inebriantur,præcipuè uero gaudent uesci sacrificiorum fumo,unà cum ipso nidore subuolante ad hæc sanguine uictimarum,quem sacrificantes aris infundunt/Cæterum inter cœnandum,& Apollo cithara canebat, & Silenus Cordacem saltabat,& Musæ surgentes in medium,tum Hesiodi Theogonias nobis canebant,tum primam ex Pyndaricis hymnisodam: deinde omnium saturi requieuimus,quo quisq; sederamus loco,satis uuidi potu. *Quo cibo Dij gaudeant*

At reliqui noctem diuiq;,hominesq; per omnem
Dormibant,me nequaquam sopor altus habebat.

/Verum mecum animo uersabam cum alia permulta,tum illa præcipuè: qui fieret,ut Apollini tanto iam tempore non proueniret barba, aut quo pacto nascerentur nix in cœlo,quum sol semper adesset, unaq; conuiuiũ agitaret. Ac tũ quidem pusillum obdormiũ,mane uero surgens Iupiter,iussit indici concionem, moxquũ adessent omnes,sic farier infit: Vti uos conuocarem, incausa fuit hospes hic,qui heri aduenit. Verum quum alioqui iam olim mihi fuerit animus communicare uobiscum de philosophis, maximeq; uero à luna, hisq; de quibus illa queritur commotus,statui haud quaquam diutius prorogare consultationem. Est enim hominum genus,quod non ita pridem in uita fluitare cœpit,iners,contentiosum,gloriæ auidum,iracundum,gulæ studiosum, stultum, fastuosum, contumeliosum, & ut uerbis Homericis dicam: *Ridiculum.* *Oratio Iouis contra philosophos.* *Descriptio Philosophorum.* *Mores.*

Telluris inutile pondus.

Isti igitur in sectas diuisi,ac uarijs rationum labyrinthis excogitatis,alij sese Stoicos appellant, Academicos alij,alij Epicureos,alij Peripateticos,alijs item uocabulis,his multò magis ridiculis. Deinde ubi uenerandum illud uirtutis nomen induerint,tum adductis in altum supercilijs,promissaq; barba, fucato habitu obambulant, detestandos mores secum circumferentes, simillimi nimirum istis Tragœdiarum histrionibus: quibus si personas, stolamq; illam auro sparsam detraxeris, quod superest, id ridiculum est, nempe homunculus septem denarijs ad agonem conductus/Atqui huiusmodi cum sint, mortales quidem uniuersos aspernantur, de dijs uero absurda prædicant,contractisq; cœtibus adulescentulorum,quos nihil negocij sit fallere,nobilem illam uirtutem ostentant, & uerborum ambiguitates docent,atq; apud discipulos temperantiam semper ac modestiam laudant,opes ac uoluptatem execrantur/Cæterum ubi soli & apud sese esse cœperint, quid attinet dicere,quantopere sese ingurgitent,quàm immodici sint ad Venerem, quemadmodum autem etiam alienum sordes oblingant? Iam illud est omnium grauissimum,quòd cum ipsi nihil agant,neq; publicum,neq; priuatum, sed inutiles ac superuacanei desideant: *Sectæ philosophorum.* *Habitus.* *Collatio histrionum.* *Doctrina.* *Vicia domestica.*

Nusquam in consilijs,nusquam numerentur in armis.

Tamen reliquos accusant,ac uirulentis quibusdam dictis congerentes,neq; non maledicta quædam meditati,obiurgant,proximisq; conuiciantur. Adeo ut is inter hos primas tenere uideatur,qui clamosissimus sit, & impudentissimus, & ad maledicendum audacissimus. At sanè si quis istum sine fine ista facientem, uociferantem,& cæteros incusantem percontetur, ad hunc modum: Tu uero quid tandem facis? Aut quid per deos dicemus te ad uitam conferre? Nimirum respondebit,si modo recta ueraq; fateri uolet, hoc modo: Nauigare quidem, aut agros colere,aut militare,aut artem aliquam aggredi, superuacaneum mihi uidetur. Cæterum clamo,squaleo,frigida lauo,incalceatus per hyemem obambulo: ac ueluti Momus ille,quæ ab alijs geruntur,calumnior. Ac si quis diuitum sumptuosius obsonarit,aut amicam habeat: id exquiro,atq; indignor. Quòd si amicor quispiam aut sodalium,morbo decumbat,curaq; & obsequio egeat, id ignoro. Hoc genus sunt nobis odij hæ pecudes. /Iam uero qui ex his uocantur Epicurei,uehementer sunt etiam contumelioſi: neq; mediocriter nos mordent, affirmantes neq; dijs esse curæ res mortalium,neq; omnino considerari à nobis quid apud illos agatur. *Petulantia linguæ.* *Epicurei, quos specialim notat, ut qui deos esse negent.*

Quas

Quasobres tempus est, ut de his consultemus: propterea quòd si semel ualeant hęc persuadere ijs, qui sunt in uita, non mediocriter esurietis. Quis enim post uobis rem diuinam faciat, cum nihil inde expectet emolumenti? Nam de quibus Luna hos accusat, omnes audistis heri narrantem hospitem. Super his consultate, quæ pariter & hominibus sint quàm utilissima, & à nobis quàm minimè periculosa. Hæc locuto Ioue, frequens adfremebat concio: mox clamatum est ab omnibus: effulmina, exure, comminue: in barathrum, in tartarum: uti gigantes. At Iupiter rursum indicto silentio: Fient ista, inquit, quemadmodum uultis. Omnes commi nuentur cum ipsa sua dialectica. Quanquam in præsentia sanè fas non est punire quenquam. Est enim Hieromenia, sicuti nostis, quatuor hos menses. Iamq; indu cias promulgaui. Itaq; proximo anno, ineunte uere mali malè perdentur formidando fulmine.

A periculo exhortatio.

Reiectio causse.

Hieromenia

Sic ait, atq; supercilijs pater annuit atris.

Porrò de Menippo hæc mihi uidentur, inquit: ut ademptis illi alis, nequando denuo redeat, à Mercurio deferatur hodie in terram. Hæc locutus dimisit cœtum. Me uero Cyllenius dextra aure suspensum, heri circiter uesperam deposuit in Ceramico. Audisti omnia: omnia, inquam Amice, quæ è cœlo mecum adfero. Quare abeo iam eadem hæc renunciaturus philosophis in Pœcila inambulantibus.

BIS ACCVSATVS, SEV FORA.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ET hic Dialogus maxima ex parte cõtra philosophos, idq; nominatim etiam institutus est. Introducit enim iudicio inter se contendentes. Primo, Academiam & Ebrietatem, pro Polemone philosopho, actione fugæ, quòd his cum antea per omnem ætatem ebrietati, ac crapulæ deditus fuisset, audito fortè quodam Xenocrate, subitò, relictis priore uita, ac habitu, ad frugem redierit, ac philosophari cœperit. Secundo, Stoam & Voluptatem, pro Dionysio Heracleensi, iniuriarum: quoniam hic ab initio Stoicam professionem secutus, mox cum morbo quodam correptus, ἀναθεὶς ἐαυτὸν istam, quam Stoici docent, cum corpore, ac ualetudinis affectione pugnare uideret, camq; præstare non posset, ad Epicureos defecerat. Tertio, Molliciem & Virtutem pro Aristippo, cõ simili actione. Nam & hic cum ab initio Socratis auditor & uirtutis sectator extitisset. Posteà uoluptatem ut finem bonorum asserere cœpit. Quarto, Mensariam Diogeni Cynico, actionem fugæ intendentem, quoniam hic, cum à principio quæstum patris secutus, pro mensario sese gessisset, postea cum ob adulteratam monetam solam uertere coactus fuisset, Athenas uenit, & philosophiam sectari cœpit. Quinto, pictoriam artem, Pyrrhonem, ut desertorem accusantem, quòd ab initio pictor fuerat, postea autem relicta ea arte, ad philosophiam sese contulerat. Videtur autem uelle Lucianus ostendere, & quàm ipsi homines abiecti ac uiles, quidam autem etiam perditi per se fuerint, qui apud alios de uirtute, ac summis rebus philosophari, & foris sapientiæ titulo gloriari soliti sint: & quàm à malis, interdum etiam turpibus principijs & caussis, ad tantarum rerum professionem prosiluerint. Cum alium uidelicet ex ebrio subitò Academicum factum, alium ex impostore, Cynicum, alium autem etiam ex propria affectione, bonorum finem, & uirtutis naturam æstimasse ostendit. Postremo autem & se ipsum à Rhetorica, & à Dialogo reum fieri fingit, ab illa quòd ea, à qua plurimum adiutus, & nobilitatus fuerat, deserta, ad Dialogum transierit: ab hoc autem, quòd ueterem eius charactrem & modum egressus, iocosa & comica argumenta, contra uetus Platonis exemplum, tractare cœperit. Quo iterum uidetur, & studiorum suorum, & instituti rationem quandam exponere uoluisse, & pariter illis respondere quęq;, qui ob scribẽdi genus, & dictionis nouitatem, ipsum fortassis nonnihil corripuerant, quemadmodum & suprà in Prometheo fecit. Ab exordio autem longam querelam Iouis de curis & officijs deorum, præmittit, qua occasionem instituto dramati quærit, & quasi quandam uiam ad futuram actionem sternit. Deinde & alteram Iusticiæ, quæ se in terras iterum à Ioue, ad præsidendum iudicijs uidelicet, demitti grauatur. Vbi in genere quoq; philosophorum initia, sectiones creationes, & contentiosas atq; clamosas disputationes persequitur, adhibita ad hoc Panos persona, utpote liberioris dei, & ipsam rem, ut est ποικιλομήτορος etiam narrantis. Titulus alter ab eo, qui bis, hoc est, à Rhetorica, & à Dialogo, accusatur, sumptus est, alter à toto argumento.

At

IVPITER.

AT malè pereant, quicunq; philosophorum apud solos deos felicitatem esse dicunt. Quod si igitur nossent, quàm multa nos hominũ causa patiamur, haud quaquam nos ob nectar, aut ambrosiam beatos prædicarent, Homero uidelicet credentes, homini cæco, & præstigiatori, beatos uocitanti nos, & ea quæ in cœlis geruntur, exponenti: cum ipse ne illa quidem, quæ in terris fiunt, aspicere potuerit. Iam primum certè Sol quidem hic, iuncto curru, totam diem cœlum circumuagatur, indutus igne, & resplendens radijs, ne tantum quidem ocij habens, quantum ad scalpendam aurem, ceu dici solet, sufficiat. Nam si uel paululum cessauerit insciens, arreptis habenis equi, & à uia transuerse euntes, omnia miscere incẽdijs solent. Luna autem, insomnis & ipsa circumit, lumen exhibens ijs, qui nocturnis commessationibus atq; lasciuijs indulgent, quiq; præter tempus à cœnis domum redeunt. Rursus autem & Apollo, negocios am quandam artem professus, parum abest, quin totis obsurdescat auribus, tanta illi multitudine quotidie obstrepente, atq; oracula efflagitante. Ac nunc quidem in Delphis illi esse, necesse est, Paulo autem post Colophonem currendo petit. Inde & Xanthum transit, & cursu postea in clarum abit, Deinde uero etiam in Delum, uel ad Branchidas. Et in summa, ubicunq; sacerdos oraculorum interpres, postquam de sacro latice biberit, & laurũ cõmanserit, ac tripodem impulerit, adesse iubet, impigrum ac strenuum quamprimum assistere necesse est, connectentem oracula, uel intercidere artis huius gloriã sibi pati. Nolo enim dicere, quàm multa experiendæ artis, & probandorum uaticiniorũ caussa, insidiose quidam contra ipsum machinantur, dum carnes agninas testudinesq; uno & eodem uase coctas illi apponunt. Vt nisi nasum acrem & acutum haberet, abijsset eo etiam derisus Lydus ille. Nam Aesculapius quidem, cum ab ægrotantibus quotidie uexetur, & tuetur graue, & tractat iniucunda, alienisq; ex malis proprias sibi contrahit molestias. Quid enim Ventos dicam, planta efouentes, & promouẽtes nauigia, ijsq;, qui frumenta uentilant, ac paleas secernunt, aspirantes? Aut somnum, ad omnes uolantem? aut etiam Insomnium unà cum somno, pernoctans, acueluti interpretem quendam illius se gerens? Omnia enim hæc humanitate ac beneuolentia quadam erga mortales dij operantur, & ad uitam in terris agendam singulis contribuunt. Ac cæterorum quidem negocia adhuc mediocria. Ego uero ipse, omniũ ille rex, ac pater, quàm multas molestias sustineo? quàm multa autem negocia habeo, tot ac tantis curis distractus? Cui principio quidẽ necesse est, cæterorum deorũ opera inspicere, quicunq; aliquid cõmune in administrando imperio nobiscum agunt, ne desides sint, & ad res obeundas torpescant. Deinde uero seorsim ac per me ipsum, innumerabilia quædam peragere, eaq; quæ propè incomprehensibilia & inaccessa sint, prætenuitate sua. Non enim solum generalibus illis administrationis, pluuijs uidelicet, grandinibus, uentis & fulguribus administratis, ceu curarum parte subleuato, quiescere mihi licet, sed oportet me & hæc quidem facere, & præterea autem aspicere eodem tempore in omnes partes, omniaq; cõtemplari, non secus, atq; illum in Nemea bubulcum, Furantes, peierantes, sacrificantes, si quis libauit, unde nidor ac fumus ascendat, quisnam ægrotans, aut nauigans inuocarit, & quod omnium acerbissimum est, uno eodemq; tempore in Olympia Hecatombæ adesse, in Babylone belligerantes intueri, in Getis grandinare, & in Aethyopibus contiuiari. Et tamen querelas ac reprehensionem ne sic quidem euitare facile est, sed sæpenumero dij quidem cæteri, atq; hominũ populus cauda cristatus equina, dormiunt totam per noctem. Me uero Iouem uidelicet pla cidus sopor haud tenet unquam. Nam si cubi uel paululum nictauerimus, uerus illico Epicurus iste est, qui nulla nos prouidentia, ea quæ in terris geruntur, prospicere affirmat. Atque adeo periculum hoc, haud quaquam contemnendum,

Excelsa Iouis, qua negocia & curas deorũ, cõtra opinionẽ hominũ, & philosophorum exaggerat, per distributionem.

Solis officiũ.

Lunæ.

Apollinis. Oraculorũ loca

Alludit ad ea quæ de Cræsoscribit Herodotus li. 1.

Aesculapij. Ventorum. Somni, & Insomniorum.

Iouis.

Amplificatio à comparatione.

si homines ei hæc credent. Sed sine coronis quidem templa nobis stabunt, sine ni- uix
dore autem plateæ, sine libamentis crateres, frigidæq; passim aræ. Et in summa,
Alia à minori. sine sacrificijs, ac uictimis omnia, multaq; fames futura. /Proinde ueluti nauium gubernatores sublimis solus in puppi stare soleo, clauum tenens manibus, atq; alij quidem, qui in naui uehuntur, inebriantur scilicet, & si fors ita ferat, etiam dormi unt: ego uero insomnis atq; ieiunus, pro omnibus illis cura exerceor, & sollicitus sum mente animoq;, solo eo nomine honoratus, quod omnium dominus esse uideor. /Quare lubens equidem interrogarim philosophos istos, qui solos Deos
Epilogus. beatos prædicant: quando tandem, & nectari uacare nos, & ambrosiæ putarent,
Occasio sequētis actiōis innumerabilibus adeo implicatos negocijs. Ecce enim præ continuis occupationibus, quàm multas controuersias intus repositas iam olim seruamus, situ adeo, atq; araneis iam propè corruptas, præcipueq; eas, quas scientiæ atq; artes, aduersus homines quosdam habent, admodum antiquas illarum nonnullas. Illi uero uociferantur undique, & indignantur, ac iusticiam inclamant, meq; ob tarditatem accusant & pigriciam: nescij uidelicet, quòd haud quaquam negligentia aliqua, iudicia ultra diem extrahi atq; differri hæc contingit, sed præ felicitate scilicet ista, in qua uersari nos credunt. Hoc enim nomine occupationes hasce perpetuas illi uocant. MERCVR. Et ipse, Iupiter, multa huiuscemodi audiens graui-
Assecuratio Mercurij, & causa maturādi negocij. ter ferentes & indignantes illos, dicere tibi non audebam. At postquam tu ipse de his mentionem incepisti, eloquar sanè. Valde indignantur, pater, & animo ferunt iniquo, atq; etiam manifestè quidem profiteri non audent, submurmurant autem apud sese, inclinati & incuruati accusantes tempus: quos tamen conueniebat iam olim, proprijs suis uiribus cognitis, contentum unumquemq; esse, rebus
Cōsiliū de in diccndo foro. iudicatis. IVP. Quid igitur uidetur Mercuri? Statim ne illis forū constituemus, & agendi potestatem dabimus: an uis, ut in proximum prorogato termino, diem illis dicamus? MER. Haud quaquam, sed iam agendi copiam faciamus. IVP. Ita igitur facias. /Tu quidem deuolans, proclama, quòd forum, atq; iudicium constituetur hoc pacto: Omnes, quotquot actiones atq; libellos suos obtulerunt, uenire hodie debere in uicum Martium. Illic autem iudiciorum quidem præsidem Iusticiam, sorturam esse ipsis fora, secundum rationem ac litis æstimationem, ex cunctis Athenienſibus. Quòd si quis autem iniustum putauerit factum esse iudiciū,
σεμνὰς θεὰς quo minime Erinnyes Athenienſes appellarunt. secq; sententia grauatum, licere illi prouocanti ad me, de integro tum iudicio experiri, perinde ac si sententia prorsum lata non fuisset. Tu uero, filia, assidens iuxta deas uenerandas & graues, actiones sorte distribue, & inspice iudicantes. IVST. Iterúmne in terram? ut eiecta ab illis, denuo fugitiua è uita abeam? ubi iniusticiam ferre non potero irridentem. IVP. Benè sanè sperare decet. Omnino enim iam persuaserunt illis philosophi, ut te iniusticiæ anteponant, ac maximè filius ille So-
Querela Iusticiæ. phronisci, laudato eo quod iustum est, & uelut omnium bonorum maximo com-
Consolatio eiusdē à præsenti statu. probato. IVST. Proinde & ipsi illi, quem dicis, admodum multum profuerunt, habiti de me sermones, ut qui traditus undecim uiris istis, capitalibus, & in carcerem coniectus, aconitum miser biberit, ne gallo quidem Aesculapio persoluto. In
Confirmatio querelæ ab exemplo. tantum præualuerunt accusatores, contraria de iusticia philosophantes. IVP. Peregrina adhuc pleriscq; tum philosophia erat, paucicq; etiamdum philosophabātur:
Confutatio à tempore. quare meritò ad Anytum & Meletum fora tum inclinabant. At nunc an nō uides quantum ubicq; palliorum? & baculorum & perarum? & ut nusquam nō barba pro- *Pallia Baculi Pera Barba*
funda, & libellus in sinistra? atq; omnes adeo pro te philosophantur. Plena autem *libelli*
& ambulacra, turmatim atq; gregatim, mutuo sibi obuiam euntium: nemoq; prorsum est, qui non uirtutis alumnus uideri cupiat. Multi igitur relictis artibus, quas
Extemporales phi ante exercebant, ad peram prosilientes, & pallium, & corpore ad solem, ad Aethiopis modum, infuscato, subiti, & extemporales quidam philosophi, ex coriarijs, aut fabris prodeuntes, obambulant: tecq; ac tuam uirtutem collaudant. Vt

iuxta

iuxta prouerbiũ: Citius aliquis in naui cadens, ligno destituatur, quàm hic quocunq; aspexerit oculus, philosophum desideret. IVST. At uero, Iupiter, hi me territant, dum inter se altercantur, & improbè se gerunt, in ijs ipsis, quæ de me commemorant. Aiunt autem & plurimos eorum, in sermone quidem, simulare me, re ipsa autem, omnino ne in ædes quidem intro admittere, sed manifestè præ se ferre, quòd excluſuri me sint, si unquam ad fores illorum propius accesſero. Nam iam olim iniustitiam ab ipsis hospitio acceptam esse. IVP. Non omnes filia, flagitiosi adeo sunt. Et abunde satis est, si uel paucos quosdam bonos reperias. Verum abite iam, ut uel paucæ aliquæ actiones hodie finiantur. MERC. Abeamus, Iustitia, rectà uersus Sunium, paululum sub Hymetto ad sinistram Parnethis deflectentes, ubi duo illi uertices. Tu enim uideris oblita iam olim esse uiæ istius. Sed quid fles, atq; indignaris? ne metuas. Nam amplius eodem pactores humanæ se habent, ac mortui sunt, omnes illi Scirones, Pityocamptæ, Busirides, & Phalarides, quos tunc pertimescebas. Nunc autem Sapientia & Academia & Stoa tenent omnia, & ubiq; te quærunt, & de te disputant, hiantes & expectantes, si cunde ad ipsos iterum deuoles. IVS. Proinde, tu mihi uerum, Mercuri, solus dicere poteris, utpote qui cum ipsis degas plerumq;, & cõuersetis unà, tum in gymnasijs, tum in foro. Nam & forensis quoq; es, & in concionibus præconem agis, quales tandem sint: & num uidear apud ipsos commorari ac permanere posse. MERC. Per Iouem enim iniustè equidem agerem, si ad te, sororem utiq; meam, non dicerem. Non enim parum utilitatis ex philosophia perceperunt, pleriq; ipsorum. Nam etiam si nihil aliud, illud saltem consecuti sunt, quòd pudore ac reuerentia habitus, modestius paulo delinquunt. Veruntamen & in flagitiosos quosdam ipsorum incides. Decet enim, opinor, uerum quod est, fateri, nonnullis autem & semidoctis, & propè seruilibus. Nam postquam acceptos eos alio colore inficeret Philosophia: illi quidem, quotquot ad satietatem usque tincturam imbiberunt, exactè boni: probique effecti sunt, nullo alieno colore permixti. Et ad suscipiendam te, tales quàm maximè appositi sunt. Quotquot autem præ ueteri squalore atque illuuie, minus altè, quantum medicamenti illius, imbuendi uim habet, intrò receperunt, alijs quidem meliores, sed tamen imperfecti, & semialbi, & quasi compuncti, pardaliumque modo, quod ad colorem attinet, uariegati euasere. Sunt autem etiam, qui cum solum attigerint foris lebetem, summo digito, ac fuliginis nonnihil sibi illeuerint, abunde putent & ipsi sese tinctos denuo esse. Tibi uero, certum est, quod cum optimis conuersandum erit. Sed interea dum sermones cedimus, iam appropinquamus Atticæ: quare Sunium quidem addexteram relinquamus, ad arcem autem iam hinc declinemus. Ac postquam descendimus, ipsa quidem hic alicubi super uicum sede, ad Prycem aspiciens, & expectans, donec ea proclamauero, quæ à Ioue imperata sunt. Ego uero conscensa arce, facilius hoc pacto uniuersos ex alto, & unde exaudire uocem omnes possint, illos aduocabo. IVST. Ne antea abieris Mercuri, quàm dicas, quis nam iste sit, qui huc accedit, cornutus uidelicet, ac fistulam habens, & hirsuta crura. MERC. Quid ais? an non nosti Pana illum, ex Dionysij ministris omnium maximè Bacchicum? Hic antea quidem habitabat in Parthenio monte, temporibus autem illis, quibus Datis cum classe aduectus est, & Barbari in Marathonem egressi, ultrò, atque inuocatus uenit Athenienſibus auxilium laturus. Et ex eo, spelunca hac, sub arce, uelut præmio eius rei, accepta, habitat paulum infra Pelasgicum, inter aduenas, & inquilinos census. Ac nunc quidem, ut uerisimile est, ex uicinis nos conspicatus, accedit, salutatos excepturos. PAN. Saluete Mercuri, & tu Iustitia. MERCVR. Et tu. IVST. Et tu utique ô Pan, Musicorum studiosissime, & saltatorum

Alia querela ἀπὸ moribus philosophorum. Confirmati.

Dilutiõ dimissione.

Alia Mercurij cõsolatio, à præsenti rerum statu.

Alludit ad ἐφ' ἑνὶ ἀγορᾷ. op. de quo supra.

Occasio sequētis descriptionis philosophorum. Fictio creationis philosophorum.

Locus Athenis fuit, ubi conciones haberi solebant

Pan, & eius de Marathonia fabula.

Locus in arce Athenensi fuit hoc nomine enim & Aristophanes meminit.

inter omnes Satyros agillime, Athenis autem & bellicosissimè. PAN. Quid autem rei Mercuri est? aut quæ uos huc necessitas appulit? MERCV. Hæc tibi enarrabit omnia. Ego uero in arcem hinc, & ad præconium faciendum abeo. IVST. Iupiter, ô Pan, demisit me, ut sortito distribuerem actiones forenses. At tibi quo pacto res habent Athenis? PAN. In uniuersum quidem, haud quaquam pro dignitate apud ipsos ago, sed multò deterius quàm speraram, & hoc, cum tantum depulerim tumultum illum, à barbaris exortum. Sed tamen bis, aut ter quotannis ascendentes, segregato ad hoc hirco aliquo coleato, grauiter ac multum olente, sacrificant mihi. Deinde epulantur carnes illas, me lætitiæ eius uelut testem adhibentes, ac tenui quodam honorantes applausu: quanquam me nonnihil animo oblectat, risus ipsorum, & lusus. IVST. In cæteris uero, ô Pan, ecquid meliores, & ad uirtutem intenti magis redditi sunt à philosophis? PAN. Quos nam istos dicis philosophos? num tetricos illos, ac tristes uultu, congregatos pariter multos: quod ad mentum ac barbam attinet, non dissimiles mihi, loquaces præterea? IVST. Atque admodum. PAN. Non sanè intelligo, neque quid dicant, neque quæ sit sapientia illorum. In montibus enim uersari ego soleo, & affectata ista uerba, atque urbana haud quaquam didici, Iusticia. Vnde enim in Arcadia sophista, uel philosophus foret? Vsque ad transuersum calamum, & fistulam, doctus ego sum: quod ad cætera attinet, pastor, & saltator, & bellator etiam, si opus sit. Sed tamen audio certe illos, assiduè uociferantes, ac uirtutem nescio quam, & ideas, & naturam, & incorporea quædam commemorantes, ignota mihi, ac peregrina nomina. Ac primum quidem, pacificè exordiuntur inter se sermones: cæterum procedente aliquantum disputatione, intendunt uocem usque ad Tonum seu modum, quem orthiũ uocant, ut exinde, cum nimium distenduntur, atq; eloqui magna contendunt, & facies illis rubescat, & collum intumescat, & uenæ extantiores appareant: perinde ut tibicinẽ solent, quãdo angustam tibiam inflare ui quadam coguntur. Conturbatis igitur sermonibus, & eo quod à principio instituerant, confusaneo relicto, abeunt, conuiciantes se mutuo plenis & sudorem ex fronte, incuruo digito abstergentes. Atq; hic demum uincere uisus est, qui ipsorum maximè clamosus, aut confidentior aliis fuit. Sed tum populus iste promiscuus, admiratur eos, & maximè ij, quibus alioqui necessariæ rei nihil incumbit, aut curæ est: qui tum astant, confidentia, atq; clamore illorum excitati. Proinde mihi quidem homines quidam arrogantes ob hæc uidebantur esse, atq; ægrè afficiebar, propter barbæ similitudinem. Vtrum autem utile aliquid, atq; in commune conducens, clamori ipsorum inesset, & num quid boni ex uerbis illis, enasceretur ipsis, dicere sanè, haud quaquam possum. Quanquam si conuenit utiq;, deposito metu, quod uerum est, proferre. (Nam habito, ueluti in specula quadam, ut uides.) multos ipsorum sæpenumero iam conspicatus sum, circa profundam uesperam. IVS. Sustine, ô Pan: an non Mercurius tibi iam proclamare uisus est? PAN. Admodum igitur. MER. Audite, Populus, forum atq; iudicium, quod felix, faustumq; sit, constituemus hodie, mensis februarij die septima. Quicunq; igitur actiones detulere, in uicum Martium ueniunto, ibi Iusticia sortietur fora, atq; ipsa præsto erit iudicãtibus. Iudices ex uniuersis Athenien sibus dabuntur, merces tres obuli uniuscuiusq; causæ, numerus iudicum, secundũ æstimationem litis. Quotquot aũt, relictis actionibus priusquã iudicio experiri potuere, fato functi sunt, & hos Aeacus remittat. Quod si uero quispiam iniquè iudicatum esse putauerit, appellatione facta, denicq; experietur: ipsa autem prouocatio ad Iouẽ fiat. PAN. Papæ, qualis tumultus? quantum, Iusticia, exclamarunt? Vt aũt serio undiq; cõcurrunt, trahentes sese mutuo per accliue sursum, uersus Areopagum? Ipse autem Mercurius quoq; iam adest. Quapropter uos quidem

Suprà creationem phorum depinxit Lucrius: hic Pan, mores.

Tonus quid? Græcorũ Musicorũ fuit, cuius et Gellius meminit in Arione.

Proclamatio iudicij.

Mercedes de singulis causis

Numerus Iudicũ ex estimatione litis

Hypotyposis ad iudicia cõfluentium, et se mutuo ad iudicium trahentium.

actioni

actionibus & iudicijs operam date, sortimini & disceptate, pro eo, atq; legitimũ uobis est. Ego uero ad spelunca hinc digressus, fistula canam, carmen aliquod amatorium, quo Echonem soleo probris incessere. Cæterum auscultationum & orationum iudicialium abunde habeo, quotidie contendentes, ac litigantes in Areopago audiens. MERCV. Age Iusticia, aduocemus istos. IVST. Rectè dicis. Conferti siquidem, ut uides, accedunt, tumultuantes, & perinde ut uespæ circumstrepentes uerticem. ATHENIENSIS. Cepi te, ô sceleste. ALIVS. Sycophantam agis. AL. Dabis tandem iam pœnas. AL. Conuincam te, quòd grauia atq; indigna perpetraris. AL. Mihi primo sortire. AL. Sequere, sceleste, ad Iudicem. AL. Ne suffoca me. IVST. Scis, quid faciamus, Mercuri? Cæteras quidem lites in crastinum reijciamus, hodie autem eas tantum sortiamur, quæcunq; ab artibus, aut uitis, aut scientijs, contra homines promulgatæ sunt. Ac mihi has in medium profer actiones. MER. Ebrietas contra Academiam, pro Polemone, plagij. IVST. Sortire septem. MER. Stoa contra Voluptatem, iniuriarum, quòd amatorem ipsius Dionysium, seductum ab ipsa abstraxerit. IVST. Quinq; sufficient. MER. Pro Aristippo Mollicies, contra Virtutem. IVST. Etiam his quinque iudicent. MER. Mensaria contra Diogenem, Fugæ. IVST. Tres sortire solos. MER. Pictoria contra Pyrrhonem, ut desertorem. IVST. Nouem cognoscant. MERCV. Visne & has sortiamur Iusticia, duas uidelicet istas pauloantè, nosti, contra Rhetorem institutas atq; delatas. IVST. Antiquiores illas prius decidamus, hæc autem postea continuo disceptabuntur. MER. Atqui si miles etiam istæ superioribus sunt, & id quod intenditur, etiam si recens ac nouum, affine tamen illis est, de quibus modo sortiti sumus. Quare inter ea, disceptari quoq; dignum est. IVST. Videris, Mercuri, indulgere nonnihil petitioni. Sed tamen, sortiamur, si tibi uidetur. Veruntamen duas has solas. Sufficiunt enim hæ, de quibus sortiti iam sumus. Cedo ipsas actiones. MER. Rhetorica contra Syrum, malæ tractationis. Dialogus contra eundem contumeliæ. IVST. Quis autem Syrus iste est? Neq; enim nomen adscriptum est. MER. Ita sortire: contra Rhetorem, Syrum. Nihil enim uetabit, etiam absq; nomine proprio. IVST. Ecce, externas quoq; iam & peregrinas Athenis in Areopago sortiamur, quas rectius fuerat ultra Euphratem disceptatas fuisse. Veruntamen sortire undecim, eosdemq; utriq; liti. MER. Eia Iusticia, parce nimium adeo exhaurire fiscum, tot mercede iudicum. IVST. Primi considento, Academiæ & ebrietati iudicaturi. Tu uero aquam infunde. Prior autem dic tu Ebrietas. Quid taces & nutas? Audi, Mercuri, accedens. MER. Non possum, inquit, certamen hoc perorare, lingua mihi præ mero impedita, atq; illigata, ne etiam risui me exponam in iudicio. Aegrè autem, ut uides, constiti quoq;. IVST. Proinde patronũ adducat, ex uehementibus ac grauibus istis aliquem. Sunt enim multi, qui uel tri oboli gratia, disrumpi parati sunt. MER. At nemo certè uolet manifestè patrocinari Ebrietati. Verum æqua utiq; hæc postulare uidetur. IVST. Quæ nam? MER. Academia hæc, semper in utranq; parata atq; instructa est orationem, idq; etiam exercet sese, ut contraria probè possit dicere. Ea igitur, inquit, pro me prior dicat, atq; ita deinceps pro se ipsa uerba faciat. IVST. Noua quidem hæc. Sed dic tamen Academia, orationem utranq;, quandoquidem hoc tibi facile est. ACA. Audite uiri Iudices, priore loco illa, quæ pro Ebrietate afferuntur. Illius enim est, id quod nunc dicitur. Iniuria affecta est misera, ut cum maximè, à me Academia, mancipio, quod solum habebat beneuolum, ac fidele, quodq; nihil turpe, eorum, quæ ipsa imperasset, putabat, spoliata, Polemone illo, inquam, qui interdiu cum lasciuia ac petulantia per medium forum ferebatur, psaltriam secum habens, & cantu perstrepens, à summo mane ad uesperam usque ebrius semper, & crapulæ indulgens, caputq; corollis ac floribus implicatum gerens. At

Sortitio Iudicum, secundũ genera actionum.

Adclepsydrã enim dicebãt

I. Actio Ebrietatis cõtra Academiã

Narratio, amplificata circumstantijs, quæ causam exponit.

ti filium, homo luxui et crapulæ à principio perditus, postea audito forte Xenocrate, ad philosophiã cõuersus.

Hic philostra Laertius.

que hæc, quòd uera sint, testes sunt Athenienses uniuersi, qui ne unquam quidē Polemonem sobrium uiderunt. Postquam autem infelix ille, ad fores Academiæ quoque comessabundus, & per lasciuiam illudens, accessisset, perinde ut ad omnes solebat, mancipatum illum, atq; è manibus Ebrietatis ui ereptum, & ad se adductum, aquam bibere, ac sobrium esse docuit, corollasq; capiti detractas discerpsit. Ac quoties bibendum, atque accumbendum fuerat, uerba quædam perplexa, ac misera, & multa curiositate referta, illi tradidit. Quare pro eo, qui antea efflorescebat in illo, rubore, pallidus, miser, & incuruus corpore factus est, & cantilenis illis uniuersis obliuioni mandatis, sine cibo interdum, & sitibundus ad mediam usq; uesperam sedet, nugãdo uidelicet, qualia multa, Academia, ego nugari doceo. Quod autem maximum est, etiam conuiciatur Ebrietati, à me eò inductus, & innumera quædam mala de ea commemorat. Dicta fermè sunt, quæ pro Ebrietate adduci possunt. Iam uero & pro me ipsa uerba faciam. Et exinde, peroratum à me esto. IVST. Quid igitur ad hæc respondebit? Veruntamen infunde, & huic paremuicissim. ACA. At hoc quidem pacto, auditu admodum probabilia uidentur, uiri Iudices, quæ à patrono pro Ebrietate dicta sunt. Quòd si autem & me eadem beneuolentia audietis, intelligetis sanè, quòd nulla ipsam iniuria affeci. Nam Polemonem hunc, quem seruum illa suum esse ait, natum haud quaquam seruiliter, neque ita ut ebrietatem referret, sed familiarem mihi, & natura similem, præreptum, adolescentem adhuc, atq; tenerum existentem, adiuuante ad hoc Voluptate, quæ illi in plerisque mutuam operam præstat, corrupit miserum lasciuis comessationibus, & meretricibus, quasi in deditionem tradendo: ita ut ne paululum quidem uerecundiæ in eo remaneret. Atque ea quidem, quæ illa pro se paulò ante dici putabat, pro me dicta esse existimate. Circumibat enim miser ille à primo statim mane coronatus, ac crapula perditus, per medium forum, sonantibus undique circum ipsum tibijs, nunquam sobrius, lasciuus, ac petulans in omnes, dedecus & contumelia maiorum, & præterea ciuitatis totius: ludibrium autem peregrinorum ac hospitum. Posteaquam autem ad me uenit, ego quidem forte quadam, ut consueui facere, patentibus foribus ad amicos, qui tum præsentes erant, sermones quosdam de uirtute, atque modestia, faciebam. Ille uero, cum tibia, & coronis astans, principio quidem uociferabatur, ac perturbare nos tentabat, conuersationem nostram clamore suo interturbando. At postquam nos nullam illius rationem habebamus, paulatim (neque enim omnino, aut extremè uino madefactus erat) resipiscere cœpit ad sermones, & simul auferebat coronas, & tibicinam compescebat, & ob purpuram erubescebat. Ac ueluti è profundo somno experrectus, cum seipsum aspiciebat, quo pacto ornatus, atque affectus esset, tum uitam superiorem, & anteactam damnabat. Et rubor quidem ille ex temulentia contractus defloreſcebat, euanescebatq; : ipse autem præ pudore eorum, quæ fecerat, erubescebat. Postremo ab illa aufugiens, ita ut erat, ad me transijt, neque uocante me, neque cogente, Perinde ut illa de me asit, sed ultrò ac uolens, meliora hæc nostra esse credens. Ac mihi iam ipsum huc aduoca, ut cognoscatis quo pacto à me immutatus, atq; affectus sit. Hunc ego, uiri Iudices, ad me receptum, ridiculè omnino sese gerentem, & neque uocem edere, neque consistere præ mero ualentem, conuerti, ac sobrium reddidi, & ex uili mancipio, uirum modestum, ac temperantem, precioque dignum, Græcis effeci. Et mihi nunc ipse gratiam pro ea re habet, & propinqui eius pro ipso. Dixi. Vos autem iam spectate, Iudices, utri nostrum satius fuerit illum conuersari. MER. Agite itaq;, nec cunctemini, ferte sententiã, atq; inde exurgite: nam & cæterò s iudicare oportet. IVS. Omnibus calculis superat

Academia.

Amplificatio à testimonio.

A consequentibus.

Academiæ Apologia.

Exordium ab attentione.

Narratio, & ipsa ut superiorem amplificata circũstãtijs

Amplificatio lasciuiæ, quæ causse gratiã et beneuolentiã conciliat.

Translatio culpæ.

Confirmatio ab ipsius de quo agitur, testimonio.

Academia, excepto uno. MER. Nihil nouum aut mirum, si quis sit, qui & pro Ebrietate ferat. Sedete nunc, uos qui Stoæ contra Voluptatem sortitò electi estis, ad iudicium de amatore ferendum. Infusa est aqua. Heus picturata, ac uaricoloribus induta, tu iam dic. STOA. Haud equidem ignoro, uiri iudices, quàm contra formosam aduersariam oratio habenda mihi sit, sed & uestrum plerosq; uideo, ad illam quidem aspicere, & eidem arridere, me uero contemnere, quòd uidelicet ad cutem usq; tonsa sum, & uirile quiddam obtueor, tetricaq; ac tristis appareo. Sed tamen si me dicentem audire uolueritis, confido equidem multò iustiora, quàm hęc, dicturam me esse. Nam hoc ipsum illud est, quod in præsentia accuso, quòd ita meretricio modo exornata, aspectus illecebris, amatorem meum uirum tunc modestum ac temperantem, Dionysium uidelicet, fraude circumuentum, ad sese auulsum hinc abstraxit. Et quam præcedentes illi caussam iudicauerunt, inter Academiam, & Ebrietatem, quasi quædam soror præsentis caussæ est. Examinabitis enim in præsentia, utrum porcorum more, in terram deiectos, uiuere nos deceat, uoluptati indulgentes, neq; quicquam generosum in animo cogitantes: an uero posteriore loco, eo quod est delectabile, posito, prælata honestate, liberos liberè philosophari: neq; dolorem, ut ignauum quiddam pertimescentes: neq; id quod dulce est, mancipiorum more sectantes, felicitatemq; in melle & caricis quærentes. Huiusmodi enim illectamenta, hæc stultis obijciens, & labore, ceu quadam larua, perterrefaciens, plerosq; ipsorum ad se illectos adducit. Inter quos & miserum illum, uelut excusso iugo, à nobis secedere fecit, cum ægrotantem tacitè obseruasset. Neq; enim rectè ualentem ac sanum oratione sua unquam facilè adduxisset. Quanquam quid ego adeo aduersus illam indignata sim, quando ne ipsis quidem dijs parcere soleat, sed ad ministrationem ac prouidentiam illorum calumnietur. Quare si rectè sapitis, Iudices, etiam impietatis pœnas de ipsa sumetis. Porro audiui equidem, quòd neq; orationem ipsa habere parata sit, sed Epicurum istum patronum pro se huc adductura. Adeo scilicet illudit etiam ipsi iudicio. Veruntamen illa certè ipsam interrogate, quales nam putet fuisse Herculem, ac Theseum nostrum, num etiam illi indulgentes uoluptati, laborem euitarint. Nihil enim prohiberet, quo minus plena iniusticiæ terra foret, si illi laborem non sustinuissent. Atq; hæc dixi, ut quæ non admodum longis orationibus delectari soleam. Quòd si utiq; uoluerit & parumper respondere mihi interrogata, celerrimè cognoscetur, quòd nulla sit. Veruntamen uos certè iurisiurandi memores, decernite iam, quæ iusta ac pia sunt: haud quaquam Epicuro fidem adhibentes, qui, deos dicit, nihil eorum, quæ apud nos geruntur attendere. MER. Transi hinc. Heus Epicure, pro Voluptate dicito. EPIC. Haud quaquam prolixius apud uos, uiri Iudices, dicam. Nam multis uerbis ne opus quidem mihi est, Verum si incantationibus aut medicamentis quibusdam Voluptas, eum, quem Stoa hæc amatorem suum ait, Dionysium uidelicet, coegit, ab hac quidem abstinere, ad se autem conuertere sese, ue nefica meritò uisa est, & iniuriam fecisse huic coarguitur, tanquam contra alienos amatores, præstigias ac dolos machinata. At si quis liber, in ciuitate libera, legibus nō uetantibus, molestiam atq; acerbitatem, quæ ab hac proficiscitur, perosus, & quam quasi caput laborum, felicitatem inde prouenire, ait, pro nugis ac nihilo habita, obliquos et incuruos huius sermones, labyrinthisq; similes reliquit, ad Voluptatem autem lubens transfugit, uerborum istorum retijs, tanquam uinculis quibusdam abiectis haudquaquam stolida, sed humana sapiens, laboremq; ipsum, id quod est, malum, Voluptatem autem suauem ducens: excludere ne eum decebat, quasi ex quodam naufragio, ad portum enatantem, & serenitatis cupientem, præcipiti capite in laborem impellendo, & ceu dedititium, inopiæ atq; egestati, miserum illum tradendo? ideq; cum ille supplicis instar ad Voluptatem, tanquam ad Misericordiæ

II.

Stoæ contra uoluptatem. Exordium à difficultate agendi ex persona aduersariæ.

Propositio Caussæ amplificata.

Amplificatio à consequentibus.

Alia ab occasione et personæ qualitate. Locus in personā quicæteraquoq; facta criminatur.

Alia ab exemplis.

Epicuri responsio pro uoluptate.

Defensio per absolutionē, à caussa. Fuit aūt hic Dionysius Heracleensis filius Theophantæ, q ab initio Zenonem & Stoicā, pfiſio nem secutus, mox cū ægrotus factus, do Laertium.

loris acerbitatem sensisset, ad Epicureos transijt. Vide

aram aliquam confugeret. Nimirum, ut passim ac multis iactatam filiam uirtu-
Qualis Athenis fuit, cuius meminit Pausanias. tem, cum multo sudore in arduum progressus, aspiciat, atq; exinde per omnem
Amplificatio à causa finali. ætatem laboribus exercitatus, demum post uitam peractam felix atque beatus
Cõfirmat causam à testimonio et iudicio ipsius de quo agitur. fiat. Atqui quis quæso, iudex iustior in hac caussa fuerit, quàm ipse ille, qui & ea
Descriptio Stoicorum. in quibus Stoa uersatur, cognouit, ut quisquam alius, & cum antea, solum illud quod honestum est, bonum putaret esse, postea, quantum malum foret, labor, cognito, id quod melius ex utroque probauit esse, delegit. Videbat enim, opinor, eos qui de tolerandis ac perferendis laboribus multa commemorare solent, priuatim autem Voluptatem colunt, eò quidem usque iuueniliter sese iactare. Domi autem secundum Voluptatis præcepta uitam degere, erubescentes quidem, si deprehendantur: remittere aliquid de firmitate, & contentione, prodereq; professionem suam, patientes autem miserè interea Tantali illud, & ubi latere sese, ac tuto leges transgredi posse confidunt, hiantibus faucibus uoluptatem ingurgitantes. Proinde si quis ipsis Gygis annulum daret, ut eo inducto, conspici non possint, aut etiam Orci galeam: sat scio quòd laboribus longum ualere iussis, ad Voluptatem prosilirent, & cuncti imitarentur Dionysium. Qui quidem antea quàm morbo correptus esset, sperare solebat, illos de tolerãtia sermones, multum sibi profuturos esse. At postquam dolere, atque ægrotare cœpit, ac labor, re ipsa illum inuasit, animaduertens corpus suum diuersam à Stoa philosophiam sequi, & contraria statuere, illi magis, quàm istis credidit, atque ita sibi persuasit, homo cum esset, etiam corpus humanum habere sese, uixitq; exinde, non ut statua, illo utens, sed hoc sciens, quòd quicunque aliter dicit, ac Voluptatem accusat, uerbis quidem delectetur, animum autem illuc conuersum habeat. Dixi. Vos autem ob hæc sententiam ferte. STOA. Nequaquam, sed pauca etiam interNotat Stoico rũpertinaciã et genus disputandi quoq;. De his uide Ciceronẽ in libris de finib. bon. et malo. rogare mihi permittite. EPIC. Interroga: respondebo enim. STOA. Malum ne putas laborem? EPIC. Etiam. STOA. Voluptatem autem bonum? EPIC. Atq; admodum. STOA. Quid autem? Scis ne, quid sit differens, uel indifferens, & promotum, uel reiectum. EPIC. Maximè. MERC. Negant se iudices intelligere Stoa, dissyllabas istas interrogationes: quare silentium agite. Iam enim sententiam ferent. STO. Atqui uicissem sanè, si interrogassem in tertia figura, eorum uidelicet, quæ demonstrari non possunt. IVST. Vtra superauit? MERC. Voluptas calculis omnibus. STOA. Prouoco ad Iouem. IVST. Bona sanè fortuna, ut lubet. Tu uero alios accerse. MERC. De Aristippo contendentes, Virtus atque Mollicies, & Aristippus uero etiam ipse, adesto. VIRTVS. Priorem me dicere conuenit, Virtutem uidelicet. Meus enim est Aristippus, perinde atque indicant sermones, & opera. MOLLI. Haud quaquam, sed me potius. Meus enim est homo ille, quemadmodum uidere licet, ex coronis, & purpura, & unguentis. IVST. Ne ambitiose adeo contendite: differetur enim & hæc caussa, eò usque, dum Iupiter de Dyonysio sententiam ferat. Non enim dissimile quippiam hoc quoque uidetur esse. Quare tum quidem, si uoluptas uicerit, etiam Aristippum Mollities habebit. Vincente autem contra Stoa, & hic erit Virtuti condemnatus. Proinde alij adsunto. Istud autem ne accipiant hi, iudiciale præmium puta. Nam caussa hæc incognita & indiscussa mansit ipsis. MERC. Frustrà ne igitur per longam adeo, atque acclíuem uiam, ascenderint uiri hi senes? IVST. Abunde est, si tertiam etiam partem acceperint. Abite, ne indignemini, aliàs iterum iudicabitis. MERC. Diogenem Sinopensem adesse, tempus est. Ac tu itaque Mensaria dic. DIOG. At uero nisi desinat molesta esse? Iusticia, non amplius de fuga mecum apud iudicem aget, sed de multis atque altis uulneribus. Ego enim quàm primum adeo fuste hanc contundam. IVST. Quid hoc rei est? profugit Mensaria: ille autem sublato baculo, insequitur. Haud mediocre malum aliquod uidetur misera illa acceptura esse. Pyrrhonem proclama. MERC. At pictoria quidem, iamdudum adest, Iusticia: Ipse autem Pyrrho principio ne

III. Virtutis & Molliciei. Nam et hic ab imitio Socratis discipulus fuit, postea uoluptatẽ secutum Diogenem uide.

IIII. Mensariæ & Diogenis. Fuit hic Icesij mensarij filius, et adulterata monetade prehensus, solũ uertit, & Athenis ad philosophos sese contulit Diogenes.

ascendit

aſcendit quidem huc. Ac uidetur hoc facere. IVST. Qua de cauſſa Mercuri? MER. Quia nullum putat iudicium, aut forum, uerum eſſe. IVST. Proinde contumaci ipſum condemnent. At iam ſcriptorem proſæ orationis, Syrum illum accerſe. Quanquam nuper adeo actiones contra ipſum hæ delatæ ſint, & nihil neceſſe erat tantopere feſtinari, atque eas tam ſtatim diſceptari. Veruntamen quia ita uiſum eſt, priorem introduc Rhetorices cauſſam. Papæ quàm multi ad audiendum conuenere? MER. Meritò, Iuſticia. Nam hoc ipſum, quod actio hæc minimè uetus, aut obſoleta eſt, ſed noua ac peregrina: heri, quemadmodum ais, primum intentata: deinde, quod & ſperant audituros ſe eſſe, Rhetoricam quidem atque Dialogum per uices accuſantes, utriſque autem Syrum reſpondentem, multitudinem tantam ad iudicium contraxit. Veruntamen incipe tandem Rhetorica cauſſam dicere. RHETOR. Principio quidem, uiri Athenienſes, deos deasq; precor omnes, ut quanta ipſe beneuolentia affectus ſum, erga hanc ciuitatem, ergaq; uos omnes, tantam à uobis ad præſens certamen hoc conſequi poſſem. Deinde, quod eſt æquum maximè, id uobis in mentem à Dijs immortalibus dari, ut aduerſarium quidem ſilentium agere iubeatis, me uero, quemadmodum conſtitui, mecumq; ipſe deliberaui, accuſationem peragere poſſe faciatis. ✱Cæterum haud quaquam eadem in mentem uenit ſtatuere, quoties ad ea quæ paſſus ſum aſpicio, & ad orationem, ac uerba, quæ audio. Nam uerba quidem, quàm ſimillima meis, iſte ad uos faciet: res autem eò uſque proceſſiſſe uidebitis, ut mihi iam neceſſe ſit ſpectare, ne quid petius etiam ab ipſo mihi accidat. At enim, ut ne longiore proœmio utar, aqua iam dudum fruſtra effluente, accuſationem ipſam incipiam. Ego enim, uiri Iudices, hunc, cum admodum adhuc adoleſcens eſſet, neque non barbarè etiamnum loqueretur, ac tantum non Candyn indutus, Aſſyriorum more incederet, circa Ioniam inuentum, errabundum adhuc, & quid de ſe ipſo ſtatueret, neſcientem, ad me receptum, educaui: & quia uidebatur mihi ingenio admodum prompto, & ad diſcendum appoſito eſſe, meq; fixis in me oculis intueri (Nam & uerebatur adhuc tum me, & colebat, ac ſolam in admiratione habebat.) relictis cæteris, quotquot nuptias ambibant meas, diuites atq; formoſi, & quod ad maiores attinet, etiã illuſtres, ingrato huic me ipſam deſpõdi, pauperi uidelicet, & obſcuro, & adoleſcenti: dote haud quaquam exigua inſuper allata, multis, & admiratione dignis orationibus. Poſthæc adducto eo ad contribules meos, nomen eius in tabulas tacitè rettuli, ac ciuem reddidi: ut ij, qui à ſpe deſponſationis meæ exciderant, exinde ſuffocarentur. Porrò cum ipſi uiſum eſſet, terrarum orbem circumuagari, felicitatemq; cõiugij paſſim oſtentare, ne tum quidem à tergo relicta ſum, ſed quoquo uerſum ſequens, ſurſum atq; deorſum circunducebar, clarumq; ipſum, ac celebrem faciebam, ornando pariter & componendo. Atque ea quidem, quæ in Græcia, & in Ionia acciderant, mediocria ſunt. Poſtquam autem & in Italiam proficiſci ſtatuit, unà cum eo Ionium mare traieci: & poſtremo, uſque in Galliam unà progreſſa, diteſcere ipſum feci. Ac in longum quidem uſque per omnia mihi obtemperabat, & conuerſabatur mihi, ne unam quidem noctem extra lectum à nobis diuertens. At ubi iam abunde uiaticum ſibi comparaſſe uiſus eſt, & quantum ad famam & exiſtimationem attinet, rectè ſibi omnia habere credidit, adductis ſupercilijs, & elatum præ ſe animum ferens, me quidẽ neglexit: imò uero prorſus miſſam fecit. Ipſum uero barbatum illum, ex habitu conſpicuũ, Dialogum uidelicet, quem philoſophiæ filium eſſe perhibent, ſuprà q; decet, amando, atq; admodum amatoriè proſequẽdo, natu, quàm ipſe eſt, grandiorem: cum eo nunc conſuetudinem habet. Neque pudet ipſum libertatem quidem hanc, orationis meæ, qua ueluti laxatis habenis ſoluta ac libera fertur, concidere, in paruas autem, & per breuia commota tractandas quæſtiones, ſeipſum includere. Ac pro eo, quòd licitum ipſi fuerat, quodcunq; libuiſſet, plena ac ſonoroſa uoce eloqui breues

V. *Pictoriæ & Pyrrhonie. Eleus hic fuit Pliſtarchi filius, ab initio pictor, poſtea philoſophus factus, ab hoc Pyrrhonij originẽ traxerunt, q nihil certũ affirmabãt, quorũ et Cicero meminit officijs.*

VI. *Rhetorices contra Syrũ. Exordium à uoto, ſumptũ aũt eſt ex oratiõe p corona Demoſthenis* ✱ *Amplificatio à difficultate. Narratio continẽs cauſſã.*

Amplificatio ab euentu aliorum.

Factũ in quo crimine uersatur.

Amplificatio à perſonæ qualitate & cõſequẽtibus

quasdam sententiolas inter se implicare, & quasi per syllabas numerare. Vnde sanè conferta quidem laus, aut multus applausus haudquaquam obuenerit ipsi, arrisio uero auditorum nonnulla, & attollere manum, intra fines tamen, & longè annuere capite, & ingemiscere dictis, Talia nimirum sunt, quibus generosus iste amatus, me contempsit. Aiunt autem ipsum ne cum isto quidem amasio suo pacem agere, sed & erga illum, contumelioſe, opinor, se gerere. Quomodo igitur non ingratus, atq; obnoxius ijs quæ de mala tractatione sanctæ sunt, legibus censendus fuerit? qui legitimè quidem nuptam, à qua tanta accepit, & per quam nobilis & clarus adeo est, ita ignominioſe reliquit, ac nouas atq; alienas res appetiuit? idq; nunc, quando solam me cuncti mirantur, & ueluti præsidem suum, scripto testantur. At ego quidem repugno, tot procis ambientibus me: & pulsantibus ianuam illis, ac nomine inclamantibus me, uoce elata aç magna, neque aperire uolo, neq; etiam exaudire. Video enim illos nihil amplius clamore isto hinc auferre. Iste uero, etiam ne sic quidem ad me reuertitur, sed ad amasium illum suum respicit. Et quid tandem boni, ô dij, ab eo accepturum se sperans? quem præter pallium habere, uidet amplius nihil. Dixi, uiri Iudices. Vos autem si meo iste orationis atq; uerborum modo, respondere uoluerit, ne permittite. Iniquum enim foret meam, contra me, machæram acui. Sed iuxta amatum à se Dialogum illum respondeat, si potest. MER. At hoc quidem non persuadebis, Rhetorica. Neq; enim fieri potest, ut hic solus, iuxta formam & morem dialogi respondeat; sed perpetua oratione ipse quoq; dicat. SIRVS. Posteaquã, uiri Iudices, hoc quoque malè habet aduersariam, si longiore paulo oratione utar, ipso quoq; eo, quod dicere possum, ab illa accepto, multa quidem uerba, apud uos haudquaquam faciam: capita uero ipsa dissoluendo, eorum de quibus illa me accusauit, uobis uniuersum negocium exinde inspiciendum ac perpendendum relinquam. Omnia enim quæcunq; modo de me narrauit, ita ut sunt, ac uerè narrauit. Nam & educauit me, & mecum unà, quocunq; abij profecta est, & Græcarum ciuitati ascripsit: eoq; certè nomine etiam gratiam lubens egerim nuptijs istius. Cæterum ob quas causas relicta ea, ad Dialogum hunc diuerti, de eo quæso, uiri Iudices, ut me paulisper audiatis. Ac me commodi alicuius gratia nihil quicquam falsi dicere existimetis. Ego enim cum uiderem hanc, haudquaquam amplius temperantem esse, neq; etiam in eo modesto habitu permanere, quo olim ornatam ipsam, Pæanienſis ille duxerat. Comptam autem, & capillos, meretricio more collocantem, præterea fuco illitam, & genas ceruſſa quoq; pingentem, suspicari statim cœpi, ac tacite obseruare, quorsum uerteret oculum. Ac cætera quidem missa facio. Singulis autem noctibus angiportus quidem noster replebatur, amatoribus temulentis, & lasciuè erga illam petulanterq; multa agentibus, ac fores pulsantibus: quibusdam uero etiam ui intro sese, citra omnem modestiam ferre audentibus. Hæc autem ridebat, & ijs quæ agebantur, delectabatur, ac plerumque uel de tecto prospiciebat, canentes illos aspera uoce cantilenas quasdam amatorias, auscultans, uel etiam apertis clàm foribus, dum me latere ista putat, lasciuè se gerebat, & stuprabatur ab illis. Quod cum ego ferre non possem, accusare quidem ipsam adulterij non placebat: ad Dialogum autem hunc, in uicino habitantem accedens, rogabam ut is me recipere uellet. Atq; hęc illa sunt, Iudices, quibus ego tanta iniuria Rhetoricam affeci. Quanquam etiam, si nihil tale ab ipsa commissum esset: tamen, puto, deceret me, uirum iam prope quadraginta annos natum, à tumultibus quidem istis, & causſis agendis desistere, ac uiros iudices pati quiescere, cum Tyrannorum accusationibus tum optimatium laudibus cuitatis. In Academiam autem uel Lyceum ingressum, cum optimo hoc, Dialogo uidelicet unà deambulare, paulatim ac sensim cum eo disputando. Multa ad huc habens, Iudices, quæ dicere poteram, in præsentia quiescam. Vos autem, sententiam iurijurando nostro consentaneam proferte. IVST. Vter uincit? MERC.

Peroratio per repetitionem

Amplificatio à tempore.

Apologia Syri.

Exordium ab occasione petitionis aduersariæ.

Concessio.

Defensio per translationẽ.

Narratio exponẽs causſã.

Demosthenẽ intelligit à pago Attico Pæanea, ut Suidas.

Epilogus.

Confirmatio ab ætate.

Omnibus

Omnibus calculis Syrus, excepto uno. IVS. Apparet rhetorem fuisse aliquem, qui contrarium tulit. Heus Dialoge, subijsdem iudicibus dic tu quoq;. Vos autem, sedentes manete, duplicem accepturi mercedem, pro utraque uidelicet lite. DIAL. Ego uero, uiri iudices, longiorem quidem proferre orationem, apud uos, haud quaquam statueram, sed breuibus uerbis, ut consueui, rem expedire. Veruntamen, uti lex est in iudicijs, ita peragam accusationem: quanquam imperitus planè, atque istarum rerum indoctus sim. Atque hoc ad uos exordium peractum mihi sit. Quæ uero per iniuriam, & contumelioſe ab hoc passus sum ea ita se habent. Nam me, cum grauis antea, ac uenerandus essem, ac de dijs pleraque, & natura, & uniuersi huius ambitu considerarem, sublimis supra nubes alicubi per aerem incedens: ubi magnus ille per cœlum Iupiter, alatum currum agens fertur: abstractum inde ipse, cum iam in summa conuexitate uolarem, atque ultra cœlum ascenderem, & alis confractis, æqualem, & eiusdem conditionis cum multitudine promiscua fecit. Ac tragicam quidem illam, atque modestam personam abstulit mihi: comicam uero aliam, atq; Satyricam quandam imposuit, ac tantum non ridiculam. Deinde in eundem locum ad me adducta, concluſit mecum: Conuicium, Iambum, Cynicam petulantiam: præterea Eupolim & Aristophanem, uehementes uidelicet uiros ad exagitandum grauia illa, & ad irridendum ea quæ præclara, ac pulchra sunt. Postremo autem & Menippo quodam, ex antiquis illis canibus admodum latratu facili ac prompto, ut uidetur, deinde mordaci atq; aspero quoq;, effosſo: hunc quoq; ad me introduxit, terribilem reuera canem, & morsu latenter inuadentem, eò nimirum, quod etiam ridendo pariter, mordeat. Proinde quomodo non graui contumelia affectus uidear? qui neq; familiari ac proprio habitu amplius conspicior, & comœdias agendo, ac risus ciendo, argumentaq; aliena tractando, quasi quendam histrionem illi me gero. Nam quod omnium absurdissimum est, temperatura quadam aliena, ac noua mixtus sum. Et neq; pedestris amplius sum, neque in sublimibus incedo: sed planè centauri modo, compoſitum quiddam, ac peregrinum spectrum, auditoribus appareo. MER. Quid igitur ad hæc dices Syre? SYR. Inexpectatum equidem, uiri iudices, certamen hoc apud uos sustineo. Quiduis enim citius putaram Dialogum, quàm hæc de me dicturum esse. Quem ego susceptum, tetricum ad huc pleriſq; apparentem, & præ continuis interrogationibus præfractum ac durum, eoq; nomine uenerabundum quidē aliquid præ se ferentem, haud quaquam tamen omnino suauem, aut etiam multitudini acceptum. Principio quidē ipsum per terram incedere, ad humanum hunc morem assuefeci: postea autem squalore isto multo abstersо, & ridere ipso coacto, suauiorem ac gratiorē aspicientibus exhibui. Supra omnia aūt, Comœdiam cum ipso coniunxi, ac per hoc multam illi beneuolentiam apud auditores cōciliaui: qui antea spinas in eo istas metuentes, perinde ut Echinum, in manus accipere ipsum fugiebant. Cæterum noui ego, q̄d maximè ipsum malè habet. Nempe q̄ non tenuia illa atq; exilia, sedendo cum eo argutari soleo. Sit ne anima immortalis, uidelicet, & quot heminas Deus, quando mundum fabricauit, synceræ, & eodē modo sese habentis, substantiæ in craterem illum, in quo uniuersa miscendo temperabat, infuderit: &, num Rhetorica politicæ particulæ, imago, adulatoriæ pars quarta sit. Delectatur enim nescio quo pacto, huiusmodi argutias disputando, perinde ut illi, qui ex psora libenter fricantur. Ac cogitatio ista & cura, dulcis ipsi uidetur, ac magnifice se effert: si dicatur, quòd non cuiusuis hominis sit, ea intelligere, quæ ipse de ideis subtiliter & acutè speculatur. Huiusmodi uidelicet à me quoque poscit, & alas illas quærit, ac sursum aspicit: illa interim quæ ante pedes sunt, non uidens. Nam cæterorum certè causſa haud quaquam, puto, accusauerit me, quòd ueste hac Græca detracta: barbaricam ipsi induerim, & hoc, cum barbarus ipse uidear esse. Iniuriam enim feciſſem, si legibus præteritis, in ipsum talia commiſiſſem, ac patriæ ueſtitu

VII. *Dialogi contra Syrum.*

Exordium ab extenuatione

Transitio.

Narratio quæ causſam exponit.

Peroratio.

Amplificatio ex effectu.

Defenſio Syri

Exordium ab inexpectato.

Defenſio per inuerſionem.

Translatio.

Perſtringit Platonem, huiuſmodi enim illæ in Phædone, Gorgia, et de legibus, & alibi quoq; tractat.

Epilogus.

ueſtitu graſſatorum more ſpoliaſſem. Reſpondi Iudices, quantum poſſibile mihi fuit. Vos autem, ſimilem priori ſententiam, quæſo ferte. MER. Papæ, omnibus decem uincis. Nam ipſe ille prior, ne nunc quidem eadem cum cæteris ſentit. Nimirum conſuetudo hæc illius eſt, atq; omnibus perforatum calculum ferre ſolet, nec facilè deſierit, optimis quibuſq; inuidere. Sed uos quidem nũc abite bona cum fortuna: in craſtinum autem & de reliquis cognoſcemus.

DE PARASITO, SIVE QVOD ARS SIT, PARASITICA.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Didaſcalici generis Dialogus, in quo contendit ac docet Paraſiticam artem eſſe, eamq; omnium aliarum præſtantiſsimam. Diſpoſitio & ſeries orationis plana eſt. Nam artem eſſe, principio ex diffinitione artis oſtendit, ſingulis eius partibus cum Paraſitica comparatis, uidelicet, quoniam & ſua, ac certa principia habeat, exercitationeq; & uſu conſtet, & ob finem uitæ utilem: nempe uoluptatem, exerceatur. Quòd autẽ uoluptas utilis uitæ finis ſit, auctoritate ac teſtimonio Homeri defendit. Et quòd hic finis Paraſiticæ magis proprius quàm Epicureorum philoſophiæ ſit, comparatione ſtudiorum, ac uitæ utrorũq; probat. Deinde uero hanc omnium aliarum artium præſtantiſsimam eſſe, primum in genere docet, collatis omnibus accidentibus, effectibus & cauſsis aliarum artium, cum ijs, quæ huic arti accidunt. Poſtea ſeorſim etiam Philoſophiæ & Rhetoricæ, utpote artium cæterarum ſummis, & maximè laudatis, anteponit. Primum quia illæ incertæ, alijs aliter de illis ſentientibus atq; tradentibus. Paraſitica autem ubiq; eadẽ, ac certa ſit. Deinde quia nuſquam reperiantur paraſiti affectaſſe philoſophiam, aut rhetoricam: cõtra autem paraſiticam rhetores, ac Philoſophi plurimi. Poſtremo ab uſu eorũ, qui artes has ſectantur, & profitentur, duplici uidelicet, altero in bellis, altero in pace. Vbi ad utrumq; tempus philoſophos, & rhetores inutiles, & ineptos eſſe, multis exemplis & rationibus docet: contrà autem paraſitos idoneos ac paratos maxime, idq; ex Homero, & item ex hiſtorijs probat, additaetiam hypotypoſi, qua paraſitum ad prælium parantem & expedientem ſeſe deſcribit. Præterea & priuatam, atq; domeſticam utrorumq; uitam inter ſe comparat, multò meliores, atq; etiam beatiores eſſe paraſitos oſtendẽs, quàm uel rhetoras, uel philoſophos. Subfinem ipſam artem ex locis finalibus commendat quoq;, & ipſius nominis honeſtatem etymologia, & analogis defendit.

Occaſio à perſona, & uitæ genere.

VID tandem in cauſſa eſt Simo, quòd cum alij homines, ſiue ſerui ſint, ſiue ingenui, quiſq; artem quandam calleat, qua cum ſibi ipſi, tum alijs ſunt utiles. Tu uero, quantum ego ſuſpicio, nulli rei aut negocio intentus es, unde aut tu aliquem fructum caperes, aut alteri benignè impertiendo adiumẽto eſſe poſſis. PARA. Quid hæc tua ſibi uult interrogatio ô Tychiade, nondũ enim capio: proinde planius ac manifeſtius me interrogato. TYC. Eſt ne aliqua ars, cuius tu ſciens & peritus es, uidelicet Muſicæ? PARA. Non per Iouem. TYC. Quid autem, Medicinæ? PARA. Ne illius quidem. TYC. Atqui geometriæ? PARA. Nequaquam. TYC. Quid autem, Rhetoricæ? Nam à philoſophiæ ſtudio uſque adeo abhorres, quantum ipſius uicij contagium à philoſophia alienum eſt. PARA. Atq; etiam ſi fieri poteſt, adde quiddam amplius. Proinde ne animum inducas, hoc te mihi ignoranti exprobrare. Fateor enim me ignauum eſſe, atq; etiam tua opinione longè peiorem. TYC. Sanè, ſed haſce fortaſſe artes propter illarum magnitudinem atq; difficultatem non perdidiciſti. At ex popularibus illis quam tandem tenes, num architectonicam aut ſutrinam? Neq; enim ea eſt rerum tuarum conditio, ut non talis alicuius artis egeas adminiculo. PAR. Rectè dicis ô Tychiade, neq; enim ullam illarum calleo. TYC. Quam igitur aliam? PAR. Quam?

Attentio.

Profecto, ut mea eſt opinio, generoſam, quam & te, ſi pernoueris, laudaturum planè exiſtimo. Eandem uero opere atq; re ipſa perpulchrè obire poſſe me dico, tametſi

tametsi illam oratione explicare mihi non perinde promptum sit. TYC. Quam tandem dicis? PAR. Nondum mihi uideor super illa orationes satis studiose exercuisse. Quòd autem unius alicuius artis non rudis sim, hoc planè iam nosse potes. Quare nihil est quòd hoc nomine mihi sies infensior. Quamcunq; autem teneam, alio tempore audies. TYC. Verum ego omnis moræ impatiens sum. PAR. Fortasse si audires, inopinata tibi ars mea uideretur. TYC. Atqui propter hoc ipsum tanto impensius scire laboro. PAR. Alio tempore tibi exponetur, ô Tichiade. TYC. Nequaquam, sed iam quamcunque tandem pernosti exponito, nisi adeo te pudeat. PAR. Parasiticam. TYC. Et quis ita uesani atque dementis est animi, ô Simo, qui hanc artem esse prædicet. PAR. Ego, Si uero ob hoc ipsum, quòd aliam artem non teneam, tibi insanire uideor, huius ipsius causſam mihi putato fuisse insaniam, meq; iam durius increpandi finem facito. Aiunt enim hanc Deam cum aliàs difficilem esse habentibus, tum quòd delinquentes erratorum excusare soleat, quasi horum omnium magistram atque autorem culpam uniuersam in se transferentem. TYC. Ergo Simo Parasitica ars est? PAR. Sanè ars, atque ego illius autor & inuentor sum. TYC. Proinde tu Parasitus es? PAR. Tu quidem Tychiade, probro me afficis. TYC. Atqui non erubescis, te ipse Parasitum compellando. PAR. Sanè uero: puderet enim me, nisi dicerem. TYC. Atque per Iouem, si tibi notores esse uelimus erga alios te ignorantes, quod tibi nomen esse testabimur? num Parasitum te esse affirmabimus? PAR. Hoc nomine compellantes longè magis me oblectabimini, quàm si Phidiã statuarium me esse dixeritis. Quippe mea arte non minus gaudeo, quàm ipse Phidias Ioue à se fabricato gauisus est. TYC. Atqui hoc mihi attentius consideranti, res perridicula perspecta est. PAR. Quæ nam? TYC. Externè scribentes ad te in epistolis, hunc tibi adiiciemus titulum: Simoni parasito. PAR. Atqui impensius mihi gratificaberis, quàm si hoc titulo nobis scripseris, Dioni philosopho. TYC. Quantum tu quidem hac compellatione gaudere soleas, mihi parũ curæ est. Sed & aliud quiddam absurdi cõsiderandũ uenit. PAR. Quod nam? TYC. Num & hæc in aliarũ artium numero nobis recensenda sit, aut interrogante quopiã cuiusmodi ars sit, respondeamus, ueluti de grammatica, aut rhetorica interrogati solemus, parasitica. PAR. Ego uero Tychiade, longè iustius hanc quam profiteor, quàm ullam aliam artem dicendam esse contendo. Quòd si tibi iucundum est auditu, ut opinor fore, sententiam meam explicare non grauabor, quanquam ad hoc non admodum, ut ante dixi, præparatus aut instructus sum. TYC. Tametsi sint exigua, ueritate tamen præcellent. PAR. Age, sub initium artem ipsam, quo finitionis genere describatur, ad calculos expendendam reuocemus. Ad hunc enim modum speciatim & alijs artibus pensitandis assequemur, num & hanc rectè teneamus. TYC. Quid ergo ars est, ut compertum habeas? PAR. Ars est, ut ego memoria teneo, quodam sapiente uiro audito, præceptionum exercitarum comprehensio, ad unum exitum uitæ utilem pertinentium. TYC. Rectè sanè illius auditi uerba commeministi. PAR. Iam si horum omnium particeps est Parasitica, consentaneum est & hanc nihil aliud quàm artem habendam esse. TYC. Ita profecto ars habenda est, siquidem hæc ita se habuerint. PAR. Age iam singillatim ad omues artis species parasiticam accommodantes, num oratio illi consonet, considerabimus. Sed non quemadmodum ollæ uitiosæ dum pulsantur, ne malignè resonent. Oportet itaque & hanc quemadmodum omnes artes præceptionum inuentionem in se complecti. Principio enim præuidere atque discernere, qui aptus & accommodatus sit eum alere, atque ita facto parasitandi exordio, haud quaquam cognosceret. Aut dicemus argentarios seu numularios artem quandam habere, qua norint adulterina nomismata à probis sagaciter deprehendere. Hunc autem citra artis adminiculum discernere posse adulterinos homines & probos, præsertim cũ

I. Propositio. Artem esse parasiticam.

Amplificatio assertionis ab absurdo.

Repetit propositionem.

Confirmatio finitiõe artis. Diomedes li. 2. hanc finitionem Cicero ni adscribit.

Probatio minoris secundũ partes finitionis.

Principia artis seu præcepta.

ueluti

ueluti nomismata hominum mores cuiusmodi sint, non statim pateant. Eadem hæc & sapiens reprehendit Euripides, dicens:

In Medea.

At quo malus noscendus est mortalibus:
Innatus est nullo character corpori.

„ Et quo multò & præclarior Parasiti ars esse ostenditur, qui res ita obscuras &
„ abditas magis quàm uaticinandi peritia perspicit & cognoscit. Nosse uero ser-
mones proferre accommodos, eaq; facere, per quæ in familiaritatem adiungitur,
quibus semet quàm beneuolentissimum suo alumno esse ostensurus sit, nunquid
non singularis intelligentiæ, atq; inuentionis uehementissimæ tibi documentum
esse uidetur? TY. Admodum. PAR. Porrò autem in ipsis conuiuijs, ut abeat
per omnia plus habens, eosq; exuperans, qui eam artem sua negligentia sibi non
parauerunt, an hoc citrà rationem, & singularem sapientiam Parasitum facere
posse arbitraris? TY. Nequaquam. PAR. Quid autem? nosse obsoniorum ci-
borumq; uirtutes & uicia, nũ tu rudis, & indocti cuiuspiam curiositatem esse exi-

Vsus.

stimas? præsertim Platone generosissimo ita dicente: Qui conuiuas epulis acce-
pturus est, nec rei coquinariæ scientiam habuerit, eius in adornando conuiuio
„ pertenue est iudicium. Quòd autem Parasitica non cognitionem solam, sed exer
„ citatam quoq; sibi uendicet, inde perdisces facillimè. Quoniam aliarum artium
cognitiones & dies & noctes, & menses & annos sæpenumero inexercitatæ per
manent, non tamen artes ipsæ apud possidentes depereunt. At uero Parasiti co-

Finis.

gnitiones, nisi quotidie in usu sint atq; exercitio, perdunt non artem solam, ut o-
pinor, sed ipsum quoque artificem. Parasiticæ uero utilitatem ad unum aliquem
uitæ exitum tendentem, uereor ne insaniæ sit perquirere. Ego uero quàm ede-
re & bibere in uita mortalium nihil inuenio utilius aut præstantius, & citra quod
uita non potest subsistere. TY. Maximè. PAR. Atqui ne eiusmodi quidem res
est parasitica, cuiusmodi est pulchritudo aut fortitudo, ut ars nulla esse uideat,
sed quædam uis atq; potentia. TYC. Vera dicis. PAR. Verum, neq; arte caret.
Quod enim arte caret, nullo modo possidenti est conducibile. Age enim, si tibi
ipsi nauim in mari commisisses fluctibus atq; procellis ingruentibus, guberna-
di imperito, num euasurus es incolumis? TYC. Minimè gentium. PAR. Quid
eandem obstat, an quod arte careas, cuius ope te ipse seruare potuisses? TYC. Sa
nè uero. PAR. Proinde arte seruamur, imperitia uero non item? TYC. Admo-
dum. PAR. Ergo Parasiticam artem esse constat. TYC. Artem profecto, quantũ
adparet. PAR. Atqui gubernatores quidẽ præclaros, & aurigas eximios de cur-
ru non raro delapsos esse cemperi. Ac nonnullos illorũ luxatos atq; delumbatos,
porrò nonnullos prorsus extinctos. Cæterũ Parasiti naufragium, nullus est qui

Epilogus.

possit producere. Proinde, si neq; ab arte remota est Parasitica, neq; facultas est
aliqua, comprehensio autem præceptionum exercitarum eandem artem esse ho-
die nobis fatendum est. TYC. Quantum quidem ex hoc coniecturam facio. Sed
in hoc tibi uigilandum esse intelligis, ut finem aliquem generosum Parasiticæ no
bis attribuas. PAR. Rectè sanè dicis, uidetur autem hac finitione potissimum ex

Definitio Pa rasiticæ.

plicari posse: Parasitica ars est ciborum atq; potuum, & sermonum, qui horum
conquirendorum gratia dicendi sunt, cuius finis est uoluptas. TYC. Videre mihi
tuam artem præclarè definisse. Illud tamen etiam atq; etiam considera, ne aduer-
sus philosophos aliquos define tibi oriatur pugna atque contentio. PAR. Atqui
abundè sufficit hunc esse finem & felicitatis & Parasiticæ, neq; aliter adparet. Si-
quidem Homerus ille sapiens, Parasiti uitam admirans, tanquam solam beatam
atq; felicem, ita inquit:

Cõprobatio finis ab auto-ritate Homeri

Haud ego finem ullum meliorem ultrà arbitror esse,
Quàm si mente omnis populus lætetur ouanti,
Iuxtà autem mensæ sunt pane cibisq; repletæ,
Atq; pocillator dulce è cratere falernum.

Fundens

Fundens distribuat per pocula paruabibendum.

Iam quasi parum cumulatè hæc admiraretur, sententiam suam longè pleniorem apertioremq; hisce uerbis facit, perfestiuè subijciens. Hic finis nobis pulcherrimus esse uidetur. Haud aliud ex ijs, quæ dicit beatum ac felix quàm parasitari existimans. Sed enim hæc uerba non cuilibet è uulgo attribuit, uerum omnium sapientissimo. Et sanè si Vlysses fuisset in animo Stoicus secuto laudare finem uirtutem, potuisset illud dicere, quando Philoctetem ex Lemno adduxit, quando Troiam subuertit, quando Græcos fugam adornantes compescuit atq; detinuit, quando Troiam ingressus est, se ipse indecoris uulneribus flagellatum adficiens, ac sordido & plane Stoico indumento amictus. At tunc huius pulcherrimi finis nusquam commeminit. Cæterum ne tunc quidem, cum in Epicureorum uita constitutus apud uenustissimam Calipso uersaretur, illicq; liceret in ocio uoluptuose & molliter uiuere, ac in omnibus delitijs Atlantidis lectum conscendere, neque non rebus, quas animi libido ferebat, indulgere, illius pulcherrimi finis memor est, sed cum apud Pheacas parasitum ageret. Vocabantur autem tunc temporis parasiti Dætymones. Quomodo enim dicit? Dignum enim est, ut iterum atque iterum suauissimorum uersiculorum recordaremur, neque enim ad satietatem audiri possunt, nisi sæpius repetantur: Dætymones sedeant exordine, &, iuxta mensæ adsint epulis & carne repletæ. Porrò Epicurus nimium impudenter hunc finē detractum parasiticæ, ad felicitatem suam detorsit. Quod autem hæc res non absit à furto, quodq; Epicuro uoluptas nihil curæ sit, sed parasito, ita potes colligere. Ego uoluptatem existimo primum tranquillum statum corporis. Deinde neque mentem ulla perturbatione aut molesta cura oneratã. Horum utrumque parasitus assequitur, Epicurus autem ne alter utrius quidem sit particeps. Etenim cum curiose satis de habitu terræ, de infinitis mundis, de magnitudine solis, atque distantijs, de primis elementis, atque etiam de dijs siue sint siue non sint, deq; ipso fine perueſtigans, nunquam non digladiari solet, semper cum aliquibus contentiose dissidens, non humanis solum, sed & mundanis uexationibus atteritur atque consumitur. At parasitus horum omnium securus, omnia benè se habere existimans, credensq; hæc meliori loco nõ esse posse quàm sint, cum multa securitate et animi tranquillate, nullo istiusmodi nugarum scrupulo illi facessente negocium: edit suauissimè, ac dormit supinus, porrectis & manibus & pedibus, quemadmodum Vlysses rate ad patriam nauigans. Atqui non propter illa tantum nulla in re Epicurus uoluptatis potitur, sed etiam propter hæc. Quippe Epicurus ille, quicunque tandem fuerit ille sapiens, aut habet quod edat, aut non. Si non, ille quidem uoluptuose uiuet minimè, imò ne uiuet quidem: sin autem habuerit, habebit aut à seipso, aut ab alio. Itaque si ab alio quod edat habuerit, parasitus est & ille, & non is quem se superbè uendităt. Sin à seipso, uoluptuose non uiuet. TYC. Quomodo uero non uoluptuose? PARA. Si etiam suppeterit illi apud seipsum uictus copia, multa ô Tychiade, eiusmodi uitam consequi necesse est. Vide uero qualia, oportet enim eum, qui uoluptate duce molliter & delicate uicturus est, omnibus incidentibus cupiditatibus abundè indulgere. Aut quid tu ais? TYC. Et mihi idem uidetur. PARA. Proinde ei qui re familiari ampliter instructus est, fortasse unde libidinem suam expleat, non ægrè suppetet. Atqui æstiuè atque tenuiter munitus erit opibus, illi harum rerum potiundi nulla supererit copia. Itaque si paupertate fuerit Epicurus, sapiens esse non potest, neque unquam uoluptatis finem sibi propositum consequetur. Sed ne diues quidem copiosæ pecunīæ dominus, cui per facultates suas cupiditatibus prolixè suppeditare atque inseruire promptum est, præfixum uoluptatis finem nanciscetur. Quidita tandem? Propterea quòd necesse sit eum, qui sumptum de suo fecerit, in multas atque adeo odiosas illabi molestias. Iam enim illi cum coco rixandum erit, quòd parum opi-

Ampificatiò testimonijs à circũstantijs.

Dætymones.

Cõfutatio Epicureorũ finis ac uoluptatis.

à studio et cura illorũ, et definitione uoluptatis.

A uictu præmotionem.

parè atq; apparatè edulia adornauerit. Aut si citra rixam coci negligentiam dissimulanter habuerit tum ferculis inconditis, & minimè delicatis uescitur, ac per hoc sperata uoluptate priuatur. Aut iam illi cum domus præfecto rem familiarem indiligenter accurandi delitigandum est. An uero hæc ita se non habent? TY. Per Iouem idem quoque mihi uidetur. PAR. Hæc ergo omnia ut Epicuro accidant necesse est, itaque nunquam uoluptatis fine miser ille potietur. At uero parasito neque coquus est ullus, cui propter incuriam iracesceretur, neque ager, neque uillicus, neque argentum, quorum nomine famuli excusationem perferens doleret, & tamē omnia habet, ut edat & bibat, soli illi nulla re existētē, qua ut Epicurus perturbaretur. Iam quod ars sit parasitica, & ex his iam dictis, atq; aliis satis superq; ostensum est. Reliquum est, ut planum faciam, quàm sit etiam omnium optima, & hoc quidem non simpliciter, sed primum declarabo, quàm communiter omnes alias artes sua anteire soleat præstantia. Deinde quàm eti am priuatim præcellat cæteras. Communiter ad hunc modum præstat aliis. Etenim uniuscuiusq; artis studium discendi adducere laborem, timorē, ac uer bera necesse est, quæ qui non deprecetur nullus unquam inuentus est. Hanc uero artem cuius ego professor sum, solam ut uidetur, licet sine labore perdiscere. Quis enim unquam à conuiuio flens digressus est, ueluti quospiam uidemus puerulos à præceptoribus discedere? Quis proficiscens ad conuiuium unquam tristis atque seuerus conspectus est, quemadmodum illi qui ludos literarios frequentare solent? Atqui parasitus sua sponte, atque adeo uolens ad cœnam uadit, artis consequendæ omnium cupidissimus. Cæteri uero qui aliis artibus perdiscendis nauant operam, easdem prosequuntur odio, ita ut nonnulli aufugientes artes suas summa detestatione repudiant. Et cur non hoc quoque considerandum tibi uenit, quod eos, qui in aliis artibus feciſſent aliquod operæ preciū parentes his potissimū honorare solent, quibus parasitū quotidie cohonestant. Elegantes, ita me Dij ament, inquiunt, puer pinxit literas, date illi quod edat. Malignas literarum notas descripsit, nihil date illi. Adeo res & honore pensanda, & supplicio puniēda esse uidetur. Quinetiam cum cæteris artibus ita comparatum est, ut primum hoc posterius habeant, postquam iam multo sudore paratæ sunt dulcem & expetitum uoluptatis fructū subministrant suis cultoribus, ad quamrem multa est uia, nec minus aspera. Cæterum sola ex omnibus parasitica statim initio inter discendū arte sua fruiter, ac simulatq; incepta fuerit, quantocyus est in quæstu. Præterea reliquæ artes non saltem aliquę, sed omnes simul tantum uictus conquirendi gratia inuentæ sunt. At parasito actutū parata est alimentorum felix copia, simulatq; artem exorsus fuerit. An uero non animaduertis agricolam agros colere non colendi gratia, & fabrum fabricare non fabricandi gratia? At parasitus nihil sectatur aliud, sed hoc ipsum quod illius negocium est, & cuius gratia ei negocio intentus est. At hæc cui obscura sint, neminē esse arbitror, quod ij, qui reliquarum artium exercendo tractant comertia, per omne tempus afflicti laboribus uiuunt ærumnose atq; infeliciter, ac uix unum atq; alterum diem festū per mensem agunt. Propterea quod ciuitates aliàs quidem per annum, aliàs per mensem indicta solennitate dies festos agere soleant, & tunc animo remissiore lætari dicuntur. At parasitus ferè singulos semper triginta dies agit in otio. Omnes enim dies illi uidentur sacri deorum numinibus. Preterea quibus consilium aut animus est reliquis uti artibus cū aliqua laude et existimatione, illi tenui frugaliq; uictu & potu utantur necesse est, tanquā qui morbis decumbunt impliciti. Nam qui uictu paulò copiosiore, potuq; largiore semet inuitat et oblectat, ille studio minimè est accōmodus. Accedit his quod reliquæ artes sine instrumentis, magistro suo nihil fructus afferre possunt. Neq; enim citra tibiam tibia canere, neq; citra lyram psallere, neq; absque equo equitare quisquam potest. Porrò hæc usq; adeo bona est, adeoq; non onerosa artifici

Epilogus. Transitio per diuisionem.

II. Præstare oībus artibus parasiticā, idq; uarijs ab accidentibus effectu et fine cōfirmat, & primum in gñe.

II.

III.

IIII.

V.

VI.

VII.

ut

ut omnibus etiam instrumentis carenti, tamen uictum largè suppeditet, eaq; com modissimè uti possit. Et sicut uidemus, alias artes perdiscentes magistris mercedem persoluimus, hanc autem discentes præmium accipimus. VII.

Præterea aliarum artium omnium sunt doctores quidam & professores: cæterum qui parasiticam tradat aut doceat, nullus est. Sed quemadmodum Poëtis iuxta Socratem, et ipsa quidem fato quodam accidit. IX.

Quinetiam illud apud animum tuum expendito, quòd alias artes aut iter facientes aut nauigantes exercere nequeamus, hac uero uti licet & in itinere & inter nauigandum. TY. Admodum profectò. PAR. At qui ô Tychiade, reliquæ artes omnes huius opem mihi desiderare uidentur, hæc uero nullius alterius egens est adminiculo. TY. Quid autem? nonne qui alienas res accipiunt, tibi iniustè agere uidentur? PAR. Et qui non? TYC. Quomodo ergo parasitus aliena accipiens solus extra iniusti noxiam habendus est? PAR.

Huius quæstionis causam tibi non possum reddere. Verum aliarum artium principia plerunq; sunt uilia atq; simplicia, parasiticæ autem principium admodum generosum & illustre est. Etenim omnibus modis iactatum ac tritum illud amiciciæ nomen, non inueneris aliud quàm parasiticæ esse auspicium. X.

TY. Quomodo dicis. PAR. Quoniam nemo inimicum aut ignotum hominem, sed ne mediocriter quidem familiarem ad cœnam uocat. Sed necessarium est, ut antè cum illo amicitiam contraxerit, quàm eum libationis & mensæ participem fecerit, atque ad huius artis mysteria admiserit. Audiui ego sæpenumero dicentes quospiam, cuiusmodi ille amicus est, qui neq; edit neq; bibit unquam nobiscum, quasi eum qui unà cibum capiat atq; conbibat, solum fidum amicum esse existiment.

Quòd autem ars sit omnium præstantissima, inde facillimè poteris cognoscere. XI.

Etenim artes reliquas non tantum grauiter laborantes, & sudore perfluentes, sed per Iouem sedentes aut stantes exercent, quasi artibus seruiliter mancipati sint. At parasitus ueluti addicto mancipio sua arte utitur, ueluti rex accumbens otiosus ab animo. Illa autem quorsum recensere attinet, certissima felicitatis parasiticæ documenta, quòd solus iuxta sapientem Homerum, neq; ullam prælatam inserit manibus, neq; terram uersat aratro, sed citra arationem, citraq; sementem omnia parasitando consequitur. XII.

Præterea rhetori aut mathematico, aut fabro ærario nihil obstare uideo, quo minus artem suam exerceat, etiam si improbus fuerit aut morio. XIII.

Porrò autem parasitum agere nemo potest, qui aut stultus fuerit aut improbis moribus. TY. Papæ, cuiusmodi rem ostendisti esse parasiticam. Itaq; & me iam ea inuasit libido, ut parasitus esse cupiam pro eo, qui nunc in præsens sum. PAR. Itaq; quemadmodum omnibus alijs artibus potior sit parasitica communiter, abundè mihi demonstratum esse opinor. Age nunc deinceps, quomodo priuatim quoq; excellat singulas considerabimus. Vt autem hanc cum mœchanicis aut manuarijs artibus conferã: ineptũ mihi esse uidetur, aut potius eius qui huiusce artis dignitatem indignis modis subuerteret. Sed illud potius, quomodo maximas atque pulcherrimas sua præstantia exuperet, demonstrandum est. Est autem in confesso apud omnes, rhetoricam atque philosophiam cæteris longè celebriores haberi, quas plerique propter generositatem atque cognitionem omnibus anteponunt. Proinde posteaquam ostendero, & his longè potiorem esse parasiticam, satis constabit eandem quoque cæteris artibus uniuersis longè lateq; præstare, ueluti Nausicaa corporis uenustate atque procerita te omnes præcellebat famulas. Equidem communiter utrasque excellenter anteit, & rhetoricam & philosophiam. Primum quantum attinet ad artis substantiam. Illa enim subsistit, hæc uero minimè. Neque enim de rhetorica eadem omnium est sententia, neque eandem idem omnes esse sentimus. Sed nonnullis ars esse uidetur, nonnullis ab arte seiuncta. Plerique etiam prauitatem quandam artis seu impostura esse existimant, alij aliud. Haud alia est hominum de philosophia disputantium opinio. Aliter enim Epicuro res philosophicæ habere ui-

Epilogus.
Transitio.
Hactenus in gñe cũ cõbus artibus cõparauit parasiticã. iã et spẽciatim philosophiæ ac rhetoricæ præfert.
Odyss. Z.
1. Argumentũ à certitudine et cõstãtia artis collatiõe cũ utraq; facta.
Qũtil. li. 2. cap. 16.

dentur, aliter Stoicis, aliter Academicis, secus quoq; Peripatecis. Et quid multis opus est? omnino alius aliam rem philosophiam esse contendit & comminiscitur. Et ad hunc usque diem neque illi suam obtinent sententiam, neq; ars illorum una esse uidetur. Ex quibus omnibus hanc mihi coniecturam facere licet, quòd statim sub initium illam artem esse negem, cuius nulla est substantia. Quoniam cur tandem arithmeticam unam esse uidemus, quàm quòd bis duo & apud nos & apud Persas, sint quatuor, nec discrepant hæc neq; apud Græcos, neque apud Barbaros. At philosophias uarias atque multiplices esse uidemus, præterea neque fines, neq; principia illarum concordare. TYCH. Vera dicis. Etenim unam philosophiam esse asseueranter affirmant, ipsi uero multarum sunt autores. PAR. Atqui in reliquis artibus quanquam nonnihil discreparet, quispiam uero progressus illud ignoscendum esse contenderet: propterea quod alioqui perfectæ essent, eorumq; cognitiones non forent ambiguæ aut mutabiles, certe ille repudiandus nõ esset. At philosophiam quis tanquam necessariam sustineret unam & simplicem non existentem, acferè ubique ipsam secum discrepantem, longè magis quàm instrumenta, quæ sunt diuersissima. Siquidem non est una philosophandi scientia, aut ratio, postquam innumeras esse conspicio.
II Multi autem esse non possunt, quandoquidem philosophia una est. Non disparia de rhetoricæ quoque substantia quispiam dicere possit. Nam de una repro posita omnes non idem sentire & dicere, sed super præceptionibus diuersis pugnare sententijs, documentum est certissimum, ne principium quidem illius artis esse probabile, cuius non est una cognitio. Etenim quære quid potissimum ex illis æstimanda sit rhetorica, ac nondum fateri unam esse, omnem eius quod quæritur tollit essentiam. Porrò autem ipsa parasitica non perinde se habet, sed & inter Græcos, & inter Barbaros sui nunquam dissimilis est, sed una atq; eadem Parasitandi ratio ubique. Neque quispiam dixerit aliter hos, aliter illos exercere Parasiticam. Neque sunt inter Parasitos, ut uides, discrepantium sectarum autores, cuiusmodi sunt aut Stoici, aut Epicurei, dogmata habentes pugnantia, sed una omnibus apud omnes est professio, operumq; & finis concordia. Itaq; ut mihi uidetur, periculum est, ne ex his omnibus iam à me adductis, Parasitica quoque sit singularis & præcipua quædam sapientia. TYCH. Videre mihi ista sufficienter disseruisse. Quòd autem & in alijs philosophia tua professione Parasitica deterior existimanda sit, quomodo planum facies? PARAS. Ergo illud mihi sub initium dictu perneceſſarium est, nullum parasitum unquam philosophiam amasse. Atparasiticæ desiderio permultos arsisse philosophos testantur historiæ, quo desiderio etiam nunc tenentur. TYCH. Et quos nam memorare potes philosophos, qui Parasiticæ operam dederint? PARA. Eos quidem ò Tychiade, quos neque tu ignoras, sed data opera me quoque ignorare ciuiliter simulas, ueritus ne ea ex re dedecus illis potius quàm honorem conciliem. TY. Non per Iouem hoc mihi in mentem uenerat, ò Símo, attamen uehementer animi pendeo, quos nam ei rei unquam seruientes possis producere. PARA. O generose, equidem tu mihi rudis & imperitus esse uidere eorum, qui philosophorum uitas memoriæ proditas ad posteros transmiserunt, omnino enim eosdem quos dico legere potuisses. TYCH. Atqui per Herculem iam mirabiliter audire gestio, qui tandem illi sint. PARA. Ego tibi eosdem demonstrabo, & nominatim perstringam, & quidem minimè malos, aut infimæ conditionis philosophos, sed ut ego opinor, ferè ex omnibus præstantissimos, & de quibus hoc uel suspicari indignum facinus esse putasses. Enimuero Aeschines ille Socraticus, longis illis & lapidis dialogis summo sermonis nitore atque mundicia conscriptis, semel uenit in Siciliam, eosdem unà secum ferens, ut si quo modo fieri possit, eorum opera Dionysio tyranno innotesceret. Tandẽ uero lecto Miltiade, usus est sibi non mediocrem adiunxisse & laudem & opinionem, reliquum

Collatio parasiticæ.

Aliud, à signo & studio sectantium.

Exempla philosophorũ, q parasiticam sectati sunt.

Aeschi-

tempus

tempus permanſit in Sicilia, paraſitans Dionyſio, Socraticis diſceptationibus longum ualere iuſſis./Quid autem? nonne & Ariſtippus ille Cyreneus unus ex præſtantibus & eximijs philoſophis tibi eſſe uidetur? TYC. Maximè. PAR. Et ille per id ætatis Syracuſis uerſatus eſt, paraſitando apud Dionyſium. Itaque ex omni paraſitorum numero ille in maximo precio habitus fuit apud illum. Erat enim præter cæteros ad hanc artem ſingulari præditus induſtria. Quare & coquos quotidie ad illum miſſitare ſolitus eſt Dionyſius, quo ad paratius tanto magiſtro artem perdiſcerent culinariam. Ille ſanè uidetur etiam artē pro dignitate excoluiſſe./Quin etiam Plato ueſter generoſiſſimus, & ipſe non aliam ob cauſſam in Siciliam profectus eſt, ac ſanè pauculos aliquot dies paraſitatus, ſtatim ab incepta paraſitatione, propter artis imperitiam elapſus eſt. Rurſus autem, Athenas regreſſus, cum uarijs ſemet ſtudijs exercuiſſet & adornaſſet, deinceps ſecunda uice in Siciliam nauigando contendit, ubi iterum pauculos aliquot dies cœnatus ob paraſitandi imperitiam Dionyſio excidit. Et hæc quæ Platoni in Sicilia parum ſcitè paraſitandi accidit aduerſitas, perſimilis mihi eſſe uidetur Niciæ TY. Et quis ea Simo de Platone tibi dixit? PAR. Equidem & alij complures./Porrò autem Ariſtoxenus Muſicus uir clarus atq; memorabilis, & ipſe Nelei paraſitus fuit./Quod uero Euripides apud Archelaum paraſitum egerit uſque ad extremum uitæ diem./Anaxarchus autem apud Alexandrum, planè tibi compertum eſt./Neq; Ariſtoteles paraſiticam intactam reliquit, ſed eandem ut reliquas artes omnes exorſus eſt./Philoſophos quemadmodum paraſiticæ operam dederint, oſtendi. Paraſitum uero nemo unquam poteſt producere, qui philoſophandi captus ſit deſiderio. Et ſanè ſi felicitas putanda eſt, neq; fame diſcruciari, neq; ſiti urgeri, neq; algore torqueri, hæc nemini alteriquàm paraſito ſuppetunt. Itaq; philoſophorum non parum multos quiſpiam inuenerit, & algẽtes grauiter & eſurientes, paraſitum uero nequaquam. Aut alioqui Paraſitus habendus non eſſet, ſed infelix quiſpiam, aut mendicus circunforaneus, aut etiam philoſopho ſimilis. TY. Hæc equidem tibi ſatis ſuperq; diſputata ſunt./At philoſophia atq; Rhetorica etiam reliquis potiorem eſſe Paraſiticam, quomodo cõprobabis? PAR. Sunt in uita humana tempora, ò optime, alia quidem pacis, ut opinor, alia uero belli. Iam in his omnibus modis neceſſarium eſt, artes cuiuſmodi ſint manifeſtas fieri: ſed & illi neceſſum eſt ut ſe aperiant, qui artibus ſunt imbuti. Primum autem, ſi ita tibi uidetur, tempus belli ſubducta ratione excutiamus, et qui nam ingruente bello omnium maximè tum ſibi ipſis priuatim, tum Reipub. ſint utiles. TY. Quàm non mediocre uirorum certamen annunciaſ. Et ego iamdudum apud me ipſe rideo, cogitabundo animo mecum conſiderans, cuiuſmodi futurus ſit philoſophus cum paraſito comparatus. PAR. Ne uero nimia capiaris admiratione, nèue hanc rem cauillo aut ſubſannatione dignam exiſtimes, age hoc totum expreſſis typis oculis noſtris ſubijciemus./Annunciatum eſt ex improuiſo hoſtes in regionem irruptionem feciſſe: per neceſſarium autem eſt collecta manu illis exire obuiam, neq; enim per ſocordiam committendum eſt, ut impunè abactis pecoribus agros noſtros deuaſtent atq; depopulentur. At dux belli denunciat, ut ad delectum faciendum iuuenes confluant, alij uero diſcedant. Sint autem inter hos nonnulli & philoſophi, & rhetores, & Pharaſiti. Itaque initio abiectis ueſtimentis exuimus nos. Quippe qui armis induendi ſunt, antè ſe denudẽt, neceſſe eſt. Proinde intentis oculis ſpecta, ò generoſe, unum quenq; ex ordine, habitoq; delectu probato corpora. Itaq; illos propter uictus indigentiam haud dubiè uiſurus es tenues atq; pallidos, & planè corpore horrido, quaſi iam confecta ſint uulneribus. Qui ergo non ſummè foret ridiculum, affirmare eiuſmodi uiros perferre poſſe certamen aut pugnam ſtatariam, aut impreſſionem, aut puluerem atq; uulnera, qui curatiõe aliqua refocillandi ſunt. At iam contrà ab illis regreſſus Paraſitũ quo corpore adpareat, contemplare. Nun-

ſtipus

toxenq

pides

xarchꝰ

otelesꝰ

Virtutes Paraſitorum

III.
Abuſuecorũ, q ipſa artes pfitentur. per diuiſionẽ tẽporum belli ac pacis.

Ac primũ de tpe belli, & qualis circa hoc philoſophi ac rhetores.

Collatio paraſitorum.

quid non ille membris præditus est planè gladiatorijs, ac colore uiuo atq; iucundo, neque nigro neq; rursus peralbo. Hoc enim muliebre esset, illud seruile. Deinde animosus quoque, terribile quiddam obtuens, uultu minaci et rubicundo, quod parasitorum est proprium. Neque enim consultum factu uidetur hominē meticulosum aut fœmineis oculis præditum in aciem producere. Nunquid non igitur istiusmodi fit elegans, & uiuens armatus, elegans etiam si honestè in prælio ceciderit? Sed quorsum istis collationibus utimur, cum illorum exempla nobis in promptu parata sint? ut enim simpliciter quæ sentio eloquar, priorum rhetorum atq; philosophorum partim extra murum in bellum progredi nunquam ausi sunt. Quòd si quis etiam necessario coactus militatum egressus est, illum ego deserta acie turpiter aufugisse dico. TYC. Quàm admiranda omnia, & quā nihil exiguum aut mediocre polliceris. PAR. Nihilosecus tamen orationem semel exorsus expediam. Equidem ex rhetorum numero Isocrates, ne semel quidem in bellum egressus est, at ne in foro quidem iudiciali unquam orationem habiturus ascendit propter animi pusillanimitatem. Opinor uero, & ob hoc ipsum illi uocem defuisse. Præterea nonne Demades & Aeschines & Philocrates timore statim consternati bellum Philippo indicente, urbem atq; seipsos hosti prodiderunt, neq; nō pertinaciter perseuerarunt, Athenis illius res atq; negocia sem per administrantes. Adeo, ut si quis etiam alius Athenienſiū eandem sequeretur bellandi rationē, protinus in illorum amicitiā asciscebatur. At uero Hyperides, & Demosthenes, & Lycurgus, qui paulò uidebantur cæteris animosiores, tamet si in cōcionibus subinde tumultuarentur, ac Philippum cōtumelioſis dictis proscinderent, quod nā memorabile facinus in eo bello, quod aduersus illū gessere Athenienses, ediderunt? Equidem Hyperides & Lycurgus, nunquam egressi sunt, sed neq; uel modicum exerto è portis capite ausi sunt prospicere. Verū intra murum clausi sedebant, iam apud seipsi obsidionem perferentes, sententiolas atq; senatusconsulta componentes. Sed enī anteſignanus illorum atq; coryphæus nempe Demosthenes, cui ista pro concionibus ciuium auribus subinde occinere moris erat. Philippus Macedonum exitium, à quo ne mancipium quidem aliquis emere substineret, ausus uenire in Boeotiam priusquam uterq; exercitus commixtus ad manus deueniret, abiecto clypeo aufugit magna cum ignominia atq; dedecore. An & hæc antea neminem cōmemorantem audisti, quę nedum Athenienſibus pro certo comperta sunt, sed & Scythis & Thracibus, unde illud piaculum profectum fuerat. TY. Ista equidē mihi compertè nota sunt. At illi quidem fuerunt rhetores, quibus studio fuit concionari, & causas perorare, non uirtutem armis exercere. Quid autem de philosophis habes quod dicas. Neq; enim hos quemadmodum illos accusare potes ignauiæ. PAR. Illi equidē Tychiade, qui quotidianis dissertationibus multa de fortitudine disputare consueuerunt, uirtutis nomen nunquam non in ore habentes, multò quā rhetores apparent fugatiores, ignauiores, atq; etiam effœminatiores. At hunc uero modum rem consydera. Principio quidem nemo est usquam, qui pro certo affirmare possit ullum philosophum in bello oppetijsse. Aut potius, in uniuersum nunquam meruere stipendia: aut si meruerunt, omnes audita tuba aufugerunt. Equidem Antisthenes & Diogenes, & Crates, & Zeno, & Plato, & Aeschines, et Aristoteles, & illa uniuersa philosophorum turba, nunquam uiderunt aciem. Solus autem sapiens ex illorum numero Socrates sumpta fiducia in bellū, quod diuitati fuit aduersus Lacedæmonios exire ausus, fuga inde saluti consulens, ex Parnethe in Taurei palæstram diuertit. Existimabat enim sibi longè fore tutius atq; ciuilius sedenti cum puerulis studioſe exornari, ac unà sermonem sociantes sophisticis captiunculis illaqueare, quàm cum uiro Spartano manus conserere. TYCH. Ego uero ista iam olim, ó generoſe memorata accepi ab alijs, quibus per Iouem

Comprobat exemplis, & primo rhetorum.

II *philosophorū*

Iouem nequaquam uoluntas erat hæc illis illudendi gratia exprobrare ſicut tibi. Itaq; parum gratiæ arti tuæ conciliare uidere, tantos uiros falſis contumelijs affi ciẽdo. At ſi uidetur, age iam ac mihi cuiuſmodi uir parаſitus in bello ſit expedi. Et num quid omnino ex ueteribus illis quiſpiam parаſitus fuiſſe credendus eſt. PAR. Atqui o amice, neminem uſqueadeo Homericæ Poëſeos rudem atq; imperitum eſſe exiſtimo, neq; ſi prorſus à literis alienus aut idiota fuerit, qui neſcit apud illum, ex heroibus omnium præſtantiſſimos parаſitos eſſe. Siquidẽ Neſtor ille, àcuius lingua perinde ut mel fluebat oratio, regis parаſitus fuit. Sed neque Achillẽ, quemadmodũ & uidebatur, eratq; corporis forma atq; uiribus excellentiſſimus & iuſtiſſimus, neq; Diomedem, neq; Aiacem Agamemnon tantis laudibus extulit, & admiratus eſt, quanto laudis teſtimonio ornauit Neſtorem. Neq; enim decem Aiaces ſibi dare exoptat, neq; decem Achilles. Quippe iam olim Troiam funditus excisam cœpiſſet, ſi eiuſmodi decem alios milites, cuiuſmodi parаſitus ille fuerat, quanquam iam confectus ſenio, habuiſſet. Quin etiam Idomeneа Iouis filium eadem ratione Agamemnonis parаſitum fuiſſe confirmat. TY. Hæc equidem & ipſe non ignoro. Nondum tamen mihi intelligere uideor, quomodo illi duo heroës Agamemnonis parаſiti fuerint. PAR. Perlege ô generoſe, uerſiculos illos, quibus ipſe Agamemnon Idomenea alloquitur. TYC. Quos nam dicis? PAR. Semper tibi plenior uni ſtare ſolet cyathus, uelut & mihi, quando bibendi eſt mens ut potes. Inde quod dixit, ſemper plenior em aſtare cyathum, non ita accipiendum eſt, quaſi ſemper poculum uino plenum Idomeneo & pugnandi & dormiendi ſit propoſitum, ſed quòd illi per omnem uitam ſoli cum rege cœnandi facultas conceſſa fuerit, ſed nõ perinde ut aliis militibus certis quibuſdã diebus ad menſam uocatis. Etenim Aiacem quòd ſingulari certamine congreſſus cum Hectore optimè ſe geſſerat, proceres ad Agamemnonem diuinum cœnatum abduxiſſe commemorat, tanquam propter uirtutem in pugna æditam honoratum, admodum ſera cœna apud regem apparata. At uero Idomeneus atq; Neſtor ferè quotidie cum rege cœnitabant, ut idẽ autor teſtatur. Porrò Neſtor regum parаſitus mihi fuiſſe uidetur, multa arte industrius. Neq; apud Agamemnonem primum hanc parаſitandi artem exorſus eſt, ſed multis retrò temporibus apud Cæneа atq; Exadium. Viſus uero eſt neque parаſitandi finem antè feciſſe, quàm Agamemnon diem ſuum obijt. TYC. Equidem ille præclarus & inſignis fuit parаſitus. At ſi quos alios id genus heroas parаſitos fuiſſe noſti, hoc mihi nominatim explicare ne pigeat. PARA. Quid igitur ô Tychiade, nonne & Patroclus Achillis parаſitus tibi fuiſſe uidetur: præſertim cum nullo aliorum Græcorum fuerit deterior aut ignauior, neq; animi neq; corporis dotibus, tametſi iuuenis exiſtens? Mihi equidem nulla in re ipſo Achille uidetur fuiſſe inferior, ex eius operibus coniecturam faciẽti. Etenim Hectorem perruptis portarum obicibus, ac intra munitionem iuxta naues pugnantem, fortiſſimè repulit. Et Proteſilai nauim iam incenſam, & ardentem extinxit. Quanquam in ea eſſent non ignauiſſimi, uerum Telamone nati, & Aiax & Teucer, alter haſta ſtrennuus, alter arcu ualens. Multos præterea ex Barbaris neci dedit: inter quos & Sarpedonem Iouis filium Achillis parаſitus peremit. Proſtratus uero occubuit nequaquam ut alij, ſed ipſum quidem Hectorem uita ſpoliauit Achilles: at Achillem Paris, unus unum. Porrò autem parаſitum & Apollo, & duouiri occiderunt. Ac iam moriens eas uoces edidit, non quales generoſiſſimus Hector ille, Achillem ſuppliciter precatus, ut cadauer eius ſuis ſepeliendum redderet: ſed quales par eſt, parаſitum expirantem emittere. Cuiuſmodi tandem? Si mihi uiginti duro in certamine tales Antè occurriſſent, cunctos ego cuſpide cæſos Strauiſſem læto. TYCHIADES. At de his quidem abundè ſatis multa uerba feciſti. Cæterum Patroclum non amicum, ſed Achillis parаſitum fuiſſe, quo pacto teſtatum facies? PARASI T.

Cõtraria exempla parаſitorum.

Neſtor.

Iliad. A.

Idomeneus.

Iliad. ſt.

Iliad. ω

Patroclus.

Iliad. π.

Comprobatio ab etymologi a appellatiõis Iliad. ϛ.

Ipsum ô Tychiade, Patroclum quòd parasitus fuerit, dicentem tibi exhibebo.
TY. Admiranda dicis. PAR. Audi igitur hosce uersiculos:

Ne mea Pelida condi patiare seorsim
Ossa, sed amborum sint uno tecta sepulchro,
»» Sicut & antè domi nutriti uiximus unà.
Et rursum eodem in loco:
»» Nam me susceptum Peleus studiosus alebat,
»» Nomine, meq; tuum noto Theraponta uocauit.

θεράπων

Hoc est parasitum esse uoluit. Etenim si Patroclum Achillis amicum dicere uoluisset, haud illum theraponta nominasset. Erat enim Patroclus liberalior, quàm ut Achillis seruus dici sustinuisset. Quos igitur dicit esse therapõtas, qui neq; serui sunt, neq; amici, nẽpe parasitos. Quo nomine & Merionem Idomenei theraponta compellat. Atque ita tunc parasitos dictos esse planè coniectura auguror. Quinetiam hoc considera, quam ob rem Idomenea Iouis filium non dignatus

Aristides.

sit Marti æqualem dicere, uerum Merionem eius parasitum? Nonne uero & Aristides uir popularis existens & pauper, ut inquit Thucydides, parasitus fuit Armodij? nonne & amator? Sunt enim parasiti suorum alumnorum peramantes. Huius itaq; parasiti opera Athenienſium Reipub. tyrannide oppressæ libertas iterum recuperata est. Et nunc in foro statæneus inter reliqua ciuitatis monimenta spectabilis. Illi equidem cum tanta uirtute claruerint, tamen parasitos agebant. Tu uero, quonam animatum animo parasitum in bello esse putas? Non ne sub initium talis curato probè corpore sumpto ientaculo prodit in aciem, quẽ-

Iliad τ.

admodum & Vlisse fas esse contendit? Quippe cui statim sub auroræ exortum

Effictio parasiti ad prælium euntis.

pugnandum erit, ille prius cibum sumat necesse est. Et quo tempore alij milites, præ metu, hic quidem galeam diligenter adornat, ille thoracem curiosè induit, alius aliud quiddam malum belli suspicans trepidat, parasitus uultu prorsus hilaro & exporrecto indulget epulis, ac mox postquam in aciem progressus est, inter primos fortissimè dimicat. Cæterum qui alit parasitum tum in ordine sub sequitur, quem ille non secus atq; Aiax Teucrum clypeo defendit. Cupit enim impensius suum seruare alumnum parasitus, quàm seipsum tueri incolumem. Quod si etiam in bello cæsus parasitus occubuerit, neq; imperatorem, neq; militum quenquam pudore afficit, tantum existens cadauer, quali corporis dignitate quondam in simposijs accumbere solitus est. Adeo ut indignum sit factinus philosophi cadauer huic appositum conspici, aridum & sordidum, prolixo barbicio informe, hominem prorsus miserandum, & qui ante initum prelium mortuus sit, imbellis atq; inualidus. Quis uero eam ciuitatem non extremè contemneret, cuius tam miserandos atq; infelices cerneret satellites? Quis non eam urbem cum robustis tũ animosis auxiliatoribus egere existimet, qui adeo pallidos & comatos homunciones inter militum cadauera dispersos intuitus fuerit, eosq; qui in excubijs stationes agitant, nullius in bello esse precij? Tales equidem sunt in rebus bellicis parasiti, cum philosophis atq; rhetoribus comparati. Cæterum

Transitio ad tẽpus pacis, et qs in eo usus rhetorũ, philosophorum, & parasitorum.

in pace tantum præcellit philosophiam parasitica, quantum ipsa pax bello præstat. Ac primum, si uidetur, pacis loca atq; studia contemplemur. TYC. Nondum teneo, quid hæc tua sibi uelit oratio, consideremus tamen. PAR. Igitur forum & iudicia, & palæstras, & gymnasia, tum uenationes & simposia ego ciuitatis loca, atq; loca tranquillo urbis statu esse dixerim? TYCH. Et rectè sanè. PAR. Quòd autem parasitus in forum causas acturus non prodit, quodq; in iudicijs nulli clientulorum uocatus patronus præsto est, hanc ego subesse causſam opinor, quòd isti loci magis sycophantis & rabulis illis forensibus pateant atq; conueniant, quodq; nihil moderati in illis fieri soleat. Palæstras uero atq; gymnasia

Forum.

unà cum sympotijs parasitus frequentat sedulò, quibus solus ille ornamento est, atq; decori. Quoniam quis nam philosophorum aut rhetorum exutus uestimen-

tis

tis in palæstra dignè componendus esset cum parasiti corpore? Aut quis illorum conspectus in gymnasio non potius probro atq; dedecore locum afficeret? /At qui ne in deserto quidem illorum quispiam irruentis alicuius belu æ impetum sustineret. At parasitus earundem uim atq; ferociam fidenter expectat, ac sine negocio compescit, quippe qui easdem in conuiuijs contemnere didicerit. Sed ne que ceruus, neq; sus, setis inhorrescens parasitum conterret, sed sue aduersus illum dentes acuente, parasitus aduersus suem contra acuit terribilis. Cæterum lepusculos magis insectatur, quàm ullus canis uenaticus. /Porrò autem in conuiuio quis cum parasito certamen susciperet, aut iocos cienteaut comedentes? Et quis magis conuiuarum tristiciam discutit? an ille cantillans ridicula, & ludens dicterijs: an homo potius nihil ridens, in sordida tritaq; lacerna accumbens, terram tristis intuens, quasi ad luctum non ad simposium uocatus uenisset. Ac mihi profectò tale quiddam in symposio uidetur esse philosophus, quod canis in balneo. /Sed age istis posthabitis, ad ipsam parasiti uitam nos conferamus, excutientes atque comparantes illum. Primum igitur quis est qui non uidet parasitum nunquam non contemptorem esse gloriæ, quippe cui nihil curæ est, quam de se opinionem homines obtineant. At uero ipsos rhetores atq; philosophos non saltem illorum aliquos, sed in uniuersum omnes fastu atq; gloria transuersos agi quispiam inuenerit, ac non tantum gloriæ deditos, sed quod adhuc turpius est, argẽti sitientissimos. Sed enim parasitus, hoc erga pecuniam affectus est animo, quo non aliquis negligentiore erga lapillos passim proiectos in littore animatus est. Ac nihil illi inter aurum & ignem uidetur esse discriminis. /Rhetores autem, & quod absurdius est, etiam illi, qui philosophiæ professione se uenditant, tam aui de argento inhiant, quasi hac ratione maximam sibi nunc conciliarent, & opinionem & autoritatem philosophi. De rhetoribus quid multa attinet dicere, cum ille corruptus largitionibus causſam orare soleat, alius dicendi artem profitens à discentibus mercedem exigit. Tertius à rege similiter præmium flagitat, non ob aliud nisi quòd cum illo conuersationem societ, nec pudore suffunditur. Est præterea alius qui iam ætate confectus, non ob aliud peregre proficiscitur, quàm ut lucrum faciat aut stipendio mereat, non aliter atq; Indus quispiam aut Scytha captiuus. Neq; eundem pudet nominis, quòd merces sit illud quod accipit. Non solum uero his uitijs eos inuenies obnoxios, sed sunt adhuc alij degeneris animi affectus, quibus sunt pleniſſimi, nempe molestæ perturbationes, iracundia, inuidentia, ac omnis generis concupiscentiæ. /Parasitus autem his omnibus uacans affectibus, neq; irascitur propter animi tolerantiam, tum etiam quòd illi nemo sit cui irasceretur. Atq; etiam siquando uictus mentis impotentia indignatur, nihil tamen mali aut iniuriæ iracundiæ impulsu designat perperã. Quin potius risum omnibus eius excandescentia excutit, ac oblectamento est conuersantibus. Minimè uero, omnium perturbatur tristicia, aut ulla mentis molestia discruciatur. Etenim tam præsens illi parasitica suppeditat aduersus omnes molestias remedium, ut nulla etiam causa existat, quam ob rem afficiatur tristicia. Neque enim illi sunt opes, neq; domus, neq; famulus ullus, non uxor, non liberi, quibus pereuntibus habentem discruciari animo omnino necesse est, si horum iacturam fecerit. Atqui neq; glorię ullius est appetens, neq; opulentiam, sed nec formosum quenq; desiderat. TY. Veruntamen, ô Simo, planè consentaneũ est illũ ob uictus indigentiã perturbari animo. PAR. Ignoras, ô Tychiade statim initio hũc non parasitum, quicunq; laborat uictus inopia. Neq; enim fortis inopia fortitudinis fortis perhibendus est, neq; sapiens sapientiæ penuria sapiens putandus, alioqui parasitus esse non possit. Nos enim de eo qui re ipsa parasitũ agit, loquimur, non de eo, qui solum parasiti nomen falsò obtinet. Iam si fortis non alia ratione, q; præsente fortitudine fortis, & sapiens præsenti sapientia sapiens habendus est, sequitur, neq; parasitum, nisi parasitandi facultas suppetat, parasitum esse posse.

Palæstra.

Venatio.

Conuiuia.

Vita priuata et domestica.

Ambitio & auaricia.

Affectus et perturbationes animi.

Obiectio.

Elusio à communibus.

Quare

Baculi philosophi arma sint

Quare nisi hoc illi suppeditatum fuerit ab alio, nequaquam parasitus existimandus est. TY. Proinde parasitus nunquam alimenti laborabit inopia. PAR. Ita quidem adparet. Itaq; neq; huius neq; alterius cuiuspiam rei gratia discruciatur animo. Verum omnes ad unum philosophi pariter atq; rhetores, maximo semper in metu sunt. Illorum igitur plurimos plerunq; ligno armatos in publicum prodire uidemus. Quod procul dubio non facerent, nisi armatos metuerent. Quid? quòd etiam ianuas probè oppessulatas concludunt, metuentes, ne quis noctu domum ingressus, illis perniciem machinetur. At parasitus ædicule suæ ianuam quidem claudit, sed planè incuriosè & temerè, ne uidelicet uenti uiolentia irruens aperiat. Cæterum noctu orto tumultu, non magis animo timori concutitur, quàm si nullus extitisset. Præterea per sola loca iter faciens, nullo accinctus gladio ambulat, nihil enim prorsus uspiam gentium metuit. At ego sæpenumero uidi philosophos nullius periculi, ne suspicione quidem existente, arcus adparantes. Semper enim baculis armati incedunt, atq; etiam si quando in balneas lotum abeunt, aut uocati ad prandium. Nullus uero est, qui parasitum aut adulterij, aut uiolentiæ, aut rapinæ, aut alterius cuiuspiam delicti insimulare possit. Quoniam qui talibus uitijs esset cõtaminatus, iam non amplius parasitus foret perhibendus, sed seipse grauissimæ iniuriæ exponeret. Itaq; adulterium flagitiose committens, unà cum perpetrato delicto, etiam flagitij nomen incurrit. Quẽ admodum autem qui improbus fuerit, non bonus sed malus habendus est, sic quoque paratus si quid turpiter in se admiserit. Illud enim ipsum quod fuerat abiecit, assumit autem id quod deliquid per flagitium. Cæterum eius generis praua facinora per multa extant à philosophis & rhetoribus turpissimè perpetrata, quę non nobis tantum comperta sunt, utpote quæ nostro tempore saltem designata forent, sed libris æditis relicta monumenta habemus eorum facinorum, quorum illi autores extiterunt. Extat apologia Socratis, extat Aeschinis atq; Hyperidæ, neq; non Demosthenis. Ac fermè plurimorum rhetorum atq; philosophorum defensiones etiam hodie leguntur. At nulla extat parasiti apologia, nec ullus est qui pro uero affirmare possit, ubi parasito iniuriarum scriptam esse dicam. TYC. At per Iouem parasitus meliori quàm rhetores atq; philosophi uiuendi conditione fruitur, Fato tamen deteriore absumitur. PAR. Equidem longè diuersum est quod dicis, nam & Fato multò feliciore functus è uiuis migrat parasitus. Quippe compertè exploratum habemus philosophos ferè omnes, aut illorum maximam partem malo extinctos esse exitio. Nonnullos cõdemnatione iudicij in maximis flagitijs manifesto deprehensos sumpto ueneno, alios toto corpore exustos, plerosq; urinandi difficultate absumptos, alios ex fuga retractos atq; occisos. At quis tandem tali quopiam exitio Parasitum sublatum esse referre poterit, sed mors felicissima ferè illi contingit edenti atq; bibenti. Quòd si quis etiam uiolenta morte defungi uidetur, mortuus auolasse creditur. TYC. Hæc equidem satis superq; tibi pro parasito contra philosophos decertata sunt. Superest ut & illud explices, num honesta & utilis sit hæc alendi possessio. Siquidem opulentiores mihi uidentur parasitos alere, tanquam officiosi & beneuolè gratificantes illorum tenuitati, quòd ego ei qui alitur dedecus esse existimo. PARA. Quàm simpliciter fatuum te esse constat, ò Tychiade, si hoc nequeas intelligere hominem diuitem, etiam si Gygis opulentiam possideret, solum edentem esse pauperem. Atq; ille progrediens in publicum non comitante parasito mendicus est. Et quem admodum miles sine armis habetur despectior, & uestis sine purpura uilior, & equus sine phaleris leuior: sic etiam dives egregiè & ampliter nummatus longè adparat sine parasiti satellitio humilior atq; contemptior. Atqui parasitus quoq; non parum ornamento est diuiti, dives parasito non item. Alioqui neq; probrum est, ut tu ais, huic parasitari, ut præstantiori deteriorem. Quod autem opulento utile sit parasitum alere, præterquàm quòd ornamentum non uulgare illi adiungit,

Metus.

Adulteria, rapinæ, &c. publica crimina.

Exitus uitæ & mors.

Cõmendatio parasitices ex locis finalib.

Ab honesto.

Ab utili.

etiam

etiam ſecuritatem multam paraſiti præſentia & comitatus diuidi ſuppeditat. Neque enim quiſpiam temerè pugna adorietur diuitem, qui hunc illius latere aſſiſtentem conſpexerit, ſed neq; metuendum eſt eum ueneno periturum, qui paraſitum conuiuam habuerit. Quis enim auderet inſidijs petere quempiã, hoc præmandante atq; præbibente? Itaq; diues non tantum à paraſito ornatur, ſed eius quoq; opera à maximis periculis tutus conſeruatur. Ita enim paraſitus propter charitatis affectũ, qua diuitem ex animo complectitur, omnibus ſemet obiectat periculis. Neq; tantum concedit ſolum cibum ſumere, ſed unà quoq; edens exoptat oppetere. TY. Omnia mihi, ô Simo, ſatis diſertè diſſeruiſſe uideris, nec quicq; quod ad artem tuam commendandam pertinet prętermiſiſti. Neq; ut tu dixiſti ad hanc rem inexercitatus acceſſiſti, ſed planè omnium inſtructiſſimus atq; exercitatiſſimus. Quod reliquũ eſt ſcire geſtio, an paraſiti compellatio non turpis & dedecoroſa habenda ſit. PAR. Vide quod reſponſum à me exigas, ſi ſufficienter ſuper his uerba tibi feciſſe uideor. Reſponde uero mihi uiciſſim ad quæſtionem, ſi rectè factum exiſtimas. Age σῖτον priſci illi quo uocarunt nomine? TYC. Alimenti uocabulo. PAR. Quid autem σιτεῖσθαι, nonne alere? TYC. Sanè uero. PAR. Eſt ergo in confeſſo, neq; aliud eſſe paraſitari. TYC. At illud ipſum Simo eſt, quod turpe eſſe adparet. PARAS. Age iterum mihi reſponde, quid tibi diſcriminis eſſe uidetur, aut utriſq; propoſitis, utrum electurus eſſes, num nauigare an adnauigare? TYC. Ego quidem eligerem adnauigare. PAR. Quid autem, currere an adcurrere? TY. Adcurrere. PAR. Quid autem, equitare an adequitare? TY. Adequitare. PAR. Quid autem, iaculari an adiaculari? TY. Adiaculari. PAR. Proinde non alia quoq; ratione pro edere paraſitari ſat ſcio, quoq; eligeres. TYC. Velim nolim ſententiæ tuæ refragari non poſſum. Ac te quidem in poſterum ueluti pueri & ſub auroram, & à prandio accedam, arti tuæ perdiſcendæ operam daturus. Tu uero eandem docebis citra inuidiam ingenuè, quoniam primus tibi ero diſcipulus. Perhibent autem & matres primam prolem adamare impenſius.

Tacit. a Veneno qui

Quod etiã nomen paraſiti honeſtũ ab etymologia & analogia.

Concluſio.

ANACHARSIS, SEV DE GYMNASIIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Diſputant de gymnaſijs ſiue exercitijs adoleſcentũ, Anacharſis & Solon. Cuius rei occaſio hæc fingitur. Quum Anacharſis Athenas ex Scythia profectus, ut & Solonem, qui temporibus illis pro ſapientiſſimo habebatur, audiret, & Græcorum inſtituta ac mores cognoſceret, quia fortè inter cætera iuuenes Athenienſes inter ſe luctantes, ac mutuò, in luto ac puluere ſeſe proſternentes ac uolutantes aſpicit, ignarus quid ageretur, aut quorſum ea contentio pertineret, rem & cauſam à Solone perquirit: qui cum exercitandi genus eſſe diceret, & laudem ac præmia certaminum, corollas, ac poma quædã commemoraret: ille ob tam paruas res, tantoet tam acri ſtudio illos inter ſe contendere, proſtulto ac deridendo putat. Proinde altero inſtitutum hoc, ut ſuum, commendante, altero uero ceu ſtulticiam atq; dementiam quandam ridente, paulatim eò uenitur, ut Solon totã ciuitatis & informandæ iuuentutis rationem exponat. Ac primum quidem, quibus diſciplinis, quibuſq; exemplis animos ac mentes ciuium informet, commemorat: deinde & corporum exercitium, & qui finis eorundem, quæq; utilitas ſit, recenſet, atq; ea pars propria inſtituti argumenti eſt. Cæterum quia finem à diſſimilitudine rerum & inſtrumentorum, & quòd hæc puerilia, ad ſeria certamina, ac bella parum profutura uideantur. Anacharſis iterum confutat, monetq; ut iuſta potius armorum exercitatione ad futuros caſus ſeſe parent. Solon ſolennium quoq; ludorum autoritatem & inſtituta, deinde publicum morem, & poſtremo etiam Lacedæmoniorum exemplum allegat. Vbi tum ad Lacedæmoniorum ludos, & puerorum uerberationes, ita reſpondet Anacharſis, ut uideatur Lucianus reprehendendi magis cauſa, illorũ mentionem facere, quàm quòd inhumanitatem atq; ſæuiciam iſtam laudet. Porrò uidetur interim & illud uoluiſſe Lucianus, oſtendere uidelicet rationem quandam, qua iuuentus inſtitui atq; informari, ad rem pub. benè ac rectè poſſit. Cuiuſmodi & pleraq; ea ſunt, quæ à Platone de legibus lib. 7. & 8. de educatione & inſtitutione iuuentutis traduntur. Adeoq; breui iſto Solonis ſermone, omnia fermè ea Lucianus complexus eſt, quæ ille multis uerbis & libris uix abſoluit.

Hæc

ANACHARSIS.

Exordium ab occaſione ipſius rei præſentis actiõe. Lucta.

Hæc uero Solon, quam ob rem ueſtri faciunt iuuenes? Partim enim illorum complexi mutuò ſe ſupplantant, partim uero alius aliũ præfocat, ac uerberat, è cœno ſemet immiſcẽt, uolutanturq; perinde ut ſues. Atqui initio ſtatim exutis ueſtimentis, ſpectator enim aſſiſtebam, alter alterũ uiciſſim & raſit, & unxit oleo ualde pacatè & amiciter. Deinde uero neſcio qua offẽſa diſſociati mutuo ſe de loco propulerunt innuentes, frontẽq; arietantes concurrunt nõ ſecus atq; arietes. Et uide ut ille alterum ſublatum cruribus humi proſtrauerit, deinde in eum illapſus ſuſpiciendi facultatem non permittit, in cœnum deorſum adigens. Poſtremo uero iam illius crura ſecundum uentrem complexus, circumiecto gutturi cubito, miſerum ærumnoſe præfocat. Alter autem eius obuerberat humeros, ſupplicans, ut opinor, illi, ne prorſus præfocetur. Sed ne olei quidẽ gratia agunt modeſtius, ne luti aſpergine inquinarentur: uerum obſcurata unctione, & luto completi largo ſudore perfluentes, copioſam ridendi materiam mihi exhibent, ueluti anguillæ è manibus elabentes. Rurſus alij in aulæ area hoc ipſum ſub Ioue facere conſueuerunt, neq; tamen illi ipſi in cœno, ſed profundam arenam ſubijcientes in foſſa conturbant ſemuuo. Ipſiq; ultrò ſpargunt puluerẽ gallorum in morem, quo minus, ut mea fert ratio, in complexibus effugiant, arena omnem lubricitatem diſcludente, aduerſarijq; comprehenſionem firmiorem

Pancratium.

in arido ſubminiſtrante. Cæterum illiſtantes erecto corpore puluere pleni, & ipſi mutuis ſemet afficiunt uerberibus, & calcitrant. Itaq; infelix ille & dentes expuenti ſimilis eſſe uidetur, adeo illi os totum & arena & ſanguine oppletum eſt, palma, ut cernis, in maxillam percuſſo. Sed ne præſes quidem ille inter eos pacem componit, ac pugnam inducta concordia diſſoluit. Etenim purpura coniecturam facio, hunc eſſe unum ex illis principem. Quin animoſe quoq; cohortatur & laudat eum, qui alteri incuſſa in faciem palma, plagam intulit. Porro

Saltus.

alij alibi omnes accelerantes in puluere, ueluti currentes ſubſiliunt eodem in loco permanentes, & in altum proſilientes calce laceſſunt aëra. Quocirca iſta perlibenter ſcire uelim, cuius compendij aut utilitatis gratia factitare ſoleant. Equidem omnino hæc res mihi uidetur eſſe inſania, nec quenquam eſſe arbitror, qui me facile perſuaſum ab iſta ſententia abducturus ſit, ut non credam hos inſigniter deſipere quibus ſtudio eſt iſta facere. SO. Iſta me hercle ó Anacharſi non iniuria ita tibi uidentur, cum & peregrina ſint, & multum à moribus Scythicis abhorreant. Quemadmodum & uobis non parum multas diſciplinas & corporis exercendi ſtudia eſſe ueriſimile eſt, quæ nobis Græcis abſurda & aliena eſſe uiderentur, ſi quis quemadmodum tu illis ſpectandis arbiter aſſiſteret, Atqui bonũ habe animum, ò amice, neq; enim iſta inſaniæ ſunt opera, neq; impulſu contumeliæ hi mutuo ſe obuerberant, inq; cœno uolutantur, aut ſemet conſpergunt puluere. Sed ineſt huic rei neceſſitas non iniucunda, neq; mediocrem uigorem adiungit corporibus. Itaq; ſi diutius, ut te planè facturum opinor, in Græcia uerſatus fueris, non in longum & tu unus ex eorum eris numero, qui cœno oppleti ſunt aut puluere. Vſqueadeo res tibi uidebitur & uoluptuoſe & utilis. ANAC. Apage iſta à me ò Solon. Vobis hæc oblectamenta utilitatem adferant. Me ſi quidẽ quis ueſtrum ea affecerit contumelia, ſentiet me haud nequicq; accinctum eſſe acinace. Veruntamen dic mihi, quod nomen huic rei indidiſtis, aut quid nam operis hoc facere dicamus? SO. Locus ille, ò Anacharſis, à nobis uocatur gymnaſium, eſtq; templum Apollinis Lycij. Cernis autem eius ſimulachrum quod ſupra ſtatuam ſitum eſt, ſiniſtra quidem arcum gerens, dextra uero ſupra caput refracta tanquam ex multa defatigatione Deum quieſcentem indicat. Cæterum exercitiorum aliud quidem, quod in cœno fit, Lucta uocatur. Illi uero in puluere

quoq;

Summa quædã et ſylua negocij.

Narratio. Locus. Gymnaſium.

Certaminum ſpecies et noïa

quoq; luctantur. Porrò eos qui erecto ſtant corpore, ac ſemet uerberibus mutuis onerant, Pancratio decertare dicimus. Sunt præterea & alia nobis eiuſmodi gymnaſia, & pugillatus, & diſci, & ſaltus, quorum omnia certamina ſolemus proponere, quorum qui palmam adeptus fuerit, is præſtantiſſimus ex omnibus eſſe iudicatur, ac certaminis tollit præmia. ANA. Cuiuſmodi uero ſunt iſta præmia? SO. In olimpijs corona oleagina, in Iſthmis pinea, in Nemeis ex apijs connata. Porrò autem in Pythijs poma Sacerdotes Apollinis proponere conſueuerunt. Cæterum apud nos Athenienſes oleum ex oliua. Quid autem ſublatis cachinnis riſiſti Anacharſi? an quia hæc tibi uiſa ſunt eſſe modica? ANA. Non, ſed præmia omnibus modis clara atque præſtantia percenſuiſti ò Solon, cum digna ijs qui ea proponunt. In certaminibus ob munificentiam, tum etiam athletis, qui iſta nauiter conſequi ſtudeant. Itaque pomorũ gratia atque apiorũ tanta antè laborioſe perferũt, & periclitantur, dũ indignis modis præfocantur mutuò, ac inhoneſtis uerberibus ceduntur, ita ut non liceat ſine negotio potiri malis, ſiquem cepiſſet pomorum deſyderium, ac coronari apio, aut ſertis pineis, cuius nullo luto defœdaretur facies, neq; aduerſarij eius uentrem pede calcitraſſent. SO. Atqui ô optime, nos non ad nuda tantum dona intentos habemus oculos. Etenim hæc ſaltem ſigna ſunt atque indicia uictoriæ, per quæ uictores cognoſcuntur. Cæterũ quæ hæc comitatur gloria quauis re digna uidetur eſſe uictoribus. Pro qua conſequenda etiam in uentrem calcitrari, præclarum eſt uenantibus gloriam ex laborihus: Neque enim hæc citra ſudorem atq; laborem contingit mortalibus, ſed illius flagrantem deſyderio oportet ſub initiũ multa dura perpeti, quibus nauiter perpeſſis, illi dulcis & tantopere exoptatus finis è laboribus expectandus eſt. ANA. Hunc ne finem ais ó Solon, dulcem atque utilem, ut ab omnibus uiridi redimiti corona conſpiciantur, atque ob uictoriam laude uehantur, quorum paulo ante nemo non ob indigna uerbera miſertus eſt. Cæterum nunc mirifica felicitate perfruuntur ditati pomis atq; apijs. SO. Noſtrarum rerum etiam num imperitus eſſe uidere, non multò uero poſt alia tua erit ſuper hiſce rebus ſententia, poſteaquàm in frequentiſſimos Græcorũ conuentus prouectus, uideris tantum hominum multitudinẽ collectam ad illorũ cõfluxiſſe ſpectaculum, ac theatra multis millibus hominũ repleta, athletas uero ipſos diuinis efferri laudibus. Porrò eũ qui præconis uoce uictor pronunciatus fuerit, ab omnibus propemodum deũ exiſtimari. ANA. Hoc ipſũ quod dixiſti ô Solon longe miſerrimum eſt, quòd non paucis præſentibus tam infanda patiuntur, ſed in tanta ſpectantiũ corona atq; celebritate, qui acceptæ contumeliæ teſtes ſunt oculatiſſimi. Illi nimirũ eos felices eſſe pronunciabunt, quos uident ſanguine perfluere, aut à ſuis aduerſarijs compreſſo gutture præfocari? Hæc enim ſumma fœlicitas illorũ præſto eſt uictoriæ. Sed enim apud nos Scythas, ſiquis Solon uel unũ è ciuibus pulſauerit, aut obuiam factus è uia detruſerit, aut ueſtẽ diſciderit, grauí mulcta in eũ animaduertunt ſenes, tametſi hoc ipſum uel paucis præſentibus arbitris quiſpiam paſſus fuerit, taceo in tam numeroſis ſpectaculis, cuiuſmodi tu percenſes in Iſthmo celebrari aut Olympia. Cæterum athletarum me hercule uicem ex animo doleo, eorum nomine quæ ab illis ſufferẽda ſunt. Spectatorum uero dementiam, quos tu ex omnibus locis optimos quoſque ad ludos uiſendos ais confluere, demiror magnopere, ſi negocijs neceſſarijs poſthabitis, hiſce rebus uacare non uereantur. Nondum enim illud poſſum intelligere, quodnam oblectamenti, quid uoluptatis deniq; hoc illis adferat, ſi uideant homines cedi uerberibus, atq; decertantes, tum humi proſterni, inq; uicem ſemet conteri. SO. Si iam tempus eſſet Anacharſi, aut Olympiorum aut Iſthmiorum aut quinquatrium, ipſa res per facile docuiſſet, quàm non fruſtra aut temerè harum rerum ſtudioſi ſimus. Neque enim quiſpiam ita nudè percenſendo rerum, quæ ibi geruntur uoluptatem ullam tibi ita perſuaſerit, quaſi ipſe in medijs ſedens ſpectatoribus, ui-

Præmia uictorum.

Corona oleagina
Corona pinea
Corona ex Apijs
Poma
Oleum

Finis exercitationis.

Inuerſio.

Cõfutatio ab exemplo.

rorum uirtutes cerneres, & corporum excellentium formositates, & habiles ad mirandorum membrorum uigores, multaq; præclara experientiæ documenta, et uim inexpugnabilem, & audaciam, & ambitiosam contentionem, & sententias nullo modo uincibiles, atque indefatigatum pro consequenda uictoria studium. Sat enim scio te ista spectantem nullum finem facturum laudandi & exclamandi & applaudendi. ANA. Et per Iouem, ô Solon, etiam ridendi & subsannandi. Siquidem hæc quæ enumerasti, nempe uirtutes, ac corporum habitudines & pulchritudines, & interritam audaciam nullius magnę rei gratia atq; adeo nequicquam uobis perire uideo, cum neque periclitetur patria, neq; regio incendijs atque populationibus diuexetur, neque amici aut domestici ad iniuriam rapiantur. Itaque hoc magis mihi risu digni uidentur, uiri illi, ut tu ais, optimi frustra tanta sufferentes, talibusq; difficultatibus conflictantes, et eas pulchritudines & heroicas corporum proceritates ita turpiter arena atque tumentibus uulneribus fœdantes, ut parta uictoria pomo aut pinu potiantur. Semper uero mihi uoluptati erit talium certaminum recordatio. Veruntamẽ dic mihi, omnibus ne athletis talia cedunt præmia? SO. Nequaquam, sed uni ex omnibus, qui cæterorum uictor extiterit. ANA. Ergo Solon pro tam obscura atque ancipiti uictoria tam multi semet insanis conficiunt laboribus, præsertim non ignorantes unum prorsus ex omnibus fore, qui uictor declarandus sit. Reliquos autem uincendos atq; nequicquam uerbera & uulnera misere suscepturos? SO. Videris ô Anacharsi, Reipub. benè institutæ statum prorsus nihil intelligere. Neque enim alioqui nostræ gentis ritus atque mores pulcherrimos in uituperationem poneres. Nam siquando tibi curæ erit nosse quomodo omnium optimè administranda sit Respub. tum qua ratione ciues in ea quàm optimi reddendi sint, laudabis haud dubiè & tu tunc illorum exercitia, neq; nõ ambitionẽ, cui in hisce gymnasijs dediti seruiunt. Scies quoq; permultum fructus eos capere, qui his ipsis commixtus est laboribus, utcunq; nunc tibi inani studio operam dare uidentur. ANA. Atqui ego ô Solon, nullius rei gratia ex Scythia ad uos profectus sum, tantum emensus itineris, magno Euxino atq; tempestuoso traiecto, quàm ut Græcorum leges perdiscerem, ac mores illorum præsens perscrutarer, tum ut optimam Reip. formam multo studio cognoscerem. Quapropter te mihi potissimum ex omnibus Athenienſibus atq; peregrinis amicum adiungendum curaui, posteaquam inaudissem & optimarum legum scriptorem, morumq; præstantissimorum inuentorem te esse comperi, neq; non utilium institutorum interpretem. In summa, totius Reip. formatorem. Itaq; haud quaquam tu cupidiores me docendi, tuumq; discipulum faciendi, quàm ego sum auidus discendi, adeo ut tibi & incibatus & sitibundus assidens, quoad usq; tu docendi laboribus par esse possis, dictis tuis inhians audire te super Reip. institutis, & legibus differentem concupiscam. SO. Equidẽ omnia breuiter perstringere ô amice, haud quaquã facile aut promptũ est. Gradatim tamen ac pedetentim ingressus cognosces singula, cuiusmodi nobis de dijs, aut parentibus, aut nuptijs, aut alijs uisa atq; constituta sint. Cæterum quæ de iuuenibus decreuimus, tum quemadmodum illis utamur, ubi iam primum quod rectius est sapere cœperint, & corpore maturiores facti, laborum patientes euaserint, hæc tibi in præsentia percensere mihi deliberatum est, ut intelligas cuius gratia hæc illis exercitia proponere soleamus, tũ quam obrem assiduis laboribus eosdem corpora exercere cogamus. Non profectò certaminũ saltem gratia, ut præmia queant consequi; ad ea enim celebranda omnino perpauci illorum perueniunt, sed ob fructum longè maiorẽ, qui inde ad uniuersam manat Rempublicam et quo ipsi fruuntur consimiliter. Siquidem aliud quoddã cõmune oĩbus bonis ciuibus certamen est ppositum, et corona nõ pinea, aut oleagina, aut cõtexta exapijs, sed quę in se cõprehensim uniuersam hominũ felicitatẽ cõplectat, nẽpe libertatẽ dico, quę cuiusq; priuatim est, et cõmuniter patriæ.

Alia cõfutatio ab inutili & superuacaneo.

Paulatim occasionẽ expositionę parat, reip. cõstituendæ mentionẽ inferens.

Propositio, de quibus dicturus sit.

Præ-

Præterea diuitias, gloriam, honoris ac dignitatis gradus amplissimos, solennitatumq; patriæ fruitionem, rerum familiarum salutem. Atq; ut summatim dicam, pulcherrima quæq;, quæ à dijs immortalibus quispiam assiduis uotis sibi dari soleat expetere. Ex ijs omnibus ea, quam dixi, corona concinnata est, eaq; ex certamine paranda contingunt, ad quod hæc exercitia atq; labores ducunt. ANA. At tu ô multis modis admirande Solon, cum talia ac tanta mihi percensenda haberes præmia, poma atq; apia commemoras, ac uirentem syluestris oleæ ramum, & pinum. SO. Atqui ô Anacharsi, ne illa quidem tibi uidebuntur modica, ubi quæ dicturus sum intellexeris. Eodem enim consilio fiunt & illa, suntq; planè partes quædam exiguæ maioris illius certaminis, atq; coronæ per omnia felicis quam percensui. Nescio uero quo pacto oratio nostra confusa narrandi serie ordine penitus præpostero, horum prius commeminit, quæ in Isthmo atq; Olympijs & Nemea fieri consueuerunt. Veruntamen nos, sumus enim ocioſi, & tu, ut ais, audiendi cupidus es, facilè ad principium recurremus, ac commune illud certamen, cuius adminiculo omnia hæc parari confirmaui. ANA. Præstat equidem ita facere. Inter eundum uero in longum nobis profluxit oratio. Et fortasse his citius iam persuadebor, ne quem post hac amplius subsannem, quemcũque oleastro aut apio coronatum grauius atque iactantius incedentem conspexero. At si uidetur subillam opacam progressi consedeamus, ne illi disceptantes sua uociferatione nos conturbent. Quin aliàs etiam solis, quid enim dissimulem, sum impatiens, ita acuti & feruentis, & nudũ caput infestantis. Etenim tiaram domi consultò mihi abstuli, ne solus hic inter uos peregrino & insueto habitu obambularem. Et iam quoq; anni tempus est, quo sydus illud feruentissimum exoritur, quod uos canem dicitis, omnia exurens, aëremq; ariditate & calore infestum faciens, sole circa meridiem supra caput assistente, & eiusmodi feruorem intolerabilem corporibus inducente. Itaque demiror, qui fiat ut tu, cũ ætate sis planè confecta, non perinde ut ego sudore perfluas, neq; prorsus à sole infestari uideris, neque uspiam locum umbrosum exploras quem subires, sed æstum facilè & patienter toleras. SO. Inanes illi & superuacanei labores, ô Anacharsi, & assiduæ in cœno uolutationes subaëriæ, præterea in arena miseriæ nobis hoc præstant, ut feruentis solis radios facilè contemnamus. Neque amplius egemus pileo, ut solem à contingendo capite prohibeat. Itaq; sub umbram concedamus. Noli uero ijs quæ dicturus sum, tanquam legibus mentem adhibere, ut per omnia fidem illis habeas, sed ubicunque aliquid parum rectè tibi dixisse uidebor, statim illud contradicendo refelle, ac uerba mea emendato. Etenim ab horum duorum alterutro me omnino haud aberraturum existimo, aut enim te constanter persuadebo, si non dissimulanter habueris quæ contradicenda sunt. Aut ego de integro discam, quàm non rectè de his senserim atq; statuerim. Quo nomine uniuersa Athenienſium Resp. tibi non prolixè aget gratias, Quantum me enim docueris, atq; ad saniorem sententiam suadẽdo pertraxeris, illam maximis beneficijs tibi obstringes. Neq; hoc eam celabo, sed statim in medium adferam, ac stans in senatu his uerbis uniuersos compellabo: Ego quidem uobis, ô ciues Athenienses, leges conscripsi, quas ego Reipuplicæ utilissimas fore arbitrabar. At hic hospes, te ô Anacharsi digito commonstrato, tametsi oriundus est ex Scythia, uir tamen multa ornatus sapientia, aliter me persuasit, et disciplinis uitæq; institutis longè melioribus imbuit. Itaq; ob sua in Remp. merita ciuitate donetur, ac æneam illi statuam apud reliquos huius urbis proceres erigite apud Mineruam. Persuasissimum uero habe, ciues Athenienses sibi nequaquam dedecori fore, existimaturos ab homine peregrino atq; barbaro ea perdiscere, quæ sunt ex usu Reip. ANA. Hoc equidem erat quod ego de uobis Athenienſibus inaudieram, quòd in omnibus ferè sermonibus nasuti essetis illusores. Vnde enim ego homo agrestis & erro, qui omnem ætatem meã in plaustris

Cohortatio, ab opportuno.

Digressio de tolerantia æstus & frigoris, et quomodo paretur.

Modus et lex disputationis

Extenuatio Anacharsitis

239

degens contriui, ſubinde ſolum pro ſolo mutans, quicq; nunquam in ulla ciuitate habitaui, neque unquam ullam niſi nunc primum uidi, de adminiſtranda Rep. uerba facerem, atque adeo docerem homines indigenas, hanc urbem clariſſimã optimis legibus fundatam tantis temporibus incolentes? Cum primis uero te ô Solon, cui hoc ut perhibent, ſtatim ſub initium ſtudio ac curæ fuit, noſſe quibus procurationibus Reſp. quàm optimè adminiſtraretur, tum quarum legum præſcripto utens quàm florentiſſima atque feliciſſima redderetur. Verum tamen & in hoc tibi ut legumlatori mos gerendus eſt. Itaque tibi contradicam, ſi qua mihi parum ſcitè aut rectè proponere uideberis, tantum in hoc ut cuncta perdiſcam certius. Et uide, ut iam euitato ſole ſimus in umbra, neque deſunt ſedes percommode & amœnæ in hoc frigido lapide. Dic igitur orationem exorſus ab initio, quam ob rem ſtatim à pueris iuuenes exerceatis laboribus. Tum quemadmodum uobis uiri optimi ex cœno illo & eiuſmodi euadant exercitati onibus. Inſuper quid ad uirtutem conſequendam illis præſtet adminiculi puluis, & iſtæ in cœno uolutationes. Hoc enim uel omnium cupientiſſimè ſtatim ſub initium audire deſiderabam. Reliqua uero in poſterum me docebis, ſingula ſuo tempore. Hoc autem inter dicendum fac Solon cogites, ad uirum barbarum te uerba facturum: Dico autem, ne de induſtria orationem nectendo obſcures, neq; impendio producas. Vereor enim, ne prima mihi excidant, ſi nimium multa per te adducta fuerint. SOL. Tu quidẽ hoc, ô Anacharſi, longè melius conſtitues, ubicunq; parum perſpicua tibi uidebitur oratio, aut alicubi prorſus à uero aberrare temerè fluendo. Licebit enim hunc tibi interrogando quotieſcunq; libitum fuerit interpellare, eiusq; prolixitatem decurtare. Quanquam ubi non prorſus ab inſtituto aliena, aut à ſcopo in totum abhorrentia dicuntur, nihil uetat orationem paulò longius progredi. Quoniam & ſenatui Ariopagitico cui rerum capitalium iudicia cognoſcenda ſunt, à maioribus uſq; acceptum ita factitare ſolenne eſt. Ingreſſi enim in Ariopagum conſedunt, cædis aut uulneris ex deſtinato inflicti, aut incendij cauſſam cogniturí. Deinde, utriq; iure contendentiũ dicendi copia permittitur. Dicunt uero alternis uicibus, & qui litem intendit, & qui reus eſt. Aut ipſe per ſe aut rhetorum ſibi conducunt operã, quibus cauſſa oranda eſt. Illi ergo quàmdiu ea quæ ad rem attinent, dixerint, perferuntur à Senatu auſcultante cum ſilentio. Cæterum, ſi quis meditato proœmio orationem exorſus fuerit, ut iudicum animos aliqua beneuolentia ſibi propenſiores faciat, aut miſerationem, aut præcipuam aliquam orationis uim atque potentiam cauſſæ adduxerit, qualia permulta rhetorũ filij machinantur, ut hiſce uerborum præſtigijs iudicum perſtringant oculos, progreſſus actutum præco illi indicit ſilentium, non permittens rethori ad ſenatum nugandi libertatem ac uerbis cauſſæ inuoluendæ poteſtatem, quo minus Areopagitæ ea quæ facta ſunt inde queant perſpicere. Itaq; & te ô Anacharſi, in præſens quidem Areopagitam conſtituo, ac iuxta ſenatus legem à me conditam auſculta, meq; ſilentio in dicto compeſce, ubi extra cauſſam inutiliter rhetoricantem ſenſeris. Quàm diu uero ea quæ ad cauſſam attinent dicentur, licebit orationem extendere. Neq; enim amplius ſole ſub ardenti colloquimur, ut magnopere dolendum ſit, ſi in longum producta fuerit oratio. Sed & umbra planè denſa eſt, & nos in præſentia otium agimus. ANA. Perbenigna ſunt iſta quæ dicis, ô Solon. Atq; ego ob hæc magnã tibi habeo gratiam, quòd hac orationis tuæ digreſſiuncula etiam ea quæ in Areopago fieri conſueuerũt mihi humaniter expoſueris, admiranda profecto ac bonorũ ſenatorum opera, ueritati ſuffragantiũ. Iam igitur de illis diſſere, ac ego Areopagita, hunc enim me eſſe uoluiſti, pro more iudicum ueſtrorũ tibi dicenti dabo operam. SO. Proinde, paucis tibi antè audiendũ eſt, quã nos de ciuitate ac ciuibus opinionem obtineamus. Siquidem nos ciuitatẽ, non ædificia illa eſſe exiſtimamus, cuiuſmodi ſunt muri, delubra, & alia, ſed hæc tanquam corpus quod-

Repetit propoſitionẽ ſeu petitionem.

Redit ad modũ et legẽ diſputationis, et ea à ſimili & more publico commendat.

Orandi mos coram Areopagitis

Rhetores

Areopagita

Accedit ad rẽ ac primo quæ ſit uera ciuitas et quantũ in ciuibus ponens, exponit.

quoddam firmum esse atq; immobile ad receptum & securitatem hominum urbem incolentium. Omnem uero uim atq; autoritatem in ciuibus sitam esse arbitramur. Hos enim esse, qui cuncta implent, singula ordinant, omnia perficiũt atque custodiunt, quali in nobis singulis gubernandis officio anima fungitur. Hoc ergo intelligentes, sanè sedulam curam habemus ciuitatis corpus non negligendi, exornantes illud, ut quàm maximè niteat: cum intus uisendis ædificijs adornatum, tum externè munitis et firmissimis propugnaculis circumseptum. Cum primis uero omnem curam impendimus, ut & ciues mente boni, & corpore efficiantur ualidi. Tales enim ipsi sibi prodesse in pace possunt, unà Remp. administrantes, neq; non in bello ciuitatis libertatem atq; salutem seruare atq; propugnare. *Diuisio ac ὁλότιμος institutionis.*

Primam itaque illorum educationem matribus atq; nutricibus, & pædagogis formandam permittimus, ut disciplinis liberalibus eosdem imbuant atque educant. *Educatio liberorum, et primo, quibus dios ac mẽtes eorum informent.*

Cæterum ubi iam res honestatem per ætatem sapere cœperint, ac unà cum illis uerecundia & pudor & metus, neq; non rerum præstantissimarũ concupiscentia enata fuerit, ipsaq; corpora laboris patientia usa sunt, membrorum robore solidiora facta, ac iustis uiribus consistentia: tunc iam illos assuptos docemus, alijsquidem animi disciplinis propositis, aliter etiam erga labores perferendos ipsorum corpora assuefacientes. Neq; enim satis esse existimamus tantum natos esse, ut quisq; natus est, quantum ad corpus & animum excolendum attinet, sed præceptionibus etiam & disciplinis, ad eos rectè instituendos nobis opus est. Hæc enim sedulitate & iuuenum industria alitur atq; augetur, animi uero & corporis uitia emendantur. *Ab exẽplo cõmendat institutum.*

Huius rei exemplum ab agricolis sumimus, qui quamdiu plantæ adhuc sunt humiles & teneræ, eas contegunt atq; fulciunt, ne uenti uiolentia accepto detrimento perfringantur. Vbi uero iam iustum robur collegerint, tunc inutiles & superfluos ramos amputant, easq; uenorum arbitrio mouendas atq; agitandas permittentes fructuosiores efficiunt.

Itaq; mentem iuuenum primum Musica atq; Arithmetica excolimus, ac literarum formas pingere, easdemq; excellenter pronunciare docemus. Deinde, ætatis progressu adultioribus sapientum uirorum sententias, res olim fortiter gestas à maioribus: tum orationes quoq; utiles uersibus exornatas, quò tenacius atq; fidelius memoria teneant illorum auribus frequenter occinimus. Illi autem auditis fortium uirorum uirtutibus, & rebus memorabilibus, paulatim ista desiderare occipiunt, ac demum ad imitationem accenduntur, ut & ipsi celebrentur, & in cœlum ferantur à natu iunioribus pòst futuris. Cuiusmodi multa nobis ab Hesiodo, atque Homero luculentissimè perscripta sunt. *Quæ discẽda proponãtur.*

Porrò autem ubi ad Reip. procurationem se iam contulerint, illisq; publica officia obeunda sunt. Sed hæc fortasse à præsenti instituto discrepant, neq; enim quibus rationibus illorum mentem excolere soleamus, sub initium dicere decretum erat, sed quam ob rem hisce laboribus eosdem exercere dignum arbitremur, explicare fuit in animo. Itaq; mihi ipsi silentium iniungo, non expectato præcone, neq; te Areopagita, qui, ut ego suspicor, ductus reuerentia tanta extra caussam nugantem me pertulisti. ANA. Dic mihi Solon, cuius rei gratia Senatui usum est, nulla pœna afficiendos esse res maximè necessarias non dicentes, sed silentio prætereuntes? SO. Cur hoc ex me quæsisti, nondum enim intelligo. ANA. Quoniam rebus omnium pulcherrimis, & mihi auditu iucundissimis præteritis, nempe quibus exornatur animus: exercitia non perinde necessaria, & labores corporum percensere cogitas. SO. Memor sum eorum, ò generose, quæ initio præfatus sum, ac orationem temerè ab instituto aberrare nolui, ne citra ordinem effluendo tuam confunderet memoriam. Veruntamen, & hæc quàm potero paucissimis perstringam, siquidem harum rerum accuratior disputatio, propriam orationem uidetur requirere. Proinde, illorum mentes saluberrimis opinionibus imbuimus atq; formamus, communes leges exactè perdocentes, quæ in pu- *Reiectio, quã ueniã ei rei parat, q̃ alienã à primo p̃posito dicere cœperit.* *Redit ad rẽ et institutionẽ ciuilẽ p̃sequitur*

blico magnis descriptæ literis omnibus legendæ proponuntur, quæ fugienda, quæq; facienda sunt imperantes. Tum quòd integerrimorum uirorum conuictu utendum sit, apud quos ea quæ decent perdiscunt, tum iusta facere, tum ex æquo inter se uersari in Repub. Necq; ullam rem turpem peruerse appetere, sed rerum honestarum tangi desiderio. Nihil autem alteri per iniuriam facere. Illi autem de quibus dixi sapientibus, Sophistæ atq; Philosophi apud nos appellantur. Præterea ipsos quoq; in theatrum collectim perductos erudimus in publico, comœdiarum ac tragœdiarum scenicis actionibus priscorum uirorum uirtutes atq; uicia spectantes, ut ab his auersi feruenti studio ad illas complectendas contendant. Liberam quoq; pranos ciues dicteriis incessendi, atq; inuadendi facultatem poëtis Comicis permittimus, quoscunque turpia atq; flagitiosa & Reip. dignitate indigna exercentes intellexerint. Horum enim opera malè audientes meliores euadunt, ut post hac uulgi reprehensionem ob paria facinora effugiant. ANA. Noui quos dicas ô Solon, Tragicos, & Comicos, si illi sunt latis, & altis subnixi calceamentis, aureis autem tæniis per uestem uariegati, laruisq; uero induti planè ridiculis, & magnum hiantibus. Verum ipsi intus intenso clamore uociferabantur, incedebantq; nescio quomodo securè talibus induti calceamentis. Et nisi fallor, tunc ciuitas celebrabat Dionysia. Porrò, Comici cæteris erant humiliores & pedestres, larua tamen habebant multò etiam magis ridiculas, quos uniuersum theatrum risu prosequebatur. Sed enim alios altiores nemo non tristi atq; contracta fronte audiebat, eorumq;, ut opinor, omnes commiserabantur, tantas pedicas pertrahentium. SO. Non illorum ô bone, miserti sunt, sed poeta fortasse priscam aliquam & miserandam calamitatem in scenam adduxit uidendam spectatoribus, orationesq; miserationis plenas audiente theatro tragica actione habuit, quibus in luctum atq; lachrymas auditores pertracti sunt. Verisimile autem est & tibicinas te uidisse, tum alios canentes in medio theatri constitutos. Iam, neque hanc canendi rationem & usum tibiarum inutilem esse censemus, uerum iis omnibus atq; eiusmodi mentem acuentes meliores uobis reddimus. Cæterum corpora, quod omnium maximè audire desideras, ad hunc modum exercemus, exutis ut initio dixi uestimentis, primum illa ad aërem assuescimus, nondum tenera & inbecilla existentia, omnibus eadem temporibus accommodantes, ut neque feruentem solis æstum grauiter ferant, neque rursum algoris sint impatientia. Deinde, ea ipsa oleo perungimus atque emolliscimus, ut habiliora firmioraq; reddantur. Siquidem absurdum est, si coria oleo emollita atque peruncta ruptioni minus obnoxia, ac diutius duratura existimamus, quæ iam sunt emortua, corpus autem adhuc uita animatum nequaquam melius fore usu olei opinaremur. Mox uarijs excogitatis exercitijs, ac singulorum magistris constitutis, hunc quidem pugilatu, alterum uero Pancratio decertare docemus, ut laboribus tolerandis assuefiant, pariterq; ictuum declinandorum periti euadant, neq; metu auersentur uulnera. Cæterum hæc exercitatio duas maximas utilitates adportat iuuenibus, nam & animosos eos reddit, ad subeunda pericula corporibus non parcentes, præterea ut prospera utantur ualetudine, sintq; per omnia robusti, & laborum patientes. Quotquot autem illorum deiecto in terram uultu luctantur, & securè procidere, & promptè exurgere, eadem discunt opera, ut & propellere, & tenaciter amplecti, & loco mouere, & præfocare, & in altum sustollere possint aduersarium. Quæ sanè non sunt inutilia habenda exercitia, sed unum illud atq; adeo maximum statim initio sibi præparat. Etenim firmiora sunt & robustiora corpora, quæ talibus exercentur laboribus. Alterum uero neq; ipsum modicum est, ex hoc enim consequuntur peritiam, si quando in necessitatem adducti fuerint talium disciplinarum in armis. Quippe in confesso est, quòd & talis hostem complexus, citius supplantatum prosternet, & prolapsus ipse quàm facillimè noscet exurgere. Hæc enim omnia ô Anacharsi,

Sophiste Philosophi

Comedie Tragedie

Doctæ

Quæ spectanda atq; intuenda exhibeant.

Differẽtia tragicorũ, & comicorũ p digressiunculã

Exercitia Iuuentutis in palestra

II. Peri institutionis, quõ corpora firmiora et laborũ patiẽtiora red dãt. Estq; hæc ppria institutio opis, & ab initio propositi.

Duplex utilitas exercitiorum palæstricorum.

charsi, ad uerum illud certamen, quod in armis peragitur, referre solemus, plane & in eam opinionem descendimus, ut certò putemus, longè melioribus nos usuros ita exercitatis, posteaquam primum illorum nuda corpora emollita atq; exercitata & robustiora reddidimus, neque minus leuia & habiliora, eademq; aduersarijs grauia effecerimus. Intelligis enim, nisi fallor, cuiusmodi illi armati futuri sint, qui nudo saltem corpore terrorem hostibus incutiunt, neq; im modicam ostendentes corpulentiam & segnem & candidam, aut nimiam quoque corporis macritudinem pallore deformatam, qualia ferè sunt mulierũ corpora sub umbra marcescentia, trepidantia, ac ilico multo sudore perfluentia, neque non sub galea anhelantia, maximè uero, siquando ut nunc sol sub meridiem æstu supra modum calente feruerit. Cui enim rei quispiam uteretur sitientibus & puluerem ferre nequeuntibus, quiq; saltem uiso sanguine statim exanimantur, ac antè moriuntur quàm intra teli iactum, atq; ad manus cum hostibus uentum fuerit. Sed enim nostri iuuenes partim rubore, partim nigredine temperanter sub sole colorati, uultu planè masculo, multum uigoris atque caloris & uirilitatis præ se ferentes, neque nimium sunt obesi, neque rursus nimium tenues & aridi, nimio pondere pergrandes, uerum iusto corporis modo formati cũ inutilem, tum superfluam carnium molem & abundantiam sudore absumunt. Illud autem quod robur præstat, & uigorem citra mali admixtionem conseruant. Quod enim ij qui uentilando purgant triticum, faciunt, illud nobis præstant gymnasia in corporibus, paleas ac spicas inanes flatu propellentia, purum autem fructum separantia & accumulantia. Quocirca iuuenes nostros firma prosperitate ualetudinis uti, ac quàm diutissimè in laboribus perdurare necesse est. Qui netiam talis serò sudare incipit, & raro admodum morbis affectus decumbit. Quemadmodum si quis ignem allatum in triticum, eiusq; stipulas & paleas inijceret (rursus enim ad uentilantem regredior) dicto citius, ut opinor, conflagrarent stipulæ, at uero triticum modicè, neq; flamma admodum magna exurgente, neque uno impetu, sed sensim atque modicè suffumigans potestate, & ipsum incensum absumeretur. Ita neq; morbus, neq; de fatigatio tale corpus corripiens, facilè arguerit, neque superare poterit. Etenim ab internis probè præparatum, nec malè munitum est, externa quoq; ualdè firmiter aduersus illa circumsepta sunt, quo minus uis morbi aut lassitudinis ad interna penetrare queat, tum neq; æstum, neq; algorem suscipere aliquo detrimento corporis. Adperdurandum autem in laboribus multus calor intus influens, ueluti multo exercitio antè præparatus, atque in usum necessarium repositus, præstat tolerantiam ilico membra uigore irrigans, eaq; cum plurimum nulla lassitudine uincibilia exhibet. Multorum enim & uariorum laborum præmissa exercitatio, nequaquam uires absumit, sed multis incrementis augere solet, dumq; subinde refouentur, fiunt etiam maiores. Præterea in curriculo quoque iuuenes nostros exercemus, ut & longo alicui spacio cursu transmittendo sufficiant, assuefacimus, utq; in breui quàm celerrimi sint corporis leuitate, uti quàm promptissimè docemus. Neq; uero cursus in loco plano aut solido conficitur, sed in profunda arena, ubi nulla firmitate planta figi potest aut sustentari, neq; suffulciri promptum est, cedentibus subinde ad singulos passus pedibus. Fossam quoq; transiliri, si necessitas exigat, docemus, aut aliud quoddam impedimentum. Qua in re exercentur grandia plumbi pondera habentes in manibus. Deinde hasta quoq; in longum proijcienda decertant. Vidisti uero & alium quendam globum iacentem in gymnasio æneum atq; teretem, in parui scuti figuram formatum, neq; lorum neq; balteum habentem. At illum quoq; periculi faciendi gratia manu sustollebas iacentem in medio, uidebaturq; tibi grauis, & propter leuitatem comprehensu difficilis. Itaq; illum sursum manu extortum iaculantur in aërem, inq; lõgum cõtendentes, qui nam ex illis eundem quàm longissimè iactu promouerit, ac omnium

Amplificatio à simili.

Ratio physica ab efficiẽte.

Cursus exercitatio.

Saltus.

Iaculandi.

Arena in palæstra

aliorum metas excesserit. Quæ res & humeros illorum firmiores reddit, & brachia non mediocriter corroborat./Cæterum quamobrem & arena & lutum illis luctantibus substernatur, quæ initio perquàm ridicula tibi uisa sunt, nunc audi ô admirande. Primum quidem ne in duro casus illis contingat, sed in loco molliore citra periculum prostrati corruant. Deinde multa lubrica effugia accidere in cœno sudantibus necesse est, quam rem tu anguillis conferebas, sed quæ non sunt inutilia habenda aut ridicula. Nam & hæc plurimum ad robur & membrorum firmitatem consolidandam conferunt, quando ad hunc modum luctando, alter alterum fortiter adprehendere coguntur, tametsi crebro elabantur è manibus. Tenere enim perunctum oleo, & sudore perfluentem excidere conãtem, et è manibus effluere laborantem, ne tibi res uideatur esse modica aut nullius momenti. Et hæc omnia, ut à me antè prædictum est, in bello quoq; non parũ præstant utilitatis exercentibus, si aut amicus uulnere saucius sine negocio sublatus ex acie efferendus esset, aut hostis comprehensus sublimis rapiendus. Eam ob rem penè immodicè eos exercemus difficilioribus propositis, ut hoc facilius minora queant perpeti./Rursus arenã planè diuersa ratione utilem esse censemus, ne dum complexibus implicantur, labantur. Posteaquam enim in cæno multo exercitio didicerunt compescere aduersarium, quo minus elabatur è manibus, propter corporis lubricam comprehensionem, etiam ipsi comprehensi effugiendi rationem multa assuetudine familiarem sibi faciunt, præsertim cum tenentur medij. Quin sudorem largiter semet effundentem arena quoq; mihi uidetur cõprimere, dum aspergitur: utq; uis corporis parsit laboribus efficere, est quentis obstaculo, quo minus lædantur corpora, in tenera atq; denudata incumbentibus. Alioqui sordes quoque corporis arena eluit, ac hominem longè candentiorem reddit./Et ego equidem perlibenter unum ex albis illis, cuius conuersatio semper sub umbra fuit, & quencunq; tu ex his, qui semet in Lyceo exercent eligeres, huc sisterem, ac cœno & puluere ablutis te interrogarem, utri nam potius similis esse optares. Satis certò comperrum habeo, te primo statim aspectu electurum, tametsi neutrius uitæ periculum feceris, alteri potius esse similis, quã delitijs frangi atq; diffluere, ac album esse præ sanguinis inopia ad præcordia cõfugientis./Hę sunt ferè, ô Anacharsi, quibus iuuentutem nostram exercere solemus, existimantes eandem hisce gymnasijs optimam fore custodẽ Reip. & cuius opera in libertate nos uicturos speramus, semper de hostibus, quicunq; nos adoriuntur, uictoriam reportantes: terribiles uero finitimis existentes, adeo ut illorum plurimi & potentiam nostram pertimescant, ac nobis tributum pendere soleant. Porrò autem in pace longè melioribus illis utimur, de nulla re turpiac flagitiosa contendentibus, neq; ob inertiam ad mutuo inferendam iniuriam conuertentibus, sed circa ista uersantibus, inq; his ipsis exercitijs occupatis existentibus. Et quod commune bonum dixi, summamq; ciuitatis felicitatem, ea est quoties & ad pacis artes & belli scientiam quàm optimè atq; diligentissimè iuuentus præparata fuerit, studijs ac rebus pulcherrimis feruenti sedulitate impendẽs operam. ANA./Proinde Solon hostibus uobis ingruentibus oleo perunctis, & oppleti puluere in bellum progredimini, nempe pugilatu instructi aduersus armatos. Et illi uidelicet pertimescunt uos ac fugiunt, metuentes, ne ipsis hiãtibus arenam in os spargatis. Aut fortè post tergum resilientes illorum crura apprehenditis, eosdemq; præfocatis iniecto circa collum cubito. Ac per Iouem illi petent uos arcubus, & iaculabuntur spiculis. At uos quemadmodum statuas, telorum acies non penetrabunt: quippe ad solis feruorem denigratos, ac multo sanguine abundantes. Neq; enim uos estis aut spicæ aut stipulæ, ut quàm primum plagis succumbatis: sed admodũ sero, ac uix profundis confecti uulneribus modico sanguine commonstrato. Talia enim sunt quæ dixti, nisi exemplum à te adductum planè obaudierim. Aut fortasse Comicorum & Tragœdorum potius arma-

Cur in ludo et arena exercentur.

Arenæ usus & commoda.

Epilogus.

Amplificatio ex cõsequentibus.

Cõfutatio Anacharsidis ironica, à dissimilitudine finis et causse

armaturam assumetis, etsi iussu senatus in aciem uobis exeundum fuerit, galeas illas hiantes capiti imponitis, ut hoc magis terrori sitis aduersarijs, laruis ac terriculamentis anilibus eos exanimantes. Præterea calceos quoq; peraltos illos pedibus accommodatis, qui si fugiendum uobis esset, leues sunt, rursus si alios insecutari fueritis, hostibus erũt ineffugibiles, tãta mole uobis aduersus illos irruentibus. At uide potius, ne ista uestra arguta sedulitas, nugæ sint & ludicra puerilia, & inertium iuuenum ignauiæq; deditorum exercitia. Si uero uobis in animo est prorsus esse liberis et per omnia felicibus, alijs uobis opus erit gymnasijs & uero in armis exercitio. Neque cum aliquo alternis certaminibus iuuenes uobis componendi sunt, sed aduersus hostes depugnandum erit certo cum periculo uirtutem exercentibus. Quapropter relictis puluere atq; oleo, docete illos arcu contendere, & hasta uti: neq; illis leuia dabitis iacula, quę uenti flatu ferũtur, sed sit hasta grauis, quę cũ turbine atq; sibilo extorqueat: præterea lapis prægrandis, & gladius, & scutum sinistrè insertum, & thorax & galea. Nam sicut in præsens instructi estis, dei cuiuspiam benignitate mihi seruati esse uidemini, quo minus nondum perijstis à perpaucis saltem leuis armaturæ militibus irruentibus. Ecce enim si stricto saltem gladio quo succinctus sum, solus in iuuenes uestros omnes irruerem, actutum unà cum clamore gymnasium haud dubiè caperem, illis passim diffugientibus, ac nullo contra ferrum aspicere audente. Verum post statuas aut columnas consistentes risum mihi exhiberent lachrymantes, atq; trepidantes permulti. Tunc uero uideres illos non amplius rubescentes corpore, cuiusmodi nunc sunt in præsentia, sed omnes ilico expallescentes, transcoloratos præ formidine. Adeo multa pax uos eneruatos effœminauit, ut non facile saltem cristam hostilis galeæ, conspectam sustineretis. SO. At nequaquam talia de nobis prædicauerunt, ò Anacharsi, Thraces, quotquot Eumolpum secuti bello nos lacessiuerunt, neque uestræ mulieres, quæ duce Hyppolita aduersum urbem expeditionem instituerant. Neq; item alij quotquot in armis & acie uires nostras experti sunt. Cæterum nos, ò beate, non hoc consilio nuda iuuenum corpora exercemus, ut propterea eos in aciem aduersus pericula producamus. Sed ubi in hisce ludicris quàm optimi atq; exercitatissimi euaserint, deinceps & armati exercentur, quibus longè promptius utuntur ad hunc modum antè instituti. ANA. Et ubi nam locorum illud uobis est gymnasium, quod armorum usui exercendo destinatum est? Neq; enim ego uspiam in urbe eiusmodi conspexi, cum totum oppidum sursum ac deorsum diligenter perreptassem. SO. Sed certo uide bis ô Anacharsi, multum nobis temporis conuersatus, tum unicuiq; permulta esse arma, quibus necessitate urgente utimur, & cristas, & phaleras, & equos, et equites fermè quartam partem ciuium. Siquidem semper armatum incedere, neque non acinace succinctum esse, superuacaneum in pace esse existimamus. Præterea mulcta cautum est, ne quis in urbe cum nihil necesse sit, ferrum gestet, aut armatus procedat in publicum. Vobis uero, non iniuria ignoscendũ est, perpetuò in armis uiuentibus. Viuere enim in loco aperto incustodito, facile insidijs obnoxium est, & hostiũ ualde numerosa est copia. Neq; illud certum, quo tempore assistens quispiam dormientẽ è plaustro pertractum iugulet. Ipsa quoq; mutua infidelitas, & q legibus nequaquam coërciti unam remp. incolitis, ferrum uobis semper facit necessarium, ut in propinquo sit ad propulsandam iniuriam, si quis uim alteri inferre adgrederetur. ANA. Adeo uero Solon ferrum gestare nulla necessitate adigente superuacaneum esse censetis, ut & armis parcatis, ne in manibus frequenter habentes corrũpantur, sed reposita conseruatis, ut necessitate uocante utamini. Sed enim iuuenum corpora nullo cogente periculo, uerberantes laboribus conficitis. Quinetiam sudore absumentes, nulli rei magnopere necessariæ aut conducibili uires illorũ expromitis, sed incassum in cœno atq; arena effunditis. SO. Videris ô Anacharsi, talem de robore corporeo opinionẽ obtinere, quasi

Commonitio

Amplificatio ex cõsequentibus & suo exemplo.

Diluit consequẽs ab exẽplo anteactorum.

Alia dilutio, à publico more et legibus.

Alia cõfutatio Anacharsi tis ab inutili.

quasi uino aut aquæ, aut alij cuipiam rei humidæ similitudine respondeat. Inq; metuis, ne quemadmodum ex uase Samio robur clanculum effluens in laboribus, deinde nobis corpus inane & aridum discedendo relinquat, cum à nemine intus repleatur. Atqui ad hunc modum res se non habet, sed quanto quis impensius exhauserit, tanto copiosius influit, iuxta hydræ fabulam, si qua unquã tibi inaudita est: cui pro uno capite præciso, semper alia duo renascebantur. Cæterũ si ab initio inexercitato corpore fuerit, parumq; firmo, neq; satis habuerit subiectæ materiæ, tunc ilico fatigatione defessus, detrimento afficitur, atq; marcescit, ueluti in igne ac lychno usuuenire uidemus. Etenim eodem flatu & ignem potes incendere, inq; breui maiorem facere, nimirum inflammãs spiritu, ac lychni lumen extingues, non habens sufficientem materiæ suppeditationem, quæ aduerso flatui par esse possit, neq; enim ab altius acta radice productum fuerat.

Dilutio à natura corporũ

ANA. Hæc equidem, ò Solon, non admodum intelligo, argutius enim ista tibi dicta sunt, quàm ut ego queam intelligentia assequi, exactam quandam curam & mentem acutè cernentem requirentia. Illud porrò omnino mihi respondeas, quam ob rem tandem non etiam in Olimpicis certaminibus, & Istmiacis, & Pythicis, aliisq;, quando multi, ut ais, confluxerint iuuenes certantes spectaturi, in ipsis armis certamen conficiendum proponitis: sed nudos in medium adductos, qui & calcitrentur, & uerberentur ostenditis, ac deinceps uictoribus mala aut oleaginam coronam præstatis. Hoc enim scitu dignum est, cuius rei gratia facta tare soleatis. SO. Quoniam opinamur, ò Anacharsi, hac ratione gymnasiorũ desiderium in iuuenibus magis accendi, si eos qui optimè sese gesserint, in illis honorari conspexerint, & in medio Græcorum præconis uoce magnificè proclamari. Quapropter etiam tanquam illi exutis uestimentis optimi corporis æstimandæ habitudinis curam non negligunt, ne denudati pudore afficiantur, ac se quisque uictoria quàm dignissimum præparet. Quinetiam præmia, quem admodum à me prædictum est, non mediocria sunt proposita, nempe honorificum & laude plenum à spectatoribus testimonium, & esse clarissimum, ac demõstrari prætereuntium digito, inter æquales hunc uisum esse etiam sua opinione præstantissimum. Etenim non pauci ex spectatoribus, quibus per ætatem etiam num exercitatio colenda est, abeunt non mediocriter ex his uirtutis & laborum amore inflammati. Itaq; ò Anacharsi, si quis è communi hominum uita laudis et gloriæ amorem sublatum eiiceret, quid nam amplius præclaræ rei nobis ille faceret reliquum, aut quis nam facinus aliquod magnum & memorabile concupiscere? Iam ex ijs haud difficulter coniecturam facere potes, quales in bello propugnanda patria, defendendis liberis & uxoribus, & pro templis suscepto futuri sint arma habentes in manibus, qui oleagina corona aut pomis inducti, tanta cupiditate ad uictoriam consequendam ferantur. Et quid nam dicturus esses, si apud nos & coturnices & gallos gallinaceos compugnantes uideres, ac harum rerum spectandarum & adornandarum studium non mediocre. Rideres uidelicet, at tunc maximè, si rescisceres lege à maioribus lata illud nos facere, omnibusq; iuuenibus ut interfint imperatum esse, ut spectent uolucres nostris inter se depugnantes usq; ad extremam defectionem uiriũ. Atqui ne hoc quidem insti tutum risu dignum est. Irrepit enim sensim in animos iuuenum impetus ad fortiter subeunda et contemnenda pericula, ne gallis ingeneriosiores, atq; ignauiores esse appareant, neue defessi uulnera aut labores aut aliam difficultatem ferre recusent. Cæterum, ut in armis harum rerum periculum faciãt, utq; mutuis mulneribus semet conficientes spectamus, apage: ferinum enim illud esset, & omnibus modis crudele, ad hæc nõ minus damnosum & inutilẽ mactare iuuenes præstantissimos, quorum opera & uiribus longè melius aduersus hostes uti queamus. Quia uero ais, ò Anacharsi, te reliquam quoque Græciam uidendi gratia

Cur in solẽnibus & sacris certaminibus armati non certent.

Locus cõis de gloria.

De pugna Coturnicũ et Gallorũ apud Veteres, quæ et apud nos obseruatur

Aliorũ et leuiorũ certaminũ genera quorũ cõparatio, superiora cõmendat.

Alia certaminũ Atticorũ commendatio, ab exemplo Lycurgi, & Lacedæmonicorum Indorum.

peragra-

peragraturum, uide ut memoria teneas, siquando in Lacedæmona ueneris, ne & illos irrideas, neq; putes eosdem inutilibus uacare laboribus, quando aut de pila in theatro impetu facto collapsi, mutuis uulneribus semet deformauerint, aut in locum circumcirca aqua obseptum ingressi, ac in cohortes distributi, hostili animo alter alterũ inuaserit, & ipsi nudi, donec pars alterutra diuersam è loco aquis circũdato eiecerit, nempe Lycurgi asseclæ, sectatores Herculis, aut rursus in aquam impulerint. Ab illa enim pax insequitur, nec ullus amplius pulsatur. Maximè uero, si uideris pueros ad aram flagellis ac loris cædi, ac sanguine defluentes, & patre & matre assistentibus, non ut aliquem ex hoc facto dolorem capiunt, sed minaciter interminantibus, nisi uerbera pseueranter tulerint, ac subplicantibus quoq;, ut quàm diutissimè labori tolerando sufficiant, nèue uerberum difficultatibus cedentes succumbant. Itaque permulti plagis ipsis immoriuntur, dedecoro sum existimantes, si etiamdum uiuentes in familiarium conspectu uerberibus superati deficerent, aut corpore flagrorum ictibus cederẽt, quos etiam statuis in memoriam illorum erectis publicè à Spartanis honestatos uidebis. Quando ergo ista coràm oculatus arbiter intueberis, caue illos insanire temerè suspiceris, neque dicas citra caussam iustam ac necessariam talibus eos difficultatibus conflictari, neque urgente alicuius sæua tyranide, neq; hostibus imminentibus. Dixerit enim haud dubiè Lycurgus Laconicarum legũ autor pro illis tuendis tibi rationi ualde consentanea, quibus nam caussis impulsus, pueros ita uerberibus affligendos statuerit, neq; inimicus illis existens, neque inuidentia adductus hoc faciens, neque ciuitatis iuuentutem nequicquam absumẽs, sed uolens, atque contendens reddere quàm fortissimos, ac omni difficultate superiores eos, qui patriam ab iniuria essent seruaturi atq; defensuri. Quanquam uero ipse Lycurgus nihil dixerit, facile tamen animaduertis, ut talis quispiam quondam in bello comprehensus, nullam uocem Spartana magitudine indignam emiserit, inimicis eundem diris tormentis torquentibus. Sed illos falsè subsannans, flagellis cædebatur, cum uerberante infracta animi tolerantia contendens, uter nam citius uiribus deficeret. ANACH. Nũ Lycurgus quoque Solon, in iuuentute loris cædi solitus est, aut an huius certaminis autor existens, citra periculum talia iuueniliter commentus est? SO. Cum iam prouectæ ætatis esset, ciuibus Spartanis leges condidit, profectus è Creta. Aliquandiu enim apud Cretenses peregre egit, quoniam eosdẽ audiuerat optimis legibus instructos uiuere, quibus Minos Iouis filius legum scriptor extiterat. ANAC. Quam ob rem igitur Solon, & tu non imitatus es Lycurgum, ac iuuenes loris proscindis? Etenim perpulchra hæc sunt instituta, & uobis non indigna. SO. Quoniam nobis Anacharsi, sufficere uidentur ista gymnasia, quorum ipsi repertores extitimus, neq; magnopere necessarium existimamus peregrinorum æmulatores esse. ANA. Nequaquam, sed intelligis, ut opinor, quàm res sit friuola flagris ob uerberare nudi scapulas, palmas utraq; suppliciter extendentis, ex qua nulla proueniat utilitas, neq; priuatim ad eum qui cæditur, neq; item ad Remp. communiter. Itaq;, siquando Spartam peregre profectus uenero, quo tempore ista facitare solent, uideor me statim lapidibus obrutum iri ab illis publicè, singulos deridentem: siquando uidero pueros ueluti fures flagris onerari, aut ueluti peculatorem, aut alium facinorosum. Planè uero illorũ ciuitas mihi uidetur egere helleboro, quæ usqueadeo ridicula à seipsa pati consueuit. SO. Ne desertam caussam ò generose, neq; uiris absentibus te solum dicentem uincere inducas in animum. Neq; enim deerit quispiam etiam Lacedæmone, qui harum rerum caussã tibi promptissimè redditurus est. Verum enimuero quandoquidem ego tibi nostra ex ordine gymnasia percensui, quæ tibi non admodum placuisse non occultè tulisti, uideor mihi non iniqua postulaturus à te, ut & tu uicissim me audiente percurras, qua ratione uos Scythæ uestros iuuenes exerceatis, tũ quibus gymnasijs educatos

Cõfutatio eorum, utpote crudeliũ, et à natura alienorum.

Epilogus.

educatos inſuescitis, & quo nam pacto eosdem uiros strenuos efficitis. ANA. Aequissima sunt ô Solon quæ postulas. Ac ego quidem Scytharum leges tibi commemorabo, fortasse non admodum admirandas illas, & quæ non multum uestris sunt respondurae. Neq; enim uel in maxillam alicui plagam illidere audemus, sumus enim perquàm meticulosi. Sed tamen qualiacunq; sunt, nostra excendorum iuuenum instituta dicentur. Cæterum si uidetur, ea de re colloquium in crastinum usq; differemus, ut ea quæ ipse dixisti, magis quietus apud me retractare possim, tum etiam ea quæ mihi dicenda sunt, memoria percurrere. Itaque quod nunc restat, in præsentia quidem abeamus. Iam enim inualescentibus umbris appetit uespera.

DE LVCTV.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

VT suprà sacrificiorum ritus, ita hic lugentium stultitiã, & inutilẽ curiositatem irridet, ut qui causſa friuola, & adhuc parum comprobata, sed solum poëtarũ fabulis tradita, adducti, manes post hãc uitã uel malè ac uariè torqueri, uel in Elysio benè atq; beatè agere credant, eoq; mortuorũ uicem, cũ eiulatu, & multis alijs rebus, dolorem testantibus, prosequantur. Vtitur autem Prosopopeia quadã patris, amissum filium lugentis, & filij respondentis ad illius querelas: & uanitatem cũ eorum quæ ab illo fiunt, tum etiã opinionis, quã de inferis habeat, coarguentis, ostendentisq;, inutilia planè esse, quæ p defunctorũ solatio atq; lenimine instituantur, cum nihil eorum ad illorum sensus pertingat. Quã confutationem Lucianus postea ex sua quoq; persona amplificat, enumerando ea, quæ ex luctu stulti, at male curiosi boues, passi, circa funera ac lamentationes, circa sepulturas, inferias, ludos funebres, & cœnas exequiales, facere consueuerunt. Videtur autẽ uoluisse hoc scripto, illud ostendere uidelicet, Mortem haud quaquã metuendã, aut pro malo putandã esse.

Propositio.

PERAE PRECIVM sanè fuerit obseruare ea, quæ in luctu uulgo tũ dicantur, tum fiant, item quę dicantur ab ijs, qui eos consolantur scilicet, quamq; non ferenda putent, lugẽtes ea quæ sibi acciderunt, & sibipsis, et ijs quos flent. Cũ haud quaquam pernouerint, mala ne sint ista, ac dolenda, an contra iucundiora, melioraq; ijs quibus accidũt. Sed ex more & consuetudine dolorem accersunt. Itaq; cũ mortuus fuerit aliquis, faciunt ad hunc modũ. Quin prius uolo tibi narrare, quas habeant de morte ipsa opiniones. Sic enim palàm fiet, qua gratia superuacanea ista moliantur. Vulgi quidem hominem multitudo, quos sapientes isti uocant idiotas, Homero, Hesiodo, reliquisq; fabularum autoribus, super his fidem habentes, & illorum poësim pro lege ducentes, locum quendã sub terram profundum esse putant, quem tartarum uocant. Eum existimant magnum & spacioſum esse, caliginoſum atq; opacũ, qui tamen istis, haud scio quo pacto illustrari uidetur, quo singula quæ illic sunt, introspiciant. Tum regnare in hoc spęcu Iouis fratrem, cui nomen Pluroni, ut mihi retulit quidam harũ rerum mirè peritus, ob id eo uocabulo honestatum, quòd mortuorum copia diues esset. Porrò Plutonem hunc inferorum remp. & manium uitam constituisse in hanc formam. Nam sorte obtigisse huic, ut uita defunctis imperaret. Quos ubi demissos receperit, arreptos uinculis ineffugibilibus coërcet, nulli prorsus permittens, ut ad superos redeat, præterquàm admodum paucis ex uniuerso æuo, idq; grauissimis de causis. Interluitur autem regio illius, fluuijs & magnis & horrendis, uel solo nomine. Siquidem Cocyti, Phlegethontes, atq; huiusmodi uocabulis appellantur. Quodq; est grauissimum, præiacet Acherontica palus, quæ prima excipit obuios, quam non possis neq; transmittere, neq; transire sine uectore.

Narratio, qua secũdum poëtarũ fabulas describit Inferorũ locũ & pœnarũ causam existentẽ, ẽnium eorũ quæ in luctu fiunt

uectore: Nam & profundior est, quàm ut pedibus transiri possit, & spacioſior, & ut tranari queat. In ſumma huiuſmodi eſt, ut nec auium manes poſſint eam tranſuolare. /In ipſo uero deſcenſu, portaq; quæ quidem eſt adamantina, Aeacus eſt, regis patruelis, cui mandata eſt cuſtodia, iuxtaq; hunc canis triceps, ſæuus admodum. Is aduenientes ſatis amicè, pacateq; intuetur. Cæterum ſi quis conetur aufugere, latrat, territosq; in ſpecū redigit. Iam qui tranſmiſſa palude ingreſſi ſunt, eos excipit pratum ingens, Aſphodelo conſitum, ac fluuius memoriæ hoſtis, eoq; Lethe nomen eſt inditum. Nam hæc uidelicet priſcis illis mortalibus narrarunt, qui illinc redierant. Nempe Alceſtis & Proteſilaus, Theſſalus uterq;, neq; non Theſeus Aegeo prognatus, & Homericus Vlyſſes, teſtes admodum graues, dignicq; quibus habeatur fides, qui mihi non uidentur è fonte illo bibiſſe, alioqui non meminiſſent horum. /Itaq; Pluto & Proſerpina, ut aiebant illi, remp. adminiſtrant, rerumq; omnium dominatum obtinent. Sed inſeruiunt his, & in adminiſtrando principatu adiuuant, ingens turba, Furiæ, pœnæ, terrores, ac Mercurius, quanquam his ſanè non adeſt perpetuò. Præfecti autem & Satrapæ, & Iudices ſedent duo, Minos & Rhadamanthus, uterque Cretenſis, uterque Iouis filius. Atque hi quidem bonos ac iuſtos uiros, qui cum uirtute uitam peregiſſent, ubi iam multi collecti fuerint, uelut in coloniam quandam emittūt in campum Elyſium, uitam optimam inibi uicturos. Quòd ſi malos aliquos ceperint, hos Furijs traditos, in impiorum locum eijciunt, pro ratione malefactorum puniendos. Quo quidem in loco, quid tandem mali non patiuntur? torti, exuſti, à uulturibus arroſi, rota circumacti, ſaxa ſurſum uoluentes. Nam Tantalus ipſe ad paludem ſtat, in periculum adductus, ne ſiti moriatur infelix. /Rurſum alij mediocris uitæ, ſunt autem hi complures, uagantur in prato ſine corporibus iam umbræ facti, & ad tactum ceu fumus euaneſcentes. Aluntur autem uidelicet noſtris libationibus inferijsq;, quæ ſepulchris inferuntur. Adeo ut ſi cui nullus ſit in terra reliquus amicus, aut cognatus, hic mortuus, ieiunus ac famelicus inter illos uerſatur. Hæc uſqueadeo ualidè uulgi animos perſuaſerunt, ut ſimulatq; familiaris quiſpiam mortuus fuerit, primum obolum illi in os imponunt, traiectionis mercedem, quam uectori daturus ſit, nec illud prius expendunt, cuiuſmodi nomiſma legitimum ſit, ambuletq; apud inferos, & apud illos ualeat, Atticus, an Macedonicus, an Aeginenſis obolus. At ne id quidem cogitant, multò ſatius eſſe, non poſſe naulum reddere. Sic enim fiat, ut non recipiente portitore, poſtliminio redeant in uitam. Poſt hæc lotos eos, perinde quaſi tartarea palus non ſatis ſit idonea lauandis his, qui illic degunt, & unguentis optimis uncto corpore, iamq; uicta graueolētia, tum coronatos pulcherrimis floribus proponunt ſplendidè ueſtitos, ne uidelicet algeant per uiam, néue nudi cō ſpiciantur à Cerbero. /Accedunt ad hæc mulierum eiulatus, omnium certè lachryme, pectorum planctus, comæ dilaniatio, genarum cruentatio. Alijs autem & ueſtis diſcerpitur, & puluis capiti inſpergitur, adeo ut uiuentes miſerabiliores ſint mortuo. Nam illi humi uolutantur ſæpenumero, capita ſolo allidunt. Hic uerò decorus ac formoſus, ac diligentiſſimè coronatus, ſublimis propoſitus eſt, & excelſus, uelut ad pompam adornatus. /Deinde mater, atq; adeo pater quoq; ex medijs cognatis progreſſus, ac mortuo circumfuſus, (Nam finge iuuenem aliquem, ac formoſum propoſitum eſſe, quo magis in hunc competat actio fabulæ) abſurdas ac ſtultas uoces emittit. At quas mortuus ipſe reſponſurus ſit, ſi contingat uocem recipere. /Ait enim pater, flebili quadam uoce uerbum unum quodq; producens in longum: Fili iucundiſſime, periſti mihi, mortuus es, ante diem præreptus es, me ſuper hæc miſero ſolo relicto. Non duxiſti uxorem, non paraſti liberos, non militaſti, non coluiſti agros, non ad ſenectam peruenisti. Nō comeſſaberis poſthac, non amabis fili, neq; cum æqualibus in cōpotatione inebriaberis. Porrò hæc atque id genus alia dicet, quaſi putet filium adhuc rebus

Alceſtes
Proteſilaus
Theſeus
Vlyſſes

Hypotypoſis eorum quæ à parentibus fiunt.

Querele parentum.

Inferiæ mortuorum.

his egere post obitum, ac desiderare quidem, uerum potiri non posse. Sed quid hæc loquor? /Quot enim sunt qui equos ac concubinas, rursum alij, qui pincernas etiam in funere mactarunt, qui uestem reliquumq; mundum, pariterq; in rogum iniectum exusserunt, aut unà cum cadauere sepelierunt, perinde quasi illic sit usurus, & apud inferos fruiturus? At senex iste luctum agens, hæc omnia atque his etiam plura quæ dicit, neq; filij caussa iactare uidetur, ut quem sciat non auditurum, etiam si Stentorem clamore uincat, neque rursum suæ ipsius gratia, Satis enim erat illi, cogitare & cognoscere, uel sine uoce. Nihil enim opus est, ut quis apud sese clamet. Supereſt igitur, ut ad hunc modum deliret, ob eos qui adsunt. Cum nesciat, neque quid acciderit ipsi filio, neq; quò concesserit. Imò ne suam quidem ipsius uitam, cuiusmodi sit perpendere. Neq; enim alioqui ceu rem acerbam grauiter ferret, illum ex hac demigrasse. /Filius igitur huic itare sponderit, exorato Aeaco atq; Orco, quo liceat tantisper è specu proferre caput dum patrem insanientem compescat. Homo infelix quid clamas? Quid mihi molestus es? Desine uellicare comam, ac uultus etiam cutem lacerare. Cur mihi conuicium facis, ac miserum appellas, & infortunatum, qui iam sim te multò tum melior, tum felicior? Aut quid acerbi mihi putas accidisse? An quia non sim factus senex talis, qualis es tu, capite caluo, facie rugosa, incuruus genibus, segnis, in summa, totus ætate putris, multis expletis Triacadibus & Olympiadibus, deniq; ad istum modum delirans apud testes tam multos? O demens, quid tibi uidetur in uita boni, quo posthac non simus potituri? Nimirum usuras dicis, ac cœnas, uestemq; & concubitus, eoq; metuis, ne rerum harum inopia peream. Non cogitas autem, longè bellius esse, non sitire, quàm bibere: non esurire, quàm èdere: non algere, quàm uestibus abundare. /Age igitur, quandoquidem ignarus uideris, docebo te lugere uerius. Iamq; denuo incepto luctu, clama: Fili miser, non amplius sities, non amplius esuries, non amplius algebis. Peristi mihi infelix, qui morbos effugeris, qui febrem iam non timeas, non hostem, non tyrannum, non amor discruciabit te, non auocabit coitus, neq; huius rei caussa bis aut ter quotidie perdes impensam. Heu calamitatem. Neq; contemneris factus senex, neq; molestus eris iuuenibus, siquando conspiciaris. Hæc si dixeris pater, an non putas te multò ueriora, magisq; ridicula dicturum, quàm ista quæ modo? /At uide ne illud te malè habeat, dum noctem, quæ apud nos est, magnamq; cogitas caliginem, proinde metuis, ne tibi præfocer, concluſus in monumento. Verum in his illud oportet perpendere, oculis putrefactis, atq; adeo exustis (siquidem paulopost exurere me decreuistis) nihil opus erit, nec ad tenebras, nec ad lumen inspiciendum. Atq; ista fortassis utcunq; ferenda. Verum eiulatus iste uester, quid mihi confert? aut quid ista pectoræ ad tibiæ modos percussio? aut quid mulierum immodica lamentatio? Quid autem saxum, quod sepulchro imponitur, coronis ornatum? Aut quid ualet, quòd merum infunditis? Num putatis illud ad nos destillaturum, & ad Orcum usq; permeaturum? Nã de parentalibus ipsi quoq;, ni fallor, uidetis, quòd ex apparatu potissimum ad nos redire debuerat, id fumo correptum, sursum in cœlum abire, neq; quicquam iuuare nos, qui infernè agimus. Porrò quod supereſt, puluis est inutilis, nisi creditis nos cinere uesci. Non est usqueadeo sterile, neq; infrugiferum Plutonis regnum, neq; nos destituit Asphodelus, ut à uobis cibos huc deportemus. Itaq; iuro per Tisiphonem, iamprídem mihi libebat uehementer exclamare super his, quæ & facieba-

Amplificatio à causſa.

Stentor

Responſio ſi lij qua ſtultitia lugentiũ, uti res ſuper uacanea & inutilis coarguitur.

A conſequentibus πόνους, cõpotationes.

A cõceptu eorũ, quæ interris p bonis habentur.

A falſa opinione ac metu.

Ab inutili.

tis, & dicebatis, sed uetabat linteum ac lanæ, quibus mihi fauces obligastis,

Atq; ita profato, mors ultima lumina clausit.

Hactenus per προσωποποιίαν ex ſua perſona ſtultitiã lugentiũ ridet, ex conſequentibus & effectu.

Sed dicito per Iouem. Si conuersus ad eos mortuus ille, loquatur hæc cubito innitens, an non uidebitur rectissimè dicturus? Attamen uecordes isti uociferantur, & accersito quopiam lamentorũ artifice, qui multas antiquas calamitates in unum congerat, certaminis adiutore, & amentiæ Choragoabutuntur ubicunq; coperit,

cœperit ille, ipsi ad melos eiulatu respondentes. Verum quantum ad lamentationes attinet, omnibus eadem est ineptiendi consuetudo. At deinceps sepulturæ rationem in uarios diuidunt modos. Nam Græcus exurit, Persa defodit, Indus adipe suillo oblinit, Scytha deuorat, muria condit Aegyptius. Atq; hic quidem (rem à me uisam narro) desiccatum cadauer, conuiuam & compotorem adhibet. fit autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indigentem pecuniæ, leuet egestate pignus frater aut pater in tempore factus. Nam libationes, pyramides, columnæ, tituli, ad breue tempus duratura, an non superuacanea, & ludicris simillima? Sepulturarum modi

Sunt uero qui ludos quoq; constituant ad sepulchrum, ac funebres orationes habeant, perinde quasi patrocinentur, ac testimoniũ perhibeant defuncto apud inferos iudices. Post hæc omnia supereſt exequialis cœna. Iamq; adsunt necessarij, ut defuncti parentes consolentur, suadentq; uti cibum capiant, quanquam illi per Iouem non illibentes ad id compelluntur, quippe perpetuum iam triduum enecti fame. Et quousq; quæso flebimus? Sine quiescant Plutonis manes. Quòd si tibi deliberatum est omnino flere, uel ob hoc ipsum cibus est capiendus, quo tanto luctui par esse possis. Tum denique, tum ex omnibus cõtexuntur duo uersus Homerici: Ludi funebres. Cœnæ exequiales.

Nam cœpit meminisse cibi Niobe auricapilla.

Tum illud.

Vita defunctos flere haud sinit aluus Achiuos.

At capiunt quidem illi, sed initio pudibundi, uerentesq; ne post charissimorum obitum uideantur adhuc affectibus humanis commoueri. Hæc atq; his longè magis ridicula reperiet, quisquis obseruarit ea quæ fiunt in luctu, propterea q uulgo existiment mortem summum esse malum.

RHETORVM PRAECEPTOR.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGVMENTVM.

INsectatur hoc scripto Lucianus, corruptam suorũ temporum eloquentiam & affectatũ dicendi genus eorum, qui se maximè facũdos esse, atq; egregiè perorare existimant. cũ uerba quædã ex ultima uetustate repetita, et uix ipsi Euandri matri intellecta, orationi passim admiscent, aut uerius infarciũt. Quales et nostra ætate nõ paucos, cum apud Germanos alicubi, tũ præcipue apud Italos, quibus maximè ea cura fuit, loqui, ut à nemine intelligerentur. In quorum gratiam & superioribus annis dialogus ille, qui Volscorũ & Oscorũ titulo ferebatur, æditus apparet. Cæterum ipsa oratio didascalica est. Duas enim uias ad eloquentiam cõsequendam, adolescenti à quo (ut fingitur) ad id impulsus fuerat, præscribit. Priorem quidem asperam, ac duram, & uix longo tempore peragendam: cæterum ueram ac rectam, quam nõ modo ad eloquentiam, uerũ ad oẽm uirtutem parandam, ingredi opus est, ei qui uolet uel mediocrem, laudẽ assequi: Alterã autem planam & expeditam, sed quæ ad improbitatem, & petulantiam, nõ uirtutem, perducat: quam cum ipse ironicæ quadã epitropen commendat, ac adolescenti obeundam proponit, scilicet ad temporũ suorũ morem alludens, quibus ut quisq; indoctissimus & impudentissimus erat, ita pro præcipuo ac summo habebatur. Vtriq; autem uiæ doctorẽ quẽdam addit: alterum uidelicet, ea quæ recta sunt, & ad ipsam rem pertinent, monentem: alterum autẽ, quæ ad arrogantiam, improbitatem, & temeritatem spectant, ueriusq; rabulam ac sycophantam aliquem, quã oratorẽ efficiunt, docentem: qui primo quidem, quæ de se ipso afferre cõueniat discipulũ, præcipit. deinde quibus maximè studere, publicè primum in affectandis uerbis, & cõponenda oratione, deinde inter agendum, et in foro, & in frequẽtia hominũ, post hæc priuatim quoq;, & domi inter suos idem debeat, docet. Quæ omnia eiusmodi sunt, ut mores, ac uicia illorum temporum planè referant, quemadmodũ cum ex aliis plerisq;, tũ ex Quintiliano, multis in locis idẽ animaduertere licet, qui ipse quoque huiusmodi affectatores, & arrogantes nõ semel perstringit. Exemplum autem talis oratoris, qualem hic describit, suprà in Lexiphane expressum habes, & hodie in multis corãm, & ob oculos uidere licet. 162

Occasio scriptiõis petitiõe eius ad quem scribitur.

CISCITARIS ò adulescens, quenã pacto Rhetor euadere, & uenustissimum illud, ac oppidò quàm honorificũ nomẽ Sophista, ipse esse cẽseri possis. Tibi enim uiuendũ esse negas, ni talem in dicendo uim quandã assequaris, ut inexpugnabilis ac intolerabilis existat, oẽsq; in admirationem & uenerationẽ rapiat, ac Græcis res celeberrimę famæ esse uideatur. Ideo uias illàe perducentes, quæ nã tandẽ sint, addiscere cupis, atq; nulla inuidia, fili mi: præcipue cum quispiam adulescens adhuc existens, optima desiderat, ignarus tamẽ unde hæc hauriat, sitq; res sacra quædam consilium, quemadmodum tu iam accedens, hoc expostulet. Igitur ex me audi, & admodum confide, quòd in perquã eloquentem euadas uirum, ita ut ea quæ deceant & cognoscere & explicare possis, si tute interim memor esse, illorum quæ à nobis audieris, assiduoq; labore exercere, & alacriter uiam capessere uolueris. Ita enim ad optatum peruenies terminum. Cæterum huius rei adeptio minimè est exigua, neq; mediocri indiget studio, sed pro qua multos labores, multasq; uigilias subire, ac quicquid euenerit sustinere decet. Considera igitur quot nam hucusq; cum nullius essent momenti, ob sermonem clari & opulenti, ac per Iouem nobilissimi quoq; apparuere. Atqui ne timeas, neq; ob speratorum magnitudinem despores, infinitos quosdam labores subeundos existimans: Siquidem minimè per asperam quandã aut arduam, sudorisq; plenam nos perducemus, ut ex ipsa media lassus regredi cogaris, quandoquidem nil ab alijs differimus, qui per consuetam illam deducunt, longam, in uiam, laboriosam, & ut plurimum desperatam, sed consilij nostri principuum hoc est, ut per iucundissimam pariter ac compendiosissimam faciemq;, & accliuem uiam, cum multa animi uoluptate, delitijsq; inter florida prata, umbrasq; amœnas deambulans, ocio, ac gressu placido, absq; sudore in summo consistas uertice, illicq; citra laborem uenari, & per Iouem discumbens quoq; conuiuari possis, ac illos qui per aliam incedunt uiã in ascensus cliuo ab edito despicias quin per confragosa & lubrica præcipitia, uix surrepentes, ac nõnunquam in caput deuolutos, multaq; uulnera cautium asperitate accipientes. Tu uero pridẽ antea in summo coronatus, felicissimus eris, breui uniuersa quotquot in Rhetorica sunt bona, tantum non dormiendo accipiens. Atqui promissio hæc admodum magna est, uerum per hospitalem Iouem ne diffidas, si facile pariter & iucundissimè tibi hæc ostendi posses asserimus. Etenim si Hesiodus cum pauca ex Helicone folia sumpsisset, confestim Poëta egregius ex pastore euasit, atq; Musarum numine afflatus, deorum & Heroum genus decantauit, cur Rhetorem, qui multò infra poëtices est magniloquentiam, in breui creare impossibile erit? si quis compendiosissimam didicerit uiam, quemadmodum & ego tibi enarrare uolo. Sidonij cuiusdam mercatoris consilium, quod ob incredulitatem imperfectum remansit, ac audienti inutile. Imperabat iam Alexander Persis, postquam Darium in Arbellis pugna deuicerat, ac oportebat undiq; per imperium nuncios emittere, qui Alexandri ferrent edicta. Erat uero ex Persis longissima in Aegyptum uia. Siquidem montana circuire oportebat, hinc Arabiam per Babyloniam intrare, inde longis emensis desertis, uix tandẽ in Aegyptum perueniebatur. Statuis uigin ti prolixis, uiro expedito. Ferebat id ægrè Alexander, quoniam Aegyptios non nihil tumultuare audiebat, nec habebat quo pacto quę sibi agenda uidẽtur Satrapis annunciare posset. Tum mercator Sidonius: Ego rex, inquit, uiam haudlõgam ex Persis in Aegyptum, me tibi ostensurum polliceor, etenim si quis montana hęc superabit, transgredietur autem triduo, confestim in Aegypto erit. Et sic se res habebat, uerum Alexander non credidit. sed deceptorem esse mercatorem existimabat. Ita quàmplurimis promissiones admirandæ incredibiles uidentur. Sed ne id tibi accidat, caue, etenim experientia cognosces, q; nil prohibebit te

Res sacra cõsilium.

Multi ob sermonẽ ad gloriã peruenerunt.

Propositio.

Hesiodus ex pastore poëta

Sidonij mercatoris consiliũ

Alexander.

re Rhetorem censeri, unius nec totius quidem diei, montem ex Persis in Aegyptum transgressum. Proinde Rhetorices primo imaginem sermone describere, & quemadmodum Cebes ille utranq; uiam tibi ostendere uolo. Etenim duo sunt quæ ad Rhetoricam perducunt, quam haud mediocriter mihi amare uideris. Illa itaq; in eminenti residet solio, admodum formosa, ac aspectu eleganti, in dextraq; Amaltheæ retinet cornu, fructibus omnifarijs refertum. Ex altera autem parte, astantes mihi diuitias aspicere uidetur, penitus aureas, ac perquã amabiles: iuxta quas gloria quoq; & uehementia consistunt, ipsam uero laudes permultæ, pusillis amoribus similes, ac undiq; confertæ circumuolitant, instar Nili, si quandoq; illum depictum uidisti, Crocodylo alicui, uel equo fluuiatili, quales multi sunt in eo, insidentem, paruulos autem puellos Peches illos Aegyptij uocant, circa ipsum lusitantes, tales & circa rhetoricam laudes. Tu uero amator accedis, desiderans scilicet quàm celerrimè in summũ euadere, ut tibi ascendenti nubat, ac omnia ea possideas, diuitias, gloriã, laudes, lege etenim cuncta nubentis fiunt. Inde cũm monti appropinquas, subinitiũ de ascensu desperabis, rescq; tibi similis esse uidebitur, quemadmodum Aornos Macedonibus apparet, undiq; aspicientibus prærupta, & uix auibus transuolatu facilis, Dionysio aliquo, aut Hercule, si cõplanari debeat, indigens, et ita tibi sub initiũ uidebitur. Inde paulo post duas quasdam uias cernes, uel potius altera semita est, angusta, spinosa & aspera, multũ sitis ac sudoris præ se ferens, quàm iam antea Hesiodus perquàm egregiè ostendit, ita ut nihil mei indigeas. Altera uero lata est, florida, ac manantibus aquis irrigua, & penitus talis, qualem paulo antè dixi, ne eadẽ sæpius repetens, te qui iam Rhetor esse possis detinea. tantũ hoc addendum uidetur, quòd aspera illa & ardua, non multa uiatorũ retinet uestigia: & si aliqua, ualde uetusta. per illam ego miser ascendi, tantum laborans, cum haud necesse esset. Altera uero undiq; plana, ac nil confragosi habens, qualis nam sit, à longe tantum mihi apparuit, non tamen per illam incessi. Haud enim cum adhuc iuuenis essem, quid optimũ foret cernebam, sed poëtam illum uera loqui existimabam, dicentem: Ex laboribus germinare bona. Illud uero minimè sic se habebat, multos enim uideo absq; labore, maiori dignitate euectos, felici sermonum & uiarũ electione tantum. Cũ uero ad ingressum perueneris, rectè noui te hęsitaturum. Quin iam dubitare ad quam nam sit uertendum. Quid igitur iam tibi faciundum sit, ut facile ad summum ascendas, fortunatus euadas & nubas, omnibusq; admirabilis uidearis, ego tibi expediam. Satis enim est me ipsum deceptum esse & laborasse. tibi uero citra sementem & arationem, tanquam Saturni seculo, cuncta prouenient. Confestim igitur tibi se obuium feret uir quidam robustus, prædurus, gressu uirili, multum solis in corpore ostendens, aspectu masculo, uigilator, asperæ illius uiæ dux, nugas quasdam uanas prædicans, ut se sequaris cohortans, Demosthenis, Platonis, & aliorum quorundam uestigia demonstrans, magna quidem & super præsentia, uerum iam obscura, & ut plurimum à tempore obliterata. Addet te beatum fore, ac lege Rhetoricam tibi nupturam, si per illa incesseris, ueluti eos qui ad bona pergunt. ac si parum per transgrediaris, uel extra rectum tramitem aut incessu aliquorsum magis declines, te à uera uia & ad nuptias deducente aberraturum, inde te priscos illos uiros imitari iubebit, inutilia sermonum præponens exempla, nec imitatu facilia, qualia uetustę sunt constructionis Hegesij, & quæ circa Cratetem, Nesiotem quoq; seuera, neruosa & dura, diligenterq; à litteris amputanda. Laborem autem, uigilias, et puræ aquæ usum, squalorem quoq; hæc cuncta necessaria & ineuitabilia dicet. Etenim impossibile esse absq; illis uiam perficere, & quod omnium molestissimum, per longum tempus ad perficiendum iter tibi præscribet annos multos, non per dies, neq; triennalia, sed per integras numerans olympiades, ita ut priusquam audiens laborem subierit, & defatigatus fuerit, longè felicitati illi speratæ, ualere dicat. Insuper ob hæc mala haud

Imago rhetoricæs.

Duæ uiæ ad rhetoricam.

Asperauia.

Planauia.

Veræ rhetoricæs præceptor.

Hegesias. Crates. Nesiotes.

paruam expetet mercedem, sed neq; dux esse incipiet, nisi magna prius acceperit.
Demosthenē et Aeschinem intelligit. Et hæc tibi dicet superbus, & uerè antiquarius, ac Saturninus homo, mortuos uetustos ad imitationem proponens, sermonesq; pridem defossos eruere dignū ducens, ac si maximum esset bonum, gladiorū fabri, & alium Atrometi cuiusdā grammatistæ imitari filiū, & hæc in pace, neq; Philippo ingruente, neq; Alexandro cogente. Quo tempore illorū sermones utiles sunt uisi, ignorans quænā sint nunc innouata, celeritas, laboris cuitatio, & uia ad Rhetoricam perquā compendiosa. Tu uero haud acquiescas, neq; illi mentem adhibeas, ne te suscipiens alicubi præcipitet, uel demum priusquam tot labores exhaurias, in senium perducat. Sed si omnino amore flagras, ac celerrimè Rhetoricæ cōgredi desideras, adhuc uigens, ita ut illi diligentem operam impendere possis, aspero huic homini, & ultra mediocritatem uirili longè dicualere, ipsū uero ascendere, & alios quotquot decipere potest secum ducere permitte, ut tandem anhelantes, & multo sudore perfusos destituat. Ad alteram uero perueniens uiā, alios quoq; multos, inter quos perquàm sapientem quendam ac perpulchrū inuenies uirum, incessu molli, ceruice infracta, uultu effœminato, uoce suaui, unguento spirantē, ac summo digito caput scalpentem, capillos quidem paucos adhuc, intortos tamen & hyacinthinos componentem, perquam delicatum Sardanapalum quendam, uel Cinyram, aut Agathonem ipsum lepidum illum tragœdiæ poëtam. Hæc ideo refero, ut ab ijs eum cognoscas signis, ac res tam diuina, Veneriq; & Gratijs amica, minimè te lateat. Sed cur hæc dico? etenim si ad cæcutientem te accedens, solum quid proloquutus fuerit, Hymettium os illud aperiens, & cōsuetam uocē tantū emittens, quamprimum intelliges eum non ex nobis quēpiam, qui terræ fructus pascimur, esse, sed spectrum peregrinum, rore uel ambrosia enutritum. Ad hunc itaq; si accesseris, te ipsumq; tradideris, confestim Rhetor eris egregius ac cōspicuus, & ut ipse uocat, rex in sermonibus citra laborem cōstitueris, orationis moderans quadrigas, etenim suscipiens te, prima illa docebit. sed potius ipse te allo quatur. Siquidem ridiculum pro tanto Rhetore me uerba facere, malum forsitā talium, tantorumq; mimum, ne alicubi cadens heroa, quem repræsentare conor, āferam. te igitur compellabit, comam interim quæ adhuc residua est demulcens, subridensq; iucundum illud & tenerum, quemadmodum assueuit comicā Thaidem, uel Malthacem, aut Glyceram in emittenda uoce imitatus. Siquidem rusticana est uirilitas, & minimè ad molliciē & blanditias Rhetoris apta. dicet igitē de se ipso perquàm modestè loquens: Num ó præclarè te Pythias ipse ad me misit, Rhetorum optimum dijudicans, quēadmodum Chærephonti olim perquirenti ostendit, quis nam ex tum uiuentibus sapientissimus esset? at si non ideo, sed propter gloriam aduenis, quoniam audieris nostra omnia esse perquam ornatissima, decantata, stupenda & mirè expolita, confestim intelliges, ad quam diuinum accesseris uirum, expectabis autem nihil tale uisurū, sicuti hoc uel illud accipere. Verum si quis Tytius, aut Otus, seu Ephialtes, lōgè super illos tibi resultabitur immensa & admiranda. me etenim tantū alios uocalitate excellere inuenies, quantum tuba fistulas, cicadæ apes, choriq; eos qui remisse cantare assueuerunt. Postquā uero & ipse Rhetor euadere cupis, idq; haud facilè ab alio addiscere potes, solū ó gloriolæ studiū, ea quæ dico sequere, ac omnia imitare, leges quoque quibus te uti iubeo, mihi diligenter obserua. quin potius nil cunctatus iā accede, neq; admireris, si anterhetoricam, prius ea non didiceris, quæ alia præexercitatio multo labore, stultis & uanis inculcat hominibus, nullius enim eorū indigebis. Sed illotis pedibus (inquit paroemia) irrue, nil minus ideo habiturus, neq; si tritissimū illud literas scribere ignoraueris. Etenim ultra hęc omnia aliud quid Rhetor est? Primum igitur referam, quodnam te domi digressum, uiaticū ad peragendum iter afferre oporteat, qualiterq; cōmeatum instruere, ut illud perquā celerrimè perficere possis. Inde ego ipse quędam procedenti per uiam ostēdens,

II.
Alterius uiæ dux, et fucatæ istius eloquentiæ descriptio Sardanapalus Cinyra. Agatho.

Verba doctoris.

Notat manā ignorantiā indoctorum.

non-

nonnulla uero admonens, ante ſolis occaſum, rhetorem te ſupra omnes, qualis ipſe ſum efficiam, indubitanter prima, media & nouiſſima, eorꝝ qui declamare conantur poſſidens. Igitur quod maximũ eſt, ignorantiã affer: dein temeritatẽ, audaciam præterea, & impudentiã: uerecundiam aũt, manſuetudinem, mediocritatem, & erubeſcentiam domi relinque, inutilia enim ſunt & negocio perquã contraria. Preterea clamorẽ ualidiſſimum, ac cantum turpẽ, inceſſum quoꝙ, qualis meus eſt. Siquidẽ hęc ualde ſunt neceſſaria, & ſola quodammodo ſufficiũt. Veſtitus aũt ſit conſpicuus & candidus, opus Tarentini operis, ut corpus tranſpareat. Crepida uero attica, & muliebriter effigiata. Solea ſicyonia, ligamentis albis decorata. Sectatores uero quàmplurimi, libellusꝙ ſemper. Hęc teipſum conferre oportet: at reliqua per uiã iam procedens uide & audi. etenim iam tibi leges enarrabo, quibus ſi uſus fueris, rhetorica te cognoſcet, & accedet, minimeꝙ auertetur, aut quapiam afficiet contumelia, tanꝯ haud initiatũ, & arcanorꝝ ſpeculatorem quendã. Proinde formæ ac ueſtitus decori, permaximam curam adhibere oportet. inde quindecim, uel non ultra uiginti, attica quædam ſelige uerba, hęcꝙ diligenter exercens, in ſumma lingua prompta habe, utpote, quippe, nempe, quoniamquidem, igitur, utiꝙ, & heus optime, ac talia. In omniꝙ ſermone illa tanꝯ cõdimentum quoddam inſperge. Alioꝝ nulla tibi ſit cura, ſi his ſint diſſimilia, in conuenientia et inconcinna. Tantũmodo purpura ſit pulchra ac florida, licet palliũ ex craſſioribus conſtitũ ſit pellibus. Deinde ubi obſoleta & peregrina, rarоꝙ ab antiquis uſitata collegeris uerba, hęc expedite in eos cũ quibus cõuerſaris eiaculare, ita enim te populus ille magnus uenerabitur, & admirandum ſuſpiciet. Doctrinam igitur quæ eorꝝ exuperat intellectũ, expertam, tanꝯ ex peritia habi tam nominabis. Buttubata nugatoria, pro ualdè dices antigerio, pro cito toper, pro beſtiæ ſimilem belutum. Nonnunꝯ tu quoꝙ noua effinge, & monſtroſa cõpone nomina, nam poëtam uerſificem appella, pręſtantẽ prçaſtantẽ, uenerabilẽ uenerando habilem, certamina agoniſmata. Cũ uero ſolœciſmũ uel barbariſmũ cõmittis, unum tibi ſit remedium impudentia, confeſtimꝯ in promptu ſit, nomẽ poëtæ cuiuſdã, uel ſcriptoris, quinec eſt, nec fuit unꝯ, ut cũ ita dixeris: uir ſapiens eſſe cenſearis, uocẽ uero data opera altiſſimè tolle. Proinde uetuſta minime perlegeris tute, neꝙ ſi qua nugator Iſocrates, uel Gratiarꝝ expers Demoſthenes aut Plato frigidus ſcripta reliquere, ſed orationes eorꝝ qui paulò ante nos fuere, et quas haſce exercitationes appellant, ut illis inſtructus, ac tanꝯ ex penu depromẽs, habeas quibus in tẽpore abuti poſſis. Poſtꝯ uero orandũ erit, præſentesꝯ argumẽta quędam ac ſermonũ occaſiones ſubiecerint, uniuerſa, & quotquot ſũt cũ indignatione dicantur, uilipendanturꝙ, tanꝯ nil penitus ex his uirile exiſtat. De illis uero quæ tute eligeris, caue mediteris, ſed quicquid uerbi in linguam uenerit effutias. Quin nec hoc tibi curæ ſit, ut primũ quemadmodũ primũ eſt, debito proferas tẽpore, ſecundumꝯ dein, ac tertium poſt illud. uerum quicquid primum inciderit, primo quoꝙ dicatur. & ſi ita euenerit, ocrea capiti, tibiꝙ uero adaptetur galea. præterea accelera, & undiꝙ cõnecte, ſolummodo ne taceas. Quod ſi de contumelioſo quodam, uel mœcho Athenis uerba facies, quæ apud Indos ac Ecbatanas gerantur, referas. In omnibus uero ſit Marathon & Cinęgerus, ſi ne quibus nil fiat, ſemperꝙ Athos nauigetur, & Helleſpontus pedibus teratur, et ſola Perſarꝝ ſagittis obumbretur, & Xerxes fugiat, & Leonides admirationi exiſtat, & Otriadi literæ legantur, & Salamis, & Artemiſium, & Platea, multa hęc & inculcata. In omnibus uero pauca illa uerba immiſceantur, & tanꝯ floſculi interſpergantur, aſſidueꝙ in ore ſit, utiꝙ illud, & quoniamquidẽ igitur, etiã ſi illis minimè indigeas, pulchra etenim ſũt etiã fortuitò prolata. Proinde et ſi aliquando canendi tẽpus eſſe uideꝝ, omnia canant, & melos fiant. Quod ſi aliquando canendi quoꝙ ignarus fueris, uiros qui iudicio preſident exactè ſonoroſe nominãs, harmoniã explere puta. At illud, heu maloꝝ, ſępius repetat, et femur per

Primũ præceptiũ de ijs quæ ipſe ſecũ afferat.

II. Præceptiũ quæ diſcẽda ac faciẽda.

Quẽadmodũ noſtri faciũt

III. Quæ interagendum præſtanda.

Qualẽ rhetorem & Martialis deſcribit epigram. lib. 6. cuius initiũ. Nõ deui, neq; de cæ de &c.

cutiatur, murmur illo interim susurra, & dictis adganneas, ac incedendo clunes exagita. Quòd si te hàud laudent, indigneris, & eos conuitijs insecteris. Si uero surrexerint, & ob pudorem exire parati iam fuerint, eos sedere iube, sitq; penitus res tyrannica. Vt uero multitudo quoq; sermones tuos admiretur, ab Iliacis incipiens, uel per Iouem, à Deucalionis si uidetur, & Pyrrę nuptijs, ad præsentia sermonem detorque. etenim qui hæc intelligant pauci erunt, qui maximè propter beneuolentiam tacebunt. Quòd si quid dixerint, ob inuidiam id facere uidebuntur: multitudo uero & formam, & uocem, & incessum, & deambulationē & cantum, & crepidas, & utiq; illud tuum admirabitur. Præterea sudantem te & anhelantem cernens, nil prohibebit, quin te perquàm aptum quendam in sermonibus certatorem esse credat. Proinde celeritas illa haud paruam defensionem habet, admirationemq; apud multos: ideo caue ne aliquando scribas, uel meditatus procedas. Siquidem id manifestæ est redargutionis: amici uero semper applaudant, ac cœnarum precium exoluant, si quando te à memoria excidisse intelligant, manus porrigentes, & inter laudes tuas, spacium præbentes, ut rursus inuenire possis, quod dicendum erat. Siquidem hoc tibi præcipuę curæ sit, ut chorum habeas domesticum, tibiq; concinentem, & hæc tibi in sermonibus obseruanda erunt: dein uero ubi processeris, ille te stipans, satellitum uices expleat, & de quibus dicis interim conferat. Quòd si quis obuiam factus fuerit, admiranda de te ipso referas, ac summis te laudibus extollas, grauemq; te illi ostendas, quid enim Pæaniensis in mei est comparationem, & utinam mihi cū ueteri quopiam certamen foret, & alia huiusmodi. Proinde, quod maximum est, & ad existimationem perquàm necessarium, paulo minus prætermiseram: omnia quæ dicuntur, irride: & si quispiam benè loquutus fuerit, aliena, & non sua ostentare uideatur: quòd si uel mediocriter contrà niti uoluerit, omnia carpantur. Præterea in auditoria post cunctos ingredi oportet, id enim insigne est, omnibusq; tacentibus, peregrinam quandam laudem, præsentium auditum auertentem & interturbantem, inchoare: adeo ut omnes tantorum nominum onere nauseant, ac aures obstruant. Interim manum haud frequenter moueas, nam id factu facile, neque præterquam semel, uel ut plurimum bis assurgas. Subsanna autem quàmplurima, & palàm ostende minus tibi quæ dicuntur. abundè autem reprehensionum occasiones Sycophanticis aures suppeditabunt. at in reliquis confidere oportet: etenim audacia, & impudentia, mendacium quoque promptum, ac semper in labijs summis periurium, & inuidia erga cunctos, odium quoq; & blasphemia, necnon calumniæ frequentes. Hæc te in breui, celebrem & conspicuum reddent, & talia quidem sint, quæ manifeste ac palàm fiant. Priuatim uero res omnes perpetrare uidearis ludere, inebriari, scortari, mœchari, iugulare quoque, & si non facis, coram omnibus tamen te facere iactita, literasq; aliquando à mulieribus conscriptas ostende. Nam & pulcher esse uelis. præcipuaq; tibi sit cura, ut à fœminis celebrari uidearis. Nam per hanc uiam quàmplurimi ad Rhetoricam usque ascenderunt. Ideo & tu quoq; per illam ad Gyneceum usque clarescere poteris. Atque istud, ne uereare, etiam si à uiris ob aliud quiddam amari uidearis, & hoc barbatus, aut etiam, per Iouem, caluus iam existens. Sed adsint, qui etiam ob id tecum consuetudinem habeant. At si nemo alius fuerit, uel serui sufficient. Nam hinc multa ad Rhetoricam utilia oriuntur: augetur impudentia, & temeritas. Cernis etenim ut loquaciores sunt fœminæ, impotentiusq;, ac supra uiros conuicijs debacchantur. Quòd si itaque & tu similia patieris, alijs longè præstabis. Iam uero & uolsum esse maximè oportet per omnia. Quòd si non, illa prorsum utiq;. Et ipsum autem os quoq; ad cuncta libenter tibi diducatur, & lingua sermonibus, & reliquis quantum potest subseruiat: potest autem non solum solœcissimum & barbarissimum committere, nugari, peierare, conuiciari, criminari, mentiri, sed et aliud quid peragere noctu

Alia doctrina

Admonitio lepida.

IIII. *Quæ post actionē, & foris intercundum.*

Plato.

Egregiū præceptum.

V. *Quæ in auditorijs, et circa aliorū scripta iudicanda.*

Transitio ad ea quæ priuatim & domi agenda. II.

&

& maximè, quando unus tam multis amatoribus non sufficies. Nam cuncta face re noscat, ut expeditior reddatur, & penitus à re nulla abstineat. Hæc fili mi si recte didiceris, poteris siquidem, nihil enim ex his graue, confidenter polliceor, te haud longo tempore Rhetorem præstantissimum, nobisq; similem euasurũ. Quæ uero sequuntur, haud me dicere oportet, quanta tibi bona breui à Rhetorica aderint. Cernis etẽ me, qui è patre sordido, nec penitus libero, quiq; super Xoëm & Thmuim seruitutem seruierit, natus sum. matre uero sartrice, in biuio quodam. ipse uero forma non omnino illiberali esse uisus, sub initium ob uictus penuriam, cum infelici, suaui tamen conuersabar amatore. At postquam uiam hanc quàm facilis esset conspexi, & transgrediens in summum perueni, siquidem ò amicabilis Adrastia, omnia quæ iam enumerauí uiatica abundè mihi suppetebant, audacia, ignorantia, impudentia. Primũ igitur haud amplius desiderabilis appellor, sed iam Iouis & Ledæ filijs cognomine similis sum effectus. Dein cum anu mihi contubernium fuit, quam primo uentris causſa amare simulabam, mulierem septuagenariam, quæ adhuc dentes quatuor, & illos auro colligatos habebat. Veruntamen ob paupertatem certamen sustinebam, ac frigida illa ex sepulchro oscula, perquàm suauissima mihi fames reddebat. inde parum abfuit, quin omnium bonorum quæ possidebat, hæres euasissem, nisi execrandus quidam, illi indicasset famulus, quòd ob eam tollendam uenenum comparaſsem. In caput igitur præceps eiectus, minimè tamen necessarijs interea carui. Sed & Rhetor esse uideor, ac in iudicijs me ostento, multa prodens, ac iudices corrumpendo fatuis concilio hominibus. utplurimum uero succumbo, fores tamen obiter uiridi coronantur palma. his enim illecebris erga infelices utor: uerum abomnibus odio haberi, & morum prauitate, longe priusquam sermonum esse insignem, ac digito demonstrarier, en ille qui cunctis flagitijs præcellere fertur, non parua mihi res esse uidetur. His te admonere uolui, longè prius per Venerẽ me ipsum admones, ac gratiam haud mediocrem mihi ipsi referens, & egregiè quidem, generosus itaq; hæc dicẽs cessabit. Tu uero si dictis acquiesces, iam illic esse puta, quo sub initium peruenire desiderabas, nec quicquam tibi impedimento erit, si leges has obseruaueris, quo minus in iudicijs excellas, apud multitudinem clareas, acceptus quoq; sis, & tibi nubat, non uetula quædam comica, quem admodum legis latori et præceptori illi tuo, sed mulier pulcherrima Rhetorica ipsa. Ita ut cum Platonis curru illo alato ueharis, magis te deceat de te ipso loqui, quàm illum de Ioue. Ego uero, nam degener sum & timidus, è uia uobis decedam, ac circa Rhetorices superficiem nauigare desinam, ignarus quo pacto uestra cum illa conueniant, quin potius iam desino. Verum cũ tra pulueremuicto res declarati, et admiratione dignissimi. Hoc solum reminiscamini, quòd non festinatione illa uestra celeriores apparentes, uictores euasistis, sed quia ad facilioremiam & proniorem uiam declinastis.

Epilogus.

Cohortatio ad ſpe.

A proprio exemplo.

Apollini & Dianæ.

Dirus labor.

Egregius uir Iurantis.

Hucuſq; locutus eſt rhetor loquinunc incipit Lucianus.

Conqueritur Lucianus de ſeipſo.

PHILOPSEVDES, SIVE INCREDVLVS.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Disputatio est de ui magica, de incantamentis, despectris, & mortuorũ animis, an ea uidelicet superterram ambulent, seseq; quibus libitũ fuerit, ostendant. Cuiusmodi & hodie quædam, superstitiõe atque illusionibus dæmonũ uexati plerique credunt. Quanquam autem alia quadam ratione adductus Lucianus (eũ enim intelligo sub Tychiadis persona, sentẽtiã suam hic exponere) omnia ista pro nugis & impostura ducat, nempe Democriti autoritatem (ut ipse innuit) secutus, qui animas à corporibus segregatas nihil esse cẽsuerit, illa tamẽ interim cõtendit, quæ et nostræ ætatis ac religionis homines, saniores paulò, ac prauis superstitiõibus minusediti plerique sentiunt: uidelicet spectra atq; phantasmata huiusmodi, eõ nulla esse, aut si quæ etiam sint, dæmonũ illusiones quasdã esse, quæ ueritate, ac rectis opinionibus munitis, haudquaquã nocere possint.

finis.

sint. Deinde autē & magicas uires, & incantationes, non aliud quàm meras præstigias esse, quibus imperitorū oculi, ac mentes circumueniantur. Fingitur autem res apud Eucratem philosophum agi, quo uidelicet ite rū philosophorum uanitatem persequitur, ut, qui ueritatem ac sapientiā apud alios profitentes, ipsi interim apud sese, nugis, & incredibilibus huiusmodi rebus adhæreant, nullis certis rationibus innitentes, sed fabricantium apparitionibus ac somnijs, & meris anicularum fabulis fidem dantes. Tota enim confirmatio philosophorum exemplis & apparitionibus constat, quæ Eutychides partim ridendo, partim ab inconsequētibus & causarum defectu diluit. Exordium ab admiratione sumitur, qua ille affectum mentiendi in pleri q; præsertim philosophis & sapiētiæ professoribus nulla probabili causa impellente, miratur. Titulus ab utroq; parte impositus est, hinc ab eo, qui rebus huiusmodi fidem negat: illinc ab ijs, qui mendacia talia astruunt, et ex ijs quasi quandam uoluptatem captant.

TYCHIADES AC PHILOCLES. TYC.

Exordium ab admiratione, scilicet quā: ādem causa ad ducti multi mēdacijs gaudeant.

OTES mihi Philocles dicere, quid nam id tandē sit, quod multos in mentiendi cupiditatē adducit, ut pariter gaudeant, quum & ipsi nihil sani loquuntur, & his qui talia narrant, maximè animū intendant. PHIL. Multa Tychiade sunt, quæ nonnullos mortales mentiri compellunt, quia in rem uident conducere. TYCH. Nihil ad rem hæc, ut aiūt, neq; enim de his rogabam, qui quum usus postulat mentiuntur: uenia nimirū hi, imo laude pleriq; eorū digni sunt, quicunq; uel hostes fefellerunt, uel ad salutem tali quopiam pharmaco usi sunt, in necessitatibus. Cuiusmodi multa Vlysses etiam fecit, ut & uitam suam, & sociorum reditum redimeret: sed de illis uir optime dico, qui nulla necessitate mendacium ipsum ueritati longè anteponunt, ipsa re uidelicet delectati, atque in ea sine ulla idonea occasione uersati. Isti, ergo scire cupio, cuius commodi gratia istud agunt. PHIL. An alicubi tales aliquos iam deprehendisti, quibus hæc insita sit mentiendi libido? TYCH. Et quidem admodum multi sunt huiusmodi. PHIL. Quid aliud ergo in caussa sit, quòd mentiuntur, nisi dementia? siquidem rem pessimam, optimæ loco præoptant. TYCH. Hoc nihil est, nam ego tibi multos ostenderim ad cætera prudentes, ac sapientia mirabili: nescio tamen quo pacto captos hoc malo, mendaciisq; studiosos, adeo ut ego certè molestè ferā, quòd uiri tales, omnibus cæteris in rebus optimi, gaudent tamen & se, & eos in quos inciderint, fallere. Nam ueteres illi, id quod tibi notius est quā mihi, Herodotus Ctesiasq; Cnidius, atq; his superiores: deniq; Homerus ipse, uiri celebres, mendacijs etiam scriptis utebantur, ut non solū eos fallerent, à quibus tunc audiebantur, uerum usq; ad nos etiam mendacium per manus traditum perueniret, in pulcherrimis uersibus metrisq; seruatum. Me ergo sæpe illorum uersuum nomine subijt pudor, si quando cœli sectionem, ac Promethei uincula recensent, gigantumq; rebellionem, atque omnem illam de Inferis tragœdiam. Et quo pacto ob amorem Iupiter in taurum & cygnum uersus sit: & quemadmodum ex muliere quispiam in auiculam ursāmue mutatus sit. Pegasos præterea, Chimerasq; & Gorgonas, ac Cyclopas, atq; id genus omnia, admodum absurdas monstrosasq; fabulas, & quæ mentes afficere puerorum queant, qui laruam adhuc lamiamq; metuunt: quanquam poëtica sint fortasse tolerabilia. At urbes iam gētesq; totas una uoce ac publicitus mentiri, an non hoc ridiculum? Veluti cum Cretenses sepulchrum Iouis ostendere non pudet: Athenienses Erichthonium æditum è terra ferunt, primosq; illos homines in Attica olerum more ex terra emersisse. Hi tamen multò uerecundiores quàm Thebani, qui ex serpentis dentibus satiuos quosdam progerminasse narrant: quòd si quis hæc, quum sint ridicula, uera esse non credat, sed ea prudenter examinans Coroebi cuiuspiā, aut Margitæ existimet esse: si quis aut Triptolemum credat in alatis draconibus per aërē uectum esse, aut Pana quendam ex Arcadia in Maratonem uenisse auxilio,

Herodot. Ctesias Homer.

Absurde et monstrosè Poetæ fabulæ

uel

uel Orithyam à Borea raptam esse, impius nimirum hic atque insanus uideatur eis: quippe qui tam manifesta ueraq; non credat, usqueadeo obtinet mendaciū. PHIL. At poëtis Tychiade, urbibusq; fuerit fortassis ignoscendum: nam illi delectationem illam quæ ex fabula proficiscitur, ut quæ maxima sit illecebra, poëmatibus suis immiscent, qua potissimum erga auditores opus habent. Athenienses uero Thebaniq;, & si qui sunt alij, patriæ suæ plus maiestatis ex huiusmodi figmentis conciliant: quòd si quis fabulas auferat è Græcia, nihil obstiterit quo minus earū narratores fame intereant, quando iam nemo futurus sit hospitum, qui uerum uel gratis audire uelit. At si qui nulla tali causſa, gaudent tamen mendacio, hi omnino ridiculi meritò uideantur. TYCH. Rectè dicis, nam ego protinus ab Eucrate illo celebri uenio, ubi multa incredibilia ac fabulosa quum audissem, imò uero medio in sermone discessi, non ferens narrationem tam supra fidem, sed me uelut furiæ quædam abegerunt, dum monstrosa multa atq; absurda referrent. PHIL. Atqui Tychiade uir grauis Eucrates est, & nemo certè crediderit illum tam promissa barba uirum sexagenarium: & qui præterea sit plurimum in philosophia uersatus, sustinuisse ut alium quenquam audiret se præsente mentientem, nedum ut ipse tale quicquam audeat. TYCH. At nescis amice, qualia referebat: tum ea quàm constanter asserebat: præterea quàm sanctè in plerisq; iurabat, admotis etiam filijs, adeo ut ego quum eum respicerem, uaria mecum cogitarem, interdum quidem illum insanire, neque animo constare: interdum uero ita cogitabam, fugisse me, quòd impostor esset, ac tantū temporis sub leonis pelle ridiculam quandam simiam circuntulisset: adeo absurda narrabat. PHIL. Quænam illa (per lares) sunt Tychiade? nam cupio cognoscere quamnā præstigiaturam sub tam longa barba occuluerit. TYCH. Solebam quidem etiam aliàs Philocles aliquoties eum interuisere, siquando uidelicet multo ocio abundarem. Hodie uero quum opus esset mihi conuento Leonthico (est autem, ut scis, amicus mihi) edoctus à puero, eum se ad Eucratem mane contulisse, ut eum morbi inspiciendi causſa uiseret, amborum nomine, nempe ut & Leonthicū conuenirem, & Eucratem uiderem: ignoraueram autem quòd ægrotaret, ad eum peruenio. At Leonthicum ibi iam non inuenio: nam paulo antè, ut dicebant, exiuerat: alios uero confertos reperio, in quibus erat & Cleodemus Peripateticus, & Dinomachus Stoicus, & Ion, nostri uirum? Illum dico, qui ex Platonica doctrina magnam sui admirationem expectat, ut qui solus mentem uiri deprehenderit, quiq; eius oracula alijs quoq; possit enarrare, uides quos tibi uiros nomino, nimirum omni sapientia, atq; omni uirtute præditos, utpote ipsum ex quaque secta caput, reuerendos hercle omnes, atque aspectu propemodum terribiles. Aderat præterea medicus Antigonus, ut usui in morbo esset aduocatus opinor: & melius iam habere se uidebatur Eucrates, ac morbus quidam ex familiaribus erat: humor enim rursus in pedes ei descenderat. Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta se iussit uoce languidulè remissa paululū, quū me cōspiceret: quanq; interim dum ingrederer, uociferantem eum ac uocem intendentem audieram: tamen ego admodum curiose cauens ne pedes eius tangerē, ubi me uulgaribus istis uerbis purgaueram, quòd eū ægrotare nescīuerim: quod ubi resciissem, curriculo uenerim, adsedi propè, & illis quidem sermo iā de morbo erat, et quædam iam antè dixerant, quædam uero etiam tunc narrabant: præterea medicamenta quædam quisq; proferebat. Cleodemus igitur: Si quis ergo (inquit) sinistra manu tollens humo mustellæ dentem, sic interfectę, ut antè dixi, in leonis pellem alligauerit, nuper excoriati, ac deinde circum crura posuerit, ilico sedatur dolor. Non in leonis pellem (inquit Dinomachus) ut ego audiui, sed in ceruę potius fœmellæ uirginis adhuc, & nondum initæ, & res quidem magis est hoc pacto credibilis: uelox enim cerua est, maximeq; ualet pedibus: & leo quidem fortis est, pinguedoq; eius ac manus dextra, pilíq; qui recti è barba prominent, magnam

Acceditad rē et præsens institutū ad ea refert, quæ hactenus de alijs dixit.

Amplificatio à persona:

Narratio.

Occasio disputationis. De Vi magica

magnã uim obtinent, ſi quis uti nouerit, cum proprio cuiq; carmine, at pedum curam minimè pollicentur. Et ipſe quoq;, inquit Cleodemus, olim ſic putabam ceruina pelle utendum, propterea quòd ceruа uelox eſſet. At nuper uir quidam Libycus, peritus profectò in rebus huiuſmodi contrà me docuit, ceruis oſtendens uelociores eſſe leones: quippe qui eas, inquit, etiam perſequendo capiunt. Laudabant qui aderant, tanquam rectè dixiſſet Libycus ille. Tum ego: Putatis inquam, incantamentis quibuſdam ſedari talia? aut foris admotis appendiculis, quum intus malum graſſetur? Riſerunt hunc ſermonem meum: & palàm in me mignam damnabant amentiam, qui apertiſſimas res ignorarem, & quibus nemo qui ſapiat, contradicat, quin ſic ſe habeant. At medicus certe Antigonus delectari mihi uiſus eſt hac rogatione mea. Iamdudũ aũt neglectui habitus fuerat, opinor, quum opem Eucrati ferre ex arte uellet, denuncians uidelicet uino ut abſtineret: atque oleribus ueſceretur, & uigorem animo omnino minueret. Cleodemus ergo ſubridens interim: Quid ais, inquit Tichiade? incredibile tibi uidetur eſſe, ut ex rebus huiuſmodi parentur quædam aduerſus morbos remedia? Mihi certe uidetur, inquam ego: niſi naribus adeo mucoſis ſim, ut credam ea quæ foris applicantur nihilq; cum his quæ morbos excitant, intus communicãt: per uerbula tamen, ut dicitis, ac præſtigiaturam operari: & quum appenduntur, ſanitates immittere, id profecto nunquam fieri poſſit, nec ſi quis uel in Nemei leonis pellem ſedecim muſtelas integras inſuerit. Ego profecto leonem ipſum è doloribus ſæpe claudicantem uidi in uniuerſa ſuiipſius pelle. Nimium idiota es, inquit Dinomachus, neque unquam tibi curæ fuit, ut diſceres quonam modo res iſtiuſmodi aduerſus morbos, quum adhibentur conferunt, ac mihi uideris ne notiſſima quidem iſta recepturus: febrium uidelicet iſtarum profligationes, quæ certo quodam ambitu recurrunt, tum ſerpentum demulſiones, ac bubonum ſanationes, & cætera: quæcunq; anus etiam iam faciunt: quòd ſi illa fiunt omnia, quur tandem non putabis hæc etiam ſimilibus rebus fieri? Infinita congeris, inquam, Dinomache, clauumq;, ut aiunt, clauo extrudis. Neq; enim conſtat ea quæ commemoras, eiuſmodi ui fieri. Quamobrem niſi reddita ratione perſuaſeris primum natura fieri poſſe, ut febris tumorq; uereatur, aut nomen ali quod diuinum, aut dictionem aliquam barbaricam: ob idq; ex inguine fugiat: aniles adhuc fabulæ ſunt quæcunq; retuliſti. Tu mihi uideris, inquit Dinomachus, quum iſta dicas, ne deos quidem eſſe credere. Siquidem putas fieri non poſſe, ut per ſacra nomina remedia morbis adferantur. Hoc, inquam ego, uir optime ne dixeris, nihil enim prohibet quo minus, etiamſi maximè dij ſint, iſta tamẽ ſint uana. Ego uero & deos colo, & medelas eorum uideo, & leuamenta quæ laborantibus conferunt, pharmacis uidelicet, atq; arte medica reſtituentes. Itaque Aeſculapius ipſe eiusq; poſteri ſalutaria pharmaca admouentes medebantur ægrotis: non leones, aut muſtelas circumligantes. Mitte hunc, inquit Ion. At ego uobis mirabile quiddam narrabo: Eram adhuc aduleſcentulus, annos natus ferme quatuordecim, quum quidam ad patrem meum uenit nuncians ei, Midam uitis cultorem ſeruum, etiam alijs in rebus robuſtum atq; induſtrium, circa plenũ iam forum à uipera morſum iacere iam putrefacto crure. Etenim dũ ligaret palmites, ac uallis circumplicaret, adrepentem beſtiolam maximum ei pedis memordiſſe digitum. Tum illam quidem ilico aufugiſſe, & ſeſe rurſus in latebram condidiſſe. Illum uero eiulare perditum è doloribus. Hæc ergo quum nunciaretur, iam Midam ipſum uidebamus lectica domum à conſeruis adportari, inflatũ totum, liuidum, ac ſuperficie tabefactum, uix iam ſpirantem. Pater ergo quum id moleſtè ferret, amicorum quiſpiam, qui tum fortè aderat: Bono animo es, inquit, Ego enim uirum quendam Babylonium ex Chaldæis, quos uocant, protinus huc adducam, qui ſanabit hominem: & ne diem narrando conteram, uenit Babylonius, ac Midam reſtituit: effugato ex corpore ueneno, quadam incantatione

De incantamentis similes fabulæ

Propoſitio

Confirmatio à ſimilibus et notis.

Dilutio.

Alia, à poteſtate ac ui deorum.

Dilutio, ex inconſequendi.

Alia ab exemplis, quibus deinceps adſinem uſque incantamentorum, et ſpiritũ uis et effectus docetur, ac primũ Babilonij cuiuſdam.

one,& ad pedem eius appenſo uirginis defunctæ lapillo,quem è columna exciderat. Atq; iſtud quidem hactenus forſan mediocre fuerit. Tum Midas iam ipſe ſublato,in quo allatus erat ſcabello, diſceſſit in agrum: tantum potuit incantatio, & columnaris ille lapis./At idem iſte Babylonius alia præterea diuina planè fecit. Nempe in agrum profectus manè, quum pronunciaſſet ſacra quædam ex uetuſto codice, ſeptem nomina, ſulphure ac face luſtrato loco in orbem ter obambulans, ſerpentes omneis inuitos exciuit: quicunque intra eam regionem erant. Veniebant ergo tanquam ad incantationem tracti, ſerpentes multi,atq; aſpides,& uiperæ,& ceraſtæ,& iaculi, phryniq;,ac phyſali:relinquebatur autẽ unus draco,annoſus, prorepere(ut opinor)ob ſenectam non ualens, qui non fu erat audiens dicto.At magus:Non adſunt omnes inquit. Tum unum quendam ex ſerpentibus,eum uidelicet qui natu minimus erat, ſelectũ legatum mittebat ad draconem: ac paulo poſt uenit etiam ille. At poſtquam iam collecti conſtitiſſent, Babylonius in eos inſibilauit. Atq; illi repente admodum omnes ab eius flatu incenſi ſunt,nobis interim admirantibus./Tum ego,dic mihi inquam Ion: Serpens ille legatus,iuuenem illum dico, utrum manu deduxit draconem, qui iam (ut ais) ſenuerat, an ille baculum geſtans innitebatur? Ludis tu quidem,inquit Cleodemus./At ego, qui & ipſe quoq; olim minus talia credebam,quã nunc tu,putabam enim nulla ratione fieri poſſe, ut ea crederem: tamen quum uolantem primum conſpicerem, peregrinum illum barbarum (erat autem ut ferebant ex Hyperboreis)credidi, ac uictus ſum: quum tamen multum diuq; repugnaſſem.nam quid facerem quum eum cernerem in aëre uolantem, atq; id interdiu, ac ſuper aquam ingredientem, atq; per medium ignem incedentem, idq; lentè ac ſenſim?/Tu ne,inquam ego, iſta uidebas, uirum Hyperboreum uolantem,aut ſuper aquas ambulantem. Et maximè, inquit ille, carbatinas indutum, quo calceamenti genere illi potiſſimum utuntur. Nam minutula iſta,quid attinet referre, quæcunq; fecit,quo pacto amores immiſerit, ac dæmones exegerit, mortuoſq; marcidos in uitam reuocauerit, atq; Hecaten ipſam palàm conſpectibus exhibuerit,lunamq; è cœlo detraxerit?/Quin ego uobis referam,quę ab eo fieri conſpexi in Glaucia Alexidis filio. Glaucias hic quum patris nuper defuncti ſubſtantiam ſuſcepiſſet, Chryſidem amabat Demæneti filiam, ac me quidem præceptore in diſciplina utebatur: ac niſi amor ille à ſtudio deduxiſſet eum,univerſam Peripateticorum doctrinam perdidiciſſet:ut qui octo & decẽ quũ eſſet annorum, iam abſoluerat analytica:tum phyſicam auſcultationem in finem uſque percurrerat.Amore tamen uictus,mihi rem omnem ſignificat./Ego uero quemadmodum par erat,quippe qui præceptor eram, Hyperboreum illum magum ad eum duco: conductum quatuor ilico minis in manum datis, oportebat enim præparari quiddam ad ſacrificia, tum ſedecim præterea, ſi Chryſide potiretur. Ille uero creſcentem obſeruans lunam (Nam tunc ut plurimum huiuſmodi ſacra peraguntur)foſſam cum effodiſſet in aperto quodam loco domus,ſub dio circa mediam noctem, euocauit nobis primum quidem Anaxiclem Glauciæ patrem, anteſeptem menſes uita defunctum. Succenſebat autem ob amorem ſenex, atque indignabatur. Tandem tamen ei permiſit, ut amaret. Poſtea uero Hecaten quoque eduxit, adferentem unà Cerberum:tum lunam detraxit multi forme quoddam ſpectaculum, & quod aliàs aliud apparebat. Primum quidem muliebrem formam referebat: deinde in uaccam formoſam uertebatur: Poſtremo uero catula uidebatur. Hyperboreus ille tandem, quum finxiſſet quendam è luto Cupidinem: Abi,inquit, atq; huc perducas Chryſidem:ac lutum quidem protinus euolabat: paulo poſt autem affuit illa pulſans oſtium. Tum ingreſſa Glauciam complectitur, eum quàm inſaniſſimè deperiens,& cum eo uerſata eſt,quo ad gallos canentes audiuimus. Tum uero luna ſubuolabat in cœlum,atque Hecate ſubijt terram, cęteraq; ſpectra diſparuerunt: & Chryſidem tandem

Aliud exemplum eiuſdẽ Congregatio ſerpentum ad incantationem Magi

Aliud Hyperborei cuiuſdã

De Spectris et Spiritibus atq; phantaſmatibus

Aliud,eiuſdẽ

emissimus circa ipsum fermè diluculum. Hæc Tychiades si conspexisses, haud quaquam amplius dubitasses, esse multa in carminibus istis commoda./Benè dicis, inquam, ego credidissem equidem, si uidissem ea: nunc uero ignoscendum mihi puto, si qualia uos uidetis, acutè perspicere non possum: ueruntamẽ Chrysidem illam quam dicis, noui, mulierem planè meretricem ac facilem: nec uideo sanè cuius gratia ad illam egueritis luteo illo legato magoq; ex Hyperboreis usque, atque ipsa insuper luna, Quippe quam uiginti drachmis ducere in Hyperboreos usque potuisses. Mirificè enim sese offert ad hanc incantationem mulier. Et contrarium quiddam spectris istis habet. Nam ea quidem æris ferriue sonum si audierint, fugiũt (nam id uos prædicatis) illa uero si argenteũ uspiã sonuerit, accurrit ad tinnitum. Præterea ipsum etiam magum admiror: quòd cum ditissimas mulieres in amorem sui possit elicere, atque ab eis solida talenta suscipere, is tamen ob quatuor minas admodum tantilli lucelli auidus Glauciam amoris compotem fecerit. /Ridiculè facis, inquit Ion, qui nihil credis. Ego te libenter ergo rogauerim quid de his respondeas, qui dæmoniacos liberant terroribus, adeo manifestè spectra illa carminibus eiicientes? Atq; hæc me dicere non opus est, uerum omnes nouerunt, Syrus ille ex Palæstina, qui harum rerum artifex est, quàm multos mortales suscipiat, qui ad lunã concidant, oculosq; distorqueant, spumaq; os oppleant: quos tamen erigit ac sanos remittit, magna accepta mercede, diris eos malis liberans. Etenim quum iacentibus instet, rogauerítq;, unde sint in corpus ingressi, ægrotus quidem ipse tacet: at dæmon uerò respondet (aut lingua Græca loquens, aut barbaricam, aut undecunque fuerit ipse) & quomodo & unde intrauit in hominem. Ille uero adiurans eum, ac ni paruerit minitans etiam, expellit abigitq; dæmonem. Quin ego quoq; dæmonem quendam exeuntem uidi nigrum certe, & colore fumidum. Non magnum erat inquam ego, talia te Ion cernere: cui ipsæ etiam apparent Ideæ, quas uestræ familiæ parens ostendit Plato: rem uidelicet spectatu tenuem, atq; euanidam, quã tum ad nos homines luscioſos. Itáne solus Ion, inquit Eucrates, istiusmodi uidit: ac non alij etiam multi inciderunt in dæmones: alij noctu, alij etiam interdiu? Ego profectò non semel, sed millies iam talia conspexi, ac primum quidem turbabar ad ea: iam uero ob consuetudinem nihil nouũ aut prodigiosum mihi uidere uideor, maximeq; nunc ex quo annulum mihi Arabs dedit ex ferro de cruce quapiam sumpto, factum: carmenq; docuit nominibus multis plenum, nisi fortè ne mihi quidem fidem sis habiturus Tychiade. /Atqui fieri possit, inquam, ut Eucrati non credam Dinonis filio: uiro in primis sapienti, ac liberè, quæ sibi uidentur, domi in priuato suo cum autoritate narranti? Illud ergo de statua, inquit Eucrates, quæ omnibus qui in domo sunt, singulis noctibus adparet, tum pueris, tum adolescentibus, tum senibus: hoc inquam, non à me duntaxat audieris, uerumetiam à nostris omnibus. De qua statua, inquam ego? Non uidisti (inquit) quum ingrederere statuam quandam in atrio collocatam, sanè quàm pulchram, opus Demetrij: qui statuas humana specie fingere consueuit? Nónne illam dicis, inquam, quæ discum iacit: quæ inclinata est ad emissuri gestum, reflexa in eam quæ discum fert, altero pede modicè inflexo, quæq; se erectura uidetur unà cum iactu? Non inquit: nam unum est ex Myronis operibus ille disci iactator, quem dicis. Sed nec eã, quæ est ei proxima: eum loquor cui tenuis caput uinctũ est, formosam illam. Nam id Polycleti opus est: uerum eas quæ à dextra sunt egredientibus omitte, inter quas & tyrannicidæ illi stant: Critiæ Nesiotæ plasmata: tu uero an non ad aquam illam quæ influit, quampiam uidisti uentre promi nulo, caluam, seminudatam, uulsis quibusdam barbæ pilis, insignibus uenis uero homini simillimam? Pelichus dux Corinthius esse uideretur. Per Iouem inquam, uidi quandam à dextra Saturni, quæ tenias coronásque aridas habebat, pectoréque folia quædam inaurata. Ego, inquit Eucrates, ea inaurauí,

Dilutio ab incredibili exponẽdæ conditione.

Aliud. Syri cuiusdam.

Annulus magicus.

Aliud, de spectris et spiritibus nocturnis.

rauí, quum me ſanaſſet triduo, febre pereuntem. Erat ne igitur etiam medicus, inquam ego, optimus iſte Pelichus? Eſt, nec ride, inquit Eucrates: alioquí homo te haud multò poſt inuadet. Noui ego certè quantum ualeat hæc quam tu rides ſtatua. An non eiuſdem putas eſſe immittere febres in quos uoluerit, quam doquidem potis eſt eiícere? Propicia, inquam, placataq; ſit hęc ſtatua mihi, quæ tantum ualeat. Quidnam ergo aliud facientem eam uiderunt omnes qui in domo ſunt? Quum primum nox eſt, inquit, hæc è baſe deſcendens in qua ſteterat, in orbem totam domum circuit: omnes occurrunt ei interdũ etiam canenti: nec quiſquam eſt quem unquam læſerit, diuertere tantum oportet. Illa uero præterit nihil intuentes infeſtans, quum & lauat ſæpe, & tota nocte ludit, ut ex ipſo aquę ſtrepitu licet audire. Vide ergo inquam ègo, ne fortè nõ Pelichus hæc ſtatua ſit, ſed Talus potius Cretenſis, qui apud Minoẽm fuiſſe dicitur. Nam & illeæreus quidam Cretæ cuſtos erat: quod ſi non exære, non autem ex ligno facta eſſet, nihil eam prohiberet, quin non opus Demetrij, ſed una potius ex Dædali machinis eſſe uideatur. E baſe nanq; (ut ais) etiam iſta fugit. Vide, inquit, ô Tychiade, ne te poſt hac ſcommatis huius pœniteat. Noui quidẽ ego quid illi euenerit, qui obulos ſurripuit, quos ei quoq; nouilunio ſuſpendimus. Prorſus atrocia, inquit Ion oportebat accidere: quippe qui ſacrilegus erat: quomodo ergo illũ ultus eſt ô Eucrates? Nam audire cupio, etiam ſi quàm maximè Tychiades iſte diffiſurus eſt. Multi, inquit ille, ad pedes eius oboli iacebant, aliaq; item numiſmata, quædam argentea ad crus eius affixa cera, aclamine quoq; argentęo: uota cuiuſque, aut merces ob ſanationem eius, qui ab eo liberatus eſſet, quum febre detineretur. At erat nobis ſeruus quidam Lybicus ſceleratus, equorum curator. Hic nocte aggreſſus eſt ea auferre omnia, abſtulitq; digreſſam iam quũ obſeruaſſet ſtatuam. At quum primum reuerſus intellexit ſacrilegio ſe compilatum Pelichus, uide quo pacto ſeſe ultus eſt, atque furti prodidit Lybicum. Tota nocte atrium obambulabat in orbem miſer, exire non ualens, tanquam in Labyrinthũ incidiſſet, quo adorta die iam deprehenſus eſt, ea tenens quæ furto abſtulerat: ac tum quidem comprehenſus, plagas non paucas recepit, nec tẽporis multum ſuperſtes malus malè perij: uapulans, ut dicebat, ſingulis noctibus: adeo ut uibices poſtridie apparerent in corpore. Imunc, & poſt iſta quoq; Tychiades Pelichum ride, ac me tanquam coætaneum Minoi iam delirare puta. At ô Eucrates, inquam ego, quàm diu æs erit æs, operisq; plaſtes Demetrius Alopecenſis fuerit: qui non deos, ſed homines fingere conſueuit: Pelichi nunquam ſtatuam uerebor: quippe qui nec ipſum etiam uiuentem, ſi mihi minaretur, admodum timuiſſem. Ad hæc medicus Antigonus: Et mihi ô Eucrates, inquit, Hipocrates æreus eſt magnitudine fermè cubitali: qui tunc duntaxat quum lucerna extincta ſit, totam in orbem domum ambit, perſtrepens ac pyxides euertens, pharmacaq; commiſcens, atque oſtia circumuertens: maximeq; ſiquando ſacrificia prætermittimus, quibus in ſingulos annos ei ſacrificamus. Poſtulat ergo, inquam ego, etiam Hipocrates medicus iam ut ſibi ſacrificetur: indignaturq; ni ſi in tempore iuſtorum ſacrificiorum epulis accipiatur: quem nimirum decebat boni conſulere, ſi quis ei libauerit, aut mulſum inſperſerit, aut caput coronauerit. Audi ergo, inquit Eucrates, iſtud certè etiam teſtibus probauero, quod ante annos quinque uidi. Erat fermè uindemiæ tempus. Ego uero in agrum circa meridiem uindemiatum dimiſſis operarijs, in ſyluam ſolus abibam: cogitans interim quiddam atque conſiderans. At poſtquam in ſaltum peruenì: canum primo latratus inſonuit. Ego uero Mnaſona filium meum, cum æqualibus uenientem, ludere uenarique (quemadmodum ſolebat) conijciebam. At res haud quaquam ſic ſe habebat: uerum paulo poſt facto terræmotu, ſonoq; uelut è tonitru, mulierum aduenientem uideo terribilem: proceritate fermè ſeſquialì: habebat autem in ſiniſtra facem: in dextra uero gladium uiginti circiter

Dilutio ab incredibili et fabuloſo.

Dilutio à materia.

Aliud, eiuſdẽ rationis.

Dilutio à cauſa.

Aliud exemplum ſpectri.

subitorum. Et infernè quidem pedibus erat serpentinis, supernè uero Gorgonem referens uultu uidelicet, atque aspectus horrore: pro coma quidem draconibus, tanquam cæsarie circumcincta: alijs collum amplectentibus, alijs etiam per humeros sparsis. Videte, inquit, amici quo pacto etiam inter narrandum exhorrui: & simul hæc dicens Eucrates, ostendit omnibus brachij sui setas erectas metu. /Ion ergo ac Dinomachus, & Cleodemus uehementer inhiantes auscultabant eum uiri senes, tanquam naribus traherentur, adorantes apud sese tam incredibilem Colossum: mulierem semistadialem, Gyganteum quoddam Mormolycium. Ego uero considerabam interim, cuiusmodi erant hi, qui cum iuuenibus sapientiæ nomine uersentur, uulgoq; in admiratione habeantur: quū sola nimirum canicie barbaq; ab ipsis differant infantibus. Cæterum etiam illis ipsis facilius ductiles ad credenda mendacia. /Dinomachus ergo, dic mihi, inquit, Eucrates: illi canes deæ, quanta magnitudine erant? Elephantis, inquit, ille, proceriores Indicis, nigri & ipsi hirsutiq;, sordido squalidoq; uillo. Ego igitur quum uiderem, restiti, inuerso protinus in interiorem digiti partem (quod Arabs mihi dederat) sigillo. /Hecate ergo percusso draconicis illis pedibus solo, hiatum effecit maximum: & qui immani magnitudine penitus æquaret tartarum. Deinde paulo post abijt in eum desiliens. Ego uero præsente animo porrecta ceruice inclinatus, inspexi apprensa arbore quapiam, quæ uicina stabat, ne obortis mihi tenebris ac uertigine, in caput præceps inciderem: deinde conspexi ea quæ in inferno sunt omnia: pyriphlegetontem lacum, Cerberum, manes: adeo ut quosdam etiam eorum agnoscerem. Patrem ergo meum manifestè cernebam adhuc his ipsis amictum, quibus eum sepeliuimus. Quid agebant (inquit Ion) ô Eucrates animæ? Quid aliud, inquit ille, quàm per tribus familiasq; cum amicis cognatisq; uersantur: in Asphodelo collocati? Contradicant ergo etiam nunc (inquit Ion) Epicurei sacro Platoni, eiusq; de anima rationibus. At tu nónne Socratem etiam ipsum Platonemq; uidebas inter manes? Socratem (inquit) uidi: necq; illum tamen euidenter, nisi quòd inde conieci, quoniam caluus, ac uentricosus erat. Platonem uero non cognoui: nam apud amicos nimirum uera fateri oportet. Simul ergo atque ego omnia conspexi, & hiatus coijt, & ex famulis meis quidam quærentes me, atque in his Pyrrhias hic, superuenere hiatu nondum plenè obducto: dic Pyrrhia, an non uera narro? Per Iouem (inquit Pyrrhias) & latratum audiui per hiatum: & ignis quidem à face mihi suffulgere uidebatur. Tum risi ego profectò, teste latratum ignemq; in cumulum addente. /Tum Cleodemus: haud quaquam noua ista, inquit, neque alijs inuisa uidisti. Nam & ipse haud ita pridem quum ægrotarem tale quid dã conspexi. Prospiciebat mihi curabatq; Antigonus hic, ac septima dies erat: febrisq; ô qualis! incendio certè uehementior. Omnes ergo me relinquentes solum, clausis foribus foris manebant. Sic enim iusseras Antigone: si quo pacto possem ob dormiscere. Tunc igitur astitit mihi iuuenis quidam uigilanti, pulcher ad modū ueste circumamictus candida. Ac me quum excitasset, per hiatum quendam ducit ad inferos: sicuti illico cognoui: Tantalum quum uiderem ac Tityum Sisyphumq;. At cætera uobis quid commemorem? Postquam uero ad tribunal peruenì (aderat autem & Aeacus, & Charon, Parcæq; atq; Erinnes) quidam uelut rex (Pluto certè mihi uidebatur) assedit singulorum nomina percensens, qui morituri erant, quos diem iam uitæ præscriptum præterijsse contigerat. Iuuenis ergo me adducens illi exhibuit. At Pluto tunc incanduit, & ad eum qui me ducebat, nondum illi completum est stamen, inquit. Abeat ergo. Tu uero fabrum Demylum adduc: iam siquidem ultra colum uiuit. Tum ego lętus recurrens, ipse quidem iam febre liber eram: denunciabam uero omnibus, quòd Demylus esset moriturus. Manebat autem nobis in uicinia ægrotans etiam ipse nonnihil ut renunciatum est. Ac paulo post audimus eiulatum eorum qui lugebant eum. Quid

Amplificat in dignitatẽ rei à persona circumstantia.

Aliud, cuius fidẽ statim in dubiũ uocat, à psonæ reuerẽtia qualitate.

mirꝰ

mirieſt, inquit Antigonus? Ego etenim quendam noui poſt uigeſimum diem quàm ſepultus eſt, reſurrexiſſe. Nam hominem & antequam moreretur, & poſt quam reſurrexit, ipſe curaui. Et quo pacto (inquam ego) in diebus uiginti, neq; tabuit corpus, neq; præterea fame corruptũ eſt, niſi fortaſſis Epimenidem quem piam tu curaſti? Hæc quum diceremus, protinus ingrediebantur Eucratis filij, è palæſtra redeuntes. Alter quidem iam ex ephebis exceſſerat, alter uero annos natus erat circiter quindecim. Tum ſaluratis nobis iuxta patrem adſidebant in lecto, ac mihi quidem ſella illata eſt. Tum Eucrates tanquàm è conſpectu filiorũ admonitus: ſic his frui mihi contingat, inquit, ſimulq; manum eis iniecit, ut apud te Tychiades uera narrabo. Felicis memoriæ uxorem meam horum matrẽ nouerunt omnes, quo pacto dilexerim. Nam declaraui his rebus quas in eam fe ci, non modo dum uiueret, uerum etiam poſtquam uita functa eſt. Quippe qui mundum eius uniuerſum ueſtemq; qua dum uiueret, oblectabatur, in rogum illius iniecerim. Septima uero poſt mortem die, ego quidem hic in eundem lectũ incumbebam: quemadmodum nunc, luctum eum mihi commitigans, quem de illa conceperam. Legebam enim tacitus Platonis illum de anima libellum. Ingreditur interim Demenete ea ipſa, atq; adſidet iuxta; quemadmodum nunc Eucratides hic, minorem deſignans filium. Hic uero ilico tremuit admodum pueriliter, ac dudum ad narrationem pallebat. Ego uero (inquit Eucrates) ut conſpexi, amplexus eam ſingultim lachrymabam. Illa uero me uociferari non patiebatur, uerum incuſabat me, quòd quum ei fuiſſem in reliquis gratificatus omnibus, è ſandaliis aureis alterum non cremaueram, ſupereſſe autem id dicebat, qd ſub arca ceciderat: atq; ob id nos quum non inueniremus, alterum tantum cremaueramus. Nobis autem adhuc diſſerentibus ſceleſtiſſimus, quidam caniculus qui mihi in delicijs erat, in lecto cubans allatrabat, ea uero ad latratum euanuit. At ſandalium ſub arca repertum eſt: poſteaq; à nobis incenſum. An hæc etiam Tychiades recuſabis credere, quum tam ſint euidentia, quotidieq; obſeruentur? Per Iouem, inquam ego, digni fuerint, quibus aureo ſandalio nates puerorum more feriantur, ſi qui iſta nõ credant, atq; uſque adeo impudenter uero reſiſtãt. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus comatus ille, ab aſpectu uenerabilis. Noſti illum doctrinæ nomine celebrem: qui cognominatur ſacer. Atq; ego quidem, ut eum conſpexi, reſpiraui: hoc ipſum, quod prouerbio dici ſolet, aduenisſe mihi ratus: nempe ſecurim quampiam aduerſus mendacia: Occludet, inquã, eis ora uir ſapiens, adeo monſtroſa narrantibus: atq; prorſus, iuxta uulgatum illud adagium, repente Deum immiſſum eſſe mihi hunc à fortuna putabam. Hic uero poſtquam adſedit, aſſurgente ei accedẽte Cleodemo, primũ de morbo percontatus eſt, ſeq; audiſſe dicebat, Eucratem iam ſe melius habere. At quid nam, inquit, inter uos philoſophamini? Nam interim dum ingrediebar ſubauſcultaui, ac mihi certè uidemini in re quapiam pulchra conuerſari. Quid aliud, inquit Eucrates, quàm ut huic adamantino perſuadeamus (me demonſtrans) ut dæmones credat aliquos eſſe, phantaſmataq;, ac mortuorum animas ſuper terram obambulare, & ſeſe, quibus libitum fuerit, oſtendere? Ego igitur erubui, uultumq; deieci reueritus Arignotum. At ille, uide (inquit) Eucrates num hoc dicat Tychiades. Eorum tantum qui uiolenter interierint, animas errare, ueluti ſi quis ſuffocatus, aut capite truncatus, cruciue ſuffixus fuerit, aut alio quopiam iſtiuſmodi modo è uita diſceſſerit: eas uero quæ fatali morte naturaliq; diſceſſerint, haudquaquam amplius oberrare. Nam ſi hoc dicat, non uſqueadeo abſurda dixerit. Per Iouem, inquit Dinomachus, ne eſſe quidem iſtiuſmodi, nec præſentia cerni putat. Quid ais, inquit Arignotus in me torùe aſpiciens, nihil horum tibi uidetur fieri? præſertim quum omnes (ut ita dicam) uideant? Ignoſces, inquam ego, mihi, ſi non credo, nam ſolus omnium non uideo. Quòd ſi uidiſſem, profectò & credidiſſem, quemadmodum & uos. Atqui, inquit ille, ſi quando Corin-

Aliud de mortuo redeuntio.

Dilutio ab impoſſibili.

Aliud uxoris Eucratis.

Dilutio, per irriſionem.

Aliusac nouus teſtis Arignotus Pythagoricus.

Arignoti aſſeueratio per diuiſionem.

thum ueneris, roga ubi sit Eubatidæ domus. Atq; ubi tibi fuerit indicata, nempe circa Craneum, in eam ingressus, dic ianitori Tibio, uelle te uidere, unde dæmonem Pythagoricus Arignotus quum adduxisset, abegerit, ac deinceps habitabilem domum reddiderit. Quid nam hoc erat Arignote? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu propter terricula. quod si quis inhabitasset, expauefactus ilico fugiebat exactus à quodam horrendo ac terribili spectro. Decederat ergo iam, tectumq; rumpebatur, neq; quisquam erat omnino, qui in eam ingredi fuerit ausus. Ego uero ubi hæc audiui, libellos sumens (Sunt autem Aegyptij mihi de talibus rebus admodum multi) ueni in domum circa primam uigiliam, dehortante hospite, ac fermè detinente, postquam didicerat quo iturus essem, incertum, ut putabat, exitiũ. At ego sumpta lucerna, solus ingredior, atq; in uastissimo atrio collocato lumine, humi sedens, tacitè legebam. Adest uero dæmon ille, cum quopiam è uulgo se congressurum ratus, ac me quoque quemadmodum alios perterriturum squallidus, hirsutus, ac tenebris nigrior. Atque hic quum adstaret, undiq; me adsultim petens tentauit, si qua posset expugnare, ac modo in canem, modo in taurum, modo in leonem uertebatur. At ego correpto in manum quàm maximè horrendo carmine, simulq; uocem imitatus Aegyptiam, & incantans eum in domicilij tenebrosi angulum quendam compuli. At quum animaduertissem, ubi se in terram condidit, tum destiti. Manè autem desperantibus uniuersis, ac me quemadmodum alios mortuum sese reperturos putantibus, præter omnium spem progrediens, Eubatidem adeo, feliciter illi adnuncians, quòd puram sibi ac spectris liberam domum iam liceret incolere. Atq; illum assumens alios q; multos (sequebantur autem huius inopinatæ rei gratia) quum ad locum duxissem, ubi condentem se dæmona conspexeram, iussi ut sumptis ligonibus matulisq; suffoderent. Atq; ubi id fecerant, inuentum est prorè ad passum defossum cadauer quoddam marcidum, ossibus tantum humana specie cohærentibus. Illud igitur effossum sepeliuimus, domus uero postea turbari prodigijs desijt. Hæc ubi narrauit Arignotus, uir prodigiosa sapientia, ac reuerendus omnibus, nemo erat ex his qui aderant, qui non multam mihi imputaret insaniam, qui talia non credam, narrante præsertim Arignoto. Ego tamen nihil ueritus neq; comam, neque illam quam de eo habebant opinionem, Quid hoc inquam, Arignote? Etiam tu talis eras, in quo mihi sola spes fuit, fumo plenus ac simulachris? Illud ergo nobis in te, quod dici solet, euenit: ut thesaurum quum sperauerimus, carbones offenderimus. At tu, inquit Arignotus, si neque mihi credis narranti, neq; Dinomacho, aut huic Cleodemo, neq; ipsi Eucrati, dic age quemnam digniorem, cui his de rebus fides habeatur, existimas: qui nobis dicat contraria? Per Iouem, inquam ego, uirum apprime mirabilem Abderaoriundum illum Democritum, cui tam firmiter erat persuasum, eiusmodi nihil esse in rerum natura posse, ut quum se in monimento extra portas clausisset, ibique degeret dies noctesq; scribens atque componens, iuuenesque eum quidam illudere cupientes, ac perterrefacere, nigra ueste in modum cadaueris ornati, ac personis in capita adfictis circumsistentes, illum circumsiliirent, crebro subsilientes: hic neque eorum commenta pertimuerit, neque eos omnino respexerit, sed inter scribendum: desistite, inquit, ineptire. Adeo firmiter credidit animas nihil esse postquam è corporibus exierint. Hoccine ais, inquit Eucrates, dementem quempiam uirum esse Democritum? siquidem sic existimauit. Ego uero uobis etiam aliud referam, quod mihi ipsi contigit, non quod ab alio acceperim, fortassis etiam tu Tychiades quum audieris, compelleris accedere, ipsa narrationis ueritate coactus. Quum in Aegypto uersarer adhuc adolescens, à patre uidelicet doctrinæ gratia transmissus, cupiebam nauigio profectus in Coptum illinc adiens Memnonẽ, miraculum illud audire, eum uidelicet sonũ reddentem ad orientem solem. Illum igitur audiui non hoc uulgari modo, quo audiunt

Exempli spectri eiecti, simile ei quod à Plinio in Epistolis refertur.

Reprehensio crudelitatis h persona.

Cadaueris pro Thesauro

Dilutio ab auctoritate, & natura animæ.

Aliud, magis ex potestatis.

diunt alij ſonum quempiam inanem, ſed mihi oracula etiam edidit Memnon ipſe aperto ore ſeptẽ uerſibus: quod niſi eſſet ſuperuacaneũ, ipſos uobis uerſus recenſerem. Inter nauigandum uero incidit in nos unà nauigans uir Memphiticus quidam, ex ſacris illis ſcribis, mirabili ſapientia, & qui uniuerſum Aegyptiorum doctrinam callebat. Dicebatur autem tres ac uiginti annos in adytis ſubterraneis manſiſſe, Magiam interea doctus ab Iſide. Pancratem dicis (inquit Arignotus) præceptorem meum, uirũ ſacrum, raſum, lineis indutum, doctum, purecq; lingua Græca loquentẽ, procerum, ſimum, labrijs promiſſis, cruribusq; gracilibus. Illum ipſum inquit ille, Pancratem, ac primum quidem quis eſſet ignorabam. At poſtquam uidi eum, ſi quando in portum appuliſſemus, cum alia multa miracula facientem, tũ crocodilis inſidentem agitaſſe, & cum feris uerſantẽ, illas uero reuerentes eum, caudiſq; adulantes, agnoui ſacrũ quempiam uirũ eſſe, paulatimq; comitate mea me in eius amiciciam ac familiaritatem inſinuaui, adeo ut omnia arcana communicaret. Ac tandem mihi perſuadet, ut famulis omnibus in Memphide relictis, ſe ſolus ſequerer, neque enim defuturos nobis miniſtros: atq; ex eo tempore ſic uitam duximus. Quum in diuerſorium quodpiam ueniremus, homo accepto piſtillo, ſcobinaue, aut peſſulo, ueſtibus implicans, quum in id carmẽ quoddam dixiſſet, effecit ut ambularet, utq; alijs omnibus homo uideretur. Illud ergo abiens, & aquam hauriebat, & cœnam parabat, inſtruebatq;, atq; in omnibus cõmodè ſubſeruiebat miniſtrabatq; nobis. Deinde poſtquam iam ſatis huius miniſterij fuit, ſcobinam rurſus ſcobinam, ac peſſulum peſſulum aliud recitans carmen reddebat. Hoc ego uehementer conatus non reperiebam, quo pacto ab illo expiſcarer. Nam id mihi inuidebat, quanquam in alijs eſſet facillimus. At quadam die in angulo quodam tenebricoſo clàm illo delitescens ſubauſcultaui propius incantationem illam. Erat autem triſyllaba. Tum ille quum piſtillo mandaſſet quæ curanda erant, abijt in forum. At ego poſtridie illo apud forum occupato, acceptum piſtillum quum ornaſſem, ſyllabas illas ſimili modo pronuncians, aquam iuſſi ut hauriret. Tum impletam amphoram quum tuliſſet, deſiſte inquam, neque aquam amplius haurito, ſed rurſus eſto piſtillum. At illud mihi haud amplius iam obtemperare uolebat, ſed aquam hauriebat continuè, quoad hauriendo totam domum nobis impleret. At ego quum reſiſtere huic rei uon ualerem, timebam autem ne Pancrates reuerſus (id quod etiam euenit) iraſceretur, correpta ſecure piſtillum in duas partes diſſeco. At utraq; pars amphoram ſumens hauriebat aquam, iamq; unius loco duo mihi miniſtri eſſe cœperunt. Interea Pancrates ſuperuenit, ac re intellecta, illas quidem in ligna rurſus, quemadmodum ante carmen erant, mutauit. At ipſe me clanculum relicto, neſcio quo clanculum ſe ſubducens abijt. At poſſis iſtud etiam nunc, inquit Dinomachus, hominem ex piſtillo facere? Per Iouem inquit ille, dimidia ex parte ſcio, nam in priorem formam nunquam à me reſtitui poteſt, poſtquam ſemel aquarius eſſe cœperit. Sed deſerenda nobis domus eſſet aquæ iam impleta. Non deſiſtitis, inquam ego, huiuſmodi monſtroſa narrare uiri ſenes? Alioqui horum ſaltem adoleſcentium gratia incredibiles iſtas ac terribiles fabulas aliud in tempus omittite, ne clanculum terroribus ac prodigioſis fabulamentis impleantur. Parcere ergo eis oportet, ne talia conſuescant audire, quæ eos per totam uitam comitata perturbabunt, atque ad omnem ſtrepitum meticuloſos reddent, poſteaquam eos omnigena ſuperſtitione impleuerint. Rectè admonuiſti me, inquit Eucrates, quum ſuperſtitionem dixiſti. Nam quid tibi Tychiade de rebus huiuſmodi uidetur: de oraculis loquor, ac uaticinijs, & quæcunq; quidã numine afflati proclamant, quæue ex adytis audiuntur? aut quę uirgo numeris eloquẽs futura prędicit? an uidelicet nec talia credis? At ego quòd annulum quendã ſacrum habeo, Pythij Apollinis imaginem exprimente ſigillo, quodq; hic Apollo mecum loquitur, non dico, ne tibi uidear

Memnon Aegyptiacus, de quo & Iuuenalis meminit

Pancratis ars Magica

Aliud, de eadem re.

ad gloriam meam res incredibiles narrare./Cæterum quæ apud Amphilochum audiui in Mallo, heroë mecum diu differente, deumq; meis de rebus consulente, tum quæ ipse uidi, uolo uobis narrare. Deinde ex ordine & quæ uidi in Pergamo, & quæ audiui in Pataris. Itaq; quum ex Aegypto redirem domum, audiremq; illud in Mallo uaticinium apertissimum simulac uerissimum esse, tamẽ sic oracula dare, ut ad rem respondeat his, quæcunq; prophetæ quispiã in schedulam inscripta tradiderit, recte me facturum putaui, si dum prȩternauigarem, experirer oraculum, deumq; de futuris quippiam consulerem. Hæc adhuc Eucrate dicente, quum uiderem quàm longè res esset processura, quodq; non breuem incepisset de oraculo Tragœdiam, ratus non expedire, uti solus contradicerem omnibus, relinquens eum ex Aegypto adhuc in Mallum nauigantem. Nam & intelligebam molestam illis esse præsentiam meam, utpote qui dissentirem refelleremq; eorum mendacia: Atqui ego abeo, inquam, quȩsiturus Leonthicum, nam opus habeo cum eo congredi./At uos, quandoquidem parum sufficeret uobis res humanas putatis, ipsos etiam deos deniq; in fabularum uobis partem uocate. Atq; hæc simul ac dixi, discessi. Illi uero alacres iam libertatem nacti, ut est uerisimile, mutuò sese epulis accipiebant, ac mendacijs ingurgitabant. Talibus ô Philocles apud Eucratem auditis, uenio per Iouem inflato uentre, nonaliter, quàm hi qui musto poti sunt, opus habens uomitu./Tum libenter alicunde magno emerim pharmacum aliquod, quod mihi obliuionem induceret eorũ, quæ audiui, ne me nonnihil earum rerum lædat inhærens memoria: nempe monstra, dæmones, atq; Hecatas mihi uidere uideor. PHIL. Quin mihi qnoq; ô Tychiade, tale quiddam hic sermo tuus attulit: aiunt etenim non solum in rabiem uerti, atq; aquam formidare, quoscunq; rabidi canes momorderit, uer umetiam si quem mordicus homo morsus momorderit, illum morsum quoq; non minus canino ualiturum, atq; eum etiam eodem modo formidaturum. Quin tu ergo uideris, quum sis ipse apud Eucratem à multis mendacijs morsus, mihi quoq; morsum illum communicasse, adeo mihi mentem dæmonibus impleuisti. TYCH. Atbono animo simus amice, quum magnum aduersus huiusmodi res remedium habemus, ueritatem rectamq; omnibus in rebus rationem: quo si utamur, nullis huiusmodi uanis stultisq; mendacijs turbabimur.

Conclusio.

Veritas

HIPPIAS, SEV BALNEVM.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

BAlneum Hippiæ descripturus, principio ipsum artificem, à cognitione artium, atq; peritia commendat. Orditur autem à loco communi, ita uidelicet proponens, eos esse potissimũ laudandos artifices, qui nõ solum uerbis prolixè polliceri, aut de scientijs disputare soleant, sed qui ipso opere, hoc quod profitentur, præstare possint: hunc locum exemplis aliquot illustrat, deinde ad præsens institutum accommodat. Proinde, inquiens, etiam mechanici artifices maximè laudandi illi sunt, qui non uerbis tantum opera aliqua describũt, aut promittũt, sed qui re ipsa illa quàm optimè atq; artificiosissimè extruunt, qualis & Hippias hic unus est, id quod opus ab eo, nempe balneum extructum, comprobat; atq; exinde ipsum balneum describit, situm, elegantiam, proportionabilitatem operis: deinde & utilitatem & opportunitatem omnium cellarum, & laudi in eo usum commendans.

Orditur à thesi seu loco cõmuni.

EOS ego uiros sapientes cũ primis laude celebrandos esse existimo, quicunq; non orationes solũ magna industria elaboratas, ac singulis de rebus memoriæ proditas posteris reliquerunt, sed operibus quoq; non dissimilibus ea quæ orationibus ampliter & magnificè polliciti sunt, confirmarunt. Quippe ægrotus, cui quidem pectus sapit,

ſapit, non eos accerſit medicos, qui ſuper arte multa luculentè & excellenter diſputare nouerunt, ſed qui uſu medendi illam diu multumq; exercuerunt. Potior autem & maiores precij habendus eſt, ut mea fert opinio, muſicus, qui pſallendi & pulſandæ citharæ peritia exornatus eſt, quàm is, qui tantum rhytmos & concentuum harmoniam indicare nouerit. Quorſum enim attinet bellorum atque exercitus duces tibi enumerare non iniuria optimos, & præſtantiſſimos hominum opinione iudicatos, quòd eorum uirtus nedum in inſtruenda acie & militum animis tempeſtiua oratione accendendis & inflãmandis eluxerit, ſed quòd in prelijs quoque fortiſſimè dimicando optimè ſe geſſerint, ac manu non ſecus, quàm lingua prompti memorabilia facinora ediderint. Cuiuſmodi ex uetuſtis illis Agamemnonem & Achillem, ex paulò autem recentioribus Alexandrum & Pyrrhum fuiſſe cognouimus. /Quorſum uero iſta percenſui? Non quòd alia ratione hiſtoriam ædere ſtatuens, harum rerum mentionem fecerim, ſed *Adaptatio.* quòd ex mechanicis quoque eos laude & admiratione non indignos putem, quicunque uiſendis operibus aliquam ingenij famam ſibi parauerunt, eademq; opera artis ſuæ egregia monimenta poſt ſe reliquerunt. Quandoquidem illi, qui ſolis ſemet orationibus exercuerunt, multo iuſtius Sophiſtarum quàm ſapientium adpellationem meruerunt. Talem multorum relatu percepimus fuiſſe Archimedem, ac Soſtratum illum Cnidium, quorum alter de Ptolemæo ſubiugato uictoriam reportauit, ac Memphim, ſine obſidione fluminis intercepti auerſione occupauit, alter ſingulari artificio hoſtium triremes abſumpſit incendio. /Tales quoque Mileſius ante illos Cræſo Lydorum regi pollicitus, exercitum ſicco pede ſe traiecturum, ſua induſtria in unius noctis ſpacio Alys fluuij alueum à tergo exercitus deriuatum circumduxit, tametſi è mechanicorum numero non fuerit, uerum alioqui magna intelligentia & ſingulari ingenij acumine præditus. /Etenim, quod de Epeo fertur, commentum peruetus eſt, qui non tantum Achiuis equi machinam fabricaſſe, ſed unà cum Græcorum optimatibus in eam conſcendiſſe perhibetur. /Inter hos *Deſcendit ad hypotheſim et præſens inſtitutum.* & Hippiæ huius, quem noſtra memoria uixiſſe conſtat, meminiſſe æquum puto, uiri dicendi facultate & ſtudio ita exercitati, ut cum quouis ex priſcis illis & ueteribus optimè conferri poſſit, præterea qui ingenij acrimonia atque intelligentia multum præcelluerit, quique interpretando multa perſpicuitate uſus ſit. Cæterum, opera ipſis orationibus longè præſtantiora exhibebat, & quæ arte ſua pollicitus fuerat reipſa abſoluta reddidit: neque uero in talibus ſaltem promiſſionibus, in quibus illi qui ætate eum præceſſerunt feliciter floruerunt, ſed iuxta geometricam quoque rationem propoſita (quod aiunt) linea triangulum rectè potuit deſcribere. /Atqui aliorum quiſque unum quiddam ab arte decerptum, & ſingulare opus exercuit, in quo parata ſibi hominum opinione aliquis eſſe uiſus eſt. Porrò ille primum rebus mechanicis perpolitus, ne dimenſionum quidem geomntricarum rudis fuit, nec ab harmonicis & Muſicis alienus apparuit. Ac unumquodque ex illis una eademq; opera ita perfectè cognitum demonſtrauit, quaſi in eo ſolo cognaſcendo elaboraſſet. /Multi uero temporis res eſſet, eius laudare induſtriam circa radiorum, & repercuſſionum, ac ſpeculorum expreſſionem. Præterea quanta in Aſtronomia cognitione excelluerit, in qua omnes eos, qui annis eum anteiuerunt pueros eſſe oſtendit. /Sed enim quæ nuper ipſe uidi opera illius in- *Ab opere & effectu.* duſtria elaborata, quæque mihi ſpectanti ſtuporem & admirationem incuſſerunt, ea nunc in præſens referre non grauabor. Eſt enim argumentum commune, & in noſtra memoria admodum frequens, balnei ſubſtructio, ſolertia autem, & in communi illo argumento ſingularis admirationis ſpectatur induſtria. /Locus erat prorſus inæquali deformatus planicie, decliuis *Deſcriptio balnei.* & arduus, quem ille occupans ex utraque parte magnopere humilem,

utrinq;

utrinq; ſoli altitudine æquauit, firmamentum munitiſſimũ omniſ futuro operi ſubijciens, fundamentorum poſitione ſubſtruendi ædificij certitudinem confirmauit, faſtigijs uero magnopere præruptis & præciſis, & ad firmiorem coniunctionem complicatis totum opus conſolidauit. Ceterum quæ ſubſtructa ſunt loci magnitudinem menſuræ quantitate non exceſſerunt, ſed ædificij proportionibus conuenientiſſimè atq; decentiſſimè reſponderunt, lucis ubiq; infuſæ rationem conſtanter cuſtodientia. Portarum altitudo latos ingreſſus retinens, ſupina magis quàm erecta ad ingredientiũ conuenientiam informata fuit, ingredientem uero ſtatim domus communis excipit, ſufficientem exhibens pediſſequis & miniſtris conuerſandi amplitudinem. Porrò ad leuam cameræ ſunt ad deliciaſ exercendas ſubſtructæ. Proinde & iſta in balneo decentiſſimè ſunt obſeruata, amœni & luce multa illuſtrati receſſus. Deinde, domus illorum quam quidẽ longè præſtantiorem, quàm ut lauacro conueniat dixeris, per neceſſariam tamẽ ad melioris notæ homines & opulentiores ſuſcipiendos. Poſt hanc utrinq; ſufficientes exuentibus ad reponendum ueſtitum habitationes. Ac media domus & faſtigio excelſiſſima, & iucundo lumine amœniſſima, tres aquæ frigidæ piſcinas in ſe complectitur, Laceno lapide exornata. Sunt etiam in illa ſtatuæ gemmæ ex albo lapide antiqui operis & artificij, altera quidem Sanitatis, altera uero Aeſculapij. Ingreſſos autem excipit domus ſenſim ac gradatim tepeſcens, calore non inſuaui occurrente, quæ in longum porrecta, ac circum circa orbiculatim extructa eſt. Poſt hanc ad dextram habitatio eſt magnopere amœna & elegans, copiam delicatis & uoluptuoſis unctionibus exhibens, ex utraque parte habẽs adytus & ingreſſus lapide Phrygio ornatiſſimè decoratos, à paleſtra ingredientes ſuſcipiens. Quæ deinde hanc conſequitur habitatio, omnes reliquas pulchritudine excedit & elegantia, & ad ſtandum ſedendumq; accommodatiſſima, & ad diutius immorandum minimè noxia: tum ad uolutantium utiliſſima, & ipſa lapide Phrygio ad ſummum uiq; faſtigium expolita relucens. Deinceps uero locus thermis dicatus, lauantes excipit, Nomade lapide extructus. Porrò, interior habitatio omni amœnitate referta & elegantia, plurima luce conſpicua eſt, ac inſtar purpuræ floribus & uenuſtate renitet. Ad hæc tria labra thermarum exhibet. Porrò autem tibi iam loto non integrum eſt per eaſdem habitationes regredi, ſed ea quæ ad frigidam tendit uia per uaporarium lento tepore taleſcens regrediendum eſt. Et hæc omnia copioſo lumine illuſtrata, & multo diei intus lucentis ſplendore exornata ſunt. Ad hæc ipſa faſtigia ab ædificio nõ diſcrepantia, tum latitudines longitudinibus aptè cohærent: in ſumma, multa ubiq; relucet ſumma cum elegantia & uenuſtas, & gratia. Etenim iuxta elegantiſſimi Pindari præceptum, opus exordientibus facie eleganti & ſplendida exornandum eſt. Hoc certè cum primis in huius domi ſubſtructione cum ipſo lumine tum feneſtris obſeruatum eſt. Etenim ſapiens ut reuera fuerat Hippias habitationem frigido lauacro deſtinatam ad Boream tendentem inſtituit, nec aëris meridiani expertem. Reliquas autem multum feruoris & caliditatis requirentes Notho et Euro ac Zephyri flatibus ſubiectas oppoſuit. Quid ad hæc tibi palæſtras memorem, & ueſtes aſſeruantium communes habitatiunculas, cõpendioſam citra ambages uiam quæ ad lauacrum ducit habentes ſingularis utilitatis capiendæ & incommodi uitandi gratia. Neq; uero quis me ſuſpicetur opus modicum proponentem orationis lenociniis atq; uerborum ampullis extuliſſe. Siquidem in rebus communibus & publicis noua elegantiæ ſigna atq; inditia excogitare, non mediocris aut contemnendæ ſapientiæ argumentum ego eſſe opinor. Quo in numero & hoc opus admirandi illius Hippię opera ad unguem elaboratum merito habendum eſt, quodq; nobis ab illo oſtenſum eſt, omnes balnei uirtutes cõplectens, utilitatem, opportunitatem, perſpicuitatem, menſuræ quantitatem in omnibus aptè obſeruatam, nec loci neglectam commoditatem, tum tutũ lauandi

Occupatio, qua fidem facit deſcriptõi

di usum exhibens. Præterea omnibus alijs industriæ atq; solertiæ officijs absolutum, biuiorum & ambituum duplicibus secessibus, multarumq; ianuarum patens egressibus. Quin etiam horarum geminis indicijs idem balneũ exornauit, uno per aquam & sonitum, altero per solem. His inquam uisis nec debitam & conuenientem tam illustri operi reddere gratiam non insipientis solum, sed etiam ingrati, aut potius inuidi mihi usum est. Itaq; ego pro uirili, cũ opus ipsum tum architectum & artificem orationis meæ laudibus euexi & persolui. Cæterum, si deus aliquando concesserit & lauandi copiam, non dubiũ est, & alios permultos in laudum mearum partem mecum uenturos.

ALLOCVTIO, SEV BACCHIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Præfatio quædã est, quales et nostri homines in enarrandis autoribus, aut alijs rebus tractandis, ipsis operibus præmittere solent. Et extant sanè etiam Ciceronis quædam, ad idem exemplum compositæ. Monet autem Lucianus auditores suos, ne solũ compositionis nouitatẽ in scriptis suis spectent, neue ideo pro paruis aut contẽnendis illa habeant, qa comica, ac satyrica quædã, sub dialogi grauitate tractet, sed magis ipsam rem spectent: ne idem illis, quod Indis olim, accidat, dum Bacchi exercitum ut mulicbrem, & à re militari alienum contemnunt. Deinde autem & ueniam precatur ætati, si paulò uerbosior aut loquacior nonnullis fortè uideatur, factum suum etiam hic, collatione quadam Indorũ cohonestans. Omnino autem multum gratiæ habent huiusmodi præfationes, siue cui allocutiones eas uocare magis libet, ubi collationibus atq; similibus suis, ipsa hypothesi aptè respondet.

VO tempore Bacchus aduersus Indos ductare exercitum instituit (nihil enim prohibet ut mea fert opinio fabulã uobis Bacchicam percensere) ferunt usqueadeo eũ initio ab Indiæ incolis fuisse contemptui habitũ, ut accedentem etiam subsannarent. Magis autẽ temerariam illius audaciam miseratione prosequendã esse opinabantur, tanquã actutũ ab elephantis proculcandum, si acie instructa illis occurrisset. Siquidem inaudierant, ut ego existimo, ab exploratoribus absurda & monstrosa de illius exercitu renunciantibus, quemadmodum eius phalanx & cohortes & mulieribus insanis & furentibus collectæ forent, thyrso redimitis, pelles ceruinas indutis, & hastas quaspiam paruas gerentibus nulla acie ferri acuminatas, & illas ex thyrso confectas: tũ scuta quæpiam leuia & resonantia, si quis saltem uel leuiter attigisset. Quippe clypeis assimilabant & tympana, esse prçterea in exercitu iuuenes quospiã agrestes et nudos, qui saltarent chordaca, caudas habentes & cornua, qualia ferè hœdis recenter natis solent succrescere. Ipsum autem ducem illorum in curru uehi iunctis pardalibus, imberbem admodum, ac ne tantillum quidem per genas herbescente barbitio pubescentem, cornigerum, racemis coronatum, mitra purpurea comam inuolutum, ac aureos cothurnos indutum. Cæterum, secundas ductandi exercitus partes obire duos alios, unum quidem breuis staturæ senunculum, corpore perobeso & uentricoso, simijs naribus deformem, auribus magnis & arrectis, tremulum, scipioni innitentem, pandum asellum ut plurimum equitantẽ, amictum crocoto, & hunc uehementer fidum illius in ordinanda acie socium. Alterum uero hominem monstrosum, inferioribus corporis partibus hircum referentem, crura crinitum & cornigerum, profunda insuper barba insignem, irascendum, & animo ad furorem propenso præditum, altera manu ferentem fistulam, dextra uero incuruum baculum, semet attollentem, ac tota castra circum saltan-

Exemplum Bacchi cõtra Indos exercitum ducẽtis.

ſaltantem, quem mulierculæ exterrere ſolent, comaſq; uento diffuſas concutere, quoties acceſſerit, neque non uociferare euohe. Quo nomine, ut mihi coniecturam facienti, uiſum eſt, dominum ſuum compellunt. Itaq; greges à mulieribus iam diſcerptos eſſe, & oues adhuc uiuentes dilaniatas, quippe illas crudiuoras eſſe planè uidebant. /Hæc cum Indi & rex illorum ſpeculatoribus annunciantibus cognouiſſent, ſublatis, ut par erat, cachinnis ridebant, iamq; nequaquam contra exercitum educere, aut inſtructis ordinibus obuiam procedere illis deliberatum erat. Sed reputabant, ſi cominus mulierculæ in eos impreſſionem ac impetum eſſent facturæ, illis & uincere turpe eſſe, & mulieres inſanientes neci dare unà cum duce effœminato, ac ſene modico & uinoſo, adiuncto etiã alio ſemiuiro milite, nudisque ſultatoribus per omnia ridiculis facinus eſſe parum memorabile. /Poſtea uero quàm Bacchus regionem incendijs deuaſtare, & uiris deuictis ciuitates igne abſumere, ac ſyluas incendere annunciatus eſt, iamq; in breui temporis ſpacio tota Indorum regio flammis conflagraret (etenim ignis Baccho iam uſque à fulmine paterna ſunt arma) ibi iam citra moram armis induti, coactis elephantibus & infrenatis, & turribus deſuper poſitis aduerſus illos mouerunt aciem, etiamdum hoſtilem exercitum extremè contemnentes, & iracundo animo ferocientes, neq; non elephantis comminuere atq; proterere properãtes, ipſis cum caſtris imberbem illum imperatorem. /Poſtquam uero propinquiores facti ſunt, & utraq; acies utriq; eſſet ſpectaculo, Indi locatis ante exercitum elephantis phalangem adegerunt. Cęterum, Bacchus ipſe in medio ſtrenui imperatoris fungebatur officio, cuius dextrum cornu Silenus, ſiniſtrum Pan regebat. Porrò autem Satyri manipulares conſtituti ordinibus inſtruendis erant intenti. Signum omnibus erat Euohe. Statim uero percuſſa tympana inſtrepuerunt, ipſaq; cymbala claſſicum cecinerunt. Ac è ſatyris quiſpiam correpto cornu carmen quod Orthium dicitur, occinebat. Tum Sileni aſellus hianti atq; diducto rictu martium quiddam atq; terribile derudijt. Ipſæ uero Mænades cum ululatu facto in eos impetu incurſarunt, ſuccinctæ draconibus, atq; ex ſummis thyrſis ferrum denudantes. Indi autem & elephantes illorum ilico declinantes nullo ſeruato ordine in fugam ſe dederunt, neq; intra teli iactum conſiſtere ſuſtinuerunt. Ad poſtremum autem omni ui capti atq; ſubacti ſunt, & capti ui abducti ab ijs quos paulo antè contemptim ſubſannauerant, re ipſa experti quàm non oportuerit prima ſtatim fama adductos, peregrinum exercitum cõtemnere. Sed quid ad Bacchum ille Bacchus, dixerit aliquis? Quia permultimi hi uidentur (ac per Gratias uos oro, ne me inſanire aut prorſus temulentum eſſe ſuſpicemini, ſi mea cum Dijs immortalibus contulero) idem erga orationum nouitates cum Indis perpeti, quemadmodum & erga meas. Exiſtimantes enim, ſatyrica & ridicula quædam, nimiumq; comica apud nos audiri, talibus fidem habuere, atq; haud ſcio quam illi de me opinionem induerunt. Alij ne exordium quidem aſſequuntur, quaſi parum neceſſe ſit uinoſis & laſciuis mulierculis, & ſaltationibus ſatyricis ad elephantes deſcendentes. Alij uero, tanquam alicuius rei gratia ueniſſent, thyrſi loco inuento ferro, neq; ſic laudare audẽt inaudita rei nouitate perterriti. At ego fidendi animo illis annũcio, quòd ſi in præſentia quoque ut antea facere conſueuerunt feſtiuitatem ſpectare ſæpe uoluerint, ac ueteres compotores recordati fuerint conuiuium bacchanalium tunc temporis celebratorum, neq; Satyros, aut Silenos cõtempſerint, ſed æquo largius ad ſatietatem uſq; ex cratere illo hauſerint, & illos bacchico numine afflatos indecorè inſanituros, neq; non perſępe nobiſcum Euohe dicturos. Itaque illi, liberum enim eſt audire, quicquid animo ſuo gratum fuerit, faciant. /At ego poſteaquam adhuc in India peregrè uerſantur, ſtatim & aliud quiddam earum rerum quæ illic aguntur, quod non ualde à Baccho abhorrebit, neq; à præſenti inſtituto alienum erit, percenſere. Inter Indos quos Machlæos uocant, qui leuum Indi fluminis littus

Bacchus Silenus Pan Satiri

Adaptatio.

Aliud exemplũ eorũ qui ex fonte Sileni bibunt.

littus, si ad fluxum illius respexeris, incolunt atque depascunt usq; ad Oceanum porrecti. Apud hos lucus est, in loco sepibus obturato & angusto, circumtecto tamen. Quippe thyrsorum & uitium ubertas ibi prouenientium locum opacitate sua pulcherrimè inumbrat. Eo ipso in luco tres fontes sunt aquæ elegantissimæ & lympidissimæ. Quorum unus Satyris, secundus Pani, tertius Sileno sacer est. Ingrediuntur uero in lucum Indi quotannis semel, diei solennitate deum celebrantes, bibuntq; de fontibus, non tamen indiscriminatim omnes de omnibus, sed iuxta ætatem. Nã iuuenes ex eo qui Satyris sacer est, uiri ex Panico, porrò ex Sileni fonte ij qui in mea ætate constituti sunt. Itaq; quæ pueris de fonte bibentibus accidunt, aut qualia designent uiri iam numine Panos afflati, perlongum esset enumerare. Cæterum qualia senes faciunt, ubi iam aqua pota inebriati fuerint, non alienum esse opinor narrare. Senex simulatque hausta de fonte aquam biberit, ac eundem iam Silenus ipse inuaserit, ilico ad prodigium usq; obmutescit, hominem cui graue sit caput aut ebrium per omnia referẽs. Post id ex improuiso uoce clara & loquela graui, tũ spiritu dulci rumpit silentium, ac subitò è mutissimo fit loquacissimus. Sed nec obturato ore illum compescueris, quo minus non continuis uerbis diffluat, longasq; orationes contexat. Et profecto quæcunq; dixerit, prudenter & ornatè dicta sunt, ac iuxta Homericum illũ rhetorem hybernis niuibus consimilia disserit. Neq; uero, sufficienter eos cygnis secundum ætatem conferre possis, sed uocum densitate cicadas imitantur ac referunt, ac rotundum quiddam componũt in profundam usq; ueſperam. Inde iam discussa ab illis ebrietate conticescunt, & ad antiquum morem redeunt. Cæterũ quod inter hæc maximè omnium admirandum est, nondum exposui. Quòd si senex imperfectam, quã inchoauit orationem reliquerit, neq; solis occasu interueniente & temporis angustia excluſus eandẽ ad finem deduxerit, degustata iterum in annum subsequentem aqua, deinceps cætera percurrens orationi inchoatæ adiungit, quæ superiori anno dicentẽ non in tempore destituerat ebrietas. Istis ego me ipse scommatibus Momi instar ludere uolui. Et per Iouem nequaq; amplius affabulationem adducam. Iam enim haud dubiè uidetis me fabulæ esse persimilem. Quare, si quibus in rebus delinquentes hallucinati sumus, in causſa fuit ebrietas. Sin prudenter & cordatè dicta sunt quæ produximus, constat Silenum nobis fuisse placatum & propicium.

Iliad. γ.

Adaptatio.

PRAEFATIO, SEV HERCVLES GALLICVS.

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Præfatio est eiusdem rationis, cuius & superior, nisi quòd, quantũ ad argumentum attinet, rationem & causſam hic reddit, cur natu iã grandior, adhuc in eloquentiæ exercitatione uersetur, studiũ atq; ætatẽ suam exemplo eo defendens, & ut ipse ait, etiã consolans, quo apud Gallo sipsa eloquentia depingitur. nimirum Herculis, eiusdemq; iam senioris imagine. Fingit autem imaginem seu typum eum, à sacerdote quodam Gallorum, quales ea ætate Druidæ fuisse perhibentur, explicatam, & singulorum picturæ eius membrorũ rationem sibi traditam esse. etiam Homeri atq; aliorũ poëtarum locis, utpote à perito Græcarum literarum additis. De quibus in ipso orationis contextu ac serie uideri satius est, quàm hic pluribus immorari.

HERCVLEM Galli lingua gentis uernacula Ogmium uocant. Porrò deum ipsum noua quadam atque inusitata figura depingunt: decrepitus est apud illos, recaluaſter, reliquis capillis, si q reliq sunt, planè canis, cute rugosa, & in aterrimum exusta colorem, cuiusmodi sunt nautæ isti senes, Charontem potius aut Iapetũ quempiam

Imago Herculis apud Gallos, expressa typum eloquentiæ.

ex his qui apud inferos uersantur, diceres. In summa, quiduis potius quàm Herculem esse coniiceres ex imagine. Atq; tali specie quũ sit, tamen Herculis ornatũ gerit, ut qui tum leonis exuuium indutus sit, tum clauam dextera teneat, tũ pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tensum læua prætendat: denique modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicorũ deorũ contumeliam perperam facere Gallos, quũ eum eiusmodi fingerent effigie, quo nimirum illum talibus picturis ulciscerentur, quòd olim in regionem ipsorũ incursasset, prædas agens id temporis, quũ Geryonis armenta uestigans, Occidentalium gentium pleraſq; regiones peruastaret. At nondum etiam dixi, id quod erat in imagine maximè nouum atq; mirandum: siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum hominũ multitudinem trahit, omnibus auribus uinctis porrò uincula catenulæ tenues auro electróue confectæ, pulcherrimis istis monilibus adsimiles. Atqui quũ uinculis usqueadeo fragilibus ducantur, tamen neq; de fugiendo cogitant, quũ alioqui cõmodè possint, neq; prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahentẽ obtendunt, sese resupinantes: uerũ alacres ac læti sequuntur, ducentẽ admirantes, ultrò festinantes omnes, & laxatis funiculis etiam antè uertere studentes, perinde quasi grauiter laturi, si soluerentur uinculis. Nec illud quidem pigebit referre, quod mihi uidebatur omnium absurdissimum: etenim quũ nõ inueniret pictor unde catenulas summas ansas necteret, uidelicet dextera iam clauã, læua arcũ tenente, summam dei linguã perterebrauit, atq; ex hac religatis catenulis eos trahi fecit. Ipse nimirũ ad eos qui ducebantur, uultum & oculos conuertebat, arridens. Hæc ego quũ diutius assistens essem contẽplatus, admirans, hæsitans, indignans: Gallus quispiam, qui propius astabat, nostratiũ literarum nõ indoctus, id quod declarauit, quũ Græcanicam linguam absolutè sonaret, philosophus opinor ex eo genere Philosophorum, quod apud illos esse fertur. Ego tibi hospes, inquit, picturæ istius ænigma explicabo: nam uidere uehementer ad eam attonitus ac stupefactus. Orationem nos Galli ne quaq; arbitramur esse Merçurium, quemadmodum uos Græci, uerum Herculi illam tribuimus, propterea quòd hic Mercurio lõgè robustior extiterit: nam quod senex fingitur, nihil est quòd mirere. Siquidem una facundia consueuit in senecta demum absolutum uigorem ostendere, si modo uerum uestri dicunt poëtæ:

Obduci iuuenum densa caligine pectus:
Contrà senectam posse quiddam dicere,
Ruci iuuenta melius ac præclarius.

Hinc uidelicet apud uos & Nestoris lingua melle profluit, & Troianorum concionatores lirioëssam ædunt, uidelicet floridam quandam uocem: nã liria si satis commemini, flores appellantur. Proinde quòd ab auribus uinctos ad linguã trahit senex hic Hercules, qui non aliud quàm ipse est sermo, ne id quidem debes admirari, qui quidem non ignores linguæ cum auribus esse cognationem. Nec uero ad contumeliam illius illud pertinet, quòd ea pertusa est: nam memini, inquit, & Iambicos quosdam uersiculos è comœdijs apud uos discere:

Siquidem uiris loquacibus
Extrema lingua perforata est omnibus.

Quin de eodem hanc in summa habemus opinionem, ut quicquid egerit, id oratione facundiaq; confecisse putemus, utpote uirum sapientẽ, ac persuadendo pleraq; sibi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acutæ, missiles, citæ, atq; animã sauciantes: unde pennigera dicta uos quoq; nominatis. Hactenus Gallus. Ac mihi quidem quum huc me conferens mecum inter eundum perpenderem, num decorum iam esset, ut tam grandis natu, quicq; iam pridem ab his doctrinæ certaminibus memet abdicassem, rursum me tam multorum iudicũ calculis exponerem iudicandum, in tempore subijt animum meum eius picturæ recordatio: nam antehac uerebar, ne cui uestrũ uiderer hæc admodum puerìliter agere, quasi

Elegans translatio per simulationem.

Alia eiusdem rationis.

Druidas intelligit.

Explicatio imaginis.

Adoptatio ætatis ac studiorũ suorum.

quaſiq; præter ætatem iuuenari. Proinde ne quis Homericus adoleſcentulus illud mihi impingeret dicens:

Aetas iam periit tua. Tum illud:

Ac te corripuit carioſa ſenecta, miniſter

Inualiduſq; tibi, & ſegnes tardiq; caballi:

Videlicet eo ſcommate pedes meos notans. Verum quoties ſenex ille Hercules recurrit animo, ad quiduis adducor ut faciam, neq; me pudet hæc audere, quum ſim ipſi æqualis imagini. Itaq; robur, celeritas, forma, & ſi qua ſunt alia corporis bona, ualeant, cumq; his tuus ô Teie uates, Cupido, ubi memento ſubcano uiderit auro rutilantibus alis, ſi uidebit, uel aquilas præteruolet: neq; laborabit Hippoclides, imò nunc uel maximè tempeſtiuum fuerit, facundia repubeſcere, florere, uigere, & quã licet plurimos ab auribus ducere, ac ſæpius arcu ferire: quandoquidem periculum non eſt, nequando quis præter ſpem pharetram inanem reperiat. Vides quibus modis ætatem meam, meamq; ſenectutem ipſe cõſoler animemq;, adeò ut non ſim ueritus nauim iam olim in terram ſubductam, denuo refellere, ſuiſq; inſtructam armis, medium in pelagus demittere. Contingant autẽ à uobis ô dij, afflatus ſecundi, quando nunc uel maximè, præſente bono atq; amico uento nobis eſt opus: quo ſi digni modo uidebimur, in nos quoq; dicat aliquis Homericum illud:

Quos profert ſenior pannis è uilibus armos.

DE ELECTRO, SEV CYGNIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ET hæc ſuperioribus conſimilis præfatio eſt, in qua ſeipſum ac ſcripta ſua extenuat, adhibita ſimilitudine fabulæ eius, quæ de Electro ac Phaëtonte, ac cygnis Eridani à poëtis traditur, quàm ut fictam, ac falſam, præſens experientia oſtendit, ita ſe uereri quoq; ait, ne conceptam de ſe opinionem auditorum, præſentia imminuat, ac falſam coarguat. Commendat tamen interim eo nomine orationem ſuam, quòd ſimplex ſit, et minimè Cygnis illis Padanis ac fabuloſis, quod ad canoritatem ſpectet, ſimilis, neq; etiam illorum fucatis ſcriptis, qui dum electrum, atq; aurum, & ſpecioſa omnia affectant, Eridanum iſtum, ac cygnos poëticos, uanitate, ac fumo longè excedant.

QVAM ſuper electro poëtæ commenti ſunt fabulam, ea & nobis planè perſuaſis fidem fecit, eſſe ſcilicet in ripis Eridani populos, quę lachrymãtes illud deſtillarẽt, Phaëtõtẽ lugentes, eaſdemq; Phaëtõtis ſorores fuiſſe populos. Deinde iuuenis caſum luctu proſequẽtes, in arbores fuiſſe cõmutatas, atq; etiamnum è lachrymis illarũ electrũ defluere. Hæc inquam cum poëtas canentes audiſſem, in ſpem ueniebã, ut ſiquando ad Eridani littora delatus eſſem, unam accedens ex arboribus, ac recluſo ſinu & cortice, nonnullas me ſuſcepturum lachrymas, ut ego quoq; electrum poſſiderem. Et ſanè non multò antè alterius negocij conficiendi gratia ea in loca iter habens deueni, & erat mihi cõmodum tranſciendus Eridanus, neq; tamen cum diligenter omnia loca circumcirca oculis obiiſſem atq; perluſtraſſem, aut populos uidi, aut electrum conſpexi, ſed Phaëtontis nomen ne notum quidem erat incolis. Exquirente tandem me atque interrogante, quando uero ad populos electrum de ſe præbentes deueniemus, riſerunt nautæ, atq; manifeſtius ſi quid uellem iubebant proloqui. Et ego illis fabulam ordine percenſui, Phaëtonta fuiſſe Solis filiũ, & huncubi iam adoleuiſſet, à patre poſtulaſſe, aurigandi copiam ſibi faceret, ut unius diei curſum &

Narratio qua ſuper fabula Eridani, & q̃ eadem falſa deprehenſa fuerit.

ipſe conficeret. Cæterum patrem filij precibus annuiſſe, ac poſtulata præſtitiſſe, hunc autem inter aurigandum è curru delapſum & deiectum periſſe. Porrò illius ſorores lugentes eo loco alicubi, inquam, apud uos, ubi delapſus eſt apud Eridanum in populos fuiſſe tranſformatas, & iam fratrem lugentes electrum lachrymando emittere. Quicunq; inquiunt hæc tibi dixit, uanum eum hominem fuiſſe adparet, teq; dolis produxit & mendacijs. Nos uero neq; aurigam ullum delapſum nouimus, neq; eæ penes nos ſunt, quas tu iactas, populi. Quòd ſi quid eiuſmodi apud nos eſſet, num putas duorum obulorum gratia nos ita laborioſè remigaturos, aut nauigia aduerſus fluminis impetum tracturos: quibus promptum eſſet minori negocio & ſudore diteſcere, populorum lachrymas colligẽtibus? Hæc cum dixiſſent, non mediocriter ſanè nautarũ dictis ſum pudore affectus. Confuſus autem obticui, quòd reuera puerile quiddã paſſus fueram, habita fide poëtis, adeo monſtroſa mentientibus: quippe quibus ſtudio eſt nihil ſani dicere, aut literis prodere. Vnica igitur hac ſpe, nec illa modica turpiter deceptus, indolui, nõ ſecus atq; ſi è manibus electrum deperdidiſſem: nimirum, qui iam mecum deliberabam, quomodo illo potiſſimum uti uelim. Porrò autem illud planè pro certo apud illos inuentum iri opinabar, nempe cygnos complures in fluminis littoribus modulantes. Acrurſus nautas interrogo, adhuc enim nauigabamus: Atqui cygni, quando tandem propter fluuium conſiſtentes dulcem illum concentum uobis abſoluunt, ex utraq; parte littoris? Siquidem & illos Apollinis aſſeſſores fuiſſe perhibent, homines canendi peritia, & ſuauitate excultos & celebres, poſt id in aues eſſe commutatos, eamq; ob rem etiam nunc cantibus & modulis indulgere, nec dum Muſices eſſe oblitos. Illi uero ſublato riſu; Tu quidem, inquiunt, ô homo nunquam ne hodie finem faciespatriam noſtram, & fluuium mendacijs infamandi? Nos equidem ſemper remigandi ſtudio operam dantes, ac penè omnem à puero ætatem laboribus in Eridano conſumentes, paucos nonnunquam cygnos conſpeximus in fluminis paludibus, qui incomptam & inamœnam uocem, & ſonum parum firmum ædere ſolebant, ita ut coruos aut graculos cum illis collatos, Sirenas eſſe confirmare poſſis. Cæterum, dulce quiddam & optabile, ut tu dicis, ne in ſomnio quidem canentes unquam audiuimus. Itaq; demiramur, unde nam iſta de nobis conficta in hominum opinionem uenerint. In multis etiam, alijs facile ac promptum eſt credẽtes decipere, ijs quibus ſingula quæq; iuſto magnificentius narrare atq; extollere moris eſt. Quare & ego nunc de meipſo in metum uenio, ne & uos, qui nuper uenistis, ac nos primum audiſtis, electra quæpiam aut Cygnos apud me inuenturos ſperantes, tandem nõ multo poſt abeatis, & eos qui uobis magnifica de me ſunt polliciti, ſubſannetis, multas eiuſmodi uerborum diuitias in orationibus meis repoſitas affirmantes. At ego Deos teſtor, talia me ipſum de orationibus meis ſuperbè & magnificè iactantem, neq; à uobis neq; ab alio quoquam unquam auditum eſſe, neq; poſt quenquam ita inſolenter agentem auditurum fore. Nec ita men fieri potuiſſe nego, ut in alios non paucos incidas quoſpiam Eridanos, quorum orationes non electrum ſolum, ſed aurum quoq; deſtillat, qui longo interuallo uocis dulcedine cygnos ſuperant poeticos. Mea uero dicẽdi ratio quã ſimplex ſit ac minimè fabuloſa uideris, neq; ullam habet modulationem admixtam. Quo circa uidendum eſt, ne idem tibi imprudenti cõtingat, maiore de nobis ſpe animo concepta, quòd perſæpe ſolet accidere ſub undis aliquid ſpectantibus. Si quidem exiſtimantes tantæ magnitudinis illa eſſe, quanta illorum adparent obtutibus, dilatante umbra ſplendorem, quibus iam ſubtractis, multoq; minoribus inuentis, diſcrutiantur animo. Iam ergo tibi prædictum ſit, ut effuſa aqua ac meis reuelatis, nihil magnum expectes te hauſturum, antè te ipſe obſpem falſo conceptam condemnabis.

Adaptatio ex pectationis & opinionis de ſe cõtemptæ.

Cõmendatio ſuæ orõis à collatiõe aliorum et cauſæ qualitate.

Aliud ſimile, quo ſua extenuat.

Muſcæ

MVSCAE ENCOMIVM.

ARGVMENTVM.

Declamatio est, ex eorũ genere, quæ exercẽdi ingenij causſa tractari ſolent, adoxa pleraq; & ipſo argumento, dicentẽ parũ iuuantia. Qualia ſtatim ab initio inde ſophiſtæ tractaſſe, etiam ex Iſocrate appareat, qui in exordio de laudibus Helenæ, inutilem ac intempeſtiuã in rebus friuolis, & à communi uſu alienis, diligentiam illorũ ob id reprehendit. Quanquam uidetur Lucianus diſcipulorũ magis, quàm ſui oſtentãdi cauſſa, huiuſmodi argumenta tractaſſe: nempe ut horũ exemplo, etiam ad ſeria copioſiores, & ad inueniendũ promptiores illos redderet. Et ex ſuperioribus præfationibus ſatis apparet, illis tũ temporibus cum hæc ſcriberet, rhetoricam publicè profeſſum eſſe, ſiue hoc in Gallia, ut quidẽ ex Hercule aliquo modo cõiecturam facere licet, ſiue etiam alio aliquo loco. Porrò autem tanta diligentia omnia perſecutus eſt, quæcũque de muſca dici, aut inueniri poſſunt, ut uix aliud copioſius quicquam in hoc genere tractatũ reperias, adeo, ut ſi explicare oratiõe, atq; amplificationibus illuſtrare ſingula uoluiſſet, plane illud, quod ipſe in fine uereri ſcait, ex muſca elephantem feciſſet. Principio enim quæcunq; ad corporis habitum, formam ac membra, & ad uſum item eorũ pertinet, ita ſingillatim perſequitur quæq;, ut nihil prætermiſſum poſſis dicere. Deinde uero & ad interiora, & ad animum tranſiens, prudentiam quandam & fortitudinem in illa cõmendat, adhibitis etiã ad hoc teſtimonijs Homeri. Poſtremo neq; illa intacta reliquit, quæ quaſi à fortuna accepiſſe uideri poteſt, ut Reminiſcentiã iſtam, ob quã cũ Hermotimo Pythagorico cõfert quoq; illam. Deinde & uictus, & dietæ rationem, & quòd aliquando ex hominibus tranſmutata fuit, & eodem nomine etiam fœminæ quædam appellatæ fuerunt. & alia, quæ in contextu ac ſerie orationis facile cuiuis apparent.

MVSCA eſt ſic minima uolucrum, ut poſſit cum muſcellis & culicibus comparari: ſed tanto illis eſt maior, quantum ipſa ab apere linquitur. Pennata eſt autem, non eo modo quo cæteræ uolucres, quarum hæ quidem pennas in toto habent corpore, hæ uero ueloci- bus utuntur & pernicibus alis. Sed ex pelliculis ſunt illi pennæ, quemadmodum locuſtis & cicadis & apibus, ſed tanto molliores habet pennas, quanto Græcaueſte tenuior & mollior eſt Indica. Si quis muſcam diligenter inſpiciat, quando in ſole alas expandit & concutit, uarijs eam pictam coloribus ut pauones uidebit. Eſt illi uolatus non continuo pennarum remigio ut ueſpertilionibus: neq; ſaltu, ut locuſtis: neq; cum ſtridore, ut ueſpis & crabronibus, uerum flexilis ad quamcunq; aëris partem ſe moueat. Adde quòd non uolat quietè & cum ſilentio, ſed cum cantu & melodia: non item immitè & ſæuè quemadmodũ culices & muſcellæ: neq; cum graui fremitu apum, aut ueſparum horribilem oſtentans ſonũ, & minacem, ſed tanto uolat his ſuauius muſca, quanto ſunt tuba & cymbalis tibiæ dulciores. In reliquo uero corpore caput quidem tenuiſſimum collo continetur, & eſt uerſatile, non compactum & affixum humeris, ut eſt locuſtarum. Oculi uero prominent, qui cornu plurimum habent. Pectus eſt benè compactum. Sunt ei innati pedes, non ut ueſpis aſtricti ualde & cõplexi. Aluus autem minuta eſt & ipſa, & thoraci etiã ſimilis, zonas latas & ſquamas habens. Vlciſcitur tamẽ non aculeo ut apis & ueſpa, ſed ore & proboſcide, quam & ipſa eodem modo habet uel elephanti, præpaſcitur q; & aſſumit, & inhærens continet concauo uaſe in ſummitate proboſcidis: ex ipſa uero dens foras prominet, quo pungens bibit & lac. Sed dulcis & ſuauis eſt ipſi uel ſanguis non magno cũ dolore hauſtus, eorum quos pupugit. Sex pedes uero eſt: quatuor ſolis incedit, duobus autem anterioribus etiam ut manibus utitur. Videres igitur ipſam gradientem quatuor, atq; edulium aliquod tenentem ſublime manibus, more ualdeq; humano, atq; ut nos. Naſcitur autem non ſtatim talis, ſed uermis ab initio, uel ex hominibus mortuis, uel ex alijs animalibus: deinde ſenſim & pedes effert, & producit alas, fitq; ex reptili uolucris, & concipit paruum uermem, qui muſca fit: poſtea conuiua autem & contubernalis, & commenſalis hominum, deguſtat

Cõmendatio corporis & externarum rerum.

cõtubernalis
commenſalis

omnia, præter oleum: mortem enim ei affert epotum oleum: & tamen breuis est uitæ, ualde enim angusta data est illi uita. /Luce plurimum gaudet, & in hac ciuiliter uersatur: nocte uero quiescit & silentium agit, & neq; uolat, neq; cantat, sed contrahit se, & non mouetur. /Non paruam esse eius intelligentiam queo dicere, cum insidiatorem & hostem suum araneum effugiat: insidiantem enim & obseruat, & contra intuetur, declinans illius impetum, ne capiatur irretita, & in bestiolæ incidens casses. /Fortitudinem enim & robur ipsius nõ oportet dicere, sed Homerus poëtarum maximus cum quæreret, quonam modo laudaret Heroum optimum, non leoni, pardóue aut apro comparat robur illius, sed audaciæ muscæ, & intrepiditati, & conatus magnitudini: neq; enim audaciam, sed fiduciã esse illi refert: /Quanq; ille (inquit) repulsa, non desistit tamen, sed est appetens morsus. Sic autẽ laudat magnopere muscam & amplectitur, ut non semel, neq; paucis in locis de ea meminerit, sed sæpe exornat sic carmina commemorata musca: nunc enim gregarium eius uolatum ad lac exponit, nunc autem Mineruam curanti matri dormientem infantem comparans quando à Menelao telum repellit, ne ad lætalia loca incidat, muscam rursus ducit in exemplum. /At qui pulcherrimo eas adiectiuo ornauit cantatrices confertas appellans, & cum gregem earum gentem uocat. /Sic autem fortis est, quòd mordens aliquid, uulnerat, non hominis solum pellem, sed & bouis, & equi: elephantem quoq; mœrore afficit in illius ingressa rugas, & pro magnitudine proboscidis lacerans. /Coitus uero & uenere eorum, & nuptiarum est ipsis multa libertas, nec, ut galli, cum inscenderit mas statim resiluit, sed uehitur à fœmina diu, fertq; illa sponsum, conuolantq; nec aërium illum coitum uolatu destruunt. /Obtruncata uero capite musca plurimum uiuit parte reliqua corporis, respiratq;. /Quod autem est maximum in natura ipsarum, non est silentio prætereundum, quod Plato in sermone de anima, decq; animorum immortalitate solum prætermisse mihi uidetur, mortua enim musca super infuso cinere reuiuiscit, & noua ei generatio quædam atq; ab integro alia fit uita, ut uerè persuasum sit omnibus, quod illorũ quoq; immortalis est animus: siquidem & digressa reuertitur iterũ, & agnoscit, & suscitat corpus, muscamq; uolare facit, & uerificat de Hermotimo Clazomeno fabulam, quòd sæpe cum reliquisset eum anima, per se ipsam ibat peregre, deinde reuersa implebat iterum corpus, & suscitabat Hermotimum. /Et quanquam ociosa & remissa est musca, uescitur tamen quæ laborantur ab alijs, & plena ubiq; est ei mensa: nam ipsi & capræ mulgentur, & apis, non minus muscis laborat quàm hominibus, atq; huic coci obsonia condiunt, & deguſtat antequam ipsi reges, deambulansq; per mensas unà cum ipsis conuiuatur, & simul uescitur omnibus. /Tugurium aũt seu nidum non in uno loco constituit, sed errabundum uolatum tollens, more Scytharum ubi à nocte deprehensa fuerit, ibi & domum facit & lectum. /In tenebris uero, ut dixi, nihil operatur: neq; dignũ putat aliquid latens efficere, neq; quicquam turpis facere existimat, quod in luce factum, sit ipsi dedecori. /Ait uero fabula perpulchram olim mulierem fuisse muscam, loquacem tamen & garrulam & cantatricẽ, & in amore contendisse cum luna ambas eodem tempore Endymionis: deinde cum dormientem adolescentulum assiduè excitaret, friuola loquens & cantans, & circa ipsum lasciuiens egrè illum tulisse: lunam uero iratam in hoc animal transmutasse muscam. /Et nunc propterea omnibus inuidere somnum, qui dormiunt Endimionis memorem, & adolescẽtulis præcipue & teneris. /Morsus autem ipse & cruoris auiditas non rusticitatis, sed amoris est & humanitatis signum: nam eo quo potest modo fruitur, & ex pulchritudine decerpit aliquid. /Fuit etiam apud antiquos mulier quædam cognomento musca, poëtria perquã formosa & docta, & alia per insignis Atheniẽsium meretrix, de qua ait poëta comicus: Ad cor usq; eum musca mordebat. Sic autẽ neq; comica gratia dedignata est, neq; muscæ nomen excluſit à scena, neq; pudebat parentes hoc nomine filiæ

Cõmendatio intellectus, et eorũ quæ ad ũm pertinent

Ab auctoritate Homeri.

Iliad. 5.

Iliad. 8.

Iliad. lib. 2.

Reuiuiscẽtia muscarum.

Hermotimus

Plin. lib. 7. cap. 52.

Amplificat ab exemplo.

Victus et dieta.

Cognatio hominũ cũ ijsdẽ

Nobilitas nominis.

as appellare. Tragœdia uero magna etiã cum laude de muſca meminit, ſic in his: Graue quidem & moleſtum eſt fortirobore Saltare muſcam in uirorum corpora, ut cæde impleatur: uiros autem armatos hoſtilem haſtam timere. Multa etiam de muſca Pythagoræ poſſem dicere, niſi nota omnibus eſſet hiſtoria. Naſcũtur & maximæ quædam muſcæ, quas militares multi adpellant: nonnulli uero canes ſonitu aſperrimæ, & uolatu uelociſſimæ. Hæ & longiſſimæ uitæ ſunt, & tota hyeme incibatæ perdurant, contractæ præſertim & connexæ tectis & culminibus. In quibus & illud eſt admiratione digniſſimum, quòd utrunq; & fœminarum, & marium faciunt, conſcenduntq; uiciſſim, ut Mercurij & Veneris filius, qui miſta natura fuit, & duplici forma. Poſſem etiam adhuc multa dicere, ſed finiam orationem, ne uidear ſecũdum prouerbiũ, ex muſca elephantẽ facere.

Muſca Pythagoræ filia. Suidas.

Species muſcarum.

ADVERSVS INDOCTVM, LIBRORVM LONGA SVPELLECTILE TVMENTEM, SERMO.

ANASTASIO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ACerba quadam irriſione obiurgat, ex popularibus ſuis, ut uidetur, quendã, diuitẽ, & multos undiq; libros commercantem, cæterũ indoctum, & nullis bonis ſtudijs conuerſatũ. Illud oſtendens, quòd non librorum copia, & ſpecioſa ſupellex, ſed aſſidua ac diligens lectio, doctum faciat. Atq; ab hac propoſitione ſtatim exorditur quoq;, ut dicat, Errare illũ, ſi quia libros multos ac precioſos habeat, propterea ſe putet, inter doctos ac eruditos recenſendum eſſe. Rationes ſumuntur à cauſſis, & qualitate perſonæ, uidelicet quoniã ipſe prorſus literarum ignarus ſit, & nõ libri, ſed librorũ lectio eruditos faciat, perinde ut nec arma militem, ſed animus præſens, & utendi peritia. Atq; hoc argumentũ poſtea multis ſimilibus & exẽplis, per inductionem amplificat, quorũ pleraq; eiuſmodi ſunt, ut miram elegãtiam ac feſtiuitatem habeant. Poſtea autem & factum illius in ſuſpicionem uocat, & à cauſſis finalibus criminatur, quas ipſas quoq; ut uanas & indignas pleraſq; cõfutat, & irridet, præcipue ultimam, qua uidebatur Imperatoris, ſeu regis, ut ipſe uocat, gratiam ambire: quã & à circumſtantijs perſonæ refellit, & ſtulticiam illius comparatione quadam depingit. Ad poſtremum grauiter atq; acerbè obiurgat illum, & cõmonet quibus rebus relicto hoc inutili coemendorum librorum ſtudio incumbere potius debeat, quo uidelicet & rei conſulat, ac famæ ipſe ſuæ.

Exorditur ſtatim à propoſitione. Correctio.

AT crede mihi, quod tu putas, haud ex eo conſequere quod agis, Perſuaſum enim cum habeas futurum, ut ſi omni ſtudio optimos undiq; libros coëmeris, ipſe quoque inter doctos ac eruditos ponaris. Planè tibi diuerſum accidit, atq; hoc demum argumento, tua inſcitia & inertia uulgo proditur. Tametſi profectò optimos codices minimè comparas, ſed ut quiſq; à bibliopola laudatus eſt, fidem habes, ac prorſus qui hæc de libris mentiuntur prædam te faciunt, iſtiſq; codicum cauponibus pulchrè partus es theſaurus. Nam quo pacto tu queas dinoſcere ueteres ac eximios, aut futiles & putidos? niſi inde conijcias, quòd arroſi ac mutili, inq; his dijudicandis blattis tineiſq; utaris æſtimatoribus: qui enim credam liquido ac certò hæc te poſſe peruidere? Et ut dem tibi hanc cognitionem perſpectam, ac tenere quæcunq; Callinus pulcherrimè, aut ille laudatus Atticus omni cura abſoluta deſcripſerunt, quid hinc tibi commodi redit hominum ineptiſſime? qui neq; ſcriptorum ſpeciem conſideras, neq; profectò magis uti ſcis, quàm cœcus frui pueri uenuſtiſſima facie. Ac tu apertis quidem oculis, & me hercle ad tædium uſq; libris incumbis, & nonnulla ualde feſtinata lectione percurris, ut ſæpe lumina os anteuortant, ſed hoc non etiam ſatis eſt, niſi noris uirtutem quoq; totius & uitia Orationis, ſenſumq; ſcriptorum intelligas, & quę ſtructura ſit uerborũ, & quã ad certam quandam minimeq; fallacẽ amuſſim

Confirmatio à cauſſa.

Permiſſio.

A cõtrario ac cõmodat ſimilitudinem.

cuncta autor exegerit mox cernas, ambigua, syncera parum ac concinna. Quid mihi respondebis. Num hæc nosse te, cum nunquam didiceris? An uerò sicut ille quondam pastor, aureum ramũ à Musis, tu quoq; accepisti? Sed Helicona certè, ubi Musas habitare aiunt, non ita es à puero instructus, ut audieris opinor unquam nominari, & meminisse Musarum tibi religio esto. Nam cum pastore sanè, quanquam aspero & multo sole deformato non piguit has congredi, at qualis es. Quæso uero te per Libanitiden, concede hoc mihi, ut quędam tuorum facinorum prætermittam, talis inquam, ne aspectum quidem, sat scio, ferrent, ac potius myrto uel malua cæsum sua sede ejicerent, ne Olmeum aut Caballi fontẽ quibus gregibus sanè horumq; magistris sitim sedare permissum erat, polluat. Non credo te esse tam impotentem, tametsi in huiusmodi nimis quàm es fortis, ut ausis affirmare bonis literis te fuisse imbutum, aut studuisse unquam, ut uerè probatos codices tibi faceres familiares, uel quòd hic tibi præceptor extiterit, aut ad illum discendi gratia te contuleris. Et nunc omnia illa uno hoc te consecuturum spes est, si ingentem librorum aceruum congesseris. Proinde si hoc es animo, age conquire quicquid Demosthenes ille orator etiam sua manu scripsit. Deinde Thucydidis historiam, quæ octies huius oratoris industria extat descripta. Iam ut tot libri sunt, quot Athenis in Italiam aduexit Sylla, ut super his dormias affixos tibi ubiq; circumferas, num ideo eruditior es futurus? Sicut enim adagio fertur: Simia est simia, etiam si aureum cultum gestet. Et librum quidem semper in manu portas, legisq; semper aliquid, quorum tamen nihil penitus intelligis, sed asinus micans auribus lyram auscultas.

Tractat collationem.

Redit ad argumentum.

Ab absurdo.

Quòd si librorum copia doctum redderet eum qui comparasset, preciosa profecto res erat, & uobis tantum diuitibus propria, si quidẽ ueluti in foro pauperes nos superantibus daretur mercari, imò cum ipsis bibliopolis, quibus librorum tanta copia est, qui distrahunt doctrina & eruditione quis certet? quos tamen, si rem spectes, inuenies haud multò te bonis artibus præstare, nempe sermone rustico utuntur, mente nihil ualent, quales meritò sunt, qui inhonesti & turpis cõtemplatione nunquam sunt uersati, & tu unum modo aut alterum codicem redis mercatus, isti diu noctuq; in manibus uoluunt: quid ergo commodi hic expectas? aut cur non ipsæ cellulæ librariæ doctæ tibi uidentur, quæ tot ueterum autorum scripta complectuntur.

Bibliopole

Inductio per συμπλοκὴν Platonica, posito & locupletãde orationi accõmodatißima.

Age uero, si non est molestum paulum quiddam respondeas, aut quia infantior es quàm ut possis, saltem annue, uel abnue ea quę sum rogaturus. Quæso te si quis tibia canendi artis ignarus prorsus, fortè sit nactus Timothei tibias, aut quas Ismenias septem talẽtis emit Corinthi, an ne arte inflabit? uel nullus usus huic rei erit, qua scitè uti nequit? Rectè sanè abnuisti. Nam neq; quibus Marsya & Olympus cecinerunt, hoc efficient, ut concinnum quiddam inspiret, qui nũquam didicerit. Verum si quis Herculis arcus habeat, cum Philoctetes non sit, qui solus tendere potuit, & quòd collimasset figere, quis tibi uidebitur? Num quis facinus edat dignum sagittandi perito? Negas hoc quoq;. Eodem pacto igitur, & ratem gubernare ignorans, & qui nunquam equum conscendit: ille si pulcherrimam & aduersus uentorum procellarumq; impetus munitissimam sit nauẽ sortitus, hic uero Centauro fatum, aut generosissimæ notæ equum, utrumque deriſum iri opinor, quòd neuter suis bonis uti possit: Annuis? obsecro uero hoc etiam concede, si quis, uelut tu es, indoctus infinitos sibi libros acquirere laboret, censen, aliud hoc suo facto quàm risus & iocos eruditis facturum? Quid cessas annuere? Nam argumentum clarum est, quicq; hoc ita fieri cernunt, uulgatum illud haud dubiè inclamant: Quid cani cum balneo? Fuit non ita multo antè in Asia uir opulentus, cui calamitoso casu, cum per niuem iter faceret, putrefactus è frigore, ustulis uterq; pes deperierat, ille tam miserabilem fortunam expertus, infelicitatem solari cupiens, ligneos pedes truncis accommodabat, ac calceis indutus

κοπροφὸρον.

Narratiuncula seu διηγημάτιον et prænata artificiosißimæ cõparationes.

dutus, undiq; seruis innixus incedere gaudebat. Vbi hoc insuper deridiculum cõminiscebatur, crepidas pulcherrimas & nouas semper cura erat summa mercari, ut ita calceis speciosis, ligna sua, nempe pedes, essent conspicua. Nunquid uero his adsimilia facis tu quoq; qui cum clauda mente sis, ac siculneis sensibus emis auratos soccos, quibus uix aliquis pedes integer rectè possit ingredi.

Et quoniam inter alios tuos codices, Homeri poesin sæpenumero repositam est cernere, accepto aliquis libro, legat tibi secundum Iliados, quorum caue aliquid perpendas, nam nihil ad te, præterquàm qui isthic depictus est, uehementer absurdus homo, mutilo ac portẽtoso corpore, qui isthic cõcionatur, Thersites est. Ille inquam huiusmodi, si adeptus sit Achillis arma, putásne propterea fortem iuxta & decentem futurum, qui & fluuium transiliat, & alueum turbet trucidatoris Phrygum cruore, Occidat post Lycaona & Asteropæũ, Hectorem, cum ne Meliæ quidem põdus humeris sustinere queat. Negabis opinor, ac potius dices, dum post clypeum claudicaret, mox humi procumberet, impar armorũ oneri, si quando sublato capite è galea prospectaret, suos istos intortos oculos, deinde loricæ subiecto gibbo uelut tuberes, & ocrearũ dum in terra repit tractus: hæc inquam dices risum omnibus motura, & ipsum dehonestaturum primum panoplíæ opificem, deinde etiam dominũ. Tu uero nunquid animaduertis prorsus idem tibi accidere, dum librum manu tenens progrederis, cuius aluta purpurea, bullulæ aureæ sunt, at tu barbara uoce legis, deformans & euertens scriptoris dignitatem. Hæc cum facere te uident, non solũ eruditi ridere solent, sed tui etiam assentatores, quorum consuetudine unicè oblectaris, auersi se intuentes à cachinno minimè abstinent. Amplificatio III.

Age uero, narrabo tibi quod Pythijs gestũ memoratur. Tarentinum quendam Euangelum apud Tarentinos non obscuro loco natum, nec incelebrem, inuasit cupido uincendi Pythia, ubi quæ nudi certamina ineunt, non posse fieri, ut superior euaderet, quippe qui neq; robore, neq; pedum uelocitate esset præditus, facilè cogitauit. Verum cythara & carmine omnibus præmia prærepturum esse, persuaserant pestes istæ, quas apud se fouebat laudantes & adplaudentes ad exilissimum quenque cantus strepitum. Itaque uenit Delphos ueste auro insigni, & corona aureis lauri foliis plexa, splendens, hæc uero etiam smaragdis lauri fructui æquabilibus uariegata erat. At cythara uisu mirabile, apparatu dives, ex purissimo auro fabricata, annulis & gemmis passim ornata, suisq; locis Musarum, Apollinis & Orphei imaginibus sculpta, spectatores suspensos animis tenebat. Iam autem uenerat dies, quo in Theatrum erat descendendum, conuenerunt tres certaturi, obtigitq; sors Euangelo, ut secundo loco caneret; procedit ille post Thesbin Thebanum, qui non malè suas partes egerat, auro, smaragdis, beryllis, hyacinthis totus collucẽs, ipsa purpura, quæ auro contexta uisebatur, commendabat hunc cultum mirificè, quibus cum iam stupentes reddidisset, ac noua quadam & incredibili spe replesset spectatores, cum omnino iam & cytharam pulsare, & adcinere esset necesse, personat agreste quiddam, inersq; & incompositum, simul dum immodicè cytharam increpat, rumpit tres fides, cantus autem planè ineptus erat, & solutus, ita ut ab hominibus qui aderant rideretur: sed ludorum præfecti offensi hominis temeritate, loris cæsum è theatro proiecerunt. Hic uero iucundissimum erat spectaculum, aureus ille Euangelus, cum per mediam Scœnam traheretur, ab his qui uerbera infligebant, lachrymans, crura plagis cruentus, humi interim colligens delapsos, dum unà uapulat, cytharæ annulos. Exiguo autem temporis spacio interposito, prodit Eumelus, quidam Eleus, peruetustam cytharam afferens, cuius lignei erant clauuli, ipse uestem indutus uix unà cum serto decem denariorum precij. At ille & bellum ædebat carmen, & ritè sicut ars poscebat, chordas feriens modulabatur, itaque & uictor abibat, præconis uoce proclamatus. Ridens interim Euangelum, qui ne quicquam cythara ac annulis

istis

iſtis ſeſe oſtentaſſet. Et aiunt ſic fuiſſe allocutũ: Aurea lauro redimitus es Euangele, & quid ni? opibus enim uales: me uero quia pauper ſum, Delphica oportet eſſe contentum: ueruntamen hoc commodi tuus tibi ornatus peperit, quòd cum neminem tui miſereat, oderint omnes iſtas tam ineptè ſuperfluas delitias. Mirum uerò ni pulchre tibi cum hoc Euangelo conueniat, quatenus ne tu quidem ſpectatorum cachinnos quicquam moraris. IIII. Arbitror autem non intempeſtiuum eſſe, ut Lesbiam quandam fabulam tibi narrem. Cum Orphea Threſſæ mulieres dilaniaſſent, ferunt, caput uatis unà cum lyra, cum primum Hebrus excepiſſet, in nigrum Pontum eiectum, atq; ita ſimul naraſſe, caput ac lyram, illo lugubre quiddam in Orphei necem canente, hac uentis cordas percellentibus apros materiæ faciente modos, donec ad Lesbum adpellerentur, ubi incolæ fluctibus utrũq; ereptis, caput ſepulchro condiderunt, lyram autem ſuſpenderunt in templo Apollinis, in quo cũ bene longum tempus fuiſſet adſeruata; Multis annis poſt Neanthus Pittaci Tyranni filius, cum quæ de lyra narrabantur audiſſet, quòd beſtias hac demulſiſſet Orpheus, plantas & ſaxa mouiſſet, quodq; ipſo iam cæſo tamen per undas lata nemine modulante reſonaſſet, capitur incredibili amore habendi hanc, quare ingenti pecuniarum ui corrupto ſacerdoti perſuadet, Orphei lyram, alia ſuppoſita, ſibi det: qua accepta parum tutum ratus in terra diu hac in urbe ludere: nocte ſinu occultam efferens, ſolus in ſuburbium pergit. Quo ubi uenit, lyram pulſare incipit, ac chordas perturbat, ſperans ſtolidus & imperitus artium iuuenis fore, ut diuinum aliquod carmen percuſſę fides redderent, quo cunctos permoueret, & animi affectus, quo uellet, traheret, ut hoc nomine beatus haberetur, Orphei Muſices hæres. Dum hæc agit, uicini canes ſtrepitu, qui in eo loco erant plurimi, citi, coeunt, ac infelicem iſtum Cytharœdum decerpunt, quod ipſum ſolum cum Orpheo commune habuit, poſtquã canes adduxerat. Manifeſtiſſimè igitur oſtenſum hoc exemplo eſt, non lyram eſſe, quæ homines & feras lenierit, ſed artẽ ac carmen, quæ præ alijs excellentia, mater, Orpheo contulerat, lyra nihil à quibuſuis barbitis differente. V. Quorſum uero attinet Orphea tibi aut Neanthum proponere? cum noſtra ætate uixerit, & ni fallor, adhuc ſuperſtes eſt, qui Epicteti Stoici lychnum fictilem trecentis denarijs mercatus eſt, ſperans futurum ſcilicet, ut ſi noctu ad iſtam lucernam legiſſet, mox Epicteti ſapientiam ſomniaret, & ſimilis efficeretur admirando ſeni. VI. Sed nuperrimè alius quiſpiam Protei Cynici baculum, quem cum in flammam inſiluit, reliquerat, emit talento, cuſtoditumq; etiamnum inter reconditas ac chariſſimas opes habet, oſtentatq; non ſecus ac Tegeatæ Apri Calidonij tergus, & Thebani oſſa Geryonis, & Memphitæ Iſidis capillum. At ille tanti boni poſſeſſor, ipſum ſe quoq; ſtulticia & turpitate ſuperauit. Viden' quàm peſſimè res tuæ habeant? & quòd calualiæ fuiſte opus ſit? VII. Ego uero etiam Dionyſium quondam ſcripſiſſe Tragœdiam accipio, ſed qua nihil fuerit unquam minus elegans, aut magis ridiculum: quas cum dediſſet legendas Philoxeno, nec ille adulari poſſet, ſed ſalibus inceſſeret ſcriptorem, ſæpenumero in lapidicinas cõiectus eſt. Cum autem Dionyſius contemni ſeſe, & uulgo fabulam eſſe comperiſſet, nullæ operæ ac impenſæ pepercit, ut Aeſchili pugillaribus, quibus ſua poemata deſcribere fuerat ſolitus, potiretur: quibus acquiſitis, iam ſe plenum ex Aeſchili ceris numine, & planè attonitum putabat. Et tamen in his longè abſurdiora ſcribebat, quale eſt Doricum illud: ἄκτιν ἀ διννοῖς γυνά. Et iterum: ὄμμι γυναῖκα χρυσίμην ἀπόλεσα, nam hoc quoq; inde ſumptum eſt. Et hoc: κὤτοις γὰρ ἐμπαίξουσιν ὀι μωροὶ βροτοί. Hoc tamen poſtremum non parum rectius in te quadret, quàm Dionyſium, & propterea ceras inaurare debebas. Nam quæ obſecro quid conſequendi ſpes eſt? quòd libros uoluis, reuoluis, colligis, quod non decet reſecas, croco pingis, & polis cedro, amicis pellibus, bullulas infigis, ſic agis tanquam fructum

Hic diligẽter cõſideraquantã puritatem ſermonis exigat à ſcriptore Lucianus, & cur iſta reprehendat potiſſimum ulti mũ, uerſiculũ uix Græcè doctiſſimus aliquis, opinor, uiderit.

fructum inde perceptturus, & factus es scilicet uehementer ex hoc mercatu melior, quippe qui sic loqueris, ac potius qui piscibus magis es mutus: uitam autem qualem uiuas, dictu fœdũ est: hoc certè aiunt, tuam illam obscœnitatem extremè odisse uniuersos, quòd si librorum hæc esset culpa, fugiendum ab eis erat quàm maximè procul. Duo autem cum sint quæ à ueteribus scriptoribus petas: dicendi uirtutem, & honestè uiuendi rationes, dum quę bona sunt imitaris, quæ mala, deuitas: quando neutrum spectatus es, quid aliud cõparasse dicemus te, quàm ludum muribus, & tineis habitaculum, ac seruis, si negligẽtiores in codicibus curandis fortè fuerint, uerbera. Sed quod sum nunc dicturus, haud scio an tibi summam ignominiam adferat: si quis forte fortuna te conspicatus, sicut ferè cerni amas, habentem in manu librum, roget: autor quis sit, orator, historicus, poëta: ac tu ex inscriptione doctus, aptè dicas quæsitum: postea, ita ut fit, dũ sermo familiaris progreditur sæpe longius, ille laudet aliquid aut accuset scriptorum: tu uero non habeas quod respondeas, nonne optes tum ut tibi tellus dehiscat, qui in tui perniciem uelut Bellerophontes codicem attuleris? Demetrius Cynicus cum Corinthi conspexisset ineruditum quendam pulcherrimũ librum legentem, opinor in Bacchis Euripidis locum, ubi nuncius Penthei fatum & factum Agaues exponit, arreptum codicem lacerauit: Satius est, inquiens, semel à me, quàm à te toties dilaniari Penthea.

Quid ex autoribus discendum.

Argumentũ insciticiæ.

Χρεία mixta.

Scire autem peruelim, quod ego nulla, quantumuis diligenti animi cogitatione assequi possum, cuius rei gratia tanto studio in hoc sis uersatus. Nam fructus & usus causa nemo putare queat, qui te uel mediocriter nouit. Nõ certè magis quã si caluus pectinem emat, aut speculum cæcus, aut tibicinem conducat surdus, seu fortunue spado, uel nauem, qui nullum mare propinquum habet, aut gubernator aratrum. Sed fortassis hac re tuas opes iactas, dum palam facis, etiam inres tibi nihil utiles, eximmensis diuitijs esse quod insumas. At enim, quantum ego, qui & ipse Syrus sum, exploratum habeo, nisi te locupletis istius hominis testamento, dolo fraudeq; mala subingessisses, iamdiu uenum libris datis, fame tibi fuisset pereundum. At fieri potest, ut nunc deinceps ideo libros undiq; accumules, quo fidem facias assentatoribus tuis, quos audis quotidie prædicantes te, non modo bellum & amabilem rhetorem, sed sapientem quoq; & historicũ, qui secundum non inueniat? Fertur quoq; orationes quasdam te in conuiuijs ex more recitare, ac illos terrestrium ranarũ instar, sitibundos exclamare, nec potare nisi prius clamore differantur. Nam nescio quo pacto non est difficile naso te suspendere, qui omnia credis, sicut illud nuper, te uni cuipiam regi adsimilem, quemadmodum Pseudalexander quondã ac Pseudophilippus, & superioribus annis Pseudonero, & qui alij hoc modo mentiti sunt? Nec mirũ est hominẽ insulsum ac te stolidum sic affici, & lectica uehi, aut illum regis incessum, uultũ, habitum denique totũ studere imitari, gaudereq; si quis te huic conferat? Quid hoc mirum, inquam, quando etiam Pyrrhus Epirota alioqui uir clarissimus, dicitur ita ab assentatoribus fuisse corruptus, ut se Alexandro illi similẽ arbitraretur, quanquam istorũ sacrilegorum opus palàm erat omnibus. Nam Pyrrhi quoq; imagines iam circumferebantur, & tamen ille in hoc erat, expressam Alexandri figuram. Hactenus equidẽ contumelia affeci Pyrrhũ, quod tecum comparaui, uerũ quod superest, pulchrè inter uos cõuenit. Nam Pyrrhus postq; ita esse in animũ induxerat, nemo erat omniũ qui diuersum uel sentire uel loqui uellet, donec uetula quædam eius Lariſſe hospita, id quod res erat prolocuta, uesaniam hominis repressit. Ille enim cũ Philippi, Perdiccæ, Alexandri, Cassandri, aliorumq; regũ Macedonũ imagines, ptulisset, rogauit: cui nã ex istis simillimus uideret, omnino pro certo habens fore ut Alexandro pronunciaret? At illa diu cõtata, tandem Batrachioni inquit, erat em̃ quidam in urbe cocus Batrachio nomine, Pyrrho per omnia similis. Tu quoq; quem ex histrionicis cynædis referas, tacere malo. Sed quòd

Interrogatio & facti fugillatio à fine.

ἀποφορτες. Dilutio amara.

Alia causſa.

Cõprobatio à simili facto. Dilutio à qualitate personæ.

Amplificat exemplo. ἀφορισμὸς.

uniuersi

uniuersi dicant ingenti te correptum insania, qui illam imaginem tibi conuenire putes, hoc uero sat scio. Itaq; nihil est noui, si, tam nullius artis pictor cum sis, uiris eruditissimis æquari te postulas, ijs fidem habens qui hoc te nomine laudibus efferunt. Quorsum uero has nugas? cum caussa sit in promptu istius tui librorum coacernandorum studij, tametsi, qui meus est stupor, nūc demum animaduerti. Nam quòd opinare, prudenter hoc inueneristi, ideoq; in magnam spem erectus es, regem intelligentem uirum, & in primis amantem doctorum, postquàm didicerit quàm desperam libros plurimos habere, in nulla planè re tibi defuturum. Verum heus mollicule, an tu putas tantum Mandragoræ oculis regijs effusum, ut cum hæc audiat, non etiam habeat compertum, qualis tuæ diurnæ uitæ ratio, quæ conuiuia, cuiusmodi noctes, quales & quibus cum consuetudinem agas: an nescis multos regibus esse & oculos & aures? & quæ tu facis adeo latent neminem, ut & surdis & cæcis sint cognita. Atque utinam loquentem possemus audire, ac lauantem daretur contueri, quanquam quia aliter putas, non attinet te in publico uestibus exutis cerni: nec enim serui tui tacebunt, quæ noctu indigna relatu facinora edis. Respondeigitur mihi hoc quoq;: Si Bassus ille nosster Sophista, aut Battalus tibicen, aut iste Sybarita Cynædus Hemitheon, qui nobis præclaras illas leges condidit, quemadmodum omni spurciciei genere furere oporteat, si istorum inquam unus aliquis, leonina pelle circundatus, clauam manu tenens prodambulet. Quid? Herculem ne existimas, quibus obuiam factus sit, habituros: non equidem opinor, ut maximè ollis fortè cæcutiant, sexcenta enim sunt quæ repugnant: incessus, obtutus, uox, obliqua ceruix, uarius fucus, unguenta quibus uos soletis excolere, & omnino sicut in prouerbio est: Citius septem elephantas sub alis absconderis, quàm unum Cynædum. Iam cum leonina pellis hunc non occultat, tum speràs libello contectus posse latere? Sed fieri nequit, quin te prodant alia illa uestri indicia. In summa, ignorare te uideo quòd bonam & splendidam famam non ab illis librorum institoribus, sedà se ipso, & quotidianæ uitæ modo petere conueniat. An uero confidis aduocatos ac testes probitatis futuros tibi Atticum & Callinum librarios? caue putes, sed sæuos homines perdituros te, si Dij sinant, ac ad extremam paupertatem redacturos. Quem nunc tandem modestiorem ac magis cogitantem parerat istorū codicum uni cuipiam ex eruditis copiā facere, simulq; exista nuper extructa domo migrare, ijs etiam apud quos mancipia prostant, reddere partem saltem multorum debitorum. Etenim his duobus præcipuam collocasti operam, ut libros possideres raros, & adolescentes ualidos ac robustos mercareris. Proinde considera, quàm sit res aurea consilium. Nam meo quidem indicio rectissimum fuerit, si missa feceris ea, quæ non magnoperè ad te pertinent, ac illum alterum morbum curaris. Et pro ministris (sic tamen ut ne perpetua emptione res domestica deficiant) adhibueris ingenuos aliquos, quibus ne tutum quidem sit, si abs te digrediantur, nisi precio hoc redimas, proferre omnia, quæ uos inter comessandū designatis. Qualia nuper Pusio tuus obscœnissima de te mane domo egressus narrabat, etiam signa ostendens sceleris. Ego uero testes facio, quotquot tum aderant, quàm indignè tulerim, & uix manus continuerim, iratus tui caussa, maximè cum unum atque alterum adduceret, confirmaturos quæ dixerat, qui & ipsi eadem multo sermone declamabant. In hos ergo usus reconde argentum, bone uir, ut domi tutò ista perpetrare possis. Nam quis nunc deinceps abistis quibus te assuefeceristi retrahat? non facilè cessat canis corium rodere ubi cœpit. At illud alterum, ne in posterū libros commerceris, facilè obtinebimus. Doctus es, sapiens es, Quicquid uspiam antiquitatis extat, hoc tibi modo nō in summis labris natat, omnem historiam tenes, omne orationis artificium, uirtutem, uicia, dictionum Atticarum usum, ac planè citus es, & in omni scientiarum genere primus, ob librorum aceruum. Nam quid uetat etiam me tibi ciconiam pinsere

Tertia caussa

Dilutio à persona regis.

Amplificatio ab exemplo.

Obiurgatio seria.

Ironia.

fere quando decipi te iuuat. Ego uero perquàm uelim fieri abs te certior, cum tot tibi libri sint, quibus potissimum te occupes, Platonis, Antisthenis, Antilochi, Hipponactis? Aut spretis his, magis Rhetores in manibus habes, Aeschini orationem aduersus Timarchum? An uero iam antè hæc omnia tibi sunt clara, nec est cur legas. At in Aristophane & Eupolide totus es? Scin Baptas? percurristi totam fabulam. Nam alicubi tetigit te poeta, nuncubi puduit te agniti flagitij? *Interrogatio distributa. Alia obiurgatio ab inutili.*

Hic autem iterum miramur, quali animo, qualibus manibus libros uerses? Quando? num interdiu, quod nemo unquam facere te uidit. At noctu? An cum istis alijs es intentus? aut ante uestra exercicia, quæ nisi cum caligine terra est obducta, aggredi non ausis. Missos uero fac libros, ac tuam rem potius cura, quan quam hoc quoq; indignum est, debuerasq; Euripidis Phædram saltem uereri, qua mulieribus succenset, ac inquit: *Acerbum.*

Nullas tenebras expauescunt concias,
Neue ædium uocem latebræ edant, timent.

Quòd si omnino decreuisti tuo morbo blandiri, age abi, mercare libros, domi conclude, fruere partorum bonorũ gloria, hac scilicet contentus: caue uero tangas, aut lecturus aliquid aperias, ne sit in ore tibi ueterum aliqua oratio aut poëma, nihil malè de te meritorum. Non sum nescius hæc frustra à me disputari, & nugas esse meras, iuxta Adagionem: Aethyopem lauare. Nam tu non cessabis libros coëmere, cum ab eruditissimis quibusq; rideberis, quibus non hoc agitur, ut libri niteant, & magnifici sint, sed ut utiles uerbis & sententijs uerborũ. *Epitrope irronica. Epilogus. Obiurgatio à re inutili. Insciliæ amplificatio à simili.*

An uero speras ista opinione tuam insciciam posse occulere, & codicum multitudine permouere uulgus? Nescis autem quòd imperitissimi medici idem faciunt, qui eburneis uirgulis, & uasculis quibus sanguinem eliciunt, argenteis, scalpellisq; auro insignibus superbiunt; cum uero horum iam usus est, ne in manus quidem rectè capere sciunt: alius autem quispiam in medium prolato phlebotomo, rubigine quidem ambesum, sed benè acutum, ægrum morbo leuat. Sed ut tuarum rerum magis iocosam faciam comparationẽ, ad hos mihi tonsores aspice, & inuenies eos qui artifices optimi sint, nouaculam tantum ac forpicẽ & mediocre speculum habere. Sed ignari artis, etiã si infinita specula & forpices proponant, non tamen latere, artis q̃ nihil calleant tonsoriæ. Accidit q̃ hoc risu dignissimum, quòd plerique apud uicinos tondent, coram ipsorum speculis comuntur. Et tu alij quidem cui usus esset cõmodare librum, certè posses, ipsis uti non potes, tametsi nulli commodasti unquam, facisq; hoc tantum quod canis in præsepi, qui, cum hordeo non uescatur, equum tamen uolentem pasci, haud sinit. *Claudit suo more celebri et scito dicto, sicut ferè oës sermonũ suorum particulas solet.*

DE NON TEMERE CREDENDO CALVMNIAE.

PHILIPPO MELANCHTHONE INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ARgumentum, ac summã orationis, titulus indicat, uidelicet, q̃ non temere credendum sit calumniæ, propterea q̃ multi proprijs affectibus aut commodis impulsi, innocentes sæpenumero, & bonos uiros, apud eos, qui facilè delationibus quibusuis aures & fidẽ adhibent, per iniuriam ac fraudem opprimant. Oratio est didactica, nisi quòd circa finẽ etiã ad suasoriũ genus aliqua parte pertinere uideri potest. Vbi consulit, ac monet delatores non facilè admittendos atq; audiendos esse, aut certè ea, quæ deferuntur, diligenter perpendenda, q̃ ex huiusmodi calumnijs, multa ac grauia mala fermè sequantur. Orditur aũt à loco communi, ignorantiam puta, pernicioſum malum hominibus esse. Cui poſtea institutũ negocium accõmodat, præcipuè uero addens, circa calumniam. atq; hinc proposito, de quo dicturus sit, principio, ceu occasionẽ quandã futuræ descriptionis, præmittit narrationem de Apelle apud Ptolomæũ delato, & quo pacto idem Calumo

niam ullius sit, depicta eius imagine. Atq; exinde ad ipsam rem accedens, definit primum Calumniã, postea calumniatores, quales sint, & ubi potissimũ uersentur, quibus rebus ac studijs intenti sint, & qualibus instrumentis quoq; ad circumueniendos & opprimendos innocentes utantur, describit. Hinc ipsum quoq;, qui traducitur, quis & qualis conditionis sit, & quid maximè in eo obseruetur, idq; distributione quadam prosequitur, additis etiam exemplis quibusdam, atq; similibus. Postremo & illum depingit, qui calumniatori aurem præbet, qualem ferè esse contingat, & quid quisq; faciat, tractata etiam per occupationem quæstione, an prout quisq; uir dignior, aut famæ spectatioris erit, ita admittendus, atq; audiendus quoq; magis sit, an prorsus nulli uni ac soli credendum. Digna sanè oratio, quæ nobilium atq; potentum paristibus & aulis ubiq; scripta, ac picta, ceu dicitur, ob oculos ponatur.

Exordium à loco cõmuni.

PERNICIOSA res ignorãtia est, & uarijs modis noxia mortalibus, non solum communi hominũ uitæ tenebras quasdã offundere, ac ueri cognitionẽ obliterare solita, sed priuatas q̃q; singulorũ rationes miscens ac perturbans. Quo fit, ut perinde atq; q̃ in tenebris errant, imo haud alitẽr q̃ cæci, iam huc, iam illuc impingamus. Quod haud procul nobis & ante pedes est situm, non uidemus: formido est his capi, à quibus etiam quàm longissimè absumus.

Amplificatio ab effectu.

Denicq; in rebus humanis nihil tam faustè feliciterq; agitur, quod non error aliquis interpollet. Hinc sunt innumeræ illæ tragicæ clades, fata Labdacidarum ac Pelopidum, aliæ item aliarum calamitates. ferè enim quicquid malorum scenæ ac pulpita clamant, ab Ignorantia ceu tragico deo compositum proficiscitur. Illa uero cum aliàs potest plurimum, tum noxia est immodicè, si quando in calumnias familiares, & mutua inter se amicorum crimina incidit. Quibus solent, & intestinis dissidijs res domesticæ, & odijs ciuilibus urbes funditus euerti. In natos sæuire parentes, nati parentibus insidiari, frater fratri, amans amanti, amicus item ab amico diuelli. Turbari demum omnia calumniæ uafricia. Itaq; quo pacto caueri facile possit, & qualis nam sit calumnia, unde originem trahat, quantum ferè efficiat, hac oratione, uelut in tabella depingam. Porrò quam eius imaginem subijciam, Apelli Ephesio pictori acceptam refero dicatam. Quum is apud Ptolemæum regem coniurationis, quæ in Tyro autore Theodota, facta est, insimulatus esset, quanquam neq; Tyrum uiderat unquam, neq; Theodotam nouerat, nisi quantum fama accepit, eum Ptolemæi præfectum Phœnicen administrare. Verum Antiphilus quidam artis, gratiæq; Apelleæ æmulus, illum apud regem coniurationis Tyriæ reum fecit, cum Theodota principe factionis uisum familiariter congredi, conuiuari, secretò item & in auriculam inter conuiuãdum colloqui. Paulò post & defecisse Tyrum, & Pelusium Apellis consilio occupatum esse. Tum Ptolemæus præter modum, cum & aliàs non satis animi compos esset, assentatione insuper tyrannica fractus, adeo exæstuit, adeo admiratione calumniæ percitus est, ut coniecturis quæ caussæ fidem, aut facerent, aut minuerent, neglectis, non animaduerterit calumniatorem Apelleæ artis æmulum esse, dein fortuna minori Apellem, quàm ut Pelusium prodere posset? hunc itẽ beneficijs regijs plus cæteris pictoribus auctum. Neq; interim per contatus, num aliquando ille in Tyrios nauigasset. Quin statim plectendus uidebatur. Regiam tumultu insolito Rex perturbat, Apellen perfidum, ingratum, reum uiolatæ maiestatis, insidiatorem, coniuratum, clamat. Ac nisi quispiam è socijs coniurationis, qui capti tenebantur, & audax Antiphili scelus stomachatus, & infelicis Apellis misertus, nihil ei commune cum seditiosis fuisse probasset, dubio procul Tyriorum malorum pœnam capite multatus soluisset, etiamsi nihil sibi malè conscius. Ptolemæus igitur collecto animo sententiam mutauit, Apellen donauit talentis centum, addito in seruitutem Antiphilo calumniatore.

Tragicus Deus

Descendit ad hypothesin.

Propositio.

Narratio de Apelle et rege Ptolemæo.

Icon Calumniæ.

Apelles contrà periculi memor, tali est imagine calumniam ultus. Ad dextram considet quispiam auribus prælongis insignis, quales ferè illæ Midæ feruntur.

Manum

Manum porrigit procul accedenti calumniæ. Circūſtant eum mulierculæ duæ Ignorantia, ni fallor, ac Suſpicio. Adit aliunde propera Calumnia eximiè compta, uultu ipſo & geſtu corporis efferam rabiem, & iram æſtuanti conceptam pectore præ ſe ferens, ſiniſtra facem tenens flammiuomam, dextra ſecum aduleſcētem capillis prehenſum, manus ad ſuperos tendentem, obteſtantemq; immortalium deorum fidem, rapit. Antè it uir pallidus, inſpeciem impurus, acie oculorū minimè hebeti, cæterum planè ijs ſimilis, qui ſontico aliquo morbo contabuerunt. Hunc facilè conijcias Liuorem eſſe. Quin & mulierculæ aliquot Calumniam ſequuntur comites, quarum eſt munus, dominam hortari, inſtruere, comere: interpres picturæ aiebat Inſidias ac Fallaciam eſſe. A tergo, lugubri habitu, pullata laceraq; Pœnitentia ſubſequitur, quæ capite in tergum deflexo, cum lachrymis ac pudore procul uenientem Veritatem excipit. Hac Apelles tabula caſus ſuos luſit. Iam & nos, ſi uidetur, Epheſij pictoris exemplo, recenſeamus calumniæ rationes. Principio nobis effigianda eſt, & explicanda finitione quadā quæ uice Iconis fuerit. Eſt enim Calumnia, delatio ementita odio, clanculum reo calumniatori credita, delato ad reſpondendum ac refellendum non admiſſo. Quæ definitio perſonis, perinde atq; comicum argumentum, tribus conſtat, delatore, delato, & auditore calumniæ. Singulorum partibus defungemur hanc acturi fabulam, omnium, ſi lubet, primum producamus in medium, actus principem, & quaſi præſultorem, autorem calumniæ. Is quidem quàm minimè bonus uir ſit, ignorat nemo. Neq; enim quiſquam uir bonus amico damnum dare cauſſatur. Nam boni uiri eſt, hominum ſibi animos conciliare ſtudio benè merendi de amicis, neutiquam inimicis criminandis. Vnde haud incommodè colliges, iniuſtum, ſceleratum, impium. In ſumma, incredibilem rebus communibus calumniatorem eſſe. Nam quis eſt, cui non uidetur in uniuerſum iuſticiæ penſum æqualitas, & quod aiunt, NE QVID NIMIS? Inæqualitas, & item q̄d nimium eſt, iniuſticiæ. Qui uero clanculum abſentem inſectatur, æqualitatis metas egreditur: quippe, auditorem ſibi totum adſerit, aures eius anteuertit, obſtruit, & inuias reſponſuro, calumnijs refertas, efficit. Ea ſanè extrema eſt iniuria uel optimorum legum latorum iudicio Solonis & Draconis, qui iureiurando Senatum Athenienſem aſtrinxere, ut pari benignitate gratiaq; tam reum q̄ actorem Iudex audiat, dum alterius cauſſam honeſtiorem intelligat. Sceleſtum & crudele iudicium eſſe, ſi quid ſtatuatur antea quàm cum accuſatione comparata ſit defenſio. Adhæc, ſibi malè propicios deos reddunt iudices iſti, qui cum accuſanti aures liberè indulſerint, reo denegant, aut præſtigijs capti delatorijs, muſſitantes condemnant. Tantum à iuſto, æquo, bono, legibus, & iureiurando, ſenatus benè conſtitutæ ciuitatis calumnia diſcrepat. Iam, ſi cui dubiæ fidei legum conditores uidentur, quorum decreta commonent, iuſticia, non ſtudio partium iudicare, is longè optimi Poëtæ impendio ſcitam ſententiam, imò uero legem ſacroſanctam audiat:

Finitio Calumniæ

Calūniatoris deſcriptio.

Argumentū ab efficiente.

Ab autoritate & lege.

A teſtimonio

Nec niſi librato dirimat ſententia litem,
Parte quid ex utraq; queat, examine cauſſa.

Nimirum, uates intelligebat, ex omnibus nullam eſſe neq; grauiorem neq; audaciorem iniuriam, quàm indicta cauſſa quenquam mortalium damnare. Id uero ex omni parte calumniator molitur, uti cum furore ac uecordia hominis coram quo res agitur, indefenſum reum committat, defenſurum parteis ſuas clanculariā ſectione arceat. Adeò enim hoc hominum genus obnoxium eſt formidini, adeò nihil audet palàm, ſed perinde atq; qui ex inſidijs tranſuerſi hoſtem inuadunt, ex abdito alicunde ſpecu iaculatur, ut non ſit qui contrà uel mittere telum uel manu contendere poſſit, hoſtiſq; ignarus aduerſarij, fraudiſq; inſcius pereat. Quòd profectò minimè fallax indiciū eſt, in calumnia nihil ineſſe ueri, nihil ſani prorſum. Nam qui accuſaturus quempiā, ſibi conſcius eſt ueri, procul du-

Minoris amplificatio à modo.

Epilogus.

bio,& palàm audet aduersarium incessere,corrigere,purgantem crimen ferre. Vt in bello,qui iusta acie uincere hostem palàm potest,turpe ducit, astu & insidijs certare/At hoc genus homines in aulis regijs spectare plurimos datur, optimum fauorem hisce artibus ambientes,ubi scilicet & inuidia crebra, & uariæ suspiciones,& assentandi criminandiq; occasio multiplex in promptu est. Siquidem ibi quo pluribus plura spes ostentat,eo necesse est maiore inuidia, sæuioribus odijs,æmulatione callidiore certari. Illic uideas licet,quàm acres alter in alterum oculos defigat,qua cura obseruet,ueluti singulari certamine congressus si quid uspiam in alterius corpore fortè fortuna nudum,aut male munitum cõspiciat,quod ferire feliciter possit. Ita studio cuiq; est,cum ipse primus esse cupit,uti proximum deijciat,exturbet,conuellat,proculcet. Hic si quis est uir frugi,temere euertitur,illuditur,denicq; ignominiosè exterminatur. Contra qui adsentandi paulò peritior est,& habiliore ad mẽtiendum ingenio,probatur, superat. Sanè omnino iuxta Homeri carmen est huius certaminis alea.

...ꝓ...mũ uersetur calumniator. Argumentũ à causſa.

Amplificatio

Vndiq; communi sæuitur Marte,pariq;
Victusq; uictorq; cadunt fato.

Alium subinde alius,alia uia aggreditur,ut ferè fieri solet,sicubi de magnis agitur commodis,sed per calumnias iter est ut compendiarium, ita minimè securũ. Principia inuidiæ debent inter spemq; metumq; fluctuanti. Exitus nihil non miserabile,tragicum,calamitosum habet. /Cæterum quadruplatoris ipsum quoq; studium nequaquam facile est,simplexue,quanquam ita fortasse uideatur,sed arte multiplici,solercia peculiari, indefessa denicq; & accurata diligentia opus habet. Neq; enim noxia fuerit calumnia,nisi in speciem similia uero narret,neq; temere cunctarum alioqui rerum DOMINAM VERITATEM superauerit, nisi auditorem argumentosa & probabili actione,in summa, mille modis fallat. Porrò defertur is plerumq; qui honore quodam alios præstat, nempè ijs inuidiosus qui spe illius frustrati sunt. Quo fit,ut omnium telis affectetur ceu obex, qui uiam assequendæ dignitatis alijs intercluserit. Secq; primos tum singuli fore confidunt,si sublimem istum loco demoliti sint,ab amicis abalienarint. /Talè quiddã in gymnico cursu fieri consueuit, ubi, si quis est cursor ingenuus, statim ruptis carceribus primas affectans,& animum ad stadij metas adijciens,spe uictoriæ è robore suo cõcepta,neq; sequenti incommodat, neq; omnino laboris huiusce socijs quidquam struit remoræ. Contrà, qui malitiosus, imbellis, eneruis contendit cursu cum alijs, desperatis uiribus in fraudem intentus agitur, atq; in uniuersum hoc unicum spectat qua currentem occupet,impediat, ac intercludat,& ni succedat actus, non est, ut ullo alio modo uincere possit/Haud aliter in ambitiosis magnatum amicitijs accidit, ubi si quis feliciter anteuertit, in medias continuò labitur insidias,& incautus ab æmulis captus discerpitur. Hi deinde amari,coli,amici uideri incipiunt, uel ob id unum, quòd bonis incommodarint. Iam uti probabilem & dignam fide calumniã faciant, non quod fortuito casus ostendit,prehensant,sed in hoc toti sunt,ut accurato delectu obseruent, ne quid absonum aut alienum,à causſæ fide incidat. Adeo rationes eius quem criminantur uniuersas,in peiorem partem trahunt,suspectas reddunt, quo fidem addant accusationi. Medicum insimulant ueneficij. Magnificum ciuem affectatæ tyrannidis,tyrannum proditionis. Interdum auditoris affectus, sua calumnijs discrimina suppeditat, cum quo si ueteratores isti & nugiuendi suas technas comparent,aptè illuditur. Quòd si auditorem zelotypum norint: annuit, inquiunt, ille uxori tuæ inter epulas, & defixis in eam oculis alto suspiria pectore duxit, uxor uicissim suaue quiddam & amatorium,alia item quæ ad suspicionem adulterij faciunt./Sin poëticæ studiosus,ea sibi arte præter modum placeat, Philoxeno,aiunt,carmen tuum non probatur, hiulcum, lege solutũ censetur. Ad religiosum: en ille de pietate,deq; dijs malè sentit, sacra detestat, prouidentiã uniuersi gubera-

III. *Qualibus studeat atq; intentus sit.*

II. *Hactenus de calũniatore. Iã et de delatore, quis & qualis is sit.*

Amplificatio à simili.

Redit ad studia calumniatoris.

Distributio.

gubernatricem pernegat. Tum auditor ceu œstro in auriculam immisso, excandescit, ut pro re conijcere licet, amicum ab se impos animi, re ipsa nondum contentè cognita, missum facit. /Talia ferè sunt, quæ ab impuris istis confinguntur, uidelicet ad irritandos audientium animos maximè accommoda. Tum, qua parte singuli præstant, eam potissimum iaculis suis obnoxiam ij faciunt, ne quod auditor subita interturbatus ira, uero cognoscēdo collocet ocium: deinde sese purgaturo non fiat hominis copia, quem criminis admiratio speciesq; ueri occuparunt. Etenim dici non potest, quàm instructa sit, quantumq; ualeat calumniæ facies, siquando cum cupiditatibus auditoris cōflictatur./Quondam apud Ptolemæum, cui Dionysio cognomen fuit, quispiam Demetrium Platonicum accusauerat, quòd in Bacchanalibus aquam biberet, solusq; omnium muliebribus non uestiretur, de quo nisi accersitus ad regem mane palàm uino libasset, & instita muliebri amictus, ad numeros Dithyrambicos, Cymbalorumq; modos saltijsset, planè actum erat quòd & regium exemplum non esset imitatus, & aspernaretur Dionysiorum molliciem./Apud Alexandrum grauissimi criminis reus fiebat, qui colere & adorare Hephæstiona nollet: nam posteaquam is uiuis excessit, amore uictus Alexander effuso animo ad reliquam funeris magnificentiam additum uoluit, ut mortuus inter deos Hephæstion haberetur. Continuo ei templa, ciuitates, pleræq; dicarunt, delubra condiderunt, aras, sacra, ferias NOVO DEO sanxerunt. Iusiurandum omnium religiosissimum Hephæstionis nomine fuit. Capitale erat, siquis hac parte uel contaretur, uel neglectim coleret. Hic euiratus affectus, hæc uesania, fuit assentatoribus occasioni, accendendi, in flammandiq; regis. Narrabantur insomnia, uisæ Hephæstionis umbræ, prædicabantur illius responsa. Deniq; aræ & sacra dicata sunt FAMILIARI & malorum VINDICI deo. Proinde, cum his Alexander initio mirè oblectaretur, tandem ita captus est ut fidem quoq; adhiberet, gloriareturq;, quòd non modo dijs genitus esset, sed deos quoq; ipse faceret./Quo tempore, quantum putamus amicorum Alexandri afflixit Hephæstionis diuinitas. Si quibus non uideretur commune numen uenerari, accusabantur, deportabantur, gratia regia excidebant. Tum Agathocles Samius, qui primos aliquandiu ordines apud Alexandrū duxerat, magnis item ab rege honoribus auctus, parum abfuit, quin cum leonibus committeretur, criminatus, quòd illachrymasset præteriens Hephæstionis sepulchrum. Verum Perdica hominem seruauit, deos omneis, ipsumq; Hephæstiona iuratus, eū sibi in uenatione augusta specie, deum clarè uisum, mandasse, ut Alexandro diceret, parcendum esse Agathocli, qui non hoc lachrymasset, quòd aut uana sibi Hephæstionis diuinitas uideretur, aut mortem miseratus esset communem: sed pristinæ consuetudinis, & mutui amoris memoria, permotum esse. Sic igitur affecto Alexandro, locus adsentationi & calumniæ aptissimus fuit./Nam perinde atq; oppugnaturi urbes, non, quà probè munitæ sunt alto, præcipiti ac solido mœnium opere, hostes inuadunt: sed ubi sentiunt quàm minimè defendi, muniri, muros accessu faciles, collapsos, hac omnibus uiribus, certatim contendunt, quà citra difficultatem irruere, ac potiri rebus queant: Ita qui criminandis alijs desudant, quod in auditoris animo languidum, fragile, facile subactu uident, in eam partem traducunt coguntq; machinas suas. Demum quando insultus hostileis nemo persentit, nedum nō obnititur, expugnant. Iam intra muros cuncta igni ferroq; deuastant, excidunt, populantur: qualia uero simile est capto, & in seruitutem redacto animo fieri./Arma sunt istis aduersum absentem, fallacia, mendacium, periurium, supplicium, impudentia. Deniq; innumeræ impostura, ac malicioſæ cautiones. Omnium maximè præsens, & longè efficacissima assentatio./Calumniæ cognata, imò soror. Quippe nemo hominum tam generoso est pectore, etiam adamantino septus muro, qui cum calumniæ cōcedat, non idem assentatione uincatur. Hęc foris recti iudicij ceu fundamenta suffodit

Epilogus distributionis.

Probat exemplis.

Amplificatio à simili.

Arma calumniatorum.

ac subruit. Intus coniurati cum hostibus proditores, irruentes adiuuant, manus porrigunt, portas aperiunt, & modis omnibus connituntur, ut auscultatorem calumnia sibi seruum faciat. Sunt autem proditores, de quibus dico: Nouandi cupido, natura humanis ingenijs consita, præsentium item fastidium, sequax eorum animus quorum admiratione capitur. Nescio enim qui fiat, ut omnes amore sui immodico admiratio furtim rapiat, & suspicionibus illectet. Quosdam equidem comperi studio calumniæ adeo suauiter titillari auriculas, ut si pēnis cō frices. Proinde talibus adiuti socijs, calumniatores cum eruerint, cuncta prouiribus euertunt: nec magno emitur victoria, ubi nemo repugnat, nemo uim tormentorum sustinet, aut iaculis iacula mutat: sed qui auscultat, ipse sese sponte sua in manus hostium dedit. Interim ignarus insidiarum est qui accusatur. Nam haud aliter qui deferuntur, atq; qui captis urbibus pereunt, dormientes trucidantur. Et quod est inprimis mirabile, nescius se reum haberi, neq; cuiusquam sibi sceleris conscius amico candidè congreditur, familiariter compellat, facitq; pro more, iam ante undiq; circumuentus insidijs miser. Tum ille, si homo ingenuus est, & liber, confidensq; frangit iram, & effundit animum, defensionem recipit, agnoscitq; se frustra aduersus amicum exacerbatum fuisse. Sin autem est indole seruili, & malè mascula, audit quidem, & summis arridet labris, uerum odit, & clanculum dentibus frendit: ac, ut inquit Poëta: Extruit iræ fundamenta. Quo ego homine profectò, nihil iniustius, nihil tetrius existimo, qui admorsolabro bilem intus alit, odiumq; intra se conceptum auget, aliud in pectore clausum, aliud in lingua expromptum habet, agitq; læta & comica facie, tragœdiam meram, et nihil non triste patientem. Id ille maximè patitur quum simili delatoris uecordia apud eum, cui parat insidias, odium mussando dissimulauit, effecitq;, ut amicus ei uideretur. Tum enim ne uox quidem delati, nedum non defensio audiri solet. Tantum fidei calumniæ facit, concepta de illorum amicicia opinio. Hic quanto satius erat perpendere inter amicissimos non raro clam alijs graues simultatum causas intercedere. Sæpenumero item, quorum sese reum calumniator fieri metuit, socium insimulat: ut quum anteuerterit accusando, suspicione culpæ ac crimine elabatur. Atq; ideo ferè fit, ut quibus nos putent amicos tantū inimicos nunquam calumniemur. Nam actioni quæ ipsa sese præ se ferens actoris odium, prodit, fidei nihil esse potest. Verum, quos uulgo amicos æstimant, aggredimur, ceu auscultori specimen fidei nostræ daturi, ubi sua ipsius causa, commoda, salutemq; familiarium amicorum, neglexisse uidemur. Est & genus alior, quibus tametsi comperitur falso criminatum apud se amicum, tamen cum eredidisse putet, neq; aspicere illum, neq; in gratiam redire audent: perinde ac ipsi iniuria sint affecti, quòd alienam iniuriam non prospexerint. Proinde, multa sunt humanæ uitæ mala, ex quo quod promiscuè ac sine discrimine calumnijs creditur. Quale est quod apud Poëtam ait Antia:

Bellerophontem occide, aut Prœte peribis.
Qui mihi conatus præsigne auferre pudoris
Fœminei decus.

Cum ipsa prior adolescentem ad concubitum sollicitasset, contempta in hoc periculum induxit, ut cum Chimæra pugna congresso, parum abfuerit, quin uictrice bestia occumberet. Tanta pœna luenda fuit castitas, pudorq; iuuenilis, quem hospiti coniunx adultera suspectum fecerat. Simile quiddā Phædra priuignum calumniata, effecit ut filij caput pater Theseus execratum beluis marinis deuoueret: quāquam ô superi, nihil prorsum deliquisset. At inquiet quispiam, an non dignus est fide nonnūquam uir, cæterum bonis moribus & recto ciuilicq; iudicio præditus, qui alterum accusat? nō licet tali, auscultemus, modo reliquis sibi malis artibus temperarit? Age inquā, est ne alius Aristide iustior, ille tamen aduersatus Themistocli, contra eum populi animos excitauit, inuidia gloriæ popularis, ut aiunt, uellicatus. Aliàs uir bonus Aristides, uè

rum

Persona eius apud quem quis defertur

Exaggeratio calūniæ, ab effectu & eius exemplis.

Obiectio.

Dilatio ab exemplis.

rum homo erat, nec felle caruit, solebatq; amare alios, alios odisse. Iam si uerum est, quod de Palamede ferunt, sapientissimus quidam Achiuorum, ac ad res alias gerendas accommodus, inuidia flagrans, insidias parasse fertur, cognato, amico, ad hæc eiusdem belli socio. Adeo naturæ hominum familiare est, hoc errore labi. Porrò, quorsum attinebat & Socratem recensere, insimulatum apud populum Athenienſem seditionis & impietatis? Quid Themistoclem aut Miltiadem tot partis uictoriis, suspicione proditionis notatos? Sunt enim exempla innumera, & uulgo iam pleraq; non ignota. Quid igitur faciet uir prudens in re ambigua? sanè opinor, quod Homerus in Sirenum fabula docet, pernicioſas taliũ sermonum delitias nauigio prætereat, obturet aures, nec passim aperiat affectui cuipiam obnoxijs, sed ianitore sedulo ac fido adhibito, ratione uidelicet ac iudicio animi, recta dicentes recluſis foribus excipiat, inutiles nugas obdito pessulo arceat. Nempe ridiculum fuerit, datum ædibus ianitorem officio suo defungi, aures mentemq; uulgo patere. Postea quàm ergo tale quiddam calumniatum audieris, tute apud animum tuum rem ipsam perpende, nihil attinet qualis sit qui accusat, nihil ad rẽ facit alieni mores, nihil accusationis acrimonia. Quin, eo maiore cura rem discute, quo instructior uenit delator: neq; item credere conuenit iudicio & existimationi alterius, imò accusandis odio, sed suum ueri examen apud nos accuratè seruandum est, suæ item calumniatoris inuidentiæ partes dandæ. Deniq; quod utrinq; argumenta suaserint, statuendum. Tum uel odisse uel amare quem diligenter explorauimus, licet: Priusquàm id factum sit, calumniæ cõcedere in primo statim congressu, hercle nimis quàm puerile est, ac indignum uiro, longeq; à iustitia semotum. At uero horum omnium causſa, una est ignorantia, tenebræq; illæ, quibus suæ cuiusq; hominis rationes moresq; obuoluuntur. Iam si deorum quispiam uitæ nostræ lumen afferat, futurum est, ut euanescat calumnia, fugiatq; in altum Barathrum, nec usquam in humanis locum inueniat, reddita nobis luce omnium uitæ studiorum, ueritatis beneficio.

Consilium de non admittẽda calumnia.

Cõcludit eodẽ loco cõmuni, quo à principio utitur.

PSEVDOLOGISTA, SIVE DE APOPHRADE, HOC EST, DIE ATRO.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Inuectiua est in eum, à quo derisus fuerat, quòd Apophradis uerbo usus esset, ipsumq; dicì atro cõparasset. Continetur autem tota oratio duabus partibus, quarum priore ostendit, nomen Apophradis Græcũ, & usitatum Græcis esse, & serectè eo usum quoq; esse, idq; exemplis aliorũ, qui similibus nominibus etiã alios nefarios ac detestabiles, probrosè appellarunt. In altera autem uitam & mores, & item sermonẽ ac dicẽdi genus illius insectatur, ostẽdens illũ meritò ac dignè ista uoce cognominari, utpote atrum ac detestabilem, & ab alijs quoq; similibus antea appellationibus eodẽ modo passim notatũ, afficta etiam prosopopœia linguæ, expostulantis cum illo super abusu, & fœdo ministerio, cui adhibeatur. Exordium longius paulò est ad attentionem ac docilitatẽ pertinens, captata interim et beneuolentia instituto suo, ab exemplo Archilochi, qui se eodẽ modo ultus fuerit, Post Exordiũ Prosopopœia Elenchi ex Menandri prologis introducitur, qui argumentũ rei et occasionẽ scripti huius exponit. Titulus alter à materia de qua tractatur, alter ab ipsius, qui accusatur effectu siue opere sumptus est, quòd falsò de uoce Apophradis iudicarat, eamq; quasi peregrinã ac barbarã deriserat Est enim λογισμὸς examinator, ἐξέτασις & κρίτης seu δοκιμασὴς, ut Hesichius indicat.

AT quòd ignorabas nomen Aphophradis (hoc est, dieì atrì) cuiuis facile patet. Quomodo enim accusares me ceu barbarum lingua, ob hoc, quòd de te dixi, Apophradi similem esse te (Nam mores tuos memini me, cum tali die conferre) nisi prorsus ne audisses quidem nomen hoc. Ego uero ipsam quidẽ Apophradem, quid sibi uelit,

Exordium ab assẽuratione & intermina tione.

quidq̃ ſignificet, paulò poſt docebo te. In præſentia autem Archilochi illud tibi dico, quòd uidelicet, cicadam ala comprehenderis. Si modo de poëta quodam Iambico, Archilocho, audiſti aliquando, qui genere quidem Parius fuerit, Cæterum homo ſupra modum liber, & dicax, neq; conuiciari unquam ueritus, etiã ſi quàm maximè moleſtus futurus eſſet iis, qui in Iamborum ipſius ocium incurrerent. Ille igitur cum malè à quopiam iſtorum audiiſſet, Cicadam, ait, comprehendiſſe hominem alis: comparans ſe ipſum cicadæ Archilochus, inſecto uidelicet, natura quidem ſtrepero, & nulla cogente neceſſitate, uocali: quoties autem etiam ala comprehenditur, altius quiddam ſtridenti. Tu quoq; igitur, inquit, homo infelix, quid tibi uis, qui poëtã loquacẽ contra te ipſum irritas, alioqui cauſas, & materiam Iambis ſuis quærentem? Atq; hæc tibi quoq; nunc interminor, haud equidem per Iouem me ipſum cum Archilocho conferens, unde enim hoc poſſem, ut qui longè adeo inferior illi ſim? ſed quòd tibi conſcius ſim, innumera quædam Iambis digna, abs te in uita perpetrata eſſe. Ad quæ mihi uidetur ne Archilochus ipſe quidem ſufficere, aſſumpto etiam Simonide & Hipponacte ut uel unum aliquod eorum, quæ in te ſunt, malorum deſcribant. Adeo ceu pueros quoſdam tecum collatos, malicia ſuperaſti & Orodœcidem, & Lycamben, & Bubalum, quibus Iambos ille ſuos conſumit. Atq; adeo uidetur deus quiſpiam riſum iſtum tunc labiis tuis immiſiſſe, quando Apophradis huius mentio facta eſt: quo uidelicet ipſe quidem Scythis manifeſtior fieres, quòd indoctus ſummopere eſſes, & communia hæc, & ante pedes poſita ignorares, principium autem commodum atq; aptum orationis contra te inſtituendæ, ſuppeditares homini libero, & iam olim familiariter te, idq; exactè noſcẽdi, nihilq; uerituro, quominus omnia foras, eloquatur: imò uero præconem more proclamet, quæcunque agis, noctu & interdiu etiam adhuc nunc, poſt multa illa ſuperiora acuetera. Atqui fruſtra fortaſſis & ſuperuacuum fuerit, certo atq; erudiendi modo, ad te dicendi libertate uti. Neq; enim ipſe unquam melior futurus facile es, ex ea obiurgatione, non magis, quàm ſcarabæus, ſi monitus ſit, ut ne amplius in ſtercora huiuſmodi uolutet, cum ille ſemel iſtis aſſueuerit. Neq; etiam quẽquam eſſe arbitror, qui adhuc ignoret ea, quæ tu auſus aliquando fueris, quæq; homo ætate iam confectus, in te ipſum iniquè delinquis. Nõ ita tutus, neque obſcurè adeo malus es, neq; etiam opus quopiam eſt, qui tibi pellem Leoninam detrahat, ut manifeſtus fias, Canthelius ſiue Aſinus tantus exiſtens, niſi uero quis ex Hyperboreis paulo antè ad nos huc profectus ſit, aut in tantum Cumanus exiſtat, ut non ſtatim conſpectum te, aſinum omnium contumelioſiſſimum agnoſcat, non expectato, dum rudentem etiam audiat. Ita iam olim & à me, & apud omnes, & ſæpe, res tuæ proclamatæ ſunt, & famam inde haudquaquam exiguam nactus es, ſupra Aſiphradem adeo, & ſupra Sybaritam Miſthonem, & ſupra Chium illum Baſtam, qui iiſdem in rebus doctus atq; excellens fuit. Sed dicendum tamen eſt, etiam ſi frigida atq; emarcida iam dicere uidebor, ne in eam culpam incidam, quaſi ſolus illa ignorem. Imò uero aduocandus nobis Menandri prologorum unus aliquis, Elenchus uidelicet ille, amicus ueritatis, & libertatis deus, haudquaquam obſcuriſſimus ille quidem eorum, qui in ſcenã aſcendunt, ſolis uobis inimicus, qui linguam ipſius formidatis, & ſcientem omnia, & planè enarrantem, quorumcunq; uobis conſcia eſt. Plauſibile igitur hoc fuerit, ſi ille uoluerit, ante nos ingreſſus, exponere auditoribus, uniuerſam fabulæ rationem. Proinde age, ò Prologorum atq; deorum optime Elenche, uide ut plànè doceas, atq; informes auditores, quòd uidelicet, nõ fruſtra neq; odij cõciliandi gratia, neq; etiam illotis, quod aiunt, pedibus ad orationem hanc peragendam acceſſimus: ſed cum ut priuatum quiddam ulciſceremur, tum quia, illud quod commune eſt, hominem ob maliciam ac uanitatem odio proſequeremur. Atq; hæc ſola præfatus, ac planè elocutus, propitius abi iterum è medio. Cætera uero nobis

Amplificatio excollatione

Reiectio ſimulata, quæ attẽtiores facit.

Proſopopœia qua ex Menãdri prologis Elenchum introducit, qui ad dicendũ paret, & ueluti Protaſin quandã fabulæ exponat

nobis relinque, imitabimur enim te, & coarguemur pleraque, ut & ueritatis & libertatis gratia, nemo te accusaturus sit. Neq; uero me, ô optime, apud ipsos cõmendaueris, neq; rursum, quæ illi adsunt, præeffuderis temerè. Non enim dignum est, Deus cum sis, in os tibi uenire uerba de rebus execrabilibus adeo ac detestandis facienda. Nam Sophista atque impostor iste dicendo (hæc iam prologus inquit) Olympiam aliquando uenit, orationem multo iam antea conscriptam, recitaturus ijs, qui ad solemnem ludorum celebritatem conuenerant. Erat autem argumentum eius scripti. Pythagoras, prohibitus aliquando ab Athenienſibus communicare, ut opinor, cum ijs qui Eleusinia sacra peragebant, tanquam barbarus, eò quòd ipse Pythagoras diceret, ante ea tempora, etiam Euphorbum sese fuisse. Cæterum erat oratio ea ipsius iuxta Aesopi graculum, collecticia, ex uarijs alienis pennis consarcinata. Itaq; cum uellet haud quaquam friuola ac uana dicere uideri, ex notis ac familiaribus quendam rogat (erat autem homo ille Patrensis genere, circa lites & actiones forenses plerunq; uersatus) ut postquam dicendi argumentum aliquod postulasset, Pythagoram ipsi statim subijceret. Ac ita tum fecit homo ille, & persuasit theatro, ut orationem illam de Pythagora, audirent. Erat igitur, id quod consequens tum fuit, iste quidem ad agendum & exprimendum gestu sermonem, ualde ineptus, & à ratione alienus, connectens & agglomerans, ut par est, ea quæ longè antè meditata atque exercitata habuerat, tametsi impudentia, quæ quàm maxima erat, auxiliabatur quoque, ac manum porrigebat, & cum eo unà certamen obibat. Risus autem ab auditoribus undiq; multus. Ac alij quidem ad Patrensem illum interea aspicientes, significationem dabant, quòd haud quaquam clam ipsis esset, quòd illius ope fallacia ac techna hæc composita esset: alij autem, etiam ipsa ea, quæ recitabantur agnoscentes, per totum illud auscultandi tempus, unum hoc opus agebant, ut se mutuo explorarent, quo modo quisque memoria teneret, & dignosceret, unde quicque ex ijs Sophistis, qui paulo ante nos celebres fuere, in declamationibus siue meletis quas uocant, desumptum esset. Porrò inter hæc omnia, etiam is qui orationem hanc scripsit, inter ridentes & ipse erat. Cur autem non rideret ob manifestum adeo, & ineptum, atque impudens facinus? Ac fortè, est enim risus intemperantior paulò, cum ille uoce ad canticum deflexa, lamentationem quandam, ut ipsi uidebatur, Pythagoræ decantaret: hic meus poëta, illud quod uulgo dici solet, Asinum ad lyram, uidens, in cachinnum admodum suauem solutus est, quod alter conuersus, aspexit. Et hoc est quod illos paulò antè inter se inimicos reddidit. Atque hinc, erat quidem anni principium, imò uero tertia dies à nouilunio magno, quando Romani, iuxta ueterum consuetudinem & ipsi preces quasdam pro toto anno faciunt, & sacrificia peragunt, pro eo ac ipsis rex Numa sacrificandi ritus hos constituit, persuasiq; sunt quòd eo potissimum die uotis ac precibus, Dij uacent, atq; animum aduertant. In hoc igitur festo, & calendis solemnibus ridens Olympiæ tum ille, sub Pythagora isto suppositicio conspicatus accedentem execrabilem, & arrogantem istum alienarum orationum histrioem, (Norat autem & mores eius exactè, & reliquam nequitiam, atque impuritatem uitæ, & quæ facere diceretur, & quæ faciens, deprehensus fuerat) tempus ad quendam amicorum, inquit, uobis est, discedere, atque hoc inauspicatum spectaculum relinquere. Nam homo iste, obuiam nobis factus, uidetur suauissimum hunc diem in apophradem nobis conuertere. Quo audito, sophista ille, mox uerbum Apophradis, ueluti peregrinum atque alienum à Græca lingua ridere cœpit, & hominem pro superiore illo risu uicissim ultus est. ut quidem ipse putabat, & ad omnes dicebat: Hui Apophras? Quid hoc autem est? fructus, an herba aliqua, an instrumentum? Num igitur comeditur,

Narratio quæ Protasis siue argumentum reiexponitur.

aut

an bibitur? aut quid tandem est Apophras? Nam egò quidem neq; audiui unq;, neq; intelligo facile, quid nam etiam sit, quod ille dicit. Atq; hæc tamen ille quidem putabat se contra hunc ualdè acerbè dixisse, ac multò adeo risu Apophradem ipsam arripiebat. Cæterum non animaduertebat, quòd interim extremum contra seipsum insciciæ testimonium proferebat. Huius igitur gratia, orationẽ hanc scripsit, is qui me huc ad uos præmisit, ut uidelicet ostenderet, celebrẽ istũ sophistam, communia illa Græcorum, & quæ illi etiam, qui in officinis atque tabernis sedent, scire solent, adhuc ignorare. Hactenus Elenchus ille. Ego uero (iam enim ipse ad reliqua fabulæ peragenda accedo) meritò debebam, ueluti ex Delphico tripode, tandem illa addere, qualia uidelicet facta tua in patria fuerint, qualia in Palestina, qualia in Aegypto, qualia in Phœnicia ac Syria, atque exinde deinceps in Græcia & Italia: & postremo quæ nũc Ephesi facis, quæ quidem uecordiæ istius tuæ, quasi quoddã summariũ sunt & caput, & coronis morum. Postquam enim iuxta prouerbium, Ilienſis cum ſis, tragœdos conduxisti, tempus iam est, ut propria tua mala audias. Imo uero nondum etiam, sed de Apophrade prius. Nam dic mihi per Pandemum, & Genetyllidem, & magnam matrem, quo tandem modo reprehendendum, ac risu dignum uidetur nomen Apophradis? Non enim me Hercle Græcorum proprium erat, sed alicũ de ex Gallorum, aut Thracum, aut Scytharum commixtione, uelut commessabundum introductum. Tu uero, cuncta enim Athenienſium cognita habes, ex clusisti illud continuò, & uelut per præconem, è ciuitate Græcorum eiecisti. Et ex eo risus iste uidelicet, quòd barbarè ac peregrino modo loquor, & transgredior terminos Atticos. At uero quid aliud Athenienſibus ita familiare ac patrium, uti hoc nomen: dixerint illi, qui huiusmodi melius, quàm tu, sciunt. Quapropter citius Erechtheum, aut Cecropem, peregrinas & aduenas apud Athenienſes esse probaueris, quàm Apophradis nomen ostenderis, non proprium, aut non inibi natum, & genuinum Atticæ esse. Nam multa quidem sunt, quæ & ipsi eodem modo cum cæteris hominibus omnibus appellant. Apophradem autem soli illi atram, & abominabilem, & inauspicatam, & nefastam, tibiq; similem diem uocant. Ecce didicisti iam obiter quoq;, significationem Apophradis, & quis dies ater uocetur. Quando uidelicet neq; magistratus de rebus consultant publicè, neq; lites in foro disceptantur, neq; sacrificia peraguntur, neque quicquam eorum, quę more & auspicatò solent, tractatur. Is dies Apophras siue ater dicitur. Atque huiusmodi dies apud alios alijs de caussis indicti sunt. Aut enim pugna aliqua magna ac graui superati sunt, ac dies exinde tales, quibus cladem eam accepere, pro nefastis, & inauspicatis ad res legitimas gerẽdas, habendos censuerunt: aut me hercle etiam. Atqui ineptum fortasſis, & intempestiuum utiq; iam fuerit, dedoceri, ac denuò discere talia, uirum senem adeo, ne illa quidem, quæ his priora sunt, scientem. Proinde hoc omnino reliquum est, & si didiceris ipsum, omnia exinde nobis scies. Vnde enim heus tu? Nam cætera quidem, etiam si ignorare, ignoscendum sit, ea uidelicet, quæ extra communem uiam posita, & obscura hominibus priuatis atq; indoctis sunt. Diem tamen atrum, etiam si uolueris, nominare aliter quàm Apophrada non poteris. Nam hoc unum ac solum nomen omnium positum esse dixerit quispiã. At uero uetustorũ uerborũ alia quidem usurpanda sunt, alia autem non item, quęcunq; eorum uidelicet, non ita multis consueta atq; usitata sunt, ut ne perturbemus auditum, & uulneremus intelligentium ✱ aures. Ego uero, uir optime, si ad te quidem uerba fecissem, de te ita dicens, peccassem fortasſis. Decebat enim, decebat, inquam, aut Paphlagonum, aut Cappadocum, aut Bactrianorum uerbis consuetis ac patrijs tecum loqui, si intelligere deberes, quæ dicerentur, & audiendo uoluptatẽ aliquam capere. Cæteris autem Græcis, opinor, secundum Græcam linguam conuersari decet. Deinde etiam Atticis per successionem temporum multa uariantibus

Hactenus prologus, deinceps orõem ſuſcipit ipſe Lucianus.

Propoſitio. cũ diuiſione.

Veneris cognomina ſunt. Suidã uide.

I. Quæſtio, an Græcũ nomẽ Apophras & quid ſignifiect.

Quid Apophras.

Atri dies

Præciſio.

II. Obiectio.

✱ Fortaſſis, nõ intelligentiũ, legendũ. Dilutio à perſonæ qualitate, & ipſius uocis.

rantibus in lingua sua, hoc nomen inter præcipua manſit, hoc modo ſemper, & ab omnibus ipſis dictum. Ac ſanè commemorarem etiam eos, qui ante noſtram ætatem, eodem nomine uſi ſunt, niſi & iſto modo perturbaturus te eſſem, peregrina & ignota tibi poëtarum, oratorum, & hiſtoricorum uerba recenſendo. Imò uero, ne ego quidem tibi eos dicam, qui illud uſurparunt. Omnes enim norunt. /Sed tu contra, ſi mihi unum aliquem ex ueteribus oſtenderis, qui nomine hoc uſus non fuerit, aureus, ut aiunt, in Olympia ſtatueris. Atqui ſi quis ſenex adeo, & ætate confectus, huiuſmodi ignorat, uidetur idem mihi, quòd Athenæ ciuitas eſt Atticæ, & Corinthus in Iſthmo, & Sparta in Peloponeſo, ignorare. Supereſt igitur fortaſſis illud tibi ut dicas, ipſum quidem nomen apophradis noſſe te, cæterum uſum eius, ut intempeſtiuum accuſaſſe. Age itaq; & de hoc reſpondebo tibi conſentanea: tu uero animum aduerte, niſi omnino parui facis, ſi nihil ſcire uidearis. Nam & ueteres huiuſcemodi multa ante nos in eos, qui tibi ſimiles erant tum, iactarunt. Erant enim tunc quoq; (ut eſt ueriſimile) moribus abominabiles quidam, & impuri, & perditi ingenijs. Atque alius quidem, cothurnum quendam appellabat, uitam illius cõparatione hac perſtringens, ut inconſtantem & ambiguam, perinde ut calciamenti genus hoc eſt. alius autem Lypaën*, quòd conciones turbare ſolebat, orator tumultuoſus exiſtens. rurſum alius, Hebdomam, quod perinde ut pueri ſeptimanis diebus ſolent, etiam ille in concionibus luderet, & rideret, & ſerium ſtudiumque plebis pro ludo ac ioco haberet. Nedederis itaq; & mihi, per Adonidem, comparare hominem perditum, & omni maliciæ innutritum, diei atro & inauſpicato. Nam nos & claudos, ad dexteram declinamus, ac maximè ſi manè uideamus ipſos. Et ſi quis ſpadonem, aut Eunuchum aſpexerit, aut ſimiam quoque egreſſus domo, ſtatim conuertit pedem, & regreditur, ominans ſibi haud quaquam proſperas diei illius res atque actiones fore, præ malo hoc primo & inauſpicato omine. A principio autem, & in foribus, & in primo egreſſu, & mane primo totius anni, ſi quis uideat Cinædum, & nefaria perpetrantem pariter, & patientem, notum ob hæc, & eneruatum, & tantum non ipſo nomine, quæ agit, præ ſe ferentem, deceptorem, præſtigiatorem, periurum, peſtem, cataſtam, barathrum, non effugiat? neque talem diei atro comparet? An uero tu talis non es? Haud quaquam negabis, ſi modo noui fortitudinẽ tuam iſtam qui certè & animum attollere ob hæc mihi uideris, uidelicet quòd tibi gloria iſta rerum tuarum non prorſum perit. Sed omnibus notus es, & paſſim celebris. Quòd ſi autem etiam contrà ieris, & inficiaberis talem te eſſe, cui quæſo credibilia iſta dices? An ciuibus tuis. /Nam hinc ordiri æquum eſt, at norunt illi prima tua incunabula, & quo pacto tradideris te ipſum perdito illi militi, & cum eo unà turpiſſimè ac flagitioſiſſimè oberraueris, omnia obſequens ac patiens, donec te, iuxta prouerbium, pannum lacerum, detritum & confectum extruſit/Etiam illa meminerunt, ut eſt conſentaneum, quæ in theatro adoleſcens egiſti, quando ſaltatoribus, ac mimis ſubſeruiebas, & in ducendis ordinibus ſeu choris, quaſi quidam dux eſſe cupiebas. Quippe nemo ante te theatrum ingrediebatur, nemo ne nomen quidem fabulæ quod eſſet, renunciabat, ſed tu ornatè admodum, ſubligatis aureis crepidis, & indutus ueſte tyrannica, ante cæteros immittebaris, qui beneuolentiam à theatro poſtularet, coronas ferens, & cum plauſu rediens, honore tandem ab ipſis affectus. At nunc orator es, & ſophiſta, & ob hoc ſi audiant aliquando talia de te illi, iſtud ex Tragœdia uidelicet: Et ſolem geminum, & dupliciter ſe oſtendere Thebas, putabunt: Et in promptu atque in ore tum omnibus ſtatim notum illud erit: Hiccine ille? qui tum? & quæ poſt illa ſequuntur. /Proinde & ipſe rectè facis, qui omnino non aſcendis ad illos, neque in patriam crebro uentitas, ſed fugis illam ultrò, quanquàm neque hyeme malam, neque æſtate moleſtam ni-

mis

III. Obiectio. Dilutio ab exemplis.

Hoc noïe notatus fuit Theramenes, de quo Xenophon lib. 2. * ἀ λυπεῖν uidelicet deducta uoce, quod moleſtare & uexare ſignificat.

II. Pars, qua uitã aduerſarij inſectatur ut dignã appellatiõe iſta.

Diſtributio, qua quõ ſingulis locis uixerit exponit & primo in patria.

Inſectatio Vitæ et factorũ aduerſarij

mis, sed pulcherrimam & maximam omnium in Phœnicia ciuitatum. Nam eò argui, & cum ijs, qui uetera illa sciunt, ac meminerunt, conuersari, laqueus reuera tibi est. Sed quid ista frustra nugor? Quem enim tu unquam ueritus fueris? aut quid turpe putaueris, eorum etiam quæ extrema sunt? Audio autem & possessiones esse tibi apud illos magnas, nimirum miseram illam turriculam, cũ qua Sinopensis illius dolium collatum, Iouis atrium uideri queat. Proinde ciuibus quidem tuis haudquaquam ullo modo persuaseris, ut non omnium detestabilissimum te credant, & commune adeo totius ciuitatis dedecus. Fortassis autem & cæteri habitantes in Syria, eadem de te, cum illis testabuntur, si te dicas nihil mali aut reprehensione dignum fecisse. Nam me Hercle Antiochia quidẽ etiam ipsum istud opus uidit, quando, cum adolescentẽ illum Tharso uenientẽ, abduxisses. Sed & detegere ipsa in honestum fortassis mihi fuerit. Verumtamen norunt, & meminerunt illi, qui tum astabant uobis, atq; aspiciebant, te quidem in genu inclinatum, illum autem nosti quid facientem quoq;, nisi omnino perpetua rerum obliuione laboras. At in Aegypto illi fortassis non norunt te, qui te post præclara ista in Syria, certamina, fugientem inde ob ea, quæ modo dixi, susceperunt, cum te uestiarij insequerentur, à quibus uestibus preciosis comparatis, uiaticum tum habebas. Sed non minus Alexandria quoque conscia tibi est. Et per Iouem haud quaquam posteriorem eam Antiochia censeri decebat, nisi quòd proteruitas ista tua manifestior, & turpitudo flagitiorum insanior illic fuit, & nomen, ob hæc maius, & super omnia caput adapertum. Vnus tantum fuit, qui crederet tibi inficias eunti, quòd nihil tale commisisses, ac postremus auxiliator tibi fuit, is qui stipendium dabat, uir inter præcipuos Romanorum. Nomen autem ipsum permittes mihi, ut taceam, & hoc apud omnes eos qui sciunt, quem dicam. Ille igitur, cætera quidem, quæcunq; sustinuit in cõuersatione illa à te perpetrata, quid attinet dicere? At uero quando te deprehendit ingenibus adolescentuli pocillatoris, cœnopionis iacentem, quid putas? credidit ne tibi, talem te non esse, cum ipsum opus aspiceret? Haud quaquam opinor nisi prorsus cæcus fuit, uerum apertam uoluntatis atq; animi significationem dedit. Cum te statim exædibus eiecerit, & eas expiamentis quibusdam lustrauerit post exitum inde tuum. Nam Achaia quidem, & Italia tota referta est operibus tuis, & fama ea, quæ ob illa consecuta est, & sanè gratulor tibi ob tam præclaram laudem. Quare ad eos qui mirantur ea, quæ nũc Ephesi abs te geruntur, illud equidem dico, quod uerissimum est, quòd mirum foret, si non mirarentur, si prima illa tua opera nossent. Atqui nouum hic istud uidelicet cum mulieribus quoq;, addidicisti. An non congruum igitur, dic mihi, fuerit, hominem talem Apophradem appellari? Sed quid, per Iouem? num etiam osculari ore insuper uoluisti nos ob talia facta? Istud igitur contumeliosissimè facis, & maximè erga eos, quos minimè decebat, sectatores suos, quibus satis fuerat, illa solum mala ab ore tuo percipere, uerborum uidelicet barbariem, & uocis asperitatem, & indiscretam, atq; inordinatam enunciationem, & à Musis omnino alienam, & id genus alia. osculari autem etiam te supra hæc: absit ô malorum auersor Hercules. Nam scutum potius, aut uiperã osculari satius fuerit. Quòd in morsu ibi omne periculum, & omnis dolor, & medicus accersitus, facilè illum qui depulerit. A tuo autem osculo, & ueneno isto, quis quæso uel ad sacra, uel ad aras accederet? Quis autem deus exaudiret etiam, precantem? quàm multis lustrationibus, multis & fluminibus opus foret? At talis ipse cum sis, derides alios ob nomina, ac uerba, cum tu interim facinora talia ac tanta perpetrare soleas. Atqui ego quidem si Apophradis uocabulum ignorarem, erubescerem potius, nedum si dixissem, inficias irem. Te uero nemo nostrum accusauit adhuc quòd ἐρωμολὸς fortasse, quòd γὰς dixeris, & βοωμάδλιττας, & ῥητιμετρεῖν, & ἀθηνᾶν pro Athenas desidero, & rudere significat, & λέγειμάδλιττος uocc. etiam Aristophanes utitur pro futili & nequam unde hic τροπομάδλιττα finxit. ῥητιμετρεῖν pro perorare uidetur ob affectatoribus poni.

Quæ Antiochiæ.

Præcisio.

Quæ in Aegypto.

Quæ Alexandriæ.

Quæ Ephesi.

Regestio.

ἀ ἐρωμᾶδς

ἀνθοκρατεῖν, & σφενδονίζειν, & χειροβλημᾶδῆ. Malum te malè perdat Mercurius Logius, unà cum ipsis uerbis. Vbi enim huiusmodi scripta reperis? In angulo fortassis alicubi alicuius ex poëtis istis Ialemo frigidioribus defossa, situ & araneis oppleta. Aut alicubi ex libris Philænidos, quos in manibus crebro habes: uerùntamẽ te, atq; ore tuo digna. ✶ Quia autem oris mentionem feci, quid diceres quæso, si te in ius uocaret lingua. Fingamus enim hoc pacto, & te iniuriæ, aut quod modestius paulò foret, contumeliæ ac cusaret, ita dicens: Ego te, ingratissimè, pauperem atq; inopem susceptum, & uictu quoq; carentem, principio quidẽ in theatris celebrem feci: nunc quidem Ninum, nunc autem Metiochũ, deinde paulò post Achillem quoq; exhibens. Post hæc autem docentem pueros syllabas nectere, longo tempore alui. Iam autem & alienas istas orationes, uelut in scena, exhibentem, sophistam uideri feci, camq; gloriam tibi, quàm minimè conueniebat, adaptaui. Quid igitur tantum habes, quod imputare mihi possis, ob quod adeo contumeliosè me tractas? & iniungis mihi mandata quædam turpissima, & ministeria execratione digna? Non satis mihi sunt, ea quæ per diem fiunt, opera nefaria, mentiri puta, & peierare, & tot nugas atq; ineptias exhaurire: imò uero cœnum uerborum istorum, euomere: sed neq; noctu me miseram, ocium ducere sinis, sed sola ego omnia tibi facio, & proculcor, & contaminor, ac lingua perinde ut manu uti decreuisti, & quemadmodum alienam contumelia afficis me, tantisq; malis obruis. Loqui meum opus solum est. Talia autem facere ac pati, quę tu cogis, alijs partibus iniunctum est. Quare utinam & me aliquis, ceu philomelæ illam execuisset. Nam mihi beatiores illorũ linguæ uidentur, qui liberos suos deuorarunt. Huiusmodi, per Deos, igitur, si lingua diceret propria aliqua assumpta sibi uoce, ac barba tua, uelut patrona aduocata, quid quæso respõderes ipsi? Illa scilicet, quæ & ad Glaucum nuper abs te dicta sunt, cum ille te ob opus iam actum accusaret, quòd ob hoc celebris breui tempore, & notus omnibus factus esset. Vnde ergo ita celebris? ob orationes ne redditus? At sufficit quomodocunq; clarum ac celebrem esse. Deinde connumerarer ipsi multas istas appellationes, quas passim apud uarias gentes adeptus es. Quo magis etiã miror, quòd cum Apophradem audieris, ægrè tantopere tuleris, ob illa autem nomina nihil indigneris. Nam in Syria quidem Rhododaphne uocatus es, quamobrem autẽ ita me Minerua amet, erubesco dicere, quare quantum quidem in me est, obscurum etiam maneat. In Palestina autem Sæpis nomine, ob barbæ, opinor, spinosi tatem, quoniam inter opus pungere solebat. Adhuc enim tondebas ipsam. In Aegypto uero, Angina dictus es, quod per se manifestum est. Nam aiunt te propemodum suffocatum esse, cum in nautam quendam crassiorem, ex ijs qui in onerarijs atq; maioribus nauibus sunt, incidisses: qui tibi, postquam imposuisset, etiã ipsum os obturauit. Nam Athenienses quidem, optimi illi, obscurius nomẽ nullum, dedere tibi, sed literæ unius appositione te honorantes, Atimarchum appellarunt. Decebat enim & illud affectatum ac nouum habere te. In alia autem, papæ, heroicum illud, Cyclops uocatus es, quòd aliquando etiam ad ueterem ornatum ac modum illum, iuxta ipsa Homeri poëmata, uersibus peragere tu quoque turpitudinem illam affectasses. Ac ipse quidem iacuisti ebrius iam, mulctrale habens in manu, Polyphemus uidelicet coire gestiens, adolescens autem mercede conductus, rectam habens uectem, probè admodum acutam, quasi Vlysses quidam te inuadebat, excussurus uidelicet oculum.

Quem tamen haud tetigit, iuxtaq; elabitur hasta,
Et ferit extremum uibrata cuspide mentum.

ἀντοκρατεῖν, sic Hesychius pro ἀνθοφορεῖν. Vnde ἀνθεσφόρια festa Proserpinæ. σφενδονίζειν, oculorum, an à σφεδόνη cum oculorum partem, quæ pupillã cingit, significat, accipiendũ pro innuere, ut faciunt puellæ, petis oculis. an ab eadem uoce cum fibulam & ornamentum muliebre significat. χειροβλημᾶδῆς aũt manibus contrectare papillas mulierũ, id quod βλημάζειν quoque per se significat. Longius aũt Mercurius cognomine dicitur, quasi eloquẽtiæ præses. De Ialemo Erasmus in prouerbijs. De Philenide suprà in Amoribus quoq; mentio facta est.

✶ Prosopopœia linguæ expostulantis cum abutente.

Quòd et alijs nominibus probrosis appellatus fuerit

Fortassis enim nomen illius Timarchus fuerat.

neq; enim absurdum, aut ineptum puto fuerit, cum de te uerba faciamus, frigidiora quoq; paulò hæc dicere. Tu uero Cyclops ille, diducto ore, & quàm latissimè licebat, hians, sustinebas ab illo tum occæcari tibi maxillam. Imò uero quẽ admodum charybdis, quærebas unà cum ipsis nautis & clauis, & uelis totum illum absorbere Vtin, siue Neminem. Atq; hæc tum aspiciebant etiam cæteri, qui aderant. Deinde postero die, una ea tibi defensio erat, ebrietas, & ad merum confugiebas. His igitur ac talibus nominibus opulentus cum sis, pudore afficeris erga Apophradem, per deos ita q; dic mihi, quo pacto afficeris, cum illa quoque dicunt plerique, λεσβιάζειν & φοινικίζειν: num igitur & hæc perinde ut Apophradem ignoras, & existimas fortassis etiam laudari te ab ipsis? An hæc quidem, ut consueta & familiaria nosti: Apophradem autem ut solam ignotam improbas, & à catalogo uerborum tuorum excludis? Proinde non indignas pœnas nobis exoluis, sed etiam muliebri consortio, & ad Gynecæa usq; notus es. Nuperrimè igitur cum nuptias quasdam Cyzici, ambire ausus esses, probè admodum explorata omnia habens, optima illa mulier, respondit: Haud quaquam, inquiens, uirum eum accepero, qui ipse quoq; uiro indiget. Et tamen in talibus rebus constituto tibi, adhuc uerborum cura est, & rides, conspuisq; cæteros. Merito sanè. Neq; omnes similia tibi dicere possumus. Vnde enim, aut quis adeo in uerbis audax foret, ut contra tres adulteros, pro gladio tridentẽ postulet. De Theopompo ✶ autem ob Tricaranum, in iudicio agẽtem, dicat, tricuspide oratione ipsum confecisse ciuitates præstantiores. Et rursum tridente interfecisse ipsum, Græciam: & esse Cerberum in oratione. Nam paulò antè & lucerna accensa, quærebas fratrem quendam, ni fallor, mortuum, & alia infinita: quorum ne mentionẽ quidem facere dignum est, excepto solo illo, quod, qui audierunt, memoriæ retulere. Diues quidam opinor, & duo pauperes erant, inter se inimici: postea de diuite loquens: occidit, inquis, θάτερον τῶν πενήτων. Ridentibus aũt, ut par erat, ijs qui tum aderant, corrigens uidelicet tu, & id quod erratum erat, restituens: Haud quaquam, subijcis, sed ἄτερον ἀνὴρ occidit. Omitto antiqua illa: ✶ puta τριῶν μυροῖν, & ἀνυπεμία, & πέτασμα, & ἐκχύναν, & quæ alia præclara in orationibus tuis effulgent. Nam quæ paupertatis causa facis, ô cara Adrastia, nemini exprobraueró. Ignoscendum enim, si quis fame coactus, depositò à ciue accepto ✶ deierarit se illud haud quaquã accepisse: aut si quis impudẽter postulat, imò uero mendicat, & furatur, & publicanorum more, rapit. Haud equidem ista dico. Neq; enim inuidia ulla est, quoquo modo depellere inopiam, sed illud intolerabile tãdem, pauper cum sis, in solas huiusmodi uoluptates omnia ea profundere, quæ per impudentiam istam acquiris. Nisi si quid utiq; etiam laudare mihi concesseris, admodum urbane abs te factum, quando cum Tisiæ artem noris, bis Coracis ♣ opus ipse peregisti, subreptis stulti illius senis, triginta aureis. Ille autem propter Tisiam, pro libro, septingentas & quinquaginta drachmas exoluit, deceptus uidelicet. Multa adhuc alia possem dicere, sed tamen cætera quidem uolens remitto tibi. Illud autem solum adhuc uerbis addam. Age ista quidem fac, ut tibi lubet, neue desieris huiusmodi in te ipse debacchari. Ab illo autem cauе. Non enim pium aut fas est, eandem Vestam, eos qui talia committunt, inuocare, & amicitiam præbere, eadem q; obsonia attingere. Sed neq; illud: obuerba uidelicet oscula: idq; cum ijs, qui tibi non multò antè, apophradam ipsum os effecere. Ac postquam semel admonitionem amicam exorsi sumus, etiam illa si uidetur, abs te amoue, unguento puta canos istos inungere, & pice sola illa, quæ scis, uelli. Nam si morbus quidem aliquis urgeret, totum corpus curandum foret: nunc autem cum nihil ægrotas tu huiuscemodi, quid attinet pura, ac leuia, & glabra illa tibi reddi, quæ ne aspici quidem fas erat. Illud tibi unum relictum est, qui doctrinam ac sapientiam præ te feras, cani uidelicet, & non amplius nigricare: id tanquam operculum quoddam malitiæ ac detestabilitatis istius sit.

Pro-

Obscœnarũ rerum uerba sunt à morib. Lesbiarum et Phœnicum sumpta.

Hactenus uitã et factu insectatus est, iam et sermonẽ et dicẽdi genus Arx siue castellũ fuit Argiuorũ, ut Suidas, Pollux, Phliasius.

Alterũ amicorũ, sed θάτερον neutrum est, cũ πένης masculino genere ponatur ἄτερος ntõ casu dicitur, ὁ ἕτερος, nõ τὸν ἕτερον.

✶ *Triũ mensiũ, tempestas, uolo, effũdo. In quibus dũ affectat Atticus uideri, & numeros confundit, & uerbis obsoletis utitur.*

♣ *Alludit ad significationẽ κόραξος, id est corui fuere aũt Tisias et Corax primi inuẽtores artis Rhetorices, ut et Cicero meminit.*

Proinde parce ipſis per Iouem, cum in hoc, tum maximè in barba ipſa, neq; pol luas hanc amplius, neq; contumelia afficias, aut ſi prorſus hoc nequeas, noctu ſal tem & in tenebris. Interdiu autem apage. Eſt enim omnino ferum, ac beſtiale. Vidésne quãto ſatius fuerat tibi ca marinam immotã relinquere, neq; Apophra dem deridere, quæ tibi Apophradem, & atram totam uitam reddiderit? An eti am amplius aliquid deſideras? Nam quod ad me attinet, nunquã quicquam defi ciam. Nondum igitur ſcis, quòd totum attraxiſti tibi plauſtrum, cũ conueniret, ô pæpalema (id eſt, omnifariam ſcelerate) atq; cinæde, uereri te ſi quis homo hir ſutus, & iuxta antiquum illud, Melampygus, acerbè ſolũ intueretur te. Fortaſſis iam hæc quoq; rídebis, pæpalema quòd dixi, & cinædum, perinde ut ænígmata quædam & griphos audiens. Ignota enim tibi ſunt, tuorum operum nomina. Quare licet tibi iam etiam hæc cauillari, niſi tibi tripla atq; etiã quadrupla Apo phras iam parta eſt. Accuſes autem teipſum ob hæc omnia, licet. Nam ut præcla rus ille Euripides dicere ſolitus fuit. Oris indomiti, & ſtulticiæ, & iniquitatis, fi nis infelicitas eſſe conſueuit. *Epilogus per exprobratio nem & ama rulentiam.*

Verſiculi Euripidis ſunt in Bacchis.

ἀχαλίνωτο σομάτων
ἀνόμοντ' ἀφροσυνίας
τὸ τέλος δ' ἀνυχία. &c.

DE DOMO.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

OBliqua quædam domus laudatio eſt, cuius & ſitum & ſtructuram, & tecti, cæterarũq; partiũ orna menta, poſtremo etiam parietũ picturas deſcribit, additis paſſim amplificandi gratia, etiã ſimilitudini bus quibuſdã. Atq; hæc omnia ſub diſputationis, ſeu cõtentionis quadã figura, qua de pulchritudine domus utrum ea uidelicet, ad inuitandũ, & iuuandũ oratorem in ea dicentem, plus proſit, an noccat, diſputatur. Cu ius quidẽ affirmatiua pars priore loco tractatur ab effectu & poteſtate pulchritudinis cõprobata, additis & exemplis, & ſimilitudinibus, eodem pertinentibus. Altera aũt, ac negatiua per Proſopopœiam ſubiungitur. Fingitur enim alia quædã alterius oratio, ſuperiorẽ refellere, et ſimilitudines, et quæ de ui pulchritudinis à ſuperiore afferuntur, per inuerſionẽ confutare, ipſa aũt ſuam ſententiã ab alijs elegãtiæ ac pulchritudinis effectibus, præterea & Herodoti teſtimonio, & ipſorũ auditorum exemplo, confirmare. Ac in priore quidẽ parte ſitus domus, & tecti, cæterarumq; partium elegantia depingitur: in poſteriore uero parietũ picturæ, deſcribuntur, ut ex ea quaq; re, nouitas ac gratia quædam ſcripto accedat.

ERGO Alexander quidem expetiuit in Cydno lauari, cum pul chrum adeo, & perſpicuum fluuium eum conſpicatus eſſet, dein de & tutò profundum, & leniter concitatum, & æſtatis tempore gelidum, adeo etiam, ut ſi iam antea manifeſtum eum morbum, quo poſtea ex illo ægrotare cœpit, præuidiſſet, non facile, ab illi us lauacro abſtinere ſe potuiſſe uideatur: Domum autem ſi quis uideat, mole maximam forma pulcherrimam, luce clariſſimam, auro fulgentiſſimam, denicq; & picturis floridiſſimis, non expetat in ea orationem, uelut teſtato relinquere, ſi forte circa hoc ſtudium uerſetur, & celebrari intus & inclareſcere ac uoce il lam implere, & quàm maximè licet, etiam ipſe pars quædam pulchritudinis il lius eſſe, ſed ſtatim poſtquam diligentius paulo contemplatus illam, atq; admi ratus tantummodo fuerit, iterum inde abeat, mutam, & orationis expertem il lam relinquens, neq; alloquendo quicquam uidelicet, neq; ſermonem conferen do, perinde atq; elinguis aliquis, aut qui inuidia quadam tacere decreuiſſet? At Hercle neq; honeſti, aut ſtudioſi ullius officium hoc, neq; eius qui pulcherrima rum rerũ amore teneatur, ſed ruſticitas multa atq; inſcicia eſt, & præterea amu-

Exordium à collatione.

Adaptatio amplificata circũſtantijs, cõtinens pro poſitionem.

A decoro & qualitate perſonarum.

sum certè & barbarum quiddam, suauissimis rebus se ipsum, uelut indignum, abstinere, & à pulcherrimis uelut exulem relegare, neq; intelligere, quod non eadem circa spectacula, lex posita sit idiotis, siue indoctis, & eruditis uiris, sed illis quidem sufficit, commune hoc, uidere solum, & circumspicere, atque oculos circunferre, ac sursum uersus tectum spectare, manumq; attollere, & cum silentio uoluptatem capere, præ metu, nequid nõ satis dignum ijs, quæ spectantur, dicendo proferat. At qui cum eruditione, siue iudicio aliquo spectat ea quæ pulchra sunt, ille haudquaquam, puto, cõtentus erit, uisu tantum, id quod delectabile est, decerpere, aut mutus spectator pulchritudinis esse: sed eniteretur, quoad fieri potest, & immorari in eo, & oratione compensare uisum. Cæterum compensatio ea, non laus modo domus. Nam hoc quidem fortassis, adolescentem illum insularem decebat, Menelai uidelicet domum cum admiratione quadã spectare, & cum ijs, quæ in cœlo pulchra sunt, ebur & aurum ipsius comparare, ut qui in terris pulchrũ aliud nihil uidisset, sed & dicere in ea, & optimis quibusq; conuocatis, orationis specimen exhibere, pars quædam laudis hoc quoq; fuerit.

A iucundo ex effectis.

Atq; adeo rem suauissimam arbitror esse, Domum pulcherrimam ad suscipiendas orationes, adapertam, laudisq; & comprecationis plenam, paulatim ipsam quoq;, perinde ut antra, uoces referentem, & ijs quæ dicuntur, respondentem, & protendentem postrema sermonis, & ultimis uerborum immorantem. Imò uero, quemadmodum docilis aliquis auditor solet, ea quæ dicta sunt memoria repetentem, & eum qui dicit laudantem, ac permutationem haud quaquã à musis alienam cum ipsis facientem: quale quiddam accidit & speculis pastorum tibijs & cantu resonantibus, uoce in contrarium repercussa, atq; in se ipsam reuertente. Idiotæ autem & indocti putant uirginem quandam esse, quæ canentibus uel clamantibus, hoc modo respondeat, in medijs alicubi præcipitijs habitantẽ, ac loquentem intus de rupibus. Mihi itaq; uidetur una cum magnificentia domus ac sumptu, etiam dicentis animus attollere sese, & ad perorandum excitari, utpote cui ipse quoq; uisus subministrat ac subijcit nonnihil. Fermè enim intro per oculos permanat ac descẽdit ad animum usq; pulchrũ aliquid, ad quod deinde ille exornatam & compositam orationem foras emittit. An uero Achilli credimus, uisum armorum intendisse, illum contra Troianos impetũ, & postquam idem illa, experiendi tantum gratia induisset, elatum fuisse, & uelut sublimem ad belli desiderium abreptum, Orationis autem atq; dicendi studium non eodem modo pulchritudine locorum accendi? Atqui Socrati quidem satis fuit, platanus illa ingeniosa, & herba uirescens, & fons perspicuus, non longè ab Iliisso, atque ibi & residens, cum Phædrum illum Myrrhinusium uerbis eludebat, ac Lysiæ, Cephali illius filij, orationem redarguebat, tum musas quoque accersebat, credebatq; uenturas eas esse in solitudinem, & coadiuturas se, ad illam tum de amore institutam orationem. Neq; uerebatur, homo senex aduocare uirgines ad amores masculos intelligendos. Nos autem in locum, adeo pulchrum non putemus eas uel inuocatas uenturas esse? At sanè non in umbra solum, aut sub Platani pulchritudine receptaculũ hoc erit, neq; etiam illa ad Iliissum amœnitate relicta, regis domum auream, cum hac contuleris. Nam illius quidem admiratio, omnis in magnificentia ac sumptu consistebat, ars autem, uel pulchritudo, uel delectatio, uel concinnitas partium, uel iusta etiam proportio, nulla respondebat, neq; etiam auro sparsim ac modestè ornata erat, sed erat spectaculum planè barbarum, opulentia mera, & inuidia aspicientium, & felicitatis iactantia ijs qui eam possidebant: quòd autem uerè laudares, nihil illi aderat. Neq; enim ratio ulla erat Arsacidis pulchri, neq; ostentationes suas ad uoluptatem comparabant, neq; etiam curabant, laudaturi ne eam essent spectatores, an nõ, sed hoc solum, ut cum stupore quodam intuerentur. Nõ enim honesti amantes, sed diuitiarum studiosi, barbari sunt. At huius domus pulchritudo, non ad barbaricos aliquos

Amplificatio à simili.

Aliud ab effectu.

Locus communis de effectu & ui pulchritudinis.

Encomiũ domus à collatione.

Adaptatio.

aliquos oculos, neq; ad Persicam arrogantiam, aut regiam iactātiam compara ta est: neq; pauperem modo spectatorem, sed ingeniosum aliquem postulat, & cuius nō solum in uisu iudicium, sed & cōsideratio aliqua, atq; æstimatio uer- *Descriptio domus.* ba sequantur. Nam quòd & ad pulcherrimam diei partem respicit (pulcherri- *Situs.* ma autem ipsius pars, & amabilis maximè, principium est) & solem prospiciē- tem statim excipit, & lumine ad satietatē usq; repletur, foribus adapertis, pro eo ac ueteres quoq; tēpla sua statui, & ad solē aspicere fecerūt. Deinde quòd & longitudo cū latitudine, & rursum, utraq; hæc cum altitudine iusta propor tione cōsentiunt, & fenestrę liberæ undequaq; à nulla parte impediūtur, & ad quodlibet anni tempus benè cōparatæ atq; appositæ sunt, hæc, inquam, quo- *Tectū & ex- ornatio eius- dem.* modo non suauia omnia, & multa laude digna? Præterea autem & tecti mire tur quispiam illud, quòd in tam pulchro nihil affectatū, aut nimium, in tam e leganti, nihil quod reprehēdere merito possis, & quòd aurum, quibus additū est, decorè, atq; concinnè respondet, neque ubi opus eo est, ibi immodicè aut su perfluè accumulatū? Sed perinde ut & mulieri modestæ ac pulchræ satis erit, *Amplificatio à simili.* ad formam insigniorem reddendā, uel circa collum tenue aliquod monilè, uel circa digitū annulus gestabilis, uel de auribus suspensæ inaures, aut annulus quispiam, uel tænia comam diffluentem colligans, quæ tantum pulchritudini *σφενδόνη* apponit, quantū uestitui purpura solet. At meretrices certè, & maximè defor- *est in Græco,* miores earum, & uestem purpuream totā, & cerulcem auream facere solent, *qđ palā ānu* magnificentia uidelicet sumptus ista, uenustatem atq; amabilitatem quā dam *li significat* uenātes: & quod pulchritudini deest, appositiōe externæ delectabilitatis, ceu *proprie.* quodam solamine compensantes. Arbitrantur enim & humeros suos nitidio res apparere, resplendētes unà cum auro, & pedis crassitiem & inæqualitatē, sub aureo sandalio rectū iri, faciemq; etiā ipsam amabiliorem fore si unà cū eo quid splendidissimū cōspiciatur, at illæ quidem hoc pacto. Modesta uero mu- lier, auro quidem pro eo ac satis est, & ad illa solū, quibus opus est, utitur: pul- chritudinem uero suam, haudquaquam uerebitur etiam nudam exhibere spe ctandam? Proinde etiam huius domus tectū, imò potius caput formosum qui dem, per se ipsum quoque est, auro autem in tantum exornatum est, quantū et cœlum noctu stellis, certis spacijs inter se distantibus, circūcirca splendet, cer- tisq; item interuallis igne collucet. Quòd si totū foret igneum, haudquaquā certè pulchrū, sed terribile nobis uideretur. Cæterum & hoc uidere licet, au rum hic haudquaquam otiosum, aut delectandi modo gratia, reliquo ornatui *Ab usu.* interspersum esse, sed & fulgorem quendam nō iniucundū de se præbere, & totam domū rubore suo uelut inficere. Quando enim lumen diei incidens ap plicatur, & commiscet cum auro, commune quiddam resplendent, & duplicē ruboris claritatem ac rutilantiā exhibent. Proinde ea quidem quæ ad fastigi- *ὑλοφοφορ* um & uerticem domus pertinent, huiusmodi sunt, ut Homero aliquo laudato- *ut Iliad. 3.* re opus habeant, qui illam uel celsitectam, perinde ac Helenes thalamum, uel *αἰγλίεντα* splendorosam, uelut Olympum ipsum appellet. Reliquum autem ornatum, *Reliquarum* & parietum picturas, & colorum pulchritudinem, & uniuscuiusque euidenti *partiū elegā* am, & diligentiam & ueritatem, cū ueris aspectu, et prato aliquo florido, haud *tia.* iniquum fuerit, comparare. Nisi quòd illa quidem defloreſcunt, & emarce- scunt, & immutātur, & abijciunt pulchritudinem. Hoc autem, uer perpetuū & pratum nunquā marcescens, & flos immortalis, utpote solo risu apprehen dente hęc, & decerpente suauitatem, eorū quæ carpuntur. Atqui tot ac talibus quis nō uoluptate afficeretur, spectādis: aut quis nō magnopere expeteret, eti am præter quàm posset, inter ea orationem habere? cum sciat turpissimā esse ab ijs quæ risu percipiuntur, superari atq; à tergo relinqui. Maximam enim al- *Redit ad lo-* liciendi uim habet, aspectus pulchrorū, nō inter homines modo, sed et equus *cū de effectu* libentius, opinor, cursurus fuerit, per campū decliuem, & mollem, placidè re- *et ui pulchri*

tudinis, quem et exẽplis cõ probat.

cipientẽ gressum, & sensim cedentem pedi, neq; referientem, aut resistentẽ unguleæ. Toto igitur tunc utitur cursu, totumq; se ipsum tradens celeritati, certat etiam cũ campi pulchritudine. Equi.

II. Pauonis.

Pauo autem, incipiente uere, ad pratum aliquod accedens, quãdo & flores prodeũt, non amabiliores modo, sed &, ut ita dixerit quispiam, floridiores: & quod ad colores & tincturam attinet, liquidiores, ipse quoque extentis pennis, ijsq; ostensis Soli, & sublata cauda, eamq; undiq; circa se pandens, spectandos exhibet & illius flores, & uer istud pennarum, perinde ut prato ad huiusmodi contentionem, & certamẽ ipsum prouocante: conuertit quippe seipsum, & circumagit, & quasi quandam pompam agit pulchritudinis suæ. Quando uidelicet etiam admirabilior apparet ad splẽdorẽ solis, uariãtibus se coloribus, & paulatim in alios atq; alios trãseũtibus, aliamq; ac nouam formositatis speciẽ subinde recipientibus. Accidit autẽ hoc potissimum in circulis, quos in summis pennis habet, quarũ quamlibet, quasi quædã trides circundant. Nã qui ante æreus uisus fuit, mox inclinãte se paululum illo, aureus conspicitur: & rursum quod ad solẽ cœruleum apparuit, si sub umbram transferatur, uiride uidetur. Adeo ad luminis uicissitudinem, pẽnarum ille ornatus uariatur.

III. Maris.

Nam quòd & mare idoneũ est ad prouocandũ, & ad cupiditatẽ cõcitandam, quando tranquillũ uidelicet est, ipsi scitis, tametsi ego nõ dicam, quandoquidẽ, etiam si quispiam lõgissimè à mari continentẽ incolat, & omnino nauigatiõis inexpertus sit, nihilominus tamẽ & ipse cupit ingredi illud, & circumnauigare, & quàm procul à terra in altũ deduci, ac maximè si uideat auram quidem leniter à tergo prosequentem uelũ, nauem autẽ placideq; ac leuiter per summos paulatim fluctus labentẽ. Atq; ob eam quidẽ rẽ, etiam huius domus pulchritudo idonea satis atq; efficax erit, ad prouocandas orationes, & ad excitandos dicentes, omnibusq; adeo modis celebrem aliquem reddendum. Proinde ego quidem hisce credo, & iam dudum persuasus sum, & in domũ dicendi gratia ingressus sum, pulchritudine illius uelut irhõbo, aut Sirene aliqua tractus. Spem haud exiguã habens, etiamsi ante hac orationes meæ deformes, atq; inelegantes fuerint, exinde pulchras atq; elegentes eas uisum iri, perinde ac ueste aliqua pulchriore exornatas.

Adaptatio.

Epilogus.

Cæterũ altera quædam oratio haud quaquam ignaua, sed ualdè generosa quoq;, ut ait, & interloquendum, refellebat me, & interrumpere sermonẽ conabatur, & postquã dicendi finẽ feci, haud quaquam uera hæc dicere me ait: sed mirari se, si dicam aptiorẽ esse adorationes recitandas ac peragendas, domus pulchritudinẽ pictũris atq; auro exornatam. Nam ipsum cõtrariũ planè euenire. Imò uero, si uidetur uobis, ipsa huc accedẽs oratio, pro se, tãquã apud Iudices uos, dicat, quatenus conducibiliorem putet esse dicendi, domum simplicem atq; deformẽ. Ac me quidẽ iam audistis, atq; orationẽ meam. Proinde opus non habeo de eadem re bis dicere. Ista autem accedens iam dicat, & ego tacebo, atq; aliquãtisper locum ipsi dabo.

Cõfutatio superioris orõnis, per prosopopœiã.

Proinde uiri Iudices, inquit oratio, ille quidẽ orator, qui antea uerba fecit, multis ac magnis modis domũ hanc prædicauit, & orationẽ sua ornauit. Ego uero tantũ abest, ut illã reprehendere aut uituperare uelim ut etiam ea, quæ ab illo prætermissa sunt, addenda amplius mihi putẽ. Nã quo pulchrior illa uobis apparuerit esse, eo magis contraria esse dicẽtis cõmoditati atq; usui ostendetur.

Exordium à cõfessione laudis & inuersione.

Cõfutatio similitudinis à cõtrario effectu p inuersionem.

Ac primũ quidem, posteaquam mulierum, & ornatus & aurimentionem ille fecit, mihi quoq; permittatis quæso, eodẽ exẽplo uti. Nam ato equidem, mulieribus formosis nõ modo nihil cõferre ad pulchritudinem ampliorem reddendam, ornatũ illum multum, sed, contra aduersari potius, quando uidelicet eorũ qui fortè aspiciunt illas, unusquisque auro & lapillis istis preciosis obstupefactus, pro eo quòd laudare uel colorẽ, uel uultũ, uel ceruicem uel cubitum, uel digitũ debebat, relictis his, ad Sardiũ, uel Smarag-

ragdum,uel monile,uel armillas,reſpicit,ut ob id meritò, illa ita neglecta,do lore affici poſſit,propter ornatum ſeu mundum ſpectatoribus,non habẽtibus ocium,ac ſpaciũ laudandæ illius,ſed obiter dũtaxat ipſam intuẽtibus. Quod idem opinor,neceſſe eſt etiam illi accidere,qui inter tam pulchra opera, oratio nem recitare uolet. Latet enim inter magnitudinem pulchrarum rerũ,quod dictum eſt,obſcuraturq́,& unà abripitur,perinde ac ſi quis lucernam allatam in rogum aliquem magnũ injiciat,aut formicam in Elephante, ſeu camelo ſpe ctandam exhibeat.Proinde hoc etiitandum dicendi eſt/Præterea autem & uo cem ipſam confundit,qui in uocali adeo,& ſonoroſa domo dicit.Nam illa re ſpondet,& ex aduerſo reſonat,& contradicit, imò etiam obruit atque abſcon dit uocem dicentis,quale quiddam & tuba facit tibiæ, ſi pariter inflentur, aut hortatoribus mare, quoties illi ad ſtrepitum maris, remigationi accinere uo lunt. Vincit enim magnitudo uocis,& ſuprimit,id quod minus eſt. Iam ue ro etiam illud,quod dixit aduerſarius, quod uidelicet excitet pulchra domus dicentem,& alacriorem reddat, quantum mihi quidem uidetur, diuerſo mo doſe habet. Obſtupefacit enim & perterret, & rationem conturbat, timidi oremq́ facit, cogitantem nimirum illud,quòd omnium turpiſſimum ſit,in lo co pulchro ac ſpecioſo,non pulchrã ac ſpecioſam orationem quoque appare re.Index enim iſte profecto omnium manifeſtiſſimus eſt,nõ aliter ac ſi quis ar maturam pulchrã induat, deinde ante cæteros fugiat,notabilior uidelicet ex eo,quòd armis inſignioribus ornatus. Atque hoc quidem uidetur mihi etiam apud Homerum orator ille perpendiſſe, atq́ ideo formoſitatis minimam cu ram habuiſſe,quin magis homini prorſus etiam imperito ſe ipſum aſſimilaſſe, quo uidelicet maiori admirationi foret,uerborum & orationis ipſius pulchri tudo,ex illa cum deformitate facta collatione. Præſertim, cũ omnino neceſſe illud quoq́ ſit,dicentis ipſius mentem circa intutum detineri,& cogitãdi dili gentiam ac curã langueſcere,uilu ſuperante, & ad ſeſe uocante, neq́ orationi uacare atque incumbere, permittente. Quare quid reſtat ultra, quo minus de terius prorſum dicat talis aliquis,animo circa eorũ quæ uidentur laudes occu pato. Omitto enim dicere, quòd & præſentes ipſi,& ad auſcultandum intrò aſſumpti,poſtquam ad talẽ & domum acceſſerint,ex auditoribus ſpectatores fiunt. Et neque iã Demodocus,aut Phemius,aut Thamyris, aut Amphion, aut Orpheus aliquis,is qui orationem habet,ita eſt,ut auellere cogitationes il lorum à ſpectando poſſit: ſed ut quiſque ipſum modo limen tranſcenderit,ita frequenti ac multa pulchritudine circumfuſus, uerborũ ſanè illorum,aut reci tationis,ne principium quidẽ exaudire uidetur: ſed totus in ſpectãdo uerſa tur,niſi quis fortè omnino cæcus fuerit,aut noctu,uelut ille in uico Martio Se natus ſolet,ad auſcultandum uenerit. Nam quòd uerborum uis longè in feri or ſit,quàm ut cum uiſu certare queat,etiam Sirenum fabula,cum illa de Gor gonibus comparata,facile docuerit.Ille enim mulcebant quidem præternaui gantes,canendo,atque abblandiendo carminibus,& ad ſe delatos aliquandiu detinebant: & in ſumma,res ipſa, mora quadam opus habebat, atque inter im eas etiam præteruectus quiſpiam eſt,& carmen ipſum obturatis auribus præ termiſit. At Gorgonum pulchritudo,ut quæ uiolentiſſima eſſet,& par tibus animæ præcipue ſauciabilibus obuerſaret,ſtatim attonitos reddebat aſpicien tes,ac mutos faciebat,et quẽadmodũ fabulę placet,& ferũ, in lapides illico,q́ admiratiõe cõuertebantur. Quamobrẽ & illa quæ de pauone paulo ante ad uos dixit,pro me ipſa dicta eſſe exiſtimo. Nã & illius in aſpectu nõ in uoce, de lectatio eſt,ac ſi qs iuxta illã uel philomelã,uel cygnũ ſtatuat,ac canere iubeat, inter canendum autẽ pauonẽ iacentẽ cõmonſtret, ſat ſcio,q́ ad hunc deflexu rus ſit animus,longũ ualere iuſſis illoꝝ canticis. Adeo inexpugnabile quiddã

Aliud argumentũ ab effectu.

Cõfutatio effectus à contrario.

Amplificatio ab effectu pulchritudinis.

Aliud argumentũ à perſona et affectiõe auditorum.

Comprobatio ab exemplo.

Confutat et ſimilitudinẽ de pauone.

Cõprobatio à teſtimonio Herodoti.

uidetur eſſe, ea quæ per uiſum uoluptas capitur. Atq; equidẽ, ſi uultis, teſtem uobis adducam uirum doctum, qui ſtatim mihi teſtimoniũ ferat, quod multo magis ſuperet ea quæ uiſu percipiuntur, quàm quæ auditu. Ac iam heus præco, accerſe mihi huc ipſum Herodotum, Lyxi filium, Halicarnaſſenſem. Et quia probè fecit, atque obediit, teſtimonium dicat accedens. Vos autem aduertite ipſum, Ionica lingua uobis loquentem, perinde ut cõſuetum ipſi eſt.

Lib. 1. Herodoti.

Vera iſta, oratio uobis hæc ſudices, narrat, atque ipſi credite quæcunque de his uobis dixerit, uiſum auditui præferendo. Aures ſiquidem, fide minus digniores ſunt, quàm oculi. Auditis teſtem, quæ dicit, & ut primas uiſui tribuerit: ac merito. Nam uerba quidem alata ſunt, & euaneſcunt, pariter cum eo quando proferuntur, auolantia. At eorum quæ uidentur, delectatio, ſemper adeſt, ac præſens manet, & ſpectatorem ad ſe prorſus abducit. Proinde quomodo non difficilis ac grauis dicendi aduerſaria fuerit, domus ita pulchra, & ab omni parte conſpicua. Quin quod maximum eſt, nondum etiam dixi. Nam uos ipſi, ſudices, & interea dum nos dicimus, ad tectum ſurſum aſpexiſtis, & parietes admirati eſtis, & picturas, ad unamquanque auerſi, examinaſtis, neque quicquam etiam ueriti eſtis. Venia enim dignum eſt, ſi quid humanum paſſi eſtis, præſertim erga tam pulchra ac uaria obiecta. Nam artis diligentia & hiſtoriæ, cum antiquitate, utilitas, reuera illiciendi uim quandam habent, & ſpectatores eruditos requirunt. Et ut ne per omnia iſthuc oculos auerſos habeatis, nobis relictis, age, quoad fieri poteſt, depingam illa uobis oratione. Delectabimini enim, ut puto, audientes quoque ea, quæ oculis intuentes mirabamini. Ac fortaſſis ob id ipſum etiam laudabitis me, & aduerſario antepone-tis, ut qui & ipſe demonſtrem hæc, & duplicem uobis uoluptatem pariam.

Aliud argumentũ à cõfeſſione ipſorũ auditorum.

Redit ad deſcriptionẽ domus, et picturas parietum recenſet.

Cæterum conatus huius difficultatem uidetis, nimirum quàm graue ſit abſque coloribus, & figuris, & loco, tam multas imagines in unum congerere. Eſt enim exilis planè pictura uerborum. Quare ad dexteram quidem ingredienti, Argolicæ fabulæ, intermixtum eſt malum illud Aethiopicum, Perſeus uidelicet, monſtrum illud marinum interficit, & Andromedam deponit, & paulò poſt eandem ducet, atque inde diſcedet, abducta ſecum illa. Atq; hoc parergon quoddam, ſiue extra propoſitam rem, additum fuit, ad eum quo ad Gorgonas abiit uolatum. In exigua autem parte, multa imitatione expreſſit artifex ille, uerecundiam puta uirginis, & metum. Spectat enim & pugnam deſuper exrupe, & adoleſcentis audaciam amatoriam, & belluæ uiſum intolerabilem. Atque ea quidem accedit horrida ſpinis, & formidabilis hiatu oris. Perſeus autem ſiniſtra quidem oſtendit Gorgonem, dextra uero enſe ferit: Et rurſum, quantum quidem belluæ illius, Meduſam aſpexit, iam ſaxum eſt, reliquum autem, quod adhuc animatum eſt, falcata enſe ceditur. Deinceps autem poſt hanc imaginem, alia quædam pictura, iuſtiſſima illa quidem, depicta eſt, cuius primum exemplar uidetur mihi pictor, ab Euripide, uel Sophocle accepiſſe. Nam illi ſimilem quandam imaginem deſcripſere: adoleſcentes duo, ſocij, Pilades uidelicet Phocenſis, & Oreſtes, cum iam uiderentur mortui eſſe, poſt regiam latentes, & clam adeuntes, occidunt ambo Aegiſtum. Clytemneſtra autem iam interfecta eſt, & in lecto quodam ſeminuda poſita iacet. Ac totum famulitium, facinore tanto obſtupefacti, alij quidem clamantibus ſimiles apparent, alij autem nonnulli, quo fugã capiant, circumſpiciunt. Honeſtum autem quiddam pictor excogitauit, qui quod impium in hac re fuit, id oſtendit ſolum, & quaſi iam peractum tranſcurrit: adoleſcentes autem in cæde adulteri immorari fecit. Poſt hæc autem, deus eſt formoſus, & adoleſcentulus uenuſtus, amatorium quoddam ludicrũ: Brãchus puta, in rupe ſedens, tenet leporem, & alludit cani. Hoc autem aſſilienti ad ipſum in ſublime, ſimilis eſt, & Apollo aſtans, arridet, delectatur uidelicet

I. *Perſeus & Andromeda.*

II. *Oreſtes & Pilades.*

III. *Branchus & Apollo.*

utroq;

utroq;,& puero ludente,& cane ſaltum meditante. Vltra hæc Perſeus iterum ſequitur illa quæ belluæ marinæ cædem anteceſſerunt, aggrediens, & Meduſæ caput amputans, & Minerua protegens Perſeum, atq; hic quidem facinus iam peregit, factum autem ipſum nondum uidit in clypeo, Gorgonis imaginem uidelicet, uidit enim pœnam ueri aſpectus. In medio autem pariete ex aduerſo ianuæ, Mineruæ ædicula quædam eſt, & dea ipſa ex marmore candido: habitus autem haud quaquam militaris, ſed qualis fuerit pacem agentis deæ bellicæ. Deinde poſt hanc, alia Minerua, non Marmorea illa quidem, ſed pictura rurſum, quam Vulcanus amans inſequitur, ipſa autem fugit, & ex ea perſecutione Erichthonius naſcitur. Hanc conſequitur uetus quædam alia pictura: Orion portat Cedalionem, cæcus exiſtens. ille autem, dum ita uehitur, indicat ipſi ferentẽ ad lucem uiam, & Sol apparens, medetur cæcitatem, Vulcanus autem à Lemno opus hoc intuetur. Poſt hæc Vlyſſes ſequitur, inſaniens uidelicet, quando, cum Atridis in expeditionem ire nolebat. Adſunt autem legati, iam uocantes ipſum. Atq; ea quidem, quæ ad ſimulationem pertinebant, probabilia omnia, uehiculum uidelicet, & iumentorum iunctorum abſurditas & repugnantia, & eorum quæ agebantur, inſcicia, ſed redarguitur tamen obiecto infante. Nam Palamedes Nauplij filius, intelligens rem, correpto Telemacho, minatur ſe eum interfecturum eſſe, ſtrictum tenens enſem, & ut ille inſaniam fingit, ita hic quoque iram contrà ſimulat. Vlyſſes autem ad metum hunc reſipiſcit, & pater fit, ſimulationemq; deponit. Poſtrema uero Medea depicta eſt, æmulatione atq; inuidia flagrans, pueros aſpiciens, & graue quiddam meditans. Tenet quippe iam gladium, miſeri autem illi aſtant ridentes, nihil eorum quæ futura erant, ſcientes, & hoc, aſpicientes in manibus matris gladium. Hæc igitur omnia uiri Iudices, an non uidetis, quomodo abducant quidem auditorem, & ad ſpectandũ auertant. Solum autem relinquant dicentem? Atq; equidem uerbis ea perſecutus ſum, non ut aduerſarium, pro audaci ac temerario eo habito, quòd rebus ita difficilibus, ſeipſum uolens immerſit, damnetis, atq; odio habeatis, ſolumq; eũ cũ ſuis orationibus relinquatis, ſed ut magis in certamen ipſi adſitis, & quoad fieri poteſt, conniuentes, ea quæ dicuntur audiatis, æſtimantes apud uos rei difficultatem. Vix enim etiam hoc pacto haudquaquam uidelicet iudices uos, ſed auxiliatores habendo, poterit non omnino indignus magnificentia domus hac, cenſeri. Quòd autem pro aduerſario hæc oro, ne miremini. Nam ex eo, quòd domum hanc amem, & eum qui in ea dicit, quicunq; tandem is fuerit, optarim equidem celebrari.

III. *Perſeus & Meduſa.*

V. *Minerua.*

VI. *Minerua & Vulcanus.*

VII. *Orion & Cedalion.*

VIII. *Vlyſſes fingens inſaniã.*

IX. *Medea interficiens liberos.*

Concluſio.

MACROBII.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

CAtalogum eſt μακρο βίων, hoc eſt, eorum qui ad longam ætatem peruenerunt, quem natalitij muneris loco, Quintillo cuidam mittit, ſomnio ad hoc faciendũ, ut ipſe ait, admonitus. Recenſet aũt principio totas hominũ nationes, ac genera, quæ diutiſſimè uixerint. deinde tranſitione ad ſingulos facta, reges primũ, ac principes, deinde & philoſophos, & Hiſtoricos, & Oratores, & Poëtas, & Grammaticos, qui quàm maximè longæui fuiſſe perhibentur, adnumerat. Orditur autem à cauſſa, qua ad hoc ſcriptũ impulſus fuit, additis etiam commendatione operis, ab utilitate, quam ex huius lectione percepturus ſit Quintillus.

Somnium

De aetatibus Hominu

Exordium à cauſſa.

OMNIum muneris loco, clariſſime Quintille, iuſſus ap porto tibi longæuos: ſomniũ inquam, quod iã olim uidi, & amicis narraui meis, q̃ die minori natu filio tuo nomẽ indidiſti. Cum autẽ nulla coniectura potuiſſem aſſequi, quos nam Deus hoc ſomnio longęuos tibi me afferre mã daret, equidẽ deos id temporis precatus ſum, ut uitam q̃ longiſſimã tu & filij tui traduceretis, ratus ſcilicet hoc p futurũ cum uniuerſo generi hominũ, tum præ cęteris mihi & meis omnibus. Siquidem hoc ipſo & mihi quiddã felicitatis Deus uiſus eſt prædicere. Conſideranti autem apud animũ meum uenit in mentem, ut par erat homini in liberalibus diſciplinis uerſanti deos hæc mihi præcepiſſe, ut aliquod eruditum opuſculum, & ab ingenuis artibus profectum ad te deferrẽ. Hancita que aptiſſimam natalitijs muneribus offerendis diem exiſtimans, eos tibi dedico, quos ad longam ſenectutem ſana mente, & integris corporis uiribus peruenniſſe comperimus. Fortaſſe autem ex huius libelli lectione gemina ad te peruenire poteſt utilitas, una ut & alacritatem animo & optimã ſpem concipias, & te poſſe quàm diutiſſimè uiuere. altera qua inſtitutionem ab exemplis capias, cognitis ijs, qui poſteaquã maximam ſui curam habuerunt, corporis pariter & animi ratione habita, ſummam ſenectutem ſine omni corporis incõmodo ſunt conſequuti.

Cõmendatio ſcripti ab utilitate.

Catalogus Macrobiorũ Neſtor Tyreſias.

Homerus igitur Neſtorem Principum Achiuorum ſapientiſſimum uitam ſuam tribus ſeculis produxiſſe ſcribit, quẽ nobis & animo & corpore exercitatum commendat. Et Tireſiam uatem poëtæ tragici ad ſex uſq; ætates hominum uitam prorogaſſe perhibent. Credibile eſt autem uirum dijs immortalibus ſacrum, & moderatiore uiuendi ratione utentem longiſſima uita fuiſſe functum. Quin omnes nationes propter uictus rationem longæuæ fuiſſe inueniuntur. Cuiuſmodi ſunt Aegyptiorum ſacri ſcribæ, & apud Aſſyrios & Arabas fabularũ interpretes, & apud Indos Brachmanes, ad amuſſim philoſophiæ ſtudijs uacantes. Præterea quos Magos uocant, genus illud uatidicum & dijs dictum. Inſuper apud Perſas & Parthos, & Bactros, & Choraſmios, & Sacas, & Medos, aliaſq; multas gentes barbaras, qui & firma corporis ualetudine ſunt prædíti, & ualde diuturni, cum beneficio magicæ quam exercent, tum quod & ipſi accurata uictus ratione utantur. Iam uero gentes quoq; ætate omniũ longiſſima utentes, ex quibus ſunt Seres, ad trecẽtos annos uſq; uiuere, memoriæ proditum eſt. Cuius rei cauſam nonnulli temperato aëri, nonnulli naturæ terræ, alij rationi uiuendi aſſignant. Siquidem aiunt omnes illas nationes tantum aquã potare. Compertum eſt autem Athotas quoq; centum & trigínta annos uiuere, & Chaldæos ultra centum annos egredi fama eſt, & eoſdem hordeaceo pane uti, tanquam perſpicacitatis pharmaco. Quibus perhibent ob hanc ipſam uictus rationem alios quoq; ſenſus quàm cæteris hominibus eſſe ualidiores. Sed hæc de nationibus longæuis, & gentibus quas plurimum ætatis aiunt uiuere, nonnulli propter ſitum terræ, nonnulli propter aëris temperiem, nonnulli propter rationem uictus, nonnulli autem propter utrunq;.

Tota hominũ genera. Scribæ Aegyptiorum. Arabum Mytologi. Brachmanes. Magi. Seres.

Athotæ Chaldæi.

Cæterum egoiure optimo longè meliorem ſpem tibi oſtendam, ſi planum fecero homines ubiq; terrarum & gentium, & ſub quouis aëre degentes ad ſummam ſenectutem peruenire, qui commodis exercitationibus, & conuenientem ſanitati uiuendi rationem ſectantur. Facta autem huius narrationis ſectione, primum obſeruatis uirorũ ſtudijs, initio Reges, & uirtute imperatoria claros homines memorabo, quorũ unum ſummæ religionis pietas ad perfectiſſimũ ordinẽ perducens, maximis beneficijs imperium & terrã ipſius affecit. Ad hunc modum & tu longæuorũ hominum naturæ & fortunæ animaduerſione intentus, tãto promptius ſperare poteris ſenectutem ſanam & longã, & pari ſtudio hos ipſos æmulatus, tibi ipſe longiſſimam & prouectiſſimam uitam ratione uictus paraueris. Numa Pompilius

Tranſitio ad ſingulos homines & primo reges & principes.

Numa.

Ro-

Romanorum regum longè felicissimus, ac Deorum cultui deditissimus, supra octoginta annos uixisse traditur. /Seruius autem Tullius, & ipse Romanorum rex, similiter ultra octoginta annos uixisse dicitur. /Tarquinius nouissimus rex Romanorum eiectus in exilium Cumis consenuit, ac ultra nonaginta annos sir missima ualetudine usus uixisse perhibetur. Et hi Romanorum reges fuere, quibus & reliquos reges adiungam, quia ad ultimam senectutem peruenerunt, demonstratis etiam illorum exercitationibus. In calce autem reliquos etiã Romanorum ad longissimam senectutem delatos adscribam, adiectis etiam cæteris Italiæ populis, qui diutissimè uixerunt. Etenim qui sola historia nostratem æ̃rem calumniantur, probabilibus argumentis refelli possunt, adeo ut meliorem spem habere liceat, fore, ut perfecti uoti compotes fiamus, & longissimam ac pleniſſimam tota terra mariq; dominantem senectutem, iamq; in suis locis regnantem & senescentem consequamur. /Proinde Aganthonius Tartesiorum rex centum & quinquaginta annos uixisse traditur, authoribus Herodoto historico, & Anacreonte poëta lyrico, tametsi hoc quibusdam fabulosum uideatur. /Agathocles Siciliæ tyrannus annos quinque & nonaginta egressus fato functus est, sicut Demochares & Timæus literis prodiderunt. /Hieron quoque Siracusanorum tyrannus duos & nonaginta annos natus, morbis tandem absumptus obijt, cum regnasset annos septuaginta, sicut Demetrius Callistianus, & alij memorant. /Antheas autem rex Scytharum, qui ad Istrum fluuium cum Philippo cõfligens in pugna occubuit, ultra nonaginta annos egressus est. /Bardylis uero rex Illyriorum, qui ex equo in eo quod gessit contra Philippum bello pugnasse dicitur, nonaginta annos compleuit. /Teres rex Odrysiorum, autore Theopompo, duos & nonaginta annos agens mortuus est. /Antigonus autem Philippi filius luscus rex Macedonum, in Phrygia cum Seleuco & Lysimacho confligens, multis acceptis uulneribus collapsus anno uno & octogesimo uitam finiuit, sicut narrat Hieronymus, qui cum eo militauit. /Porrò Lysimachus & ipse rex Macedoniæ, in pugna contra Seleucum suscepta occubuit, octogesimum annum consequutus, ut idem Hieronymus testatur. Antigonus uero filius Demetrij, Antigoni Luscí nepos, quatuor & quadraginta annos regnum Macedoniæ tenuit, uixit autem octoginta, sicut Medius, & alij scripto res testantur. Consimiliter & Antipater patre Iolao genitus, maxima fultus potentia, & qui multorum regum Macedoniæ turelam egit, ultra octogesimũ annum egressus excessit è uita. /Ptolemæus autem Lago patre natus, inter reges propria fortuna felicissimus, imperauit Aegypto annos octoginta natus. Viuus autem tradidit imperium duobus annis antequam moreretur Ptolemæo filio, cui cognomentum fuit Philadelpho, qui & paternum regnum à fratribus sortitus est. /Philæteros, qui primus condendi circa Pergamum principatus author fuit, & eundem cum esset Eunuchus obtinuit, mortuus est octoginta annos natus. /Attalus autem cognominatus Philadelphus, & hic rex Pergamenorum, ad quem etiam Scipio Romanorum Imperator uenit, duos & octoginta annos agens, uitã reliquit. /Mithridates rex Ponti, Ktistes appellatus, Antigonum Luscum fugiens, in Ponto mortuus est, cum egisset annos quatuor & octoginta, sicut Hieronymus, & alij scriptores prodiderunt. /Ariarathes rex Cappadocum Hieronymi testimonio duo & octoginta annos uixit, atq; haud dubiè ad grandiorem ætatem peruenire potuisset, nisi in pugna contra Perdiccam uiuus captus, & in crucem sublatus fuisset. /Maior autem Cyrus rex Persarum, sicut Persæ, & Assyriorum historiæ loquuntur, quibus etiam suffragari uidetur Onesicritas, qui res gestas Alexandri Magni in historiam contulit, centesimum annum assequutus, requirebat unumquemq; amicorum. Quorum cum plurimos à filio suo Cambyse interemptos comperisset, ac Cambyses ipsius iussu hoc ipsum se fecisse fateretur, partim ob filij crudelitatem probrose affectus

Seruium Tullium.
Tarquinium.
Aganthonium
Agathocles
Hieron.
Antea.
Bardylis
Teres
Antigonus.
Lysimachus
Antigonus
Antipater
Ptolemæus
Philæterus
Attalus
Mithridates
Ariarathes
Cyrus

ctus, partim se ipse tanquam iusticiæ & legum uiolatorem accusans, maxima tri-
Artaxerxes. sticia conturbatus uitam finiuit. /Artaxerxes Mnemonis cognomentum sorti-
tus, contra quem Cyrus frater exercitum duxit, imperium Persarum obtinens,
morbis consumptus decessit, annos sex & octoginta natus, sed ut Dinon scribit
Artaxerxes. quatuor & nonaginta. /Artaxerxes alter Persarum rex, quem patrum suorũ me-
moria Isidorus Characenus historicus regnasse tradit, cum annos tres & nona-
Sinarthocles ginta uixisset, insidijs fratris Gosethreclàm obtruncatus est. /Sinarthocles autem
rex Parthyæorum annos nonaginta iam natus, à Sacauracis Scythis reductus ab
Tigranes. exilio regnare incepit, & regnauit annos septem. /At Tigranes rex Armeniorũ,
contra quẽ Lucullus pugnauit, quinto & octogesimo anno morbo consumptus
Hyspasynes perijt. /Hyspasynes Characenorum & regionum mari rubro adiacentiũ rex quin
Tereus to & octogesimo morbo correptus decessit. /Tereus tertius post Hyspasynem
earum nationum rex, cùm uixisset duos & nonaginta annos, morbo perijt. /Ar-
tabazus autem, qui septimus post Giræum Characenorum regnum tenuit, sex
Artabazus & octoginta annos reductus à Parthis ab exilio regnauit. /Et Mnascyres rex
Mnascyres Parthyæorũ sex & nonaginta annos uixit. /Mnasinissa uero rex Mauritaniæ no
Masinissa naginta annos uixit. /Asandrus autẽ à diuo Augusto loco Etnarchi rex Bospho-
Asander. ri declaratus, annum agens nonagesimum, & equestri & pedestri pugna nullo
inferior uspiam est conspectus. Qui ut animaduertit Scribonio rem militarem
commendatam, cibo abstinens diem suum obijt, cum uixisset annos tres & nona-
Goësus ginta. /Goësus, ut Isidorus autor est, Characene regnum tenuit, quo tempore
Manno quoq; imperauit Arabibus, centum & quindecim annos natus, postre-
mum morbo perijt. Tot igitur ante nostram memoriam memorandæ senectutis
II. reges fuisse maiores nostri literis prodiderunt. /His annumerantur Philosophi,
Priuati & & omnes qui ingenio & eruditione præstantes fuerunt, qui aliqua sui cura habi
Philosophi. ta, ad extremam senectutem peruenerunt.

/Eos itaq; quos multa lectione didicimus, perscribemus, ac initio quidem Phi
losophos, quorum Democritus Abderites centum & quatuor annos natus, cùm
Democritus Xenophilus. alimento abstineret, mortuus est. /Xenophilus Musicus, per hibente Aristoxe-
no, Pythagoricæ Philosophiæ candidatus, ultra quinq; & centum annos Athe-
Solon nis uitam traduxit. /Solon autem, & Thales, & Pittacus, qui è septem sapientum
Zeno numero fuerunt, centum annos unusquisq; uixit. /Zenon uero Stoicæ philoso-
phiæ autor & princeps, octo & nonaginta. Hunc aiunt in concionem prodeun-
tem offenso pede exclamasse: Quid me uocas? & domum reuersum inedia uitã
Cleanthes finisse. /Cleanthes Zenonis discipulus & successor, nouem & nonaginta annos
natus, tuberculum in labijs habuit. Cum q; decreuisset inedia uitam absumere, al
latæ sunt ei ab amicis literæ. Ac mox adhibito cibo, & perfectis amicorum po-
Xenophanes stulatis, iterum cibo abstinens, uita defunctus est. /Xenophanes autem Dexino-
Archelaus patre natus, Archelai physici auditor, unũ & nonaginta annos uixit. /Xenocra-
Xenocrates tes Platonis discipulus, quatuor & octoginta. /Carneades nouæ Academiæ fun-
Carneades dator, annos quinq; & octoginta. Chrysippus unum & octoginta. /Diogenes
Chrysippus autem Seleucus Tigrius, Stoicæ sectæ philosophus, duodenonaginta. /Posido-
Diogenes nius Apamea Syriæ oriundus, lege autem philosophus Rhodius pariter & hi-
Posidonius storicus, octoginta quatuor. /Eritolaus peripateticus ultra duos & octoginta.
Critolaus /Plato philosophorum sanctissimus, unum & octoginta. /Athenodorus Sando-
Plato nis Tharsensis, qui fuit Cæsaris Augusti præceptor, cuius precibus Tharsis ci-
Athenodorus uitas uectigalibus leuata est, duos & octoginta annos agens mortuus est in pa-
Nestor tria. Huic Tharsensis populus quotannis solennes honores ut heroi persoluit.
Xenophon /Nestor uero Stoicus & hic à Tharso ortum trahens, præceptor Cæsaris Tybe-
III. rij, duos & nonaginta. /Xenophon Grylli filius uixit ultra nonaginta annos.
Historici. Et hi celebres fuere Philosophi. /Ex scriptoribus autem historicis Ctesibius cen
Ctesibius tum & uiginti quatuor annos egressus inter deambulandum mortuus est, sicut

narrat

narrat Apollodorus in Chronicis. Hieronymus uero & in bellis uersatus, ac nõ paucis laboribus & uulneribus affectus, uixit ad annum quartum & centesimũ, sicut refert Agatharchides libro nono historiæ Asiaticæ. Ac hominem non mediocriter demiratur, quòd ad summum usq; uitæ diem ualuerit in colloquijs, & in sensibus ad sanitatem necessarijs non defecerit. Hellanicus Lesbius octoginta quinquæ annos uixit. Similiter Pherecides Syrus quinque & octoginta. Timæus Tauromenites sex & nonaginta. Aristobulus Cassandræus ultra nonaginta annos uixisse fertur, qui historiam suam quartum & octogesimum annum agens, orsus est conscribere, id quod ipse in operis sui principio testatur. Polybius autẽ Lycorta patre genitus, Megalopolitanus, ruri rediens ab equo delapsus est, quo casu morbo correptus decessit anno secundo & octogesimo. Porrò Hypsicrates Amisenus historicus, uir in multis disciplinis uersatus, annos duos & nonaginta uixit. Cæterum & Rhetoribus Gorgias quem quidam Sophistam uocant, annum agens octauum & centesimum inedia uitam finiuit. Hunc interrogatum causſam tam longæ senectutis & ualetudinis in omnibus sensibus uigentis, respondisse aiunt, quòd aliorum conuiuia non sit sectatus. Isocrates sex & nonaginta annos natus sermonem scripsit panegyricum. Iam uero ingressus annum nonagesimum nonum, cum accepisset Athenienses in pugna apud Cheroneam commissa à Philippo esse superatos, quæritando Euripideum uersiculum recitauit, ad seipsum referens:

Sidonis urbis alta quondam mœnia
Cadmus relinquens.

Quibus cum adiecisset, fore ut Græcia in seruitutem prolaberetur, è uita decessit. Apollodorus autem rhetor Pergamenus, Cæsaris Augusti in diuos relati præceptor, quem unà cum Athenodoro Tharsensi bonis disciplinis imbuit, totidem quot Athenodorus annos, nempe duos & octoginta uixit. Potamon rhethor non incelebris, annos nonaginta. Sophocles poëta Thragicus, deuorato uuæ acino strangulatus est, cum egisset annos quinque & nonaginta. Hic à filio Iophante, sub finem uitæ in ius uocatus, & desipientiæ accusatus, recitauit Iudicibus Oedipum Colonæum, planum faciens ea fabula, quòd sanæ mentis compos esset. Qua audita, Iudices ingenium eius admirati sunt, ac filium insaniæ damnauerunt. Cratinus autem poëta Comicus, septem supra nonaginta annos uixit, atque sub finem uitæ cum docuisset fabulam Pitynem, eaq; uictor euasisset, haud ita multò post est mortuus. Non dissimiliter quoque Philemon Comicus septimum & nonagesimum annum agens decumbebat in lectulo quiescens. Qui cum uidisset asinum ficus sibi præparatas deuorantem, prolapsus in cachinnos, & accersito famulo, multo & uehementi cum risu præcepit asino merum ad sorbendum dari, atque ita risu suffocatus obijt. Epicharmus autem & ipse poëta Comicus, septem & nonaginta annos uixisse dicitur. Porrò Ancreon poëta Lyricus uixit annos quinque & octoginta. Et Stesichorus poëta Lyricus totidem. Simonides Cius, supra nonaginta. Sed enim ex Grammaticis Eratosthenes Cyrenæus Aglai filius, quem non Grammaticum solum, sed etiam poetam meritò quis uocarit, & philosophum & geometram, duos & octoginta annos uixit. Quin etiam Lycurgus Lacedæmoniorum legum conditor, quinque & octoginta annos uixisse dicitur.

Hieronymus.
Hellanicus
Pherecides
Timæus
Aristobulus.
Polybius.
Hypsicrates
Rhetores
Gorgias
Isocrates
Apollodorus
Potamus
Poëtæ
Sophocles
Cratinus
Philemon
Epicharmus
Anacreon
Stesichorus
Simonides
Grammatici.
Eratosthenes
Lycurgus.

Tot in præsentiarum Reges & eruditos homines colligere potui. Quia uero pollicitus sum & Rhomanorum quosdam longæuos, & Italos, qui ad summam senectutem peruenerunt, perscribere: eos tibi Dijs uolentibus, præstantissime Quintille, in altero libro manifestabimus.

LVCIANI

PATRIAE ENCOMIVM.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ARgumentum & genus orationis, ipſe titulus exponit. Eſt aũt propoſitio & ſumma negocij, patriam omnium rerũ eſſe digniſſimã & uenerabiliſſimam. Vt quam & homines, & dij reliquis rebus omnibus anteponant. Argumenta pleraq; à ſignis & conſequentibus ſumuntur. Oſtendit enim quæcunq; homines faciunt, ea ad patriæ uel ornamentum, uel defenſionem cõparare, & quantumuis humili, aut ſterili ſolo aliquis natus ſit, nihilominus patriam ſuam ſplendidiſſimis ciuitatibus ac regnis anteponere. Quemadmodũ parentũ quoq; & liberorum inter ſe affectus eiuſmodi eſt, ut qualeſcunq; ipſi ſint, tamen ſeſe omnibus alijs plus ament, & colant. Proinde & legislatores, cum grauiſſimè punire homines uellent, patriæ priuationem atq; exilium, tanquam acerbiſſimam pœnam, inſtituiſſe.

Propoſitio.

Ratio ab effectu.

AM olim uulgi ſermone detritum eſt, nihil eſſe patria dulcius, proinde neq; iucundius quicq;. Eſt uero hac aliquid uenerabilius aut diuinius. Siquidem quęcunq; diuina, quęcunq; ueneratiõe digna homines eſſe exiſtimãt horum cauſſa atq; magiſtra eſt patria, quæ nos genuit, aluit atq; inſtituit. Enimuero urbium magnitudinẽ atq; ſplendorem, ſumptuoſos præterea uariosq; inſtrumentorũ apparatus admirantur multi, patriã uero pio amoris affectu proſequuntur omnes. Neq; quiſquam quamlibet potẽs, ita deceptus eſt alienarum rerum amœno & uoluptuoſo ſpectaculo, ut propter immodicam apud alios rerum cum uiſendarum, tum admirandarum excellentiam obliuiſcatur patriæ. Itaq;, quicunq; felicis & ſplendidæ ciuitatis ſe ciuem eſſe iactat, ignorare mihi uidetur, quam gloriam aut honorem patriæ tribuere oporteat. Neq; occultè fert talis, ſe dolore affectum iri, ſi mediocrem patriam fortitus eſſet. Mihi uero iucundum eſt, ipſum nomen patriæ reuerenter atq; religioſè colere. Etenim ei qui ciuitates inter ſe collaturus eſt, peropus eſſe uideo, ſingularum amplitudinem accuratè expendere, earundem q; elegantiam obſeruare, neq; non commerciorum ac rerum uenalium copiam conſiderare. Cæterũ, ubi de urbium electione agitur, nemo utiq; poſthabita patria ſplendidiorem electurus eſt, uerum in optatis habebit patriam quoq; ſuam quàm maximè conformẽ eſſe urbibus copioſis & felicibus, ipſam tamẽ qualiſcunq; tandem fuerit, delectu habito cęteris haud dubiè præpoſiturus eſt. Iſthuc uero ipſum liberi quoq; faciunt probi & legitimi, neq; non patres, qui quidem fuerint nõ mali. Neq; enim ſpectatæ honeſtatis & probitatis adoleſcens alium patri ſuo honoribus præferet, neq; pater neglecto filio, alium paterno affectu iuuenem complexurus eſt. At qui his inferiores ſunt patres, tantum tamen filijs ex ſe genitis non grauatim tribuunt, ut ſint & uita honeſtiſſimi, & dignitate ampliſſimi, apparentq; omnibus ſua opera quàm optimè educati atq; exornati. Porrò, qui tali erga filium ſuum non utitur iudicio, ille patris oculos habere mihi uidetur minimè. Proinde, nomen patriæ primum eſt, & omnium familiariſſimum. Etenim nihil eſt quod patre nobis ſit familiarius. Si quis uero iuſtum habebit honorem patri, quemadmodum & lex & natura imperat, ille patriæ quoq; conuenienter præcipuum honorem habiturus eſt. Siquidem ipſe etiam pater peculiaris eſt patriç poſſeſſio, ac patris pater, tum omnes q ex illis numeroſa retro ſeriæ generis domeſtici prognati ſunt. Et ad deos uſq; paternos patrium nomen protenditur. Gaudent uero ipſi quoq; Dij ſolo natalitio, ac uniuerſas res humanas, ut par eſt, intuentur, ſuam poſſeſſionem eſſe exiſtimantes totũ terrarum orbem, atq; omnem Oceanum. In qua tamen quiſq; illorum

A ſigno & collatione.

A ſimili & coniugatis.

Ab exemplo & autoritate deorum.

illorum terra natus est, hanc omnibus cæteris urbibus quamuis florentioribus honore anteponere non dubitat. Quin etiam ciuitates, quæ Deorum feruntur esse patriæ, cæteris sunt uenerabiliores, & insulæ præcipuo loci genio diuinio-res, apud Deorum natiuitates & incunabula laudibus extolluntur. Itaque sacra quoque illa superis gratiora esse existimantur, quæ quisque ad domesticos delatus locos offert atque sacrificat. Iam, si patriæ nomen tanto in precio apud Deos habetur, cur non iure optimo longè maiori in existimatione foret apud homines? Siquidem quisq; nostrum in patria primum iucundum illud solis lumẽ intuitus est, non secus atq; Deum, qui, tametsi omnibus gentibus communis est, unicuiq; tamen patrius esse existimatur, propterea quòd sub uitæ initium ab illo loco primum auream illam solis lampadem conspexerit. Accedit his quòd & uocem quisque suam in patria auspicatus est, primum suæ gentis uernacula lingua amabili balbutie sonare perdiscens, Deosq; cognouit. Porrò, si quis talem sortitus est, quæ ad res maiores perdiscendas, alterius egeat adminiculo, talium tamen disciplinarum gratiam acceptam feret patriæ. Neq; enim urbis nomen cognouisset unquam, nisi patriæ beneficio & opera urbes esse cognouisset. In ea uero opinione sum, ut putem, ab hominibus tantum in hoc sibi parari omnium artium ac disciplinarum cognitionem, ne patriæ indecores, sed seipsos huic utiliores informent. Insuper opes etiam possidentur liberalitatis exercendę gratia, ut communibus impensis patriæ inopiam subleuemus. Consentaneum enim esse opinor, ne, cum maximis beneficijs affecti simus, parum grati esse reperiamur. Sed sic est, qui uni officioſè refert gratias, quemadmodum æquum est, posteaquam beneficia non mediocria ab illo acceperit, multo magis conuenit quàm cumulatissimè paria referre patriæ. Etenim super parentum ærumnosa afflictione in ciuitatibus leges sunt conditæ. Aequum uero est, communem omnium matrem patriam esse existimare, huicq; pro nutricandi officijs ipsarum legum decreto iubente quàm amplissimas gratias reponere. Cæterum usquea-deo patriæ negligens & immemor conspectus est nemo, ut in alia Rep. ætatem degens, omnem curam colendæ patriæ deposuisset. At etiam qui peregre multis iactati difficultatibus calamitoſe agunt, crebro testantur rerum optimarum omnium præstantissimam esse patriam, tum etiam egregie felices, quanquam in cæteris omnibus per omnia benè & beatè uitam exigant, tamen in hoc egentissimos se esse opinantur, quòd patriæ fines non incolant, sed extorres & peregre agant, quippe peregrinationis probrum non mediocriter eos discrutiat. Videmus quoque eos, qui per tempus quod peregrè agendo insumpserunt, nonnihil splendoris & gloriæ sibi adiunxerunt, aut paratis diuitiarum possessionibus aut dignitate & honoribus, aut celebri disciplinarum atque ingenij testimonio, aut laude uirtutis, omnes certatim ad patriam terram properare, quasi nequaquam apud alios meliores sua ipsorum bona essent cum aliqua laude ostensuri. Ac tanto quisq; maiori studio patriam comprehendere adproperat, quanto rebus maioribus dignus apud exteros habitus est. Proinde, iuuenibus quoq; desiderabilis & amabilis iuxtà est patria. Porrò autem homines iam ætate ac senio confecti, quanto maiori quàm iuuenes prudentia exculti sunt, tanto uehementiori patriæ dulcedine ac desiderio trahuntur. Quare unusquisq; è sensum numero & festinat, & in uotis habet maximè in solo natalitio uitam cum morte commutatam relinquere, ut quo loci uitã auspicatus est, eodẽ iterum & corpus terræ altrici humandum reponat, ac patrię sepulturę participem iefore cognoscat. Etenim graue & acerbum unicuiq; esse uidetur, peregre agentem se deprehendi, ac demum post mortem in aliena terra reconditum cinescere. Cæterum, quanta erga patriam sit uerè germanis ac genuinis ciuibus, non certius aut facilius quàm ex indigenis perdiscitur. Siquidem peregrini & aduenæ, non secus atq; nothi, aut spurij paruo in discrimine ponunt exilia, quippe quibus patrię nomẽ

A merito ex coniunctis.

Amplificatio ex circumstantia.

A fine studiorum.

Amplificatio à minori.

A merito aliud ex cansis.

A signo & consequenti.

Distributio.

Aliud, à signo ex contrarijs.

prorſus ignotum eſt, neq; ullo animi beneuoli argumento proſequuntur, exiſtimantes nuſquam non rerum neceſſariarum copiam ſibi haud difficulter ſuppeditari, modum felicitatis in uentris ac gulæ fœdis, & beluinis uoluptatibus ſitũ habentes. Verũtamen, quibus mater eſt patria, terram illam ſingulari amore proſequuntur, in qua in lucem ęditi, in qua nutriti ſunt, quanquam modicam habeant, quanquam aſperam & ſterilem, quanquam unde terræ uirtutem collaudent non habuerint, attamen quo patria encomio potiſſimum celebranda ſit, ne quaquam animo perplexi hæſitabunt. Verum, tametſi nõ ignorauerint alios ſuam iactaſſe patriam ſuperbius ob agrorum fœcunditatem, ac pratę uiridantiũ plantas omnijugas, neq; ipſi tamen patrij ſoli laudis obliuiſcuntur, quam equis alendis aptam ſuſpicientes, numeroſa quoq; ac robuſta pube fœcundam collaudant. Adhæc maturat etiam reditũ in patriam aliquis, qui inſularis fuerit, tametſi apud alios belle, & feliciter uiuere poſſit, oblatam q; immortalitatem reſpuet, patriæ ſepulchrum perpetuitati præferens. Et uel patriæ fumus alieno igne ipſi luculentior eſſe uidebitur. Vſq; adeo uero in uniuerſum res omnes quãlibet pretioſas excellit patria, ut legum quoq; cõditores paſſim quiſq; uideat maximis puniendis ſceleribus exilium pœnam conſtituiſſe, tanquam grauiſſimum, & acerbiſſimum ſupplicium. Neq; uero ſolum Legiſlatorum conſuetudo ſic ſe habet, eorum uero qui cum imperio exercitibus præſunt aliter. Neq; enim maiore ac uehementiore exhortatione in pugnis militum perturbati accenduntur, & inflammantur animi, quàm ſi pro tuenda patria ſe prælíari cognouerint. Nec ſeriò ullus eſt, qui his auditis, ignauus eſſe ſuſtineat. Etenim ſtrenuum, & audacem ex meticuloſo quoq; facit nomen patriæ.

Aliud à ſigno & collatione locorum.

Alludit ad Palladis uerba Odyſſ. 1. de Vlyſſe.

Aliud à ſigno

DE DIPPSADIBVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

PRæfatio quædam eſt, cuiuſmodi & ſuperiores nonnullæ ſunt, quaſtudiũ ſuum erga auditores, ſiue quicunq; illi tandẽ fuere, quibuſcum uerſatus tũ fuit, collatione iſta cũ Dipſadibus facta, declarat. Vt enim eos q ab hoc genere ſerpentis percuſſi ſunt, inexplebilis quædam ſitis inuadit, ita ut quo ſunt plus potæ, plus ſitiantur aquæ, ut ille ait ita ſe quoq; deſiderio quedã inſatiabili teneri ait, et quo frequẽtius apud illos ſit eo magis ac magis eſſe cupere. Porrò quod ad Dipſadis morſum, & ſitim iſtam letalẽ attinet, habes conſimile fermè deſcriptionem, atq; exemplũ Auli cuiuſdam ſigniferi, in exercitu Catonis, qui codẽ modo perijt, ut ille, de quo epigramma præſentis narratiõis teſtatur, apud Lucanũ libro nono, ubi & cæterorũ ſerpentiũ genera, de quibus hic mentio fit, enumerãtur, addita etiã fabula, cur Libya ſerpẽtibus ita abundet atq; infeſta ſit.

Narratio. Locus.

A pars Libyæ quæ ad Auſtrum tẽdit, arena eſt profunda, & terra exuſta ſolis ardoribus, deſerta ut plurimũ, frugibus in totum infœcunda, campeſtris uniuerſa, nõ gramen, nõ fœnum, non plantam ullam, nec aquam habens, niſi ſicubi in terrę concauitatibus cõſtiterint imbris & pluuiarũ reliquiæ, quæ tamen & ipſę denſę ſunt, & mali odoris, & homini ſitibundo minimè potabiles. Has igitur ob cauſſas inhabitabilis eſt. Aut quo pacto tandem inhabitari poſſit locus ita durus & implacidus, tum etiam aridus, ac frugibus arboribus q; iuxta infœcundus, qui que tam moleſtis feruoribus ſit ſubiectus. Cum ipſe quoque calor & aër nimium ardens ſit, & igneus? Præterea ipſa arena magnopere feruens regionem prorſus facit inuiam, & inacceſſibilem. Soli uero Garamantes iſs locis finitimi, gens leuis atque frugalis, uitam degentes in tentoriis, uenationibus ut plurimum uiuentes, non-

Homines.

nunquam

nunquam irrumpunt uenantes iuxta solstitium hyhernum, sidere maximè pluuioso obseruato, quando uidelicet maior ardoris pars deferbuit, & extincta est, & arena assiduis imbribus madefacta, & aliquo modo peruia reddita est. Venãtur autem onagros, & magnos struthiones humi uolantes, cum primis uero símias, aliquando etiam elephantos. Hæc enim animantia sola aduersus sitim perdurant, tum magnopere sufferre possunt immodici & feruentis solis molestias. Sed enim Garamantes posteaquam commeatum, quem secum ingredientes importauerant omnem consumpserunt, iterum ad suos discedunt postliminio, metuentes ne arena iterum incensa illis intercludat, aut difficiliorem reddat reditum. Deinde, quemadmodum in reti comprehensis, & sibi ipsis pereundum sit unà cum præda. Siquidem omnis euadendi facultas sublata est, siquando sol subtracta humore, ex regione celerrimè exiccata, feruere inceperit ardẽtioribus radijs emissis, ueluti ad humiditatem acuminatis. Illa enim, igni nutrimentum subpeditare solet. Et sanè hæc omnia quæ mihi hactenus dicta sunt feruor, sitis, solitudo, sterilis soli infœcũditas, minus uobis uidebũtur grauia, præ hoc quod dicturus sum. Et ob hoc ipsum omnibus modis regio ista fugienda est. Omnis enim generis is locus serpentes alit permagnos & uarios, multitudine innumeros, forma terribiles, ueneno præsentissimo inexpugnabiles. Et partim in cauernis subterraneis excubãtes, ac in arenæ secessibus degentes: partim uero supernè repentes, nempe Physallos, aspides, uiperas, cerastas, bupreστes, iacula, amphisbænas, dracones, & duplex genus scorpionum. Vnum terrestre & pedibus ingrediens permagnum, multis corporum uertebris insigne. Alterum aërium & uolatile alis tenuibus, cuiusmodi ferè sunt locustis & uespertilionibus. Istiusmodi auibus multis circumuolantibus inacceßibilis & infesta redditur illa Libya. Cæterum serpentum omnium nocentissimum, quos arena nutrit, dipsas est, serpens non admodum magnus, uipere similis, uiolento ictu, ueneno crasso, dolores ilico inducens intolerabiles. Ardores enim immittit inextinguibiles & putredines, & totum corpus adurit incendio. Et qui a bilia icti fuerint, clamant non secus atq; illi, qui in ignem coniecti sunt. Quòd autem illos omnium uehementissimè affligit & torquet, illud est, nempe cruciatus serpenti respondens cognomine. Eius enim morsum mox sequitur bibendi sitis inexplebilis, & ultra modum sitiunt. Et quod maximè admirandum est, quando plus biberint, tanto magis potum expetunt, ac subinde magis atq; magis potando crescit bibendi desiderium. Neq; illorũ sitim extinxeris, tametsi totum Nilum aut Danubium epotandum præbiteris, uerum irrigandi sedulitate morbum incendis. Quemadmodum siquis oleo ignem conetur extinguere. Eam uero incurabilis morbi causßam adferre solent medici, uenenum Dipsadis cum crassum esse consueuit, posteaquam potui gatum fuerit, continuò mouetur atq; incenditur, atq; etiam humidius, ut par est, redditur, & per omnia membra diffunditur. Ego uero neminem unquam tali affectum morbo, aut laborantem uidi. Et faxint superi, ne unquam mihi contingat uidere hominem his conflictantem cruciatibus. Sed ne omnino quidem unquam ingressus sum Libyam, & rectè mihi fecisse uideor. Porrò autem, epigramma quoddam audiui, quod mihi unus è familiaribus pro certo confirmabat, se ipsum legisse supra statuam uiri ad hunc modum fato functi. Qui, ut aiebat, in Aegyptum iter faciens, magnam Syrtim præteribat, neq; enim alia eò perueniendi uia patet. Ibi in littore obiter ad sepulchrũ esse delatum, ac propter fluxum ipsum astantem uidisse statuam, exitij rationem indicantem. Quippe supra illam sculptum esse hominem quendam, qualem ferè pingere solent Tantalum in media palude consistentem, ac undas haurientẽ, non aliter ac si biberet. Bestiolam autem, nempe Dipsada illi inhærentem, ac pedi eius implicatam. Tum mulieres quaspiam aquam ferentes, eademq; opera nõ paucas illi eandem potandam affundentes. Insuper oua quoq; iacta conspici-

Studia.

Serpentiũ genera, & ab ijs pericula.

Dipsas, et eius natura.

Exemplũ rei.

untur, qualia ferè struthionum illorum esse perhibentur, quos Garamantas uenari supra memoraui. Est autem epigramma asscriptum, quod & hic referre nō alienum esse opinor,

ἄβατος ἰὸς græce, quod nigrū uenenū significat.

Talia passus erat quoq; Tantalus Aethope cretus,
Qui nullo potuit fonte leuare sitim.
Tale nec è Danao natas implere puellas
Assiduis undis uas potuisse reor:

Erant adiecta adhuc & alia quatuor carmina de ouis, quemadmodum ea tollēa à Dipsade percussus sit, sed illa memoriter nō teneo. Itaq; oua colligunt, eaq; studiose gentes uicinæ indagantur, non edendi tantum gratia, sed illis euacuatis pro uasis & instrumentis utuntur, plurimum uero ex illis pocula præparant. Neq; enim figulinam exercere possunt, propter terram arenosam. Cæterum magnis & capacibus inuentis, etiam pileos ex illis conficiunt, semper ex ouis singulis geminos. Cuiusq; enim pars dimidia aptum & sufficientem pileum præstat tegendo capiti. Ibi ergo iuxta oua dipsades insidiose excubant, tum accedentem quempiam, mox ex arena prorepentes morsu infelicem feriunt. Ille uero ictus ilico incurabili morbo affectus, talia patitur, quæ paulò antè à me relata sunt, subinde bibens, ac uehementius sitiens, cum tamen nunquam sedata siti repleri possit. Hæc per Iouem non in hoc à me dicta sunt, ut ambitiose cum Nicandro contenderem, neq; ut uobis planum facerem, quàm nō neglectui dederim Libycorum serpentum nosse naturas. Medicorum enim magis ista laus est, quibus hæc necessario comperta esse debent, ut in tali casu egētibus opem ferrè pro artis suæ professione queant. At ego mihi uideor, & per Phidiam, ne iniquo feratis animo comparationem ferinam existentem, non dissimile quiddam erga uos pati, cuiusmodi illi patiuntur grauissimè, qui morsu dipsadis percussi sunt. Quo enim crebrius ad uos itare soleo, hoc magis atq; frequentius ad uos eundi me uexat cupiditas, & planè siti aduror intollerabili, uideorq; mihi tāli nunquam expleri posse desiderio, et quidem iure optimo. Vbi enim adeo claram & conspicuam aquam possim consequi. Quare ignoscite, si & ego ictus animo, hoc morsu iucundissimo & saluberrimo prolixè & abundanter me impleo, capite scaturienti subiecto fonticulo. Dum modo me non deficiant undæ à uobis influentes, néue effuso audienti studio hiantem & sitientem deseratis. Nam quod ad meam erga uos sitim attinet, nihil prohibebit subinde bibere. Etenim iuxta sapientis Platonis sententiam: rerum uenustarum nulla est satietas.

Adaptatio

DISSERTATIO CVM HESIODO.

VINCENTIO OPSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

CAuillatio quædam poëtarū est, qua Hesiodum uanitatis atq; mendacij coarguit, quòd cū iactauerit, sē à Musis accepisse munus hoc, ut carmine celebraret & præterita, et quæ futura essent, nihil de futuris, q̄ quidem extet, uaticinatus fuerit, siue hoc inuidia quadam fecerit, cōmunicare nolēs aliis, quæ ipse acceperit, siue uanitate aliqua, qua, cū nihil talè à Musis didicisset, ad uulgus tamen huiusce modi de se iactarit. Adhæc accusationem fingitur postea Hesiodus respondere, ac primū translatione tueri sese, qua cōmuniter poëtæ omnes uti solent, caussam eius rei in Musas reijciendo, si quid nouū, aut incredibile, aut cuius euentus cōsecutus non sit, carminibus suis fortè insertum habeant. Nam id instinctu illo atque poëtico furore fieri, & multa sæpe, metrorum quoq; gratia, dū in cursu opus est, eodem spiritu illo assumi, quorum ratio interdū reddi satis non possit. Deinde autem & absolutè se defendere, recitando ex carminibus suis quædam, ubi futurorū rationem, & prædictionem nonnihil attigerit. Quæ tamen iterū refutans Lucianus, posteriora quidem ostendit, nō satis facere definitioni, & officio uaticinandi, cū quiuis agricola eiusmodi quoq; possit, qualia ille prædixit priora autem, quæ de poëtico furore, & de Musarū instinctu respondit, aliquomodo recipia. Porrò fabula, un-

de

de occasio eauillatiõis huius nata est, in principio Theogoniæ habetur. Ibi enim de se ipso ait Hesiodus, pascẽti sibi sub Helicone, oues, astitisse Musas, & dato sceptro ex Lauro, inspirasse canendi uim, ἵνα inquit, κλείομεν τὰ τ' ἐόμενα, πρό τ' ἐόντα. hoc est, ut carmine celebraret futura pariter & antacta.

AT poëtam præstãtissimum esse te Hesiode, & hoc ipsum à Musis unà cum lauro te accepisse, cum ipse palàm in ijs quæ à te ædita sunt indicas (sunt em̃ diuina, et admirationis plena oĩa) tum nos rem ita se habere constanter credimus. Illud tamen nõ iniuria nos incertet pendẽtes animi, qua nã re de teipso prædicta, quasi propter hoc diuinum illum cantũ à deabus acceperis, ut celebrares ac laudibus illustrares præterita, et futura prædiceres. Quippe alterum excellenter admodum extulisti, Deorum genealogiam percensendo, ad usque primos illos, nempe chaos, & terram, & cœlum, & amorem. Præterea autem heroidum matronarumq; uirtutes, tũ rei rusticæ instituta, adhæc quæcunque ad ortum & occasum Vergiliarum, & arationis ac messis, & nauigandi tempora attinent, breuiter omnia alia pulcherrimè executus es. Alterius autem quod & multo interuallo hominum uitæ erat accommodatius & utilius, Deorumq; munificentiæ conuenientius, dico autem futurorũ prædictionem, ne principium quidem attigisti, uerum eam partem prorsus obliuioni traditam silentio inuoluisti, nullo modo tua poësi aut Calchanta, aut Telephum, aut Polyidum, aut Phinea imitatus. Qui etsi uaticinandi peritiam à Musis non sunt consecuti, multa tamen prædixerunt, nec eosdem piguit respondere egentibus. Itaque harum trium causarum unà te fuisse præditum & implicitum ualdè ueri simile est. Aut enim mentitus es, quanquam dictu acerbum hoc sit, Musas tibi fuisse pollicitas fore, ut futura queas prædicere. Aut ille quemadmodum pollicebantur futurorum scientiam tibi præstiterunt, tu uero inuidiæ morbo adductus, acceptum munus à uirginibus cælas, & in sinu seruas conditũ, neq; illius egentes participes reddere uoluisti. Aut ea de re multa tibi conscripta sunt, sed quæ nondum in lucem ædidisti, haud scio in quod nam tempus aliud horum usum promentum reseruãs. Illud autem nullo modo ausim dicere, quod cũ Musæ duas res se tibi præstituras promiserint, alterum reddiderint, dimidiũ autem promissionis negando retractarint. Dico autem rerum futurarum cognitionem, maximè uero ista priores in promittendo partes obtinente. Itaq; hæc ipsa licui ab alio potius quàm à te perdiscenda sunt Hesiode? Valde enim consentaneum est, quemadmodum Dei bonorum largitores sunt, sic & nobis amicis atque discipulis uestris quàm ueri ssimè ijs de rebus certitudinem exponere quæ uobis notæ sunt, ac omni nos animi hæsitatione liberare. HESIODVS. Poteram equidem, ô bonè, facile ac promptum responsum, respondere super omnibus quæ me interrogasti, nimirum nihil eorum quæ mihi carminibus decantata sunt, meum esse, sed Musarum. Et æquum fuerat, ut ab illis dictorum neque non omissorum rationem postulasses. Ego uero super ijs quæ mihi priuatim explorata sunt & comperta, dico autem pecora pascendi & regendi, & à stabulis agẽdi, & mulgendi rationem, tũ etiam si qua sunt alia pastoræ opera & officia me rectissimè tueri possim. Cæterum ipsæ deæ sua munera quibuscũq; uoluerint, & quantũ ea rectè tribui posse existimauerint, præstare consueuerunt. Neq; enim opinor, oportere à poëtis ad uiuũ usq; leuia quæq; perscrutantes, postulare, ut syllabatim omnia exactissimè & dicta & scripta sint. Et si in cursu poëseos aliquid per imprudentiam influens poëtæ memoriam fefellerit, illud perpẽdere acerbũ est. Sed nõ ignorandũ est, nos poëtas metroræ & cõcinnitatis gratia nõnihil superuacuũ interserere. Quędam uero ipsius carminis tenor sępe numero plana et polita exactẽtia, haud scio quo modo recipiat. At em̃, tu maximo quo prædi ti sumus bono

Exordium à cõmendatiõe

Quæstio.

Amplificatio ab exemplis.

Accusatio per dubitationem.

Apologia per translationẽ

Quatenus poetarũ dicta accipienda.

nos uiolenter diſpolias, nempe libertate, ac ea qua in fingendo utimur facultate. Alios equidem ornatus poëſeos, quibus paſſim culta & compta eſt, non perſpicis. Palos autem & ſpinas quaſpiam excerpis, ac anſas intentandæ ſycophantiæ ſtudioſe rimaris. Atqui hoc tibi non ſoli ſtudio eſt, neq; me ſolum inſectaris, ſed & alij non pauci eadem in Homero collega meo flagellant & calumniantur, impenſe tenuia, & extremè modica quæpiam calumniantes. Porrò autem ſi cauſſa cedentem me oporteat rectiſſimam in medium afferre defenſionem, age ó amice, perlege Operum & Dierum opus à me conſcriptum. Planè enim comperies, quãta in eo ipſo poëmate è uatidico & prophetico ſpiritu prædicta ſint, ſucceſſus manifeſtante laborum rectè atq; tẽpeſtiuè factorũ, ac omiſſorum diſpendia. Et illud:

Ab exemplo.

Alia, à teſtimonio ſcriptorum.

Demeſſas in corbe feres intra horrea fruges,
Et te ſpectabunt mirantes tritica pauci.

Ac rurſus, quanta bona conſequantur rus & agros rectè, & in tempore colentes. Et hoc ſanè utiliſſimum in uita uaticinium eſſe exiſtimatur. LVCIA. Enim uero hoc, ô admirande Heſiode, nimium paſtoraliter à te dictũ eſt, & uerè Muſarum inſpirationem mihi referre uideris, quando ipſe uerſiculos tuos aliter tueri nequeas. Nos autem eiuſmodi uaticinationem neq; à te, neq; à Muſis expectabamus. Quoniam talia longè certius noſtri nouerunt agricolæ, ac nobis de illis quàm optimè uaticinarentur, fore, ut ſi Iupiter largis imbribus terram irrigarit, manipuli uberes proueniant: ſi ſolis ardores ſata exuſſerint, & arua ſitierint, nihil obſtare, quo minus & fames illorum ſitibundam ſiccitatem ſubſequutura ſit. Tum quòd æſtate media terra aratrò ſubigenda non ſit, propterea quòd nulla utilitas arandi laborẽ exceptura ſit, effuſis temerè ſeminibus. Neque ſpicas adhuc uirides eſſe demetendas, quippe fructum inanem inuenturos eſſe ruſticos. Sed neq; illud ualdè egetuaticinio, quòd niſi ſemina inuolueris, & miniſter raſtrum habens, terra obducat illa, auiculas aduolaturas, ac omnem futuræ meſſis ſpem intercepturas. Etenim talia ſi quis agricolarum adhortationes & documenta dixerit, haud quaquam à uero aberrabit. Cæterum à uaticinio mihi longè lateq; eſſe uidentur, cuius opus eſt, obſcura ac nullo modo uſpiam apparentia, præcognoſcere. Exempli gratia, quod Minoi prædictum eſt, in uaſe mellis pleno eius filium ſuffocatum iri, Tum Achiuorum quoq; proceribus, Apollinis iracundiæ cauſſam præſignificaſſe: & anno decimo fore, ut Ilium captum à Danais excinderetur. Hæc equidem uaticinij officia ſunt peculiaria. At ſi quis & ea quæ tu iactas, illi aſcribere uoluerit, & ille me quoq; uatem rectiſſimè dicere poterit: prædicam enim, & uaticinabor, uel ſine aqua caſtalia, & lauro, & tripode Delphico: quòd ſi quis hyberno gelu ſæuiente, & ad hæc Ioue pluente & grandinante nudus obambulauerit, hunc algor non modicus inuaſurus eſt. Et quod adhuc priorem uaticinij certitudinem longè exuperat, calores quoq; hyberna frigora ſubſecuturos: aliaq; id genus per multa, quorum meminiſſe ualde ridiculum eſt. Quare eiuſmodi & apologias, & uaticinia miſſa facito. Illud autem quod initio dixiſti, fortaſſe indignum non eſt ſuſcipere: nempè quòd nihil eorum, quæ abs te dicta ſunt, noueris, ſed afflatus quiſpiam diuinus ſuggeſſit tibi uerſiculos, neq; ille admodum firmus exiſtens. Siquidem quædam promiſſorum non plenè perfecta reddidit, quædam uero inabſoluta prorſus reliquit.

Cõfutatio defenſionis ab inſufficienti.

Amplificatio à minori.

A definitione

Epilogus.

NAVIGIVM, SEV VOTA.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

IRridet hoc dialogo Lucianus cupiditates, & ſtulta hominũ uota, ut qui in iis rebus plerũq; felicitatẽ ponant, eáq; ſibi expetant, quæ ſi ipſis contingant, plurimũ & moleſtiæ & periculorũ quoq; interim habituri ſint. Ita enim fingitur hic Adimantus primo, diuitias, poſt hunc Samippus potentiã & imperiũ, poſtremus autem Timolaus uoluptates, & quicquid mundo plauſibile uidetur, optare. Quorum omniũ uota Lucianus ita confutat, ut oſtendat quidquis potius, quàm felicitatem in his rebus poſitam eſſe. Argumenti autẽ huius occaſio à noua & inuſitata nauis magnitudine naſci fingitur, quæ cum fortè tũ ex Aegypto frumentum in Italiam portaret, tempeſtatibus acta, Athenas in Pyræum appulſa fuerat. Hanc cũ Adimantus (ut fingitur) conſpicatus eſſet, & de numero frumenti quem portaret, deq; annuo quæſtu, quam domino faceret, audiſſet, imitata ſe cum ratione, ut ſi tantos quotannis reditus ipſe caperet, feliciſſimũ ac beatiſſimum ſeſe putaret, interim dum à Luciano obſtulticiam deridetur, cæteris quoq; perſonis, optãdi cuiq; quod uellet, occaſionem ac facultatẽ præbet. Eſtq; hæc ueluti narratio quædam totius Dialogi. Ad quam antequam uenitur, perſona quoq; Adimanti, & nauis magnitudo, & tempeſtuoſum circa Chelidoneas mare, dialogi gratia deſcribuntur. Exordium à Timolai ſtudio trahitur, qui ad famam nauis à Corintho Athenas ſpectandæ eius gratia ueniſſe fingitur. Eiuſdem autem argumenti ſatyra quoq; eſt apud Iuuenalem decima, in qua & ille ſuo more cupiditates, & inania uota hominum inſectatur.

LYCINVS.

N NON dixi, quòd citius latuerit uultures cadauer pridianum, ac marcidum, in propatulo poſitum, quàm ſpectaculum aliquod nouum & inopinatum, Timolaum, etiam ſi Corinthũ illum oporteat, ſine reſpiratione, curriculo abire? Quamobrem autem ita ſpectandi cupidus es tu, & ad huiuſmodi res adeo impiger? TIMOL. Quid enim aliud conueniebat facere quoq; Lycine, cum ocium alioquì agerem, audito nauem adeò ingentem, & menſuram omnem excedentem, in Piræum appulſam eſſe, unam uidelicet earum, quibus ex Aegypto in Italiam frumẽtum importari ſolet. Arbitror autem & uos, te uidelicet & Samippum hunc, non ob aliam cauſſam ex urbe huc progreſſos eſſe, quàm ut nauigium hoc uideretis. LYCIN. Per Iouem, & Adimantus quoq;, Myrrhinuſius, unà nobiſcum, Sed neſcio ubi nam ille nunc ſit, inter multitudinem ſpectatorum alicubi erret. Nam uſq; ad nauem quidem unà uenimus, & aſcendentes in ipſam, tu quidem, opinor, Samippe, præibas, ſequebatur autem Adimantus. Deinde ego poſt illum, utriſq; ipſum manibus apprehendens. Ac me per totas ſchalas ſubuehebat ille, manu ducens, ſubligatum crepidis, cum ipſe abſq; calceis incederet. Sed poſtea non amplius ipſum uidi, neq; intus in naui, neq; poſtquam inde iterum deſcendimus. SAMIP. Noſti Lycine, ubi nos reliquit ille? Quando opinor, formoſus ille adoleſcentulus ex interiore parte nauis progrediebatur, niueo ac puro amiculo indutus, religata poſt tergum coma, ad utranq; frontis partem reducta. Proinde, ſi ego Adimantum rectè noui, arbitror uenuſtum ac dulce adeo ſpectaculum conſpicatum, longum ualere iuſſo Aegyptio fabricatore, per nauigium circumcirca præeunte, aſtitiſſe lachrymantem, quemadmodum conſueuit. Admodum enim procliuis ad lachrymas, homo eſt, quod ad amores attinet. LYC. Atqui non adeo formoſus, Samippe, adoleſcens ille mihi uiſus eſt, ut etiam Adimantum ueluti attonitum, in ſe cõuerteret, quem tot ſubinde Athenis formoſi ſectantur, ingenui omnes, loquendo garruli, & palæſtram ſpirantes, quibus etiam illachrymari, non ignauum eſt. Hic autem præterquàm quòd colore fuſco eſt, etiam labia habet prominentia, & gracilia nimis crura, loquiturq; diſſolutum & incompoſitum quiddam continuatis & agglomeratis inter ſe uerbis, Græcè quidem, ſed ad patrium morẽ concitato ſtrepitu, & inflexo uocis accentu. Coma aũt & ille poſt tergum conuolutus capillus, haud quaq; liberũ eſſe ipſum arguit. TIMO. Hoc quidẽ nobilitatis ſignũ, Lycine, eſt, Aegyptiacæ, coma uidelicet. Curſci iem illos pueri ingenui capillũ à tergo collectã gerunt, uſq; dũ ex ephebis excedunt. Quemadmodũ & Pallenæ maiores noſtri*, quibus pulchrũ uidebatur comam nutri-

Exordium dialogi à cupiditate & ſtudio Timolai.

* *Pallenẽ hic pagũ Atticũ accipio.*

nutrire ſenes quoq;,redimitos crobyli textura,ſub aurea cicada ſeligata. SAMIP. Euge Timolaë,quòd nos commonefacis Thucididis commentariorum,quæq; in prooemio de ueteri noſtra luxuria dixit ille,in Ionibus, quando illi tum unà cum cæteris in coloniam miſſi fuere. TIMOL. At nunc demum in mentem mihi uenit Samippe,ubi à nobis relictus fuerit Adimantus,quãdo uidelicet iuxta malum aliquandiu ſtetimus,ſurſum ſpectantes, numerantes coria alia aliis ſuperimpoſita,& mirantes aſcendentem per funes nautam: deinde per antennã ſupernè tutò adeo currẽtem,apprehenſis antemnarũ clauis ſeu cornibus. SAM. Rectè dicis,quid igitur oportet facere nos hic? utrum expectare ipſum,an uis, ut ego ad nauigium iterum abeam? TIMOL. Nequaquam,ſed pergamus. Nam uerisimile eſt præterijſſe illum iam,recipientem in urbem ſeſe,poſtquã nos amplius inuenire non potuit. Quòd ſi minus,at uiam ſaltem nouit Adimantus,neque metuendum eſt,ne à tergo relictus,à nobis ſeducatur. LYCIN. At uidete, ne agreſte nimis fuerit,relicto poſt nos amico,ipſos hinc abire. Sed eamus tamen,ſi idem hoc Samippo quoq; uidetur. SAM. Atq; admodum uidetur,ſi fortè apertam adhuc palæſtram deprehendere poſſimus. Sed interea dum ſermones cedimus,quanta nauis hæc? centum & uiginti cubitos in longitudinẽ porrecta,latitudine autem ſupra quartam maximè partem menſuræ huius patens. Tum à ſummis foris ad fundum uſq;,qua profundiſſima eſt,eo loci uidelicet,q̃ ſentina defluit,nouem & uiginti cubitos alta. Præterea autem quantus malus, quantamq; ſuſtinet antemnam? quanto autem rudente utitur,atq; aſtringitur? Vt autem ipſa quidem puppis paulatim aſſurgit,inflexa,atq; aureum anſer culũ ſupernè habens impoſitum: è regione autem æqua proportione prora præminet,in anteriorem partẽ longè porrecta,cognominem nauí deam,Iſidem uidelicet utrinq; additam habens. Nam cætera quidem ornamẽta,uti picturæ,& ueli flammeus ille atq; paraſius color,& ante hæc,anchoræ quoque,& uertendi circumagendiq; inſtrumenta,& habitationes illæ poſt puppim,omnia admiratione digna uiſa mihi ſunt. Iam & nautarum multitudo,cum exercitu comparari poſſet. Dicebatur autem tantum frumenti numerum portare,quantus in annuum uictum ſufficere omnibus in Attica facilè poſſet. Atq; hæc omnia paruus quidam homuncio,ſenex iam,conſeruabat,tenui adeo pertica,tanta gubernacula conuertens. Commonſtratus enim mihi fuit,caluaſter quidam,criſpus,Heron,opinor,nomine. TIMO. Mirabilis,quod ad artem attinet,ille,quemadmodum dicebant ij, qui cum eo nauigant,& rerum marinarum ſupra Prothea illum,doctus. Audiſtis autem quomodo huc appulerit nauem? qualia acciderint nauigantibus,aut quemadmodum ſtella illa ipſos ſeruarit? LYC. Haud quaquã Timolaë. Quin hoc ipſum abs te libente nunc audiemus. TIMO. Ipſe Nauclerus narrauit mihi,homo probus,& ad conuerſandum ingenuus. Aiebat autem cum à Pharo ſoluiſſent, flatu non admodum uehementi,ſeptimo die eò fuiſſe prouectos,ut iam Acamantem uiderent. Exinde Zephyto ex aduerſo ſpirante,tranſuerſos abreptos fuiſſe ad Sidonem uſq;. Inde autem tempeſtate magna iactatos,decimo tandem die per anguſtas illas ad Chelidoneas peruenisſe. Vbi parum abfuit,quin omnes ſubmergerentur. Noui autem,aliquando etiam ipſe nauí præteruectus Chelidoneas,quanti ſe eo loci attollant fluctus,& maximè,flante Africo,ſi quando aſſumpſerit & Auſtri partem aliquam ſecum. Nam ab eo loco cõtingit diuidi Pamphilium mare à Lycio,& fluctus ipſi,utpote multis ac uarijs undis,circa promontorium illud uelut interſecti (præruptæ autem rupes ſunt,& acutæ,& incurſionibus aquarum exaſperatæ) & procellas excitant terribiliores,& fragorem ędunt immenſum. Ac fluctus ſæpenumero tanti attolluntur,ut ipſius ſcopuli altitudinem exęquent. Talia igitur ſe quoq; tum deprehendiſſe atq; expertos eſſe nauclerus aiebat: inſuper etiam nocte exiſtente tum,& tenebris profundis. Cæterum cum ad ploratum ipſorum dij tandem

flexi

Locus eſt in primo Thucididis,ubi de coloniis Ionũ tradit. *Τὴν πεζοὶ ἐπορεύθησαν.*

Deſcriptio nauis,quæ et paraſceue totius negocij.

Ornamentũ in anſeris modũ effigiatũ,uide Lazarũ de nauiũ partibus.

Fortaſſe qualis Pharaſius uſus fuit.

Chelidoneæ, & quàm diffi cilis circa eaſdem nauigatio.

flexi atq; inclinati fuissent, ignem apparuisse ipsis ex Lycia, ita ut locũ illum manifestè cognoscere possent, & stellam quandam splendidam Dioscurorum uidelicet alterum, in summa parte mali consedisse, nauemq; ad sinistram in altum iterum direxisse, cum iam præceps in rupem deferretur. Atq; ex eo, cum iam semel à recta uia excidissent, per Aegeum nauigantes, septuagesimo die, quam ex Aegypto soluerunt, aduersus Etesias, per obliquum, & transuersè actos, in Pyræũ, heri appulsos huc esse. Eo usq; uidelicet, ad inferiorem partem abreptos. Quos conueniebat Creta ad dexteram relicta, supra Maleam tenendo cursum, iam in Italia esse. LYCIN. Per Iouem, mirabilem quendam gubernatorem narras, Heronem istum, aut Nerei potius æqualem, qui tantum à uia aherrarit? Sed quid hoc? an non Adimantus ille? TIMOL. Admodum igitur, Adimantus ipse. Vocemus hominem. Te inquam Myrrhinusium illum, Strobichi filium. LYCIN. Ex duobus alterum illi accidit uidelicet, aut enim succenset nobis, aut obsurduit. Nam omnino Adimantus ille est, neq; alius quisquam. Amodum igitur planè iã uideo, & ueitem ipsius, & incessum agnosco. Etiam tonsura illa ad uiuum usq; arguit hominem. Sed tamen acceleremus obambulationem hanc & gressum, ut assequamur hominem. Quòd nisi ueste apprehensum te conuertissemus Adimante, nunquam puto hodie, clamantes nos exauditurus fuisses? At etiam cogitabundo similis uideris, nescio quid magnum, ac minimè contemnendum, tecũ ipse animo & cogitatione, ut uidere, uolutans. ADIM. Nihil equidem acerbum aut graue, Lycine, sed mihi noua quædam cogitatio, inter eundum, in mentem ueniens, ut ne audirem uos, fecit, dum intentè adeo ac tota mente, in illam uelut defixus incumbo. LYC. Quæ nam ista? ne enim graueris dicere, nisi omnino ex arcanis istis aliqua fuerit. Atqui initiati sumus & nos, ut scis, & celare quæ audimus, didicimus. ADIM. At erubesco equidem apud uos dicere. Adeo iuuenile uobis uidebitur, sat scio, id quod nunc cogito. LYCI. Num amatorium quiddã est? Neq; enim hoc profanis nobis narrabis, sed splendida admodum face etiam ipsis lustratis, initiatisq;. ADIM. Nihil, ô præclarè, istiusmodi, sed opulentiam quandã mihi ipsi fingebam, quam inanem felicitatẽ plerique uocare solent. Atq; in ipsa adeo acie opum & deliciarũ uersanti mihi, superuenistis. LYC. Proinde illud quod in procliui est, Communis Mercurius, aiunt. Ac in medium allatas huc diuitias istas depone. Aequum enim est nos quoq; parte aliqua frui uoluptatum Adimanti, amici cũ simus. ADI. Relictus equidem à uobis fui, statim à principio, cum primum nauem conscendissemus, postq; te Lycine in tuto collocassem. Nam metiẽte me anchoræ magnitudinem, nescio quorsum uos à me discessistis. At tamen cum omnia perlustrassem, interrogaui quendam ex nautis, quantum mercedis ac lucri cõmunibus ratiõibus nauis ea referret domino in singulos annos. Ille aũt bina dena, inquit, talenta Attica, etiam si quis cõmuniora tantum cõputaret, & ad minimã summam redigeret. Exinde igitur rediens mecũ ipse cogitabam. Quod si nunc deorũ quispiam nauem hanc de repẽte meã esse faceret, qualem & q; beatam uitã acturus erã? qui & amicis benefacturus, & interdum quidẽ ipse in ea nauigaturus, interdum aũt seruos emissurus. Deinde ex duodecim illis talentis & domum ædificaturus essem, in loco maximè opportuno, paulò uidelicet supra porticũ pictam, relicta paterna illa, quã apud Ilissum habeo, & seruos coempturus, & uestes & uehicula & equos. Iam aũt nauigabam quoq;, & felix, ab omnibus ijs, qui nauẽ conscenderant, prædicabar, à nautis aũt formidabar, & tantũ non rex quispiam existimabar, cũ interea, dũ ea quæ in naui sunt cõpono, & ad portũ à longè aspicio, superueniens Lycine opulentiam hanc omnẽ submersisti mihi, nauẽq; ipsam bene ac secũdo uoti uẽto labentẽ, subuertisti. LY. Proinde ô generosè, correptũ me, abduc hinc ad Imperatorẽ, ueluti piratam aliquem, aut demersorẽ, ut qui tantum naufragium effecerim, idq; etiã in terra, in uia uidelicet, qua ex Pireo in urbẽ itur. At uide tamen, quo pacto te consolabor pro

Ita Græcis appellantur Castor et Pollux nauigantium numina.

Redit à descriptione nauis ad Adimantũ & ad rem instituã descendit.

Narratiuncula, continens occasionem disputationis

pro hoc lapsu. Quinq; enim, si placet, pulchriora adeo, & maiora Aegyptio istô nauigia possidere te facito: & quod maximum fuerit, etiam talia, quæ demergi non possint. Deinde etiam quinquies tibi ex Aegypto per singulos annos frumentum fortassis importent. Atq;, ô nauclere optime, iam nunc præ te fers, quã nobis tum intolerabilis futurus sis. Nam cum unius etiam nauigij istius dominus existens, exaudire clamantes nos haud uolueris, quid ageres si quinq; possideas ultra hoc, tribus uelis instructa, & tempestatibus inuicta? nempe ne aspiceres quidem amicos. Proin tu quidem secunda nauigatione utere, ô præclare, nos aũt in Pireo sedebimus, eosq; qui uel ex Aegypto, uel Italia nauigabunt, interrogabimus: eccubi magnum illud Adimanti nauigium, Isidem puta, quispiam uiderit. ADIM. Vides, propterea equidem grauabar dicere, quidnam esset, quod in animo mecum ipse cogitabam, sat sciens, quòd risu, & dicacitate prosecuturi essetis uotum meum. Quare subsistens hic aliquantulum, dum uos progressi fueritis, cum naue mea iterum hinc nauigabo. Nam multò satius est cum nautis me colloqui, quàm hic à uobis irrideri. LYCIN. Nequaquam, nam tecum illam conscendemus etiam ipsi subeuntes. ADIM. At scalas subtraham, ingrediendo uos præuertens. LYCIN. Proinde nos adnatando sequemur uos. Ne enim putes tibi quidem facilè esse tãta nauigia possidere, cum neq; emeris illa, ne ædificaueris: nos autem non posse à dijs petere, ut per multa stadia indefessis nobis liceat natare. Atqui primum etiam in Aeginam ad festum Dianæ, scis quam parua naucula omnes simul amici, quatuor quisq; datis obulis, traiecerimus, & tamen nihil ægre ferebas, quòd tecum nauigaremus: nunc autem indignaris, q tecum conscensuri fumus, & scalas præ ingressus subtrahis, nimirum luxu diffluis Adimante, & in sinum non inspuis, neq; agnoscis, qui nam ipse sis, qui nauclerum nunc agis. Adeo te sublimem euexit domus ista, in pulcherrimo urbis loco ædificata, & seruorum multitudo. Atqui ô præclarè, per Isidem quæso, etiã Niliaca falsamenta, tenuia ista dico, memineris nobis huc ex Aegypto apportare, aut unguentum à Canopo aliquod, aut Ibin ex Memphide. quod si uero nauis etiam sufficiet, ex pyramidibus quoq; unam. TIMO. Satis iocorum, Lycine. An non uides quo pacto erubescere Adimantum feceris, multo adeo risu, nauigio inundato, ita ut iam superfluat, neq; amplius ad id quod influit, resistere possit? Et quoniam adhuc multum nobis uiæ ad urbem usq; restat, diuiso in quatuor partes itinere, suo cuiq; attributo stadio, postulemus à dijs, quæ cuiq; maximè uidebuntur. Ita enim & nos laborem eundi fefellerimus, & pariter lætitia quadam afficiemur, perinde ac somnio aliquo suauissimo ultro nobis obiecto, quod nos quoad ipsi uoluerimus, beet. Nam penes unumquemq; ipsum mensura uoti erit, & dij omnia exhibendo subministrent, etiam si alioqui natura incredibilia fuerint. Et quod maximum est, demonstratio quædam erit hæc res, quinam omnium optimè diuitijs ac uotis usurus sit. Indicabit enim quisq; qualis nã futurus fuerit, si ei diuitiæ tantæ contigissent. SAMIP. Pulchrè meherclè, Timolaë, atq; adeo obsequor tibi, & cũ tempus uocauerit, optabo quæcunq; uidebitur. Nam si Adimantus uult, ne interrogandum quidem opinor, ut qui in naui alterum pedem habeat. Oportet autem & Lycino idem uideri. LYC. At direscamus sanè, si hoc potius, ne inuidere etiam communi fortunæ uidear. ADIM. Quis igitur primus incipiet? LYC. Tu Adimante, deinde secundo loco Samippus hic, post quem Timolaus. Ego uero paulò ante quàm ad Dipylum peruenimus, circa extremum semistadium uidelicet uotum meũ incipiam, idq; quod ad fieri potest, breuissimè percurram. ADIM. Proinde ego quidem, neq; nunc à naui discedam, sed si modo licet, etiam amplius aliquid uoto adijciam, Mercurius autem quæstuosus ille, annuat omnibus. Sit enim nauigiũ, & quæ in eo sunt, mea omnia, & onus quod feretur uidelicet, & mercatores, & mulieres, & nautæ, & si quid aliud suauissimum fuerit ex cunctis facultatibus. SAMIP. At te ipsum obli-

Prouerbium. uide Erasmũ.

Propositio.

Diuisio.

Primũ uotũ. Adimanti di uitiarum uidelicet.

κερδῶος cognomentum Mercurij est, ἀπὸ τοῦ κέρδους, eò quòd lucris præsit.

ipſum oblitus es, in naui habens. ADIM. Puerum iſtum, inquis, Samippe, comatum? Et ille igitur meus ſit, quantum autem frumenti eſt, totus ille numerus in aurum ſignatum uertatur, fiantq; totidem Darici. LYC. Quid hoc Adimante? Submergetur tibi nauigium: non enim idem pondus eſt tritici, & æqualis numero auri? ADIM. Ne inuideas quæſo Lycine, ſed poſtquam ad te peruenerit uotum, Parnethem, ſi placet, totam auream facias licet, atque ego tum tacebo tibi. LYC. At ego, quo magis in tuto ipſe nauigares, hoc agebam, ne uidelicet unà cum auro, omnes periretis. Ac quantum ad ueſtras quidem res attinet, mediocre periculum hoc futurum erat, adoleſcentulus autem ille formoſus, ſuffocabitur miſer, cum natare neſciat. TIMO. Bono animo ſis Lycine. Delphines enim ipſum tergo ſubeuntes, in terram deportabunt. An tu putas citharœdum quempiam ab illis ſeruatum eſſe, accepiſſeq; mercedem hanc carminis ſui. Deinde & alium quendam puerum mortuum, in Iſthmum à Delphine eodem pacto apportatum. Adimanti autem ſeruum hunc nouitium nullum habiturum Delphinem amatorem. ADIMAN. Etiam tu Timolaë imitaris Lycinum hunc, & ingeris conuicia, & hoc, cum tu ipſe huius rei dux & caput ſis. TIMO. Melius enim fuerat, ueriſimilia magis te fingere hæc, & alicubi theſaurum ſub lecto effodere aliquem, ne tibi negocium ipſe exhiberes, dum aurum è naui in urbem transferes. ADIMAN. Rectè dicis. Effodiatur igitur theſaurus ſub Mercurio illo Marmoreo, qui nobis in aula eſt, medimna uidelicet mille auri ſignati. Statim itaque iuxta Heſiodum: Aedes principio, quàm maximè inſignes habitarem, deinde quæ circa urbem ſunt, omnia iam coëmiſſem, præter quàm quæ in Iſthmo, & apud Delphos, & Eleuſine ſunt. Præterea quæ ad mare iacent, & circa Iſthmum nonnulla quoque, certaminum gratia, ſi quando ad Iſthmia proficiſci lubitum eſſet, & Sicyonium campum. Et in ſumma quicquid uſquam in Græcia foret, uel cõſitum nemoribus, uel irriguum fontibus, uel fœcundum frugibus, id omne breui adeo tempore Adimanti ſit. Aurum autem concauum nobis ſit, ad eſbum ex eo capiendum, pocula uero, haud quaquam leuia, ut Echecratis illa, ſed duorum talentorum unumquodq; pondere. LYC. Quo pacto ergo pocillator plenum porrigat tibi, poculum adeo graue? aut quomodo tu accipies ab eo, niſi cum magno negocio, non ſcyphum illo, ſed Siſyphium quoddam pondus attollente? ADIM. Mi homo, ne mihi diſturba uotum. Ego uero etiam menſas totas aureas facturus ſum, & lectos aureos, ſi uero non tacueris, etiam ipſos miniſtros. LYCI. Vide modo, ne quemadmodum Midæ, & panis tibi, & potus, aurum fiat, & diteſcendo miſer pereas, fame iſta precioſa enectus. ADIM. Tua igitur magis ueriſimiliter compones, paulo poſt Lycine, poſtquam ipſe optare incipies. Cæterum ad hæc ueſtis quoq; purpurea mihi ſit, & uictus quàm maximè delicatus, ſomnus, quoad fieri poteſt, ſuauiſſimus, amicorum ſalutationes, & petitiones, & quòd uulgo faciunt, omnes me uereantur, & adorẽt, atq; alij quidem primo ſtatim mane ad fores ſurſum ac deorſum obambulẽt, inter ipſos autẽ & Cleænetus, & Democrates, ille ſupra modum. Atq; accedentibus quidem ipſis, & ante alios intrò recipi uolentibus ianitores ſeptem aſtantes, ingentes barbari, in frontem ſtatim impingant ianuam, perinde atq; ipſi nunc alijs faciunt. Ego uero, quando uiſum fuerit, proſpiciens quemadmodum ſol, illorum quidem nõnullos, ne aſpiciam quidem: ſi uero paulum quiſpiam, qualis ego uidelicet fui, ante repertum theſaurum, illum humaniter complectar, ac lotum ad cœnam ſub tempus uenire iubebo. Diuites autẽ iſti rumpentur, aſpicientes uehicula, equos, & pueros formoſos circiter bis mille, ex omni ætate delectos, ut quiſq; fuerit maximè floridus. Deinde & cœnas in auro appoſitas (Vile enim argentum, & nihil ad noſtram fortunam) Ac ſalſamentum quidem ex Hiſpania, uinum autem ex Italia, oleum uero & ipſum ex Hiſpania, mel autem noſtrate nouum, & igni nondum admotum. Præterea ob

Scilicet aureis ut Philippicis

Mons eſt Atticæ.

ſonia undequaq; allata, ſues uidelicet, & lepores, & quæcunq; uolatilia, gallina ex Phaſide, & Pauo ex India, & gallus Numidicus. Qui uero unumquodq; apparant, ſophiſtæ quidam ſint, circa bellaria & ſapores exercitati. Quod ſi cui autem præbibero, ſcyphum, aut phialam poſcens: ille qui ebiberit, auferat ſecũ & poculum. Diuites uero iſti, qui nunc ſunt, præ me Iri uidelicet, & mendicio mnes uideantur. neq; amplius tum argenteam iſtam ſcutellam aut ſcyphum, Dionicus in pompa ſpectandum præbebit, & maximè, poſtquã uidebit ſeruos etiam meos tam multo argento uti. Ciuitati autem hæc apud me uelut exemptitia erunt. Ac pecuniarum quidem diſtributiones, ſingulis menſibus drachmas ciui quidem centum, inquilino autem quinquaginta dabo. Publicè uero ad ornamentum urbis, theatra ædificabo, & balnea, & mare uſq; ad Dipylum intromittam, atq; ibi portum aliquem extruam, aqua perfoſſam magnam introducta, ut nauigium meum propius appelli, & ex Ceramico apertè conſpici poſſit. Amicis aũt uobis, Samippo quidem uiginti medimna auri ſignati adnumerare diſpenſatorem iubebo. Timolao autem quinq; Chœnices: Lycino uero, chœnicẽ ſolam, eamq; etiam circumſcriptam, eo quòd loquacior eſt, & uotum meum irriſet. Atq; hanc uiuere uitam uolebam, ſupra modũ diteſcens, & delicatè agens, omnibusq; uoluptatibus copioſe fruens. Dixi. Ac mihi Mercurius perficere ea & ad euentum perducere uelit. LYCI. Scis igitur Adimante, ut tibi ex tenui ad modum trama puer iſte, Plutus, ſuſpenſus ſit? Ac ſi fors aliqua ruperit illam, omnia euaneſcent, & carbones tibi theſaurus iſte erit. ADIM. Quomodo dicis hoc Lycine? LYC. Quoniam, ô optime, incertum eſt, quantum temporis uicturus ſis. Quis enim ſcit, an adhuc appoſita tibi menſa iſta aurea, priuſquam manum admoueas, & pauonẽ aut gallum Numidicum deguſtes, exhalata anima abiturus ſis, uulturibus & coruis, omnia illa relinquens? An uis ut enumerẽ tibi alios quidem ſtatim, priuſquam diuitijs fruerentur, mortuos, alios autem etiam uiuos ijs, quæ poſſidebant, ſpoliatos atq; exutos à deo aliquo, qui huiuſmodi rebus inuidebat. An non audis Crœſum, & Polycratem, multo te opulentiores cum fuerint, breui adeo tempore à bonis illis omnibus excidiſſe? Sed ut tibi miſſos hos faciam, num tibi ualetudinem adeo firmam putas fore, atq; conſtantem? an non uides multos diuitum infeliciter ætatem agere doloribus ac morbis uexatos? ac alios quidem ne uadere quidem poſſe, alios autem cæcos eſſe, aut intus labore aliquo affectos. Nam quòd ne alteram quidem tantam opulentiam poſſidere uelis, atq; eadem cum Phanomacho diuite iſto pati, pariterq; ut ille mulieroſus eſſe, ſat ſcio, etiam ſi nullus ipſe dixeris. Omittam interim dicere, quàm multas inſidias cum diuitijs coniunctas norim. Præterea & prædones, & cędes, & odium, quòd apud multitudinem obeundum eſt. Vides nimirũ cuiuſmodi rerum cauſſa extiterit tibi theſaurus iſte. ADIM. Semper tu mihi, Lycine, aduerſarius es, quare neq; chœnicem etiam accipies, ut qui perpetuo uotum meum inſecteris. LYC. Atqui hoc quidem iam communi diuitum more detrectas, & promiſſum reuocas. Sed tu Samippe iam opta. SAMIP. Ego uero (Arcas enim ſum ex Mantinea, ut ſcitis, in continente uitam agens) nauem quidem haudquaquam poſtulabo mihi contingere, ut quam ciuibus meis ſpectandam exhibere impoſſibile ſit, neq; ſcrupuloſe adeo cum dijs rationem inibo, theſaurum petens, & aurum ad menſuram accumulatum: ſed (poſſunt enim omnia dij, etiam ea quæ maxima uidentur eſſe, & lex uoti, quam Timolaus tulit, iubet nihil uereri poſtulare, tanquã illis nihil non annuentibus) poſtulo uidelicet rex eſſe, non qualis Alexander Philippi filius, aut Ptolemæus, aut Mithridates, aut ſi quis alius, accepto à patre regno, imperauit, ſed mihi principio à prædandi conſuetudine exorſo, ſocij & coniurati circiter triginta, fideles admodum & audaces adſint. Deinde paulo poſt trecenti, accedentes nobis alij ſuper alios.

Confutatio diuitiarum.

II. Votum Samippi. Imperium & potentia.

Poſtea

Postea mille,& non multò post, decies mille, postremo tota armatorum summa quinquaginta millia. Equitum autem circa quinque millia sit. Ego uero suffragijs cunctorũ antepositus & electus, Imperator optimus esse uidear, qui & hominibus præeam, & rerum administrationem geram. Vt hoc utiq; ipso iam maior sim cæteris regibus, utpote qui uirtute cæteris antepositus, exercituiimperem, non per successionem hæreditariam, ab alio in regnum introductus. Nam hoc Adimanti thesauro non dissimile foret, & ipsa res haud quaquam eodẽ modo suauis, ut cum aliquis uidetur ipse per se ipsum potentiam ac principatũ assecutus esse. LYC. Papæ Samippe, haud quaquam exiguum aliquid tu quidẽ, sed ipsum adeo caput bonorũ omniũ postulasti, uidelicet acieitantæ, optimus ipse iudicatus à quinquaginta millibus. Talem scilicet nobis Mantinæa, & tam admiratione dignum regem atq; imperatorem, interim dum non animaduertit, enutriuit. Verum age regna, præi militibus, & exorna equestrem exercitum patiter & uiros clypeum gestantes. Cupio enim scire, quò nam profecturi sitis, tam multi ex Arcadia, aut contra quos miseros primos expeditionem facturi. SAMIP. Audi Lycine. Imò uero si tibi placet, sequere unà nobiscum. Præfectũ enim alæ constituam te equitum quinq; millium. LYC. At pro honore quidem isto ô rex, gratiam tibi habeo, ac Persico more procumbens, adoro te, circũactis post tergum manibus uenerãdo tiaram, rectam istam, atq; ipsum diadema. Tu uero ex ualidis istis aliquem, præfectum equitum designa. Nam ego tibi à re equestri ualde alienus sum, neq; omnino equum ullum ascendi ante hunc diem. Proinde metuo ne tubicine classicum intonante, decidens ego, in tumultu à tot ungulis conculcer, aut etiã equus ferocior existens, arrepto freno, in medios hostes efferat me, aut denicq; oporteat me alligari ephippio, si manere super illud debeam frenumq; tenere. ADIM. At ego tibi Samippe, ducã equites, Lycinus autem dextrum cornu habeat. Meritus autem sum, qui maximos honores abs te consequar, ut qui te tam multis medimnis auri signati donauerim. SAMIPP. Ipsos interrogemus equites, Adimante, num recipere te uelint præfectum suum. Cui igitur placet, equites: Adimantum hunc præfectum uestrum esse, manum attollat. Omnes, ut uides, Adimante, suffragantur tibi. Proin tu quidem æquitatui præsis, Lycinus autẽ dextrum cornu ducat. Timolaus porro hic ad sinistram ordinabitur. Ego uero mediam aciem regam, pro eo atq; legitimum est Persarum regibus, quando ipsi assidere sibi aliquos uolunt. Sed progrediamur iam recta uersus Corinthum, quà per montana itur, cõprecati louem Regium. Ac postquam ea quæ in Græcia sunt, omnia sub potestatem redegerimus (neq; enim quisquam erit, qui nobis resistet, aut arma opponet, cũ tam multi simus, sed absq; sudore ac puluere uincemus) conscensis triremibus & equis in naues impositis (apparatum autem est in Cenchreis, & frumentum satis multum, & nauigia, quæ sufficiant, cæteraq; ad hanc rem omnia) traijciamus per Aegeum, in Ioniam, & exinde ibi sacris Dianæ peractis, ac ciuitatibus nullo defendente, captis præfectisq; ibidem facile relictis, in Syriam pergamus, per Cariam itinere facto, inde per Lyciam, & Pamphiliam, & Pisidas, & utranq; Ciliciæ oram, maritimam uidelicet, & montanam, donec ad Euphratem peruenerimus. LYCIN. At me, ô rex, si placet, satrapam aliquem Græcis relinque. Formidulosus enim sum, neque domo longius abire facile sustinuero. Tu uero uideris etiam contra Armenios & Parthos exercitum ducturus esse, gentes bellicosas, & sagittandi perquàm peritas. Quare alteri alicui dextrum cornu committe. Me uero Antipatrum quempiam in Græcia relinque, nequis etiam sagitta me transfigat, ea parte, qua nudus maximè ero, miserum me feriens, circa Susa, uel Bactra alicubi phalangem ducentem tibi. SAMIP. Aufugis Lycine ac deseris ordinem, meticulosus uidelicet existens: atqui lex iubet caput amputari ei, si quis ordinem deseruisse deprehendatur. Sed quoniam apud Euphra-

Mos persicus in adoratione Regũm

Vt ille, cui Macedoniam cõmisit Alexander, dum in Asiam traijceret.

tem iam sumus,& fluuius ipse ponte iunctus est,& quæcunque à tergo reliquimus benè ac tutò nobis se habent, omniaq; à præfectis tenentur, qui à me cuique genti impositi sunt, alij autem etiam abierunt Phœniciam, interea nobis & Palæstinen,& exinde Aegyptum quoque adiuncturi, age tu primus Lycine transi, dextrum ducens cornu. Deinde ego sequar,& post me Timolaus hicce. postremus autem equestrem duc exercitum Adimante. Ac per Mesopotamiam quidem, nullus nobis obuiam fuit hostis, sed ultrò seipsos,& arces, homines dediderunt, Etiam ad Babylonem accedentes, præter spem intra muros recepti sumus, ac urbem ipsam tenemus. Rex autem ad Ctesiphontem commorans, aduentum nostrum accepit. Proinde Seleuciam profectus, exercitum comparat,& equites quàm plurimos undecunque accersens,& sagittarios,& funditores. Renunciant itaque speculatores, ad centum myriadas hominum belli aptorum congregatas esse,& ex his uiginti, qui ex equis iaculantur. Neque tamen adhuc neque Armenius adest, neque ij, qui ad Caspium mare habitant, neque Bactriani, sed ij tantum, qui in uicino degunt,& in ipso quasi suburbio regni. Adeo facilè tot myriadas ille recepit ✶. Tempus igitur iam est, ut uideamus, quid nam oporteat nos facere. ADIM. At ego quidem censeo oportere uos, pedestrem uidelicet exercitum, proficisci hinc ad Ctesiphontem. Nos autem, equites puta, manere hic,& Babylonem asseruare. SAMIP. Etiam tu metu effœminaris Adimante, postquàm propius periculo uentum est? Sed quid tibi uidetur Timolaë? TIMOL. Omnibus copijs eundum hosti obuiam esse, neque expectandum, dum illi melius sese pararint, auxilijs undique ipsis accedentibus sed dum adhuc in itinere sunt hostes, adoriamur ipsos. SAMIP. Rectè dicis. Tu uero Lycine quid censes? LYC. Equidem tibi dicam. Posteaquam defessi iam sumus contendendo,& absque intermissione iter faciendo, quando in Pireum mane descendimus,& nunc autem triginta propè stadia processimus, deinde & solis ardor frequens (nam iam circa meridiem maximè est) hic alicubi ad oleas, super columnam istam, inscriptionibus insignitam residentibus, quiescendum paulisper esse. Deinde resurgentibus inde iterum eundum,& reliquum uiæ ad urbem absoluendum esse. SAMIP. Etiam ne Athenis, ô beate, tibi esse uideris, qui circa Babylonem in campo ante muros, inter tot milites sedes, de bello deliberans? LYC. Submonuisti. Ego uero sobrium esse me putabam, at tu in eo, ut sententiam proferrem. SAMIP. Accedamus igitur, si tibi uidetur. Ac ut uiri fortes in periculis sitis, facite, neque prodatis patrios spiritus. Iam enim & hostes uidelicet pugnam capessunt. Quare tessera quidem Enyalius esto. Vos autem postquam classicum cecinerit tubicen, cum clamore inuadentes, & clypeos hastis pulsantes, properate cum aduersarijs manum conserere, ac cominus pugnate, atque intra teli iactum consistite, ut ne plagas accipiamus, dum illis spacium, feriendi eminus, concedimus. Et quoniam ad manus mutuo iam uentum est, sinistrum quidem cornu & Timolaus, in fugam uerterunt, eos quibus cum congressi sunt, Medos. Media autem acies,& quod circum me est, æquo adhuc Marte pugnat. Persæ enim sunt,& inter eos ipse rex. Vniuersus autem equitatus Barbarorum in dextrum cornu nostrum fertur. Quare ô Lycine,& ipse uir fortis sis,& eos qui tecum sunt, exhortare, ad fortiter excipiendam & sustinendam impressionem. LYC. O fortunam. Aduersus me enim me equites cuncti, solusq; idoneus ipsis uisus sum, qui contrà ferar. Ac mihi uideor, si uim adhibeant, transfugiturus esse, in Palæstram hinc currens, belligerantes etiam nunc uos relinquens. SAMIP. Nequaquam. Vincis enim & tu ipsos iam parte quadam. Ego uero, ut uides, etiam singulari prælio cum rege congrediar. Prouocat enim me,& pugnam detrectare omnino turpe fuerit.

✶ κατιαξε græce, quod aliàs fregit significat.

Martis cognomentum est. ἀπὸ τ᾽ ἐνυοῦς.

LYCI.

LYC. Per Iouem etiam uulneraberis statim admodum abeo. Nam hoc quoque regium est, uulnerari de regno dimicantem. SAMIP. Benè dicis. Leue tamen, & uix summã cutẽ perstringens uulnus hoc, neq; etiam in aperta corporis parte, ut ne cicatrix quidem deformis apparitura sit postea. Cæterũ uides quo pacto ipse incursando, unà adeo plaga & ipsum, & equum emissa hasta transegerim? Deinde amputato capite, & ablato diademate, rex adeo ipse factus iam sim, & ab omnibus adorer. Barbari igitur adorent nos, ego uero iuxta Græcorum legem imperabo, atq; unus Imperator nominabor. Post hæc igitur cogitate quã multas quidem ciuitates cognomines mihi ipsi conditurus sum, quàm multas autem etiam destructurus, per uim captas, siquæ cõtumelioſe aliquid in regnũ fecerint. Omnium autem maximè Cydiam istum diuitem persequar, qui cum mihi uicinus tam esset, eiecit me agro, transcẽdens paulatim in interiora finiũ. LYCIN. Desine tandem Samippe. Tempus enim est, te quidem post pugnã tantam superatam, Babylone cõuiuium celebrare, & uictoriæ sacra peragere. Iam enim extra præscriptum stadium, opinor, processit tibi imperium: Timulaum autem, uicissim optare, quicquid uoluerit. SAM. Quid igitur Lycine? qualia tibi postulasse uideor? LYC. Longè, ô præclarissime regum, laboriosiora, & uiolentiora, quàm quæ Adimantus: quippe cum ille quidem in delitijs uersaretur & duorum talentorum pocula aurea compotoribus porrigeret, tu uero etiam uulnerabaris singulari prælio dimicans, & metuebas, & curis distinebaris noctu, interdiuq;. Non solum enim ea, quæ ab hostibus fierent, formidanda tibi erant, sed & insidiæ innumerabiles, & inuidia eorum, quibus cum uiuebas, & odium, & adulatio. Amicus autẽ nullus uerus, sed ad metum omnes, uel spem beneuolentiam simulantes. Fruitio certè uoluptatum, ne per somnium quidem, sed gloria solũ, & purpura auro uariegata, & fascia candida circum frontem, & satellites præeuntes. Cætera autem, labor intolerabilis, & acerbitas multa. Et aut responsa dare ab hostibus uenientibus oportet, aut ius dicere, aut mittere ad subditos edicta. Et uel gens aliqua defecit, uel incursiones fiunt ab ijs, qui extra imperium degunt. Timere itaq; oportet omnia, & habere suspecta. Et in summa, ab omnibus magis, quàm à te ipso beatum prædicari. Nam illud quoq; an non humile & abiectum? quòd & ægrotas eodem modo cum priuatis, & febris in nullo discrimine habet te regem, neq; etiam mors metuit satellites tuos, sed superueniens, quandocunq; ipsi lubitum fuerit, ducit plorantem te, nihil ueritus diadema istud. Tu uero ille sublimis adeo, ex alto decidens, abreptus è solio regio, eãdem uiam abis cum multitudine, eodemq; honore cum cæteris inter gregem mortuorũ agitaris, tumulum excelsum supra terram, & columnam in longum porrectam, aut pyramidem æquis ac rectis angulis assurgentem, post te relinquens, serotina uidelicet, & tum insensibilia magnificẽtiæ spectacula. Statuæ autem illæ & templum, quæ ciuitates erigunt colentes, & magnum illud nomen, omnia paulatim defluunt, atq; abeũt neglecta. Quod si autẽ quàm maximè etiam in longissimum perdurarint, quis quæso fructus eorum amplius fuerit, cum sensu careas? Vides, qualia quidem etiam uiuus negocia habiturus sis, metuendo uidelicet, & cogitando, & laborãdo: qualia uero & illa quoq;, quæ post mutationem sequentur? Sed iam tuum erit Timolaë, optare, ac ut superes istos, uide, quẽadmodum decet uirum intelligentem, & rebus uti scientem. TIMOL. Attende igitur Lycine, nunquid reprehensione dignum optabo, & quid nam arguere quispiam meritò possit. Nam aurum quidem, & thesauros, & medimna nummorum: aut regna, & bella, & terrores pro imperio, quæ tu meritò reprehendisti, haudquaquam postulabo. Caduca enim hæc & multis insidijs referta, & plus molestiæ in ipsis est, quàm dulcedinis. Cæterum Mercurium ego uolo, obuiam mihi uenientem dare nonnullos annulos, qui huiusmodi uim habeant: primum quidẽ, ut rectè semper ualeã, & corpore

Cõfutatio potentiæ & imperiorum.

Vide Plautum

III. Votũ omnis fortunæ & felicitatis.

sanus sim, & insauciabilis, & nulli perturbationi obnoxius. Secundum autem, ut ne cõspici possit, is qui eum induerit, qualis ille Gygis fuit. Deinde alũ quendam, ut robore superem uirorũ decem millia, atq; onus, quod alioqui decẽmilia hominũ mouere simul uix possent, ego solus facile in humeros attollere possim. Præterea autẽ & uolare possim, lõgè à terra in sublime sublatus, & ad hoc quoque annulum quẽdam habeam. Iam uero & in somnum resoluere, quos uoluero, & omnem ianuã accedenti mihi aperiri, laxata sera, & dimoto obice, hæc ambo unus annulus possit. Et quod maximum est, alius quispiam sit, supra omnes suauissimus, qui me amabilem faciat, indutus & pueris formosis, & mulieribus & populis totis, neque quẽquam amoris expertem esse sinat, & cui non desiderabilissimus ipse uidear, atque in ore sim. Ita ut multæ mulieres, dum amorem pati nequeunt, seipsas etiam suspendant, & adolescentuli ad insaniam redigantur mei desiderio, adeoq; seipsos beatos esse putent, si quem ipsorũ uelaspiciam solum, si uero contemnam, etiam illi mœrore pereant, & in summa, supra Hyacinthum, aut Hylam, aut Phaonem Chium illum sim. Atquæ hæc omnia habeam, non in breue tempus, ac statim moriturus, neque etiam ad mensuram humanæ uitæ uiuens, sed annos mille, subinde iuuenis ex iuuene renascens, uiuendo exigam, circa decimum septimum quenque annum exuens senectutem, perinde atque serpentes. Nihil enim deerit mihi, cum hæc habebo. Siquidem omnia quæcunque alij habent, mea futura essent, quatenus & fores aperire possem, & sopire custodes, & ipse ingressus inuisibilis esse. Quòd si apud Indos, aut Hyperboreos spectaculum aliquod mirum ac nouum foret, aut res aliqua preciosa: aut quicquid esu uel potu dulce, nihil ueritus, sed ipse eò aduolans, fruerer omnibus ad satietatem usque. Et quia Gryps, alata fera, aut phœnix auis apud Indos à cæteris uideri nequit, ego uero etiam illud uiderem. Et fontes Nili quoque solus scirem, & terræ quicquid inhabitabile est, & si qui Antipodes ex aduerso nobis habitant, australem terræ partem dimidiam tenentes. Præterea autem & stellarum naturã, & Lunæ, & ipsius Solis, facile nossem, ut qui ab igne illorum lædi non possem. Et quod omnium suauissimum fuerit, uno eodemq; die annunciare Babylonem possem, quis nam in Olympijs uicisset: & si fortè in Syria pransus essem, cœnare in Italia. Si quis aũt inimicus mihi foret, ulcisci etiam istum, ex obscuro, iniecto in caput eius saxo, ita ut diminueretur ei cerebrum. Amicis autem contrà benefacere, offundendo dormientibus ipsis aurum. Ac sanè, si quis superbus foret, aut tyrannus, diues, contumelioſus, sublatum ipsum ad stadia uiginti, per præcipitia supernè deijcerem. Cũ pulsionibus autem nemine prohibente conuersari mihi liceret, quippe cũ & uideri non possem ingressus, & omnes in somnum resoluerẽ, solis illis exceptis. Quale uero etiam illud foret, quòd belligerantes tutò spectare possem, extrate li iactum in altum sublatus? Et si uisum fuisset, adiungendo me uictis, & sopiendo uictores, fugientibus uictoriam subministrarem, exfuga uidelicet reuersis. Et in summa, ludum quendam faceremus uitam humanam, omniaq; adeo mea forent. Ac deus uiderer cæteris. Atq; hæc summa felicitas est, quæ neque perire, neque insidijs peti potest, & maximè cum bona ualitudine perlongam ætatem. Quid igitur est Lycine, quod in hoc uoto culpare queas? LYC. Nihil Timolaë, neque enim tutum fuerit, aduersari uiro alato, & qui robore multa hominũm millia superat. Veruntamen illud interrogabo te, Ecquem alium uideris, inter tot gentes, quas uolando oberrasti, senem iam uirum mente à statu suo ita dimota, qui annulo exiguo uectus, totos adeo montes digito mouere potuerit, amabilem omnibus, idq; cum caluus esset, & nasum haberet simum? At uero etiã hoc respondemihi: Cur tandem nõ unus annulus omnia tibi ista possit? sed tam multis reuinctus incedes, sinistra grauata per singulos digitos: imò uero excedit numerus, & necesse erit etiam dextram ferendo oneri succedere. At

Confutatio à stulto & impossibili.

qui

qui uno adhuc necessario maximè opus est, qui te indutum à stulticia cohibeat, multa ista insolentia detersa: aut an hoc quidem etiam Elleborus abundè potest, meracior uidelicet haustus? TIMOL. At prorsus Lycine, etiã ipse optabis tandẽ iam aliquid, quo discamus, qualia tu postulaturus sis, irreprehẽsibilia uidelicet, & quæ accusari nequeant, quandoquidẽ cæteros calumniaris omnes. LYC. At nõ opus habeo uoto ego. Venimus enim iã ad Dipylum, & optimus hic Samippus, dum circa Babylonẽ singulari prælio dimicat, & tu Timolaë, dũ in Syria quidem prandes, in Italia autem cœnas, etiam ea studia, quæ ad me pertinebãt, absumpsistis, rectè sanè facientes, præsertim cum non probem in breue tẽpus diteſcere, opulentia quadam quasi subuetanea, deinde post paulum mœrore affici, dum nudam aliquam massam panis comedã. Quale uobis non multò post accidet, postquam felicitas quidem ista uobis, multæq; diuitiæ auolantes euanescent, ipsi autem digressi à thesauris & diadematibus istis, tanquam ex suauissimo aliquo somnio excitati, domi dissimilia omnia reperietis, perinde ut histriones, regum personas agentes, qui ex theatro regredientes, plerique fame conficiũtur, idq; cum paulo antè Agamemnones, aut Creontes fuerint. Mœrore igitur afficiemini, uti consentaneum est, ægroq; animo, ea quæ domi uobis sunt, aspicietis, & maximè tu Timolaë quando necesse tibi erit idem pati, quod Icarus olim, ut soluta uidelicet pennarum textura, de cœlo delapsus, humi incedere cogaris, amissis annulis illis omnibus, ultrò de digitis effluentibus. Mihi uero etiam hoc abũdè satis erit, pro omnibus thesauris, ipsaq; adeo Babylone, suauiter admodum ridere ad ea quæ uos optastis, tam præclara scilicet, & hoc, cũ ipsi philosophiam laudetis.

TRAGOPODAGRA.

IOANNE SINAPIO INTERP.

ARGVMENTVM.

ARgumentum fabulæ tale est. Peragunt encœniũ & laudes Podagræ, sacerdotes, potestatẽ deæ carminibus celebrantes. Ad quorũ inuocationem, cũ ipsa quoq; dea adesset, summq; numen ut insuperabile & inuictũ prædicaret: nũciatur interea medicos quosdã Syros, deam contemnentes, ac uires ipsius eluantes, medicinam, à patre uidelicet acceptã, contra illã uulgo polliceri. Indignata itaq; dea, arrogãtiamq; ac temeritatẽ hominũ nõ ferens, immissis tortoribus suis, miserè illos excruciare atque uexare cœpit. Quũ cũ medicina sua frustra adhibita, doloris uehemẽtiam atq; acerbitatem ferre nõ possent, supplicãtes deæ, uictos seſe, artemq; suam nullã esse, confitentur. Exorata igitur dea, tortores suos reuocat, ac uictrix palmã refert. Proloquitur Podagricus quidam, malũ & cruciatum immedicabilẽ detestans. Fabula uero in uniuersum idem illud innuit, quod Ouidius, cum inquit:

Tollere nodosam nescit medicina podagram.

tum quòd et uanitatem Iudæorũ ac Syrorum nõnihil taxare uidetur, ut qui cõtra omnes morbos, quamuis uis incurabiles, medicinam pollicerentur. quale & hodie quidam, ex eadem gente uulgo faciunt.

LOQVITVR PODAGRICVS.

Trimetri Iambici.

Triſte nomen, ô dĩs odibile,
Podagra, lachrymoſa, Cocyto ſata
In tartari ſpecubus opacis ædita,
Erynnis utero quam Megera ſuo tulit,
Et uberibus aluit, cuique paruulæ
Amarulentæ, in os lac Alecto dedit,
Ergo quis abominabilem te dæmonum

Produxit in lucem exitio mortalibus?
Quòd si luunt errata manes mortui,
Si luce commissi rationem nox petit,
Nec Tantalus siti, nec Ixion rota
Volubilis, nec Sisyphus onere lapidis
Cruciandus, in Stygij fuit Ditis domo,
Tuis sed omnes omnium scelerum reos
Aptare decuit membri fragis cruciatibus
Vt corpus affectum & fagitatum meum
Manibus ab extremis, ad intimas pedum
Plantas, sanie tetra fluenteq; fellea
Per membra, bile, & impetuoso flamine,
Suis ubiq; stringitur meatibus
Porisq; clausum me premit doloribus:
Per ipsa currit ignea pestis uiscera,
Carnemq; uorticibus populatur ignium,
Aetnæ uelut crater facibus exæstuans:
Aut Sicula uallis æquorearum rupium,
Aestibus ineuolubilibus, Vbi fluctuans
Sinuosa ruinas unda scopulorum ferit,
O omnium mortalium opinionibus,
Incogitabile malum. Vt omnes perditè,
Quicunq; uana spe stolidi, teleniter,
Mulcere medicariq; cupimus, fallimur.

CHORVS
Dimetri. catalectici omnes

Iuga Dindymi Cybeles
Phryges ululante uoce,
Tenero frequentare Atti
Solent, Modisq; Sistri
Phrygij, Superiuga Tmoli
Comon celebrare Lydi,
Et perciti furore
Resonant suis in armis
Euantis orgia rythmis
Cretensibus, Corybantes,
Clangit quoq; tuba duro
Marti, modulans tumultum
Depressa bellicosos,
Sed nos tui podagra
Mystæ tibi sacramus
Vernum tempus aptum podagræ. Cels. lib. 4. ca. 24
Ineunte uere, luctus,
Vbi gramminifera passim
Herbis uirere prata,
Et in arboribus tenellæ
Zephyro reflante frondes
Inceperint uigere,
Malè nuptaq; cum per ædes
Hominum strepens hirundo,
Nocturna perq; lucos
Ityn gemit, querelis

Vbi

Vbi triſtibus philomela.

PODAGRICVS

Trimetri Iambici.

O ægritudinis opifer & comes meæ,
O tertiũ gerens Baculi uicem pedis,
Tremulum mihi ſuffulcias oro gradum.
Iterúmq; dirigas, leuia & ueſtigia
Firmes pedum, poſſint ut inniti ſolo.
Age miſer exſtratis, tua membra corripe,
Et culmen ædium relinque umbratile,
Nígramq; ab oculis excutiens caligínem.
Prodi foras, & ad rutilum Solis iubar
Auram ſerenam ſpiritu læto trahe,
Ter quinq; præteriere nunc ſolidi dies,
A ſole cum procul in tenebris abditis
Incompoſito in lecto cubans diſtorqueor.
Adeſt animus, adeſt uoluntas ſæpius
Vt in pedes me conijciam, fores petens,
Sed corpus imbecille uota deſerit.
At enim propera mea mens, quoniam te non latet
Egena uita podagrici, qui cum uelit
Obambulare non queat, uiuentium
Hunc exime numero, & refer inter mortuos.
Sed eia.
At qui ueniunt hic qui baculos manibus mouent?
Capita coronati foliis ſunt Acteæ
Cuiuſue dæmonum celebrant feſtum chorum?
An Phœbe Pæan numen extollunt tuum?
At delphica nulla cingit illos laurea.
An fors canitur laus aliqua bachanalium?
Sed non adeſt ſignum comis hederaceum.
Age qui uel unde nam uenitis hoſpites.
Exponite nobis, ueraq; fateamini.
Et quam deam celebretis amici dicite.
At tu quis es, uel unde nos interrogas? CHO.
Vt enim baculus greſſusq; nobis indicant
Myſten uidemus inſuperabilis deæ. POD.
Vnus quidẽ & ego ſum, deam non dedecens.

CHORVS.

Dimetri, partim cataleƈtici, partim acataleƈtici.

Venerem ſacræ deam Cypri
Exætheris ortam ſemine
Nutriunt in æquoreis aquis
Nereus decentem fabricam,
Iunoq; coniunx & ſoror
Tonantis, ulnas candida.
Apud Oceani fontes, uagis
In ſinubus, educata
Nutrice fuit à Tethyde.

Sum-

Summoq; uertice cerebri
Est uirginis interritam
Enixus indolem, pater
Cœlestium Saturnius,
Virtute claram Palladem.
Sed hanc deam beatam
Primam cubitis Ophion senex
In delicatis protulit.
Cum desijt tenebrosa lux
Et orta lucifera fuit
Aurora, iubarq; lucidum
Solis. podagræ tum simul
Apparuit potentia
Te prodeuntem ex ilibus
Parcæ, statim Clotho abluit,
Totusq; risit æthereis
Fulgor, tonuitq; serenum
Cœlum, beatus at aluit
Hanc in papillis lacteis
Largus pater ipse Pluton.

PODAGRICVS ET CHORVS.

POD. Sed qualibus sacris ministros excitas?
CHO. Nihil cruoris ab ore ferri fundimus
Nec ulla seta de ceruice uellitur,
Nec terga, talis perstrepunt sonantibus,
Nec frusta crudæ pascimur carnis boum,
Cum uere tenuis ulmus auem germinat,
Et insidet ramis loquacula merula,
Acuta tunc mystis sagitta figitur
Per membra, clàm, latens & intima penetrans
Pedem, genu, cauosq; nodos ossium,
Talosq;, coxarumq; uertebra, fœmora,
Manus, scapulas, & brachia, & imas artuum
Cauernulas, tumidasq; digitorum bases,
Omnia uorat, depascitur, urit, occupat,
Inflammat, emollit, dea donec iusserit
Aufugere morbum, & esse modum doloribus.
POD. Ergo unus & ego nescius licet, fui
Deæ sacratæ numine tali percitus,
Ergo benigna ueniat apparens dea
Simulq; cum mystis, & ego hymnos ordiar
Solitum podagricis modulaturus melos.

CHORVS.

Dimetri.

Tranquillitèr igitur & sine
Ventis sit æther, Quilibet
Laudes canat podagricus.
En strata diligens, dea,
Suas ad aras aduenit
Baculo gradum suffulciens,

Salue

Salue dea̅m mitiſſima,
Tuoſq; benigna reſpice
Lætante lumine famulos,
Huiuſq; ueris tempore
Paulum dolores mitiga.

PODAGRA.

Trimetri. Iambici.

Quis eſt hominum, cui non ego inſuperabilis
Regina morborum Podagra nota ſim,
Quam nulla thura, nulla ſumigatio,
Nec fuſus apud aras cruor, aut donaria
Suſpenſa templis diuitum placabilem
Reddunt? Nec ipſe uincere ſummus omniu̅m
Pæon deorum medicus arte ſua poteſt,
Apollinisue filius Aeſculapius.
Ex quo ſiquidem mortalium fuit genus,
Omnes meas retundere uires geſtiunt,
Omnemq; turbant pharmacorum induſtriam,
Plantaginem terunt, apiiq; ſemina,
Foliaq; lactucarum, & agreſte peplion,
Et marrubium; amnicolamq; potamogetona
Alij Cnidas terunt, alijq; Symphyton,
Lentes alij de ſtercore lectos illiniunt.
Hos, cocta paſtinaca, foliaq; perſica,
Hyoſcyamus, papauer, & bulbi iuuant,
Cortexq; pomi punici, Malicorium,
Et pſyllion, thus, hellebori radix, nitrum,
Et mixta uino telis, & collamphacos,
Et gyrine, ſimulq; galla Cupreſſina,
Et panis hordeaceus, atq; braſſicæ
Crudæ folia, gypſus gari liquaminis,
Et ſtercora ſylueſtris capræ, ſimus hominis.
Farina fabarum, flos quoq; lapidis Aſij,
Alij rubetas, quiq; uocantur aranei
Mures, lacertas atq; muſtelas coquunt,
Ranas, hyenas, tragelaphos, uulpeculas,
Cuius metalli non pericula ſumpta ſunt?
Quis non probatus humor eſt mortalibus?
Aut cuius inexplorata lachryma eſt arborum?
Animalium omnium, oſſa, nerui, tergora,
Adeps, cruor, medulla, lotium, merda, lac,
Bibunt alij numero quaterno pharmacum,
Alij per octo, perq; ſeptem plurimi,
Alius bibens ſacram, repurgari ſtudet,
Aut carminibus animum adhibens illuditur,
Iudæus excantat fatuum nactus alium,
Rurſus alius à fonte remedium petit.
Sed omnibus illis nil niſi plorare impero,
Et ſic facientibus uel irritantibus
Occurrere ſoleo magis iracundior,
Qui uero contra me nihil eius cogitant

Illis

Illis facilem & tractabilem me præbeo:
Nam qui meis communicat mysterijs,
Primum quidem statim bona uerba dicere
Docetur, oblectareq; salibus & iocis
Dictisq; facetis se salutantes solet.
Deinde cum gestatus intrat balnea,
Fit ridiculus, fit & uoluptas omnibus
Aten enim quam dixit Homerus, illa sum
Ego, per hominum capita molliter ambulans,
Plantas pedum teneras habens. ueruntamen
Plerique me mortalium podagram uocant,
Quoniam pedum captura sum ποδὸς ἄγρα.
Sed agite Mystæ, qui mea colitis sacra
Celebrate laudibus insuperabilem deam.

CHORVS.

Dimetri. Anapestici.

O nympha ingenium adamantinum habens
Multipotens, animo dea ualido,
Audi uota tuorum supplicum
Magna potentia, uis tua magna,
O Regina opulenta Podagra,
Quam Iouis horret pernix telum,
Quamq; profundi fluctus pelagi
Trepidant, Quam quoq; trepidat sceptro
Qui gerit infera Stygius Pluton,
O gaudens nodis, lectigrada,
Curſuetans, talorum tortrix,
Calcitrematrix, malehumitanga,
Ossitremenda, genufraga, pernox,
Articulos cruciandi cupida,
Curuigenuflexa, potens Podagra.

Trimetri. Iambici.

PERSONAE.

Nuncius. Podagra. Medici. Tortores.

NVN. Domina peropportuna te fera obuiam
Audi, neq; enim tibi nuncium fero friuolum,
Sed socia uerbis ipsa res adiungitur.
Nam ciuitates ut statueras undiq;
Lento pede uestigans, tibi scrutabar domos
Cunctas, ut aduerterem, Si quis tuam
Potentiam non debito more coleret,
Aliosq; tuarum ui manuum sat repperi
Regina domitos, mente bona quiescere:
Isti sed audaces duo, confidentia
Freti sua, non desierunt dicere
Ac deierare, uim tuam uenerabilem
Non esse, sed exortem uolunt mortalium
Te generis ac uitæ. Religans igitur pedes
Mox fascijs uehementer adproperans, die
Iam denitq; quinta ueni, lassus itinere,

Nam

Nam tota fermè duo ſtadia peatranſij,
Quam ſubitus ades ô nuncie uelociſſime: POD.
Sed cuius obſetro regionis terminos
Duros & inuios reliqueris, explica
Clareq; refer, ut celeritatem intelligam.
Quinq; gradum ſcalas reliqui primitus, NVN.
Tremulas quoq;, luxatis trabium compagibus.
Deinde ſternax me excipit mox area,
Duris renitens ad pedes impulſibus,
Quod iter ubi confeci grauibus ueſtigijs,
Stratam ſilicibus ingrediebar ſemitam,
Ituq; ſcrupulis acutis aſperam,
Hinc incidens in lubricam & planam uiam,
Dum propero progredi, ſolutum retrahit
Calces malè firmas illico cœnum retrò,
Qua tranſeunti liquidus & membris mihi
Sudor fluebat, æger ut feſſum gradus
Deficeret, Inde laſſus omni corpore.
Latam quidem, aſt tutam minus inſiſto uiam,
Varijs & hinc & inde me uehiculis
Vt currerem cogentibus & urgentibus.
Quare celeriter ſubleuans ſegnem pedem,
Tranſuerſus occurſum fugiens, ceſſi loco,
Donec citis quadriga tranſiret rotis,
Myſtes enim tuus nequibam currere,
Non gratis hæc rectè tibi res geſta ſit, POD.
Mi nuncie. Tuæ namq; promptitudini
Parem rependam gratiam precio pari.
Atq; hoc adeo gratum tibi ſit præmium,
Poſthac triennio ſemel modo leues
Tentare te noſtros dolores perferam.
Sed uos ſceleſti, dijs & inuiſiſſimi,
Qui nam, uel à quibus parentibus æditi
Audetis obniti podagræ potentiæ,
Cuius ſuperare uim nequit Saturnius?
Heus dicite peſſimi: Quoniam heroas ego
Quàmplurimos domui, ſapientes ut ſciunt,
Priamus pede celer ille, canitur podagricus. *Heroës podagrici.*
Perijt Achilles podagricus ille Pelei,
Et Bellerophontes podagricus me pertulit,
Podagricus & Thebanus erat dux Oedipus,
Et ex Pelopidis podagricus erat Pleſthenes,
Et filius Pæantis etiam podagricus,
Dux præfuit claſſi. fuit & alius celer
Dux Theſſalorum, qui ſimul atq; prælio
Victus ceciderat Proteſilaus, præfuit
Claſſi, podagricus licet & æger foret.
Ithacæ quoq; principem Laërtis filium
Vlyſſem, ego, non ſpina necuit Trigonos.
Nunquam ergo gauiſuri ô calamitoſiſſimi,
Pœnam patiamini meritis ueſtris parem,
Syri quidem genere Damaſceni ſumus MED.

Multa fame uero coacti & inopia,
Terram & mare peragramus, errantes, uagi,
Habemus autem quod pater ungentum dedit,
Per hoc mala consolamur ægrotantium.
POD. Cede quod unguentum: quis illius habitus?
MED. Sacrum tacendi ius mihi iurandum datum,
Me talia dicere tibi planè non sinit,
Nec ultimum morientis edictum patris,
Qui iussit hanc cælare nos uim pharmaci,
Quod sæuientem te quoq; scit compescere:
POD. An igitur, ô execrabiles, malè perditi,
Vllius usquam tanta uis est pharmaci,
Meam quod inunctum uim sciat compescere?
Sed sine, paciscamur age tali fœdere,
Et experiamur, an ne uirtus pharmaci
Futura sit superior, an flammæ meæ.
Huc ô seuera, statim undiq; conuolantia
Tormenta, præsides meæ uesaniæ,
Ocyus adeste, Tuq; soleas infimas
Pedum, sub ipsos usq; digitos urito,
Tu calcibus insili, profundam tu riges
A fœmoribus ad genua tabem felleam,
At uos manuum repente flectite digitos.
TOR. En imperata singula tibi fecimus.
Iacent, miser iq; clamitant grauissimè,
Per omnia torti membra tuis complexibus.
Nunc agite, ô hospites, uideamus optimè,
POD. An illitum uos nunc muniet hoc pharmacum?
Nam si palàm aduersum fuerit illud mihi,
Mundum relinquens, abditos terræ sinus
Subibo, & infimos abyssus Tartari,
Obscura & ignota omnibus mortalibus.
MED. En unximus, leuat neq; dolores tamen,
Heu proh dolor, heu tabesco miser atq; pereo,
Omnia populatur membra mea cæcum malum,
Non Iupiter fert tale telum fulminis,
Non ulla sic procella sæuit æquoris,
Non impetuosi tanta uis est turbinis,
An asperos sustineo morsus Cerberi?
Num uirus Echidnæ membra mea depascitur?
An tunica sanie tincta Nessi sanguinis?
O dea miserere. Nam neq; meum pharmacum,
Nec aliud inhibere poterit cursum tuum,
Victrix sed omnium omnibus es suffragijs.
POD. Desinite nunc tormenta, dolores cedite:
Mecum quia ceptæ litis illos pœnitet,
Et norit unusquisq; me solam omnium
Illachrymabilem & immedicabilem deam.

CHORVS.

Hexametri μείχροιον Anapæstici
Dimetri.

Non

Non uſi Salmonei contendere cum tonſtribus
Auſa Iouis, pœnas euadere ſalua potuit
Verum animo repreſſa, repentęq; fulmen Dei
Fumigero ſtygias detruditur icta ſub aquas,
Nec ſatyrus phœbo congreſſus Marſya tulit
Inde uoluptatem, cum diripit undiq; cutem
Pythius illius, non prędia grata referens
Litis habet memorem, luctu quoq; fœta Niobe,
Namq; & adhuc lugens Sipylum, rigat uda lachrymis
Mœonis ad lites Arachne, quia Pallada uocat
Perdita, nunc ſcelus id teſtantia ſtamina plicat,
Impar enim eſt diuorum affectibus humana uis.
Vt Iouis, ut Latonę, ut Pallados, ut Pythi.
Mites ergo feras cruciatus atq; faciles,
O celebris, cunctiſq; locis dea nota podagra,
Ferq; leues, & acutos, & breuiter noxios
Abſq; dolore, nec intolerabiliter, benè ſuos
Qui teneant fines, ſint exiguumq; ualidi,
Quiq; gradum non impediant facientibus iter,
Multæ ſunt formæ miſerorum.
Sed podagros ſoletur morbi
Exercitium & conſuetudo
Quare æquanimiter, nobiſcum
O quotquot in hac eſtis naui,
Cruciatus ex animo eiicite.
Quòd ſi quæ placeant, non fiunt,
Et iter non placitis dij inueniunt,
Quiſquis es hic cui morbus grauis eſt
Te ludi rideriq; feras,
Nam hæc huius ludi natura eſt.

OCYPVS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

OCypus Podalirij & Aſtaſiæ filius fuit, pulchritudine, uiribus præſtans, gymnaſiorumq; et uenationum in primis ſtudioſus. Hic cum ſæpe uideret eos qui à rigida podagra detinerentur, irridere illos cœpit, dictitans nihil eſſe prorſum, cur illi tantos dolores præ ſe ferrent. Indignatur itaq; dea, ac pedes illius inuadit. Qui cum ab initio conſtanter ferret, ac morbũ detrectaret, tandem à dea totus proſternitur, et ſupinus decumbit. Scena quidem ſiue actio fabulæ apud Thebas eſſe intelligitur, Chorus autem ex popularibus eius loci podagricis conſtituitur, qui omnes Ocypum pariter coarguunt. Fabula eſt ex iis quæ pro ualde urbanis habentur. Interlocutores fabulæ ſunt.

Podagra.
Ocypus
Nutritor
Medicus
Labor
Nuncius.

Proloquitur autem Podagra.

Poëma imperfectum, & mendoſum eſt, &, ut Eraſmus addit, ne micum quidem Lucianici ſalis habens.

Mimeſis eſt græcorũ grãmaticorũ, qui huiuſmodi inſcriptiones fabularum præmittunt, ut apud Euripidẽ. Ariſtophanẽ &c. uidere licet.

GRauis hominibus, & inauſpicati nominis
Podagra uocor, mortalibus dirum malum.
Quæ uinculis aſtringo neruorum, pedes,
Ingreſſa clàm ſub artuum compagines.
Ridere uero ſoleo, eos quos torqueo,
Dum proloqui ueram mali cauſſam haud uolunt,
Aliamq; fictam in promptu habent, qua ſe tegant.
Quilibet enim ſe decipit mendacio,
Luxatum alicubi, aut grauiter alliſum pedem
Dum dictitat, ueramq; cauſſam ſupprimit.
Quod enim ipſe celat, & latere alios cupit,
Hoc tempus inuito arguit eo, poſt tamen.
Ac tum domitus, ueroq; nomine me uocans
Geſtatur ab amicis, triumphus omnibus.
At uero ad hanc rem adiutor eſt Labor mihi.
Neq; enim ſine hoc ego ſola quicquàm potuero.
Proinde mordet me illud, & præcordia
Tangit mihi, quòd, cum ille cauſſa ſit omnibus
Malorum, & omnes excruciet, nemo tamen
Inceſſet ipſum maleficis conuiciis.
Sed ab omnibus (ita eſt dementia)
Me proſequuntur imprecationibus,
Quaſi hoc, mea, modo effugere poſſint, uincula?
Verum quid iſta nugor, & non protinus
Qua gratia huc aduenerim ad uos proloquor?
Iram euomens hanc intus omnem, ut eſt, meam,
Nam curſor hic (ſi diis placet) generoſus,
Elatus animo præter alios Ocypus
Contemnit, & nullam eſſe me (demens) ait.
Ego autem, ut mulier, ira acerbè percita,
Illum uiciſſim acerbo, & immedibili
Adorta malo: ut mos eſt meus.
Ictu illico talum pedis certo petens.
Ac nunc quidem dirus labor locum eum tenet,
Plantamq; terebrat infimam ſtimulis ſuis.
At ille, ceu curſu, aut palæſtra, offenderit
Pedem, magiſtrum decipit, miſerum ſenem,
Sed biliоſum ægrè mouens captum pedem
Progreditur infelix domo ipſus huc foras.
OCYP. Vnde autem acerbus iſte per pedes mihi
Sine uulnere improuiſus accidit dolor,
Qui neq; gradi me, neq; loco ſtare patitur?
Intendo uero neruum, ut arcum olim ſolet
Iaculator, inde dum ſagittas emouet,
Cogitq; tandem uis iniqua proloqui.
Cedit dolentium ultimum iam tempori.
NVTR. Attolle te ipſum, quæſo fili, & alleua,
Ne fortè concidens, pro eo atq; claudus es,
Tecum pariter & me trahas pronum ſolo.
OCYP. En teneo te, abſq; pondere, & tibi pareo:
Aegro pedi inſiſtens, doloremq; opprimens.
Namq; iuniori turpe, pueros inter, eſt,

Obmur-

Obmurmurans ministèr, inualidus senex.
NVTR. Ne ne quid huius stultè, ne mihi obijce,
Ne fastuose me lacesse, uti iuuenis
Illud sciens, quòd iuuenis est quiuis senex
Quoties necessitas, & opus hoc postulant,
Ac crede dicenti, ultimum hoc si subtraham,
Stabo senex, at tu iuuenis cades humi.
OCYP. At tu, paruos si offenderis, senex, cadis,
Et hoc, dolor cum nullus etiam te premit,
Siquidem parata in sene uoluntas semper est,
Sed res & opus haud quaquam in eo itidem uigent.
NVTR. Quid hæc sophisticando ineptias agis,
Quin potius unde morbus hic cauam pedis
Aduscq; plantam uenerit tibi, disseris.
OCYP. Dum cursitando exerceo me, atq; ibi leuem
Pono pedem, currens retorsi, atq; incidi
In hoc malum, implicitus dolore, quo uides.
NVTR. Denuo igitur curre, uti monebat, qui sedet
Barbamq; sub tonsore uellit hispidus.
OCYP. Ergo ubi palæstra exerceor, parembolam
Dum iacere luctando uolo, hanc plagam tuli.
Hoc utiq; tandem credere uolo te mihi.
NVTR. At qualis ipse miles es, cedo, ut iacens
Parembolam, percussus hanc plagam feras?
Mendacium nectendo, falsa prædicas. *
Eadem ista diximus aliquando nos quoq;.
Fatendo ueritatem amico nemini.
At nunc uides ut cuncta *deest quippiam.*
Quassansq; facile intorquet huc, illuc, labor.
MEDIC. At ubi, ubi reperiam inclytum Ocypum, uirí,
Ex pede laborantem, & uacillantem gradu,
Medicus enim cum sim, ex amico quopiam
Audiui eum uehementer affici malè,
Dolore, qui consistere pede ipsum haud sinit,
Sed ipsus hic propè iacet ante oculos meos,
Stratus supino, per cubile, corpore,
Saluere iubeo per deos te, ac tuum *
Quid istud Ocype, dic mihi, forsan *
Si fortè enim cognoro, forsan remedium
Adhibebo tam sæuo dolori, atq; istius
Tantam mali caussam leuabo scilicet.
OCYP. At me uides, ô * soter, & Soteriche
Tubæ ipsius nomen gerens, Soteriche.
Sæuus dolor pedem mihi atrodit malè.
Gressumq; timidè facio, & haud planum pede.
MEDI. Vnde, aut quid accidit, expedi, aut quibus modis?
Nam medicus audiens rem, ut est, dempto metu
Melius adit: non audiens, errat ferè.
OCYP. Dum genere cursus nescio quo exerceor,
Arti studens gymnasticæ, plagam tuli
Percussus à quodam meorum æqualium.
MED. Cur tristis igitur cessat inflammatio

De hoc loco Erasmum uide in Prouerbio: Curre denuo.

Quid parembole inter palæstritas propriæ sit, alibi non reperio. Videtur tamen æqui uocatione hic uti, & priore loco tacitâ & subdolam luctantiũ intersitionem pedum significare, posteriore aũt, uel uallum, uel cohortem aut manum subsidiariã, quæ in ipsa pugna cæteris ordinibus inseritur. De qua significatione Suidas & Hesichius meminerunt, & Pollux quoq;.

** Haud scio an hic quoq; desit quippiam, cum posteriora uerba à choro magis, quã à Nutritore fieri uideantur. Et Medicus quoq; postea non unum, sed multos compellat.*

** Id est, Seruator, sic enim demulcendi caussa medicum uocat. & Soterichus à Soter deductitium est, ut lias proprium quoq;.*

Locum per ipſum, aut cur neq; impoſitas habeã
Tinctas ſalubri faſcias aſpergine?
OCYP. Quoniam haud amo, ex lana illigata uincula,
Vt quæ afferant deformitatem inutilem.
MED. Quid ergo tibi uidetur? incidam pedem?
Nam ſi hoc feres, ſcias licet, quàm plurimum
Exhauriam tibi ſecando ſanguinem.
OCYP. Fac, quicquid inuenire nunc nouum potes,
Vt me hoc pedum dolore quàm citò liberes.
MED. Et ſectionem acutam, & æriferream
Cruori bibulam, ſemicuruam infero tibi.
OCYP. Heus ſine, ſine.
NVTR. Soter quid agis, ut ne tibi Soteria
Pro: Vtinam ſalus nunq; tibi contingat ulla, &c. Contingat ulla, qui facinus iſtud facis
Adhibere ferriſatum laborem ſuſtines?
Malumq; nil planè ſciens, infers pedi?
Falſus etenim, audiſti opera, quæ audiſti modo:
Nam neq; palæſtra iſte, neq; curſu, ut dicitat,
Certando læſus eſt, id ex me ergo audias.
Principio enim ſaluus quidem uenit domum,
Poſt autem edens multum, & bibens miſer,
Solus, ſuper lectum cadens, ſomnum capit.
Ac deinde noctu, expergefactus, occipit
Clamare, quaſi perculſus aliquo dæmone,
Vt omnibus clamore eo incuteret metum.
Dicebat autem, unde hoc malum mihi? heu miſer!
Fortaſſe dæmon potitur aliquis pede.
Noctu inſuper ſolus quoq; reſidens thoro,
Ceu præco, lamentando proſequitur pedem:
Aſt ubi diem iam gallus intonat tuba,
Acceſſit, & triſtem mihi impoſuit manum.
Plorans, febricitans, corpori innitens meo.
Tibi uero, quæ dixit prius, mentitus eſt,
Sæua hæc uolens morbi tegere myſteria.
OCYP. Verbis ſenex armatus omnis ſemper eſt.
Nil iactitans non, aſt opere præſtans parum.
Nam qui dolet, falſumq; amicis diſſerit,
Similis edenti maſtichen famelico eſt.
MED. Deludis omnes tu, aliaq; aliis implicas:
Dicens, dolere te, aſt ubi doleas, tacens.
OCYP. Quo nam ergo pacto ediſſeram cauſſam tibi
Huiuſce morbi, qui doleo grauiter quidem,
Verum nihil ſcio, niſi quòd doleo modo.
MED. At enim abſq; cauſſa cum dolet aliquis pedem,
Poſt hac inania uerba fingit, ut lubet,
Sciens graue illud, quo implicatus eſt malo,
Ac nunc quidem conſiſtis in acie mali.
Vbi uero & alterum pedem inuadet dolor,
Flebis gemens, at dicere unum tibi uolo
Hoc illud eſt, nolis, uelis, hoc illud eſt.
OCYP. Quod illud autem? quódue nomen habet? cedo.
NVTR. Nomen quidem habet, è duplici factum malo.

OCYP

OCYP. Hei mihi, quid hoc? dic obsecro te, die senex,
NVTR. Ab eo loco principium habet, ubi nunc dolet.
OCYP. Pedis igitur principium habet, quantum dicis.
NVTR. Huic adde sæuæ nomen Agræ, Doricum.
OCYP. Quo me ergo pacto miserum, adhuc?
NVTR. Est sæua nempe, namq; parcit nemini.
OCYP. Soter, quid ais, quid me autem?
MED. Sine me parum, stulte tui ego gratia.
OCYP. Quid hoc mali autem, aut quid tibi accidit graue?
MED. In graue malum incidisti & incurabile.
OCYP. Proin claudicantem uiuere hinc necesse me est?
MED. At esse claudum, nihil erat, neue hoc time.
OCYP. Quid peius autem?
MED. Iacere utroq; te impeditum pede etiam.
OCYP. Heu, unde nouus inuasit hic mihi dolor,
Etiam alterum pedem, huicq; compatitur malè?
Quóue penitus modo obrigui ut ire hinc uolo.
Formido uero dimouere pedem nimis,
Stultus, quasi infans derepente exterritus.
Sed obsecro te per deos Soteriche,
Vt siquid ars potest tua, nihil inuidens
Medeare mihi. sin minus, ego pereo funditus.
Namq; intus excrucior, doleoq; per pedes
Tanquam sagitta fixas ex arcu, leui.
MED. Equidem remota ambago uerborum procul
Hac qua, medici alij solent uti modo,
Ipsaq; re nullam salutis ferre opem,
Cuncta patienti breuiter exponam tibi:
Principio ineuitabile in malum miser
Planè incidisti, non enim compactilem
Ferroq; fictam pede subisti compedem,
Sed sæuam & abditam omnibus prorsus malam,
Cuius hominum natura non tulerit onus.
OCYP. Eheu miser, uæ uæ mihi,
Vnde hic mihi taetus pedem terebrat dolor?
Suscipite me manibus priusquam concidam,
Perinde uti Satyri sub ulnas Bacchicos.
NVTR. Equidem senex sum: at ecce tibi pareo tamen,
Iuuenemq; te longæuus ipse, manu rego.

Cætera deficiunt.

DIALOGI MERETRICII,

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

VT in superioribus dialogis, breuioribus quidem illis, Lucianus, cũ superorum, tũ inferorum res irrideat, sumpta, ut uidetur, occasione partim ex Homero, et cæteris epicis, partim ex Tragœdiarũ quoq; scriptoribus, ita in hisce meretricũ colloquijs mulierum quoq; uicia, amores, uariamq; lasciuiã persequitur, idq; accepta eius rei occasione, atq; materia ex Menandro, & eius ætatis comedijs. Eadẽ enim & illic argumenta tractata esse, ex Latinorũ, Terentij ac Plauti conuersionibus coniecturam facere licet. Quòd si aũt amore nõ usq; adeo graui, ut periculosa, etiã diuinare licet, uidetur Lucianus, exercitandi quoq; gratia, hæc

Iuſmodi luſitaſſe, quippe qui ijs, quibus aliquãdo rhetoricam tũ alibi, tũ in Gallia quoq; profeſſus eſt, huiuſ modi quaſi exempla quædam, propoſita uoluerit. Ita enim accuratè hic ubiq; Atticã elegantiã ac proprietatem cuſtodiuit, ut prorſus ad imitationẽ hæc cõpoſuiſſe uideatur. Neq; uero hoc loco crimini nobis uerterit quiſpiam, quaſi meretricia hæc, & infanda etiã nonnulla, latina facta, iuuẽtuti legenda proponamus. Nã præterquam quòd ſuſcepto operi ſeruiendũ fuit, etiã illud defendere nos debet, quòd ex ſapientioribus quoque dixiſſe quidam fertur: Mala cognoſcenda eſſe, non ut faciamus, ſed ut facilius euitemus.

GLYCERA ET THAIS.

GLYCERA.

MILITEM iſtum, Thais, Acarnanum, qui dudum quidem Abrotanum habebat, poſt autem me amauit, purpuratum iſtum dico, noſti ne ipſum, an oblita es hominis? THA. Quid ni noſſem, Glycerium, nam & potauit nobiſcum ſuperiori anno, in feſtis arualibus. Sed quid iſtud? uideris enim neſcio quid de illo narratura eſſe. GLYC. Gorgona ipſum, ſceleſtiſſima iſta, quæ ſe amicam eſſe meam ſimulabat, ſubductum uerbis, à me abſtraxit. THA. Et nunc tibi quidem ille amplius non conuerſatur, Gorgonam autem amicum ſibi parauit. GLYC. Ita eſt, ô Thais, atq; hæc res non mediocriter dolore me afficit. THA. Malum quidem hoc eſt Glycerium, haudquaquam nouum aut mirum tamen: ſed conſuetum adeo, ac fieri à nobis meretricibus ſolitum. Proinde neq; mœrore affici nimium decet, neq; ac cuſare Gorgonam. Neq; eñ tibi Abrotanũ ob hoc prius ſuccenſuit, quanquam amicæ inter uos eratis. Cæterum illud miror, quid nam adeo laudet in ea miles iſte, niſi ſi omnino cæcus eſt, qui non uiderit capillitium illam rarum habere, & in multam uſq; frontem deductum: deinde & labia liuida atq; emortua, collum autem exile, & extãtes in eo uenas, longumq; naſum. Vnum ſolum habet, quòd procera eſt, & recta, & ridet admodum illecebroſum quiddam. GLYC. An tu putas, ô Thais, propter pulchritudinem amaſſe illam, Acarnanem? an neſcis, quòd uenefica eſt Chryſarium, mater illius, Theſſalas neſcio quas incantationes ſciens, ac lunam deducens. Aiunt autem ipſam uolare quoq; noctu. Illa igitur in inſaniam uertit hominem, pharmaco quodam ei temperato, ac bibere dato, & nunc uindemiant ipſum. THA. Tu quoq; Glycerium, alium aliquem uindemiabis, iſtum autem ualere ſine.

MIRTIVM, PAMPHILVS ET DORIS.

MYRTIVM.

DVCIS ne Pamphile, Philonis naucleri iſtius filiam? Iam enim uxorem duxiſſe te aiunt. Tot autem iuramenta, quæ iuraſti, & lachrymæ iſtæ, breui adeo momento, omnia euanuerunt? & nunc Myrtij oblitus prorſum es? idq; etiam Pamphile, cum octauũ iam menſem ex te prægnans ſim? Quippe hoc uel ſolum ex tuo amore conſecuta ſum, quòd mihi tantũ impleuiſti uterum, & me non ita multò poſt liberos alere oportebit, rem meretrici grauiſſimam. Neq; enim exponam infãtem, & maximè ſi maſculus naſcatur, ſed Pamphilo ei nomine impoſito, ego quidẽ ſolamen quoddam amoris habebo: tibi uero exprobrabit aliquando accedens ad te ille, quòd perfidus fueris in miſeram ipſius matrem. Cæterum Pamphile, haudquaquam formoſam uirginẽ ducis. Vidi enim nuper ipſam in Theſmophoriis, unà cũ matre, nondũ etiam ſciẽs, quòd propter ipſam, Pamphilũ uiſura amplius non eſſem. Proin tu quoq; antea ipſam contemplare, faciẽq; & oculos ipſius uide, ne te poſtea diſcruciet, quòd cæſios eos admodum habet: neq; etiã ꝙ diſtorti ſunt, & ſe mutuo aſpiciunt. Imò uero Philonem uidiſti, patrẽ puellæ, faciem

Cereris feſta apud Athenienſes fuere.

faciem igitur illius noſti, quare nihil amplius opus erit, filiam quoq; uidere.
PAM. Adhuc Myrtium, nugantẽ te audio, uirgines, ac nuptias neſcio quas nauticas commemorantem? Egon' autem ſimam aliquam, aut formoſam ſponſam noui? aut omnino quid Philon Alopecenſis (illum enim opinor te dicere) filiam habet nubilem? At neq; patri amicus ille eſt. Memini enim de pacto nautico, nõ multò antè iudicio illum cum illo contendere. Nam talentum, opinor debens patri, exoluere nolebat. Pater autem apud eos, qui controuerſias nauticas diſceptant, accuſauit illum, adeoq; ægrè tum exoluit illud, imo neq; totum, ut pater dicebat. Quòd ſi autem uxorem ducere etiam decretum mihi eſſet, Demeæ ſcilicet filia relicta, eius qui ſuperiore anno exercitum duxit, idq; etiã cum cõſobrina ea mihi ſit, Philonis iſtam neſcio quam uxorem ducerem? Tu uero unde iſta audiſti? an fortè ipſa hoc effinxiſti, nouas quaſdam zelotypias meditando, & cum ijs perinde ut cum umbris, nequicquã digladiando. MYRT. Proinde uxorem Pamphile, non duces? PAM. Inſanis Myrtium, aut certè temulenta es. Atqui heri non ita multum inebriati fuimus. MYRT. Doris hæc mœrore iſto affecit me. Nam cum fortè miſſa eſſet, ut lanas coëmeret mihi, ad uentrem, & uota pro me faceret, Lesbiam ait, fortè conueniſſe ſe. Quin potius ipſa huic Dori narra, quæ audieris, niſi tute finxiſti ea. DORIS. At malè diſpereã, hera, ſi quicquã mentita ſui. Nam poſtquam eò loci, ubi curia eſt, ueneram, obuiam fit mihi forte Lesbia, ſubridens, atq; ait: Amator ueſter, Pamphilus, uxorẽ ducit, Philonis filiam. Ac ſi credere nollem, iuſſit ut in angiportum ueſtrum intrò aſpicerem, ubi omnia corollis & ſertis ornata eſſent, præterea & tibicinæ, & tumultus, & qui Hymæneum canerent, nonnulli. PAM. Quid igitur, aſpexiſti intrò. DOR. Atq; admodum, uidiq; omnia, quæ illa dixit. PAMP. Intelligo errorem. Neque omnia tibi Dori, mentita Lesbia eſt, & tu uera Myrtio quoque renunciaſti, niſi quòd metu fruſtra ambæ territæ eſtis. Neq; enim nuptiæ illæ apud nos fiunt, ſed in mentem nunc uenit mihi, quod ex matre audiui, quando à uobis heri domũ reuerſus fui. Nam illa mihi Pamphile, inquit, tum: Aequalis hic quidem tuus, Charmides, uicini huius Ariſteneti filius, uxorem iam ducit, & reſipiſcit. Tu uero quouſq; tandem, cum amica conſuetudinem habebis? Talia ego tum audiens per negligentiam tranſmittebam, atq; in ſomnum prolabebar. Deinde mane exurgens, domo ſtatim exiui, ut nihil eorum ſciam, quæ Doris poſtea uidit. Quòd ſi autem mihi non credis, denuo abiens hinc Dori, diligenter inſpice, non porticum, ſed ianuam ipſam, utra coronis ac ſertis exornata ſit. Deprehendes enim non noſtram illam, ſed uiciniæ eſſe. MYRT. Seruaſti me, Pamphile. Strangulaſſem equidem me, ſi quicquam tale factum fuiſſet. PAM. At factum non eſt, neq; ita inſaniero ego, ut Myrtij oblitus eſſe uidear, præſertim iam utetum ex me ferentis.

MATER ET PHILINNA.

MATER.

INſana ne fuiſti Philinna, aut quid tibi accidit tandẽ in cõuiuio heri? Venit enim ad me Diphilus mane lachrumãs, & narrauit mihi ea, quæ indignè à te paſſus fuerit. Ebriam enim fuiſſe te, & in medium progreſſam, ſaltaſſe ait, ipſo prohibente, poſtea autẽ etiã oſculatam fuiſſe Lampriam, ſodalem ſuum, ac poſtquam ſuccenſuerit tibi, relicto ipſo, ad Lampriam tranſiſſe, illumq; amplexatã eſſe. Seſe uero diſperiiſſe cum hæc fierent. Sed neq; noctu opinor, concubuiſti cum eo, relicto aũt lachrumante, ſola in proximo grabbatulo iacuiſti, cãtillans, atq; ægrè faciẽs illi.
PHIL. At ea, quę ipſe fecit, mater, haud quaquam narrauit tibi, neq; enim patrocinareris ipſi, contumelioſo adeo exiſtenti. Qui me quidẽ dimiſſa, ſermones ſubinde

inde conferebat cum Thaide Lampriæ amica, cum ille nondum adesset. Postè quam autem uidebat indignè ferre me, atq; ego nutu admonebam hominẽ, eorum quæ faciebat, ille summa auricula apprehensam, & ceruice ad se reclinatã Thaidẽ etiã osculatus est, ita impresso ore, ut uix inde labia retraheret. Proinde ego quidẽ lachrumabar, ille uero ridebat, ac Thaidi multa in aurem clàm susurrabat, de me uidelicet. Et Thais quoq; ad me aspiciens, subridebat. Vbi autem aduenire Lampriam animatuertebant, ac tandem mutuis osculationibus explerant sese, ego quidem cum ipso tamen accubui, ut ne in posterum etiam hoc cauſari posset. Thais autem exurgens, saltauit prima, nudatis in multum usq; talis, perinde ac si sola pulchros eos haberet, ac postquam desijt, Lampriasquidem tacebat, neq; quicquam uerbis addidit: Diphilus autem, supra modum laudabat concinnitatem ac gestus æquabilitatẽ, eo quòd in nullo adeo defeciſſet, quodq; aptè ad cytharam & motus & planta respondissent, & alia infinita, perinde ac si Calamidis Sosandram laudaret, & non Thaidem, quam tu quoq; satis nosti, cum nobiscum lauaret nuper, qualis sit. Ipsa autẽ Thais qualia in me statim probrosè dixit? Si quam enim, inquit, non pudet gracilium crurum, quæ habet, exurgens saltet etiam ipsa. Hic tibi quid dicam mater? surrexi equidem, atq; saltaui. Quid enim facere conueniebat? perferre scilicet, & silentio scomma illud tacitè confiteri? ac Thaidem permittere ita in conuiuio regnare? MAT. Aemulatio hæc quidem, filia, grauior paulò fuit, Nam ne curare quidẽ ista oportebat: sed tamen dic quæ posthæc consecuta sunt? PHIL. Cæteri quidem igitur laudabant, Diphilus autem solus, supinus in tergũ iacens, ad lacunar sursum aspiciebat scilicet, donec saltando defessa ego, quieui. MAT. Quid autem, quòd Lampriam osculata esse diceris, uerum ne istud fuit? quid taces? Non enim hoc quoque uenia dignum est. PHILIN. Atqui uicissim illi ægrè facere uolebam. MAT. Deinde neq; concubuisti unà cum illo, sed etiam cantillasti lachrumante illo, An non intelligis filia, quòd mendicæ atq; inopes sumus? neq; meministi, quã multa ab illo accepimus, aut quo pacto superiore hyeme uiuendum nobis fuisset, ni si hunc nobis ipsa adeo Venus obtulisset. PHIL. Quid tum igitur? an obid tolerarem hæc, & contumelia ab ipso afficerer? MAT. Irascere quidem, ne autem uicissim contumeliosa fueris. An nescis, quòd contumelia affecti amatores, amare desinunt, & se ipsos obiurgant. Tu uero omnino difficilis semper erga hominem fuisti. Ac uide, ne iuxta prouerbium, funiculum nimis intendendo, abrumpamus aliquando.

De Calamide statuario Plinius lib. 34. cap. 8.

MELISSA ET BACCHIS.

SI quam fortè nosti, Bacchis anũ, quales multæ Thessalæ perhibentur esse, incantatrices, & amabiles uideri facientes, etiã si qua prorsum odio digna mulier existat, eam acceptam, ad me adductas quæso, ita tibi rebus tuis optato frui liceat. Nam ego uestes omnes, atq; omne aurũ hoc libenter amiserim, si solum uideã iterum ad me reuerti Charinum, odio Simmichen perinde habentem, atq; me nunc habet. BAC. Quid ais Melissa? non amplius tecum cõsuetudinem habet, sed ad Simmichen diuertit Charinus? cuius gratia tantas iras parentum sustinuit, cum diuitem illam uxorem ducere negaret, quæ quinq; in dotem talẽta, ut dicebatur, illi allatura erat: memini enim me ista ex te audire. MELIS. Cuncta hæc euanuerunt Bacchi, & iam quintus dies est, ex quo illum prorsus ne uidi quidem. Sed porant apud æqualem Pammenem, ipse & Simmiche. BAC. Acerba sanè hæc Melissa tibi accidunt. Sed quid adeo dissidium hoc inter uos cõciliauit? Videtur enim haud quaquam exiguum istud esse. MELIS. Quod ad summam rei attinet, prorsum ne dicere quidem possum. Paulò autem antè, cum ex Pireo redirem (Descende-

ras

rat enim opinor eò, ut debitum quoddã exigeret, à patre missus uidelicet) neq; me aspicere uolebat ingressus, neq; etiam recipiebat accurrentem me, uti consuetum inter nos erat, sed repellens à se, amplexari uolentem: Abi, inquit, ad nauclerum Hermotimum, aut ea quæ in parietibus in Ceramico scripta sunt, lege, ubi nomina uestra columnis incisa sunt. Tum ego: Quemnam, inquam, quẽ mihi Hermotimum narras? aut quas columnas dicis? Ille autem nihil respondens, atque etiam incœnatus dormiebat, auersus à me iacens. Quàm multa hic me putas machinatam fuisse, amplectendo, conuertendo, atq; etiam osculando auersi illius ceruicem? At ille ne ullo quidem pacto se delinitri passus est, sed si mihi, inquit, plus satis molesta fueris, abibo hinc, etiã si nox intempesta sit. BAC. At tamen noras Hermotimum? MEL. At me uideas, ô Bacchi, miseriorem multò quàm nunc sum, degere, si ullum ego nauclerum Hermotimum usquàm nouí. Nisi quod ille quidem summo mane à me abijt, statim ad galli cantum experrectus, ego uero memineram quod in pariete quodam in Ceramico scriptum aiebat nomen istud esse, atque obid misi statim Acidem, quæ illud uideret. Illa uero aliud quidem nihil repperit, nisi hoc solum inscriptum ad dexteram ab ingressu, supra Dipylum, Melissa amat Hermotimum. & rursum inferius paulo: Nauclerus Hermotimus amat Melissam. BACCH. O adulescentes curiosos ac petulantes. Intelligo enim. Aegrè facere quispiam Charino uolens, inscripsit hæc. zelotypum uidelicet ipsum esse sciens. Ille autem statim ut legit, credidit. Quòd si cubi igitur ipsum uidere, dicerem: Imperitus rerum est, at puer adhuc. MELIS. Vbi uero uideas illum, qui cum Simmiche conuersatur, se ipsum cum illa concludens. Parentes autem etiamnum apud me quærunt ipsum. Sed si quam anum habere, Bacchi, ut dixi, possim, ea apparens, fors seruaret me. BAC. Est quædam uenefica, mea tu, ad hanc rem maximè idonea, Syra natione, cruda adhuc, & benè compacta, quæ mihi aliquando Phaniam, cum & ille mihi temere ita succensereat, reconciliauit, idq; post totos menses quatuor, cum ego iam planè desperassem. Ille autem incantationibus compulsus, rursum ad me rediit. MELIS. Quid igitur poscebat anus ea, si modo adhuc meministi? BAC. Non magnam accipit mercedem, Melissa, sed drachmam, & panem, & impositos præterea oportet esse, cum sale obulos septem, & Thyum, & facem. Ista uero anus accipit, & craterem quoque misceri illi oportet, bibereq; illam inde solam. Oportebit autem & ipsius uiri aliquid adesse, uti uestem, aut crepidas, aut pauculos crines, aut id genus aliud quippiam. MELIS. Habeo crepidas illius. BAC. Hisce igitur ex palo suspensis, infrà suffitum thyo facit, aspergens igni salem quoque. Pronunciat autem amborum nomina ad hæc, & illius uidelicet, & tuum. Deinde è sinu proferens rhombum huc illuc conuertit, incãtationem quandã dicens, uolubili lingua, barbara uidelicet, atq; horrenda nomina. Hæc illa tum fecit. Ac non multò post Phanias, cum illum pariter & æquales ob hoc reprehenderent, & ipsa Phœbis, qui cum rem habebat tum, multum postularet, uenit mihi, incantatiõe ista prorsum attractus. Præterea autem etiam odij conciliandi medicamentum hoc, contrà Phœbidem, docuit me, ut uidelicet uestigium ab illa impressum obseruarem, & in sinistrũ illius, pede meo dextero insisterem, contra autem in dexterum illius, sinistro meo, atq; ita dicerem, conscendi te, at & superior sum: feciq; ita ut illa tum præcepit. MELIS. Ne morare Bacchi, ne morare, sed uoca iam Syram illam. Tu uero Aci, panem & uerbenas, & cætera omnia, ad incantationem quæ pertinent, appara.

Locus fuit Athenis, ubi meretrices habitabant. & alter, ubi bello cæsi sepeliebantur. Suid.

Θύον, ὄνομα δένδρου, inquit Hesychius. huius suffitu in sacrificiis utebantur.

CLONARIVM ET LEAENA.

Noua

NOVA quædam de te audimus Leæna, Lesbiam uidelicet Megillam diuitem illam, amare te, perinde ut uirũ, & coire uos, nescio quid mutuo uobis faciẽtes. Quid istud? erubuisti? Sed dic mihi, uerane ista sunt? LEAEN. Vera Clonarium: pudet autem dicere. Alienũ enim quiddam est. CLON. At per Cererem, quid hoc negocij? aut quid sibi uult mulier? Quid autem etiam agitis, quando coitis? Vides, haudquaquam amas me, neque enim celares me talia. LEAE. Amo equidem te, quantum ullam aliam. Mulier autem illa, uirilis supra modum est. CLO. Non intelligo, quid nam etiam dicas, nisi si tribas quæpiam est. Tales enim in Lesbo perhibẽt mulieres esse, quæ à uiris quidem pati illud nolint, cum mulieribus autem ipsæ, perinde ac uiri solent, congrediantur. LE. Tale quippiam est. CLO. Proin mea Leæna, istud ipsum etiam expone, quo pacto uidelicet ab initio sollicitauerit te, quoq; modo etiam adduci te, ut illi morẽ gereres, passa fueris, & quæ deinceps consecuta sunt. LE. Compotatiunculam quandam instituerant, ipsa & Demonassa Corinthia ista, diues ipsa quoq;, & in eadem arte, cum Megilla exercitata: assumpserantq; me, ut cithara ipsis canerem. Postquam autem satis cecineram, & iam intempesta nox erat, cubitumq; ire conueniebat, ipsæ autem iam ebriæ erant. Tum Magilla: age, inquit, Leæna, iam enim dormire æquum est, hic nobiscum unà cuba, media inter utranq;. CLO. Concubuisti ne? Quid tum postea factum est? LE. Osculabantur me primo, perinde atq; uiri solent, non ipsa modo labia applicantes, sed os subaperientes quoq;. Deinde & amplexabantur, & papillas atterebant mihi. Demonassa aũt etiam mordebat, inter deosculandum. Ego uero, quid nam rei esset, haudquaquam etiam coniectura consequi poterã. Cæterum parua interiecta mora, Megilla cum iam incaluisset, comam, ut illam quidem ficticiam habebat, à capite reiecit, ipsa autem iacebat omnino similis, atque æquiparanda gladiatori alicui uehementer uirili, atq; robusto, ad uiuum usque cute detonsa. Ac ego quidem, ubi aspexi, perterrita sum. Illa uero, Leæna inquit, ecquem adolescentem unquam uidisti ita pulchrum? At non uideo, inquam ego, ullum hic adolescentem, Megilla. Tum illa, ne me, inquit, effœmines, aut mulierem facias: Megillus enim uocor ego, & iam olim Demonassam hanc uxorem duxi, estq; ea uxor mea. Risi equidem ad hæc, Clonarium, atque proinde Megilla, latuisti, inquam, tunos, uir existens, quemadmodum Achillẽ aiunt, inter uirgines absconditum latuisse, habesq; uirile illud, ac Demonassæ facis, idem, quod uiri solent? Idem ego Leæna, inquit, non habeo, sed neq; opus eo admodum habeo. Peculiari autem modo, suauius aliquanto cõuersari me uis, debis. At num Hermophroditus es, inquam ego, quales multi perhibentur esse, utrunq; membrum habentes (Adhuc enim Clonarium, ipsam rem ignorabam) Neq; hoc, inquit illa, sed per omnia uir sum. Tum ego, audiui, inquam, ex Bœotia tibicina quadam, Ismenodora nomine, cum illa, quæ Ephestria apud ipsos dicũtur, enarraret, fuisse Thebis quendam ex muliere uirum factum, qui idem & uates optimus fuerit. Num igitur & tibi tale aliquid accidit? Haudquaquam Leæna, inquit, sed nata equidem sum similis uobis alijs, Sententia autem & lubido, cæteraq; omnia uirilia mihi sunt. Proinde sufficiens tibi, inquam, lubido est? Tum illa: Præbe igitur, Leæna inquit, & cognosces me nihilo inferiorem uiris esse. Habeo enim quiddam aliud pro uirili illo. Sed præbe, uidebis enim. Præbui itaq; Clonarium, cum illa diu multumq; supplicaret, atque etiam monile daret, ex preciosioribus illis quoddam, & uelamina aliquot tenuiora. Atq; exinde ego quidem illam perinde ac uirum complectebar. Illa autem & faciebat, & osculabatur, & anhelabat, uidebaturq; mihi supra modum adeo uoluptate affici. CLO. Quid faciebat Leæna? aut quo modo? hoc enim quæso, ut maximè dicas. LE. Ne quære accuratius omnia. Turpia enim sunt, quare, equidem, per Vraniam, haud facile dixero. *Vide Juuenalẽ Satira 6*

Ephestris, uestimẽti genus militaris est. Vnde ephestria deriuari uidẽtur. utrũ aũt poëma, aut canticũ, aut etiã festũ aliquod apud Thebanos fuerit, dubitari potest.

Crobyle

CROBYLE ET CORINNA.

QVod igitur Corinna mea, haud quaquam ita graue fuerit, ceu tu putabas, ex uirgine, mulierem fieri, id iam didicisti uidelicet, quippe quæ cum adulescente quidem formoso fueris, minam aũt pro prima mercede abstuleris, pro qua statim monile cõparabo tibi. COR. Ita amabo. Habeat autẽ & lapillos aliquos pellucidos, quale Phlænidis est. CRO. Erit sanè talis. Sed audi etiam cætera ex me, quæ te oportet facere, & quo pacto accommodare te uiris. Nam alia nobis uictus ratio nulla est, filia, sed per duos hosce annos, ex quo pater tuus, piæ memoriæ, defunctus est, an nescis quo pacto uitam egerimus? At quando ille adhuc uiuebat, abundè nobis omnia suppetebãt. Artem enim ferrariam exercebat, magnumq; adeo nomen eius erat in Pyreo. Ac plerosq; audire licet deierantes, quod post Philinum ferrarius talis opifex, alius amplius non sit futurus. Post mortem autem eius, principio quidem diuenditis forcipibus, & incude, & malleo, duabus minis, ex illis tum uitam sustentauimus. Postea autẽ, aliàs quidem texendo, aliàs autem tramam deducendo, interdum etiam stamina nendo, ægrè uictum parabã. Te uero, filia, enutriebam, spem expectans. COR. Minam istam dicis? CRO B. Non, uerum ita rationem inibam, quòd cum ad istam ætatem peruenisses, & me facile alere postea, & te ipsam exornare posses. Diues uidelicet ipsa futura, & uestes habitura purpureas, & ancillas pedissequas. CO. Quomodo hoc, mater? aut quid dicis. CRO. Si cum adolescentibus rem haberes, & unà potares cum ipsis, & pro mercede concumberes. COR. Quemadmodum Daphnidis filia, Lyra? CRO. Ita. COR. At illa meretrix est. CRO. Nihil graue hoc. Nam & tu, perinde ut illa opulenta eris, multosq; amatores habebis. Quid lachrumaris Corinna? An non uides quàm multæ sint, & ut ab omnibus magno studio ambiantur meretrices? deinde & quantum pecuniæ accipiebant? Daphnidem igitur, ô chara Adrastia, noui ego, cum pannosa ac lacera incederet, priusquam uidelicet illa ad adultam ætatem peruenisset. At nunc uides qualis prodeat, ut illi aurum, & uestes floridæ, & ancillæ quatuor. COR. Quo pacto autem hæc acquisiuit Lyra? CRO. Principio quidem, exornando seipsam eleganter, deinde facilem atq; hilarem gerendo se erga cunctos, non eò quidem usq; in cacchinnum facilè soluueretur, quemadmodum tu soles, sed arridendo suaue, ac blandum quiddam. Postea autem & conuersando sapienter ac dextrè, neq; decipiens, si quis eam accedit, aut accersit, neque etiam obiurgans atq; increpans uiros. At si quando ad cœnam quoq; abit, accepta mercede, neq; inebriatur, ridiculũ enim hoc, & oderunt uiri tales, neq; ineptè ac rusticè oppletur obsonio, sed attingit quidem sum mis digitis: tacitè autem edendo non obturat utramq; maxillam ingestis buccellis. Præterea autem & bibit modestè, non affatim, & uelut orbe dehiscente, sed remisse ac placidè. COR. Etiamsi forte siti afficiatur, mater? CRO. Imò præcipuè tum, Corinna, & neq; plus æquo loquitur, neq; acerbè ullum ex ijs qui unà adsunt, perstringit. Ad solum autem eum, à quo conducta est, aspicit. Et ob hoc illi amant ipsam. Ac postquam cubitum eundum est, nihil neq; petulans nimis, neq; ineptum & incomposità facile admmittit, sed ex cunctis unũ hoc maximè obseruat, ut illum alliciat ad sese, & amatorem sui faciat. Hoc enim nomine cuncti ipsam laudant. Quòd si igitur & tu eadẽ hæc didiceris, beatæ nos quoq; erimus. Nam cętera quidẽ multò ipsa. Sed nihil ô chara Adrastia addam amplius: uiuas modo. COR. At dic mihi mater, ij qui mercede nos conducunt, omnes ne tales sunt, qualis est hic Eucritus, cum quo heri concubui. CRO. Non omnes, sed alij quidem meliores, alij autem etiam duriores, magisq; uiriles: nonnulli uero non adeo liberali forma quoq; præditi. COR. Et cum hisce igitur concumbere oportebit? CRO. Maximè uero, filia. Nam hi quidem plura quoq; dant. Formo

si autem, hoc ipsum solũ formosi uideri uolunt. Tu uero, eius quod plus est, rationem semper habeas, si breui cupis, cunctas demonstrare digito te, ac dicere: An non uides Corinnam, Grobylæ filiam, ut excellenter diues est, & terq; quaterq; beatam, matrẽ suam reddidit? Quid ais? faciesne ista? facies. Noui ego, faciesq; adeo cunctis anteibis. Nunc autem abi, ut laues, si forte ueniat etiam hodie adolescens ille Eucritus, ita enim pollicitus est.

MATER ET MVSARIVM.

ERgo si talem amatorem posthac inueniamus, Musarium, qualis Chærea hic est, imolare oportebit nos: Publicæ quidem Veneri epiram candidam, Cœlesti aũt, & ei quæ in Hortis est, iuuencã utriq; que, sertis præterea coronare etiam opum largitricẽ, & in summa, beatæ ac ter felices erimus. Quippe uides nũc ab adulescente isto, quam multa accipiamus, qui obulũ quidem nunquam ullum tibi dedit, neq; uestem, neq; soleas, neq; unguentum, sed excusationes apud illũ semper, & pollicitationes & spes longæ, & illud crebrum. Si pater, & si dominus fiam paternarũ possessionum, &, omnia tua. Tu aũt etiam ius iurandum dedisse ipsum ais, quod legibus uxorem te sibi facturus sit. MVSA. Iurauit enim, mater, per Cererem & Proserpinam, & Mineruam. MAT. Et credis illi scilicet? & ob hoc paulo antè, cum non haberet unde daret symbolum, annulũ dedisti illi, me ignorante? Ille uero uendito eo, potando absorbuit. Et rursum duo monilia ista Ionica, quorũ utrũq; pendebat duos Daricos, quæ tibi Chius ille nauclerus, Praxia attulerat, Essesi comercatus. Debebat enim tum Chærea, cœnam collaticiam unà cum adolescentibus æqualibus dependere. Nam uela, & tunicas, quid attinet dicere? Et in summa, lucrum adeo quoddam nobis, & magna utilitas iste obuenit scilicet. MVS. At pulcher est, & imberbis, & amare se ait, & lachrymatur. Præterea & Dinomaches, Lachetisq; filius est, Arepagitæ illius, dicitq; uxorem me ducere uelle se, denique magnæ spes ab ipso nobis factæ sunt, si senex ille solum oculos clausisset. MAT. Proinde Musarium, ubi soleis aut crepidis opus erit, & sutor didrachmam poposcerit, dicemus & nos illi, argentum quidem non habemus, tu autem spes quasdam modicas à nobis accipe. Et rursum ad pistorem, eadem hæc. Et cum pensionem domus deposcemur: expecta, dicemus, uidelicet, dum Laches Colyttensis moriatur. Exoluemus enim tibi tum post nuptias. An non pudet te, quòd sola meretricum neq; inaureis habes, neq; monile aliquod, neq; uestem Tarentinam. MVS. Quid igitur, mater, fortunatiores sne illæ me, & pulchriores sunt? MAT. Non, sed prouidentiores, noruntq; meretricari, neque credunt uerbis modo, & adolescentulis, in summis labris iusiurandũ gerentibus. Tu uero fidelis es, & amans uiri, neq; admittis alium quenquam, præterquàm solum hunc Chæream. Ac nuper, quando agricola ille Acarnensis uenìebat, duas minas ad te afferens, imberbis ipse quoq; (uini autem precium hoc retulerat, à patre ad id missus) tu uero etiam subsannasti hominem: dormis autem cum Adonide scilicet isto tuo, Chærea. MVS. Quid igitur? An decebat relicta Chærea, recipere me operarium istum fœtidum atq; hircum olentem. Læuis mihi, ut aiunt, Chærea, & porcellus Acarnanius. MAT. At esto sanè ille agrestis, & malè oleat, quid autem? Cur neq; Antiphontem, Menecratis filiũ, minam tibi pollicentem, recipere uoluisti? An non formosus erat, & urbanus, æqualis Chæreæ? MVSA. At interminatus fuerat Cherea, ambos nos iugulaturum esse se, si me cum illo unquam deprehenderet. MAT. Quàm multi autem & alij eadem hæc minantur. An tu igitur sine amatoribus, ob hoc manebis? & pudicè ages, perinde ac si non meretrix, sed Cereris sacerdos quæpiam fores? Ac cætera omitto, hodie uero Aloa sunt, quid tibi igitur dedit, quin celebritatem hãc perageres? MVSAR. Ah, Non habet, mater mea. MAT. Quid? an solus iste artem

τῷ παιδίῳ, ἢ τῇ θεραπαινίδι, ἢ τῷ ἐν κήποις, Cognomenta aũt Veneris sunt: Pandemus, Vrania, et Hortensis. Priorum etymon reddit Pausanias in Bœoticis. Hortẽsis aũt à loco dicitur, cuius itẽ Pausanias meminit in Atticis.

Pagi Attici nomen est Colytta. Hæc tenuis ac pellucida quædã fuit, ut Pollux li. 7. cap. 17.

Hoc est, festa messis, seu tritura tionis, eadem quæ suprà Aruulia exposuimus.

artem nullam, aduersus patrem inuenire potest? non seruum immittere, qui illum decipiat? non à matre ipse postulare, minitando se in militiam hinc nauigaturum esse, nisi accipiat? Verum sedet, nos atterens, ac uana spe producens, ne quicquam ipse quicquam dans, neq; à dantibus accipere sinens. Tu uero, ô Musariũ, an putas te octodecim annorum semper fore, aut eodem animo futurum Chream? quando ipse quidem diues erit, mater autem opimas aliquas, ac benè dotatas nuptias ipsi inueniet? An ille tum, putas, meminerit lachrymarum istarũ? aut suauiorum, aut etiam iuris iurandi alicuius, cum dotem quinq; fortassis talentorum aspiciet? MVS. Meminerit ille, cuius rei argumentum illud utiq;, q; neq; nunc uxorem duxit, sed cum à patre cogeretur, ac uim propè pateretur, tamen negauit ducere. MAT. Vtinam non decipiaris, sed tamen admonebo te, Musarium, aliquando horum.

AMPELIS ET CHRYSIS.

SI quis, ô Chrysi, neq; zelotypus est, neq; irascitur, neq; alapas inflixit aliquando, aut capillos cõscidit, aut uestes lacerauit. Pro amatore ne adhuc habendus uidetur. CHR. Proinde ista sola amantis, Ampeli, indicia? AMPE. Maximè: siquidem hæc uiri feruentis sunt. Nam cætera illa, oscula, & lachrymæ, & iusiurandum, & crebro uentitare, incipientis, & adhuc crescẽtis amoris signa. Cęterum totus hic ignis zelotypia cõstat. Quare si te, quemadmodum dicis, Gorgias alapis cedit, & zelotypus est, benè speres licet, optesq; ut eadem semper faciat. CHR. Eadem autẽ? Quid ais? ut ille me semper percutiat alapis? AMP. Non, sed ut semper illi ægrè sit, si non ad solum ipsum aspicias. Quoniam certè, nisi amaret te, cur quæso iracesceretur etiam, si quem alium amatorem habeas tu? CHR. At equidem non habeo. Ille uero nequicq; suspicatus est, diuitem istũ me amare, ex eo quòd mentionem eius fortè aliquando feci. AMP. Atq; hoc suaue sanè est, putare illum à diuitibus obseruari, ac coli te. Ita q;nim maiori dolore afficietur, magisq; æmulabitur & contendet, ne potiores ipso, apud te sint riuales. CHR. At uero ille quidẽ solum irascitur, & alapis cedit, nihil autem dat. AMP. At dabit postea. Nam zelotypi, uel maximè dolore afficiuntur. CHR. Nescio quo pacto alapas accipere me uis, ô mea Ampeli. AMPE. Haud qua quam ego. Sed ut arbitror, maximi amores inde nascuntur, etiam si audiat se negligi. Quòd si autem persuasum illi fuerit, se solum habere te, elanguescet nescio quo modo lubido illa. Atq; hæc tibi dico, quæ iam annos uiginti totos meretricium quæstum exercui. Tu uero annos, ut arbitror, decem & octo nata es, aut pauciores etiam. Quod si autẽ uis, narrabo etiam, quæ mihi acciderunt aliquando, non adeo multos ante annos. Amabat me Demophantus, fœnerator ille, momentaneo ac leui quodam amore, neq; ingemiscens, neq; lachrumans, neq; etiam intempestiue ac sera nocte ad fores uentitans, sed illud solum, interdum dormiens mecum, idq; etiam post longum interuallum. Posteaquam autem uenientem aliquando exclusi (Nam tum Calliades pictor intus erat, datis decem drachmis) principio quidẽ abijt, uerbis me insectatus. Postquam autem multæ dies iam transijssent, neq; ego ad illum mitterem (rursus autem tum Calliades intus erat) incalescens tum tandem Demophantus, etiam ipse ad rem inflammatur. Atq; astans aliquando, cum ianuã obseruasset apertam, flebat, percutiebat, minabatur se occisurum esse, lacerabat uestem, omniaq; faciebat. Et postremum talento dato, habebat me solus totos octo menses. Vxor autem ipsius, cunctis dicebat, medicamentis à me ipsum ad insaniam redigi. At hoc igitur medicamentum zelotypia erat. Quare ô Chrysi, & tu utere contra Gorgiam eodem medicamento. Porrò diues adolescentulus hic erit, si quando patrem ipsius mori continget.

LVCIANI

DORCAS, PANNYXIS, PHILOSTRATVS, POLEMON.

DOR.

*Paludamento.

PErijmus ô hera, perijmus. Polemon ex militia reuersus est, diuitijs onustus, ut aiũt. Vidi autẽ & ego ipsum, sago *purpura prętexto, & fibulato, indutum, & seruos pedissequos unà cũ eo multos. Ac amici, ut aspexerant, cõcurrebant ad ipsum, salutaturi uidelicet. Interea autem seruum conspicata, à tergo sequentem, eũ qui cum ipso profectus fuerat, interrogabã, ac dic mihi Parmeno, inquiebam, salutato prius ipso, quo pacto nobis egistis? & num quod operæ precium bellorum consecuti, huc reuersi estis. PAN. Non decebat hoc statim, sed illa primũ, Quòd quidẽ seruati estis, multa dijs gratia, & in primis Ioui Hospitali, & Mineruæ militari. Cæterum hera semper rogitare solebat, quid nam ageretis, & ubi essetis: quod si autem etiam hoc addidisses, quòd & lachrumaretur, & mentionem Polemonis faceret semper, satius id fuerat multò. DOR. Præfata equidem sum statim à principio cuncta hæc. Ad te autem non putaui opus esse, uerum illa dicere uolui, quæ audiui. Nam ad Parmenonem certè ita incœpi: Eccu bi, Parmeno, tinnierunt uobis aures? Semper enim reminiscebatur uestri hera cum lachrymis, & maximè si quando ex pugna uenerat quispiam, multiq; mortui esse dicebantur, euellebat tum crines, & pectus percutiebat, & lugebat ad unumquodq; nuncium. PAN. Rectè Dorcas, ita decebat. DOR. Deinde nõ multo post, interrogabam illa quoq; ordine. Ille autem: Admodum splendidè, inquit, reuersi sumus. PAN. Ita autem etiam ille? nihil præfatus, quod memineritmei Polemon? aut desiderio affectus fuerit, aut optauerit saluam atq; incolumem me iterum deprehendere? DOR. Atq; adeo multa huiuscemodi dicebat. Quod igitur caput rei est, narrauit diuitias multas, aurũ, uestes, seruos, ebur. Nam argentum quidem afferre ipsum dicebat, non ad numerum, sed ad mensuram, multos uidelicet medimnos plenos. Habebat autem & ipse Parmeno annulum in digito paruo, maximum ac multiangulum, lapillusq; incrustatus in eo erat, ex tricoloribus illis quidam, rubebat q; supernè. Reliqui autem ipsum, cum adhuc pararet mihi dicere, quo pacto Alym trãsijssent & ut occidissent Tiridatem quendam, & quomodo uersatus ipse Polemon in pugna cõtra Pisidas esset, accurriq; domum, ut hæc tibi renunciarem, ut quid de omnibus rebus faceres, deliberares ipsa tecum. Nam si ueniens Polemon (ueniet enim haud dubiè, postquàm à se notos ac salutantes illos amouerit) ac resciscens, deprehenderit Polystratum apud nos intus, quid putas, quæso facturum ipsum esse? PAN. Inueniamus Dorcas, ex re præsenti tum consilium, atq; salutem aliquam. Nam neq; hũc ablegare honestum fuerit, ut qui talentum nuper dederit, & præterea mercator quoq; est, & multa pollicitus: neq; rursum utile, Polemonem, talẽ ac tantum redeuntem non recipere. Nam præter hæc etiam zelotypus est, & cum pauper adhuc, intolerabilis adeo fuerit, quid nunc non putes illũ facturum? DOR. At etiam accedit. PAN. Deficio ô Dorcas, consiliũ inopia, ac tremo. DOR. Sed & Philostratus accedit. PAN. Quæ igitur fiam? quomodo me aũt terra absorbeat? PHIL. Quid? cur non potamus Pannychi? PAN. Perdidisti me, ô homo. Tu uero salue Polemon, post longum adeo oculis oblatus iterũ meis. POL. Hicce igitur quis nam est, qui huc ad nos accedit? taces? Euge abi ò Pannychi. Ego uero ex Pylis intra quintum diem huc aduolaui, approperans uidelicet ad talem mulierem. Ac meritò sanè hæc mihi accidunt, tibiq; adeo gratiam habeo. Neque enim posthac amplius abs te diripiat. PHILOST. Tu uero quis nam es, bone uir? POLEM. Nimirum audis, quòd Polemon ego, Sterienſis ille, ex tribu Pandionis, qui Tribunus militum à principio fui, nunc autem totius dux legionis, amator Pannychidis, cum eam adhuc humana sapere putarem. PHIL.

*Eadẽ Thermopylæ aliàs

At

At nunc, Tribune*, Pamychis hæc mea est, talentumq; à me accepit. Accipiet autem & alterum iam, ubi onera seu merces distraxerimus. Ac nunc Pammychi, sequere me. Istum autem apud Odrysas Tribunatum gerere sine. DOR. Libera hæc quidem est, sequeturq; non, nisi uolet. PAN. Quid faciam Dorcas? DOR. Itroire melius. Nam Polemoni adesse irato, haud quaquam facile aut tutũ est, Et magis incendetur æmulando. PAN. Si placet, eamus intrò. POL. At prædico uobis, quòd hodie postremum potabitis, aut ego frustra adsum, tantis cædibus exercitatus, Thracas huc Parmeno. PAR. Armati adsunt, cingentes angiportum phalange. Ac in fronte quidem qui grauis armaturæ sunt, in utroq; autem latere fundatores & sagittarij, cæteri à tergo locati. PHIL. Tanquam infantibus nobis hæc, ô stipendiarie, minitaris, ac laruis nequicquam nos territas. An tu uero unquam gallum aliquem gallinaceum occidisti? aut etiam bellum uidisti? Castellum, ut multum præsidio tenuisti, fortasse dux manipularis* quispiam, ut tibi hoc interim gratificando concedam. POL. At uero scies paulo post, ubi nos acie in dextrũ conuersa aduentare spectabis, armis resplendẽtes. PHIL. Aduentate modo conferti, atq; instructi. Ego uero & Tibys iste. Nã hic solus me sequitur, iaciendo cum saxis, tum testis ostraceis, ita dispergemus uos, ut neq; quo uertamini, scire tum possitis.

*Ξυναγὲ græce, hoc est externi et cõductitijmi militis ductor primè. Suidas in Ξυναγίαγε et χιλιαρχίαγε eodẽ sumi ait.

*PAR.

*δημοσίτης à δημοσίᾳ quã eandẽ & δημηλυχίαν Suidas uocat.

CHELIDONIVM ET DROSEN.

NON amplius uentitat ad te, Drose, aduleſcentulus ille Clinias? Nõ enim uidi longo iam tempore, apud uos ipsum? DRO. Non amplius Chelidoniũ. Nam præceptor prohibuit ipsum, amplius ad me accedere. CHEL. Qui nam iste? num exercitorem istum puerorum Diotimum dicis. Nam is certe amicus mihi est. DRO. Non, sed perditissimus iste philosophorum, Aristæneus. CHELID. Tetricum istum dicis & hirsutum? profunda barba? qui cum adoleſcentibus consueuit deambulare in porticu picta? DROS. Illum equidem, uanum iactatorem, quem utinam pessimè perire uideã, barba tractũ à carnifice. CHELID. Quid autem accidit illi, cur talia persuaderet Cliniæ? DROS. Nescio Chelidonium. Sed cum antea nunquam ullam noctem intermiserit, quin mecum dormiret, ex quo rem cũ muliere habere cœpit (primum autem mecum habere cœpit) tribus istis diebus proximis ad angiportum hoc ne unquam accessit quidem. Postquam autem ex eo contristari cœpi (nam nescio quo pacto mihi ægrè quiddam ob illum accidit) Neuicidem misi, quæ illum circumspiceret, aut in foro cõmorantem alicubi, aut in palæstra*. Ea autem rediens, deambulantem uidisse se ait, cum Aristæneto, atq; innuisse illi à longè. Illum autem erubuisse, deiectis in terram oculis, neq; aspicere amplius ad ipsam uoluisse. Atq; exinde ambos ad urbem iisse. Ipsa uero ad Dypilum usq; secuta, cum ille prorsus neq; conuerteret sese, domũ rediit, nihil planum aut certum habens, quod renunciaret. Quo me igitur pacto post illa tũ affectam putas? quæ coniecturam facere nusquam poteram, quid nã esset quod aduleſcenti huic accidisset. Sed ita mecum dicebam: Num nam ægrè illi aliquid feci? aut num quam aliam amat, me perosus? at num pater uetuit ipsum? Multa adeo huiusmodi mecum ipsa uoluebam. Porrò autem circa multam uesperam, uenit Dromo, literas has ab illo afferens. Accipe Chelidonium, ac lege. Scis enim literas uidelicet. CHE. Age uideamus. Ac literæ quidem ipsæ non admodum planæ scriptæ, sed incompositæ & malè coagmentatæ, properantiã quandam scribentis indicant. Sic autem sonant: Quo quidem pacto amarim te, mea Drose, testes facio deos. DRO. Væ uæ miseræ mihi, neq; salutationem à principio adscripsit. CHE. Et nunc autem non odio aliquo, sed necessitate coactus, desero te. Nam me pater Aristæneto tradidit, ut philosophiæ dem apud illum

Vel. porticu, ποικίλῃ ἐν γραμμῇ græce habetur, quã ut corruptã puto, sic rursũ ποικίλῃ uel ποικίλῃ legẽdum puto.

operam. Atq; ille (cognouit enim cuncta quæ ad nos pertinent) multis admodum obiurgauit me, inhonestum esse dictitans, cum meretrice rẽ habere me, Architelis & Erasicleæ filium. Longè enim melius esse, uirtutem anteponere uoluptati. DROS. Vt nunquam ad maturitatem perueniat, nugator ille, quitalibus adolescentem instituit. CHEL. Quamobrem necesse mihi est, parere illi, Assequitur enim me, diligenter ubiq; obseruans, & in summa, ne aspicere quidem alium quenquam præter ipsum solum, mihi licet. Quòd si uero temperanter & pudicè uiuam, ipsiq; per omnia obtemperem, pollicetur prorsus beatũ fore præclarumq; ac fortem me redditurum esse laboribus ad hoc ante præexercitatum. Hæc tibi uix adeo scripsi, me ipsum suffuratus paululum. Tu uero feliciter mihi uale, & memineris Cliniæ. DROS. Quid igitur uidetur tibi epistola hæc, Chelidonium. CHEL. Quod ad cætera quidem attinet, Scythica, ut aiunt, oratio. Illud autem, Memineris Cliniæ, spem quandam adhuc reliquam præ se fert. DROS. Etiam mihi ita uidetur. Proinde pereo amore. Cæterum Dromo dicebat etiam pæderastẽ quendam esse Aristænetum, & prætextu doctrinæ, consuetudinem habere cũ pueris uenustissimis, & priuatim orationẽ habere cum Clinia, pollicitationes quasdã faciendo, quòd uidelicet dijs similẽ illum redditurus sit. Quin & amatorios quosdam sermones philosophorũ ueterum ad discipulos suos, idem inquit, cum illo legit, & in summa, totus circa adolescentem est. Interminatus autem etiam est, patri Cliniæ ista se dicturum esse. CHEL. Oportebat, Drose, Dromonem ipsum inescare, ac lautius paulo accipere. DROS. Inescaui hominem, & præter hoc autem etiam meus est. Nam & ille gustauit Neuridem. CHEL. Bonum animum habe. Omnia rectè fient. Ego uero etiam inscribere in pariete uolo, in Ceramico, ubi Architeles deambulare solet, Aristænetus corrumpit Cliniam. Vt ex hoc quoque aliquid concurrat ac faciat ad delatiõem Dromonis. DROS. At quomodo id clam facies, ne deprehendaris. CHEL. Noctu, Drose, carbone alicunde sumpto. DRO. Rectè sane. Commilita modo, atque auxiliare, mea Chelidonium, aduersus arrogantẽ ac uanum istum Aristænetum.

μὴ ἀφανισθῇ ἰκαὶδ. græcè

TRYPHAENA, ET CHARMIDES.

AMICA autem quispiam accepta, & quinque drachmarum mercede data, auersus dormit, lachrumans, ac gemens? Sed neque potasti lubenti animo, opinor, neque cœnare solus uoluisti. Flebas autem etiam inter cœnandum, aspiciebam enim, & nunc autem non desinis ululare, perinde atque infans aliquis. Ista igitur, ô Charmide, cuius gratia facis? ne quæso me cæles, ut uel hac parte consequar aliquid ex nocte hac, quam totam hucusque tecum uigilaui. CHAR. Amor me perdit Tryphæna, neque malum hoc amplius sustinere possum. TRIP. At quòd me quidem non ames, manifestum est, neque enim ita negligeres me, cum probè habeas, atque abs te repelleres, quoties amplexari te uolo, denique etiam quasi quodam septo, interposita ueste, intercluderes, metuens uidelicet, ne te tangam. Sed tamen quæ nam illa est, dic mihi? Fortassis enim etiam ipsa nonnihil ad amorem istum tibi contulero. Scio enim quo pacto conueniat huiusmodi res administrare. CHAR. At uero nosti, atque admodum probè ipsam, & rursum illa te quoque: neque enim obscura adeo meretrix est. TRYPH. At nomen mihi cedo, Charmide. CHARM. Philematium, Tryphœna. TRYPH. Vtram dicis, duæ siquidem sunt, Illam ne ex Pireo, quæ nuper adeo mulier facta est, quã Damyllus amat, eius, qui nunc exercitum ducit, filius? an alterã, quam cognomento Decypulam uocant. CHAR. Illam equidem, atque adeo captus ab ea,

& comprehensus, miser sum. TRYP. Ob illam itaque plorabas? CHARM. Atque admodum. TRYP. Multum autem temporis amasti illam, an nuper adeo cœpisti? CHARM. Haud nuper adeo, sed menses propè septem sunt, à Dyonisijs usque uidelicet, ex quo primum illam uidi. TRYP. Vidisti ne autem totam ipsam diligenter, an faciem solum, easq; corporis partes, quæ in aperto sunt, & quæ uidisti, Philematij ne erant, atque ita uti conueniebat esse mulierem quinque & quadraginta annos iam natam? CHAR. At uero deierat illa, secundum supra uigesimum modo, ad proximum decembrem completuram esse se. TRY. Tu uero, utrum credis iurijurando illius, an propris oculis? Contemplare enim diligenter, suspiciens aliquãdo ad tempora illius, quo loco solo suos crines habet. Nam cætera, impostura mera. Circa tempora autẽ quoties medicamentũ, quo infici solet, languescit, ac uim suam remittit, albescit plerunq;. Quanquam quid hoc attinet? Coge aliquando, ut nudam quoque spectandam se tibi exhibeat. CHARM. At nunquam mihi in hoc consentire uoluit. TRYP. Meritò sanè. Sciebat enim abominaturum esse te canos ipsius capillos. Cæterum tota à collo ad genua usque Pardali similis est. At tu lachrumabaris, quòd cum tali non coires. Fortassis autem etiam ægrè tibi faciebat, & superbam gerebat sese. CHAR. Sanè uero Tryphæna: & hoc quamuis tam multa à me acciperet. Ac nunc quidem postquam mille petenti, facilè ac statim dare non potui, utpote qui patrem habeam parcum & tenacem, Mosthione intro ad se recepto, me excluserit. Ob quæ, dum illi uicissim ægrè facere uolo, te assumpsi. TRYP. At ego, per Venerem, haudquaquam uenissem, si quis prædixisset mihi, ob id solum assumptam esse me, ut alteri ægrè facerem, præsertim Philematio huic, capulo uidelicet. Verum abeo, Iam enim tertium hoc cecinit gallus. CHARM. Ne tu utique tam statim, mea Tryphæna. Nam si uera ista sunt, quæ de Philematio dicis, coma uidelicet supposititia, & quòd tingit, & uitiligines illæ, ne aspicere quidem amplius illam potuero. TRYP. Interroga matrem, si quando cum illa lauit fortè. Nam de annis, etiam anus narrare tibi poterit, si modo uiuit etiamnum. CHARM. Prôinde postquam talis illa est, auferatur quidem iam è medio septum hoc, amplexemur autem mutuo, atq; osculemur nos, ac tandem uerè coëamus, Philematium autem longè ualeat.

IOESSA, PYTHIAS ET LYSIAS.

TRANSOLESCIS igitur, ô Lysia, aduersum me? Et rectè sanè, quandoquidem neque argentũ unquam abs te popposci, neque uenientem excluси, alterum intus esse dictitans, neque decepto patre, aut ex matris rebus, aliquo subtracto, coëgi te mihi afferre quippiam, perinde atque aliæ facere solent: sed statim ab initio inde, nulla data mercede, atq; asymbolum recepi te intrò. Nosti ne quàm multos amatores reiecerim? Ethoclem uidelicet, eum qui nunc inter senatores est, Passionem naucleru̇m, & coæqualem tuum Melissum, quanquam etiam nuper adeo pater eius mortuus esset, ac dominus ipse factus bonorum omniũ. Ego uero te, Phaonem scilicet meum, solum habebam, neque aspiciens, neque admittens alium quenquam præter te. Arbitrabar enim stulta ac demens, uera illa esse, quæ iurabas, & ob hoc animum tibi aduertens, perinde ac Penelope illa, pudicè ac castè agebam, clamante atque increpante ob hoc matre, & apud amicas accusante me. Tu uero posteaquam intellexisti me obnoxiam habere te, uti quę iã ex te peperissem, nunc quidem ad Lycenam alludebas, intuente me, nimirum ut ægrè mihi faceres, nunc autem iuxta me accumbens Magidium laudabas, Psaltriam istam uidelicet. Ego uero ob hæc lachrymor, & sentio contumeliam,

Paulo autem antè, quando compotabatis, Thraſo, & tu, & Diphylus, aderant & tibicina Cymbalium, & Pyrallis, ea quæ inimica mihi eſt. Tu uero cum hoc ſcires, Cymbalium quidem quinquies oſculatus es, id quod non admodum curæ mihi erat. Teipſum enim afficiebas contumelia, talem oſculando, Pyrallidi autem, quàm multa innuebas, ac bibens illi quidem poculum commonſtrabas, puero autem reddens, in aurem iubebas, ut niſi Pyrallis id poſtularet, alteri neminiinfunderet. Poſtremo autem, etiam de morſo malo, quando Diphilum alias res agere uidebas (loquebatur enim cum Thraſone tum) inclinans te quodammodo, collimatè adeo iaculabaris illud in ſinum ipſius, ne latere quidē me cupiens. Illa autem exoſculata, inter mammillas ſub faſcia inſertabat illud. Iſta igitur cuius gratia facis? Quate autē ſiue magna, ſiue parua iniuria affeci? aut etiam offendi ego? quem alium cunque intuita ſum? an non ad unius ingenium & morem tuum uiuo? Haud ſanè præclarum aut magnum hoc, Lyſia, facis, miſeram mulierculam, & in te inſanientem mœrore implicans. Eſt dea utiq; aliqua Adraſtea, ac talia uidet. Tu uero aliquando mœrore afficieris, ubi forte audieris, de me aliquid, quod iacea uidelicet aut laqueo à me ipſa ſuffocata, aut in puteum præcipitata, aut quemcunq; tandem mortis modum inuenero, dum ne amplius ita coràm & ob aliorum oculos moleſtijs afficiar. Ac tum pompam utiq; duces tu, perinde ac re magna ſplendidaq; peracta. Quid me ſurſum aſpectas, ac dentibus infrendis? Nam ſi quicquam eſt, cur me accuſes, dicas licet, Pythias hæc inter nos iudicet. Quid hoc? ne reſponſo quidem dato, abis hinc, me relicta? Vides mea Pythias, qualia patiar à Lyſia. PYTH. O feritatem. Namq; nullis neq; lachrymis flectitur. Lapis ſanè, non homo eſt. Quanquam ſi utiq; ueritatem conuenit dicere. Tute Ioëſſa, perdidiſti ipſum, quæ ſupra modum amaſti hominem, idq; etiam palàm feciſti illi. Oportebat autem non nimis æmulari ipſum. Inſolentes enim fiunt, cū hoc ſentiunt. Ah deſine lachrymari miſera, Et ſi me audies, ſemel, atq; iterum exclude uenientem. Videbis enim inflammari ipſum denuo prorſus, & uiciſſim inſanire uero pacto. IOES. Ac ne dixeris quidem, Apage, ut ego excludam Lyſiam? utinam ne ipſe à me deficiat modo. PYTHI. At rurſus huc reuertitur. IOES. Perdidiſti nos, Pythias, fortaſſis audiſte, de excluſione uerba facientem. LYS. Non huius cauſſa, Pythias, huc reuerſus ſum, ut, quam ne aſpexero quidem amplius, talis cum ſit, ſed tua gratia, ut ne damnares me, ac diceres fortè: irreconciliabilis hic Lyſias eſt. PYTH. Atq; equidem dixiſſem Lyſia. LYS. Ferre igitur me uis Pythias, Ioëſſam hanc, quæ nunc lachrymatur, cum ipſe ſuperuenerim ei aliquando cum adoleſcente concumbenti, & à me deſciſcenti. PYTH. Lyſia, In uniuerſum quidem, meretrix eſt. Cæterum quando uero deprehendiſti ipſos concumbentes? LYS. Sextus niſi fallor, dies hic eſt. Per Iouem, ſextus utiq; fuit enim ſecūda menſis incipientis, hodie uero eiuſdem ſeptima eſt. Pater igitur, cū ſciret me iam olim amare, probā hanc ſcilicet, concluſit me domi, dato ianitori mandato, ne aperiret. Ego uero, non enim ferebam, ab huius cōgreſſu prohiberi me, Dromonem iuſſi, acclinantem muro atrij, qua parte humilimus erat, intergum recipere me. Nam hoc pacto minore negocio aſcenſurus eram: quid multis opus eſt? tranſcendi, ueni, atrium offendi occluſum diligenter. Iam enim nox erat media. Itaq; nec pulſaui tum, ſed attollens ſenſim ianuam (iam autem & antea idem aliquoties feceram) tranſuerſum acto cardine, tacitè ac ſine tumultu ingreſſus ſum. Dormiebāt autem omnes, atq; ego exinde contrectato pariete (ut fit in tenebris) ſuper lectum aſtiti. IOES. Quid narras, ô Ceres, propè enim deficio. LYS. Poſtquam autem animaduertebam non unum eſſe anhelitum. Principio quidē putabam Lyden cum ipſa unà dormire, cæterum aliter multò res erat Pythias. Nam ubi contrectare cœpi, deprehendi imberbem quendam, admodum tenerum, ad cutem uſque detonſum, unguenta etiam ipſum olentem. Hoc ubi ſenſi, ſi quidem & gladium

dium ueniens mecum attuliſſem, non ita quieſſem tum, ſat ſcitote. Quid ridetis Pythias? an uero riſu digna dicere uobis uideor? IOES. Hoccine igitur Lyſia, acerbum adeo tibi fuit? Pythias hæc mecum dormiebat. PYT. Ne dicas illi Ioëſſa. IOES. Cur non dicam? Pythias erat, ó chariſſime, à me accerſita tum, ut unà mecum dormiret. Aegrè enim erat mihi, quòd te non habebam. LYS. Pythias aũt? ille ad cutem uſq; detonſus? atq; exinde intra ſex dies hoſce, tantam iterum prodiuxit comam? IOES. Ex eo cum morbo laborauit, tonſa eſt, Lyſia, defluxerant enim illi tum crines, nunc autem ficticiam comam impoſuit. Oſtende, Pythias, oſtende, ita rem habere ſe, ac fidem illi fac. Ecce tibi adoleſcentulum iſtum mœchum, quem zelotypia proſequebaris. LYS. Quid igitur? an non conueniebat hoc? præſertim amantem, & qui ipſe contrectauerat? IOES. Proinde tu quidem iam perſuaſus es, ut credas. Vis autem & ipſa uiciſſim tibi ægrè faciam, ut quæ meritò uiciſſim iraſcar tibi. LYS. Nequaquam, ſed bibamus iam, Pythiasq; hæc unà nobiſcum. Aequum enim eſt, adeſſe ipſam reconciliationi faciendæ. IOES. Aderit. Qualia autem propter te paſſa ſum, ò generoſiſſima adoleſcentum Pythias? PYT. At idem ipſe reconciliaui quoq; uos: quare non eſt, cur mihi ſuccenſeas, niſi iſtud quæſo uide Lyſia, ne cui de coma quicquam dixeris.

LEONTICHVS, CHENIDAS ET HYMNIS. LEON.

IN pugna autem cõtra Galatas, dic Chenida, quo pacto ipſe quidẽ ante cæteros equites, curſu præuectus fuerim, equo inſidens candido, Galatæ aũt, tametſi fortes alioqui bellatores, trepidarint continuo, ubi aſpiciebant me, neq; quiſquã amplius ſubſiſtere ſuſtinuerit. Ibi igitur tum ego, lancea quidem emiſſa, transfixi præfectum alæ ipſorum unà cum equo. Contra eos autem, qui cõferti adhuc reſiſtebant (erant enim nonnulli, qui perſiſtebant, phalange quidem ſoluta, in quadrangulã autem aciem aggregatis ipſis) progreſſus, arrepto gladio, ac totis animis facto in illos impetu, in fugam quidem conuerto, circa ſeptem eorum, qui in prima acie pugnabant, equi incurſu, gladio autem impacto manipularij unius ducis caput in duas partes diſſeco, unà cum ipſa galea. Vos autem Chenida, paulo poſt ſuperueniſtis fugientibus iam illis. CHEN. Nam cũ Leontiche, circa Paphlagoniam, ſingulari prælio cũ ſatrapa illo congreſſus es, an nõ tum quoq; præclarum facinus ac magnum ædidiſti? LEONT. Pulchrè commonuiſti, facinoris haudquaquam etiam illius ingenerosi. Nam ſatrapa ipſe cum corpore quidem eſſet maximus, inter grauis autem armaturæ milites, pugnator haberetur optimus, contemptis uidelicet Græcis, in medium proſiliebat, ac prouocabat, ſi quis cũ ipſo ſingulari prælio decertare uellet. Ibi igitur tum cæteri quidem perculſi atque perterriti erant, Manipularij uidelicet, Præfecti, & Centuriones, & ipſe etiam Imperator, quanquam homo eſſet minimè alioqui ingenerosus aut ignauus. Nam Ariſtarchus tum imperator, exercitum ducebat, Aetolus, idemq; iaculator optimus. Ego uero tribunatum adhuc tum gerebam, ſed tamen nihilominus fidens animo, & dimotis à me ſocijs, qui me increpando retinebant: Metuebant enim mihi, aſpicientes Barbarum quidem ipſum reſplendentem armis inauratis, magnam autem atq; terribilem indutum galeam, & præterea lanceam quoq; uí multa librantem. CHE. Nimirum ego quoq; tum metui Leontiche, & ſcis quo pacto inſtabam tibi precando, ne præ alijs periculo committere te uelles. Nam mihi uita hæc ingrata futura erat te morte amiſſo. LEON. At ego cum præ cæteris auſus, proceſſi in medium, non peius neq; ipſe Paphlagone illo armatus, ſed totus adeo auro collucens. Quare clamor ſtatim coortus eſt & à

noſtra

nostra parte,& à barbaris. Agnoscebant enim etiam illi me uidentes,& maximè ex pelta,& phaleris,& cristis. Dic quaeso Chenida,cui nam me tum omnes assimilabant? CHE. Cui autem alteri,quàm Achilli,per Iouem,Thetidis & Pelei filio. Ita decebat quidem te galea,efflorebat autẽ purpura,pelta uero etiam fulguris modo coruscabat. LEON. Postquam autem ad manus uentum est, Barbarus ille,prior uulnerat me modicè, quasi perstringens hasta,paulũ supra genu. Ego uero adacta per clypeum lancea,totum utrinq; pectus illius transuerbero. Atq; exinde accurrens,ceruicem quoq; gladio amputo facilè. Armaq; illius referens,inde redeo,caput quoq; unà summa fixum lancea portans,cæde uidelicet lotus ac madens. HYMN. Apage,Leontiche,fœda,sceleratag; haec, atq; adeo horribilia de te ipso narras,neq; uero te amplius, ne aspexerit quidem aliquis, cruore ac tabo ita gaudentem,nedum bibat tecum,aut concumbat. Ego certè igitur hinc abeo. LEON. Quin duplam accipe mercedem. HYM. Non potero cũ uiro cædibus polluto concumbere. LEON. Ne metuas,Hymni,Nam illa tum in Paphlagonia gesta sunt,nunc autem pacem hic ago. HYMN. At homo deuotus & execrabilis es,& cruor ex capite Barbari illius, quod in lancea fixum portabas,in te destillabat. Egóne igitur,ut talem uirum amplectar? & osculer, absit, ó Charites: neq; enim iste talis carnifice melior. LEON. At uero si me uidisses in armis,sat scio,amasses Hymni. HYMN. Audiens solum haec,Leontiche,nauseo, atq; horreo,ipsasq; illas umbras uidere mihi uideor,& simulachra occisorum, & praecipuè miseri illius manipularij praefecti,cuius tu caput in duas partes dissecuisti. Quid putas igitur? si ipsum opus aspicerem,& cruorem manantem,& iacentium cadauera? Emoritura certè mihi uideor, ut quae nũquam ne gallum quidem gallinaceum,occidi uiderim. LEON. Adeó ne autem ingenerosa,Hymni,es,& pusillanimis? Ego uero oblectatum iri te putabã,audiendis istis. HYM. At huiusmodi narrationibus oblecta,si quas Lemniades inueneris, aut Danaides. Ego autem hinc ad matrem curriculo abibo,dum adhuc dies est. Sequere & tu Gramme. Tu uero uale,Tribunorum optime,& occisor, quotquot etiam uolueris. LEON. Mane,quaeso,Hymni,mane. abijt. CHEN. Nempe Leontiche, puellam simplicem territasti,concutiendo cristas,& incredibilia quaedam praeclarè facta cõmemorando. Ego uero statim uidebam,quo pacto expalleseebat, cum tu adhuc illa,quę circa manipularium facta essent,narrares,contrahebatq; uultum, & exhorrebat aliquantum, postquam etiam dissecuisse te caput illius dicebas. LEON. At ego me illi amabiliorem eo uisum iri putabam. Sed & tu me perdidisti, Chenida,qui ultra haec,etiam de singulari certamine submouisti. CHEN. An non decebat me quoq; mentiri tecum,quã do caussam arrogantiae istius uidebam? Tu uero longè terribiliora omnia fecisti. Esto enim amputaris infelicis istius Paphlagonis caput,cur idem etiam lanceae affixisti,ita ut cruor in te destillaret? LEON. Vnum hoc impurum ac detestabile re uera, Chenida. Nã cætera quidem non omnino malè conficta fuerant. Abi igitur,ac persuade illi, ut redeat,mecumq; dormiat. CHEN. Quid igitur? dicam ne quòd omnia ista mea ritus fueris: dum generosus ipsi uideri affectas? LEON. Turpe hoc Chenida. CHEN. At uero alio pacto non redibit facile. Proinde alterum ex his elige,ut uel odio habearis,dum praeclarus bellator uideri cupis,uel mentium esse te istacõ fitearis,& cum Hymnide dormias. LEONT. Difficilè sanè utrumq; est,sed tamen Hymnidem habere malo. Abi itaq;,ac dic illi,Chenida,mentitum quidem esse me,non tamen omnia.

DORIO ET MYRTALE.

Nunc

NVnc me excludis scilicet Myrtale? nunc quando ad inopiã perueni propter te? At quando tam multa ad te afferebam, amator, uir, dominus, denique nihil non eram. Posteaquam igitur ego quidem exhaustus ac siccus planè iam, tu uero Bithynum istũ mercatorẽ inuenisti, qui te amet, ego quidem excludor, & ante fores sto lachrumans. Ille autem tota nocte osculatur, & solus intus est, & quasi quoddam sacrum peruigilium tecum peragit, iamq; etiam prægnantem ex eo esse te ais. MYR. Ista me enecant, Dorio, & maximè quando dicis, quòd multa dederis mihi, & ad inopiam propter me redactus sis. Rationem igitur subduc quæso, omnium eorum, quæ iam inde à principio ad me attulisti. DOR. Rectè sanè, Myrtale, subducamus rationem. Principio igitur calceos attuli tibi Sicyonios, duarum drachmarum precio. pone duas drachmas. MYR. At concubuisti quoque noctes duas. DORIO. Et, quando ex Syria ueniebam, alabastrum unguenti ex Phœnicia, duarum etiam istud drachmarum, ita me seruet Neptunus. MYR. At ego tibi, cum hinc nauigares, paruam illam tuniculam dedi, ad femora usq; demissam, quo remigando utereris, quam Epiurus proreta, quãdo dormierat mecum, per obliuionem hic intus reliquerat. DOR. Verum cognitam illam, in Samo nuper à me rursum abstulit Epiurus, non sine multò (prò dij) certamine. Cæpas autem ex Cypro, & saperdas quinq;, & percas quatuor, quando ex Bosporo nauigauimus, attuli tibi quoq;. Quid ergo? etiam panes octo nauticos in canistro, siccos, & cortinam caricis plenam, ex Caria, & postea ex Pataris sandalia inaurata, ô ingrata. Etiam caseum aliquãdo memini afferre me tibi ex Gythio. MYRT. Quinq; fortassis drachmarum, Dorio, omnia hæc. DOR. O Myrtale. Quantum equidem potui, homo nauta, & mercede operam nauibus locans. Nunc enim etiam lateri præfectus sum dextero, & tu nos contemnis? Nuper autem quando Aphrodisia celebrabantur, an non drachmam quoque ante pedes Veneris pro te posui auream? & rursum matri, pro calceamentis drachmas numeraui duas, & Lydæ huic in manum aliquoties, nunc duos, nunc quatuor obulos. Hæc omnia in unum computata, substantia certè uiri nauitæ fuerunt. MYRT. Cæpæ illæ uidelicet, & Saperdæ, Dorio? DOR. Ita certè. Neque enim plura, aut maiora ferre potui. Non enim remis locarem operã, si diues forem. Cæterum matri meæ ne caput quidem unum allij unquam attuli. Libenter autẽ scirem, quæ nam tibi à Bithyno isto dona darentur. MYRT. Principio tunicam hanc uides? eam ille emit, & monile hoc crassius DOR. Ille ne? An nõ ego te iam olim habere noram? MYR. At quod tu noras, multò tenuius erat, neq; ullos smaragdos habebat. Deinde & inaureis has, & tapetem. Nuper autem etiam duas minas. Et pensionem domus quoq; pro nobis exoluit, non sandalia patarica, & caseum Gythiacum, & id genus nugas. DOR. At illud non dicis, cum quali ipso concumbas, qui annos omnino suprà quinquaginta natus uxorem duxit, caluus uidelicet, & colore simili carabo. Neq; etiam neq; dentes illius uides? Nam gratiæ quidem, ô Dioscuri, illius multæ. & præcipue quoties cantat, & delicatior paulò esse cupit, asinus ad lyram, ut dici, solet. Sed tu fruere eo, digna utiq; existens, ac puer uobis nascatur, patri similis. Ego uero etiam ipse inueniam Delphidem aut Cymbalium aliquam, meæ conditionis, aut etiam uicinam uestrã, hanc tibicinam, aut omnino ullam aliquam. Tapetas autem, & monilia, & duarum minarum mercedem, non omnes habemus. MYRT. Beatam igitur illam, quæ te amatorem habebit Dyrio. Cæpas isiquidem illi feras ex Cypro, & caseũ scilicet, quando ex Gythio nauigabis.

Id est, Veneris festa, uel sacra.

COCHLIS ET PARTHENIS.

Quid

QVid ploras Partheni? aut unde fractas hasce tibias affers? PAR. Miles Aetolus, iste magnus, qui Crocalen amat, alapis cecidit me, cũ deprehendisset canentem apud Crocalen, à riuale suo Gorgo conductam, idemq; tibias hasce fregit mihi, ac mẽsam inter cœnandũ euertit, crateremq; effudit quoq; irrumpens: ipsum autem agrestẽ illum, Gorgum, ex sympolio capillis abstractum, uerberarunt circumstantes, ipse miles (Dinomacho, opinor, nomen illi est,) & commilitonum ipsius alter quidam. Quare equidem nescio, an superuicturus etiam homo sit. Nam illi pariter & cruor multus è naribus manabat, & tota facies eius intumuerat, ac liuida erat. COC. Quid? insanijt ne homo, an hæc temulentia quædam fuit, & exbrietate insolentia. PAR. Zelotypia quædam Cochli fuit, amorq; adeo enormis. Crocale autem duo, opinor, talenta poposcerat ab eo, si se solam habere uellet. Ea igitur postquam Dinomachus non dabat, ipsum quidem uenientem excluserit, illisa illi etiam ianua, quemadmodum ferebatur. Gorgum autem, Oenoensem quendam agricolam, prædiuitem, iam diu ipsam amantem, hominem uide licet facilem ac probum, intromittens, potabat cum eo, me quoq; assumpta, ut tibia canerem apud ipsos. Cæterum cum iam procederet conuiuium, ego quidẽ personare cœpi carmẽ quoddam Lydij generis, actoni. Rusticus autem ille surgebat iam, ut saltaret, & Crocale autem etiam manibus applaudebat, omniaq; adeo iucunda ac suauia erant. Interea uero strepitus exauditur, & clamor quidam, ianuaq; domus exterior effringitur. Nec multò post irruerunt adolescentes quasi octo, admodum robusti ac ualidi, & Megarensis ille unà inter ipsos. Illico igitur euertebantur omnia, & Gorgus, quemadmodum dixi, uerberabatur, humiq; iacens etiam pedibus proculcabatur. Crocale autem, nescio quo pacto clam subduxerat sese, & ad uicinam Thespiadem effugerat. Mihi uero Dinomachus, inflictis alapis: Dispereas, inquit: & simul tibias confractas obiecit. Et nunc currens abeo, ut hæc dicam hero meo. Abit autem & agricola, circumspecturus amicos quospiam in urbe, qui Megarensem illum magistratibus tradant. COC. Hoc nimirum est, frui militaribus istis amoribus, plagas & actiones sustinere. Cætera uero, Duces esse se & Tribunos iactitant, & si quid dandum sit: expecta, aiunt, dum tributum conferatur, dumq; ipse stipendium accipiam, atq; omnia tibi conficiam. Pereant itaq; arrogãtes isti iactatores. Nam ego certe rectè facio, quæ ipsos penitus non admitto. Piscator mihi quispiam obueniat, aut nauita, aut agricola, æqualis conditionis, qui adulari sciat parum, & afferat multum, Cristas autem concutientes isti, & prælia commemorantes, nihil aliud, Partheni, quàm inanes crepitus.

DE MORTE PEREGRINI.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

INsectatur hic Lucianus, id quod aliàs quoq; libenter facit, arrogantiã et insanã gloriæ cupiditatẽ, præcipuè Philosophorũ, ut cuius gratia plerique omnia audeant, neq; quicquam intentatũ relinquant. Atq; eius rei exemplũ Peregrini huius mortem describit, qui ut famã aliquam sui relinqueret, in Olympijs cum structo rogo, seipsum in ignẽ ultrò coniecerit, atq; ita extinxerit. Quanquam alũt potissimum ea cõmentum erat, quæ circa mortẽ illius acta sunt, id quod etiã inscriptio ac titulus pollicẽtur, interim tamẽ et uitam illius dẽ, et facinora persequitur, à quibus progressus ille, ad hoc genus studiorũ postremo se se contulerit, et hoc sub aliena persona, à qua ipsum etiã modũ & causam mortis, in qua præcipuè nitebãtur sectatores illius, refellit ac refutari facit. Nimirũ ut eam inuidiã à se ipso remoueret. Apparet enim illis tum temporibus Peregrini nomen, nõ ita leue, aut uile apud multos fuisse, præsertim imperitiores, quibus facti huius nouitas admirationẽ incusserat. Quemadmodũ & ex A. Gellio animaduertere licet, qui ipse quoq; honorificã illius mentionem

onem fecit libro 12. cap. 11. Videturq; omnino Stoica quadã animi pertinacia, uitæq; tædio mortẽ ultrò sibi consciuisse, quemadmodũ & alios quosdã eiusdem professionis uiros fecisse aliquando legimus. Sed q; idem hoc in Olympijs potissimũ, & frequentissimo hominum cõuentu fecit, ambitionis argumentum præ se fert, ac reprehensioni locum dedit. Et est sanè eiusmodi res ambitio, ut multos eò dementiæ adigat, ut dum gloriam nimis auidè captant, in summam interim temeritatem & infamiam præcipitentur, nihil ueq; pensi neq; moderati habẽtes, dummodo famam tantopere ambitam post se relinquant. Cuiusmodi Proteos, utinam nec nostra ætas quosdam tulisset, ἀλλὰ ταύτην κακοφρύνην μὴ κινητέον, φασί. Cæterum fuit hic Peregrinus, philosophus quispiam ex seuerioribus illis Stoicæ disciplinæ professoribus. Lucianus Cynicum uidisse ait, patria Parianus, ex Ponto, temporibus Traiani uiuens, æqualis Epicteto, Dioni, Musonio, & cæt. quem se Gellius uidisse quoq; ait, Athenis extra urbem in tugurio quodam habitantem. A principio Christianorum quoq; religionem aliquandiu secutus fuit, sed mox ad philosophiam relapsus, ab illis, ut Luciano placet, propter ritus ipsorum neglectos atq; præteritos, repudiatus.

LVCIANVS CRONIO SALVTEM.

Nfelix ille Peregrinus, aut quo nomine potissimum delectari uisus est se ipse nominando, Proteus, illud ipsum Homerici Protei passus est. Nihil enim nõ glorię gratia fieri sustinuit, cumq; infinitis mutationibus transformatus esset, postremum ignis quoq; factus est. Vsqueadeo gloriæ cupiditate tenebatur. Et nunc optimus ille in carbones & fauillas redactus est post Empedoclem, nisi q; hic temerariũ facinus celare conatus, clanculum in crateras se dedit præcipitem. Porrò generosus ille populosissimo Græcorum conuẽtu obseruato, ingentissimaq; pyra constructa, tot ac tantis testibus conscijs insiluit, ac orationes nonnullas super hac re ad Græcos habuit aliquanto antè quàm hoc ausus est. Videor itaq; mihi uidere te nimium huius senis derídentem arrogantiam, aut potius exclamantem, qualia par est te exclamare: O insipientem insipientiam, ô ærumnosam gloriam, aliaq; quæ de illis ferè dicere consueuimus. At tibi quidem hæc eminus, & longè tutius dicta sunt, ego uero iuxta rogum ipsum, insuper antè quoque in copiosa auditorum multitudine eadem dicere non reformidaui, nonnullis equidem grauiter ferentibus, quotquot senis arrogans consilium admirationem incusserat. Erant autem aliquot alij, qui & ipsi huius gratia ridebant. At ego propemodum à Cynicis discerptus essem, uelut Actæon à canibus, aut consobrinus eius Pentheus à Bacchis. Cæterum totius rei apparatus talis erat, etenim Poëtam haud dubiè qualis fuerit nosti, tum quantas per omnem uitam tragœdias in lucẽ dederit, Suprà Sophoclem & Aeschylum. Ego uero ubi primum in Helin ueniissem, illorum certamine eò illectus atque perductus, statim Cynicum quendam inaudiui, magnà & aspera uoce consueta illa, ac uirtutem ex triuio intonantem, omnesq; indiscriminatim dicteriis & conuicijs inuadentem, tandem uero in Proteo eius uociferatio desijt. Hæc quemadmodum dicebantur, pro mea uirili cuncta tibi ex ordine percensere conabor. Tu uero hæc planè ita se habere cognosces, quippe qui ipsis uociferantibus non semel astitisti. Proteum, inquit, audet quispiam ambitiosum dicere, ô terra, ô Sol & flumina & mare & patriæ Hercules, Proteum, qui in Syria uinclis colligatus fuit, qui in patria quinq; millia talentorum ultrò reliquit, qui ex urbe Roma eiectus est, quem sole longè illustriorem esse constat, qui cum ipso Olympio commissus decertare possit. At quia ignis adminiculo è uitijs se subducere statuit, hoc ambitioni eius & uanæ gloriæ quidam imputant. Nonne uero ad hunc modum è terris discessit & Hercules? nonne ita Aesculapius & Dionysius fulmine? Nonne postremum & Empedocles ita in crateras semet immisit præcipitem? Hæc ubi dixisset Theagenes, hoc enim nomine uociferator ille uocabatur, rogabam quemadmodum ex assistentibus, quid

Narratio.

arrogans Philosophus

hoc de igne aut Hercule, aut Empedocle ad proteum attineret/Atqui, inquit ille, breui semet ipse flammis absumpturus est Proteus. Quomodo, inquã ego, aut cuius gratia? Deinde cum ille omnem rem mihi exponere insisteret, Cynicus in tantum uociferabatur, ut nullo pacto eius audiendi copia mihi relinqueretur. Audiebam itaque reliqua ipsum effundentem, ac laudibus mirificis Proteum extollentem. Etenim Sinopea aut preceptorem eius Antisthenem, ne conferre quidem cum illo dignatus est, sed neque ipsum Socratem. Prouocabat autem & ipsum Iouem in certamen, deinde cum uisũ esset illi similes eos quodam modo inter seipsos seruare, eiusmodi finem orationi imposuit. Duo hęc, inquit, præstantissima opificia ætas nostra uidit, nimirum Iouem Olympium & Proteum, quorum quidem illius architectus fuit Phidias, huius uero opifex natura. At nunc ex hominũ commertio ad superos hæc statua migratura est, cæterum per ignem abiens nos orphanos in terris destituet/Hęc ubi cũ multo sudore diseruisset, lachrymatus est satis ridiculè, capillosq; uellebat è capite, subparcens tamen, ne radicitus extraheret. Ad postremum abductus est à quibusdam Cynicis tristem ac lachrymantem consolantibus./Hoc abducto alius ilico concionaturus ascendit, non cunctatus donec multitudo dilaberetur, sed ardentibus adhuc sacris turbam continebat. Ac sub initium quidem effusissimè ridebat, uidebaturq; illud ex intimis præcordijs facere, deinde ad hunc modũ orationem suam exorsus est/Postea quã maledictus Theagenes scelestissimis orationibus suis lachrymãdo finem imposuit, ego diuersa ratione à risu Democriti exordiar. Ac iterum sublatis cachinnis in risum uberem solutus est, adeo ut nostrum plerosque ad communem risum pertraheret. Deinde sedato risu, conuertens seipsum: Et quid nam aliud, inquit, ó uiri nobis peræque faciendũ est, adeo ridiculas orationes audientibus, uidentibusq; uiros ætate decrepita uilissimæ gloriolæ gratia tantum non saltantes in medio? /Vt autem rectius intelligatis cuiusmodi nam illa sit statua, quæ flammis abolebitur, audite me, qui ab initio eius mentem callidè animaduerterim, omni eius uita diligenter obseruata. Nonnulla uero à ciuibus quoque suis memorata percepi, quibus non potuit non exactissimè perspectus & cognitus esse. Etenim hoc naturæ figmentum & opificium, Polycleti Canon, ubi firmata iam ætate in uirum adolescere incepisset, multis in Armenia uitiatis per adulterium mulierculis, nõ parum multa susceptit uerbera. Denique uero, per tectum exiliens & elapsus, fuga salutem redemit, raphano oppletas nates auferens. Exin puero quopiam formoso per uim constuprato, tribus nummorum millibus à pueri parentibus, cum tenuis essent fortunæ, fœditatis impunitatem mercatus est, ne ad præfectum Asiæ duceretur.

Vita Peregrini, & res gesta.

Hæc atque eiusmodi missa mihi faciẽda esse uidentur, etenim lutum adhuc informæ erat, ac nondum perfecta statua nobis formata. Cæterum quibus iniquijs confectum ætate parentem affecerit, admodum auditu dignum esse opinor, & memoratu necessarium. Et sanè omnibus uobis compertum atque auditum esse reor, quomodo senem præfocauerit, nequaquam sustinens eum ultra sexaginta iam senescentem. Postea uero, quàm tanti sceleris fama diuulgata est, arreptaq; fuga se ipse condemnasset, incertis uagans sedibus, oberrabat, terram terra commutando./Qua in peregrinatione & mirificam illam Christianorum sapientiam perdidicit, circa Palæstinam sacerdocibus & scribis illorum conuersans. Ac sanè non multo in tempore pueros omnes illos præ se esse ostendit, propheta ac sacrificiorum princeps & Synagogæ socius, breuiter omnia solus existens. Præterea librorum nonnullos exposuit, nonnulli uero & sua industria conscripti sunt. Ac ueluti deum hunc ipsum perhibebant, nam eo & legum autore utebantur, & præfectum illum declarabant. Itaque etiamnum magnum illum hominem reuerenter colunt, nempe illum, qui in Palæstina crucifixus est, quoniam primus nouum illud

Peregrinus ille Christianæ religionẽ aliquã secutus

Magnus ille homo crucifixus per contemptum, Christum non dignat nominare, Nebulo apostata Lucianus

mysterium

mysterium in hominum uitam inuexerat. Tunc uero comprehensus etiam ob hoc ipsum Proteus in carcerem illapsus est. Quæ quidem res ipsi non mediocrem dignitatem cum ad insequentem uitam, tum ineptias & gloriam, quarum erat amantissimus, conciliauit. Itaq; postquam in carcerem coniectus est, Christiani hanc rem grauiter & indigne ferentes, nullam nō impendebant operam, & planè mouebant omnia, tentantes, si quo modo illum furtim possint eripere. Deinde, animaduertentes hunc conatum frustra esse, nihil tamen ex altero quo captiuus egebat obsequio intermittebant, uerum omnia cum magna fide & diligentia præstabant. Ac mane quidem ilico uidere erat iuxta carcerem præstolantes anus, uiduas quaspiam, & orbos pueruloS. Illorum uero, pars etiam unà intus cum illo somnū capiebant, corruptis pecunia custodibus. Exin omnis generis cœnæ inferebantur uariæ, ac sacri inter sese sermones dicebantur. Atqui optimus ille Peregrinus, adhuc enim hoc nominis obtinebat, nouus quoq; Socrates ab illis nominabatur. Quin etiam in Asia pleraſque urbes fuisse constat, à quibus uenerunt quidam laturi auxilium, Christianis mittentibus ex publico, neque non collocuturi, & uirum consolaturi. Incredibile uero est, quantum studium & celeritatem in hoc ostendant, si quid tale uulgo innotuerit. Illico enim nulli rei parcunt. Proinde, Peregrino quoq; multæ tunc opes ab illis mittebantur, sub uinculorum prætextu, nec uulgarem rerum prouentum lucrifaciebat. Etenim haud dubitanter sibi persuaserunt infelices illi, se omnino immortalitate fruituros, perpetuoq; uicturos esse. Quam ob rem & mortem magno contemnunt animo, ac non pauci sua sponte semet occidendos offerūt. Deinde, primus quoque illorum legislator eorum persuasit animos, quemadmodum omnes inter se fratres essent. Postea uero quàm semel à nobis defecerunt, Græcorum deos constanter abnegant, solum crucifixum illum impostorem adorantes, secundum illius leges uiuendi rationem instituunt. Proinde, apud illos omnia ex æquo habentur contemptui, existimanturq; esse communia, quæ citra fidem exactè exploratam in cōmunem usum à quoq; deferente suscipiunt. Quòd si quis prestigiator, aut alioqui homo promptus & uersutus, & rei faciendę adpositus eos accesserit, breui admodū opulentus efficitur, quippe qui hominum idiotarum simplicitate callidè queat abuti. Cæterum, peregrinus tandem liber dimissus est ab eo, qui id temporis præsidem agebat in Syria, uiro non mediocriter Philosophiæ commertio gaudente. Qui cum illius subolfecisset arrogantiam, quòd iam statuisset mortem oppetere, ut per hoc præclaræ famæ gloriam apud posteros relinqueret, dimisit illum, ne dignum quidem ratus eundem esse supplicio. Ille uero exin domum regressus, comperit paternæ cædis memoriam nōdum fuisse sopitam, sed multos superesse, qui mira peruicacitate accusationem aduersus illum adornarent. Dissiparat itaq; maiorem possessionum suarum partem in peregrinationem, actantum relicti erant agri fermè quindecim talentorum. Nam tota substantia quam pater reliquerat, triginta talentorum summam nō excessit, non, ut omnibus modis ridiculus Theagenes illam tribus millibus dignam falsò confirmauit. Tanti enim neque tota Parianorum urbs, tametsi quinque ciuitates sibi uicinas adiungeret, uenderetur, unà cum ipsis hominibus & iumentis, & reliqua suppellectile. Vigebat itaque eius etiamdum flagitium, & accusatio in recenti hominum memoria. Nec ita diu habitauit in patria, sed statim aduersus eum quispiam insurrexerat. Potissimum uero, ipse populus indignabatur, senē frugi, ut illi, quibus usus erat, perhibent, familiariter lugentes, qui tam crudeliter & impiè fuerat occisus. Sed enim sapiens ille Proteus, ad hæc omnia non oscitanter intentus erat, qui nam aliquid inuentum comminisceretur, unde uim & periculum à se declinaret. Progressus ergo in mediam Parianorum multitudinem, nutriebat uero iam comam, sordido amictus pallio, pera ex humeris suspensa, & baculum ma-

Peregrinus captiuus Christianis adiutus & consolatus

Immortalitatē animę credit

Christū impostorē noīat

Impostores Christianos

nu tenebat: erat autem omnino instructus more tragico. Talis itaque cum cunctis suis apparuisset: uniuersam, inquit, substantiam, quàm sibi beatæ memoriæ pater reliquisset, se uelle illis publicam dimittere. His auditis, homines egem & inopes, nec non ad distributionem auidè inhiantes, protinus exclamauerunt: Illum unicum esse Philosophum, unicum amantem patriæ, unum qui uere Diogenis & Cratetis esset æmulus. Porrò autem, inimici necessario quiescebant. Etenim si quis conatus esset mentionem paternæ cædis facere, illico petebatur lapidibus. Secunda itaque suscepta peregrinatione egreditur uagaturus, satis sibi uiatici in Christianis repositum esse existimans, à quibus quaqua uersum incedebat stipatus, in omni agebat rerum abundantia. Atque ad hunc modum aliquantum temporis alebatur. Tandem admisso nescio quo aduersus illos flagitio, siquidem uisus erat, ut opinor, aliquid ex interdictis comedisse, non recipientibus amplius illis, magna rerum difficultate perplexus, per recantationem opinabatur, opes suas iterum à ciuitate repetendas esse, missisq; literis, uoluit iussu regis denuo cuncta auferre. Contra deinceps missa legatione etiam à ciuibus nihil actum est, sed iussus est stare rebus semel ab ipso constitutis, præsertim à nemine ad hoc per uim compulsus. Post id tertiam in Aegyptum peregrinationem instituit ad Agathobulum iter faciens, ut admirando studio semet exerceret, tondens capitis dimidium, ac uultum limo oblinens. Postea in magna circumstantis populi corona, tractans in manibus uirilia, hoc tanquam medium & indifferens esse demonstrabat. Exin uerberabat, & uerberabatur ferula circa nates. multaq; alia iuueniliora more mirifico ac præstigioso designabat.

Peregrinus a Christianis repudiatus

Cæterum, ad hunc modum instructus & exercitatus hinc soluit in Italiam, egressusq; è naui, statim omnes homines insectatus est, linguæ petulantia, cum primis uero regem, quem nouerat natura placidissimum & mansuetissimum, qua re impulsus tutiori debacchabatur in omnes audacia. Etenim regi, ut par erat, parum curæ erant conuicia & blasphemiæ, nec q; ullum ex ijs qui philosophiæ se tradiderant, propter uerba supplicio afficere dignabatur, cum primis uero eos qui rationem conuiciijs impetendi alios artem sibi peculiarem fecissent. Porrò autem, peregrinus tanta dicendi licentia non mediocrem sibi gloriam comparabat. Itaque apud homines idiotas in magna erat admiratione & reuerentia propter arrogantiam, donec is qui Reipu. procurationem obibat uir sapiens, eiectum eum ablegasset, cum præter modum hac libertate nimisq; petulanter abuteretur, dicens: urbi nihil opus esse tali philosopho. Quare hoc quoque de illo memorabile est, dum in ore erat omnibus philosophus, propter dicendi libertatem, ac immodicam linguæ licentiam eiectus. At enim iam exactus oppido, cum Musonio ac Dione & Epictero consuetudinem habuit, cumq; alijs quotquot non dissimili infortunio mulctatos esse nouerat. Ad extremũ ita regressus in Græciam, modo probrosis dictis Helienses impetebat, modo Græcos, ut aduersus Romanos arma sumerent, sollicitabat. Modo uirum industrium, & multa dignitate præditum turpiter inuadebat, propterea quòd ille præter alia, quibus de Græcis erat optimè meritus, etiam hac in re nõ uulgarem præstitisset Græciæ & opem & operam, quòd aquam in Olympiam deduxisset, ac primus populum ad festiuitatem confluere solitum siti pereuntem subleuasset. In hunc ergo Peregrinus linguæ procacitate adductus, turpia uerba euomere non cessabat, quasi Græcos hac mollicie effœminaret, oportet spectatores Olympiorum sitim fortiter tolerantes perdurare. Ac per Iouem non pauci illorum mortem oppetebant, uehementibus morbis impliciti, interea propter loci siccitatem in magna & promiscua multitudine emergentibus. His ita dictis, de eadem aqua potare solebat, adeo ut propemodum abomnibus accurrentibus lapidibus fuisset obrutus, nisi tunc commodum ad Iouis simulachrum arrepta fuga generosus ille se contulisset, ac ita præsenti discrimini

Musonius.
Dion.
Epictetum.

ſcrimini uitata morte ſe ſubſtraxiſſet. Cæterum in proxima Olympiade oratio-
nem per quadriēnium, quod interfluxerat, multa cura meditatam atq; compo-
ſitam ad græcos habuit, laudes eius qui aquam deduxerat, ac fugæ ſuæ tunc fa- *Occaſio nouæ*
ctæ defenſionem complectentem. Iam uero ab omnibus certatim contemptus *mortis.*
negligebatur, nec erat amplius perinde in precio & admiratione. Siquidem
friuola & exoleta erant quæ moliebatur omnia, nec quicquam poterat ampli-
us nouiter commentum aut excogitatum producere, quod ſtuporem & admi-
rationem incuſſiſſet accedentibus, & quo ille ſibi dignitatem atq; autoritatem
conciliaſſet, cuius ſub initium amore non dicendo extremè ambitioſus flagra-
bat. At extremum hoc temerarium & audax de pyra facinus commentus eſt,
eaq; de re in Græcorum multitudinē ſermonem iam ſparſit, quod ſtatim à pri-
oribus Olimpijs, ueluti in diem poſterum flammis ſemet ipſe traditurus eſſet.
Et nunc hæc ipſa multis adornat præſtigijs, ut fama eſt eruenda foſſa, ligniſq; *Confutatio*
comportandis, ac miram & inuſitatam tolerantiam promittendo. Erat uero il- *eiuſdē, à genere & modo.*
li, ut mea fert ſententia, omnino mors expectanda, nulloq; modo è uita profugi
endum. At ſi immobili proposito prorſus conſtitutum habet mortem cum ui-
ta commutare, cōſentaneum mihi uidebatur, ne hoc igne fieret, neque his quę
ſunt in tragœdijs uteretur, ſed alia aliqua mortis permutatione, quum infinitæ
ſint, electa è uiuis diſcederet. Quòd ſi tamen igne, tanquam re quapiam her-
culea tantopere delectatur, cur non potius per ſilentiū electo quopiā monte mul-
tis arboribus conſito, in eo ſe ipſe concremauit ſolus, uno aliquo, cuiuſmodi eſt
Theagenes, Philoctete aſſumpto? Ille autem in Olympia præſente magna ho-
minum frequentia, non in tabernaculis ſe ſolū uidebit, alioqui haud indignus
exiſtens per Herculem, ſicut par eſt homines parricidas ac impios malefactorū
pœnas dare. Quinetiam nimium cunctanter ac ſero illud facere uidetur, quem
iam dudum oportebat in Phalaridis taurum illapſum dignū nefarijs factis ex
hauſiſſe ſupplicium, nec tantum ſemel in flamma hiſcentem ſubito expirare.
Etenim à multis hoc pro certo confirmari audio, nullam mortē eſſe uelociorē
aut properantiorem, quàm eam quæ per ignem illata fuerit. Solum enim os a-
periendum eſt, & ſtatim efflatur anima. Atqui & ille, ut opinor, eam quoq; ſpe-
ctaculi dignitatem ſecum uolutat in animo, rem uidelicet grauem & præclarā
eſſe, ſacro in loco cōburi, ubi ne ſepelire quidem alios moriētes religioſum du-
citur. Audiuiſtis enim, niſi fallor, quemadmodū iam olim quidam cupiens glo- *A cauſa ad*
rioſum et celebre apud poſteros nominis ſui monimentum relinquere, cū nul- *fine.*
lam aliam uideret ſibi relictam eſſe innoteſcēdi rationem, Epheſiæ Dianę tem-
plum abſumpſit incendio. Tale quippiam & hic ſecum molitur in animo, tāta
gloriæ cupiditate, tantum non miſer ille contabeſcit. Sed enim, aiunt, illum hæc
ipſa hominum gratia facere, ut eoſdem mortis contemptum doceat, ac in rebus
arduis tolerantiam. Ego uero perlibenter interrogarem non illū, ſed uos, nun-
quid etiā maleficos et facinoroſos eius diſcipulos fieri cupiatis in eiuſmodi to-
lerantia perdiſcenda, ac morte contemnenda, tum afflictionibus & cæteris ter-
roribus fortiter perferendis? Atqui certè compertum habeo, iſta uos minimè
uelle aut cupere. Quo igitur pacto hoc Proteus diſcernit, ut bonis tantū hac in
re ſit profuturus, nec malis & nefarijs hominibus maiorē ad contemnanda pe-
ricula, & ſceleratiora audendi animum additurus? Eſto ſanè ad hoc tantū con-
curſuros eſſe, qui in optimam partem hanc rem ſaltē ſpectaturi ſint, proinde
ego uos iterum rogabo: Cupitis ne liberos ueſtros illius æmulos fieri? Haud-
quaquam dicetis. Atqui hoc ipſum quærebam, num quis ex diſcipulis eius eun-
dem imitaretur? Theagenem itaq; in hoc quiſpiam iure optimo accuſare poſ-
ſit, quòd cum in alijs per omnia uiri æmulus eſſe ſtudeat, hac in parte tamen pre-
cedentem præceptorem minus ſequatur, iterq; cum eo faciat ad Herculem, ue-
luti perhibent, abeunte, præſertim cum in breui poſſit ſummè ac omnibus nu-

meris felix euadere, perpræceps saltem in ignem illapsus. Neq; enim in pera aut baculo, aut sordido pallio circunferendo, æmulationis summa sita est, sed hæc extra periculũ posita sunt, & imitatu facilia, & cuiusuis hominis. Ipsum finem & caput æmulari conuenit, ingenti uidelicet pyra ex truncis ficulneis & maximè uiridibus congesta, fumo semet præfocari. Siquidem ignis non tantum Herculis & Aesculapij proprium æstimandum est, sed sacrilegorum quoque & parricidarum, quos iudicio condemnatos hoc ipso supplicio affici uidemus. Ita, ut longè præstabilius esse putem, uobis fumo præfocatis oppetere. Hoc enim uobis tãdem ut peculiare & proprium adscribi potest. Alioqui, etsi Hercules tale quippiam ausus est, doloris & morbi impatientia impulsus hoc fecit, dum à sanguine centaurico, ueluti testis est tragœdia, infectus absumeretur. Cæterum ille qua causa incitatus se ipsum in ignem ferens præcipitat? Per Iouem scilicet ut animi tolerantiam hoc argumento notam faciat, non secus atq; Brachmãnes. Illis enim Theagenes præceptorem suum assimilare contendit. Quasi uero nõ etiam apud Indos inueniantur homines uæcordes & stolidi, uanæq; gloriæ extremè dediti. Attamen quando ita fert animus, imitetur illos. At enim illi ignẽ insiliendi morem non habent, ueluti Onesycritus classis Alexandrinæ gubernator ait, cum Indum ardentem, sicut fama est, conspexisset. Verum postea quam congesta atq; incensa pyra conuenerint, propè assistentes immobiles lentè affari fortiter sustinent. Deinde ingressi iuxta habitum ardent, ne tantillum quidem post accubitum se auertentes. Cæterum ille quid adeo magni aut præclari designat facinoris, si illapsus suffocatur, à flãmis subitò & uiolẽter discerptus? Neq; enim eam, ut opinor, spem concepit in animo, ut semiustus ab igne resiliat, nisi hoc quod à nonnullis audio insidiose struat, ut infrà quoque in fossa pyra profunda sit. Sunt præterea qui illum transformatũ iri confirment, eiq; rei comprobandæ iam percẽsent somnia, tanquam Iupiter concessurus non sit, ut sacer locus cæde contaminetur. Atqui eam ob rem planè securus sit animi. Ego enim iurare non dubito, nullum profecto deorum grauiter & indignè laturum, si Peregrinus malo & infelici fato pessimè interierit. Sed enim neq; facile neq; promptum iam illi est à proposito regredi. Siquidem qui cum illo habẽt consuetudinem, miserum omnibus modis incitant, & ignem compellunt, non sinentes eundem timore cõsternari aut trepidare, quorum si duobus discerptis in ignem incideret, solum hoc præclarè & cum multorum gratia faceret. Quin etiam hoc inaudiui, se amplius Proteum nominari nolle, sed Phœnicem, quòd & Phœnix auis Indica iam summo confecta senio, pyram dicatur inscendere. Sed enim uana comminiscitur mendacia, oracula quædam uetera percensens, ac si deum quempiam noctis custodem illum fieri oporteat. Aciam non obscurè aras quoq; desiderare uidetur, aureisq; donarijs se honoratũ iri planè sperat. Et per Iouem haudquaquam absurdum factu æstimandum est, si in tanta stultorum hominum multitudine inueniantur etiam qui prædicare non uereantur, q per ipsum quartana sint liberati, quodq; noctu in dæmonem nocturnũ inciderint. Porrò autem execrandi illius discipuli oraculum quoq;, ut opinor, & adytum iuxta pyram machinabuntur, propterea quòd & Proteus ille Iouem natus, huius nominis Propater, uaticinio celebris habitus est. Neq; testari dubito certò futurum confirmans, ut sacerdotes quoq; illi constituantur flagellorum, aut incendiorum, aut alicuius alterius rei monstrificæ. Aut per Iouem festiuitas illi nocturna sacrificabitur, aut festum facibus iuxta pyram celebrandum. Cæterũ Theagenes nuper, ut quidã mihi ex familiaribus retulit, ait Sybillam quoq; ea de re ista prædixisse. Et cur non ipsos percensеamus uersiculos;

„ Ast ubi iam Proteus Cynicos longè optimus inter
„ Per loca sacra Ioui rutilum succenderit ignem.
Tunc, omnes quotquot fructu uescuntur agrorum,

Alia à causa & collatione.

Blenullo cognominis et potestatis diuinæ.

Confutatio oraculi per re gestionem.

Nocti

Noctiuagum, ut iubeo, placate heroa colentes
Concessa Alcide ac Vulcano sede propinquum.

Hæcquidem Theagenes ex Sybilla se audisse falso prædicat. Cæterum ego illi Bacidis oraculum contrà memorabo. Ait autem ad hunc modum Bacis nimium uerè uaticinatus:

Postquam multiplici Cynicus cognomine Proteus
In flammam sese per præceps iecerit acrem,
A furijs uanum propter compulsus honorem,
Protinus occisi, uiuum quicunq; sequuntur,
Vulpicanes alios imitari fata decebit.
At quicunq; metu trepidus uitauerit ignem,
Quamprimum saxis populo lapidetur Achiuo.
Ne dum friget iners nugas producat acutas,
Vsuram exercens, & plena & diuite pera,
In patria nummosus habens ter quinq; talenta.

Quid uobis uidetur uiri? nunquid Bacis deterior uisus est uates esse quàm Sybilla? Sed iam tempus est admirandis illis discipulis Protei circũspiciendi, ubi potissimum semetipsos purgent in aërem. Hoc enim ipsi combustionem. Hæc cum dixisset, certatim ab omnibus circumstãtibus succlamatum est, comburantur iã illico flammis dignissimi. Ac ille quidem descendit ubertim ridens. Porrò Nestorem nempe Theagenem non latebat uociferatio, uerum exaudito clamore uenit ilico. Cãq; dicturus ascendisset, magna uoce exclamauit, innumera mala de eo percensens qui descenderat. Minimè uero compertum habeo, quodnam illi optimo nomẽ fuerit. Cæterum ego relicto illo uociferatione se rũpente, abibã ussurus athletas. Iam enim certaminũ iudices et arbitri in circo esse dicebant. Et hæc quidem acta sunt in Helide. Cum autem uenissemus in Olympiam, maior ibi multitudo aderat Proteum accusantium, quàm eius inceptum laudantium, adeo ut non pauci illorũ cõrixantes ad manus deuenerint. Donec progressus ipse Proteus infinita hominum frequentia deduceretur, relicto à tergo præconum certamine. Vbi orationes quaspiam de se ipse habuit, nimirum quibus exercitijs uitã suam transegisset, quibusq; in periculis uersatus fuisset, tum quantas & quàm duras difficultates philosophiæ gratia per omnem ætatẽ pertulisset. Itaq; multa eius generis erant, quæ ille disseruerat. Ego uero saltem pauca quædam præ circumstantium multitudine audiebam. Deinde metuens, ne in tanta turba comprimerer, posteaquam multos idem patientes cernerẽ, abij longum ualere iubens Sophistam semet perimentem, sui; funeris epitaphium ante mortem recitantem. Sed enim tunc etiam hoc inaudieram. Dixerat enim aureæ uitæ, auream quoque se uelle imponere coronidem. Consentaneum autem esse, ut qui Herculeam uitam exegisset, Herculeam quoq; mortẽ oppetens è uiuis discederet, aëriq; misceretur. Ac eã quidem utilitatẽ, inquit, statui præstandam esse hominibus, ut commonstrem illis, qua ratione & mentis constantia mortis acerbitas respuenda sit. Itaq; oportet omnes homines mihi morienti Philoctetas præsto esse. Iam qui imprudẽtiores erant ex illis, lachrymas profundebant, exclamantes: serua te Græciæ saluum atq; superstitem. Cordatiores uero uociferabantur: perfice, quæ faciẽda decreuisti. Horum itaq; diuerso studio senex non mediocriter perturbatus est, sperans omnino se ab omnibus retentũ iri, quo minus in ignem se mitteret præcipitem, sed inuitum et nolentem illis resistentibus in uita se mansurum. Ac sanè cum præter spem atq; sententiam accidisset, ut illi quæ arrogantia inductus facienda decreuerat, ea quoq; opere comprobanda forent, maiorem in modum expalluit. Cumq; iam mortui cadaueris speciem uultu ac colore præ se ferret, per Iouem timore impendiò magis perculsus, subtrepidauit etiam. Ego uero, ut opinor, iam quæris quantum riserim.

Neq; enim cõmiseratione mihi dignus uidebatur, homo ita miserè ambitiosus ita anxiè gloriæ cupidus supra omnes, quotquot unquam hoc uitio laborauerunt. Nihilo secus tamen à multis stipatus deducebatur, ac gloriæ amenti desiderio in præceps rapiebatur, subinde oculos in multitudine admirãtium reijciens, ignarus miser, quòd eos quoq; qui ad crucem ducerentur, aut in carnificis manibus tenerentur iam occidendi, multò plures subsequerentur. Finitis autem certaminibus olympicis, quæ omnium pulcherrima fuisse cognoui, iamenim quater præsens interfui: cum currus inopia laborarem, multis discedentibus inuitus relinquebar. Cæterum Proteus exitiosum sibi spectaculum subinde protrahens, noctem demum postremum tẽpus ei rei destinauit, quando se ipsum esset conrematurus. Sub noctem itaq; mediam assumptus à quodam familiari, cum è strato surrexissem, concessi rectà in Harpinam, ubi pyra erat. Ad id loci uiginti erant stadia ab Olympia per Hippodromum, ad auroram euntibus. Quàm primum uero cõuentum est, offendimus pyram altè congestam, in profundum uero ad magni cubiti altitudinem egestam. Crebræ faces præstò erant, aridis insuper sarmentis & stipulis pyra erat intexta, ut quàm primum ignè susceptò in flammam erumperet. Postea uero quàm luna exorta est, oportebat enim & hanc huius pulcherrimi facinoris spectatricem adesse, prodijt ille eo quo semper more solebat exornatus, ac cum illo reliqua Cynicorum multitudo. Hic generosus quisque ex patribus facem in manu tenens, non segniter subministrabat. Insuper ipse quoque Proteus face armatus incedebat. Mox aggressi alius aliunde admotis facibus maximum ignem succenderunt, nempe facibus & sarmentis copioso igni suppeditantibus. Ille autem, nunc uero hæc maximè attento animo, depositis pera & pallio, ac baculo illo herculeo, in extremè sordido astitit amiculo. Deinde, postulato thure, ut in ignem spargeret, quidam illi porrexit: quo in ignem coniecto, & uersis ad meridiem oculis (etenim ipse quoque meridies ad huius tragœdiæ partem attinebat) sic exorsus est: O materni atq; paterni dæmones, suscipite me propicij. Quibus dictis actutum in ignem insiliit, nec amplius à quoquam uisus est, sed à flamma, quæ multa erat, circunfusus disparuit. Iterũ te optime Cronie, fabulæ catastrophen ridentem uideo. Ego uero maternos dæmones inclamantem per Ionem non ad modum accusabam. At cum paternos quoq; inuocaret, recordatus eorũ, quæ de patris interfecti cæde dicta fuerant, risum continere non potui. Porrò autẽ Cynici rogum circumstantes, nullas quidem profundebant lachrymas, cæterũ ipso silentio non uulgarem perturbati animi ægritudinem indicabant ignẽ inspicientes. Donec unà cum illis affectus graueolentia, abeamus in quam ô stolidi. Neq; enim uoluptuosum hoc est spectaculum, senem assatum uidere, præsertim cũ ita malo odore omniũ nares impleantur. An expectatis dum pictor quispiam accedens uos depingat, quemadmodũ in carcere iuxta Socratem socij depicti sunt? His auditis illi indignabantur, & me cõuicijs proscindebant. Non nullis quoq; illorum ad fustes concursum est. Deinde uero, cum essem illis comminatus, me correptos per uim quospiam in ignem præcipitaturum, ut præceptoris sequantur uestigia, à cœpto destiterunt, & pacem egerunt. Ego autem à pyra regressus, equidem uario meo cum animo, ô amice, uoluebam, idẽtidem mecum reputans, cuiusmodi nam res esset gloriæ sitis & cupiditas; quippe quæ sola quoq; magni alioqui uiri & admirandi omnes ex æquo caperẽtur, nedũ hic Proteus, cuius omnis uita parum prudenter instituta eò tantum tẽdebat, ut aliis admirationi esset, & stupori, prorsus flammis non indigni. Exinde multis occurrebam, & ipsis spectatum euntibus. Etenim existimabãt adhuc ipsum uiuũ relictum iri. Siquidem & hoc priori die fama sparserat, tanquam ad solem orientem salutaturus, quemadmodũ aiunt, facturus esset Brachmanas, quando pyrã sint inscensuri. Itaq; multos illorum ab incepto itinere absterrui, dicens omnem

rem

Quæ circa mortẽ Peregrini acta, & quomodo idẽ perierit.

Vicinum funus immensis facibus ad rogum conductũ

Cremigatio

Depicti

rem iam esse confectam, quibus ne hoc ipsum quidem dignum erat diligentia, & si ipsum uidissent locum, ac nonnihil ab igne reliquiarum inuenissent. Hic mihi ô amice, infinita erant negocia, dum omnibus percenseo quærentibus, & singula exactè indagantibus. Quoties ergo uideram eminentis autoritatis & gratiæ uirum, illi omnem rem nudè & simpliciter, ut acta erat, quemadmodū tibi commemorabam. Cæterū erga homines bardos & stupidos, & ad audiendum suspenso animo inhiantes, magnificis & tragicis uerbis efferebar, quòd, postea quam pyra fuisset incensa, & semet Proteus iniecisset, facto sub initium ingenti motu, cum horrendo concussæ terræ mugitu, uultur è flamma subuolans, rectà in cœlum iuisset, magna uoce humana dicens: Reliqui terram, in Olympum commigro. Illi, his auditis obstupescebant animis, ac adorabant perhorrescentes. Meq; interrogabāt, utrò nam ad auroram an ad occasum uersus subductus esset uultur? Ego uero, quodcunq; fortè succurrebat, respondebam illis. Porrò, ubi ad frequentem hominū celebritatem uenissem, in uirum canū incidi, & per Iouem quantum ad uultum & barbam, & reliquam grauitatem attinebat, quantiuis precij, qui cum alia de Proteo circūstantibus percenseret, etiam hoc adiecit, quòd eum postea quam combustus esset, aliquanto antè in uestè candida uidisset, ac nunc eundem hilarum in porticu Heptaphono, hoc est, septem uocibus perstrepente, obambulantem reliquisset, oleaginis sertis coronatum. Ad extremum super omnia addidit etiam uulturem, per sanctè deierans, q ipsi ex pyra subuolans fuisset conspectus, quem ego paulo antè uolantem dimiseram, in hoc ut hominum stolidorum & stupidorū mētem dementaret atq; deluderet. Considera uero reliqua, quæ propter ipsum ut ueri simile est breui euētura sint. Quales nam apes locum non sunt frequentaturæ? Quæ uero cicadæ non accessuræ? Quæ cornices non aduolaturæ, quemadmodum ad sepulchrū Hesiodi, & similia? Sed enim imagines quoque ab ipsis Heliensibus, reliquisq; Græcis missas esse confirmabat, hoc profecto sat scio breui non paucas erectas iri. Aiunt præterea omnibus fermè ciuitatibus celebrioribus ipsum scriptis epistolis misisse testamenta quædam, & exhortationes ac leges. Ac quospiam propter hæc ipsa legatos ex familiaribus elegisse, funeris sui nuncijs & cursoribus declaratis. Hic finis uitæ fuit infelicis illius Protei, uiri, ut breui oratione cuncta perstringam, qui ad ueritatē nunquam respexit: propter gloriam uero et hominum laudem aucupandam, omnia semper & dixerit & fecerit, adeo ut in ignem quoq; se per præceps saltu miserit, quando laudū titillatione haudquaq; amplius perfruncturus erat, quippe quas mortuus sentire nō poterat. Vnum ad hucsi addidero, uerbo rē finem faciam, ut abunde habeas quod rideas. Siquidē illa iam olim nosti, quippe quæ statim, ut ex Syria domum ueni, ex me denarrante audisti, ut à Troade unà cum illo nauigarim, præter alias quas exercebat inter nauigandū delitias, etiam puerū formosum persuasit, ut Cynicæ sectæ se addiceret, uidelicet ut esset etiam illi Alcibiades. Et quemadmodum cōterritus sit sub noctē in medio Aegæo, oborta caligine, magnisq; fluctibus insurgentibus, utq; cū mulieribus turpiter eiularit admirandus ille, uisus sibi potior esse, quā ut mortem oppetere debeat. Atqui aliquanto anteq; diem suum obijt, ante nouem fermè dies plus quàm sat erat, ut opinor, cū atariter deuorasset, sub noctē uomuit, ac febricula ualde uehementi subito correptus est. Hæc mihi Alexander medicus denarrauit, accersitus in hoc ut eum inspiceret. Ait ergo se illum semet humi uolentē deprehendisse, æsturantem morbum perferre non ualentē, ac frigidā ualdè desideranter postulante, se uero non dedisse. Dicebat quoq; ita ad illū dixisse sese: q si prorsus mortis amore & cupiditate teneretē, ipsam ultrò breui ad ianuam esse uenturā, ita ut ignis sibi superuacaneus ad hāc maturandā esse uideretur. Ad quæ ita respondisse Proteū aiebat. Atqui haud quaq; perinde celebris & gloriosa oppetendæ mortis futura est ratio, cū omnibus cōmunis sit.

Hæc

Hæc quidem Alexander. Cęterum ego quoq; illum non ita multos ante dies unctum conspexi, quemadmodum præ pharmaci amarulentia fleuerit. Videsne ut non omnino Aeacus cæcutientes suscipiat. Non absimile si quis iamiam in crucem ascensurus digiti uulnusculo medeatur. Quid tibi facturus fuisse uidetur Democritus, si horum spectator contigisset? Nunquid pro dignitate uirum deriſisset? Et unde tantus misero risus suppetisset? Proinde amice, ride & tu ipse, actum maxime & effusissimè, quoties alios eundem admirantes audieris.

FVGITIVI.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

RVrsum inuehitur hoc Dialogo Lucianus in Philosophos, quos sub fugitiuorũ nomine nõ solũ ipsos per se homines facinorosos, ac perditos plerosq; ostendit. Verumetiam à turpibus principijs, nullis honestis studijs, nulla disciplina institutos, sed solum uentris & ocij gratia, quo cum maiori ignauia ac securitate, libidini atq; alijs uicijs inseruire possint, ad hanc professionem prorumpere docet. Fingitur aũt Iupiter cũ Mercurio de eo, quod nuper in Olympijs circa Protcum acciderit, sermonem habere (quæ occasio Dialogo est) atq; ibi inter narrandum Philosophiã aduenire, multa quærentem ac detestantẽ, de moribus et uicijs recentiorũ ac nuper natorũ Philosophorum, ut qui non ipsi modo, nihil dignum hac professione agant, aut tractent, uerumetiã iniuriam ac fraudes, quibus alios circumueniant, sub hoc speciosо titulo tegant. Exposita interim à prima origine, qua de causa Philosophis primum in terras à Ioue demissa fuerit, qui homines philosophari primũ cœperint, & quale postremum hoc hominum genus sub hac professione sese uenditare soleat. Qua querela Iupiter, pro eo ac par erat, commotus Mercurium & Herculẽ unà cũ Philosophia, ad puniendos huiusmodi impostores demittit, qui, ducente Philosophia, in Thraciam deuenium, atq; ibi fugitiuos quosdam seruos, philosophorum nomine sese tuentes, & quandam Laconici cuiusdam uxorem, libidinis causſa secum circumferentes, indicante & adiuuante ad hoc etiam Orpheo poëta, comprehendunt, et male mulatos dominis suis in seruitutem restituunt. Vtrum aũt ex uero aliquo facto occasionem argumenti huius Lucianus traxerit, incertũ est. Loci certè, ac nominis mentio, quam ille subobscurè facit, tale aliquid innuere uidentur. Et fuere illis tum temporibus præter Epictetum & Menippum, de quibus notũ est, et Marobius quoq; libro Saturnalium primo meminit, etiam alij quidam, qui à seruis ad philosophiam progressi sunt, quorum haud dubiè nonnulli non tam uirtutis studio, quàm ignauiæ & securitatis gratia, quemadmodum & nostra ætate non paucos uidimus, ad hoc uitæ genus excitati fuere.

INTERLOCVTORES: Apollo, Iupiter, Philosophia, Hercules, Mercurius, Viri, Dominus, Orpheus, Fugitiuus, Maritus.

APOL.

Exordium ab eo, qđ proximè in Olympijs cõtigerat circa Proteũ de quo in superiore narratione.

Era ne quæ dicunt, Pater, q̃ in ignem quidam se ipsum coram Olympijs iniecerit, homo iã senex, nec ingenero sus ad talia præstigiator? Siquidẽ ita nobis Luna retulit, se illum ardentem uidisse dicens. IVP. Et admodũ uera ô Apollo, atq; utinã nunquam facta fuissent. APO. Num adeo bonus senex erat, & indignus, q̃ in igne periret? IV. Et illud forsitan. Cæterum multã me tum memini insuauitatẽ, ob nidoris, qualẽ ab tostis humanis corporibus exhalare par est, fœtorem pertulisse: etenim ni cõfestim in Arabiam, ut habebam, discedens abijssem, ob fumi, certè scias, fœditatem perijssem, & tamẽ in fragrantia tanta, aromatum q̃ copia, nec nõ thuris abundantia, uix mihi nares odoris obliuiſci, et graueolẽtiam illam dediscere uolebant: sed et nunc cum tantũ recordor, quasi nauseo. APOL. Quid nã ô Iupiter, uolebat cum ita se ipso abuteretur? aut quod nam inde bonũ, si in rogum incideret, ac carbonatim deflagraret? IVP. Atqui fili, nonne in hoc Empedoclẽ ante ipsum crimina ri uideris, qui in Siciliã & ipse in crateras insiluit. APOL. Melancholiã quandam mo-

lo-

molestam dicis. Cæterum iste quam nam tandem desiderij causſam habebat? IVP. Ipsius tibi sermonem referam, quem coram Panegyri, cum mortis genus defenderet, habuit. dicebat enim si memini: Sed quæ nam est ista quæ acceleras aduentat, perturbata, lachrymans? magna uidetur iniuria affecta. atqui Philosophia est, ac nomen meum, se ipsam deplorans, ærumnis plena inuocat. Cur filia, lachrymaris? aut cur uitam relinquens aduenisti? num tibi rursus Idiotæ, ut olim, struxere insidias? cum Socratem ab Anyto accusatum interfecere, ideóne illos fugis? PHI. Nil tale, ô pater, uerum turba illa ingens me laudat, honoreq; dignam censens ueneratur, & tantum non adorat, tametsi non admodum quæ dico intelligat. Hi uero quo nam modo dicam, familiares, & qui se amicos esse asserunt, ac nomen meum induere, illi me grauissimè læserunt. IVP. Philosophi ne tibi insidias quasdam struxere? PHI. Minimè pater, nam & illi pariter mihi iniuria sunt affecti. IV. A quibus igitur iniuriam perpessa es? si nec Idiotas, neque philosophos incusas. PHI. Sunt nonnulli, ô Iupiter, inter multitudinem & philosophātes medij, forma, aspectu & incessu nobis similes, hisq; ornati, hi mihi subesse gloriantur, ac nomē nostrū præ se ferunt, discipulos, sectatores ac contubernales se nostros esse dicentes, at uita eorum sceleſtissima, ignorantia, temeritate & petulantia penitus est referta: nobis iniuria haud parua, ab illis ô pater iniuria affecta profugi. IVP. Molesta hæc filia. uerum quare potissimum te læsere? PHI. Considera pater, num parua, etenim cum uidisses humanam uitam, iniquitate, & iniusticia plenam, tanquam ignorantia & uiolentia agitatā, & perturbatam, tu rerum humanarum quòd tanta caligine conflictarentur, miseratus, me in terram demisisti, iniungens ut omnem adhiberem diligentiam, quo homines à uiolentia & mutuis desinerent iniurijs, ac non beluarum ritu uiuerent, ad ueritatēq; respicientes, pacatius inter se degerent. Dicebas etenim cum me demitteres, quæ nam homines agunt, qualiterq; ô filia, ob ignorantiā sint affecti, tute quoq; cernis. Ego uero, quoniam eorum memiseret, te, quam solam tātis erroribus mederi posse arbitror, ex omnibus nobis elegi, ac ut illos cures demitto. IVP. Noui, multa talia tum dicebam, at tu iam dicere perge, quomodo sub initium te deuolantem homines susceperint, & quæ nunc ab ipsis pertuleris? PHI. Perrexi igitur pater, non confestim ad Græcos, sed quòd longè mihi difficilius opus esse uidebatur, Babaros uidelicet instituere et docere, hoc primum aggrediendum esse censebam. Intermissis igitur Græcis, tanq; qui facilè subigi possent, ac celeriter ut putabam, frenum susceperi, iugoq; collum subditurī forēt, ad Indos primo moui, gentem omnium quæ uiuūt maximam. illisq; haud grauatè persuasi, aut ab elephantis descendētes, mecum conuersarentur. Quemadmodum Brachmannes, felix hominum genus, Nechræis & Oxydracis finitimi, qui omnes mihi subduntur, ac nostris uiuunt institutis, ac omnibus circumhabitantibus honorati, mortisq; genere moriuntur admirando. IVP. Gymnosophistas dicis? de quibus inter cætera & hoc audio, quòd in rogū ingētem ascendentes, sponte cōburuntur, minimè uel forma, aut cathedra excidentes. sed nihil magni hoc, nā & ego nuper in Olympiacis simile quiddā fieri cōspexi, quin & te cū senex conflagraret, adesse decuisset. PHIL. Haud ad Olympia pater, ascēdi, execrandoq; illorum, quos dicebam metu, quoniam multos eorum abire uidi, tanq; cōcilio maledicerent, latrantesq;, domus posteriora clamore implerent: ita, ut nec illum quemadmodum occubuerit, uiderim. Post Brachmannes igitur, confestim in Aethiopiam, inde in Aegyptum descendi, & cum sacerdotibus & prophetis illoq; congressa sum. Quos cū diuina docuissem, in Babylonem perrexi, Chaldæos & Magos initians. Inde in Scythiam, postea in Thraciam, ubi Eumolpus & Orpheus mecum congressi sunt, quos etiam in Græciam præmisi. Eumolpum quidem ut Græcos initiaret, etenim cuncta diuina à nobis didicerat. Orpheum aūt ut incātando musica eos cogeret, quorum uestigia confestim

Occasio sequētis in philosophos inuectiuæ, adeoq; & totius actionis.

Propositio & summa negocij.

Narratio simul et querela Philosophiæ, quæ propositā confirmat, describendo et causſam siue initium philosophorum, et totum uitæ genus.

Qui primi philosophari cœperint. Brachmānes & Gymnosophistæ.

Aegyptij

Chaldæi. Scythæ. Thraces. Græci.

confestim insecuta sum: ac sub initium cum uenissem, non admodum Gręcime amplectebantur, nec tamen penitus excludebant. Paulatim uero cum eis conuersata, septem ex omnibus, amicos & discipulos collegi, & alium ex Samo, alium uero ex Epheso, ex Abdero ito quoq; alium, omnino paucos. Quibus cum Sophistarum genus, nescio quo pacto, mihi subpullulauit, neq; mea absolutè æmulans, nec tamen penitus discrepans, sed tanquam Hippocentaurorum genus, cõpositum quid, & mixtum, in medio superbiæ & philosophiæ errans, neq; ignorantiæ finem imponens, neq; fixis oculis nos intueri ualens, sed tanquam hebetudine cæcutientes, obscurum quid, & dubiam nostri imaginem, umbrámue quandoq; cernens, nihilominus tamẽ exactè cuncta se nosse existimat. Hinc illa inutilis & superuacanea apud eos sapientia, & ut ipsi arbitrantur, inexpugnabilis, accenditur: arrogantes quoq; & dubiæ, nec non absurdæ responsiones: inextricabiles pręterea, & labyrintheę interrogationes. Quòd si ab amicis meis prohibentur & redarguuntur, indignantur, ac contra illos conspirant, tandemq; in ius rapiunt, & ad cicutam bibendam tradunt. Et quamuis fortasse tum confestim fugere, nec amplius eorum conuersationem tolerare oportuisset. Antisthenes tamẽ, & Diogenes, ac paulo post Crates, Menippus quoq; mihi, ut parumper discessum meum differrem, persuasere: quod utinam nunquam factũ esset, non enim tanta postea fuissem perpessa. IVP. Sed nondũ mihi, ó Philosophia, enarras, quemadmodum iniuria sis affecta, uerum tantummodo indignaris. PHIL. At qualiter, nunc, ó Iupiter, audi: Sceleștum quoddam hominum genus est, & ut plurimum seruile ac mercenarium, haud nobiscũ ob negociorum multitudinem à pueris cõuersatum, seruitutem enim seruiuit, aut sub mercede operam locauit, aut alias artes exercuit, quales par est homines tales addiscere: coriariam, fabrilem, fullonicam, aut lanam excutere, ut mulieribus sit accommoda, et ad filandum apta, ductilisq;, cum illę tramam uertunt, uel licium circumuoluũt: talia igitur in puerili exercentes ætate, nec nomen cognouere nostrum. Postq; uero annos uiriles ingredi cœpere, ac reuerentiã, quę à quàmplurimis amicis exhibetur meis conspexerunt, quemadmodumq; homines loquendi eorum libertatem tolerant, & correpti gaudent, ac consulentibus obtemperãt, increpantes denicq; formidant: hæc omnia tyrannidem haud paruam esse arbitrabantur. Verum addiscere quæ professioni huic conueniunt, longum erat, seu potius impossibile ualdè: artificia uero tenuia, & quæ uix cum summo etiam labore necessaria suppeditare possent: nonnullis etiam seruitus molesta, & quomodocunq; erat, intoleranda uidebatur. Re igitur diligenter perpensa, ancoram nouissimam, quam nauigantes sacram appellant, uisum est demittere, ad optimam itaque socordiam declinantes, audaciam quoq; & ignorantiam, ac impudentiam in auxilium aduocarunt, quæ potissimum cum eis in certamen irent. Conuicia prætera noua excogitarunt, ut prompta essent, ac solas decertationes has in ore haberent. Qualia nam ad philosophiam cernis uiatica? proinde & formæ student, ac oppido quàm eleganter se exornant, planeq; ita mecum agunt, quemadmodum Aesopus Cumanum illum asinum fecisse refert, qui cum leoninam induisset pellem, & aspere derudiisset, se quoq; leonem esse uideri cupiebat. & erant fortassis nonnulli, qui ei crederent. Nostra uero admodum, ut nosti, sunt facilia, & ad imitandum leuia (de externis loquor) haud enim magni est negocii, uel uestem sibi tritam circundare, aut peram collo suspendere, seu lignum in manibus gestare, uel uociferari, aut potius rudere, siue latrare, ac omnibus maledicere. Equidem securitatem, quòd nihilo ob talia passuri essent, formæ reuerentia præstare tenebatur. Libertas uero etiam inuito domino prompta, qui se comprehensos abducere conabatur, baculi experiebatur uiolentiam. Cæterum farina non amplius pauca, neq; placenta ut antea tenuis, obsonia uero nequaq; solita, cæpęue agreste, sed carnes omnifariam, & uinum quod suauissimũ: quin

Sophistæ quales & unde.

Philosophi recẽtiores et ficati, qui solũ quæstũ ex philæ professione sectãtur.

Conditio & educatio.

Consilium ac finis.

Studia & exercitia.

Victus & interior uitæ ratio.

&

& aurum cum uolunt paratum: etenim circumerrantes tributum colligunt, uel ut ipsi dicunt, pecora detondent, multosq; dare existimãt, uel habitus uenerati one, aut metu, ne malè audire cogantur. Siquidem & hoc quoq; ut arbitror, prę uidere, quo ex æquo inter rectè philosophantes collocarentur, nec esset qui talia discerneret & dijudicaret, si tantũ exteriora essent similia. Quandoquidem ne principium redargutionis sustinent: ueluti si dicatur, quis ille sic ornatus, & tã repente: sed confestim clamitant, & ad eorum arcem, maledicentiã scilicet, confugiunt, lignumq; promptum est. Proinde si opera quæris, sermones multi: q; si à sermonibus iudicare uelis, uitam considerandam esse censent. Tali igitur impostura ciuitas repleta est uniuersa, & maximè sub Diogenis, Antisthenis, & Cratetis titulo, nec non canum prætextu. Cęterum quod natura optimum est in canibus, ueluti custodia, uel domus tutela, aut herilis amor, siue memoria minimè imitantur, uerũ latratu, gulositate, rapina, uenereis crebris adulationibus, dantium blanditijs, mensarum denicq; frequentatione, his per quàm diligenter elaborant. Atqui paulo pòst quo nam hæc euadant uidebis, omnes enim ex officinis exilientes, artes relinquent desertas cũ cernunt se laborantes & operibus desudantes, ab aurora ad uesperũ usq; defatigatos, uix tamẽ mercede tali, uitam sustentare posse. Segnes uero & subdolos homines, abunde in omnibus uiuentes: tyrannicè quidem postulantes, ac prompto accipientes, & cum non acceperint indignantes, neq; si acceperunt laudantes, hoc Saturnium eis uidebitur seculum, sponteq; mel ipsum ex cœlo in ora influere. Proinde res minus esset molesta, si cum tales sint, nulla alia nos afficerent iniuria. Nunc uero cum admodũ casti & seueri ab extra, & in publicis appareant, si puerum nacti fuerint formosum, uel mulierem speciosam, aut quid silentio dignum sperant, qualia nam faciunt? Nonnulli uero & hospitum suorum adulterantes uxores abducunt, Illiensis illius iuuenis instar, tanquàm & ipsæ quoq; philosophaturæ essent. Inde communiter illas, uniuersis coeuntibus prostituentes, Platonis se legem implere arbitrantur, haud intelligentes quo pacto sacer ille, mulieres communes esse debere censuit. Quæ uero in conuiuijs agunt, quemadmodumq; inebrientur, longũ esset recensere: & hęc faciunt quomodo putas, dum ipsi ebrietatẽ, adulteria, luxuriam, & auariciam reprehendunt. Nil igitur magis inter se inuenies cõtrarium, quàm illorum sermones & opera: quemadmodum cum adulationem odio habendam asserunt, & tamen adulandi gratia gnatonicam, uel adsentationem ipsam exuperent. Alios uera loqui hortantur, cum ipsi nec linguam, nisi mentiendo, mouere possint, uoluptates omnibus sermone inimicæ, Epicurusq; hostis, opera uero omnia propter illas patrare audent. Iræ præterea uehementia, leuissimarumq; rerum perturbatione, nec non indignationis facilitate, etiã nuper genitos infantulos superant. Nõ paruum igitur risum spectatoribus mouerent, cum quouis etiam fortuito casu, adeo illis ira ebulit. Colore autem liuidi uidentur, impudens quid, & abominabile præ se ferentes. Os uero spuma, uel potius ueneno est refertum, ne tu illic cum fœda illa euomitur illuuies, deprehẽdaris caue. Proin aurum uel argentum, Hercules, neq; possidere dignantur, obulus sufficit, ut lupinos emant, nam potũ fons seu riuus suppeditabit. At paulo post, nõ obulos uel drachmas paucas, sed totas postulant diuitias, adeo ut mercator quispiam tanto impleri onere posset, quantum illis ad quæstum Philosophia confert. Inde postquam ad satietatem usq; corrasere, ac frumentati sunt, infelicem illam abijcientes lacernam, agros nonnunquam, ac uestes molles, pueros quoq; cincinnatos, nec non instructas domus totas emunt, Cratetis pęrę, Antisthenis lacernæ, ac Diogenis dolio, longum ualere dicentes. Talia cum Idiotæ cernunt, Philosophiam iam conspuunt, omnesq; tales esse arbitrantur, ac doctrinam meam reprehendere non desinunt, adeo, ut longo iam tempore, impossibile mihi fuerit, uel unũ ex eis cõciliare, sed planè Penelopes illud patior, ete-

Amplificatio à periculo et consequentibus.

Alia ex effectibus.

Viciamorũ, & repugnantia doctrinæ.

Habitus oris.

Libido.

nim quantum ego texo, tantum rursus euestigio dissoluitur. Ignorantiaueroq; insuscitia, cum opus nostrum inextricabile, laboremq; cernunt inanẽ, minimè à risu temperant. IVP. Proh ô dei, qualia nobis Philosophia, ab execrandis illis perpessa est? quapropter considerandi tempus adest, quid faciundũ, uel quopacto è medio sint tollendi. Cæterũ fulmen eos iaculatione unica, morsq; auferet cita. APOL. Ego tibi pater aurem uellam, nam & ipse iam arrogantes & à Musis alienos, Musarũ gratia indignatus, odi, fulmine siquidem, aut tua dextra minimè illi digni sunt. Mercurium aũt si uidetur, pœnę exactorẽ ad illos demittemus, is tanq; qui & ipse inter disciplinas uersatur, celerrimè eos qui rectè philosophantur, & qui minus, cognoscet, Dein hi quidem, ut par est, laudabũtur, illi uero quemadmodũ ex tempore uidebitur, plectentur. IVP. Rectè dicis Apollo. sed & tu Hercules, unà Philosophiam ipsam pariter ducentes, properiter in uitam abite, certamenq; decimumtertiũ istud, nec paruũ, te absoluere putato, si tam sceleста & impudentissima extirpaueris animalia. HER. Atqui pater Augeiſimum repurgare prȩstaret, quàm cũ talibus manus conferre: eamus tamen. PHI. Inuita quidem: ex patris tamen sententia subsequendũ est. MER. Descendamus, quandoquidem haud paucos ex illis hodie conteremus. Cæterũ ô Philosophia, quo nam tendere oportet? tu enim ubi uersantur, nosti, an perspicuũ est quòd in Græcia? PHI. Minimè, nisi admodum pauci, qui rectè ô Mercuri philosophantur. Illi uero Attica haud indigent paupertate, sed ubi auri & argenti eruitur copia, ibi nobis sunt quærendi. MER. Nunquid igitur cõfestim in Thraciam abeundũ. HER. Benè dicis, ego uos in uia deducam, nam cuncta Thracũ, utpote qui sæpius illac accesserim, cognoui, & nunc huc mihi flectatis. MERC. Quo nam dicis? HER. Videtis ne Mercuri, & Philosophia, montes duos maximos, omniumq; pulcherrimos? maior Hemus est, oppositus uero Rhodopeæ campus interiectus, perquàm fertilis, ab utriusq; cõfestim radice se pandens, et colles quosdam tres perpulchros assurgẽtes, minimè asperitate deformes, tam quàm subiectæ ciuitatis arces uarias, & iam uobis ipsa apparet. MER. Itaperiocundem ô Hercules, maxima & omniũ formosissima. etenim à longè illius resplendet pulchritudo. quin & fluuius quidam maximus prȩterlabitur, opportunè illam alluens. HER. Hebrus est, ciuitas uero Philippi illius opus: proin nos iam contege, nebulaq; inuolue, ut bona descendamus fortuna. MER. Ita fiet. Cæterum quid facere oportet, ut animalia indagentur? HER. Hoc quidem tuum iam Mercuri opus, nam præco es: ne igitur præconium enunciare cuncteris. MER. Haud difficile hoc, uerũ illorũ nomina ignoro: tu igitur Philosophia, quo nomine sint appellandi, insuper & signa profer. PHI. Sed neq; ipsa manifestè quinã uocentur noui, quoniã nullũ mihi cum his consortium. Cæterũ non aberrabis si eos à possidẽdi desiderio, uel Possidonios, aut Possidippos, seu Possicleos, uel Possifundos, aut Possidoros nominaueris. MER. Bene dicis, sed qui nam hi sunt qui & ipsi circũspectant? atqui accedunt, & quid loqui uelle uidentur. VIRI. Potestis ne ô uiri, uel tu optima nobis indicare, nũ ternos pariter uideritis prȩstigiatores, ac mulierẽ quandam Laconicè corpus ornatã, aspectu masculo, ac pœnè uirili. PHI. Papæ hi nostra quærunt. VIRI. Quomodo uestra, etenim Fugitiui illi omnes: nos uero præcipuè mulierem pro mancipio ab eis abductam desideramus. Intelligetis aũt cur nam ipsos quæramus. MER. Igitur pariter enunciemus prȩconiũ. Num quis mancipiũ Paphlagonicum, ex Sinopensibus barbaris, nomine tale, quale à possessionibus imponitur, perpallidũ, corpore hirsutũ, barba horridũ, pera instructum, lacerna indutũ, iracundum, ineruditum, uoce asperũ, maledicũ, sub imaginaria libertate uiuens, indicare potest? DOMINVS. Noui heus tu, quod prædicas mancipium. Illi enim apud me Scarabeus nomẽ erat, caluastrum, barbamq; uellebat, & artem meam nouerat, in fullonia enim sedens officina, floſculos abradebat, qui ex uestimentis superflui pullulabant.

PHI.

Consiliũ de puniendis malis.

Actio et euentus consilij, quæ & id quod uerbis suprà Philoconquestus est, reipsa spectandum exhibetur.

Thraciæ hypotyposis.

Philippi ciuitas.

Alia occasio qua etiam domini fugitiuorum interueniunt.

Notatio.

PHI. Ille ipse seruus tuus est, ac nũc philosopho similis uidetur, ac perbellè sese ipsum fullonia expoliuit. DOM. Proh audaciam, Scarabeus philosophari dicitur? VIRI. De nobis uero nullus sermo. MER. Atqui omnes inueniemus, quoniam, ut aiunt, indifferenter cum muliere concũbunt. PHI. Sed quisnam ô Hercules ille alter est, qui contrà tendit, pulcher & citharã gestans? HER. Orpheus qui mecum Argos nauigauit, omnium nautarum iucundissimus. Nam ad cantum suum remigantes, nullatenus laborabamus. Salue optime & perquàm canore Orpheu, qui nullibi unquam Herculis oblitus es. ORP. Nequaquam, sed & Philosophia, Hercules & Mercuri saluete. sed tempus est ut mihi præmium indicij persoluatis, ego enim planè quem nam quæratis, noui. MERC. Nonne igitur Calliopes fili, ubi nam sit monstrabis? cum enim sapiens existas, minimè ut arbitror auro indiges. ORP. Rectè dicis, proin ego uobis dom um quam inhabitat ostẽdero, ipsum uero minimè, ne malè ab eo audire cogar, summè enim sceleſtus est, ac uni huic rei studet. MERC. Ostende solum. ORP. En proxima hæc. ego uero, ne ipsum uideam, è pedibus uobis abeo. MER. Attende, an non mulieris uox est, Homeri quid connectentis? PHI. Ita per Iouem, sed quidnam dicat audiamus.

Alia, qua & indicio Orphei pdũtur fugitiui.

FVG. Non minus ille mihi est hostis, quàm ianua Ditis,
Aurum mente colens, uerbis contraria sentit.
MER. Nonne igitur cantharus ✶ tibi odio habendus, qui
Praua gerens hospes, quamuis simularet amicum.

✶ Scarabeus.

MARIT. Deme carmen hoc, cuius uxorem
Abduxit fugiens, fuerat qui acceptus amicè. FVG.
Ebrius atq; canis facie, sed pectore ceruus,
Consilio ignauus, sed longè ignauiter armis.
Thersites uæcors, prauarumq; optima pica
Regibus illicitè, & frustra contendere suetus.
DO. Iure execrandi carmina hæc. FVGI.
Ante canis, retroq; leo, medioq; chimæra.
Impetum exhalans grauiter trini canis acris.

MAR. Hei mihi uxor, qualia à tot perpessa es canibus, quin ipsam ex ipsis concepisse ferunt. MERC. Confide, Cerberum tibi quendam, aut Geryonem pariet, ut Hercules ille, rursus alium habeat laborem: sed obuiam pergunt, ita ut fores pulsare necesse non sit. DOMIN. Teneo te Scarabee? sed iam, age uideamus quid tibi pera contineat, lupinos forsitã, uel panis frusta. MER. Minimè per Iouem, uerum zonam auream. HERC. Ne mireris, nam sub initium in Græcia se Cynicum esse dicebat, hic autem planè Chrysippeus est: igitur non diu post hac Cleanthem ipsum uidebit, à barba etenim, cum tam sceleſtus sit, suspendetur.

Deprehenduntur fugitiui.

DO. Tu uero ô scelerate, nonne deliolum ✶ Fugitiuus meus existis? certè non alius: probrisu dignares, quid dehinc haud fiet? & Doliolum ✶ quoq; philosophatur? MER. Nunquid tertius ille domino caret? DO. Minimè, uerum ego dominus sponte in rem malam ipsum dimisi. MER. Quamobrem. DO. Quoniam teterrimè fœtet, nomine uero Odorispirum appellabamus. MER. Hercules malorum depulsor, audis ne? dein pera & baculum: atqui tu uxorem recipe,

✶ Lecythus.
✶ Lecythus.

MARI. Minimè, quandoquidem nec si mihi libellum ex ueteribus in utero gestaret, reciperem. MERC. Quomodo libellum. MAR. Aliquid est uir optime, triceps libellus. MERC. Haud absurde, quandoquidem ex Comicis trigaleatus quidam. HER. At dehinc tuum est iudicare. MER. Ita mihi uidetur: mulierem hanc, ne monstrum aut multicaput pariat, retrò in Græciã ad uirum reuerti debere, & Fugitiuulos hos duos dominis reddi, ut discant quę antea: Doliolum quidem sordidos abluere panniculos, Odorispirum autem, rursus uestimenta resarcire lacera, malua tamẽ prius flagellatum. Inde & hunc Picatoribus tradi,

Sententia & pœna deprehensorum.

✶ Lecythion.

ut pereat, nullus primò, insuper pudenda pice inquinari, postea Hemum sublatum nudum, pedibusq; colligatum in niue destitui. SCARA. Heu malorum, ah ah, papæ, he heu, DO. Quid hoc est, tragicas interseris uoces? sed ad picatores iam sequere, prius tamen leoninam exue pellem, ut planè asinus esse cognoscaris.

SATVRNALIA.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

SAturnalia, festa Romæ fuerunt, in honorẽ Saturni instituta, quæ mense decẽbri, initio à decimosexto cal. Ianuarij facto, per proximos dies septẽ peragebantur. In ijs neq; bella gerenda suscipiebãtur, neq; pœnæ à nocẽtibus sumebantur, sed licebat seruis, pileatis (quod signũ libertatis erat) per urbem liberi nugari, atq; aleæ uacare, & sũ ipsis dominis etiam cibum capere. Pauperes autem à diuitibus conuiuijs quoq; accipiebãtur, ijdiq; inter se dona mittebant, quorũ quæ mittebãtur, xenia, quæ uero referebãtur, apophoreta uocebant. Id quod cũ ex alijs scriptoribus, tũ ex Martiale præcipue apparet, qui postremos suos libros illorũ titulis inscripsit quoq;. Quoniam igitur tum (ut est uerisimile, omniaq; in deterius abeunt tẽpori) pauperes à diuitibus nõ eodẽ modo, ut à principio, æqualiter accipiebantur, uinoq; alij uiliore, atq; epulis nix dũ gustatis, semijeiuni, & esurientes interim è conuiuio discedebãt: deinde neq; munera eodem precio, quo olim referebant, occasionẽ inde sumpsisse Lucianus uidetur, ut consuetudinẽ illam pro suo iure, ac modo exagitaret, atq; hæc, tanquam & ipsa Saturnalicia quædã munera, legenda proponeret. Quanquã neq; hic ab ingenio suo quicquã recedit, pariterq; & deos et homines more suo incessit. Nã Saturni fabulãquo que persequitur, & uecordiã ipsius coarguit, ut qui pro liberis saxa deuorarit, & cõpedibus uinctus degat, à Ioue regno depulsus. Et Iouem ipsum accusat, ut qui citra delectũ, & inæqualiter bona, fortunasq; hominibus distribuat, malos euehendo, & contrà bonos deprimẽdo. Atq; hæc summatim per tota Saturnalia tractantur. Cæterũ primo hoc dialogo ritum & originem sacri huius potißimũ tradit, ficto Sacerdotis & Saturni colloquio, quorũ alter quidem diuitias à deo postulat, alter autem dum diuitias largiri, suæ potestatis esse negat, interea quatenus ipse regnet, & quid præstare soleat, denicq; cur hoc festũ instituũ sit exponit, refutata interim etiam fabula, quæ de liberis deuoratis, & amissione regni, & captiuitate ipsius uulgo iactatur. In sequenti autem Chronosolone, leges Saturnaliorum constituit, primam uidelicet, de ritu modo peragendi festi, & de ijs quæ in eo agere fas sit. Secundam, de accipiendis atq; tractandis pauperibus, decq; muneribus à diuitibus ijsdem mittendis. Postremam de modo & ratione conuiuiorum, quæ apponi uidelicet debeant, & quantum à quoq; bibi, & quousq; ludo utendum sit. Et hæc omnia cum longa præfatione, qua legibus hisce autoritatem à persona & mandato ipsius dei, parat. Inscribitur autem Chronosolon, ut uidetur, ab exemplo, quòd eodem modo & apud Athenienses olim Solon ille, leges dictauit. Posthæc in epistolis in prioribus quidem de mutandis rebus, & instituenda æqualitate agitur. Nam pauper quispiã, petit à Saturno, ut cum diuitibus agat, quò depositis in medium opibus, ex æquo se quoq; frui illis patiantur, aut certas utiq; uestes & pecuniam, & cæt. ad festum peragendum pauperibus mittant. Primum quia absurdum & inconueniens sit, ita inæqualiter agere, deinde quòd contra uetus exemplum, quo Saturni temporibus omnia æqualia fuisse perhibeantur, addita etiam collatione diuitum, & hypothesi quadam morũ ac uitæ illorum. Postremo comminantes se omnia mala illis imprecaturos esse, nisi hæc, quæ petant, fiant. Contrà autem Saturnus increpat pauperem, qui ea à se postulet, quæ suæ potestatis non sint, sed tamẽ respondet, se cum diuitibus hoc nomine agere uelle, addita posthæc longa commonitione, qua pauperes, ut sua sorte contenti sint, hortatur, ostendens plus molestiæ & periculorum diuitias quàm uoluptatis secum habere.

Chronosolon

In posterioribus autem agunt inter se Saturnus & Diuites, de æqualitate in cœnis habenda, ac prior quidem Saturnus, exponit diuitibus, quæ à pauperibus ad se scripta, ac postulata fuerint, admonens illos, ut benigniores erga ipsos se gerant, atq; æqualitatem recipiant, argumentis à signo & consequentibus, tum commodis, si faciant, tum periculis, si detrectent, adhibitis. Contrà autem Diuites extenuata accusatione pauperum à consueto, respondent, se quidem fecisse pro eo, atq; æquum & honestum fuerit, sed illos ita immodestos & intemperantes se gerere, ut eos deceterο omnino excludendos censuerint. Veruntamen ex illius consilio denuo admissuros se eos esse, si ex pacto recipiant, se nihil contumelioſe, aut intemperanter posthac facturos esse.

SACER-

SACERDOS ET SATVRNVS. SACER.

Ic mihi Saturne, quãdo tu quidem hoc tempore regnare uideris, tibiq; & sacrificatum, & litatum est à nobis, quid potissimũ abs te pro immolatis hostijs postulare debeã, quod postulatum feram? SAT. Istud quidem te ipsum perpendere oportuit, quid tibi foret optãdum, nisi qui princeps sit, eundem & uatem esse uis, ut norit, quid maximè collubitum sit animo tuo petere. Cęterum ego, quantum facultas feret, non abnuam uotis tuis. SAC. Quin istud iã olim mihi perpensum est; desidero enim uulgaria ista, ac passim obuia, uidelicet opes, multam auri uim, utq; uiris imperem, utq; multa possideam mancipia, uestes splendidas ac delicatas, tum argentum & ebur, breuiter, si quid est præterea rerum preciosarum. Hæc igitur mihi da, optime Saturne, ut & ipse nonnihil emolumẽti ex tuo sentiam imperio, neue solus per omnem uitam earum rerum sim expers. SAT. Illud uide. Iam postulas, quod non est meæ potestatis, neq; enim mearum partium est ista distribuere. Quare ne grauiter feras, si quæ petis, non assequeris. Quin magis ista à Ioue postulato, quum ad eum imperij uices redierint, id quod breui futurum est. Nam ipse præscriptis conditionibus rerum administrationem ab illo suscipio. Est autem uniuersum imperium meum, septẽ dumtaxat dierum, quorum si ius excesserit, illico priuatus reddor, ac uelut unusquilibet de plebeia multitudine. Nec tamẽ in his ipsis septem diebus serium quippiam, aut publicum tractare mihi permissum est. Verum potare, inebriari, uociferari, ludere, certare tesseris, creare reges, famulos in conuiuiũ adhibere, canere nudum, lasciuo corporis motu saltitare, nonnunquam & in gelidam aquam dare præcipitem, facie fuligine oblita. Hæc uti faciam permissum est. Cæterum magna illa, puta diuitias & aurum, Iupiter ipse dilargitur, quibus illi uisum fuerit. SAC. Imò ne ille quidem Saturne, admodum facilè, ac lubens id facit, adeo ut me iam uox defecerit, magno clamore hæc ab illo flagitantem. At is nihil prorsus audit, uerum ægidem obuibrans, ac fulmen intentans, torumq; obtuens, pauefacit instantes. Quòd si quando etiam annuerit alicui, diutẽq; reddiderit, mirũ quàm id nullo delectu facit, ut aliquoties præteritis probis, ac sapientibus uiris, sceleratis ac stultis hominibus opes offundat, uerberonibus atq; effœminatis, cuiusmodi sunt isti plerique. Quanquam equidem cupio cognoscere, quænam sint ista tuæ potestati permissa. SAT. Haud quaquã parua, neq; omnino contemnenda, si quis uniuersi imperij uim expendat, nisi forte tibi paruum esse uidetur, ut in tesserarum ludo uincas, cumque cæteris alea in unionem uoluatur, tibi senionem semper in summo latere ostendas. Nam hinc sibi plerique uictum parant, uel ad saturitatem usque, quibus propitia ac secunda aspirarit tessera. Rursum alij nudi enatarunt, naue elisa, fracta ad tam minutum scopulum, puta aleam. Adde his, potãdo quàm maximè hilarescere, ac modulatius alio uideri canere in conuiuio. Præterea reliquis ministris in aquã præcipitatis (nam ea pœna est parum dextrè ministranti) te & uictorem pronunciari, atq; ei quem uiceris, præmia præripere. Vides nimirum quàm ingens sit bonum. Quemadmodum & illud, quum talo uictor solus omnibus rex præficeris ut non solum ipse non feras ulla ridicula imperata, uerumetiam ipse possis alijs imperare: huicut turpe quiddã de se ipso uociferetur: illi ut saltet nudus, utq; sublata in humeros tibicina, ter domum obambulet. An non hæc quoq; munificentiæ meæ nõ exiguæ sunt argumenta? Quòd si causaberis regnum hoc nec uerum esse, nec stabile, inscitè feceris, quum uideas meipsum, qui ista dilargior, exigui temporis imperium tenere. Ex his igitur quæ meæ facultatis est præstare, Nempe de taxillis, de regnando, de canendo, deq; reliquis, quæ modo recen-

Petitio & occasio dialogi

Ritus Saturnaliorum.

Iouem sine delectu bona distribuere hominib?

Eorundem cõmendatio.

ſui, audacter quæ uoles petito, nihil ueritus, ne te ægide aut fulmine territem.

Trãſitio per reiectionem.

SAC. Atqui iſtis nihil mihi eſt opus Titanum optime. Tu tamen illud mihi reſpondeas uelim, quod maximè cupiebam cognoſcere. Quod ſi mihi dixeris, facis magnam gratiam pro ſacro perſolueris, quin & reliquum tempus quæ debueris, condono. SAT. Roga modo, equidem reſpondebo, ſi fortè quod rogaris ſciero. SAC. Illud in primis. Num uera ſunt iſta, quæ de te audimus? Quemadmodum deuoraris liberos tibi ex Rhea natos, utq; clam illa, ſubducto Ioue, ſaxum infantis loco ſuppoſitum, tibi deuorandum tradiderit. Deinde puer adultus, te regno expulerit, bello ſuperatum, mox arreptum in tartarum præcipitarit, uinculis iniectis, tum tibi, tum omnibus copijs auxiliaribus, quæ tecum in acie fuerant. SAT. Quid dixti? Niſi feſtum celebraremus, eſſetq; licitum inebriari, atque in dominos impune conuicia iacere, intelligeres profecto mihi permiſſum eſſe iraſci, qui quidem iſtiuſmodi roges, nihil reuerítus adeo canũ ac ſenem deum. SAC. At ego hæc Saturne, non ex me ipſo dico. Quin & Heſiodus & Homerus, nolo enim dicere reliqui propè mortales omnes, eadem de te credunt.

Confutatio fabulæ de Saturno, de qua Macrobius lib. 1. Satur. cap. 8. inde.

SAT. An tu putas uel paſtorem illum, uel hunc ampulloſum, uerè quippiam de me ſciſſe? Rem ad hunc conſidera modum. Eſt ne quiſquam homo, non dicam deus, adeo durus, ut poſſit ipſe uolens ſuos deuorare liberos? niſi ſi quis eſſet Thyeſtes, qui ab impio circũuentus fratre comederet. Sed fínge eſſe qui poſſit, quî fiat, ut ignoret ſeſe ſaxum edere uice pueri? niſi fortè dentibus ſit huiuſmodi, ut dolere non queant. Imò neq; bello conflixímus, neque Iupiter per uim imperium occupauit, ſed ego illi uolens & ultrò rerum adminiſtrationem tradidi, ceſſiq;: Porrò neq; uinctũ eſſe me, neq; in tartaro eſſe, uel ipſe uides opinor, niſi prorſus oculis captus es, quemadmodũ Homerus. SAC. Sed quid tibi accidit Saturne, ut imperium deponeres? SAT. Ego tibi dicam. In ſumma, ſenex iam & podagroſus quũ eſſem ob ætatem (unde etiam factum eſt, ut plerique mihi cõpedes eſſe finxerint) impar eram uiribus ad tam multa huius ætatis facinora punienda: nam erat aſſiduè mihi ſurſum ac deorſum curſitandũ obarmato fulmine, quo ſacrílegos, periuros, ac raptores exurerem. Eratq; negocium plenum laboris, quodq; iuuenẽ deſideraret. Itaq; mihi conſulens, Ioui locũ dedi. Quanq; & alioqui rectè facturus mihi uidebar, ſi partitus filijs (nam erant) imperium, ipſe pleramq; uitam conuiuijs per otium traducerem, nihil neceſſe habens, neque uota facientibus operam dare, nec ab ijs qui contraria petunt, moleſtia afficí, neq; tonare, neq; fulminare, neq; grandinem aliquoties immittere. Sed ſenilem hanc, ac iucundiſſimam dego uitam, meracius bibens nectar, atque interim cum Iapeto, reliquiſq; æqualibus dijs confabulans. At regnat quidem ille mille diſtrictus negocijs, niſi quòd hos pauculos, quos dixi, dies mihi uiſum eſt excipere, in quibus recipio principatum, ut mortalibus in memoriam reducam, cuiuſmodi fuerit me regnante uita, quum citra ſementem, citraq; arationem cuncta illis prouenirent. Haud tum quidem ariſtæ, ſed panis paratus, carnes apparatę, ac uinum fluminum inſtar fluebat, tum fontes melli, lactiſq;, propterea mortales omnes probi eſſent, & aurei. Hæc, inquam, mihi cauſa fuit, cur exigui temporis imperium geram, atq; ob id undiq; plauſus, cantiones, luſus, æqualitas omnibus ſeruis æquè ac liberis, neq; enim me regnante quiſquam erat ſeruus.

Origo & cauſa feſti.

SAC. At ego Saturne coniecturam iſtam ad ſeruos, & eos qui boias terunt, referebam, quaſi ob eam cauſam tibi fabula tribueret erga hos humanitatem, quòd memor teipſum aliquando ſeruitutem ſeruiſſe, ac geſtaſſe compedes, eos magnifaceres, qui ſimili eſſent fortuna. SAT. Num tu deſines iſtiuſmodi nugari nugas? SAC. Benè mones, itaq; deſino. Quin illud etiam mihi reſponde, talis ludere, in uſu fuit tui quoq; ſeculi mortalibus? SAT. Erat ſanè. At non depoſitis talentis, ac decem nummum millibus, quemadmodum uos facitis, uerum ut plurimo nucibus, ne uidelicet diſcrutiaretur qui uictus eſſet, neue ſemp ploraret

ſele

sese unum omnium non habere quod ederet. SAC. Et rectè quidem illi. Nam quo tandem præmio certassent ipsi talis, quum ipsi toti essent aurei? Itaq; te loquente, tale quiddam mihi uenit in mentem, si quis unum aliquem ex aureis illis uiris, in hanc nostram ætatem adductum uulgo ostenderet, quid illi tandem eueniret? Nempe miserum (sat scio) discerperẽt, haud aliter incursantes, quàm in Pentheum Mænades, aut in Orpheum fœminæ Thraciæ, aut in Actæonem canes, interq; sese decertarent, quantam quisq; maximam posset portionem auferre, ut qui ne in festo celebrando, à lucri studio temperent, quin ipso etiam festo ad lucri abutuntur incrementum. Itaq; alij quidem tibi primitias immolant, amicos in conuiuio deprædantes. Alij uero tibi conuitiantur, cum nihil ad rem pertineant, tum ipsas comminuunt tesseras, perinde quasi illis sit imputandũ, quod illi suapte sponte faciunt. Sed dic mihi & illud, quid tãdem causæ fuit, ut deus usq; adeo imbecillis, ac senex, tempus inamœnissimum delegeris, cum iam nix omnia occupat, plurimus sæuit Boreas, cumq; nihil nõ gelu concretum est, arent arbores nudæ decussis frondibus, squalent, horrentq; uacua floribus prata, cum incurui, contractiq; mortales, perinde quasi extremo confecti senio, ad focum fermè desident, interea tu festum diem agis? neque enim accommodum seni tempus, neque satis idoneum genio indulgentibus. SAT. Sed heus tu permulta quidem à me scisciteris, cum potare iam oporteat. Itaq; non exiguam temporis portionem tuis rogationibus mihi de festo perdidisti, dum ista mecum philosopharis, non admodum ad rem pertinentia. Quare nunc istis tandem omissis, conuiuium agitemus, plaudamus, ac liberam agamus uitam. Deinde prisco more depositis nucibus, ludamus tesseris, ac reges suffragijs creemus, ipsisq; ultrò pareamus. Siquidem ad eum modum effecerimus, ut uerum uideatur prouerbium, quod dicunt: Senes repuerascere. SAC. Imò cui ista quæ dicis, non probantur Saturne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cum sitit. Itaq; bibamus, quandoquidem ut primo colloquio satis à te responsum est. Proinde uideor mihi rectè facturus, si nostram hanc confabulationem, & quæ ipse interrogarim, & quæ tu propitius responderis, literis prodita, tradam amicis legenda, si qui sunt digni, qui tua dicta accipiant.

Digressio in præsentes mores.

CRONOSOLON, ID EST, SATVRNALIVM LEGVM LATOR.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

HAec ait Cronosolon sacrificus, & idẽ uates Saturni, earũq; legum conditor, quæ quidẽ ad festũ pertinent. Quid pauperes facere oporteat, id alio misso libro illis ipsis præscripsi. Nec dubito quin eas leges seruent, alioqui obnoxij futuri pœnis, quæ grauissimæ decretæ sunt in eos, qui minus paruerint. Vos aũt diuites, uidete ne hæc mandata prætergrediamini, neq; negligatis. Nam si quis secus fecerit, is sciat se non me neglecturum legislatorem, sed ipsum potius Saturnum, qui me condendis festi sui legibus delegit. Haud ille quidem in somnis uisus, sed nuper cum uigilante palàm congressus. Erat aũt neq; compedibus uinctus, neq; situ obsitus, qualem eum pictores fingunt, exemplar à delirís poëtis mutuati, uerũ falcem quidẽ tenebat præacutã. Cætera uero & hilaris erat, & ualidus, regioq; apparatu. Atq; hac quidem specie mihi uisus est. Cæterũ quæ locutus est, planè diuina sunt, & in his hæc digna, quæ uobis prius exponam. Nam ubi me uidit animo mœstum inambulantem, mox intellexit, quippe deus, quæ nam esset molestiæ causa, uidelicet grauiter me ferre paupertatem, ut qui non pro temporis ratione unicam uestem haberem, cum iam esset gelu, multúsque flaret Boreas, glacies ac niz, aduersus

Præfatio ad leges, quas tanquam auctoritatẽ ad id habiturus parat.

quæ ego minimè communitus eram. Multo magis autem, quòd cum festum instaret etiam proximè, reliquos uiderem apparantes, quæ ad uictimas, quæque ad conuiuia requirebantur, mihi uero ipsi res non admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aureoque prehensa, ac uellicata (Nam hac specie sese mihi consueuit ostendere) Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An non æquum inquam here? cum impios ac sceleſtos homines opibus superfluere, & solos delitijs frui uideam, ipse uero, mecumque complures alij docti, cum inopia, summaque rerũ penuria uitam degimus? Ne tu quidem here curas his rebus finem imponere, & ad æqualitatem reuocare. Tum ille: Cætera quidem, inquit, haud facile fuerit innouare, quæ uobis à Clotone, reliquisque Parcis accidunt. Porrò paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit aũt hæc corrigendi ratio. Abi Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostendens quid obseruãdum sit in festo, uti ne diuites inter sese festum celebrent, sed uobis sua bona impertiant. At non noui, inquam, leges conscribere. Quinego, inquit, docebo te. Moxque ingressus, ordine me docuit. Deinde cũ cũcta perdidicissem: Et illud, inquit, illis dicito, nisi seruarint hęc, tum ego profecto sine causſa falcem hanc acutam circumfero. Alioqui ridiculus sim, si cum patrem Cœlum execuerim, non item castraro diuites istos, quicunque leges meas uiolauerint, ut iam euirati, Cybeli matri sese adiungant cum tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare rectè facietis, si leges non prætergrediamini.

Leges Saturnaliorũ

Lex I. De ritu & modo peragẽdi festa.

Lex prima: Ne quis quid intra festi tempus agito, neque publicum, neque priuatũ, nisi quæ ad lusum, ad uoluptatẽ, animique oblectationem pertinebunt. Opsonio rum & bellariorum artifices soli in opere sunto. Aequalitas omnibus æsto, seruis, liberis, pauperibus, diuitibus. Irasci, indignari, minariue ne cui liceat. Rationem exigere abijs, qui res curant Saturnalicias, ne id quidẽ fas esto. Ne quis argentum, ueſtemue expendito, néue inscribito solennitatis tempore, ne quis exerceatur, neue literis operam dato, aut recitato, nisi si quæ sint urbana lepidaque, quæ dicacitatem resipiant, ac iocum.

Lex II. De excipiendis & tractandis pauperibus. deq; muneribus mittendis.

Lex secunda: Multò ante festum diuites singulorum amicorum nomina in tabella scribunto. Porrò pecuniam paratam habento, ad decimam partem annuorum fructuum. Præterea quicquid illis supereſt ueſtium, & quicquid est cultus pinguioris, quàm ut ipsis conueniat. Ad hæc argenteorum uim non modicam. Atque hæc quidẽ in promptu sunto. Cæterum ante solennitatem porcellus circumagitor, atque ex ædibus ejiciuntor sordes, auaricia & quæstus, & si quæ id genus alia sunt plerisque diuitum domestica. Deinde ubi domum perpurgarint, tum rem diuinam faciunto Ioui diuitiarum largitori, ac Mercurio munifico, atque Apollini magna donanti. Deinde circa ueſperam tabulam illam, amicorum nomina tenentẽ relegunto. Distributis autem pro cuiusque dignitate muneribus, ante solis occasum amicis mittũto. Porrò qui deferant, ne plures tribus, quatuórue sunto, atque hi certiſſima ex famulis fide, iamque natu grandes. Ascribatur autẽ in literis, & quid mittatur, & quantum, ut ne utrique suspectos habere possint eos, qui perferunt. Atque ipsi ministri unico quisque calice epoto, domum recurrunto, neque præterea quicquã ab eis postulanto. Doctis omnia dupla mittuntor. Nam hos æquum est geminam accipere portionem. De muneribus quàm modeſtiſſimè simul, & quàm paucissima uerba fiunto, neque graue quicquam in literis quisquam ascribito, nec odiosè laudato quæ mittuntur. Diuiti diues ne quid mittito. Neque locuples Saturnalibus æquali sorte quempiam conuiuio accipito. Ne quid eorum quæ in hoc deprompta fuerint, ut mittantur, seruanto. Neue cui muneris pœnitentia subeat. Quòd si quis anno superiore peregrè fuit, eaque causſa munerum expers fuit, & illa accipito. Quinetiam pro tenuibus amicis æs alienum diuites soluunto, atque etiam conductarum ædium precium, si qui fortè & hoc debent, neque sunt soluto. In summa uero, multò ante illud illis esto curæ, ut cognoscãt, qua re maxime

De Xenijs et Apophoretis Veterũ mos

sit opus. Rursum qui accipiunt, ne de missis donis ut exiguis queruntor, & quia quid mittetur, qualecunq; fuerit, id magni ducunto. Vini cadus, aut lepus, aut pinguis auis, inter munera Saturnalitia ne habentor. Neue Saturnalia dona in risum uertunto. Remittito uicissim diuiti pauper: Si doctus est, libellũ aliquẽ ueterem, aut si quid ipse conscripsit, quod fausti sit ominis, & conuiuijs accommodum, qualecunq; potuerit. Atq; id diues læto admodum, hilariq; uultu accipito. Acceptum protinus perlegito. Quòd si recusarit, reieceritue, sciat sese ijs quæ de falce minatus sum, obnoxiũ esse, etiam si miserit, quicquid alioqui mittendum erat. Porrò reliqui, coronas alij, alij thuris frustula mittunto. Quòd si pauper, aut uestem, aut argentum, aut aurum, supra facultatẽ diuiti miserit, id quidem, quod missum fuerit, publicum esto, conflatumq; in Saturni thesaurũ infertor. Ipse uero pauper postridie plagas à diuite, manibus ferulæ suppositis accipito, non pauciores quinquaginta supra ducentas. Leges conuiuales: Lauandum est, ubi linea sex erit pedum. Ante lauandum, nucibus ac talis lusitandum. Vbicunq; casus cuiq; locum dederit, ibi accumbito. Dignitas, aut genus, aut diuitiæ, parum momenti habento, ut prius alicui ministretur. Eodem de uino omnes bibunto. Neq; prosit diuiti, si causetur uel stomachi, uel capitis dolorem, ut ideo bibat de meliore. Carnium omnibus æqua portio. Ministri ne cui quid fauore danto, neq; contantor, neq; prætermittunto, donec ipsis usum fuerit, quæ tollenda erunt. Neq; huic quidem magna, illi uero perexigua apponunto. Neue huic coxa suis, illi maxilla apponitor, sed in omnibus æqualitas esto. Pocillator, acutis oculis unumquenque obseruato, minus tamen herum. Acutius etiam exaudito. Calices omnis generis sunto. Ad potandum inuitare si quis uoluerit, ius esto. Omnes omnibus præbibunto, si libeat, ubi præbiberis diues. Neq; quisquam bibere compellitor, qui non ualeat ad compotationem. Ne liceat ipsis, neque saltatorem, neque citharœdum inducere, nisi qui nuper discere cœperit. Quòd si cui libeat dicterijs uti, liceat, sed hactenus adhibeatur modus, ut ne sint molesta. Super omnia, pro nucibus ludunto talis. Si quis deposita pecunia talis luserit, in posterum usq; diem ieiunato. Et maneto quisq; & abito cum uoluerit. Porrò cum diues famulos suos conuiuio accipiet, tum amici quoq; unà cum ipso ministranto. Leges hasce singuli diuites, æreæ columnæ inscriptas, in aulæ meditullio habento, ac legunto. Atque id quidẽ sciendum est quo ad ea columna manebit, neq; fames, neq; pestilentia, neq; incendium, neque quicquam alioqui molestum, in illorum domum subibit. Quòd si quando (id quod dij prohibeant) tollatur, abominanda sunt, quæ illis tum euentura.

III. De modo & rẽ conuiuiorum.

EPISTOLAE SATVRNALES.

EGO SATVRNO SALVTEM.

QVIDEM & antea tibi scripsi, significans quonã in statu essem, & quemadmodum ob inopiam mihi periculũ esset, ne solus omnium, expers relinquerer solẽnitatis, quam indixisti. Addidi & illud (nam memini) iniquissimum esse, si nostrũ alij opibus ac delitijs superfluerent, nihil ex suis facultatibus impertiẽtes pauperioribus, alij rursum fame contabescerent, atq; id quidem instantibus Saturnalibus. Verum quoniam tũ ad meas literas nihil respõdisti, operæpreciũ existimaui, te denuo ijsdẽ de rebus cõmonefacere. Tuũ erat optime Saturne, sublata hac rerũ inæqualitate bonisq; in medio depositis, postea celebrãdũ festũ edicere. Nã uti nũc res habẽt, formi-

Propositio De mutandis rebus et instituenda Aequalitate

formica camelus, quemadmodum aiunt prouerbio? Quin magis tragœdiæ hi-
Ab incõueniẽti. ſtrionẽ animo concipe, qui altero pede prælatis cothurnis ſublimis inſiſtat, cu-
ius modi ſunt tragica calceamenta, altero uero ſit incalceatus. Is ſi ad hũc modũ
inſtructus ingrediatur, uides neceſſario futurum, ut nunc excelſus ſit, nunc hu-
milis, prout hunc aut illum pedem uiciſſim promouerit. Nec minor eſt in uita
noſtra inæqualitas, dũ illi cothurnis fulti, adornãte fortuna, tragœdias in nos
agunt. Contrà magna pars pedibus, atq; humi ingredimur, quum & ipſi, ſcias
uelim, nihilo deterius illis fabulam agere poſſimus, atq; ingredi, ſi quis nos quo
Ab exemplo & uita ueteri que ad eundum iſtum modum adornarit. Atqui ex poëtis audio, nihil harum
rerum inter homines fuiſſe olim, quũ tu ſolus adhuc imperium teneres. Verũ
tellus illis citra ſerendi, arandiq; laborem bona progignebat, cœnam, unicuiq;
paratam, uel ad ſatietatem uſq; Porrò flumina partim uinum, partim lac, erant
autem & quæ mel manabant. Quodq; eſt omnium maximum, aiunt illos ipſos
homines aureos fuiſſe. Cæterum paupertatem omnino procul ab illis abfuiſſe.
Nos contrà non ſatis idonei ſumus, qui uel plumbũ uideri poſſimus, aut ſi quid
etiam plumbo uilius, ut quorũ pleriſq; uictus labore quæritur, ac paſſim pau-
pertas, egeſtas ac deſperatio, & illud: Hei mihi, & unde inueniam, & ô fortunã,
atq; id genus alia per multa, apud nos nempe pauperes abundant: quanquã his
de rebus leuius diſcruciaremur, niſi diuites conſpiceremus tanta fruentes felici-
Amplificatio à collatione diuitum. tate. Qui quidem quũ tantum auri, tantum argenti conditum habeant, tantum
ueſtium poſſideant, tot mancipia, tot currus, familias, agros, atq; harum rerũ
omniũ magnam uim teneant, tamen adeo nobis nihil unquã de eis impertiũt,
ut plebeios homines ne aſpectu quidem dignentur. Hæc inquam, ſunt Saturne
quæ nos enecant maximè, planeq; rem intolerandam arbitramur, hunc in pur-
pura accũbentem, tantis opum delicijs affluere, ructantem interim, & applaudẽ
tibus amicis, perpetuò feſtum diem agere: me uero, meiq; ſimiles, ſomniorum
coniecturas interpretari, ſi unde fortè quatuor oboli cõtingant, quo uidelicet
pane polentáue expleti dormire queamus, naſturtium, aut porrũ, cepáue, alli-
úmue opſonij uice arrodentes. Aut hæc igitur Saturne ad æquabilitatem uitæ
mutes corrigasq; neceſſe eſt, aut quod eſt poſtremum, illis ipſis inter dicas diui-
Redit ad poſitionẽ, & leges quoque præſcribit. tibus, ne ſoli bonis fruantur, uerum è mediis auri tam multis uel heminam in
omneis nos diſpergant. Porrò ex ueſtibus, ſi quas iã à tineis exeſas, citra ſuum
incommodũ dare poſſint, malintq; hæc prorſus uetuſtate ſituq; peritura, nobis
dare qui induamur, quàm ſinere ut in cubilibus ac ſcrinijs multa carie compu-
treſcant. Præterea ut cœnent ſinguli, nunc quaternis, nunc quinis pauperibus
ad conuiuiũ adhibitis. Haud iſto quidẽ pacto, quo his tẽporibus cõuiuia per-
aguntur, uerum popularius, ut æqua ſit omniũ portio, neq; ut hic opſonijs in-
gurgitet ſeſe, famulo interim adſtante atq; operiente, donec herus uorando præ
focetur. Cæterum ubi ad nos uenerit, quũ uix etiam apparauerimus admouere
manum, protinus ad alios transferatur, patina tantum oſtenſa, uel ſi quid de
placenta reliquũ eſt. Neq; illatum aprum ita partiatur, ut domino totũ dimidi-
um apponat, unà cum capite, reliquis autem oſſa tecta apponat. Vtq; præmone
antur pincernæ, ne contentur donec unuſquiſq; noſtrum ſepties poſcat bibere,
ſed ſemel iuſſi protinus infundant, & ingentem calicem impletũ tradant æquè
atq; ipſi domino, utq; unum & idem uinum conuiuis ſit omnibus. Alioqui ubi
nã iſta lex ſcripta fuit, aut receptus mos, ut hic uino odorato generoſoq; temu-
lentus ſit, mihi contrà muſto diſrumpatur aluus? Hæc ſi correxeris nouarisq;
Epilogus per comminationem. Saturne, tum demum effeceris, ut uita uerè uita ſit, feſtum uerè feſtum: ſin mi-
nus, illi quidem epulentur, nos autem interim ſedentes precabimur, ut ſimulat
que loti uenerint, puer ſubuerſa amphorum rumpat, utq; coquus ius aduratq;
ac per oblitionem muriam piſcium in lẽtem infundat, utq; canis in domum ir-
ruens, opſoniorum artificibus alibi intentis, exta deuoret uniuerſa, præterea
placentę

placentæ dimidium: utq; sus ac ceruus, neq; non suculæ inter assandum idem faciant, quod Homerus de solis bobus commemorat: imò uti non serpãt solum, uerumetiam unà cum ipsis uerubus in montem abripiant sese fugiantq;: utq; ipsæ etiam aues pingues, iam ademptis plumis, & ad coquẽdum apparatę, uolatu aufugiant, ne soli illis fruantur: quodq; futurum est illis grauissimum, ut formicæ tales, quales feruntur Indicæ, aurum è thesauris effossum, noctu in publicum efferant: utq; uestis curatorum indiligentia ita ab optimis muribus perforetur, ut cribrum uideri possit, nihilq; differat à casse uenatorio: utq; formosi illorum comatiq; puelli (quos Hyacinthos, aut Achilles, aut Narcissos appellare solent) dum ipsis poculum porrigunt, subitò defluente coma calui fiant, & acutam ædant barbam, cuiusmodi in comœdijs induci solent Sphenopogones, quibus à cuneata barba nomen inuentum est: utq; uertex illis asperis ac pungentibus pilis sit hirtus, reliqua capitis parte nuda. Hæc atq; his etiam plura illis imprecabimur, nisi desinant usq; adeo suis priuatim studere commodis, uelintq; in commune diuites esse, nobis quoq; quantum æquum est impartientes.

SATVRNVS MIHI CHARISSIMO SAL.

Quid tu, obsecro, nugas istas ad me, ac de rebus huiusmodi scribis, iubesq;, ut de integro bonorum faciam partitionẽ? quod quidem alterius munus fuerit, penes quẽ nunc est imperium. Etenim demiror te, si solus omnium ignoras, quemadmodum iampridẽ regnare desieris, ac priuatus esse cœperim, liberis partitus imperium: quanquam Iupiter præcipuè rerum istiusmodi curam agit. Porrò mea potestas non nisi ad taxillos usque, saltationes, cantiones, & ebrietatem ualet, idq; septem non amplius diebus. Itaque grauioribus in caussis, de quibus scribis, uidelicet de tollenda rerum inæqualitate, utq; exæquo omnes aut opibus abundent aut egeant, Iupiter uobis operam dabit. Quòd si quid in his quæ ad festũ pertinent, uel fraude detractum est alicui, uel additum, id erit mearum partium iudicare. Iamq; scribo diuitibus de cœnis, de q; auri hẽmina, neque non de uestibus, ut uobis quoque ad celebrandum festum nonnihil mittant. Quandoquidem æqua sunt ista, decetq; illos facere quemadmodum prædicatis, nisi fortè habent isti, quod probabiliter ad hæc respondeant. Insumma tamen illud scirote pauperes, uos longè falli, neque rectè iudicare de diuitibus. Siquidem illos felices arbitramini, solosq; suauem uitam uiuere, propterea quòd illis liceat opipare cœnare, uino suaui inebriari, formosis frui mulieribus, uestibus uti delicatis, uerum istam felicitatem cuiusmodi sit ignoratis: siquidem hæ res non mediocribus curis eos distorquent, sed singulis inuigilare coguntur, ne quid rerum domesticarum dispensator fraudet, aut clanculum suffuretur, ne uinum acescat, ne frumentum uermibus corrumpatur, ne latro tollat pocula, ne populus credat calumniatoribus, si illum dixerint affectare regnum. Atqui hæc quidem quota pars est eorum, quæ istos discrutiant? Quòd si nosse tis metus & curas, quibus obnoxij sunt, planè fugiendas uobis esse diuitias existimaretis. Alioqui creditis uel meipsum usque adeo insanum, ut si præclara res esset opulentia, aut regnum, depositurus hæc, alijsq; ea cessurus fuerim, patererq; ut nunc priuatus alieno parerem imperio? Quin potius quum non essem ignarus huiusmodi malorum quæ plurima diuitibus ac regibus adsint necesse est, imperium deposui, idq; sapienter. Namquòd tu nunc apud me deos obtestans deplorabas, illos apris ac placentis expleri, uos contra nasturtium, porrumue, ut cepe per festi tempus, opsonij loco arrodere, cuiusmodi sit, considera. Etenim in præsens quidem utrunq; dulce est illis, minimeq; molestũ. At postea res inuertitur. Quãdoquidẽ uobis deinde nõ accidit, ut postridie surgatis, capitis dolore grauati

Exordium ab increpatione.

Propositio & responsio ad superiorem petitionem.

Digressio, qua pauperibus suadet, ut sua sorte contenti sint, plus oneris inesse diuitijs quam uoluptatis.

Asseueratio à suo ipsius exemplo.

grauati obtemulentiam, quemadmodum illi, neq; ob immodicam ingurgitationem grauè olẽtem, et acrem ſpiritum ructatis? At illi hoc quoq; fructus ferũt, ut quoniam magnam noctis partẽ uario coitu pro libidinis arbitrio tranſigũt, facile ſibi uel tabem, uel tuſſim, uel morbum intercutem, ex intemperato uoluptatum uſu colligant. Alioqui quotum quenq; potes oſtendere, qui non planè palleat, ac faciem cadaueroſam præ ſe ferat? Quotum quenq; autem, qui cum ad ſenectutem peruenerit, ſuis ipſius pedibus ingrediatur, ac non potius à quatuor baiulis geſtetur? foris quidem totus aureus, intus putris ac pannoſus, cuiuſmodi ſunt tragica indumenta, ex pannis admodum uilibus conſarcinata. Vos autem quum moleſtum eſt, quòd de piſcibus guſtare non liceat, quòd inedia laboratis, non illud item cogitatis, eoſdem & podagræ, & tuſſis expertes eſſe, aut ſi quid aliud aliam ob cauſſam illis incommodi contingit. Quanquam nec illis ipſis æquè dulce eſt, quotidie, ſupraq; ſatietatem iſtis ueſci. Quin potius uideas eos nonnunquam ita olus ac lupinum appetere, ut tu non æquè leporem appetas, aut aprum. Vt de reliquis interim ſileam, quæ illos diſcrutiant, puta ſi filius ſit luxurioſus, ſi uxor uel amans, uel amata à famulo, coacta magis quàm ex animo cum illo dormiat. In ſumma multa alia ſunt, quæ uos ignorantes, tantum aurum illorum ac purpuram uidetis. Tum ſi quando uidetis eos albo prouehi curru, inhiatis & adoratis. Quòd ſi illos contemneritis, negligeretis q;, neq; ad argenteum currum oculos haberetis intentos, neq; inter colloquendum, ſmaragdum annulo incluſum reſpectaretis, neq; ueſtes obiter contrectantes mollitiem admiraremini, ſed ſineretis eos ipſos ſibi diuites eſſe, haud dubiè futurum ſit, ut ipſi uos ultrò adirent, ad cœnam rogarent, nimirum ut uobis oſtendere poſſint lectos, mẽſas ac pocula. Quarum rerum nulla ſit utilitas, ſi ſine teſte poſſideantur. Certè reperiretis pleraq; hæc illos ueſtra cauſa parare, non quo uti ipſi uelint, ſed uti uos admiremini. Hæc ad conſolandos uos ſcribo, utranquitatem cognitam habens. Conuenit q; ita feſtum agere, ut cogitetis omnibus breui decedendũ è uita, & illis depoſitis opibus, & uobis relicta paupertate. Quanquam & illis ſcribam, ſicuti ſum pollicitus, certum ſcio eos non neglecturos literas meas.

Epilogus per comminationem.

SATVRNVS DIVITIBVS. 3.

Exordiũ ab expoſitione.

PAuperes nuper ad me datis literis incuſarũt uos, qui nihil ipſis ex facultatibus quas poſſidetis, impertiminiatq; omnino poſtularunt, ut omnia bona facerẽ omnibus cõmunia, ut ad ſingulos illorũ ſua pars rediret. Æquum enim eſſe, ut rerũ æqualitas conſtituat, neq; decere, ut huic ſuperſit, ille nullo modo ſit particeps uoluptatum. Ego uero reſpondi, hiſce de rebus rectius Iouem conſideraturũ. Cæterum de præſenti negocio, deq; iniurijs, quibus ſeſe per feſtos dies affici putant, uidebam mei officij eſſe ſentẽtiam ferre, ſumq; pollicitus me uobis ſcripturum. Sunt autem quæ poſtulant hæc, ut mihi quidem uidetur, æqua. Nam quo pacto, inquiũt, tanto frigore horrentes, tantæq; obnoxij eſuritioni, poſtea diem etiam feſtum celebrari poſſimus? Quare ſi uellem & illos feſti participes eſſe, poſtularunt ut cogerẽ uos, ut & de ueſtibus illis impertiamini, ſi quæ ſuperſunt pinguiores, quàm quæ uobis conueniant; utq; de auro nonnullas guttulas in illos deſtilletis. Quòd ſi iſta feceritis, inquiunt, non eritamplius diſceptatio inter uos de bonis apud Iouem. Sin minus, minitantur ſeſe ad nouam rerum partitionem prouocaturos, ut primum Iupiter pro tribunali ſedere cœperit. Atq; hæc quidem facere uobis nequaquam graue fuerit, impertiri nonnihil de tantis opibus, quas poſſidetis, & rectè poſſidetis. Quin de cœnis quoq; ut uobiſcum cœnarent, & hoc literis addendum putarunt, quem ad modũ uos in præſentia foribus occluſis, ſoli delicijs frueremini. Quòd ſi quãdo uobis uiſum fuerit, & illorum

Propoſitio 1. de ueſtibus.

II. de Cœnis.

rum quempiam post longum tempus conuiuio adhibere, plus esse molestiæ in cœna, quàm uoluptatis, multaq; illic in pauperum contumeliam fieri: uelut illud, cum non eodem de uino bibant, Dij boni, quàm illiberale: planè dignum, in quo & illi debeant accusari, qui non surgant potius, abeantq;, toto conuiuio uobis solis relicto. Quanquam negant sese etiam ad satietatem ex illo qualicunque uino bibere, propterea quòd uestri pincernæ, aures habeãt cera obturatas, quemadmodum olim Vlyssis socij. Porrò reliqua usq; adeo sunt turpia, ut pigeat commemorare, quæ de carnium partitione criminantur, deq; ministris, qui cum uobis assistant, donec plus quàm ad plenum expleamini, ipsos prætercurrunt, aliaq; huius generis permulta sordida, minimeq; digna uiris ingenuis.

Argumentũ à signo & causa.

Proinde æqualitas, res est omnium iucundissima, maximeq; conuiuijs congruens. Atq; hac de caussa, uobis æquus ille partitor in conuiuijs præficitur, ut æquam omnes habeant portionem. Videte igitur ne posthac uos iterum accusare possint. Quin potius honorabunt uos, & amabunt, si paucula ista à uobis acceperint, quorum impendium à uobis nec sentiretur quidem, penes illos muneris in tempore dati memoria semper mansura est. Præterea nec Remp. administrare possitis, ni pauperes unà uobiscum in ea uersentur, milleq; modis felicitatem uestram adiuuent. Neq; enim habituri estis, qui diuitias uestras suspiciant, si soli atq; apud uosipsos in tenebris eas possideatis. Videat igitur uulgus, miretur q; uestrum argentum, mensas, & quemadmodum præbibentes ad potandum inuitetis. Dein illi inter bibendum poculum undique contemplentur, ac pondus expendant, manu librantes. Tum argenti absolutam cælaturam. Tum auri uim, uicissim artem condecorantis. Nam in istum modum, nõ solum illi uos probos uiros & humanos prædicabunt, uerum etiam inuidiam illorum effugietis. Quis enim inuideat impertienti, dantiq; quod æquum est? Quis non potius optet, ut quàm diutissimè uiuens, bonis suis fruatur? Verum ut nũc res uobis habent, & felicitas uestra teste caret, & diuitiæ inuidiosæ, & insuauis uita. Neq; enim perinde iuuat, opinor, si quis solus expleatur, quemadmodum aiũt leones facere, & ex luporum genere, quos solitarios uocant, quàm si cum lepidis hominibus, ac per omnia gratificari paratis, conuiuatis. Qui primũ non sinent conuiuium surdum aut mutum esse, uerum consuetudine sua fabulas conuiuijs aptas, dicteriaq; minimè molesta, uariasq; uoluptates adferent. Quibus rebus tempus iucundissimè transigitur. Idq; gratum est Baccho, gratum Veneri, gratum etiam Gratijs. Deinde postero die, dum comitatem uestram referunt, bene uolentiam uobis conciliant. Hæc etiam magno fuerant emenda. Nam illud à uobis suscitabor, si pauperes abeant taciti, sic enim fingamus, nonne uos ea res uexaret, cum nõ haberetis, quibus ostentaretis purpureas uestes, comitum multitudinem, anulorum magnitudinem? Neq; iam libet referre, necessario futurum ut pauperum insidiæ atq; odia in uos oriantur, si soli delicijs fruiuelitis. Nam quæ minantur uobis imprecaturos sese, prorsus abominanda sunt. ac dij prohibeant, ne unquam ad eiusmodi imprecationes uenire cogantur. Quandoquidẽ si id fiat, neq; intestina posthac gustabitis, neq; placentam, nisi si quid canis reliquum fecerit. Præterea lenticula saperdæ liquamẽ uobis habebit. Porrò sus aut ceruus interim dum assantur, è ueru in montes aufugere parabunt. Tum aues quoq; pingues absq; alis fugam molientes, ad pauperes auolabũt. Denicq; quod est omnium grauissimum, pocillatores formosissimi repente uobis calui fient, idq; etiam fracta amphora. Super his rebus consulite, quæ & festo sint digna, & uobis quàm maximè tuta, atq; illis paupertatis onus subleuate, exiguo uectigali illos amicos habituri, neutiquam malos.

A cõsequenti & cõditione pauperum.

Amplificatio à bonis ciuij.

A periculo.

Exordium ab extenuatione accusationis.

NVm putas Saturne, de rebus istis ad te solum scripsisse paupertas? Quin potius Iouis ipsius aures iam obsurduerunt illorũ querelis dum hæc eadem uociferantur, ac nouam rerum partitionem flagitant, ac simul & fatum incusant, quòd non æqualiter distribuerit, & nos, quòd nihil ipsis uelimus impertiri. Verum nouit ille, quippe cum sit Iupiter, penes quos sit culpa, eoq; illos plerunque obaudit. Nihilominus tamen purgabimus nos tibi, quandoquidẽ hoc certè tempore princeps noster es. Nos enim omnia ista quæ scribis, ob oculos habentes quàm sit honestum de magna rerum copia opitulari ijs, qui indigent, quantoq; sit iucundius, simul cum pauperibus uersari, & conuiuium agitare, ad eum modum assiduè facimus adeoq; in ratione uitæ nos æquamus, ut nihil possit incusare is, quem ad conuiuium admittimus. Verum illi primum aiunt sibi paucis opus esse. Deinde ubi semel illis fores apperuerimus, nunq; desinunt alia super alia postulare. Quod nisi protinus omnia, simulq; cum dicto acceperint, mox paratũ odium, in promptu cõuicia, etiam si quid de nobis sit mentiendum. Porrò qui audiunt, fidem illis habent, ratí uidelicet illos probe scire quæ dicunt, propterea quod nobiscũ consuetudinem habuerint. Ita fit, ut in alterutrum incidamus, ut aut si nihil demus, illos prorsus habeamus hostes, aut profusis omnibus, ipsi protinus egeamus, iamq; in pauperum gregem ueniamus. At cætera quidem utcunq; ferenda sunt, uerum inter cœnas ipsas non satis habent ingurgitari cibis, atq; aluum explere, sed ijdem ubi plus satis adbiberint, tum uel puellę formosæ cyathũ porrigentis manum uellunt, aut concubinam, uxorem ue sollicitant. Postremo conuomito conuiuio, postero die nobis obtrectant, narrantes quemadmodum sitierint, esurierintq;. Quòd si hæc aduersus illos mentiri uidemur, uester ille parasitus Ixion in memoriam redeat, qui ad communis mensæ honorem admissus, ac uobis dignitate æquiparatus, iam ebrius uir ille egregius, Iunonem adortus est. Hæc atq; huiusmodi sunt, propter quæ in posterum statuimus, quo res nostræ sint in tuto, ne posthac illis in domum aditum præbeamus. Quod si ita autore, pacto recipiant, sese moderatè petituros, quemadmodum nunc aiunt, neque quicquam flagitiose in compotationibus admissuros, age, conuiuant nobiscum, simulq; cœnent bonis auibus. Ac de tunicis, sicuti iubes, mittemus, & de auro, quantum facultas patietur, ac sumptus augebimus: in summa, nihil omittemus officij nostri, modo uicissim desinant ipsi arre nobiscum uiuere, sintq; pro parasitis & adulatoribus amici. Ita nihil erit, quod in nobis desideres, si ipsi quoque suo fungi uolent officio.

Propositio. & dilutio criminis p regestionẽ, qua uicissim pauperes accusant immodestiæ, & intẽperãtiæ.

Epilogus quo sub conditiõe in postulata Saturni consentium.

SYMPOSIVM, VEL LAPITHAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ERASMVS ROTERODAMVS IOANNI Eutychio suo. S. D.

QVam quam hic Luciani Dialogus Eutychi doctissimè, plurimũ habeat artis, ob decorum uarietatum in personis tam multis, tamq; diuersis: tamẽ aliquot repperi, qui dicerent esse præmendum, liberius ac uelut ἐξ ἀμάξης philosophorum omne genus lacerat. At mihi uidetur iustius esse stomachandũ in huius seculi mores, quo uidemus Philosophorum ac theologorũ scholas multò puerilius etiam inter se dissidere: nec minus atrociter digladiari, tũ inter religionis professores nihilo minus cruentam esse pugnã, quàm in eo conuiuio fuisse Lucianus, uel finxit, uel retulit. Hunc igitur libellũ, quoniam fortè ad manum repperi, & tamẽ patrono uidebatur egere, Eutychio dicaui. Bene uale, καὶ ὄντυχα. ut planè sis quicunq; ocrius. Antuerpiæ. M. D. XVII.

ARGV-

ARGVMENTVM.

RVrsum depingit hoc loco Philosophorũ mores et uitã Lucianus, atq; illa, quæ fictionibus ac fabulis alibi de illis prodidit, hic nunc exemplo ac uero facto cõprobat. Est aũt historica quædam rei gestæ cõmemoratio, qua exponit, quo pacto diuersarum professionũ Philosophi aliquot, ab Aristæneto ad cœnam & nuptiarum celebritatẽ uocati, postcaq; uino incaluere, pro sesta quisq; sua inter se uerbis primo cõtenderint, mox ad manus quoq; & ad uulnera uenerint, adeo ut saucij nõnulli, ac mutilati è cõuiuio asportati fuerint. Rursum aũt ex alijs qui uocati non fuerant, quidam, Cynicus uidelicet, ultrò ueniens, cœnantibus sese obtruserit, magna præsentiæ & impudentiæ suæ importunitate. Alius aũt per literas cũ Aristæneto expostulârit, tragicè propè in eũ debacchatus, q; præteritus, & cæteris postpositus fuisset. Ex quo apparet, istud hominum genus, quod foris uirtutem prædicat, & specie religionis in se uulgi ora conuertit, nõ hac ætate modo (quod tamẽ grauissimũ est, quando & Christianos esse plerique se, & alijs uitæ morumq; honestate præire profitentur) uerũ olim quoq; eadem simulatiõe, ijsdemq; præstigijs usos esse. Nimirũ ut uerbis quidem multa de pietate, de officijs, de uera uiuendi ratione iactitarent, cæterũ ipsa rẽ à uirtute ac honestate omni, q; longissimè abessent, libidini & gulæ, et cæteris uicijs turpissime interim seruientes. Et accidere sanè etiã nostra memoria huiusmodi quædã exempla, conuiuio huic nõ admodũ dissimilia, ubi isti in speciem grauissimi sanctissimiq; uiri, uel p leuibus ac puerilibus rebus, acerbissimas sæpenumero cõtentiones incepere, uel qa alicubi præteriti atq; neglecti uiderentur, grauissima odia exercuere. Vt non immerito quispiã crediderit philosophos illos ueteres (quanq; indignũ adeo est, tam uenerabile nomẽ in tam turpibus personis hærere) in nostræ ætatis religiosos quosdã immigrasse. Vsq; adeo nostri isti à ueteribus nõ alia re, q; solo titulo ac nomine differunt, cũ cætera, ut habitus differẽtia, & exterior uitæ asperitas & immundicia, deinde & opinionũ atq; doctrinæ diuersitas, in utrisq; eadem propè fuisse uidentur. Cæterum tametsi hæc omnia cũ summa festiuitate pro ingenio atq; facundia sua tractet Lucianus, interim tamẽ serio quoq; ac uere idem monet, nullũ esse precium operæ, si quis disciplinas omnes perdiscat, nisi simul & uitæ rationes ad id, quod optimũ est, accõmodet, eosq; illos, qui solos libros spectant, quiq; sollicitudine ac cura, quam illi afferunt, perpetuo tenentur, à rectaratione, bonisq; institutis fermè abduci. &c. Inscribitur aũt Dialogus hic Conuiuiũ, uel Lapithæ, quorũ prior titulus ab argumento & re ipsa sumptus est: alter à collatione, quòd ut hic Philosophi, ita à Poëtis Lapithæ & Centauri, in nuptijs Pirithoi, inter se funesto certamine congressi quoq; feruntur.

PHILON, LVCIANVS, PHIL.

MIrum quandã & uariam disputationẽ Luciane uobis fuisse narrant, super cœnã apud Aristænetũ: tum philosophicos quosdã sermones dictos, ac super his summam contentionẽ exortã fuisse. Quod ni mentitus est Charinus, etiã ad uulnera usq; rẽ processisse: denicq; sanguine conflictum fuisse diremptũ. LVC. Atqui unde nam Philon ista rescisti Charinus? neq; enim is nobiscũ aderat in cõuiuio. PHIL. E Dionico medico aiebat audisse sese. Porrò Dionicus etiam ipse è conuiuarum numero fuit opinor. LVC. Fuit maximè. Verum ne is quidem ab initio rebus omnibus fuit præsens: sed serius aduenerat, media fermè pugna, paulocq; ante uulnera. Proinde demiror, si quid comperti, certiue referre potuit, q non ordine spectarit illa, unde inter illos nata lis, postea ad sanguinem usq; deducta est. PHIL. Proinde Luciane, Charinus, etiam ipse si rem compertius uellem cognoscere, & quo singula modo sint gesta doceri, te adirem iussit. Nam Dionicum etiam ipsum fassum fuisse: ne se quidem toti negocio præsentem adfuisse. Te uero quicquid esset actum, id omne comperto certoq; scire: tum etiam quę dicta inter illos fuerint, meminisse: quippe qui eiusmodi non obiter neq; neglectim audire, sed per ocium atq; attentè auscultari sis solitus. Proinde nũquam effugies, quin nos hoc suauissimo accipias epulo: quo mihi quidem haud scio an ullum possit accidere iucundius: præsertim quòd sobrij per ocium tutò ac citra sanguinem, extraq; teli, quod aiunt, iactum constituti sumus epulaturi.

Exordium ab admiratione & rei nouitate.

Petitio.

Siue senes aliquid, Siue etiam iuuenes Super cœnam sunt debacchati,

à mero compulsi sunt, quæ neutiquam fas erat, tum dicere, tum facere. LVC. Iuuenilius tu quidem Philon, atq; inconsultius hæc nos iubes in uulgus efferre, eaq; referre, quæ inter pocula ab ebrijs sunt acta: quũ hæc magis oporteat oblivioni tradere, eaq; omnia Baccho deo uelut autori imputare, qui quidem haud scio an quenquam suis non afflatum Orgijs, & Bacchanalium expertem præterierit. Proinde uide ne hominis sit parum benè morati, eiusmodi ad amussim exquirere, quæ rectius erat in cõuiuio reliquisse, atq; ita discedere. Siquidem odisti (sicut inquit uersus poëticus) memorem compotorem. Neà Dionico quidem rectè factum, qui hæc apud Carinũ effutiuerit, immodicamq; & pridianam dissiparit temulentiam hominum philosophorum. Cæterũ ego, absit ut istiusmodi quippiam sim dicturus. PHI. Nugas agis Luciane, cum ista dicis. Quinhaud quaquam oportebat ad istum modum apud me præsertim agere: ut qui certò sciam, te multò cupidiorem esse narrandi, quàm ego sim audiendi, adeo ut mihi uidearis, si desint qui te audiant, uel ad columnam aliquam, aut statuam libẽter accessurus, quo cuncta pariter euomas. Quòd si nunc coner discedere, nõ sines, ni te prius audiero, abire: uerum ultrò aderis, consectabere, rogabis. Atti ego te uicissim lusero. Iamq; adeo, si ita uis, abimus: ex alio quopiam hæc eadem audituri. Tu uero ne dicito. LVC. Age ne quid succenseas: equidẽ dicam, quandoquidem usque adeo cupidus es audiendi: uerũ heus ea lege, ne passim in uulgus efferas. PHIL. Ni prorsus ignoro Lucianum, tute isthuc potius feceris. Nam prior ipse denarrabis omnibus, ut me quidem ad id nihil futurũ sit opus.

Recusatio.

Causa conuiuij & celebritatis.

Sed illud mihi primo responde loco: Aristænetus, num filio Zenoni dabat uxorem, atq; ita in nuptijs eius uos accepit? LVCIA. Non. imò filiam suam elocauit Cleanthidem, idq; Eucriti nummularij filio, qui philosophiæ dat operam. PHI. Formoso admodum per Iouem adulescentulo: tametsi tenero adhuc & uxoriæ rei non admodum maturo. LVC. Verum: at non inueniebat, opinor, alterum generum magis idoneum. Hunc igitur qui tum modestus uideretur, tũ ad philosophiæ studium propensus: præterea autem unicus Eucriti diuitis, ex omnibus delegit filiæ suæ maritum. PHIL. Causam neutiquam leuem dixisti, nempe quia dives sit Eucritus. Verum heus Luciane, qui nam erant conuiuæ? LVCIA. Reliquos illos quorsum attinuerit tibi recensere? Verum è Philosophorum numero, ac literatorum, quos potissimum opinor, audire cupis: Zenothemis erat, senex ille Stoicus, unaq; cum hoc Diphilus, cui cognomẽ Labyrinthus: & hic quidem quòd esset Zenoni Aristæneti filio præceptor. Deinde Peripateticæ factionis Cleodemus: nosti hominem, nempe dicacem illum & argutum, atq; ad refellendum instructum. Discipuli gladium ac hipennem nominant. Quin & Hermon aderat Epicureus. Verum hũc quũ ingrederetur, Stoici totis obtuebantur oculis, & auersabantur, palamq; perinde quasi parricidã quempiam atq; impiũ ac funestum detestabantur. Et hi quidem tanquam Aristæneti ipsius amici familiaresq; fuerant ad cœnam uocati, quos comitabatur & Istiçus grammaticus, & Dionysidorus rhetor. Iam uero propter sponsum Chæream unà cum illo ad conuiuium accesserant, Ion ille Platonicus: quòd is iuueni præceptor esset, uir uenerandus aspectu, ac maiestatis quiddam præ se ferens, multumq; dignitatis ipso ostendens ore. Vnde nõnulli propter animi constantiam ac rectitudinem, regulam illum appellãt. Huic simul ut ingrediebatur assurgebant omnes, ac ueluti præcipuum quendam ac primarium hominem comiter atq; officiosè exceperunt: adeo ut planè numen aliquod aduenire uideretur, cũ adesset Ion admirandus ille. Tandem uero, cũ iam omnes fermè conuiuæ præsentes essent, tempus erat ut discũberetur. Itaq; ad dextrã ingressus totam illam sponsam mulieres (erant autem cõplures) occupabant. Inter quas erat & sponsa summo studio culta, hinc atq; hinc stipata fœminis. Porrò ex aduerso ostij altera turba, pro cuiusq; dignitate locis distributis. Porrò è regione mulierum primo

Conuiuarum personæ, & quo loco quisq; accubuerit.

loco

loco accumbebat Eucritus, ſecundo Ariſtænetus: ſub hæc ambigi cœptum, utrum altero priorem oporteret accumbere, Zenothemim ne Stoicum, quippe ſenem: an Hermonem Epicureum. Nam hic erat Caſtoris ac Pollucis ſacerdos: tum autem nobiliſſimæ inter ciues familiæ. Verum eam hæſitationem ſuſtulit Zenothemis: Si me inquiens Ariſtænete, minoris ducis Hermone, uiro uidelicet iſto, ut ne quid aliud mali dicam Epicureo, diſcedo, totumq; conuiuiũ uobis relinquo. Et puerũ protinus aduocat, diſcedere parans. Tum Hermon: Imò habeto, inquit, tibi priores partes Zenothemi. Quanquam etiam ſi nihil aliud, uel hoc nomine par erat concedi, quòd ſacerdos ſim, ut planè contemnas Epicurũ. Rideo, inquit Zenothemis, ſacerdotem Epicureum. Simulq; cum dicto accũbebat. Poſt hunc Hermon. Deinde Cleodemus Peripateticus: pone hunc Ion, proxime hũc ſponſus, poſt eum ego, iuxta me Diphilus, huic aſſidebat Zenon diſcipulus, poſtremo rhetor Dionyſidorus cum Iſtiæo grammatico. PHIL. Pa pæ Luciane, Muſarum conuentum quendam mihi narras fuiſſe iſtud conuiuium, quippe plurimis ſapientibus ac doctis uiris refertum. Ego uero laudo Ariſtænetum, qui quũ optatiſſimam illam, ac ſplendidiſſimam ſolennitatem celebraret, præ cæteris ſapiẽtiſſimos uiros adhibere uoluerit: idq; adeo delectis ex unaquaq; philoſophiæ ſecta præcipuis, non hos aduocans, illos præteriens: uerum promiſcuè uocans omneis. LVC. Is uero nequaquam eſt è uulgarium iſtorum diuitum numero, uerũ & literarum eſt ſtudioſus, ac maximam uitæ partem in his rebus uerſatur. Cœnabamus igitur initio quidem taciti & quieti, uariusq; erat apparatus & omnijugus. Neq; enim arbitror operæ precium, ut numero recenſeam etiam illa condimenta, cupedias, aromata, atq; id genus illecta menta. Cuncta ſiquidem affatim ſuppetebant. Inter hæc Cleodemus admoto ad Ionis aurem ore: non uides, inquit, ſenem illum, Zenothemim dicebat (ſubauſcultabam enim) ut ſeſe opſonijs ingurgitat, utq; iure ueſtem oppleuit: tum quàm multa puero à tergo ſtanti porrigit, putans interim ſe aliorum oculos fallere: neq; meminit poſt ſeſe accumbentiũ? Hæc igitur fac & Luciano commonſtres, quo teſtis eſſe poſſit. Mihi uero nihil Ione monſtratore opus erat: quippe qui hæc multò antè limis iam oculis præuideram. Hæc ſimulatq; dixiſſet Cleodemus: irruit in conuiuium & Alcidamas Cynicus, atq; is quidem inuocatus, uulgatum illud feſtiuitatis gratia præfatus de Menelao, qui ultrò ad fratris conuiuium acceſſiſſet. Itaq; pleriſq; turpiter atq; impudenter uiſus eſt feciſſe: & quicq; tum fortè in mentem ueniebat, in eum torquebãt: alius illud: Inſanis Menelaë. Alius rurſum:

Cœnæ deſcriptio.

Cynici intruentis, & occaſio turbæ.

Verum Agamemnoniæ mentinon iſta placebant.

Ad hæc alia quæ pro tempore ſalſè lepidèq; dici poterant, in eum obmurmurabant. Nam palàm nullus audebat quicquam dicere, propterea quòd metuerẽt Alcidamantem, utpote conuiciatorem egregium, unumq; è Cynicis omnibus clamoſiſſimum. Qua quidem re adeo uiſus eſt reliquis antecellere, ut nulli non eſſet formidandus. At Ariſtænetus collaudatum illum quòd inuocatus aduenisſet, iuſſit accepta ſella, iuxta Iſtiæum ac Dionyſidorum accumbere. At ille: Apage, inquit, muliebre quiddã ac molle dicis, uti in ſcamno aut ſella ſedeam, quemadmodum facitis uos, mollibus in ſtratis penè ſupini recumbentes, purpura ſuffulti. Quin ego tibi uel ſtans cœnauero, in ipſo interim conuiuio etiã obambulans. Quòd ſi defatigatus fuero: tum humi ſubſtrato pallio, cubito innixus cubuero: qualem uidelicet Herculem pingunt. Ita fiat, inquit Ariſtænetus, ſiquidem iſthuc mauis. Sub hæc Alcidamas in orbem conuiuium luſtrans, cœnabat, Scytharum ritu ad uberiorem paſcua ſubinde ſeſe transferens, unaq; cũ his qui inferebant edulia, circumiens atq; obambulans. Atq; interim tamen dũ cibum caperet, haud quaquam negocio uacabat; de uirtute obiter, de uicio diſſerens, tum in aurum atq; argentum dicteria iaculans: iamq; Ariſtænetũ per con-

tabatur, quidnam sibi uellent tam multa, tam magna pocula, quū non minus ui sui possent esse uictilia: Verum Aristænetus iam obturbantem, molestumq; esse pergentem, in præsens quidem compescuit: ministro innuens ut ingentem calicem, infuso meracissimo uino, illi porrigeret. Atq; id quidē uisus est optimè excogitasse: nondum etiam intelligens, quantorum malorum is calix esset autor futurus. Hunc igitur ut accepisset Alcidamas, aliquantisper silentium agebat, ac solo sternens sese cubabat seminudus, quemadmodum facturum sese fuerat pollicitus, cubito humi fixo innitens, simulq; dextra scyphū sustinens, qualem Herculem apud Pholum pictores effingunt. Iam uero & inter alios calix assiduè circumagebatur, tum inuitatiunculæ ad bibendū, & confabulationes ortæ, demum & lucernæ illatæ. Interim ego cum puerū, qui iuxta Cleodemū adstabat (erat autem is pocillator egregie formosus) subridentem uidissem (nā arbitror, quicquid obiter inter cœnandum obtigit, commemorari oportere: maximè, si quid sit elegantius ac scitè factum) iam admodum attentus obseruare cœpi, quidnam rei rideret. Ac paulo post, accedebat puer tanquam calicem à Cleodemo recepturus. At ille simul & digitum illius substringebat, & drachmas puto duas unà cum calice tradebat. Porrò puer ad substrictum digitū rursus arridebat. Cæterum, de pecunia, quū non sensisset opinor, eoq; non reciperet, in terram delapsis drachmis strepitus est cōcitatus, moxq; ambo pariter rubore suffundebantur, idq; ita palàm, ut nemo non animaduerteret. Ambigebatur igitur inter eos, qui proximè sedebant, cuius nam essent illi nummi, cum & puer negaret à se proiectos, & Cleodemus item, iuxta quem strepitus acciderat sibi excidisse dissimularet. Verum ea res tum neglecta est, ac conniuenter omissa, propterea quòd id quod acciderat, non ita multi uidissent, præter unum (ut mihi quidem uisum est) Aristænetum. Nam is paulo post puerum loco mouit, clanculum ablegās, & alij cuidam innuit, uti Cleodemo pocillator assisteret, ui delicet ex exoletis illis, ac robustis, mulioni, aut equisoni cuipiam. Ad hunc modum ea res utcunq; abijt, summum alioqui allatura pudorem Cleodemo, siquidem ad omnes permanasset, ac non protinus occupans Aristænetus eam sepisset, ciuiliter dextreq; admodum inducta temulentia. Cæterum Alcidamas (iam enim potus erat) percontatus, quid nam esset nomen puellæ nubenti, tum clara uoce indicto silentio simul, & ad fœminas conuerso uultu: Præbibo, inquit, tibi Cleanthi, Herculis Archegetæ omine. Sub hæc cum risissent omnes: Ridetis, inquit, sacrilegi, quòd spōsæ, Herculis dei mei nomine propinauerim? Imo illud scito opus est, ni scyphum à me traditum accipiat, nūquam futurum, ut illi filius obtingat talis, qualis ego sum, uirtute interritus, animo liber, tum corpore adeo robusto: simulq; cum dicto, sese magis etiā renudabat, etiam usq; ad illa quæ sunt maximè pudenda. Ad ea cum iterum arrisissent conuiuæ, indignatus ille surrexit, toruis iam atq; efferatis obtuens oculis, uultuq; ipso testans iam neq; pacem, neq; quietem acturum amplius. Forsitan & baculū illi fuisset alicui, ni commodum id temporis placenta prægrandis fuisset illata. Nam hanc simulatq; conspexit, lenior ac mitior esse cœpit, ac stomachari desijt, obambulās interim ac placentam auidè uorans. Iam uero plerisq; temulenti esse cœperant; & clamoribus undiq; perstrepebat conuiuiū. Nam & Dionysidorus rhetorem illic agens, orationes quasdam pronūciabat, laudabaturq; à ministris, qui à tergo assistebant. Et Istiæus Grammaticus uicissim, qui post illū accumbebat, uersuū centones quosdā recitabat, Pindari, Hesiodi, & Anacreontis carmina simul contexēs atq; cōsarcinans: ita ut ex omnibus unicā redderet cantilenā, oppidòq; ridiculā, in primis aūt illa, perinde quasi uaticinans, de his quę postea acciderūt:

Comisere simul Clypeos.

Tum illud quoque:

Tum uero clamorq; uirūm luctusq; coortus.

Notatio philosophorum.

Bacchi uocāt ducem Musarū

At

At uero Zenothemis, libellulum quẽpiam minutis cõscriptum literulis, à puero acceptum legebat. Verum quum ij quorum partes erant edulia inferre, aliquantisper, ita ut solent, cessarent morarenturq; Aristænetus sedulò curans, ne uel id interea temporis, aut ociosum esset, aut uoluptatis expers, accersitum intrò Morionem iussit ridiculum aliquid uel dicere, uel facere, quo magis etiam exhilararẽtur conuiuæ. Moxq; ingressus deformis quidam, deraso capite, paucrulos capillos in uertice gestans, eosq; cristæ in morem erectos: hic saltabat, atque inter saltandum, quo maiorem concitaret risum, roratu sese circũagebat, distorquebatq;. Tum cymbalo concusso, sonabat interim quiddã, linguam imitans Aegyptiorum. Postremo dicteria quædam iaculabatur in eos qui aderãt. Ac reliqui scommatè tacti ridebant. Verũ ubi & in Alcidamantem simile quid dam torsisset: catulum illum Melitæum appellans, indignatus ille (la mdudum autem præ se ferebat, quòd inuideret illi, dum probaretur ac conuiuarũ oculos retineret) abiecto pallio, ut secũ luctaretur prouocauit. Quod ni faceret, hũc, inquit, baculum tibi impingam. Atq; ita miser ille Satyrion (nam id erat Morioni nomen) congressus cum eo, pancratio decertabat. Erat id spectaculi multò iucũdissimum, quippe cũ uiderent hominem philosophum cum Morione compositum, cum ferire, tũ uicissim feriri. Proinde qui aderant partim pudore tangebantur, partim ridebant: donec iam ictus Alcidamas, pugnam detrectaret, ab homuncione omnium plausu comprobato certamine superatus. Hæc igit cum essent non mediocri risu excepta: ibi tandem ingressus & Dionicus medicus haud multò post peractam concertationem, Aiebat autẽ in mora fuisse Polypreponten tibicinem, dum hunc phrenesi correptũ curandi gratia uiseret. Ac planè quiddam risu dignum, commemorabat. Dicebat enim inædes illius ueniisse sese ignarum etiam hominem iam eo morbo teneri. At illũ protinus surrexisse, foribusq; occlusis, ac nudato gladio, tibias ipsas sibi tradidisse, ijsq; uti caneret iussisse. Deinde ubi id non posset, illum percussisse, scuticam sublata manu gestantem. Sese porrò in tanto periculo tale quiddam fuisse cõmentum. Nempe ad canendi certamen prouocasse hominem: idq; ea lege ut uictus præscriptum certumq; plagarum numerũ acciperet. Ac sese priorem cecinisse, prauè atq; imperitè: deinde traditis illi tibijs scuticam ab illo recepisse: gladium autem extemplo per fenestras in aream abiecisse. Dein cũ minore iam discrimine cũ illo luctaretur, auxilio aduocasse uicinos. Eos reuulsisse belluam, atq; ita illorum opera seruatum sese. Ostendebat autem & plagarum uestigia quædam: nõ nullaq; in facie tubera liuentia. Ergo cum Dionicus ob huiusmodi fabulam nõ minus placuisset, quàm morio ipse: proximè Istiæum reclinans sese, de reliquis cœnabat. Atq; hic quidem haud absq; numine quodam nobis aduenerat. Imo prorsum usui futurus ad ea quæ postea contigerunt. Nam prodiens in mediũ conuiuium puer quidam, qui se ab Etœmocle Stoico uenire diceret, epistolium quoddam adferens, aiebat ab hero sibi mandatũ, ut eo palàm omnibus audientibus perlecto, rursus domum sese reciperet. Hic igitur permittente Aristæneto, admotus ad lucernam legebat. PHIL. Num orationem Luciane in sponsæ laudam compositam, aut carmen nuptiale, quod genus permulta faciunt? LVC. Videlicet nos quoq; tale quippiam existimabamus. Verum ne accedebat quidem ad id, ut aiunt. Cæterum in literis ita scriptum erat. Etœmocles philosophus Aristæneto: Quàm non mouear conuiuijs, omnis anteacta uita mea fuerit testis. Qui quidem quum quotidie mihi complures ea causa molesti sint, te multò ditiores, tamen haud unquam illis morem gessi: perpẽdens nimirum, quantũ sit in eiusmodi compotationibus tumultus, quantũ licentiæ petulantiæq;: uerum aduersus unum te mihi uideor meo iure stomachatus, qui tantum tẽporis à me officiosissimè cultus & obseruatus, tamen indignum habueris, quẽ uel inter reliquos amicos tuos numerares, sed solum ex omnibus præ-

Alcidamãtis & Morionis concertatio.

Digressiuncula de Medici & Phrenetici congressu.

Literæ Etœmoclis Stoici unde initium contentionis nascitur. Expostulat autẽ cũ Aristæneto, q; ad conuiuium uocatum nõ fuerit, Propositio

terieris, idq; quum uicinus essem. Proinde tua causa magis discrucior, qui quidem te tam ingratum præbueris. Nam ipse felicitatem nequaquam in hoc statuo, si quis mihi impartiat, uel suem syluestrem, uel leporem: uel placentam: quę mihi affatim contingunt apud alios, qui officia norunt. Quando quidem etiam hodie quũ apud discipulum Pammenem cœnare mihi licuerit, opiparã (ut uocant) cœnam, non annui tamen uehementer obsecranti, tibi scilicet demens ego memetipsum reseruans. At tu nobis præteritis, alios accipis conuiuio. Idq; me ritò facis, neq; enim ullo modo potes quid sit rectius dignoscere, nec apprehensiuam illam phantasiam habes. Cæterum haud sum nescius, unde mihi ista sint profecta: nẽpe ab egregijs istis philosophis tuis Zenothemide ac Labyrintho. Quibus equidem (absit inuidia dicto) uel unico syllogismo mihi uideor os protinus obturare posse. Alioqui respõdeat istorum aliquis quid sit philosophia, aut hæc quæ inter elemẽta tradũtur: quid habitio differat ab habitu, ut ne quid interim de perplexis illis rogationibus proponam: quid sit syllogismus cornutus: quid acerualis, quid metens. Verum tu quidem istis fruaris licet. Nam ego qui solum in bonis ducam quod sit honestum, facile tulero cõtumeliam. Atqui ne possis post hac ad istam excusationem confugere, ut dicas te mei oblitum fuisse: nimirum in tanto rerũ istrepitu, tantisq; occupationibus: bis te hodie sum allocutus, primum mane domi tuæ: deinde rursum in Castoris ac Pollucis templo rem diuinam facientem. Ac his quidem de rebus hæc respondero. Quòd si tibi uideor cœnæ gratia succensere, quid Oeneo acciderit cogito. Videbis nimirum ipsam etiam Dianam indignantem, quòd ille se solam non adhibuerit ad sacrificium, cum reliquos deos omneis acciperet conuiuio. Nam hac de re alicubi meminit Homerus:

A collatione.

Ab exemplo deorum.

Seu quia non norat, seu non succurrerat illi:
Acriter est offensa tamen.

Item Euripides:

Calydon quidem hæc Pelopeij regio soli:
Qua parte sæuum spectat aduersa fretum
Agros habens, tum diuites, tum fertiles.

Rursum Sophocles:

Immanis apri triste monstrum, in Oenei
Immisit agros gnata Latonæ dea
Docta eminus missis ferire spiculis.

Hæc tibi è plurimis pauca citaui, ut intelligeres, cuiusmodi præterito uiro Diphilum ad cœnam adhibeas, cui & ipsi filium commiseris tuum. Idq; rectè. Est enim iucundus adolescenti, & ita cum eo uiuit, ut placeat, atq; obsequatur: atq; adeo ni mihi turpe dictu fuerat, addidissem & aliud quiddam. Quod quidẽ tu si libebit, è Zopyro eius pædagogo uerum esse cognosces. Verũ non cõuenit obturbare in nuptijs, neq; accusare quenquam: præsertim criminibus usq; adeo fœdis ac pudendis. Tametsi Diphilus dignus in quem facerem, quippe qui dudum iam discipulos à me retraxerit: ego tamen ipsius philosophiæ causa reticebo. Porrò famulo huic mandaui, uti si quam partem dare uelles, uel apri, uel cerui, uel placentæ, mihi deportandam, ut isthoc pacto te mihi de cœna purgares, ne reciperet, ne ad hoc ipsum à nobis missus fuisse uideatur. Hæc animo quum legerẽtur, sudor interim utiq; mihi manabat præ pudore, simulq; iã illud quod uulgo dici solitum est, optabam, ut terra mihi dehisceret: quũ uiderem eos qui præsentes aderant ad singulas epistolæ partes inter se ridentes, potissimum autem hos, qui nouerant Etæmoclem uirum canum, tãtumq; seueritatis præ se ferentem. Admirabãtur igitur, quòd eiusmodi uir esset, hactenus fugisse sese, barba uidelicet ac uultus austeritate deceptos. Cæterum Aristænetus mihi quidem haud uidebatur hominem contemptu negligentiaue præterijsse, uerum quòd despe-

desperasset, si fuisset inuitatus, unquam adduci posse, ut annueret, utq; ad eiusmodi res se morigerum præberet, eoq; ne tentandum quidem esse putasse. Ergo posteaquam puer iam legere desijsset, uniuersum conuiuiũ in Diphilum ac Zenonem torquebant oculos, quòd hi iam metu trepidi sederent, ac pallidi, ipsaq; uultus inconstantia ac perplexitate crimen agnoscentes, ab Etemocle intentum. Porrò Aristænetus quanq; esset sanè perturbatus, uehementerq; consternatus animo, tamen nos iubebat bibere, conans nimirum id quod euenerat commodè uertere, subridens interim, ac puerũ redire iussit, respondens, ea sibi curæ fore. Paulò autem post surgens & Zeno clanculum sese abduxit è conuiuio, submonitus à pædagogo, ut discederet, innuente, idq; tanquam patris iussu. Ibi uero Cleodemus, qui iamdudum occasionem quæritabat (Nam gestiebat omnino cum Stoicis conflictari, uerum dirumpebatur, quod non reperiret causam ad id satis idoneam) tum igitur, ansam præbente epistola: Huiusmodi, inquit, facit egregius ille Chrysippus & Zenon ille mirabilis, neq; non Cleanthes, uerbula misera, neq; quicquam præter rogatiunculas, & umbras duntaxat philosophorum. Cæterũ Etœmocles sunt pleriq; omnes. Videtis quàm & ipsæ epistolæ graues sint ac seniles. Postremo Aristænetus hic Oeneus est, Etœmocles Diana, Dij boni, quàm benè auspicata omnia, quamq; congrua celebrandæ festiuitati. Ita per Iouem, inquit Hermon, suprà hũc accumbens: inaudierat autem, ut opinor, aprum quendam Aristæneto paratum, ut in cõuiuio proponeretur, eoq; putabat nõ intempestiuè factã mentionem apri illius Calydonij: per lares Aristænete, fac quàm primum sacri partem mittas, ne senex interim ille fame pereat, tanquam Meleager tabefactus. Tametsi nihil queat acerbum accidere, quandoquidem Chrysippus hæc indifferentia censet esse. Itáne uos Chrysippum nominatis inquit Zenothemis, erigens sese, maximaq; uoce intonans: An ex uno homine, qui non legitimè philosophiam exerceat, nempe præstigiatore isto Etœmocle, Cleantem ac Zenonem metimini, uiros sapientes? At qui tandem estis ipsi uos, qui hæc dicitis: an non tu Hermon Castoris & Pollucis cæsariem, quam habebant auream, circũtondisti? Cuius quidem facti pœnam dabis carnifici traditus. Tu porrò Cleodeme, nónne Softrati discipuli tui uxorẽ stupraſti? Nónne in adulterio eo deprehensus nefandissima passus es? An non igitur silebitis, cum huiusmodi dedecorũ uobis sitis conscij? Atqui non sum meæ ipsius uxoris leno, Cleodemus inquit, quemadmodũ tu, neq; discipuli diuersantis apud me uiatici sustuli, quòd is deposuerat, eoq; facto rapuisse me per Palladem deierans abnegaui, neq; quaternis drachmis fœnero, neq; discipulos obtorto collo in uincula duco, nisi in tempore mercedem persoluerint. Verũ illud, inquit Zenothemis, haud quaquam possis infitias ire, te Critoni uenenũ quo patrem necaret ministrasse. Atq; interea fortè bibebat, quicquid autem erat in calice reliquũ (erat autem fermè semiplenus) in duos illos profundebat. Porrò conspersus est pariter & Ion, idq; præmij tulit, quòd illis uicinus accumberet, alioqui eo malo non indignus. Hermon igitur demisso uertice merũ è capite abstergebat, eos interim qui præsentes erant attestans, quòd id genus cõtumelijs esset affectus. Cleodemus autem cum non haberet calicem, inuadens primum conspuebat Zenothemidi: deinde læua cõprehensum à barba, plagã in tempus erat illisurus, ac senẽ fortasse necasset, ni Aristænetus dextram sublatam retinuisset. Is mox transcenso Zenothemide inter utrunq; medius assedit, ut eo ueluti muro dirempti, pacem inter ipsos agerent. Hæc igitur dũ gerebantur Philon, equidem uaria meo cũ animo uoluebam. Primũ illud statim occurrebat: nullũ esse operæ precium, si quis disciplinas perdiscat, ni simul & uitæ rationes, ad id quod est optimum, accommodet atq; componat: cũ uiderem illos qui uerbis alios antecellerent, quàm factis ipsis sese ridiculos exhiberent. Deinde & illud ueniebat in mentem, ne fortè uerum esset, quod uulgo pleriq; dictitarẽt, uidelicet erudi-

Contentio & pugna philosophorum.

Quomodo & quatenus philosophandũ sit, digressio.

eruditionem à recta ratione bonisq; institutis abducere istos, qui solos libros spectarent, quiq; sollicitudine curaq; quam illi adferrent, perpetuo tenerentur. Quandoquidem quũ ibi tam multi præsentes essent philosophi, ne casu quidẽ ullum erat cernere à peccando immunem. Verum alij faciebant turpia, alij dicebant turpiora. Necq; enim iam poteram eorum quæ fiebant culpam, uino autori imputare: mecum reputans, cuiusmodi essent, quæ Etœmocles, necq; cibo neq; potu etiamdum gustato, scripserat. Ita rerum uices præposteræ atq; inuersæ uidebantur, siquidem uidisses idiotas illos summa cum modestia conuiuium agitantes, necq; uino petulantes, necq; indecore sese gerentes. At ridebant duntaxat & iam damnabant eos opinor, quos dudũ suspexerant, ex habitu iudicãtes eos alicuius esse precij. Contra sapientes illi, & in libidinem ferebãtur, & conuicijs certabant, & suprà modum sese potu cibisq; explebant: postremo uociferabantur, & ad manus usq; conserendas rapiebantur. Cæterũ admirandus ille Alcidamas, etiam meiebat sub oculis omniũ, nihil reueritus fœminas. Ac mihi quidem, si quis hæc quæ in eo cõuiuio gerebantur, rectissimè uoluisset conferre, simillima uidebantur ijs, quæ de Eride dea poëtæ fabulantur: nempe hanc, quod non esset ad Pelei nuptias aduocata, malum in medium conuiuium abiecisse, ex quo tam ingens apud Troiam bellum fuerit ortũ. Itidem Etœmocles mihi uisus est epistola illa, quasi malo quopiam in medium proiecta, non minus malorum, quàm Ilias habebat, excitasse. Necq; enim finem contentionis faciebant Zenothemis ac Cleodemus: quanquam medius inter utrunq; interceserat Aristenetus. Age, inquit Cleodemus, in præsentia tum quidem sat est, si literas nescire conuincamini: sed crastino die uos ulciscar, quibus cõueniet modis. Respondemihi Zenothemi, uel tu, uel elegantissimus iste Diphilus: qua tandem gratia pecuniæ possessionem inter indifferentia ponendam esse censetis: cum ex omnibus nil aliud spectetis, quàm ut ipsi quàm plurimum pecuniæ possideatis? Atq; ob id causę, semper apud diuites hęretis, fœnetatis atq; usuris incumbitis, necq; non mercede docetis. Rursum cur uoluptatem detestemini, atq; hac de causa Epicureos in ius uocetis: cum ipsi uoluptatis gratia, turpissima tum facitis, tũ patimini: indignè ferentes, si quis uos non uocarit ad cœnam, rursum si uocemini, non sat est tantum uorare ut cibo turgeatis, nisi & famulis tantum donetis. Atq; hæc cum diceret, pariter & linteum reuellere conatus est, quod Zenothemidis puer tenebat, omni carnium genere refertum: planeq; futurum erat, ut apertum illud ac solutum medium in solum abijceret, nisi quia puer non omittebat è manibus gnauiter aduersus trahentem retinens. Hic Hermon: Euge Cleodeme, respondeant qua gratia damnent uoluptatem, cum ipsi supra cęteros omneis studeant uoluptati? Quin magis, inquit Zenothemis, tu Cleodeme, respondeto, quamobrem diuitias inter indifferentia numeres. Imò tu potius. Atque hunc ad modum diutius est altercatum, donec lon capite tandem in apertũ prolato: Desistite, inquit, Ego, si libet, sermonum argumenta proponam in medium, conuiuio nuptijsq; digna. Vos porrò citra contentionem uicissim, & dicite & auscultate: quemadmodum & apud Platonem nostrum, alternis dicendi uicibus res ut plurimum agitatur. Id dictũ probabant, cum omnes qui aderant, tum imprimis Aristænetus atq; Eucritus, nimirum in spem erecti, fore ut eo pacto ab odiosis illis contentionibus discedi posset. Et Aristænetus priorem in locum sese recepit, iam partam esse pacem ratus. Iamq; nobis inferebatur ea conuiuij pars, absolutã cœnam uocant, singulæ singulis aues, carnes aprugnæ, pulpa leporina, piscis Tagenicus, placentę: breuiter illa, quæcunq; liberum est, seu uelis in aluum condere, seu domum asportare malis. Apponebatur igitur non sua cuiq; quadrula, uerum Aristæneto atq; Eucrito, eadem in parte mensæ, una ambobus communis, ita ut de sua utriq; parte quæ se spectaret, esset edendum, aut tollendum. Deinde altera Zenothemidi Stoico, & Hermoni Epicureo, &

Rèdit ad rẽ, & collationem amplificat.

his

his item inter ipsos commissis. Deinceps Cleodemo atq; Ioni. Post hos sponso ac mihi. Porrò Diphilo duorũ pars apposita, propterea quòd Zeno iam discesserat. Hæc facito Philon, uti memoria teneas. Nam paulo post, ad intellectum narrationis erunt usui. PHIL. Meminero sanè. LVC. Tum Ion, primus igitur exordiar inquit, siquidem uidetur. Deinde ubi paulisper intersiluisset: Conueniebat, inquit, fortassis, ut apud eiusmodi uiros de ideis, atque incorporeis substantijs, deq; animi immortalitate sermo haberetur, uerum ne mihi contradicãt ij qui diuersam philosophiæ sectam sequuntur, de nuptijs dicam, ea quę congruunt. Atque illud quidem optimum fuerat futurum, si nuptijs opus non haberemus, sed Platonis ac Socratis dogma secuti, à fœminarum commertio nos penitus abdicaremus. Etenim qui ita fecissent, ij demum ad absolutam illam uirtutẽ pertingere potuissent. Quòd si uiris omnino ducendę sint uxores, ut eas iuxta Platonicam sententiam inter se communes habeant, uidelicet quo zelotypia uacemus. Hæc quum essent risu excepta, ut quæ nimis intempestiuè dicerentur, tum Dionysodorus: Non tu desines, inquit, barbarica ista nobis occinere? Nam ubi zelotypiã istam reperias, aut apud quem? At tu etiam hiscere audes, inquit, sterquilinium? Ad hæc Dionysodorus, opinor, iam erat conuicia, quæ conueniebat, regesturus, uerum grammaticus Istiæus uir optimus ille: Desinite inquit, Ego uobis epithalamion recitabo, simulq; cœpit legere. Erant autem Elegiaci uersus hi, si satis memini:

Attentio ad ea quæ sequũtur.

Nuper Aristæneti in ædibus unica summo
Nutrita est studio diua Cleanthis hera.
Virginibus cunctis reliquis præstantior una
Vel potior Phœbe, uel potior Venere:
Salue & tu iuuenum ualidissime sponse ualentum,
Nereo prior, ac fortior Aeacida.
At rursum uobis hoc carmen sæpius olim,
Commune ambobus coniugiale canam.

Hæc ita ut est consentaneum, risus est consecutus. Reliquum erat, ut cibi tollerentur. Iamq; tollebãt Aristęnetus, atq; Eucritus ex his quæ sibi fuerant proposita suam uterq; partem. Tum ego quæ mihi, & Chereas item quę sibi erant proposita. Eundem ad modũ Ion & Cleodemus. Porrò Diphilus etiam Zenonis digressi partem tollere parabat: affirmans uni sibi ea fuisse proposita: atq; hac de causa cũ ministris dimicabat, ac uicissim inter sese trahebant manibus utrinq; in auem iniectis: non aliter quàm Patroclí cadauer hinc atq; illinc attrahere conantes. Postremo uicit ille, atq; abstulit, plurimũ interim risum præbens conuiuis: maximè cũ eam ob rem postea grauiter stomachare tur: perinde quasi atroci affectus iniuria. Iam uero Zenothemis atq; Hermon, qui pariter ut dictum est, accumbebant: alter superius, puta Zenothemis: alter infra hunc, reliqua quidem, quoniam æqualia fuerant apposita, citra pugnam sustulerant. Cæterũ auis, quæ iacebat ad Hermonis partem, erat altera paulò pinguior: idq; ita casu euenerat, opinor. Iamq; suam uterq; sublaturus erat, ibi Zenothemis (sed tu mihi nunc quàm maximè fac animum aduertas, iam enim ad ipsum negocij caput peruenimus) Zenothemis inquã, omissa ea quæ sese spectabat, eã quæ ante Hermonẽ iacebat, tollere est aggressus: quæ quidem (uti iam diximus) erat pinguiuscula. At ille contra nitens retinebat, haud sinens, ut ea in re potiores ferret. Inter hæc clamore coorto utrinq; in alterum irruẽtes ipsis auibus facies mutuo cædebãt: ac barbis inuicem prehensis auxilio aduocabant: hic quidem Cleodemũ, puta Hermon: ille uero, nempe Zenothemis, Alcidamantem ac Diphilum. At cæteri quidem ad partes accesserunt, partim huius, partim illius, præter unum Ionẽ, qui se se neutrũ atq; ancipitem seruabat. Cæterum illi inuicem conserti pugnabant. ac Zenothemis quidẽ scyphum è mensa sublatum, eum qui coràm Aristæneto stabat, abiecit in Hermonem,

Altera pugna, atrocior paulò, superiore.

Atq;

Atq; hunc haud tetigit, aliò sed flexus aberrat.

Verum sponsi caput dissecuit, alto grauissimoq; uulnere. Itaq; mulierum coorta uociferatio, quæ medium in prælium insiliebant: cum primis autem aduleſcẽtuli mater, cum iam sanguinem eius aspexisset: præterea & sponsa metu territa prosiliit. Inter hæc Alcidamas strennuum uirum præstitit, cum Zenothemidi ferret opẽ, & illiso suo baculo, Cleodemi quidem caluariam, Hermonis uero maxillam comminuit: ad hæc è famulis aliquot opitulari parantes, uulnerauit. Quanquam illi nihil his rebus territi cesserunt. Verum Cleodemus intentato digito Zenothemidi oculum effodit: tum admotus narem mordicus auulsit. Porrò Hermon Diphilum Zenothemidi suppetias ferre conatum, è sponda in terram præcipitem dedit. Sauciatus est & Istiæus grammaticus, dum interuentu suo eos studet dirimere: calice uidelicet in dentes illius illiso, idq; à Cleodemo, cum hunc Diphilum esse credidisset, non Istiæum. Iacebat igitur miser ille, iuxta suum ipsius Homerum, Sanguinem abore uomens. Præterea tumultus atq; lachrymarum plena undiq; erant omnia: dum & mulieres eiularent Chæreæ sponso circũfusæ, dumq; alijs has studentes compescere, Porrò maxima malorum omnium pars erat Alcidamas, postea quàm semel ad suum rediisset ingenium, feriens, quicunq; fortè in ipsum incidisset. Neq; uero pauci in eo prælio ceciderint, scito, ni baculum is fregisset. Ego porrò iuxta parietem erectus assistens, spectabam omnia, neq; me ei negocio admiscebam, nimirũ Istiæi iam doctus exemplo: quàm esset periculosum eiusmodi conflictus uelle dirimere. Lapithas itaq; Centaurosq; uidisses, euertimensas, effundi sanguinem, proijci scyphos. Demum Alcidamas subuersa lucerna, magnas induxit tenebras. Iamq; res, ut est coniectu facilè, atrocior etiam multò esse cœpit, præsertim cum haud esset procliue, luminis copiam alicunde recuperare, sed multa interim ac sæua patrata sunt in tenebris. Post ubi accederet, nescio quis lucernam tandem adportans, Alcidamas quidem repertus est tibicinæ uestem fustollens, uiq; eum illa congredi pugnans. Dionysodorus autem in alio quodam ridiculo facinore deprehensus est. Nam ut surrexerat, scyphus è sinu illius elapsus in solum decidit: postea excusans, aiebat, Ionem in tumultu calicem sublatũ sibi tradidisse, ne periret. Id ita factum, Ion admodum sollicitè quasi patronũ agens asseuerabat. His rebus dimissum est conuiuium à lachrymis denuo in ridiculum exitum cõuersum, idq; Alcidamantis, Dionysodori, atq; Ionis gratia. Porrò qui erant saucij, sublati sarcinæ ritu, foras deportabantur miseris affecti modis, maximè senex ille Zenothemis, pariter tum oculo tum nare mutilatus, enecari se præ cruciatu clamitans: adeo ut Hermon, quanquam ne ipse quidem expers malorum, nam huic duo dentes fuerant excussi, palam attestaretur: Memineris inquiens, ô Zenothemis, ne posthac dolorem in medijs habẽdum ducas. At sponsus iam uulnere à Dionico curato, domum reuectus est fasciis reuincto capite, eidẽ impositus uehiculo, quo sponsam fuerat abducturus. Atq; ita miser ille nuptias acerbas celebrarat. Deinde & alijs item Dionicus pro sua uirili remedium adhibuerat. Postremo postquam iam dormierãt, asportati sunt, plericq; medijs in uijs uomẽtes. Cæterum Alcidamas in ibi remanebat. Neq; enim ualebant hominem extrudere, postea quam semel sese in spondã abiecerat, atq; ibi transuersus accubuisset: Hic erat, ô bone Philon, eius exitus conuiuij, de quo rectissimè illud dici possit, quod in fine Tragœdiarum nonnunquam accinitur:

Epilogus ebria Euripidis honestatis

Sunt fortunæ uarij casus.
Plurima quæ haud speraueris unquam
Ea conficiunt numina diuùm.
Rursum quæ certò speraris,
Ea frustratò non contingunt.

Siqui-

siquidem & hæc planè præter expectationem atq; inopinato exierunt. Præterea & illud iam didici, non esse tutum, cui non sit opus, cum eiusmodi philosophis agitare conuiuium.

DE SYRIA DEA.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ARgumentum operis ipse titulus indicat. Describit enim Syriæ deæ & templum, & sacra, & effigiem quoq;. Facto narrationis initio à collatione reliquorum templorum, sacrorumq;, quæ in Syria sunt. Ac primum quidem in genere commendat templum deæ huius, à sanctitate, miraculis, & opulentia. Deinde speciatim commemorat, & de origine eius, quando uidelicet, & à quibus conditum tradatur, & quænam ipsa Dea esse, à plerisq; putetur. Post hæc de æde templi, à quibus ea extructa fuerit, quæ eius forma, qui situs sit. Item de signis ac statuis, quæ tum intra ædem, tum extra uisantur. Postremo autem & de sacerdotibus deæ, de lacu & piscibus sacris, ad quos simulacra deorum, ueluti per pompam quandã, uisendi causa quotannis exeunt. Præterea & de panegyricis conuentibus, quæ ibi celebrentur, de Gallis & eorum cæremonijs, deq; sacrificandi ritu ac legibus, insertis suo loco & Antiochi, & Combabi historijs, quorum alter Stratonicen nouercam amauit: alter, ob euitandam eiusdem rei suspicionem, sibi ipsi uirilia præcidit. Atq; in his nonnulla, ut uidelicet illa de arca Noë (quem Lucianus, ut cæteri Græci quoq;, Deucalionem hic uocat.) de Gallorum & sacerdotum purificatione, de uetito porcorum esu, & id genus alia ita traduntur, ut propemodum credi possit ex Iudæorum obseruationibus ac sacris pleraq; illa transsumpta, sed tempore postea usuq; adulterata ac deprauata fuisse. Siue hoc populorum uicinitate atq; commercio factum demus, siue Barbari isti ad eorum exempla, quæ à Iudæis tunc, cum in Assyria captiui erant, uidebant fieri, suos quoq; ritus conformarunt. Assyriorum enim & hæc ciuitas fuit, in qua tam prodigiosa dea culta est, ea parte, quæ Cœlesyria à Plinio dicitur, condita. Cuius nomen Stephanus quidem Hieram, hoc est, sacram absolutè, Strabo autem & Plinius iuncta uoce Hierapolim uocant, quod hic Lucianus, Ionica dialecto, qua per totã hanc descriptionem utitur, in polim Hieram, hoc est, ciuitatem sacram per Tmesim diuisit. Eandem autẽ & Bambycem ijdem, & Edessam, quod posterius nomen Strabo addit, et à Syris ipsis Magog, ut Plinius habet, appellari tradunt, ipsamq; deam, quam Lucianus simpliciter Syriã uocat, proprio nomine Atergatim, & à Græcis Derceto quoq; nominari scribunt. Cæterum de Atergatide, non alienũ, opinor, fuerit etiam illa huc apponere, quæ apud Athenæum leguntur, quãdo & ipsa ad uberiorem intellectum eorum, quæ hic à Luciano dicuntur, nõ nihil facere uidentur. Verborum eorũ sententia hæc est: Antipater Tarsensis, inquit, professione Stoicus, libro περὶ δεισιδαιμονίας, hoc est, de religione, quarto, dicit à quibusdam tradit, quòd Gatis Syrorum regina, ita gulæ dedita fuerit, ut per præconem edixerit, ne quis piscem aliquem absq; Gatide comederet. Per ignorantiam igitur plerosq; Atergatim ipsam uocare, atq; à piscibus abstinere. Mnasias autem in secundo de Asia ita ait: Mihi quidẽ Atergatis uidetur regina adeo intolerabilis fuisse, ac multa duriter populis suis imperasse. Ita ut lege quoq; cauerit illis, ne quem piscem ederent, sed ad ipsam afferrent, eo quòd hoc cibi genere delectaretur. Atq; inde etiam in sacrificijs solenne hoc mansisse, ut quoties deam precarentur, pisces illi argenteos aut aureos offerrent, Sacerdotes uero etiam tota die ueros deæ pisces in mensa paratos ac coctos apponere, elixos pariter & assatos, quos ipsi postea sacerdotes deæ absumant. Ac paulo post idẽ addit: Atergatis autem, quemadmodum Xanthus ille Lydus tradit, à Mopso quodam Lydo capta, unà cum filio Ichthye in lacu Ascalone contumeliæ caussa, submersa, & à piscibus deuorata est. Hæc Athenæus libro 8. Præterea neq; illud omittendum uidetur, quòd Edessam tradit Volaterranus, eam esse urbem, in quam Thobias olim filium suum, ad Gabelum quendam, apud quem pecuniam deposuerat, miserit. Quod si uerè ab illo traditur, eademq; Edessa & Hieropolis dicitur, ut Straboni placet, manifestum ex eo iam apparet, & Iudæos ibi captiuos uixisse, & illorum obseruationum uestigia quoq; quædam eodem loco hæsisse. Sed hæc in medio relinquamus.

,, siquidem & hæc planè præter expectationem atq; inopinato exierunt. Præterea & illud iam didici, non esse tutum, cui non sit opus, cum eiusmodi philosophis agitare conuiuium.

,, ἀτεργάτιδος, id est, absq; Gatide, quæ uerba iuncta Atergatidis nomẽ fecere.

,, Hæc Athenæus li-
,, bro 8. Præterea neq; illud omittendum uidetur, quòd Edessam tradit Volaterranus, eam esse urbem, in quam Thobias olim filium suum, ad Gabelum quendam, apud quem pecuniam deposuerat, miserit. Quod si uerè ab illo traditur, eademq; Edessa & Hieropolis dicitur, ut Straboni placet, manifestum ex eo iam apparet, & Iudæos ibi captiuos uixisse, & illorum obseruationum uestigia quoq; quædam eodem loco hæsisse. Sed hæc in medio relinquamus.

Proœmiũ ab occaſiõe loci.

Est in Syria ciuitas, non longè ab Euphrate flumine, uo catur aũt Sacra, et eſt quoq; ſacra Iunonis Aſſyriæ: cæterum nomen hoc, uidetur mihi non ſtatim ab initio ur bi, cum condita eſt, impoſitũ fuiſſe, ſed antiquitus quidem aliud fuiſſe, poſtea uero, cum ſacra ibi magna ſubinde peragerentur, in hoc cognomẽtum eua ſiſſe. De hac igitur ciuitate uenio dicturus, quæcunq; uidelicet in ipſa ſunt. Dicam autem & leges, quibus in ſacris utuntur, & ſolennes cõuentus, quos celebrant, & ſacrificia quæ peragunt. Dicam aũt & quęcunq; de illis traduntur, qui templum hoc conſecrarunt, & de æde ipſa, quo pacto condita fuerit. Scribo autem Aſſyrius ipſe exiſtens, & eorũ quæ narro, alia quidẽ ipſe coràm uidi, alia uero à ſacerdotibus edoctus ſum. Quæcunq; igitur antiquiora me ſunt, ab ijs narrationem incipiam. Primi itaq; hominum, quos nos ſcimus, Aegyptij dicuntur & deorum noticiam percepiſſe, & templa conſtituiſſe, lucoſq; & conuentus ſolemnes ædidiſſe. Primi autem & nomina ſacra intellexerunt, & ſermones ſacros docuerunt. Deinde uero, non multo tempore poſt, ab Aegyptijs Aſſyrij doctrinam de dijs acceperunt, & ſacra templaq; erexerunt, in quibus & ſimulachra poſuerũt, & ſtatuas dedicarunt. Antiquitus aũt etiam apud Aegyptios abſq; ſimulacris & ſtatuis templa erant. Et ſunt in Syria quoq; templa, non multò Aegyptijs ætate poſteriora, quorũ ego plurima ipſe uidi, Herculis uti q; æquęuum eſt, illud uidelicet quod Tyrieſt: non huius Herculis, quem Græci carminibus celebrãt: ſed quem ego dico multo uetuſtior eſt, & Tyrius heros. Eſt autem & aliud templum in Phœnicia, magnum, quod Sidonij celebrant, Aſtartæ ut quidem ipſi dicunt. Aſtarten autem ego puto Lunam eſſe. Cęterũ ut mihi ex ſacerdotibus quidam narrauit, Europę illud eſt, Cadmi ſororis. Hanc aũt fuiſſe ferunt Agenoris regis filiam, & poſtquam amplius non comparuit, Phœnices ipſam templo honorarunt, & ſermonem de ea ſacrum enulgarunt, quòd uidelicet pulchra cũ eſſet, Iupiter amore eius captus fuerit, & mutata in taurũ forma, rapuerit eã, & in Cretam inde abiens deportarit. Atq; hæc quidem etiã à cæteris Phœnicibus audiui, & nomiſma quoq;, quo Sidonij utuntur, Europam habet inſidentem tauro, Ioui uidelicet. Cæterum ipſam ædem non omnes conſitentur Europæ eſſe. Habent autem & aliud templum Phœnices, non Aſſyrium, ſed Aegyptium, q̃d ex Heliopoli in Phœniciam peruenit, quod ego quidem ipſe non uidi, ſed tamẽ magnum etiam hoc, & peruetuſtum eſt. Porrò & Byblì uidi, templum magnũ, Veneris Byblìæ cognomento, in quo & ritus quoſdam in Adonidem peragũt. Cognoui autem & ipſe ritus eos. Dicunt igitur factum illud, quo ab apro percuſſus Adonis fuit, in ſua terra contigiſſe, & in memoriã rei, uerberantur annis ſingulis, & lamentãtur, & ritus ſolemnes peragunt. Acipſis magni adeo luctus per totam regionem indicuntur. Poſtquàm autem iam uerberandi, ac deplorandi finis factus eſt, principio quidem inferias Adonidi peragunt, perinde ac mortuo tum exiſtenti, poſtea autem, ſequenti die, & uiuere ipſum dicitant, & in aẽrem ſurſum mittunt, & capita detondent, quemadmodum Aegyptij, quando apud ipſos Apis mortuus eſt. Ex mulieribus autem, quæcunque tonderi non uolunt, talem pœnam exoluunt. Vnum quidem diem, ad quæſtum corpore faciendum, proſtant. Forum autem illud ſolum peregrinis exhibetur, & quod inde mercedis auferunt, hoc Veneri in ſacrificium datur. Sunt autem ex Byblijs nõnulli, qui dicunt, apud ſeſe humatum eſſe Oſyrim Aegyptium, luctuſq; & ritus hoſce non Adonidi, ſed Oſyridi omnes fieri. Dicam autem & unde fidem eius rei ſibi faciant. Caput unoquoq; anno ex Aegypto Byblum defertur, ſeptem diebus, quantum ſpacij ex illa in hanc eſt, enatans. Acuenti ipſum ferunt diuina quadam remigatione. Vertitur autem nuſquam aliò, ſed ſolum Byblium

perfertur

Propoſitio.

Narratio per collationem.

Hercules Tyrius.

Aſtarte.

Venus Byblia

perfertur, & est in summa, mirum quiddam. Et hoc quouis anno fit, quemadmodum & me præsente tum Bybli, factum est, & caput ipsum spectaui è bapyro effigiatum. Est autem & aliud miraculosum in terra Bybliorũ, Fluuius quidam ex Libano monte, in mare defertur, fluuio nomen est Adonis. Hic quotannis eruore inficitur, & colorem amittit, & in mare exiens, ipsum quoque pelagus magna ex parte purpureum efficit, Byblijsq; lugendi tempus indicat. Fabulantur autem quòd illis tum diebus Adonis per Libanum saucietur, & cruor illius in aquam delatus, fluminis colorem mutet, eidemq; nomen præbeat. Atque hæc quidem uulgo dictitant. Cæterum mihi uir quidam Byblius, qui uera dicere uisus est, aliam quandam huius rei causſam narrauit. Dicebat autem hoc pacto: Fluuius hic Adonis, ô hospes, per Libanum defertur. Libanus autem ipse terram habet admodum rubeam. Venti igitur uehementiores illis tum diebus exorientes, terram in fluuium deferunt, quæ tum maximè minio similis est, ea postea illum cruentum uiderifacit. Atq; ita rei huiusce causſa, haud quaquam cruor est, uti ferunt, sed terra. Ac Byblius quidem tantum narrabat. Quòd si autem uera ista dixit, mihi quidem uidetur, diuinus adeo etiam uenti, iste tum ortus incidere. Cæterum ascendi & in Lybanum ex Bybli, itinere unius diei, cum audissem ibi antiquum templum Veneris esse, quod Cinyras dedicasset. Ac uidi sanè templum, eratq; peruetustum. Atque hæc quidem in Syria sunt templa antiqua & magna. Quæ cum multa adeo sint, nullum tamen, quantum mihi uidetur, maius eo est, quod in Sacra ciuitate habetur. neque etiam ædes alia sanctior, aut terra magis sacra uspiam est. Sunt autem & opera in eo preciosa, & donaria antiqua, & miraculosa multa, & statuæ religiosæ, & dij quoque ex ipsis manifestam adeo sui significationem dantes, Siquidem & sudorem ipsis emittunt statuæ, & mouentur, & oracula edunt. Et clamor sæpenumero in æde coortus est, cum templum iam clausum esset, multiq; audierunt. Iam uero & diuitijs inter ea, quæ quidem ipse uidi, primum atq; præcipuum est. Nam multæ afferuntur ipsis opes. tum ex Arabia, tum à Phœnicibus & Babylonijs, & aliæ item ex Cappadocia, & quæcunq; Cilices afferunt, & quæcunque Assyrij. Vidi autem ego, etiam ea quæ secreto in æde posita sunt, uestes uidelicet multas, & alia, quæcunque argento, aut auro seorsim deputata sunt. Nam festa quidem, & solemnes conuentus haud ullis alijs hominibus æquè multum peraguntur. Porrò inquirenti mihi de annis, quàm diu templum hoc durasset, & de dea, quam nam ipsi eam esse putarent, multi sermones ferebantur, quorum alij sacri tradebantur, alij aperti ac plani erant, alij contrà ualde fabulosi: rursum alij Barbari, alij cum Græcis consentientes, quos ego omnes quidem referam, haud quaquam autem approbo. Complures igitur Deucalionem Scytham illum tradunt templum hoc consecrasse, eum puta Deucalionem, cuius temporibus aquarum diluuium fuit. Cæterum de Deucalione, inter Græcos sermonem, quem illi de eo referunt, audiui. Habet autem sermo ille hoc pacto: Hanc hominum generationem, quæ nunc est, ab initio haud quaquam fuisse, sed eam quæ tum fuit, totam interijsse. Hos autem homines, qui nunc sunt, secundi generis esse, eius, quod rursus à Deucalione in tantam multitudinem excreuit. De illis autem hominibus, huiusmodi quædam traduntur: Cum contumelioſi admodum essent, nefaria opera eos perpetrasse. Neque enim iusiurandum obseruasse, neque hospites recepisse, neque supplicum misertos esse. Ob quam rem maximam calamitatem ipsos mox consecutam esse. Statim enim & tellus multam aquam effudit, & imbres magni fuerunt, & flumina solito maiora decurrerunt, & mare quoque in multum ascendit, eo usque, dum omnia aquis inundarent, atque omnes perirent. Deucalion autem solus hominum relictus fuit, in secundam uidelicet

Adonis fluuius.

Hactenus de ijs quæ in reliqua Syria sunt, iam per adaptationẽ ad id quod Hierapoli fit, accedit.

De ætate & conditore templi.

Deucalion, Qui fuit Noe & de Diluuio.

De Arca Noë quæ Græci Deucalionem uocant

generationem, prudentiæ simul & pietatis gratia. Seruatus autem fuit hoc pacto: Arcam quandam magnam, quam ipse habebat, impositis in eam & liberis & uxore sua, conscendit. Cæterum cum ipse ingrederetur, uenerunt eodem & apri, & equi, & leonum genera, & serpentes, aliaq; quæcunque tellure pascuntur, bina ex unoquoque genere, cuncta. Ille autem recepit ad se omnia, atq; ea ipsum haud quaquam lędebant, sed magna inter eos, Ioue ita dispensante, cõcordia erat, unaq; in arca omnes nauigabant, quamdiu aqua superabat. Atque hæc quidem de Deucalione, Græci tradunt. De ijs autem quæ mox consecuta sunt, fertur alius quidam sermo, ab ijs qui Sacram incolunt ciuitatẽ, magna certè admiratione dignus: quòd in ipsorum uidelicet terra, hiatus quidam factus fuerit, ac totam illam aquam absorbuerit. Deucalion autem, ubi hæc ita facta sunt, & aras constituit, & ædem, supra hiatum illum, Iunoni sacram erexit. Ego uero etiam hiatum uidi, & est sub æde illa, admodum exiguus quidam. Vtrum autem antiquitus etiam maior fuerit, & nunc in tam paruum redactus sit, equidem nescio. Is utiq; quem ego uidi, paruus est: signum autẽ, quo fidem historiæ huic faciant, hoc peragunt: Bis unoquoq; anno ex mari aqua in ædem defertur. Ferunt autem illam nõ sacerdotes modo, sed tota Syria, & Arabia, & qui trans Euphratem incolunt, multi homines ad mare descendunt, atq; omnes inde aquã afferunt. Ac primo quidem in æde effundunt illam, postea autem in hiatum de-

II Opinio. fluit, recipitq; lacus ille quamuis exiguus immensam uim aquæ. Atq; hæc ita facientes, Deucalionem ritum ac legem templi istam instituisse ferunt, ad testandam cladis pariter & beneficij memoriam. Vetustior igitur sermo de templi

Derceto. origine talis quidem fertur. Alij autem Semiramidem, Babyloniam illam, cuius multa passim opera per Asiam extant, etiam hanc sedem consecrasse putãt, cæterum non Iunoni, sed matri suæ, cui nomen Derceto fuit. Dercetus autem imaginem in Phœnicia uidi, spectaculum planè peregrinum, altera quidem parte mulierem, altera uero, quantum à femoribus ad imos pedes protenditur, in piscis caudam desinentem. At hæc quæ in Sacra ciuitate est, tota mulier est. Porrò argumenta quibus huic narrationi fidem faciunt, non ita clara habent. Pisces, rem sacram existimant, neq; unquam pisces attingunt. Deinde & aues, alias quidem edunt, columbam autem solam non edunt, sed hæc sacra ipsis est. Et quòd hæc ita fiunt, placet ipsis Dercetus & Semiramidis gratia fieri: alterum quidem, quòd Derceto piscis formam habet: alterum autem, quòd Semiramis ad postremum in columbam uersa est. At ego ipsam quidem ædem Semiramidis opus esse, fortassis permiserim, Dercetus autem sacram esse, haud quaquam

III. Opinio. credo, quando & apud Aegyptios nonnulli sunt, qui piscibus non uescuntur, idq; in gratiam Dercetus minimè faciunt. Fertur aũt & alius sermo sacer, quem

Atten uocat, quẽ alij Atyn tertia declin. ego à sapiente quodam uiro audiui: Quòd uidelicet ipsa dea, Rhea sit, templũ autem Attæ opus. Porrò Attes, genere quidem Lydus fuit, primus autem sacrorum ritus quibus Rhea coleretur, tradidit. Ac quibus Phryges, & Lydi, & Samothraces in sacris utuntur, ea omnia ab Atte acceperunt. Postquam enim ipsum castrauit Rhea, uitam quidem uirilem agere desijt, formam autem fœmineam assumpsit, uestemq; muliebrem induit. Atq; ita per omnem terram obambulans, & sacra peragebat passim, & quæ passus esset, narrabat, Rheãq; celebrabat. Inter quæ & in Syriam uenit. Cæterũ cum illi, qui trans Euphratẽ incolunt homines, neq; ipsum, neq; sacra eius reciperent, hoc in loco templum constituit. Ac multa signa adsunt deæ, quæ ipsam Rheam uideri faciunt. Nam & leones ipsam ferunt, & tympanũ habet, & coronam in capite turritam gestat, quales & Lydi Rheam effigiant. Dicebat aũt & de Gallis idem, qui in tẽplo sunt, quòd Galli Iunoni quidem haud quaquam, Rheæ aũt castrari soleant, & Atten imitentur. Cęterum hæc mihi cõuenientia quidem uidentur esse, uera aũt non, quoniam de castratione aliam quoq; audiui causam, multa hac fide digniorem.

Placent

Placent uero mihi hæc, quæ de templo dicunt, in quibus cum græcis consentiunt, deam quidem Iunonem putantes esse, ipsum autem opus Dionysij, eius q ex Semele natus fuit. Nam & Dionysius in Syriam uenit, eò uidelicet itinere, quò in Aethiopiam est profectus. Et sunt multa in templo eius indicia, quæ ipsum autorem comprobant. Inter quæ & uestes Barbaræ, & lapilli Indici, & Elephantorum cornua, quæ ille ex Aethiopia tulit. Etiam Priapi stãt in uestibulis, duo admodum magni, qui tali Epigrammate inscripti sunt:

IIII. Opinio.

Hos posui Bacchus tibi Iuno nouerca Priapos.

Ac mihi quidem uel ista sufficiunt. Cæterum dicam & aliud, quo ritu uidelicet Dionysij sacra in æde peragant. Priapos Græci (quos Phallos ipsi dicunt) Dionysio erigunt, in quibus & tale quiddam portant, uiros puta exiguos ex ligno effigiatos, magna uirilia habentes. Vocantur autem Neurospasta hæc. Est igitur & hoc in templo illo. Nam ad dextram ædis partem, sedet exiguus uir ex ære factus, habens uirile magnum. Ac tantum de illo, quod ad conditores templi attinet, tradunt. Iam uero & de æde dicam, & de situ eius, quo pacto ædificata sit, & quisnam illam ædificauerit. Dicunt igitur ædem illam, quæ à principio fuit, haudquaquam eam esse quæ nunc est, sed antiquiorem illam quidem successu temporum collapsam esse, hanc autem quæ nunc est, Stratonices opus esse, uxoris regis Assyriorum. Videtur autem mihi Stratonice illa esse, quæ à priuigno amata fuit, cuius amorem medici industria deprehendit. Postquam em ipsum ægritudo hæc inuaserat, dubius animi, propterea quòd illi malum hoc turpe uideretur, silentio rem premens, morbo decumbebat. Iacebat autem nullo quidem certo dolore affectus, ueruntamen & color eius omnino immutabatur, & corpus indies marcescebat, Medicus autem, ut ipsum aspexit, nullum manifestum morbi indicium præ se ferentem, amorem esse morbum cognouit. Amoris autem occulti multa indicia sunt: oculi uidelicet languentes, & uox, & color, & lachrymæ. Quæ omnia cum ille in hoc animaduertisset, huiusmodi quædam facit. Manu quidem dextera adolescentuli cor tenebat: eos uero, qui in domo erãt, omnes intrò in cubiculum, ubi ille decumbebat, uocabat. Ille igitur, cæteris quidem ingrediẽtibus omnibus, cum summa quiete iacebat: at ubi nouerca adueniebat, tum demum & colorem mutare, & sudorem emittere incipiebat, tremoreq; corripiebatur, & ei cor subsultabat. Quæ cum ita fierent, manifesta amoris indicia medico præbebant. Ac ipsum hoc pacto sanitati restituit. Aduocato adolescentis patre, qui admodum tum filij causa sollicitus erat. Hic morbus inquit, haudquaquam morbus est, sed iniuria quædam. Nam ille quidem dolore neutiquam premitur, sed amor ipsum, & uæcordia tenent. Expetit autem ea, quæ illi haudquaquam assequi licet. Vxorem enim meam amat. quam ego minimè dimissurus sum. Atq; hac ille tum prudentia mentiebatur Pater autem continuò precari cœpit: Per prudentiam ego te tuam, perq; ipsam medicinam obtestor, ne mihi per ditum eas filiũ. Non enim sua sponte hoc malo tenetur, sed morbus illi inuito hic accidit. Quare tu nequaquã æmulãdo uelis luctum toti regno conciliare: neue medicus cum sis, hanc homicidij notam inurere medicinæ. Atq; hoc pacto ignarus ille, tamen precabatur. Alter autem respondens ei rursum: Nefaria, inquit, moliris, coniugem meam à me auferre quærens, & homini medico uim faciens. Tu uero quo nam pacto ipse affectus esses, si quis uxoris tuæ desiderio teneretur, quando nunc ista à me postulas? Tũ ille ad hæc respõdit: quòd neq; ipse uxori unquam parsurus fuisset, neq; filio salutem inuideret, etiam si nouercæ desiderio teneretur. Neq; enim parem iacturam esse, uxorem, ac filium amittere. Quæ cum medicus audisset: Quid igitur me, inquit, obtestaris. Er enim tuæ ille uxoris desiderio tenetur. Et quæ ego tibi modo dicebam, omnia falsa fuere. Adducitur itaq; hisce pater, ac filio quidem & uxorem relinquit, & regnum. Ipse uero in terram Babyloniam abijt, & ciui-

Quo nomine & imagunculæ uocãtur apud Græcos, quæ fidiculis trahũt uel saltãt uel alios motus referunt.

De æde & eius ædificatione.

Stratonice et Antiochi amor erga illã. Medico nomẽ Herasistrato fuit, ait Valer. lib. 5. cap. 7.

tatem ſupra Euphratem, cognominem ipſi, condidit, ubi & mortem poſtea obiit. Atq; hoc quidem pacto tum Medicus amorem cognouit, & curauit. Stratonice uero hæc, cum adhuc priori marito cohabitaret, ſomnium tale uidit: Viſa eſt ei Iuno, iubere ædem illam in Sacra ciuitate extruere ſibi, & ſi minus pareret, multa malaq; ipſi comminari. Illa uero, principio quidem nullam ſomnij huius rationem habuit. Poſtea autem, ut ipſam grauis morbus corripuit, & uiro uiſionem expoſuit, & Iunonem placare cœpit, ædemq; ſe illam condituram eſſe promiſit. Ac ſtatim ubi conualuit, maritus ipſam in Sacram ciuitatem miſit, cum ipſa autem unà & pecunias & exercitum magnum, partim ædificandi cauſa, partim etiam ſecuritatis gratia. Vocato autem quopiam ex amicis, homine adoleſcente, admodum formoſo, cui nomen erat Combabo: Ego te, inquit, Combabe, utpote probum ex omnibus amicis diligo maximè, & cum ob prudentiam, tũ ob beneuolentiam erga me tuam, quam & præſtitiſti, laudo in primis. In præſentia autem opus mihi eſt magna fide: quare te uolo cũ uxore mea hinc profectum, & ædificiũ abſoluere mihi, & ſacra peragere, & exercitui præeſſe. Cæterum ubi reuerſus fueris, magnis à nobis honoribus afficieris. Ad hęc igitur Combabus, ſtatim precari cœpit, multis obteſtans regem, ne ſe mitteret, néue ſibi crederet pecuniam, multò ſuis facultatibus maiorem: deinde & uxorem, & opus ſacrum. Cæterum illud formidabat, ne quando progreſſu temporis, zelotypia erga Stratonicen ipſi pareretur, ut quam ſolus inde abducturus erat. Cæterum ubi illum haudquaquam permouit, ſupplicare iterum cœpit, quo ſibi ſpacium ſeptem dierum permitteret, ac deinde, ubi ea perfeciſſet, quibus maximè opus haberet, ablegaret. Quod cum facile impetraſſet, domum ſuam abit, & procidens in terram, huiuſcemodi quædã cum fletu eiulauit: O me miſerum, quo mihi hac fide? quo mihi autem uia iſta, quã nunc poſtremum aſpiciam? Adoleſcens equidem ego, & cum muliere formoſa proficiſcar? Hæc mihi magna uero calamitas erit, niſi omnem mali cauſam à me amoueam. Quare neceſſe eſt, magnum peragere me facinus, quod mihi metum omnem hunc ſub leuet ac curet. Hæc ita effatus, ſe ipſum inutilem ac mancum reddidit, amputatiſq; uirilibus, in anguſtũ quoddam uaſculum ea incluſit, myrrha pariter & melle, aliiſq; odoramentis additis. Deinde ubi & annulo, quem geſtare ſolebat, obſignaſſet illud, uulnus curabat. Poſtea uero cũ ipſi iam tẽpus uideretur, ut proficiſceretur, ad regem ueniens, multis aliis præſentibus dat illi pariter & uaſculum, & dicit in hunc modum: Hoc ego uaſculum, Domine, inter precioſiſſima domi repoſitum habui, idq; in primis amabam. Nunc autem, quando magnum adeo iter ingrediór, apud te deponam. Tu uero fac, ut tutũ ac cuſtoditũ mihi præſtes. Nam hoc auro potius mihi eſt, eodemq; precio cum anima ipſum æſtimo. Vt poſtquam rediero, ſaluum & incolume iterum recipiam. Ille uero acceptum altero quoq; annulo obſignauit, & quæſtoribus aſſeruandum & cuſtodiendum tradidit. Combabus igitur poſt illa ſecurum iter peragebat. Cæterum cum iam ad Sacram ciuitatẽ ueniſſent, ædem ſumma cura extruxerunt, atq; ipſis dum in opere ſunt, anni tres elabuntur. Intra quos illa, quæ Combabus tantopere metuerat, euenere. Nam Stratonice, poſtq; ille multo iam tempore cum ea conuerſaretur, amare illum cœpit, mox etiam grauiter in illum ex amore inſaniit. Et ferunt, qui Sacram ciuitatem incolunt, Iunonem eius rei cauſam extitiſſe. Ac Combabum quidem ut bonũ uirum, haudquaquam latuiſſe, Stratonicen autem ultrà eſſe, eò quòd non ſtatim ac facile ædem illam promiſiſſet. Porrò illa principio quidem modeſtè ac temperanter ſe gerebat, morbũq; celabat, poſtea uero ubi malum illi hoc in maius, quàm ut tegi ſilentio poſſet, accreuit, manifeſtè adeo conficiebatur, flebatq; cõtinuè, ac Combabum uocabat. Atq; illi tum omnia Combabus erat. Poſtremo aũt cum inopia conſilij, nullũ huic malo remedium inueniret, honeſtam atq; idoneam compellandi illius uiã quærere cœpit.

Redit ad inſtitutam narrationem.

Alia digreſſio de Combabo, & amore Stratonices, & quo pacto ille pudicitiã & innocentiam ſuam rede merit.

cœpit. Proinde, cũ alteri quidem ulli, amorem fateri abhorreret, ipsa autem aggredi illũ coram uerecũ dia prohiberetur, huiusce modi quædam animo cogitare cœpit, ut postquam uidelicet uino sese inebriasset, in colloquiũ cum illo ueniret. Pariter autem cum uino ingrediente, & loquendi fiducia accedit, & non impetrasse, quod postularis, non ita magnus pudor est, sed eorũ quæ aguntur, singula in obliuionem retrò abeunt. Postquam igitur apud se ista constituerat, facie bat quoq; & cũ cœna peracta discessissent, ad ædes, in quibus Combabus diuertebatur, ueniens, obtestabaturq; illũ, & genua eius prehensabat, & amorẽ fatebatur. Ille autem orationem eius ægrè ac difficulter admittebat, ipsumq; opus detrectabat, denicq; & ebrietatem illi exprobrabat. At uero cum illa nescio quod magnũ malum in se ipsam facturã esse se minitaretur, adductus metu, totam illi rem manifestã fecit, & quicquid à se ipse passus esset, enarrauit, ipsumq; opus in lucem protulit. Videns igitur Stratonice, ea quæ nunquã futura putaret, à furore quidem illo in præsens ita destitit, amoris aũt haudquaquam oblita est, sed per omnia conuersando illi, hanc quasi quandam consolationẽ amoris, cuius effectũ consequi nequiuerat, quærebat. Est aũt amor hic in Sacra ciuitate, & etiam nunc durat, ut Gallos quidem concupiscant mulieres, et uicissim Galli in mulieres depereant, neq; tamen quisquã zelotypia siue æmulatiõe aliqua cõmoueatur, sed ipsis res hæc in primis sacra cẽsetur. Porrò hæc in Sacra ciuitate circa Stratonicen ita gesta, regem haudquaq; latuere. Sed cõplures uenientes, accusabant illos, & quæ facta essent, cõmemorabant. Quocirca dolore accẽsus ab opere, quanquam adhuc imperfecto, Combabũ reuocauit. Alij aũt sermonẽ quendam neutiquam uerum recensent, q; uidelicet Stratonice, postq; ea consequi, quæ expetiuerat, nõ potuisset, ipsa ad uirum scribens, Cõbabũ ultrò accusarit, tanq; qui ad stuprũ ipsam sollicitasset. Et quod Græci de Sthenobœa dicũt, & de Phædra Cretensi, hoc idem & Assyrij de Stratonice confitentur. Ego quidẽ igitur neq; Sthenobœã credo, neq; Phædrã talia perpetrasse, si modo Hippolytum Phædra uerè amauit, sed hæc in medio, ita ut sunt, relinquamus. Cæterum ubi nuncius in Sacram ciuitatem peruenit, Cõbabus & causam reuocationis agnouit, & animo fidente ad regẽ abijt: nã illi defensio domi relicta erat. Ac uenientẽ ipsum cõtinuò rex cõprehendi iussit, & in custodia tenuit. Postea aũt præsentibus amicis, qui tũ quoq; unà adfuerant, quando Cõbabus emittebatur adductũ illum in mediũ, accusare cœpit, adulterium q; & intẽperantiã uitæ obiecit. Admodum autẽ grauiter comotus, & fidem inuocabat, & amicitiam, dicens, tripliciter Combabũ iniuriam fecisse, ut qui & adulteriũ commisisset, & fidem fregisset, & in deam impius fuisset, in cuius opere huiusce modi perpetrasset. Multi autẽ astantes, coarguebant ipsum, quòd uidelicet manifestè uidissent, ipsos mutuo congredientes. Omnibus itaq; postremo uidebatur quàm primũ morte afficiendus esse Combabus, ut qui capitalia peregisset. Ille uero hactenus quidem stabat, nihil dicens. Postquam autem ad supplicium & cædem iam ducebatur, tum demum loqui cœpit, & depositum uasculum repoposcit, illud addens, quòd non contumeliæ, aut nuptiarum caussa interficeret ipsum rex, sed quòd ea, quæ abiens apud illum deposuisset, hoc pacto retinere cuperet. Ad hæc igitur rex, uocato quæstore, iussit afferre ea, quæ custodienda ei tradidisset. Ille ubi attulit, resignato Combabus sigillo, ea quæ inclusa fuerant, commonstrauit, & quæ ipse passus esset, exposuit, atque ita dixit: Nimirum ista, ô rex, ueritus ego, quando me primum ad hoc iter suscipiendum mittebas, iniustus ibam, ac postquam magna necessitate à te compulsus fui, talia peregi, utilia quidem domino, mihi uero non ita felicia ac bona. At uero talis cum sim, tamẽ contumeliæ in uirum coniugem accusor. Ille autem ad hæc stupefactus, amplexatus pariter ipsum est, & dixit: O Combabe, cur magnum hoc malum perpetrasti? cur autem teipsum indigno adeo facinore solus uirorum deformasti?

Non ita prorsum laudo hæc, ô infelix, qui talia quidem sustinuisti, qualia utinã neq; te pati, neq; me aspicere unquã contigisset. Neq; enim ista apologia mihi opus erat. Verũtamen quando deus quispiam hæc ita uoluit, principio quidẽ tibi ultio à nobis erit, mors uidelicet ipsorum sycophantarũ: postea autem maxima dona tibi uenient, aurumq; multum, & argentũ immensum, & uestes Assyriæ, & equi regij. Accedes autem ad nos inuocatus, neq; te quisquam à nostro conspectu prohibebit, ne si cum uxore quidem unà concumbam. Atq; hæc quidem dixit pariter & fecit. Ac illi quidem continuò ad supplicium & cædem ducebantur, huic autem dona dabantur, amicicia q; hæc maxima conciliata fuit. Videbatur autem nullus assyriorum amplius Combabo, neq; sapientia, neq; felicitate similis esse. Postea uero cum postulasset, ut sibi liceret ædem, quantũ eius reliquum erat, absoluere, imperfectam enim ipsam reliquerat, rursum mirtebatur, ac ædem quidem ille absoluit, & reliquam ætatem ibi peregit. Dedit autem illi rex, uirtutis pariter & beneficentiæ causa, ut æreus in templo statueretur. Stat itaq; premij & honoris causa in templo Combabus æreus, Hermoclis Rhodij opus, forma quidem mulieri similis, uestitum autem uirilem gerẽs. Feruntur autem & amici illius, ij qui maximè erga ipsum beneuolentia affecti fuere, in solatium eius, quod passus ille fuit, eiusdem affectionis societatẽ ultrò sibi elegisse. Nam & seipsos castrarunt, & eandem cum illo uiuendi consuetudinem tenuerunt. Alij autem inter sermones sacros, de hoc facto ita tradunt dicentes. Quòd Iuno, quum amaret Combabum, multis castrandi cupiditatem in mentem immiserit, ne uidelicet solus ille ob uirilitatem amissam lugeret. Cæterum cõsuetudo illa, postquam semel cœpit, etiam nunc manet, & multi quotannis in templo hoc castrantur, & emasculantur, siue Combabum hoc pacto consolantes, siue etiam Iunoni gratificantes. Castrantur autem illi, uestitũ uero uirilem amplius non habent, sed & muliebria indumenta gerunt, operamq; mulierum perficiunt. Cæterum ut ego audiui, refertur & huius rei causa in Combabum. Nam illi etiam hoc accidisse traditur. Peregrina quædam mulier ad solennem cõuentum ueniens, cum uidisset & corpore formosum esse, & uestem præterea uirilem habere illum, magno eius amore capta est. Postea autem ubi cognouit euiratum atq; inutilem esse, sibi ipsi mortem conscisit. Ob quæ Combabus mœrore affectus, quòd ea quæ ad Venerem pertinent, infeliciter illi cederent, uestem muliebrem induit, ne qua mulier posthac eodem modo deciperetur. Et hæc causa est, cur Galli ueste muliebri utuntur. Ac de Combabo quidem, tantum mihi dictum sit. De Gallis autem iterum in sequentibus mentionem faciam, puta de castratione ipsorum, quo pacto execentur, et de sepultura, quali sepeliantur: præterea & cuius gratia in templum non ingrediantur. Prius autem animus mihi est, & de positu ædis dicere, & de magnitudine, atq; igitur dicam. Locus quidem ipse, in quo templum consecratum est, modicus quidam collis est. Iacet autem in media quasi ciuitate, cingiturq; muro duplici, quorum alter quidem uetustus est, alter autem non ita multò ante nostram ætatem factus. Vestibula uero templi uersus Aquilonem uentum seorsim directa sunt, altitudine centum propè passuum. In his & Priapi stant, quos Dionysius dedicauit, trecentorum etiam isti circiter passuum. In horum unum uir quispiã singulis annis bis ascendit, habitatq; in summitate eius per tempus septem dierũ. Ascensus autem istius causa, talis refertur: Complures quidem putant, quòd in sublimi cũ dijs sermone conferat, & toti Syriæ bona ab illis postulet. Nam illos ex propinquo preces facilius exaudire. Cæteris autem placet, etiam hæc Deucalionis gratia fieri, in memoriam eius calamitatis, quãdo homines passim in montes, & in altissimas arborum ascenderunt, aquarum inundationẽ metuentes. Mihi quidem igitur etiam ista non satis uerisimilia uidentur. Existimo enim certè Dionysio ipsos etiam ista facere. Coniecturam autem inde capio,

Redit ad rẽ, & de positu ædis commemorat.

De consonantibus Phallorum.

Phal-

Phallos (siue Priapos) quicunque Dionysio erigunt, in ipsis, etiam uiros quosdam ligneos collocant, cuius id autem gratia, in præsentia non dicam. Videtur mihi itaq; etiam hic, ad imitationem lignei illius uiri ascendere. Porrò ascensus iste in hunc modum illi fit. Cathena longa seipsum pariter & Priapum circundat. Deinde ascendit in ligna quædam ex ipso Priapo prominentia, spacio, quantum ad summum capiendum pedem sufficit. Ascendens autem pariter & cathenam utrinq; attollit, hanc perinde ut auriga habenas, moderans. Quòd si uero quispiam istud non uidet, uidit autem eos, qui palmas cõscendunt, siue in Arabia, siue in Aegypto, siue alio aliquo loco, intelligit facile, quod dico. Cæterum postquam ad summum peruenit, aliam quandam cathenam, quam ipse secum habet, demittens, longam quidem illam, attrahit sursum, quæcunque libet, ligna uidelicet, & uestes, & uasa, ex quibus sedem componẽs, perinde ac nidum aliquem, in illa se collocat, manetq; ad id tempus dierum, quod dixi. Multi autem uenientes, aurumq; & argentum, quidam etiam æs afferunt, deinde ante illum appositis atque ibi relictis illis abeunt, unusquisque nomen suum edentes. Astans autem alius quidam, sursum renunciat. Ille igitur accepto nomine, preces pro unoquoque facit, precando autem pariter & æreum quoddam tintinabulum pulsat, quod motum, grauiter atq; aspere sonat. Dormit autem haud quaquam, nam si somnus ipsum capiat aliquando, Scorpius ascendens, excitat ipsum, atque indigne afficit. Et hæc illi pœna somni proposita est. Quæ igitur de scorpio tradunt, sacra quidem sunt, & dijs conuenientia: utrum autem uera sint, dicere non possum. Cæterum quantum mihi uidetur, non parum ad uigilantiam conducit & cadendi metus. Ac de conscensoribus Priapi tantum dixisse satis est. Porrò ædes ipsa ad solem quidem aspicit orientem. Forma autem & opere talis est, quales sunt, quas in Ionia ædes ædificant. Basis magna protenditur, altitudine duorum passuum, suprà quàm ædes posita est, ascensus autem in ipsam lapideus est, non ita longus, Verum ubi ascenderis, admirationem quidem & porticus ante ædem non paruam præbet, ianuisq; exornata aureis est. Intus autem ipsa ædes auro multo resplendet, & tectum totum aureum est. Odorem autem effragrat diuinum quendam, qualis fertur & terræ Arabiæ esse. Ac tibi à longe ascendenti, auram aspirat admodum suauem, & si rursus inde abeas, haud quaquam cessat, sed & uestes tuæ in longum usque eandem retinent, & tu in perpetuum quasi quandam memoriam eius tecum referes. Cæterum ipsa ædes intus simplex non est, sed & penetrale quoddam alterum intra se factum habet, in quod & ipsum ascensus modicus est. Foribus autem exornatum non est, sed ex aduerso totum patet. In magnam igitur ædem, omnibus ingredi licet, in penetrale autem siue cellam illam solis sacerdotibus, neque uero neque ijs omnibus, sed illis tantum, qui diuini maximè sunt, quibusq; omnis cura & studium, in templum impenditur. In hoc autem adyto simulachra deorum posita sunt. Iunonis uidelicet, & quem Iouem existentem, ipsi alio nescio quo nomine appellant: ambo autem aurei sunt, amboq; sedentes finguntur. Sed Iunonem quidem leones portant, Iuppiter autem tauris insidet. Atque adeo & Iouis quidem simulachrum per omnia Iouí assimilatum est, & capite, & oculis, & sedendi habitu: neque ipsum alteri, ne si uelis quidem, assimilare potueris. Iuno autem si propius contempleris, haud quaquam unius speciei formam præ se fert. Nam in uniuersum quidem, quòd uerè dixeris, Iuno est. Cæterum habet quippiam, & Mineruæ, & Veneris, & Lunæ, & Rheæ, & Nemesis, & Parcarum. Alterà quidẽ manu sceptrum tenet, altera autem colum, & in capite radios gerit, & turrim, & cæstũ habet, quo solam Venerem, cognomento cœlestem exornant: foris, aũt & aliud illi aurũ circumpositum est, & lapilli ualdè precioſi, quorũ alij quidem candidi, alij

Scorpius sacer.

Descriptio interioris ædis.

Simulachra Iouis & Iunonis.

Hoc est, Veniam. de qua suprà.

alij autem cœrulei, multi uero etiam rufi. Præterea autem & Sardonyches multi & Hyacinthi & Smaragi, quæ omnia afferunt Aegyptij, & Indi, & Aethiopes, & Medi, & Armenij, & Babylonij. Quod igitur maximè memorabile est, id dicam: Lapidem in capite gerit, qui Lychnis uocatur. Nomen autem illi dedit operis effectus respondens. Ab hoc multus fulgor noctu resplendet, totaq; ædes ab eo, perinde atq; lucernis, collucet. Interdiu autem ipsum quidem sumè emarcescit, speciem autem præ se fert admodum igneam. Iam uero & aliud admiratione dignũ in ipso signo deæ est. Si ex aduerso steteris, ad te aspicit, quòd si inde transeas, uisu te sequitur, & si alius quispiam aliunde ipsam intuetur, eadem erga illum quoq; facit. Porrò in medio inter utrumq;, aliud quoddã simulachrum stat, aureum. Cæteris haud quaquam simile, formam quidem propriã non habet, aliorum autem deorum species gerit. Vocatur autem signum etiam ab ipsis Assyrijs, neq; illi nomen aliquod proprium posuere: sed neq; de generatione ipsius, neq; de specie quicquam dicunt. Atq; ipsum alij quidem ad Dionysium, alij ad Deucalionem, alij ad Semiramiden referunt. Quando enim & in uertice eius columba aurea insidet, ob eam uidelicet rem tradunt Semiramidis illud signum esse. Proficiscitur autem bis quotannis ad mare, ad afferendam aquam eam, de qua dixi. In ipsa autem æde ad sinistram ingredienti, stat principio solium Solis, ipsius autem effigies non adest. Solius enim Solis & Lunæ simulachra non exhibent, cuius autem gratia faciendũ ita putent, didici id quoq; ego. Nam cæteris quidem dijs fas esse aiunt, simulachra fieri, neq; enim illorum species aut formas manifestas omnibus apparere, Solem autem & Lunam omnibus esse manifestas, neq; quenq; illos non uidere. Quare quam nam caussam illorum effigiendorum esse, cum in aëre appareant? Ac post solium hoc, signũ Apollinis positum est, non quale uulgo consueuit fieri. Nam cæteri quidem omnes, Apollinem & iuuenem putant, & cum prima lanugine effingunt. Soli autem isti Apollinis barbati simulachrum effigiant. Atque hoc facientes, sibi ipsi laudi ducunt, Græcos autem reprehendunt, & alios, quicunq; Apollinem puerum fingunt, & colunt. Caussa uero ipsis uidetur insciti magna, esse, cur imperfectæ deorũ formæ ac species fingantur. Nam iuuenem esse ipsi adhuc imperfectum existimant. Cæterum & aliud quiddam nouum Apollini suo affingunt. Soli enim Apollinem uestibus exornant. De operibus autem ipsius, multa quidem dicere possim, sed tamen ea modò dicam, quæ maximè admiratione digna sunt. Principio itaq; oraculi mentionem faciam. Atque oracula quidem multa tum apud Græcos, tum apud Aegyptios sunt, multa autem & in Africa & in Asia item multa, sed illa quidem neq; absq; sacerdotibus neq; absq; interpretibus responsa dant. Hic autem Apollo & ipse per se mouetur, & uaticinia ad plenum usq;, per se peragit. Modus autem eorum talis est. Postquam illi placitum est uaticinari, in sede sua primum mouetur, sacerdotes autem ipsum cõtinuò in sublime attollunt: quòd si non attollant, ille & sudorem emittit, & se in mediũ etiam emouet. At postquam illi subeuntes portant ipsum, tum & illos secum agit, circum circa uertendo sese, & ab alio in alium subinde transilit. Postremo princeps sacerdotum supplicans, interrogat illum de omnibus rebus. Ille uero si quid non uult fieri, retrò recedit: contrà autem si quid approbat, agit in anteriorem partem gestantes, perinde ac si currus habenas moderaretur: atq; ita illi colligunt oracula, & neq; sacram rem ullam, neque priuatam absq; hoc gerunt. Prædicit autem illis & de anno, & de tempestatibus omnibus, & quando amplius futuri non sint. Prædicit item & de signo illo, quando proficisci illud oportet, profectionem eam de qua dixi. Dicam autem & aliud, quod me præsente fecit: Sacerdotes, attollentes ipsum, ferebant: ille autem illos quidem in terra infrà reliquit, ipse uero in aëre solus ferebatur. Porrò autem post Apollinem si mulachrum Atlantis est. Deinde Mercurij, & Lucinæ, atq; hæc quidem intra

Solium Solis & Lunæ.

Apollo, & quo pacto uaticinetur.

ædem

ædem ita exornata sunt: foris autem ara quoq; posita est magna ærea, atq; ibi etiam alia simulachra innumera ærea regum & sacerdotum. Recensebo autē quæ mihi maximè memoratu digna uidentur. Ad sinistram ædis, Semiramidis signum stat, ædem ipsam dextera demonstrantis, Stat autem talem ob caussam: Hominibus quicunq; Syriam incolunt, legem illa tulerat, ut se, ceu deam colerent, cæterorum autem deorum, atq; ipsius etiam Iunonis nullam rationem haberent. Atq; illi tum ita faciebant. Postea autem ubi deorum indignatione & morbi uenerunt, & clades, aliaq; mala, ab insania destitit, seseq; mortalem agnouit, ac subditis iterum præcepit, ut ad Iunonem conuerterentur. Ob eam igitur caussam adhuc tali specie stat, indicans aduenientibus Iunonem colendam esse, seq; ipsam non amplius deam esse, sed illam confitens. Vidi autem & Helenæ simulachrum ibi, & Hecubæ, & Andromaches, & Paridis, & Hectoris, & Achillis. Vidi itidem & Nirei formam, filij Aglaiæ, & Philomelam, & Prognen, adhuc dum mulieres, & ipsum Tereum in auem iam cōuersum. Præterea & aliud Semiramidis simulachrum, & Combabi, id de quo iam antea dixi, & Stratonices, admodum pulchrum, & Alexandri, ipsi illi simile. Iuxta autem & Sardanapalus stabat, alia quadam forma, aliaq; etiam ueste exornatus. Intra septa autem templi, liberi ac diis consecrati pascebantur, boues magni, & equi, & aquilæ, & ursi, & leones, atq; illi homines haud quaquam lędunt, sed omnes & sacri sunt, & mansueti. Sacerdotes autem ipsis multi eligantur, quorum alij quidem hostias mactant, alij autem libamenta afferunt, rursus alij Flammiferi uocantur, & alij aræ ministri. Mea autem ætate plures etiam trecentis ad sacrificia uentitare solebant. Vestis autem illis tota candida est, & pileum in capite gestant. Summus autem sacerdos alius ac nouus unoquoq; anno surrogatur. Solusq; hic purpuream uestem gerit, & tiara aurea redimitur. Est autem & alia multitudo hominum sacrorum, tibicinum uidelicet, & fistulatorum, & Gallorū, & præterea mulieres furibundæ ac mente captę. Sacrificium autem bis quotidie peragitur, ad quod omnes ueniunt. Ioui quidem igitur cum silentio sacrificant, neq; cantantes, neq; tibia modulantes. At postquam Iunoni primitias celebrant, & uoce modulantur, & tibijs canunt, & tintina bula pulsant. Ac de ea re planum mihi dicere nihil potuerunt. Est autem lacus ibi, non ita longè à templo, in quo pisces sacri aluntur, multi ac uarij. nascuntur autem ipsorum nonnulli admodum magni, atq; ij nomina quoq; habent, & cum uocantur, præsto ueniunt. Meis autem temporibus erat quidam inter ipsos aurum ferens. Cæterū in pinna, opus istud aureum ipsorum suspendebatur, atque ego illum sæpenumero uidi, & habebat opus illud. Altitudo autem lacus magna est, quanquam ego experimentum eius non ceperim. Dicunt autem etiam ducentorum amplius passuum esse. Cæterum in medio ipsius ara lapidea stat. Putares autem si ex improuiso uideres, & natare illam, & in summa aqua uehi, & multi ita existimant. Mihi uero uidetur columna subesse magna, aramq; sustinere. Semper autem sertis coronata est & odoribus crematur. Ac multi quotidie precandi caussa ad ipsam enatantes, coronas portant. Fiunt autem ibidem & conuentus solemnes maximi, uocanturq; descensus in lacum, quoniam in ijs ad lacum deorum simulacra omnia descendunt: inter quę Iuno prima aduenit, piscium gratia, ne Iupiter illos primus aspiciat. Nam si hoc fiat, ferunt omnes illos emori. Atq; ideo ille quidem uadit inspecturus. Iuno autē anteriore loco stans, & prohibet ipsum, & precibus obtestando, dimittit. Maximi uero conuentus ipsis illi sunt, quòd solenni instituto ad mare conueniunt: sed ego de illis, certum ac planum aliquid dicere nō possum, neq; enim ipse eò ueni, neq; unq; profectionis istius, periculum feci. Quæ uero redeuntes faciunt, uidi, eaq; commemorabo. Vas unusquisque aqua repletum portat, idq; cera obsignatur. Nemo autem suum ipse resoluens effundit, sed

Quæ extra ædem sunt.

Semiramidis statua.

De sacerdotibus.

Lacus extra templū sacr.

De Panegyriis conuentibus.

I.

II.

gallus

gallus quidam ſacer eſt, habitat autem ad lacum, qui poſtquàm uaſa illorum accepit, & ſigillum inſpexit, mercede quoq; accepta, & uinculum reſoluit, et cerã reposcit. Et multæ adeo minæ ex hoc ſacro Gallo accumulantur. Atque hinc in ædem ipſi ferentes, poſtquam libarunt, ac ſacrificarunt, retrò domum reuertuntur. Feſtorum autem omnium, quæ noui, maximum incipiente uere peragunt, atq; illud pyram alij, alij autem facem appellãt. Sacrificium autem in eo tale perficiunt: Arbores magnas cedentes, intra ſeptum templi collocãt. poſtea autem adducentes capras & oues, aliaq; animantia bruta ex arboribus illis ſuſpendũt, inter hæc autem & uolucres, & ueſtes, & aurea, argenteaq; opera collocant. ac poſtquam omnia perfectè acritè compoſuerunt, deorum ſimulacra circum arbores portant, atq; exinde pyram accendunt, illa autem continuò omnia cremãtur. Ad hoc feſtum multi homines aduenium, cum ex Syria, tum ex circumiacentibus oris omnibus, afferuntq; & ſua quique deorum ſimulachra, & ligna quæ ad imitationem illorum ſinguli facta habent. Diebus autem hiſce ſolemnibus, multitudo quidem ad templum congregatur. Galli autem frequentes, & ij quos dixi, homines ſacrati peragũt ſacrificia, uulnerantur q; cubitibus, & interga à ſe mutuo uerberantur. Multi autem aſtantes ipſis tibijs accinunt, & tympana pulſant, alij autem diuinitus inſpirata, ſacraq; carmina cantãt. Atq; hoc opus extra ædem peragitur, neque ingrediuntur in ædem, quicunq; iſta faciunt. Hiſce diebus & Galli fiunt. Poſtq; enim cæteri tibijs canunt, & ſacrificia peragunt, ad multos alios interea furor iſte peruenit: & multi, qui ad ſpectaculum ſolummodo uenerant, poſtea eadem fecere. Recenſebo autem & quæ faciunt. Adoleſcens quicunq; fortè ad hoc paratus uenit, abiectis ueſtibus magna uoce in medium progreditur, atq; enſem diſtringit (Hæc autem multis annis, ut mihi uidetur, per hoc ſteterunt.) Accepto autem eo continuo ſeipſum ſecat, curritq; per urbem, & manibus ea quæ reſecuit, portat. In quamcunq; autem domũ hæc abijcit, ex ea & ueſtem fœmineam, & ornatum muliebrem accipit. Atque hæc quidem in caſtrationibus faciunt. Quando autem moriuntur Galli, haud quaquam eandem cum cæteris ſepeliendi rationem habent. Sed poſtquã Gallus quiſpiam mortuus eſt, ſocij ſublatum ipſum in ſuburbana efferũt. Ibi depoſito ipſo, & feretro quo elatus fuit, lapides ſupernè injiciunt: atq; hęc poſtquam fecerant, retro domum abeunt. Obſeruato autem ſeptem dierum numero, exinde in templum ingrediuntur. Nam ſi antea ac citius ingrediantur, nephas faciunt. Legibus autem ad hæc utuntur talibus. Si quis ipſorum, cadauer aliquod aſpexerit, illo die ad templum non accedit. Poſtero autem, ubi ſe ipſum purgando luſtrauit, ingreditur. Eorum autem qui ex familia mortui ſunt, unuſquiſque nõ niſi poſt triginta dierum numerum, raſoq; capite, ingreditur. Antea uero quàm hoc fecerunt, fas illis introire non eſt. Immolant autem boues maſculoſq; & fœminas, præterea capras & oues, ſues autem ſolos pro ſceleratis habentes, neq; ſacrificant, neq; manducant. Alij autem eos non ſceleratos, ſed ſacros exiſtimant. Præterea ex auibus columba ipſis uidetur res ſanctiſſima eſſe, & ne tangere quidem ipſam fas habent. Quòd ſi quando inuiti etiam attingũt, ſcelerati & execrabiles illo tum die habentur. Ob quam rem & compaſcuæ ipſis ſunt, & ad domos ipſorum ueniunt, & plerunq; in terra paſcuntur. Porrò autem & illa dicam quę ab ijs, qui ad conuentus ſolemnes ueniunt, fiunt. Vir quiſpiam quando primum in Sacram ciuitatem abit, caput ille quidem, & ſupercilia tondere ſolet, poſtea autem mactata oue, cætera quidem in fruſta concidit, & conuiuatur, uellus autem humi ſternens, ſuper hoc in genua procumbit. Pedes autẽ & caput animantis, ſuo ipſius capiti imponit, & ſimul precãdo, poſtulat, ut præſens ſacrificium acceptum ſit, maiuſq; aliud in poſterum pollicetur. His ita peractis, caput ſuum corona induit, itidemq; aliorum omnium, qui eandem cũ ipſo uiam proficiſcuntur, atq; ita attollens ſe, ex terra ſua proficiſcitur, utens & frigi-

dis

Redit ad Gallos, & de eorum caſtratione, & cæteris cæremonijs tradit.

De ritu ſacrificiorum.

dis aquis, lauandi cauſſa pariter, & potus, & omnino humi quoq; dormiens. Neque enim fas illi eſt conſcendere lectum, donec iter illud peregerit, domumq; ſuam reuerſus iterum fuerit. In Sacra autem ciuitate recipit ipſum publicus hoſpes ignotum. Certi enim uniuſcuiuſq; ciuitatis hoſpites ibi ſunt, & quod ex patria cuiuſq; uenit, id denuo apud ſe recipit. Appellantur autem ab Aſſyrijs iſti doctores, quoniam ipſis omnia exponunt & enarrant. Sacrificant autem non in ipſo templo, ſed poſtquam adduxit ad altare hoſtiam, libatione inſuper facta rurſus eandem domum ducit. Deinde uero ubi rediit, ſecum ipſe domi ſacrificat, & precatur. Eſt autem & alius quidam ſacrificandi ritus talis. Poſtquam animalia immolationi deſtinata coronarunt, ex ueſtibulis templi ea demittunt, illa uero præcipitata, ex caſu moriuntur. Quidam autem & pueros ſuos ex eodē loco demittunt, non tamē eodem modo quo pecudes, ſed in peram ſiue ſaccum incluſos, manu deducunt. Simul autem & acerbè increpantes illos, dicendo q̄ non pueri, ſed boues ſint. Certis autem notis compunguntur omnes, alij quidē in uola manus, alij autem in ceruice. Et inde eſt, quòd cuncti Aſſyrij notas inuſtas habent. Faciunt autem & aliud quiddam, in quo cum ſolis Græcorum Trazenijs cōſentiunt. Dicam autem etiam quæ illi faciunt: Trazenij uirginibus & adoleſcentibus legem ſtatuerunt, ne quis ipſorum connubio ſeſe illigaret, priuſquam Hyppolito comas totondiſſent, faciuntq; hoc pacto. Idem igitur & in Sacra ciuitate fit. Ac adoleſcentes quidem, barbas ſuas conſecrant. Iuuenibus autem capillos ſacros à natiuitate uſq; conſecratos demittunt, quos poſtquam in templo ſunt, reſecant, & in uaſa depoſita, alij quidem argentea, multi uero etiam aurea in æde affigunt atq; abeunt, inſcripto uniuſcuiuſq; nomine. Atq; hoc ego quoq;, cum iuuenis adhuc eſſem, feci, & in templo meus capillus adhuc meumq; nomen reſtat.

DEMOSTHENIS ENCOMIVM.

PHILIPPO MELANCHTHONE INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ET hic titulus argumenti ſummam indicat. Eſt enim encomium Demoſthenis oratoris, ſed nouo quodā colore tractatum. Nō enim ſimplici uia, aut uulgatis laudandi rationibus, quæ à rhetoribus præſcribuntur, utitur, ſed illis quodāmodo poſtpoſitis & reiectis, à confeſſione hoſtis, potißimam encomij partem abſoluit, hoc uidelicet ordine. Principio narrat, quo pacto, cum deambulatum iiſſet, in Therſagoram poëtam inciderit, encomium Homeri meditantem. Ibi igitur cum de Homero alter, alter autem de Demoſthene laudando inter ſe agerent, Therſagoraq; contenderet, longè difficilius eſſe Homerum laudare, quàm Demoſthenem: non quia id uerſibus faciendum eſſet, ſed quia ipſa materia locorum ſterilior foret, idem hoc ipſa re comprobare illum cœpiſſe. Eaq; encomij huius occaſio eſt, & quaſi quoddam operis proœmium. Fingitur itaq; exinde Therſagoras ſub comparatione quadā Homeri & Demoſthenis, & eorū quæ ad utriuſq; laudem, ab arte ſumi poſſint, omnes eos locos percurrere, ex quibus cū perſona Demoſthenis, tū cæteræ uirtutes & res geſtæ amplificari poterant. Quo loco & illud obiter uidere licet, quid in autorū lectione ſpectādum ſit, & quæ ratio in encomijs texendis potißimum ſequenda, Therſagora iſta omnia, quaſi digito, quod dici ſolet, indicāte. Atq; hæc prior encomij pars eſt, quæ ex locis technicis, à Therſagora, homine poëta, perficitur. Altera autem ex atechnis, quæ uocant, ſumitur: ſed quàm ſumma prudentia atq; arte Lucianus, utpote orator, ac ſeriò agens tractaſſe ita uidetur. Interpellato enim ſermone Therſagoræ, ut qui in uulgatis, & in ſchola exercere ſolitis rationibus uerſaretur: deinde & carminis illius auſcultatione, ut fingitur, uicißim peracta, ipſe, accepto ab eodem Macedonicarū rerum cōmentario, in quo & acta Antipatri, & Demoſthenis quædam continebantur, ex eo reliquam inde orationem pertexit, illi uidelicet inſuper commemorando, quæ hoſtes quoq; de eloquentia Demoſthenis, de magnitudine animi eius & de rerum geſtarū excellentia ſcripta atq; teſtata reliquiſſent. Quo argumento, neq; grauius aliud opinor, neq; firmius quicquam afferri potuit. Eſt enim ea demum uera ac ſolida laus, quæ ab hoſte proficiſcitur, quippe qui nihil laudaturus facile in eo,

quem odit, fuerit, nisi ad quod ipsa uirtutis ac ueritatis natura cõpellitur, quæ eiusmodi sanè est. ut quod in frà ipse Antipater ait, Honestæ res, etiam apud hostes honestæ ducantur, & uirtus laudẽ suam, ubiuis locorum inueniat. Sed de hac re alibi dictum est.

A Narratione orditur, qua occasionem encomij exponit.

CVm in porticu deambularem, exeunti ad sinistram die decimo sexto, paulo ante meridiem, fortè se mihi Thersagoras offert, existimo eum plerisq; uestrum notum esse, pusillus est, naso aquilo, ferè candidus, uirili specie. Hunc cum procul accedentem uiderem, dixi: Hic Thersagoras poëta est. Et interrogaui, quorsum aut unde iret. Ille inquit, domo se huc uenisse. Num inquam deambulandi gratia? Tum ille: Omitte hoc interrogare, nocte intempesta surrexi, ut ad Homeri natalem carmen ei dedicarem. Præclarè inquam, facis, quod illi studes gratiam institutionis referre. Hoc cum instituissem, ait ille, huc ueni, nec animaduerti me deambulationem ad meridiem usq; produxisse. Tum ego: & mihi opus est deambulatione. Sed ille multo antè, inquit, oportuit me illum salutare, monstrabat autem manu Homerum, Scitis enim in templo Ptolomæi ad dexteram collocatum esse, prolixa coma insignem, inquit, ad hunc, eundum mihi est, ut eum salutem, ut orem, ut mihi magnam uersuum copiam largiatur. Ego contrà, inquam, si quid uotis proficitur, & ego iam olim Demosthenis obstrepo, ut mihi suppeditet orationem ad natalem eius ornandum. Si igitur satis erit uota facere, adiunge me tibi socium, nam commune inquit, lucrum aufferre cupimus. THER. Ego inquit, habeo poëma lucubratum hac nocte & hodie, quod Homero propter beneuolentiam dedicaturus sum. Nam diuino quodam furore commotus ad poëticam rapior, ut iudicabis ipse. Gero enim mecũ libellũ in hoc paratum, ut ostendam sodalibus, cum in aliquem ocioſum incidero. LVC. O te felicem inquam, qui uideris mihi perinde facere, atq; aliquis, qui postquam cursu uicit in stadio, redit abluto puluere, ut oblectet se spectando & cum luctatore iocatur, expectante ut iam in certamen uocetur. Cui respondet ille, at paulo antè, cum à meta procurrendum esset, nõ erat ocium ad iocandum. Sic tu uelut in cursu poëtico uictor, facis me ludos ac delicias, metuentem stadij fortunam. THERS. Scilicet ait ille ridens, quasi rem difficilem susceperis. LVC. Fortassis inquam, Demosthenes uidetur tibi indignus, qui ad Homerũ conferatur. & uidei uis in argumento graui, ac difficili posuisse operam, cum Homerum laudasti, me uero existimas leue argumentum de Demosthene sumpsisse. THER. Cauillaris inquit ille, nam ego nolim heroas illos inter se committere, tametsi magis faueo Homero. LVC. Benè inquam, an non putas me Demosthenis magis fauere? Sed quoniam non recusas hac de re mecum colloqui, apparet te solam poëticam admirari, & solutam orationem prorsus contemnere, sicut eques peditem præteruectus aspernatur. THER. Tum ille, dij prohibeant, ne sic insaniam, tametsi non leui furore opus est ijs, qui ad poëticas fores accedunt. Verum & Oratoribus opus est afflatu quodam diuino, ad efficiendam orationem non humilem aut frigidam. Nec enim hoc ignoro, ac sæpe me comparatio, cum aliorum oratorum, tum Demosthenis cum Homero delectat, cum similẽ uideo uim, acerbitatem & impetum. Vt Homerus Agamemnonem appellat uiolentum, ita Demosthenes in Philippi ebrietatem, saltationes, petulantiam inuehitur. Et quale illud est apud Poëtam: Vnum augurium optimũ est, pugnare pro patria, tale illud est apud Demosthenem: Oportet bonos uiros bona cum spe suscipere defensionem Reip. Et illud: Forsitan ipse senex deploret talia Peleus. Simile est huic sententiæ: Quã grauiter ingemiscerent illi fortes uiri, q propter gloriã & patriæ libertatẽ in acie perierunt. Confero & magna uifluentẽ Pythonis orationẽ ad hybernas niues, quam similis oratio Vlyssis esse scribit. Et illud:

I. Encomij pars Collatio Homeri & Demosthenis, & primo qd ad ingenij uirtutes attinet, & hic obiter obserua, quid in autoribus potißimum obseruandũ sit.

N

Ni foret hæc hominum natura obnoxia morti.

Simile est huic loco: Omnes homines natura morti obnoxij sunt, etiam si quispiam conetur se inclusum in caueam seruare. Denique infinitæ sunt similes utriusque sententiæ. Delectant autem me & affectus, tum uehementiores, tum leniores, & orationis uarietates, & metaphoræ tædium leuantes, & tempestiui ex digressionibus reditus, & concinnæ collationes, denique totius urbanitas orationis. Et mihi sæpè uisum est (neq; enim dissimulanda est ueritas) plus esse grauitatis in Demosthene castigante segniciem suorum ciuium magna libertate, q̃ in Homero, cum Achiuos Achaidas appellat. Et Græcorum Tragœdias grandiore sono representat, quàm Homerus, qui fingit colloquia in medijs pugnis, & certamina iactu lapidis dirimit. Sæpe etiam apud Demosthenem membra suos habent numeros ac mensuras, quales sunt in poëtica. Sicut neque desunt in Homero antitheses, comparia, figuræ asperiores aut candidiores. Nam ingenia uidentur sua sponte similes uirtutes, etiam in dissimilibus studijs gignere. Quare igitur tuam Calliopen aspernarer? Quamuis autem hanc ualdè admirer, tamen mea caussa duplo plus habet negocij, quàm Demosthenis encomium: non ob illam caussam, quia mihi carmen scribendum est, sed etiam propter argumentum, nullam habeo materiam satis splendidam ad inchoandas laudes præter ipsam poëticam, cætera sunt ignota, patria, genus, ætas: nam si hæc nota essent, nullæ extitissent inde dissensiones. Alij patriam ei assignant urbem Ionicam Colophona, alij Cumam, alij Chium, nonnulli Smyrnam, quidam Thebas Aegyptias, & innumeras alias. Patrem Mæonem Lydum aut fluuium, Matrem Melanopen, aut aliquam nympham, siquidem humanum genus ignoratur. Alij existimant eum temporibus heroicis fuisse, alij Ionicis: nec satis constat, utrum Hesiodus sit antiquior. Quidam etiam contendunt prius ei nomen Mellissigenæ fuisse, quàm hoc quod nunc in usu est Homeri. Nec de fortuna eius aliquid constat, de paupertate, de cæcitate, ut satius esset fortasse omittere ista, cum sint ignota. Valdè igitur angusta erit Encomij materia, si nullæ res gestæ, & carmen tantum laudandum erit, & sapientia ex uersibus æstimanda. Tibi uero amplissima materia ad manum, & in promptu est dicendi de rebus certis & celebratissimis: tantum uerbis opus est, tanquam condimento ad obsonium parato. Quid enim non magnum & splendidum fortuna Demosthenj concessit? Quid non celebratissimum? nonne patria Athenæ opulentæ & nobiles, & Græciæ propugnaculum? Quòd si mihi Athenæ contigissent, poëtica consuetudine recitarem amores deorum, iudicia, commigrationes, dona, Eleusinem. Porrò de legibus, iudicijs, conciónibus, Pyræo, coloniis, trophæis, terra mariq; partis, ne Demosthenes quidem ipse pro dignitate dixerit. Ex his magna mihi copia suppeteret. Idq; encomium non existimarem prætermittendum esse, cum in præceptis laudationum hoc contineatur, ut laudes ex patriæ ornamentis cumulentur. Isocrates Helenæ præconio inseruit Theseum. Poëtis uero concessa est maxima libertas. Sed tu fortassis irrideri te metuis, si initium orationis iusto grandius sit, & uereris ne quis iuxta prouerbium dicat: Epigramma maius esse calatho. Itaque etiamsi omittam Athenas, occurret pater præfectus classis, aureum, ut Pindarus ait, fundamentum. Nulla enim Athenis maior dignitas est, quàm præfectura classis. Quod uero extinctus est Demosthene adhuc puero, non est calamitas iudicanda, sed gloriæ occasio, retegens generosam indolem. Iam Homeri institutionem & studia nusquam legimus, sed statim oportet nos attingere poëmata eius, cum de educatione, deq; studijs eius nullæ extent historiæ. Neq; licet fingere eum à Musis accepisse poëticam, sicut de Hesiodi Lauro ferunt, quę ociosis pastoribus poeticam inspirabat. Tu uero Callistratum habes, & longum & magnificum catalogum, Alcidamantem, Isocratem, Isæum, Eubulidem. Et cum innumeræ

II. *Collatio eorũ quæ personis accidunt, in quibus Demosthenem præfert.*

Antitheses Demosthenis

Patria.

Et hic obiter uide, quid in encomijs sequendum.

Parentes.

Educatio & studia.

illecebræ Athenis ad se inuitent, etiam illos qui sunt in custodia patrum, cumq; adolescentia per se procliuis sit ad uoluptatẽ, ac Demosthenì liceret propter tutorum negligentiam uoluptates sequi, tamen continuit eum amor uirtutis ac doctrinæ, & duxit non ad Phrynæ ianuam, sed Aristotelis, Theophrasti, Xenocratis, Platonis. Hic poteris philosophari, duplicem amorem esse in animis humanis, alterum mari ortum, uarium, ferocem, scilicet, uenereos fluctus in animo, qui mouentur exæstuantibus cupiditatibus iuuenum, naturam planè marinam: alter amor est aurea cathena cœlo demissa. Hic non habet faces aut tela, quæ faciant lethalia uulnera, sed bonum furorem immittit mentibus, quæ sunt cognatæ dijs, incitantem ad natiuam & incorruptam pulchritudinis formam comprehendendam. Omnia hæc amori facilia fuerunt, tonsuræ, latebræ subterraneæ specuum, corrigere linguæ uicia, actionem in ætate uirili discere, exercere memoriam, adsuefacere animum ad contemnendos populi fremitus, continuare studia per diem & noctem. Vnde quis nescit, qualis extiterit orator Demosthenes? quomodo orationem uerbis & sententijs ornauerit, argumentis adsperserit adfectus, quantus in copia splendor sit, quanta uis & impetus, quanta uerecundia & parsimonia sit in uerbis & sententijs, quanta uarietas figurarum. Itaque Leosthenes inquit, solum illum ex omni Oratorum numero uiuam orationem habuisse, non fabricatam malleo. Non enim componebat orationes ebrius, ut Callisthenes Aeschylum ait Tragœdias inter pocula scripsisse, cum uino incaluisset. At Demosthenes scribens aliquid, aquam bibebat. Et extat hac de re Demadis iocus, qui dixit alios ad aquam dicere, Demosthenem uero etiam scribere ad aquam. Et Pytheas inquit, orationem Demosthenis lucernam olere. Hunc campum habes, ait ille, de Demosthene dicendi. qui conueniet etiam ad meum argumentum, cum erit de poëtica Homeri dicendum. Sed postea transibis ad benefacta, & liberalitatem & dignitatem, quam in Repub. adsecutus est. Hic cum iret connecteretq; reliqua, plura dicturum ego interpellaui, ac ridens inquam. LVCI. Hauris ne modo tanquam balneator, ut reliqua oratione perfundas mihi aures? THERS. Etiam inquit ille, congiaria, ludos ex propris facultatibus ultrò factos, instructas naues, murum, fossam, redemptos captiuos, uirgines dotatas, consilia optima in Repub. legationes, leges. LVCI. Cumq; incidisset in magnitudinem rerum gestarum, cœpi ridere hominem supercilia contrahentem & timentem, ne deficeret eum oratio de rebus gestis Demosthenis. At fortasse me, inquam, putas unum ex omnibus, qui eloquentiæ dederunt operam, nihil audisse de rebus gestis Demosthenis? THERS. Imò, ait ille, opus est nobis mutuo auxilio in scribendo, quemadmodum paulo antè dicebas. Verum nisi fortasse aliter affectus es, existimo tibi perstringi oculos fulgore Demosthenicæ gloriæ, nec posse te tam claram lucem inspicere. Mihi quidem accidit hoc initio in Homero. Penè igitur abieceram argumentum, quia non potui intueri; postea nescio quomodo recepi in manus, & paulatim assuefeci oculos, ne reformidarent aspectũ, neue quisquam me accusare possit cæcutientem in sole nothum gemis Homericæ. Quanquam tua causa facilior est, quàm mea. Nam cum in Homero nihil præter poëticam laudare possimus, tota illa laus simul in animo concipienda est. Tibi uero cum totum Demosthenem consideras, ingens copia se offert, ut dubites huc ne an illuc te uertas, nec possis statuere quid primum sumere uelis, sicuti delicati in Syracusanis mẽsis, aut ani di spectatores & auditores, cũ uaria spectacula & carmina offeruntur, dubitant quo potissimum applicent animum. Itaq; opinor te ex alio in aliud desilire, nec posse in una re commorari, cũ te subinde alia ad se rapiant, uidelicet, natura liberalis, ingenium ardẽs, tẽperantia, eloquentia, magnitudo animi in rebus gerendis, multa & præclara facinora, fortunę despicientia, iustitia,

De amore duplici & Platonis sympo-sium.

Res publicæ gestæ.

Amplificatio rerum Demosthenis p dubitationẽ & cõcertatiõnem.

iuſticia, humanitas, fides, audacia, prudentia, ſingulæ actiones in Repub. Fortaſſe hinc intuens decreta, legationes, contiones, leges: inde claſſes, Euboeam, Megara, Boeotiam, Chium, Rhodum, Helleſpontum, Byſantium, dubitabis quo te potiſſimum uertas in tanta copia, cum in unaquaq; re emineat peculiare quiddam laude dignum. Vt igitur Pindarus alicubi dubitat, multa uidens ſibi propoſita eſſe, cum inquit:

Num mea Iſmenum Meliámue nympham,
Seu magis Cadmum, genus aut uirorum
Dentibus ſæui genitum Draconis
Carmina dicent?
Seu canam Thebas, celebréue pugnas
Herculis? ſeu Bache tuos honores?
Seu prius nunc Harmoniæ puellæ
Dicam hymenæos?

Idem tibi accidet, ut dubites, utrum orationes an res geſtas, aut eloquentiam, aut doctrinam, aut autoritatem, aut mortem uiri ſumas laudandam. Verũ non errabis quicquid ſumes. Si ſolam eloquentiam elegeris, argumentum copioſum habebis. Hic ſatis erit eum cum Pericle conferre. Nam illius fulgura, tonitrua, & aculeos relictos in animis audientium, fama tantum accepimus, ſed nullæ extant eius orationes. Quare cõſtat eas præter actionem nullam habuiſſe ſolidam aut durabilem laudem, quæ promereretur admirationem apud poſteros. At Demoſthenis ſcripta extant, ſed hoc relinquam tibi dicendum, ſi hoc argumentum tractaueris. Si cõuerteris te ad mores eius, & ad res geſtas, poteris ex carpere unum locum, aut ad ſummum duos, hi tibi ampliſſimam materiam ſuppeditabunt. Res enim ſunt ſplendidiſſimæ. Quòd ſi non uis totum argumentum pertractare, ſumes partem aliquam Homeri exemplo, qui heroas ex partibus laudat, prædicat pedes, aut caput, aut comam, aut ueſtes, aut clypeum. Et ne dij quidem huiuſmodi laudes aſpernantur, ſumptas à telis, arcu, clypeo, nedum ab aliqua corporis aut animæ parte. Beneficia uero deorum nemo complecti ſemel poteſt. Itaq; nec Demoſthenes ægrè feret, ſi uirtutes eius non comprehenderis una oratione. Nam ne ipſi quidem ſuas laudes omnes una oratione complecti poſſet. LVC. Hæc dicentem Therſagoram interpellaui. Ac puto inquam, hæc te narrare, ut eloquentiam tuam apud me oſtentes, cum initio tantum uolueris declarare, quantus poëta ſis, nunc oſtendis etiam quantum in ſoluta oratione ualeas. THER. Tum ille: Volui, inquit, hoc argumentum percurrere, cum uiderem te ſegniorem eſſe, ſi tamẽ cura pauliſper remiſſa audires me poëma meum recitantem. LVC. Ego uero reſpondi illum non facere operæ pretium, ac uide inquam, ne magis etiam perturbatum me dimittas. THER. Tum ille: Facile remedium erit, ſi nondum etiã tibi ſatisfactum eſt. LVC. At neſcis, inquam, quæ res me angat. Deinde ut medicus ignorans morbi genus, aliena remedia adhibebis. Tu enim inſtituiſti me iuuare tanquam rudem aliquem, & nunc primum ad hæc ſtudia accedentem, uerum hæc mihi iã olim detrita ſunt. Proinde remedia tua nihil ad meam ſollicitudinem faciunt. THER. At hoc inquit, remedium fuerit: Trita uia tutiſſima eſt. LVCI. Mihi uero diuerſum inquam, placebat. Aiũt Cyrenaicum quendam philoſophum ſe aurigantem Platoni oſtentaſſe ante Academiam, quòd in eadem orbita ſubinde duceret & reduceret currum, nihil deerrans, ut ueſtigia tantum unius perpetui curſus uiderentur. Ego contrà ſtudeo tritam uiam, & uetera ueſtigia effugere. Verum difficile eſt, nouam uiam relicta ueteri excogitare. THERS. Ad hæc Therſagoras ait: Placet igitur Paſſonis conſilium. LVC. Quod, inquam. Non enim audiui. THER. Tum ille: Ferunt quendam cum Paſſone pactum eſſe, ut equum pingeret uolutantem ſe, iſte currentem pinxit, & circa equum exuſcitatum puluerẽ,

Epanodos.

Eloquentia. I.

Res geſtæ. II.

Interpellatio qua ad ſequẽtẽ ac nouã encomij partem uia ſternit. Tacitè aũt & conſiliũ ſuũ detegere uidetur, quo in hoc encomio ſcribendo uſus eſt.

Cumq; aſtaret apud pingentem ille, qui locauerat equum pingendum, & cum pictore expoſtularet, quia aliud pactus eſſet, exhibet pictor tabulam puero, & iubet inuertere, ac picturam illi oſtendere: ita uidebatur equus in tergo iacere, ſeq; uolutare. LVC. Feſtiuè inquam, uerum putas me tot annis non ſæpe conatum eſſe, ut materiam uerterem? Ego uero multifariam uerti ac reuerti, & uereor ne mihi ad extremum accidat idem quod Proteo. THERS. Quid nam ais ille? LVC. Hic fertur conſumptis omnibus formis, quas ſolebat induere, uidelicet, beſtiarum, plantarum, elemẽtorũ, rurſus penuria peregrinæ formæ Proteus factus. THERS. Tu inquit ille, magis uarias formas excogitas quàm Proteus ut effugias meam recitationem. LVC. Ego uero inquam libenter præbebo me auditorem, & eiſciam curam excogitandæ orationis ex animo. Forſan enim cum lecto poëmate deſines partum tuum curare, me quoque parturientẽ adiuuabis. Itaq; cum perficiſſem tandem, ſedimus in proximo ſaxo. Hic ego audio recitantem egregium poëma. At inter legẽdũ repente uelut furore perciti, clauſo libro: auffer, inquit, mercedẽ huius auſcultatiõis, ſicut Athenis ſportulæ dabantur in concionibus ac iudiciis. Sed uide etiam atq; etiam, ut gratiam mihi habeas. Egó ne, inquam, gratiam habeam, cum nondum intelligam quid dicas? Verum quid eſt quod promittis? THERS. Incidi, ait ille, in domeſticos commentarios regum Macedoniæ, quæ res incredibilem mihi lætitiam attulit: quare librum illum non ſine magno negocio mihi cõparaui, huius mihi ſtatim uenit in mentem. Continet autem cum reliquam interiorem Antipatri uitam, tum etiam quædam de Demoſthene, quæ cupidè lecturus uideris. LVC. Ego uero iam, inquam, refero gratiam pro Euangelio, dabo tibi operã reliquos uerſus recitanti, neq; dimittam donec promiſſum præſtiteris. Nam ut Homeri encomio magnificè me delectaſti, ita delectabis haud dubiè & Demoſthenis encomio. Poſtquã igitur perlegit reliquos uerſus, pauliſper ibi commorati ſumus donec pro poëmate debitas laudes rependerem. Deinde ad ædes Therſagoræ imus, ibi uix tandem reperit librum, ſed reperit tamen, quem ego accipiens domum rediij: & cum legiſſem, decreui nihil mutare, ſed totam hiſtoriã uobis ad uerbum recitare. Non enim minor honos habetur Aeſculapio cum Aliſodemi & Sophoclis uerſus ei decantantur, ſi deſit nouum poëma ſacrificantibus. Et Baccho iam olim deſijt mos noua poëmata faciendi: ſed alijs compoſita non minorem gratiam merẽtur, his qui ea tempeſtiuè proferunt ad Bacchũ celebrandum. Liber autem hæc continebat (licet enim mihi interdum addere commentarium. Narratio autem libri erit) Sic igitur ait, Antipatro indicatum eſſe quòd adeſſet Archias. Verum ſi quis adoleſcentium hoc ignorat, Archias fuit is cui rex mandauerat exules capere. Habebat & de Demoſthene mandatum, ut nulla ui adhibita perſuaderet ei, ut ex Calauria diſcedens, ad Antipatrũ ueniret. Porrò Antipater in tantã ſpem erectus anxiè expectabat Demoſthenis aduentum. Quare cum audiuiſſet Archiam ex Calauria uenire, mox iuſſit eum introuocari. Poſtquam ingreſſus eſt, ſed ipſe liber narret iſta. ARCH. Salue Antipater. ANTI. Quid ni ſaluus ſim ſiquidem Demoſthenem adducis. ARCH. Adduco ut potui, nam urnam adueho in qua ſunt exuuiæ Demoſthenis. ANT. Magna de ſpe deiectus ſum, quid enim mihi cũ urna & oſſibus, ſi non cõtigit Demoſthenes? ARCH. Non fuit poſſibile rex uiuum in hoſtium poteſtatem redigere. ANTI. Cur non in Bœotia aut hic accepiſtis aurum ad eum corrumpendum? ARCH. Nos uero citius Byzantium ui aut machinis, quàm Demoſthonem auro expugnaremus. ANTI. Ego Parmenio, ſi quis Athenienſis in conſilijs Reipub. pluris facit me quàm patriam, huic argẽtum offerre ſoleo, amicitiam non offero. Si quis autem propter patriam mihi inimicus eſt, aduerſus hũc bellum gero, ut aduerſus arcem, mœnia, portus, foſſam. Admiror autem uirtutem, & urbem beatam eſſe duco, cui talis ciuis contigit. At proditores, cum eorum

Protheus

Noua parasceue laudum Demoſthenis

Alia confirmatio laudũ Demoſthenis à confeſſione hoſtis.

Videntur hic deeſſe quædam.

rum opera non indigeo amplius, perdere cupio. Illum autem incorruptum ciuem malim apud me habere, quàm equitatum Illyricum, aut quicquid est mercenariorum militum. Nec postpono his eloquentiam ac prudentiam talis uiri. Cum hæc ad Parmenionem dixisset, rursus mecum loqui cœpit. ARCH. Ego curaui diligenter eos, qui cum Diopithe Athenas missi sunt. ANTIP. Tu uero nobis ab Athenienſi duce aut milite metuis? Triremes, Pyræeus, portus, nugæ sunt. Quid enim facerent homines in spectaculis, ludis, cõuiuijs uitam omnem consumentes? Si unus Demosthenes nõ fuisset Athenis, facilius potiti essemus urbe quàm Thebis aut Thessalia, dolo, ui, opprimẽtes & corrumpentes. Verũ unus ille uigilat in omnes intentus occasiones, & nostros obseruat impetus, & instructus est aduersus nostra consilia. Nunquam fallere neq; insidiando, neq; agendo, neq; consulendo possumus. Hic uelut murus est aut scopulus obsistẽs, quo minus omnia primo impetu capiamus. Nam quantum in ipso fuit, non potuissemus Amphipoli, non Olyntho, non Phocensibus, non Pylo, nõ Cherroneso, non ora Hellesponti potiri. Ille inuitos incitat, & tanquam mãdragora sopitos expergefacit, ac uelut secans & urens castigat ignauiam summa libertate, nihil ad gratiam dicens. Publicas pecunias quæ antea dissipabantur in ludis, cõfert in stipendium, conscribit classem, quæ penè perierat confusione ueterum tributorum. Et urbem, quæ iam nihil generosum cogitabat, tantum sportulas & sesquidenarios captabat, restituit in pristinam dignitatem, & excitauit fractos & abiectos ciues ad imitationem gloriæ maiorum, & rerum ad Marathonem & Salaminem gestarum. Et Græcos inter se societate & fœderibus deuinxit. Hic non potest falli, non arte decipi: corrumpi uero nõ magis potest, quàm Aristides à rege Persarum corrumpi potuit. Hunc igitur Antipater magis formidare oportuit, quàm omnes triremes & uniuersam classem. Quod enim apud ueteres Athenienses Themistocles & Pericles fuerunt, id nunc est istis Demosthenes, prudentia par Themistocli, magnitudine animi Pericli. Itaq; redegit in ipsorum potestatem Eubœam, Megara, oram, Hellesponti, Bœotiam. Et feliciter accidit, quòd Athenienses Charetem, Diopithen, & Proxenum, & similes quosdam præficiunt exercitui, Demosthenem uero domi retinent in suggestu. Quòd si hic in potestate haberet arma, naues, exercitus, occasiones rei benè gerendæ, & pecuniam, uereret ne de Macedonia iam periclitaremur. Nunc enim decretis tantum pugnans, nos undiq; adoritur, occupat, conficit pecuniam, exercitus. Sed cur non comprehendistis uiuum? ARCH. Cepimus uiuum. ANTI. Num in itinere extinctus est? ARCH. Nõ, sed in Calauria, ubi erat. ANTI. Forsan hoc accidit negligentia uestra, quia non benè tractastis hominem? ARCH. Imò non fuit in potestate nostra. ANTI. Quid ais? mera sunt ænigmata quæ dicis, uiuum cepistis, nec tamen fuit in potestate uestra. Non mandasti initio, ne quis ei uim afferret? ARCH. Nihil profuit, quòd nemo ei uim attulit. Hoc enim curæ nobis fuit. ANTI. Non accidit igitur uestra negligentia, sed fortasse uos ipsi interfecistis eum. ARCH. Non interfecimus: neq; opus erat ei uim afferre, cũ uerbis impetraremus, ut imperata faceret. Quid autem prodesset, si uiuum adduxissemus? Quid faceres de eo aliud, quàm quòd occideres? ANTI. Dij meliora Archia, non satis animaduertisti, aut qualis uir fuerit Demosthenes, aut quod meum sit de his iudicium. Sed putas perinde esse, Demosthenem inuenire, & hos proditores, qui malè perierunt: Himeræum, Aristonicum, Eucraten, qui nihil differũt à fluctibus, qui perpetuo huc atq; illuc agitantur, homines sordidi, qui per occasionem subitò in tumultibus inclarescunt, & ad leuem spem motus alicuius ualdè insolentes, ac superbi fiunt: uerum breui tanquam uespertini flatus metu perterriti diffugiũt. Num similẽ putas Demosthenẽ improbo Hyperidi? perfido assentatori uulgi? quẽ nõ puduit iniquo iudicio Demosthenẽ, ut gratiã apud uulgus iniret, circũuenire? & assentari multitudini, ea in re

Quæ hactenus retenſui uidentur uerba eſſe Philippi uel Alexãdri ad Parmenionem & Antipatrũ, quibus illum oſtendit eadẽ de Demoſthene ſenſiſſe. Iã ergo ad ppoſitũ redit, & cum Archia colloquiũ abſoluit. Amplificatio à collatione aliorum.

cuius ſtatim illos pœnituit. Etenim non multò poſt hanc calumniã, contigit ei reditus clarior reditu Alcibiadis. Iſtum autem nihil puduit, lingua inceſſere homines quondam amiciſſimos, quam conueniebat ei propter ingratitudinem præcidere. ARCH. Quid audio, non oderas Demoſthenem maximè omnium hoſtium? ANTI. Non, ſiquidem rationem habeam morum & fidei eius, & animi ubiq; integritatem, & conſtantiam. Nam honeſtæ res etiam apud hoſtes honeſtæ ducẽdæ ſunt, & uirtus ubiq; digna laude eſt. Neq; uelim eſſe deterior quàm Xerxes, qui Bulidi & Sperchidi Lacedæmonijs pepercit, propter admirationem uirtutis eorũ, cum poſſet eos occidere, Ego uero, ſi quem alium Demoſthenem maximè admiratus ſum, tum quia bis cum eo Athenis congreſſus ſum, tum quia eius laudes ex alijs cognoui. Neq; uero tantum propter eloquentiam (ut arbitretur aliquis) magnifeci eum. Quanquam Python ad hunc collatus nullus erat, & Attici oratores ludus erant cum iſto congreſſi, tantum uincebar actione, ſono, compoſitione, ſententiarum luminibus, denſis argumentis, conciliandis & impellendis animis. Itaq; ualdè pœnituit nos conſilij, cum Græcos Athenas conuocaſſemus, ut Athenienſes obiurgaremus, freti promiſſis Pythonis. Sumus enim circumuenti Demoſthenis argumentis, qui erat inſuperabilis in dicendo. Sed hanc eloquentiæ laudem non duco in illo ſummam fuiſſe, erat enim organi uice, ſed magis admiratus ſum eum propter magnitudinem animi, & conſilij, & conſtantiæ, quam in periculoſiſſimis tempeſtatibus retinebat, nũquam cedens aduerſis rebus. At memini Philippũ de illo ſic ſentire, qui cum afferretur quædam concio, in qua Demoſthenes in Philippum inuectus erat, & Parmenio uehemẽter ſtomacharetur, & Demoſthenẽ cõuiciaretur, Hic uir inquit, dignus eſt, quem liberè loqui ſinamus. Nam huic uni omnium Græciæ oratorum nihil fertur expenſum in meis rationibus, cum quidem ego malim ei confidere, quàm naualibus ſcribis. Nullus eſt autem iſtorum, cui non inuenias in meis rationibus perſcriptum eſſe aurum, ligna, reditus, agros: at Demoſthenes claſſes armat, comparat exercitus, & ſubinde reparat. Talia dicebat ad me Philippus, tũc & ſæpe aliàs de hoc uiro. Et in quadam felicitatis ſuæ parte numerabat, quòd Demoſtheni non eſſet commiſſa ſumma imperij apud exercitum, cũ omnia ſua conſilia perturbarentur illius orationibus, quæ ex Athenis uelut arietes, uel catapultæ mittebantur. De pugna ad Chæroneã facta, nec poſt victoriã deſijt prædicare, quantum hic uir creaſſet periculum ipſi. Niſi enim præter ſpem, inquit, propter ducum inſcitiã, & aciem malè inſtructã, & inſperatam fortunam, quæ multa nobis conficere ſolet, uicíſſemus, uno die non modo regnum, ſed & uitam meam, in diſcrimen adduxerat. Coniunxerat potentiſſimas urbes, coẽgerat omnes uires Græciæ, Athenienſes, Thebanos, Bœotios, Corinthios, Euboœenſes, Megarenſes, & effecit ut periculum ſimul omnes ciuitates ſubirent, & mihi tranſitum in Atticam interclúſit. Tales erãt huius Demoſthene ſermones perpetuo, & cum diceretur ad eum quòd magnum antagoniſten haberet populum Athenienſem, reſpondebat ſe unum habere antagoniſten Demoſthenem. Nam quod abſq; Demoſthene ſit, Athenienſes ſimiles eſſe Aenianenſium & Theſſalorum. Et quando Legatos ad urbes mittebat, ſi quos alios miſerant Athenienſes, facile uincebat ipſe, ſed Demoſthene præſente, fruſtra inquit, ſe legatos mittere: Non enim poſſunt cõtra Demoſthenis eloquentiam erigere trophæum. Sic Philippus dicebat. Itaq; ego qui quidem longè inferior ſum Philippo, ſi cepiſſem talem uirum, num uelut bouem ad cædem abducerem? an uero potius in conſilium de toto regno Græciæ conſtituendo adhiberem? Nam initio natura ei benè affectus fui propter res eius geſtas, ac magis propter Ariſtotelis teſtimonium, qui ſolebat eum ſæpe ad Alexandrum, & ad nos ducere. Et cum tot eſſent, qui ad eum uenire conſueuerant, neminem ſic admirabatur propter magitudinem ingenij, temperantiam,

Occupatio, qua et eloquẽtiã cum extollit hoſtis, cũ ſuprà magnitudinẽ animi prædicarit.

Amplificatio teſtimonij Philippi.

Alia à teſtimonio Ariſtotelis.

rantiam, grauitatem, acumen, libertatem & tolerantiam. Vos inquit, Aristoteles similem putatis esse Demosthenem Eubulo, Phrynoni, & Philocrati, & coniamini hunc quoq; pecunia corrumpere, qui uniuersum patrimonium in Athenienses priuatim & publicè contulit. Et quia nihil proficitis pecunia, minas adhibetis, cum iste nihil dubitet pro patria mortẽ oppetere. Et si quid in uobis reprehendit, ægrè fertis. At ille ne populum quidem metuit. Non uidetis eum amore patriæ Rempub. gerere ac ducere, hanc administrationẽ tanquam philosophiæ ac uirtutis scholam quandam esse, quam non conueniat ad quæstum aut alias cupiditates conferre. Propterea Archia ualde optarem mihi eius cõsuetudinem contigisse, ut consilio eius uti possim in præsentia, & audire uocem liberæ mentis, tot alioqui circunfusus assentatoribus. Ac mihi sanè uidetur hoc nomine reprehendendus esse, quòd uitam suam in discrimen adduxit, pro tam ingratis ciuibus, cum posset alios inuenire amicos fideliores & constantiores.

ARCH. Alia quidem rectè dixisti, sed hoc frustra dixisses illi, adeo furebat amore patriæ. ANTI. Sic est, quid enim manifesta negem: sed quomodo mortuus est? ARCH. Magis etiam mireris eum si hoc scias. Nam & nos qui adfuimus, non minus obstupuimus, quàm alij spectatores. Videtur enim iam olim apud se cõstituisse de hoc exitu uitæ, q̃d intelligi potest ex apparatu. Sedebat enim intus in templo, ac frustrà superioribus diebus, cum eo collocuti eramus. ANTI. Quales fuerunt uestri sermones? ARCH. Multa humanissimè proponebam, promittebam ei ueniam abs te, non sanè expectans: non enim noram hanc tuam uoluntatem, sed arbitrabar te huic uehementer iratum esse, tantum ista dicebam persuadendi caussa. ANTI. Quomodo accepit ille uestram orationem? & nihil me celes. Vellem enim me coram audiuisse: sed tu nihil omittas. Magna res est tanti uiri mores sub exitum uitæ contemplari, utrum spiritus defecerit, utrum expalluerit, an constantiam animi retinuerit. ARCH. Nullam significationem pauoris edidit. ANTI. Quomodo? ARCH. Suauiter enim risit, ac lusit in priorem uitam meam, dixit me ineptum histrionem esse tuorum mendaciorum, nec posse commouere spectatorem. ANTI. Itaq; non credens tuis promissis, despondit animum. ARCH. Non, Quòd si audies reliqua, non tantum uidebis fidem non habuisse, sed etiam acrem obiurgationem attigisse. Dicam enim quia iubes. Nõ inquit, indignum est aut nouum, Macedonibus sic capere Demosthenem, ut Amphipolim, Olynthum, Oropum. Talia multa dixit. Adhibuimus enim scriptores, qui eius dicta exciperent. Ego, inquit, metu tormentorum, aut mortis non moueor, ut spe uitę proposita promittam me ad Antipatrum uenturum esse. Sed si hæc uera sunt quæ dicitis, multò magis cauere debeo ne mens mea uideatur ab Antipatro corrupta, neue uidear deseruisse ordinem, in quo ad Græciæ defensionem collocatus sum, & transfuga factus, ad Macedones concessisse. Si mihi honestè est uiuere, Pyræus præbeat, & Triremis quam instruxi, & murus, & fossa, meo sumptu facta, & tribus Pandionis, cuius caussa ultrò ludos feci, & Solon, & Draco, & libertas conciuium, & liber populus, & decreta, & leges classium, & maiorum uirtus ac trophæa, & ciuium beneuolentia, qui me sæpe coronauerunt, & Græcorum autoritas, qui hactenus à me seruati sunt. Quòd si mihi uita debeat contingere alterius misericordia, quãquam id turpe est, tamen hoc beneficiũ malim accipere à meis ciuibus, quorum redemi captiuos, aut à patribus, quorum elocaui filias, aut quibus donaui pecunias. At si me nec insularum imperium, nec mare defendet, petam ab hoc Neptuno auxilium, & ab hac ara, & à sacris legibus. Sin autem Neptunus non potest defendere immunitatem templi, nec pudet eum prodere Demosthenem Archię, moriar, nec mihi Antipater pro deo colendus erit. Liceret mihi amiciores habere Macedones quàm Athenienses, & frui felicitate uestra, si imitari uellem Callimedontem, Pytheam & Demadem. Liceret animum uel sero mutare, nisi uerecũdia Codri,

Transitio ad ea quæ sub mortẽ Demosthenis ab ipso acta.

Nam illi pro patria mortẽ obiere.

& filiarum Erichtei prohiberet. Non igitur uolui transfugam fortunam sequi. Honestum enim effugium mors est, quæ est extra omne periculum turpitudinis. Et nunc Archia, quantum in me est, non uolo dedecorare Athenas, seruitutem accipiens, abiecta libertate, in qua mori est honestissimum. Verum conuenit te meminisse Tragœdiarum, nonne grauiter dictum est?

Ex Euripidis Hecuba.

At illa iam moriens tamen
Decenter ut caderet cauebat sedulò.

Hoc cum fecerit puella, quanto turpius erit Demosthenì, præferre inhonestam uitam honestæ mortì? ac obliuisci Xenocratis & Platonis disputationum, de immortalitate animarum. Addidit etiam quædam, inuectus in eos, qui calamitatẽ exprobrant. Verum quid attinet me nunc recitare, cum ego ad extremum partim precarer, partim minas adhiberem, & blandicijs terrores miscerem. Ego inquit ille, persuaderi mihi paterer, si Archias essem: sed quoniam Demosthenes sum, peto ut ignoscas mihi, qui non consueui inconstans esse. Hic cum eum ui abducere uellem, idq; ipse sentiret, cœpit me irridere, & Deum aspiciens, ait, Archias putat tantum arma & exercitus præsidia uitæ esse, & meum apparatum contemnit, quem expugnare neq; Illyrici, neq; Tryballi, neq; Macedones possint. Firmior est enim quàm ille murus ligneus, quẽ olim nobis Apollo respondit inexpugnabilem fore. Nam ut prudentia me in administratione Reipub. securum præstitit, ita me aduersus Macedones securum reddet. Nunquam formidaui Euctimonem, aut Aristogitonem, aut Pytheam, & Callimedontem, aut Philippum, neque modo hunc Archiam formido. Cum hæc dixisset: Age, inquit, ne afferas mihi uiolentas manus, non enim prophanabo templum, quantum in me est, salutato deo sponte sequar. Ego sic sperabam facturum, cum ille manum ori admouet, neque ego suspicabar eum aliud facere, quàm orare deos, sed quid egerit, postea ex ancilla per tormenta cognouimus, diu eũ habuisse paratum uenenum, ut morte libertatem redimeret. Neq; extra templi limen peruenerat, cum lapsus inquit, hoc cadauer ad Antipatrum uehes, Demosthenem uero non uehes, non per. Et uidebatur suo more iuraturus, per illos qui in Marathone occubuerunt, sed ualedicens auolauit. Hunc ego finem Rex, affero expugnati Demosthenis. ANTIP. Demosthenis scilicet. O inuictum animum & beatum, quàm generosum facinus. Prudentia est, in manu retinere libertatis possessionem. Sed decessit uicturus in beatorum insulis apud heroas, ut dicitur, aut in cœlum peruenturus, ut Deus factus comes sit Iouis liberatoris. Corpus uero nos remittemus Athenas, futurum honestius ornamentum patriæ, quàm illi qui in Marathone occubuerunt.

Bello Persico uidelicet, cũ ad Salaminem pugnatum est.

Mors Demosthenis.

DEORVM CONCILIVM.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

RVrsum hoc loco Lucianus, deorum gentiliũ uanitatẽ, atq; stulticiã, more suo deridet: hominũq; superstitionẽ tacitè reprehẽdit, qui ridicula adeo, atq; absurda de illis sibi ipsis persuadeant, accredit. Est autẽ festiua quædam imitatio, qua ad exemplum Athenien sis Reip. concilium deorum haberi fingit, super ijs uidelicet, qui ecu nothi ac peregrini in ciuitatẽ ac cœtum deorum irrepsissent. Accusatoris igitur uicem Momus, generalis deorum cæterorum sugillator, suscipit. qui principio quidem cõmuni nomine in eos, qui partim ex dijs, partim ex hominibus nati, in cœlũ recepti fuerant, tanquam nothos ac peregrinos inuehitur, præcipuè uero Dionysium accusat, ut qui nõ solum ipse aduentitius in cœlo sit, uerum etiam alios quosdam barbaros & informes, numeroq; deorũ prorsus indignos serum introduxerit. Atq; huius rei tanquam auctorem & causam, Iouẽ quoq; in crimẽ uocat, quòd is cũ mulieribus mortalibus nunc hac, nunc illa specie transformatus, cõcumbat, ac postea ex illis procreatos liberos, inter deos referat, etiã cœlo collocet. Itaq; iam illius exemplo

exemplo etiam deas cum uiris hominibus congredi cœpisse, ac liberos ex ijsdem sustulisse/Secundo autẽ loco uos, qui & Barbari, & ex solis hominibus procreati, pro dijs haberentur, insectatur illorũ indignitatem, cũ ob personarum ac linguæ fœditatem, tum ob ea, quæ ex eo, quòd in cœlum recepti essent, cõsecuta sint, exaggerans/Inter quos præcipuè Aegyptiorum absurditatẽ persequitur, quorũ alij canum, alij boum, alij aliorũ turpium atq; brutorũ animantium specie colerentur./Postremo etiam philosophorũ illa plausibilia, ac uulgo iactata nomina arripit: puta Virtutem, Fatum, Naturã &c. ut quæ non noua ac peregrina sint, sed ne usquam quidem existant. Quo loco & temporum suorum uicia & philosophorum uanitatem simul notasse uidetur, ut qui uerbis quidem multa de uirtute iactarint, ipso aũt opere, quiduis potius, quàm uirtutem et honestatem præstiterint./Quòd aũt fati & naturæ quoq; meminit, cò pertinet, quòd cultus deorum paulatim sublatus fuit, quando homines à philosophis edocti, fato quodam, et naturali rerũ ordine ac serie, non deorũ benignitate fieri ac geri omnia, opinari cœperunt. Atq; ad hunc modũ accusatione sua peracta/Momus Decretum quoq; à se compositum proponit ac recitat, quo ipso quoq; ad exemplum Atheniensium psephismatum, qualia multa temporibus Demosthenis, & paulò supra quoq; facta sunt, efficto, iubentur dij, cognitiones diuinitatis & originis quisq; suæ ad proximum concilium afferre, ut, qui peregrini & aduentitij reperti fuerint, è cœtu ac ciuitate deorum remoueantur.

IVPITER.

NE post hac clanculum cõsu surretis, ò Superi, neq; ad angulos cõuersi, in aurẽ alter cum altero colloquatur, indignantes multos parũ dignos nostri sympos ij esse participes. Verum posteaquam coactũ est concilium, quisq; propalam in mediũ suam adferat sententiã & quę accusatione digna sunt, accuset. Cæterũ Mercurij pręconiũ illud ex lege clara uoce promulgato. MER. Arrige aures, uocem cõprime: Quis ex Dijs senioribus & perfectis, quibus permissum est, in concione uerba facere uoluerit? Ipsa deliberatio de inquilinis & hospitibus futura est. MOMVS/Ego Momus, ò Iupiter, si fandi copiam mihi feceris. IVP. Iam ipso prænuncio loquendi libertas tibi facta est, itaq; meo permissu nihil opus est. MO. Aio itaq; nonnullos nostrũ uitiosè & improbè facere, quibus non satis est semet deos ex hominibus factos esse, nisi suos quoq; pedissequos & famulos nobis honore pares esse ostẽderint, qua in re nil magnum aut iuuenile se fecisse existimant. Vo'o uero ò Iupiter, ut interrita loquendi libertas mihi concessa sit. Neq; enim aliter quæ sentio effari possim. Sed me omnes ex æquo nouerũt, quàm libere linguę deus sim, & quàm nihil eorũ, quæ parum honestè & decorè fiunt reticere soleam. Etenim omnia in reprehensionem rapio, ac propalàm, quæ mihi optimè aut secus facta uidentur proloquor, neq; reformidans cuiusquam autoritatem, neq; præ uerecundia sententiam meam concælans. Quapropter & onerosus multis esse uideor & natura sycophanticus, dum popularis quispiam & cõmunis omnium accusator ab illis uocor. Sed enim posteaquam licitum est, atq; ita iam proclamatum, & ut Iupiter cum libertate, loquendi facultatem mihi concesseris, nihil dissimulãter, tacitum aut præteritum dicturus sum. Multi sunt, inquam, non contenti, quòd ipsi in deorum concilium admissi, nostri contubernij sint participes, quòdq; pars forte nobiscum conuiuantur, præsertim cum ex dimidio homines eos esse constet. Adhuc etiam ministros suos & chori socios in cœlum subduxerunt, eosq; deos fecerunt assciptitios. Et nunc æqualem cum alijs distributionem auferunt, & sacrificiorum consortes sunt, neq; pensionem in inquilinos constitutam nobis persoluentes. IVPIT. Ne quid obscuris ambagibus inuoluas, ò Meme, uerum perspicuè & dilucidè, quæ sentis, eloquere, additis quoque nominibus. Iam enim in medium ita oratio tibi proiecta, ut multos pariter in suspicionem rapiamus, ac alium alio modo tuis dictis obnoxium insimulemus. Oportet uero liberum concionatorem nihil ob metum reticere. MO. Euge ò Iupiter, quan-

Exordiũ dialogi à re præsenti, & eorum monitione totius.

Præconium Mercurij ad exemplar Atheniẽ.

Momi libertas

Calumniationis.

Exordium à præmunitione

Generalis accusatio.

quandoquidem me ad linguæ libertatem cohortaris, fit uero hoc abs te animo prorsus regio & magnifico. Proinde nominatim quoque tuo iussu eosdem perstringam. Ille enim generosissimus Dionysus, semihomo existens, neq; à materna stirpe Græcus, sed Syrophœnicis cuiuspiã mercatoris, nempe Cadmi nepos, posteaquam immortalitate donatus est, cuiusmodi quidem ille sit non dico, neq; mitram, neq; ebrietatem, neq; errantem eius incessum uituperabo. Omnes enim, ut opinor, uidetis, quàm mollis sit & effœminatus delicijs, dimidio insaniens, statim à summo mane merum spirans. Illeuero totam fratriã nobis induxit, & toto choro aduecto præsto est, deosq; declarauit & Pana, & Silenũ, & Satyros, agrestes quospiam & caprarios permultos, homines saltationi deditos, & forma monstrosa spectabiles. Quorum hic quidem gerens cornua, dimidia parte corporis capram referens, barbamq; profundam nutriens, parum ab hirco discrepat. Alter uero senex calui cio, & simis naribus deformatus, plurimum super asinum inequitans, genere Lydus est. Cæterum Satyri acutis auribus, & ipsi calui & cornigeri, qualia ferè hœdis nuper natis excrescunt cornua, Phryges quidam existentes. Sunt uero caudati omnes. Videte cuiusmodi deos nobis facit generosus ille? Mitto enim dicere quòd & duas mulieres adduxerit, alteram amicam suam existentem, nempe Ariadnen, cuius etiam coronam stellarum choro annumeratam addidit. Alteram uero Icarii agricolæ filiam. Et quod omnium est ridiculosissimum ò Superi, Erigones quoq; canem illum adduxit, ne tristicia afficeretur puella, si familiarem suum in cœlo non haberet, & eam quam in delicijs habuit caniculam. Hæc uero non uidentur nobis esse contumelioſa, quæq; nec insania nec risu careant. Audite etiam alios. IVP. Caue Mome quicquam dixeris, aut de Aesculapio, aut de Hercule. Video enim quo orationis tuæ impetu rapiaris. Etenim horum alter agit medicum, & ægrotos morbis leuat, estq; planè multis alijs anteferendus. At Hercules filius meus existens, non paucis laboribus immortalitatem adeptus est. Itaq; caue, ne hoscæ cuses temere. MO. In tui quidem gratiam tacebo, ò Iupiter, etsi multa dicenda habeam: atq; si nihil aliud, adhuc tamen signa igne inusta in corpore retinent. Porrò, si liceret & aduersum te dicendi libertate uti, multa haberẽ quę possim oratione reprehendere. IVP. Atqui in me maximè tibi licet dicere. Nunquid igitur & me ut deum inquilinum in ius uocas? MO. Equidem in Creta non tantum hoc audire licet: uerum aliud quoq; de te dictitant, atq; etiam sepulchrũ tum commonstrant hospitibus. Ego uero neq; illis fidem habeo, neq; ex Achiuorum numero Aeginensibus subditicium te esse affirmantibus. Cęterũ quæ cum primis reprehensione digna sunt, ea in medium adducam. Enimuero horũ deliorum principij, & concilij nostri Nothorũ multitudine adulterãdi causſam tu Iupiter adeo primus induxisti cũ puellis ac mulieribus mortalis conditionis rẽ habere sustinẽs, ac alio subinde habitu ad eas deserto cœlo descendẽs. Itaq; per sæpe in metu sumus, ne quis te comprehensum sacrificet, quoties taurus factus es. Aut quispiam ex auri fusoribus te conflatum perimat, quoties auri speciem indueris, ac nobis pro Ioue aut segmentũ, aut armilla, aut inauris factus fueris, & Sed enim hisce semideis cœlum iam compleuisti, neq; enim aliter possum dicere. Estq; res planè absurdissima, si quis ex improuiso audierit Herculem in deorum numerum esse assumptum, Eurysthea autem qui illi imperauit, fatisfunctũ esse. Et Herculis templum cerni in proximo ministri existentis, Eurysthei uero illius domini sepulchrum. Et rursus ex Thebanis Dionysus deus factus est, eius autem consobrini nimirum Pentheus, & Actæon, & Learthus homines fuerunt omnium infelicissimi. Ex quo uero tu Iupiter semel illis hanc licentiæ ianuam aperuisti, & cum mortalibus commercium habere cœpisti, omnes tuum institutum imitantur. Neq; tantũ dij tui sunt imitatores, sed etiam Deæ hac in parte tuum æmulantur ingenium. Quis enim ignorat Anchisen, & Tithonũ &

Descendit ad speciẽ, & primo Dionysũ accusat ut nothũ & peregrinũ, et peregrinos alios, deorũq; cõuiuio indignos secum introducentem.

Occupatio, de Hercule et Aesculapio.

Accusatio ipsius Iouis, ut qui causſam perturbatæ reipub. præbeat

Amplificatio ab inconueniẽti.

Alia ex consequentibus.

Endy-

Endymiona,& Iasonem,& complures alios? Itaq; hæc mihi missa facienda uidentur,multi enim laboris esset hæc cuncta singulatim reprehendere. IVP. At uide Mome, ne quid de Ganymede dixeris. Malè enim me habebit, si adolescẽtem uerbis conturbaueris,affecto contumelia genere. MO. Proinde,neq; de aquila quicquam dicturus sum,quòd & illa in cœlo uersatur, regio sceptro insidens,ac tantum non super capite tuo nidificans,& Deus esse gestiens? Aut illã quoq; in Ganymedis gratiam præteribimus? Atqui,ò Iupiter,Attis ille, & Corybas, & Sebazius unde nobis tandem accersiti ueniunt? Aut etiam Mithres ille Medus,qui indumento Persico amictus,& tyara redimitus est,neq; græcam uocem sonans. Adeó,ut si quis illi nectar propinet,præbibentem non intelligat. Itaque & Scythæ, & Getæ hæc uidentes nobis longũ ualere iussis, ipsi immortalitate donant homines,suisq; suffragijs deos quoscunq; libuerit constituunt,non alia ratione quàm Zamolxis seruilis cõditionis homo existens,diuinitatem adeptus est,& deorum numero adscriptus,haud scio quo modo nobis imposuerit. At sanè hæc omnia,ò Dij,adhuc mediocria, & aliquo modo ferenda sunt. Cæterum tu,ò canino rictu hians Aegyptie,qui syndone amictus es, quis nam esse gloriaris,ò optime,aut quomodo deus esse contendis latrando? Quid aũt sibi uult & Memphites taurus ille uersicolor,qui & precibus deueneratur, & respondet oraculis,neq; nõ prophetas habet? Pudet uero me cicomias percensere & Simias,& hircos,atq; his longè absurdiora,quæ nescio quomodo ex Aegypto in cœlum usq; conscenderunt. Illa itaq;,ò Dij,quomodo sustinetis æquali uobiscum honore,aut etiam amplius adorari? Aut tu Iupiter,quo ferre potes animo,posteaquam arietis cornua tibi produxerint? IVP. Turpia profecto sunt quæ dicis de Aegyptijs. Attamen pleraq; illorum in se mystica complectuntur ænigmata,quæ non prorsus à profanis deridenda sunt. MO. Planè nobis Iupiter opus est mysterijs,ut deos,deos esse cognoscamus, & caninis capitibus præditos,canes esse intelligamus. IVP. Mitte de Aegyptijs in præsens dicere,nos uero de his aliàs per ocium deliberabimus. Itaq; alios, si qui notandi supersunt, adducito. MO. Trophonium,ò Iupiter,& quod me præfocat Antilochum. Ille inquã, sceleste & matricidæ hominis filius uaticinatur in Cilicia,multa impudenter ementiens, & duorum obulorum gratia præstigijs incantans homines. Quocirca nõ amplius tu Apollo ob uaticinij prędicationẽ haberis in precio,sed iam omnis lapis,& quæuis ara responsa dat oraculũ petentibus, dummodo oleo perfusa fuerit,& coronas habuerit,& homine præstigiatore abundauerit, cuiusmodi iam permulti sunt. Iam etiam Polydamantis athletæ statua medetur febre laborantibus in Olympia,& Theagenis in Thaso. Quin Hectori quoque sacra faciũt in Ilio,& è regione Protesilao,nempe in Cherroneso. Ex quo igitur in tantum numerum subinde aucti excreuimus, magis in usu fuit periurium & sacrilegiũ. Et omnino nos despectui habere cœperunt rectè facientes. Et hæc quidem de nothis & suppositijs dicta esse uolui. Cæterum ego & peregrina nomina permulta audiens, eorum qui neq; degunt apud nos,neq; ullo modo possunt esse,admodum ò Iupiter,propter hæc rideo. Vbi enim gentium est multis modis iactata illa uirtus,& natura,& fatum,& fortuna? Intoleranda & uana rerum uocabula ab inertibus hominibus philosophiæ titulo semetuenditantibus excogitata. Quæ quanquam ipsorum commenta sunt, sic tamen simplicium animos persuaserunt, ut nemo amplius nobis sacrificare dignetur, certo persuasum habens,quòd,etiam si infinitas hecatombas nobis obtulerit,fortunam tamen nihilosecus ea facturam, quæ à fatis decreta sunt,& quæ sub initium cuiq; nascentium Parcæ fatalibus fusis adneuerint. Perlibenter itaq; te Iupiter interrogarem,ubi nam gentium tibi uisa esset aut uirtus,aut natura,aut fatum? Quòd enim & tu talia subinde in philosophorum disputationibus audias,mihi dubium non est,nisi fortasse quispiam surdis sit auribus, ut eosdem uo-

Occupatio dialis de Ganymede & aquila Iouis.

Alia accusatio deorũ barbarorum,quã etiam à personæ et linguæ illorum deformitate exagerat.

Absurdi Aegyptioꝝ Dij

Alia Trophonij & Antilochi cæterorũ,qui ex hominibus dij facti.

III. Accusatio eorũ nominũ quæ à philosophis prædicantur, ut quæ prorsus nulla sint.

propter sublatũ cultũ deorũ

Conclusio.

ciferantes inaudire nequeat. Multa equidem adhuc dicenda superſunt, ſed finem uerborum faciam. Video enim quoſdam ob dicta mea dolenter perturbari, & iam ſibilare, maxime uero eos qui orationis libertate tacti ſunt. Itaq; pro cõcludenda oratione, ſi ita ſedet animo tuo Iupiter, decretum quoddam de illis iã conſcriptum legam. IVP. Recita. Neq; enim omnia abſurdè aut de nihilo reprehendiſti. Et ſanè multa ex illis inhibenda & coërcenda ſunt, ne in immenſum excreſcant.

Decreta Concilij Tridentini non maiores authoritatis habenda.

DECRETVM BONA FORTVNA.

Ethoo ad exemplũ Atheniẽſium pſephiſmatũ fictũ. Sic enim & apud illos aliquoties de peregrinis urbe eijciendis in ſenatu decretũ, legesq; latæ fuere, ut cũ alibi, tum ex orationibus quibuſdã Demoſthenis patet.

COncilio legittimè coacto, ſeptima die menſis inſtantis Iupiter conſulatum agebat, Neptuno præſidem, Apollo præfectũ, Momus ſcribæ officio fungebatur noctu, & Somnus dixit ſententiam. Quoniam multi ex peregrinis nõ Græci tantum, uerum etiam Barbari, nequaquam digni exiſtentes cœleſtis Rei publ. communi nobiſcum participatione nothi & ſubditiţ, haud ſcio quo nam modo etiam dij eſſe contendentes, cœlum angulatim compleuerunt, ita ut ſymposium tumultuoſis turbis plenum ſit, obſtrepente paſſim diuerſi lingui & undiq; accerſita multitudine. Defecit autem ambroſiæ & nectaris copia, adeo ut mna iam coëmendus ſit ſextarius, propter bibentium multitudinem. Sed enim illi, qua ſunt procacitate & immodeſtia, dijs ueris & antiquis loco motis, ſemet ipſi primis dignantur accubitibus præter omnem morem patrium. Ad hæc in terris quoq; ante alios honorari cõtendunt, uiſum eſt curiæ & populo, ut ad hyberna ſolſtitia cogatur in Olympo concilium: ſeptem autem ad cognoſcendum appoſiti eligantur Dij perfecti, tres quidem ex curia ueteri, quæ Saturno regnãte conſtituta eſt: quatuor autem ex duodecim, quorum in numero unus erit Iupiter. Cæterum qui electi erunt arbitri, ipſi ad cognoſcendum cauſſas ſeſſum eant, dicto prius iuramento legitimo, nimirum Styge. At Mercurius proclamato præconio uniuerſos in concionem congreget, quicunq; in deorum concilium legitimè admitti poſtulant. Veniant autem illi adductis iuratis teſtibus, & certis generis iudicijs. Deinde illi in unum locum commeant, uerum arbitri accuratè expendentes, aut deos illos declarabunt, aut ad ſua ſepulchra & maiorum tumulos ablegabunt. Si uero quiſpiam ex obſcuris & reprobatis comprehenſus fuerit, & ſemel ab arbitris cõdemnatus, in cœlum aſcenderit, ille per præceps in tartarum corruat. Præterea quiſque exerceat ſua commercia, neq; Minerua rei medicæ intenta ſit, neq; Aeſculapius dandis oraculis uacet, aut ſeruiat, neq; Apollo tãta ſoli ſibi obeunda uendicet, ſed una re quapiam electa, aut uatem, aut cytharœdũ, aut medicum agat. Porrò autem philoſophis dicetur, ne noua ſubinde fingendo comminiſcantur nomina, neq; de ijs quorũ imperiti ſunt, nugentur. In quorumcunq; autem honorem aut cultum templa, aut ſacra conſtituta ſunt, illorũ imagines ſubuertantur, earumq; loco aut Iouis, aut Iunonis, aut Apollinis, aut alterius cuiuſpiam erigatur. Illis autem urbs congeſta terra ſepulchrum accumulet, & aræ loco ſtatuam reponat. Quod ſi quis præconio dicto audiens eſſe uoluerit, arbitrorumq; examen & cenſuram ſubire recuſarit, ille in dicta cauſſa condemnetur. IVP. Iuſtiſſimum equidem decretum eſt iſtud ô Mome, & qui ſuffragatur, huic manum protendat. Atqui potius ita fiat. Complures enim noui futuros, qui ſua non ſunt adiecturi ſuffragia, uerum iti præſens abite. Cæterum in concionem accerſiti à Mercurio, uenite adferentes unuſquiſque cognitiones claras, & manifeſtas comprobationes, matris & patris nomẽ, & unde oriundus ſit, tum quomodo diuinitatem adeptus ſit, ad hæc tribũ quoque & curiales. Verum enim uero qui præſto non fuerit, parum curæ erit arbitris, tametſi ille in terris ingens delubrum habuerit, ac homines eundem deum eſſe exiſtimauerint.

CYNICVS.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Disputatio est Luciani ac Cynici, qua alter Cynicam uitam ut sordidam atq; ferinam, & à natura hominis abhorrentem reprehendit, alter ut frugalem & modestam, & uirtuti maximè conuenientem defendit. Luciani argumenta sumuntur à modo & descriptione uitæ uictusq; Cynicorum, quòd illi ut mendici incedant, ut canes, quibus suis reiectamentis uictitent, & ut feræ, nullas certas sedes, nulla certa habitacula teneant: deinde & contra naturam faciant, quæ ob id omnia crearit, ut illis ad corporum alimenta, desensionem & uoluptatem quoq;, utamur, quæ cum illi contemnant ac negligant, ipsam naturam ac Deum negligere atq; contemnere uideri. Contra autem Cynicus à finitione opulentiæ & inopiæ, ostendit se neq; mendicum esse, neq; quicquam sibi deesse. Deinde quòd alter de natura, & rebus omnibus ad usum nostrum creatis affert, id similitudine quadam diluit. Et primo, quod ad uictum attinet, ostendit, ut in conuiuio lauto, non omnia ab omnibus arripi & uorari, sic neq; in rebus creatis omnia ab omnibus usurpari cõuenire, alia ægrotantibus & inualidis, alia ualentibus & robustis magis accommoda esse. Atq; eo loco in diuitias, ut quæ magna molestia, multisq; periculis pariuntur, deinde & ipsæ uicissim multorum malorum causæ sint, inuehitur. Et quod alter de Cynicis usurparat, hoc in Diuites ipse retorquet, uidelicet, quòd contra quàm à natura omnia creata ac facta sint, ipsi illis utantur. Deniq; uitam suam etiam deorum exemplo atq; autoritate comprobat. Deinde uero, quod ad habitum & cultum pertinet, ostendit ea quoq; parte naturam magis sequi se, quàm diuites, ex officio & fine uestium, cæterarumq; id genus rerũ. Nam se, quatenus usus postulat, illis uti: contra diuites, ut cinædos & mulieres incedere, glabros & delicatos, & perinde, ut torrente aliqua, sic libidine sua præcipites ferri. Postremo etiam deos plerosq; barbatos ac nudos fingi, sibiq;, quam diuitibus illis habitu ac cultu similiores apparere.

LVCIANVS ET CYNICVS. LVC.

Vid tu tandem? barbam quidem habes, & comam, tunicam non habes, nudus conspiceris, ac sine calceis, delecta animirum uaga, inhumanaq; ac ferali uita, tũ proprio corpore contrà quàm faciunt cæteri, semper usus incommodè, nunc huc, nũc illuc circuis, in arido præterea solo cubans, adeo ut plurimũ etiam sordiũ, tritum isthuc pallium referat, alioq nec ipsum, uel tenui filo, uel molle, uel florulentum. CYN. Neq; enim indigeo: si quid est huiusmodi, ut comparetur facilimè, dominoq; minimum exhibeat negocij, id inquã, mihi sufficit. At tu per deos dic mihi, putásne esse in luxu uicium? LVC. Imo admodum. CYN. Contrà in frugalitate uirtutem? LVC. Admodum. CYN. Cur igitur tandem quum me uideas uiuentem frugalius quàm uulgo faciunt homines, eos uero sumptuosius me, non illos arguis? LVC. Quia non frugalius per Iouem uideris mihi, sed egentius uiuere, imò uitam omnino egenam atque inopem. Nam tu nihil à mendicis differs, qui cibum mendicant in diem. CYN. Vis ergo uideamus (quandoquidem huc processit oratio) quidnã inopia sit, quidq; rursus copia? LV. Si tibi quidem ita uidetur. CYN. Nunquid ergo satis id cuiq; est, quicquid ipsius explet necessitatem? an aliud quippiam dicis? LVC. Esto istud. CYN. Indigentia uero quicquid cuiusquam usui deest, nec eò quo sit necesse peruenit? LVC. Scilicet. CYN. Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim in his est, quod necessitatem non expleat meam. LV. Quo pacto illud ais? CYN. Scies si consideres in quem usum eorum quodq; paratum est, quorum egemus, ut domus: an non tegumenti gratia? LV. Maximè. CYN. Quid uestis, cuius gratia? nónne tegumenti etiam ipsa? LV. Sanè. CYN. At ipso per deos tegumẽto, cuius rei gratia indiguerimus, nonne ut melius se habeat id quod tegitur? LV. Mihi quidem sic uidetur. CYN. Vtrum igitur tibi peius se habere hi-

Occasio disputationis ex habitu Cynici.

Propositio, uitã sordidã ac ferinã agere Cynicum. Cõfutatio à finitiõe copiæ & inopiæ. Minorẽ probat p inductionem à partibus ad totum

uidentur pedes? LV. Nescio. CYN. Atqui hoc pacto didiceris: quod nam pedum officium est? LV. Ingredi. CYN. An deterius ergo ingredi pedes tibi uidentur mei, quàm aliorum? LV. Istud uero fortasse non. CYN. At non possent seu sese melius seu deterius haberent, officium suum præstare? LV. Fortasse. CYN. Pedibus ergo nihil peius affectus uideor, quàm alij? LV. Non uideris. CY. Quid corpus uero meum? Num deterius quàm reliquorum? Nempe si deterius se haberet, esset idem imbecillius: corporis quippe uirtus robur est. An meū ergo debilius? LV. Non uidetur. CYN. Neq; pedes ergo tegumento uidentur egere, neq; reliquum corpus. Quippe si egerent, malè haberent. Egestas etenim omnino mala, ac peius habere se facit, ea quibuscunq; adfuerit. At ne aliquidem deterius corpus uidetur meum, quod quibuslibet cibis alitur. LV. Manifestum est id quidem. CYN. Nam nec uegetum esset, robustumq; si aleretur malè. Mala siquidem alimenta corpus tabefaciunt. LV. Ista quidem ita se habent. CYN. Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se habentibus me arguis, uitamq; improbas meam, ac miseram prædicas? LV. Ideo per Iouem, quod cum natura (quam tu colis) ac superi terram in communi statuerint, ex ea multa nimirum ac bona addiderint, ut nobis omnia superessent abundè, nō in necessitatem modo, uerum in uoluptatem quoq; tu tamen horū omnium aut maximæ saltem partis expers es, nec eorum quoquam frueris nihilo certè magis, quàm feræ. Nempe aquā bibis, quam etiam bibunt feræ: Comedis uero quicquid offenderis, quemadmodum canes, tum cubile nihilo melius canibus habes: quandoquidem gramen tibi sufficit, quemadmodum & illis: pallium præterea circunfers nihilo mendico decentius. Quanquàm si tu his contētus rectè sapis, tum Deus profectò neutiquam rectè fecit, primū quòd oues effecit pingues, deinde uites dulcis uini feraces, ac reliquum deinde apparatum uarietate mirabilem, & oleum, & mel & reliqua omnia, ut nos haberemus, edulia quidē omnigena haberemus, potum dulcē haberemus, pecunias haberemus, mollē lectum haberemus. Præterea pulchras domos, ac reliqua demum omnia mirū in modum præparata. Nam & ipsa quoq; artium effecta deorū dona sunt. At uiuere omnibus huiusce bonis priuatum, id fuerit profecto miserum, etiā si ab alio quopiā prīueris: quemadmodum hi qui seruantur in uinculis: longè uero miserius, si quis ipse sese omnibus bonis priuet. Nam ea demū manifesta insania est. CYN. Et rectè quidem fortasse dicis. Verum isthuc dic mihi: Si quis diuite quopiam alacriter atq; humane, quin prolixè quoq; exhibente conuiuiū, tum hospites excipiente, & multos simul, & omnigenos, alios quidem imbecillos, alios aūt robustos, deinde apponente multa atq; omnigena, si quis, inquam, omnia corripiat, omniaq; deglutiat, non ea tantum quæ uicina sunt, sed ea quoq; quæ procul absunt, præparata uidelicet inualidis, ipse tamen ualens, quum unum duntaxat uentrem habeat, nec multis ut nutriatur indigeat, diutius tamen quàm alij multi immoretur, hic uir cuiusmodi tibi uidetur esse? probúsne? LV. Non mihi quidem. CYN. Quid uero, num temperans? LV. Ne id quidem. CYN. Quid uero si quis eiusdem mensæ particeps, multa illa ac uaria negligat, uno quopiam ex his quæ proximè adponuntur, electo, cum satis in suam habeat necessitatem, id decenter edat, eoq; solo utatur: cætera illa ne respiciat quidem, an non hunc temperatiorem & meliorem uirum illo putabis? LV. Ego certè. CYN. Vtrum ergo iam intelligis, an me oportet dicere? LV. Quidnam? CYN. Quòd Deus illi quidem pulchre conuiuium instruenti similis est, ut qui apposuerit multa ac uaria, atque omnigena, uti essent quæ cuique conuenient, alia quippe ualentibus, alia rursus ægrotantibus, atque alia quidem robustis, alia uero inualidis, non ut omnibus utantur omnes, sed ut his utantur singuli, quæ suæ cuiusque naturæ conueniunt, & ex his ipsis, quacunque re maximè quenque indigere contigerit. At uos illum qui per insatiabilitatem atque incontinentiam omnia corripit, refertis, ut cui rebus

Confirmatio propositionis à natura & fine creatorum

Confutatio à simili.

Adaptatio similitudinis

rebus uti uelitis omnibus,& undecunq; partis, non solis contenti præsentibus, existimantes propriam quidem neq; terram,neq; mare sufficere,sed importantes ab ipsis usq; terræ finibus uoluptates,patrijsq; rebus peregrina præferētes, sumptuosaq; frugalibus,atq; ea quæ difficile comparantur, his quæ sunt comparatu facilia: in summa,denicq; molestias, malaq; potius eligentes,quàm absq; molestijs uiuere. At isti quidem plurimi ac precioſi, beatiq; apparatus,quibus exultatis,per magnam ad uos miseriam,erumnamq; perueniunt. Aurū ipsum tam optabile,si libet,argentumq; considera:domus considera sumptuosas,uestes operosas considera: atque eius generis omnia,quanto negocio emuntur, quot laboribus,periculis: imò sanguine,ac cæde,quantoq; hominum interitu: non ideo solum,quòd dum nauigant, propter ista pereunt complures: ac dum quærunt,parantq;,grauia perferunt:sed ob id quoq;,quòd digladiationes multas pariunt,quodq; ob ea insidiantur inuicem,& amicis amici, & parentibus liberi,& maritis coniuges. Sic opinor Eriphylen quoque auri gratia prodidisse maritum. Atq; hæc quidem omnia fiunt,quum tamen uestes illæ uariæ nihilo magis quicquam queant calefacere, auratæq; illa ædificia nihilo prorsus magis tegant,nec pocula illa argentea potui quicquam magis conducant. Sed nec aurei illi,nec eburnei item lecti,somnum suauiorem præbeant,imò uidebis frequenter in eburneo lecto,sumptuosisq; stromatibus,beatis illis somnum contingere non posse. Præterea omnigenæ illæ circa edulia curæ,nihilo magis alunt, quin tabefaciunt potius corpora,ijsdemq; morbos ingenerant. Quid autem dicere attinet, libidinis gratia quantas molestias mortales & faciunt, & patiuntur? quanquam facile est isti cupiditati mederi,nisi quis uelit indulgere delitijs. At ne hæc quidem insania corruptelaq; sufficere uidetur mortalibus,sed iā rerum etiam usum peruertunt,singulis rebus ad id utētes, ad quod minimè paratæ sunt,quemadmodum lecto si quis uti carpenti loco uelit,ac tanquam curru.

Cōfutatio ipsarum opum ab effectu & causis.

LVC. Quisnam is est? CYN. Vos,inquam, qui hominibus tanquam iumentis utimini. Nam eos iubetis, ut lecticis tanquam currus in ceruicibus ferant. Ipsi uero in sublimi residetis delicati, atq; illinc homines perinde tanquam asinos auri gamini,imperantes ut hac,non illac eant, & qui hæc facitis maximè, ijdē maximè beati uidemini. Tum hi qui piscium carnibus non tantum ut alimentis utuntur,uerum tincturas etiam quasdā ex his machinantur,eos dico,qui purpuram tingunt,nonne & hi præter naturā his utuntur,quę à deo præparata sunt? LVC. Non per Iouem, siquidem tingere etiam potest,non comedi tantum purpuræ caro. CYN. At non in id tamen nata est. Nam & cratere quispiam,si præter naturā detorqueat,ollæ loco posset uti,nec in id tamē paratus erat. Sed quo pacto posset quispiam uniuersam illorum infelicitatem percurrere, quæ tanta est? At tu me quoq; quòd nolo eius esse particeps,incusas. Viuo ego tamen quēadmodum modestus ille,his uidelicet duntaxat,quę mihi apponuntur uescēs, ac frugalissimis utens: uarijs uero illis atq; omnigenis minimè inhians. Ac deinde quum paucis egeam,ac minimè multis utar,ferinam tibi uideor uitam uiuere. Atqui hac ratione tua dij profectò in periculum ueniunt,ne & ipsi sint fortis etiam deteriores, quippe qui rei nullius indigent. Verum ut exactius intelligas, cuiusmodi horum utrunq; sit,uel paucis uidelicet egere,uel multis,considera quòd pluribus egent, primum pueri quàm adulti, deinde mulieres quàm uiri,tum ægroti quàm ualentes: atq; omnino in summa, inferiora quælibet præstantioribus plurium indigent: proinde Dij omnino nullius egent rei,qui uero ad Deos accedunt proximè, quàm minimis egent. An Herculem putas omnium hominum præstantissimum, quippe diuinum uirum,deumq; rectè creditū, miserum tunc fuisse,quum circuiret nudus, pelle duntaxat indutus, harum rerum nostrarum nihil desiderans? At ille miser profectò non erat, quippe qui miseriam ab alijs propulsabat: neq; rursus pauper, qui terra marique dominabat.

Diuitum atq; Episcopi Ro: potentum ne tatio.

Collatio sui.

Ab exēplo & autoritate deorum.

Herculis.

Nempe quocũq; intendisset impetum, omnes quaquauersum superabat, nec in quenquam sui temporis incidit, qui se uel æquarit unquam, uel uicerit, quo ad ex humanis excessit. At tu illi stromata putas, calceosq; defuisse, atq; ob id mundum obambulasse tantum uirum? Dicendum profectò non est. Sed continens erat ac fortis, & moderatè uiuere uolebat, non indulgere delitijs. Quid Theseus eius discipulus? An non rex erat Athenien sium omnium, ac filius etiam, ut ferunt, Neptuni, sua certè tempestate fortissimus? Attamen ille quoque uoluit sine calceis esse, ac nudus ingredi, barbamq; & comam nutrire placuit ei, nec ei tamen solum, sed omnibus etiam ueteribus placuit: nempe meliores erãt quàm uos: atq; adeo ne sustinuisset quidem eorum quisquam aliquid huiusmodi, nihilo profectò magis quàm leo quispiam sese tonderi. Siquidem carnis mollitiem ac liuorem decere mulieres existimabant, ipsi uero sicuti erant, ita uideri quoq; uiri uolebant: ac barbam quidem cultum uiri ducebant, quemadmodũ in equis iubam, in leonibus barbam, quibus deus splẽdoris quandam atq; ornamenti uenustatem dedit, sic & uiris barbam adiunxit. Illos igitur ego æmulor, uieteres, inquam, illos imitari uolo, huius uero tempestatis homines non æmulor mirabilis huius felicitatis nomine, quam in epulis & uestibus habent, dum poliunt ac læuigant singulas corporis partes, ac ne secretiorum quidem ullã, ita ut instituit natura, dimittẽtes. At mihi certè pedes opto, ut nihil equinis differant, quales Chironis fuisse ferunt. Tum ut ipse stromatis non egeam more leonum, nec cibo egeam magis exquisito, quàm canes. Contingat præterea mihi, ut terra quæuis mihi per se pro cubili sufficiat. Domum uero ut mundum hũc existimem. Alimenta demum ut ea deligam, quæ facillimè comparari possint. Aurum uero, argẽtumq; ne desiderem unquã, neq; ego, neq; meorum amicorũ quisquã. Omnia nanq; mala inter homines ex horũ cupiditate nascũtur, & seditiones, & bella, & insidiæ, & cædes. Hæc omnia fontem habẽt plus habendi cupidinem. At hęc à nobis abscedat procul, ne unquam plus satis appetam: minus uero cum habeam, ferre æquo animo ualeam. Nostra quidem ita se habent. Plurimum profectò à uulgi sententijs ista dissentiunt. Neq; quicquam ergo mirandũ est, si ab his differimus habitu, à quibus tãtum differimus instituto. Sed te miror, quo nam pacto quum suam quandam citharœdo uestẽ tribuas cultũq;, atq; adeo tibicini suum, & tragœdo suum: bono uiro cultum, uestemq; propriã nullam existimas, sed eandem ei cum uulgo habẽdam cẽses, idq; quum uulgus malum sit. Quòd si bonorum cultus proprius debet esse ullus, quinã deceat magis quàm hic meus, qui maximè luxorioſis pudendus sit, quemq; illi maximè auersentur? Cultus ergo meus huiusmodi est, squalidum esse, hirsutum esse, tritum pallium indui, comam producere, ac sine calceis ingredi. Vester uero cinædorum ornatui simillimus est, nec dignoscere uos quisquã ab illis possit, neq; colore uestium, neq; mollicie, neq; camisiarũ numero, neq; lacernis, neq; calceis, neq; capillorum cura, neq; odore. Nam & redoletis ut illi, iam præsertim uos qui estis felicissimi. Et quidem quid facias, quum uir eundem cum cinæde odorem oleat? Etenim in ferendis laboribus nihil illis præstatis. Voluptatibus uero nihilominus quàm illi superamini, eadem comeditis, eodem modo dormitis atq; inceditis, imò uero incedere nõ uultis, sed gestari potius, tanquã sarcinæ, alij ab hominibus, alij uero à iumentis. At me pedes ipsi gestant, quocunq; fit opus. Egoq; & frigus tolerare sufficio, & calorem pati, eaq; quę dij obtulerint, minimè molestè ferre, ideo uidelicet, quia miser sum. Vos uero propter hanc felicitatem nulla estis fortuna contenti, sed omniũ pœnitet, ac præsentia ferre non potestis, absentia desideratis, hyeme quidem optãtes æstatem, æstate rursus hyemem, atq; in calore frigus, in frigore uicissim calorem: quemadmodum ægrotantes, morosi semper & queruli, quod in illis quidem facit morbus, in uobis uero mores. Atq; hæc ita quum sint, iam nos in uitam uestram traducere æquum

censetis,

Theseï.

Accõmodat ad exemplum suũ cultũ & habitum.

Aliud argumentũ à simili, quo defendit habitum suum.

Antitheſis ueſtiũ & cultus diuitum.

censetis, nostramq; corrumpere, quū sæpe malè consulta sint, quæ facitis, ipsiq; sitis in uestris ipsorum negocijs minimè circumspecti, nihilq; eorum iudicio ac ratione, sed consuetudine cupiditatis faciatis. Quamobrē nihil profectò differtis uos ab his qui torrente feruntur. Illi quippe quocunq; fluxus intenderit, eò rapiuntur: & uos itidem quocunq; libidines. At similiter quidem uobiscū agitur, ut cum quodam qui equum insanum ascenderat. Equus igitur uirum corripiens abstulit. Hic uero amplius iam desilire equo currētenon poterat. Quidā uero cum occurrisset ei, rogauit quónam tenderet? Hic respondit, quocunq; huic uidetur, equū demonstrās. Quòd si uos quispiam roget, quò feramini, si uerum uultis dicere, dicetis in uniuersum quidem: quocūq; uideatur affectibus, sigillatim uero, interdū quocunq; uoluptati, interdum quocūq; ambitioni, interdum rursus quò lucri studio. Quin interdū ira, interdū metus, interdum aliud quippiam huiusmodi uos auferre uidetur. Neq; enim unum dūtaxat equū uos, sed multos insilientes, nunc hunc, nūc illū, furiosos quidem omnes auehimini. Auferunt ergo uos in barathrū, ac prærupta. Vos tamē priusquā cadatis, casuros uos esse nescitis. at hōc detritum palliū quod uos ridetis, comaq; habitusq; meus tantam habet uim, ut uitam mihi quietam præbeat, utq; agam quicquid uolo, uersēr cum quibus uolo. Nēpe ex indoctis, atq; ineruditis hominibus nemo me adire uoluerit, ob hunc habitum. At molles etiam qui sunt adhuc ad modum procul declinant. Congrediuntur uero citissimi atq; modestissimi, & qui uirtutem cupiunt, hi potissimū congrediuntur mecum, horum ego cōsuetudine delector. Eorum uero fores qui homines uocantur, nō obseruo, tum coronas aureas ac purpuram pro fastu habeo, atq; homines ipsos derideo. At ut cultum hunc intelligas, non bonos modo uiros, sed ipsos etiam deos decere, atque eum deinde, si libet, irrideas, deorum statuas considera, utri uideantur uobisne an mihi similiores, neque Græcorum solum, sed barbarorum etiam templa circumspicias, utrū ipsi dij, ut ego, comati barbatiq; sunt, an quemadmodū uos, rasi finguntur atq; pinguntur. Quin plurimos etiam sine tunicis conspicies, ut me nunc esse uides. Quo pacto igitur audeas posthac hunc habitum uitio dare, quum deos etiam decere uideatur.

Amplificatio à collatione.

Aliud ab exemplo deorū

PSEVDOSOPHISTA,
SEV SOLOECISTA.
IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Quanquam neq; hic dialogus, ut suprà Lexiphanes ille, uertendus fuerat, quòd singula commodè ac suo modo latinè reddi non possent, pro suscepto tamen opere, audendum aliquid longius, & periculum qualecunq; faciendum fuit. Quo æquiorem nobis lectorem fore puto, si quæ etiam hic offenderit, quæ expectationi ipsius nō omnino respondebunt, præsertim cum ipsum quoq; exemplar, quo nos uertendo usi sumus, in quibusdam locis non ita syncerum & castigatum appareret. Tractat autem de Solœcismo Lucianus, quem ueteres Latini, ut Gellius indicat, Stribiliginem uocarunt, Græci etiam Solœcon, atq; illud innuit, haudquaquam ita expeditum, aut obuium cuiuis esse, planè ac purè dicere, & ab omni uicio sermonis temperare, idq; exemplo cuiusdam, quem Pseudosophistam, à falsa, ut uidetur, scientiæ atq; doctrinæ persuasione, Solœcistam autem ab ipsa re appellat: qui cum profiteretur se & loqui pure, & alios in sermone peccantes deprehendere facilè posse, interim ipse etiam illa, quæ nota ac manifesta sunt, ignorare fingitur. Ac principio quidem uarias solœcismi formas exemplis cum suis, tum aliorum proponit: postremo autem & quædam explicat, & quod in quo uitium & peccatum sit, ostendit. Proprie autem ad grammaticos hic Dialogus pertinet, quem si multi illorum tam diligenter perpenderent, quàm sæpe illè sibi ipsi persuadem, & latinè, & græcè interim se scire, in pleriq; haud dubiè minus ostentationis & arrogantiæ inesset.

VM igitur, qui agnoscere solœcissantem potest, idem etiam cauere potest, ne solœcisset? SOL. Mihi quidem ita uidetur. LVC. Qui uero cauere nō potest, ille nec agnoscere potest, eum qui talis est. SOL. Rectè dicis. LVC. Tu uero teipsum negas solœcissare, aut quo pacto de te dicamus? SOL. Indoctus equidem essem, si, cum tantæ ætatis sim, adhuc solœcissarem. LVC. Proinde & alium deprehendere poteris, qui hoc facit, & negantem conuincere? SOL. Prorsus ita. LVC. Age nunc, conuince me solœcissantē. Iampridem enim solœcissare gestio. SOL. Proinde dic. LVC. At equidē iam graue istud commisi. * Tu uero nō agnouisti. SOL. Ludis tu nūc. LVC. Nō per deos. Nā solœcismo cōmisso latui te, perinde ac nescies. Rursus autem contēplare. Neq; enim te puto intelligere posse. Quoniā alia quidem ✶ nosti, alia autē non nosti. SOL. Dic modo. LVC. Sed & nunc solœcismus à me commissus est, ✶ tu uero non cognouisti. SOL. Nam quo modo cognoscerem, cū tu nihil dicas? LVC. Ego quidem dico, & solœcisso, tu uero non assequeris istud facientem. Quoniam urinam etiam nunc assequi possis. SOL. Mira dicis, si nequeam solœcismum quis sit, intelligere. LVC. Et quo pacto unum intelligeres, quando iam tres ✶ non animaduertisti? SOL. Quos tres? LVC. Totos recens natos. SOL. Ego te quidem ludere puto. LVC. At ego te ignorare eum qui in uerbis peccat. SOL. Et quo modo quis intelligat, quando nihil dictum est? LVC. Dictum est, & solœcismus iam quadriariam ✶ commissus. Tu uero non cognouisti. Magnum igitur premium confecturus fueras, si cognosces. SOL. Non magnum quidem, sed necessarium confitenti. LVC. Sed neq; nunc cognouisti. SO. Quando nunc? LV. Quando præmium confecisse ♣ te dixi. SO. Non intelligo quid dicas. LV. Rectè dicis: neque enim intelligis. Ac præcede sanè in anteriorem partem, non enim uis assequi. Intelligam enim si modo uolueris. SO. At ego uolo. Tu uero nihil dixisti eorum, quæ homines solent, cum solœcismum faciunt. LV. An tibi hoc, quod modo dictum est, * paruum aliquod malorum uidetur esse? Sed tamen sequere denuo, quoniam non animaduertisti cursu digredientem. SO. Ita per Deos, ego quidem non. LV. At uero dimisi currere leporem celeriter. Num præteriisti? sed & nunc licet uidere leporem. Si uero non, multi inde lepores facti, latebunt te in solœcismo iacentes. SO. Non latebunt. LV. At uero latuerunt certè. * SO. Mira dicis. LV. Tu uero præ nimia eruditione corruptus es, ut neq; ipsum hoc, solœcissantes intelligere possis. Deest enim ipsi, distributiua uox, τινὲς id est, quendam ♣ SO. Hæc quidem non intelligo, quo pacto dicas. Ego uero multos iam solœcissantes perspexi. LV. Et me igitur scies tunc, quando puer quispiam eris, eorum uidelicet, qui mammam adhuc sugunt. Aut si nunc non cognouisti solœcissantem * me, neq; crescentes pueruli solœcismum facient, nihil intelligenti. SO. Vera dicis. LVC. Atqui si hæc ignorabimus, nihil cognoscemus nostrorum propriorum. Quoniam & hic solœcismus, quem nūc feci, * fefellit te. Ne igitur dixeris amplius, quòd possis

* Fortassis quia dixit, ἀρτισολοικιῶ, id est, modo cœl pauloan solœcissare gestio. Nam Gaza id aduerbium cum præterito construi dicit.

* In eo, ut uidetur, qd dixit, ἅ μὲν & ἃ δὲ, pro τὰ μὲν & τὰ δὲ, id est, alia quidem, alia uero.

Tertium cum dicit, ὄφελον δωιήσω, id est, utinā possis, quoniam ὄφελον ut cætera optandi, cum optatiuo poni postulat.

Suprà ter. quarto autem in uerbo recens natos, opinor, qd græcè ἀρτιγενέους dixit pro ἀρτιγενεῖς.

♣ Nam certamen confecisse dicere debuerat. hoc est, in masculino genere ἆθλον, nō in neutro.

✶ Videlicet, si modo uolueris. Id enim græcè dixit, εἰ πρόθελήσειας, præterito tempore, cum præsenti uel futuro potius debuerat.

* Quoniam uox λαγὼς & singularis numeri, & dualis est, & itē pluralis, si subdas ἰόντε

♣ Quod dicē dum uidelicet erat, λαγὼ λανε μεθῆκα.

* Vel, quia dixit ὅταν λ τῶν δ' ἀγνοῶ, quasi in intellectu ibi peccatum sit. Vel quia τὰς τίτθας θηλαζόντων, id est nutricum sugentiū, pro τιτθία dixit.

✶ In eo, opinor cum dixit, αἰσθάνεσθαι μαθεῖν activo pro passivo usus.

possis perspicere soloecissantem; & ipse soloecismum non committere. Atq; ego quidem hoc pacto. Socrates autem, qui à Mopsogenus ducebat, cui in Aegypto conuersatus sum, huiusmodi dicere solebat, citra inuidiam, neq; apertè coarguebat eum qui sic peccasset. Verum ad eũ qui interrogabat πηνίκα ἔξιοι, hoc est, quando exibit? Quis enim, inquit, responderit tibi de hodierna die, tanquam exiens. Alio autem dicente, ἱκανὰ ἔχο τὰ πατρῷα, id est, Satis habeo paternorum bonorum. Quomodo ais, inquit, An tibi pater mortuus est? Alio autem rursus dicente, συμπατριώτης ἐστί μοι, hoc est, conterraneus meus est. Latuisti igitur nos, inquit, Barbarus existens. Alio autem quodam dicente: ὁδὲ οὐκ ἐστι μεθύσως, hoc est, iste, nescio quis, ebrius est, Matris ne, inquit, aut quomodo dicis? Alio autem λέοντας ✶ Duplicas inquit leones. Cum autem quidã dixisset λῆμμα πάρεστιν αὐτῷ, * duplici uidelicet μμ, id est, quæstus siue captura inest ipsi. Proinde, inquit, capiet, si captura ipsi inest. Alio autem dicente, πρόσεστιν ὁ μείραξ ὁμὸς φίλος, id est accedit adolescens, meus amicus. Et conuiciaris illi inquit, cum sit amicus? Ad eum autẽ qui dixerat: δείδιττομαι τὸν ἄνδρα καὶ φεύγω, hoc est, terreo (pro timeo) uirum, & fugio. Tu, inquit, etiam quando timebis aliquem, persequeris. Alio autem dicente: τῶν φίλων κορυφαιότατος, i. amicorum maximè summus: Festiuum sanè, inquit, quod supra uerticem seu summam aliquid ultra etiam ponis. Et ἐξορμῶ quopiam dicente, hoc est, inuadó siue irrumpo. Et quisnam est, inquit, quem ἐξορμᾷς, hoc est, impellis. Ἐξεπωλῆς autem quodam dicente, hoc est, De superficie: subiecit: ἐκ τοῦ πωλῆς ἐκ τοῦ πιθάκνης, hoc est, ex superficie ut ex doliolo. Dicente autem quodam συντέταξαί μοι, hoc est, composuit mihi, uel eiusdem ordinis mecum fuit, & manipulum, inquit, Xenophon συντέταξαι, id est, coordinauit. Alio autem dicente: περιέσην αὐτὸν ὥστε λαθεῖν, id est, circumsteti, seu circundedi ipsum, ut lateret. Mirum, inquit, si tu, eum unus lis, περιές, id est, circumstereris unum. Alio rursum dicente: συνεκρίνετο αὐτῷ (quod & comparabitur ipsi, & contendebat cum ipso significat) subiecit: καὶ δ' ἐκρίνετο πάντως, hoc est, dijudicabatur seu dirimebatur quoq; omnino. Solebat autem & contra eos qui soloecismum Attice loquendo committebant, eadem festiuitate ludere. Nam ad eum qui dixerat: νῶϊ τοῦτο δοκεῖ, hoc est, nobis hoc uidetur. Tu, inquit, etiam νῶϊν dices, ut peccamus. Alio autem serio narrante quippiam, eorum quæ in patria sua acciderant, ac dicente. Illa uero Herculi μιχθῆσαι, hoc est, concumbens. Non igitur, inquit, Hercules, ἐμίχθη αὐτῇ, hoc est, ipse concubuit, siue commixtus fuit. Porro dicente quopiam, quòd haberet opus κερᾶναι, hoc est, tonderi. Quid nam graue adeo, inquit, & quod dignum ignominia ista sit, abs te factum est? Et ζυγομαχεῖν, hoc est (ut Hesichius exponit) cum domesticis & familiaribus contendere. dicente quopiam: Tune aduersus hostem, inquit, ζυγομαχεῖν. Alio autem quodam dicente. Puerum suum morbo decumbentem, βασανίζεσθαι, hoc est, torqueri. Cuius gratia, inquit, torquetur? aut quid uult ille, qui torquet. προκόπτει uero, cum quidam diceret τοῖς μαθήμασιν, hoc est, proficit in disciplinis, respondit: At Plato αὐξάνεσθαι, hoc est, crescere, uocat. Interrogante autem quopiam: ἆρα μελετήσων ὁδοῦνα, hoc est, an declamaturus nescio quis esset.

Quomodo

Exempla quæ sequuntur, græcè ita posui, ut quisq; per se uideat ac iudicet, in quo uitiũ orationis siue soloecismus sit. Sunt enim eiusmodi quædã, ut nõ cuiuis statim appareat, qd ubiq; ambiguũ aut immutatum, aut plus minusue dictum sit, quale statim à principio hoc est, q reprehẽdit eum, q dixerat: πηνίκα ἔξιοσι & infrà: πρόσεστιν ὁ μείραξ ὁμὸς φίλος & alia quædam.

✶ Videtur nonnihil deesse.

** Volucrat autem λῆμμα dicere quod prudentiam uel φρόνημα significat.*

Alludens eò, quòd superlatiuũ ὁ κορυφαιότατος fecerat.

Altero absolutè dicente, alturo actiuè accipiente.

Quasi dicat, uno itidem ut altero uiendum esse.

Ad ambiguitatem respiciens uidelicet.

Quasi non satis propriè fuerit.

Quasi hoc uerbum de uiris tantum, & non de mulieribus usurpandum fuerit.

Quod uerbo impropriè usus esset, ut suprà quoq;, et mox infrà

Quasi, quod non satis Atticum foret.

Quomodo ergo, inquit, interrogans me an declamaturus sim, di cis ὁ δ᾽ ἔνα (hoc est, in tertia persona iste) Volente autem quodam Atticissimum exprimere, & dicente, τεθνήξει, hoc est, morietur in diem tertium. Satius, inquit, foret, etiam hic nō Atticissare adeo te, quando malum imprecaris. Ad eum autem, qui dixerat σχέ ζομαι αὐτῷ. ✶ pro φείδομαι αὐτῷ. (hoc est, pareo ipsi, Nunquid, inquit aberrasti iaculando? Quodam uero ἀφισῷ dicente, & altero ἀφισάνδῳ, pro eo quod est, ad defectionem sollicitare. utrunq; inquit, non noui. Ad eum autem qui dicebat πλὴν ἐμοί, hoc est, nisi si, Hæc, inquit, dupla gratificantur. ✶ Et χᾶδες cum quidam diceret, speudaticum, inquit, uerbum est. Rursum dicenti ἔκπαι pro, ex eo tempore. Pulchrum, inquit, fuerit, & ἐκπέρυσιν, hoc est, ex superiori anno dicere. Nam Plato ἔσβατε, hoc est, in id tempus, dicit. Et uero, qui ἴδου, ἴδε, hoc est, uide, utebatur: Alia pro aliis inquit, significas. Cum quidam autem αὐλλαμβάνομαι pro σωίημι (hoc est, intelligo) diceret, mirari se ait, quo pacto ὁ αὐλλαμβανόμενος πολέγοντος, id est, qui cum dicente certaret (siue competitor eius foret) diceret αὐλλαμβανεῖς, id est, concertare uel competere se. βράδιον autem dicente quopiam, Non est simile, inquit, uerbo τάχιον (quod celerius significat) Et rursum βαρεῖν, pro grauare dicente quopiam: non est, inquit, βαρυύειν, quemadmodum putasti. λέλοχα item pro ἔλαχα (id est, sortitus uel nactus sum) dicente quodam: Modicum, inquit, etiam apud quos peccatur. Multis autem ἵπταδες pro πέτεσθαι (quod est uolare) dicentibus, quod ἐκπέτησεσθαι (hoc est, à uolatu) quidem uerbum hoc descendat, plane scimus. πόρτερον autem quodam dicente (hoc est, columbum masculino genere) quasi hoc Atticum uero foret. etiā τὸν φάπτον, (id est, palumbum masculino genere) dicamus, inquit. Rursum dicente quodam se φακὸν comedisse (hoc est, lentem) ✶ Et quomodo, inquit, φακὸν aliquis comederit (quod & algam, & lentiginē, & uas quoddam unguentarium, & alia item quædam significat.) Atque hæc quidem Socratica illa sunt. Redeamus autem, si uidetur, ad certamen priorum uerborū. Ac ego quidem citabo ea, quæ optima uidentur ✶ esse tota, tu uero cognitionem fac. Arbitror enim uel nunc posse te, quippe qui tam multa ordine iam audieris. SO. Fortassis ne nunc quidem potero, te dicente: sed tamen dic. LV. Et quomodo ais te non posse? Nam cognitionis ipsorum propè ianua tibi aperta est. SO. Dic igitur. LV. At iam dixi. ✶ SO. Nihil certè, quod ego intelligam. LV. An non intellexisti, quòd dixi αὐέωγεν, (id est, aperuit, pro aperta est.) SO. Non intellexi. LV. Quid igitur patiemur? si ne nunc quidem assequeris ea quæ dicuntur. At qui secundum ea, quæ ab initio abs te dicta sunt, ego quidem putabam me equites in campū prouocare. Tu uero equites cogitasti. Sed uideris nō curare uerba, maximè quæ inter nos ipsos ✶ prosecuti sumus. SO. Ego quidem curo, tu uerò obscurè ipsa prosequeris. LV. Nempe omnino obscurum est, quod dixi, ὑπὲρ σφᾶς αὐτὸς, cum de nobis mentionem facerem. Sed hoc quidē manifestum est. Te uero nullus deorum ab ignorantia liberauerit, nisi fortassis Apollo. Vaticinatur ✶ enim ille omnibus interrogantibus. Tu uero neq; ipsum μαντευόμενον intelligis. SO. Per deos equidē, nō enim didici. LV. Si ergo κᾶθις latet te circumiens, ✶

Quoniam Atticè in secunda persona intelligatur.

Nam σοχάζεσθαι scopum petere significat, & aliàs etiam obseruare & colere.

✶

✶

Nam illi feminina quædam masculino genere proferunt, ut ὁ δρὸς

✶ Eadem ratione ut suprà, pro φακήν.

✶

✶ Cum αὐέωγεν in uerbo medio dixit, pro passiuo, aperta est.

✶ ὑπὲρ σφᾶς αὐτὸς. ubi σφᾶς tertiæ personæ pro prima ponitur.

✶ μαντεύεσθαι. quod de consulentibus, non de respondente dicendum fuerat.

✶ Videntur uel abesse quædam uel hæc ipsa corrupta esse, id qđ infrà apparet. significat autē κᾶθις, ut hic ponitur, idem quod demittēs uel descendēs

SO. Videntur certè. LV. At καθ' ὑς ίστε, quo pacto præteriit? SO. Neq; hoc didici. LVC. Nosti autem quempiam sibi ipsi γάμου μνηστευόμενον (hoc est, nuptias stipulantem uel despondentem?) SO. Quorum igitur hoc? LV. Quòd necesse est solœcismum committere τὸν μνηστευόμενον αὑτῷ, id est, eum qui sibi despondet. SO. Quid igitur ad meum negocium hoc, si solœcismum cõmittit quispiam despondens? LV. Quòd ignorat, is qui se scire dicti tabat. Et hoc quidem ita se habet. Si uero quispiam dicat tibi, accedens, ἀς ἀπολέσοι τὴν γυναῖκα, hoc est, quòd repudiare uelit uxorem, num permittes hoc illi? SO. Quid ni permittam, si uideatur iniuria affectus esse. LV. Si uero solœcismum committere uideatur, etiam ne hoc permittes illi? SO. Haud equidem. LV. Rectè dicis. Neq; enim concedendũ amico, ut solœcisset, sed docẽdus potius est, ut hoc ne patiatur. Quòd si quis aũt nunc crepare faciat ianuam ingrediens, aut exiens pulset, quid dicemus tibi accidisse? SO. Mihi quidem nihil: illum uero, uel exire uelle, uel introire. LV. Tibi uero, cum ignores τὸν κόπτοντα, hoc est, qui pulsat, aut τὸν ψοφοῦντα, hoc est, qui crepare faciat, nihil omnino accidisse putabimus, indocto adeo existenti? SOL. Contumelios us es. LV. Quid dicis? Ego contumelios us uero nunc γενήσομαι (id est, fiam) qui tecum disputo. Videtur aũt solœcissare etiã ipsum γεγένημαι, quo nunc usus sum. Tu uero non cognouisti. SO. Desine, quæso, per Mineruam, ac dic potius tale aliquid, quod etiam ego intelligam. LV. Ac quo pacto intelligas? SO. Si mihi omnia ista percurras, quæ modo dixisti à te cum solœcismo dicta, à me autem non animaduersa esse, & quo pacto in singulis peccatum sit, exponas. LV. Nequaquam ὦ optime, longum enim hoc modo facturi essemus dialogum. Sed de horum quidem unoquoq; licebit tibi singulatim quærere. Nunc autem alia quædam * persequamur, si uidetur. Ac primum ipsum hoc ἄττα, absq; aspiratione, & cum tenui spiritu, utrũ rectè uideatur dictum, cũ uerbo ἕτερα compositum. Non enim ita præter rationem fuerit. Deinde & τὸ ὑβρίσεως, id est, de contumelia, qua te à me affectũ ais, si non hoc pacto dicã, sed ὡς σὲ, hoc est, in te contumelios um (fuisse me scilicet.) dicam, proprium id esse, ego quidem non possum dicere. Quoniam σὲ quidem ὑβρίζειν, hoc est te cõtumelia afficere, idem est, quod corpus tuum, siue plagis, siue uinculis, siue etiã alio aliquo pacto. At ὡς σὲ (hoc est in te contumelios us esse dicor) quando alicui tuorum contumelia fit. Nam & qui uxorem tuã contumelia afficit, in te contumelios us est, & qui puerum tuũ, & amicum, & certè qui seruum quoq;. Nam præterquam de rebus, ita tibi se res habet. Quoniã & in res contumelios um esse dictum est, ut in prouerbiũ, quemadmodum Plato dicit in sympos io. SO. Intelligo differentiam. LV. Num igitur & hoc intelligis, quòd si dicam: ταυτὰ ἁμαλάττειν, solœcismum uocant? SO. At nunc scibo. LV. Ipsum autem dici debere φαλάττειν? SO. Mihi quidem uidetur idem utrumq; dicere. LVC. At quomodo idem fuerit ἁμαλάττειν & φαλάττειν, quando illud quidem est, alterum cum altera cõmutare, uidelicet id quod rectũ non est, cum eo quod rectum est, hoc autem, id quod nõ est, cũ eo quod est. SO. Intelligo, quod ἁμαλάττειν quidem sit, id quod propriũ non est, pro eo quod proprium est dicere. φαλάττειν uero, aliquando quidẽ eo quod propriũ est: aliquando uero, eo quod propriũ non est, uti. LVC. Habent quandam & hæc consideration em non inuc undam. κακοπλάθειν autẽ πρόσταττε, id est, satagere uel obsequios um esse erga aliquem, propriam utilitatẽ eius qui satagit, indicat: cum aũt dico περίστατε, circa aliquem, illius indicat, circa quem quis satagit, siue obsequios us est. Atq; hæc quidem fortasse confunduntur à quibusdã, fortassis aũt etiam obseruantur. Melius aũt est, obseruare unumquenq;. SO. Rectè dicis. LV. καθέζεσθαι uero à καθύζειν, & κάθισον scis quo pacto differãt? SO. Haud scio. καθέζεσθαι quidem audiui te dicere, * quod sit alienum. LV. Et rectè quidem audisti. Sed κάθισον à κάθησο differre aio. SO. Et quo tandem inter se differunt? LV. Quod κάθισον quidem ad eum, qui stat, dicitur: alterum autem ad eum qui sedet, ut:

* ὕπερ ἄττα

Interdũ enim & aspirari solet, ut cum interrogatiuũ est, ut πῶς οὐ ἄττα δίκαιον λέγειν, id est quomodo & quæ nã dixit. Locus est statim à principio, ubi Homerũ ait ὑβρίσαι εἰς τὴν παροιμιακὸν ἀφ' ἑαυτοῦ deteriorem finxerit ad conuiuiũ melioris inuocatũ uenire, cũ puerbium sonet: Bonos ad bonorũ conuiuia ultrò uenire.

* Et hinc est, quòd suprà notaui, quædã esse uideri.

uel abesse, uel corrupta

κσο ξεῖν', ἡμεῖς δ' ἐκ χὰ ἀλλοδι δ' ἡομεν ἑσλρκς.

Hoc eſt, Sede uel quieſce hoſpes, nos autē etiam alibi inueniemus ſellam. Rurſum itaq; dictum ſit, quòd qui hæc commutat, uiciū incurrit. καθίζω autem à καθέζομαι, num tibi parum diſtare uidetur? Siquidem καθίζω dicendo, alterum ſedere facimus, καθέζεσθαι uero, nos met ipſos ſolos. SO. Et hæc ſufficienter proſecutus es. Atq; igitur dic: ita enim oportet te docendo præire. LV. Nam me alio pacto dicente, non intelligis. Non noſti, quale ſit ξυγγραφεὺς ἀνὴρ (hoc eſt, uir hiſtoriarum ſcriptor aut commentator.) SO. Admodum noui, ut qui te audierim hæc dicentem. LV. Quoniam & κατὰ δουλᾶν tu quidem fortaſſis idem cum κατὰ δλοῦσθαι putaſti. Ego uero ſcio, differentiam non paruam habere. SOL. Quàm nam hanc. LV. Quòd hoc quidem alteri, κατὰ δλᾶν autem ſibi ipſi fit. SO. Pulchrè dicis. LV. Etiam alia uero multa licet tibi diſcere, ſi modo non ipſe tibi ſis, cum neſcias, uidebere. SO. Non uidebor facilè. LV. Proin reliqua in poſterum reijciemus, in præſentia autem, dialogum diſſoluamus.

Videnn̄ et de his in ſuperioribus deſit quippiam.

Id eſt, in ſeruitutem redigere & redigi.

PHILOPATRIS, SEV QVI DOCETVR.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

LVciani ne ſit Dialogus hic, an alterius cuiuſpiam, dubitari poteſt. Nam quod ad argumentum attinet, non abhorret ab illius ingenio & dicacitate, pariter enim & gentilium deos, & Chriſtianorum religionem, ut ſæpè aliàs, inceſſere uidetur. Phraſis autem & tota adeo compoſitio, cæteris illius ſcriptis haud quaquam ſimilis eſt. Nam quorſum pertinet excurſus iſte, reliquo propè toto corpore longior? aut quid adeo grande & affectuoſum ſequitur, quod Tragico iſto Exordio reſpondeat? Sed de his doctiores iudicēt. Cæterum cuiuſcunq; ſcriptum hoc fuit, uidetur is Traiano Cæſari, ob uictoriā in Oriente partam, potiſſimū gratulari uoluiſſe, contra eos qui per id tempus ſiue ipſi urbi, ſiue alteri alicui loco (nam patriam ſolum non erat) pericula & clades præſagiebant, quos ipſe à principio ſophiſtas appellat: ad finem tamen ita deſcribit, ut propemodum Chriſtianos intelligere uideatur. Eò enim pertinet, quod in fine de Perſico ſupercilio, de Saſſis, & de tota Arabum regione meminit. Omnia enim illa à Traiano deuicta in populi Ro. poteſtatem illis temporibus rediere, ut apud Dionem & Eutropium, & cæteros, qui eius ætatis hiſtoriam ſcripſerunt, uidere eſt. Et hinc alterius tituli cauſſa eſt, quo Philopatris dialogus hic inſcribitur. Quòd autem ad diſſidentiū pertinet, fingitur is, qui patriæ fortunæ ac proſperitati tantopere ſtudet, tum ab eo, qui cum ſermonem habet, de deo uero & religione recta infirmari, tum ab ijs, qui patriæ malè ominabantur, eiuſdem inſtitutionis cauſſa, in communem cœtum ac ſocietatem introductus fuiſſe. Vnde & catechumenus in ipſo dialogo infrà uocatur, quo nomine Chriſtiani uocare ſoliti aliquando fuere, eos quos pietate et religione ſua informare nuper cœpiſſent. Porrò ſcribit in quadam epiſtola Ponticus Virunius, Lucianum etiam Euangelium Ioannis infectatum alibi fuiſſe: quod ſi eſt, non immeritò de hoc dialogo intelligi poteſt. Ita enim hic de luce, de uerbo, & cæteris quibuſdam meminit, ut ex principio Euangelij illius ſumpta uideri queant. Niſi ſi quod aliud eius generis ſcriptum ab hoc editum fuit, quod ad noſtram ætatem non peruenit. Quod autem ad uerſionem attinet, quamquàm fortaſſis referret, huiuſmodi ſcripta, quæ uel contemptum religionis aliquem parere poſſent, uel alioqui impietatem præ ſe ferunt, omnino non uerti: tamen quia argumento operis ſeruiendū fuit, rurſus hic lectorem oratum uolo, ut ſi quid minus perſpicuè, aut aliter quàm debuit, conuerſum deprehendet, ueniam hanc exemplari noſtro det, quod in quibuſdam locis ita depraua tum fuit, ut neſcias, utrum de induſtria obſcurata quædam fuerint, an librariorum uicio alia corrupta, aliaq; omiſſa.

Quid

TRIEPHON.

Vid hoc ô Critia? totũ te ipſum immutaſti, & ſupercilia deorſum contraxiſti, profundum aũt quippiã, & quaſi in intimo pectoris receſſu, tecũ ipſe cogitas, ſurſum atq; deorſum inambulãs, aſtutias & uaframẽta meditanti ſimilis, quemadmodũ poëta ait: Pallorq; genas tibi cepit. Nũ alicubi cerberũ aſpexiſti, aut Hecaten ab inferis huc egreſſam? aut etiam deorũ alicui ex prouidentia quadam occurriſti? Nondũ enim talia tibi accidere cõueniebat, etiam ſi ipſum audiuiſſes mundum aquis obrutum iri, quemadmodũ Deucalionis tempore factum eſt. Tibi dico, heus optime Critia, an nõ audis, me tantopere inclamãte, & breui adeo appropinquãte? utrũ indignatione aliqua aduerſum nos percitus es, an obſurduiſti, an uero etiã expectas, dũ te elata manu impellã? CRI. O Triephon, magnũ quendam & admirabilem audiui ſermonẽ, multisq; uiſ tractatũ. Ac nugas iſtas adhuc memoria repeto, auresq; obturo, necubi etiã amplius audiam talia, & inſania nimia dirigeã, fiamq; poëtis fabula, perinde ut Niobe olim. Quin per præcipitiũ in caput deuoluerer alicubi, ueluti uertigine quadã actus, niſi, ô amice, inclamaſſes mihi, adeoq; & Cleombroti ſaltus, Ambraciotæ illius, de me fabula ferretur. TRI. Papæ, quàm mirabiles iſtæ apparitiões, ſiue auſcultationes fuere ſcilicet, quæ Critiã adeo perculere. Quot enim attoniti poëtæ, & præſtigiatores philoſophi, percellere mentẽ tuam nõ potuere, ſed nugæ tibi fuere omnia? CRI. Deſine pauliſper, ô Triephon, neq; moleſtus amplius ſis. Neq; enim cõtemnendus, aut negligendus mihi eris. TRI. Scio equidẽ, quòd neq; paruam, neq; cõtemptu facilẽ rem apud te uoluis, ſed admodũ etiam areanam. Nam & color, & quòd taurinum quiddã tueris, quodq; pedibus cõſiſtere, nequis, ſed ſurſum atq; deorſum inambulas, cõſpicuũ te facit. Verũ enim reſpira aliquantulũ à malis, & nugas iſtas euome, ne quid fors patiare mali. CRI. Tu quidem, ô Triephon, quantum iugeri ſpaciũ extenditur, tantum à me hinc curriculo abi, ne te ſpiritus in ſublime attollat, & ſupra terrã elatus pleriſq; appareas. Atq; alicubi etiam decidens Triephonteum pelagus de te nominari facias, quemadmodũ Icarus de ſe Icarium olim. Nam quæ audiui hodie, à ter execrabilibus iſtis ſophiſtis, maximopere mihi ſtomachum commouerunt. TRI. At ego quidem retrò curſu abibo, quantum etiam uoles. Tu uero reſpira à malis iſtis. CRI. Phy, phy, phy, phy, nugas illas. Heu, heu, heu, heu, conſultationes malas, Væ, uæ, uæ, uæ, ſpei inani. TRI. Papæ, qualis euaporatio, quantus tumor in inteſtinis latuit? Quantus autem tumultus, quanta q; agitatio uentrem cõcuſſit tibi? Auritum ſanè quàm teipſum oſtendis fuiſſe, qui tam multa audieris, adeo, ut etiam iuxta monſtroſum illud: per ungues exaudiſſe uidearis. CRI. Atqui mirabile non eſt, ô Triephon, per ungues audiſſe, quando & tibiam, uentrem ſpectaſti eſſe, & caput parere, & uirilẽ naturam in muliebrem effectu trãſire. deinde & ex mulieribus aues transformari: & in ſumma, prodigioſa uita ipſa eſt, ſi poëtis credere uoles. Sed quia te primũ offendi, hoece loco, abeamus, ſi uis, eò ubi platani ſolem abercent, luſciniæ autem & hirundines canora perſtrepunt, quo uidelicet auiũ cõcentus aures exhilarans, et aquas leniter ſuſurrãs, animos demulceat. TRI. Eamus ſanè Critia. Verũ illud metuo, ne fors incantatio quædam ſit, id quod audiſti, & me piſtillum, aut portarum obicem aliquem, aut ſimile quiddam rerum inanimatarum efficiat, præclara iſta tua conſternatio. CRIT. Ita me amet cœleſtis Iupiter, ut nihil tale in te ſiet. TRI. Amplius etiam terrefeciſti me, cum Iouem deieraſti. Quid enim ille poterit ulciſci te, etiam ſi fidem iuris iurandi tranſgrediaris? Arbitror enim neq; te de Ioue iſto tuo ignorare. CRI. Quid ais? an nõ poterit Iupiter in tartarum præcipitare me? An ignoras, quòd deos omnes deiecit à diuino illo ætheris pauimento? et Salmoneum, qui contrà

ad fabulam Vulcani, quem Iupiter è cœlo præcipitauit.

Exordium ab attentione.

κεφάλαιον ἀπὸ προσοχῆς. Homerũ ſi licet, apud quẽ uerbum hoc aliquoties ponitur.

De hoc apud Ciceronẽ in Tuſcul. quæſtion. mentio fit, et apud Ouidiũ in Ibin.

Excurſus & cõfutatio deorũ gẽtiliũ. ἔκκαυσις καὶ ἀνατροπὴ θεῶν ἐθνικῶν. alludit Iliados I.

tonare ausus fuerat, paulò ante fulmine præcipitauit, & ut petulantissimus quisque est, etiam nunc. A poëtis autem & Titanum uictor, & Gigantum interfector carminibus celebratur, quemadmodum & apud Homerum. TRI. Tu quidem Critia, omnia ea percurristi, quæ Ioui tribuuntur: sed si tibi ingratum non est, ausculta. An non Cygnus ille fuit, & Satyrus ob petulantiam, imò & Taurus? Ac nisi scortillum istud celeriter in humeros sustulisset, * & per pelagus effugisset, fortassis araret etiam nunc, ubi in agricolam aliquem fortè incidisset iste tuus tonitrua faciens, & fulmina iactans Iupiter: & pro eo quod nunc fulmina iaculari dicitur, stimulo impelleretur. Illud autem quòd cum Aethiopibus conuiuatur, hominibus nigricantibus, & uultum obscuratis, & inducecimum usq; solem ab illis nõ discedit, sed apud ipsos uino madefactus desidet, idq; cum barbam tantam habeat, an non quæso, pudore dignũ fuerit? Quòdaũt ad aquilam attinet, & ad Idam, & quod impregnari per totum adeo corpus solet, etiam dicere erubesco. CRI. Quid igitur, num Apollinem deierabimus, ut qui uates optimus sit, & præterea medicus quoque. TRIE. Vanum atque mendacem istum uaticinatorem dicis? * qui Crœsum paulò ante perdidit, & pestipsum, etiam Salaminios, aliosq; innumeros, obliqua atque ambigua omnibus illis respondendo? CRI. Neptunum autem quid? qui & tridentem manu tenet et in bellis immensum atq; terribile quiddam clamat, quãtum alij uiri mille, aut etiam decies mille: præterea & Sisichthon, hoc est, terræ tremefactor, ô Triephon, appellatur. TRI. Adulterum istum dicis, qui Salmonei filiam Tyro, paulò ante uiciauit, & adhuc etiam mœchatur, liberatorq; & patronus huiusce modi uiciorum est. Nam Martem cum uinculis premeretur, & nodis quibusdam insolubilibus arctaretur, cæteris dijs omnibus præ pudore silentibus, equestris iste Neptunus exoluit, in lachrymas profusus scilicet, perinde ut pueruli magistros formidantes, aut quemadmodum aniculæ, puellas decipientes. Instabat autem precibus Vulcano, ut solueret Martem. Ac claudicans iste deus, misertus uidelicet, dei senioris & uetusti, liberauit Martem: quare & mœchus est, ut qui mœchos conseruet. CRIT. Quid igitur, Mercurium? TRIEP. Apage mihi ueteratorem istum, improbum, Iouis libidinosissimi seruum, ipsum quoque libidine insanientem in adulteria. CRITIAS. Proinde neque Martem, aut Venerem recepturum esse te scio, ut qui iam antea abs te calumnijs impetiti fuerint. Quapropter missos & hos faciamus. Mineruæ autem adhuc mentionem faciam, uirginis uidelicet armatæ, & terribilis deæ, quæ & Gorgonis caput pectori applicatum habet, deam. Gigantum interfectricem. Non enim opinor, habes, quod de ipsa dicas. TRI. At dicam tibi etiam de ista, si mihi respondere uoles. CRI. Dic, quicquid uolueris. TRIE. Dic mihi igitur, Critia, quæ Gorgonis huius utilitas est? & cur pectori gestamen hoc dea applicatum habet? CRI. Vti terribile quoddam spectaculum, & quod mala auertere possit. Sed & hostes perterrefacit, & uictoriam utroque inclinantem, quocunque ipsa uult, aduertit. TRI. Num ob hoc ipsa quoque Glaucopis inuicta atque insuperabilis est? CRI. Atque admodum. TRI. Cur igitur non illis potius qui seruare possunt, quàm qui seruantur, femora adolemus taurorum atq; capratum, ut nos quoque insuperabiles atque inuictos reddant, perinde atq; Mineruam? CRI. Atqui ipsi potestas non est, à longè auxiliari, perinde ut dijs: sed solum si quis ipsam gestat. TRI. Et quidnam hoc ipsum est? Volo enim ex te scire, uti qui inueneris talia, & quàm maximè perfectè assecutus sis. Ignoro enim omnia, quæ de ipsa feruntur, præter quàm nomen. CRIT. Ipsa quidem puella fuit, elegans & amabilis. Perseus autem, cũ huic dolo caput amputasset, ut potuit generosus & qui in arte magica laudatus, carminibus illam quibusdã incantasset, in præsidiũ, & quasi quoddam propugnaculum, dijs sibi ipsam retinuerunt.

TRI,

Iouis. I. *καθημάζω græcè ponitur, qd̃ tñ alias et propriè iusiurandũ interponere significat: sed hic ἀντὶ τοῦ ὤμοσα factũ uidetur, neq; enim alibi traditur Europæ iuramentũ factũ esse, præsertim tauro Ioue tũ existẽte. *De hoc brachiculo apud Herodotum uide lib. 1.

Mercurij.

Martis & Veneris.

Mineruæ.

ἐτεροφάλμιος νίκην. Homericum epitheton est.

TRI. Hoc igitur præclarum tandem me latuit, quòd dij hominum quoq; indigent. Quæ autem uiuentis utilitas fuit? meretricabatur nimirum per cauponas, aut latenter uiciabatur, deinde se ipsam uirginem appellabat. CRI. Non per ignotum Athenis: sed uirgo permansit, usq; ad decollationem. TRI. Ergo si quis uirgini caput amputauerit, terrieulamentum hoc ipsum erit multitudini? Noui enim innumeras membratim & per partes dissectas, insula in circumflua, Cretam illam nomine dicunt. Quòd si igitur cognouissem hoc, ô optime Critia, quàm multas tibi Gorgonas ex Creta huc attulissem, teq; ducem inuictum et insuperabilem reddidissem. Poëtæ autem & oratores, multò me Perseo antepo suissent, ut qui plures Gorgonas inuenissem. Verum quoniam in Cretæ mentionem incidi, adhuc memini, qui mihi sepulchrũ Iouis tui istius demonstrabant, & occultas ualles, ✶quæ matrẽ eius enutrierant, quanquam adhuc uiridia ipsa ea arbusta essent. CRI. At nesciebas incantationem, & sacrificia quibus utendũ fuisset. TRI. Si hæc, ô Critia, per incantationes facta sunt, fortassis etiam ab inferis excitasset illam, & in lucem dulcissimam reduxisset. Sed nugę istæ, ac ludicra & fabulæ sunt à poëtis præstigiose conficta. Quapropter & hanc omitte. CRI. Iunonem autem, uxorem Iouis, & sororem eandem, an non recipis? TRI. Tace obsecro, propter intemperantissimum concubitum, & istam ex manibus pedibusq; extentam, ✶cursu præteruehe. CRI. Quem nam igitur tibi iurabo? TRI. Deum altè regnantem, magnum, ætherium atq; æternum, filium patris, spiritũ ex patre procedentem, unũ ex tribus, & ex uno tria. Hæc tu Iouem puta, hunc existima Deum. CRI. Numerare me doces, & iusiurandũ, arithmetica tibi est. Nam & numeras perinde ut Nicomachus ille Gerasenus. Neq; enim intelligo, quid dicas: Vnum tria, tria unum: num quaternionem dicis, Pythagoricum illũ, an octernionem, an numerum ex triginta constantem. TRI. Tace ea, quæ infrà sunt, quæq; silentio digna. Non licet hoc pacto metiri pulicũ uestigia. Ego enim docebo te, quid sit uniuersum, & quis fuerit ante omnia, & quæ itẽ constitutio, quò due corpus uniuersi. Quando aũt me Galilæus ille conuenit, recaluaster, nasoaquilo, qui in tertiũ usq; cœlũ per aërem ingressus est, quæq; optima atq; pulcherrima sunt, inde didicit, per aquam nos renouauit, in beatorum uestigia insistere fecit, & ex impiorum regionibus nos redemit. Ac te faciam, si me audieris, uerè hominem. CRI. Dic quæso doctissime Triephon. Timore enim quodam iã correptus sum. TRI. Legisti ne aliquando Aristophanis Comici poëtæ fabulã, Aues? CRI. Atq; admodum. TRI. Scriptum ab eo tale quippiam ibi est:

A principio chaos, & nox, & tenebræ nigræ erant, & tartarus altus,
Nulla autem terra, nec aër, aut polus ullus adhuc. &c.

TRI. Rectè dicis, quid aũt postea? TRI. Erat lux incorruptibilis, inuisibilis, incomprehẽsibilis, quæ dissoluit tenebras, & informitatẽ istam abegit, uerbo solo dicto ab ipsa, quemadmodũ tardilinguis iste descripsit: Terrã firmauit super aquas, cœlum explanauit, stellas formauit fixas, cursum ordinauit, quas tu uenerans ut deos. Terrã autem & floribus exornauit, hominem ex nihilo, ad essentiam produxit. Estq; in cœlo, aspiciens iustos pariter & iniustos, & in libris describens cuiusq; res & actiones. Rependet aũt omnibus, ✶quam diem ipse præcepit. CRI. Quæ aũt à Parcis agglomerata cunctis sunt, etiã ne illa inscribunt? TRI. Qualia nam? CRI. Ea quæ ad fatum pertinent. TRI. Dic mihi ô optime Critia, de Parcis. Ego uero discere gestiens, de te libenter audierim. CRI. An non Homerus poëta celebris ait:

At fatum effugit nemo (mihi crede) uirorum. Iliados Z.

De magno autem Hercule, idem ait:

Nec uis Herculea Parcam uitauit amaram, Iliados Z.
Quanquam dijs charus foret, & Iouis inclyta proles.
Sed fato, atq; ira domitus Iunonis iniquæ est.

Deũ scilicet, cuius aræ etiam in scriptura mentio fit.

✶ δίκμαι græcũ exemplar habet, quod obliqua proprie signè ficat.

✶ ἐκτεταμένην, qd' producũ & itẽ explanatum significat. De vero Deo

Vrbs Celesyriæ fuit Gerasa.

Vt apud Aristophanẽ Socrates fingitur.

✶Videtur nõ nihil deesse.

Quin & totam uitam, omnesq; in ea mutationes, fato constitutas atq; ordinatas esse, idem innuit, cum ait: Vbi ille deinde

Odyss. H. & Iliad. Y.
Illa ferat, quæcunq; deus, Parcæq; malignæ
Neuerunt genito, cum matris prodijt aluo.

Etiam in peregrino solo retentiones ab eadem illa fieri, ut cum Vlysses ait:

Odyss. V.
Atq; uti iusceptum placido rex Aeolus ore
Miserit in patriam, sed nondum fata sinebant.

Quare omnia à parcis fieri, poëta testatus est Iouem autem neq; filium uoluisse

Ab infanda defendere morte,

sed potius

Iliad P.
Sanguineas cœlo guttas diffudit ab alto,
Ob natum, quem Patroclus prope mœnia Troiæ
Occisurus erat.

Quamobrem, Triephon, ob hæc nihil amplius addere de Parcis uolueris, etiã si forassis in sublime sublatus fuisses, unà cum præceptore, & arcanis illis initiatus. TRI. Et quomodo ipse ille poëta, ô optime Critia, duplex allegat fatum, & ambiguum. ut qui hoc quidem fecerit, talem exitum sortiatur: aliud autem faciens, in alium euentum incidat. Vt de Achille, cum dicit:

Iliad I.
Nam me mater, ait, niueis Thetis inclyta plantis,
Sortitum geminas obeunda ad funera leges.
Nam si hic persistam, pugnemq; ad mœnia Troiæ,
Eripitur reditus mihi: at inclyta fama sequetur.
Sin autem patriam repetam, charosq; penates
Fama perit, uerum in longum mihi ducitur ætas.

Sed & de Euchenore ait:

Iliad. N.
Qui non ignarus fati, conscenderat æquor.
Namq; huic sæpe senex, Polyidus dixerat antè,
Aut morbo in patria periturum, & inter amicos:
Aut manibus Teucrorum, atq; inter Dorica castra.

An non apud Homerum hæc scripta sunt? aut non ambigua hæc, atq; adeo manifesta deceptio? Quòd si placet, etiam Iouis orationem tibi addam: Annon Aegysthodixit: quod si ab adulterio & insidijs Agamemnonis sese contineret, fato illi constitutum esse, ut in longum tempus uiueret. Si uero in animum induceret, facere ista, mortem effugere non posse? Atq; ad eum modum ego quoq; uaticinatus sæpe sum. Si occideris proximum morti, condemnaberis iudicio, si uero hoc non feceris, uiues rectè.

Nec te fas, adeo festinam incurrere mortem.

An non uides quàm minimè correcta aut emẽdata sunt, quæ à poëtis dicuntur? quamq; item ambigua & obliqua, neq; unquam certa aliqua sede stabilita. Quare omnia ista hæc missa fac, ut & te in cœlestibus bonorum libris inscribant. CRI. Benè omnia reuoluis ac repetis Triephon, sed mihi illud respondè: Vtrum & Scytharum res in cœlo describuntur. TRIE. Omnes, Siquidem & intergentes Chrestus fuerit. CRI. Multos sanè scribas in cœlo narras, quãdo cuncta describuntur. TRI. Bona uerba, Critia, neq; quicquam contemptum aut uile de Deo dextero loquaris, sed Catechumenus existens, persuaderi à me tibi sine, si modo uiuere cupis in æuum. Nam si cœlum explanauit ut pellem, terram autem firmauit super aquas, stellas formauit, hominemq; ex nihilo, ut esset, in lucem produxit, quid mirum adeo, si res quoq; omnium ibi describantur? Nam & tu si domunculam aliquam ædificasses, ancillas autem & seruos in ea multos congregasses, nunquam te lateret quicquam eorum, quæ ab illis gererentur, quãuis abiectũ & uile. Quãto igit̃ magis probabile est, eũ qui omnia creauit, Deũ, cuncta expedire ac facilè pcurrere, et uniuscuiusq; cõsilia & actiões animaduertere.

Ita per contẽptiũ Christum uocarum, ut & apud Suetonium alibi quodam loco appellatur.

Chrestus

Nam

Nam tuí dij, pro Cottabís, ✳ ab ijs qui rectè ſapiunt, habentur. CRI. Rectè omnino dicis, & mihi nunc diuerſum accidit, atq; Niobe olim, ex ſtatua enim in hominem conuerſus ſum. Quare iam deum iſtum tibi appono, & iuro, quod mali à me nihil patiere. TRI. Sí modo ex corde me díligis, ne quid alienum aut nouum in me facias,

Neue aliud cæles animis, aliudq; loquaris.

Verum age mirabilem illam auſcultationem tuam tandem profer nobis, ut & ego expalleſcam, & prorſus immuter, & non quemadmodum Niobe, obmuteſcam, ſed, uti Philomela in auiculam conuertar, & mirabilem iſtam conſternationem tuam in prato uiridi Tragico quodam modo decantem. CRI. Ita per filium ex patre, haud qua quam iſtud fiet. TRI. Dic modo, à ſpiritu poteſtatem ac uim dicendi accipiens. Ego uero ſedebo

Ac eadem expectans, dum cantum finiat ille.

CRI. Abieram in uiam publicam, empturus uidelicet ea, quíbus maxímè opus habebam. Atq; ibi uideo multitudinem admodum magnam, in aurem mutuo ſuſurrantes, audiendí autem ſtudio etiam labijs inhærebant. Ego uero oculos per cunctos circumferens, & manum ſupercilijs incuruam ſupernè obducens, inſpectabam quàm acutiſſimè, ſic ubi amicorum aliquem contemplarer. Video autem Cratonem Políticum illum, qui mihi à puero uſq; amicus fuit, & in conuiuijs unà conſuetus. TRIP. Intelligo quem dicis, Inſpectorem uidelicet illum: ſed quid poſtea? CRIT. Multis ita q; oppoſito cubito dimotis, in anteriorem partem penetraui, & matutinum illud Aue præfatus, accedebam ad ipſum. Ceterum homuncio quidam, nomine Charicenus, uetulus, emarcídus, & naſo ſtridens, tuſſiebat primo intimum quiddam, excreabatq; languidum & incondítum. Erat autem ſputum morte ipſa liuídum magis. Deinde cœpit loqui uoce attenuata & exili admodum. Hic, ut antè dixi, inſpectorum relinquit elapſmos, ✳ & debita fœneratoríbus reddet, & penſiones omnes tam priuatas, quàm publicas, præterea & gramangas ✳ capiet, non inquirens, aut perpendens cuiuſq; artem. Atq; etiam amariora his nugabatur. Illí autem qui circa ipſum erant, delectabantur uerbis hiſce, & nouitati rerum, quæ audiebant, aduertebant animum. Alius autem quidem, cui nomen Chleuocharmus, pallium habens admodum putre, ſine calceis, & tegmine capitis incedens, interloquebatur dentíbus applaudens, ut demonſtrauit mihi malè ue-phic-ſtitus quidam, qui ex montibus aduenerat, detonſa coma, in theatro perſcriptum nomen literis Hieroglyphicis (hoc eſt, ſacris, & arcanis notis) quòd iſte auro inundaturus eſſet uiam publicã. Ego uero inquam, At iuxta Ariſtandri & Artemidori præcepta, non ita bonum euentum habebunt hæc inter uos ſomnia. Sed tibi quidem debita multíplicabuntur, ſecundum proportionem penſionis, iſte autem quàm plurimum obulo etiam carebit, tanquam qui multo auro tam diues fuerit. Ac mihi quidem uidemini ſuper Leucadẽ petram, & ſomniorum populum conſopiti, tã multa ſomniare, nocte quaſi in puncto exiſtente. Illi uero cachinnos ſuſtulerunt uniuerſi, ita ut riſu propè ſuffocarent, meq; ignorantiæ condemnarunt. At ego ad Cratonem conuerſus, inquam, Num perperã omnia ἀνεξέτιστα, ut comico modo dicam aliquid,

✳ Hoc eſt, pro ludo habentur. fuit enim ludi genus apud Græcos Cottabus, de quo apud Athenæum, Pollucem & Suidam. Vel pro inani ſtrepitu, qualis in hoc ludo fiebat, quo pacto & apud Plautum ponitur: Ne crebri in te Cottabi ſonent &c.

Redit ad propoſitum.

Narratio.

ἀξιοπρεπῆ græcè, uide Suidam.

✳ Verbum hoc, ut poſitum erat reliqui, quemadmodum & quod mox ſequitur, ἐφαμάξυχας, ut de reliqua ſententia quiſque per ſe eſtimet, quid ijs ſignificatum uoluerit. Quãquam primo loco dubitari poſſit, an potius legendum ſit κατακλείψει λειπασμὸς, propter quod eſt, delebit reſidua, uel ſummas reſtantes, uel ſimile aliquid, à uerbo λειπάζεσθαι, quod reſiduum eſſe ſignificat.

De ſomniorum ſignificationibus hi ſcripſere.

Leucas petra.

Hoc eſt, ut uerbis indagaui, ſen olfeci,

& non iuxta Aristãdrum Thelmisensem, & Artemidorum Ephesium inuesti-
gaui somnia? Tum ille: Tace inquit, Critia. Si enim silentium ages, edocebote
sacros pulcherrima, & quæ nunc futura sunt. Non somnia hæc sunt, sed res ip-
Mesori. sa. Euentum autem capient in mensem qui dicitur Mesori. Hæc postquam au-
diissem à Cratone, & lubricam ipsorum mentem cognouissem, erubui, & tristi-
tiam præ me ferẽs, abij, multis Cratonem incusando. Vnus autem illorum, acer
bum, & Titanicum quiddam obtuens, arreptum me ueste, uellicabat, conuen-
tionem feciisse & credens, & ab inueterato illo numine instigatus, uerbis autem
Ἀπαιδευσίαν διὰ σωκῦρ σας. hæc extendendo, persuadet mihi infelici, ut ad præstigiatores istos homines ac
cederem, & in diem atram, quod dici solet, incurrerẽ. Dicebat enim se, omnia
ex ipsis, quæ ad sacra & arcana pertinerent, edoctum esse. Atq; ita pertransiui-
mus, ferreasq; portas, & ærea limina. Multis autem superatis scalis, in domum
aurato fastigio insignem ascendimus, qualem Homerus Menelai fingit esse.
Atq; ipse quidem omnia illa contemplabar, quę insularis ille adolescẽs. Video
Telemachus scilicet, ut Ὀδυσσ. γ. autem non Helenen, mehercle, sed uiros in faciem inclinatos & pallescentes. Il
li autem ubi me conspexerunt, gauisi sunt, & ex aduerso ad nos accesserunt. Di
cebant enim: num quod triste nuncium afferremus. Nam uidebantur isti, quàm
pessima optare, gaudebãtq; tristibus & malis, perinde atq; in theatro furiæ. Ca
pita autem inter se iuncta tenentes consusurrabant. Postea interrogabant me:

Quis nam hominum, aut unde es, quæ patria, quiq; parentes, Sunt tibi.
Chrestus Nam Chrestus quidem esse appares utiq; ex habitu. Tum ego: Pauci, inquam,
Chresti, hoc est, frugi sunt, quemadmodum ubiq; uideo, Critias autẽ nomẽ mi
hi est, Ciuitas uero inde, unde & uobis. Vt autem sublimes illi & in aëre gradi
entes interrogarunt, quo pacto se res ciuitatis, & mundus adeo totus haberet,
respondens ego: Benè, inquam, habent, & insuper etiam habebunt. Illi autem
abnuentes supercilijs, haud ita, inquiũt, Malè enim parturit ciuitas. Tum ego
secundum ipsorum mentem: Vos inquam, supra terram, & in sublime sublati,
& ceu ex alto cuncta intuẽtes, acutissimè & hæc intellectu assecuti estis scilicet.
Sed quo pacto ea quæ in æthere sunt, habent sese? Num deficiet sol, & ad per-
pendiculum luna interponetur? Num mars quadrangulo aspectu solem aspi-
ciet, & Saturnus ex diamatro eundem? Num Venus cum Mercurio congredie
tur, & Hermaphroditos procreabũt, quibus uos delectamini? num pluuias im-
petuosas ac uehementes demittent? num densa niue terram insternent? Gran-
ἐρυσίβην rubigo, & morbus seminum. dinem aũt & rubiginem ✱ deuoluent? Num pestem ac famem immittent? num
uas illud fulminiferum exundat, & tonitruficum receptaculum repletum est?
At illi, quasi cunctis præclarè gestis, deblaterabant sua ista amabilia, quòd uide
licet res statim immutandæ essent, perturbationes autem & tumultus ciuitatẽ
inuasuræ, & exercitus ab hostibus mox superandi. Ob hæc itaq; animo contur-
batus, & quemadmodum ilex incensa, intumescens, magna uoce exclamaui, ô
miseri hominum, ne uana adeo loquacitate efferamini, acuentes dentes aduer-
sus uiros, leonum animos præ se ferentes, spirantes hastam & lanceas, & candi-
θυμολέοντας quo uerbo Homerus utitur. cantes cristis galeas. Sed ista in uestrum caput conuertantur, quando ita patriã
uestram deprimitis. Non enim in aëre gradientes ista audiuistis, nec; negocio-
sam mathematicam perfectè adeo assecuti estis. Quòd si uero uaticinia uos, &
præstigiæ huc induxerunt, duplex ignorantiæ nomen sustinetis. Nam hæc mu-
lierum atq; aniculorum inuẽta sunt & ludicra, Plerũq; enim huiusmodi res mu
liebres curæ prosequuntur. THR IE. Quid autem ad hæc responderunt, ô opti-
me Critia, isti mente pariter & sententijs detonsi? CRI. Cuncta hæc præteri-
runt, ad cogitationes illas à se inuentas & exercitatas confugientes. Dicebant e-
nim, soles decem ieiuni & absq; cibo perseuerabimus, & ad hymnos tota nocte
decantandos uigilantes, talia somniamus. THR IE. Tu uero quid ad ipsos dixisti?
Magnũ enim & attonitum quiddam responderant. CRI. Confide, nihil ignauum

uum. Cõtrà enim respondi pulcherrimè. Nam quæ uulgo ab urbanis, inquam, de uobis iactantur, quando somniatis, huiuscemodi scilicet proferuntur? Illi autem quasi quiddam caninum subridentes, extra lectulum aliquantum progrediuntur. Ego uero, si uera sunt, inquam, talia, ô ætherij, haud unquam sanè tutò ea quæ futura sunt, inuestigabitis, sed persuasi ab ipsis nugabimini, quæ neque sunt neq; futura sunt. Verum hæc quidẽ, nescio quo pacto nugamini, somnija credentes, & quæ optima sunt, abominamini, malis autẽ delectamini, haud sanè quicquam abominatione ista promouentes. Quamobrem missas facite, alienas istas imaginationes, & praua consilia, uaticiniaq;, necubi deus uos in malã rem hinc ejiciat, eo quòd patriæ mala imprecamini, & uerbis adulterinis ac perditis illam affamini. At isti unum eundemq; omnes animum habentes, me multum increpabant. Ac si placet, ista quoq; tibi addã, quæ me etiam perinde ut ista tuam, elinguem ac mutum reddiderunt, donec me frugi ista tua loquela, cum iã propè in lapidem conuersus essem, resoluit, & in hominem rursus restituit.

TRI. Tace Critia, neq; nugas istas longius extenderis. Vides enim quomodo intumuerit mihi uenter, & quasi imprægnatus eam. Morsus enim sum uerbis à te modo dictis, perinde ut à cane rabiosa, ac nisi medicamentum aliquod obliuionem inducens, hausero, atq; ita conquiescam, memoria hæc mecum cohabitans & quasi domi apud me residens, magnum aliquod malum procreabit. Quamobrem missos istos facito, precationem à patre incipiens, & celebre illud carmẽ ad finem apponens. Sed quid hoc? an non Cleolaus hic est, is qui pedibus longum adeo incedit. Serió autem uenit & accedit. Num alloquemur ipsum? CRI. Atq; admodum. TRIE. Cleolaë, nequid cursu præteruehare, neque prætereas nos. sed accede lætus, si quidem nuncium aliquod affers. CLE. Saluete ambo, ô præclarum par amicorum. TRIE. Quæ autem est festinatio ista? per multum enim anhelas. Num nouum aliquid gestum est? CLE.

Cecidit supercilium illud olim Persidis
Fama celebratum, atq; Susa, urbs inclyta,
Cadet autem & omnis terra nobilis Arabum,
Valida imperantis dextera & ui roboris.

Videtur uictoriam Traiani intelligere, qui Ctesiphontẽ et Babylonem, et alia multa Orientis in potestatẽ redegit.

CRI. Hoc illud est, ut semper deus non negligit bonos. Sed auget, prouehens in melius. Nos autem ô Triephon, pulcherrima inuenimus. Sollicitus enim me cum ipse eram, quid nam in morte liberis meis testamento relicturus essem. Nosti enim paupertatem meam, quemadmodum ego tuas res quoq;. Hoc igitur sufficit liberis, Dies uidelicet imperatoris. Neq; enim diuitiæ nos deficient, neq; nos populus perterrebit. TRI. Et ego, ô Critia, hæc relinquam liberis, ut uideant Babylonem perditam, Aegyptum in seruitutem redactam, Persarum liberos seruilem ætatem agentes, excursiones Scytharum sedatas, utinam igitur & prorsus propulsatas. Nos autem illum Athenis ignotum inuentum, adorantes & manus in cœlũ tendẽtes, gratias illi agemus, ut qui digni facti fuerimus, huiusmodi potestati atque uirtuti subiecti esse. Reliquos autem istos, nugari sinamus, contenti pro ipsis dicere notum illud, quod prouerbio dici solet: Non est curæ Hippoclidi.

Hic dialogus, inter nothos Luciani refertur.

CHARIDEMVS SIVE DE PVLCHRITVDINE.

IACOBO MICYLLO INTERP.

LVCIANI
ARGVMENTVM,

Neq; hic dialogus Luciani uidetur esse id quod Aldus quoq; annotauit, & cum ex stilo, quanquam is multò simplicior hic, quàm in superiore est, tum ex reliquo totius corporis contextu apparet. Continet autem encomium pulchritudinis seu formæ, tribus orationibus diuisum, utpote à tribus personis in conuiuio tractatum, quarum priores duæ præstantiam ac dignitatem pulchritudinis commendant, multis ad hoc deorum pariter, & hominum adhibitis exemplis. Postrema autem etiam uim & effectum illius, ex mutua collatione reliquarũ uirtutũ, & eorũ quæ uulgo inter bona recẽsentur. Cætera plana sunt.

HERMIPPVS.

Exordiũ dialogi à narratione.

DEAMBVLABAM fortè heri, in suburbio, Charideme, simul ut exagrorum aspectu me aliquãtulum reficerem, simul etiam quietis & ocij gratia, fortè enim tũ meditabar quippiam. Obuiam igitur mihi fit Proxenus Epicratis filius. Allocutus autem ipsum, quemadmodũ consueueram, interrogabam, unde ueniret scilicet, & quo iturus esset. Tũ ille, uenire se quidem etiam ipsum respõdet, hucoblectatiõis gratia, quã exagrorũ aspectu percipere cõsueuisse, reficí aute uelle etiã tẽperata ac leuí aura, quæ illos afflaret. Cæterũ redire seà cõuiuio, ꝙ pulcherrimũ peractũ fuisset in Pireo apud Androclẽ Epicharis filium, qui ob partam uictoriam, Mercurio sacrificasset. Viciſſe autẽ ipsum in Diasijs, libro quodam recitato. Cõmemorabat autem cum alia multa, quæ ibi acta essent, urbana & festiua, tum uero & pulchritudinis encomia, à uiris dicta aiebat, quæ ipsum quidem non posse referre, oblitum eorum præ senectute uidelicet: deinde etiam alioqui non ita multum circa orationes dicendas uersatum. Te uero, facile commemoraturum, ut qui & ipse encomium dixisses, et cæteris per totum conuiuium, animum aduertisses. CHAR. Facta sunt hæc Hermippe, ut dicis, Veruntamen neq; mihi facile fuerit, accuratè cuncta persequi. Nec enim possibile erat omnia exaudire, multo adeo tumultu excitato, & ab ijs qui ministrabant, & ab ijs qui cõuiuabantur, & alioquí etiam ex difficilioribus hoc est, meminisse eorum uerborum, quæ in conuiuijs fiunt. Nosti enim quàm obliuiosos reddant, etiam eos qui alioquí plurimum memoria ualent. Sed tamen tuí gratia, quoad potero, commemorare tibi illa conabor, nihil eorum prætermittens, quæcunq; memoria consequí potuero. HERM. Proinde ob hanc rem gratiam tibi habeo. Verum enim si mihi totam à principio narrationem repetieris, puta & quis liber fuerit, quem recitauerat Androcles, & quem, recitato eo superauerit, postremo & quosnam uos, ad conuiuium uocarit, ita demum plenam apud me gratiam inibis. CHAR. Ipse quidem liber, encomium Herculis erat, ex somnio quodam, ceu dicebat, ab ipso compositum. Vicit autem Dionysium Megarensem illum, pro spicis, imò uero prò gloria cum eo certãs. HER. Quid autem liber erat, quod ille recitauit? CHAR. Encomium Castoris & Pollucis. Dicebat autem se quoq;, ex magnis periculis ab illis seruatum, hanc illis quasi quandam gratiam persoluisse: præsertim, cum ab illis etiam confirmatus fuisset, de summis nauium uelis in extremo discrimine ipsi apparentibus. Aderant autem in conuiuio & alij multi partim cognati ipsius, partim aliàs familiaritate iuncti, qui uero memoratu digni sunt, quicq; totum conuiuium cohonestarunt, laudesq; pulchritudinis uerbis persecuti sunt. Philo erat, Diniæ filius, & Aristippus Agasthenis, tertiusq; ipse. Accumbebat autem nobiscum & Cleonymus, formosus ille, Androclis nepos, adolescentulus tener & delicatus, qui mentem tum habere utiq; uidebatur. Admodũ enim attentè auscultabat, quæ dicebantur. Primus itaq; Philo de pulchritudine incipiebat dicere, facto in hũc modum exordio. HER. Nequaquam, amice, ne mihi prius ipsa exordiare

F. sta Iouis fuere Athenis Διάσια ἀπὸ Διὸς σωτῆρος αὐτοὺς τὰς ἄσας, ut Suidas ait, appellata.

Petitio taciti.

Extenuatio.

Materia certaminis, et cõuiuij causſa.

Personæ.

are,quamcauſſam quoq; expoſueris,qua adducti,ad hoc argumentum tractandum præceſſeritis. CHAR. Præter rem moraris nos,ó optime, qui tibi iamdudũ potuiſſemus,uniuerſa oratione expoſita,iterum hinc abire. Veruntamen quid agas,quando quiſpiã,amicus exiſtens,tantopere urgeat? Neceſſe enim eſt quid uis etiam amici cauſſa perpeti. Cauſſam igitur quam quæris,qua ad hoc argumẽtum compulſi ſumus,ipſe Cleonymus,formoſus ille fuit. Cum enim medius inter me & Androclum,cuius nepos erat,ſederet, multus ab idiotis ſermo de eo fiebat,qui & reſpiciebant ad ipſum, & ad formam eius, plus quàm obſtupeſcebant. Propemodum igitur cæteris omnibus poſtpoſitis,ſedebunt encomia adoleſcentis perſequentes. Nos autem admirati illorum erga pulchritudinem amorem ac ſtudium,& ſimul collaudatis ipſis,ſegniciem quandam arbitrati ſumus eſſe,uerbis ab idiotis ſuperari,præcipue de pulcherrimis dicendo, quo ſolo nos illis præſtare putaremus. Atq; ita de pulchritudine uerba facere cœpimus. Viſum igitur nobis eſt,haud nominatim dicere laudes pueri, neq; enim honeſtum fore,nam hoc pacto præcipitaturos nos ipſum in maiorem inſolentiam eſſe,ſed tamen neq;,ut illos,incompoſitè adeo,& ut cuiq; fortè ſuccurriſſet,ſed ſeorſim ſingulos,quacunq; de re propoſita commeminiſſet. Atq; ita Philo, primus exorſus,in hunc modum uerba fecit. Quàm indignum uero eſt,quod, cum quæcunq; in ſingulos dies agimus,pro ijs tanquam pulchris, omnem operam ac diligentiam adhibeamus,de ipſo pulchro ſermonem nullum habemus, ſed per in deſilẽtes ac taciti ſedemus,ac ſi metuamus,ne fortè uerbum aliquod, de ijs, pro quibus tantopere laboramus,uel imprudentibus nobis excidat. Atqui ubi nam aliquis oratione meritò utatur,ſe,cum de illis,quæ nullius precij ſunt,tantopere contendat,de eo quod omniũ pulcherrimum eſt,planè conticeſcat? aut quomodo id quod in uerbis pulchrum eſt,rectius quàm omnia alia ſeruari poterit, ſi de ipſo fine eorum,quæ quotidie aguntur dicere prætermittamus. Verũ ne uidear monere quidem ſcire, quo pacto oporteat nos circa pulchrum affectos eſſe,dicere autem ipſum,de eo nihil poſſe,quoad fieri poteſt,de eo breuiter cõmemorare conabor. Nam pulchritudine omnes quidem cupierunt potiri: pauci autem omnino fuerunt,qui illam aſſecuti fuiſſent. Qui uero donum hoc fortè adepti fuere,illi omnium beatiſſimi fuiſſe uiſi ſunt,& apud deos,& apud homines merito honore affecti. Atq; huius rei argumentum tale fuerit. Nam eorum qui ex Heroibus in numerum deorum recepti ſunt, Hercules, & Dioſcuri,& Helene,Iouis filij ſunt: quorum ille quidem,fortitudinis cauſſa,honorem hunc conſecutus eſſe dicitur. Helena autem pulchritudinis gratia,cum ſe ipſam in deam mutaſſe,tum fratribus Dioſcuris,cauſſa fuiſſe,ut ante ipſam,in cœlum aſcẽderent,ijs quæ cæteri uita functi ſub terra obnoxij præmuntur,exoluti. Quanquam etiam,quicunq; hominum dignus unquam iudicatus fuit,ut deorum conſuetudine frueretur, alium reperire non licet, quàm qui pulchritudinis particeps fuiſſet. Nam & Pelops eadem hac cauſſa cum dijs Ambroſiæ particeps fuit,& Ganymedes ille Dardani, hoc pacto miſcuiſſe nectar dicitur, omnium ſummo deorum. Quare etiam ipſum neq; ullum deorum cæterorum alium uoluiſſe ſecum uenationis huius,amorum ſuorum uidelicet,participem fieri, ſed ſibi ſoli decorum arbitratur eſſe, in Gargarum Idæ deuolare, atque inde amaſium ſuum, in eum locum, ubi per omne tempus cum illo conſuetudinem haberet,ſubducere. Tantam autem curam ille ſemper habuit pulchrorum, ut non ſolum cœlo dignatus eos fuerit, illuc ipſos attollens: ſed & ipſe in terram quocunque fors tulit, deſcenderit, ut cum amatis ſingulis locis congrederetur. Ac eam quidem ob rem,in cygnum conuerſus,cum Leda rem habuit, ob eandem autem & Tauri facie Europam rapuit. Aſſimilatus autem Amphitryoni,procreauit Herculem. multaq; alia Iouis uaframenta enumerare quiſpiam poſſit,quibus ille eorum congreſſu,quorum deſiderio tenebatur,potitus fuit.

Occaſio encomij dicendi.

I. Encomium Philonis. Exordium ab obiurgatione & loco communi.

Propoſitio.

Confirmatio ab exemplis deorum & hominum.

Quod

Quod aũt maximum eſt, quodq; meritò aliquis admirari poſſet, cũ ille cum dijs uerſaretur (neq; enim hominum ulli conuerſatus eſt, præterquam pulchris) quoties inter illos concionem aliquam habuit, ita auſterus fingitur à communi Græcorum poëta, ut in priore quidem oratione, Iunonem, quanquam illa antea ubique increpare ipſum cõſueuiſſet, nihilominus, tamẽ ita perterruerit, ut ea ſatis habuerit, quòd nihil grauius pateretur, & intra uerba duntaxat, illius ira conſiſteret. In poſteriore autem, deos uniuerſos nõ minore terrore affecerit, terram unà cum ipſis hominibus, & mare quoq;, in ſublime ſublaturum ſeſe minatus. At uero quoties cum pulchris congreſſurus eſſet, ita manſuetus, & blandus, omnibusq; æquabilis redditur, ut apud omnes alios, etiã ipſo eo, quod Iupiter eſt depoſito, uidelicet ne moleſtus, aut ingratus cuiquam eorum, quos amat, uideatur, alienam aliquam formam induat, eamq; pulcherrimam, & qua maximè putat, intuentem allici poſſe. Tantum reuerentiæ & honoris pulchritudini exhibet. Ac non ſolum ipſe quidem Iupiter ita pulchritudine captus eſt, cæterorum autem deorum nullus, ut hæc magis accuſationem Iouis continere uideantur, quàm pro pulchritudine dicta eſſe, ſed ſi quis diligenter conſiderare uolet, omnibus etiam dijs eadẽ hæc accidiſſe uidelicet deprehendet. Vt, uerbi gratia, Neptunum Pelopis forma captum fuiſſe. Hiacynthi autem Apollinem, & Mercurij Cadmi. Præterea neq; deas pudet pulchritudine ſuperatas ac captas uideri, ſed hanc quaſi æmulationem quandam honoris inter ſe habent, puta eã quæ cum pulchro aliquo rem habuit, narrare poſſe, hominibus ſeſe dediſſe. Iam uero, cum ex cæteris omnibus, una quæq; ſuæ ac certæ rei præſes ſit, de ijs, quibus quæq; præeſt, nulla cum altera contendit, ſed Minerua quidem cum hominibus ad bella gerenda præit, haudquaquam cum Diana de uenatione pugnat, eodemq; modo & illa Mineruæ de re militari concedit. De nuptijs autem Iuno Veneri, neq; hæc illi moleſta eſt ob ea, quibus illa præſidet. At contrà ſingulæ ob formam & pulchritudinem eo uſq; animo efferuntur, omnesq; alias excellere ſibi uidentur, ut cum Eris ipſas inter ſe mutuo diſcordes & inimicas reddere uellet, nihil aliud obiecerit illis, quàm pulchritudinem, rata hoc pacto facilimè ſeſe hoc quod uolebat, effecturam eſſe. Ac prudenter ſanè hoc excogitauit. Animaduerterit q; uel inde aliquis pulchritudinis poteſtatem. Nam poſtq; pomum illud accepiſſent, & inſcriptionem legiſſent, cum unaquæq; ſuum illud eſſe cenſeret, neq; tamen ulla cõtra ſe ipſam ſuffragium ferre ſuſtineret, quòd uidelicet altera turpior eſſet, ad Iouem, harum quidem patrem, illius autem etiam fratrẽ & coniugem deueniunt, litem hanc illi diſceptandam committentes. Ille autem cum & per ſe ipſe ſententiam, quẽnam earũ pulcherrima foret, proferre poſſet, & multi fortes, & ſapientes, & prudentes cum in Græcia, tum inter Barbaros eſſent, quibus eadem cauſſa delegari potuiſſet, Iudiciũ hoc Paridi, Priami filio commiſit, manifeſtum adeo calculum ferens, quòd & prudentiam & ſapientiã, & uires pulchritudo anteiret. Porrò tanto ſemper ſtudio tantaq; cura, formoſæ audire expetiuere, ut & heroum pariter, & deorum exornatori poëtæ perſuaſerint, non aliunde magis, quàm à pulchritudine ſeſe appellare. Proinde libentius audierit λευκώλενον (hoc eſt, niueis lacertis) Iuno, quàm, πρέσβα θεὰ & θυγατὴρ μεγάλου κρόνου (hoc eſt, antiqua dea, & Saturni magni filia) Minerua aũt neque Tritogenia, quàm Glaucopis uocari maluerit. Et Venus, uniuerſo etiam redemerit, nominari χρυσῆν, hoc eſt, Aurea. Quæ cuncta ad pulchritudinem pertinent. Atqui hæc non modo argumento atq; indicio ſunt, quo pacto illi, qui potiores habentur, circa hanc ſe gerant: ſed & teſtimonium perhibent neutiquam Falſum, quòd cæteris omnibus, præſtantior eadem ſit. Proinde Minerua quidẽ Fortitudine pariter & prudentia præſtare illam ſuffragatur, utriq; enim harum præſidet ipſa. Iuno autem uniuerſa dominatione, atque potentia, expetendam magis eſſe, ſententia ſua declarat, in partem etiam Ioue tanquam patrono, aduocato.

Homerum intelligit, apud quẽ iſta Iliados 1 & 8. præcipuè habentur.

cato. Quòd si igitur diuina adeo res & ueneranda, pulchritudo est, deinde & dijs tantopere ambita & affectata, quomodo tandem honestum nobis fuerit, si non & ipsi deos imitantes, cum rebus tum uerbis, quibuscunque modis poterimus, pulchritudini patrocinemur? Atq; hęc quidem Philo, de pulchritudine perorauit, hoc quoq; ad finem addens, quòd etiam plura hic dicturus fuisset, nisi sciret uerbositatem in conuiuijs longiorem improbari. Cæterũ post illum statim Aristippus uerba facere cœpit, multis antea ab Androcle inuitatus. Neq; enim uolebat primo, ueritus proximo post Philonem loco dicere. Exorsus aũt inde est: Multi sæpe homines (inquit) omittentes de rebus optimis & nobis conducentibus dicere, ad alia nescio quæ argumenta abripi consueuere, ex quibus sibi quidem famam cõparaturos se putant, auditores autem uerbis nihil conferentibus obtundunt. Ac dicere solent, alij quidem de ijsdem rebus inter se uerbis contendentes: alij autem ea, quæ non existunt, commemorantes, alijs etiam de ijs, de quibus minimè necesse est, uerba facientes. Quos sanè decebat omnibus hisce relictis, quo pacto conducibile aliquid dicere fortè possit, apud animum cogitare. Hos igitur, quãdo nunc ego de ijs, quæ existunt, nihil sani cognouisse existimo, & alioqui autem, etiam aliorum ignorantiam de rebus optimis, reprehendentẽ in eadem uicia incurrere, omnino stulticiæ cuiusdam esse puto: idem argumentum orationis utilissimum atq; pulcherrimum auditoribus proponam, quod q; omnis, quicunq; etiam fuerit, fatebitur, scio, dignissimum esse, quod pulcherrimum quoq; uocetur. Quòd si igitur de alia aliqua re uerba faceremus, & nõ de pulchritudine, satis fuisset unum aliquem dicentem audisse, & exinde argumento eo relicto, ad alia transisse: nunc aũt præsens hoc, tantam dicendi copiam præbet ijs, qui de eo orationem instituunt, ut haud quaquam, si quis pro dignitate ipsum nõ tractarit, ob id infeliciter sibi successisse rẽ arbitrari debeat, sed si post multos alios, nonnihil ad priores laudes etiam ipse conferre potuerit, benignio rem fortunam experiri putetur. Nam quòd manifeste adeo, à superioribus, in honore habitum semper est, ab hominibus aũt ita pro re diuina, & operæ precio digna, existimatum, omnibus q; quicunq; uiuunt, peculiare ornamentum exi stit, præterea & eos, quibus adest, ab omnibus amari & coli: illos autem quibus abest, odio haberi, neq; dignos adeo, quos aspicias, uideri, facit, quis nam dicẽdi facultate præditus tanta fuerit, ut id pro eo ac dignum est, laudare sufficiat? Veruntamen, quoniam ita multis ipsi opus est laudatoribus, ut uix unquam pro dignitate tractari queat, nihil alienum aut indecorum fuerit, etiam nos aliquid de eo dicere conari, quanquam uerentes nonnihil, uerba facere post Philonem.

Epilogus.

II. Encomiũ Aristippi.

Exordium à reprehensiõe sophistarũ, simile Isocratis præmio, in orõem de laudibus Helenæ unde etiã huius orõnis plera; sumpta uidentur.

Adeo autem omnium quæ sunt ueneratione dignissima, maximeq; diuina res, pulchritudo est, ut etiã, si omittamus dicere, quibus honoribus dij pulchros affecere, superioribus certè tẽporibus illis, Helena ex Ioue nata, in tanta apud omnes homines admiratione fuerit, ut cum adhuc infra ętatem esset, Theseus ob aliam quandam rem in Peloponesum profectus, cõspecta illius forma, in tantã admirationem ipsius uenerit, ut eum & regnum haberet maximè tutum, & gloria excelleret nequaq; uulgari, nihilominus tamen putarit, sibi uitã uitalem, ut ille ait, nõ esse, si illa carere deberet: rursum aũt se omnes alios felicitate supgressurum esse, si secum illam cohabitare cõtingeret. Atq; hoc modo cum apud se animatus esset, à patre quidem ipsius accipere illam desperauit, neq; enim elocaturum ipsum illam, cum nondum ad iustam ætatem peruenisset, cæterum imperio illius contempto atq; despecto. spretisq; insuper etiam omnibus, qui tum in Peloponeso agebant, potẽtibus assumpto Pirithoo, qui ipsi in raptu adesset, à patre ui abreptam in Aphidnam, Atticę regionis oppidum asportauit. Tantã aũt gratiam habuit Pirithoo pro hoc auxilio præstito, ut ipsum p omne deinde tẽpus ita amarit, ut etiã posteris in exemplũ abierit, Thesei & Pirithoi amicicia. At postq; etiã illũ oportebat ad Plutonis, p ficilei regnum ambientẽ filiã Cereris

Propositio. Confirmatio ab exemplo Thesei & Helenes.

Amplificatio à consequentibus.

Pro-

Proſerpinam, poſtquam multis ipſum dehortatus à propoſito, ne quid tale tentaret, auertere non potuit, unà cum ipſo profectus eſt, arbitratus debere ſe hanc illi referre gratiam, ut pro eo etiam animam in periculum poneret. Cæterum ubi hoc profecto peregre, illa Argos mox rediſſet, poſtquam ætate nubilis facta eſt, quanquàm principes Græciæ, & formoſas alias, & ex parentibus præclaris natas, ex tota ea terra ducere uxores ſibi poſſent, nihilo minus tamen conuenientes, huius proci facti ſunt, cæteris omnibus, perinde ut uilioribus contemptis. Scientes autem, quòd non abſq; certamine ab uno aliquo ducenda eſſet, metuentesq; ne pugnantibus inter ſe aliquibus, bellum inde toti Græciæ oriretur, de cõmuni ſententia in hæc uerba iurarunt, quòd omnes auxilium ferre uellent ei, q eunq; uxorem hanc ducere dignatus fuiſſet, neq; cuiquam concedere, qui iniuria aliqua afficere illum aggreſſus eſſet: exiſtimantes uidelicet, quiſq; ſibi auxilium & ſocietatem hanc parari. Propria quidem igitur ſententia fruſtrati omnes ſunt, præter Menelaum, communis autem pacti experimentum ſtatim adeo dederunt. Non enim multò poſt, cum cõtentio inter deas de pulchritudine orta eſſet, diſceptatio eius litis Paridi Priami filio delegata fuit. Qui cũ iudicio inferior eſſet, quàm ut inter corpora dearum cognoſcere poſſet, donorum autem cogeretur iudex fieri. Ac Iuno quidem offerret illi totius Aſiæ imperium, Minerua robur & uires ad bella, Venus autem Helenæ huius nuptias: Ipſe uero contra ſecum ita cogitaret, quòd imperia quidem etiam uilibus & contemptis hominibus obuenire poſſent, Helena autem, non ſtatim ullus poſterorum dignus futurus eſſet, nuptias huius cæteris rebus omnibus antepoſuit. Poſtea uero exorta celebri illa expeditione contra Troianos, & Europa tunc primum contra Aſiam bello concitata, cum Troiani poſſent Helena reddita, ſine periculo ac metu terram ſuam retinere, Græci autem hanc illis habendam permittentes, omnibus illis difficultatibus, quæ ex bello & expeditionibus percipiuntur, liberati: ne utri conſulere ſibi ipſi uoluerunt, rati non aliam pulchriorem belli cauſſam, ob quam morerentur, inuenire ſe poſſe. Iam uero & dij, cum certo ſcirẽt liberos ſuos in eodem bello perituros eſſe, haud quaquam illos ab eo abſterruerunt, ſed ad id ultrò proficiſci fecerunt, rati non minorem illi gloriam conſecuturos eos eſſe, ſi pro Helena mortem obiiſſent, quàm quòd deorum filij procreati eſſent. Et quid attinet de filijs deorum dicere? cum ipſi dij maiore grauioreq; certamine inter ſe eodem bello congreſſi fuerint, quàm tunc, cum contra gigantes bellum geſſere. Nam in illo contra Gigantes communibus ac mutuis auxilijs dimicarunt: hic autem ipſi cõtra ſe ipſos arma tulerunt. Quo ſanè argumento, quod nam aliud manifeſtius aut clarius eſſe poteſt, quanto etiã ipſis dijs iudicibus, cæteras mortalium res omnes antecellat pulchritudo? Nam cum pro aliarum quidem rerum nunquam ulla ullo modo inter ſeſe diſcordes fuerint, pro pulchritudine autem, non ſolum filios ſuos in mortem obtulerint, ſed ipſi inter ſe dimicarint, nonnulli autem etiam uulnerati fuerint: an non omnibus adeo calculis censuerunt pulchritudinem cæteris rebus uniuerſis anteponendam eſſe? At enim ne penuria quadam de pulchritudine dicendi, circa hũc locum commorari diutius uideamur, ad aliũ hinc tranſire uolo, haud quaquã his quæ antè dicta ſunt, ad comprobandam pulchritudinis dignitatem, inferiorem, nempe ad Hippodamiam Arcadis illius Oenomai filiam. Quàm multos enim ille, pulchritudine huius captos, oſtendit, mortem ſubire uoluiſſe potius, quàm ab hac diſſociatos, lucem intueri. Nam poſtquam adultam ætatem attigit puella, illamq; pater non paruo interuallo cæteras omnes anteire conſpexit, ipſe quoque forma illius captus eſt. Tanta enim hæc in illa excellebat, ut etiã eum, à quo nata fuerat, præter naturam illexerit. Proinde cum ipſe quidem illam, apud ſeſe retinere cuperet, e locare autem uelle ei, qui dignus illa foret, ſimularet, ut hominum accuſationem puta, euitaret, technam quandam machinatur, cupiditate ſua multò iniuſtiorẽ,

Aliud exemplum Hippodamiæ et proeorum.

per

per quam putabat, id quod animo intendebat, facilimè sese conficere posse. Nam currui, quem quoad fieri maximè potuerat, ad celeritatem arte comparauerat, equis, qui ea tum ætate in Arcadia omnium uelocissimi erant, iunctis, cum procis puellæ, aurigatione certabat, ei uidelicet, qui certamine superasset, sponsam illam proponens: qui uero uictus esset, illum capite priuandum edicens. Iubebat autem etiam ipsam unà conscendere currum, quo uidelicet illi, dum uultu in illa defixi hærerent, interea aurigandi currum obliuiscerentur. Cæterum cum qui primus certamen hoc iniisset, succeſſu caruisset, & præterquàm quòd à puella, etiam uita excidisset, reliqui cum ad certamen obeundum cunctari, & eorum quę semel decreuissent, quicquam detrectare, futile ac iuuenile quiddam esse censerent: rursum autem crudelitatem Oenomai detestarentur, alius aliũ præuertit moriendo, perinde ac si metuerent, ne non pro puella illa mori possent. Ac processit ædes ea, donec tredecim eorum iuuenum interficerentur. At dij, cum illum ob prauitatem hanc odio haberent, pariter autem & eos qui mortui fuerant, & puellam miserarentur, alteros uidelicet, quòd tantæ rei possessione priuati essent: puellam autem, quòd forma sua per ætatem frui non posset, pro iuuene eo, quicunq; mox certaturus esset (erat autem is Pelops) curam aduertentes, & currum illi donant pulchriorem arte factum, & equos immortales, quorum ope puella potiturus, ac dominus illius futurus esset. Et sanè factus quoque est, socero ad metam & terminos uictoriæ occiso. Adeo pulchritudo ipsa, cum hominibus diuinum quiddam esse uidetur, & ab omnibus coli consueuit, tum à dijs quoque sæpenumero cum summo studio obseruata est. Quam ob rem neq; nos quispiam reprehendere meritò poterit, quòd quasi quoddam operæ precium putamus, hæc de pulchritudine disseruisse. Atq; ad hunc modum & Aristippus orationem suam peregit. HER. At tu etiam restas Charide me: quare fac, ut quasi quandam coronidem imponas oratione tua, pulchris hisce de pulchritudine dictis. CHAR. Nequaquam, per deos quæso, ulteriùs progredi me cogas. Satis enim sit, indicasse tibi, & quo pacto conuersati fuerimus, & hæc quæ modo dixi. præsertim cum ne illa quidem satis adhuc meminerim, quæ modo commemoraui. Multò enim facilius ea memoria repetiueris, quæ ab alijs dicta sunt, quàm quæ ipse dixisti. HER. Hoc igitur illud est uidelicet, quod ab initio consequi me cupiebam. Neq; enim mihi tantopere orationes aliorum ac tuam audire cura fuit. Quare si me hac priuaueris, etiam illa frustra laborasse te scias. Sed per Mercurium quæso, totam adeo orationem, quemadmodum à principio exorsus fueris, mihi recita. CHA. Satius quidem fuerat, contentum his, quæ dixi, à difficilioribus abstinere me: attamen quando ita cupis, & nostrã audire orationem, in hoc quoq; morem tibi gerere necesse est. Proinde hoc pacto ipse quoq; uerba feci.

Epilogus.

III. Encomiũ Charidemi.

Si primus ipse cœpissem de pulchritudine dicere, procemijs fortasse frequentibus & densis opus haberem, nunc autem quando post multos alios, qui ante me uerba fecerunt, dicturus sum, nihil alienum puto, fuerit, si illorum ante dictis, perinde ac procemijs quibusdam usus, sequentem orationem subiungam. Præsertim cum non alio loco, sed hoc in conuiuio, eodemq; die, orationes istæ habeantur, ita ut liceat & præsentes latere nos, perinde ac si non quisque priuatim uerba faceret, sed eandem singuli per uices prosequantur orationem. Proinde alteri quidem sufficerent ad laudem utique comparandam, ea, quæ uestrũ unusquisque seorsim de pulchritudine dixit. At uero hic adhuc tantum superest, ut & ijs, qui post nos uenturi sunt, extra ea quæ nunc dicta sunt, satis laudum ad prædicandam illam suppetat. Plurima enim undiq; circumstant, quæ & ipsa eam de se opinionem præbent, quasi singula eorum primo loco dici debeant, non aliter atq; in prato aliquo floribus fœcundo, ubi semper ea quæ nouissimè apparent, carpẽtes potissimum alliciunt. Ego uero ex omnibus illis de-

Exordium ab occasione antedictorũ, & loci quoq;.

Attentio ab argumẽti amplitudine.

lectis, quæ mihi uidebuntur minimè prætereunda fuisse, quàm bre-
uissimè potero dicam, ut & pulchritudini debitum suum reddam, &
Confirmatio à collatione effectus reliquorum bonorum & pulchritudinis. uobis, omissa uerborum prolixitate morem geram. Proinde illi qui-
dem, qui uel ob fortitudinem, uel ob aliam aliquam uirtutem præsta-
re nobis uidentur, si non quotidie honestis actionibus beneuolentiam
sibi concilient, & nos quodammodo ad amandum se cogant, inuide-
✶ mus illis magis, undecunq; etiam eis negocia, quæ geruntur, minus
bene procedunt. Pulchris autem non modo non inuidemus formam
suam, sed statim etiam ubi aspeximus tantum, capimur, & plus quàm
amamus eos, neq; grauamur, tanquam superioribus, quantum nobis
licitum fuerit, & seruire quoq; illis. Libentius igitur quispiam obedie-
rit formoso alicui, quàm imperauerit ei, qui talis non est, maioremq;
gratiam habuerit formoso, multa iubenti, quàm si nihil quicquam pre-
cipiat. Ac cæterorum quidem bonorum, quibuscunq; caremus, ulteri-
orem assequendi curam nullam gerimus, at pulchritudinis nulla un-
quam nobis satietas oboritur, sed siue Aglaies filium illum, qui cum
Nireum intelligit, quo pulchrior alter non uenit ad Troiam, ut Homerus ait, Iliados 2. Achiuis ad Troiam profectus fuit: siue Hyacinthum formosum illū,
siue etiam Lacedæmonium Narcissum, pulchritudine superemus, ta-
men nobis ipsi minimè satis facimus, sed semper timemus, ne fortè ui-
deamur apud posteros, ab aliis superati fuisse. Propemodum autē o-
mnium eorum, quæ inter homines geruntur, ut ita dicam, quasi quod-
Alia confirmatio à causa. dam commune exemplum, pulchritudo proposita est. Nam neq; du-
ces negligunt ad pulchritudinem exercitus suos instruere, neq; orato-
res ad eandem orationes suas componere, neq; etiam pictores, ima-
gines ac tabulas suas secūdum illam depingere. Et quid attinet ista re
censere, quorum finis quoq; pulchritudo est? Quin illa quoq; quibus
necessario utimur, haud quaquam prætermittimus, quin omnia, quā
maximè fieri potest cum summo studio, quàm pulcherrimè appare-
mus. Nam Menelaus quidem, non tantum curauit usum & necessita-
tem ædium, quantum, ut pulchritudine earum ingredientes quasi at
tonitos redderet. Et ob hoc sumptuosissimas pariter & pulcherrimas
eas ædificauit. Neq; etiam sententia falsus est. Nam Vlyssis filius in
Locus est Odyssea quarto admiratus eas fertur, cum ad percunctandū de patre, eo loci uenisset,
ut ad Pisistratum Nestoridem in hunc modum dixerit:

Talis & ætherij forsan Iouis aula renidet.

Et ipse adolescentis pater non aliam ob causssam minio infectas duxit
Iliados 2. τῶν δ' ἅμα νῆες ἔπον θ' ὑπὸ μιλτοπάρῃσι. naues, cum unà cum Græcis ad Troiam proficisceretur, quàm ut aspi-
cientes eorum aspectu obstupefacere posset. Et fermè si quis singulas
artes perpendere uolet, reperiet omnes eas ad pulchritudinem tende-
re, eamq; consequi, pro summo ducere. Adeo autem pulchritudo cæ-
Alia, à collatione cæterarum uirtutum. teras res cunctas excellere uidetur, ut ijs, quæ uel cum iusticia, uel sapi-
entia uel fortitudine aliqua fiūt, multa alia inuenias maiori precio uel
existimatione digna censeri: at uero quæ cum hac specie communea-
liquid habēt, ijs nihil quicquam melius inuenire licet, ut rursum & il-
lis, quibus hæc coniuncta non est, nihil quicquam inhonestius, atq; in-
dignius. Quippe solos eos qui pulchri nō sunt, turpes uocamus, per-
inde quasi pro nihilo habendum sit, quicquid tandem aliquis habue-
rit, in quo cęteros antecellat, si idem pulchritudine careat. Proindeet
eos quidem, qui uel in repub. degentibus imperio præsunt, uel tyran-
✶δημαγωγὸς græcè, hoc est, qui in concionibus fauorem plebis ambiunt & Cicero in Lælio populares norum potestati subiecti uiuunt, alteros quidem populares ✶ uocare
solemus, alteros autem adulatores. Solos autem eos, qui huic potesta-
captant, quales Romæ sortasis Tribuni, Athenis autem Rhetores fermè fuere. Et tales à Ci-
dicuntur.

ti subiecti sunt, & admiramur uidelicet & cum philoponos tum philocalos nominamus, adeoq; communes benefactores censemus esse, eos, qui pulchrorum quasi quidam procuratores sunt. Quando igitur ita uenerabilis res, pulchritudo est, ita autem ab omnibus etiam uotis expetitur, & quasi pro lucro putatur, huic ministrare saltem aliquid potuisse, quomodo non merito reprehenderit nos quispiam, quòd cum tantum lucrum lucrifacere possimus, ultrò illud prodamus, ne hoc ipsum quidem uerentes, damnum uidelicet quod mox accipiemus? Ac tantam quidem ego quoq; orationem habui, multis, quæ mihi de pulchritudine amplius dicere licebat, omissis, postquam conuersationem hanc in longum adeo progressam, uidebam. HER. Felices sanè uos, quibus tali conuersatione frui licuit. Fermè autem iam etiam ego nõ minus uoluptatis, quàm uos, per te uidelicet, accepi.

Hoc est, sedulos, & laborem nullũ detrectantes. Deinde et elegãtiæ seu pulchritudinis studiosos, atque his nominibus amatores appellare solebant. Et Socrates quoque ut τὸν ἐραστὴς, Et λαικάλθ- audijt.

Neq; his uidetur Lucianũ esse.

NERO, SIVE DE FOSSIONE ISTHMI.

Si modo germanus est, Luciani.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

TOtus hic dialogus, cuiuscunq; tandem est (Nam Luciani esse, neq; asseri puto posse, neq; prorsus negari) quasi quædam in Neronem inuectiua est, qua potissimum dementia illius exagitatur, quam cum in Isthmo fodiendo, à quo & tituli ratio sumpta est, tum in obeundis Scenicis certaminibus Imperator Romanus exercuit. Ἑστίᾳ: uelut perpetua facti commemoratio, paucis quibusdam & cæterorum ipsius facinorum exemplis, amplificandi causa, adiectis, quæ tota Musonio philosopho tribuitur, qui Tuscus genere, ut Tacitus ait, cum studia iuuenum præceptis sapientiæ foueret, à Nerone postremo, cum in omnes bonos & claros æquè grassaretur, ob linguæ libertatem, ut Suidas addit, interfectus fuit. Æluius & alij meminere, & Gellius lib. 16. cap. 1. Cæterum, fuerunt & in hoc dialogo, multa ex coniectura magis quàm ex fide, ob exemplaris, uelut apparebat, uicios itatem, uertenda: quam ob rem, ut in postremo operis, eam saltem à lectoribus ueniam postulo, quæ cæteris hactenus in claris & manifestis etiam impingentibus data fuit: præsertim cum in nullo hactenus, quod equidem sciam, legẽtium fidem fefellerim, ubiq; cum hoc loco, tum in superioribus, eo, circa quod uel ignorantia, quam & ipsam agnosco, uel alia aliqua de causa, hæsitassem, aut asterisco, aut annotaciuncula aliqua, signato. Qui si nihil aliud, illud certè tamen existimo, occasionem et quasi quandam ansam, ad ulteriora ac ueriora indaganda, alijs me tradidisse.

MENECRATES.

Exordium à præsentis rei occasione,

T Isthmi fossio, quæ in manu adeo, ut aiunt, Tyranno fuit, & tibi Musoni, mentem habere græcam uidebatur. MVSO. Scito Menecrates, etiam meliora cogitasse Neronem. Nam & circuitus Peloponnesi illos supra Maleã, tollere nauigãtibus uolebat, Isthmo ad uiginti stadia interrupto. MENE. Hoc autem & emporijs profuturum erat uidelicet, & ciuitatibus cum maritimis, tum etiam illis, quæ in mediterraneis sitæ sunt. Nam si maritima loca benè habeant, etiam illis quæ interiora sunt, domesticus agrorum prouentus sufficiet. Sed hæc narra quæso Musoni, nobis, ut enim omnes audiendi cupidi sumus, nisi si quid aliud seriæ rei fortè est, cui tu nunc incumbere cogitas. MVSO. Narrabo, quando quidem uultis. Nam sat scio, quòd plus etiam gratificabor, ijs utique, qui ad iniu

✱φραστὸς ὁδὸς græcè Narratio.

cundam adeo curarum (ut ita dicam) officinam ✱hanc studendi caussa uenerũt. Neronem igitur in Achaiam uia ducebat, & illud item, quod sibi ipsi uehementer persuaserat, ne Musas quidem dulcius modulari. Volebat autem & Olympijs, quod certamen omnium maximè exercitijs frequentatur, cantando coronari. Nam quæ in Pythijs aguntur, eorum pleraq; ad se magis, quàm ad Apollinem pertinere putabat. Neq; enim neq; illũ aduersus se cytharam, aut carmen liquod mouere audere. Cæterũ Isthmus haud quaquam ex illis erat, de quibus hic diu, aut longè antè cogitasset, sed cũ fortè naturam loci conspexisset, magnificum opus hoc animo concepit, Achiuorum uidelicet regẽ, eorum, qui ad Troiam olim profecti fuere, animo proponẽs, qui ipse Euboïã quoq; à Bœotia resecuit, medio circa Chalcidem Euripo immisso. Deinde aũt & Dariũ, ut à quo & Bosporus ponte iunctus fuerit, cũm is contra Scythas proficisceretur. Nam Xerxis factum, etiam ante ista fortassis animo cogitarat, quod magnificentissimum operũ magnificorq; omnium fuit. Supra omnia autem hæc, etiam illud putabat, Græciam per hoc quòd breui adeo omnes inter se miscerí possent, contra

✱ἐσίαζε. quæ à nomie ἐσίαι deriuasse uidetur. Nã alterum ἐσίαζειν quæ conuiuio accipere significat è tenui scribitur

exteros splendidè adeo stabilitũ iri. ✱ Nam tyrannorũ ingenia ebria quidẽ sunt, tanguntur aũt alicubi, ubi uocem hanc audiunt. Porrò progressus in scenam, hymnum quidẽ Amphitrites & Neptuni cecinit, & canticũ quoddã nõ magnum Melicertæ autẽ & Leucotheæ. Cum autem auream ipsi ligonem porrexissent, Græciamq; tanquam in tutelam cõmendassent, ad fodiendũ profectus est, plausu cantuq; prosequentibus illum tum omnibus. Atq; ubi terram, ter opinor, tetigisset, deinde & quibus præfecturæ atq; imperia credita erant, opus unà capesserе iussisset, Corinthũ redit. Herculis adeo res gestas omnes sibi usus superesse. Illi igitur qui in uinculis fuerant, petricosis atq; difficilibus conficiendis exercebantur: exercitus aũt, ea quæ terrea ac plana erant, fodiebat. At ubi iam septimũ

✱ Videtur mendosus nõ nihil loous esse.

& quintum ✱ diem quasi alligati Isthmo fuissemus, rumor quidã è Corintho uenit, non ita tamen manifestus aut planus, q; Neronem pœnituisset Isthmi incisi. Dicebant aũt Aegyptios geometras, altitudinẽ metientes, haud quaquam eandem atq; æqualẽ utriusq; maris superficiem deprehendisse, sed cum eam partẽ quæ Lecheum aspicit, altiorem iudicarent, de Aegina in timorem uenisse. Nam si tantum pelagus contra Insulam effunderetur, periculum esse, ne illa aquis obruta in profundum demergeretur. At Neronem à fodiendo Isthmo, ne Thales quidem absterriturus fuerat, quanquam sapientissimus, & naturalium rerum peritissimus. Nam incidendi illius maiore studio tenebatur, quàm publicè canendi. Sed motus occidentalium gentium, & asperrimus, ✱ qui illas nunc excitat & incendit (Vindex autem nomen ipsi est) reuocauit ex Græcia & ab Isthmo Neronem frigide adeo maria dimensum. Nam æquè altè à terra utrumque assurgere, eandemq; superficiem habere, scio. Aiunt autem ipsi & Romanas res paulatim iam labi & declinare. Id quod & ipsi ex Tribuno heri, cui

Ita portus uocatur, ad occidentem uergens, quẽ ex Italia nauigãtes petunt, ut contrà Cenchreæ, quem ex Asia nauigantes,

De Vindice qui primus contra Neronem in Gallijs surrexit. Suetonius & Tacitus quoq; meminit.

impe-

impegerat,* audiſtis. MEN. At uox Muſoni, propter quam in Muſas ita deperit,& Olympiadas pariter & Pythiadas amat, qualis nam tyranno eſt? Nam eorum qui ad Lemnum nauibus ueniebant, alij quidem admirabantur ipſum, alij autem etiam deridebant. MVSO. At ille, quod ad uocem attinet, neq; admiratione dignus, neque riſu eſt. Nam ipſum natura inculpabilem, atque adeo mediocrem formauit. Sonat autem concauum quiddam, non natura tamen,& graue, impendente atq; urgente hoc gutture, ac carmina quidem hoc pacto accurata quodammodo etiam perſonat. Voculationes autem ſonorum leuigant hunc poſtquam ſibi ipſi non confidit, Chromatum uero humanitate & modulatione facili quidem illa,& ad cytharæ cantum accommodata:& ubi tempus eſt, ire & ſtare,& de loco tranſire, deinde & nutum cum membris exequare, hæc accuratè facere, eius eſt qui pudore ſolo eo afficit, quòd rex uidetur. At rurſum ſi imitetur ſuperiores, huic quàm multis ſpectatoribus riſus excidit: quanquam infinito adeo metu impendente, ſi quis ipſius cauſſa rideat. Nutat enim plus æquo, Et cum ſpiritū attrahit, ſtat ſummis pedibus diſtentus & refractus, perinde ut ij, qui rotam circumagunt. Iamuero cruentura rubicundus exiſtens, multò magis etiam rubeſcit, cum ipſi facies incenditur, ſpiritus autem modicus, & ægrè alicubi ſufficiens. MEN. Qui uero certamine cum ipſo conferuntur Muſoni, quo pacto ſe gerunt? Nam arti gratificantur ſcilicet. MVSON. Arti quidem Muſoni, quemadmodum & qui luctando ſubſeruiunt, ſed cogita, Menecrates, Tragicum hiſtrionem illum, quo pacto in Iſtmijs, perierit. Paria enim pericula & circa artes ſunt, ſi qui in ijs oſtentandis impendio elaborant. MENE. Quid hoc autem Muſoni, admodum enim ignarus eius ſum, quod dicis? MVSON. Audi igitur rem abſurdam quidem & inſolentem, attamen inconſpectu Græcorum actam. Nam cùm in Iſtmijs lex eſſet, ut neq; comœdia certaret quiſpiam, neq; Thragœdia, Neroni placuit, Thragœdos ſuperare. Ac prodierūt ad hoc certamen plures quidem. Epirota autem ille, ut qui uoce optimè ualeret, & ob eam autem etiam celebraretur, & in admiratione eſſet, clarius ſolito fingebat, & coronam amare ſe, & nihil de ſtudio remittere uelle, priuſquam à Nerone decem talenta pro uictoria acciperet. At ille exaſperabatur, ſimul & inſani more feretur: nam & auditus iam ſub ſcena fuerat in ipſo uidelicet certamine. Acclamantibus autem Græcis, Epirotæ mittit ſcribā, qui iuberet hunc ſubmittere ſibi ſeſe: ſed pergente eo, & ſupra modū attollēte uocem, populariterq; ac liberè cum ipſo contendente, immittit Nero in pulpita ſuos hiſtriones, tāquam qui ad hoc negocium pertinerent. Nam & libellos elephantinos, & duplices habebant, quibus præ ſe intentis, ueluti pugionibus utebantur. Atque hi Epirotam ad proximam columnam erigentes, guttur ipſius fregerunt, cedentes obuerſis in rectum libellis. MENE. Tragœdia autem uicit, Muſoni, ſceleratum adeo facinus in oculis Græcorum auſus? MVSO. Quid putas? ludus hic adoleſcenti fuit, qui matrem occidit quoq;. MENE. Si uero inter Tragœdias, hiſtrionem occidit, exacta illius uoce, quid adeo attinet demirari, quādo & Pythicum os, unde uoces inſpirare ſolebant, obturare conatus fuerit, ut uidelicet neque Apollinis uox aliqua eſſet? Quanquam ipſo Pythio, recenſente, eū inter Oreſtas & Alcmæones, quibus id, quòd matres occidēre, etiam laudis aliquam famam præbuit, poſtquam id in ultionem patrum fecerant. MVSO. Hic autem, cum nullo modo dicere poſſet, quemnam ultus eſſet, contumelia à deo affectum ſeſe putabat, cum tamen mitiora, quàm ueritas exigebat, audijſſet. Sed interea dum ſermones cedimus, quæ nam nauis iſta eſt, quæ huc propinquat, ut autē boni aliquid afferre uidetur. Nam coronati capitibus omnes ſunt, perinde ut chorus quiſpiam, qui fauſtum aliquid nunciaturus ingreditur. Et quidam ex prora manum protendit quoq;, iubens & conſidere nos, & gaudere, clamatq; niſi non ſatis rectè percipio, Neronem perijſſe. MENEC. Clamat enim Muſoni, & manifeſtius

Et ſunt q̄ tradant Paridē hiſtrionē occiſum ab eo, quaſi grauem aduerſarium. Suetonius.

Videtur hic ppcram pſonarū uices inſertæ eſſe, unaq; & continua oratio Muſonij eſſe debere. quæ ſupiori faciunt ex ſequentibus fidem faciat.

utiq;, quo propius terram contingit. MVSO. Euge,ô dñ. MEN. Sed ne glorie-mur. Nam mortuis, ut aiunt, non decet conuiciari.

PALINVRVS.

ARGVMENTVM.

DVo hi Dialogi sequentes, Luciani non sunt, neq; græcè scripti etiam, sed quia à doctis Italis, cum Lucianicis eodem titulo, coniuncta, accepimus: ne harum quidem lectione fraudare quenquam uoluimus, præsertim cum ad exemplum Lucianicorum aliquo modo efficti & ipsi essent.

Interlocutores: PALINVRVS, CHARON. PAL.

OBSECRO te ô Charon, sine me ut iam nauim conscendã. CHA. Quis me appellas? PAL. Ego nauita quondam illi us, quem nuper iuuentẽ transuectasti, Aeneæ Troiani. CHA. Tu ne ille es, q apud portus Velinos inhumatus iacebas? PAL. Ille ipse sum. Sed crede cœlestiũ nutu fieri, ut transuehar, quorũ prodigijs longè lateq; actæ finitimæ gẽtes, & ossa mea iam expiauerunt, & tumulũ mihi, tumuloq; insuper solẽnia statuerũt. Quare te oro, ô iustissime Charon, patere tandem ut ingrediar, sic prospera semper sit nauigatio tua, sit solita nauis tua atq; inconcussa. CHA. Rem iustam petis, Palinure, ingredere, ut libet: uos uero tã confertæ umbræ, quid fatigatis me precibus, quid fatigatis: quæ nam hæc uis desiderij? Expectate tantisper, dũ trans flumen hunc porto, regrediar quamprimum. PAL. Habeo tibi Charon, immortales gratias, qui me his tandem eripuisti è malis, qui me dira hac tandem, qua detinebar trãsfretandi cupidine liberasti. CHA. Amo te equidem, Palinure, tum propter Aeneam regem, quem mihi nominasti, qui & super omẽs, quos unq; uiderim, mortales, usus est mihi singulari quadam præditus pietate, tum propter meã etiam, quod olim commune fuit tibi, magisterium: par enim sibi quisq; parem affectat, delectatq; magis, quæ inter pares fit, uel confabulatio uel uitæ actio. Afficiebar porrò non modico dolore, quum uidebam iam dudũ te in citeriore hac ripa errantem, incertumq; sedis tuæ. Neque licebat tibi succurrere, propter legẽ mihi datam, ne quenquam, nisi humato prius corpore, transportem. Sum enim ego minimus inter infernos habitatores, subiectusq; alienæ potestati, cui parere non tam pulchrum mihi, quàm aliàs necesse sit. Gaudeo autẽ nunc & lætor, quòd ea aliquando se sors tibi obtulerit, quo & tuum implere desiderium, & meum releuare dolorem (salua lege officij mei) possum. PAL. Imò ego non minus propter te dolebam, ô Charon, quia perspiciebam tot te graues assiduosq; labores perferentem sine ulla relaxatione. Neq; enim me latet, quot quantisq; uexari malis solent nautium gubernatores, qui nihil aliud in uita, quàm nauigationem exercuit: atq; ita exercui ut nihil illa grauius, nihil periclitatius contingere mortalibus putem: propter quod credibile magis tibi uideri potest, si angebat me utiq; fatigatio tua, repetentem animo antiquas, quas iuuenis etiam sustinebam nauticas fatigationes meas: quarum experientia iam edoctus sciebam probè pari malo tuo condolere. CHA. Frustra propter me dolebas, Palinure, nam nihil molesta mihi est ars mea. PAL. Quid ais? CHA. Aio gratam me habere & iucundã artem meã. Vides ut cruda uiridisq; senectus est mihi? memini haud unquam ab ipsa, qua iam omnium annos supero, longæua ætate mea pertæsum me esse laboris mei, qui quotidie iusto alacrior atque ualẽtior: sed intelligo cur tu aliter tibi persuadeas. Est enim communis hic morbus mortalium, ut sortis

suæ

ſuæ quenq; diſtedeat ſemper, uiuatq; contentus nemo ſtudijs ſuis, laudẽt uero longè, ac beatiores exiſtiment omnes, qui diuerſas à ſe artes atque actiones ſequuntur, uerum falluntur maximè opinione ſua. Nam ſi rectè intueri uelint, cognoſcent perſpicuè nullum eſſe in uita eorum ſtatum qui nõ magnis ſcateat miſerijs, quem non magnæ graueſq; perturbent undiq; moleſtiæ & uexationes. Et ſi detur aliquando ut alter in alterius ſtudia transferatur, quàm uideas tunc ſua cuiq; leuia uideri, quæ prius præ grauitate accuſabat, contraq; ea grauiora quæ prius leuia uidebantur. Itaq; ſi benè cõſideres, Palinure, non eſt ita grauis mea cõditio, ut cẽſes, neq; propterea quòd nauclerus ſim, ſum eo mirabilior. Sed tu (ut uideo) ſequeris uanos errores mortalium, ego uero integritatem tantum iuſtitiæq; ueri lucẽ ſecutus dego contentus ac lætus ſorte mea, neq; adſcribo mihi calamitatem, quòd deſudẽ quotidie nauigando & defatiger. Neq; ob hoc arbitror quempiam horum, quí mecum ſimul ultimas ſedes colunt, me eſſe beatiorem, non ipſos iudices Minoën, Rhadamanthum & Aeacum, quanquam magna omnes emineant poteſtate, non ipſum Ditem, quãquam ſceptro potẽs ſit, atq; regna iſta moderetur. Sunt namq; & illi ſui labores ſuæq; moleſtiæ, & maiores fortè, quo & maiore regiminis ſarcina præmuntur. PAL. Potes de te tibi Charon perſuadere, ut libet, mihi enim de me nunquã perſuadere poteris, quin ars noſtra ſine ulla comparatiõe cæteras laboribus & periculis excedat. Quod liquidò tibi probarem, niſi quòd uereor tædio te afficeret fortaſſe lõgior narratio noſtra. CHA. Imò ſumma me afficeret recreatione. Nam & delectat me te cum ſermocinari, & nauigantibus etiam magnam animorum refocillationem afferre ſolent huiuſmodi confabulationes. PAL. Quando igitur non eſt tibi iniucundũ, proſequar ſuſcepti ſermonis noſtri rationem, ut intelligamus, non eſſe duriorem ullam, quàm nautarum ſortem: quod tibi facile perſuadebo, ſi animaduertas, quos æſtus & frigora tolerare eos, quos perhorreſcere tonitrus & fulgura, quibus perfundi imbribus, qua uentorũ rabie agitari quotidiè neceſſe ſit. Si cognoſcas quoties eos torqueri fame & ſiti, quoties ſqualore etiam teterrimo conſumi contingat: ſi attendas habitationem eorum inſtar carceris ſupellectilem, uel nullam uel ſordidiſſimam, ſtrata dura, cibaria aſpera, potum immundiſſimum, indumenta ſpurca, incommoditatem rerum omnium, noctes inſomnes, & ſub diuo ſemper. & inquieras. taceo perpetuũ alioqui quoddam eorum exilium. Quos patriæ eorum exteros profugos, uagos, palentes, ignaros quietis, priuatos omni (quo nihil eſt in uita dulcius) cõiugis ſobolisq; fructu ac iucunditate: quis non abiectiſſimos, longeq; omnium mortalium miſerrimos eſſe iudicabit. Prætereo Scyllam, Charibdim, Syrtes, Symplegades, tot infeſta nauigantibus maris pericula. Omitto tempeſtates, quibus nec uiſu quicquam eſt triſtius, nec horribilius, quibus & ad ſummum uitæ uſque diſcrimen quotidie iactantur, quatiuntur, & (quod ſæpe accidit) ſubmerſi tandem obruuntur. In qua re nemo eſt, qui idoneus magis, quàm ego, teſtis adhiberi queat: qui cum multis fuerim quaſſatus tempeſtatibus, tum ea maximè quæ me ex Sicilia in Italiam nauigantem inuaſit, tam ſæua atq; horrens, ut horrori ſit adhuc mihi eius recordatio. Non poſſum certè (ut par eſſet) explicari tibi acerbitatem illius tempeſtatis, ſed quanta extiterit, ex hoc facile coniecturam facere potes, quòd Aeneam ducem, cuius ſumma conſtantia & animi fortitudo ubiq; decantatur, uidi ego contrementem grauiter atque ingementem, extentisque ad cœlum manibus beatos longè inclamãtem eos, quibus ad Troiam oppetere contigiſſet, lamentantemq; pari ab eorum morte ac fortiſſima, à Diomedis gladio ſe ereptum extitiſſe, crudelem equidem diem illuxiſſe omnibus ultimum, neque ex numero noſtro quenquam putaui euaſurum, Non ipſum Aeneam, non Ilioneum, non Achatem, non Abantem. grandeuumue Aletem, quorum naues longè diſiectas, ad ſummumq; penè exitium adductas, neſcio quæ

uis illa, nisi diuina liberauit. CHA. Num incognita mihi narras: hæc ea ipsa die resciui. PAL. Quo id modo? CHA. Quo id modo rogas? An aerem illum fidumq; Orontem ignoras, ductorem Liciæ nauis? is quidē tunc submersus concessit ad me, illico exponens mihi ex ordine omnia, quę tu disseruisti, implorans deinde opem, rogitāsq; multum, ut se ulteriore in ripa sisterem, quod nunquā passus fui, quū inter fluctus adhuc corpus suum sine sepulchri honore iactaretur. Nunc agit se circum hæc stagna mœstus, atq; errabundus: uidisti illum? PAL. Et tum uidi, & unicum meorum solatiū habui, dum tantisper in ripa moratus, pari cum eo detinebar infelicitate. Nec enim falsa de tristi eius interitu retulisti, cuius adhuc imago subit mihi, dū excussum, & puppi contortū q; teretum atq; circumactum horrendum, à fluctu rapidus tandem equore uorte x absorpsit. sanè quod ad me pertinet, nihil edisseram: qui licet eam euaserim tempestatem, amarum tandem aliquando etiam uitæ meæ finem inueni, excussus & ipse, pariter atq; iactatus inter undas (quod deerat) insuper ferro præterea obtruncatus. Ex quo nec tantum mihi timui, quàm Aeneæ meo, ne tantis undis surgentibus spoliata magistro nauis deficeret: hæccine eorum delitiæ, opes, tranquillitas, sic illis utuitur, sic moritur. Tui nunc & aliorum defende studia, & artes, contemneq; si libet, maiorem esse etiam eorum miseriam & calamitatem, qui patrias incolentes suas, uxorumq; ac filiorum societate beati quiescū, gaudent, ludunt, hortantur, amicicias colunt, exercentur commodè, habitant magnificè, uestiuntur cultè, conuiuantur lætè, cubant molliter, iucundos suos ac geniales agunt dies, Adde qui in urbibus optimates & primarij magnam sibi uendicant autoritatem, habenturq; summo in precio atq; honore, qui ius dicunt, qui causas agunt aliorum, qui fasces gerunt, qui ducū exercitus, qui uel assistunt principibus, uel principes ipsi magni illustresq; sunt. Quibus nec optabilius quicquam in uita esse uideo, neq; beatius. CHA. Falleris longè Palinure, nam quos beatiores esse arbitraris, miseriores illi sunt ulla sine dubitatione. Neque enim negauerim sortem subiectam esse nautarum magnis malis: sedita subiectam, ne comparatione aliarum, quæ maioribus etiam grauantur incommodis, minus certè misera iudicanda sit. Quid enim tristius (ut ad tuos ueniam) qui patrias suas colunt, quid miserabilius, quàm domi suæ agere, & ita agere, ut iucundiorem aliquando quàm uitam mortem optes? Quæ ulla maior calamitas, quàm circundari urbem hostibus, ingruere bellum, uolitare tela, stringi enses, perfodi muros, fremere tormētis, saxo dirui domos, tremefieri & concuti? quemq; fame sitiq; deficere, corrumpi aērem, occupari mœnia, spoliari templa, dirumpi patrimonia, publicari bona, incendia parari, malos exultare, bonos torqueri, affici conuicijs, expelli domibus, uulnerari, carcerari, relegari, deportari, trucidari filios ante parentum ora, uim pati uxores, stuprari gnatas. Videntur an hæc tibi mala, Palinure, & an his quæ tu meministi, ulla ex parte comparanda? PALIN. Quàm uera narras, ó Charon, quàm nunc uelaudiens ista perhorresco. Venit enim mihi in mentem, grauis illa & deploranda patriæ meæ desolatio, Troiæ inquam, tam præpotentis olim atque prædiuitis, cuius euersione nihil credo referri posse crudelius, aut lachrymabilius, tantaq; fuit calamitatis eius magnitudo, ut longè plura etiam atque tristiora quàm tu suprà memoraueris, sibi contigerint: quæ si uelis, omnia tibi, ut rem certius agnoscas, explicabo. CHAR. Haud opus est, Palinure, quoniam & tempus non patitur, & ego hæc omnia non secus ac tu nota atque comperta habeo. Nam & mihi renunciauerunt, ut quæque aduentabant animæ, ex illo bello profectæ. Nihil certè, ut nunc tu dixisti, peruenit ad aures meas crudelius aut lachrymabilius. PALIN. Faxo ut iubeas, sed auertas Charon, grauissima licet hæc sint, rariora tamen contigere, quàm ea nautarum, quæ suprà exposui. CHAR. Referam ergo alia frequentiora, & ex ipsis quidem met ciuitatibus, quarum relatio

augebit

augebit etiam earum miseriam. Vade oro, & per ciuitatem, plateas porticusq; discurre, quid aliud offendes, quàm oblatrantium maledicta, insimulationes pestilentissimas, optimi cuiusq; dilacerationem, quid non exploratorum insidias, inuidentiumq; uenena. Diuerte modo gressum, & artificum, mercatorumq; tabernas ac conuentus pete: quid aliud deprehendes, quàm sermonum nebulas, fucos, mendacia, deceptionesq; manifestas. Transfer dehinc te in fora publica, sedesq; iudiciarias: quid aliud audis, quàm undiq; omnia magno strepitu ac clamore miscerí? Quid intelliges aliud, quàm cædes, hominum compilationes, furta, grassationes, conspirationes, proditiones? Quæ alia occurrent tibi, nisi litigatorum iurgia, & contentiones, testium periurationes, causidicorum præuaricationes, iudicum corruptiones, præsidum ambitiones ac rapinæ? Quos ibi alios obuiam tibi habebis, quàm exultantes improbos, lugentes bonos, oppressas uiduas, proculcatos pupillos, egentes prostratos? Attolle postea altius oculos, & atria principum perscrutare, quàm non uidebis ibi assentatorum exaltationem, speculatorum acceptionem, militum audaciam, fœneratorum uoracitatem, quæstorum improbitatem: quàm non potentũ hominum in tenuiores uim atq; insolentiam? Quas non concussiones? quas non populationes? quos non innocentes accusari, criminari, carcerari, proscribi? PAL. Grauia hæc nimis ac miserabilia. CHA. At restant alia, quæ non minus tibi grauiora & miserabiliora uidebuntur. PAL. Perge. CHA. Quæ fortassis etiam grauiora & miserabiliora iudicabis, quoniam domestica ac frequens magna est eorum pestis. PA. Fare. CHA. Nolo tibi Palinure afferre in medium graues longosq; artificũ & negociatorum labores: non eos quibus afficiuntur agrorum cultores, non quibus milites, non quibus causidici, cæterarumq; disciplinarum sectatores æstus, algores, inediam, peregrinationes, anxietates uel pericula, uulnera, cædes, districtas habitationes, infinitaq; agendi, cubandi, uescendi incommoda uel fastidia, lassitudines, uigilias, sollicitudines, odia & infamationes. Nam si cõplecti cuncta sermone meo atq; exequi uoluerim, tot tantaq; dicẽda se offerent, ut præ lõgitudine malorũ ac mole, citius nauigatio nostra quàm oratio finem possit inuenire. Omittam itaq; & commemorabo tantum, quas inter domesticos parietes, tum seruorum, tum uxorũ ac filiorũ molestias ac turbationes pessimas perferre solent, qui gubernationi præsunt rei familiaris. Cuius si ita ut naualis expertus, facile quicquid dicturus sum, me etiam tacente, & intelligeres & approbares.

Nã seruorũ primo in dominos semper prompta maledicta, furta, impositiones fugas, arrogantiam, negligentiam rerum dominorũ, temulentiam, edacitatem, somnolentiam, tarditatem, ignauiam: nemo est qui non uideat magnam afferre his, qui patiuntur, infelicitatẽ. Deinde filios quorũ amore nihil dulcius esse fertur, quanta animi cum amaritudine aspiciant parentes, uel ægrotare uel mortẽ obire, quod frequẽter admodum fit, satis existimo etiã te intelligere. Quàm uero grauem & anxiam credis esse eorum uel parturitionẽ, uel educationẽ, uel institutionẽ? Quoties pro eis bonos parentes gemere, suspirare, dolere, torqueri: Quanta etiã putas perturbatione affici, dũ quos progenuerunt, immẽsaq; adeo cura aluerunt, uel parũ sibi audientes, uel rebelles ac infestos, postea habere cõtingat, quæ dolenter eos ferre arbitraris, dum insani & uecordes sunt, dum hebetis & crassi ingenij, dum efforminati & molles, dum dilapidant & euertunt patrimonia, dum nullo bono operi & studio intendunt, dum per præcipitia uiciorum omnium uitam ducunt suam. Quid de uxoribus loquar, quas dos tumidas, genus insolentes, forma suspectas, deformitas reddit inuisas? Quarum lingua nihil pernicioſius, quarum audacia nihil prodigioſius, quarũ improbitate nihil execrabilius. Quæ iurgijs semper & contentionibus obtundunt uiros, quæ semper conqueruntur, semper exprobrant, semper insidiantur. Quibus quum desint cætera, nunquam tamen lachrymæ, gemitus, & suspiria, quæ

cæca

cæca ſua, qua tantum ardent ornamentorum ambitione exhauriunt opes, labefactant domos, cogunt maritos in malos quæſtus, in dira ſcelera. Non refero turpiſſima adulteria, quibus nec punitur minus, nec peccatur magis quicquã, ea quanto dolore afficiant bonos coniuges, nemo ſatis unquam, meo iudicio, enarrare poſſet, ſed magnum doloris argumentum præſtant, & grauiſſimas cædes, & ingentia, quæ ſæpe propter corruptas uxores, bella exarſerunt. PALIN. Hoc plus, quàm uellem, ſcio: nam arduum illud, quod ego uidi, Græcorum & Troianorum bellum propter Helenæ raptum, in eam excreuit rabiem, quam nulla mundi regio ignorauit. CHA. Quæ toti mundo manifeſta ſunt, ea tantum noſti Palinure, at ſi ſingula, quorum nihil me latet, intelligeres, adduceris in tãtum ſtuporem, ut ſtupeſcens etiam præ miſeratione coniugalem uitam lachrymares. PAL. Hui quid narras. CHA. Narro quæ quotidie uideo, & pertracto. PAL. Ergo connubia putas polluta & coinquinata? CHA. Minimè, id nunquã dixerim. PAL. Atqui multas memini me uidiſſe ea præditas honeſtate, ea religione ac uitæ integritate, ut diuinum quoddam magis quàm humanum redolere uiderentur. CHA. Et multas utiq; eiuſcemodi eſſe confiteor, ſed eas quidem, quæ optimis honeſtiſſimiſq; ortę parentibus, ebiberunt à primis annis ſobrios & caſtos mores. Quæ ſanctis parentum ſuorum exemplis educatæ uitam inſtituerunt, peccare caſtigatæ, ſapienter ad manſuetudinem edoctæ, ad pietatẽ, ad fidem, ad diuinum cultum, ad rectum compoſitumq; regimen rei familiaris. Quæ ſe à thiaſis ſaltibus, iocis: quæ ſe à ſpectaculis, ab immodeſtiore cultu, ab licentiore colloquio abdicarunt. Cæterum quæ contra ſanctitatem, quæ malis inſtitutis, peruerſiſq; parentum exemplis imbutæ, molliter uixerint, aſſuefactæ deliciis, quia turpi ocio, quæ nihil niſi ſaltare, canere, fides pulſare didicerunt, quæ præterea oculis ſuis auxerunt matrum præſertim obſcœnitates & immundicias. Haſce qua fide & integritate eſſe putas erga maritos? Illabuntur ſiquidẽ tanquam uenena tenellis mentibus parentum exempla, inde rarior etiam, quàm reris, eſt hymenalis honeſtas: quò qui eas uel emendatis inſtituant moribus, uel ſancto inuitent exemplo, parentes ſimul rariores habeantur. Prodeũt poſtea in publicum quæq; etiam procatiores, aperta fronte, directo greſſu, quaſi pudicicia iam ipſæ conſecraſſe uideantur. Et quæ ſecretum intra cubile probra geſſerunt, cum ueſtem induerint, illa contexiſſe atq; occultaſſe exiſtimant. Vosq; ea, uanũ uulgus, ita ut cernitis, uera dueẽtes eſſe arbitramini. At ego nihil ac res ſe habet de eis iudico, nuda emm hic omnia atq; aperta ſunt. Nõ ueſte hic teguntur maculæ, nõ pallio obnubuntur ſcelera, exertos omnes ac nudatos, rerumq; omniũ uacuos prorſus hucingredi oportet. Quicquid in uita malè tentatum maleq; actũ eſt, hic fronte coràm ipſa demum geſtatur, diſpoliatur, oſtentatur. Quare nõ mirum tibi uideatur, ſi quorumcunq; nota habeo crimina. Qui quorumcunque eſſe nudas, ita ut prædixi, tranſueho umbras, quàm proinde ingentem uideo earum turbam, quæ cum impudicicia iam longe apertam oſtendant ſuam, pudiciſſimæ tamen in uita habeantur. Quantas ſecum in maritos fraudes gerunt, quot ſimulationes, quot proditiones, quantam hypocriſim, quot aliorum obſcœnos amores, quot polluſiones, quot ſuppoſititios partus, quot mentitas enutritiones, quot alieni ſeminis ſuſceptas meſſes. At, quod ridiculum magis eſt, lugent poſtea ignari mariti haſce ſibi extinctas uxores. Laudant inter cœtus & prædicant, quaſi pudicicię principes. Statuunt mauſolea, plurimi quoque epigrammata condi, orationes ſcribi, & pronunciari curant in laudem ac memoriam caſtitatis fideiq; earum ſempiternam. An hæc triſtia & amara eſſe cenſes, Palinure. Et an comparationem ullam habere putas, cum his nautarum, quæ ea ſeueritate & acrimonia recenſuiſti, ut cætera læta, fauſta, delitiarúmque plena (ſi tibi fides daretur) exiſtimanda eſſent. PALINVRVS. Haud equidem tanta in ciuitatibus priuatiſq; domibus, quanta modo enumeraſti mala,

regnare

regnare credidiſſem. CHA. Ita proficit inexpertos ſermonem aliquando inire cum his qui multarum rerum uſum atq; experientiam habent. PA. Ita fit. CHA. Quid ſi animaduertas labores quos perferunt nautæ, corpori magis quàm animo infenſos ire? concedes amplius etiam ſententiam meam. Nã huiuſmodi res duræ aſſiduo quodam uſu & aſſuefactione mitiores fiunt, & quodammodo domantur, quas uero ego memoraui, cum animum magis affligũt, non ita uſus et aſſuefactio mitigare atq; edomare poteſt. PAL. Conſentio tibi iam, gaudeoq; in eam lucem te illuſtrante peruenisſe, ut intelligam tam magnam aliorum & maiorem etiam, quàm nautarum miſeriam. Sed illud non poſſum intelligere, quin principes ſaltem ac magni uiri, nõ dicam, nautis, ſed cęteris inſuper quibuſcunque mortalibus beatiores ſint. CHA. Cur? PA. Quoniam omnibus abundent atq; affluant bonis. CHA. Quibus? PAL Honore, gloria, opibus, delicijs, amicis, potentatu, imperio. CHA. Hiſce? PAL. Hiſce & multò pluribus. CHAR. Erras. PAL. Errorem hunc optaſſem in uita mihi. CRA. Deliras. PAL. Maluiſſem ita delirare, quàm tua cum ſententia ſapere. CHA. Quid, ſi nihil illis miſerius? PAL. Quid, ſi nihil beatius. CHA. Haud unquam hoc mihi demonſtrabis. PAL. Non tibi ij beati uidentur, qui quicquid ad explendas uoluptates optari poteſt, aſſequuntur, quibus conuiuandi, cubandi, ungendi, lauandi, ludendi, uenandi, aucupandi, ad omnem nitorem atque ſatietatem ſemper facultas ſit. Quibus quotquot uelint concubitus fœminarum, quotquot uelint arua, equi, canes: quibus tot ſunt ſerui, tot exculta palatia, tot munitæ arces, oppida. Qui tantum poſſideant auri, gemmarum, ueſtium, ſuppellectilis: Quibus audiant omnes, adſurgant, inclinent: Quos populi uerẽtur, timeant, laudent, decantent: Qui leges dicãt, mandent, exerceant, proſcribant, puniant, extollant amicos, uindicent inimicos, trucident rebelles. CHAR. Non eſt tam magna, ut exiſtimas Palinure, eorum beatitudo. Non parit certè faſtidium tanta bonorum continuatio, tantaq; affluentia: neq; ſapit tantum, quæ non aliquando intermittitur uoluptas. Præterea quomodo eos tu beatos iudicare potes, qui tantis opibus atq; delitijs ſuis nunquam fruuntur cum iucunditate, nunquam cũ gaudio, quæ in tanta rerum copia: nunquam exhilarent ſe, nunquam releuẽt animum, nunquam exultent. Qui tanta licet bonorum ubertate redundãtes, triſticia tamen ſemper obducantur, ſollicitudine premantur, anxietate torqueantur. Non tibi multò optabilior uidetur priuatorum conditio, quorum & uita ſecurior, & uoluptates etiam, ſi mentem intendes, maiores ſunt: quos ſumma ſemper condit hilaritas, mulcet feſtiuitas, expletalacritas. Quantã putas afferre delectationem communis, quæ cum uxoribus & filijs uita exigitur. Dum cubant tutè, ueſcuntur lætè, iocantur modeſtè. Quàm dulcem eſſe arbitraris amicorũ inter ſe & æqualium parem uitam, domeſticum uſum, frequentem conuentum? Quid eorum amore ſuauius, confabulatione gratius? curis melius atq; commodius? Quantũ credis lætitiæ & exultationis habeant eorum conuiuia, ludi, cantus, ſolationes: quantũ dilatent animos & permulceant, quantum emanet mellis, cuius nec ſtillam principum aliquis deguſtauit. PAL. Haud intelligo Charon, hanc quam refers, regũ triſticiam atq; anxietatem, qui inter riſus tantum, blanditias, iocoſq; uerſentur. quibus ſemper pſallatur, canatur, plaudatur: & quicquid ad tranſigendũ hilarem uitam excogitari poteſt, exhibeatur. CHA. Etiam ut uideo iudicas Palinure, quę oculis tantũ patent, quo errore decepti mortales, plurimũ ſeduci ſolent: ſed quod certũ afferre poſſunt iudicijs, exteriora corporis, quę uelamenta quædã magis ſunt ueritatis. Aut quid certi pmittere & oſtẽtare poteſt frons hominũ, quæ plures q; Proteus ſpecies mentiri, atq; in plures mutare queat. Conſiderandæ ſunt ſecretæ animi fibræ: pſcrutandæ ſunt interiores mẽtis latebræ: quas ſi peruidere ita ut frontẽ, poſſes, proh dolor quantam ibi malorũ turbam: quantam formidinũ atq; ſtrepitationũ aciem introſpiceres, quot angores,

ſollici-

ſollicitudines,ſuſpiciones,quot peſtilentes morbos & perturbationes, quanta aperirentur ulcera,quot plagæ & cædes,quot inſidiæ,quot enſes, & telorum infinita genera,quæ nec ſomnos eorum quietos,nec cibos placidos,nec opulentiam dulcem,nec imperium iucundum, nec delicias iocoſq; lætos eſſe permittant. PAL. Neſciebam adhuc hæc eorum qui dominantur mala,ſed cur illis contingant tanta,non capio. CHAR. Contingunt tanta propter graues inimicicias acerbaq; odia,quas continuè cum finitimis ciuitatibus,cum ſubditis ſibi populis,cum ſibimet ipſis etiam gerunt: quo fit ut ingraueſcentibus odijs,increſcentibuſq; iniurijs,quibus quotidie afficiunt quemq;,neceſſe ſit illos torqueri & affligi grauiter,confidere nemini,ſuſpicari omnia poſſunt, extimere muſcas etiã (ut aiunt)uolantes,gaudere & lætari nunquam, triſticia & mœrore detineri ſemper. PAL. Adducis me facilè,ut credam, ſuſpectas eos habere finitimas ciuitates, cum quibus & infenſa odia confiteor,propter continua, quæ exercentur bella,& dominandi libidinem,qua plurimum incenduntur. Cum ſuis uero quibus imperant populis,nihil accipere poſſum,niſi amatorem,& dulciſſimam pacem: Porro ſi cum finitimis ſint inimicitiæ:ſi oriantur bella,ac demum etiam augentur imperia,ſubducuntur oppida,profligantur acies,ſpoliantur & captiuantur hoſtes,populationes magnæ fiunt,trophæis decoratur patria,uictorijs celebratur,triumphis extollitur. Ob quæ & principum gloria, & urbium ornatus,& inimicorum timor,& populorum inter ſe lætitia,atque erga principes fides & amor creſcit. CHAR. At tantum narras quæ proſpera ſunt & læta,ac quæ frequentibus accidunt aduerſa & triſtia prætermittis,quaſi ſemper eos putes debellare hoſtes,potiri uictoria,triumphis exultare, nunquam uero uinci, proſterni,agros ſuos populari,bona ſua diripi,& è ſuis ſe oppidis deijci,ſed maiora hæc præteramus,de minoribus tantum dicatur. Quippe ſi conferas quas ſtrages ſuorum & cædes ſuſtinent,comperies longè maiore damno quàm lucro partas eorum uictorias cõſtare, diſcuſſaq; ratione deceſſiſſe plus illis quàm acceſſiſſe. His adijcias ut populorum etiam ſuorum odia,nedum finitimorum intelligas,quod ad inferenda bella, & perſequendos hoſtes opus illis eſt ingenti & munito exercitu,multo nauigio, longa armorum & machinarum præparatione,quæ quum magno & inæſtimabili conſtent ſumptu,nec proprij ſuppeditent redditus, neceſſe eſt nouis uectigalibus uexare populos, nouas inducere præſtationes, nouas angarias,augere tributa,multiplicare onera,exhaurire æs omnium,eradi marſupia,imo uiſcera pauperum, paruos atque magnos diripere, ſpoliare, conculcare. Inde fit,ut quum inuiſos manifeſtè ſe cunctis intelligant,ſuſpectum tum ſibi incipiant habere quemq;:nullius fidei,nullius amicitiæ credere,coniectari omnia in malam partem. Habet enim hoc in ſe peſſimum malefactorum conſcientia,ut quos iniuria affecit, nunquam reuocari in amicitiam, nunquam mitigari & ad ueniam moueri poſſe putet: proinde magis inſurgitur,grauiores initur iniurias, hunc proſcribunt, illum carcere includunt, quorundam patrimonia publicant,alios iugulari aut ſtrangulari iubent,uoluntate pro ratione utuntur: eorum quoq; quos tantis læſerunt malis cognatos,affines,amicos,ſocios,ſeruos, quaſi fidei ſuæ diffidentes perſequuntur. Tum cæteri qui chariores etiam uidebantur, exempla aliorum præponunt ſibi,acuuntq; ipſi non minus odia. Nam non minus rebus ſuis ac ſaluti ſuæ timent. Ita pedetentim ciuitas omnis indignatur,obmurmurat,rapitur ira,odijs incenditur,coquit nouas cogitationes,noua concilia molitur. Mox eò deueniunt,ut hæc intelligentes uideant,quantæ ruinæ quantoq; præcipitio ſubiaceant,quàm tenuiſſimo quaſi quodam filo pendeant imperia ſua. Tunc cernas eos pallere, triſtari,conſumi,expauere omnia,torqueri ſcelerum ſuorum conſcientia, quæ prima eſt pœnarum omnium,timere hoſtium inſidias, ciuium conſpirationes, domeſticorum proditiones,oppreſſorum uindictas. Tunc ſecurum nihil exiſti-

mare

mare,niſi quòd ui ac ferro teneantur. Propterea non credunt ſe tutò cuiquam, non miniſtris,non neceſſarijs,non germanis,quorum maiorum etiam quàm aliorum autoritatem magis formidant, arcent ſe ab aſpectu & præſentia omnium,cingunt ſe foſſis & aggeribus,claudunt ſe areibus, quaſi ad perpetuas damnati carceres,cuſtodibus etiam tanquam ad expeditionem belli paratis ut ob ſidere eos putes,circumuallantur. Nihil illis dulce,nihil apertum,nihil iucundum: dormiunt cum magna inquietudine, cum maiore etiam uigilant. Terret illos conuentus hominum,angit ſolitudo, timent colloquia, timent ſalutationes,timent dona, ſuſpecti illis aditus, ſuſpectæ ſellæ, ſuſpecti cibus & potus; qui nec etiam niſi præguſtati ſumuntur,ſuſpecti pellicum & item uxorum thori. Quibus mirum eſt,cur ſine cuiuſquam præguſtatione congrediantur: ipſos uero,quorum ſe cuſtodiæ commiſerunt, non minus extimeſcunt, quibus quum carere nequeant ob tutelam ſuam,eo magis augetur eorum timor & miſeria,quo armatos pro firmiore illos præſidio eſſe neceſſe ſit. Quare alienigenas & barbaros homines,atque abiectiſſimos quoſque ſibi deligunt, eoſq; frequentius comitantur,Deijciunt ſæpius ac exterminant, quo ſaluti ſuæ (& ſinõ alia,at ſaltem hac uia) conſulere poſſint. Quid fœdius & ignauius dici queat, quàm hominibus immanibus, flagitioſis ſe committere: ſuos uero,prudentes, ſobrios,iuſtos ſpernere atque deuitare. Quanta iſta tyrannorum felicitas, quos continuus & ingens ſemper angore afficit metus, quo non modo animi grauiter excruciantur, ſed cuncta inſuper dulcia mundi dona fugantur & diſſipantur. Quantæ iſtæ eorum deliciæ,quanta gaudia: qui tranquillitatem nunquam & pacem ſibi,ne dicam populis ſuis,aut hoſtibus conceſſerunt, expertes omni no tam ſanctiſſimi atque omnium dulciſſimi boni. Quænam ubertas iſta bonorum,qui diſtracti aliunde,neque ſciant,neque uiſant,neque pertractent,neque guſtent unquam. Quanta iſta imperij bona? quæ quum ipſi uidere & attrectare non poſſunt,committant neceſſe eſt aliorum curæ & gubernationi,ignari rerum ſuarum,neſcij omnium fermè,quæ ſub ſe geruntur, fraudati quotidie & decepti,ab his præſertim,quos præ cæteris hauſerunt: quibus tamen quum ſe credant, quot innocentium criminationes, quot facinoroſorum falſas commendationes audiunt, quoties eorum fidem ſequuti, bonos pro malis, malos pro bonis ducunt,atque hos beneficijs, illos pœnis afficiunt. Quodq; grauius eſt,quoties ipſis etiam uidentibus,hi quos tantum extulerunt,pro ſententia ſua in foro quoſque lędunt,concutiunt,opprimunt,atque dilaniant. Quid mirum,ſi exardeſcunt poſtea populorum odia, ſi labefactatur poſtea eorum ſtatus atque deſolatur: quanta iſta, quamq; optanda imperia, cum quibus & ſeruitutem peſſimam degant,ſubiecti tantis perturbationibus,tantis inſidijs,ſubiecti ipſis etiam,quos ſibi ſubiecerunt: conſtricti quaſi quibuſdam regni compedibus: clauſi intra arces, quaſi magni alicuius criminis rei: coartati inſtar ferarum,excluſi ab omni,quæ foris capitur,recreatione,priuati libertate, quod eſt tam dulce & omnibus optabile bonum,non hominibus modo, ſed cæteris inſuper quibuſcunque animantibus: cuius priuatione, quid eſt quod triſtius aut infelicius contingere poſſit? PALIN. Non credis Charon, bonos aliquos miſiſq; & moderatæ naturæ Tyrannos eſſe? CHAR. Imò multos credo. ſed tanta eſt dominandi libido,tantus ardor,tanta neſcio quæ peſtis ingenita, ut quos ſemel inuaſerit,ſint ſumma quamuis bonitate præſtantes,adeo illiciat eos, illicit enſq; deprauet,ut uita potius quam imperio, quod iam occupauerunt, carere poſſint,uel ad conſeruandum,uel ad amplificandũ contendunt unguibus dentibusq; ac propterea nemo eſt tam bonus tyrannus, cui conſeruationis, amplificationiſq; ſuæ gratia multis non magnas inferre iniurias, atque ob eas illatas non plurimum timere,plurimas ut pati anxietates contingat. PALIN. Miror

cur tantis in malis, quæ planè ita, ut narrasti, uera esse puto, appetant tantopere mortales imperium, nisi id fortasse faciunt cupidine honoris & glorię. Quid nimirum tam præstans atq; excellens bonum, tolerabiliores reddit tantas quas modo expossuisti miserias. Dulce quippe est mandare alijs, præferri omnibus, eminere, præcellere, uenerari, timeri, suppliciter exorari, assurgi sibi, uia decedi, inclinari ceruicem, flecti genua, audire laudes suas, & rerum benè gestarum decantationes. Quæ quum & diuina numina plurimum capiant, facilè intelligi potest, quantum & his quoque mortalium mentes capiantur. CHARON. Quæ tantum capere potest Tyrannos ullius honoris aut gloriæ exhibitio, qui se certò inuisos omnibus esse sciunt. A quibus si laudentur, si audiatur, si assurgatur atque incuruetur, intelligunt palàm uel assentationis, uel timoris caussa id fieri. Quare non est ita dulcis, ut putas, huiusmodi honoris & gloriæ extersio magis quàm exhibitio. At uero dulcior is est, qui in priuatos homines ab amicis & beneuolis honor exhibetur, propter aliquod eorum egregium facinus, aut excellentem uirtutem. Vera ista gloria, uerus iste honor, ac dignus qui dem, quo & diuina nomina capiantur. PALIN. Nullam ergo uideo caussam, cur tantopere imperia desiderentur, desideratáq; conseruentur: nisi quòd habendi cupido, qua tantum trahitur humanum genus, in his maximè expletur. Quò enim quisque plus auri, agrorum, ædificiorum, oppidorum, acquirere possit, nullo parcit labori, quantumuis magno & intolerabili. Neque ullus tam amarus labor, quin propter quæstum & maiorem rerum cumulationem dulcescat. Ita quum tyranni super omnes plus possideant, super omnes & beatiores uidentur, licet cætera eis tristia sint atque peracerba. CHA. Neque istud quidem affert ullam beatitudinem, nam in primis non efficit diuitem maior abundantia, sed minor cupiditas. Qui enim paruo contentus est, id tantum cupit, quod necessitati uitæ sufficiat: Is abunde est locuplex, propter honestum, quod facilius implere potest desiderium, quod quum & impleuerit, liberatus est ab omni, qua alij rapiuntur, habendi anxietate. Qui uero, quantum libet, diues plura concupiscit, pluribus indiget, quia perseuerante acquirendi insatietate efficitur minus uoti compos. Quo enim magis crescit multarum rerum possessio, magis etiam cupiditas, neque finem unquam habet uorago illa cupiditatis. Deinde non est iudicandus quisque, uel locuplex multitudine, uel pauper paucitate diuitiarum: sed uel rerum magis implemento uel necessitate. Nã si multitudinem excedunt sumptus, quomodo potest is credi diues, qui minus habet, quàm necesse esset: quare quum necessitatem sæpius magnam patiantur, qui tantam imperij molem administrant, indigentiores etiam putandi sunt priuatis hominibus: quibus licet tenues sint opes, at necessitatibus saltem suis uel pares, uel superiores. Taceamus graues, quas quotidie expiationes uel rapinas perferunt à quæstoribus suis, & ab his maximè, quorum fidei magis credunt: qui, quo maiora etiam nacti sunt imperia, eo maiora utique furta, maioremq; proinde rerum suarum diminutionem patiuntur, à quibus priuatos saltem homines liberos esse constat. Qui & diligentius patrimonia sua ipsi per se curare, & attentius omnia intueri possunt. Dicamus uero curas & labores, quos in administrandis tantis opibus, gubernandoq; tanto potentatu tolerare eos oportet, quorum fortiores quàm Herculis humeros necesse est ad sustentandam tantam molem: plures etiam quàm Argi oculos ad tantam rerum uarietatem peruidendam atque distribuendam, plura quoque quàm Iani aut Vertumni capita, ad intelligenda examinandaq; tot ac tanta, quum hostium tum populorum suorum, quæ illis negocia deferuntur. Quæ tanti animi uis, quæ non debilitetur? quæ tanta soliditas, quæ non concutiatur? quæ tanta promptitudo, quæ non remittatur? Cuius est tanta ualetudo, tantum robur, qui se

tam

tam uasto curarum ponderi parum audeat polliceri? Cuius est adeo [illegible] & moderatus animus, adeo perseuerans? quin tam multis tanque [illegible] boribus non defatigari, non quassari, nunquam quoq; confringi possit? Omittamus mortales: de nobis tantum, qui hæc ultima loca colimus, loquamur. Verum putas, Palinure, beatiorem esse uel me, qui pauperrimus sum omnium, qui nihil præter hanc, quam cernis, pusillam lintrem possideo: uel Plutonem tam lati, tamq; immensi regni tyrannum: intelligo, etsi taceas, quale de hoc sit iudicium prolaturus, crede mihi, minimè meum cum suo statu commutarem. PALIN. Quare. CHAR. Quia lætus ago, & summa cum quiete. Non ullius rei ullam gero, nisi transuehendi hasce huc descendentes animas, & conseruandi incolumem hunc fasellum meum, solicitudinem. In qua dicam tibi quicquid est, quod me grauet. Quum enim propter uetustatem fatiscat aliquando rimis, curare me oportet, ut restituatur integritati suæ. Quare eum consuo sæpius, & obstruo, si quid rimarum est: hæc omnis mea cura est, hic omnis labor. At Pluto, cum tantis diuitijs suis, ac regno tanto nunquam lætatur, nunquam quiescit, tot curis carpitur, quot repletur hic umbris locus, implicatum semper habet ubique animum: hinc fertur, illinc rapitur, omnibus intentus locis, omnibus occupatis ministris, huic mandat, illum terret, alios acciri iubet, metum illi omnia incutiunt: nunc terræ hiatus, nunc motus formidat. Sæpe illum trepidare cogit lampas Phœbi, ne ulla ex parte irradiet regno suo. Sæpe & fulmen magni fratris, ne penetret auerna atque labefactet: quoties uidi ego illum, dum rebus suis timet, iniectum summo curru peragere omnem hanc regionem, lustrare fines, scrutari omnia diligenter, ascendere etiam in superum orbem, circuire terras, perue stigare quodcunque periculum perferre posset, nihil omnino incauti & inexplorati relinquere: quæ quum multis in locis, at maximè ea solet efficere in terris Siciliæ, quæ magis etiam eum terrent, propter magnas reluctationes Typhœi gigantis, quibus totam conquassat illam patriam. Nam postquã ipse ausus fuit bella inferre cœlo, iniecere superi eius corpori Trinacriam, sub qua ab omnibus undique montibus pressus & grauatus, conatur sæpe se attollere, impositaq; sibi reijcere. Proindeq; magnos concitat motus, ac tantos quidem, ut hæc loca nostra concutiat grauiter, & tremefaciat. Cogita nunc quàm læta & optanda sit sors huius inferni tyranni, cuius tot diuiditur animus curis, tot propellitur tumultuationibus, quem tot oporteat præcauere pericula, tot dispensare ministeria, omnia percensere, omnia corrigere, omnia uel ipse gubernare, uel alijs gubernanda committere. Attende rogo, & uel ex hoc uno colligе eius felicitatem. Nam si me deficere contingeret, huic nauiculario ministerio, quod ita necessarium est, ut uides, necesse esset eum uices meas subire: ne alioquin deficiente portitore, regno suo malè succederet. PALIN. Hoc profectò non modo uerum esse uideo, sed manibus etiam ipsis (ut aiunt) tango. Nam ea nocte, quà aliàs somno grauatus è puppi in mare excussus fui, id continuò sensit Aeneas meus, qui errantem sine magistro nauem intelligẽs, gubernauit eam tota ipsa nocte, non indignatus, quòd quæ sceptrum gestare solebant, remum etiam manus attrectarent. CHAR. De magno eius germano nihil loquor: non me latet, quantos & ille labores ac curas sustinet: sed id præcipuè scio, quum temeritate Phaëtontis totus penè orbis conflagrasset: quantum tunc regno suo timuit, quantum tota cœli mœnia circuit, & ne quid labefactatum uiribus ignis corrueret, explorauit. Prætereo tertium fratrem, moderatorem undarum, cuius plurimæ etiam ac maximæ curæ non facilè explicari possent, sed præsertim quæ sub illa quoque Phaëtontea conflagratione ad summum penè usque exitium cum toto regno suo eum affecerunt. PALIN. De hoc possum, quod oculis meis uidi, afferre testimonium: uidi equidem tempore illius, quem suprà retuli,

horrendæ apud Siciliam tempestatis commotum grauiter Neptunum, & exalto prospicientem uocasse ad se Eurum & Zephirum, increpatis acriter eis pro tanta suscitata tempestate, placasse ocius omnia atq; trãquilla reddidisse. Quod argumentum præstat mihi euidens, plurimarum, ut inquis, ac maximarum, quòd omnia in latissimo imperio suo paria sint, curarum suarum. CHAR. Dic, oro Palinure, putas ne iam beatam esse tyrannorum uitam? PALIN. Minimè. CHAR. Optaresne uiuens eorum sortem? PALIN. Vt quid optarem, in quo nihil omnino optandum esse manifestè intelligo. CHAR. Ergo certo eos arbitraris miseros? PALI. Non miseros modo, sed omnium etiam miserrimos. CHA. Mirum quòd modo eos tanta frui beatitudine prædicabas. PALIN. Quid mirum, si cæcus laudet tenebras, quas postea luci restitutus damnet. CHAR. Vis ut & alia eorum mala tibi referam? PALIN. Restant item alia? CHAR. Et alia & grauiora. PALIN. Quid audio grauiora: haud unquam istud credam, posse his, quæ modo dixisti, grauius aliquid addi. CHAR. Credes, quum audieris. PALIN. Dic ergo. CHA. Vides ut appropinquamus iam ripæ, non possum longiora tecum iam facere uerba. PALIN. Rogo te mi Charon, ne fallas auidissimam expectationem meam. CHAR. An cæterarum umbrarum quas in littore reliqui auidissimam etiam expectationem uis ut fallam? PALIN. Non diu moraberis, perge ô mi Charon. CHAR. Imò diutius, quàm soleo, demoratus sum: sed lentus etiam nauigaui propter te, cuius fabulatione delectabar. PAL. Age ergo, ut facis, lentiorem protrahe nauigationem, ut quæ reliqua sunt dicenda, prosequi possis. CHA. Ea tandem tanta est tibi audiendi cupiditas? PAL. Tanta. CHA. Morem tibi geram: qua in re illud te scire uelim, quòd plurimum miseram reddit mortalium uitam, instabilitas scilicet, & ruina rerum. Nam certum nihil & permanens inuita quisque sibi polliceri queat. Quomodo is beatus censebitur, cuius summam quantumuis & plenam beatitudinem in anima omnis disturbatio uiolare & auferre potest? Sanè quum omnia apud mortales infirmia atque mutabilia sint. Nulla tamen infirmior fors est, atq; mutabilior quàm tyrannorum, quorum etiam quum maior sit exaltatio, & sublimata magis fatus altitudo, magis est proinde (quum mutari eos contingat) casus & ruina. In de tantæ tyrannorum proditiones, euersiones, trucidationes, ut nemo eorum fere unquam euaserit, qui non uel regno depulsus, uel ueneno necatus, uel cruenta aliqua & pessima morte cæsus uel peremptus sit. Qui talem eorum uitam optabit qui pro modici temporis felicitate (si tamen illa felicitas appellanda sit) tam tristi postea, tamq; amaro fine consumatur. Horret animus dicere, nam ne credas ijs tantum mortales subiectos malis esse, sensimus & horum magnam partem aliquando nos inferi, licet tam ualida nobis & munita sit ciuitas tam firma & præpotens, atque omnibus undique præsidijs circumsepta. Non possum sine dolore meminisse illius diei, qua Hercules heros ille fortissimus hæc regna penetrauit, perfregit fores, inuasit regem, exterruit reginam, quam & antè socij eius rapere adorti erant, abstraxit cerbèrum, uinctumq; eum catena, tum magna ui in orbem duxit, concessit loca omnia, trepidare omnes umbras atq; ipsos iudices fecit: me quoque non modicum læsit, quem erepta cimba conto hoc meo percussit, impulsumq; grauiter in mediam paludem exturbauit: timui equidem tunc desolatum iri baratrum totum. Credidi tunc supremum Plutoni finem aduenisse regni sui: neque minus illum cum coniuge in prædam duci ad superos, quàm tartareum canem: sed paulo humanius cum eo actum est, quàm opinabar. Nam tandem sibi ac regno suo bene consultum est. neque tamen ita consultum est, quin tricipiti custode suo, qui tam perneceſſarius erat, spoliaretur: Quòd si opinionem meam, quæ communis erat, fata coæquassent: tunc cernere fuisset uerum, beatior uel meus uel Plutonis, tãti regis status esset. Ego quidem

dem nihil ambigo, priuatus fuissem hac nauicula: hoc enim habeo tãtum, quòd adimi mihi possit, priuatus etiam fuissem rege meo: sed quotquot alios uoluissem reges, procul dubio inuenissem, qui ministerio meo indigentes, seruitium meum perlibenter sibi delegissent: & fortasse hoc lucri fecissem, quòd pro uetusta & attrita, qualem hanc intueris, nouam mihi & magis solidam lembum acquisissem. At Pluto quantas opes, quantos honores, quantum regnum amisisset, quantam in egestatem, quantam in calamitatem decidisset? Qui neque par aliud regnum, uti parem ego, uel meliorem nauim: neque parem alium famulum, uti parem ego, uel meliorem dominum inuenisset. Excedo iam modum dicendi: sed si tempus sineret, narrarem & quibus olim curis uexatus, quantóque timore percussus propter bella Gignatum fuit summus Olympi rector. Cuius narratio maiorem etiam augeret eorum, quæ suprà dixi, malorum confirmationem. PALIN. Haud opus est exemplis mihi. Nam nemo mortalium fuit, qui maiora quàm ego unquam uiderit eorum malorum exempla. Quid enim extitit his tẽporibus Troiano rege magus, quid opibus suis cumulatius? Quid operibus munitius & pulchrius, & quid demum exitu tantorum bonorum tristius, quid crudelius, quid flebilius? Vidit infelix pater tam arduum & longum bellum, tot eruentas mortes natorum suorum. Vidit euersam funditus & incensam urbem, Vidit latrantem coniugem, captiuatas nurus & filias, populationem tantarum diuitiarum: ipse quoque, quod ultimum restabat illi senectutis suæ solatium, Pyrrhi ense confossus, & crudelissima morte cõsumptus est. CHA. Quis melius me hæc nouit, qui cunctos hac scapha transuexi. A quibus & omnem calamitatem suam seriatim perdidici. Notus est abundè mihi Priamus, cuius cognito acerbo casu, non potui non dolere: Notus est Troilus, noti Hector & Deiphebus, nota est cætera tot filiorum ac nepotum turba: noti innumerabiles, qui illo bello perierunt, Troiani pariter & Graij duces. Nota est infinita, quæ tunc occidit, populorum manus. Nullo me mini tempore longiorem interfectorum multitudinem huc descendisse, quàm illo, quo ita lassatus fui, ut præ multitudine omnibus transuehendi minimè hęc cymba sufficeret planè. Quid opus est tibi monitore, ad aperiendas eorum miserias, quas tu subiectas oculis tuis habuisti. Quòd si pro angustia temporis liceret (iam enim uideo propius nos applicare ripæ) narrarẽ & millia aliorum tyrannorum, ex quibus cresceret etiam magis tibi opinio eorum calamitatis. Nam illud possum, quod certò scio, tibi uerum confirmare, nullum ferè me uidisse unquam tyrannorum huc descendentium (descendunt porrò omnes) qui non uel alicuius ueneni infectionem, uel magnas ulcerum cicatrices, & sanguinolentæ alicuius mortis horrida signa præ se ferret. Ita mirum est uidere tot ac tantos necatos, confossos, cruentatos, trucidatos. PALIN. Quis nunc se tantis in malis tyrannum unquam esse optabit? quis imperia assequi quæret, quæ iam certius certo cognosco, magis fugienda etiam, quàm Meduseum caput. CHA. Audisti quibus apud superos tyranni malis torquentur: sed si intelligeres quæ hic apud inferos grauiora etiam illis parantur, perhorresceres & longè magis eorum sortem. PALIN. Ergo & alia hic tyrannis parantur. CHAR. Credis Palinure, scelera quæ patrant mortales hic aliquando impunita esse? PALIN. Hoc modo animaduertebam. CHAR. Animaduertendum est igitur tibi quodcunq; in uita peccatur, pari demum post mortẽ & respondente peccatis pœna puniri. Nam ut capias quod dico: si tu Palinure, artem tuam nauiculariam uiuens malè exercueris: si in dominum tuum mali quicquam uel cogitaueris uel commiseris: si inaudiens dicto suo extiteris, inuenies hic tibi præparatas his quæ deliqueris, similes pœnas. PAL. Nihil profectò Charon, scio, quod malè egerim uel in dominum meum peccauerim, nisi somnolentam illam dormitationem

meam, qua negligentius certè, quàm debebam, me gessi. Nam magno in periculo nauim simul & dominum, quem uehebat, meum reliqui, nisi uigilantior ipse & cautior melius sibi consuluisset: sed pœnarum satis tum ob hoc crassum peccatum meum etiam in uita recepi. CHA. Recipies etiam in morte. Ibis enim quum è naui te dimisero, ad seueros iudices nostros, qui examinant & censent delicta omnium: Ducent quoque te in examinationem, scrutabunturq; crimina tua. Videor uero uidere, quali te iudicabunt pœnæ subijciendum. PALIN. Quali? CHA. Parem paccato tuo tibi pœnam statuent. Nam quum somno peccaueris, æterno etiam te somno damnabunt. PALIN. Dormiam ergo in æternum? CHAR. Ita puto: nisi grauius sit aliud peccatum tibi. PALIN. Sic mites habeam iudices, ut non sit grauius aliud mihi. CHA. Nullam ergo nisi somni pœnam patieris. PAL. Non hæc grauis pœna mihi uidetur. CHAR. Neque asinis etiam & bobus, at magnis & excellentia aliqua uirtute præditis uiris grauissima existimatur. PAL. Quas uero, dic, pœnas perferent tyranni? CHA. Audis tot clamantes & lamentantes uoces: tot horrificos planctus, tantum stridorem ferri, tot tractus catenarum. PALIN. Delectabat me adeo sermocinatio tua, ut his minimè animum intenderem: sed quid audio tam triste atq; horrendum, quòd præ horrore pœnæ aures meæ sustinere non possunt? CHA. Sunt hæc quæ audis, tormenta tyrannorum. Nam quum illi in uita carcere quenquam incluserint, spoliauerint, flagellauerint, trucidauerint, in summum luctum, in summam egestatem & calamitatem deduxerint, damnati sunt etiã ab incorruptis iudicibus, ad perferendas pares pœnas. Ideo teterrimis quoque carceribus inclusi, spoliati, flagellati, rotati, cæsi membratim, ac mille atrocissimis mortibus cruentati, tantos ædunt, quantos audis, gemitus, tantum luctum, tot ac tantos reboatus, clamores atq; eiulatus. PAL. Dic etiam mihi Charon, an his pœnis plectuntur, qui magni atque primarij tyrannis assistunt? CHA. Prorsus ijsdem. Nam suasu & consilio eorum maximè committunt tyranni scelera sua. PALIN. An & in uita illi beati? CHA. Non secus ac tyranni, quibus assistunt, nam ijsdem quoq; malis subiecti sunt, eadem enim sunt in eos populorum odia maiora etiam inter se eædem curæ, eadem pericula: & quod miserabilius est, dejciuntur sæpe à tyrannis suis, & uel carcere uel morte aliquando pessima afficiuntur. PAL. Tanta est ergo, tamq; generalis omnium calamitas. Vllam uero prorsus esse putas hominum sortem, quæ beata duci possit? CHAR. Imò beatos aliquos non nego fuisse mortales, sed perraros tamen. PALIN. Quos perratos? CHAR. Qui amore uirtutis & literarum contempserunt cætera mundi bona. Quin se innocuos, puros, castos, integros, incorruptos, conseruantes extulerunt animum altius ad gustandam diuinam excellentiam, humana quasi sordida & abiecta relinquentes. Nã uirtus per se tam dulcis, tamq; iucunda res est, ut incredibiles amatoribus suis afferat uoluptates. Tam nobilis & præstans est eius possessio, ut summa quadam ubertate ditet possessores suos. Quam qui uerè est assequutus, nihil præter literarum studia dulce, nihil præter dei cognitionem habet amabile. Quæ tantum prę dulcia sibi bona stabilia perpetua, incorrupta prę eligit, custodit, amplectitur. Reliqua uero mundi supremo tandem gustu amara, infirma, momentanea, corruptibiliora fuco, mendaciora hilo, inaniora hilla, ieiuniora papis uolantibus, fugit, contemnit, abijcit, conculcat. Contentusq; seipso, ac honestissimis suauissimisq; studijs suis totum nihili mundum ducit, ruentem etiam non formidat. In his recreatur, refocillatur, lætam & iucundam agit uitam, ridet tantas hominũ, tamq; stultas, & ultrò sibi quæsitas anxietates, tot ineptias, tot cassos labores, tot inanes curas: nemini nocet, nemini molestus est. Laudant eum omnes, prædicant, admirantur, beneuolentia, complectuntur, fauore prosequuntur: quàm uerè hic beatus est, qui conscientiæ suæ innocentia

centia & integritate fruitur. Quod primum est & dulcius omnibus, bonus se-curusq; sui, nullo timore angitur, nulla angustia torquet, nõ timet largas (qui bus caret, quasq; nihili facit) diuitias sibi à potẽtioribus eripi. Non timet à quo cunque se lædi, qui nec quenquam se læsisse certò intelligat: quàm uere hic fe-lix est, qui tot tantisq; semotus curis & periculis, tantarum uacuus perturbati-onum, sibi semper alijsq; iucundus, lætetur semper, & omnibus quotquot sunt mundi honestis, & his etiam, quæ cœlibum communes sunt, perfruatur uolu-ptatibus: qui humanioribus sanctioribusq; deditus studijs, contemnat omnia, contemnensq; omnia possideat. Nã is possidere omnia uidetur, non qui omni bus abundet, sed cui nihil deficiat. Porrò illi nihil deficit, qui nihil concupi-scit. Concupiscens autem nihil, contemnit omnia: contemnensq; ita id assequi tur, quod desiderat. Desiderio uero suo ea demum uera & sola beatitudo, bea-torumq; omnium plenitudo est. PALIN. Hi ergo quum nihil mali egerint, pœ-narum & nihil patiuntur. CHARON. Nihil prorsus imò propter transactam be nè uitam, meritum magnum assequuntur. PALIN. Quod? CHAR. Vel cœli fi unt incolæ, communicantq; æternum illis cœlestibus bonis: Vel si huc descen-dunt, mittuntur in Elisium: qui locus est quietis ac delitiarum, ubi sedes fortu natæ, campi aperti, læti, omnium omnino pœnarum expertes. PALIN. O si mi hi ad mortales redire aliquando contingeret, inclamarem quàm magna possem uoce, admonerem pro suo quenque officio & dignitate, accusarem tantam la-borem frustrationem, tantam curarum uanitatem, tot corruptas opiniones per uersaq; iudicia, sed quàm maximè increparem, qui uel magistratu quopiam ma gno, uel imperio cæteros antecedunt, ostenderem tanta, quæ antea ignorabam: sed te docente nunc intelligo, mala eorum grauissima, dictu horribilia: reuoc-rem omnes à uicijs, ab inferendis iniurijs: ad meliorem uictum, à superflua a gendarum rerum cura: intenderem desiderio uirtutis, laudarem innocentian prædicarem frugalitatem, exhortarer cunctos ad benè, grauiter, castigateq; u uendum, ad se cognoscendum, ad contemnendum tot caduca, & somni cu iusdam uel umbræ magis similia mundi bona, inuitarem ad hone-stas artes, ad ingenuas exercitationes, ad studia literarum, ad spem ac contemplationem diuinæ bonitatis. CHAR. Et rectè sanè: sed uides & ripam attigisse, egredere iam. PALIN. Et iam egressus sum, Ad iudi-ces eo, placidam opto tibi semper naui-gationem: salue ô Charon, & uale. CHA. Et ego ad reliquas um-bras redeo. Placidos opto tibi semper iudices: sal-ue ô Palinure, & uale.

VIRTVS DEA.

Interlocutores, VIRTVS. MERCVRIVS. MER.

IRTVS Dea per epiſtolas orauit modo, ut ad ſe irem. Eo perconter quidnã me uelit, ilico ad Iouem redibo. VIR. Salue Mercuri: ago tibi gratias, quãdoquidẽ tua in me pietas atq; benignitas efficit, ut nõ penitus deſpecta ab omni cœtu deorũ ſim. MER. Expecto quid narres tu modo pbreues narrationes facito: nam edixit ut confeſtim ad ſe redirem Iupiter. VIR. Etiam ne tecum nobis non licebit noſtras ærũnas exponere. Quos igitur habebo ultores iniuriarum, ſi non modo apud ipſum maximum Iouem, uerum & apud te quem ſemper in fratris locum habui, colui, obſeruaui, condolendi facultas negatur. O me miſeram, ad quos confugiam. Vnde auxilium petam. Mequidem cum ita deſpiciar, malo eſſe truncum aliquem, quàm deam. MER. Tandem effare, dum præbeo operam. VIR. Viden' quàm ſim nuda & fœda? Hoc ita ut ſim, efficit fortunæ deæ impietas atq; iniuria. Aderam ſanè ornata apud Eliſios campos inter ueteres illos amicos: Platonem ſcilicet, Socratem, Demoſthenem, Ciceronem, Archimenidam, Policratem, Praxitelem, & eiuſmodi uiros doctos, qui me, dum uitam agebant, piſſimè atque religioſiſſimè coluere. Interea loci cum iam non pauci ſalutatum ad nos aduolaſſent, è ueſtigio fortuna dea inſolens, audax, temulenta, proeax, maxima armatorum turba conſepta atque ſtipata properans, ad nos iactabunda, En, inquit, plebeia tu, ne maioribus diis aduentantibus non ultrò cedis? dolui iniuriam nobis immeritis eo pacto fieri. Ac nonnihil ira concitata, inquam, neque tu maxima Dea his uerbis me plebeiam efficies, neque ſi maioribus cedendum eſt, tibi turpiter cedendum cenſeo. Illa uero ilico in conuitium ſeſe effert aduerſum me. Prætereo hic quas contumelias in me primum dum hæc inter nos geruntur, effuderit: idcirco Plato philoſophus cœpit contra nõnulla de deorum officijs diſputare: Illa exandeſcens, apagite hincuerboſe, inquit, Non enim decet ſeruos deorum cauſſam ſuſcipere: cœperat & Cicero orator plurauelle ſuadere, at ex turba armatorum erupit, Mercuri, Antonius præpotẽs latera illa ſua digladiatoria oſtendẽs, graueiſſimumq; pugnum in os Ciceronis iniecit: hinc cæteri mei amici perculſimetu, fuga ſibi propere conſuluere, neque enim Policletes poplites peniculo, aut Phidias ſcalpro, aut Archimenides horoſcopo, aut cæteri inermes áduerſus audaciſſimos armatos eosq; prædis atque homicidijs ſuetos bello ad ſeſe tuendos ualebant, ergo me infeliciſſimam ab ipſis diis omnibus qui tum aderant atque hominibus deſertam, pugnis ac calcibus totam confregere, ueſtes meas diripuere, in lutum proſtratam reliquere, demum abire ouantes. Ego uero ita confecta, cum primum licuit conſcendi huc, ut I.O.M. his de rebus facerem certiorem, iam quidem mihi ut intromittat expectanti mẽſis elapſus eſt, dumq; id ut impetrem, omnes deos exeuntes atque redeuntes precor, nouas ſemper aliquas excuſatiões audio. Aut enim deos aiunt uacare, eut in tempore cucurbitæ floreſcant. Aut curare ut papilionibus alæ perpulchræ pictæ adſint. Quid igitur? ne uero aliquid ſemper habebunt negocij, quo nos excluſas teneãt ac floccipendant. Tum etiam & uillicus ſuſcepit curam dudum, ne cucurbitæ ſiti pereant. Nos tamen neque diis neque hominibus cordi ſumus. Has ob res te iterum atque iterum precor, obteſtorq; Mercuri, qui ſemper apud deos ipſos interpres extitiſti, & ut cauſſam hanc meam iuſtiſſimam atque piſſimam ſuſcipias. Ad te confugio, te ſupplex oro, in te omnis mea ſita eſt ſpes atq; expectatio.

Da

Da quæso, operam, ne dum à uobis excludor, ipsis quoque mortalibus sim ludibrio. Nam erit quidem dedecus deorum ordini, ubi homunculi me tametsi infirmam deam floccipendant. MER. Audiui: doleo: uerum pro uetere nostra amicicia unum admoneo, duram nimis atque difficilem caussam te aduersus fortunam suscepisse. Nam & Iupiter ipse, ut cæteros omittam Deos, cum & ob accepta beneficia nimium fortunæ debere sentiat, illius uires atque potentiam ueretur. Ea enim ad cœlum diis ascensum præstitit: atque ubi uelit, ualens sua armatorum manu eijciet. Qua de re, si sapis, inter plebeios deos ignota, quoad fortunæ odium extinctum sit, latebis. VIR. Aeternum latitandum est, ego & nuda & despecta abeo.

FRANCOFORTI, CHRISTIANVS AEGENOLPHVS excudebat, Mense Martio,
Anno M. D. XLIII.

M. Iodocus Nass.
Anno M D LXIIII.

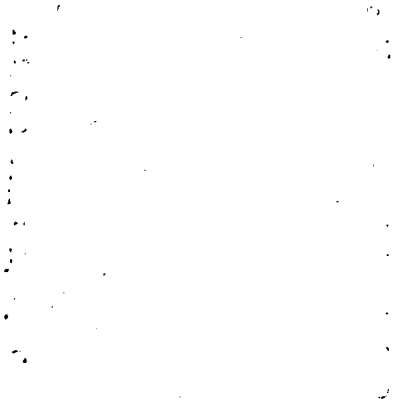

PIETAS AD OMNIA

COR HVMILIATVM. Psal. 50.

VTILIS EST. 1. Timoth. 4.

SACRIFICIVM DEO